RERUM

GERMANICAR.

TOMI DUO

CHRISTIANI URSTISII.

GERMANIÆ HISTORICORVM ILLUSTRIUM,

Quorum plerique ab Henrico IV. Imperatore
uſque ad annum CHRISTI,
M. CCCC.

TOMUS PRIMUS,

Opera & Studio.

CHRISTIANI VRSTISII BASILIENSIS

CUM

Indice Auctorum, Rerum & Verborum locupletiſſimo.

NAPOLI

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
Sumptibus Jacobi Godofredi Seyler.
M DC LXX.

PER ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO

DOMINO THEODORO LIBERO BARONI DE RECK,

DOMINO HEREDITARIO IN HORN ET MUNTHLO,

Domino meo perpetim honorando.

Per Illuſtris atque Generoſiſſime Domine,

CHRISTIANI Urſtiſii Scriptores rerum Germanicarum *Perilluſtri Tuæ Generoſitati* inſcripros offero, qui hactenus ingenti deſiderio expetiti ſunt ob mareriarum raritatem & veritaris hiſtoricæ fidem. Hiſtoriarum cognirio quàm urilis ſir, in ipſis rerum argumentis experimur; inde quod conducit Reip., quod imiremur quodq; vitemus, capere licer. Unde autem illæ meliùs hauriunrur, quàm ex Scriptoribus antiquiſſimis? Erilli fuêre ingenio tam varii, prour temporum ratio poſtulabat. Nam quid OTTONE FRISINGENSI illuſtrius? rali opus fuit, ur herois maximi Friderici Barbaroſſæ res geſtas ſty lo ornaret. Quid illi Colmarienſium & Argentinenſium annalium collectores, nobis quàm neceſſarii? ut acta Imperii ac quæ ſcitu digna poſteritati forent, annotarenr. Jam Chronicon HERM. CONTRACTI quanram Principi populo Germano addidit dignitatem? poſtremò cæreri Chronographi & Hiſtorici veteres nonnihil, imò plurimum proſunt: ſic enim effectum eſt, ut ipſa ſe noſceret Reſpublica Romano-Germanica.

Illud cùm Anteceſſores mei & officinæ primi inceptores perpenderent ſecum, Authores illos antiquos ſuis excudi im-

penſis bonoque omnium divulgati curârunt, FREHERO, PISTORIO, REUBERO & noſtro Urſtiſio collectoribus. Ex his Urſtiſium, quòd exemplaria dudum diſtracta eſſent, denuò typis ſubijcere operæ pretium viſum eſt ex conſilio eorum, qui de rebus hiſtoricis optimè judicant. Et hunc favente Deo ſequetur magni nominis SCHARDIUS.

Scriptores hoſce Urſtiſii pro tua maxima prudentia ſuſcipe, Perilluſtris & Generoſiſſime Domine, qui hiſtoriarum ſtudio & amore incredibili flagras, nec minùs in aliis ſtudiorum generibus prævales. Hinc in tantam claritudinem perveniſti, ut omnibus vehementer charus ſis: imò eò magnitudinis procedes, uti pro mortali gloriâ æternus fias. Te, Illuſtriſſime Domine, eâ quâ par eſt humilitate, oro, favore me tuo ſingulari complecti digneris. Deus domum Tuam florentiſſimam eſſe velit. Francofordiæ Calendis Septembris. M.DC.LXX.

Perilluſtris Tuæ Generoſitatis

Devotiſſimus

Jacobus Godofredus Seyler.

EPISTOLA ΠΡΟΣ-ΦΩΝΗΤΙΚΗ AD CELSISS. P. AC D. FRIDERICUM, FILIUM, CELSISS. D. LUDOVICI, COMITIS PALATINI AD RHENUM, BAVARIÆ DUCIS, AC S. R. IMPERII ARCHIDAPIFERI ET ELECTORIS &c.

CHRISTIANI URSTISII, Profeſſ. Mathem.

NATURA mortalium ingenia, quæ non prorſus abjecta ſunt & agreſtia, ſic formavit (FRIDERICE Princeps Celſiſſime) ut ſingulari quadam vetuſtatis admiratione & veneratione ducantur. Hinc ea, quæ a priſci ſeculi hominibus, claris præſertim & Illuſtribus profecta vel uſurpata, ad noſtram usque ætatem perdurârunt, qualia eſſe poſſunt tabulæ & inſtrumenta publica, pocula, ſtatuæ, imagines, arma, numiſmata & ſimilia, theſauri loco à nonnullis avidè conquiri & congeri ſolita, multò pluris facimus, quàm quæ vel præſentis ævi, vel proximè exacti induſtria protulit & elaboravit, etſi his illa arte pretióve cedant. Cùm enim fluxa ſit & caduca omnium ſublunarium conditio, ac ſubinde pereuntibus aliis alia ſuccedant: hinc fit, ut res, quæ temporum omnia conſumentium iniquitate ſuperata & quaſi devicta, longo ſeculorum decurſu, infinitos fortunæ fluctus evaſerunt, animos etiam noſtros jucundo quodam ſenſu afficiant.

Enimverò quamvis hæc ita ſe habeant, omnes tamen quibus generoſa in pectore mens eſt, veterum libros ingeniorumque monumenta, cunctis aliis quantumvis pretioſis antiquitatis teſſeris, longè ſemper antetulère: non ſolùm ob id, quod vetuſtatis penitiùs contemplandæ ſumma lux in iis accenſa fulgeat, ſed & omnige-

næ eruditionis ac ſapientiæ theſauros complectantur. Quæ certè res nec ſteriles ſunt, nec ad otioſam admirationem & contemplationem tantùm comparatæ, ſed hominum bono pellendisque ignorantiæ tenebris ſerviunt. Breviter, laborioſæ & calamitoſæ huic vitæ ſubſidia præbent ampliſſima.

Inter illos porrò ingeniorum fœtus, HISTORIÆ neutiquam poſtremum locum obtinent, quibus exactorum ſeculorum res geſtæ memorandaque gentium migrationes regnorum ac rerumpublicarum ortus, incrementa, converſiones, interitus, religionis propagatæ, conſervatæ aut labefactatæ momenta, hominum mores, ingenia, dicta, facta, conſiliorum ſecundi & adverſi eventus, fortunæ viciſſitudines, variaque vitæ humanæ exempla deſcribuntur. Quæ omnia cùm judicio lecta atque percepta, præter admirabilem delectationem, ad contemplationem operum Dei, ad temporum lucem, ad perfectæ vitæ rationem, ad virtutis imitationem, vitiorum fugam, moderandorum conſiliorum prudentiam, proſpiciendos rerum eventus, uſum habent incredibilem. Ad evitanda namque detrimentoſa, & utilia proſequenda, exempla plus verbis hominum animos commovere ſolent. Denique ex tam multis variisque præteritorum temporum eventis, & ampliſſimo vitæ humanæ theatro, plura queunt documenta ſumi, quàm brevis & exiguus rerum nobis præſentium uſus ſuppeditare poſſit. Quo nomine Hiſtoria, inter alia elogia, vitæ magiſtra à Cicerone ritè appellata eſt.

Cæterùm ut natalis ſoli dulcedo omnibus eſt congenita, præſertim in eodem educatis & enutritis: ſic earum quoque Hiſtoriarum lectione impenſiùs delectamur, quibus de gentis noſtræ primordiis, de majorum, à quibus ortum traximus, aut in quorum ditiones, domus, poſſeſſiones & munera ſucceſſimus, priſcis inſtitutis, laboribus, pace & bello exantlatis, caſibus denique cum proſperis tum adverſis erudimur: quippe quòd illorum ſeu laudis ſeu ignominiæ, felicitatis vel infortunij pars, in nos ſuo quodam modo redundare videatur.

Quamobrem ut iis magnas debemus gratias, qui in ſcribenda Hiſtoria, ne rerum memoria ſuccedentibus ſeculorum ætatibus obliteraretur, de omni poſteritate bene ſunt meriti: ſic & illi operæ pretium patriæque debitum officium præſtitiſſe cenſentur, qui bonis ejus generis libris è tenebris in lucem proferendis, obſtetricantur, neglectosque & ſqualentes deterſo ſitu in hominum conſpectum atque conſortium adducunt. Viciſſim gravi vituperatione digni ſunt,

ſunt, non minùs quàm Plautinus ſenex theſaurum humi defodiens, qui veterum labores, boni publici cauſſa ſuſceptos atque peractos, in civiliter, avarè [illegible] *detinent, celant, ac cæco carcere premunt.* Occulta ſapientia, *inquit Syracides*, & theſaurus abditus, quæ utilitas in utriſque? *Muſarum certè foros invidentiæ peſte laborare non decet.*

Quarum rerum conſideratio multos ante me generis nobilitate, virtute & eruditione præſtantes Germaniæ Viros excitavit, ut ad amplificandam & illuſtrandam noſtræ gentis hiſtoriam, amplioremque lucem antiquitati inferendam, veteres [illegible] *Germaniæ Scriptores, in Bibliothecis deliteſcentes, conquiſierint, eosque deinceps divino artis typographicæ invento multiplicatos, publici juris effecerint. Fuitque hac in re quamplurium tanta æmulatio, ut poſteris non niſi peractæ meſſis ſpicilegium quoddam reliquerint arduum quidem & difficile, neutiquam tamen negligendum. Etſi enim ea ducar opinione, plures ejus generis auctores à tinearum injuria vindicatos, hac tempeſtate in literatorum manibus verſari, quàm deinceps proferri queant, vel ſaltem optimos quosque, nil tamen ambigendum, in latebris hinc inde aliquot luce digniſſimos, ſupereſſe: ejusmodi ſunt, W ppo, Henrici tertij Sacellanus, de vita Conradi ſecundi: Eberhardus de inferiore Altach Archidiaconus Ratiſponenſis, de Ducib. Auſtriæ, Bavariæ, Sueviæ, qui ab anno ſalutis 1152. annis centum triginta ſequentib. vixere: Wickardus Polheimius Archiepiſc. Salisburgenſis, de reb. Auſtriacis, usque ad annum 1312 & ſimiles. Tacebo in præſens Principum, templorum ac ſacrorum Collegiorum faſtos. Spero a. Nobilem Virum Gotfridum Ramingum, in indagandis vetuſtis Codicibus ſagaciſſimum & diligentiſſimum, aliquando hac in parte haud fore* [illegible], *ſed è promptuario ſuo aliquot orbi communicaturum.*

Etſi verò diffiteri nemo queat, hos & alios mediæ ætatis ſcriptores ejusmodi ſermone uti, qui delicatis & politis auribus faſtidioſus eſſe poſſit: ut tamen infantes laceris aut ſordidis faſciis involutos non abijcimus, ſic neq; illos, quantumvis verborũ cultu & ornatu deſtitutos, quisquam patriæ gloriæ ſtudioſus aſpernabitur. Quod igitur Cicero *lib. 1. Finium* de Philoſopho dixit: Se eum ſi adferat eloquentiam non aſpernari; ſi non adferat haud admodũ flagitare; idem nobis de Hiſtoricis, qui magna ſuperiorum ſeculorum barbarie laborârunt, pronunciandum. *In cibis ſic eſt, ut ſordidiùs paratos reijciamus. In nummis autem veteribus, ut pondus & materia potiùs, quàm ſculpturæ elegantia*

ſpectatur: ſic in auctoribus illorum ſeculorum, bonis alioquin & caſtis, quorum virtus temporum iniquitate preſſa fuit, rerum momenta magis, quam dictionis vel puritas, vel lenocinium ponderanda.

Porrò quemadmodum militares copiæ, ſi periculo ingruente non ſint locorum intervallis disjunctæ, ſed in unum conductæ, plus habent ad depellendum hoſtem terroris & roboris: inſtrumenta etiam certo loco digeſta artificis uſui commodiùs ſerviunt, quàm cùm hinc inde diſperſa, prompta haberi nequeunt: itemque res exiles, niſi aliis mole & quantitate magis conſpicuis jungantur, faciliùs in terram defluunt atque pereunt: ſic in librorum uſu docuit experientia, egregiæ commoditatis rem eſſe, ſi vel ejusdem vel ſimilis argumenti libri utiles, quales Hiſtorici ſunt, variis & locis & temporibus in publicum emiſſi, ac veluti palantes, uno opere clauſi haberi poſſint. Id enim in acquirendis ijs ſumptus & labores, in tractandis tædium & moleſtiam minuit: multos quinetiam vel argumenti vel molis indicio non admodum notabiles, ab interitu vindicat. Quod igitur Cicero alicubi dixit, non minùs jucundos ac Illuſtres eſſe dies quibus conſervamur, quàm illos quibus naſcimur: ita non minùs liberalis curæ eſſe judico, libros bonos, olim quidem editos, ſed exoleſcentes quodammodo & deficientes, aliorum ſocietati cum ornatu reſtituere & ab interitu conſervare, quàm nunquam foras emiſſos in apertum proferre.

Cùm igitur ſuperioribus annis laborioſa venatione earum rerum, quæ ad condendæ Reipub. Baſilienſis hiſtoriam pertinebant, occuparer, expertus quantum difficultatis inſit veterum Scriptorum racemationi & indagationi: tandem quoſdam ejus generis codices nactus, privato meo uſui eos aſſervare, indignum eſſe judicavi. Cogitanti ergo de ratione eos aliorum oculis cum fructu exponendi, quò auctores ipſi debitum honorem, resque ab illis ſcriptæ æternitatem ſortirentur: utriusque viæ anſa occurrit, ſc. editionem eorum qui in meos caſſes incidiſſent, haud eſſe premendam, ſimulque è rerum Germanicarum Scriptoribus aliquot jampridem editos, & in Rempublicam hiſtoricam admiſſos, verùm rarius comparentes, iisdem adjungendos, ut tyrones illi triariorum manipulo ſtipati, plus dignitatis naneiſcerentur, lectoribusque gratiores redderentur: non ſecus quàm obſcuræ ſortis homines, ſi quando Illuſtrium ac clarorum familiaritate utuntur, eorundem favore aliorum quoque benevolentiam conſequi, & ad ampliorem fortunam gradum ſibi comparare ſolent.

Cæterum cùm in coagmentationis illius agone conſtitutum,

quidam

quidam clariſſimi viri, editis aliquot Tomis veterum ac rariùs occurrentium Germaniæ hiſtoricorum, adjunctis quibusdam noviter repertis, ſua diligentia conatus meos præveniſſent: utique vela mihi contrahenda fuere, ſic ut novitiis quos dixi meis ac minùs claſſicis, non niſi reliquos è veterariorum cohorte, itineris Comites attribuere licuerit. Atqui ideo præſenti volumine eam auctorum claſſem, quantum fieri potuit, adornare ſtudui, qui ab Henr. quarti ævo, uſque ad tempora, quo Rupertus Rom. Rex, Comes Palatinus Rheni, &c. Sigiſmundi anteceſſor, Imperii ſceptra accepit, trecentorum annorum decurſu, res noſtræ gentis memorabiles literarum monumentis commendârunt. Cui quidem ordini etſi plures adſcribi potuiſſent: eùm tamen eos ſuis poſſeſſoribus eripere neutiquam decuerit, contentus uſque ſui cæteros ab aliis vel derelictos, vel non tam plenè exhibitos, [illegible] iſtis conſociare: id ſpectans, ut ſecundum temporum ſucceſſionem omnes illi ſolidum corpus conſtituerent, eorumque ordo ſingulorum argumentis lucis quidpiam conciliaret.

Quòd autem in hujus libri fronte, Illuſtriſſime ac Celſiſſime Princeps LUDOVICE, Tuæ Celſitudinis nomen, tametſi nullius meriti aditu eidem notus, apparere volui, in cauſſa eſt, quòd volumen iſtud, cujus non exigua pars à Germaniei ſanguinis Principe profecta eſt, ob auctorum celebritatem, rerumque in eo contentarum pulchritudinem & varietatem, Principi quoque haud ingratum lectuque non indignum fore judicârim. Et quoniam multorum bonorum teſtimonio, ea in his partibus fama accenſa ſit, Celſitudinem tuam, quam Deus ab inclytis & pientiſſimis Principibus, in Septemviralis dignitatis [illegible], naſci voluit, ſingulari quadam ac heroica animi indole optimi quoq; Principis expectationem de ſe concitare: arbitratus ſum, eum in hoc pulcherrimo ætatis flore, præſtantiſſimorum hominum ſermonibus & conſuetudine delecteris; fore, ut ſuo tempore ad legendas & conſiderandas ſummorum Germaniæ heroum hiſtorias, priſcæque ætatis res cognoſcendas animum eſſes applicaturus, utpote ad rem omni quidem ordini, maximè verò viris politicis atque Principibus, quibus orbis & populorum gubernatio à ſuperis credita, fructuoſiſſimam, & ad eximium illis decus conciliandum aptiſſimam. Illis enim cùm plurimarum rerum cura incumbat, eorumq; conſultationes id pene ſolùm difficiles reddat, quòd de rerum eventis ſint incerti: equidem ad ſcopum certiùs configendum, in eo ſeſe exercere proderit, ut quinam eventus ex quibus cauſſis oriri ſoleant, rectè diſpi-

cere

cere poſſint. Quod cùm hiſtoriæ accommodatiſſimis exemplorum picturis commonſtrent: nemini dubium eſſe poteſt, eas ad prudentiam, humanarum actionum directricem, valere plurimùm. Nolo jam dicere, quantum & decoris & admirationis pariat, quantum & mortalium animos inclinet atque moveat, ſi quando in arduorum negotiorum momentis penſitandis, de ἀναλόγων conſiliorum aut factorum ſucceſſibus & eventis, exempla è vetuſtate petita, ex ore Principis manare audiantur.

Quare ut olim peractis Eccleſiaſticis liturgiis Evangeliorum codex Principibus exoſculandus proponebatur, ut admonerentur, ſui eſſe muneris, cœleſtem doctrinam ex arcano Dei ſinu prolatam, amplecti, fovere, atque tueri, & Chriſtum novi fœderis conciliatorem exoſculari: ſic etiam confido, Princeps Celſiſſime, Te pro eximia tua virtutis indole, morumque ſuavitate, iſthæc illuſtrium hominum monumenta, hacce palingeneſia ad meliorem habitum cultumque revocata, quantumvis ſacris libris uſu dignitatêve nullatenus comparari queant, Germanicæ tamen gentis amore, inque Auguſtiſſimorum Cæſarum, quorum acta vita resque præclarè geſtæ (ut & inclyti tui generis majorum aliquot) hîc memorantur, honorem, & Reipublicæ literariæ favorem, haudquaquam aſpernaturum: quin potius abs me, qui erga Illuſtriſſ. T. C. domum genearchicam, aliquod meæ obſervantiæ documentum dudum extare cupivi, Nobiles auctores, Hermannum, Ottonem utrunque, Radevicum, &c. Tuo nomini religioſa mentis & animi pietate ſacratos, æqua mente, vultuque placido accepturum. Idque ut clementer facere digneris, ſubmiſſe rogo.

Beatus ille & ſolus Princeps, in cujus femore ſcriptum eſt, Rex Regum & Dominus dominantium, Illuſtriſſimam Celſitudinem tuam, & inclytam Palatinæ ſtirpis domum, unà cum Illuſtriſſimo heroe, Duce JO. CASIMIRO, patruo, ac Electoratus Tutore & Adminiſtratore, diutiſſimè ſalvos & incolumes, pace, rerumque ſucceſſibus florentes, cuſtodiat atque conſervet, ad ſacroſancti nominis ſui gloriam, & ſubditorum ſalutem. Baſileæ VI. Nonas Martij, anno Filii Dei in carne patefacti, 1585.

BENE-

Benevolo Lectori
CHRISTIANUS URSTISIUS S.

EDITI ſunt annis ſuperioribus, lector amice, Wechelianorum typis, veterum Germaniæ hiſtoricorum numero duo Tomi tres, CL. virorum Reineri Reineccij polyhiſtoris, Ioannis Piſtoris Medici, & Juſti Reuberi Iuriſconſulti, quos honoris & obſervantiæ cauſſâ nomino, ſtudio & opera adornati: quibus ipſi eundem (ni fallor) Wechelianis quartum ſuperaddiderunt, non alio certè quàm patriæ hiſtoriæ locupletandæ & illuſtrandæ ſtudio. Cæteros enim Scriptores peculiaribus libris ipſorum ſumptu evulgatos, hic recenſere nil attinet. Ex iis editionibus facile patuit, elegantiſſimis illis Chalcographis id fuiſſe conſilij, ut quantum in ipſis, auctores univerſos, qui Germanorum res ab oblivionis incommoda vindicaſſent, certis voluminibus contextos, in publicum mitterent. Quorum præ in laudabili inſtituto, ipſis præſertim quintum hunc co Tomum hiſtoricorum, prioribus quatuor ſociali fœdere jungendum, per literas efflagitantibus, me quoque deeſſe non decuit.

Verum enim verò ſuſcepta hunc τοῦ ingenium feliciorem optavi ſæpiùs, ac ut ea communicatis invicem conſiliis, ſuſcipi & adornare potuiſſet. Sic enim illius ſeries aptior atque concinnior, corpuſque partibus omnibus inter ſe ritè cohærentibus, formæ dignitate commendabilius fieri potuiſſet. Nunc verò quoniam ſuis rationibus ſinguli obſequuti ſunt, atque illud nobis ornamentum fortuna invidit, mihi quoque poſt inſignes illos viros, via qualiſcunque ineunda fuit, qua nec alios ſuis defraudaſſe, nec crambem cum nauſea recoxiſſe viderer. Eam itaque temporum & Scriptorum ſeriem delegi, quæ à Henrico quarto exordium ſumens, ad finem uſque decimi tertij ſeculi Chriſtianæ ἐποχῆς protenditur, cujus rationes in præſens breviter explicandas eſſe duxi.

Ac primùm quoniam Hermannus planè recudendus videbatur, tum quod manuſcriptus Codex edito multò locupletior obtigerat, tum etiam propter Continuatorem ejus nunquam foras emiſſum: viſum fuit Ottonis Chronicon, quinquaginta & amplius capitibus auctum, ei præfigere. Quamvis enim hic illo ſit junior, quia tamen uterq; à mundi incunabulis Chronologiam pertexuit, quo nomine ad præcedentes Tomos referendi fuiſſent: convenientius duxi, hunc Ottonis librum unà cum Sanblaſiano ejus continuatore Hermanno præmittere, quàm eo deinceps perpetuam Cæſarum hiſtoriam, quæ à Bertoldo Hermanni continuatore inchoanda erat, interrumpere: vel omiſſo eo, auctorem hunc nobilem altero pede mutilum reddere.

Contracto ſubicitur Bertoldus. Is quoniam pernicioſo orbis diſſidio vigente, quo Henricus quartus, a Pontificibus Romanis, novo tum & inaudito exemplo, furiis infernalibus devotus & exauctoratus fuit: Imperatori plus æquo infenſior & Pontificum partibus addictior fuiſſe videri poteſt: idcirco ejuſdem Cæſaris vitam, à quodam illius familiari, rerumque gnaro deſcriptam, ſubjungere neceſſe fuit, ut ex utriuſque comparatione rectiùs appareat, uter animi perturbationibus plus minùſve indulſerit, aut veritatem, hiſtoriarum animam, meliùs expreſſerit. Huic deinceps Ænobarbica hiſtoria ritè ſubjecta eſt, quæ ab Henrico V. Lothario & Conrado, quorum ſuccinctam deſcriptionē libro primo complexus eſt, ad Friderici primi glorioſiſſimi Imper. res geſtas progreditur. Radevico deinceps binis libris derelictâ proſequente. Hos Moguntiacum Chronicon excipit, epitomen 110. annorum continens, inprimis verò cauſſas luctuoſiſſimæ vindictæ & cladis ei urbi a Friderico primo illatæ, ob Præſulis cædem, civium tumultu patratam: quæq; illius Eccleſiæ res ſubſequentibus Cæſaribus usq; ad Fridericum ſecundum, curſum tenuerent. Cujus quidem victorioſi Imp. geſtis cum proximus locus deberetur, nec tamen quiſquam antiquus Scriptor offeretur: contentus fui ad brevē illum complendum, Monachi Paduani commentario, de vita, morte, rebuſque geſtis præpotentis Comitis Ecelini, qui ut Italos in Cæſaris, piorum communione ſubmoti fide retineret, ingenti cum terrore per Euganeos & Inſubres arma circumtulit, & in Pontificum aſſeclas adeo deſævit, ut non tam hominis quàm truculentæ feræ famam opinionemque ſibi conciliârit. Ei libello Colmarienſium faſtos ſubnexui, quòd fere non niſi ea contineant, quæ poſt diuturnum interregnum, Rudolfo, Adolfo, & Alberto Rom. Regibus, apud Alſatas Germanoſque contigêre: quibus cum Henr. Lucelburg. ſucceſſerit, Vecerio quantumvis recenti proximus locus aſſignandus fuit. Denique cum Albertus Argentinenſis à Rudolfi primi ætate exorſus, inſequentium temporum res geſtas, uſque ad Caroli quarti obitum, prolixè ſatis memoret: illi ut utique fuit hocce ſcriptorum agmen claudere, pravo ne' imbecilli fragmento hiſtorico, in veteribus codicibus ei præmitti ſolito. Diploma ſaltem exauctorationis Wenceslai Cæſaris, cum id (quod ſciam) extet nuſquam, è Kongelshovij Chronico converſum, corollarij loco ſuperaddere, ut illius ſeculi hiſtoria integrè continuata videri poſſit. Tuum erit, candide lector, laborem hunc, bona fide & mediocri diligentia ſuſceptum atque peractum, boni conſulere. VALE.

CATA.

CATALOGUS VOCUM
aliquot aut Barbararum, aut inconſuetæ ſignificationis, quibus hujus Tomi Scriptores uſi ſunt: adjecta earundem interpretatione.

¶ Almarium, *armarium, promptuarium.*
Almutium, *collare de villoſis pellibus.*
Allodium, *fundus vel prædium, cujus nomine nec merces nec opera à poſſeſſore cuiquam debetur, maximè ſi ſit ex patrimonio.*
Ama, *amphora 32 cantharorum. In re vinaria menſura genus.* Ein Ame.
Apocriſiarius, *à reſponſis, internuntius reſponſum ferens aut accipiens. Id eſt legatus vel procurator conficiendi negocii cauſſa miſſus.*
Attædiari, *tædio affici.*
Auriphrigiæ, *fimbria aurea.*
¶ Baldicum, *aulæum pretioſum paganici operis.*
Bandæ, *papalia inſignia.*
Banerium, *ſignum militare.* Paner.
Bannus, *proſcriptio.* Bann.
Begina, *mulier velata extra certum aliquem Ordinem religioſam vitam ducens.*
Beneficium, *pro feudo. Quæ vocis acceptio inter Fridericum Barbaroſſam & Pontificem magnæ diſſenſionis cauſſam præbuit.*
Beneficiatus, *feudi beneficio affectus.*
Birſare, *telo petere aut configere.* Birſen.
Bladum, *ſpelta, frumenti ſpecies.*
Blaveus, *coloris cyanei.* Blau.
Briga, *tumultus, ſeditio non ſine certamine.* Geprög *Hinc* Inbrigare, *tumultibus aut litis ſe miſcere.*
Bruna, *fuſca.* Braun.
Bubones, *lixæ, calones, mediaſtini. Aliquando nebulones & furciferi.* Buben.
Burgenſes, *cives,* Bürger/ *quos alibi* Civitatenſes *vocant.*
¶ Caſula, *veſtis ſacerdotalis inferiùs rotunda, à Miſſam celebraturis indui ſolita.* Caſuckel.
Carnifex, *lanius.*
Chartularii, *ſcribæ, vel chartarum regiarum ſeu publicarum cuſtodes.*
Communicare, *ſacram ſynaxin adminiſtrare.*
Contrata, *platea, compitum. Italicum.*
Curia, *congregatio ſolennis, Senatus.*
¶ Dalmatica, *veſtis ſacerdotalis, qua Diaconi ſuper Alba, quam vocant, induebantur.*
Dextrarius, *equus grandis & cataphractus.*
Defenſatio nomine, *jure defenſionis & advocatiæ.*
Diffidare, *vide* Feidum.
Dictare, *carmen condere.* Dictator, *Poeta:* dictamen, *carmen poeticum.* Dichten/ Dichter/ Gedicht.
Dormitorium, *cubile, cubilium locus.*
Dorſalia, *aulæa à tergo ſuſpendi ſolita.*
¶ Emenda, *mulcta, delicti emendatio.*
Exfeſtucare, *deveſtire, honorem abrogare.*
¶ Fautoria, *favor.*
Feida, *inimicitia,* Vehd. *Hinc* Diffidare, *inimicitias denuntiare.*
Filiaſter, *gener.*
Fodrum, *propriè pabulum equorum,* Füter. *Sumitur pro annona & victu Imperatoris exercitui pendi ſolito: aut pro pecunia, qua annona illa redimitur. Aimonius lib. 5. cap 3.*
Forenſes, *exoterici, foris exiſtentes.*
Fratruelis, *filius fratris, quem vulgò nepotem ex fratre vocant.*
¶ Galia, *triremis,* Galeen.
Garciones, *pediſſequi, viliores è gregariis militibus.*
Gens, *exercitus.*
¶ Harnaſcha, *lorica ferrea.* Harniſch.
¶ Incaſtellare, *caſtello aut vallo munire.*
Intimare, *edicere, annunciare.*
Inveſtire, *in poſſeſſionem dignitatis, feudi, aut ſimilis rei mittere.*
¶ Laudamentum, *conventio re bene deliberata inita.*
Liga, *fœdus. Hinc* Colligare, *fœdus inire.*
Licentiatus, *vel dimiſſus, vel licentiam faciendi gradum adeptus.*
Lobium, λόβιον, Laube.
Λογοθέτης, *magiſter rationum. Diſcuſſo rationum exhibitarum ab adminiſtratoribus rerum fiſci.*
¶ Maltera, *chœnix, menſura frumentaria.* Malter.
Manga, *catapulta, qua pila aut grandia ſaxa jaciuntur:*
Mantus, *pallium ſine manicis à collo deſcendens. Inſigne quo Pontifex electus induitur.* Mantel. *Hinc* immantare, *pallio hujuſmodi inveſtire.*
Manſus, *latifundium ſeu prædium, in quo quis manere ac familiam alere poteſt. Hinc* Manſuarii *villici manſos incolentes.*
Meliores, *Nobiliores, Optimates, Primores.*

Miniſte-

Miniſterialis, *ingenuus, liberali aliquo munere apud Principem aut dynaſtam fungens.*

Militare, *militem facere, hoc eſt, equeſtri cingulo donare.*

Monaſterium, *ſæpe pro baſilica & templo anguſtiore ſumitur.* Münſter.

Morganaticо jure, *jure doni, quod maritus uxori deſponſatæ mane diem nuptiarum inſequente conſtituit.* Προϊφηγηνίκαια *ſeu* ὑπόβολον *Germanis* ein Morgengab/ *unde eſt hæc vox enata.*

Muſſitatio, *frementium & indignantium murmur.*

¶ Pagare. *perſolvere. Italicum.*

Palefridus, *alij* Parafredus, *equus magnus vel cataphractus. Vox Ital. & Gallica, deducta (ut videtur) à Veredis, id eſt publicis & curſualibus equis.*

Parlamentum, *pro colloquio aliquando ſumitur.*

Pecia, *aſſumentum, panniculus impexus.* Bletz. *Hinc* repeciare, *aſſuere.*

Placitum, *publicus conventus litium cognoſcendarum cauſſa inſtitutus, vel ejuſdem conventus locus.*

Primicerius πριμικήριος, *idem quod* πρωτεύων *ſcholæ ſeu collegii officialium aula regia antecеſſor. Ut primicerius ſacri cubiculi, id eſt, inter cubicularios primum locum obtinens. Primicerius Notariorum, primus in matricula Notariorum ſcriptus, & ob id primas inter eos ſibi vendicans, &c. Sic conſequenter cæteri ejuſdem ordinis viri, Secundicerius, Tertiocerius, &c. appellantur: ut Cerius vocis ſit ἄσημον παραγωγόν.*

Protoveſtiarius, *vide* Veſtiarium.

¶ Regalia, *feuda majora à Rege conceſſa.*

Ribaldus, *homo vanus & nequã, furcifer. Gall.*

Riſinæ, *labinas hodie vocant. Sunt nives conglomeratæ, per montium præcipitia labentes.*

¶ Samitum, *ſericum villoſum.*

Saumarii, *equi clitellarii,* Saumroſſz.

Sculte tus, *Prætor.* Schultheiß.

Soldum, *ſtipendium militare,* Söld. Solidatii, *milites mercede conducti.*

Sororius, *aliquando pro affine, cujus quis ſororem in matrimonio habet. Sic Rudolfus Habſpurgius Albertum Hohenburgenſem, cujus ſororem uxorem habebat; affinem vocat. Aliquando pro ſororis filio, ut apud Radevicum lib. 2. cap. 12.*

Strata, *via. Italicum.*

Strepa, *ſubex ephippiarius.*

Stuba, *hypocauſtum,* Stube.

Surgotum, *panni genus, & veſtis ex eo muliebris uſque ad pedes demiſſa.* Curſat.

¶ Talliare, *mulctare.*

Traditor, *proditor.*

¶ Valvaſor, *qui ſummã coercitionis, non etiam nundinarum & mercatus jus habet. Hotomannus.*

Vaſallus, *feudi beneficio fruens, & ob id Domino ſervitium debens.*

Veſtiarium, βεστιάριον, *ærarium, ſeu locus in quo theſauri reconduntur. Hinc* Protoveſtiarius *regius theſaurarius.*

Cætera vocabula, cujuſmodi ſunt, exvaginare, induciare, inthronizare, repatriare, tranſalpinare, *&c. faciliora ſunt, quàm ut interpretatione egeant.*

CA-

CATALOGUS ET ORDO SCRIptorum hocce volumine comprehenſorum.

I. *Ottonis* è Marchionibus Auſtriæ, Epiſcopi Friſingenſis Chronicon à Principio mundi uſque ad tempora Friderici primi 1146. *pag.* 1.
II. *Ottonis de S. Blaſio* ad librum ſeptimum Chronici Friſingenſis continuatæ hiſtoriæ appendix 1210. *p.* 197
III. *Hermanni Contracti*, è Comitibus Veringenſibus, majoris Augiæ monachi Chronicon, in quo veteri editioni alia quædam priore & locupletior & emendatior è regione reſpondet 1054. 231
IV. *Bertoldus* Presbyter Conſtantienſis, pœnitentiarius Apoſtolicus, de rebus poſt Hermanni obitum geſtis, uſque ad ejus ſeculi finem. 1100. 341
V. *Henrici* IV. vita paulò poſt mortem ejus, à quodam familiari conſcripta, unà cum Epiſtolis. 1106 361
VI. *Otto* Friſingenſis Epiſcopus, de rebus geſtis Friderici primi Barbaroſſæ. 1156. 403
VII. *Radevicus*, Canonicus Friſingenſis, Ænobarbicæ hiſtoriæ Continuator. 1160. 477
VIII. Vetuſti cujusdam auctoris Appendix ad Radevicum 1170. 558
IX. *Conradi*, incertæ ſedis Epiſcopi, rerum Moguntiacarum Chronicon. 1250. 567
X. *Monachus S. Juſtinæ* Paduanæ de rebus ſub Ottone IV. & Friderico II. in Longobardia & vicina Marchia geſtis 1270. 581

IN SECUNDO TOMO.

XI. *Dominicanorum* Colmarienſium Faſti, continentes, 1. Rerum Alſaticarum annales 2. Earundem uberiorem Enarrationem 1303. 537
XII. *Conradus Vecerius*, de vita Henrici VII. unà cum Epiſtola ejusdem Cæſaris, 1314. 63
XIII. Fragmentum hiſtoricum Auctoris incogniti M. Alberti Argentinenſis Chronico in manuſcriptis Codicibus præfigi ſolitum. 74
XIV. *M. Alberti* Argentinenſis Chronicon (cujus hactenus non niſi fragmentum extabat) integrum, à Rudolfo Cæſare, uſque ad annum 1378. 97
XV. Ejusdem (ut videtur) M. Alberti Comentarius, de Bertoldi è Comitibus à Bucheck Epiſcopi Argentinenſis rebus geſtis 1353. 167
XVI. Sententia Exauctorationis & privationis Wenceslai Romanorum Regis, lata anno 1400. 179

OTTO.

I.

OTTONIS EPI-SCOPI FRISINGENSIS, LUPOLDI PII MARCHIONIS Auſtriæ F. Chronicon, ſive Rerum ab Orbe condito ad ſua usque tempora geſtarum, Libri octo:

nunc denuo recogniti, & locis aliquot emendati.

ACCESSIT IN HAC EDITIONE:

Appendix vetuſti cujusdam & Germanici Scriptoris, Hiſtoriarum à fine libri ſeptimi Ottonis, usque ad Annum ſalutis M. CC. XII. *continuatarum, nuſpiam antehac excuſa.*

VITA OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI.

CUm quæ à magnis viris profecta ſunt, mortalium animos in ſui amorem amplius convertere ſoleant: lubet equidem de Ottonis noſtro, cuius induſtria hi octo Chronicorum, & Ænobarbicæ hiſtoriæ duo libri debentur, viri ſcilicet natalium ſplendore, dignitate & eruditione maximi, vita, quædam ex bonis auctoribus repetita, proferre.

Prognatus is fuit ex veteri & illuſtri Marchionum Orientalium ſtirpe, eis Germaniæ parti imperantium, quam Auſtriam hodie vocare conſuevimus. Patrem habuit Lupoldum, cognomento Sanctum, matrem verò Agnetem Henrici Quarti Imperatoris filiam, Friderico Sueviæ Duci antea nuptam, ex qua & idem Otto ſummos Chriſtiani orbis Reges ſanguine attigit. Nam & prædicti Cæſaris quarti ex filia, quinti vero ex ſorore nepos, Conradi tertij Auguſti frater uterinus, Friderici denique Barbaroſſa patruus fuit, vt ex diagrammate Ænobarbicæ hiſtoriæ præfixo, clarius patebit.

Etſi verò iſthac generis claritate eximium ille Natura decus conciliaſſet, & ad inſignem aliquem honoris gradum viam aperuiſſet: eam tamen ortus ſui prærogatiuam divina ac humana ſapientia & induſtria ita illuſtravit, ut non minus ingenij quam ſanguinis dotibus inclaruerit: quæ quidem res ſuum curſum tenuit. Sufceperat Marchio Lupoldus ex coniuge liberos quamplures, è quorum numero cum nonnulli ante pubertatis annos in vivis eſſe deſiiſſent, è reliquis, filios tres natu maiores, moderandi paterni imperij & politicæ gubernationis habenis deſtinaverat: Ottonem verò & Conradū, qui poſtea ex Patavienſi Salisburgenſis Pontifex factus eſt, nempe duos è ſuperſtitibus natu minimos, eccleſiaſticæ vitæ degendæ generi emancipat. Atque ut omiſſis cæteris de præſenti hiſtoriographo ſolum verba faciamus, is literarum pietatis præceptis à teneris imbutus, cum magnam de ſe ſpem præbuiſſet, à Marchione patre, qui Neoburgi in Auſtria ſecularium Canonicorum collegium proprijs opib. inſtitui curarat, in cuius etiam clauſtro, & quidem capitulari loco, unà cum coniuge ſua poſtea humari voluit, primus eius Collegij præpoſitus deſignatus eſt. Verum eo ad uberiorem ingenij cultum aſpirante, ſubſtituto ſibi in eo munere Opoldo quodam, avari patris ſumptibus Lutetiam Pariſiorum abiit, ad congerendas eruditionis opes in illius urbis gymnaſio annis aliquot commoratus. Unde tandem inviſendi natalis ſoli deſiderio, domum reverſus, Eccleſiæ ſuæ varias Sanctorum reliquias, quibus tum templa & loca Deo ſacrata auguſtiora reddi exiſtimabantur, amp. . . mixenſi loco attulit: ibique diebus aliquot in parentum & amicorum complexu tranſactis, in priſtinum ſtudiorum emporium regreſſus eſt. Denique pluribus annis ibidem confectis, cum iam patrios lares repetiturus iter arripuiſſet, captus amore Ciſtercienſis inſtituti, quod tum temporis novum, illuſtrium ac nobilium hominum plurimi amplectebantur, ac divi Bernhardi Abbatis Claravallenſis heroicis virtutibus illuſtrabatur, in Morimontio Burgundiæ monaſterio pernoctans, cum 15 viris itineris ſocijs, ſumpto illorum monachorum habitu, ordini nomen dedit, & exin abdicata præpoſitura, in eius loci Abbatem (quanquam ſit qui eum Abbatem Paumgartebergenſem appellet) evectus eſt.

At enim cum is maiore loco dignus videretur, anno ſalutis 1138. Conradus Cæſar fratrem ex umbratili vita in lucem quaſi evocatum, vacanti Epiſcopatui Friſingenſi præfecit: quam ille dignitatem, ſervato ſuæ profeſſionis habitu annis viginti comiter & fructuosè geſſit, ſic ut non ſolum Epiſcopatus ſui res labantes fulciverit & alienatas recuperârit, ſed etiam in publicis Eccleſiæ cauſſis coram Regibus atque Principibus eleganter atque viriliter perorârit. Sanè præter eximia cum eloquentia tum prudentia laudem, id quoque Radevicus ſacellanus & familiaris eius, lib. 2. cap. 11. illius induſtriæ tribuit, quod Ariſtotelicam Philoſophiam in Germania primus quodammodo excitârit: ſacrarum denique literarum & myſteriorum cœleſtis doctrinæ cognitione cum omnibus ſui temporis Germaniæ Pontificibus certarit. Gravibus enim Imperij conſultationibus atque negotiis à Conrado & Friderico Imp. prudentiæ eius multum tribuentibus adhibitum fuiſſe conſtat. Inter ea memorabilis tranſactio fuit, anno 1156. in Conventu Ratiſponenſi inter Henricum Auſtriæ Marchionem, Ottonis germanum fratrem, & Henricum Leonem, Henrici ſuperbi Bavariæ Ducis filium, ſuper eodem Bavariæ Ducatu initu in qua Barbaroſſa

 auſpicio,

auſpicio, graviſſima... am bellorum materia ſublata eſt, Henrico Marchione omni ſuo jure in Bavariam cedente, ac viciſſim in illius ceſſionis compenſationem, Principum judicio, Ducis titulum dignitatemque ... cipiente, Auſtria Marchionatu, cum acceſſione Provinciæ Supera-nuſiana (quam Auſtriaci a Bavaris eoſque recognoſcere ſoliti fuerant) in Ducatum commutato.

Biennio poſt cum Fridericus, Inſubrum rebellione motus, exercitum in Italiam ſecundo ducere decreviſſet, & Ottonem expeditionis comitem expeteret, utpote qui ante undecim annos Conradum etiam Cæſarem cum armatis in Syriam uſque aſſectatus fuiſſet: detrectavit militiam in præſens, inter orantes potius quam belligerantes verſari malens, atque ita Imperatore, id eius ætati ac meritis haut ægrè largiente, ſe facile excuſavit. Accidit interea Ciſtertienſes Morimentij ſui ordinis conventum agere: quo cum ille qui & antea ipſorum Capitulis, ut vocant, accerſitus intereſſe conſueverat) ipſa hyeme profectus fuiſſet: itineris longitudine, & vergentis ætatis imbecillitate in morbum incidit, cujus vi, poſt dies aliquot, ipſa videlicet bruma, anno Chriſti 1158. inter fratrum manus, vitam cum morte mutavit: 17. anno, a quo extra muros Friſingenſes, in Iſara & Moſa amnium confluxu, Pramonſtratenſib. cœnobium, Nova cella dictum, condiderat.

Libros hos ejus, Regum hortatu conſcriptos, Ioan. Cuſpinianus Viennæ in monaſterio Scotorum repertos, anno 1515. Schurerij Argentinenſis typographi prælo dedit: Auſtriaca ejus hiſtoria, quam olim Wolffgangum Lazium habuiſſe ferunt, etiamnum in tenebris latente.

Argumentum & Ordo Librorum

octo Chronici Ottonis.

Primus liber protenditur uſque ad Arbacem, regnique Babylonici translationem factam ad Medos, initiumque Romani nominis.

Secundus, ad civile bellum Romanorum, Iulio Pompeioque auctoribus, actum, necemque Cæſaris, ac initium nativitatis Domini.

Tertius, ad Conſtantinum temporaque Chriſtiani Imperij, regni quoque Romani translatiooem factam ad Græcos.

Quartus, ad Odoacrum regnique invaſionem à Rugis.

Quintus, ad Carolum regnique mutationem ad Francos, & ad diviſionem Regni & Imperij ſub nepotibus ejus.

Sextus, ad Henricum quartum, ſchismaque inter Regnum & ſacerdotium, anathema promulgatum in Imperatorem, Papam Gregorium VII. Urbe pulſum, ac Salerni mortuum.

Septimus, uſque ad ſeditiooem Romani populi, anoumque IX Conradi Regis.

Octavus, de Antichriſto, reſurrectioneque mortuorum, & de fine utriuſque civitatis.

DOMI-

DOMINO SUO FRIDERICO VICTORI,

Inclyto, Triumphatori, Romanorum Imperatori, ac ſemper Auguſto, Otto Dei Gratia Friſingenſis Eccleſiæ Epiſcopus, id quod eſt, in eo proſperari qui dat ſalutem Regibus.

PETIVIT Veſtra Imperialis Majeſtas à noſtra parvitate, quatenus liber qui ante aliquot annos De mutatione rerum, a nobis ob nubiloſa tempora conſcriptus eſt, Veſtra transmitteretur Serenitati. Parui ergo libens veſtro Imperio tantò devotiùs, quantò Regiæ Excellentiæ convenientius eſſe conſidero, ob Reipub. non ſolum armis tutandæ, ſed & legibus & judiciis informandæ incrementum, antiqua Regum ſeu Imperatorum geſta vos velle cognoſcere. Sic magnus ille Perſarum Rex Aſſuerus ſeu Artaxerxes, quamvis ad agnitionem veræ lucis per cultum unius Dei non perveniſſet, ex nobilitate tamen animi, Regiæ Magnificentiæ id expedire cogitans, Annalia quæ ſub ipſo, vel anteceſſoribus ſuis ſcripta erant, revolvi juſſit: ita gloriam hanc, ut videlicet innocens tanquam reus puniretur, nocensque ut innoxius pœnam effugeret, adeptus eſt. Præterea cùm nulla inveniatur perſona mundialis quæ mundi legibus non ſubjaceat, ſubjacendo coerceatur, ſoli Reges, utpote conſtituti ſupra leges, divino examini reſervati, ſeculi legibus non cohibentur. Unde eſt illud tam Regis, quam Prophetæ teſtimonium: Tibi ſoli peccavi. *Decet ergo Reges non ſolum animi* Pſal. 50. *magnanimitate nobilitatum, ſed & ad cognoſcendum Creatorem ſuum divina gratia illuminatum, Regem Regum, Dominum dominantium Deum præ mente habere, & ne in manus ejus incidat, quantum poteſt modis omnibus præcavere. Cum enim juxta Apoſtolum, omni mortali horrendum ſit incidere in manus Dei viventis: Regibus tamen, qui nullum præter ipſum ſupra ſe habent quem metuant, eo erit horribilius, quo ipſi cæteris poſſunt peccare liberius: ſecundum illud viri Sapientis, ubi ait:* Audite Reges, & intelligite, diſcite judices finium terræ, præbete Sap. 6. aures veſtras, vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum: quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationem ſcrutabitur. Quoniam cùm eſſetis miniſtri Regni illius, non rectè judicaſtis, neque cuſtodiſtis Legem juſtitiæ, neque ſecundùm voluntatem Dei ambulaſtis, horrendè & citò apparebit vobis: quoniam judicium duriſſimum in his qui præſunt, fiet.

Vos autem, Princeps Clariſſime, qui re & nomine Pacificus jure appellamini, quia noctem nebuloſam & pluvioſam ad delectabilia matutinæ ſerenitatis ſpectandam, cuique quod ſuum eſt conſervando, reduxiſtis, pacemque amabilem mundo reddidiſtis, Deo (qui & principium) perſeverantiam largiente: hujus tam amaræ ſententiæ, divina favente Clementia, judicium non incidiſtis. Honeſta ergo erit & utilis Excellentiæ Veſtræ hiſtoriarum cognitio, quâ & virorum fortium geſta, Deique regna mutantis, & cui voluerit dantis, rerum mutationem paventis, virtutem ac potentiam conſiderando, ſub ejus metu ſemper degatis, ac proſperè procedendo per multa temporum curricula regnetis. Unde Nobilitas Veſtra cognoſcat, nos hanc hiſtoriam nubiloſi temporis, quod ante nos fuit, turbulentia, inductos, ex amaritudine animi ſcripſiſſe, ac ob hoc non tam rerum geſtarum ſeriem, quàm earundem miſeriam in modum tragœdiæ texuiſſe: & ſic unamquamque librorum diſtinctionem, uſque ad Septimum & Octavum, per quos animarum quies, reſurrectionisque duplex ſtola ſignificatur, in miſeria terminaſſe. Itaque ſi Veſtra placuerit Majeſtati, geſtorum veſtrorum nobiliſſimam in poſterum memoriam ſtylo commendare, per notarios Veſtræ Celſitudinis digeſtis capitulis, mihique tranſmiſſis, Deo dante, vitaque comite, ea læta læto animo proſequi non pigritabor: nihil aliud pro mercede expectans, niſi quod Eccleſia cui deſervio, in opportunitatibus ſuis veſtra ſubvenire velit Imperialis Clementia. De expeditione quam contra Mediolanenſium ſuperbiam ordinaſtis, ob honorem imperii, veſtræque perſonæ exaltationem libenter audivi, præceptumque veſtrum ſuper hac re humilitati meæ deſtinatum, reverenter ſuſcepi. Miſimus autem præſentium latores venerabilem Abbatem Rapotonem Sancti Stephani, & Capellanum noſtrum Raganunum, qui hanc hiſtoriam ex ore noſtro ſubnotavit, ut de hoc verbo ſub gratia veſtra ſufficienter reſpondeant.

PRÆCORDIALI AMICO SUMMIQUE INTER ORBIS PRINCIPES PRINCIPIS, NOBILI CANCELLARIO, Renhaldo, Otto Dei gratia Friſingenſis Eccleſiæ Epiſcopus, ſalutem & obſequium.

CUM juxta Boetium, in omnibus Philoſophiæ diſciplinis ediſcendis atque tractandis ſummum vitæ poſitum ſolamen exiſtimetur. Veſtræ Nobilitatis perſonam eo familiarius ac jocundius amplector, quo ipſum ſtudio vos hactenus inſudaſſe, in eaque apprime eruditum eſſe cognoſco. Ea propter non ut rudi, ſed ut Philoſopho, de libro quem Domino Imperatori tranſmiſi, veſtræ induſtriæ confidentiam crebo: petens, ne in quibuſdam ibidem poſitis, ſiniſtrum, ſed bonum vos Interpretem experiar. Scitis enim quòd omnis Doctrina in duobus conſiſtit, in fuga & electione. Ut ergo ab ea quæ accedentibus ad Philoſophiam prima eſt Grammatica, ordiar, ipſa eſt quæ ſecundum ſuam diſciplinam docet eligere ea quæ conveniunt propoſito, & fugere quæ impediunt propoſitum. Verbi gratia, certa lege actionem dictionis ſecundum conſimilia accidentia conſtruere jubens, ea quæ non ſunt talia, utpote Barbariſmos & ſolœciſmos purgando fugere docet. Sed & Logica, cujus ad ſyllogiſmorum Doctrinam principaliter ſpectat intentio, judicium purgans & inſtruens, propoſitionum conjugationes inutiles ad ſyllogizandum purgando fugit. Utiles autem inſtruendo eligit. Quare cum ſedecim propoſitionum conjugationes inveniantur, in prima tantum, juxta Ariſtotelem, quatuor utiles; decem inutiles reperiuntur. Geometer quoque partem falſigraphi ad impoſſibile ducens fugiendam, ſuamque demonſtrationem neceſſariis probantem rationibus, eligendam oſtendit. Sic Chronographorum facultas habet, quæ purgando fugiat, quæ inſtruendo eligat: fugit enim mendacia, eligit veritatem. Itaque non indignetur veſtra diſcretio, nec ſiniſtrè (ut dixi) imperialibus auribus interpretetur, ſi in hiſtoria noſtra, contra anteceſſores vel parentes ſuos, ad obſervandam veritatem, aliqua dicta fuerint: cum melius ſit incidere in manus hominum, quam tetra fucatum ſuperinducendo colorem faciei, ſcriptoris amittere officium.

Præterea quoque quo ordine currat hæc hiſtoria, breviter exponam, ut hoc cognito, qualitas Operis facilius pateat legenti. Quatuor Principalia Regna, quæ inter cætera eminerent, ab exordio mundi fuiſſe, in finemque ejus, ſecundum Legem totius, ſucceſſive permanſura eſſe, ex viſione quoque Danielis percipi poteſt. Horum ergo Principes, ſecundum curſum temporis enumeratos, primos Aſſyrios, poſt ſuppreſſis Chaldæis (quos inter cæteros Hiſtoriographi ponere dedignantur) Medos & Perſas, ad ultimum & Græcos & Romanos poſui, eorumque nomina uſque ad præſentem Imperatorem ſubnotavi. De cæteris regnis incidenter tantum, & ad oſtendendam rerum mutationem diſputavi: de diverſis quoque religioſorum ordinibus. & Catalogo Regum in Laurento, Latio, Alba, ante Urbem conditam regnantibus, & poſt Urbem conditam: item de Catalogo Imperatorum ſeu Pontificum Romanorum, uſque ad eum qui in præſentiarum eſt, diſſerui. Sicque in octavo de reſurrectione mortuorum, fineque utriuſque civitatis loquens, opus terminavi. Qualiter etiam Regnum à Regno ſupplantatum uſque ad Imperium Romanorum fuerit, oſtendi: hoc (quod de ipſo dicitur, quod de lapide exciſo de monte plenarie ſubvertendum ſit) uſque in finem temporum, juxta Methodium, expectandum æſtimans. Valete.

PROOE-

PROŒMIUM ad Singrimum.

SÆPE multumque volvendo mecum de rerum temporalium motu, ancipitique ſtatu, vario ac inordinato proventu, ſicut eis inhærendum a ſapiente minime conſidero, ſic ab eis tranſeundum ac migrandum intuitu rationis invenio. Sapientis enim eſt officium, non more volubilis rotæ rotari, ſed in virtutum conſtantia ad quadrati corporis modum firmari. Proinde quia temporum mutabilitas ſtare non poteſt, ab ea migrare (ut dixi) ſapientem ad ſtantem & permanentem æternitatis civitatem debere, quis ſanæ capitis negabit? Hæc eſt civitas Dei, Hieruſalem cœleſtis, ad quam ſuſpirant in peregrinatione poſiti filij Dei, confuſione temporalium, tanquam Babylonica captivitate gravati. Cùm enim duæ ſint civitates, una temporalis, alia æterna: una mundialis, alia cœleſtis: una Diaboli, alia Chriſti: Babyloniam hanc, Hieruſalem illam eſſe Catholici prodidere Scriptores. Sed quia plerique gentilium, ad commendanda poſteris geſta priorum, de una earum plura ſcripſerunt, multa documenta virtutum, ut ipſi rati ſunt: proſecutiones verò miſeriarum, noſtrorum iudicio nobis reliquerunt. Extant ſuper hoc Pompeij Trogi, Iuſtini, Cornelij, Varronis, Euſebij, Hieronymi, Oroſij, Iordanis, aliorumque quamplurium, tam noſtrorum, quam illorum, quos longum eſt enumerare, monimenta præclara: in quibus non tam hiſtorias, quam ærumnoſas mortalium calamitatum tragœdias, prudens lector invenire poterit. Congruum ſane, ac provida diſpenſatione creatoris id factum credimus, ut quoniam homines vani terrenis caducisque rebus inhærere deſiderant, ipſa ſaltem viciſſitudine ſui deterreantur, ut a creatura ad creatorem cognoſcendum, per tranſitoriæ vitæ miſeriam mittantur. Nos autem tanquam in fine temporum conſtituti, non tam in codicibus eorum, ærumnas mortalium legimus, quam ex ipſis noſtri temporis experimentis eas in nobis invenimus. Vt enim de alijs taceam, Regnum Romanorum, quod in Daniele propter totius orbis bello domiti ſingularem principatum, quem Græci Monarchiam vocant, ferro comparatur, ex tot alternationibus, maxime diebus noſtris, ex nobiliſſimo factum eſt pene noviſſimum. Vt de Vrbe, Senatu, populoque Romano, juxta Poetæ dictum:

Vix magni ſtet nominis umbra.

Ab Vrbe quippe ad Græcos, a Græcis ad Francos, a Francis ad Longobardos, à Longobardis rurſum ad Theutonicos Francos derivatum, non ſolum antiquitate ſenuit, ſed etiam ipſa mobilitate ſui, veluti levis glarea, hac illacque aquis circumiecta, ſordes multiplices, ac defectus varios contraxit. Oſtenditur igitur in ipſo capite mundi, mundi miſeria, ipſiusque occaſus toti corpori minatur interitum.

Sed quid mirum, ſi convertibilis eſt humana potentia, cum labilis ſit etiam mortalium Sapientia? In Ægypto enim tantam fuiſſe ſapientiam legimus, ut ſecundum Platonem, Græcorum Philoſophi pueros vocarent, & immaturos. Moyſes quoque legiſlator, cum quo Deus tanquam vicinus cum vicino loquebatur, quemque divina ſapientia replevit, erudiri omni ſapientia Ægypti non erubuit. Nonne magnus ille Patriarcha, pater gentium a Domino conſtitutus, Abraham, Chaldæorum diſciplinis inſtitutus, ſcientia præditus, ad vocationem Dei mores deſeruit, prudentiam non dimiſit? & tamen illa magna Babylon non ſolum ſapientia præclara, ſed & glorioſa in regnis, inclyta in ſuperbia, juxta Eſaiæ vaticinium, ſine ſpe reparationis, Syrenarum facta eſt delubrũ, domus draconum & ſtruthionũ, latibulum ſerpentiũ. Ægyptus quoque magna ex parte inhabitabilis narratur, & invia. Hinc tranſlatam eſſe ſcientiam ad Græcos, deinde ad Romanos, poſtremo ad Gallos & Hiſpanos, diligens inquiſitor rerum inveniet. Et notandum, quòd omnis humana potentia ſeu ſcientia ab Oriente incœpit, & in Occidente terminatur, ut per hoc rerum volubilitas ac defectus oſtendatur. Quod in ſequentibus, Deo annuente, plenius oſtendemus.

Quia ergo propter has & hujuſmodi varietates mundus probatur contemnendus, neceſſarium ratus ſum ad petitionem tuam, frater chariſſime Singrime, hiſtoriam texere, per quam largiente Deo, ærumnas civium Babyloniæ, gloriam etiam Regni Chriſti poſt hanc vitam ſperandam, in hac expectandam ac prægustandam Hieruſalem civibus oſtenderẽ. Propoſui verò [illegible] conſiſtationes & miſerias, quantum Deus dederit, uſque ad tempus noſtrũ deducere. [illegible] ſe quoque ſequentis, quantum ex Scripturis colligere potuero, non tacere, ſed & civium ejus

 in hac

in hac peregrinantium memoriam facere. Sequor autem in hoc Opere, præclara, potiſſimum Auguſtinum & Oroſium, Eccleſiæ lumina: eorumque de fontibus ea quæ ad rem propoſitumve pertinent, haurire cogitavi. Quorum alter de glorioſæ civitatis Dei exortu, ſive progreſſu, debitiſque finibus, quomodo inter mundi cives ſemper profecerit, quive ejus cives, vel principes, quibus principum, ſeu civium ſeculi temporibus extiterint, acutiſſime, diſertiſſimeq; diſputavit. Alter vero contra eos, qui Chriſtianis temporibus priora præferentes inaniter garriebant, de rerum humanarum variis ac miſerrimis eventibus, bellis, bellorumq; diſcriminibus, regnorum mutationibus, utiliſſimam ab orbe condito uſque ad tempus ſuum texuit hiſtoriam. Quorum veſtigia ſequendo, ſic de utraque dicere propoſuimus, ut tenorem hiſtoriæ non omittamus, quatenus & religioſus auditor, quid in mundanis rebus ob innumeras mutationum miſerias, abhorrendum ſit, animadvertat, ac ſtudioſus, ſeu curioſus indagator, non confuſam rerum præteritarum ſeriem inveniat. Nec juſtè me reprehendendum arbitror, ſi poſt tantos, tantæq; ſapientiæ ac eloquentiæ viros, imperitus ſcribere præſumpſerim: dum & ea quæ ipſi copioſè, profuſeque dixerunt, compendio ſtringere, & ea quæ poſt ipſorum tempora Eccleſiæ Dei profutura, ſeu contraria, à civibus mundi hujus acta ſunt, quamvis inculto ſtylo executus fuerim, nec illo me Satyrici verſu Poëta quo ait:

Scribimus indocti, doctiq; poëmata paſſim,

feriendum crediderim: dum non temeritatis, vel levitatis, ſed charitatis, quæ ſemper imperitiam excuſare novit, gratia, tam arduum Opus, quamvis indoctus, aggredi auſus ſum. Neque dignè me quiſquam in his, quæ juxta temporis hujus conſuetudinem, incredibilia fortè videbuntur, arguere mendacii poterit: cum nil uſque ad recentem memoriam, præter illa quæ in probatorum virorum Scriptis reperi, pauca de multis poſuerim. Non enim propter hoc eos, ſi quidam ex ipſis Apoſtolicam in ſcribendo ſervavêre ſimplicitatem, contemnendos indicaverim: dum ſicut nonnunquam erroris fomes arguta fit ſubtilitas, ſic ſemper veritatis amica ſancta ſit ruſticitas. De hujus igitur ærumnoſa mutabilitate, de illius felici ſtabilitate locuturus, DEUM qui hujus turbulentam confuſionem patienter tolerat, illius jucundam tranquillitatem viſione ſui auget & glorificat, invocemus, quatenus ejus auxilio ea quæ ſibi placent, dicere poſſimus.

OTTO-

OTTONIS EPISCOPI FRISINGENSIS,

RERUM AB ORIGINE MUNDI, AD IPSIUS *uſque tempora geſtarum, Liber primus.*

CAP. I.

Diviſio Orbis.

GESTARUM rerum ab Adam protoplaſto, uſque ad tempus noſtrum, ſeriem executurus, primò ipſum quem habitat genus humanum orbem, ſicut à majoribus accepimus, breviter diſtinguamus. Tres mundi partes eſſe Scriptores aſſerunt, Aſiam, Africam, Europam. Quarum primam duabus poſterioribus magnitudine coæquant, quãvis quidam duas tantùm partes conſtituerint, Aſiam videlicet, & Europam, ita ut Africam propter ſui parvitatem adjunxerint Europæ. Qui Africam tertiam mundi partem dixerunt, non rationes dimenſionum, ſed refluxiones marium ſecuti ſunt. Quarum Provincias, ſitus, regiones qui velit cognoſcere, legat Oroſium.

CAP. II.

Qualiter Adam de Paradiſo ejectus, utroſque cives genuerit, & quo tempore juxta Joſephum, à paternis legibus declinare homines, & gigantes generari cœperint.

AD Orientem igitur, quantum ex Scriptis Geneſeos conijci poteſt, in terra Eden creata Paradiſus creditur. Ubi dum primus homo poſitus, verbo Dei factus inobediens, in hanc peregrinationem juſto Dei judicio dejectus eſt, cœpit maledictionis terram excolere primùm in Aſia. Generavit autem filios utriuſque civitatis, de quibus agere propoſuimus, primos cives: quorum prior invidia & bonis operibus alterius incitatus, fratrem interfecit, primusque in hac valle lachrymarum civitatem conſtruxit. Occiſo Abel, alius Adæ filius, Seth ſcilicet, qui reſurrectio interpretatur, naſcitur: à quo poſtmodum populus Dei propagatur. Ab hoc ſextus magnus civitatis Dei civis Enoch fuit, qui in tantum Deo placuit, ut ab ipſo tranſlatus, ad ultima eccleſiæ tempora, in loco cunctis mortalibus incognito, vivus reſervetur. Hominum verò genus creſcere cœpit, & multiplicari, donec filij Dei ad filias hominum accedentes, generavere gigantes. Quod quidam minus graviter intelligentes, præſertim cum pro filijs Dei alia tranſlatio habeat angelos, malignos ſpiritus aſſumptis corporibus, quos incubos vocant, mulieribus mixtos putant. Alij filios Dei ex Seth, filios hominum ex Cain natos autumant: ac illos ex harum conjunctione, ſicut de Salomone habes, ad oblivionem Dei provocatos, indeque iram ejus in omnes pariter exarſiſſe affirmant. Et de his quidem qui ex Seth generati, uſque ad ſeptimam generationem juſte [illegible]runt, Joſephus in primo Antiquitatum libro ſic ait: *Diſciplinam rerũ cœleſtium, & ornatum earũ primi invenerunt. Et ne dilaberentur ab hominibus quæ ab eis inventa fuerãt,*

Gen. cap. 6.

Lib. 1. cap. 4.

aut

aut antequam venirent ad cognitionem, deperirent: cum prædixiſſet Adam exterminationem rerum omnium, unam virtute ignis, alteram aquarum vi ac multitudine fore venturam: duas quidem columnas facientes, aliam ex lateribus, aliam vero ex lapidibus, ambabus quæ invenerant conſcripſerunt: ut ſi conſtructa ex lateribus exterminaretur ab imbribus, lapidea permanens præberet hominibus ſcripta cognoſcere: quæ tamen lapidea hactenus permanet in Syria. Et iſta quidem VII. generationibus permanſerunt. De alijs vero ſic: *Deinde animum judicantes eſſe Dominum, & ad virtutem ſemper reſpicientes, tempore procedente de paternis ſolennitatibus ad mala progreſſi ſunt.* [illegible] *jam mali angeli mulieribus coeuntes, injurioſos filios genuerunt: qui omne bonum deſpicientes propter confidentiam fortitudinis, ſimilia his, qui dicti ſunt à Græcis gigantes, perpetraſſe traduntur.*

CAP. III.

De diluvio juxta Ioſephum, & item de longitudine antiquorum patrum, gentilium auctores, annorum numerus juxta diverſas translationes, capit. que familiarum ab Adam uſque ad Noe.

ITAQVE cum DEUS creſcente malitia, genus humanum delere cogitaſſet, Noe juſto viro, decimo ab Adam, cum uxore ac filiis, totidemque uxoribus eorum, quæ ſunt octo animæ, in arca ſalvatis, cæteros aquis diluvij perdidit. Hujus diluvij & arcæ (quamvis quidam ex noſtris ab Adam uſque ad Ninum tempora à Scriptoribus gentium prætermiſſa, vel ignorata fuiſſe putent. ut item Joſephus ait) memoriam faciunt omnes, qui hiſtorias barbaricas conſcripſerunt: quorum unus Beroſus taliter eſt effatus: *Dicitur autem & navis ejus, quæ in Armeniam venit, circa montem Chordicum, adhuc aliqua parte eſſe, & quoſdam bitumen inde tollere, quo maximè homines ad expiationem utuntur.* Meminit autem & horum Hieronymus Ægyptius, qui antiquitatem Phœniciæ noſcitur deſcripſiſſe. Sed & Manaſeas Damaſcenus in LXXXVI. Hiſtoriarum libro, ita de his dicit: *Eſt & ſuper Miniadam excelſus mons in Armenia, qui Paris appellatur, in quo multos confugientes ſerma eſt diluvij tempore liberatos, & quendam ſimul in arca devectum in montis Ocila ſummitatem, lignorumque reliquias multo tempore conſervatas eſſe.* Item de Patribus, qui tam longo ante diluvium vixerunt tempore, Joſephus in primo Antiquitatum libro ſic ait: *Nullus ad vitam modernam, & annorum brevitatem, quibus nunc vivimus, vitam comparans antiquorum, putet falſa quæ de illis ſunt dicta. Illi enim cùm eſſent religioſi, & ab ipſo Deo facti, cum eis pabula opportuniora ad majus tempus exiſterent præparata, tantorum annorum circulis rite vivebant. Deinde propter virtutes, & glorioſas utilitates, quas jugiter perſcrutabantur, id eſt Aſtrologiam & Geometriam, Deus eis amplius vivendi ſpacium conceſſit, quæ nec antè ediſcere potuiſſent, niſi DC. viverent annis. Per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. Teſtes autem mei dicti ſunt, omnes qui antiquitatem apud Græcos & barbaros conſcribere maluerunt. Nam & Manethon, qui deſcriptionem fecit Ægyptiorum & Beroſus, qui Chaldaica deſioravit, & Mochus, & Eſtius: adhæc & Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicam diſpoſuerunt, cum dictis meis concordant. Heſiodus quoque & * Egatheus, & Hellanicus, & Acuſilaus, & inter hos Ephorus & Nicolaus in hiſtoriis ſuis memoriam faciunt antiquorum annis mille viventium.* Hæc Joſephus. Quod autem ſuperius dictum eſt, quoſdam ex noſtris à Scriptoribus gentium, tempora illa ignorata, vel ſtylo ſuppreſſa putaſſe, ſic intelligi poteſt, quòd Barbaros non dignati fuerint inter Scriptores computare: vel quod tunc primò ſcripta aliqua auctoritate digna arbitrarentur, cum per annorum digeſtionem in ordinemque redacta fuerint. Fuerant autem ab Adam uſque ad diluvium juxta ſeptuaginta Interpretes, M. M. CCL. XII. juxta Hieronymum, M. D. LXVI. capita familiarum decem, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malalehel, Jareth, Enoch, Mathuſalem, Lamech, Noe.

Lib. 1. cap. 3.

* Elathem.

CAP. IV.

Quomodo poſt diluvium genus humanum à filiis Noe multiplicari, quibus in terris primo diſpergi cœperit. De turre quoque Babel, & confuſione linguarum. Auctoritas etiam de hoc Sibyllæ. Supputatio quoque diverſa à Noe uſque ad confuſionem linguarum.

TRANSACTO diluvio, Noe cùm vineam plantaret, vinum bibens inebriatur, & ex ebrietate nudatur. Quod unus filiorum videns, deriſit, alter operuit. Fuerunt itaque hi duo fratres, primi poſt diluvium cives civitatum, de quibus agimus. Ab his & tertio, Sem ſcilicet, Cham & Japhet, diffuſis ubiquè filiis, nepotibusque illorum, univerſum genus hominum propagatur. Unde Joſephus: *Galathæ olim ſunt dicti Gomerita, quos Gomer inſtituit. Magog. qui & Scythæ, Magogas a ſe inſtitutos nominavit.* (Ant. lib. 1. cap. 6.) Medi à filio Japhet Madeo. Jonij, Helladicique à filio Japhet Jauo. Thyras Thyrenſes, quibus Græci Tracum nomen mutaverunt. Cethim autem Cethimam inſulam habuit, quæ (Cethim.) nunc Cyprus dicitur, & ab ea omnes inſulæ, & maritima loca Cethim Hebraicè nuncupantur: unde & quædam civitas Cypri, Cythis à Græcis nominatur. Omnibus verò erat lingua una, & labium unum. Superbia igitur inſtigante, turrim, ſeu civitatem in campo Sennaar, auctore Nemroth, qui de ſtirpe Cham deſcenderat, quæ cœlos attingeret, cogitaverunt conſtruere. Quod Moyſes noſter in Geneſi hoc modo proſequitur: (Gen. c. 10.) *Filij Cham, Chus, & Chanaan. Chus genuit Nemroth, ipſe cœpit potens eſſe in terra, & erat robuſtus venator coram Domino. Fuit autem principium regni ejus Babylon, & Arach, & Archat, & Chalanne in terra Sennaar.* Sed Dominus inſpector cordiū, juſtusque judex, hanc in tenera mundi ætate emergentem contumaciam non ferens, animadvertere voluit, linguasque eorum confudit: propter quod & turris ab hac confuſione Babel nomen accepit. Hinc LXXII. linguæ per totum orbem diſperſæ ſunt. Hæc eſt illa Babylon, figurans eam, cujus ſunt cives omnes, qui ordinationi DEI ſuperbè reſiſtere conantur, ac per hoc confuſione digni ab æterno judice reputantur. Hujus turris & confuſionis (ut item in libro Antiquitatum ait Joſephus) meminit Sibylla, dicens: *Cùm omnes homines unius vocis exiſterent, quidam turrim excelſam ædificaverunt, tanquam aſcenſuri per eam in cœlum. Dij verò immittentes ventos, everterunt turrim, & vocem propriam unicuique partiti ſunt, & propterea vocari contigit Babylon civitatem.* De campo verò Sennaar in regione Babylonis meminit Eſtius, ita dicens: *Qui vero de ſacerdotibus ſunt erepti, Iovis ſacra ſumentes, in Sennaar Babylonis venerunt.* Fiunt autem ſecundùm Septuaginta à diluvio usque ad Nemroth, principatumque Heber, unde Hebræi, anni D. XXXI. ſecundùm ſupputationem verò Hieronymi C. & unus; quæ talis eſt: Sem genuit Arphaxat biennio poſt diluvium, Arphaxat verò XXXV. genuit Sale, Sale XXX. genuit Heber, Heber XXXIV. genuit Phalech, cujus diebus per confuſionem linguarum diviſa eſt terra. Septuaginta inter Sale & Arphaxat medium Chainan ponunt, eique CXXXV. annos tribuunt. Prædictis etiam & pòſt nominandis, longè plures quàm Hieronymus antequam generarent, annos ſupputant. Quare & in annorum ratione diſcrepant. Quos Lucas Evangeliſta in genealogia ſua ſecutus, *Qui fuit* (inquit) (Luc. 3.) *Sale, qui fuit Chainan, qui fuit Arphaxat.*

CAP. V.

Supputatio diverſa à confuſione linguarum usque ad Ninum & Abraham, & annalium inchoatio.

A Confuſione verò linguarum usque ad nativitatem Abrahæ, juxta priores fiunt D. XLI. juxta ſupputationem verò poſteriorum, anni CXLI. quæ talis eſt. Phalech XXX. anno genuit Reu, ſub quo templa primum conſtructa, hominesque pro diis adorati fuiſſe traduntur. Reu XXXII. verò genuit Saruch, Saruch XXX. genuit Nachor, Nachor XXXIV. genuit Thare, ſub quo regna Aſſyriorum & Sicyoniorum, Aſſyriis Belo, Sicyoniis Ægialeo imperantibus, orta ſunt. Thare LXX. anno genuit Abraham. Fiunt ergo juxta alios M. LXXII. anni à diluvio usque ad Abraham. Quos Auguſtinus, cùm amplius quàm mille annos à diluvio uſque ad Ninum fuiſſe dicat, ſequi videtur. Juxta ſupputationem verò aliorum, minùs quàm CCC. in quibus annorum ſupputatio in duabus ætatibus ſatis conturbatur. Hæc omnia juxta noſtros. Porrò annales gentilium ab Imperio Nini incipiunt. Quos ſequentes, ſimulque noſtros cum illis auctores conferentes, humanæ miſeriæ hiſtoriam à Nino incipiamus: quam per annos ab ipſo uſque ad urbem conditam, ab urbe verò condita uſque ad Chriſtum digeſtam, à Chriſto ad nos usq; Deo adjuvante, per annos item perducamus.

CAP.

CAP. VI.

De hoc quòd Ninus primò arma extulerit, & quòd homines illo in tempore juxta plurium auctoritates agreſtes fuerint, & quòd Ninus Ninive condiderit, & Zoroaſtrem occiderit.

Belus Nini filius. ITAQUE anno poſt diluvium, ſecundum Septuaginta, M. XXXII, vel III, Belo mortuo, qui per LXXV. annos regnum Aſſyriorum in pace tenuerat, Ninus filius ejus primus (ut traditur) propagandæ dominationis libidine, genus hominũ cruentare non metuens, bellorum inquietudines orbi induxit, totumque penè Orientem imperio ſuo ſubegit: quod tantò liberius facere potuit, quòd homines adhuc rudes & agreſtes, nec armis tutati, nec bellis exercitati, nec rerum bellicarum ſcientia præditi fuerant. Quippe qui nullis adhuc legibus aut diſciplinis in unum coierant, & (ut ait Euſeb.) ferino magis, ac beluino more oberrantes, non urbes ad ſocietatem, non mores ad honeſtatem, non leges ad vitæ juſtitiam tenuêre. Artium vero diſciplinarumque apud eos. & Philoſophiæ ne ipſum quidem nomen habebatur, ſed agreſtes & vagi per deſerta, nullis ſedibus, vagabantur. Sed & Tullius in De invent. lib. 1. prologo Rhetoricæ primæ: *Fuit quoddam tempus, cùm in agris homines beſtiarum more paſſim vagabantur, & ſibi victu ferino vitam propagabant, nec ratione animi quicquam, ſed pleraque viribus corporis adminiſtrabant. Nondum divinæ religionis, non humani officii ratio colebatur. Nemo nuptias viderat legitimas, non certos quiſquam aſpexerat liberos, non jus æquabile quid utilitatis haberet, acceperat. Ita propter errorem & inſcitiam cæca ac temeraria dominatrix animi cupiditas, ad ſe explendam viribus corporis abutebatur pernicioſiſſimis ſatellitibus.* Sic Tullius. Erat etiam tunc regnum Sicyoniorum in Europa, quod quadrageſimoquinto anno Beli cœperat, ſed parvum: a quo doctiſſimus Marcus Varro ſcribens, velut ab antiquo tempore Romanorum hiſtoriam ordiri cœpit, eo quòd ad Athenienſes, & inde ad Romanos traductum, eorum quaſi fons & origo exſtiterit. Unde eſt item illud Ciceronianum: *Imperium Græciæ fuit penes Athenienſes, Athenienſium potiti ſunt Spartiatæ, Spartiatas ſuperaverunt Thebani, Thebanos Macedones vicerunt, qui ad imperium Græciæ brevi tempore adjunxerunt Aſiam bello ſubactam.* Sic ille. At his à Romanis Imperium ereptum, nemo qui hiſtorias novit, ambigere poteſt. Fuit & regnum Ægyptiorum, quod tunc cum aliis Aſiæ regnis Aſſyriis ſubjacebat. Totam enim Aſiam, excepta India, quam poſt mortem ejus Semiramis haud contenta terminis, quos à viro ſolo bellatore ſuſceperat mulier, regno adjecit, Nino ſubditam legimus. De his ergo, quæ regni ejus tanquam appendices fuere, neceſſe dicere non eſt.
Ninus. Ædificavit ergo Ninus civitatem maximam, quam ex nomine ſuo Ninam, ſeu Ninive vocavit: quæ adhuc in Meſopotamia poſita, mutato nomine lingua eorum *Nivissa* vocatur. Quod Moyſes noſter in libro Geneſeos latenter innuit. Cum enim, ut ſuperius poſui, de Nemroth dixiſſet, quòd principium regni ejus fuerit Babylon in terra Sennaar, ad-
Gen. 10. junxit: *De terra illa egreſſus eſt Aſſur, & ædificavit Ninive.* Sed & Joſephus, *Aſſur* (ait) *Ninum conſtituit civitatem*: quod tamen quidam ad Noe nepotem Aſſur interpretantur. Unde apparet Babylonem fuiſſe ante Ninum, Semiramidemque uxorem Nini, inſtauratricem ejus potiùs dicendam, quàm conditricem. Ninus Zoroaſtrem magicæ artis repertorem interfecit. De quo Ariſtoteles ſcripſit, quòd vicies centum verſuum millia condiderit, cujus artem longè pòſt Democritus ampliavit.

CAP. VII.

De nativitate Abraham, & exitu ejus de terra Chaldæorum, morteque Nini.

ANNO ab Imperio Nini XLII. vel XLIII. regnante apud Sicyonios Europæ Rege ſecundo, in Chaldæa natum aſſerunt eſſe Abram, qui multarum gentium futurus pater rectè à Domino vocatur; auctoque nomine ab ipſo dictus eſt Abraham: præcipiturque ei, ut non ſolùm affectu, ſed & loci mutatione cives Babyloniæ fugiat, ac terram (quæ hujus de qua agimus, civitatis typus eſſe dignoſcitur) magnus ejus civis futurus, introeat. Refert Philo eum à Chaldæis, eò quòd ignem ritu ipſorum adorare nollet, in ignem projectum, ſed mox ad invocationem domini liberatum: juxta illud: *Eduxit eum Dominus*

minus de Ur Chaldæorum. Ur enim lingua eorum ignis vocatur. Sed & Joſephus, *Me-minit (inquit) Patris noſtri Abraham Beroſus, non quidem nominans eum, ſed ita dicens: Poſt diluvium decima generatione, apud Chaldæos fuit quidam vir juſtus & magnus, in cœleſtibus rebus expertus.* Nicolaus verò Damaſcenus in quarto Hiſtoriarum ſic ait: *Abraham ibi regnavit in Damaſco, veniens advena cum exercitu de terra, quæ ſuper Babylonem dicitur Chaldæorum.* Porro Ninus cruentam victoriam, tanquam lupus ſæviens inter oves inermes exercens, qui quinquageſimo Regni anno, in oppugnatione urbis cujuſdam ſagitta percuſſus interiit, in ipſo omnino veridicè impletum eſt: *Omnis qui acceperit gladium, gladio peribit.* Ant. lib. 1. cap. 7. Math. 26.

CAPUT VIII.

De Imperio Semiramidis, & inſtauratione Babylonicæ civitatis: traditio quoque Treverorum, de exordio civitatis ſuæ: & de morte Semiramidis, ac exordio Regni filij ſui Nini.

OCCISO Nino, Semiramis uxor ejus, mulier viro immanior, Orientis Imperium rexit, Æthiopiamque & Indiam ferro domitas ſubjecit. De cujus non ſolùm crudelitate, ſed etiam execrabilis libidinis voluptate, quia multi multa dixerunt, ſuperſedemus. Hæc poſt mortem mariti, XLII. annis regnavit, ac medio Imperij ſui tempore, urbem potentiſſimam, nobiliſſimam, opulentiſſimamque, ac totius Orientis caput, ex turre Babel, cocto latere ac bitumine inſtauravit Babyloniam. Treverenſes tradunt, quòd privignum ſuum Trebetam poſt mortem Nini Regno expulerit. Qui claſſe facta, ex Aſia in Europam profectus, id eſt per mare in Rhenum, ac inde per Moſellam in valle pulcherrima Galliæ conſedit, ibique florentiſſimam, opibuſque confertiſſimam, ac totius tunc caput Galliæ urbem fundavit, quam Treverim ex nomine ſuo appellaverit. Quæ quanta qualiſque fuerit, ex ipſa ruina ſui liquidò probari poterit. Monſtratur ibi palatium miri operis, quod inſtar Babylonici muri ex cocto latere factum, tantæ adhuc firmitatis manet, ut non ſolùm hoſtem non timeat, ſed etiam nulla operum arte frangi queat. Porta quoque ibi oſtenditur, quæ ex incredibili lapidum magnitudine ferro junctorum compacta, in ſuperficie ſui corpora beati Simeonis, ac venerabilis præſulis Poponis in Eccleſia ab eodem Pontifice facta fovere cernitur. Extant etiam ibi antiquæ nobilitatis (ut ipſi ajunt) monimentorum inſignia, è quibus noſtris ibi temporibus repertum, & in lapide ſculptum infrà poſuimus Epitaphium: Treveris

Nini Semiramis, quæ tanto conjuge felix
Plurima poſſedit, ſed plura prioribus addit,
Non contenta ſuis, nec totis finibus orbis,
Expulit à patrio privignum Trebeta Regno,
Inſignem profugus noſtram qui condidit urbem.
Treveris, &c.

Semiramis dum filium ſuum Ninum ſeu Niniam deficit ac inceſtuoſo ſolicitare audet concubitu, ab eo (ut traditur) interficitur, eique ſucceſſit in Regnum filius.

CAP. IX.

De habitatione Abraham cum Loth conſobrino ſuo in terra Chanaan, & ſubverſione Sodomorum.

ANNO ab Imperio Nini CXIII. anno verò ætatis ſuæ LXXV. regnante apud Aſſyrios Nino IIII apud Sicyonios V Thelxione, cum Sara uxore ſua, Loth quoque conſobrino, de terra Chaldæorum egreſſus Abraham, habitare cœpit in terra Chanaan. Loth verò tanquam Hieruſalem civis, in Sodoma civitate peccatorum habitans, multis [illegible] malis eorum operibus, tanquam granum inter paleas, tribulabatur. Volens ergo [illegible] tam juſtum a tentatione et per [illegible] quàm fœdam [illegible] ſcelera, novo & exquiſito [illegible] genere punire, igne ac ſulphure quinque civitates, quod Græci [illegible] vocavit: juſtum [illegible] ab Angelo præmonitum miſericorditer in montem educens, [illegible] anno ab Imperio Nini CXI. Jam tunc inter tenera mundi rudimenta monſtrabantur

baotur cives Babyloniæ, mundique amatores, inter quos nunc premitur & conculcatur Eccleſia, in extremo judicis examine cum auctore suo igne puniendos æterno, juſtosque ab eis ſeparatos, in cœleſtis Regni habitaculum aſſumendos fore.

CAP. X.

Quòd Abraam ſignum circumciſionis acceperit, & quorum Principum tempore geminos cives genuerit, eumſumque quod Iſaac in typum futurorum duos genuerit.

ABRAAM vero gentium futurus Patriarcha, primus circumciſionis ſignum, & ſpem repromiſſionis accepit, generavitque duos filios, Iſmael & Iſaac: quorum unus ſecundum carnem, alter per repromiſſionem, juxta Apoſtolum, natus eſt, imperante Aſſyriis Aſſyrio v. apud Sicyonios adhuc manente Thelxione, qui propter læta & mitia Regni ſui tempora mortuus, a ſuis cultu Dei honoratur. Fuerunt autem præfati duo fratres poſt datam circumciſionem, utriuſque civitatis, unde agere cœpimus, primi cives: poſteriorque à priore perſecutionem in typum futurorum paſſus eſt. Et nota, quod inter harum trium ætatum primordia, ab uno patre editos hos cives invenies, ut per hoc una fide præditos, uno fonte genitos, utroſque uno ſimul ſinu populos, longe retroactis ſeculis contentura fore monſtretur Eccleſia. Genuit autem & Iſaac geminos ex uno (ut Scriptura refert) concubitu, ſæpe dictarum cives civitatum, Eſau & Jacob fratres. Hic eſt Jacob, qui Dominum a facie ad faciem vidit, & vocatus eſt Iſrael, a quo ſecundum carnem carnalis, ſecundum Spiritum ſpiritualis propagatus eſt Iſrael. Hi ſunt tres Patriarchæ ſæpe nominatæ cives & Principes civitatis, quorum & merito & fidei prærogativa, Dominus ſe appellari voluit Deum, dicens: *Ego ſum Deus Abraam, Deus Iſaac, & Deus Iacob.*

Galat. 4. Thelxion Sicyoniorum [illegible]. Gen. 25. Exod. 3.

CAP. XI.

Quorum Principum tempore Abraam mortuus fuerit, & ad filium, nepotemque ſuum repromiſſio facta ſit. De legibus Graciæ datis ſub Phoroneo. De Phegio, & Io Inachi filia.

MORTUUS eſt Abraam annorum CLXXV. regantibus apud Aſſyrios Xerxe, qui & Baleus, & apud Sicyonios Turicho, ſeu Turimacho, ſeptimis regibus: octavis quoque Armamithre apud Aſſyrios, apud Sicyonios Leucippo, apud Argivos (quorum tum Abrahæ nepotibus ortum eſt Regnum) Inacho primo regnantibus, ad Iſaac ſicut & ad patrem ſuum, facta eſt repromiſſio. Imperantibus autem Aſſyriis Belocho IX. Argivis Phoroneo Inachi filio, apud Sicyonios adhuc permanente Leucippo, facta eſt eadem repromiſſio Jacob. Iiſdem diebus ſub Phoroneo legibus & judiciis informata primùm fuiſſe Græcia dicitur. Phegius quoque frater ejus mortuus, ab eis adoratus eſt ut Deus. Io etiam Inachi filia, pòſt Iſis dicta, & ab Ægyptiis pro Dea maxima poſtmodum culta, iiſdem fuiſſe invenitur temporibus. Hæc (ut alii dicunt) ex Æthiopia orta eſt, ejuſdem gentis Regina, juſtè lateque imperavit, ac literas Ægyptias invenit, unde & cultum divinum ab eis meruit.

Argivorum Regnum. Iſis.

CAP. XII.

De prælio inter Thelſciſces, Charathaſos, Phoroneum, Pharphaſios, & exordio habitationis Rhodi Inſulæ.

CIRCA idem tempus pervicax fuiſſe prælium inter Thelſciſces & Charathaſios, adverſus Phoroneum Argivorum Regem, & Pharphaſios ancipiti [illegible]ſtum victoria fertur: tandemque à Phoroneo victos ac profugos factos, in Rhodo Inſula, quæ Ophiuſa tunc dicebatur, quam omnes humanæ habitationis expertem putabant, conceſſiſſe Thelſciſces. Ex hinc eadem Inſula, in qua Coloſſus civitas poſita eſt, ſatis opportuna carinis, inhabitari cœpit.

CAP. XIII.

De diluvio Ogygi, & apparitione Minervæ, & quorum principum tempore Iſaac mortuus ſit.

ANNO ab Imperio Nini CCLX. ſævum in Achaja Ogygij Eleuſinæ conditoris ac Regis fuit temporibus diluvium, quod & ab ipſius nomine Ogygij diluvium eſt appellatum. Minerva tunc ad lacum Tritonis in virginali ætate apparuiſſe dicitur, unde Tritonia vocatur. Regnantibus Aſſyriorum X. Rege Baleo, Sicyoniorum IX. Meſſapo, Argivorum III. Api, mortuus eſt Iſaac, CLXXX. annorum, Jacob & Eſau CXX. annos habentibus.

CAP. XIV.

Quorum principum tempore fames in Ægypto ſub Joſeph fuerit, auctoritatesque gentilium de hoc Joſeph teſtimonium perhibentium.

ANNO ab Imperio Nini CCXII. regnantibus (quos jam nominavi) Baleo, Apis ſub Ægyptiorum Rege Diopolita, cui nomen Amaſis erat, fuiſſe in Ægypto maximam primò ubertatem, pòſt intolerabilem famem, cui Joſeph unus de XII. Jacob Filijs, à Fratribus venditus, ſed ex DEI diſpenſatione toti Ægypto præpoſitus divina proviſione ſubvenerit. Pompeius quoque, ac Juſtinus ejus breviator ſic refert: *Minimus ætate inter fratres Joſeph fuit, cujus excellens ingenium fratres veriti, interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. A quibus deportatus in Ægyptum, cùm magicas ibi artes ſolerti ingenio percepiſſet, in brevi ipſi Regi perchari us fuit. Namque & prodigiorum ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit, nihilq; divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeò ut etiam agrorum ſterilitatem futuram ante multos annos proſpiciens, fruges congregaſſet: tantaque ejus experimenta fuerunt, ut non ab homine, ſed à Deo reſponſa viderentur.* Sic Juſtinus. Qualiter verò populus Dei in Ægyptum deſcenderit, ibique peregrinatus fuerit, Moyſes noſter, quem & ipſi ſcientem, ſapientemque (ut poſtea monſtrabitur) teſtantur, ſcriptum reliquit. Juſtin. lib. 36.

CAP. XV.

De idolo Serapis unde exordium ſumpſerit.

EA tempeſtate magnum idolum Ægyptiorum Serapis, quod Chriſtianis temporibus ſub Theodoſio Imperatore Eccleſiaſtica deſtructum narrat hiſtoria, Argivorum Regi Api illo navibus tranſvecto, ac ibidem mortuo, ab Ægyptiis eſt factum. Cur autem poſt mortem ejus non Apis, ſed Serapis dictum ſit, Varro hujuſmodi cauſam reddit: Quia enim arca, in qua mortuus ponitur, quod omnes ſarcophagum vocant, σορὸς dicitur Græcè, & ibi venerari eum ſepulcrum cœperunt, priusquam templum ejus eſſet conſtructum, velut *Soros* & *Apis*, Sorapis primù, deinde una litera (ut fieri aſſolet) commutata, Serapis dictum eſt. Ferunt tamen quidam, Joſeph noſtro, eo quòd Ægyptios à fame liberaverit, hoc factum fuiſſe ſimulachrum. Soros.

CAP. XVI.

De Argo, unde Argivi. Quibus diebus Jacob mortuus ſit. De ſeminibus primò allatis in Græciam. De morte Joſeph, & nativitate Moyſi: & quorum principum tempore hoc factum fuerit. De Prometheo, & Atlante, Atlantisq; nepote Mercurio.

MORTUO Api, filius ejus Argus, ex quo Argivi appellati ſunt, patri ſucceſſit in regnum. Hujus diebus regnante apud Sicyonios Erato, apud Aſſyrios manente ... e Baleo, mortuus eſt Jacob annorum CXLVII. Tunc etiam delatis alium... inibus, primò cœpit habere ſegetes Græcia. Et nota, quòd Græcia, quæ cæteras ... gentes ſapientia, aliunde ſegetes: in ſe, & à ſe (ut ex priori patet hiſtoria) acce-

pit leges. Prius informatur judiciis & legibus, quàm redundet panibus. Imperante Aſſyriis XII. Aminto, Sicyoniis XI. Clemineo, apud Argivos manente adhuc Argo, Ioſeph C & X annos habens, in Ægypto moritur. Poſt cujus mortem populus Dei in Ægypto cœpit creſcere ac multiplicari, mortuiſque eis qui noverant Ioſeph, ab Ægyptiis graviter affligi. Itaque Moyſes ejuſdem populi futurus liberator, natus eſt, regnante apud Aſſyrios XIV. Sapro, apud Sicyonios Orthopoli. Iiſdem temporibus Prometheum, qui ob nimiam ſapientiam de luto homines finxiſſe fingitur, Atlantem etiam fratrem ejus, qui ob ſcientiam aſtronomiæ cælum portare dicitur, fuiſſe ferunt. Hujus Atlantis ex Maja filia nepos Mercurius (qui & Hermes Ægyptius, ſeu Triſmegiſtus) magnus Philoſophus fuit, qui miræ profunditatis philoſophicos libros edidit.

Prometheus. Atlas. Hermes Triſmegiſtus.

CAP. XVII.

De diluvio Deucalionis, & æſtu Æthiopiæ. De Baccho, qui & Liber pater, & ortu Athenarum.

ANNO ab Imperio Nini CCCCXC regnante apud Athenas a Cecrope XXX. Amphitrione, vel juxta alios ſub ipſo Cecrope, memorabile illud ſub Deucalione diluvium fuit. Qui idcirco, quòd venientes ad ſe circa montem Parnaſum ratibus eductos fovit & aluit, genus hominum reparaſſe in fabulis legitur. Ea quoque tempeſtate, diris morbis, Peſtilentiaque mortifera æſtuaſſe Plato refert Æthiopiam. Iiſdem diebus gentem ſimplicem, ac nulli unquam obnoxiam, ſuiſque terminis contentam, Liber Pater ſanguine madefecit, libidinibus polluit Indiam. Sed quia Athenarum fecimus mentionem, qualiter, & à quo condita, vel cur hoc nomen ſortita fuerit, dicamus. Cùm ergo à Cecrope conderetur, vel inſtauraretur, apparuiſſe ibi uno loco olivæ arborem, aliò erupiſſe aquam, Varro refert. Motus his Rex prodigijs, ad Delphicum Apollinem ſciſcitandi gratia cum miſiſſet, ille reſpondiſſe dicitur: Olivam Minervam, aquam Neptunum ſignificare, in poteſtateque civium eſſe, ex cujus potiſſimùm nomine civitatem vellent vocare. Rex convocatis utriuſque ſexus populis, ſtatutisque ex una parte maribus, ex alia fœminis, cùm una perſona maſculos excederent fœminæ, Minervæ dicandam hoc nomine civitatem judicaverunt. Ita civitas vocata eſt fœminino genere pluraliter Athenæ, quod ſingulari numero Minervam in Græco ſonat. Ob ea, dum exæſtuanti mari nō multò poſt ipſorum terræ vaſtarentur, Neptuno quaſi Deo maris hoc aſcribentes, per hæc, ne ulterius ſuffragia mulierum quærerent, eum placare ſtatuerunt. Sicque nobiliſſima illa liberalium artium, Philoſophorumque maximorum nutrix futura, in prima conditione ſui, ludificatione dæmonum inchoatur.

Athenæ.

CAP. XVIII.

Quorum Principum tempore Moyſes filios Iſrael de Aegypto eduxerit: teſtimoniumque de hoc Pompeii, Iuſtini, Cornelii, Scriptorum gentium.

ANNO ab Imperio Nini CCCCXCV. Regnantibus apud Aſſyrios Aſcalthide, apud Sicyonios Maratho, apud Argivos Triopha, Moyſes vir Dei, decem antea plagis percuſſa Ægypto, de ſervitute ejus liberatum eduxit Iſrael. Quod Iuſtinus, ſeu Pompejus, atque Cornelius, uterque, ſed vario modo teſtantur. Ait ergo Pompejus, ſive Juſtinus ita: *Filius Ioſeph Moyſes fuit, quem præter ſcientiæ paternæ hæreditatem, etiam formæ pulchritudo commendabat. Sed Ægyptii cum ſcabiem atque vitiliginem paterentur, reſponſo moniti, eum cum ægris, ne peſtis ad plures ſerperet, terminis Ægypti pellunt. Dux igitur exulum factus, ſacra Ægyptiorum furto abſtulit: quæ armis repetentes Ægyptij, domum redire tempeſtatibus compulſi ſunt.* At verò Cornelius de eadem re ſic ait: *Plurimi auctores conſentiunt, orta per Ægyptum tabe, quæ corpora fœdaret, Regem Bochorim adito Hammonis oraculo, remedium petentem, purgare Regnum, & id genus hominum ut inviſum diis, alias in terras avehere juſſum. Sic conquiſitum collectumque vulgus, poſtquam vaſtis locis relictum ſit, cæteris per lachrymas torpentibus Moyſen unum exulum monuiſſe, ne quam*

Moyſes. Iuſtinus l. 36

quam deorum hominumque expectarent opem, ſed ſibimet duci cœleſti crederent, primò cujus auxilio præſentes miſerias propuliſſent. Itaque ambo iſti quamvis ab eo multa ſtrenuè acta, malitiosè celaverint: magno tamen illi duci Moyſi noſtro teſtimonium præbuere inviti. Hæc idcirco de hiſtoriis ponere volui gentium, ut oſtenderem, cives Babyloniæ ad damnationis ſuæ cumulum veritatis aſſertores ſciſſe quidem, ſed erroris mendacia non deſeruiſſe. Eo tempore Sole per devia oberrante fervor intolerabilis terras exuſſit. Vnde ridiculoſam Phaethontis fabulam vario errore deluſa gentilitas texuit. *Phaethontis fabula.*

CAP. XIX.

De Danao, Perſeo, & diverſis abominationibus gentium: Unde de Babylone fugiendum, & ad cives noſtros tranſeundum ſit.

ANNO ab Imperio Nini DXXXV. quinquaginta parricidia inter Ægypti Danaique fratrum liberos una nocte commiſſa feruntur. Danaus autem tanti ſceleris auctor, ad Argos cedens, & à Stenelao Rege ipſorum humanè ſuſceptus, poſtmodum eum infideliter regno expulit, & ipſe pro eo regnavit. A quo Danaûm genus tractum puto, ab eoque perfidiæ ſcelus ad illos derivatum eſſe. Vnde & illud Vergilianum: *Argivi Danai vocati.*

Accipe nunc Danaûm inſidias, & crimine ab uno Diſce omnes. Qui rurſum:
Timeo Danaos, & dona ferentes.

Iiſdem diebus Perſeus à Græcia in Aſiam navibus tranſvectus, barbaras gentes domuit, eaſque de nomine ſuo Perſas vocavit. Pudet hic execrabiles flagitiorum receſſus pandere. Tunc enim Buſyris hoſpites ſuos diis ſuis immolantis viguit immanitas. Prognes & Philomelæ parricidium, appoſitumque marito ab uxore filium, quis non gemens audire poterit? Omitto Tantali, Pelopiſque facta turpiſſima, Ganymedemque Trois Regis filium, a Tantalo Phrygiorum rege flagitioſiſſimè ſub nomine Dei ſui Iovis raptum, maximumque bellum inde excitatum. Quid de flagitiis Lemniadum, de OEdipo interfectore patris, matre, marito filiorum fratre, vitrico ſuo, de Medeæ quoque veneficiis, ac crudeli amore dixerimus? Nonne tanta, tamque inaudita hujus temporis ſcelera fuere, ut etiam fugiſſe aſtra ab ipſis civibus mundi dicantur? Quid igitur hic aliud, quàm fugiendum eſſe de medio Babylonis, ejuſque ſceleratiſſimorum civium conſortio, atque ad cives noſtros tranſeundum aſſeruerim? *Perſa.*

CAP. XX.

Quot annos Moyſes ductor populi Dei fuerit, & quot annorum mortuus, Ieſu in formam ſecundi ducatum populi reliquit, & quòd non ſine cauſa novis & inauditis tunc mundus ſceleribus inferbuit.

MOYSES ex Ægypto populo Dei educto, legem in monte Synai dedit, per quadragintaque annos rector eorum in deſerto exiſtens, annorum CXX. moritur, Ieſuque filio Nave ducatum populi reliquit. Hic primus officio, nomineque formam gerens Salvatoris, in terram promiſſionis, quæ hujus, unde agimus, typus eſt civitatis, populum Dei inducere meruit. Non fortuitis caſibus, ſed Dei providentiæ, dividentis inter lucem & tenebras, aſcribendum reor, quòd circa tempus egreſſionis filiorum Iſrael ex Ægypto, vel juxta alios, manſionis in terra promiſſionis, novis & inauditis, ut modò retulimus, mundus [illegible]erbuit ſceleribus. Ut enim Rege cœli Chriſto nato, Rex terræ turbatus legitur Herodes: ſic non immeritò Domino in Ægyptum deſcendente, populumque ſuum inde educente, diabolus turbatus, ad auſus nepharios, factaque ſceleratiſſima, permiſſam ſibi [illegible]tatem incitavit. Unde & adhuc Domino de Ægypto mundi hujus ſervos ſuos ad regnum ſuum vocante, mundum frequenter concuti ac turbari videmus. Eadem ratio eſt, ſi[illegible]ca introitum populi Dei in terram promiſſionis, & ejectionem gentium ibi morantium, talia fuere. *Ieſua.*

CAP. XXI.

D[e] bello Cretenſium, & Athenienſium, & Minotauro: Vndeque fabula Centaurorum orta ſit.

ANNO ab Imperio Nini DCXL. fuiſſe bellum immane inter Cretenſes & Athenienſes, victoriamque magis Cretenſibus ceſſiſſe ferunt, victosque ex Athenienſibus Minotauro, aut fero homini, aut humanæ beſtiæ expoſitos. Quam hiſtoriam non ſolùm ex hoc bello, ſed etiam ex artificioſis factis Dædali in fabulis notiſſimam, à pueriſque in ſcholis tritam, proſequi non oportet. Ea tempeſtate Lapithæ cum Theſſalis decertantes, Theſſalosque diſcurrere in equis à longè videntes, equis mixtos putabant, & exhinc Centaurorum fabula traducta eſt.

Centauri.

CAP. XXII.

De Veſore Rege Ægypti, & Scythis, dominatuq́ Scytharum in Aſia.

ANNO ab Imperio Nini DCCCXX. Veſores Rex Ægypti Scythis bellum indixit. Cui Scythæ ridiculosè reſponderunt: fruſtra ditiſſimum Regem contra pauperes bellum ſumpſiſſe. Adiciunt etiam, ſe non oportere ad ipſos venire, cùm ei ultrò occurrere parati ſint. Dicta factis ſequuntur. Pugna conſerta eſt, fugienteque Veſore, ac deſtituto exercitu, præda magna capta: Scythæ quoque Ægyptum populati eſſent, ſi Nili paludibus coerciti non fuiſſent. Inde revertentes Aſiam pervagantur, eamque penè totam vectigalem fecerunt. Itaque dum per XV. annos ibi morarentur, mulieribus denunciantibus, prolem ſe à finitimis, ni redeant, recepturas, reverti coguntur.

CAPUT XXIII.

De exordio Amazonum, & principatu earum: qualiter Epheſum, & in ea templum Dianæ condiderint: & cur Amazones dictæ ſint.

Iuſtinus, Plinium & Scolopythum habet. Ita & Oroſius.

MEDIO tempore duo regij juvenes Plinius & Scolopetius Scythia pulſi, cum ingenti multitudine, in Ponti & Cappadociæ oris juxta Thermodoontem amnem conſedere. Ubi dum vicina quæque popularentur, inſidiis finitimorum trucidantur. Horum uxores exilio ſimul ac viduitate permotæ, fœmineæque fragilitatis oblitæ, maribus qui ſuperfuerant occiſis, arma ſumpſere: petitisque à vicinis connubiis maſculos necabant, fœminas ſervabant. Ex his Amazonum genus traductum eſt. Quæ in tantum (mirabile dictu) invaluere mulieres, ut penè toti Aſiæ ac Europæ imperarent. Hæ dicuntur illo tempore Epheſum condidiſſe, ac Dianæ tanquam Deæ belli, templum multis dehinc ſeculis famoſum fabricaſſe. Porrò ex eo quòd dexteras, ne ictum ſagittarum impedirent, adurebant mamillas, Amazones, quaſi ſine mamillis ſunt dictæ.

Amazones. Epheſus.

CAPUT XXIV.

Quorum principum tempore Jeſus mortuus ſit, & de judicibus qui poſt eum fuerunt. De Cadmo, & Theologis. De regno Micenarum, ac regno Laurenti in Italia, & Carmenti nympha.

MORTUUS eſt autem Jeſus in terra promiſſionis, regnantibus apud Aſſyrios XVIII. Amintha, apud Athenienſes IV. Erichthonio, apud Sicyonios XVI. Corace, apud Argivos X. Danao. Exhinc cœperunt eſſe judices in populo DEI uſque ad Saulem, quorum primo judicante Othoniel, Cadmus Græcas literas invenit. Peridem tempus fuere Theologi, qui de diis falſis canerent, Orpheus, Muſæus, Linus. Regnum etiam finitum eſt Argivorum, & translatum eſt ad Micenas, unde fuit Agamemnon. Exortum quoque eſt in Italia regnum Laureotum, ubi pater Fauni, Picus Saturni filius, (qui & Sterces, eo quòd primus ſtercore agros fœcundari fecit, dicebatur) poſt patrem regnavit. Delbora fœmina prudente, ac prophetiſſa judicante Iſrael, Aſſyriis verò imperante XXIV. Lamphere, Apollo citharam condidit, ac artem medicinæ invenit. Non multò poſt judicante Jair in Iſrael, Carmentis nympha literas Latinas reperit.

Laurentum regnum.

Apollo.

CAP. XXV.

De raptu Helenæ, & ſubverſione Trojæ, & initio gentis Romanorum, & Francorum, & fundatione Patavij. De Samſone, & Hercule, & aureis ſeculis in Italia.

ANNO ab Imperio Nini DCCCLXX. raptam fuiſſe Helenam, conjurationemque factam adverſus Trojam ferunt. Hinc decennalis obſidio, famoſumque ſequitur Trojæ excidium. Quod qui ſcire deſiderat, legat Homerum, ejusque imitatorem Vergilium. Hinc Romanorum gentem duxiſſe originem ab Ænea profugo, & (ut ipſe adulatur) viro forti, ut verò ab aliis traditur, patriæ proditore, ac necromantico, utpote qui etiam uxorem ſuam diis ſuis immolaverit, ſcribit Vergilius. Ferunt etiam Francorum gentem ab eis traxiſſe principium. *Francorum origo.* Dum enim Troianorum principes incertis vagabantur ſedibus, plurimi eorum in Scythia conſederunt, Regemque ſibi creaverunt: ac primò dicti Sicambri, poſtmodum elapſo tempore ſub Valentiniano Imperatore, cum ipſi propoſito ſibi libertatis præmio, vicinas imperio gentes ſubjeciſſent, à præfato principe Attica lingua Franci ſunt vocati, à feritate, vel Franci à nobilitate. Lingua enim eorum Franco nobilis dicitur. Tradunt tamen quidam, à quodam Francone Trojanorum principe, qui juxta Rhenum conſedit, Francos eſſe appellatos: monſtrantque in argumentum urbem adhuc quam ipſum conſtruxiſſe, patrioque nomine Trojam, fluviumque ejus Xanthum vocaſſe aſſerunt, quæ poſtmodum à Sarracenis deſtructa, ac rurſum à Chriſtianis reædificata, Xanthis usque hodie vocatur. Quomodo verò in Gallias, quas modò inhabitant, venerint, ſuo loco ac tempore, Deo adjuvante, dicemus. Hæc de origine Francorum gentis dicta hunc teneant locum. Diffuſis longe lateque per orbem Trojanis, Antenor quoque Patavii fundator extitit. Unde Vergil. *Æneid. 1.*

Antenor potuit mediis elapſus Achivis,
Illyricos penetrare ſinus, atq; intima tutus
Regna Liburnorum, & fontem ſuperare Timavi, Et infrà:
Hic tamen ille urbem Patavi ſedesq; locavit. Et Lucanus:
Pataviq; truces.

Quarum quidam Galliæ urbem Pictavim, nonnulli Baioariæ Pataviam, alij verò Venetiæ Paduam, Patavium putant, quod & veriſimilius eſt, & ſenſui Vergilij accommodatius. *Patavium in Euganeis conditum.* Factum eſt autem hoc celeberrimum excidium, cum jam Regnum Laurentum ceſſiſſet ad Latium, regnaretque filius Fauni Latinus, judicante Hebræos Jabdon, vel juxta alios, viro fortiſſimo Samſon, quem etiam ob incredibilem fortitudinem Herculem putabant. Utrum autem ipſum verè putaverint Herculem, dicere non eſt meum. Fuiſſe autem contemporaneos, ex hoc quod circa ſubverſionem Trojæ extiterunt, innuitur. Hæc Romani Regni principia, aureis ſeculis, id eſt ſine luxu inerti, bellorumque turbulentia ſub Saturno inchoata Laurenti fuere. Verùm ab hinc ferrea ſucceſſit ætas.

CAP. XXVI.

De ferreis ſeculis, inchoatis ſub Ænea & Turno. De erroribus Ulyſſis, & fabuloſis geſtis Diomedis, & item Ulyſſis. Allegationes de his veriſimiles ſecundùm Sanctorum Scripta & exempla.

ÆNEAS enim in Italiam navibus ex Phrygia transvectus, Latini Regis filiam accepit, gravique inter ipſum & Turnum ob hoc bellorum orto diſcrimine, humano [illegible] aurea ſecula in ferrum commutari docuit. Quod Vergilius utrum veraciter, vel [illegible]ationis fuco fallaciter, pulcherrimo verſuum ordine proſequitur. Hæc de Trojanorum profugis dicta ſufficiant. Victores verò ejus tanta ſequuntur diſcrimina, ut [illegible] immerito qui in tam miſerrimo fortunæ rotatu, noxio magis ſuccubuerint fato du[illegible]r. Ut enim de his qui in congreſſu diutino occubuerant, quos tamen Dares [illegible]ius ex Argivis DCCCLXXXVI. millia: ex Trojanis DCLXVI. millia fuiſ[illegible]at, taceamus, quanta fuere Ulyſſis pericula, longorum circuituum tædia? Unde [illegible] Poeta: *Ulyſſes.*

Dic

Dic mihi Muſa virum, captæ poſt tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

Totum quippe penè orbem non tam peragrando, quàm oberrando pertranſiens, univerſis terræ marisque miſeriis participavit. Unde id præcipuus Orator in libro de Officiis: *Quam multa paſſus eſt Vlyſſes in illo errore diuturno, cum & mulieribus (ſi Circe & Calypſo mulieres appellandæ ſunt) inſerviret, & in omni ſermone omnibus affabilem ſe eſſe vellet? domi verò etiam contumelias ſervorum, ancillarumque pertulit, ut adid aliquando, quod cupiebat, perveniret. At Ajax (quo animo traditur) millies oppetere mortem, quàm illa perpeti ab alio maluiſſet.* Hic in Hiſpania Ulyſſibonam, quæ à noſtris nuper Saracenis ablata eſt, & in Gallia Trojam, de qua ſupra mentio facta eſt, primus condidiſſe dicitur. Quare & hoc quod de Francone traditur, fictitium videtur. De fabuloſis autem, & penè fidem excedentibus ærumnis eorum, quid dicam? Denique non ſolum fabulæ concrepant, verum etiam plenæ ſunt hiſtoriæ, ſocios Diomedis in aves mutatos, quæ ipſo in Deum tranſlato circa templum ejus in Inſula Diomedia, haud procul à monte Gargano ſitû volitent, aquasque miniſtrent. Quod juxta Auguſtinum, in tantum Varro probare videtur, ut eaſdem aves referat ex Græcia venientes, tanquam cives cognoſcere, alienos diris a ſe morſibus repellere. Quod ut probabilius idem Varro faciat, de famoſiſſima Circe, quæ ſocios Ulyſſis mutavit in beſtias, & de Arcadibus, qui tranſnatando ſtagnum, in lupos convertebantur: qui ſi humana non veſcerentur carne, quòd poſt octo annos tranſmiſſo amne, rurſum reverterentur ad humanam formam commemorat. Exprimit etiam ex nomine quendam Demenutum de ſacrificio Arcadum guſtaſſe, & in lupum mutatum, decimo tandem anno in propriam figuram reverſum fuiſſe. Unde & dicit deum eorum Lycæum dictum, Græci enim lupum λύκον dicunt: Romanorum quoque lupercos ab eis originem duxiſſe narrat. Quæ omnia utrum deorum ſuorum amore fingant, an ita ludificatione dæmonum, ac quibusdam abditis naturæ ſeminibus fieri poſſint, dicere non eſt præſentis operis. Auguſtinus tamen ſuis temporibus Præſtantium quendam nomine, de patre ſuo retuliſſe dicit, quòd venenum in caſeo ſumpſerit, unde in lecto quaſi dormiens multis diebus jacuerit, evigilans autem caballum ſe factum, ac annonam ſe portaſſe retulerit. Narrat etiam idem pater, cum in Italia eſſet, ſe de quibuſdam mulieribus audiſſe, quæ in caſeo dare ſolerent viatoribus diabolica machinamenta, unde in jumenta verti viderentur: qui dum peractis operibus ad ſe redirent, mentem ſe rationabilem habuiſſe teſtarentur. De Machario quoque eremita ſcriptum invenis, quod puella ad eum, quam amici in equam à maleficiis mutatam dixerunt, ducta fuit: quam ille intuens, puellam dixit ſe videre, non equam. Itaque amicis equa viſa fuit, ſed homini dei puella apparuit. Unde ad Deum fuſis precibus, tam puellam, quàm amicos ejus à præſtigijs dæmonum liberavit. Ex his ergo ac ſimilibus apparet, dæmones quidem hominum naturam mutare non poſſe, ſed occupatis illis corporis partibus, per quas ratio operari ſolet, mentem hominis obfuſcare, cernentiumque oculos ut hæc putent, occultis machinamentis, ac abditis naturæ ſeminibus faſcinare. Unde ad Galatas Paulus dicit: *O inſenſati Galatæ quis vos faſcinavit?* Dæmones quippe multa tam ex ſubtilitate naturæ, quàm ex antiquitate temporis, & experientia rerum permiſſu Dei ſcire ac poſſe dicuntur: Vnde non ſolum mundi cives decipiant, ſed & civibus Chriſti, ſi ab ipſo non prohiberentur, noceant. Ex quo liquidò probari poteſt, quòd Balaam, qui utique gentilis & ariolus fuit, tantam ex præſtigijs dæmonum efficaciam habuit, quòd etiàm populo Dei, ſi ab ipſo prohibitus non fuiſſet, maledicere potuiſſet. Non enim, ut quidam putant, propter hoc quod de ipſo dicitur, *Loquar Domino*, Dominum & DEUM verum colebat: ſed cum dæmoni, quem ipſe Dominum vocabat, ſe loqui putaret, Dominus ut hoc quod ipſe malitioſè propoſuerat impediret, ſapienter ſe interpoſuit, ut non juxta voluntatem ſuam populo ſuo nociva, ſed juxta nutum Domini profutura diceret. Cui ſenſui & hoc fidem facit, quod crebris eum ſacrificiis & hoſtiis à propoſito inclinare tentabat: quod de incommutabili divinæ Majeſtatis eſſentia credere vel præſumere abſurdum eſſet.

Offi. lib. 1.

Vlyſſibona.
Troja.

Galat. 3.

CAP. XXVII.

De morte Æneæ, & regno Sylvij. De defectu regni Sicyoniorum, ſub Heli judice. & qualiter Romani & Græci morum & linguæ affinita-

[illegible]atem habere cœperunt, aliasq; gentes barbaros vocare con[illegible]unt.

REGNANTE apud Aſſyrios * Autene, Sycioniis imperante Pelasgo, Samſone ju-dic[illegible] Latino mortuo, tribus annis in Latio regnavit Æneas. Quo mortuo, quia non [illegible], ab eis factus eſt Deus. Imperantibus Aſſyriis XXIX. Onco, Athe-men[illegible] Mei[illegible] IV. Latino Rege Ænea Sylvio, Æneanon de Creuſa, ſed de Latini Re-[illegible]ito. judice autem Hebræorum Heli, Regnum Sicyoniorum, quod per DL. [illegible]s, vel amplius duraſse dicitur, defecit. Unde eſt iſtud Caſtoris chronographi: *Exp[illegible]nemus [illegible] Sicyoniorum Reges ab Agialeo uſque ad Zeuſippum, qui omnes regnaverunt annis DCCCCXLV. & ſacerdotes carnii vi, qui præfuerunt annis XXXII. poſt quos ſacerdos conſtitutus eſt Cardidemus, qui impenſas non ſuſtinens, fugit: Exhinc Athenienſium reſpublica auctoritatem habere cœpit in Europa.* Æneas iſte, eo quòd mater ejus Aſcanium timens in ſylvis latitando, eum dum adhuc puer eſſet abſcondit, à ſylva vocatus eſt Sylvius. Exhinc Græci & Latini, quaſi io uno ſemine coaleſcentes, quandam & morum & linguæ affinitatem habere cœperunt, aliasque gentes tanquam rationis acumine, & oris venuſtate minus utentes, barbaros vocare conſueverunt. Quod enim tam ingenio quàm eloquio cæteris Græci præferantur gentibus, Poeta oſtendit, qui ait:

Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Muſa loqui. Et alibi:
Græcia facundum, ſed male forte genus.

Unde & tres linguæ principales habentur, propter cultum Dei & antiquitatem; Hebraica: propter prudentiam & eloquij leporem; Græca: propter potentiam & item prudentiam; Latina.

*al. Tauta-no.

Finis Regni Sycionii.

Alias DCCCLXII.

CAP. XXVIII.

De Samuele & Saule, Codroq; Athenienſium Rege: nomina etiam judicum à Moyſe uſq; ad Samuel.

POST mortem Heli, Hebræorum judex factus eſt Samuel, a quo dum Regem peterent, acceperunt Saulem, regnante apud Aſſyrios Dercilo. Circa idem tempus Codrus Rex Athenienſium Peloponenſibus hoſtibus, eo quòd reſponſum accepiſſent, ſe non prius ab Athenienſibus ſuperandos, niſi Regem eorum occidiſſent, mutato habitu ſe objecit, ad propriamque necem jurgiis provocavit. Unde Vergilius:

Et jurgia Codri. Et alibi:
Rumpantur utilia Codri.

Quem Athenienſes ob hoc cultu divino honorare decreverunt: & exhinc magiſtratus, qui Remp. adminiſtrarent, poſt Reges habere cœperunt. Et hi traduntur in populo Dei poſt Patriarchas fuiſſe judices, Moyſes, Jeſus, Othoniel, Aioth, Delbora, Gedeon, Abimelech, Thola, Jair, Jephte, Abeſſan, Ahialon, Jabdon, Sanſon, Heli, Samuel.

Codrus.

Ecl. 5.

Iudices Iſr. nobiliſs.

CAP. XXIX.

De temporibus Regum & Prophetarum. De David & Salomone, filioque ejus Roboam, qualiter ſub eo ex peccatis patris ſui Salomon Regnum ſciſſum fuerit, in brevi deſolandum. De virtute Heliæ & Heliſæi.

EXhinc Reges, & Prophetarum tempora ſupputantur. Quorum primus reprobato Saul fuit David, magnus civitatis Dei princeps, utpote cui poſt Patriarchas primò [illegible]a promiſſio eſt, quòd de ejus ſemine Chriſtus, hujus (de qua agimus) civitatis auctor, [illegible] naſciturus. Cujus filius Salomon, imperante Aſſyriis Eupale, templum tam cultu Dei, [illegible] operis ſtructura nobiliſſimum, eo tempore quo in Italia Alba eſt condita, conſtruxit. [illegible] ne tam ob potentiam, quàm ob præclaram, qua omnes mortales præcellebat, [illegible], illud ſemen, quod David promiſſum, diſpoſitum per angelos, omnes gentes poſſeſſu-

David.

Salomon.

poſſeſſurum erat, putaretur, a Domino labi eſt permiſſus. Amator enim cum eſſet mulierum ardentiſſimus, quas uſque ad mille ac pene omnes alienigenas, habuiſſe perhibetur, ab eis uſque ad idololatriæ voraginem eſt tractus. Ex quo accidit, ut dum ipſi propter merita David patris ſui Dominus parceret, de manu filii ejus Roboam, imperante Aſſyriis Tertiade, ſcinderet regnum, duaſque ei tantùm tribus, Judam videlicet & Beniamin relinqueret. Hinc etiam illud nobiliſſimum regnum in ſe ipſum diviſum, juxta veritatis vocem deſolari debuit in tantum, ut nullum ex Regibus Iſrael, ex Juda vero pauciſſimos cives invenias Hieruſalem. Et ut auctoritatis verbis utar, à David uſque ad tranſmigrationem Babylonis, præter Ezechiam & Ioſiam, omnes peccaverunt, nec tamen omnes alii reprobi fuerunt. Proinde utriuſque Regni peccatis exigentibus, primo Iſrael, poſtremò in captivitatem deductus eſt & Juda. Habuit tamen utrumque Regnum, qui peccatis populi, ac prævaricatorum Regnum exceſſus reprehenderent, Regni Chriſti cives. Inter quos in Regno Iſrael

Helias. Heliſæus. Helias & Heliſæus floruere, qui eximiis vitæ meritis Cœlum claudere, ac rurſum aperire, mortuos ſuſcitare, Regibus imperare, ac innumera prodigiorum ac ſignorum miracula facere à Domino meruere. Horum prior igneo curru in aera vivus tranſvectus, adhuc manere creditur ſuperſtes: alter verò mortuus, mortuum ſuſcitaſſe invenitur. Et ne quis parvam tunc temporis fuiſſe civitatem Dei arbitretur, audiat de Iſrael tantùm ad Heliam

3.Reg.19. à Domino dictum: *Reliqui mihi ſeptem millia virorum*: qui in Scriptura frequenter numerus pro infinito poni ſolet. In Juda vero Oſee, Eſaias, aliique quam plures, quos ſuo loco ponemus, non ſolùm prædicaverunt, ſed etiam civitati Dei plurimum profutura monimenta librorum reliquerunt. Sed jam ad cives mundi revertamur.

CAP. XXX

De Regibus Albanorum uſque ad Romulum, & Aventino monte.

ALBA à Sylvio Ænea condita, Reges Latinorum ibidem Regni ſedem locaverunt. Succeſſit verò Sylvio Latinus, & illi Alba, cui rurſum Ægyptus, ac deinde Capis, poſt quem Tyberinus, à quo Tyberis, quæ prius Albula dicebatur, nomen accepit. Poſt Tyberinum filius ejus regnavit Agrippa, deinde Aremulus, ſicque conſeqenter Aventinus. Qui omnes à primo Ænea Sylvio, Sylvii, ſicut poſtmodum Cæſares à Cæſare ſunt dicti. Aventinus autem mortuus, & in monte ex nomine ſuo Aventino vocato ſepultus, ab eis colebatur ut Deus. Dicunt alii, ab adventu avium hunc montem Aventinum vocari.

Aventinus mons. Roma enim conſtructa à duobus fratribus, ſcilicet Romulo & Remo, hiſtoria Romana teſtante, de impoſitione vocabuli civitatis inter eoſdem fratres lis oriebatur. & quia neuter eorum alteri cedere voluit, ut lis illa per ſortem, vel per augurium terminaretur, utrique complacuit. Romulus ergo, quia ſenior, prior eſt egreſſus, & in Aventino monte ſeptē vultures conſpexit: Remus autem poſt eum egrediens, duodecim in eodem monte vidit. Et quia exhinc apud poſteros inolevit ulus quærendi augurium in eodem monte, Aventinus dictus eſt ab adventu avium. Vel Aventinus dicitur quaſi eventinus, ab eventu futurorum, qui ſimiliter inibi in volatu avium quærebatur. Inter hunc & Romulum duo tantùm Reges fuiſſe dicuntur, Procas & Amulius. Cum igitur Regnum Romanorum (ut ita dixerim) parturiretur, Regnum illud nobiliſſimum ac potentiſſimum Babyloniorum, longo diuturnitatis ſenio marceſcere cœpit.

CAP. XXXI.

De *tranſlatione Regni Babylonici ad Medos.*

ANNO itaque ab Imperio Nini M.CCXXXVI, à Regno verò patris ſui Beli M.CCCV. a conditione vel inſtauratione Babylonis, ſub Semiramide M C XLIIII. noviſſimus ac

Sardanapalus. corruptiſſimus apud Aſſyrios XXXVI regnavit Sardanapalus, qui inter ſcortorum greges colum habitu muliebri tractans, ab Arbato Medo præfecto ſuo invenitur. Dumque Medorum Regnum adverſus eum concitatur, ipſe ardenti pyræ ſe injecit: & ſic fortiſſimum illud & florentiſſimum ad Medos derivatur Imperium.

CAP.

CAP. XXXII.

Exclamatio contra Babylonem.

EXAGGERARE hoc loco mutabilium rerum miſerias non eſt neceſſe. Ecce enim potentiſſimum illud Regnum, quamvis nondum penitus deſtructum, mutatione tamen ſuo quodammodis ſibi minatur interitum. Quid ergo dicemus, qui rebus tranſitoriis inhærere cogitamus, dum eas mutari, mutatas labi, poſtremò omnino deleri videmus? Quod quidem in Babylonia, Deo adjuvante, oſtendemus impletum, & in univerſo mundo proculdubio ex multis Scripturæ locis, evidentiſſimiſque indiciis expectamus implendum. Manſit autem ex hoc Regnum Babyloniorum (propter antiquam urbis dignitatem) ſolo nomine ibi, re apud Chaldæos, auctoritate penes Medos. Habuerunt enim Reges ex hinc Chaldæorum viribus fortes, ſed non tam claros, ut in catalogo ponantur priorum. Unde probatur Nabuchodonoſor, aliosque à Sardanapalo usque ad Cyrum Reges, de catalogo Regum non fuiſſe illuſtrium. Ex quo conſiderari poteſt, quantæ auctoritatis & potentiæ ſub prioribus Regnum illud conſtiterit, cum tanti etiam iſtorum tempore nominis & dignitatis fuerit. Porro Medorum Reges, ad quos Babylonici Regni auctoritatem derivatam diximus, exhinc ſupputari incipiunt. Poſt tantam ergo hujus maximi Regni, minorumque regnorum factam mutationem, & diminutionem, aliasque alternantium temporum calamitates, primo volumini terminum demus, ut ad eas quæ Medorum, Perſarum, Græcorum, & maximè Romanorum Regius factæ ſunt viciſſitudines veniamus.

CAPUT XXXIII.

Nomina Regum Aſſyriorum à Belo usq; ad Sardanapalum.

Et hi ſunt Reges Aſſyriorum.

Belus.
Ninus.
Semiramis.
Zameis, qui & Ninias, filius Nini & Semiramidis.
Arius.
Aralius, ſecundùm Euſebium Analius.
Xerxes, qui & Baleus, ſecundùm Euſebium Balancus.
Armamitres, vel Armatrites.
Belochus.
Baleus, vel Baleius.
Altadas.
Mamitus.
Manchaleus.
Spherus, ſecundùm Euſeb. Iphereus.
Mamimlus, ſecundùm Euſeb. Mamytas.
Sparetus.
Acharades, ſecundùm Euſeb. Aſcades.
Amyntas, vel Amyntes.
Bellochus.
Bellepares.
Lamprides.
Sopbares, ſecundùm Euſeb. Soſares.
Lampares, vel Lamprides.
Pamiras, ſecundùm Euſeb. Pannias.
Soſar, vel Sophar, ſecundùm Euſeb. Soſarmus.
Mitheus, vel Mitreus.
Tantanes.
Theuteus, vel Tauteus.
Thiueus, vel Oneus.
Derciles, vel Dercilus.
Eupales.
Laoſthenes.
Pyritiades, vel Triciades.
Offraticus, vel ſecundùm Euſeb. Orphateus.
Ophratanes.
Vacrazenes, ſecundùm Euſeb. Acracapes.
Thonoſconcolerus, qui & Sardanapalus.

LIBRI PRIMI FINIS.

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM LIBER SECUNDUS.

PROLOGUS.

SUPERIORE libro promiſiſſe me recolo de rerum mutatione ac miſeriis ſcripturum. Quam quidem hiſtoriam uſque ad defectum primæ ſequentiſque initium, quam Romam dico, Babylonia, Deo opitulante, utcunque complevi. Has enim germanas eſſe civitates, non ſolum ex Hiſtoriographorum dictis, qui hujus illi Regnum quaſi patri filium, mediis ac brevibus Medorum, ſeu Perſarum, ac Macedonum Regnis, tanquam parvulis plus tutoribus, non jure hæreditatis ſed ſucceſſione temporis intervenientibus, ſucceſſiſſe tradiderunt. ſed & ex principis Apoſtolorum Epiſtola, qui a Roma ſcribens, eam Babyloniam vocat, Salutat vos (*inquiens*) eccleſia, quæ eſt in Babylone, *conſici poteſt. Denique dum præteritorum temporum calamitatum reminiſcimur, inſtantis quodammodo preſſuræ quoquomodo obliviſcimur. Modo nempe ubique terrarum, & præcipue in provincia noſtra, quam nuper Welfo vir nobilis hoſtiliter invaſit, agros vaſtavit, bona Eccleſiarum Dei diripuit, clamor auditur, &, quod majus eſt, periculum vitæ, diſcrimen animarum timetur. Inter ipſum quippe & Henricum Noricum Ducem, ambos lectos, ac ferventis animoſitatis juvenes, cum de ducatu ſit controverſia, quid aliud quàm profligatio pauperum, devaſtatio Eccleſiarum, juxta illud:*

Roma Babylon.

1. Pet. 5.

Quicquid delirant Reges plectuntur Achivi,

ab utriſque expectari poteſt? Judicio ergo Dei, ac orationibus Eccleſiæ id relinquentes, nos cœptum Opus Deo adjuvante proſequamur. Nemo autem a nobis ſententias, aut moralitates expectet. Hiſtoriam enim, in qua civium Babyloniæ viciſſitudines ac labores, civiumque Chriſti, inter eos progreſſus & profectus texantur, non diſputantis more, ſed digerentis ordine proſequi intendimus. Nam à majoribus noſtris impugnantibus hanc quæ in nobis eſt fidem, ſatis reſponſum eſſe arbitror.

OTTONIS CHRONICORUM LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

De Regibus Medorum, qui quorum Regum Iudæ & Iſrael tempore fuerint. De Chaldæis, & Cyro. Nomina Regum Medorum.

CONCESSO ad Medos Aſſyriorum Regno, Arbatus, qui hujus tranſlationis auctor fuerat, Imperium arripuit, ac per XXVIII. annos tenuit, regnante in Judæa Ozia, in Iſrael Sella, vel Manahe. Arbato ſucceſſit Soſarmus, regnante in Judæa Achas, in Iſrael Phacea. Hujus Regni anno XX. prima Olympias, quæ quinto exhinc anno, quatuor intermediis expletis, apud Helidem Græciæ urbem agone & ludis exerceri ſolebat, cœpta eſt nominari. Soſarmus reliquit Medidum, regnante in Judæa Achas, vel Ezechia, in Iſrael Oſee, vel [illegible]. Poſt quem fuit Cardices, regnante in Judæa Ezechia, [illegible] quo duce Iſrael. Poſt hunc ſurrexit Diocles regnante in Judæa Manaſſe. Poſt hunc Phraortes XXII. annis imperavit, regnumque multis ac crebris bellis cruentavit, regnante in Judæa piiſſimo Rege Joſia. Poſt Diocles, qui cū eſſet armis expertiſſimus, regnū plurimum dilatavit. Cui ſucceſſit Aſtyages, qui inhumanus ac crudelis, Harpalo cuidam unicum filium ac parvulū occidit, patrique epulandum appoſuit, ſceleſtaſq; epulas oſtenſis cum capite manibus patri improperavit. Hujus nepos Cyrus Perſa, mox ut adolevit, avo bellum movit. Aſtyages ergo ſceleris ſui immemor, Harpalum exercitui præpoſuit. Qui ipſum dum Cyro traderet exercitum, Aſtyages rurſum in Medos

Olympiades.

Medos ceſſit, exercitumque congregavit. Quibus denuo congreſſis, dum Perſæ fugerent, uxoribus ſeu matribus impudicè inſultantibus, revertuntur, victoriaque capto Aſtyage potiuntur. Cyrus itaque captum avum Hircanis præfecit, regnumque Medorum finivit, quod per CCLVIII. annos manſiſſe invenitur. Hæc juxta Oroſium. Hic eſt Cyrus, a quo poſtmodum deſtructa eſt Babylonia, cujus avunculus fuit Darius Rex Medorum, qui in Daniele Balthaſar percuſſiſſe legitur: unde juxta alios, regnum Medorum non bello obtinuit, ſed jure hæreditatis poſt mortem avi ſui Aſtyagis, ejuſque filij Darij ſuſcepit, ſicut in Daniele habes *Rex Aſtyages appoſitus eſt ad patres ſuos, & regnavit Cyrus Perſes pro eo.* Sed occurrit, quod Darius iſte qui Balthaſar percuſſit, rurſum in Daniele non Aſtyagis, ſed Aſſveri filius vocatur. Potuit verò eſſe quod binomius fuerit. Unde Joſephus X. libro Antiquitatum; *Darius, ait, Aſtyagis filius, qui Babyloniorum principatum deſtruxit cum Cyro cognato ſuo, qui tamen alio nomine vocabatur à Græcis.* Medio tempore Chaldæi, unde Nabuchodonoſor, ſuique ſucceſſores erant, irruperunt Babylonem, ac multis malis civitatem Dei afflixerunt. Qui tamen Medis auctoritatem habentibus, de numero, ut ſupra dictum eſt, regum non fuere priorum. Fuerunt autem reges Medorum hi, Arbatus, Soſarmus, Madidus, Cardices, Diodes, Phraortes, Diocles, Aſtyages, Darius, Cyrus. Ex hinc reges Perſarum ſupputantur.

Daniel. 13.

Lib. 10. cap. 12.

Medorum Reges.

CAP. II.

De Proca & Amulio, & ortu Remi & Romuli.

TEMPUS eſſe arbitror, ut ad Romanorum regni principia ſtylum vertamus. Cum enim Babyloniæ ſub præfecto ſuo dehonoratæ, adhuc regnum ſub principatu Medorum ſtetiſſet incolume uſque ad Cyrum, & ab eo prorſus (uti in ſequentibus patebit) eſt everſum, jure ipſo deficiente, Romani imperii, quod illi tanquam patri filium ſucceſſiſſe dixi, ortum narraverim. Eo igitur tempore ad Medos ceſſit, cum Procas in Italia regnavit: eo illud a Cyro penitus ſubverſum fuit, quo à Tarquiniorum injuſta damnatione illud liberatum, in propria auctoritate ſtare cœpit. Procæ ſucceſſit Amulius, cujus frater Numitor, cum filiam Rheam veſtalem ab eo virginem factam, ſtupri ream ex partu cognoviſſet, geminos quos pepererat exponi, & in aquam projici juſſit. Hi ſunt gemini fratres Remus & Romulus Urbis orbis futuræ caput, fundatores & auctores. Quos ipſius Urbis Scriptores, tanquam totius orbis Marte obtenturæ principatum, Martis quoque filios autumant, in argumentumque quòd à lupa (utpote Martis beſtia) lactati ac nutriti contra naturam, fuerint natura. Qui revera an juxta eos à lupa, an à meretrice qualibet juxta alios, propter vitæ turpitudinem, unde domos earum lupanaria dicimus, ſic vocata, nutriti fuerint, nihil mea intereſt. Hoc tamen affirmo, quod non Martis, ſed cujuslibet hominis, & ſecundùm quoſdam veridicos Scriptores, Sacerdotis filij fuere.

Remus & Romulus.

CAP. III.

De fundatione urbis Romæ, & parricidio avi fratrisq; à Romulo facto, ac raptu Sabinarum.

ANNO ergo ab imperio Nini MCCC, poſt everſionem Trojæ CCCCXIIII, Olympiade VI, evolutis ab Adam quatuor millibus CCCCLXXXIIII. annis regnante in Judæa Achas, vel juxta Auguſtinum, filio ſuo piiſſimo rege Ezechia in Iſrael Oſee, ſeu Phacea ſecundo, geminis auctoribus Remo & Romulo, avo adhuc ſuperſtite Numitore, maxima & famoſiſſima in monte Palatino condita eſt Roma. Cujus mox regnum jam parricidio, avo fratreque interfectis, Romulus infecit, quàm raptu Sabinarum, maritis parentibusque occiſis, improbis nuptiis ſibi ſuisque illicitè ac crudeliter confœderatarum polluit.

CAP. IV.

De Oſee, & Eſaia, prophetiaque Sibyllæ.

CIRCA idem tempus clariſſimos (quos ſupra nominavi) Oſee & Eſaiam prophetaſſe, prophetiamque ſcriptam reliquiſſe conſtat. Quorum alter non ſolùm dictis, ſed & factis, meretrice in uxorem accepta, vocationem gentium, unde & ait, *vocabo non plebem meam plebem meam*) prænunciaſſe cernitur: Alter verò de adventu Chriſti, paſſione, reſurrectione, regnoque ejus, quod eſt Eccleſia, in hac vita dilatando, poſt hanc impiorum æternaliter damnata civitate glorificando, atque cum auctore ſuo Chriſto in æternum manſuro, tam evidenti, tam luculento ac urbano ſermone diſſeruit, ut non prophetiam, ſed Evangelij hiſtoriam texere videatur. Eo quoque tempore nonnulli Sibyllam Erythræam vaticinatam ferunt: quam ex Scripturæ ſuæ teſtimonijs ad civitatem Dei pertinuiſſe, ſicut & Job, & plures alios ex gentibus, Auguſtinus velle videtur. Cujus rei gratia prophetiam ejus manifeſtiſſimam de incarnatione Domini, paſſione, ac ſecundo adventu Chriſti, idem Pater in libro de Civitate Dei ponit, quam infrà annotavit:

Oſee. 1.

Sibylla Erythræa.

Iudicij ſignum, tellus ſudore madeſcet,
E cœlo Rex adveniet, per ſecla futurus,
Scilicet in carne præſens ut judicet orbem.
Unde Deum cernent incredulus atque fidelis, &c.

Lact. lib. 4. cap. 18.

In quorum verſuum capitibus Jeſus Chriſtus Θεοῦ Σωτήρ, quod eſt Jeſus Chriſtus Filius Dei Salvator, in Græco inveniri dicit. Refert etiam Lactantium aliud ejus de Chriſto ponere vaticinium, quod tale eſt: *In manus iniquas & infidelium poſtea veniet. Dabunt autem alapas Deo manibus ſceleſtis, & impurato ore expuent ſalivas venenoſas. Dabit verò ad verbera ſimplex, ſanctumque dorſum, & colaphos accipiens tacebit, ne quis agnoſcat quod verbum, vel unde veniat, ut inferis loquatur, & corona ſpinea coronetur. Ad ſitim acetum, & ad cibum fel dederunt, inhoſpitalitatis hanc miniſtrabant Domino menſam. Ipſa enim inſipiens tuum Deum non intellexiſti, ludentem mortalium ſenſibus, ſed ſpinis coronaſti, & horridum fel miſcuiſti. Templi verò velum ſcindetur, & medio die nox erit tenebroſa nimis in tribus horis: & morte morietur, ſomno ſuſcepto. Et tunc ab inferis regreſſus, ad lucem veniet primus, reſurrectionis principio revocatis oſtenſo.* Non deſunt tamen qui dicunt eandem Sibyllam Trojani belli tempore vaticinatam fuiſſe.

CAP. V.

De Thalete uno de ſeptem Sapientibus, & captivitate decem tribuum. De Phalari Siculo tyranno

REGNANTE Romulo, poſt Theologos, quos ſupra nominavi, Poetas fuiſſe, Thaletem Mileſium unum de ſeptem Sapientibus, quos σοφοὺς vocabant, ferunt. Iiſdem quoque diebus, decem tribus à Chaldæis in Samaria debellatæ, ac in captivitatem ductæ ſunt, poſitusque in Samaria eſt Chaldæorum populus, qui juxta librum Regum, Deum timebat, & idola non deſerebat. Quare verò Deum timerent, cauſa fuit, quòd dum primò in Samariam veniſſent, Dominus in eos leones immiſerat. Quod ergo volebant, de lege recipiebant, & quod nolebant, more alienigenarum reprobabant. Hinc in Evangelio habes, quòd eis Judæi non coutebantur. Circa hæc tempora Phalaris Siculus tyrannus, dum multis ac variis tormentis innocentes affligeret, Perillus quidam faber ærarius volens placere Principi, aptumque ſibi crudelitatis ſuæ munus offerre, taurum æneum fecit, cui ex latere januam compoſuit, ut dum cruciandi per eam intromiſſi, ignibus appoſitis torquerentur, non gemitum hominis, ſed pecudis mugitum emittere viderentur. Quod ſimulacrum tyrannus gratanter ſuſcepit, ipſumque auctorem in eo poſitum propria adinventione punivit.

Samaritani.

CAP. VI.

Qualiter, & à quibus urbs Roma inchoata fuerit. De morte Eſaiæ, & Samia Sibylla. De Tullo Hoſtilio, & Anco Martio, Romanorum Regibus.

ROmulus contractis undecunque paſtorum, præ donum ac latronum copiis, quibus etiam aſylum conſtruxit, crudeli ortu regnum, totius orbis futurum caput initiavit. Unde Juvenalis:

Et

Et tamen ut longè repetas, longèque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus, quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo. Iuven. Sat. 8.

Hic & mille juvenes de plebe electos, milites & centum ſeniores, Senatores appellavit: & ex hinc militaris ordo, Senatoriaque dignitas exordium ſumpſere. Romulo ſucceſſit Numa, qui cultum, imò ſacrilegium plurium Deorum in Urbem induxit, & Capitolium à fundamentis ædificavit. Hujus diebus, regnante apud Hebræos impiiſſimo Rege Manaſſe, à quo Eſaias occiſus fertur, Samia Sibylla fuiſſe dicitur. Succeſſit Numæ Tullus Hoſtilius, qui primus ex Romanis Regibus purpura & faſcibus uſus fuit, & Urbem adjecto Celio monte ampliavit. Poſt quem Ancus Martius Aventinum montem & Janiculum Urbi addidit, & ſupra mare decimo ab Urbe miliario, Hoſtiam condidit.

CAP. VII.

De captivitate Iudæ, ſub Tarquinio Priſco Romano Rege & prophetia Hieremiæ, & reſiduis ſex Sapientibus.

REGNANTE deinde Tarquinio Priſco, qui circum ædificavit, & numerum Senatorum auxit, cum Sedechia Rege ſuo à Chaldæis in captivitatem ductus eſt & Juda. His diebus plurimi fuere cives regni Chriſti, præcipuè Prophetæ, qui populum Dei de malis eorum operibus redarguerent, malaque ventura prædicerent: quorum alii cum peccatore populo in captivitatem ſunt ducti, alii etiam ab hoſtibus propriæ voluntati ac arbitrio ſunt relicti. Prophetavit autem iiſdem diebus, ſcriptumque utile valde Eccleſiæ Dei opus reliquit vir Dei Hieremias: in quo & prævaricatoris populi peccata, captivitatemque relaxandam poſt LXX annos poſuit, ac multa de ſtatu Eccleſiæ & adventu Chriſti prædixit. Fuiſſe tunc Pittacum Mitylineum unum de ſeptem Sapientibus ferunt: nam alios quinque, id eſt, Solonem Athenienſem, Chilonem Lacedæmonium, Periandrum Corinthium, Cleobolum Lydium, Biam Prieneum, eo quo captivus tenebatur populus fuiſſe tempore, refert Euſebius. Quorum nullus tamen librorum monimenta, excepto Thalete de Phyſica, & Solone legibus Athenienſibus datis reliquit.

CAP. VIII.

De Philoſophis, præcipuè Pythagora, Socrate, Platone, Ariſtotele.

POſt Theologos & hos quos Sapientes dixi, Philoſophi ſurrexere, qui verecundo ma- Philoſophi. gis Philoſophorum, id eſt, amatorum ſapientiæ, quàm ſapientium appellari maluerunt nomine. Quorum primus Pythagoras ex malleorum ictibus diverſè concrepantibus, Muſicæ ſeptem diſcrimina vocum invenit, multiſque aliis utilis admodum & clarus extitit. Poſt quem Socrates, omnium Philoſophorum clariſſima lumina, tanto perſpicaciores, quanto juniores, utpote qui ipſos docentes ſe intellectu tranſcenderent, educavit Platonem & Ariſtotelem. Quorum alter de potentia, ſapientia, bonitate creatoris, ac genitura mundi, creationeve hominis, tam luculenter, tam ſapienter, tam vicinè veritati, diſputat, ut ob hoc à quibuſdam ex noſtris Hieremiam in Ægypto audiſſe, & ab eo de fide noſtra imbutus fuiſſe credatur: alter verò Dialecticæ libros artis vel primus edidiſſe, vel in melius correxiſſe, acutiſſimeque ac deſertiſſimè inde diſputaſſe invenitur. Sed Platonem (qui præfati Ariſtotelis non ſolùm apud Socratem condiſcipulus, ſed & poſt mortem Socratis præceptor fuit) longè poſt Hieremiam fuiſſe ex hoc quòd circa tempus captivitatis σοφοὶ, id eſt, Sapientes, qui Philoſophos præceſſere, fuerunt, innuitur. Unde non inconvenienter arbitrati ſunt, qui eum cum cæteris Philoſophia, naturali ingenio per viſibilia mundi inviſibilia comprehendiſſe dixerunt. Omnia enim quæ de divina natura, humana ratione inveſtigari poſſunt, invenerunt: exceptis his, in quibus ſumma ſalus conſiſtit, quæ per gratiam Jeſu Chriſti à manſuetis corde cognoſcuntur. Unde Auguſtinus: *In principio erat verbum*, & omnia quæ in profundiſſimo ſermone Evangeliſta proſequitur, uſque ad illum locum, ubi de myſterio incarnationis agere incipit, in Platone ſe inveniſſe dicit.

Plato — Ioan. 1.

CAP. IX.

De Tarquinio ſuperbo, & oppreſſione Lucretiæ.

Lucretia.

EO quo in Babylonia captivus tenebatur populus Dei tempore, Romanorum reſpublica Tarquinii Superbi iniquæ dominationis premebatur potentia. Cujus poſt alia facta crudelia, ſceleratiſſimum illud in caſtiſſima muliere Lucretia, à filio turpiter perpetratum, à patre nequiter diſſimulatum opus, dejectionis ejus cauſa fuit juſtiſſima. Cujus caſtitatis argumentum non parvum fuit, quòd dum Tyranni violentiam evadere non poſſet, propriam ſibi manum injecit. Unde pulchrè quidam:

Cum foderet ferro caſtum Lucretia pectus,
Sanguinis & torrens egrederetur, ait:
Procedant teſtes, me non faviſſe Tyranno,
Sanguis apud manes, ſpiritus ante Deos.

CAP. X.

De tempore conſulum, & remotione Regum, & Zelo Bruti primi conſulis, liberationeque Romanæ urbis per Mutium Scævolam, & Clœliam virginem.

Conſules Romani.

PULSO regno Tarquinio, Romani regium nomen abjurantes, Conſules qui reipublicæ potius conſulerent, quàm imperarent, ſibi creavere. Anno igitur poſt Urbem conditam CCXLIIII. Brutus ab eis conſul conſtituitur primus, qui priorum Regum malitiam imitatus, filios uxorisque fratres interfecit Vitellios. Tradunt tamen alij zelo æquitatis hoc eum feciſſe, ut videlicet non rem familiarem, ſed publicam diligere videretur. Unde & populum Romanum pro filiis adoptaſſe dicitur. Tarquinius verò Hetruſcorum Regis Porſenæ auxilio, Urbem per triennium obſedit, cepiſſetque aut rurſus eam ſuæ ditioni ſubegiſſet, niſi prædictus Rex Mutij manum adurentis patientia, vel Clœliæ virginis Tyberim tranſnatantis audacia permotus, obſidionem ſolviſſet. Mutius enim cum aliis Romanis juraverat ſe Regem interfecturum: ſed dum in caſtra veniſſet, à militibusque captus, votum ſuum implere non poſſet, manum ſub præſentia Regis in igne combuſſit: En ſcias (inquiens) quem virum effugeris Idem trecenti juravimus. Clœlia verò cum eſſet una de obſidibus, clàm de caſtris lapſa, Tyberim tranſnatavit. Rex ergo, ut dixi, tam viri patientia, quàm virginis audacia motus, ab Urbe receſſit. Hæc prima ætas quaſi infantia populi Romani fuit.

CAP. XI.

Quomodo Babylon à Cyro capta ſit, & quis ejus ſitus fuerit: de morte quoque Crœſi.

Babylon.

INTER hæc Cyrus, quem ſupra memoravi, dum Tarquinius aut vi, aut bello premeret Urbem, Orientis latè imperio pervagatus, Babyloniam utpote caput ejus bello petit. Sed dum unus militum æquo ferventior animo, Gangem fluvium, quem unum quatuor fluminum Paradiſi moratò nomine dicunt, tranſnatare attentaſſet, impetu ejus non ferens, ſubmerſus eſt. Rex in amnem amore juvenis ulciſci ſtatuens, in CCCCLX. venas derivatum, vetularum etiam pedibus tranſmeabilem fecit. Eo quoque ingenio Euphraten mediam Babyloniam interfluentem, ab alveo proprio derivavit. Sicque mirabile dictu, urbem maximam ac florentiſſimam cepit M CCCC. poſt conditionem ejus anno De cujus tam ſitu, quàm everſione verba Oroſij infra ponere volui, ait enim: *Cepit urbem, quam vel humano opere extrui potuiſſe, vel humana virtute deſtrui poſſe, utrumque pene incredibile apud mortales erat.* Et infra: *Quicquid eſt opere & manu factum, labi & conſumi vetuſtate, Babylon capta confirmat.* De ſitu quoq; ejus ſic ait: *Hæc campi planicie undiq; conſpicua: natura loci altiſſima caſtrorum facie, mœnibus paribus per quadrum diſpoſita. Murorum ejus vix credibilis relatu, firmitas & magnitudo, id eſt latitudo L. cubitorum, altitudo quatuor tantùm. Caeterùm ambitus ejus* CCCCLXXX. *ſtadiis circumvenitur: murus cocto latere, atque interfuſo bitumine compactus: foſſa extrin-*

ſecus

ſecus lateſpatens, vice amnis [illegible] circumfluit Afrone murorum centum porta erea. Ipſa autem latitu[illegible] in conſtructione [illegible] narum utroque latere habitaculis defenſorum aque diſpoſitus, media int[illegible] quadrigas capit. Domus intra [illegible] ſecus quater gemina habi[illegible]tionis, minat proceritate m[illegible]s. Cyrus tanta urbe capta, Crœſum quoque Regem [illegible] y[illegible] ſta fa[illegible]moſ[illegible]n & [illegible] h[illegible]us auxilium cum veniſſet, territus aufugerat, perſequitur, vi[illegible]umque v[illegible] & [illegible]p[illegible]avit.

CAPUT XII.

De prophetia Ezechiel, Daniel, Abacuk.

NON multò ante hoc tempus prophetaverunt Ezechiel & Daniel in terra Babylon. Quorum prior de ſpirituali templo, quæ eſt Eccleſia, de viſione quoque quatuor animalium profundiſſimam & obſcuriſſimam ſcripſit prophetiam. Alter verò eximiæ ſapientiæ (unde & deſideriorum appellatus eſt vir) luculentiſſimam de regnorum mutatione, prophetico ſpiritu ſcripſit Apocalypſim. Ambo de temporibus Antichriſti, reſurrectioneque mortuorum, extremo quoque judicio, ac permanſuro in æternum Chriſti regno, multa nobis tam utilia, quàm ſpiritalia myſtico ac prophetico ſenſu protulere. [illegible] Abacuk etiam eo tempore in Judæa, quo iſti in Babylone prophetaverunt, [illegible] ſcripſiſſe ex hiſtoria Danielis cognoſcitur. Hic ob hoc, quòd populum Dei injuſte o[illegible]p[illegible]ſſum peregrinari ac miſerè vivere, oppreſſores verò ejus regnare & proſperari vi[illegible]it, in tantam etiam contra Dominum prorupit audaciam, ut ipſum aut res humanas negligere, aut non æqua lance penſare penè dixerit, vel potius ejus ſuper his patientiam admiratus, non de gubernatione ſeu æquitate dubitaverit: propter quod & luctator vocatus eſt. Canticum quoque pulchrum valde edidit, in quo conſideratione incarnationis, paſſionis, ſecundi adventus Domini, reprobationis que Judaici populi, ac vocatione gentium, horrore ſe concuſſum innuit, dicens: Domine audivi auditum tuum, & timui.

CAPUT. XIII.

De quatuor principalibus [illegible]gnis, quæ Daniel in expoſitione ſomnii Nabuchodonoſor [illegible] vidit.

SED quia Daniel [illegible] de mut[illegible]tione regnorum propheticam hiſtoriam edidiſſe diximus, [illegible]qu[illegible] [illegible] ſubteranno[illegible] operæpr[illegible]tium duximus. Dum ergo ſomnium Regis Ba[illegible] [illegible] exponer[illegible], *Tu es, [illegible], o [illegible]ex, caput aureum, quod vidiſti. Poſt te ſurget aliud regnum minus te, poſt hoc rurſum aliud. poſt illud quartum, quod quia; ortiſſimum erit, ferro omnia comminuenti comparatur.* Dan. 2. Vide quomodo Propheta quatuor regnis nominatis, primum quidem propter nobilitatem ſui auro, quartum propter potentiam, ac Marte preſſum orbem, duobus mediis intervenientibus, ferrum nominaverit. Primum & quartum quæ ſupra memoravi, regna ſunt potentiſſima Babyloniorum ac Romanorum: quorum uno cadente in Oriente, mediis Perſarum & Græcorum intervenientibus alterum (ut ſæpe jam dixi) ſurrexit in Occidente, quamvis nonnulli pro Perſarum regno ſecundo loco Africanum inter quatuor mundi principalia regna poſuerint regnum, ut & ſic ſecundum quatuor mundi cardines, mundi quoque quatuor regna conſtituant, Orienti ſcilicet Babylonicum, Auſtro Africanum, Septentrioni Macedonicum, Occidenti Romanum tribuentes. Quod autem idem Propheta proſequitur & dicit regnum iſtud quod ferro comparavit, in pedibus, quæ pars, extremitas corporis humani, finem ſignificare ſolet, ex parte ferreum, ex parte fictile fuiſſe, donec à lapide exciſo de monte ſine manibus percuſſum funditus ſubrueretur, ſuo loco, adjuvante Deo, dicemus. Nos enim circa finem ejus poſiti, id quod de ipſo prædictum eſt, experimur, futurumque in proximo quod reſtat, expectamus.

CAPUT XIV.

Qualiter Tomyris Regina Cyrum occiderit. Exclamatio de hoc, brevisque Epilogus de laude Cyri.

CYRUS poſt tot triumphos in ſuperbiam elatus, Scythiam, cui tunc Tomyris Regina præſidebat, cum exercitu ducentorum millium petit. Cumque Araxim fluvium tranſ-

tranſiſſet, caſtra poſuit, ubi callidè evocatis Scythis, tertiam partem exercitus reginæ cum filio ejus interfecit. Ob quam rem Cyrum in inſidias aſtute vocatum, mulier cum toto delevit exercitu adeo, ut nec tantæ cladis remanſiſſe feratur nuncius. Capite quoque ejus in utrem humano ſanguine plenum miſſo, ſexus ſui immemor, dixiſſe fertur, Satia te ſanguine, quem ſitiſti. Res miranda, ac miſeranda, nec fatali eventui, ſed Dei occultis judiciis tribuenda. Quis hæc audiens non ſtupeat? cujus vel ſaxeum pectus ſactum tam miſerabile ad amorem Dei, contemptumque mundi non emolliat? Ecce enim vir totius Orientis, ac ipſius Triumphator Babyloniæ, quem propter eximiam virtutem Eſaias longè ante Chriſtum vocaverat, cui juxta eundem Prophetam Dominus gentes ſubjecerat, dorſa Regum verterat, portas æreas, ac vectes ferreos confregerat: hic, inquam, non ſolum terris, ſed & aquis formidabilis, ab infirma fragilisque conditionis muliere decipitur, ac cum tam infiniti exercitus multitudine funditus & deletur. Quid ad hæc dicemus, qui mundo inhærere volumus, ne dicam cernere, palpare etiam quàm mi[illegible]ra ſit mortalium conditio poſſumus & ipſis tamen caducis ac tranſitoriis, tanquam robuſtis ac permanentibus adhæremus? Nec duritiæ id, ſed bonitati ac miſericordiæ omnipotentis Dei adſcribendum dixerim, qui, ut ad amorem ſui, permanentemque in cœlo civitatis manſionem nos vocaret, hanc ineſſe miſeriam rebus mortalium voluit. Hic eſt Cyrus, qui dum a Judæis allatum Eſaiæ vidiſſet (hoc quod poſuimus) teſtimonium, captivitatem ex parte (ut Hieronymus ait) relaxavit, finitis à prima captivitate Judæ ſub Jechonia (juxta ſupputationem præfati Hieronymi in prophetiam Ezechielis) XL annis, qui à deſolatione templi triceſimus erat.

Cyri clades.

CAP. XV.

De Cambyſe filio Cyri, & nova Babylonia ab ipſo condita.

CYRO filius ejus Cambyſes ſucceſſit, qui Religionem, imò ſacrilegia Ægyptiorum cerimoniasque expiavit. Hunc quidam ſecundum Nabuchodonoſor dicunt, & ea quæ in libro Judith leguntur, ſub eo facta fuiſſe: præcipuè cum Romanorum hiſtoriæ habeat, Tarquinii Superbi temporibus à Judith caſtiſſima Holofernem interfectum: dicuntque primum Cambyſis regni, Tarquinij XVIII. fuiſſe annum. Unde hæ duæ caſtiſſimæ Judith & Lucretia contemporaneæ inveniuntur. Sed occurrit quæſtio, quam ſolvere non poſſunt, qui hoc tradunt, quomodo videlicet hæc Cambyſi, qui VIII. tantùm annis regnavit, convenire queant, cum XII. regni anno Nabuchodonoſor hæc expeditio mota, in libro Judith dicatur? Quis etiam ſit ille Rex Medorum Arphaxat, quem bello ſuperatum à præfato Rege, idem liber affirmat. Quibus minimè fidem accommodaremus, niſi propter Joſephum, qui in libro Antiquitatum undecimo, malevolum eum vocat: ubi etiam refert eum Epiſtolam contra Hieruſalem miſiſſe, in qua eam inimicam Regibus & ſeditioſam conteſtans, ne amplius ædificetur prohibet. Sed & Auguſtinus in libro de Civitate Dei, ea quæ in libro Judith ſcripta ſunt, dicit ſub Cyro eveniſſe. Ubi quamvis numerus annorum non repugnet, de victurisque Medorum, mutato nomine tantùm Regis eorum, eluceat: veriſimilius tamen eſt ea ſub filio ſuo Cambyſe, qui inimicus illius populi à Joſepho dicitur, proveniſſe, quàm ſub ipſo, qui captivitatem relaxando, non ſolùm immanitatem, ſed plurimam etiam populo Dei exhibuit humanitatem. Prædictus autem ſcrupulus ſic ſolvi poteſt, quòd tres ſequentes, juxta Joſephum, Magorum anni, quos aliæ hiſtoriæ VII. tantùm menſibus imperaſſe dicunt, ad Cambyſem referantur, & ita circa initium XII. anni præfata expeditio ſub Judith facta fuerit. Cambyſes novam Babyloniam in Ægypto dicitur inſtauraſſe, quæ olim ab Argivorum Rege Api condita, Memphis dicebatur.

CAP. XVI.

De Magis & Dario, & plenaria liberatione Romanorum. De Prophetia Agæi, Zachariæ, Malachiæ, Eſdræ. De infortunio Darij in bello Athenienſium, morteque ejus.

CAMBYSE mortuo, dum Magi regnum ejus invaderent, Darius unus ex illis, qui Magorum audaciam compeſcuit, conſenſu cunctorum Rex creatur. Hos Magos in

in XI. Antiquitatum libro, VII. dominos nuncupatos & tribus annis regnaſſe dicit Joſephus: Euſebius tribus, menſibus VII. Darius autem eò quòd Deo vero votum privatus fecerat, quatenus ad regnum ipſo opitulante promotus, populum ſuum ad natale ſuum ſolùm remitteret, captivitatem Judæorum ad plenum relaxavit, templumque inſtaurari permiſit. Tunc quoque Romani Tarquiniorum dominatione injuſta ad plenum ſunt liberati. Prophetaverunt noviſſimi Prophetarum Aggæus, Zacharias, Malachias. Quorum unus cùm dixiſſet de Eccleſia: *Erit gloria domus hujus poſterior major quàm prior*: Judæi hoc de templo materiali dictum putantes, falſa ſpe fruſtrati ſunt. Eſdras quoque Scriba, quem unum de nominatis Prophetis quidam eſſe volunt, utilis valde in renovatione librorum Legis, Pſalmorumque titulis, eisdem temporibus fuiſſe invenitur. Denique à tempore illo, id eſt, à Zorobabel & Jeſu Sacerdote magno, uſque ad Joannem, nec Prophetas ceciniſſe, nec regnum floruiſſe, excepto Jeſu Filio Syrach, qui Salomonis ſectans opus, librum quem Sapientiæ vocant, ſcripſit: & Machabæis, quorum alij patientia, alii fortitudine pro lege Dei fortiter ſteterunt: paucos invenies, qui dictis vel factis inter probatos cives Hieruſalem meruerint computari. Habuerunt tamen & poſtmodum Reges, quos ſuo loco ponemus, ſed non tam claros, ut de catalogo meruerint eſſe priorum. Darius primò Babylonios jugum dominationis Perſarum excutere volentes, repreſſit: dehinc Regi Scytharum Antyro, eò quod filiam ejus ſibi in matrimonio copulare nollet, bellum indixit, ſeptingentaque millia armatorum unius amore mulierculæ, in periculo poſuit: ubi amiſſis LXXX. millibus, contra Athenienſes, (eò quòd Scythis Jonas in auxilium miſiſſent) procinctum movit. Athenienſes ergo cum X. millibus in campis Marathoniis tanto exercitui, qui fuſis in Scythia tantùm LXXX. millibus, de DCC. millibus ſupererat, occurrunt, interfectisque ex eis (mirabile dictu) CC. millibus, cæteros in fugam vertunt. Poſt hoc cum bellum rurſus inſtauraret Darius, in via mortuus eſt, ſucceſſitque ei filius ejus Xerxes.

Aggei 2.

CAP. XVII.

Rurſum de infortunio filii Darii Xerxis, primo à Leonida, poſt ab Athenienſibus victi, ad ultimum ab Artabano Præfecto ſuo occiſi.

ANNO ab Urbe condita CCLXXV. cum ob ſtuprum viva defoſſa fuiſſet veſtalis virgo Popilia, patri in regnum ſuccedens Xerxes, Athenienſibus bellum parat. Tædet hic inextricabilem malorum texere cratem: tamen ad oſtendendas mortalium miſerias, ſummatim eam attingere volo. Tunc enim Xerxi cum innumerabili ac incredibili exercitu, utpote qui ad mille millia armatorum, & ad mille ducentas naves roſtratas, & ad trium millium oneratarum navium fuiſſe perhibetur, à Leonida Spartanorum Rege, cum pauciſſimis, id eſt quatuor millibus, in arctis locis Thermopylarum occurritur, triduoque pugnatur. Itaque Leonida quarta die cum hoſtem undique circumfundi cerneret, dimiſſis ſociis, cum ſuis tantum qui ſexcenti fuere, memorabili illo animans eos elogio, *Prandete, cum inferis cœnaturi*: tantum audens aggredi exercitum, tota nocte una, ſequentisq; parte diei hoſtes cecîdit, adeo ut non eorum ictibus, utpote qui in nullo ſe defendentes, mutuis etiam ſe cædebant vulneribus, ſed propriis laſſati laboribus, ipſi qui victores extiterant, non percuſſi, ſed percutientes morerentur. Eo modo Leonida cum ſuis occubuit. Xerxes bis victus navale rurſus prælium parat: ſed Athenienſium ac Græcorum non minus aſtu quàm virtute territus, relicto Mardonio exercitu, in Scapham apud Abydum conſcendens, uno tantùm Comitatus cliente in Perſas rediit. Mardonius commiſſo in Bœotia cum Græcis prælio, deletis copiis, regiisque opibus refertis caſtris captis, cum paucis velut nudus de naufragio fugere compellitur. Et mirum dictu, Perſarum exercitus, qui eadem die ſub Mon[illegible] Duce in Aſia dimicabat, tantum ſociorum diſcrimen ipſa die meridianis horis, tanto locorum intervallo audire potuit, auditoque, deſperatione correptus, & in fugam verſus eſt. Sicque ſub hoc, duobusque præcedentibus Regibus, de illis tantùm regni viſceribus de[illegible]vies centena millia tribus bellis rapta invenies. Græciaque hanc victoriam cum morte ſuorum, ac diſcrimine maximo eſt adepta. Xerxes tot bellis infeliciter geſtis, jamque contemptui habitus, ab Artabano Præfecto ſuo occiditur. Artabano item Rege

Prælium ad Thermopylas.

 perfuncto

Darius Nothus perſimiliq. [illegible] ſit Xerx[illegible] & rurſum poſt illum Xerxes, & deinde So[illegible]dianus, & ſic conſequenter Darius cognomento Nothus.

CAP. XVIII.

De prod[illegible]s [illegible] urbe Ro[illegible]a v[illegible]ſis, peſt[illegible]tia, inteſt[illegible]isq; malis inde ſe[illegible] & de Q. Cincinnati ruſtici victoria.

ANNO p[illegible] bem [illegible]onditam CCLXX. [illegible] parv[illegible] intervallo bel[illegible]is, peſtilen[illegible] [illegible] m[illegible]ores, quam [illegible]lares ac m[illegible]itates [illegible] conſumpti ſunt in U[illegible] [illegible]cutam pro[illegible]n, [illegible] cœlum ard[illegible] videretur, præ[illegible] *Chaſma ante peſtem.* [illegible] [illegible] fuere [illegible] [illegible]ares v[illegible], Ebutius & Servilius, quæ lues ſuperiore [illegible] Urb[illegible] [illegible] pop[illegible] eſt. Hoc ma[illegible]um ſeq[illegible] anno ſequitu[illegible]. Servi namque contra domin[illegible] ſuos, civesque exules, Duce H[illegible]nio [illegible]ro Sa[illegible] [illegible], [illegible]iuntque Capitolium. Quos cum vir for[illegible]nus [illegible] ercere [illegible] V[illegible]us Conſ[illegible] mor[illegible] [illegible]erab[illegible]liter de ſervis [illegible]is triumphavit. Anno ſequ[illegible] [illegible] [illegible]qui[illegible] & Volſcis m[illegible]le pugnatu[illegible] eſt. Nam Minutius Conſul [illegible]um eis pugnans [illegible], [illegible] [illegible] cum exercitu frigore ac fame l[illegible]borante, cingitur. *Quintius Cincinnatus.* Quintius ergo Cincinnatus ab arat[illegible]o aſſumptus a[illegible] [illegible]es, preſſo [illegible] obſi[illegible]ionem ſolvit, jugumque [illegible] [illegible]ponens. actis a[illegible] [illegible], ruſt[illegible] ut erat habitu, victor Urbem [illegible]. Jam tunc inte[illegible] illius qu[illegible] [illegible]tius orbis obt[illegible] [illegible] p[illegible]ipatu[illegible], Urbis monſtrabantur principia, quod infirma mundi eligit Deus, ut confundat fortia.

CAP. XIX.

De bellis diverſarum civitatum, & præcipue de oppreſſione Athenienſium à Regibus Perſarum, morteque Socratis, ac obitu Darij Regis Perſarum: & exilio Dion[illegible]ſij Siculi.

ANNO ab Urbe condita CCCXXXV. tam in Sicilia, qu[illegible] in [illegible] [illegible]gravia fuere bellorum diſcrimina: in Sicilia quidem [illegible] [illegible]atinen[illegible] & [illegible]ſanos, in Græcia vero inter Lacedæmonios & Thebanos [illegible] Spart[illegible] [illegible]s, Xerxe, D[illegible]rio *Athenarum deſtructio* Notho, & Artaxerxe, de quo poſtmodum di[illegible], R[illegible] g[illegible] p[illegible] Ath[illegible] [illegible] odium, incitantibus eum [illegible] eos alias quas nomi[illegible] urbe[illegible]. [illegible] hoc cœpit ſerpere malum, ut nobili[illegible]ma illa ac famoſiſſima civitas Athenienſium, quæ non [illegible]nus ex ſuorum ſapientia, quàm virtute floruerat, funditùs penè ita, ut etiam ſedes mutar[illegible] [illegible], deſtructa fuerit, quod Romanæ eloquentiæ maximus auctor Tullius, *Offic. lib. 3.* in libro de Officiis hoc modo teſtatur: *Athenienſes cum Perſarum impetum nullo modo poſſ[illegible] ſuſtinere, ſtatuerentque ut urbe relicta, conjugibus & liberis Trœzene depoſitis, naves conſcenderent, libertatemque Græciæ claſſe defenderent, Cyrſilum quendam, ſuadentem, ut in urbe maneret, Xerxemque reciperet, lapidibus obruerunt.* Quorum virtutem rurſum in extrem[illegible] di[illegible]crimine poſitorum, idem comm[illegible]ndans, *Themiſtocles*, inquit, *poſt victoriam ejus belli, quod cum Perſis fuit, dixit in concione ſe habere co[illegible] Remp. ſalutare, ſed id ſciri non opus eſſe: poſtulavit, ut aliquem populus daret, qui cum communicaret. Datus eſt Ariſtides. Huic ille: claſſem Lacedæmoniorum, quæ ſubducta eſſet ad Gytheum, clam incendi poſſe, quo facto frangi Lacedæmoniorum vires neceſſe eſſe. Quod Ariſtides [illegible] audiviſſet, in concionem magna expectatione venit, dixitque perutile eſſe conſilium, quod Themiſtocles afferret, ſed minimè honeſtum. Itaque Athenienſes quod honeſtum non eſſet, id ne utile quidem putaverunt, totamque eam rem quam ne audierant quidem, auctore Ariſtide repudiaverunt.* Malis e[illegible]go ſuis ſapientiſſimi [illegible]mnium edocti Athenienſes, tandem [illegible]cere, ſicut res parvæ concor[illegible]ia creſcunt, ſic maxi[illegible] [illegible]iſcordia d[illegible]labi. Ex quo apparet, ſapientiſſimos quoque interdum plus rerum experienti[illegible], qu[illegible]m Doctorum proficere inſtitutis. Qu[illegible] in hiſto[illegible] [illegible] profusè ab aliis dictam, nos br[illegible] [illegible] [illegible]cinximus. [illegible]crates præcipuus Philoſophorum, his malis motu[illegible], [illegible] necaſſe perhibetur, qui tamen nulla monimenta librorum dimiſiſſe [illegible]tur. Unde ejus tale dictum a[illegible] vulgo traditur: Male in cordibus hominum, quàm in pellibus mortuorum animalium

ſcribe-

ſcribere. Inſignia hæc tempora tam expugnatione Athenarum, quàm morte Darii Regis Perſarum, quàm exilio Dionyſij Siculi tyranni fuere. Sicilia enim primò Cyclopum, pòſt tyrannorum, usque in præſentem diem fuiſſe nutrix traditur: quorum priores carnibus hominum, poſteriores cruciatibus ſemper paſcebantur. De hoc Dionyſio refert Tullius, quòd ob nimiam crudelitatem in ſuos, nulli fidus, à nullo quoque boni quippiam fidens, cultros metuens tonſorios, candenti carbone ſibi adurebat capillum.

Dionyſius Siculus. Sicilia Gigantum & Tyrannorum nutrix.

CAP. XX.

Qualiter duo filii Darii pro regno contenderint, & Artaxerxes, ſub quo hiſtoria Heſter facta creditur, Regnum mortuo fratre obtinuerit. De terræmotu, & incendio Aetnæ montis, de Atlantis civitate, & peſtilentia Athenienſium.

DARIUS moriens duos reliquit filios, Artaxerxem & Cyrum. Qui dum pro Regno contenderent, multis utrinque profligatis. Artaxerxes graviter vulneratus, equi velocitate liberatur: Cyrus verò ab exercitu fratris interfectus, finem certamini dedit. Itaque Artaxerxes victoriam adeptus, Regnum parricidio firmavit. Hic eſt Artaxerxes, qui & Aſſuerus, ſub quo Heſter & Mardochæi narratur hiſtoria, quando omnis populus Iſrael mortis periculo liberatus, expletis à prima captivitate ſua, juxta Hieronymi ſupputationem in Ezechielis Prophetiam CCXC. annis, priſtinæ donatus eſt libertati. Ea tempeſtate terræmotu concuſſa Sicilia, Ætnaque exæſtuante, agri villæq; vaſtatæ ſunt. Tunc etiam Atlantis civitas ab arida ſoluta, in inſulam redacta eſt. Athenienſium reliquiæ peſtilentia miſerabiliter conſumptæ ſunt. Vide tempora omni plena miſeria.

Artaxerxes idem qui Aſſuerus.

CAP. XXI.

Quæ mala Galli Romanis fecerint, & quomodo ab eis accepta pecunia receſſerint.

ANNO ab Urbe condita CCCLXIV. Senones Galli, Duce Brennone, exercitium movent contra Romam: contemptisque legatis quos pro adipiſcenda pace miſerant, Cluſini oppidi, quæ nunc Tuſcia dicitur, obſidione relicta, ad Romanorum perniciem properant. Quibus dum Romanorum conſul Fabius occurriſſet, cum quanta clade ſuorum aufugerit, teſtis eſt Allia fluvius. Nec hic miſeriæ finis fuit. Urbem enim ingreſſi Galli, tam ipſam incendio flagrare, quàm ſenes ejus in domibus ſedentes, & in modum ſimulacrorum rigentes, ruina domus ſepelire non timuerunt. Juvenes etiam, qui mille tantùm remanſerant, in Capitolium fugientes perſequuntur: nec antè ab ejus impugnatione ceſſare voluerunt, donec accepta mille talentorum auri pactione, recederent. Quibus malis attriti, ſedes mutare cogitaverunt Romani.

Brenno Senonenſis.

CAP. XXII.

Excidium Lacedæmoniorum, & reformatio Athenienſium ſub Conone per Artaxerxem Regem. De victoria Romanorum, & ſpecu quem Martius Curtius miles inaudito modo clauſit. Victoria de Gallis.

HIS diebus Artaxerxes Rex Perſarum diſcedere ab armis, & quieſcere totam Græciam jubet, adijciens, violatorem pacis armis petendum. Quod eo faciliùs facere potuit, quo omnes tot bellorum variis eventibus defatigati, & tædio affecti, quietis remedio reſpirare cupiebant. Lacedæmonij enim utpote homines, & Græci inquietiſſimi ac cupidiſſimi, & de hoc quòd Athenienſes antè bello preſſerant, in ſuperbiam elati, totum bello perturbare tentabant Orientem. Quorum Artaxerxes Rex inſolentiam refrenare volens, Cononi Athenienſi, qui apud eum exulabat, committens exercitum, ipſum contra Lacedæmonios, cum Perſarum copiis miſit. Porrò Lacedæmonij ab Hermione Ægypti Rege petito & accepto auxilio, ſociorumq; undecunq; contractis copiis, bellum parant, Ageſilaumque pede claudum, ſed manu fortem, Ducem ſibi creant. Igitur Canon & Ageſilaus probatæ fortitudinis viri, congreſſi acerrimè cum utriusque exercitus ſanguine, diutiſſimè pugnarunt, invictique ab alterutro ambo fatigati diſceſſe-

diſceſſerunt. Conon rurſum Perſarum inſtructus copiis, Lacedæmoniorum agros villasque populabatur. Et cum multis morer, variis ac plurimis ancipiti victoria utrobiq; geſtis bellis, bellorumq; diſcriminibus ad hoc tandem florentiſſima illa, gloriæque aviddiſſima deducta eſt Lacedæmoniorum civitas, ut tota deleta juventute, vix in ea C invenirentur ſenes. Conon Athenas reverſus cum maximo gaudio ſuorum, ipſe pro deſolatione urbis triſtis ſuſcipitur. Itaque Lacedæmoniorum prædis à Lacedæmoniis urbem exinanitam replevit, & quæ ante à Perſis fuerat concremata, à Perſis rurſum, ipſo rogante, eſt reformata. Non multo pòſt elapſo tempore, Romani, qui à Volſcis, Phaliſcis, Equis, Sutrionibus per LXX. annos multis malis attriti fuerant, tandem civitatibus eorum captis, ſub Camillo Duce finem impoſuere certamini. Præneſtinos, qui uſque ad portas Urbis ſæpe venerant, Tito Quintio Duce, juxta flumen Aliam pugna vicerunt. Circa idem tempus peſtilentia rurſus Roma conſumitur, quam ſequenti anno ingens prodigium ſequitur. Impendens quippe ſpecus, terraque dehiſcens in medio foro apparuit, vivique hominis diis conſultis præcipitium expectavit. Satisfecit

M. Curtius. monſtroſo ſpecui M. Curtius miles, qui dum armatus illò ſe præcipitaſſet, morte ſua horrendam voraginem clauſit. Rumæ tunc ſcenici ludi ad placandos deos, ſuadentibus Pontificibus, ſunt inſtituti. Ea tempeſtate Galli rurſum Romam delere cupientes, cum ingenti exercitu ad quartum ab Urbe lapidem conſederunt. Quibus Titus Quintius cum Romanorum exercitu occurrens, victos fugatosque barbaros in patriam redire compulit. Qui rurſum inſtauratis copiis revertentes, à Romanis denuò vincuntur.

CAP. XXIII.

Quòd Carthaginenſes & Romani nuntiis fœdus firmârunt, & ſaxea grando veris terram lapidibus percuſſerit. De Artaxerxe, qui & Ochus, quomodo Iudæos incluſerit.

ANNO ab Urbe condita CCCCII. legati Carthaginenſium, quæ urbs, totius Africæ caput, longè lateque imperavit, Romam veniunt, fœdusque inter ſe civitates hæ duæ firmaverunt. Tunc etiam nox debito longiùs protracta fuit, & ſaxea grando veris terram Romæ percuſſit lapidibus. Iisdem diebus Artaxerxes, qui & Ochus, Sidone, Ægypto, Syria regno ſubjectis, plurimos ex Judæis in Hircania juxta mare Caſpium habitare coegiit, qui jam in multum populum creviſſe dicuntur, ac inde diebus Antichriſti erupturi creduntur.

Captivitas X tribuum Iſrael.

CAP. XXIV.

Initium regni Græcorum; quomodo Philippus ingenio & virtute civitates Græciæ ſibi ſubjecerit, & Alexandrum filium inſtruxerit, ipſeque ad ultimum quem finem habuerit.

Philippus Macedo.

TEMPUS eſſe puto, ut ad Græcorum tempora veniamus. Ea ergo tempeſtate Philippus Amyntæ filius, Alexandri Magni pater, Macedonum Regnum per XXV. annos tenuit. Hic apud Epaminondam Thebanorum Regem Strenuiſſimum, ac ſummæ Philoſophiæ virum nutritus, in tantum fortitudinis ac ſapientiæ virtute profecit, ut Græcorum civitates, quæ dominandi libidine ſingulæ imperare cogitaverant, omnes ſuo adunaret ac ſubiiceret imperio. Inferioribus enim contra ſuperiores ſuadens certamina, omnibus ad invicem callidè incitatis, omnium ad ultimum efficitur Princeps & Dominus. Ita florentiſſimum ac libertate propria uſum Græciæ corpus libertate privavit, Byzantiumque urbem reſiſtentem ſibi obſidione cinxit. Hæc urbs à Pauſania Spartanorum Rege condita, a Conſtantino poſtmodum gloria opibusque aucta, & à nomine ſuo Conſtantinopolis dicta, totius modo Orientis caput dignoſcitur. Exhauſtis in obſidione copiis, Pyraticam aggreditur, centumque LXX. navium ſpolia rapuit, & militibus ſuis dedit. Obſidione dimiſſa, ad Scythas cum Alexandro filio ſuo prædandi cauſa properavit. Quibus aſtu magis quàm virtute ſuperatis, plurimos ex eis captivavit, auro argentoque non repertis, pecorum tantùm prædam innumerabilem diripuit. Poſt hæc Athenienſibus bellum indicit. Qui pulſatis per legatos univerſis Græciæ civitatibus, Lacedæmonios etiam ac Thebanos orant, ut communibus viribus communem omnium hoſtem propellerent. Sed fruſtra contra impetum fluminis conantur.

Conſtantinopolis.

pantur. Nam ab ipſo non ſolùm victi, ſed & ſervituti cum aliis Græciæ civitatibus mancipati, ſub coronaque venditi, captis aliis, profligatis aliis, fuere. Hic etiam Alexandrum filium ſuum, benevolentiam Macedonum largitione ſectantem, in epiſtula redarguit, dicens: *Quæ te malum ratio in iſtam ſpem induxit, ut eos tibi fideles putares fore, quos pecunia corrupiſſes? An tu id agis, ut Macedones non te Regem ſuum, ſed miniſtrum & præbitorem putent?* Is quamvis rebus geſtis & gloria ſuperari à filio videretur, facilitate tamen & humanitate filio ſuperior fuiſſe perhibetur à Tullio: unde & ait: *Itaque alter ſemper magnus, alter ſæpe turpiſſimus.* Ut rectè præcipere videantur, qui monent, ut quanto ſuperiores ſumus, tanto nos ſubmiſſius geramus. Fertur de ipſo, quòd falſorum deorum maximus perſecutor fuerit, araſque eorum ac templa deſtruxerit. Dumque à ſuis ſæpe requireretur, quis ſapienti ac viro forti finis potiſſimùm eſſet eligendus, dixiſſe fertur: Is qui pacatis ſedatiſque omnibus erga ſe bellorum ſeditionumque motibus, cum præcipuæ auctoritatis & nominis eſſet, ſubitò vitam ferro finiret. Quod ipſi contigiſſe (nec falſos deos, quos perſecutus fuerat, impedire potuiſſe) ajunt. Dum enim Alexandro uxoris ſuæ Olympiadis fratri filiam ſuam copularet, nuptiaſque magnificè celebraret, inter duos Alexandros, generum ſcilicet & filium, à Pauſania nobili Macedonum juvene dolo necatur.

CAP. XXV.

Principatus Alexandri Magni. Finis regni Perſarum, innumeroſorumque Regum, & mirabilia quæ fecit & vidit Alexander. Finis ipſius: & exclamatio de his contra rotatum rerum.

ANNO ab Urbe condita CCCCXXVI. mortuo Philippo, in regnum ſucceſſit Alexander. Hic eſt magnus Alexander, à quo cœpit, & in quo deſiit Græcorum monarchia. De quo traditur, quòd non Philippi, ſed cujuſdam Magi Ægyptiorum Regis Nectanabi filius fuerit. Alexander ſuſcepto regno, virtutem animi intra ſe non ferens, terminiſque a patre, quamvis viro bellico ac fortiſſimo relictis, non contentus, imperium dilatare cogitat. Itaque compoſitis ac ordinatis rebus in Græcia, aſſumptis ſecum paucis, id eſt, XXXII. millibus peditum, VII. millibus equitum & quingentis, navibus CLXXX. tam parva manu utrum audacius fuerit, quòd totum Orientem eſt aggreſſus, an mirabilius, quòd vincere potuit, incertum habeo. Darium igitur Regem Perſarum, Arſani filium, qui quartuſdecimus à Cyro totius Orientis monarchiam tenebat, hac potiſſimum cauſa aggredi voluit, quòd à patre ſuo Philippo tributum requiſierat. Cui cum Darius, miſſa prius legatione ſuperba, in qua ſe Regem Regum, ac conſanguineum deorum, Alexandrum verò famulum ſuum vocat, cum exercitu ſexcentorum millium occurriſſet, Alexandri non minus arte, quàm virtute ſuperatur. Darius rurſum inſtaurato exercitu bellum parat. In qua pugna non ſolùm vincitur, ſed & mater ejus, & ſoror, eademque uxor cum parvulis filiis capiuntur. Ob quam rem fractus animo Darius, Alexandro pro redimendis captivis mediam partem regni tradere voluit, ſed nequaquam valuit obtinere. Alexander Perſarum potitus victoria, Parmenionem ad invadendam claſſem eorum cum copiis mittit. Ipſe verò cum exercitu in Syriam tendit, ibique Reges ultrò ſibi occurrentes, ac ſuæ ſe ditioni ſubjicientes, quoſdam in gratiam recepit, quoſdam mutavit, alios verò perdidit. Tyrum etiam nobiliſſimam & locupletem, fiducia Carthaginenſium ſibi reſiſtentem cepit urbem. Inde Ciliciam, Rhodum ac Ægyptum peragrans, omnes in ditionem accepit. Tunc etiam Alexandriam in Ægypto condidit. Inde Hieruſalem veniens, à Judæis cum magno ſuſcipitur honore, templumque ingreſſus, hoſtias Deo vero obtulit, ac ſummum Sacerdotem ſumma veneratione (juxta Joſephum) coluit: mirantibuſque cunctis ſummi Dei, qui ſibi orbem ſubjugaret, cum eſſe Sacerdotem, cujus revelatione ipſum cognoſceret, aſſeruit. Darius rurſum ſpe pacis amiſſa, pugnam inire molitur. Ancepſ tunc diu victoria ſtetit, Dario ſæpe jam victo, ni vincat, mori parato, Alexandro verò ex priori victoria amplius ad pugnam animato: tandem cedere dum coguntur Perſæ, Darius mori optans, à ſuis bello eximitur. Sicque Perſarum imperii hoc ultimo bello vires cecidiſſe feruntur, ut poſt hoc nobile illud ac potentiſſimum regnum patienter jugum ſervitutis portaret. His tribus bellis quindecies centena millia Perſarum

Alexander Magnus.

Darius Macedo armis victus.

Finis Monarchiæ Perſarum.

Perſarum [illegible] runtur. Et hi [illegible]unt reges Perſarum: C[illegible]rus, Cambyſes, Magi, Darius, X[illegible]rxes, Ar[illegible]banus, Artax[illegible]rxes, qui & Longimanus, Xerxes, Sogdianus, Darius Nothus, Ar[illegible]s, qui & Mnemon, vel Aſſuerus Darii & Par[illegible]ſatidis filius, Artaxerxes, q[illegible] & O[illegible]s, Arſes [illegible], Darius Arſani filius: qui omnes CCXX. vel amplius annis Orien[illegible] imperaverunt. Ex hinc imperium ſupputatur Græcorum, ſeu Macedonum.

Res Græcorum. Alexander XXXIIII. diebus prædam percenſuit, Perſipolimque urbem caput Perſici regni [illegible]. Darium b[illegible]o egreſſum, præſi[illegible]oque fugæ confidentem, ob grati[illegible]m Al[illegible], [illegible] ſui vin[illegible] [illegible]ſque [illegible]onfoſſum vulneribus, & extremum ſpiritum trahentem in via relinquunt. Quem Alexander inventum, in ſepulch[illegible] [illegible] ſuorum inferri miſericor[illegible] [illegible]s juſſit. Fertur etiam [illegible] memorabile de ipſi[illegible]. Dum eni[illegible] [illegible] vellet, [illegible] [illegible]ores [illegible], ſub Sacramento pol[illegible]us eſt; quod quicunque ſe interfe[illegible]torem Darii profiteretur, ip[illegible] eum excelſum faceret, ac nota[illegible]m. Apparuerunt [illegible]rgo, [illegible] [illegible]iderunt ſe vir[illegible] [illegible]rati, quos ille ſtatim in patibulo exce[illegible] affigi præc[illegible] [illegible] quod pollicitus erat, excelſos fecerat eos in cruce, ac omni ævo de perfidia ſua notabiles. Inter hæc Alexander, Alexandri Magni avunculus, Epirotarum Rex, dum Alexandrum æmulari cupit, à Brutis, Lucaniſque interficitur. Igitur Alexander magnus poſt mortem Darii, Hircanos & Mandros imperio adjecit, Amazonumque Reginam Aleſtram procaciter venientem ad ſe cum muneribus, ob ſuſcipiendam prolem excepit. Longum eſt enumerare gentes ac regna: totum enim Orientem à Scythia uſque [illegible]nem terræ, ſuæ ſubjugavit poteſtati. Probat hoc India citerior, quæ quamvis in O[illegible]no, ultimoque Oriente poſita, orbem claudat, hominibusque impervia, ſoli[illegible] [illegible]is ac ſerpentibus [illegible]catur habitabilis: Alexando tamen facta eſt ſubdita & penetrabilis. Ibi ſaxum mi[illegible]æ [illegible]tudinis & aſperitatis, [illegible] ubi multi populi confluxerant, Hercu[illegible]i inexpugnabile, ut ipſum etiam virtute ſupergredi videretur, cepit & expugnavit. Porus rex Indiæ. Ibi Porum regem Indorum opulentiſſimum, ac miræ magnitudinis & forti[illegible]dinis virum, ſingulari congreſſu vicit, & in ſignum victoriæ regno reſtituit, ipſumque ad videndum terræ ultima loca, ducem habuit. De cujus domo aurea, vineaquoque argentea & aurea, racemiſque ex gemmis precioſis, qui ſcire vult, legat epiſtolam Alexandri ad Ariſtotelem Philoſophum præceptorem ſuum: in qua pericula ejus quæ paſſus eſt, de ſimulacriſque Solis & Lunæ, quæ ei mortem prædixerant, & multa quæ tam mirabilia ſunt, ut etiam incredibilia videantur, diligens inquiſitor rerum inveniet.

Alexander totius Orientis potitus victoria, dum Romam quoque cum univerſo Occidente ſibi ſubjugare parat, ab India revertitur in Babylonem, ubi exterarum gentium ex toto penè orbe, ac ultimo Occidente, id eſt, ab Hiſpanis, Gallis, Germania, Afri[illegible]a, ac [illegible] omni Italia Legati ſibi occurrunt, ut inde veniſſe cerneres legationem, quò [illegible] tam parvò tempore crederes etiam rumorem perveniſſe. Et mirum dictu, tantus timor totum invaſerat orbem, ut cum per XII. tantùm imperaſſet annos, in ſummo Oriente conſtituto, ultimi Occidentix populi timore conterriti, Legatos mitterent, pacemque requirerent. Alexander M. toxico perit. Alexander ergo in Babylone poſitus, die, tempore ac loco, ſibi à ſimulacris Solis & Lunæ in India præfixis, miniſtri inſidiis veneno interiit,

O mortalium conditio, ô mentes miſeras & cæcas. Nonne iſte eſt Alexander, qui Perſarum nobile ac ſuperbum imperium deſtruxit, & ad Macedones tranſtulit? Nunquid non ipſe eſt, quem totus orbis tremens, etiam non viſum expectare non auſus, ultrò ſe ſervituti dedit? & tamen talis tantusque unius potus poculo, unius miniſtri inſidiis extinguitur, unius morte totus mundus concutitur. Regni Macedonum monarchia, quæ ab ipſo cœpit, ipſo mortuo cum ipſo finitur. Nos verò hoc ipſum non attendimus, qui mundum diligimus, qui ipſi tanquam æternæ rei ac permanenti inhærere volumus. Cadimus cum cadente, labimur cum labente, volvimur cum rotante, poſtremò perimus cum pereunte. Civitas autem Chriſti fundata ſupra firmam petram, malis ac tempeſtatibus mundi non concutitur, immobiliſque atque inconcuſſa manens, æternaliter regnare, æternaliter coronari meretur.

CAP.

CAP. XXVI.

De ſocijs Alexandri, quomodo orbem diviſerint, & Olympiam matrem Alexandri cum filio ſuo Hercule occiderint, ipſiq́; mutuis vulneribus corruerint: & de Machabæis.

IGITUR Alexandro mortuo, qui per XII. annos orbem ſibi ferro ſubjugaverat, principes ejus coadunatum ab ipſo imperij corpus, ſinguli ſingulas ſortiti provincias, veluti prædam nobilem à magno ſibi leone præparatam, membratim per XIV. annos avidi diſcerpſere catuli, Orientisque imperium diu poſt hoc in ſua ditione tenuerunt. Hinc Ptolemæus Ægyptum, Antipater Græciam, Seleucus, à quo Seleucia, Antiochiam pariter & Syriam & Babyloniam, Caſſander Lyciam & Pamphiliam, Antigonus majorem Phrygiam, alijque ſingulas occupavere Provincias: ac juxta librum Machabæorum, diademata ſibi impoſuerunt. Dumque Provincias & Regna dividerent, tantum adinvicem contraxerunt odium, ut ad ultimum omnes mutuis caderent vulneribus. Ut enim liberius debacchari poſſent, matrem Alexandri Olympiam unà cum filio ſuo Hercule, XIV. annos habente, Caſſander & Antigonus interemerunt. Fuerunt aliquanto pòſt tempore fortiſſimi, quos ſuprà nominavi, cives Chriſti Machabæi, quorum alii pro teſtamento Dei, primi antiquæ legis martyres, ab Antiocho Rege martyrio conſummantur, unde & ſoli ex antiquis Patribus ab Eccleſia inter martyres coluntur: alij verò Judas & fratres ejus, viriliter pugnando, ac armis patriam defenſando, poſt innumerabilem inimicorum ſtragem, ipſi quoque bello ceciderunt. *Reg. Græcorũ deſcriptio.*

CAP. XXVII.

Quòd Roma poſt Alexandrum, tanquam amiſſo pædagogo, creſcere cœperit.

SED jam ad Romanum Imperium ſtylum vertamus, nempe (ut ſæpe jam dixi) regnum Romanorum regno Babyloniorum tanquam Patri ſucceſſit filius. Dum ergo in primæva, velut in infantia, maneret conditione, duo quæ modò nominavimus regna, Perſarum videlicet & Græcorum, quaſi tutorea & pædagogi hujus fuerunt. His itaque cadentibus, & veluti morientibus, regnum Romanorum, quod jam ad robuſtam pervenerat ætatem, utpote magiſterii jugo excuſſo liberum, per ſe cœpit regnare, dominiumque ſuum jure hæreditatis recognoſcere. *NB.*

CAPUT XXVIII.

Reciprocatio, id eſt, qualiter Roma ſub Alexandro, & vicinis gentibus dehonorata, fœdus non ſervaverit, ſed ſub Papyrio Cos bellum inſtauraverit.

ANNO ab Urbe condita CCCCXXVI. eo ſcilicet quo Philippo ſucceſſit Alexander, quaſi adhuc vivente pædagogo, Roma admodum eſt dehonorata. Nam cùm Samnites bello preſſiſſent, pluresque ex eis, id eſt, XX millia cecidiſſent, Samnites damno ſuorum correpti, evocatos in anguſtias locorum Romanos in tantum oppreſſerunt, ut in poteſtate haberent, an occiderent, an potius captos in ſervitutem redigerent. Uſque ad id enim tempus occidi poterant, capi non poterant Romani. Turpiter ergo capti, & veſtibus armisque nudati, obſides quoque dare coacti, ignominioſè domum ſunt reverſi. Et, ut ait Oroſius, hodie Romani aut omnino non eſſent, aut Samnio dominante ſervirent, ſi fidem fœderis, quam ſibi ſervari a ſubjectis volunt, ipſi ſubjecti Samnitibus ſervâſſent. Sequenti anno Romani fœdus rumpunt, rurſumque cum Samnitibus, Papyrio Conſule Duce, bellum inſtaurant. Quem tantæ virtutis ac ſtrenuitatis fuiſſe ferunt, ut eum etiam Alexandro Magno, ſi veniſſet, opponere cogitaſſent. *Romani à Samnitibus victi.*

CAP. XXIX.

Quòd Roma poſt mortem Alexandri, tanquam in propria auctoritate ſtans, ingenio & arte uſa, hoſtes devicerit, ſed ſtatim peſtilentia afflicta fuerit.

ANNO ab Urbe condita CCCCL. cùm Alexandro mortuo, regnoque ſuo a ſociis ſuis in ſe ipſo diviſo, ac per hoc deſolato, regnum Romanorum, jam tanquam pæda-

gogo defuncto in propriis auctoritate ac libertate ſtare cœpiſſet, Quinto Decio, M. Fabio Maximo quater conſulibus, quatuor fortiſſimæ gentes, Hetruſci, Umbri, Samnites, Galli adverſus ipſum conſpiraverunt; Romani, utpote qui (ut ſupra dixi) ad robuſtam ætatem pervenerant, conſilio arteque uſi, hoſtem dividere conantur. Itaque Hetruſcos & Umbros, dum incendio agrorum ſuorum reverti faciunt, ipſi cum Samnitibus & Gallis pugnam ineunt, graviſſimeque utrobivis pugnantes, Decius cum VII. millibus legionis ſuæ occubuit. Fabius verò occiſis L. millibus adverſariæ partis, victor extitit. Revertentibus autem de victoria Romanis, peſtilentia magna urbem invaſit, ſicque in luctum verſum eſt gaudium.

CAP. XXX.

De varijs eventibus Romanorum, & diverſis calamitatibus eorum.

Bella Romanorum cum Samnitibus.

ANNO ſequenti denuo à Samnitibus vincuntur Romani, ſed Papyrius conſul contra eos miſſus, victor extitit. Proximo dehinc anno Fabius Gurges cum eis pugnans vincitur, in urbemque fugatur. Quem cum Senatus ob hanc ignominiam ſubmovere a Conſulatu decerneret, Pater ejus Fabius Maximus ultro ſe obtulit, ac conſerto cum hoſtibus prælio, capto Duce eorum Pontio, multiſque cæſis millibus, triumphans bellum Samniticum, quod per LIX. annos cum multo utriuſque urbis ſanguine protractum fuerat, finivit. Rurſum tamen redivivum bellum excitare cogitantes, cum Lucanis, Brutiis, Hetruſcis, Gallis, Samnites contra Romanos conveniunt. ubi cum utriuſque partis ſtrage fortiſſimè pugnatum eſt, Gallis more ſuo viriliter pugnando, crudeliter Romanos cædentibus.

Involvi multorum diſcrimina bellorum, rerumque mutationes tam miſeras texui, quàm multiplices: Verum quia tranſcurſis Babyloniorum, Medorum, Perſarum, Græcorum geſtis, ad Romanorum tandem Hiſtoriam venimus: ea quæ ab ipſis vel fortiter, vel aliter geſta ſunt, quia a multis large diſerteque ſunt edita, nos brevitatis cauſa compendio ſtringamus. Hoc tantùm lectorem notare volo, Romanos penè nunquam fuiſſe ſine bellis externis, vel ſine clandeſtinis malis, ſeu peſtilentijs internis. Unde Oroſius atrocitatem peſtilentiæ, quæ quadam vice apud Romam conflagravit, ſignificans quanta eſſet: *Cenſus*, inquit, *indictus eſt, qui non quantum hominum deperiſſet, ſed quantum ſuperfuiſſet inquireret.* Idem paulò poſt: *Ecce continuatim ono & quanta numeravimus accidiſſe annis ſingulis. Plurimi anni ſunt, inter quos certè rarò aut penè nullo nihil non triſte geſtum. Et hoc cum iidem Scriptores, propoſitum ſibi magis laudandi negotio, caverent, numeroſitatem miſeriarum, ne eoſdem, quibus hæc & quibus ſcribebantur, offenderent, auditoreſque ſuos exemplis præteritorum terrere potius, quam inſtruere viderentur. Porrò autem nos in ultimo temporum poſiti, mala Romanorum ſcire non poſſumus, niſi per eos qui laudavere Romanos.* Ex quo intelligi datur, quanta illa fuerint, quæ ſtudio propter honorem repreſſa ſunt, cum tanta inveniuntur, quæ tenuiter inter laudes emanare potuerunt. Nondum Samnitico bello ad plenum explero, maximum illud & famoſiſſimum Pyrrhi ſequitur bellum, qui ex genere magni Achillis originem ducens, Epirotarum regnum tenebat. Occaſio autem hujus belli Tarentini fuere.

Pyrrhus.

CAP. XXXI.

De Tarentinis, de bello inter Pyrrhum & Romanos geſtum, teſtimoniumq; ipſorum Romanorum de nobilitate Pyrrhi & quod Tarentini poſt mortem ejus Carthaginenſium auxilium quærebant.

Bellum Romanorum contra Tarentinos & Pyrrhum.

ANNO ab Urbe condita CCCCLXIV. Tarentini claſſem Romanorum prætereuntem ex ſpectaculo theatri hoſtiliter invadentes, quibusdam per fugam lapſis, alios cepere, alios interfecere. Quod Romani prius legatione miſſa quererentur, & non proficerent, fines eorum cum Æmilio Duce igne ferroque vaſtantes, hoſtiliter invadunt. Tarentini, utpote ex Lacedæmoniis geniti, Pyrrhum Epirotarum Regem legatione pulſant, ejusque auxilium impetrant. Qui dum ſe bellum contra Romanos proficiſcitur,

ſciſcitur, conſulto mendaciſſimo ac vaniſſimo Delphico Apolline, dubium ab eo, more ſuo, accepit reſponſum: ait enim:

Ajo te Aeacida Romanos vincere poſſe.

Igitur Pyrrhus Romaniqoe Levino Conſule, dum non pro temporalis rei commodo, ſed pro gloria libertateque tuenda pugnam apud Heracleam Campaniæ Urbem, fluviumque Lyrim conſerunt, acerrimè diutiſſimeque per quinquaginta (ut ajunt) dies mori utrobique magis quàm cedere optantes, dimicavere. Romani tandem maximè elephantum, quos tunc primùm viderant, terrore conſternati, in fugam verſi dicuntur. Cæſa feruntur ex eis peditum XIV. millia octingenti ſeptuaginta: capti decies mille. Ex equitibus verò cæſi CCLVI. capti DCCCII. amiſſa ſigna XXII. Quantum etiam detrimentum ſuorum vincendo acceperit Pyrrhus, ipſemet poſtmodum manifeſtavit. Dum enim Tarentum evertitur, ibique Jovi titulum figit, dixiſſe fertur:

Qui invicti ante fuere viri Pater optime Olympi,
Hos ego jam pugna vici victusque ab eis ſum.

Dumque increparetur à ſuis, cur ſe victum diceret, qui viciſſet, reſpondit: Ne ego ſi iterum hoc modo vicero, ſine ullo milite Epirum revertar. Romanis fugientibus aliud diſcrimen oritur. Nam pabulatores eorum à grandine percuſſi, alii mortui, alij ſemivivi inveniuntur. Secundò in Apuliæ finibus bellum inſtaurant, diuque pugnantibus Pyrrhus vincitur, ex Romanis V. millia, de exercitu Pyrrhi XX. millia ceciderunt: ipſe quoque Pyrrhus graviter in brachio ſauciatus fuit. Tertio inter eos bello apud Lucaniam geſto, cum multo utriusque exercitus detrimento, Pyrrhus tandem vincitur, ſicque quinto demum anno ab Italia fugere compellitur. Tanta autem virtute ac nobilitate bellum hoc geſſiſſe fertur, ut plurimùm etiam ab ipſis commendetur Romanis. Poteſt hoc perpendi in præclara ejusdem ſententia de reddendis captivis: ait enim:

Nec mî aurum poſco, nec mî precium dederitis,
Nec cauponantes bellum, ſed belligerantes
Ferro: non auro vitam cernamus utrique.
Vos ne velit, an me regnare hera quidve ferat ſors,
Virtute experiamur, & hoc ſimul accipe dictum:
Quorum virtuti belli fortuna pepercit,
Horundem me libertati parcere certum eſt.
Dono ducite, doq; volentibus cum magnis diis.

Hæc ab antiquo Scriptore edita, Tullius etiam ad argumentum virtutis ſuæ in libro de Officiis ponit. Rurſum idem de eodem: *Cum enim Rex Pyrrhus populo Rom. bellum ultrò intuliſſet, cumq; de Imperio certamen eſſet cum Rege generoſo ac potente, perfuga venit ab eo in caſtra Fabricii, eique eſt pollicitus, ſi præmium ſibi propoſuiſſet, ſe, ceu clam in caſtra Rom. veniſſet, ſic clam in Pyrrhi caſtra rediturum, & eum veneno necaturum: Hunc Fabricius reducendum curavit ad Pyrrhum, idq; ejus factum laudatum a Senatu eſt.* Pyrrhus multis poſtmodum glorioſe geſtis bellis in Græcia, tandem apud Argos Achaiæ Urbem, ſaxo ictus occubuit. Quo mortuo Tarentini Carthagienſium auxilium flagitant, & accipiunt. Offic. lib. 1. Pyrrhi interitum.

CAP. XXXII.

De Carthaginenſibus, & qualiter fœdus cum Romanis initum, propter Tarentinos rumpunt.

SED quia Carthaginis mentionem fecimus, de ipſa dicere aliqua non incongruum ducimus. Hæc Urbs ab Eliſſa condita ante Romam per ſeptuaginta duos annos, à Tyro duxiſſe originem invenitur. Totius verò Africæ caput, Reges potentiſſimos habuit, qui uſque adeò Imperium dilataverant, ut etiam inter quatuor principalia regna à quibuſdam poneretur. Qualiter autem Urbs hæc glorioſa in regnis, opulentiſſimaque labi cœperit, paucis aperiam. Ait Pompejus, ſeu Juſtinus hoc modo: *Carthaginenſes vernaculum atque inteſtinum malum, ſemper inter ſe habuere diſcordiam. Qua infeliciter exagitante, nulla unquam tempora vel foris proſpera, vel domi quieta duxerunt. Sed cum inter cætera mala, etiam peſtilentia laborarent, homicidijs pro remedijs uſi ſunt, Quippe homines, ut victimas immolabant, ætatemque impuberem, quæ etiam hoſtium miſericordiam provocaret, aris immolabant. Itaq; averſis dijs, ut ipſi dicunt*, ut verò nos dicere poſſumus, Deo Carthago. Juſtinus lib. 18.

vero huiuſmodi ſacrilegiis offenſo, *tam in Sicilia, quàm in Sardinia infeliciter pugnavere*: multiſque aliis eventibus miſeris Cyri, Darij, Philippi Alexandri temporibus uſque ad tempus unde nunc agimus, ſunt attriti. Igitur dum Tarentinos adjuvare parant a Romanis fidei firmatique fœderis monentur: quod ruptum inſuper perjurio cumulare non timent. Hæc occaſio malorum belliquemaximi fuit. Exhinc Africanum, quo nunquam majus Romani perpeſſi ſunt, bellum, tam famoſum, quam magnitudine ac diuturnitate ſui inſigne, tam multis ac variis malorum eventibus eſt perpetratum, ut ſolum ad mortalium ærumnarum mutabilitates ſufficere valeat comprobandas. Quod qui illi ſatis luculenter per ordinem executi ſunt, nos brevitatis cauſa, præſertim cum non curioſitatis gratia, ſed ad oſtendendas caducarum rerum calamitates ſcribamus, hiſtoriam ſtringere volumus. Non enim, ut exemplo illorum qui fortiter ſe egiſſe arbitrati ſunt, alios ad bella accendamus, ſed ut in bellis variiſque alternantium rerum caſibus mutabilium miſerias oſtendamus, bellorum, ac retumnutantium ſeriem teximus.

CAP. XXXIII.

Exordium belli Punici: de occiſione Cornelij Conſulis fraude Hannibalis, & victoria Romanorum.

IGITUR anno ab Urbe condita CCCCLXXXIII. Romani per Appium Claudium, ipſo & Quinto Fabio conſulibus, Africanum bellum adorſi, Hieronem Syracuſanorum Regem Pœnis familiaritate conjunctum, primò debellare parant. Quem dum ſine gravi negocio ſuperaſſent, pacem petentem cum pecuniæ pactione ſuſceperunt. *Agrigentum ſtructa.* Poſt Agrigentum Siciliæ Urbem, ubi Pœnorum copiæ & præſidia unà cum Hannibale Imperatore eorum erant, obſidione clauſerunt. Ad ſummam verò paupertatem redacto Imperatore, civitas tandem capitur, paucisque cum Rege per fugam elapſis, reliqui ſub corona venduntur. Deinde Pœnis, Cneo Cornelio Aſina, Cajo Duillio Conſulibus navale prælium parantibus, à præfatis conſulibus cum claſſe Romanorum obviatum vocatoque ab Hannibale Cornelio Aſina ad colloquium pacis, ſed fraude Punica necato, Duillius navale cum eis prælium commiſit, ac pluribus occiſis, ſeu captis millibus, victor extitit. Qui rurſus bellum inſtaurantes, à Scipione, L. Cornelio ipſo, & C. Aquilo Floro conſulibus, ſub Hannone Rege ſuo multis deletis, in fugam vertuntur.

CAP. XXXIV.

De Regulo Conſule, & ſerpente quem occidit: de victoria ejus, & ad ultimum quomodo occiſis multis victus & captus fuerit: qualiter Romam miſſus captivos reddi diſſuaſit, & ita rediens necatus ſit. Teſtimonium Tullii de virtute ejus & patientia: & de fine primi belli Punici, ac victoria Romanorum, Ianoq; clauſo.

Reguli Romani conſulis virtus. ITAQUE poſt hoc regulus bellum Punicum ſortitus, juxta flumen Bragada caſtrametatus eſt: ubi & ſerpens miræ magnitudinis, utpote cujus corium CXX. pedum fuit multos de exercitu devorans, non minus arte quàm virtute Reguli necatur, coriumque ejus pro miraculo Romam defertur. Regulus cum tribus imperatoribus, id eſt cum duobus Aſtrubalibus ex Africa, & tertio Hamilcare accito ex Sicilia, manum conſeruit, cæſiſque ex eis XVII. millibus, captis V. millibus, cum XVII. elephantibus, reliquos in fugam vertit, oppidaque LXXXII. in deditionem accepit. Qua de re Carthaginenſes tot infortuniis fracti, ac re familiari exinaniti, pacem petunt: ſed cum duras conditiones pacis audiſſent, malentes in libertate mori, quam ſervituti addicti malè ac miſerè vivere accito ſibi ſociorum auxilio, id eſt, Hiſpanorum ac Gallorum, Xantippoque Lacedæmoniorum Rege pretio conducto, rurſus bellum innovant. Atrociſſimè tunc *Romanorum clades.* utrobique pugnantes, Romani vincuntur, ſicque decimo demum anno victoria nobili Carthaginenſes potiuntur. Cæſa ſunt ibi Romanorum XXX. millia, captus cum D. viris Regulus, ac in catenis poſitus: nam in prioribus longè plures ac innumerabiles ex Carthaginenſibus corruêre. Xantippus victoria adepta, rerum mutationes timens, in Græciam reverſus eſt; Romani clade eorum comperta, ſub Æmilio Paulo, Lucioque Metello con-

lo conſulibus, denuò Pœnis bellum indictum. Itaque ne multis morer, tam navali, quam terreſtri prælio, innumeris utrobique profligatis ſubmerſiſque, Carthaginenſes rurſum pacem petere coguntur. Ad quod dum Regulum captivum inter alios mitterent, nec impetrarent, reſectis palpebris, vigilando eum necaverunt. Quam hiſtoriam ad exemplum contemnendæ mortis pro virtute & æquitate, Tullius in libro de Officiis ponit hoc modo: *Marcus Regulus cum Conſul iterum in Africa ex inſidiis captus eſſet, Duce Xantippo Lacedæmonio, Imperatore autem Patre Hannibalis Hamilcare, juratus miſſus eſt ad Senatum, ut niſi eſſent redditi Pœnis captivi nobiles quidam, rediret ipſe Carthaginem: Is cum Romam veniſſet, utilitatis ſpeciem videbat, ſed eam (ut res declarat) falſam judicavit, quæ erat talis: Manere in Patria, eſſe domi ſuæ cum uxore, cum liberis, quam calamitatem accepiſſet in bello communem fortunæ bellicæ judicare, tenere conſularis dignitatis gradum, quis hæc neget eſſe utilia? Quis cenſes, magnitudo animi & fortitudo negat. Num locupletiores quæris autores? Harum enim eſt virtutum nil extimeſcere, omnia humana deſpicere.* Et intrà: *In Senatum venit, mandata expoſuit. Sententiam ne diceret, recuſavit: quamdiu jurejurando hoſtium teneretur, non ſe eſſe ſenatorem. Reddi captivos negavit eſſe utile: illos enim adoleſcentes eſſe, & bonos Duces, ſe jam confectum ſenectute. Cujus cum valuiſſet auctoritas, captivi retenti ſunt. Ipſe Carthaginem rediit: neque eum charitas patriæ retinuit, nec ſuorum. Neque verò tunc ignorabat ſe ad crudeliſſimum hoſtem, & ad exquiſita ſupplicia proficiſci, ſed jusjurandum conſervandum putabat. Itaque tunc cum ibi vigilando necabatur, erat in meliori cauſa, quàm ſi domi ſenex, captivus, perjurus, & conſularis remanſiſſet.* Item alibi: *Nec vero ego M. Regulum ærumnoſum, nec infelicem, nec miſerum unquam eſſe putavi. Non enim magnitudo animi ejus cruciabatur à Pœnis, non gravitas, non fides, non conſtantia, non ulla virtus, non denique animus ipſe, qui tot virtutum præſidio munitus, tantoque comitatu, comitatuque virentis ſeptus, cum corpus ejus caperetur, capi certè ipſe non potuit.*

Vides quòd in omnibus his verbis, ad exemplum patientiæ, contemptumvé mortis ac doloris incitamur. Quid eſt enim aliud dicere fortitudinis eſſe, nil extimeſcere, omnia deſpicere Regulum, nec charitatem patriæ, nec ſuorum, nec proprii corporis ſupplicia revocare à promiſſo: quàm contemptus præſentium, abrenuntiatio parentum, poſſeſſionum, ac poſtremo ſui ipſius abnegatio? Quam trinam abrenuntiationem in Scriptura ſacra frequenter invenimus. Proinde ſi mors etiam juxta gentes, qui Deum ignorabant, contemnenda cognoſcitur: nos qui jam ad agnitionem veritatis vocati ſumus, quomodo de ignorantia excuſabimur? At dicet aliquis, mortem juxta Philoſophos pro virtute contemnendam, mundum verò cum concupiſcentiis ejus (juxta Evangelium) pro amore cœleſtis patriæ aſpernandum non fore? Quid hoc ſtultius? quid ineptius? quid dementius? quaſi non omnis mundialis voluptas morte claudatur, finiatur, extinguatur. Unde eſt illud Sapientis: *Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti.* Eccleſ. 10. Reſtat igitur, ut nos qui in Eccleſia eſſe cernimur, exemplo gentium, ſecundum quod Propheta ait: *Erubeſce Sidon, ait mare*: de malis operibus erubeſcamus, Iſa. 23. ac de amore præſentium ad æternorum deſiderium converſi rapiamur. Sed hæc hactenus.

Regulo Attilio, Luctatioque conſulibus, Romani poſt hæc tot malis attrivere Carthaginenſes, ut tum demum pace propoſita ſibi à Romanis, conditionem acciperent. Finis primi belli Punici. Conditio autem talis fuit, ut per XX. annos trium millium talentorum ſingulis annis pondus pro expenſis darent, Siciliaque ac Sardinia, quas tunc occupaverant, decederent. Facta eſt hæc pactio XXIII. ex quo bellum Punicum cœpit, anno. Ubi quot Regum, Conſulum, Senatorumvè ordines perierint, quantæ utriuſque populi ſtrages fuerint, enumerare nemo poſſet. Jani tunc porta, ſecundò à Numa, clauſa eſt.

CAP. XXXV.

De inundatione Tyberis, & incendio urbis: de Gallis tranſalpinis, & bello Punico ſecundo inchoato.

ANNO ab Urbe condita DVII. victoriæ hujus lætitiam ingens prævenit mœror. Urbs enim tam undatione Tyberis, quàm incendio conſumitur, domorumque ac hominum miſera ſtrage vaſtatur. Iiſdem diebus cum tranſalpinis Gallis Ro-

mani pugnantes, primò victi, ſecundò vicerunt. Tunc etiam Carthaginenſes pacem poſtulant. Hinc jam bellum ſupputatur Punicum ſecundum.

CAPUT XXXVI.

De morte Hamilcaris, & quomodo filius ejus Hannibal diverſis prælijs Romanos devicit, in tantum ut etiam ſedes mutare cogitaverint: quomodo etiam ab Urbe tempeſtatibus pulſus eſt. De morte duorum Scipionum, & captione Capuæ.

Hannibalis res geſtæ.

IGITUR nobilem Carthaginenſium Urbem urgebat, quòd quæ antea imperare terris Inſulisque tributa exigere conſueverat, jam Romanorum imperio ſubjacere, jam ipſis tributa dare cogeretur. Ea propter Hamilcar Dux Carthaginenſium, dum Romanis bellum machinatur, ab Hiſpanis vita privatur. Hannibal verò, qui Hamilcari patri ad aras contra Romanos juraverat, ultionem omni niſu intentat. Occaſione ergo nacta, Hiſpaniæ Urbem, ac Romanis amicam Saguntum obſidione cingit, ſpretisque, ac injurioſiſſimè affectis Romanorum Legatis, ipſam civitatem octavo menſe cepit & expugnavit. Inde ad ipſorum excidium per Gallias profectus, viam per Pyreneas Alpes primus igne ac ferro aperuit, Galloſque Alpinos reſiſtentes vicit. Tranſcenſis Alpibus, P. Cornelio Scipione & P. Sempronio Longo Conſulibus, apud Ticinum bellum committitur. Itaque Scipione vulnerato, ac per Scipionem filium, qui poſtmodum Africanus dictus eſt, morte exempto, omnis penè Romanorum deletur exercitus Rurſumque congredi parant, ac vincuntur. Tertiò dum item bellum inſtaurant, Romani in fugam vertuntur. Sauciatus ibi Hannibal, pòſt in Hetruriam primo Vere tranſiens, ex nimietate frigoris oculum in Apennino perdidit. Quid multa? His, aliiſque tam virtute quàm arte Hannibalis bellis, & præcipuè cum apud Cannas pugnaſſet, & cæſis captiſque penè omnibus, ac maximè conſularibus viris (unde tres modij annulorum à manibus nobilium interfectorum tracti, in ſignum victoriæ Carthaginem miſſi dicuntur) His, inquam, tantum attriti malis Romani fuere, ut in ultima deſperatione capti, urbem quoque deſerere ac Provinciam mutare cogitaſſent. Nec dubium, juxta Oroſium, quin vel omnes ſervituti ſubjecti, vel ad internecionem cæſi fuiſſent, ſi Hannibal poſt tot victorias ad Urbem capiendam proceſſiſſet. Hannibal verò improvidè circa Tarenti fines in Apulia moratus, multos ex calore ac fœtore terræ perdidit. Igitur Sempronio Gracco, Quinto Fabio Maximo Conſulibus, Claudius ex Prætore Proconſul factus, Hannibalis exercitum plus natura locorum quàm viribus Romanorum ſauciatum, primus vicit, ac cæteris ſpem vincendi Hannibalem dedit. Inter hæc Scipiones Aſdrubalem Pœnorum Imperatorem exercitum in Italia parantem, gravi bello preſſerunt. Cneo Fulvio, & Sulpitio conſulibus, Hannibal de Campania caſtra movens, Urbem aggredi tentat. Ubi dum trepidi tam viri, quàm mulieres ad mœnia confugerent, Urbemque defenſare pararent, Hannibal bis grandine, tempeſtatibusque ab impugnatione Urbis arcetur. Dixiſſe tunc ex religione fertur Hannibalem, potiundæ ſibi Romæ quandoque voluntatem, quandoque non eſſe facultatem. Quod quidem Romani diis ſuis, Urbem defenſantibus, aſcribebant: nos verò occultis ac profundis judiciis Dei, ſine cujus nutu nec folium in terram cadit, attribuere poſſumus, qui hanc Urbem inter tot pericula & diſcrimina ſervare, ac paulatim proficere, in totiusque orbis Dominium creſcere voluit. Cujus rei rationem, quantum humana fragilitas metiri poteſt, in ſequentibus, cum ad Auguſti Cæſaris principatum ventum fuerit, Deo largiente, reddemus. Hoc decimo anno, ex quo in Italiam venit Hannibal, factum eſt. Interea duo Scipiones à fratre Aſdrubalis in Hiſpania necantur. Ea tempeſtate à Quinto Fulvio Conſule Capua Urbe Campaniæ capta, Principes ejus veneno ſe interfecerunt.

Clades Romanorum ad Cannas.

CAP. XXXVII.

Qualiter Scipio Proconſul factus Pœnos devicerit: Hannibal Marcellum & Criſpinum Conſules occiderit. & ad ultimum amiſſo fratre Aſdrubale ad Brutios ceſſerit.

Scipio Africanus.

ITAQUE occiſis Scipionibus, dum cuncti metu conſternarentur, eſſetque inopia maxima ærarii, Scipio admodum adoleſcens, M. Claudio & Valerio Liviano conſulibus

bus, patrem patruumque ulturus ſe obtulit. Proconſulare ergo ſortitus officium, XXIV. habens annos, Pyrenæum cum exercitu tranſcendit. captaque ibidem nova Carthagine, ſtipendia largè ex præda urbis amplia vit, Magonem Hannibalis fratrem, cum aliis captivis Romam miſit: Aſdrubalem Pœnorum Regem vicit, octogintaque civitates aut deſtruxit, aut in deditionem accepit. Conſiderari hoc loco poteſt, cum quanta non ſolùm fortitudine, ſed & prudentia Romani orbem terræ ſuum fecerint. Dum enim Hannibali Afr rum viribus in Italia moranti, decertare non valerent, regnum ejus tanquam exhauſtum milite, & infirmum hoſtiliter invadunt ac devaſtant, ut per id hoſtem ad propria f enis redire compellant. Ex quo liquidò apparet, juxta viri prudentis ſententiam, ingenio bellum plurimum valere. Inter hæc Hannibal in Italia Marcellum Conſulem cum exercitu delevit, Criſpinum in inſidias callidè evocatum, pari modo necavit. Claudio Nerone, & M. Livio Salinatore Conſulibus, Aſdrubal Hannibalis frater, à Pœnis in auxilium fratri miſſus, Romanorum prævenitur inſidiis. Tranſcenſo quippe Pyrenæo, Romanum militem obvium habuit, cum quibus manum conſerens, cum toto penè exercitu interemptus eſt. Captivi Romanorum, qui ad quatuor millia ibi erant, relaxantur. Ceciderunt in eo prælio de Romanis VIII. millia, ex Afris verò LVIII. millia, capta verò quinque millia quadringenti & quatuor. Caput Aſdrubalis fratri Hannibali ante caſtra projectum eſt. Quo viſo ſtrageque ſuorum comperta, Hannibal decimotertio in Italiam venerat anno, ceſſit ad Brutios, & ſic ſequens annus inter ipſum & Romanos utriſque fatigatis, ſine inquietudine bellorum ductus eſt.

CAP. XXXVIII.

De victoria Scipionis, itemque de victoria Hannibalis, redituque ejus in patriam. De ultima pugna Romanorum & Pœnorum quomodo Scipio rediens in Comitatu Terentium habens, triumpho ſuſceptus ſit, bellumque Punicum ſecundum terminatum.

INTEREA Scipio tota Hiſpania pervagata, à Pyrenæo usque ad Oceanum Romanorum provinciam fecit. Hannibal verò (mirabile dictu) non ſolùm belli, ſed & morborum malis toto penè exhauſto exercitu, Sempronium Conſulem cum Romanorum exercitu pugnantem ſecum vicit, atque ad urbem fugere compulit. Igitur jam penè tota Africa, ferro igneque à Scipione conſumpta, Hannibal revocatur à ſuis: ſicque interfectis omnibus qui eum ſequi nollent, Italicis militibus flens reliquit Italiam. Qui dum ad Africanum propinquaret littus, ſpeculatorem malum aſcendere præcepit, à quo ſibi reſponſum fertur, ſepulchrum ſe dirutum videre. Hannibal Carthaginem veniens, Scipionis colloquium petivit. Ubi dum ſe duo clariſſimi bellatores mutuò colloquentes mirantur, pacis infecto negotio ab invicem diſceſſerunt, rurſusq; bellum conſertum eſt, quod eum magno utriusque principis ingenio, virtuteque confectum, Romanis tandem plenam victoriam dedit. Cæſa ſunt ibi Carthaginenſium XX. millia, elephanti LXXX. interfecti vel capti. Hannibal Carthaginenſibus ſuadens reſiduam ſpem in pace ponendam, cum quatuor militibus Adrumetum clam elapſus confugit. Ergo Carthaginenſibus pax per Scipionem conſenſu Senatus conceditur, C. Cornelio Lentulo, P. Ælio Pœto Conſulibus. Naves Carthaginenſium plusquam D. in altum ductæ, in conſpectu urbis cremantur. Scipio verò ex devicta Africa, Africanus dictus, cum triumpho ingrediens Urbem ſuſcipitur. Quem Terentius Comicus ob ſignum conceſſæ libertatis, pileatus triumphantem comitatur. Hic Punicum bellum ſecundum XVIII. anno finitur, anno ab Urbe condita. DXLVI.

Hannibalis in Africam reditus.

CAPUT XXXIX.

De prodigiis quæ hæc mala præceſſerunt: de excidio Tarenti: de victoria Macedonum & Lacedæmoniorum.

PRÆCESSERUNT hoc bellum dira prodigia, i. ſol minor parmæ viſus in cœlo. Solem pugnaſſe cum Luna: Lunas duas ſimul ortas; duo ſcuta ſanguinem ſudaſſe, cruentas ſpicas in corbes cecidiſſe, refert Oroſius. Tarentum quoque, unde tam Pyrrhi,

Tarenti de- quàm [illegible]

quàm Carthaginenſium cœpit bellum, nobilis ac opulenta Campaniæ urbs iiſdem diebus deſtructa eſt. Ex hinc Romani civitatum quas nominavi, præda, auro, gemmis, argento, rebusque pretioſis ditari cœperunt. Nam in prioribus bellis pecora tantùm, aliasque exiguas res rapuerant. Poſt Africanum, bellum Macedonicum ſequitur, quo cum multo Romanorum detrimento, tandem victis hoſtibus terminato, Q. Flaminius Conſul, pacem Philippo dedit, Lacedæmonios pugnando vicit, ab eisque nobiliſſimos obſides Demetrium Philippi filium, & Armenem Nabidis filium acceptos, ante currum duxit. Romanorum captivi, qui ſub Hannibale venditi fuerant, abraſis capitibus ob ſignum abolitæ ſervitutis, revertuntur.

Lacedæmonii ſuccumbunt.

CAP. XL.

De barbaris victis à Romanis, & ſubacto Philippo Rege, qualiter Antiochus, ad quem Hannibal confugerat, victus, pacem petierit. De morte Hannibalis & Scipionis, laudesque Tullij & Senecæ in Scipionem.

EA tempeſtate Lucius Fulvius Inſubres, Bojos, & Cenomannos, qui uſque Cremonam proceſſerant, eamque ſimul cum Placentia vaſtabant, graviſſimo bello ſuperavit. Flaminius Proconſul Philippum Regem cum Thracis, Macedonibus, Illyricis contra ſe venientem, multis ex Macedonibus cæſis millibus, ſubegit. Hannibal ad Antiochum Regem Syriæ veniens, cum eum apud Epheſum inveniſſet, contra Romanos incitavit. Sed fruſtra: jam enim in tantum ſtatus Reipublicæ profecerat, ut nec tanti Regis adverſum Romanos valeret, vel proficeret niſus. Claſſi quippe Antiochi præpoſitus Hannibal, à Scipione navali prælio ſuperatur, & ſic pax ab Antiocho poſtulatur, & impetratur. Porrò Hannibal non multo pòſt ad Pruſiam Regem Bithyniæ fugiens, dum à Romanis repoſcitur, veneno ſumpto vitam finivit. Sicque Romani Macedonibus, ſeu Græcis, qui toti penè Aſiæ ab Alexandro, & deinceps principabantur, imperium paulatim eripere tentarunt, donec funditùs ſub Octaviano Cæſare in ſuam illud deditionem transfuderunt. Quæ cum ad id tempus ventum fuerit, pleniùs Deo largiente, dicentur. Iiſdem diebus Scipio Africanus, vir inter ſuos omni laude dignus, ab ingratis civibus Urbe pulſus, apud Linternum oppidum morbo conſumptus, diem obiit, & ſepulchro ſuo inſcribi fecit, *Ingrata patria nec oſſa mea habebis.* De quo Tullius in tertii Officiorum libri prologo ſic ait: *Scipionem, Marce fili, eum qui primus Africanus appellatus eſt, dicere ſolitum ſcripſit Cato (qui fuit ferè ejus æqualis) nunquam ſe minus otioſum eſſe, quàm cum otioſus: nec minus ſolum, quàm cum ſolus eſſet. Magnifica verò vox, & magno viro ac ſapiente digna: quæ declarat, illum & in otio de negotiis cogitare, & in ſolitudine ſecum loqui ſolitum: ut neque ceſſaret unquam, & interdum colloquio alterius non egeret. Itaque duæ res quæ languorem afferunt cæteris, illum acuebant, Otium & Solitudo.* Cujus item virtutem & admirabilem patientiam L. Seneca non tam Philoſophus, quàm Chriſtianus dicendus, in epiſtolis ad Lucilium commendans, ait: *In ipſa Scipionis Africani villa jacens hæc tibi ſcribo, adoratis manibus ejus, & ara, quam ſepulchrum eſſe tanti viri ſuſpicor. Animum quippe ejus in cœlum, ex quo erat, rediiſſe perſuadeo mihi: non quia magnos exercitus duxit, hos enim & Cambyſes furioſus, ac furore feliciter uſus habuit: ſed ob egregiam ejus moderationem, pietatemque quam magis in illo admirabilem judico, cum reliquit patriam quàm cum defendit. Aut Scipio Romæ deeſſe debebat, aut Roma libertati. Nihil, inquit, volo derogare legibus, nihil inſtitutis, æquum inter omnes cives jus ſit, utere ſine me beneficio meo patria: cauſa tibi libertatis fui. Tuus ſemper ero, & argumentum ex eo, ſi plus quàm tibi expedit, crevi. Quidni ego admirer hanc magnitudinem animi, quâ in exilium voluntarium ſeceſſit, & civitatem exoneravit? Eò perducta res erat, ut aut libertas Scipioni, aut Scipio libertati faceret injuriam. Neutrum fas erat: itaque locum dedit legibus, & ſe Linternum recepit, tam ſuum exilium Reipublicæ imputaturus, quam Hannibalis.*

Hannibalis Pœni interitus.

Mors Scipionis Africani.

CAP. XLI.

De ſitu Carthaginis, tertioque Punico bello, everſione quoque ipſius: quomodo Scipio regnum Numidiæ partitus ſit.

IGITUR Romani victis tam Græcis, quàm Syris, Hiſpanis etiam ac Africanis, Carthaginem tanquam Romanæ urbis æmulam, ultima ſorte delere decreverunt. Cujus

[illegible] (ut ait Oroſius) talis eſſe dicitur. Triginta millibus paſſuum, muri amplexu, tota pene mari cingebatur, abſque faucibus, quæ tribus millibus paſſuum aperiebantur. Is locus murum XXX. pedes latum habuit Saxo quadrato, in altitudine cubitorum XL. Arx cui Byrſæ nomen, paulo amplius quàm duo millia paſſuum tenebat. Ex una parte murus communis erat urbis & Byrſæ, imminens mari, quod mare ſtagnum vocabant: quoniam objectu protentæ linguæ tranquillatur. Hinc bellum Africanum cœpit tertium, L. Cenſorino, & M. Manlio conſulibus, quinquageſimo vel amplius, poſt ſecundum bellum anno. Scipio ergo minor, qui tunc tribunus militum fuerat, una cum conſulibus Romanum exercitum in Africam ducens, juxta Uticam caſtrametatus eſt, evocatisque C[illegible]thaginenſibus ad ſe, arma ſimul & naves dare præcepit. Quod dum ſine mora facerent, ac ut ab urbe per X. millia paſſuum a mari recederent, juſſi eſſent, reverſi, pœnitentia ducti, civitatem defenſare parant, & duos Aſdrubales duces creantes, arma fruſtra reparare tentabant, ærisque inopiam, auri argentique metallo ſupplebant. Romani Carthaginem acriter impugnare cœperunt. Qui ad ultimam ſortem deducti, primùm Aſdrubalem ſuſpicionis occaſione necaverunt, & ad ultimum Romanis omnes in deditionem venerunt. Itaque Carthago funditus à Romanis, lapidibus muralibus in pulverem comminutis, diruitur: ipſaque civitate miſerum humanarum rerum ſpectaculum relinquens: decem & ſeptem diebus continuis arſiſſe perhibetur, omnisque multitudo captivorum, exceptis paucis principibus, venditur. Regina, Aſdrubalis uxor, malorum intuitu, fœmineo furore cum duobus filiis igni ſe dedit. Sicque ultimæ Reginæ ac primæ Didonis ſcilicet, ſors & exitus ſimilis fuit. Factum eſt autem hujus potentiſſimæ urbis excidium, anno ab conditione ejus plusquam DCC. anno verò ab urbe condita DCIII. Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio conſulibus. Et ita bellum Punicum tertium quarto, ex quo cœperat, anno, terminatur. Cujus occaſionem penitus ſe ignorare Oroſius teſtatur. Inter hæc Scipio, Maſiniſſa mortuo, inter filios ſuos regnum Numidiæ partitur.

Situs Carthaginis.

Poſtremum bellum Punicum.

CAP. XLII.

Supputatio diverſa, quo tempore Machabæi fuerint.

CIRCA idem tempus fuiſſe Simonem ultimum ex Machabæis Hebræorum ducem, tam ex ſupputatione regni Græcorum, quàm ex conſulatu præfati Lucii, conjici datur. Cùm enim CLXXII. anno regni Græcorum, clypeus aureus Romam à Simone miſſus invenitur, reſcriptumq; fuiſſe à Lucio Conſule Ptolemæo Regi Ægyptiorum, idem liber teſtatur, ante deſtructam Carthaginem, quæ CLXXVII. Græcorum regni anno facta eſt, quarto anno amicitiæ fœdus inter Simonem magnum Sacerdotem, ac Romanos initum, prudens lector inveniet. Et ut apertiora quæ diximus fiant, anno CCCCXXVII. ab urbe condita, Alexander, qui primus in Machabæorum hiſtoria regnaſſe dicitur in Græcia, Philippo in regnum ſucceſſit. Anno verò ab urbe DCIII. Carthaginem deletam invenies. Supputantur ergo à primo regno Græcorum, id eſt, ex quo Alexander regnare cœpit, usque ad deſtructam Carthaginem anni CLXXVII. legatum verò, à Lucio Ptolemæo Rege Ægyptiorum pro Judæis miſſum, CLXXIV. anno reperies, ante deſtructam Carthaginem anno 4. Verùm ſi à ſexto regni Alexandri anno, id eſt, ex quo occiſo Dario Medos & Perſas ſubegit, Græcorum regnum, quod tunc auctoritatem habere cœpit, ſupputare incipis, biennio poſt deſtructam Carthaginem, tertiumque Punicum bellum finitum, hanc legationem, vel potiùs præceptum ad potentiſſimos Orientis Reges Ptolemæum & Antiochum datum invenies. Nec mirum, ſi tantæ urbis, utpote quæ non ſolum Africam, ſed & Sardiniam, Siciliam, ac penè Hiſpanias ſibi ſubjecerat, potiti victoria, jam etiam Orientis Romani didicerant imperare Regibus. Si autem non ab Alexandro, ſed à ſucceſſore ſuo in Syria Seleuco, regni Græcorum ſupputatio incboatur, anno 20. poſt deletam Carthaginem, pro Simone, & populo Judæorum hæc legatio Romanis facta cognoſcitur. Judas q; & Jonathas ante deſtructam Carthaginem fuiſſe creduntur. Sicque non incongrue optimi legis

Machabæi & Scipiones contemporanei.

gis Dei zelatores Machabæi, & inclyti Romanæ urbis, ac paternarum legum defenſores Scipiones, contemporanei inveniuntur. Quòd enim à Seleuco regni Græcorum ſupputatio juxta Machabæos incipiat, Hieronymus in Daniele velle videtur, ubi ait: *Poſt mortem Iaddi Sacerdotis, qui ſub Alexandro templo præfuit, ſuſcepit Pontificatum Onias, quo tempore Seleucus ſubjugata Babylone, diadema totius Aſiæ capiti ſuo impoſuit, anno XII mortis Alexandri. Ex qua ætate Scriptura Machabæorum regnum Græcorum enumerat.* Appone ergo priori ſupputationi VI. Alexandri annos, quibus poſt mortem Darii toti Aſiæ imperavit, & hos XII. Seleuci, & reperies XVIII. quibus ſi biennium (quo prior ſupputatio excidium Carthaginis exceſſit) addatur, XX. annorum (ut dictum eſt) numerum ſupplebis. Utrum verò ſic, vel ſic fuerit, poſt victoriam Pyrrhi, & triumphum Africani belli ſecundi, Romanos primò claros apparuiſſe, primò in exteras regiones imperium dilataſſe innuitur.

CAP. XLIII.

Subverſio Corinthi, excidium Numantiæ, & excurſus brevis.

Corinthi excidium.

EVERSA Carthagine, iiſdem quos numeravi Conſulibus, Corinthus veluti omnium opificum officina, inter omnes Macedoniæ Achaiæque urbes opulentiſſima, ferro igneque à Romanis deletur, & ſic duarum nobiliſſimarum urbium triſte ac miſerabile uno anno orbi illuxit incendium. Hinc mixtis ex incendio diverſorum metallorum generibus, Corinthium æs, ſeu Corinthia vaſa nomen & exordium ſuſceperunt.

Numantinorum interitus.

Tantam victoriam ſubſequens clades obnubilavit. In Hiſpania ſiquidem non multo pòſt cum Numantinis, Mancino Conſule malè pugnatum eſt, fœduſque turpius pro redimendo milite, ſicut prius à Pompejo initum eſt. Senatu ergo decernente fœdus rumpitur, Mancinuſque auctor fœderis Numantinis vinctus mittitur. Scipio verò Africanus conſenſu omnium conſul creatus, ad expugnandam Numantiam exercitum ducit. Itaque tam virtute, quàm prudentia Ducis, Numantini dum ſe ſuperari viderent, mori potius, quàm ſervire parati, barbara prius potione inebriati, in caſtra Romanorum ruunt: fugaſſentque procul dubio hoſtes, ſi Scipio non affuiſſet. Ultima demum deſperatione fracti, ſeipſos cum univerſa ſuppellectile, ne quem ibi in homine, ſeu qualibet poſſeſſione triumphum Roma videret, igni dare, quàm Romanis ſervire maluerunt. Sufficiunt ad comprobandum mortalium mutabilitatem mala quæ poſuimus, multiſque de civibus mundi dictis, ad cives Chriſti, ac Chriſtiana tempora feſtinandum arbitramur. Meminiſſe enim lectorem volumus, nos ad oſtendendas rerum mutabilium miſerias, conflictationes ſeculi ponere ex promiſſo debere, quatenus earum conſideratione, ad regni Chriſti quietem, permanentemque ſine fine felicitatem tranſeundum rationis intuitu ducamur.

CAP. XLIV.

De Jugurtino bello, & variis eventibus Romanorum cum Cimbris, Gallis, Germanis. De inteſtinis malis ſub Sylla & Catilina, Macedonicoque. De Aſia minore Romanis tradita.

ROMANI quamvis jam penè totius orbis potirentur dominio, tamen nondum ad plenum ſubjugatis gentibus bella habuere exterius, inteſtinis verò malis abundabant interius. Hinc Jugurthinum bellum ſub Metello Marioque terminatum. Hinc Cimbricum ac Teuthonicum, Gallorum, Germanorum bellum acerrimum tam miſerabiliter ac immaniter eſt actum, ut in uno à prædictis gentibus bello LXXX. millia Romanorum, & XL. millia calonum & lixarum, C. Manlio conſule, & Quinto Cepione Proconſule, cum duobus filiis conſulis fuſa invenies. Cum quanto verò detrimento eorum quinto conſulatu Marii devicti fuerint, dicere neceſſe non eſt, cum victorum tanta damna præceſſerint. Sequitur hoc malum maxima ex inteſtino bello Romanorum clades, Sylla, Cajo, Marioque autoribus: quo per X. annos protracto, CL. Romanorum millia cæſa fuiſſe inveniuntur. Ex hinc Romanorum Rempubl. non ſolum imminutam, ſed penè amiſſam, teſtis eſt Tullius ſic in lib. Officiorum 2. *Veruntamen quamdiu imperium P. R. beneficiis tenebatur, non injuriis bella, aut pro ſociis, aut de imperio gerebantur:*

bantur, exitus erant bellorum aut mites, aut neceſſarii. Regum, populorum, nationum, portus erat [illegible] refugiumque Senatus. Noſtri autem magiſtratus Imperatoresque ex una hac re maximam laudem capere ſtudebant, ſi provincias, ſocios æquitate & fide defendiſſent. Itaq; illud patrocinium orbis terræ verius quam imperium poterat nominari. Senſim hanc conſuetudinem & diſciplinam jam antea minuebamus: poſt Syllæ vero victoriam penitus amiſimus. Deſitum eſt enim videri quicquam in ſocios iniquum, cum extitiſſet etiam in cives tanta crudelitas. Ergo in illo ſecuta eſt honeſtam cauſam non honeſta victoria. Eſt enim auſus dicere haſta poſita, cum bona in foro venderet, & bonorum virorum, & locupletum, & certè civium prædam ſuam ſe vendere. Et infrà. *Ad exemplum amiſſi imperii, reportari in triumpho Maſſyliam vidimus, & ex ea urbe triumphari, ſine qua nunquam noſtri Imperatores ex tranſalpinis bellis triumpharunt.* Et poſt pauca: *Nec verò unquam bellorum civilium ſemen & cauſa deerit, dum homines perditi, haſtam illam cruentam & meminerint, & ſperabunt.* Ex quo apparet, Romanos quidem creviſſe in divitiis & potentia, ſed decreviſſe, ex quo avaritiam ſequi cœperunt, in veritate & juſtitia. Unde eſt rurſum illud Tullii: *Utinam*, inquit C. Pontius, *Samnis ad illa tempora me fortuna ſervaſſet, & tunc eſſem natus, quando Romani dona accipere cœpiſſent, non eſſem paſſus diutius eos imperare. Næ illi quidem multa ſecula expectanda fuerunt: modo enim hoc malum hanc Rempublicam invaſit. Sylla iſte tabulas proſcriptionis inſtituit, occiſisque pluribus conſularibus viris, C. etiam Marium effoſſis oculis, membriſque truncatis vita privavit.* De quo Tullius in Paradoxis: *C. Marium vidimus, qui mihi ſecundis in rebus unus ex fortunatis hominibus, in adverſis unus ex ſummis viris videbatur, quo beatius eſſe mortali nihil poteſt. C. vero Marius ob hanc ſam viſo capite ſuo, deſperatione captus, ſervo jugulum præbuit.* Deinceps Catilinarium civile ſequitur bellum, quod Salluſtius prudenter ac luculenter ſatis, ſicut etiam Iugurtinum, executus eſt. Macedonicum quoque iiſdem diebus graviſſimum fuiſſe invenitur. Tunc etiam Attalus Rex Aſiæ moriens, regnum cum teſtamento Romanis reliquit.

Regnum Aſiæ ad Romanos.

CAP. XLV.

Difficile bellum habitum cum Mithridate, & tandem victo illo terminatum: quomodo prædictus Rex, tàm ob hoc malum, quàm ob filium eum deponere molientem, terminum vitæ fecerit.

INTER hæc quæ diximus mala, Mithridatici belli clades, omnibus prioribus (excepto Africano majore) per XL. vel juxta alios, per XXX. annos extenditur, anno ab urbe condita DCLX. quo etiam civile bellum cœperat, inardeſcere cœpit, Cicerone & Antonio conſulibus terminata. Et ut ait Lucanus:

Barbarico tandem vix conſummata veneno eſt.

Mithridates enim Ponti, Armeniæque Rex, dum Bithyniæ Regem Nicomedem, amicum Romani populi, regno privare conatur, à Senatu ne faciat monetur: minis etiam, ſi non faceret, appoſitis. Proinde motus Mithridates non ſolùm regno Nicomedem expulit, verùm etiam Cappadociam alio Rege, Ariobarzane ſcilicet itidem ejecto, igne, ferroque vaſtavit. Præterea Epheſum veniens, omnes cives Romanos dato edicto necari præcepit. Inde Archelaum Ducem ſuum in Græciam mittens, tam Athenas, quàm totam Græciam in deditionem accepit. Contra quem Sylla cum exercitu miſſus, Archelao C. millia interfecit, urbemque Athenienſium diu obſeſſam ad ultimum recepit. Mithridates ſtrage ſuorum comperta, exercitum LXXXIII. millium militum electorum Archelao in exilium mittit, ex quibus L. millia cæſa feruntur fuiſſe. Tertiò rurſus Archelaus cum Sylla congreſſus, vincitur, ibique univerſæ copiæ ejus funduntur. His aliisq; innumerabilibus, quę longum eſt enumerare, malis ad hoc tandem potentiſſimus ille, qui pene totum Orientem ſibi ſubjugaverat, pervenit Rex, ut qui antea non ſolùm gentibus, ſed & Regibus imperando, venenum tantùm t[illegible]ret, non gladium, ac naturam ſuam m[illegible]s [illegible]aſſet antidotis: ad hoc, inquam, tàm bellorum infortuniis, quam filii ſui re[illegible] eum d[e]ponere molientis, moleſtia deductus eſt, ut veneno ſe necare vellet: ſed [illegible]is [illegible] armata natura non poſſet. Occiſis itaque uxoribus ac filiabus ſuis, dum [illegible] n[illegible] ipſe (ut dixi) p[eri]re poſſet, militi jugulum præbuit, ſicq; LXXII. ætatis [illegible] ceſſit, nobi[s]q; miſeræ mortalium conditionis exempla reliquit.

Mithridatis res geſtæ & interitus.

Fertur

Fertur de ip..., quòd à filio ſuo dum regno pelleretur, ipſe ex altiſſimo muro proſpiciens, exorabat filium, ſed non eſt auditus. Quoniam, inquit, Pharnaces mori jubet, dii ſi eſtis patri precor, ut quandoque ipſe hanc vocem, a liberis ſuis audiat. Sicq; dii ſi eſtis patri dicens, eos veros eſſe deos dubitavit.

CAP. XLVI.

Quòd Romani Pompeium in Orientem miſerunt, qui devicto toto Oriente, templum quoque Domini polluit, captoque & vincto Ariſtobolo, fratri ejus Sacerdotium tradidit.

Pompejus magnus.

IGITUR Mithridatico terminato bello, malisque tam ſocialibus quàm civilibus ſopitis, factioneque Catilinæ ad plenum abolita, Romani ſe intra ſe cohibere non valentes, nec terminis ſuis, quos jam habere cœperant contenti, totum orbem in provinciam redigere cupiunt. Cujus rei gratia Pompejus clariſſimus eorum Dux, exercitum gubernandum in Aſiam ſuſcepit, totumque Orientem penè Romanorum imperio in brevi ſubjecit, Regibus aliis mutatis, aliis ſubactis. Inter alia Orientis regna, Hieruſalem veniens, capta civitate, templum quo ſoli populo Dei immolare licuit, oblatis hoſtiis polluit, Regemque eorum Ariſtobolum vinctum Romam miſit, & Hircano fratri ſuo ſummum Sacerdotium tradidit. Quoniam autem Judæorum mentionem fecimus, in quibus tunc tantùm (juxta Prophetam) exceptis paucis, qualis fuit Job, notus fuiſſe Deus traditur, qualiter poſt Prophetas & relaxatam captivitatem usque ad id tempus civitas Dei fuerit, paucis aperiam.

CAP. XLVII.

Qualiter, & ſub quibus Principibus ſeculi Iſrael à transmigratione Babylonis usq; ad id tempus ſeſe habuerit: & de Herode alienigena.

POST mortem Alexandri, cùm Principes ejus diverſas ſortirentur Provincias, Ptolemæo Lagi filio ſorte devenit Ægyptus. Is multos ex Judæis captivavit. Cui ſucceſſit Ptolemæus Philadelphus, qui non ſolùm Religionis intuitu captivos relaxavit, verùm & templo regalibus muneribus donato, libros legis ab Eleazaro Sacerdote popoſcit. Quos dum accepiſſet, ac in Bibliotheca nobili depoſuiſſet, Interpretes eorum, qui eos de Hebræo in Græcum transferrent ſermonem, requiſivit. Huic de ſingulis tribubus dati ſunt presbyteri usque ad LXX. qui in utraque lingua periti, Spiritu Sancto dictante, ſinguli ſingulis cellis, uniformem, civitati Dei utilem valde ediderunt interpretationem. Hieronymus tamen in una domo Alexandriæ refert eos conferendo ſimul interpretatos fuiſſe. Poſt hoc à Ptolemæo, qui & Epiphanius, Alexandriæ Rege capti, deinde ab Antiocho multis malis ſunt attriti, ac ad idololatriam coacti. Cui fortiſſimus Judas vir, cum fratribus ſuis fortiſſimè reſtitit. Succeſſit Judæ Jonathas, cui Simon, ac poſt ipſum filii ejus. Quia ergo omnes canonicæ in Machabæis terminantur hiſtoriæ, qualiter poſt hoc gentis Hebræorum regnum, usque ad Chriſtum ſteterit, ex hiſtoriis tantùm eorum cognoſci datur. Non enim, ut ipſi perfidè argumentantur, unctio in captivitate Babylonica defecit, ſed ſecundum eorum hiſtoriographos, populus ille poſt illud tempus non ſolùm ſummos Sacerdotes, ſed etiam Reges habuit. Quorum primus poſt Simonem, ejusque filius Ariſtobolus fuit. Cui Alexander & ipſe Rex, & Sacerdos ſucceſſit. Cui ob nimiam quam in ſuos exercuit crudelitatem, dum qualiter eis conciliari poſſet requiſivit, reſponſum eſt: ſi moreretur. Poſt hunc uxor ejus regnavit Alexandra, cujus filii fuerunt Hircanus & Ariſtobolus. Ex quibus dum regnaret Ariſtobolus, Pompejus Romanorum Princeps ab Hircano vocatur, captoque ab ipſo (ut ſuprà dixi) Ariſtobolo, & in vinculis poſito, Hircanus fratri ſubrogatur. Sicque velint nolint, ex propriis Judæi convincuntur teſtimoniis, Herode primò alienigena regnante, natoque Chriſto, illam impletam fuiſſe Prophetiam, qua dicitur: *Non auferetur ſceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium.* Qui verò his diebus cives Chriſti fuerint, non facilè perpendi poteſt. Jam enim Prophetæ ſiluerant, eratq; (juxta quod ſcriptum eſt) medium ſilentium, ac profundiſſima nox: venturumque in proximo à regalibus ſedibus omnipotentis ſermonem hoc

LXX. Interpretes Bibliorum.

Status Judæorum poſt tempora Machabæorum.

Gen. 49.

b[illegible], ac cæcitas noctis præſagiebat. Sicut enim appropinquaote luce c[illegible]ox amplius denſatur, cunctisque ſopore depreſſis, ſilentio omnia tenentur: ſic [illegible]ro in carne Dei Verbo, cunctumque ſuo mundum ortu irradiaturo, non ſolùm malorum turbines civitatum mundi obnubilando tegebant, verum ipſam civitatem Dei tenebræ operiebant, ſilentium tenebat, ut venientem in carne lucem tantò ardentiùs homines conſpicerent, quantò eam tenebris antè depreſſi, malis feſſi, avidius præſtolati fuiſſent. Extitiſſe tamen & tunc cives Chriſti, qoamvis propter ſilentium Scriptorun quidam taceantur, ex hoc præcipuè intelligi datur, quòd VII. millia virorum, quæ ſub Helia fuerunt, uſque ad ſinem mundi non defutura civitati Dei credimus. At Hircanus Herodem Antipatris filium alienigenam, ad regni negocia adminiſtranda aſſumſit. Qui iniqui & perſidi tironis officium exequeoa, Hircano vita & regno exempto regnum invaſit, ac permiſſione Romanorum tandem obtiouit. Hic etiam ut regno liberius potiretur, non ſolum Regiam, ſed & Sacerdotalem unctionem abolevit, veſtemque ſacram ſolis Sacerdotibus geſtare licitam, ad uſus ſuos prophanè ac ſacrilegè redegit, ut meritò onctione tam regali quàm ſacerdotali ceſſante, Sanctus Sanctorum inviſibili oleo in verum Regem & Sacerdotem unguendus, in brevi ventorus cognoſceretur. De cujus adhuc nequitia & multivaria qua erga Romanum Imperium uſus eſt verſutia, qui ſcire vult legat Joſephum.

CAP. XLVIII.

De victoria Iulij Cæſaris, & quomodo à civibus non ſuſceptus, in ipſos arma converterit, & ærarium confregerit.

ANNO ab Urbe condita DCXCIII. reverſo ab Oriente Pompejo, ac propter multas victorias cum ingenti triumpho ſuſcepto, ipſo & L. Bibulo Conſulibus C. Julius Cæſar, ad Occideotem Gallias ciſalpinam & tranſalpinam, ac Illyricum domiturus à Senatu mittitur. Is itaque fortiſſimas orbis gentes cum multo Romanorum ſanguine in Provinciam redegit, tranſitoque Rheno Germanos omnium ferociſſimos ac bellicoſiſſimos, acri ac periculoſo non ſolùm bello, ſed & muneribus, multaqoe prudentia devicit. Quorum virtutes ac fortitudinem qui ſcire deſiderat, ipſius hiſtoriam à Suetonio ſcriptam legat. Meminit etiam horum fortitudinis, & tantùm imperterritæ, ut mortem quoque vix timeat, Joſepus ſeu Egeſippus in oratione Agrippæ, ex horum comparatione Judæos ad ſubjectionem Romaui Imperij hortanis. Porrò cum in domandis hujuſmodi gentibus ultra ſtatutum terminum, id eſt, quinquennium, moram faceret, Julio Romam reverteoti, à Senatu, conſilio Pompeji, & auctoritate Marcelli Conſulis, debitus ei triumphus, ac denno conſulatus negatur. Quæ res belli maximi &, non ſolùm civilis; ſed & inteſtini mali cauſa fuit. Cæſar enim hæc audiens, Ravennam ſecontulit, ac inde Ariminum proficiſcens, & lachrymabiliter ſociis injurias ſuas exponens, ad Urbem eum exercitu properavit: diffugientibusque primò in Brundiſium, pòſt in Dyrrachium Græciæ Urbem, trepidis cum Pompejo civibus, victoe Urbem ingreſſus eſt, fractiſque foribus ex ærario VII. millia, CLXXXV. auri pondus argenti verò prope DCCCC. M. protulit. Inde reverſus ad legiones, quas in Arimino reliquerat, Alpes tranſit, ibique tam Gallis, quàm Germanis, quos paulo antè ſubjecerat, magoificè donatis, contumelias ſibi à civibus irrogatas deplorat, auxiliumq; poſcit, & impetrat. Soli ex Gallis Maſſilienſes, qui & Phoceoſes, eò quòd de Grajis in Gallias venerint, auxilium Cæſari ferre negabant. Unde & gravi & laborioſo conflictu devicti ſunt. Eo quoque tempore Petreius & L. Afranius acerba ſiti ad deditionem Cæſaris eoguntur.

CAP. XLIX.

De occiſione Craſſi, & incendio Urbis: de inteſtina pugna Romanorum, victoria quoq; Cæſaris, & morte ejus.

ANNO ab Urbe condita DCXCVII. Craſſus in conſulatu collega Pompeji in Aſiam deſtinatus, avaritiæ facibus æſtuans Hieroſolymam pro templi divitiis, quas

Craſſi graſſationes & mors.

Pom.

[illegible] ſtas reliqu[illegible]at, ag[illegible], easque diripuit. Inde p[illegible] M[illegible]potamiam [illegible] gens, [illegible] rurſum m[illegible] [illegible] te, au[illegible]o Parthico [illegible] ab [illegible] minioſè cum multo exercitus [illegible] occiditur. Anno [illegible] III. in[illegible] ſit [illegible] cendio [illegible] XV [illegible] vicis. [illegible] o Jugario conſumptis Urbs conflagravit. Sequitur hæc m[illegible] maximis [illegible] ibus ac molitionibus par[illegible] [illegible]ile bellum. Nam Cæſare cum [illegible]allorum & G[illegible]manorum viribus veniente, Pompejus patriam defenſare volens, [illegible] & Reges, quos in Oriente ſi[illegible] gerat, in auxilium per filium a[illegible]ciſcit. Princip[illegible]s Romanorum, Sen[illegible]tusque cum [illegible] Conſule, Pompejum Magnum, in Græci[illegible] [illegible]antem, circ[illegible] tempus, quo Conſule[illegible] [illegible]utari ſolebant, adeunt, ſemotoque à conſul[illegible] L[illegible]tulo, omnium favore magnum [illegible]ucem exercitus creant. Cæſar verò hybernis [illegible] territus, invito m[illegible], periculoſè mari ſe committens, proficiſc[illegible]ur in [illegible], ibique hau[illegible] longe a Magno caſtrametatus eſt. Ubi dum à paupere A[illegible] (hoc ut Antonio occurreret) inſidis procellis, impatiens moræ, ſe credit: vent[illegible]is naufragium penè paſſus, ad ſuos redire compellitur. Igitur ex omni parte m[illegible] v[illegible]s contr[illegible]ctæ, multoque Romanorum ſanguine gentes devictæ, ipſorum m[illegible] [illegible]one congr[illegible] [illegible]guntur. Jam enim in tantum Reip. profecerat ſtatus, ut ult[illegible] poſſet. Et cum extrinſecus corrumpi non valeret (juxta Poetam) in ſeipſam ru[illegible] bi[illegible]t. Itaque LXXXVIII. cohortibus ex utraque parte triplici ordine compoſiti, in campis Pharſalicis uterque convenit exercitus. Videres lachrymabilem ac miſerabilem pugnam, cives totius orbis Dominos in ſe diviſos, cum totius orbis viribus adinvicem pugn[illegible]re, & [illegible] ut ita dixerim [illegible] [illegible]atris filios, propriis manibus ſe volentes eviſcerare. Dum ergo dub[illegible] diu ſorte ſe uterque cæderet exercitus, Pompejus tandem atr[illegible] Ju[illegible] militi[illegible] cum [illegible]is fugere cogitur, & ſic Cæſari victoria ceſſit. Cæſa ſunt in eo prælio XV. M. Pompej[illegible]um, XXXIII. centuriones. Pompejus fuga elapſus, navim onerariam conſcendit, ac per Cyprum in Ægyptum navigans, mox ut litus attigit, juſſu Ptolemæi ob gratiam Cæſaris, interimitur. Pompeji oxor cum filiis fugit: cæ[illegible] [illegible] occiſis [illegible] claſſis direpta eſt. Cæſi ſunt Pompejus Bithinius ibi, apud Peluſium verò Lentulus vir conſularis.

Pugna Pharſalica.

CAP. L.

Quomodo Cæſar in Ægyptios arma converterit, Cleopatræque regnum dederit, & dehinc Romam veniens, rurſum fautores Pompeji perſecutus fuerit. De morte Catonis. Quod Cæſar Monarchiam obtinuerit, Tulliumque ac per ejus interventum M. Marcellum in gratiam ſuſceperit, ipſeq́ ad ultimum conſcio Senatu occiſus ſit.

CÆSAR compoſitis omnibus Alexandriam venit, ibique oblato ſibi cum armilla Pompeji capite flevit: dumque inſidias præſenſiſſet, in Ægyptios arma convertit. Quibus victis, Cleopatræ regnum Alexandrinum tradidit. Nam Ptolemæus navali prælio cum victus fuiſſet, & in ſcapham conſcendiſſet, multis irruentibus merſus, & ad litus actus, indicio loricæ aureæ cognitus fuerat. Poſt hæc Cæſar Romam veniens, à civibusque Dictator & Conſul vocatus, in Africam bellum tranſtulit, & apud Tha[illegible]om cum Juba & Scipione manum conſerens, plurimam Romanorum & Barbarorum ſtragem fe[illegible]it. Juba militi jugulum præbuit. Scipio ſemetipſum interfecit. Cato rigidus veneno hauſto, Uticæ ſe occidit. Cæſar adhuc Pompeji nepotes, Pompejamque filiam ejus necari juſſit. Dehinc Urbem cum quatuor triumphis ingreditur, ac pòſt in Hiſpaniam contra Pompejanos milites proficiſcens, ibi cum ipſis atrox bellum geſſit. Quibus cum multo ſudore devictis, ad urbem regreſſus, quarto ex quo id civile bellum cœperat anno, totam Urbem potenter tenuit, ac vacantibus omnibus quæ in Urbe erant [illegible], Cæſar fuit omnia ſolus in Urbe. Receptus eſt tunc ab eo in gratiam M. Tullius Cicero, per [illegible]jusque interventum M. Marcellus, pro quo diſertam & lucul[illegible] orationem edidit, quæ ſic incipit. *Diuturni ſilentij P. C. quo eram his temporibus uſus.* In qua ſuper omnes virtutes Cæſaris, quibus diverſas nationes domuit, fuiſſe dicit: qu[illegible] domito a[illegible] M. Marcellum, antea inimicum, in gratiam ſuſceperit. Ait enim: *A[illegible] vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, adverſarium nobilitate, ingenio, virtute præſtantem, non modò extollere jacentem, ſed etiam amplificare ejus priſtinam*

Cæſar Romæ Monarcha factus

..inam dignitatem hac qui fecit, non ego eum cum ſummis viris comparo, ſed ſimillimum Deo judico. In ſummo ergo ſtatu Cæſar poſitus, dum contra majorum exempla Rempubl. inſtaurare cogitat, concio Senatu, Bruto & Caſſio auctoribus in curia necatur. Quam quidem hiſtoriam a nobis compendio ſtrictam, pulchro ac luculento verſuum ordine Lucanus proſequitur.

CAP. LI.

Exclamatio contra rerum mutabilitates.

EXCLAMARE hìc contra mutabilium rerum miſerias cogimur. Ecce enim Romanæ Reipub. ſtatus, cum quanto non ſolùm hoſtium, ſed & civium detrimento profecerit, videmus. Alterna quippe mutatione ad inſtar maris, quod nunc ſucciduis attollitur incrementis, nunc naturali damno ac defectu ſubducitur, Romanorum reſpub. nunc gentes & regna bello premendo, ſubjiciendo, ad cœlos attolli videbatur: nunc rurſum ab eis preſſa, vel peſtilentiis ac morbis deſolata, ad abyſſum uſque mergi putabatur: quodque his majus eſt omnibus benè ordinatis ac compoſitis, inteſtino ac civili malo in ſeipſam ruens, miſerabiliter eviſcerabatur. Hæc omnia nutantium rerum mala (ut ita dixerim) quotidianæ mortalium mortes, ad veram ac permanentem æternitatis vitam nos mittere deberent. Verùm, ut ſupra diximus, hujusmodi aliisque civitate mundi attrita malis, quaſi poſt denſæ noctis tenebras, lucis veræ ortus appropinquabat. Itaque decurſis tam Medorum quàm Perſarum, & Græcorum, ac Romanorum alternantium malorum caſibus, quia jam ad ejus ortum, qui verè pacificus, omnia quæ in cœlo, & quæ in terra ſunt pacificavit Chriſtus Jeſus, appropinquamus, huic ſecundo Operi finem demus, quatenus ad eam quæ ſub Auguſto ex nativitatis Chriſti adventu, toti mundo reddita eſt, pacem dicendam feſtinemus.

FINIS LIBRI SECVNDI.

OTTONIS FRISINGENSIS EPICOPI CHRONICORUM LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

*S P**oſitionis meæ non immemor, dilecte Frater N. de diverſis civitatibus uſq; ad Octaviani Cæſaris tempora, qualemcunque deductam hiſtoriam eloqui, præſertim cum ad Chriſtiana tempora jam venimus, donante Deo tanto libentius, quanto de civitate Dei ob naſcentem jam fidem uberius dicere potero, complere non dubitaverim. Prioribus enim de civibus Chriſti pauca, multa vero de mundi civibus dicendi materiam habui: quia à primo homine ad Chriſtum totus penè orbis, exceptis de Iſraelitico populo paucis, errore deceptus, vanis ſuperſtitionibus deditus, dæmonum ludicris captus, mundi illecebris irretitus, ſub Principe mundi Diabolo militaſſe invenitur. At ubi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum in terras, qui ut homines per invia ac devia more pecudum oberrantes, ad viam reduceret, viam ſe, hominem aſſumendo, hominibus præbuit: & ut a falſitatis errore exorbitantes ad rationis lumen revocaret, veritatem ſe oſtendit: ut verò deficientes reficeret, vitam ſe veram exhibuit: Ego ſum (inquiens) via, veritas & vita. Ac ſi diceret: Erratis, ad me venite, qui ſum via, quam viam ut intrepide ambuletis, audite quod ſum veritas. Si vero viaticum non habetis, ſentite quod ſum vita. Multi enim viam quærunt, ſed dum non inveniunt veram, errant potius, quam recto tramite incedant. Multi rurſum viam, quæ vera videtur, incedunt, ſed vitam non conſequuntur.* Ioan. 10. *De quibus arbitror dictum:* Sunt viæ quæ videntur hominibus rectæ, noviſſima verò earum ducunt ad interitum. *Salvator autem in mundum veniens dicit:* Ego ſum via, veritas & vita: *id eſt, per me tantū ſalubriter itur, ad me veraciter pervenitur, in me vitaliter permanetur. Sed in prima fronte non inconvenienter quæri poteſt, cur in fine temporum, quam plenitudinem Paulus vocat, Salvator omnium naſci voluerit? cur univerſitatem gentium tamdiu, tot retroactis ſeculis in errore perfidiæ perire permiſerit? Cujus rei rationem, profundiſſimum ac juſtiſſimum judiciorum Dei theſauris repoſitam, quis corruptibili mortalium carne circundatus inveſtigare audeat? cum Apoſtolus dicat:* O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus? &c. *Quid ergo faciemus? Si comprehendere non poſſumus, nunquid tacebimus? Et quis obloquentibus reſpondebit, impugnantesq; arcebit? Poſtremo deſtruere eam quæ in nobis eſt fidem volentes, ratione ac virtute verborum confutabit. Comprehendere itaq; occulta conſilia Dei non poſſumus, & tamē plurimam de his rationē reddere cogimur? Quid? rationē reddemus de his, quæ comprehendere non poſſumus, rationes reddere poſſumus, ſed humanas, cum tamen rationes comprehendere no poſſumus divinas. Sicq; fit, ut cum de divinis cauſis loquimur, cognatis de his ſermonibus carentes, verbis noſtris, qui homines ſumus, utamur: tantoq; de Deo loquendo humanis utimur verbis confidentiùs, quo ipſum figmentū noſtrum cognoſcere non dubitamus. Quis enim melius cognoſcit, quam qui creavit? Inde eſt, quod cum Deus dicatur ineffabilis, fari nos tamen multa in ſua laude velit. Cum ergo dicatur ineffabilis, ſecundum quendam modum videtur eſſe effabilis. Quæ (ut ait Auguſtinus) pugna verborum ſilendo melius, ac credendo, quam diſputando ſolvitur: vel ſilentio cavenda potius, quam voce pacanda eſt. Et alius: Quod ineffabile eſt, ratione taciturnitatis adoretur. Igitur ſi Deus, juxta Apoſtolum, in multa patientia ſuſtinuit vaſa iræ apta in interitum: ſi divitias bonitatis ſuæ volens oſtendere eccleſiæ ſuæ ditiſſime in propria libertatis arbitrio, civitatem mundi permiſit temporaliter florere: culpandus non eſt, tam quod eam propria voluntate deſeruit, quam quod electis ſuis, iſtius comparatione caſtigatis, divitias bonitatis ſuæ oſtendit. Non enim ſi homines permittit facere, quod ipſi tamen facere volunt, ab eis juſte eſt arguendus, ſicut econtra ab eisquibus*

gra-

Marginal notes: Ioan. 10. — Proverb. 14. — Ioan. 10. — Galat. 4. — Quamobrem Deus viam ſalutis gentibus non patefecerit. — Rom. 11. — Rom. 9.

gratuitam gratiam offerens, à talibus quæ contra ſalutem ſuam facere volunt arcendo ac prohibendo, ne quæ proponunt, perficiant, plurimum eſt laudandus ac diligendus. Nec injuſte facere dici poteſt, ſi gratiam ex juſtitia non largitur, ſicut miſericorditer tantum facere credendus eſt, cum eam gratuitè quibus vult impertit. Itaque ſi tot retroacta ſecula non ad peccata impellendo, ſed quod ſuum erat non largiendo, adhoc ut ſupervenientibus ſeculis exemplo priorum, quid fugiendum eſſet, unde gratias Salvatori ſuo referrent, oſtenderet: ſi, inquam, eos adhoc voluntati ſuæ deſeruit, ut & ipſi, quid ſine eo poſſent, cognoſcerent, & redempti, quid ex gratia Salvatoris haberent, addiſcerent: ſicut ab illis juſtè non potuit culpari, ſic his maximam materiam dedit, unde jure debeat amari. Eſt præterea ratio, quare hoc potiſſimùm tempore, ſexta videlicet ætate, ac unito ad Romanorum imperium mundo univerſoque ſub Auguſto Cæſare deſcripto, Chriſtus naſci voluit. Cum enim pro primis Parentis, qui Paradiſi delicias poſtponent, ex proprij arbitrij voluntate, hanc terram maledictionis inhabitare maluit, culpa abolendæ incarnari voluit, ſexta id ætate potiſſimum fieri conveniens fuit, quia & ipſum ſexta die creavit. Nec in primæva hominum ætate, id facere debuit. Homines enim ex transgreſſoribus nati Parentibus, vitiataque per inobedientiam natura, proniores & acclivioreſ ad malum facti, nec dum ratione utentes, ferino magis ac belluino more (obliterato in eis naturali bono) oberrantes, non ſocialiter vivere, non legibus informari, non virtutibus adornari, non rationis vi, ad cognoſcendam veritatem illuminari didicerant. Extant hinc fabulæ turpiſſimæ, facta turpiora, hiſtoria immaniſſima, opera immaniora, de quibus omnibus in ſuperioribus ſatis me dixiſſe arbitror. Cum ergo hoc modo homines rationis immunes, veritatis non capaces, juſtitiæ ac legum inexpertes eſſent, legem legum, ac altiſſima à Chriſto vitæ præcepta danda, quomodo caperent, quomodo intelligerent, quomodo animadverterent? Itaque data eſt primò lex, quæ infirmis auditoribus conveniret, & quæ teneram mundi ætatem non ſolido cibo, ſed lacte aleret. Deinde paulatim creſcente ac proficiente, tam ex ſocietate ſimul commanentium hominum, quam ex collatione eorundem ad leges condendas ſapientia, Philoſophorumque mediante doctrina, cum (ut dixi) jam totus mundus tam virtute Romanorum inclinatus, quam ſapientia Philoſophorum informatus eſſet, fuiſſentque hominum ingenia ad altiora vitæ præcepta capeſſenda habilia. Salvatorem omnium in carne apparere, novasque mundo leges condere decuit.

Hoc jam quod ſupra diſtuli, ſolvendum puto: quare unius Urbis imperio totum orbem ſubjici, unius Urbis legibus totum orbem informari Dominus orbis voluerit. Primo, ut dixi, ut ad majora intelligenda promptiores ac capaciores eſſent mentes hominum. Secundò, ut hujuſmodi unitis unitas commendaretur fidei, quatenus unius urbis terrore, ad unum hominem colendum, homines univerſi conſtricti, unam quoque fidem tenendam, cæleſtemque, in ea non hominem tantùm, ſed auctorem omnium colendum ac adorandum Deum addiſcerent. Hinc toto mundo in ejus adventu cenſus indicitur, ut ille videlicet veniſſe doceretur, qui omnes ad ſe venientes, in æterna patria cives aſcriberet. Hinc ejus ortu, per totum orbis circulum mundus attritus malis, ipſiſque ſuis ſeditionibus fatigatus, ſponte quieſcere, ac Romanorum Principi ſervire potiùs, quam rebellare voluit: ut ipſum in carne veniſſe daretur intelligi, qui ſub terrenorum mole onerum depreſſis ac fatigatis, clementer diceret; Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Pax idcirco tunc mundo nova reddita fuit, ut novi Regis miniſtri liberiùs orbem terræ peragrare, ſaluteferaque vitæ præcepta ſeminare poſſent. Non ergo fortuitis caſibus, nec falſorum deorum cultui, ſed Deo vero formanti lucem, & creanti tenebras, aſcribendum reor, quòd ad tantum faſtigium principatumque, Monarchiam, ex humili ac paupere ſtatu, Romanorum Reſpublica crevit. Quare autem illi populo, vel illi Urbi hanc potiùs, quàm aliis gratiam contulerit, diſcutere non poſſumus, niſi fortè ex Principis Apoſtolorum meritis, quem ibi ſeſſurum prævidit, ſuper quem Eccleſiam ſuam etiam ſe fundaturum promiſit, factum dicam: ut videlicet locus, qui propter Principis Apoſtolorum cathedram, ſuper univerſam principaturus foret Eccleſiam, gentium quoque, unde fideles congregandi erant, antè perficeret Monarchiam. Pulchrè igitur eadem Urbs antea fuit caput mundi, quæ poſtmodum futura fuit caput Eccleſiæ. Si quis verò contentioſus eſt, audeat in poteſtate figuli eſſe, aliud vas in honorem, aliud facere in contumeliam. Audiat in poteſtate judicis eſſe, quem velit humiliare, & quem velit exaltare. Denique, ſi Dominus, utpote judex, diſcretorque rerum, calicem in manu habens, primo Babylonem inebriando à Medis humiliavit, Medóſque à Perſis, Perſis rurſum à Græcis, Græcis poſtremùm à Romanis humiliatis, Romam quoque humiliandam ad tempus exaltare voluit. Si hæc æqua lance penſans, omnia mortalium varietate nectit, nunquid argui à factura ſua factor poterit? Sub potenti itaque manu Domini regna mu-

Cur ſexta mundi ætate Chriſtus naſci voluerit.

Roma Dei conſilio orbis domina.

Matth. 11.

tantis, ac pro voluntate ſua cui voluerit miſerentis, humiliemur: ipſiusq́; miſericordiæ, ſi quid ſumus, qui per nos nihil ſumus, ipſius gratiæ quicquid dicimus, qui per nos nihil ſcimus, aſcribentes, cœptum Opus proſequamur.

OTTONIS CHRONICORUM LIBER TERTIUS.

CAPUT. I.

Qualiter Octavianus primò dolorem de avunculi morte diſſimulans, poſtmodum ejus interfectores tractaverit. De judiciis ejus Romæ factis. De plurimis victoriis ejus contra Antonium & Cleopatram, & quem finem Antonius & Cleopatra ſortiti ſint.

ANNO ab Urbe condita DCCX. interfecto C. Julio Cæſare, Octavianus, qui teſtamento nomen & hæreditatem avunculi acceperat, primò dolorem de morte ejus diſſimulans, cum Antonio, qui Brutum & Caſſium ob vindictam Cæſaris apud Mutinam obſidione cinxit, à Senatu hoſte pronunciato, certamen iniit, eumque fugavit. Quo poſtmodum in gratiam recepto, ſimul cum ipſo civile bellum parat: multisque commiſſis præliis. Pompejum tandem Cn. Pompeji filium interfecit, Brutum quoque & Caſſium, ad hoc ut mortem ſibi ipſis inferrent, coegit. Inde poſt multos triumphos Romam veniens, XX M. militum auctoravit, XXX M. ſervorum Dominis reſtituit, VI M. quorum Domini non extabant, patibulo affixit. Antonius verò repudiata ſorore Cæſaris Octavia, in Ægyptum ſe tranſtulit, ibique copulata ſibi in uxorem Ægypti Regina Cleopatra, Cæſari rebellare attentavit. Cæſar domitis ſubjectisque ſibi omnibus, contra Antonium quoque navale bellum parans, à Brundiſio in Epirum proficiſcitur. Congreſſi itaque acerrimè, diuque, id eſt, à quinta hora diei uſque ad ſeptimam, cum utriuſque exercitus detrimento, ancipiti pugnarunt victoria. Sequens pars diei cum ſequenti nocte in victoriam Cæſaris ceſſit. Prior ex bello cum ſuis fugit Cleopatra, quam fugientem inſequitur Antonius. Cæſa fuiſſe ibi de exercitu Antonij XII. millia feruntur, vulnerata VI M. Cæſar tunc Imperator dictus, IIII. cum M. Licinio conſul fuit. Antonius navali prælio victus, terreſtre parans, congreſſu habito, denuò vincitur. Dumque rurſum Kalendis Sextilibus ad ſtruendam claſſem deſcendit, omnibus ad Cæſarem confugientibus, in Urbem Alexandriam ſuis deſtitutus ſe recepit. Ubi dum imminere ſibi cerneret Cæſarem, gladio ſe interfecit. Cleopatra autem appoſitis ad mammillas ſerpentibus, mortua fuiſſe perhibetur.

CAP. II.

Excurſus, quomodo Græci ab Alexandro uſq; ad id tempus Orienti imperaverint, & unde Patriarchales ſedes eſſe cœperint. Numerus Græcorum Regum, coptaque Roma ex Alexandriæ ſubactione accreſcens.

Græcorum Monarchia uſque ad Cæſarem.

CÆSAR ergo opulentiſſima omnium potitus Urbe Alexandria, regnum finivit Græcorum. In hac enim Urbe ab Alexandro in Ægypto condita, Reges Græcorum uſque ad id tempus regnaſſe inveniuntur. Unde & quidam Monarchiam Græcorum uſque ad Cæſarem extendunt. Nam poſt mortem Alexandri Magni, dum commilitones ejus Aſiam ab eo ſubjectam partirentur, in quatuor mundi partibus, quatuor emerſerunt regna. Inter quæ duo fuere principalia: ad Auſtrum, Ægypti, cujus metropolis fuit Alexandria; ad Orientem ſeu Aquilonem, Syriæ & Meſopotamiæ, cujus caput erat Antiochia: quam Seleucus Magnus (de quo ſuprà dictum eſt) à nomine patris ſui Antiochi dicitur inſtauraſſe, ſedemque regni loco Babylonis ibi collocáſſe. Nam

antea

antea Reblata (ut volunt quidam) vocabatur, eratque tunc juxta Prophetam, caput Syriæ Damaſcus. In his ergo civitatibus Reges potentiſſimi Ptolemæi & Antiochi habitabant, dominandique libidine in alterutrum ſævientes, Orientis Imperium viciſſim rapiebant: auctoritas tamen major ad ultimum Ptolemæis ceſſit. Quæ omnia non ſolùm gentium hiſtoriis, ſed & ex viſione Danielis, ubi de regnis Auſtri & Aquilonis loquitur, & expoſitione Hieronymi in eundem Prophetam, meliùs cognoſcuntur. Unde duæ hæ civitates, cùm proceſſu temporis eccleſia à primitivis Patribus ſecundùm diſtributionem gentium ordinaretur, tanquam poſt Romanam Urbem digniſſimæ, ad ipſius inſtar Urbis, Solæ Patriarchales ſedes habere meruere. Conſtantinopolitana ſiquidem & Hieroſolymitana poſtmodum creſcente Eccleſia, altera ob Imperii ſedem, altera ob ſanctum ſepulchrum, & antiquum illud ac toti orbi venerabile Domini templum, Patriarchales ſedes permiſſione patrum ſortitæ ſunt. Unde de Hieroſolymitana eccleſia in Nicæna ſynodo legimus: *Epiſcopus Helia ab omnibus honoretur, ſalvo jure ſui metropolitani.* Quod quidam ad Cæſaream Paleſtinæ interpretantur, eo quòd Hieruſalem à Tito & Veſpaſiano deſtructa, metropolis Paleſtinæ facta fuerat Cæſarea: ſicque conſequenter jure eccleſiaſtico ejusdem provinciæ metropolis remanſit. Ubi enim ſub Principibus gentium flamines erant, ibi poſtmodum à noſtris locati ſunt epiſcopi. Ubi illi archiflamines, nos archiepiſcopos: ubi illi protoflamines, nos primates ſeu Patriarchas habere cœpimus, omnes quidem unius ordinis, ſed pro differentia civitatum dignitatis. Alij præfatum capitulum, ſalvo jure metropolitani legunt, & ſic interpretantur: Poſtquam dictum fuit. *epiſcopus Helia*, id eſt, Hieruſalem, *ab omnibus honoretur*, ne videretur ab omnibus tanquam ſummus, id eſt, Romanus Pontifex honorandus, adjunctum eſt; *ſalvo jure metropolitani*: hoc eſt, ſic dicimus eum honorandum, non ſicut ſummum Pontificem, ſed ſicut metropolitanum. Utrum verò ſic vel ſic ſit, conſtat eum tamen nondum fuiſſe Patriarcham. Sed hæc hactenus.

Sedes patriarchales.

Gentilium flaminibus epiſcopi ſucceſſere.

Diximus ſecundum quosdam Græcorum Monarchiam usque ad Cæſarem extendi, veriſimilius tamen videtur Græcos Monarchiam quidem poſt mortem Alexandri perdidiſſe, Reges vero præclaros Orienti imperantes habuiſſe. Unde & Daniel de regno Alexandri loquens ait: *Dividetur in quatuor ventos cœli, ſed non in poſteros ejus, neque ſecundum potentiam illius, qua dominatus eſt.* Et rurſum de Antiocho legitur, quòd in obſidione Alexandriæ legatum Romanorum acceperit: qui eum dum ambulantem in harena inveniſſet, & ab impugnatione Urbis revocaſſet, fruſtratus, baculum, quem fortè gerebat, terram in circuitu ejus gyrabat, dicens: Hæc dicit Senatus, populusque Romanus, ut antequam de iſto circulo exeas, ab Urbe recedas. Quo audito perculſus Rex, mox obſidionem ſolvit. Ex his & aliis intelligimus, Romanos, etiam antequam Reges haberent, ſummorum tamen Regum habuiſſe Imperium Quare ergo Græcis Monarchiam attribuimus? Niſi quòd & Roma nondum ad unam perſonam Imperium contraxerat, & quòd civitas noſtra in Judæa manens, usque ad Cæſaris tempora, ſub illorum Imperio degebat. Nam & Nabuchodonoſor Regem Regum Propheta vocat, qui tamen illo in tempore regni auctoritatem Medis habentibus, Rex Regum non erat: niſi quòd eum tam ex dignitate Urbis, quam invaſerat, quàm ex ſupplicatione populi Dei, quem captivum tenebat, hoc nomine dignum judicabat. Fuerunt autem ab Alexandro usque ad Cleopatram Reges omnes Ptolemæi dicti XI. Tantam verò copiam pecuniarum Cæſar apud Alexandriam invenit, ut ex hoc duplicia Romæ venalium ſtatuerentur pretia.

Dan. 11.

CAP. III.

Qualiter finito regno Græcorum, devictaque Alexandria cum tota Aſia Cæſar Auguſtus dictus fuit.

ANNO ab Urbe condita DCCXXXV. Cæſar, Alexandrinorum potitus victoria, tòtaque ſubjugata Aſia, civilibus etiam ad plenum ſedatis malis, ipſo & L. Apulejo quinquies Conſulibus, VIII. Idus Janua. ab Oriente victor rediens, Urbem triplici triumpho ingreditur, Janique portas claudens, Auguſti nomine ab omnibus conſalutatur Quod nomen cunctis usque ad id tempus inauditum ſeculis, apicem declarans

Auguſti nomen.

Imperij, ſolis Romanorum debetur Regibus. Hic tertiò ab Urbe condita, primò ſub Numa, ſecundò poſt Carthaginenſe primum bellum, Janum clauſum invenies. Auguſtus, qui per XII. annos cum his quos nominavi Conſulibus Rempub. rexerat, ex hac die & deinceps ſolus imperabat. Sicque plurium poteſtates in unius ceſſere principatum: quem Græci Monarchiam vocant. Ex huc Romani poſt Conſules, Reges habere cœperunt, qui ob hoc, quòd totius orbis tenuere Monarchiam, Imperatores & Auguſti ſunt dicti.

CAP. IV.

De victoria ejus in Hiſpania, Ianoque clauſo, quomodo per Claudium Druſum diverſas provincias ſubegerit, De amiſſis legionibus in Germania à Varo.

CÆSAR poſt hoc apertis Jani portis, Cantabris & Aſturibus fortiſſimis Hiſpaniæ gentibus, bellum indixit, ac per quinquennium gravi & laborioſo conflictu ſubactis, victor ad Urbem rediens, ſecundò Janum clauſit. Dehine per Claudium Druſum Galliam & Rhetiam in provinciam redegit: Noricos, Illyricos, Pannonios, Dalmatas, Mæſios, Dacus, Thraces, per Duces ſuos vel ſubegit, vel maximorum fluviorum Rheni & Danubij objectu ſecluſit.

Moguntia.

Hic Druſus Moguntiam in Gallia, & Auguſtam in Rhetia, quæ antea Vindelica dicebatur, ex nomine Auguſti vocatam, fundaſſe, vel inſtauraſſe dicitur.

Auguſta Vindelicorum.

Monſtratur adhuc monumentum ejus Moguntiæ in modum pyræ. Ea tempeſtate cum tribus legionibus Varus Romano more ſuperbè & avarè erga ſubditos ſe gerens, à Germanis deletur. Quam militis Romani cladem intantùm ægrè tuliſſe fertur Auguſtus, ut ſæpiſſimè caput parieti collideret, ac per vim doloris diceret: Quintili Vare redde legiones. Graviſſimum & atrociſſimum hoc Romanorum & Germanorum bellum, & poſt Africanum maximum, tribus annis cum XV. legionibus geſtum ſcribit Suetonius.

Quintilii Vari clades.

Unde notari poteſt, quanti roboris prædicta gens Germanorum fuerit, quæ in ſumma auctoritate Romani Imperij, tantam ſtragem Romani militis dederit. Tradunt Auguſtenſes hanc cædem ibi factam, oſtenduntque in argumentum collem ex oſſibus mortuorum compactum, quem in vulgari *Perleich*, eò quòd legio ibi perierit, usque hodie vocant, vicumque ex nomine Vari appellatum monſtrant.

CAP. V.

Qualiter Auguſto in Hiſpania morante, totus Oriens ſubjectionem ultrò obtulerit, Parthusque pacem poſtulans, ſigna quæ Craſſo ablata erant, remiſerit, totoque orbe deſcripto, Ianus clauſus ſit. De humilitate Auguſti.

INTER hæc Auguſto apud Tarraconem citerioris Hiſpaniæ urbem morante, Legati Indorum & Scytharum cum muneribus pacem poſtulantes veniunt. Et ſicut quondam Alexandro in Babylone poſito, ſummi Occidentis nationes: ſic & nunc Cæſari à ſummo Oriente gentes ad ultimum occidentem ſupplices, ſubjectionemque promittentes, ultrò occurrunt: Parthi etiam transmiſſis ſignis, quæ occiſo Craſſo Romanis abſtulerant, obſidibusque datis pacem poſtulant. Et ſic toto orbe Romanis ſubjecto & deſcripto, tertiò ab Auguſto Janus clauditur, ac per XII. annos clauſus manſit. Ipſe verò Auguſtus, quamvis jam totius orbis eſſet Dominus, nunquam tamen ſerio, vel joco Dominum paſſus eſt ſe vocari. Ubi profectò ſuperbiæ noſtræ obviatur, qui hoc ſummopere Chriſtiani & Sacerdotes expoſcimus, quòd rationis intuitu etiam gentes declinarunt.

CAP. VI.

Quod Iudæis ſicut cæteris gentibus, ſub Cyrino cenſus indictus ſit, & de Iuda Galilæo.

EO tempore dum Judæis, ſicut cæteris gentibus, cenſus ab Auguſto, Cyrino præſide, indicitur, Judas Galilæus, qui in Actibus Apoſtolorum memoratur, fuiſſe invenitur. De quo in hiſtoria Judaici belli ſecunda Joſephus ſic ait: *Quo tempore vir Galilæus, Iudas nomine, ad diſceſſionem cogebat, peſſimum fore eis perſuadens, ſi acquieſcerent ſolvere tributa Romanis, & poſt Deum, mortalem ſuſcipere dominatum.* De Cyrino verò ſic ait: *Cyrinus vir unus ex conſenſu curiæ per ſingulos Magiſtratus usque ad gradum Conſulatus aſcendens,*

aſcendens, cæterum quoque honorabilis cum paucis in Syriam venit, a Cæſare jus dare gentibus m[illegible]us.

CAP. VII.

De incarnatione Domini, & quomodo ea quæ ſub Auguſto facta ſunt, regno Chriſti conveniant. Inchoatio annalium ab incarnatione D[illegible]ini.

ITAQUE jam ſedatis omnium ſeditionum motibus, pace inaudita ſeculis reddita, totoque mundo ad Romanorum cenſum deſcripto, anno Imperii Cæſaris Auguſti XLII. anno ve[illegible] Urbe condita DCCLII. olympiade CXCIII. revolutis ab Adam V. millibus quingentis annis, regnante in Judæa Herode, filio Antipatris, alienigena, juxta hebdomadas Danielis LXX. Jeſus Chriſtus Filius Dei, ſecundùm carnem filius David, ex Maria virgine in Bethlehem Judæ naſcitur. Qui ut lux mundi paxque vera monſtraretur, eadem qua natus eſt nocte paſtoribus cum magna luce angelus gaudium nati prædicans apparet. Cui multitudo cœleſtis exercitus conſonans, *Gloriam in excelſis* Deo decantat, pacemque in terra hominibus bonæ voluntatis veniſſe denunciat. Et nota, quòd, ſicut ſuprà dixi, Romanorum ac Babyloniorum regna ſimilem ortum progreſſumque in pluribus habuerunt. Regnante enim apud illos primo Rege Nino, XLII. regni ejus anno, Abraam, ad quem primò de Chriſto facta promiſſio, natus eſt. Regnante rurſum primò apud Romanos Cæſare Auguſto, XLII. item re[illegible] ejus anno, promiſſus Abraæ, cunctiſque deſideratus gentibus, naſcitur Chriſtus. Nota[illegible]dum præterea, quod Auguſti regnum, regni Chriſti, qui ejus temporibus eſt natus, in pluribus fuit prænuntium. Ille enim VIII. Idus Januar. ab Oriente rediens, Regibusque ſibi ſubjugatis, ac civilibus ſedatis motibus, cum triplici triumpho in Urbe ſuſcipitur, Auguſtu[s]que vocatur. Iſte natus, humiliterque in carne latens, ſimiliter eadem die, id eſt, VIII. Idus Januar. quam nos Epiphaniam dicimus, ſtella Duce, ab Oriente trinis adoratur muneribus, apparenſque qui antè latuerat Auguſtus, ac Rex Regum declaratur. Quod quidem tunc præfigurabatur, ſed jam completum eſſe, Chriſtum ſcilicet non ſolùm in cœlis regnare, ſed & in terris Regibus omnibus imperare, luce clarius cernitur. Unde pulchrè ea, qua hoc præfiguratum eſſe diximus die, in laudem ejus canit eccleſia: *Ecce advenit dominator Dominus, & regnum in manu ejus, & poteſtas, & imperium.* Et in offertorio: *Et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſervient ei.* Per hoc enim quòd dominator Dominus vocatur, Auguſti ei nomen attribuitur: per hoc verò quòd Imperium & Regnum in manu ejus dicitur, Imperatoria ei dignitas aſcribitur: per hoc autem quòd Reges eum adorare, omneſque gentes ſervire aſſerunt, Monarchiæ apex, id eſt, ſingularis ſuper totum mundum principatus, ejus eſſe decernitur. Illis diebus largus olei rivulus in transtyberina Urbis regione fluxiſſe invenitur, ut naſciturus in carne, qui ſuper omnes Reges oleo lætitiæ & exultationis Spiritu Sancto ungendus foret, monſtraretur. De pace verò & deſcriptione orbis rationem me in prologo reddidiſſe recolo, ubi & hoc adjiciendum puto, quòd Dei Filius in carne veniens, Romanæ civitatis civis aſcribi voluit. Cum enim civitas illa in perfidia poſita, proculdubio civitas fuerit mundi, quare ei civitatis Dei Princeps & auctor natus aſcribi voluit? Niſi quòd per hoc oſtendebat, ſe adhuc veniſſe, ut de civitate mundi miro & ineffabili modo faceret civitatem ſuam. Ut apertiùs loquar: inter Judæos natus, gentibus aſcribitur, ut per hoc transferendam gratiam ex illo populo ad gentes, manifeſtè daret intelligi. Igitur novo homine, qui veterem evacuavit nato, annalibus quoque à Nino ad Urbem conditam, ac inde uſque ad id tempus productis, terminum demus, ab ejuſque ortu annales noſtros ordiamur.

Comparatio regni Chaldæorum & Romanorum.

CAP. VIII.

Quàm crudele piaculum Herodes in coævos Chriſti exercuerit, & quem vitæ ob hoc exitum juxta Ioſephum ſortitus fuerit: & de Archelao.

A[illegible]O ab incarnatione Domini III. Herodes Judæorum Rex, à Magis Chriſtum na[illegible] audiens, immaniſſimum ſcelus perpetravit. Timens enim, cum eſſet alienigena, [illegible] ſemine David natum eſſe puerum, qui jure hæreditatis regnum requireret patris,

Herodis inhumanitas moriſque.

patris, callidè loco ac tempore perſcrutato, circa Bethleem a bimatu & infra pueros occidi præcepit, nutricio Chriſti antè per Angelum præmonito, pueroque in Ægyptum tranſlato. Quod ſcelus Dominus advertens, diriſſima & indecora cum morbo ac clade in extremis flagellavit. Unde Joſephus in XVII. Antiquitatum libro de ipſo ſic ait: *Herodem porro amarior indies morbus urgebat, ſupplicia Deo commiſſi ſceleris expetente. Lento namque igne extrinſecus in ſuperficie urebatur, intrinſecus vero vaſtum condebatur incendium. Aviditas quoque inexplebilis ſemper inerat cibi, nec tamen ſatietas unquam rabidis incitata faucibus, valebat implere inguviem. Inteſtina interius ulceribus tabida putreſcebant.* Et poſt pauca: *Sed & verenda ipſa putredine corrupta ſcatebant vermibus ſpiritus quoque incredibilis, erecta tentigo.* Et infra. *Dicebatur igitur ab his, quibus inerat divinandi peritia, divinitùs has pœnas ob impietatem ejus, & multa crudeliter geſta depoſci.* Refert etiam, quòd ubi deſperare ſalutem cœpit, ex ſingulis vicis atq; caſtellis nobiles ac Primarios viros ad ſe vocatos in vincula poſuerit. Accerſitaque ad ſe ſorore ſua Salome, atque ejus viro Alexandro. Novi inquit, Judæos de meo interitu gaviſuros, ſed potero habere lugentes, & exequias honorabiles ex plangentium multitudine, ſi volueritis vos meis parere præceptis. Statim ergo ut exhalavero ſpiritum, omnes quos in cuſtodia habeo interficite, ut omnis Judæa, & omnis domus defleat obitum meum. Et non multo pòſt cum vitæ exitum adeſſe ſentiret, ad incidendum malum petivit cultrum, quo accepto, in ſeipſum ictum vibravit. Proſequitur etiam idem Scriptor, quòd antequam moreretur, poſt duos quos antè necaverat, tertium quoque filium interfecit. Et ita tam maximis doloribus corporis, quam flagitioſiſſimis parricidii piaculis, infeliciſſimè vitam finivit. Quod illi proculdubio ob ſacrilegium in Chriſtum, ejusque coævos crudele commiſſum, piaculum eveniſſe creditur. Mortuo Herode, Archelaus filius ejus ſucceſſit in regnum.

Ioſeph Ant. l.17. cap. 8.

CAP. IX.

De fame in Urbe Roma, & aperto Iano, pro Dacorum & Athenienſium ſeditione.

ANNO ab incarnatione Domini VI. maxima fames in urbe Roma fuit, quæ in tantum invaluiſſe dicitur, ut Laniſtarum familias, & peregrinos, ſervos quoq; absque Medicis & Præceptoribus ab Urbe expelli Auguſtus præceperit. Ea tempeſtate Auguſto jam ſene, Jani portæ, quæ ex longo ocio rubiginem contraxerant, propter Athenienſium & Dacorum ſeditionem aperiuntur, nec ante Veſpaſianum clauſæ fuerunt. Nulla tamen, quamvis in procinctu milles eſſet, poſt longa tempora bella tonuerunt. Quod profectò ob novi Regis novum ortum eveniſſe credendum eſt, ut tantæ ſeditiones ſine bellorum cladibus terminarentur. Hucusque Cornelius Tacitus.

CAP. X.

De morte Auguſti, & regno Tyberii, & triumpho de Germanis per Germanicum Druſi filium: de adulterio callide à quodam perpetrato, & à Cæſare quomodo vindicatum ſit.

Tyberius Cæſar.

ANNO ab incarnatione Domini XV. Auguſtus LVIII. Imperii ſui anno, vivendi finem fecit, eique Tyberius privignus in regnum ſucceſſit. Hic moderatiſſimè Rempub. gubernans, nec cives intus injuriavit, nec foris bellorum tempeſtates movit. Quarto verò Imperii anno, id eſt, ab incarnatione Domini XIX Germanicus Druſi filius, Caligulæ pater, de Germanis triumphavit. In tantum autem tunc temporis humanus fuiſſe fertur Tyberius, ut dum augenda tributa præſides ſuaderent, reſponderit: Boni paſtoris eſſe pecus tondere, non deglubere. His diebus ſceleratus quidam Mundus nomine, callidiſſimè quandam matronam caſtam Paulinam decepit. Cum enim ſæpe de adulterio eam attentaret, nec proficeret, Sacerdotes templi precio conduxit, ut quempiam deorum cum illa commiſceri velle denunciarent. Refert marito mulier, maritus laudat. Sicque in templum nocte veniens mulier, Deum illum præſtolabatur. Veniens ergo Mundus, voto potitur ſub nomine Dei. Poſt hoc improperat mulieri, quod fecerat. Illa rurſum marito refert. Quod ſcelus dum Cæſar a marito comperiſſet, debita animadverſione templum quidem ſubvertit, Sacerdotes in crucem egit,

juveni

[illegible] tanquam amoris magnitudine decepto, inani ductus miſericordia pepercit, ac [illegible]dere perſuaſit. Hæc idcircò ponere volui, ut oſtenderem, Tyberium quidem [illegible] tum fuiſſe, ſed in judiciis ſuis contra peccantes remiſſum: quod penè omnium manſuetorum judicum eſt vitium.

CAP. XI.

De prædicatione & baptiſmo Ioannis, & poſt, ipſius Domini. De morte Ioannis, teſtimonium de hoc Ioſephi, & item teſtimonium ejus de Domino.

ANNO ab incarnatione Domini XXX. anno verò Tyberii Cæſaris XV. cum jam in Iu[dæa] quatuor Principes, quos Græci Tetrarchas vocant, Archelao mortuo præſiderent, Joannes in deſerto baptiſmum pœnitentiæ prædicare cœpit: ad cujus baptiſmum Dominus quoque aquas ſanctificaturus, baptizandus venit: & exhinc prædicare, & miracula facere cœpit. Elegit ergo Principes civitatis ſuæ XII. quos vocavit Apoſtolos, inter quos primum civitatis, unum conſtituit Principem Petrum. Poſt quos ſecundi ordinis viros LXXII. poſuit diſcipulos. Brevi poſthac interjecto tempore maximus [illegible] civitatis Dei civis Joannes, utpote cui ipſa veritas teſtimonium dans, *Inter natos* inquit *mulierum non ſurrexit major Ioanne Baptiſta* Herodem de inceſtuoſo arguit connubio: ob quam cauſam ab eo in carcerem ponitur, dieque natalis ſui, quod in Evangelio plenius habes, eductus, flagitiosè inter epulas necatur. Idipſum Joſephus refert, bellumque maximum inde ortum inter Herodem & Aretham Regem Arabiæ, ignominiam filiæ vindicantis, in quo Herodis exercitum extinctum memorat. Ait ergo Joſephus hoc modo: *Quibuſdam autem Iudæorum videbatur ideò periiſſe Herodis exercitum, quod in eum ſatis juſte ultio divina commota ſit, pro vindicta Ioannis, qui vocabatur Baptiſta. Hunc enim Herodes occidit, virum valde bonum, qui præcipiebat Iudæis virtutis operam dare, juſtitiam colere, in Deum ſervare pietatem, & per baptiſmum in unum coire: tunc demum enim baptiſmum acceptabilem fore, ſi non ſolùm ad abluenda peccata, verum etiam ad caſtimoniam corporis ſumatur, atque ad animæ juſtitiam, purificationemque ſervetur, omniumque pariter virtutum velut ſignaculum, & cuſtodia quædam fidelis habeatur. Qui cum ab eo præcepta hujuſcemodi docerentur, atque ad audiendum eum per plurima multitudo concurreret, veritus Herodes, ne fortè doctrina ejus perſuaſione populi à ſuo regno diſcederent (videbat enim quod præceptis ejus ac monitis obedire in omnibus parata eſſet plebs) melius credidit priusquam novi aliquid fieret, prævenire hominem nece, quam poſtmodum turbatis rebus ſeram pœnitudinem gerere. Ex ſola hac ſuſpicione Herodis vinctus in caſtellum Macheruntæ abducitur Ioannes, ibique obtruncatur.* Hæc de Joanne. De Salvatore verò ſic ait: *Fuit iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum nominare fas eſt: erat enim mirabilium operum effector & Doctor omnium eorum hominum, qui libenter quæ vera ſunt audiunt, & multos quidem Iudæorum, multos etiam ex gentibus ſibi adjunxit. Chriſtus hic erat. Hunc accuſatione primorum noſtræ gentis virorum, cum Pilatus in crucem agendum decreviſſet, non tamen deſeruerunt hi, qui ab initio eum dilexerant. Apparuit enim eis tertia die iterum vivus, ſecundùm quod divinitus inſpirati Prophetæ, vel hæc, vel alia de eo innumera miracula futura eſſe prædixerant. Sed & in hodiernum diem Chriſtianorum, qui ab ipſo ſunt nuncupati, & nomen perſeverat, & genus.* Hoc idcirco de Religione noſtra doctiſſimi viri, ſed Judæi teſtimonium ponere volui, ut oſtenderem Judæos de adventu Chriſti non ignorare, ſed ad damnationis augmentum invidia excæcatos, credere nolle.

Ioannes baptiſta.

Matth. 11.

Ant. lib. 18. cap. 7.

Ioſephi de Chriſto teſtimonium, lib. eodem cap. 4.

CAP. XII.

De paſſione Domini, quod Tyberius auditis miraculis Domini, de eo Romæ decreverit, & quomodo Senatum reclamantem ſibi tractaverit, & quæ mala Iudæis fecerit. De paſſione Stephani, & malis Iudæorum.

ANNO ab incarnatione ſua XXXIV. regnante adhuc Tyberio, in Hieroſolymis [illegible] præſidente Pontio Pilato, Dominus ad paſſionem venire dignatus fuit, ac in loco [Golgoth]æ extra portam in Paraſceve à Judæis gentibus traditus, ſexta hora crucifigi[tur]. [Ten]ebræ eadem hora uſque ad horam qua expiravit nonam, non ſolum in Judæa, ſed & per totum mundum factæ ſunt. Et ſicut ſcriptum eſt:

Impiaque

Impiaque æternam timuerunt ſecula noctem.

Quas tenebras non ex eclipſi Solis, ſed ex miraculo accidiſſe, XIV. Luna, quæ tunc fuit, etiam ipſis infidelibus probavit. Terræmotus quoque tunc factus, quasdam civitates Aſiæ diruit, quæ propter hoc etiam à tributo libertati datæ a Tyberio fuerunt. Dixiſſe tunc ferunt unum ex Philoſophis, quem Dionyſium Areopagitam putant: Deus naturæ patitur. Poſt reſurrectionem ergo, & aſcenſionem Domini Pilatus de converſatione miraculisque ejus, paſſione quoque ac reſurrectione Tyberio Cæſari ſcripſit.

Romani Chriſtum renuunt.

Quo audito Tyberius colendum eum inter deos eſſe decernens, ad Senatum retulit. Senatus autem, eo quòd prius ad eos cauſa delata non fuiſſet, edictum Cæſaris recipere recuſavit, quinimò exterminandos ab Urbe hujus nominis ſectatores cenſuit. Ob quam cauſam Auguſtus ex manſuetiſſimo Prioeipe factus eſt ſæviſſima beſtia, pluriinosque Senatorum ac nobilium perdi præcepit. Sicque factum eſt, ut dum Regem Chriſtum recipere nollent, Regem Cæſarem ultorem ſuſtinerent. Nutu tamen Dei id factum creditur, ne fides Chriſti ab homine infideli teſtimonium, & à terreno principe auctoritatem accepiſſe videretur. Eodem anno magnus princeps civitatis Dei Stephanus, ab his qui & dominum occiderunt, lapidatur. Tyberius Judæos perſecutores Chriſti, in provincias gravioris cœli religavit, in urbeque manentes ſubmovit, & perpetuæ ſervituti addixit. Initia dolorum hæc. Qualibus enim malis, ſecundùm Prophetiam Domini, eò quòd non cognoviſſent tempus viſitationis ſuæ, poſtmodum à Romanis attriti ſint, cum ad id tempus ventum fuerit, dicemus.

CAP. XIII.

De morte Tyberii & ſubrogatione C. Caligulæ: quomodo Cajus Iudæos perſecutus fuerit, legationemque eorum per Philonem factam ſpernens, templum prophanaverit. De fine Pilati: de victoria Cæſaris, & de pluribus abominationibus ejus, morteque ipſius.

C. Caligula.

ANNO ab incarnatione Domini XXXIX. Tyberius XXIII. imperij ſui anno veneno periit. Cui C. Caligula tertius ab Auguſto in regnum ſucceſſit, vir omnium ante ſe ſceleratiſſimus, & qui verè Romanis blaſphemantibus, ac Judæis perſequentibus ultor adhibitus videretur. Hujus diebus cum in Alexandria plurimis malis opprimerentur Judæi, Philo Judæus primus inter primos Philoſophorum, ab eis ad depromendam querimoniam ad Cæſarem mittitur.

Philo Judæus.

Hic eſt Philo, qui inter multa præclara opera, librum in quo plurimùm Chriſtianos commendat, compoſuit. Librum quoque Sapientiæ, qui ſic incipit: *Diligite juſtitiam*, quia Græcam redolet eloquentiam, à quibusdam edidiſſe creditur. In cujus rei argumentum quædam ibi poſita de Chriſto, non Prophetarum, ſed Hiſtoriographorum more, non futura Prophetantium, ſed præterita narrantium invenies, ut eſt illud: *Dixerunt impii, Opprimamus virum juſtum injuſtè.* Et infrà: *Promittit ſe ſcientiam Dei habere, Filium Dei ſe nominat.* Et item: *Morte turpiſſima condemnemus eum.*

Sap. 2.

Hunc Philonem in tantùm fuiſſe ſectatum Platonem refert Hieronymus, ut in proverbio apud Græcos de ipſo diceretur, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει: id eſt, aut Philo eſt Platonis, aut Plato Philonis. Cum ergo ad Cæſarem legatione fungeretur Judæorum, non ſolùm ſpernitur ab eo ob illius populi odium, ſed & ut templum prophanetur, ipſeque ibi ut Deus colatur, ab Auguſto præcipitur.

Pilati interitus.

Pilatus quoque tantis a Cæſare malis atteritur, ut ſuo ſe gladio interfeciſſe dicatur. Vide juſtiſſima ac occultiſſima Dei judicia de inimicis ſuis: per flagitioſiſſimum hominem ſe ulciſcitur, ipſeque immobilis manens, cum labore ac furore civium mundi, de hoſtibus triumphat. Sunt etiam nonnulli, qui eum apud Viennam urbem Galliæ in exilium truſum, ac poſt in Rhodanum merſum dicant. Unde hodie naves ibi periclitari ab incolis affirmantur. Iisdem diebus Cæſar Germaniam, Galliamque percurrens, in Britanniam tendit: ubi dum Bellinum Britannorum Regis filium in deditionem accepiſſet, Romam revertitur. Sed non minor ejus in ſuos crudelitas, quàm in hoſtes fuit. Sorores enim ſuas, quas primò ſtupro polluit, poſtmodum exilio damnavit. His & aliis multis tam flagitioſe, quàm crudeliter commiſſis ſceleribus à protectoribus ſuis quarto imperii ſui anno interficitur. Inventi ſunt poſt mortem ejus duo libelli,

quorum

quorum unus Pugio, alius Gladius dicebatur, in quibus lectiſſimorum Romanorum nomina morti deſtinatorum, ſcripta fuiſſe dicuntur. Atca quoque variis venenis plena apud eum inventa eſt, quæ in mare fuſa plurimos etiam piſcium interfecerunt. Haud dubium, quin propter germinantia Chriſtianorum tempora, tam immmanem tyrannum ab hac luce Dominus ſubtraxerit: qui ſi vixiſſet, quantam populi ſtragem facturus fuerat, ea morte piſcium intelligi datur.

Iulij Cæſaris cruenta mors.

CAPUT XIV.

De Tyberio Claudio, quòd fames ſub ipſo in Judæa fuerit: quòd Jacobus occiſus, Petrus invinculatus eodem tempore ſit: de morte Herodis junioris, & Theoda.

ANNO ab incarnatione Domini XLIII. occiſo Cajo, Claudius IIII. ab Auguſto imperium ſuſcepit. Hujus diebus famam fuiſſe in Judæa, quam Agabus ante prædixerat, Lucas refert, addens fratribus ibidem manentibus eleemoſynas ex Antiochia, per Paulum & Barnabam miſſas. Joſephus quoque Helenam Reginam Adjabenorum, neceſſitatibus pauperum iiſdem diebus plurima largitam memorat. Adjungit etiam Lucas, quòd in illo tempore, quod ſine dubio ſub Claudio fuiſſe Euſebius confirmat, Herodes Jacobum occiderit, Petrum in vinculis ab Angelo liberatum poſuerit. Hoc ſcelus Regis perpetratum ultio divina animadvertit. Quod Lucas hoc modo proſequitur: *Cùm (inquit) in Cæſaream deſcendiſſet Herodes, & in die ſolennè præclara veſte & regia indutus, pro tribunali conſediſſet, ac de ſublimi concionaretur ad populum: cumque populus acclamaret ei, Voces Dei, & non hominis, ſtatim percuſſit eum Angelus Domini, eo quòd non dederit gloriam Deo, & ſcatens vermibus expiravit.* A Joſepho quoque idem, ſed prolixiùs dictum invenies, iiſdem diebus fuiſſe Theodam, de quo Lucas Gamalielem inducit loquentem, hoc modo: *Surrexit Theodas quidam, dicens ſe eſſe magnum quendam, qui deſtructus eſt, & omnes qui ſequebantur eum, diſſoluti ſunt,* Joſephus ſimiliter affirmat.

Actor. 11.

Ibidem.

Actor. 5.

CAP. XV.

De diviſione Apoſtolorum in omnes gentes. De Petro & Simone mago. De Marco Evangeliſta, & Diſcipulis Petri ab eo miſſis. De victoria Claudij ac ſeditione Judaici populi. De expulſione eorundem, de Urbe, & ſeditione Romani populi, occiſione Senatorum & militum. De morte Claudij.

CUm igitur civitas Chriſti, & imperium, quod penè in Judæa tantùm ante nativitatem ejus fuit, dilatandum in omnes gentes foret, Apoſtoli, utpote Principes & architecti hujus civitatis, in omnem terram verbum vitæ prædicaturi exeunt, in fineſque orbis terræ diſperguntur. Hinc Petrus aliorum Princeps, totius orbis dominam ſortitur Romam. Paulus, qui alios ſapientia præcellebat, omnium prudentiſſimam, totiusque Philoſophiæ fontem adiit Græciam. Joannes Aſiam, Andreas Achaiam, Matthæus Æthiopiam, Thomas & Bartholomæus utraſque Indias, Simon & Thaddæus Ægyptum & Meſopotamiam: ac ad ultimum Perſidem & Scythiam, Philippus Hierapolim. Jacobus in Judæa permanens, Hieroſolymorum rexit Eccleſiam. Nam alter Jacobus ab Herode decollatus erat, qui tamen prius (ut dicitur) Hiſpanis prædicaverat, ubi & adhuc ſepulchrum ejus clarum habetur. Hi non armis, ſed longè efficacius Dei verbo orbem aggreſſi, non alieno, ſed proprio ſanguine, multò quàm Romani clarius, de univerſo mundo triumpharunt. Petrus itaque Romam veniens, Simonem hæreſiarchiam omnium in magica arte peritiſſimum, ac ſpurciſſimum, Urbem ſubvertentem invenit. Iſte dudum à Philippo in Samaria baptizatus, dum gratiam miraculorum ab Apoſtolis oblata pecunia peteret, & non impetraret, converſus retrò poſt Satanam, apoſtatavit, ſeque ex multis dæmonum præſtigiis miracula faciendo, Deum aſſerere non erubuit. Petrus verò in Urbe Roma ſalutifera vitæ verba docere cœpit, & quod ore docuit, ſignorum efficacia confirmavit. Exhinc Romæ cœperunt eſſe Chriſtiani. His diebus Marcus, qui primus Alexandrinam rexit Eccleſiam, ex ore Petri Evangelium in Italia Latino ſcripſit eloquio. Nam Matthæus ſuum antea in Judæa He-

Simonis magi improbitas.

Evangelium Marci.

braico ſermone ſcripſerat. Reliqui duo, Lucas, ſcilicet & Joannes, ſua poſtmodum Græca lingua ediderunt. Petrus exhinc cathedram Romæ ſuſcipiens, civitatemque Dei vivis ex lapidibus verbo & exemplo conſtruere ſtudens, nobiliſſimas orbis Urbes civibus Chriſti, ac Sacerdotibus illuſtravit. Nempe beatam Apollinarem Ravennam, Metim Clementem, ad floreutiſſimam verò Galliæ Urbem Treverim, tres ſimul Pro-

S. Maternus.

ceres Valerium, Eucharium ac Maternum deſtinavit. Qui dum Alpes tranſiſſent, Maternus in via moritur: quo facto perculſi ſocij Romam revertuntur. Beatus itaque Petrus Apoſtolus paſtoralem virgam, ut traditur, per eos ad ſuſcitandum eum miſit. Qui venientes ad locum ſepulchri, XXXIII. dies invenerunt eum in monumento jacentem: attamen viri Dei fide & operibus bonis pleni, ſub obedientia magiſtri, admota virga, ſocium a morte ſuſcitaverunt. Qui (ut fertur) poſt Eucharium & Valerium per tot annos Treverenſem & Agrippinenſem rexit Eccleſiam, quot dies antea in ſepulchro jacuerat. Oſtenditur autem adhuc eadem virga in argumentum rei quam diximus, Treveri ac Agrippinæ, ita quòd ſuperiorem ejus partem Treverenſes, inferiorem Colonienſes habeant. Ea tempeſtate Claudius Britannos, eo quòd transfugas non reddidiſſent, exercitu petit, ac ſine ſanguine vel prælio, mirum dictu, ferociſ-

Orcades Inſulæ.

ſimam gentem in deditionem accepit. Orcadas etiam in ultimo poſitas Oceano Inſulas Imperio adjecit, ſextoque menſe, ex quo proficiſci cœperat, in Urbem rediit. Anno Imperij ejus VII. tanta ſeditio in feſtivitate Paſchæ Hieroſolymis orta eſt, ut de his qui conſtipatione populi in foribus templi opprimerentur, XXX. M. Judæorum inventa ſint. Anno Imperij ejus IX. Judæos Urbe trudi præcepit, quòd non ſolùm Joſephus, ſed & Suetonius refert; *Claudius* (inquit) *Judæos impulſore Chriſto, aſſiduè tumultuantes Roma expulit.* Sequenti anno tanta famea in Urbe fuit, ut Imperator in medio foro ignominioſe fragmentis panum projectis, in palatium fugiens, excitatæ plebis furorem evaluerit. Non multo pòſt elapſo tempore, XXXV. Senatores, & CCC. equites parvia de cauſis interfecit, ipſe verò XIV. Imperii ſui anno veneno interiit.

CAPUT XVI.

De flagitioſa vita Neronis, & perſecutione in noſtros. De Ægyptio falſo Propheta. De morte Jacobi Apoſtoli, Scriptisq; Apoſtolorum.

Nero Cæſar.

ANNO ab incarnatione Domini LVII. Nero quintus ab Auguſto, Imperium ſuſcepit, vir omnium flagitioſiſſimus, utpote qui C. Caligulam avunculum ſuum nequitia tranſcenderet. Tantæ quippe petulantiæ fuit, ut aſſumpto varii veſtitus dedecore, tam Græciæ quam Italiæ Urbes, & theatra perluſtraret ipſoſq; hiſtriones ineptiis ſuis vinceret. Luxuriæ verò tam effrenatæ, ut retibus aureis piſcatus fuiſſe, in comitatu quoque nunquam minus quàm mille carrucas habuiſſe dicatur. Hic etiam extrimia laſcivia Urbem incendi præcepit. Quæ dum ſex dies ſeptemque noctes jugiter ardecet, ipſe in altiſſima Mecenatiana turre ſtans, pulchritudine flammæ delectatus, Iliadam tragico decantabat habitu. De libidinibus ejus dicere abhorreo, quippe qui nec matre nec ſorore abſtinens, contra naturam quoque peccare non abhorruit. Quid eo

Seneca.

ſcelerarius, qui magiſtro ſuo Senecæ à morte non pepercit? Hic enim vita & ſcientia clarus, Philoſophiæ ſtudium coluit, frequentesque ad Paulum Apoſtolum literas mittens, & ab eo reſcripta ſuſcipiens, Chriſtianis religionis amicum ſe oſtendit. Unde & à Hieronymo in libro illuſtrium virorum, inter cives noſtros ponitur. Præterea pluribus occiſis Senatoribus, in matrem, in fratres, ſorores ac uxores parricida & inceſtuoſus extitit. Avaritiæ verò tam incaplebilis erat, ut poſt innumerabilem pecuniæ theſaurum, quem negociatoribus vi rapuerat, centies centena millia ſeſtertiorum ſingu-

Prima perſecutio Chriſtianorum.

lis annis à ſenatu ſibi dari inſtituerit. His flagitioſiſſimis factis impietatem in Deum adjecit. Primus enim perſeſecutionem in Chriſtianos movit: quod non ſine conſilio Dei factum credimus, ut videlicet civitas ſua talem hoſtem primò haberet, quem ob flagitiorum ſuorum ſcelera, civitas etiam mundi abhorreret, cui nihil præter honeſtatem inhoneſtum videbatur. Anno Imperij ejus primo, poſt Marcum Evangeliſtam Anianus Sacerdotium ſumpſit Alexandriæ. Per idem tempus graviter Judæos afflixit Ægyptius quidam falſus Propheta, qui in brevi magica arte fidem Prophetæ fecerat, adeò

ut

collectis ſibi X X X. millibus virorum, montem Oliveti occupaſſet, paratus inde Urbem irruere, & tyrannidi ſuæ ſubjugare. Felix autem congreſſione cum ipſo facta, eum in fugam vertit, aliiſque peremptis, ſive captis, cœpta facilè reſtinxit. Unde in Actibus Apoſtolorum Felix ad Paulum dicit: *Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitaveras populum?* Poſt Felicem Feſtus Judæis a Nerone præponitur, apud quem dum Pauli cauſa ventilatur, Judæis inſiſtentibus, Paulus Cæſarem appellans, ut Actus Apoſtolorum referunt, Romam vinctus mittitur, ac eò veniens, verbum vitæ inceſſanter prædicavit. Hucuſque Lucas librum Actuum Apoſtolorum perduxit. Judæi poſtquam fruſtratas inſidias, quas Paulo intenderant, vident, in Jacobum fratrem Domini, qui dicebatur Juſtus, Hieroſolymorum Epiſcopum, immanitatem nequitiæ ſuæ vertunt, eumque fidem Chriſti abnegare expetunt. Statuunt itaque eum Scribæ & Phariſæi ſuper pinnam templi, & voce magna clamantes ad eum dicunt, Virorum juſtiſſime, cui omnes obtemperare debemus, quoniam populus errat poſt Jeſum, qui crucifixus eſt, enuncia nobis quod ſit oſtium Jeſu. At ille dum libera voce, intrepidaque mente Chriſtum conteſtatur ſedere in cœlo à dextris ſummæ virtutis Dei, de pinna templi præcipitatur, illæſuſque manens, fullonis vecte (aut pertica) percuſſus, martyrio conſummatur. Is tantæ ſanctitatis ac juſtitiæ fuiſſe ab ipſis quoque Judæis credebatur, ut ob ejus necem Joſephus civitatem à Romanis poſtmodum deſtructam eſſe velit. Hic civitatem Dei non ſolum factis informavit, ſed & unam de VII. Epiſtolis, quæ Canonicæ dicuntur, utilem valde, & ſale Sapientiæ conditam ſcripſit Epiſtolam. Aliorum enim Apoſtolorum ſcripta, præter Petri & Pauli, Joannis & Judæ Epiſtolas, Joannis quoque & Matthæi Evangelia, in Canone non habentur. Jacobo ſucceſſit Cleophæ filius, qui in Evangelio memoratur Simon, quem conſobrinum Domini juxta carnem fuiſſe Egeſippus memorat.

Act. 21.
Act. 25.
Iacobi fratris Domini martyrium.

CAP. XVII.

De paßione Petri & Pauli, & imminutione Romani Imperij & morte Neronis.

IGITUR dum Nero Chriſtianus perſequendo, civitatem Dei deſtruere molitur, beatiſſimos Apoſtolorum Principes Petrum & Paulum, Petrum in cruce pedibus ſurſum verſis, Paulum gladio plecti præcipiens, utroſque beata coronavit martyrio. Quod ſequenti anno Urbs miſera ſenſit: nam in tantum peſtilentia eam invaſit, ut XXX. millia funerum ſupputarentur. Sub eadem perſecutione occiduntur Proceſſus & Martinianus, aliique plurimi. Petro Romæ ſucceſſit Linus, Antiochiæ Evodius. Iiſdem diebus cum maxima civium ac ſociorum clade, duo oppida in Britannia capiuntur. Eodem tempore Romani milites, pluribus in Oriente amiſſis Provinciis, ſub jugum Parthorum ignominioſè venerunt. Tres civitates in Aſia, id eſt, Laodicea, Hierapolis, Coloſſa terræ motu conciderunt. Et nota, quod Apoſtolis in Urbe martyrio coronatis, ſecularis illius Urbis dignitas minui cœpit.

Petri & Pauli Apoſtolorũ martyrium.
Terræ motus Aſiaticus.

Nero ut audivit in Hiſpania Galbam ab Exercitu Imperatorem factum, animo concidens, cum perturbare Remp. molitur, à Senatu hoſtis pronunciatur. Videns itaque malitiam ſuam ad effectum ſe perducere non poſſe, fugiens ad quartum ab Urbe lapidem, XV. Imperii ſui anno ſe interfecit, in ipſoque familia Cæſarum defecit. Non defuerunt tamen, qui dicerent hoc quod in Apoſtolo legitur: *Et nunc quid detineat ſcitis, ut reveletur in ſuo tempore:* & illud: *Qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat* de Nerone (ſub quo Paulus ſcripſit) dictum fuiſſe: arbitranturque Neronem non mortuum, ſed humanis rebus vivum ſubtractum, uſque ad ultimum tempus, in ea qua tunc fuit ætate appariturum, ipſumque fore antichriſtum. Sed jam ad hiſtoriæ ſeriem revertamur.

2. Theſ. 2.

CAP. XVIII.

De civilibus malis in urbe, & captivitate Ioſephi, imperioque Veſpaſiani.

GALBA ſextus ab Auguſto, morte Neronis comperta, Romam venit: ubi dum nobilem quendam Piſonem ſibi in filium adoptaret, ab Ottone uterque ſeptimo imperii ſui menſe necatur. Itaque dum Romæ Otto uſurpat Imperium, Vitellius in Germania idem arripere conatur. Veſpaſianus in Syria, qui contra Judæos à Nerone miſ-

ſus, [illegible] at, Joſephumque [illegible] eprum [illegible] tem [illegible] nebat, ab exc[illegible] Neronis au[illegible] morte [illegible] tur. [illegible] ma um [c]ivile, & no[illegible] Imp[illegible] in Ap[illegible] pe[illegible] mi[illegible] m R[illegible] tantæ [illegible] on [illegible] zos, [illegible] um [illegible] apud R[illegible] fuit [illegible] ſtatua [illegible] onata, [illegible] E[t] ante- ju[illegible] XX Libris Ant[iqu]itatum [illegible] J[udæ]orum [illegible] R[om]anorum [illegible] libri VII. [L]iber quo[illegible] M[illegible] n ſec[illegible] p[illegible] us à [illegible] m [illegible] Al[illegible] pr[illegible] O[illegible] um bellum pa[r]at. U[illegible] Alp[illegible] ter [illegible] ſum, q[uo]d C[illegible] ſtor [d]icitur, victor [illegible] apud Be[illegible] ſideret, [illegible] qui imperare cœperat [illegible] it. [illegible] ius R[illegible] venien[illegible] uſurp[illegible]: multisque ibi [illegible] inter[illegible] ut audi[ret] de Veſp[a]ſian[o] [illegible] Imp[illegible] ponere [illegible] tat, ſed poſt a [illegible] confortatus [illegible] S[a]binum Veſ[pa]ſiani fratrem in Capitolio [illegible] vit, ibique omnes [illegible] nam [illegible] nubi[illegible] de[illegible]. Veſpaſianus [illegible] qui poſt mortem Neronis [illegible] Pr[illegible] & præcipu[illegible] (qu[illegible] poneretur, conſtanti[illegible] ab eode[m] [illegible] dum dixerat [illegible] cepit, relictoque ad [illegible] ttem [illegible] Tiro, per Alexandriam Romam [v]enit. Porro [illegible] hæ[c] Vi[tell]ius à [illegible] turpi[illegible] tam p[er] viam ſacram, quàm per forum duc[illegible] [illegible] & [illegible] merſus, communi quoque caruit ſepultura. A[illegible] Se- na[illegible] ejus multa crudeliter peracta fuerant. Cognita m[orte] Vitellij, Veſpaſianus Alexandriæ ſubſtitit.

CAP. XIX.

De excidio Hieroſolymorum, & captivitate Iudaici populi, auctoritates de hoc Ioſephi: Quod Titus & Veſpaſianus ob hoc Imperatores dicti, Romæ cum triumpho ſuſcepti ſint. De Jano clauſo, & incremento Romani Imperij. De terræ motu, & peſtilentia. De morte utrorumque & amphitheatro.

IGITUR dum Judæi poſt XL. a paſſione Domini annos, quos in ſpacium pœnitentiæ acceperant, d[illegible] Salvatorem ſcel[illegible] re noluerant, imò in Stephano & in duobus Jacobis occiſis, peccatum peccato [a]pp[o]ſuiſſent, [u]ltio divina, quæ à Domino eis præ[di]cta fu[er]at, jam in populum impium exardeſcere debuit. Præmonitis autem divino reſponſo civibus Christi, ut de Urbe ſac[ri]lega, populoque impiiſſimo, tanquam Loth de Sodomis, trans Jordanem in oppidum Pella nomine, tranſirent, Urbs inſid[iis] a Tito o[b]ſidione in ipſa paſchali feſtivitate, cunctis undecunque populis ad feſtum confluentibus, ci[rcu]m[datur] tandemque cum multo Romanorum ſanguine, expugnatur. V[illegible] templ[illegible] Sac[illegible] Principum multitu[do] [illegible] tuebatur Titus [illegible] etur. Quod dum [illegible] labor [illegible] caperet, tanquam Eccleſiæ Dei germ[en] ante abolitum, cum [illegible] fundi[tus] [illegible] vit, ac juxta Prop[het]am Domini, lapidem ſuper lapidem [no]n reliquit, [illegible] prima con[ditione] ſui M. C. annis. Sexcenta tunc millia [J]ud[æo]rum [illegible] referunt Cornelius & Suetonius.

Hieroſolymorum excidiũ. V[er]um qui inſ[illegible] omnium J[ud]æorum [illegible] ſcire deſiderat, ipſorum Hiſtoriographum Joſephum leg[at] [illegible] Paſchali feſtivitate, tanquam uno carcere concluſos, tricies centena millia [h]o[min]um in Urbe fuiſſe commemorat. Ex quibus tam fame, quàm ferro & igne, und[ec]ies centena millia, exceptis illis qui in Urbibus, aut caſtellis aliis perierant, in h[a]c tantùm periiſſe, idem Scriptor narrat. Att ergo Inter cætera: *Arbitror enim, quod etiamſi adverſus impios cives Romanorum paulisper arma ceſſaſſent, aut hiatu terræ, aut aqua diluvio, aut Sodomitanis ignibus, aut fulminibus cœleſtibus tota, ſupplicium civitas depre[he]ndiſſet, quæ multo infauſtiorem illis qui hæc perpeſſi ſunt, & nequiorem virorum præſentem hanc pertuliſſet ætatem, pro quibus, & omnis gens pari[te]r mereretur extingui.* R[illegible] Judæorum, qui uſque ad DCCCC. M. fuiſſe dicuntur, pe[r] to[tu]m o[rbem] [illegible] pr[illegible] in diem diſpe[rg]unt. Titus poſt tam magni[illegible] um [illegible], Imperator [illegible] appellatur. Veſpaſianus [hi]nc cum Tito filio Urbem ingreditur, ubi cum maximo tripudio, inauditoque triumpho, uno

curru

curru cum filio ſedens, actis ante ſe captis, & Bibliotheca Judæorum, ſuſcipitur. Juſto id judicio Dei factum creditur, ut qui in Patrem & Filium peccaverunt Deum, ab hominibus Patre & Filio plecterentur. Itaque Imperatores omnibus bellorum motibus ſedatis, ſexto Jani ab Urbe condita portas clauſerunt.

His diebus Romanorum Reſpub. plurimùm eſt aucta. Achaia enim, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samotbracia, Cilicia, Comagena iu Provincias redactæ, Romanis legibus ac judiciis paruere. *Cyprius terræ motus.* Nono Imperij eorum anno civitates Cypri terræmotu corruerunt, urbsque peſtilentia conſumitur. Eodem, vel juxta alios X. anno, Veſpaſianus profluvio ventris in villa propria juxta Sabinos moritur: cujus filius Titus, ſegregatis à numero Principum Ottone & Vitellio, octavus ab Auguſto ſuccedit, *Titus Imp.* vir omnium ante ſe Principum moderatiſſimus, in tantùm ut Deliciæ hominum vocaretur. Diem enim in qua nil boni feciſſet, perdidiſſe ſe dicere ſolebat. Hujus diebus bella non fuere, Roma verò in pluribus ſui partibus per ſe conflagravit incendio. Is amphitheatrum Romæ ædificans, quinque millibus ferarum dedicavit. Anno Imperij II. cum omnium planctu in eadem qua & pater villa moritur. Eodem anno Linum, XII. annis in Sacerdotio transactis, Urbis Romæ Epiſcopatum tradidiſſe Anacleto, refert Euſebius.

CAP. XX.

De perſecutione Domitiani in ſuos & noſtros. De Clemente ſucceſſore Petri, quod tunc Domitianus Ioannem Apoſtolum in exilium miſerit,

ANNO ab incarnatione Domini LXXXIII. Domitianus Tito fratri, nonus ab Auguſto, ſucceſſit, *Domitianus.* qui non ſolùm crudeliter in ſuos, quoſdam interficiendo, quoſdam in exilium mittendo, ſævire cœpit: ſed etiam plurimùm ei Reip. damnum, exercitum incautè Germanis & Dacis exponendo, intulit. Hic etiam in tantam prorupit veſaniam, ut ſe Deum & Dominum appellari ac coli fecerit. Secundus quoque poſt Neronem perſecutionem in Chriſtianos movit. *Secunda Chriſtianorum perſequutio.* Anno Imperii ejus quarto Annianus, qui XXII. annis Alexandriæ Eccleſiam Dei rexerat, moritur, cui ſucceſſit Abilius. Anacletus quoque, qui juxta Euſebium in Urbe Roma XII. annis Sacerdotio functus erat, vita decedit, ſedemque Clementi reliquit. Alii verò hunc Cletum dicunt, & Anacletum poſt Clementem ponunt. *Clemens Roman. Epiſcopus.* Hic eſt Clemens, cujus tanquam coadjutoris ſui Paulus meminit, ubi ait: *Cum Clemente, & cæteris adjutoribus meis.* Hic eſt magnus civitatis Dei Princeps, ſapientia præditus, intantum ut à Judæis & Gentibus diligeretur, tractabilis, non ſolùm verbis & factis Eccleſiam Dei informavit, verum etiam monimenta librorum civitati Dei profutura reliquit. Extant ejus inter cætera opera, quam ex perſona Romanæ Eccleſiæ dictavit, ad Corinthios epiſtola, quæ intantum ei, quam ad Hebræos Paulus conſcripſit, conſimilis eſſe cernitur, ut propter hoc illa, quam nominavi, epiſtola, non Pauli, ſed ſua à pluribus putetur. Huic Clementi Petrus ſibi à Domino traditam ligandi ac ſolvendi poteſtatem tradidit, cumque Sacerdotio ſibi ſubrogavit. Quare verò inter eum & Petrum duo medij inveniantur, ab aliis ſatis dictu manifeſtum eſſe putamus. Domitianus dum civitatem Dei perſequi intentat, Joannem Apoſtolum, cæteris martyrio coronatis, ſolum ex Apoſtolis ſuperſtitem, in Pathmos inſulam relegari præcepit, ubi Apocalypſim divina revelatione compoſuit. Ex David quoque ſtirpe genitos exquiri præcepit. Quos dum aſcitos pauperes cognoviſſet, requiſitosque de regno Chriſti, dum illud cœleſte, non terrenum audiſſet, liberos abire permiſit. Sed & perſecutionem, quam adverſus Eccleſias agitari juſſerat, datis rurſum compeſcit edictis. Ipſe verò XV. Imperij ſui anno in Palatio necatus, dedecoroſè ſepelitur. Cui in regnum ſucceſſit Nerva, *Nerva.* anno ab incarnatione Domini XCIX. Hic revocari exules præcepit, unde & Joannes à Pathmo ad Epheſum redire permiſſus eſt.

CAP. XXI.

De Trajano, victoriiſque ejus, ac perſecutione in noſtros. De domo aurea Neronis, & ſeditione Romanorum. De Sacerdotibus Chriſti, qui eo tempore erant. De obitu Ioannis Apoſtoli, & hæreſibus quæ tunc pullulabant.

ANNO ab incarnatione Domini CX. Imperii ſui primo, Nerva moritur, regnavitque pro eo Trajanus, *Trajanus.* XI. ab Auguſto, quem ipſe vivens in filium & hæredem re-

Tertia Chriſtianorum perſequutio. *Corinthus Ebion.* *Nicolaus hæreticus*

gni adoptaverat. Hic apud urbem Galliæ Agrippinam, regni gubernacula ſuſcepit: tranſitoque Rheno, Germaniam in priſtiuum ſtatum reduxit, ac mulias trans Danubium gentes ſubegit. In Oriente quoque Regiones trans Euphratem ac Babylonem ſubjugavit. Hinc eſt illud exemplum, Trajauo bellante victi ſunt Parthi. Is tertius à Nerone Chriſtianos perſecutus, relatu ac monitu Plinij judicis mitior eſt factos. Hujus diebus domus aurea Neronis fulmine concrematur. Judæi etiam tunc multis ſeditionibus turbaverunt Orientem. Eo tempore apud Aotiochiam poſt Enodium tertius poſt Petrum, regebat Eccleſiam Ignatius: Romæ Evariſtus, qui Clementi IX. annis regenti Eccleſiam, ſucceſſerat: Hieroſolymis poſt Simeonem, Juſtus, Smyrneorum cathedram Polycarpus, Hierapolim Papias, ambo Joannis diſcipuli, gubernabant. Quorum Papias quinque libros, qui appellantur verborum dominicorum, ſcripſiſſe dicitur. Joannes poſt multa virtutum ſuarum inſignia, apud Epheſum ſolus ea Apoſtolis ſine effuſione ſanguinis, in pace migravit ad Deum. Ea tempeſtate Menander poſt Simeonem ſurrexit hæreticus. Ceriuthi hæreſis, qui terrenum futurum eſſe Chriſti regnum, & eorum quæ ſub ventre ſunt incitamenta, cibis, potibus, nuptiis prædicabat explenda, pullulabat. Fuerunt etiam Hebiones, id eſt, pauperes, pro paupertate intelligentiæ vocati, Chriſtum ſolum hominem putantes. Sed & Nicolaitarum hæreſis tunc efferbuit, qui ſine ulla reverentia & pudore, promiſcuos & illicitos concubitus licere affirmabant. Iſti Nicolaum unum de VII. illis, qui cum Stephano Diaconi ſunt conſtituti, auctorem ſe hujus rei habere jactant, eò quòd uxorem ſuam, quam pulchram valde habuit, in medium produxerit. Excuſat verò hunc Clemens Alexandrinus, dicens inter cætera: *Mihi compertum eſt, Nicolaum nullam prorſus agnoviſſe mulierem, præter eam, quam in matrimonium acceperat, ejusque liberi caſta virginitate, & ſanctitate incorrupti corporis, usque ad ultimam ſenectutem durarunt.* Quæ cum ita ſe habeant, conſtat illud, quòd in medium Apoſtolorum pro zelotypiæ ſuſpicione produxerit uxorem, ex contemptu vitii, vel libidinis geſtum, quòd per hoc continentem ſe oſtenderet ejus rei, quam nimiè putabatur expetere. Increpabatur enim ab Apoſtolis, quòd nimis tenerè illam diligeret. Sic Clemens XII. Trajani anno, poſt Cerdonem Primus, quartus ab Apoſtolis, Alexandrinam, Romanam verò poſt Evariſtum Alexander gubernavit Eccleſiam. Poſt Ignatium Heros Antiochenæ præſidebat Eccleſiæ.

CAP. XXII.

De manſuetudine & operibus Adriani Ælij, Sacerdotibusque, qui tunc clari habebantur.

Adrianus Ælius.

ANNO ab incarnatione Domini CXVIII. Trajanus XIX. Imperij ſui anno, profluvio ventris apud Seleuciam Iſauriæ, ut dicitur, urbem moritur, eique couſobrinæ ſuæ filius, XII. ab Auguſto, in regnum ſucceſſit Adrianus Ælius. Hic à Quadrato Apoſtolorum diſcipulo, & Ariſtide Athenienſi, viro & fide & ſapientia pleno, commonitus, præcepit, ne ſine objectu criminis Chriſtiani punirentur. Is etiam Rempub. juſtiſſimè gubernans, Pater patriæ appellatus eſt, & oxor ejus, Auguſta. Idem Sauromatas bello preſſit, Judæos tumultuantes, ac in Palæſtinam redire conantes, coercuit, præcipiens, ut ultrà licentiam introeundi Hieruſalem non haberent, Chriſtianos verò ibi habitare permiſit. Anno Imperii ejus IV. Alexander Romanæ Urbis Pontifex decedit, eique Sixtus ſucceſſit. Alexandriæ quoque Primo mortuo, ſubrogatur Juſtus. Sanè Hieroſolymorum civitas, expulſis ab Ælio Adrian Judæis, plurimùm ab Imperatore reparata, ex nomine ejus Ælia dicta, à gentibus inhabitabatur. Poſt XV. ergo Sacerdotes, quos civitas Dei ex circumciſiouis pariete à Jacobo Apoſtolo, usque ad id tempus habuit, jam ex alio pariete credentium Pontifices habere cœpit, quorum primus Marcus fuit, Sixto jam mortuo, ac Theleaphoro Romanam Eccleſiam gubernante, poſt Juſtum quoque Eumene Alexandrinam Eccleſiam regente.

CAP. XXIII.

De hæreſibus, & civibus Chriſti illis reſiſtentibus, & exemplar epiſtolæ Adriani pro Chriſtianis.

IGITUR dum civitas Dei, quæ eſt Eccleſia, longè lateque per orbem terræ diffunderetur, antiquus hoſtis ſubtiliùs eam perſequi molitur: & qui prius eam exterius perſe-

cutiouibus

cationibus oppugnaverat, nunc inteſtino bello, hoc eſt hæreticorum veneno, callidè inficere attentat. Poſt Menandrum ergo duo flagitioſiſſimi, Saturninus Antiochenus, & Baſilides Alexandrinus, ſurrexerunt hæretici. Quorum Baſilides ſectatores ſuos ad morem Pythagoricum, quinquennio ſilere, fidemque Chriſti perſecutionis tempore negandam aſſeruit, Carpocratem quoque hæreticum tunc fuiſſe Irenæus ſcribit. Porrò civitas Chriſti ſupra firmam Petram fundata, nec foris tempeſtatibus, nec intus ſeditionibus quaſſari valens, non ſolùm Sacerdotes, qui eam verbo & exemplo informarent, præclaros habuit, ſed & ſumma ſapientia præditis viris illuſtribus, qui eam non ſolùm dictis, ſed ſcriptis à pravorum impugnationibus defenderent, non caruit. Inter quos Egeſippus clariſſimus habebatur, qui Apoſtolicæ prædicationis traditionem, ſimplici ſermone quinque libris conſcripſit. Sed & hiſtoriam Judaici belli à Machabæis, usque ad excidium Hieroſolymorum, luculenter ac prudenter contexuit. Juſtinus etiam, tam noſtra quam Philoſophorum ſcientia plenus, ad Antonium Apologeticum pro noſtra religione ſcribens, horum meminit. Scribit etiam de Adriano Cæſare, quòd pro Chriſtianis hujusmodi literas miſerit: *Accepi literas ad me ſcriptas à deceſſore tuo Sereno Granio clariſſimo viro. Et non placet mihi relationem ſilentio præterire, ne & noxii perturbentur, & calumniatoribus latrocinandi tribuatur occaſio. Itaque ſi evidenter Provinciales huic petitioni ſuæ adeſſe valent, adverſum Chriſtianos, ut pro tribunali eos in aliquo arguant, hoc eis exequi non prohibeo: precibus autem in hoc ſolis & acclamationibus uti eis non permitto. Etenim multò æquius eſt, ſi quis volet accuſare te cognoſcere de objectis. Si quis ergo accuſat & probat adverſus leges quicquam agere memoratos homines, pro merito peccatorum etiam ſupplicia ſtatues. Illud mehercule magnopere curabis, ut ſi quis calumniæ gratia quenquam horum poſtulaverit reum, in hunc pro ſui nequitia ſuppliciis ſævioribus vindices.*

Saturninus & Baſilides hæretici.

Egeſippus hiſtoricus.

CAP. XXIV.

De Principatu Antonini cognomento Pii, hæreſibusq; ſub eo ortis. De Sacerdotibus & Doctoribus Chriſti contra hæreſes. Epiſtola etiam Imperatoris pro noſtris.

ANNO ab incarnatione Domini CXXXIX. Adrianus XXI. Principatus ſui anno, diem obiit. Cui Antoninus cognomento Pius, XIII. ab Auguſto, in regnum ſucceſſit, qui adeò tranquillè Rempub. gubernavit, ut Pater patriæ ex hoc appellatus ſit. Hujus diebus Hermes librum Paſtoris conſcripſit. Anno Imperii ejus primo, Theleſphorus XI. annis Sacerdotio functus, vita decedit: cui Higinus ſubſtituitur. Hujus dieb. Valentinus & Cerdon, quem poſtea Martion ſecutus eſt, hæreſiarchæ fuere. Cerdonis dogma fuit: quòd is qui in lege & in Prophetis prædicatus eſt Deus, non eſſet ipſe Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti: quia ille quidem notus eſſet, hic autem ignotus: ille juſtus, hic autem bonus. Eo tempore Juſtinus Philoſophus, cujus ſuprà mentionem fecimus, de Neapoli Palæſtinæ nobili proſapia oriundus, inter cætera præclara opera, Apologeticum Imperatori de fide noſtra ſcripſit, eumque benignum Chriſtianis fecit. Unde pro his, qui in Aſia patiebantur injuriam, tale Scriptum promulgavit:

Antoninus Pius.

Cerdo hæreticus.

Juſtinus Philoſophus.

Pro Chriſtianis edictum imperiale.

Imperator Cæſar Marcus Aurelius Antoninus Auguſtus Armenicus Pontifex maximus, tribunitiæ poteſtatis quindecies, Conſul tertiò, univerſis ſimul plebibus Aſiæ ſalutem.

Ego quidem non ambigo etiam ipſis diis curæ eſſe, ne quis noxius lateat: multò enim magis ipſis convenit punire eos, qui ſibi immolare nolunt, quàm nobis. Et poſt pauca: Vos autem cæteros quidem Deos negligitis, cultum verò immortalis Dei, quem Chriſtiani colunt, expellitis: ſed paternam ego ſecutus ſententiam, pari moderatione ſtatuo, quòd ſi quis perſiſtit hujuſcemodi hominibus absque ullo crimine movere negotia, ille quidem qui delatus pro hoc nomine fuerit, abſolvatur, etiamſi perhibetur id eſſe, quod ei objicitur Chriſtianus. Is autem qui crimen obtendit, reus pœnæ ipſius quam objecit exiſtat. Higino ſucceſſit Pius. Poſt Neumenem Alexandriæ Marcus ſedit. Pius Aniceto ſedem reliquit. Marcus Celadionem ſibi ſubſtituit. Aniceti diebus

refert ſe Egeſippus, quem ſuprà nominavi, Romam veniſſe, & uſque ad Eleutherii tempora ibi fuiſſe.

CAP. XXV.

De Imperio Antonini Veri, cum Aurelio Commodo, belliſque eorum. De civibus noſtris, gravique perſecutione, & quomodo per Chriſtianos Imperator Germanos devicerit.

M. Antoninus Verus.

ANTONINUS ad XII. ab Urbe lapidem, XXII. Imperii ſui anno, diem ultimum elauſit. Poſt quem XIV. ab Auguſto, M. Antoninus Verus, cum Aurelio Commodo fratre, regni gubernacula ſuſcepit, anno Domini CLXII. Hi Vologeſum Parthorum Regem, Armeniam, Cappadociam, Syriamque vaſtantem, gravi bello preſſerunt. Horum diebus cum multi cives Chriſti ubique terrarum pro fide fortiter dimicarent, Polycarpus Smyrneorum Epiſcopus, & Apoſtolorum diſcipulus, glorioſiſſimo pro domino martyrio coronatur. Fertur de ipſo, quòd ad exemplum Magiſtri ſui Joannis, qui apud Epheſum, cum balneas lavandi gratia intraſſet, & vidiſſet ibi Cerinthum, exiliit, Fugiamus, inquiens, ne balnea ipſa corruant, in quibus Cerinthus lavat, veritatis inimicus: ſic, inquam, Polycarpus Martioni occurrens, interrogatuſque ab ipſo ſi eum agnoſceret, reſpondit: Agnoſco primogenitum ſatanæ. Cum Polycarpo pluribus martyrio coronatis, Metrodorus quidam de Martionis hæreſi Presbyter, ignibus eſt traditus.

Polycarpus.

His diebus Aniceto Romæ ſucceſſit Sother, Alexandriæ verò Celadion Agrippinus ſubſtitutus erat. Antiochiæ poſt Hieronem Cornelio ſubſtituto, eodemque defuncto, ſextus ab Apoſtolis Theophilus ſedebat. Hic civitatem Dei non ſolùm factis, ſed & Scriptis informans, utilia librorum monimenta reliquit. Per idem tempus præclari civitatis Dei Principes fuere; Dionyſius Corinthiorum, Melito Sardenſium, Apollinaris Hieropolitanorum Epiſcopi. Ex quibus Dionyſius multis Eccleſiæ Scripturis utilibus relictis, de Dionyſio quoque Areopagita refert, quòd Athenienſium Epiſcopus à Paulo fuerit ordinatus. Reliqui verò duo inter alia Scripturarum ſuarum inſignia apologeticum de fide noſtra Imperatori ſcripſerunt librum. Antonini (qui quartus à Nerone perſecutionem in Chriſtianos movit) XVII. anno Sothere mortuo, Eleutherius ſucceſſit.

Quarta perſecutio Chriſtianorum.

Irenæus Epiſcopus.

Ea tempeſtate graviſſima apud Gallias perſecutio, Chriſti civitatem urgebat. Fervebat hoc malum potiſſimùm apud nobiliſſimas Galliarum urbes, Lugdunum & Viennam. Verùm multis hac tempeſtate martyrio coronatis, Photinus quoque Lugdunenſium Epiſcopus, ſenio ac moribus gravis, glorioſa pro Domino paſſione conſummatur. Cui ſucceſſit Irenæus Polycarpi diſcipulus, quorum ſuprà mentionem feci, utilis admodum civitati Dei non ſolùm prædicatione, ſed & Scripturarum executione. Extant de his temporibus Epiſtolæ à Galliarum martyribus Chriſtianis in Aſiam miſſæ, quas in hiſtoria Euſebij, quam Eccleſiaſticam vocant, invenire poteris. Eo tempore apud caſtrum Divionenſe Benignus Polycarpi diſcipulus, in Gallias miſſus, martyrio coronatur. Graviſſimæ peſtilentiæ in plurimis Romanorum tunc fuere Provinciis.

Iisdem etiam diebus dum Imperator contra Germanorum fortiſſimam gentem, manum conferere parat, exercitu plurimùm ſiti fatigato, ac tam ex hoſtium multitudine, quàm fortitudine pavore perculſo, Chriſtianorum qui in procinctu erant precibus, & Romanis ad ſubſidium, ſubitò largus imber profunditur, & barbari, qui jam exitialiter imminebant, crebris fulminibus deterrentur. Sicque Sanctorum precibus hoſtibus fugatis, Romani non ſuis, ſed Dei virtutibus, victoria potiuntur. Feruntur Imperatoris literæ ad pleroſque miſſæ, teſtantes victoriam ſibi Chriſtianorum precibus collatam fuiſſe.

CAP. XXVI.

De Principatu Commodi, obſcœnitateque ejus, & hæreſibus. De incendio, fulmine, & igne Romæ facto.

M. Antoninus Commodus.

ANNO ab incarnatione Domini CLXXXI. Antonius XIX. Imperij ſui anno, in Pannonia moritur, eique filius ſuus M. A. Commodus, XV. ab Auguſto, ſucceſſit. Hic luxuriæ & obſcœnitati deditus, plurimos ex Senatoribus interfecit. Commodus iſte

[illegible] Reſpub. incommodu[illegible] quòd contra [illegible]

[illegible] Idem tempus innumeræ hær[illegible] pull[illegible]ant, inter qu[illegible] [illegible]am au[illegible]em habens, mag[illegible] peſti[illegible] fuit. H[illegible] ab [illegible] d[illegible]icab[illegible], [illegible] ſtati c[illegible] tes D[illegible]o, qui hæc humanis u[illegible] us pro[illegible] & nupt[illegible]s refutan[illegible] um, qui ab [illegible] maſculum & fœm[illegible]am [illegible] hem h[illegible]nt [illegible] S[illegible]n Cleme[illegible]s, cujus ſupra [illegible] verſum [illegible], int[illegible] *An & A[illegible] improbant? Pet[illegible] etenim [illegible] & uxo[illegible] habuerunt, [illegible] es etiam [illegible]upt[illegible] dederunt. Sed & Paulum [illegible] non [illegible] in quadam Epiſto[illegible] me[illegible]nem, vel ſalutationem facere [illegible] paris ſua, quam ſe ideo nega[illegible] circumducer[illegible], ut [illegible] expeditu[illegible] fuit.*

Ea[illegible] Cap[illegible] R[illegible] [illegible]titur, ac B[illegible]oth[illegible]a, in [illegible] nama-jorum cura c[illegible] at[illegible]. Al[illegible] R[illegible] eadem Veſtæ, ac p[illegible] U[illegible]bis partes c[illegible]nſumpſit. His diebus Eleutherius diem obiit, Vict[illegible]rique [illegible]dem [illegible]quit.

CAP. XXVII

De morte Commodi, & [illegible]ſtitutione He[illegible]i, qui & Pertinax, rurſumque de m[illegible]rte il[illegible]ius.

COMMODUS poſt multa vitæ ſuæ flagitia, in domo Veſtiliani, XIII. Imperij ſui an[illegible] ſtrangolatus eſſe dicitur: regnavitque poſt cum Ælius ſen[illegible]x, XVI. ab Auguſto, ex ho[illegible] qu[illegible]d regium le[illegible] pertinaciter [illegible]titit, Pertinax [illegible]ctu[illegible] quem quinto quam re[illegible]e cœperat menſe, Julianus Iuriſpe[illegible]s in palatio oc[illegible]idit. Qu[illegible] dum regnum [illegible] mo[illegible]ur [illegible] juxta pontem Milvium ſeptimo ex quo Imperium uſurpaverat menſe, a Severo vita p[illegible]ivatur. Ælius Pertinax.

CAP. XXVIII.

De Prin[illegible]ipatu Sev[illegible]r[illegible] & [illegible]erſ[illegible]cuti[illegible] [illegible]n[illegible]ſtros, belloque contra gentes. De Patribus & Sacerd[illegible]s, qui [illegible] tempore pro domo Dei ſtabant, & de co[illegible]troverſi[illegible] quæ inter Romanum Pontificem, & orientales Epiſcopos de die Paſchæ fuit. De Iuda, & Origene. De victori[illegible] Severi.

ANNO Domini CXCV. Severus natione Afer, qui ex eo quòd Imperatorem ultus erat, Pertinax eſt [illegible]ictus, XVII. [illegible]b Auguſto, rerum ſummam obtinuit. Hic natura ferox, q[illegible]intam poſt Neronem perſecutionem in Chriſtianos mov[illegible]t, Iudæos quoque & Sama[illegible]tas, Parthos, A[illegible]abas, Adiahenos bello preſſ[illegible], Peſcennin[illegible]mque ex Ægypto ac S[illegible]ria tyrannidem affectantem [illegible]. His diebus cu[illegible] perſe[illegible] ubiq[illegible] terrarum fer[illegible]ret in Chriſti cives, apud Alexan[illegible]riam poſt multos alios pater Origenis Leonides martyrii palmam ac[illegible]epit, Or[illegible]gen[illegible] adhuc puero, mart[illegible]rium tamen plurimum affectante. Hoc in tempore fuerunt non ſolum martyr[illegible], qui cive[illegible] Chr[illegible] e[illegible]emplo ſuo ad patie[illegible] animarent, ſed & Doctores & S[illegible]ipto[illegible] qui [illegible] docendo ac ſc[illegible]bendo ad ſapientiam informarent. Ex quibus p[illegible]ſt J[illegible]ianum apud [illegible]lexandriam Demetrius ſubſtitutus: apud Antiochiam oct[illegible]vus ab Ap[illegible]ſtolis S[illegible] Epiſcopus ordinatus: apud Cæſaream Palæſtinæ Theophilus: [illegible]olym[illegible] N[illegible]ciſſus, Eccleſias procurabant. Multi quoque in aliis locis egregii Sacerdotes fuere, Victore adhuc Romanæ Eccleſiæ cathedram gubernante.

Severus Pertinax. Quinta perſecutio.

Quibus præſidentibus in Eccleſia, in Provinci[illegible]s Aſi[illegible] quæſti[illegible] de die Paſchæ, confirmantibus quibuſdam quacunque die ſeptimanæ XIV. Luna veniſſet, ſolvi debere jejunium, cum talis conſuetudo non uſpiam in E[illegible]leſia obſervaretur. Ob quam cauſam conventus Epiſcoporum & Concilia, tam per ſi[illegible]las Provincias quam in Urbe Romana, cui Victor præfuit, convocantur: communique d[illegible]reto confirm[illegible]ur, ne liceat aliquando niſi in die dominica Paſchæ celebrare myſterium. Se[illegible] Epiſcopi reg[illegible]is Aſiæ [illegible]nſuetudinem à veteribus ſibi traditā co[illegible]firmabant, in qu[illegible]us Polycrates, qui majorem videbatur habere auctoritatē, Victori Romanæ Urbis Epiſcopo ſcribens, inter cætera ait: *Nos igitur intemeratū Paſcha colimus diem, neq; addentes, neq; auferentes aliquid.*

Controverſia de ſolemnitate Paſchatis.

Etenim

Etenim magna quædam luminaria apud Aſiam dormierunt, ſummi & electi viri, in quibus eſt Philippus Evangeliſta, & duæ filiæ ejus, nec non & Ioannes, qui ſupra pectus Domini recubuit, Polycarpus quoque, aliique ſancti, qui expectant adventum Domini de cœlis, ut reſurgant à mortuis: iſti ergo omnes diem Paſchæ in XIV. die menſis obſervarunt, ſecundùm Evangelium. Sed & ego omnium veſtrûm minimus Polycrates, ſecundum traditionem eorum Patrum, qui VII. fuerunt ante me per ordinem Epiſcopi, obſervo hunc diem, ut conveniret cum illo, quo fermentum Iudæorum populus auferet. Unde fratres chariſſimi, LXV. annos ætatis gerens in nomine Domini, multorum quoque Epiſcoporum per orbem terræ notitiam habens, & Sanctis Scripturis intendens, non perturbabor ex his quæ ad terrorem proferuntur: quia & majores mei dixerunt: Oportet magis obtemperare Deo, quàm hominibus, certi quod non inaniter canonem tulimus, ſed in diſciplina Chriſti ſemper converſati ſumus. (Actor. 5.)
Sed ad hoc Victor conſtantius agens, totius Aſiæ Eccleſias cum vicinis Provinciis à communione abſcindere nititur. Sed non omnibus hoc placebat Epiſcopis, quin potiùs è contrario Scribentes ejubebant, ut magis quæ pacis ſunt ageret, & concordiæ ſtuderet. Extant etiam ipſorum literæ, quibus aſperiùs objurgant Victorem, velut inutiliter Eccleſiæ commodis conſulentem.

(Origenes.) Eodem tempore Judas de ſeptimanis Danielis prudenter diſſeruit. Origenes quoque apud Clementum doctiſſimum Alexandriæ Presbyterum, qui & ipſe utiles compoſuit libros, tunc erudiebatur. Itaque poſtquam Origenes ad juvenilem pervenit ætatem, non ſolùm Alexandriæ docendi officium à Demetrio Epiſcopo aſſumpſit, ſed & ubique verbum Dei prædicare cœpit. Dumque indifferenter tam mulieribus, quàm viris prædicat, lubricæ ætatis incentiva metuens, zelum Dei, ſed non ſecundùm ſcientiam habens, manum ſibi injiciens, ſemet caſtrat, illud Evangelicum, quia ſunt eunuchi, qui ſeipſos caſtraverunt propter regnum Dei, etiam ad literam complendum credens. Hic eſt Origenes, qui à Severi diebus, uſque ad Galli ſecundi tempora durans, multa de divinis Scripturis utilia compoſuit, ſed nimium humanis viribus confidendo, ac mundanis rationibus incautè innitendo, libri & religioni ſuæ omnimodæ hæſitationem induxit, benè dicta erroribus (ut quidam aſſerunt) permiſit eos. Unde de ipſo habes quòd ubi benè, nemo melius: ubi malè, nemo deterius.

Severus Juliano Peſcenioque interfectis, adverſus Albinum Juliani ſocium, in Galliis bellum machinantem, exercitum parat: quod cum multo utriusque partis ſanguine occiſo, demum apud Lugdunum Albino terminatur. Poſt hoc Britannis bellum indicit: quos cum magna difficultate cum ſubjugaſſet, partem inſulæ vallo cinxit.

CAP. XXIX.

De morte Severi, ſubſtitutioneque Caracallæ, & item de morte illius.

(Cæſar Caracalla.) SEVERUS Antoninus apud Eboracum oppidum, XV. Imperii ſui anno, diem ultimum clauſit. Cui Aurelius Antoninus Baſſianus, qui & Caracalla, XVIII. ab Auguſto ſucceſſit. Anno ab incarnatione Domini CCXIII. Victore mortuo, Zepherinus ſucceſſit. Caracalla verò patre aſperior, libidineque intemperantiſſimus fuit, utpote qui novercam ſuam in uxorem duxit. Is dum contra Parthos bellum molitur, inter Edeſſam & Carras ab hoſtibus interficitur. (Macrinus.) Quo mortuo, Macer Opilius, ſeu Macrinus Præfectus prætorii XIX. ab Auguſto regnum invaſit, primoque Imperij ſui anno, militari tumultu vita privatur.

CAP. XXX.

De Imperio Marci Aurelii, vitaque ejus, & de Romanis Pontificibus, morteque Aurelii.

(M. Aurelius Cæſar.) ANNO ab incarnatione Domini CCXXI. Marcus Aurelius Sacerdos Heliogabali templi, XX. ab Auguſto, Imperium ſortitur. Hic flagitioſam vitam duxiſſe fertur. Hujus diebus Zepherino mortuo, Calixtus Romanam Eccleſiam gubernandam ſuſcepit. Aurelius IV. Imperii ſui anno, à tumultu militari cum matre necatur.

Cap

CAP. XXXI.

De Principatu Aurelii Alexandri & victoria ejus. De Martyribus qui ſub eo paſſi ſunt, & Romanis Pontificibus, morteque Aurelii.

ANNO ab incarnatione Domini CCXXV. Aurelius Alexander XXI. ab Auguſto, voluntate omnium Imperator creatur. Hic ex Chriſtiana muliere Mammea natus, juſtè Rempub. gubernavit, Xerxem quoque Regem Perſarum maximo bello devicit. Ulpiani etiam conſilio Reipub. moderatiſſimum ſe exhibuit. Paſſi tamen ſunt ſub eo Gordianus & Epimachus, Palmatius quoque Conſul cum uxore & filiis, aliiq; promiſcui ſexus XLII. decollati. Simplicius etiam Senator, quem Calixtus Papa baptizaverat, cum multis aliis paſſus eſt. Hujus diebus Calixto Romæ ſucceſſit Urbanus. Urbano modicum durante, Pontianus Eccleſiam Romanam gubernandam ſuſcepit. Alexander XIII. Imperij ſui anno, tumultu militari apud Moguntiam occiditur.

Cæſar Aurelius Alexander.

CAP. XXXII.

De Imperio Maximi, perſecutioneque ejus in noſtros, morteque etiam ipſius

ANNO ab incarnatione Domini CCXXXVIII Julius Maximus, ſeu Maximinus, natione Trax, XXII. ab Auguſto, ſine Senatus voluntate ab exercitu, eo quòd in bellum in Germania proſperè geſſerat, Rex creatur. Hic propter odium prædeceſſoris ſui Alexandri, ex Chriſtiana matre nati, ſextus à Nerone civitatem Dei perſequitur. His diebus fervente tribulatione perſecutionis, Origenes neceſſarium & egregium de Martyrio librum conſcripſit. Maximus verò tertio Imperii ſui anno à Papieno Aquileiæ interficitur. Pupienus autem & frater ejus Albinus, dum regnum uſurpare contendunt, in palatio vita privantur.

Maximinus Cæſar.

Sexta perſecutio fidelium Chriſti.

CAP. XXXIII.

De Principatu Gordiani, Romaniſque Pontificibus, & Scriptoribus Eccleſiaſticis, fine quoque Gordiani.

ANNO ab incarnatione Domini CCXLI. Gordianus poſt Maximum, XXIII. ab Auguſto, Imperator creatur. Pontiano quoque defuncto Antherus ſucceſſit. Quo mortuo, Fabianus (ut traditur) per columbam cœlitùs elapſam, & ſuper caput ejus manentem, Epiſcopatu dignus judicatur: quod tamen alii ſuper Zepherinum geſtum tradunt. Tunc etiam apud Antiochiam Epiſcopo Zebenno defuncto, Babylas Eccleſiæ ſuſcepit Principatum. Apud Alexandriam verò Demetrio ſucceſſit Heraclas. Eo tempore extiterunt multi, qui civitatem Dei Scripturarum ſuarum documentis illuſtrarent, è quibus Africanus vir inter Scriptores Eccleſiaſticos nobilis, multa monimenta librorum reliquit. Gordianus admodum puer Parthia bellum indicit. Quos dum diverſis præliis ſæpe proſperè geſtis oppreſiſſet, ipſe ſuorum fraude, VI. Imperij ſui anno, ſuper Euphratem interficitur.

Gordianus Cæſar.

CAP. XXXIV.

De Imperio Philippi Chriſtiani, & humilitate ipſius.

ANNO ab incarnatione Domini CCXLVII. Julius Philippus, XXIV. ab Auguſto, cum filio ſuo Philippò regnum ſortitur. Hic primus Imperator Chriſtianus fuit. Anno Imperii ejus III. milleſimus ab Urbe condita impletur annus, cum omnium gaudio Magnificis ludis ab Imperatore celebratur. De hoc fertur, quòd dum in vigilia Paſchæ Eccleſiaſticis vellet intereſſe Sacramentis, ab Epiſcopo loci non prius eſt admiſſus, quàm inter pœnitentes, culpas quæ de eo ferebantur, ablueret. Quod ipſum cum magna humilitate ſuſcepiſſe dicunt.

Cæſar Philippus.

CAP. XXXV.

De morte Philippi, & ſucceſſione Decii, perſecutioneque eius in noſtros.

ANNO Imperii ejus VI. tumultu militari ac Decii fraude cum filio ſuo necatur, regnavitque pro eo Decius, XXV. ab Auguſto, anno ab incarnatione Domini CCLIII.

Decius.

Hic

VII perſequutio.

Hic ob odium Philippi, immaniſſimam in civitatem Dei ſeptimam à Nerone perſecutionem movit: qua Fabiano Romano Pontifice Martyrio coronato, Cornelius cathedram ſuſcepit. Hieroſolymis quoque magnus civitatis Dei Princeps Alexander Martyrio coronatur. Heraclæ quoque apud Alexandriam paulò ſuprà ſucceſſerat Dionyſius in Epiſcopatu.

CAPUT XXXVI.

De occiſione Decii, & Imperio Galli & Voluſiani, ac morte Origenis.

Gallus & Voluſianus.

DECIUS Imperij ſui anno III. cum filio ſuò inter Barbaros interficitur. Cui Gallus cum filio Voluſiano, XXVI. ab Auguſto, in regnum ſuccedit. Hujus diebus ſeptuageſimo ætatis ſuæ anno Origenes moritur.

CAP. XXXVII.

De quæſtione inter Cornelium & Cyprianum. De Romanis Pontificibus, aliisque Sacerdotibus. De paſſione Laurentii, & peſtilentia in Urbe Romana.

TUNC etiam inter Cyprianum Carthaginenſem Epiſcopum, & Cornelium Romanum Pontificem, ambos eximiæ ſanctitatis ac ſapientiæ viros, ſcrupuloſa oritur quæſtio: Cypriano cum Africanis Epiſcopis aſſerente, hæreticos, qui ad Eccleſiæ unionem redeunt, rebaptizandos fore. Cornelio verò cum Sacerdotibus per Italiam conſtitutis confirmante, ſola eos manus impoſitione purgandos, Sacramentumque baptiſmi nulla ratione iterandum. Scripſit autem Cyprianus eximiæ ſapientiæ, ac affluentiſſimæ eloquentiæ de fide noſtra libros. Romæ Cornelio Martyrio coronato, ſedem ſuſcepit Lucius. Quo VIII. tantùm menſibus ſedente, ſucceſſit Stephanus. Hujus diebus nobiliſſimus inter Epiſcopos, Alexandrinorum Eccleſiam regebat Dionyſius: qui inter cætera eximiæ virtutis ſuæ documenta, de abjecta Novati præſumptione, paceque Eccleſiæ Dei reddita, Stephano Romano Pontifici ſcripſit, dicens inter cætera: *Scito autem frater omnes Eccleſias in Oriente, quæ prius conturbabantur, nunc rediſſe in concordiam, & omnes ſibi unanimiter cohærere, gaudentes & exultantes de pace, quæ ultra ſpem Eccleſiæ reddita eſt.*

Laurentius Martyr.

Hujus diebus, vel prioris Decii tempore, dum ubique terrarum cives Chriſti ad exquiſita tormentorum genera exquiruntur, beatus Laurentius juxta quoſdam Romæ in craticula Martyrio coronatur. Sed ſub Gallieno & Valeriano proximis poſt hunc Regibus, Sixtus, cujus Diaconus Laurentius fuit, Martyrio conſummatus invenitur. Poteſt autem fieri, quòd omnes hi Reges Decii ſint vocati, vel ordo Pontificum vitio Scriptorum tranſmutatus. Hac tempeſtate in univerſis Romanorum Provinciis peſtilentia extenditur.

CAP. XXXVIII.

De morte Galli & Voluſiani, & Sacerdotio Sixti.

GALLUS & Voluſianus dum contra Æmilianum civile bellum parant, ſecundo Imperii ſui anno interficiuntur. Æmilianus verò tertio, ex quo invaſerat Imperium, menſe vita privatur. Stephano etiam mortuo, Sixtus Romæ Sacerdotium ſumpſit.

CAP. XXXIX.

De principatu Valeriani & Galieni, perſecutioneque in noſtros, & paſſione Sixti. De captivitate Valeriani, & inundatione diverſarum gentium contra Romanum Imperium, & inteſtinis malis. De morte Galieni & Sacerdotibus Chriſti, Maneque hæretico, unde Manichæi.

Valerianus & Galienus Cæſares.

ANNO ab incarnatione Domini CCLIX. poſt Auguſtum loco XXVII. Valerianus in Rhetia, Galienus à Senatu Romæ Cæſares creantur. Hi octavam à Nerone perſe-

pe[illegible]tion[illegible] Dei moverunt. His diebus glorioſo martyrio duo præclara civitatis [illegible] Romæ, Carhagine Cyprianus conſumuntur. Sixto ſucceſſit Diony[illegible] V[illegible]erianus autem a Perſarum Rege Sapore captus, & luminibus orbatus ignominiosè in Perſarum ſervitute conſenuit. Hoc enim apud eum ſortitus eſt officium, ut ipſo equum aſcendente, incurvatus Regem non manu, ſed dorſo levaret. Galienus tam miſero ſocij permotus exemplo, Chriſtianis mitior eſt factus, & datis decretis, inſtituit, ut quo quiſque putet more, exoret quod divinum eſt.

VIII. perſequutio.

Libertas religionis ſancita.

Hujus diebus Alpibus tranſcenſis, Rhetia, Italiaque vaſtatis, Ravennam uſque perveniunt Alemanni, qui per Gallias euntes, Italiam populantur. Gothi Græciam, Macedoniam, Pontum, Aſiam pervagantur. Quadi & Sarmatæ Pannonias armati ingrediuntur. Ulteriorum Germanorum inundatione Hiſpania deletur. Parthi Meſopotamia, Syriaque potiuntur. Super hæc mala dum gravi peſtilentia, & plaga terribili totus orbis premeretur, Romanorum Reſpub. non ſolùm foris ab hoſtibus atteritur, ſed & intus civili malo laceratur. Nempe Genuus dum Imperium invadere molitur, apud Smyrnam occiditur. Poſthumius etiam, qui in Galliis cum multo tamen Reipub. commodo imperium uſurpaverat, decimo anno à militari tumultu vita privatur. Æmilianus pro ſimili cauſa Moguntiæ necatur. Marius, qui in Galliis Poſthumium regnum invaſerat, interficitur. Cui cum rurſum Victorinus ſuccedere parat, vita eximitur. Cum hæc aguntur in Galliis, in Oriente Odenatus agreſti collecta manu, Perſas repreſſit, Meſopotamiamque recepit, & uſque ad Cteſiphontem cum ruſticis Syriæ victor venit. Galienus deſerta Repub. ac Mediolani manens, voluptatique deditus, interfectus eſt. Dionyſio ſucceſſit Felix Antiochiæ, poſt Dionyſium Thimeus, poſt Thimeum Cyrillus; Cyrillo ſucceſſit Dorotheus, huic Anathnlius.

Ea tempeſtate Manes quidam genere Perſes, moribus & vita barbarus, execrabilem hæreſim docuit. Nunc enim Chriſtum ſe ſe credi volebat, nunc ipſum ſe eſſe paracletum prædicabat: & elatus in inſaniam, ad ſimilitudinem Chriſti XII. diſcipulos eligens ad prædicandum mittebat impia dogmata, à prioribus hæreticis mutuata. Hujus Sectatores Manichæi uſque hodie vocantur.

Manes hæreticus.

CAP. XL.

De principatu Claudii, triumphoque ejus ac morte.

ANNO ab incarnatione Domini CCLXXIIII. Claudius XXVIII. ab Auguſto, voluntate Senatus Imperator creatur. Hic Gothos, qui per XV. Annos Illyricum & Macedoniam pervagati fuerant, bello preſſit, ac incredibili ſtrage delevit. Ob quam cauſam clypeus ei aureus in curia, & ſtatua equeſtris aurea à Senatu decernitur. Anno autem Imperij ſui II. morbo correptus, apud Syrmium diem obiit. Cui Quintillus frater ſuus ab exercitu ſubſtitutus, XVII. imperij ſui die vitam finivit.

Claudius Cæſar.

CAP. XLI.

De Imperio Aureliani, plurimisq; triumphis ejus ac de Urbe Roma, quam ampliavit, de illaque quam ex nomine ſuo in Gallia condidit. De perſecutione in noſtros morteq; ipſius.

ANNO ab incarnatione Domini CCLXXVI. XXIX. ab Auguſto regnavit Aurelianus. Hic dum eſſet vir bellicoſus, procinctum ad Danubium movit, ibique Gothos multis ac gravibus præliis preſſit, Romanique Imperii terminos reſtauravit. Inde ad Orientem digreſſus, Zenobiam, quæ occiſo marito ſuo Odenato Syriam uſurpabat, in poteſtatem redegit. In Gallia quoque Tetricum ſeditiones proprii exercitus compeſcere non valentem, ſine gravi labore ſuperavit: ſicque tam Orientis quam Aquilonis victor, triumphans Urbem ingreditur: quam etiam poſtmodum firmiori murorum ambitu decoravit. In Gallia quoque ſuper fluvium Ligerim, pulcherrimam Urbem condidit, quam ex nomine ſuo Aureliam vocavit. Is nonus à Nerone civitatem Dei, erga quam tamen in principio benignior extiterat, afflixit: ante cujus oculos fulmen,

Aurelianus.

Aurelia Gallica Urbs.

IX. perſequutio.

cum maximo omnium pavore corruit, & ipſe non multò pòſt tempore, anno imperii ſui ſexto occiditur.

CAP. XLII.

De Imperio Taciti, morteque ejus.

Annus Taciti.

ANNO ab incarnatione Domini CCLXXXI. Tacitus XXX. ab Auguſto, Imperator factus, ſexto menſe in Ponto necatur. Poſt quem dum Florianus partem regni invaderet, tertio menſe, ex quo id uſurpaverat, apud Tharſum vita privatur.

CAPUT XLIII.

De Imperio Probi, victoria eius, ac morte.

Probus.

ANNO ab incarnatione Domini CCLXXXI. XXXI. ab Auguſto Probus regnum adeptus, barbaros qui Gallias occupaverant, per multa & fortia bella devicit. deinde civilibus bellis Saturninũ in Oriente, Proculum & Bonolum apud Agrippinam preſſit: ipſe verò apud Syrmium in turre ferrata a militibus interficitur, anno imperii ſui VII.

CAP. XLIV.

De principatu Cari, bellisq; ejus quæ in Oriente geſſit, & de morte ipſius.

Cæſ. Carus.

ANNO ab incarnatione Domini CCLXXXVIII. Carus Marbonenſis, XXXII. ab Auguſto, Imperium ſortitur. Qui aſſumptis ſibi in regnum duobus filiis Carino & Numeriano, bellum cum Parthis geſſit, duasque ibi nobiliſſimas Urbes Chotem & Cteſiphontem oppugnavit. Ipſe verò ſuper Tygrim fulmine percuſſus, imperii ſui anno II. diem ultimum clauſit. Numerianus quoque filius ejus a ſocero ſuo Apro vita privatur.

CAP. XLV.

De principatu Diocletiani & victoriis eius, qualiter Maximianum ſocium imperii legit, & Chriſtianos ſuper omnes qui ante eum fuerint, afflixit. De triumpho Conſtantini, & quomodo Diocletianus & Maximianus Imperium reliquerint.

Diocletianus.

ANNO ab incarnatione Domini CCXC. Diocletianus, XXXIII. ab Auguſto, Imperator ab exercitu creatur. Hic in principio dignitatis ſuæ, Aprum interfectorem Numeriani, propria manu interfecit. Charinum verò flagitioſè viventem, quem pater Cæſarem in Dalmatiam miſerat, gravi ac laborioſo bello devicit. Poſt hoc cum Amandus & Helianus ruſtica manu ſeditioſos tumultus in Gallias moverent, Maximianum Herucleum Cæſarem conſtituit, ac in Gallias miſit, qui imperitorum hominum agreſtem manum facilè virtute ac ordine militari devicit. Carauſius quidam, ignobilis genere, manu vero ac conſilio non ignobilis, dum Maximiano ſuſpectus baberetur, Britanniam invadens, purpuram aſſumpſit.

Ea tempeſtate in Ægypto Achillæus rebellat, Africam Quingentiani impugnant, Narſeus Perſarum Rex Orientem devaſtat. His ergo malis motus Diocletianus, Maximianum Heruclcum, ex Cæſare promovit in Auguſtum, Conſtantium verò & Maximinum Galerium Cæſares fecit. Hic eſt Conſtantius, qui ex Theodora privigna Herculei Maximiani VI. filios, Conſtantinumque ex Helena concubina habuit. Hanc Helenam ex pago Treverorum oriundam dicunt: unde eandem Eccleſiam plurimùm eam decoraſſe tradunt. Carauſius verò VII. quo purpuram uſurpaverat, anno ab Alecto ſocio ſuo fraudulenter occiditur. Ipſe etiam tertio dehine anno ab Aſclepiodoto præfecto necatur. Imperatores ergo decimam à Nerone in Eccleſia Dei perſecutionem movent, quæ omnibus ſuperioribus ex antiqui hoſtis verſutia, modicum jam tempus habentis, ac propter hoc amplius incandeſcentis, tam graviſſima, quam noviſſi-

Imp. Maximianus. Helena Auguſta. X. perſequutio Chriſtianorum.

noviſſima invenitur. Per Decem enim annos protracta, proſcriptionibus fidelium, cædibus martyrum, incendiis Eccleſiarum indeſinenter agebatur. Unde quot millia ſanctorum his diebus civitas Dei, non ſecundùm illorum opinionem perdiderit, ſed juxta rei veritatem æternaliter victuros in ſinu ſuo collegerit, nemo enumerare poſſet. Civitas enim Chriſti hujuſmodi tunſionibus & preſſionibus expolitur, & tanquam aurum in fornace probatur, ut quomodo vivis ex lapidibus conſtat, non niſi probatos ac politos recipiat.

His diebus dum Auguſtus contra ſupraſatos tyrannos Amandum & Elianum bellum parat, Mauritius cum legione Chriſtiana Romam ad Marcellum Papam, qui Cajo ſucceſſerat, venit acceptaque ab eo benedictione, cum Imperatore contra inimicos imperij contendit. Qui dum tranſcenſis Alpibus, apud Octodorum conſediſſent, comperto quòd Chriſtiani eſſent, Mauritius tanquam primicerius, & conductor aliorum, ad idololatriam vocatur. Sed fortiſſimus athleta Chriſti ac ſignifer, qui Regi impio ac ſacrilego, ad debellandos hoſtes regni juſtè paruerat, contraria Regi cœlorum præcipienti, obedire recuſat. In quo monemur Regibus quidem de juſtitia ſubditos nos eſſe debere: ſi quæ verò contra Deum, & ſalutem animæ præcipiunt, ut cum Petro ſciamus dicere: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Mauricius ergo cum ſociis ſuis, qui ſex M.DCLXVI. fuiſſe dicuntur, apud Agaunum ſuper Rhodanum ſitum oppidum, martyrio coronantur. Elapſi ſunt de collegio illo plures, quos inſequentes Romani, IX. in oppido Galliæ Bunna occiderunt: Gereonem verò cum ſociis ſuis CCCXXX. in Suburbio Coloniæ Agrippinæ Urbis interfecerunt. Victorem etiam cum CCCLX in Urbe Troja, quæ nunc Xantis dicitur, interemerunt. Nec offendi debet lector, ſi quis ſanctos fugiſſe martyrium audit, cum Petro dictum fuerit: *Alius te cinget, & ducet quò non vis.* Sancti enim dum carnem ſuam odio habere non poſſunt, vitam diligunt, ſed ei cœleſtem vitam & amorem præponunt. Nec inconveniens puto credendum, ſi dixerimus Dominum ad hoc martyres ſuos fugere voluiſſe, ne uni loco, vel uni patriæ tantus relinqueretur theſaurus, quin potius per diverſa loca & Provincias divideretur.

Mauricius martyr. — *NB.* — *Actor. 5.* — *Gereon.* — *Ioan. 21.*

Eodem tempore beatus Vitus ætate puer, utpote ſeptennis, ut dicitur, ſed maturis moribus, à patre ſuo Hila, qui ex ordine patriciorum fuiſſe memoratur, primò flagellatur, & poſt à Diocletiano diverſis tormentorum generibus martyrio coronatur. Affra quoque cum matre ſua Hilaria, ac puellis, Digna & Eunomia, & Eutropia, aliiſque compluribus, à Cajo judice ignibus tradita, apud Vindelicam Auguſtam palmam martyrii accepit. Hæc primò peccatrix, poſtmodum à Narciſſo Epiſcopo converſa & baptizata, per ignem examinata, & perennis gloriæ corona donata, fiduciam impetrandæ gratiæ peccatoribus à Domino magnam dedit.

S. Vitus. — *S. Afra.*

Sed jam ad cives mundi revertamur. Conſtantius Alemanis bellum indicit, à quibus primò victus, poſtea cum incredibili barbarorum ſtrage, LXX. millibus occiſis, victor extitit. Porrò Maximianus Auguſtus Quingentianos in Africa bello preſſit. Diocletianus autem Achilleum in Alexandria obſidione cinxit captaque poſt VIII. menſes, ac diruta Urbe, & Ægypto tota proſcripta, ipſum interfecit. Maximianus autem dum Narſeum Regem Perſarum aggredi parat, inter Galienicum & Carras congreſſu facto vincitur, victuſq; ad Diocletianum fugit. Ob quam cauſam indignatione motus Auguſtus, Maximianum ante vehiculum per aliquot millia paſſuum purpuratum currere turpiter permiſit. Qua de re inflammatus Maximianus, collectis undecunque copiis, in hoſtem ruit: victoque ac fugato Narſeo, uxoribus etiam ac ſororibus, ac liberis captis, cum magna præda ad Auguſtum in Meſopotamiam veniens, cum maximo honore ſuſcipitur. Igitur Diocletianus & Maximianus dum multis malis Eccleſiam Dei attrivitiſſent, & crudeli animadverſione ſtatum civitatis Chriſti perturbaſſent, ultrix Dei dextera, quæ caſtigari paucis cives ſuos permiſerat, in tantam eos amentiam & permutationem tradidit, ut uterque eorum, Maximianus tamen vel invitus, ſed comparis amore fractus, Imperium deponeret, privatumque habitum & plebejum Diocletianus in Nicomedia, Maximianus Mediolani, XX. imperij Diocletiani anno, aſſumeret.

His diebus Marcellino ſubſtituitur Marcellus, cui ſucceſſit Euſebius, poſt quem Melchiades Romanam Eccleſiam gubernandam ſuſcepit.

CAP. XLVI.

Qualiter Galerius & Conſtantius regnum diviſerint, Conſtantiusque moriens Conſtantinum Imperatorem in Gallia reliquerit.

Galerius & Conſtantius Cæſares.

RELICTO Imperio ab Auguſtis, Galerius & Conſtantius, qui ab ipſis electi Cæſares erant, Imperium dividunt. Galerius Maximianus Illyricum, Aſiam, Orientem obtinuit. Conſtantio Italia, Africa, Gallia ſorte devenit. Sed Conſtantius vir ſuaviſſimus, Gallia ac Hiſpania contentus, Galerio cæteras terras reliquit. Hic Conſtantius multa clementia erga homines, erga Deum verò religione maxima utebatur, cultoresque Dei venerationi habuit & honori. Galerius ergo duos Cæſares fecit, Maximianum in Oriente, Severum in Italia, ipſe verò Illyricum retinuit. Conſtantius autem in Britannia moriens, Conſtantinum Helenæ filium Imperatorem in Gallia reliquit.

CAP. XLVII.

Terminus tertij libri, & recapitulatio perſecutionum.

IGitur quia finitis perſecutionibus, quaſi poſt noctis tenebras lux deſiderabilis Eccleſiæ Dei, ſub Conſtantino Principe pax illuxit: jam tot malorum turbinibus feſſi tertio jam Operi finem demus, ut ad ea, quibus Dominus civitatem ſuam depreſſam & humiliatam exaltare voluit, tempora veniamus. Decem enim perſecutiones à Nerone uſque ad id tempus invenies. Decem etiam plagis civitatem mundi, ſub Principibus, qui eas quas diximus perſecutiones moverunt, percuſſam majores noſtri tradiderunt, & ſcriptum reliquerunt: quæ omnia diligens inquiſitor rerum invenire poterit. Sicut ergo X. plagis percuſſa Ægyptus, populum Dei liberum abire conceſſit: ſic civitas mundi in X. perſecutionibus X. plagis percuſſa, populum Dei, id eſt, Eccleſiam quieſcere permiſit. Sicut etiam Pharao inſequendo populum Dei ad mare rubrum (quæ XI. perſecutio fuit) cum exercitu ſuo funditùs eſt deletus: ſic civitas mundi, quæ modò multis modis divina ultione percuſſa eſt. & percutitur, cum capite ſuo Antichriſto undecimam, id eſt, noviſſimam ac omnium periculoſiſſimam perſecutionem movebit: ibique percuſſo Antichriſto funditùs delebitur. Civitas autem Chriſti exaltata exaltabitur, ac in æternum cum ipſo regnatura feliciter conſummabitur.

LIBRI TERTII FINIS.

OTTO-

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM LIBER QUARTUS.

PROLOGUS.

NULLUM jam eſſe ſapientum puto, qui Dei facta non conſideret, conſiderata non ſtupeat, ac per viſibilia ad inviſibilia non mittatur. Dominus enim qui civitatem ſuam ante conſtitutionem mundi præordinatam, ad tempus latere voluit, tempore quo decuit exaltare diſpoſuit. Unde ipſam tempore humiliationis ſuæ, tempus ei exaltationis per Prophetam prædicendo, blandè conſolatur: Dilata, inquit, tentoria tua, & pelles tabernaculorum tuorum extende: longos fac funiculos tuos. *Et rurſum:* Pro eo quòd fuiſti abjecta, ponam te in ſuperbiam ſeculorum. *Cum ergo dominus multis tentationibus ac perſecutionibus attritam vellet exaltare Eccleſiam, perſonam potiſſimùm per quam id habiliùs facere poſſet, elegit. Proinde Romanorum Imperatorem, ad quem tunc univerſus reſpiciebat orbis, ad id faciendum ordinavit: eique non ſolùm fidem, qua ab errorum tenebris diſcedendo, ad veram lucem cognoſcendam veniret: ſed & dilectionem, qua civitatem ſuam multis honoribus exaltaret, multis facultatibus ac poſſeſſionibus locupletaret, dedit. Et ut cognoſcamus non fortuitis caſibus, ſed Dei profundiſſimis ac juſtiſſimis judiciis id factum, vide pridie latitantem, ac quibuslibet infimæ conditionis virum fugientem, brevi tantæ auctoritatis fieri, ut Regibus imperet, de Regibus judicet. Vide tantæ à ſæculo venerationis haberi, ut veniant curvi, veſtigiaque pedum ejus in ſolio ſedentis adorent orbis Domini.* Eſa 54. Eſa 60.

Sed gravis hic oritur quæſtio, magnaque de regni ac Sacerdotii juſtitia diſſenſio. Quidam enim religionis obtentu, alii verò ſecularis dignitatis, qua regni auctoritas imminuta cernitur, intuitu hanc gloriam honoremque temporalem Sacerdotibus Chriſti, quibus cœleſtis regni gloria promittitur, non licere autumant, multaque hujus rei argumenta monſtrant. Duæ, inquiunt, perſonæ à Deo in Eccleſia ſunt conſtitutæ Sacerdotalis & Regalis. Quarum una Chriſti tractare debet Sacramenta, ac Eccleſiaſtica ſpirituali gladio exercere judicia: altera gladium materialem contra hoſtes Eccleſiæ, pauperes, Eccleſiaſque Dei ab incurſione malorum defenſando, ſceleratos puniendo, ad ſecularia judicia exercenda portat. Hi ſunt duo gladii, qui in paſſione Domini leguntur, ſed uno tantùm Petrus uſus invenitur. Sicut ergo ad ſpiritualem gladium, ſpirituales quoque poſſeſſiones pertinent, id eſt, decimæ, primitiæ, oblationes fidelium, & alia hujuſmodi: ſic materiali omnes terrenæ dignitates, Ducatus, Comitatus, & ejuſmodi ſubjacent. Hæc verò Deus ordinatè & non confuſè, id eſt, non in una perſona ſimul, ſed ſeparatim in duabus, quas nominavi, in Eccleſia ſua eſſe voluit. Proinde ſicut illi perſonæ, quæ gladium materialem portat, attingere ea quæ ſpiritualia ſunt non licet: ſic & iſti uſurpare ea quæ hujus ſunt, non convenit. Inducunt etiam ad hoc confirmandum multa teſtimonia ſcripturarum, ipſiuſque Domini ac Sanctorum exempla, ut illud Evangelicum: Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo. *Idque ſicut Dominus prædicavit verbis, ita factis declaravit, quando cum tributum, tributum recognoſcens, pro ſe & Petro tributum dedit. Paulus etiam cui honorem, honorem attribuendum intelligens, omnemque poteſtatem à Deo eſſe conſiderans, in cauſa poſitus, non Petrum, qui Romæ tunc cathedræ præfuit, ſed hominem flagitioſiſſimum & impiiſſimum ex Dei voluntate ſuper orbem terræ Regem conſtitutum, Neronem appellavit. Hæc de honore regum. Quod verò omnis poſſeſſio eorum gratia ſit, ex Auguſtino probant, qui ait:* Quo jure poſſides villas? divino, an humano? divino: Domini eſt terra, & plenitudo ejus. Humano, hoc à Regibus. Hinc dicimus: Hæc terra mea, hic fundus meus. Item ſi dicis: Quid mihi & Regi? Dic quid tibi, & poſſeſſioni? *Quibus hoc modo reſpondetur, quod mundialis dignitate quæ regalia dicuntur, Dominus Eccleſiam ſuam honorare voluit: ex Dei enim ordinatione id factum, ratio quam ſuprà reddidimus, declarat. Denique credendum non eſt, Chriſtum Eccleſiam ſuam, ſponſam ſuam, corpus ſuum, cui in arrham ſpiritum ſuum dediſſe creditur, ſpiritu erroris decipi permiſiſſe, cui (ut dixi) ſpiritum veritatis contulerat. Præterea probatæ ſanctitatis viri inveniuntur, qui hæc habuiſſe, qui cum his regnum Dei acquiſiſſe creduntur. His* Num Eccleſiæ ſit temporaliter dominari licitum NB. Luc. 22. Luc. 20. Pſal. 23.

eſſe videbantur, falſa criminum objectione, proſcribi fecit. Addebat his malis magicæ artis nephanda præſtigia, ut videlicet mulieribus prægnantibus occiſis, viſcera perſcrutarentur, ac præcantationibus dæmoniaca arte compoſitis, futura prædicerent. Itaque dum contra ſceleratiſſimum tyrannum Conſtantinus Imperator religioſus, fautorque Chriſtianæ fidei, bellum parat, multisque modis anxius, ad cœlos ſæpius oculos attollit, nocte ſopore depreſſus, ad Orientis partem ſignum crucis igneo fulgore in cœlo coruſcare videt. Perquirens autem quid eſſet, Angelos ſibi dicentes audit: Conſtantine ἐν τούτῳ νίκα: quod eſt, In hoc vinces. Manè expergefactus, milites Chriſtianos ad ſe vocat: cognitoque de hoc quòd Chriſtianæ fidei ſignaculum eſſet, lætus ac ſecurus de viſione, frontem ſigno crucis munit, Chriſtianumque ſe futurum, ſi proſpera ſucceſſerint, promittit. Erat autem multa ſereniſſimo Principi anxietas, quòd tyrannum non ſine magna effuſione ſanguinis civium, ſuperare poſſet. Dominus ergo tam devotioni Principis ſatisfacere, quàm afflictioni Eccleſiæ ſubvenire volens, ipſum tyrannum miro modo, ſine periculo tam Auguſti quàm Romani populi perdidit. Naves enim juxta pontem Milvium in modum muſcipulæ colligaverat, ut per hoc ignarum hujus rei militem venientem deciperet. Jam Auguſtus appropinquabat, jam ſigna cominus volabant: & ecce tyrannus nutu Dei dæmoniaco raptus ſpiritu, in machinamenta quæ hoſtibus paraverat (juxta quod ſcriptum eſt: *Et incidit in foveam, quam fecit*) nullo comitatus ſocio, ſolus juxta deſiderium principis, abſque utriusque exercitus diſcrimine, periit. Igitur dum Conſtantinus deſiderata victoria potitus, Urbem ingreſſus fuiſſet, cum magno tripudio à civibus ſuſcipitur. Cumque ei ad morem triumphus pararetur, ipſe non ſibi, ſed Chriſto victoriam attribuendam prædicavit. Crucem etiam, cujus virtute hoſtis devictus erat, in triumphali loco poni fecit, & adorari.

Conſtantini converſio.

Pſal. 7.
Prov. 26.

Melchiade mortuo, Sylveſter ſucceſſerat. Ab hoc juxta traditionem Romanorum, in Eccleſia quæ ſancti Joannis dicitur, baptizatur. Hæc autem converſionis ejus cauſa fuit. Proinde quæ in beati Sylveſtri vita de lepra & converſione leguntur, apocrypha videntur. Refert tamen Tripartita hiſtoria, eum in Nicomedia circa finem vitæ ſuæ baptizatum eſſe.

CAP. II.

Quomodo ipſe & Licinius pro Eccleſia ſcripſerint, Maximinus quoque eisdem falsò fecerit: ſed poſtmodum in certamine victus, rurſum pro Chriſtianis ſcribens Maximinus obierit. De fine Licinij ſororij Conſtantini, Criſpi etiam & Licinij nepotum, de ejus morte.

CONSTANTINUS Chriſtianus factus, pacem Eccleſiis reddidit, cui etiam ad hoc Licinius conſenſum præbuit. Ambo itaque Imperatores datis legibus, Chriſtum, qui Rempub. à tyranno liberaverat, Deum colendum ſtatuunt: initoque conſilio Maximino de hoc, qui Imperium Orientis tenebat, ſcribunt. Quo comperto, Maximinus ne amplius Chriſtiani perſecutionem pro fide patiantur, ſcripto præcepit. Reddit etiam cauſam, quia quantò magis inhiberi videantur, tantò magis creſcant: idcirco nullum ad deorum cultum, niſi propria ad id voluntate ducatur, cogendum affirmat. Hæc Maximinus cum præ timore Auguſtorum faceret, ex propria id auctoritate ſe facere fingebat: ipſe verò omnium intemperantiſſimus, moderatiſſimis Principibus non ſolùm æquari voluit, ſed & præferri, brevi quoque interjecto tempore fœdere rupto, Licinio bellum inferre parat. Ergo multis tam Urbibus quàm Provinciis profligatis, dæmonum fretus auxilio & uſus inſtinctu, tandem ad bellum progreditur, pugnamque aggreditur. Ubi dum fundi cernit exercitum, detractis Imperij inſignibus, calonumque ſe turbis immiſcens, ignominioſè (ut dignus erat) è prælio fugit. Inde reverſus ad propria, primò quidem Sacerdotes ſuos tanquam deceptores interfecit, pòſt cum diriſſimis morbis ſe à Deo percuſſum videret, graviſſimamque mortem imminere cerneret, ſera pœnitentia ductus, Deum Chriſtianorum confeſſus, pro ipſis ſcripſit hoc modo:

Imperator Cæſar, Galerius, Maximinus, Germanicus, Sarmaticus, pius, felix, invictus, Auguſtus:

Maximini edictum pro Chriſtianis. Indeſinenter cauſam Provincialium noſtrorum gerentes, utilitatibus eorum conſulentes, quæ ad commune & publicum bonum ſpectant, nunquam deſinimus providere. Unde cognitum eſſe omnibus hominibus non dubito, manifeſtumque compertum ex eo fomite, quòd juſſum fuerat à divis Principibus Diocletiano & Maximiano Parentibus noſtris, inhibere conventus Chriſtianorum, plurimas direptiones & prædas ab officialibus factas. *Et infrà*: Igitur ut in poſterum omnis metus, vel ambiguitas auferatur, hujus edicti noſtri lege ſancimus, ut cunctis innoteſcat, licere his qui Chriſtianorum ſectã, religionemque venerantur, hac noſtræ indulgentiæ largitate, ut unusquisque quemadmodum vult, & prout animo libet, religioni huic, ſolennitatique deſerviat. Sed & orationum domus, id eſt, dominica ſua, ut inſtaurent pro voluntate permittimus. Sanè quo in omnibus cumulatior habeatur hæc noſtra largitio, etiam illud hac lege ſancimus, ut ſi qua domus, agri, vel quælibet præda ex Chriſtianorum bonis, antehac parentum noſtrorum præreptis ad fiſci jus fuerant ſociata, ſi qua etiam ab aliquo expetita ſunt, vel ſi qua diſtracta, aut dono in aliquem collata, hæc omnia in antiquum jus Chriſtianorum præcipimus revocari, dominisque propriis univerſa reſtitui.

Hanc mutationem dexteræ Excelſi, quis non miretur? quod homo impiiſſimus, qui tabulis æneis velut in æternum manſuris, noſtros proſcripſerat, tam ſubitò manu Dei tactus, pro ipſis ſcriberet invitus. Poſt hæc Maximinus graviſſimis morborum malis conſumptus, amiſſis primò luminibus, vivendi finem fecit. Licinius verò, qui antea Conſtantino erga civitatem Dei benignum præbuerat auxilium, inſtinctu dæmonum in furorem verſus, à palatio truſos Chriſtianos perſequi intentat. Contra quem Conſtantinus procinctum movet, victumque in Pannonia primò, ac pòſt apud Cibalas, poſtremò crebris terra marique bellis aſſurgentem, ad deditionem coegit. Sed Herculei Maximiani veritus factum, privatum occidit. Conſtantinum verò & Criſpum filios, Conſtantium & Licinium ſororis ſuæ ex præfato Licinio filios, Cæſares fecit. Ex quibus poſtmodum, quo zelo neſcio, Criſpum & Licinium interemit.

CAP. III.

De *Monarchia Conſtantini, & pace Eccleſiis reddita, Imperioq; juxta Romanos Eccleſiæ tradito, & ſede regni Byzantium tranſlata, & de hoc allegationes plurimorum.*

ITAQUE cum jam ſociis regno perfunctis, Conſtantinus ſolus regnaret, regnique teneret Monarchiam, pax deſiderata diu, tribulatæ ad plenum redditur Eccleſiæ: & juxta quod dicitur: *Psal. 36.* *Vidi impium ſuperexaltatum & elevatum, & tranſivi, & ecce non erat*, viris impiis, & perſecutoribus à terra ſublatis, juſtisque de anguſtia liberatis, velut nube detersã, lætus dies ubique terrarum civitati Dei coruſcare cœpit. Videres tunc ubique, & undecunque latentes populos ad populos concurrere, & tanquam unius capitis membra, in unum corpus adunatos ſociari. Cerneres etiam luctu verſo in gaudium, feſtivitates ac dedicationes Eccleſiarum in ſingulis urbibus, caſtellis, vicis, cum maximo noſtrorum tripudio celebrari. Chriſtianus enim Imperator hoc ex devotione fidei, cum ſumma alacritate fieri volebat. Tunc prima edicta dabantur, ut Eccleſiæ ædificarentur: tunc primò catholicis hominibus permittebatur, ut Eccleſiæ eorum prædiis ditarentur:
Rom. Eccleſiæ jus in regna Occidentis. NB. & , ut Romanorum habet hiſtoria, non ſolùm his ſereniſſimus Imperator aſſenſum præbebat, ſed & aliis exempla dans, caput omnium intantum Romanam exaltavit Eccleſiam, ut beato Sylveſtro ejusdem urbis Pontifici, inſignibus regni traditis, ipſe ſe Byzantium transferret, ibique ſedem regni conſtitueret. Exhinc Romana Eccleſia occidentalia regna, tanquam ſui juris à Conſtantino ſibi tradita affirmat, in argumentumque tributum (exceptis duobus Francorum regnis) usque hodie exigere non dubitat. Verùm Imperii Fautores, Conſtantinum non regnum Romanis Pontificibus hoc modo tradidiſſe, ſed ipſos tanquam ſummi Dei Sacerdotes, ob Domini reverentiam in Patres aſſumpſiſſe, ab eisque ſe & ſucceſſores ſuos benedicendos, & pa-

troci-

trocinio orationum fulciendos contendunt: atque ad hoc probandum, quòd ipſe Conſtantinus, regno inter filios diviſo, alii Occidentem, alij Orientem tradiderit, & ſic per ſucceſſiones Theodoſio quoque, & aliis non ſolùm hæreticis, ſed religioſis Principibus cum Occidente Roma forte devenerit, inducunt. Ajunt enim, nunquam tam religioſum Principem, quòd prius Eccleſiæ tradiderat, filiis reliquiſſe: vel tam Catholicum Imperatorem, utpote Theodoſium, quod ſuum non erat, ſed eſſet Eccleſiæ, uſurpaſſe. Quæ omnia diffinire, præſentis negotij non eſt.

CAP. IV.

Brevis Epilogus ab Adam uſque ad id temporis: de exaltatione civitatis Dei.

INTUERI tandem libet, quàm miro & ineffabili modo civitas Chriſti inter cives mundi progreſſa, paulatim creſcendo ad tantum faſtigium profecerit. Ut enim altius repetam, primo homine creato, à delicijs Paradiſi lapſo, in hac valle lachrymarum veſtigium cognoſcendæ veritatis miſericors Deus reliquit. Ab hoc dum hominum genus traduceretur, quibuſdam in cognitione veritatis manentibus, plurimis autem exorbitantibus, reſervatis civibus ſuis, reliquos aquis diluvij perdidit. Dum ergo rurſum ab his genus hominum propagatur, obliterata paulatim in eis cognitione veritatis, error creſcere cœpit in tantum, ut circa tempora decimi à Noe Abrahæ, excepto ipſo uxoreque ſua, paucos invenias cives Hieruſalem. Ab ipſo quoque utriusque civitatis cives, à filio etiam ſuo Iſaac duos, quos dixi, populos ortos invenies. A tertio verò Jacob, qui & Iſrael, natos invenies XII. Principes populi Dei, qui ab ipſo vocatus eſt Iſrael. Hic in Ægyptum deſcendens, cum inter cives mundi diu peregrinaretur, ac in ipſa peregrinatione ſua in multum creviſſet populum, prodigiis, & ſignis ad terram patrum ſuorum, accepta in itinere tanquam viatico lege, inducitur: multisque bonis ibi temporalibus acceptis, quamvis proceſſu temporum Reges potentiſſimos haberet, nunquam tamen Monarchiam regni obtinuit. Cum verò Dominus civitatem ſuam dilatare vellet, & ab illo populo in omnes gentes diffundi, peccatis ſuis exigentibus regnum debilitari, ac ipſum captivari populum permiſit: ipſe verò in gentibus, quas ad fidem ſuam vocaturus erat, regnum Romanorum, quod cæteris dominaretur, conſtituit. Quod dum ad optimum ſtatum, ſummumque Imperij apicem profeciſſet, Chriſtum filium ſuum carnem ſuſcipere voluit: qui cum juxta Evangelium, in propria veniſſet, & à ſuis non receptus, quinimò ab eis contumelioſe tractatus, & cruci etiam affixus fuiſſet, juſto judicio aſſumptis de illo populo electis, cæteri excæcantur, ac datis indicijs, cum non reſipiſcerent, miſerabiliter captivati, in omnes gentes diſperguntur. Dominus ergo civitatem ſuam ab illo populo ad gentes transferens, primò humiliari, contemni, multis malis atteri (juxta quod ſcriptum eſt: *flagellat omnem filium quem recipit*,) voluit. Sed quia flagella dum modum excedunt tanquam medicina ultra modum ſumpta, animum potiùs frangunt, quàm emendent, deſolatam & humiliatam, ut ſupra dixi, tempore quo decuit, exaltavit Eccleſiam. Ut etiam ſecurior de regni cœleſtis promiſſione fieret, regnum ei temporale regnorum omnium maximum tradidit: ſicque, ut dixi, paulatim civitas Dei creſcens, ad ſummum apicem atque Monarchiam profecit. Et notandum, quòd ante incarnationem ſuam, civitas Dei ad plenum honorata non fuit: poſtmodum verò cum aſſumptam carnem ad cœlos attolleret, & quaſi accepto regno juxta parabolam, regnum ſuum, id eſt Eccleſiam, ad ſummum faſtigium, quo altius nihil in terra, provexit: ut per hoc civibus mundi ſe non ſolùm Deum cœli, ſed & dominum orbis oſtenderet, civesque ſuos patriæ dulcedinem ex peregrinationis proſperitate, doceret appetendam.

Ioan. 1. Hebr. 12.

Nec movere debet, quòd ſupra mutationes & miſerias rerum, nunc verò proſperitates earum, viam nobis ad patriam eſſe diximus. Sicut enim tam varietas ejus, quam proſperitas ſtultum amplius provocant ad amorem ſuum: ſic utraque ſapientem ea contemplatione, qua diximus, à ſe abſtractum, ad amorem patriæ inflammat. Unde puto Sapientem in libro qui Eccleſiaſtes, id eſt, concionator vocatur, tam calamitatibus quam proſperitatibus mortalium inductis, de utriſque concionaſſe, ut utriuſque conſideratione ſtatus ad contemptum mundi, amoremque patriæ ſe

allici

allici luce clarius oſtenderet. Unde cum de utraque ſatis, abundeque concionatetur parte, illo ad quem omnia tendunt fine, litem decidit. *Finem*, inquit, *loquendi pariter omnes audiamus. Deum*, inquit, *time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt omnis homo.* Et ut cognoſcaa, quòd una, eademque res ſtultum ad voraginem vitiorum trahit, ſapientem ad cœleſtis vitæ deſiderium mittit, audi Prophetiam: *Quia delectaſti me*, ait, *Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.* Subjungitque: *Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc.* Ac ſi diceret: factura tua, quæ cur, vel ad quid facta ſit, à ſtulto non cognita, illum ad pernitioſum ſui amorem inordinatè trahit, me ad te cognoſcendum, qui illam pulchram & delectabilem ipſe pulcberrimus & ſuaviſſimus feciſti, accendit. Civitaa igitur Chriſti, penè omnia ſibi, excepta immortalitate, promiſſa, in præſenti jam accepiſſe cernitur. Denique ut per ea quæ jam impleta vides, cætera quoque quæ promittuntur, ſine dubio cognoſcas, vide crucem Chriſti, ignominiam ejus, ſupplicium ejus, totique orbi antè ſolo nomine horribilem, jam in tantam profeciſſe gloriam, ut à Regibus adoretur, omnibusque penè hominibus factum ſit venerabile, ac amabile. Cerne quòd jam Reges inde inſignia ſua decorari gloriantur, unde ante ſceleratis & flagitioſis ſupplicia impendebantur. Si ergo Deus ſic honoravit ſupplicium ſuum, quomodo honorabit corpus ſuum, ſanctos ſuos, imaginem ſuam? Argumentum igitur futuræ beatitudinis ſapientis animo, proſperitates ſunt præſentis tranquillitatis. Sed jam ad hiſtoriæ ſeriem revertamur.

Eccleſ. 12. — *Pſalm. 92.*

CAP. V.

De exaltatione Urbis Cõſtantinopolitanæ, de Arriana hæreſi, & Nicæno concilio. De Paulo & Antonio, primisq; eremitis, & inventione ſanctæ crucis. De converſione Indorum & Hyberorum, & morte Conſtantini.

Conſtantinopolis Imp. ſedes.

CONSTANTINUS, ut dixi, ſedem regni Byzantium tranſtulit, eamque omnium penè Urbium divitiis locupletatam, ex nomine ſuo Conſtantinopolim vocavit: quæ exhinc, & ob hoc regia Urbs, vel Neoroma vocata Patriarchalemque ſedem ſortita, ſecundum locum poſt Romanam Eccleſiam, quem prius Alexandrins habuerat, obtinuit. Ex hoc regnum Romanorum ad Græcos translatum invenitur, manſitque propter antiquam Urbis dignitatem ſolo nomine ibi, re hîc, ſicut Babyloniorum. Vide regno Chriſti creſcente, regno mundi paulatim imminui. Igitur dum civitas Chriſti multis modis proficeret, pacemque exterius ab hoſtibus haberet, hoſtis humani generis Diabolus, intus eam laceſſere attentat. Dum itaque Petro perſecutionis tempore martyrio coronato, Achilles Alexandrinam ſedem gubernandam ſuſcepiſſet, hoc in pace Eccleſiæ defuncto, eandem Alexander regebat Eccleſiam. Hujus diebus omnium ſpurciſſimus presbyter Arrius, nephandiſſimam hæreſim de inæqualitate Trinitatis condidit. Contra quem celeberrimum illud Nicænum congregatur Concilium, damnatoque ibi cum fautoribus ſuis Arrio, fides Catholica in præſentia Principis roboratur.

Arrius hæretiſmus.

Paulus & Antonius eremitæ.

Fuerunt his diebus clariſſimi regni Chriſti Principes, Paulus & Antonius primi eremitæ, quorum prior perſecutionem Decij fugiens, ac in deſertis latitare cupiens, neceſſitatem vertit in voluntatem, ibique continentiſſimè vivens, plenus dierum moritur, animaque ejus inter choros Prophetarum & Apoſtolorum deducta cernitur ab Antoniu. Alter verò & ipſe ſanctiſſimæ & ſtrictiſſimæ vitæ, multis ad arctioris vitæ zelum provocatis, in pace quievit.

Inventio S. Crucis.

Circa idem tempus Helena Conſtantini mater, crucem Domini Hieroſolymia invenit, mediaque parte ejus ibi relicta, alteram ad Urbem regiam tranſportavit. Unum quoque ſacrorum clavorum fabricari fecit, ac inde filio ſuo auguſto frenum compegit. Prophetiam ibi impletam eſſe volunt, qua dicitur: *Et erit quod in freno eſt, ſanctum Domino.*

Zach. 14.

Eodem tempore ulterior India occaſione duorum puerorum, quorum onus Ediſius, alter Frumenticius vocabatur, verbi Dei ſemina accepit: ubi & poſtmodum Frumenticius Epiſcopus ordinatus, multis virtutibus claruit. Gens quoque Hyberorum, quæ ſub axe Pontico jacet, mulieris captivæ occaſione, fidem recepit. Quæ quã

Eccleſia propagatio.

plenius

pl... re deſiderat, in Eccleſiaſtica Hieronymi hiſtoria inveniet. Conſtantinus ferociſſimam gentem Gothorum in Sarmatarum regione delevit. Dalmatium verò fratruelem ſuum, Galli & Juliani fratrem, Cæſarem fecit. Ipſe autem cum in Perſas ire proponit, in via publica juxta Nicomediam, Repub. benè ordinata, ac filiis ſuis tradita, XXX. imperij ſui anno moritur.

CAP. VI.

De principatu filiorum Conſtantini, qualiter Conſtantius in Arrianam hæreſim inciderit: de morte Arrii, & Sacerdotio Athanaſii.

ANNO ab incarnatione Domini CCCXLI. Conſtantino ſucceſſit cum duobus fratribus Conſtante ac Conſtantino Conſtantius filius ſuus, XXXV. ab Auguſto. *Conſtantius Imperat.* Hic à quodam presbytero, Arrij diſcipulo deceptus, in Arrianam hæreſim incidit. Cauſa autem erroris hæc fuit. Soror patris ſui Auguſti moriens, prædictum presbyterum fratri cum ſumma diligentia commendaverat. Cum ergo & ipſe in ſuburbana villa Nicomediæ moriens, inter filios regna partitur, Conſtantius, cui regnum Orientis ſorte devenit, forte aberat: cui teſtamentum pater per Arrianum illum miſit, obteſtans eum ne alij traderet. Presbyter cum teſtamento regnum tradens Conſtantio, intantum familiaris efficitur Principi, ut facilè veneno pernicioſiſſimi dogmatis imbutum, eum ad ſuam ſectam traheret. Euſebius Nicomediæ Epiſcopus, eodemque veneno infectus, Arrium, qui ob perfidiæ ſuæ virus ab Alexandro Epiſcopo venerabili, Alexandria pulſus erat, revocari, conciliumque congregari ſuadet: & ſic juſſu Principis tàm Alexander quàm Arrius ad audientiam Conſtantinopolim vocantur. Itaque tota nocte vir Dei Alexander in oratione jacens, cauſam Eccleſiæ Domino commendabat. Manè facto Euſebius Arrium ad Eccleſiam vocat: qui dum in itinere humanæ neceſſitatis cauſa, ad ſeceſſum declinaret, juſto Dei judicio, blaſphemiæ, ac fœtidæ mentia pœnas ſolvens, in fœtido ac turpi loco eviſceratus moritur. *Arrij interitus.* Fautores ſui pudore ac confuſione pleni, diffugiunt. Imperatorem verò rem geſtam celando, per eunuchos contra Catholicæ fidei Doctores amplius accendunt. Non multis poſt diebus Alexandro mortuo, Athanaſius ſubſtituitur. *Athanaſius.* Hic ferventis ingenij, & in Eccleſiaſticis negotiis vigilantiſſimus, non ſolùm contra hæreticorum verſutias ſolertiſſimus fuit, ſed & contra Imperatorum potentiam fortiſſimus extitit agoniſta. Cujus virtutes, agones & labores qui ſcire vult, legat Tripartitam hiſtoriam, ſive Eccleſiaſticam, à beato Hieronymo ſcriptam.

CAP. VII.

De morte Conſtantini, ac laboribus Athanaſii.

CONSTANTINUS dum Conſtantem fratrem ſuum bello inſectatur, non longè ab Aquileja juxta Alſam fluvium, à Ducibus ejus occiditur. Conſtantius occiſo Conſtantino ſolus Orientem, Conſtante Occidentem habente, tenuit. Nam Dalmatius Cæſar, patruelis eorum, à militibus antè occiſus fuerat. Igitur hæretici verentes, ne forte, ſi Athanaſius adeundi Principem locum haberet, Catholica eum imbueret fide, circumveniunt prius Auguſto, Athanaſium ſceleratum ac flagitioſum mentiuntur: Oſtenduntque in argumentum cujuſdam Arſenii brachium, quod ab ipſo magicæ artis gratia, præciſum dicebant. *Arrianorum improbitas.* Quod idcirco fecerunt, quia præfatus Arſenius ab Athanaſio certis de cauſis de Eccleſia pulſus, ubi eſſet ignorabatur. Itaque juſſu Imperatoris apud Tyrum congregatur concilium, poſitoque in cauſa Athanaſio, producitur Arſenius. Qui dum utraſque manus haberet, calumniatorum apparuit mendacium. In eodem etiam concilio meretrix, quæ ſe ab eo corruptam fateretur, inducitur. Sacerdos Chriſti Timotheum presbyterum ſuum monet, ut pro ſe loquatur. Ille verò dum quæreret ab ea, ſi ipſe ſcelus hoc perpetraverit, Tu tu, inquit, in illo loco hoc feciſti. Tum omnes ridiculoſus pudor habere cœpit, nec propterea perſecutio Principis in Athanaſium ceſſavit: quinimò poſt multa pericula ad fratris Imperium in Occi- *Athanaſij exilium.*

Occidentem eum fugere compulit. A quo humanè ſuſcepius, honorifice habitus, ac poſtmodum in Cathedram ſuam potenter remiſſus eſt. Ibidem manens in Eccleſia Treverorum ſub Maximino ejusdem Eccleſiæ Epiſcopo, *Quicunque vult*, à quibuſdam dicitur edidiſſe.

CAPUT VIII.

De expulſione Liberij Romani Pontificis, de Victorino & Donato, de aliis præclaris Sacerdotibus, & perſecutionis immanitate.

Clari hujus ætatis Epiſcopi.

EO tempore Liberius Romanus Pontifex, habita prius cum Imperatore diſceptatione, in qua Conſtantius eum tanquam ſuæ civitatis Epiſcopum, primò commonendum, pòſt objurgandum putavit, in exilium truditur, Felixque Diaconus ſuus, ab hæreticis eis ſubrogatur. Inter hunc Liberium & Sylveſtrum medius ſedit Julius. Iiſdem diebus Victorinus Rhetor, & Donatus grammaticus Romæ clari habentur. Floruerunt tunc civitatis Dei Principes, Paulinus Treverenſis, qui Maximino ſucceſſerat, Dionyſius Mediolanenſis, Euſebius Vercellenſis, Hilarius Pictavienſis, Epiſcopi. Qui omnes ob ſidei Catholicæ teſtimonium, in exilium miſſi feruntur. Ex quibus Hilarius non ſolùm verbo & exemplo Eccleſiam Dei informavit, ſed etiam multa ſcripturarum monimenta, Gallicanam ſubtilitatem & eloquentiam redolentia, reliquit. Pulſo de ſede propria Athanaſio, Georgius procaciter Epiſcopatum ſibi vendicabat. Antiochena & Hieroſolymitana Eccleſia ſuis malis plurimùm laborabant. Non ſolùm autem ille, ſed ubique terrarum diffuſa civitas Chriſti, his inteſtinis malis angebatur.

CAP. IX.

De morte Conſtantis, & ultione ſuper hoc fratris ſui Conſtantii. De Juliani apoſtaſia, & morte Conſtantii.

Magnentius.

CONSTANS autem adverſus Saporem Perſarum Regem, qui Meſopotamiam invaſerat, vario eventu novem geſſit prælia. Noviſſimè dum indiſcretè pugnam adoriri cogitat, nocte victus aufugit, ſe poſtmodum in oppido Helena, juxta Hiſpaniam, dolo Magnentii occiſus eſt. Magoentius apud Auguſtodunum Imperium invaſit. In Illyrico Veteranionem quendam ſenem Imperatorem milites creant. Nepotianus Conſtantini ſororis filius, imperium uſurpans, à Magnentianis militibus opprimitur. Igitur dum Conſtantius fratrem ulciſci ſtatuit, Veteranionem quidem primò purpuram deponere compellit, & poſt Magnentio bellum indicit. Pugna horribilis cum maximo Romanorum detrimento committitur. Magnentius tamen victus, non multo poſt apud Lugdunum ſeipſum interfecit. Decentius etiam frater ejus, quem ipſe in Galliis Cæſarem fecerat, laqueo ſe apud Senonas ſuſpendit. Conſtantius verò Gallum patruelem ſuum Cæſarem factum, tyrannicè agentem, occidit. Poſt hoc Julianom fratrem

Julianus.

Galli, Cæſarem legit, ac in Gallias miſit. Hic primò Clericus ab Auguſtis factus, ſe lector ordinatus, à perverſis hominibus deceptus, militiæ cingulum ſumpſerat. Julianus oppreſſas ab hoſte Gallias, fuſis Alemannis, ac Germanis Rheno flumine ſejunctis, in priorem ſtatum reſtituit. Dumque his elatus ſucceſſibus, in templum quoddam veniret, corona ſubitò ſuper caput ejus cecidit. Quo viſo, milites Imperium ſibi à diis hoc omine affirmant auguratum. Qua veſania, priorique proſperitate deceptus Julianus, Auguſti nomen uſurpat, fidemque Chriſti abdicat. Inter hæc Conſtantius adverſus Parthos procinctum moverat: ſed Juliani fraude comperta, dum ad civile bellum revertitur, anno imperii ſui XXIIII. in via moritur.

CAPUT X.

De perſecutione aſtuta Juliani, & civibus Chriſti, qui ei viriliter reſtiterunt: & ad ultimum, quomodo, & ubi percuſſus fuerit Julianus.

ANNO ab incarnatione Domini CCCLXIV. Julianus Conſtantio mortuo, XXXVI. ab Auguſto, Imperium aſſumpſit. Hic primò velut anteceſſoris ſui facta arguens, Epiſco-

Epiſcopos ab Exilio revocari jubet, poſt verò Eccleſiam Dei arte potius, quàm vi perſequi intentat. Denique tanquam religionis conſideratione removendos eos à ludis, & à ſacramento militiæ arcendos, poſtremò ab omni poſſeſſione terrena, utpote quibus lex propria dicat: *Niſi quis renunciaverit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*, cohibendos decrevit. Templa verò paganorum aperiri juſſit: faſtigia imperialia, utpote cocos, eunuchos, tonſores, publicum curſum caballorum & mularum, tanquam Philoſophus amputavit, lectionique nocte vigilans & ſcribens, die ſcripta in Senatu recitans, operam dedit. Unde & Philoſophus ſuper omnes amplexatus fuit, ſolusque Imperator poſt Julium Cæſarem Philoſophiæ ſtudium coluit. Scriptis verò ſuis non ſolùm anteceſſores ſuos Imperatores, ſed etiam Chriſtianos laceravit. Unde de ipſo Socrates in Tripartita hiſtoria ſic ait: *Ut cocos atque tonſores expelleret, opus Philoſophi, non tamen Imperatoris egit: ut autem detraheret atque laceraret, neque Philoſophi neque Imperatoris fuit.*

Ea tempeſtate præclari civitatis Dei cives fuere, Miletus Antiochenus, Marinus Calcedonenſis, Baſilius Cæſarienſis, Gregorius Nazianzenus Epiſcopi: quorum unus Marinus provectus ætate & moribus, oculiſque imbecillis, Juliano in Urbe regia Fortunæ ſacrificanti, in faciem reſtitit, eumque impium, & ſine Deo, apoſtatamque ut Gozomenus in Tripartita refert hiſtoria, vocare non metuit. Cui dum Julianus tanquam philoſophicæ patientiæ, nihil aliud quàm cæcitatem imperaſſet, dicens: Neque Galilæus Deus tuus te curare poteſt, reſpondiſſe fertur: Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago, quia hoc ideo eſt geſtum, ne te videam pietate nudatum. Baſilius verò & Gregorius ex philoſophica & eremitica vita ad culmen ſacerdotii aſſumpti, non ſolùm huic tyranno, & Valenti hæretico, auctoritate pontificali reſtitere, ſed & ſcripturarum ſuarum monimenta utilia admodum & profutura Eccleſiæ Dei reliquere. Julianus ex ſubtilitate ingenii Philoſophos ſectare volens, in tantam ſuper ſe levatur veſaniam, ut juxta Pythagoram, ſpiritum in ſe Alexandri requieviſſe diceret, ipſeque ad inſtar ejus, totum orbem ſibi ſubjugare pararet. Hujus rei gratia, dum adverſus Perſas procinctum moveret, à quodam in inſidias vocatur. Ubi dum ex ſterilitate locorum miles deficeret, ipſe telo in incertum miſſo, poſt annum & menſes VIII. ex quo imperare cœperat, ex quo verò Cæſar ordinatus fuerat, anno VII. ætatis XXXI. ictus interiit. Fertur de ipſo, quòd eum jaculum contra ſe venire videret, ex divina id animadverſione fieri cognoſcens, non ad pœnitentiam motus, ſed ad obſtinationem devolutus, ore blaſphemo diceret: Viciſti Galilæe. Hoc enim nomine Chriſtum vocare ſolitus erat. Sic ergo Dominus civitatem ſuam ab impiiſſimo tyranno, qui Chriſtianorum ſanguinem diis ſuis voverat, ad plenum liberavit. Legitur in vita beati Baſilii, ex precibus ejuſdem ſancti viri, eo quòd Cæſaream Cappadociæ, cui præſidebat, in reditu funditùs delere decreverat, hoc telum à beato Mercurio martyre cælitùs miſſum: in argumentumque hujus rei ferrum, quòd juxta ejuſdem martyris tumbam jacebat, cruentum manè dicitur fuiſſe inventum. Quia verò Porphyrius & Calixtus, & cæteri fautores ejus ſapientiam pietatemque Juliani prædicant, qualia poſt mortem ejus ſimulacra magicæ artis gratia inſtituta, inventa fuerint, breviter aperiam. Ait ergo Socrates in Tripartita hoc modo: *Cumque mortuus fuiſſet, & impio pius ſucceſſiſſet in imperium, ingredientes in templum, viderunt mulierem à capillis appenſam, extenſas habentem manus, cujus uterum aperuerat, ut Perſarum victoriam in jecore ejus inſpiceret. Hoc ſcelus in Carris inventum eſt. Verùm in Antiochia plurimas arcas in palatio ajunt fuiſſe repertas humanis capitibus plenas & innumera in puteis demerſa corpora mortuorum.* In qua civitate comperta nece ejus, non ſolùm in Eccleſiis noſtros, ſed & in theatris paganos exultantes reſultaſſe præfatus ſcriptor commemorat, & clamaſſe: Maxime fatue, ubi ſunt nunc tua Vaticinia? vicit Deus, & Chriſtus ejus.

Iuliani interitum.

CAP. XI.

De principatu Joviniani Chriſtianiſſimi & orthodoxia illius, & ad ultimum quomodo, vel ubi obierit.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCLXVI. Juliano mortuo ac in ſummo diſcrimine poſito milite, Jovinianus natione Pannonius, vir Chriſtianiſſimus, votis

Iovin. initium

omnium petitur. Qui dum ſe gentilibus, eò quòd Chriſtianus eſſet, imperaret non poſſe diceret, & ipſi ſe Chriſtianos affirmabant. Jovinianus ergo XXXVII. ab Auguſto Imperator creatur. Hic pro exercitus periculo cum Sapore Rege Perſarum fœdus Romanis quidem inglorium, ſed tempori congruum iniens, tradito quodam oppido cum ſuperiori parte Meſopotamiæ, militem redemit. Cumque eſſet Catholicus, Epiſcopos à Conſtantio in exilium truſos, ad proprias ſedes revocavit, templa Deorum claudi fecit, ac Sacerdotes eorum fugavit. Athanaſium verò Catholicæ fidei defenſorem, ut eum de fide imbueret, ſcripto rogavit. Cui ille aſſumptis probatioribus Epiſcopis, reſcripſit in hunc modum:

Piiſſimo atque clementiſſimo victori Auguſto Joviniano, Athanaſius & reliqui Epiſcopi convenientes ex perſona omnium Epiſcoporum Ægyptiorum, Thebaidis & Libyæ.

Decet Deo amabilem Principem, diſcendi habere voluntatem deſideriumque cœleſtium. Sic enim verè & cor habes in manu Dei, & Imperium in pace multis annorum curriculis gubernabis. Volente igitur à nobis tua diſcere pietate Catholicæ Eccleſiæ fidem, gratias ob hoc Domino referentes, curavimus ut prolatam ab omnibus patribus in Nicæa tuæ pietati inſinuaremus fidem. Hanc enim quidam repudiant: nobis equidem frequenter inſidiati ſunt, eò quòd Arrianæ non conſentiremus inſaniæ. Arius enim quidam, ejuſque ſectatores irrupere, & impietatem adverſus eam introducere tentaverunt, dicentes, ex non extantibus, & creaturam atque facturam, convertibilemque eſſe Filium Dei plurimosque per talia ſeduxerunt, ita ut etiam qui aliquid eſſe videbantur, blaſphemia hujuſmodi traherentur. *Et poſt pauca:* Neceſſariò conſiderantes læſionem, quæ hujuſmodi cauſa contra populum generatur, offerre tuæ pietati confeſſionem Concilij Nicæni curavimus. Eſt autem hæc Nicæni Concilij fides: Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, &c. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat: & antequam naſceretur, non erat: & quia ex non extantibus factus eſt, aut ex altera ſubſiſtentia, vel ſubſtantia, dicentes eſſe aut creatum aut convertibilem, aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat ſancta, Catholica & Apoſtolica Eccleſia.

Quas literas Imperator legens, gratanter ſuſcepit, fidemque Catholicam daris roboravit edictis. Legem etiam qua ſacrarum virginum non ſolùm raptores & violatores, ſed & impudici inſpectores capite plecterentur, promulgavit. Verùm Athanaſius ad Imperatorem Antiochiæ morantem venit, cumque familiariuſus colloquio, de fide Catholica informavit. Ipſe autem Chriſtianiſſimus Princeps ab Antiochia Tharſum Ciliciæ venit, ibique Anteceſſoris ſui Juliani corpus honorificè ſepeliens, Conſul vocatus eſt. Inde ad Illyricum digrediens, ac per Galatiam iter agens, in domo quadam nuper calce illita, dum prunæ ponerentur, ex calore prunarum, & nidore parietum ſuffocatus, immatura morte, XXXIII. ætatis ſuæ anno, Imperij verò VIII. menſe, regno ſimul & vita perſunctus obiit.

CAP. XII.

De Imperio Valentiniani, eiusque induſtria ſub Juliano, fratre ſuo Valente.

Valentinianus.

ANNO ab incarnatione Domini CCCLXVII. Valentinianus item Pannonius, ac mediocri ſtirpe ortus, ſed animi ac corporis magnitudine Valens, & Urbanus, XXXVIII. ab Auguſto, conſenſu militum in Nicæa aſſumpſit Imperium. Is dum ſub Juliano Auguſto millenarius, ac circa palatium conſtitutus eſſet, ipſo, quodam die Fortunæ templum ingrediente, miniſtriſque templi introeuntes gentili ritu purificare volentibus, dum Imperatorem præcederet, guttam fortè aſperſionis in chlamyde habuit. Quod ægrè ferens tanquam ejuſmodi non purgatus, ſed pollutus expiationibus, miniſtrum templi verè fortis & ſtrenui militis officium gerens, pugno percuſſit. Ob quam cauſam à Juliano à militia truſus, cuſtodiæque mancipatus, poſt ejus mortem juxta promiſſum Domini, centuplum recipiens, pro militia Imperium eſt adeptus. Hic Valentem fratrem ſuum Imperij ſocium legit: Procopium etiam tyrannum cum complicibus ſuis occidit. His diebus terræ motus maximus pelagus quoque excuſſit, quod plurimas Inſulas & Urbes involvit.

CAP.

CAPUT XIII.

De filio ejus Gratiano, Ambroſio, ſynodoque Illyrica.

Gratianus.

S. Ambroſius

ANNO Imperij ſui IV. Gratianum filium ſuum Imperatorem fecit. Tunc apud Atrebates vera lana, pluviis mixta deſcendiſſe dicitur. Valentinianus Auxentio Mediolanenſium Epiſcopo defuncto, Concilium convocat Epiſcoporum, habitoque exhortationis verbo, eos Pontificem eligere ſuadet. Cumque clamore oborto, alij hunc alii illum peterent, Ambroſius tandem præſes & catechumenus ab omnibus expoſcitur. Videns ergo Princeps vota omnium in eum concurrere, baptiſmi gratiam primum conſecutum, ſacerdotem eum ordinari præcepit. Sic Ambroſius, qui non ſolùm factis, ſed & dictis & ſcriptis plurimùm Eccleſiam Dei poſtmodum fœcundavit, baptiſmi ſimul & Sacerdotii dona ſuſcepit. Verùm Imperator in Illyrico ſynodum congregavit, ibique Nicæno Concilio confirmato, ipſe cum ſociis regni Auguſtis, ſcripſit hoc modo:

Imperatores maximi, pii, victores, Auguſti, Valentinianus, Valens, & Gratianus, Epiſcopis diœceſeos Aſiæ, Phrygiæ, Carophrygiæ, Pacatianæ, in Domino ſalutem:

Tanto Concilio in Illyrico celebrato, & ſubtiliter habita quæſtione de ſalutari verbo, oſtenderunt per beati Pontifices, Trinitatem conſubſtantialem Patris, & Filij & Spiritus Sancti, quam nequaquam declinantes, juſta myſteria religionis magni Reges exercent. Hanc ergo prædicari decrevit noſtra quoque potentia, ita tamen ut non dicant aliqui: Sequimur religionem Imperatoris, hanc patriam gubernantis, & non illi potius obedientes, qui nobis ſalutis mandata contradicit. Evangelium namque Chriſti noſtri ſic ait: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.*

Matth. 22.

CAP. XIV.

De morte Athanaſii patribusque Ægypti, & Epiſcopatu Moyſi, & errore Valentis, victoriaque Valentiniani, & morte ejus.

HIS diebus Damaſo poſt Liberium in Urbe Roma ſedente, Athanſius poſt multos agones, XLVI. ſui pontificatus anno beato fine quievit, Petrumque tentationum ſuarum ſibi ſocium ſubſtituit. Quem Lucius Arrianus ſedem invadens, Roma fugavit.

Per idem tempus florebat Ægyptus multis Sanctorum millibus, ex Antonij diſcipulis in eremo Philoſophantibus. Ex quibus duo Macarij, Iſidorus, Pambos, Moyſes, Beniamin, Scaron, Helias, & Paulus, Hilarion, Pachomius, Joannes, & alii quàm plures, ſignis & prodigiis Apoſtolicis cæteris mortalibus eminebant. Quorum virtutes, vitamque continentiſſimam, ac humanam fragilitatem, tranſcendentesque labores qui ſcire cupit, legat Hieronymum, & eam quæ Tripartita vocatur. Ex quibus Moyſes dum ad Epiſcopatum traheretur, Lucioque tanquam Alexandrinorum præſuli conſecrandus offeretur, publicè hæreticum eum nominans, pollutas & cruentas manus, quibus ſanctos & orthodoxas pro fide Catholica in exilium miſerat, ſibi imponi abnuit, & ab Epiſcopis qui exulabant, ſacerdotium ſuſcepit.

Valens Aug. Hæreſi Arriana polluitur

Burgundiones.

Interea Valens Imperator, qui primò Catholicus fuerat, amore uxoris tanquam Evæ ſuæ illectus, fraudeque Eudoxij Conſtantinopolitani Epiſcopi Arriani circumventus, ab eo baptizatus, in Arrianam hæreſim incidit, atque ad infelicitatis ſuæ cumulum, miſerrimo jurejurando ad ſervandum impietatis dogma ſe obligavit. At Valentinianus fortiſſimam gentem Saxonum, Francorum terminum invadentem, bello preſſit. Burgundiones etiam qui quondam à Druſo Tyberio ſubacta interiori Germania, inde progreſſi Gallias occupavere, gravi prælio devicit. Ipſe verò dum contra Sarmatas, qui Pannonias occupaverant, bellum parat, anno imperij ſui XI. apud Brictionem oppidum moritur.

CAP. XV.

De principatu Valentis cum filiis Valentiniani, perſecutioneq́ue ejus, & victoria Gratiani.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCLXXXIII. Valens XXXIX. ab Auguſto, Orientis Imperium rexit. Gratiano & Valentiniano, Valentiniani filijs regnum Occidentis gubernantibus. Hic Arrianorum (ut ſupra dixi) errore deceptus, legem dedit, ut Monſchi ad militiam cogerentur. Unde multi in Ægypto milites Chriſti, dum terreno Regi militare recuſant, martyrio coronantur. Inter hæc necromantiæ arte, quis poſt eum regnaturus foret, perſcrutatur: monſtratisque ſibi quatuor literis θ. ε. ο. δ. omnes quos has literas in capite nominum habere comperit, necari fecit. Ex quo factum eſt, ut Theodoſium comitem, Theodoſij, qui poſt Imperio præfuit, patrem, quamvis ab eo contra Syrmium miſſus, tam ipſum Syrmium, quam ab ipſo Maurorum gentes in ſeditione concitatas deleſſet, occidi præceperit. Qui prius apud Carthaginem baptiſmi conſecutus gratiam, percuſſori ſponte jugulum præbuit. Interea Gratianus Chriſti fretus auxilio, apud Argentatiam Galliæ oppidum, cum parvo Romani militis detrimento, plus quàm XXX. Alemanorum millia fudit.

CAP. XVI.

De Gothis & Hunis: qualiter Gothi à Valente Arriani effecti, ipſum poſtmodum cremaverunt.

CIRCA idem tempus controverſia in regno Gothorum, inter Fridegernum & Athalaricum orta, Fridegernum debilioris cauſæ gratia, Romanorum auxilium poſtulare compulit. Qui dum ad Valentem veniſſet, accepto ab eo milite, Athalaricum in fugam vertit. *Gothi Arrianiſmum amplectuntur.* Volens autem beneficia recompenſari Principi, ejus pernicioſum dogma amplexatus eſt. Et hinc Gothi Arriani effecti ſunt. Gulfilas Gothorum Epiſcopus literas tunc Gothicas invenit. in quas eum divinas Scripturas vertiſſet, ac in regno Athalarici prædicare cœpiſſet, Athalaricus, eò quod paganus eſſet, multos ex eis ſupplicijs affecit, quos Arriani pro martyribus venerantur. Non multo poſt Gothis jam inter ſe pacatis, Hunorum gens horribilis, tanquam ex incubis & meretricibus ut Jordanis refert, originem trahens, ducatu cervæ de Mæotidis paludibus egreſſa, fortiſſimam gentem Gothorum, cum Rege ſuo Hermanarico, intantum terruit, ut præfatus Rex, qui multas antè nationes domuerat. tam hujus gentis horrore, quàm inflicto ſibi à quodam ſuo milite vulnere fraudulenter, C. & X. annorum mortuus ſit. Oſtrogothorum hunc Regem fuiſſe deſcribit Jordanis. Duo enim regna Gothos habuiſſe, quorum aliud Wiſigothorum, aliud Oſtrogothorum, præfatus Scriptor, qui & ipſe Gothus erat, commemorat.

Poſt mortem Hermanarici, fracti animo Gothi, rurſus ad Valentem mittunt, locum habitationis petunt. Quibus Valens in Thracijs habitare conceſſit. Porrò dum ex odio & invidia vicinorum incredibili fame laborarent, vocati à quodam Duce dolo ad convivium, inſidias primò præcaventes, ipſos qui eos invitaverant, ſternunt: poſt tota terra igne & ferro depopulata, ubique diffunduntur. *Valens crematur.* Contra quos Valens ab Antiochia procinctum movens, ſera pœnitentia ductus, Catholicos ab exilio revocari jubet Epiſcopos, ipſe tamen à perfidia ſua propter juſjurandum non receſſit. Pugna in Thracia conſeritur, ubi dum Romanus fugatur Exercitus, Imperator ſagitta ſanciatus, in cujuſdam villulæ caſa fugiens, latitare voluit. Quem inſequentes Gothi, anno imperii ſui XV. poſt mortem verò fratris ſui IV. cum caſa pariter incendunt. Juſto Dei judicio id factum creditur, ut qui eos veram fidem petentes, igne perfidiæ accenderat: ipſe ab eis igne materiali accenſus, communi quoque careret ſepultura.

CAP. XVII.

De Imperio Gratiani & Valentiniani poſt mortem patrui, & Theodoſii à Gratiano in regnum aſſumpti. De ſecunda ſynodo habita ſub Damaſo. De morte Athalarici, occiſione Valentis & ejectione Valentiniani.

ANNO ab incarnatione Domini CCCLXXXIII. Gratianus XL. ab Auguſto Imperium quod cum Valente ante habuerat, cum Valentiniano fratre obtinuit. *Theodoſius.* Qui Reipubl. ſubvenire volens, Theodoſium natione Hiſpanum, fortem ac religioſum militem apud Syrmium purpura indutum, Imperatorem Orientis fecit. Hujus diebus ſynodus

ſecunda CL. Epiſcoporum, ſub Damaſo Papa, adverſus Macedonium & Sabellium, quorum prior Spiritum Sanctum per Filium factum dicebat, alter verò ſine perſonarum diſcretione, eundem patrem quem & filium eſſe aſſerebat, in Urbe Regia congregatur: damnatiſque & anathematizatis ſimul cum Arriana hæreſi hæreſibus, fides confirmatur Catholica. Theodoſius verò tam virtute, quàm prudentia, Gothorum gentes devicit, fœdereque cum Athalarico Rege eorum inito, ipſum ad ſe Conſtantinopolim vocavit. Quò cùm veniſſet Athalaricus, diem ultimum clauſit. Gothorum verò gentes virtutem & manſuetudinem Principis videntes, Romanorum ſe ſubdidere Imperio. Theodoſius Arcadium filium ſuum ſocium Imperij legit. Inter hæc Maximus arrepto per tyrannidem in Britannia Imperio, Gratianum ſexto poſt mortem Valentis Imperij ſui anno in Gallia interfecit, fratremque ſuum Valentinianum Italia expulit. Qui ad Theodoſium fugiens, ab eo paternè excipitur.

CAP. XVIII.

De Imperio Theodoſii, paceque Eccleſiæ, ac Sacerdotibus Chriſti. De triumphis & humilitate, ac de morte.

ANNO ab incarnatione Domini CCCLXXXVIII. Gratiano interfecto, Theodoſius XLI. ab Auguſto, Romanum Imperium ſolus obtinuit. His diebus civitas Chriſti, ſopitis tam forenſibus, quam civilibus malis, plenum gaudium, pacemque perfectam habere cœpit. Floruerunt autem tunc illuſtres viri moribus, vita, ac ſcientia graves. Martinus Turonorum Epiſcopus, Ambroſius Mediolanenſium antiſtes, Severinus Colonienſis præſul, Hieronymus presbyter: Auguſtinus quoque catechumenus ab Ambroſio tunc baptizatus invenitur. Itaque Chriſtianiſſimus Imperator Auguſtum ulturus occiſum, reſtiturus verò exulantem, adverſum Maximum, in Deo magis quàm in homine confidens, procinctum movet. Quem in Aquileienſium finibus aggreſſus, interemit. Quo viſo Andragathius comes, qui ejus fautor erat, ſemet mergendo necavit. Peracta victoria, Theodoſius cum Honorio filio ſuo parvulo Romam venit, ibique ordinata benè Republ. & Valentiniano Occidentis Imperio relicto, Conſtantinopolim redit. Porrò Valentinianus dum ad Gallias revertitur, fraude Arbogaſti, ac Eugenii laqueo, ut à quibuſdam dicitur, ſuſpenditur, Eugeniuſque ab Arbogaſto, Imperator creatur. Quidam tamen dicunt, eum propriis manibus, ex dolore hoc genus ſibi mortis intuliſſe.

Hic eſt Valentinianus, qui ab Ambroſio catechumenus factus, antequam gratiam baptiſmi perciperet, morte bujuſmodi præventus eſt. Qua de re prædictus Epiſcopus Epiſtolam lugubrem dictavit, quæ ſic incipit: *Ventrem meum doleo.* In qua ab eodem invenitur dictum: *Quia quem in Chriſto regeneraturus eram, amiſi: ipſe verò gratiam quam popoſcit, non amiſit.* Ex qua auctoritate quidam noſtri temporis Theologi divinant, poſt promulgatam ſententiam Evangelii, qua dicitur: *Niſi quis renatus fuerit,* &c. aliquos ſine ſacramento baptiſmi, vel effuſione ſanguinis ob teſtimonium paſſionis Chriſti, vel atteſtatione dominica ſalvari poſſe: ſic ratiocinantes, quòd non alligavit Deus ſacramentis potentiam ſuam: non benè conſiderantes quid, ſecundùm quid loquantur auctores, quid opinando, quid aſſerendo, quid ex magnitudine doloris ſemet conſulando. Quod tametſi verum ſit, Dei potentiam regulis Eccleſiaſticis, vel ſacramentis non cohiberi: mihi tamen qui Chriſtiana regula ſtringor, neceſſarium erit credere, præter hoc neminem poſſe ſalvari. Quare quamvis Deo tanquam omnipotenti, Judæum, vel gentilem, vel non baptizatum, ſine effuſione ſanguinis, ut dictum eſt, vel atteſtatione propria, poſſibile ſit ſalvari: mihi tamen hoc credere erit impoſſibile, & ita divina potentia in talibus, non ſibi, ſed mihi alligatur. Et mirum, ſi hoc pietate ducti dicunt, quare non eadem pietate hoc de parvulis ſentiant. Quod ſi objiciunt, quod iſti tanquam adulti credere poſſunt, quod non illi: audiant, quòd illi ſolo originali delicto obligati tenentur, quòd non iſti. Reſtat ergo ut nos cum illis, ac illi nobiſcum divinam admiremur in talibus, non diſcutiamus potentiam: exclamantes cum Apoſtolo: *O altitudo*: & cum Propheta: *Iudicia tua abyſſus multa.* Sed hæc hactenus.

Ioan. 3.

Morte Valentiniani comperta, Theodoſius dum contra tyrannos exercitum parat, ad Joannem Ægypti Monachum, Eutropium eunuchum miſit, eventumq; rei à viro

requiſivit. Cui ille Prophetico (ut erat) plenus ſpiritu, plenam de tyrannis promiſit victoriam. Igitur religioſus Imperator, fide potius quàm milite armatus, exercitum contra tyrannos movet: præmiſſisque Gothis, quorum X. millia ab Arbogaſto fuſa dicuntur, & ipſe cum aliis iter peragit. Dum ergo in Alpibus conveniſſent, tyrannique meliorem pugnandi facultatem in eminentiori loco haberent: Auguſtus totam noctem lachrymis & orationibus pervigilem ducens, Deo ſe committebat. Manè facto pugna conſeritur, victisque tyrannis, Eugenius captus interficitur, Arbogaſtes verò propria manu ſibi injecta, vitæ finem fecit. Quam victoriam meritis piiſſimi Imperatoris, ac orationibus Eccleſiæ a Domino impetratam, imber cœlitus miſſus, ventoque in ora hoſtium impulſus probavit. Quod etiam quidam ex paganis Pœta, ex virtute Dei factum conſiderans, in laudem Principis hujuſmodi proſecutus eſt:

O nimium dilecte Deo, cui fundit ab aſtris,
Æolus armatas hyemes, tibi militat æther,
Et conjurati veniunt ad claſſica venti.

Theodoſius itaque omnibus benè compoſitis ac ordinatis XI. poſt mortem Valentis Imperii ſui anno, apud Mediolanum beato fine quievit. Hujuſque Hieronymus Eccleſiaſticam perduxit hiſtoriam. Hic eſt Theodoſius, qui dum ex humana fragilitate Theſſalonicenſes effrenatè, & ſine ſententia puniviſſet, ab Ambroſio Eccleſiæ liminibus arcetur. Quod ipſe humiliter ferens, tamdiu à communione ſe abſtinuit, donec lachrymis, ac bonis operibus pœnitentia peracta, à præfato Pontifice reconciliaretur. Ob tam præclarum factum, Sacerdus iſte in prædicta civitate inter omnes Latinorum confeſſores uſque hodie maximæ habetur venerationi.

CAP. XIX.

De principatu Honorij & Archadii. De Dirmacho Monacho, Joanne etiam Chryſoſtomo, ac Theophilo & Epiphanio, tranſitu etiam Martini & Ambroſij.

Honorius & Arcadius.

ANNO Domini CCCXCIX. Honorius Occidentis, Archadius Orientis, XLII. ab Auguſto loco, poſt mortem patris, imperium ſortiuntur, Damaſo adhuc Romæ, Theophilo Alexandriæ, Hieroſolymis Joanne, Flaviano Antiochiæ, Nectario Conſtinopoli ſedentibus. His diebus Dirmachius quidam Monachus, ab Oriente Romam veniens, cum gladiatorum ludum, vel potius inſaniam religionis intuitu ſedare vellet, à circumſtantibus lapidibus obrutus ac necatus eſt. Quo comperto, Honorius eum quidem inter martyres numerandum cenſuit, nephandum verò ſpectaculum hujuſmodi de cauſa amputavit. Non multo poſt Nectario mortuo, Theophilus Alexandrinorum Pontifex, cum aliis Epiſcopis ab Imperatore ad ordinandum Regiæ Urbis Epiſcopum evocatur. Qui dum Iſidorum presbyterum ſuum præfatæ ſedi præponere cogitaſſet, Joannes Antiochenus ab omnibus petitur, ac contra voluntatem Theophili electus, ab ipſo tandem ordinatur: Unde Theophilus ad depoſitionem ejus ſemper laborabat. Iſte Joannes, qui & Chryſoſtomus tanquam aurei oris, propter eloquentiam vocatus, primò à Miletio Antiochenſium Præſule, in eadem Eccleſia Diaconus ordinatus, poſt ejus mortem ad eremum ſe transferens, ibique per triennium Deo vacans, ab Evagrio presbyter ordinatus fuerat. Fuit autem potens in opere & ſermone, ad corrigendos mores utilis, nimium verò ſeveritate & zelo Dei improvidus, nimiaque libertate oris in tantùm ut à neſcientibus abrogans putaretur, & profuſus. Unde poſtquam ad epiſcopatum venit, clericis ſuis, quorum mores corrigere nitebatur, intantum odioſus eſt factus, ut conſpiratione inita, plurimia contra eum derogationibus uſi, furioſum eum dicerent & procacem, ac tanquam ſine teſtimonio degentem. Cui rei facere fidem videbatur, quòd nullum ſecum comedere patiebatur, quod tamen ob nimiam abſtinentiam, qua ſæpè caput & ſtomachum dolebat, feciſſe traditur. Porrò à populo propter ſermones quos faciebat, plurimum amabatur. Qui quales fuerint, ex libris ejus, qui uſque hodie manent in Eccleſia, conji[illegible] poteſt. Acceſſit ad invidiæ ſuæ cumulum, quod non ſolum clericis aſper fuit, ſed etiam ipſos primores æquitatis zelo redarguere non dubitavit. Unde factum eſt, ut Eutropium quendam eunuchum & Conſulem, Principique familiarem, cujus conſilio lex data [illegible] ut [illegible] eſiam confugientes inde traherentur, fuerat, eum & ipſe non multo poſt [illegible] am Principis fugiens, ſub altari jaceret, publicè in ambone redargueret, ac contra eum increpatoriam ederet homiliam.

S. Chryſoſtomus & ejus ſeveritas.

Igitur

Igitur occaſione nacta, Theop[illegible]us Joannem tanquam à ſuis deſtitutum omnimodè deponere moliebatur. Un[illegible] in proprias adverſus eum oves armavit, ſed [illegible]tiam Epiſcopos, vicinos quidem c[illegible], [illegible] motos autem ſcriptis contra eum inci[illegible]vit. Ex quo contig[illegible] ut Epiphanium Salamine Cypri Epiſcopum, vi[illegible]um quidem ſanctiſſimum, ſed tanquam in eremo educatum, ſimpliciorem conveniret, & occ[illegible]tione l[illegible]rorum Origenis, cu[illegible]d expoſitionem J[illegible]annis ſibi adſciſceret. Itaque præfatus Sacerdos damnationem Origenis portans, a[illegible] Urb[illegible]em Regiam venit, Joannemque cauſa Theophili declinans, in pro[illegible] habitavit manſione. Cumque ad eum Joannes mitteret, rogaretque ut ad ſe veniens, ſecum inter al[illegible]os Epiſcopo[illegible] maneret, Epiphanius reſpondit, nec ſecum co manere, nec ſecum orare velle, niſi in libros Origenis damnationem ſubſcriberet. Quod differente Joanne, inimici ejus Epiphanio ſuadent, ut in Apoſtolorum Eccleſiam altera die collectione facta veniat, Origenis libros damnet, Joannem tanquam Origenis defenſorem coram populo infamet. Quo comperto, Joannes Epiphanio hæc verba mandavit: Contra regulas multa egiſti ô Epiphani: primum quidem, quia ordinationem feciſt[illegible] i[illegible] Eccleſia ſub meo jure conſtituta: de in[illegible]e quia me non jubente, in eis auctoritate propria ſacra celebraſti: rurſus quia invitatus excuſaſti, & nunc denuo in te ipſe confidis. Quapropter obſerva, ne turbatio naſcatur in populo, & hujus re[illegible] periculum ipſe ſuſcipias. Quo audito, Epiphanius receſſit, Joannique (ut quidam ajunt) remandavit: Spero quòd non morieris Epiſcopus. Ad quod ille reſpondiſſe fertur: Spero te ad tuam patriam non redire. Utrumque impletum [illegible]ſt. Nam & E[illegible]iphanius in [illegible]ia mortuus fuit, & Joannes poſt paululum depoſitus. P[illegible]s ad correctionem Eudoxiæ Auguſtæ, eò quòd Epiphan[illegible]um [illegible] re ſu[illegible] ſermonem ad populum cunctarum mulierum vituperatione [illegible]enum [illegible]t. [illegible]od illa gravi[illegible]e ferens, marito ſuo conqueſta fuit. [illegible] non ſolum ſuis, ſed & principibus odibilem factum, ponere c[illegible] E[illegible]b-urbio Chalcedonenſi convocat, accuſatores produci[illegible] [illegible] ad ea quæ ſibi objiciebantur, ad audientiam vocat. Verum J[illegible]annes [illegible]odum ad hoc fieri proclamabat. At ille dum iterum at[illegible] [illegible] eum evocaret, ipſe verò in ſua ſententia perduraret, v[illegible] Ep[illegible] eum deponendum decernunt: populus verò ſeditione[illegible] reclamabat. Porrò Principe eorum ſententiam confirmante, Joannes depo[illegible] portatur. Quo[illegible] multi etiam ex his, qui eum odio habuerant, videntes, [illegible], J[illegible]oanne[illegible] calumniam pati dicebant, præ[illegible]rtim cùm cun[illegible] jam el[illegible] Theophili damna[illegible] eſſe. Innocen[illegible]us tunc, Siricio & Anaſtaſio Sacerdotio pe[illegible] ſanctis, in Urb[illegible] Roma ſedebat. Joannes propter terræmotum, qui in ejus dep[illegible]tione [illegible] civitati a[illegible] dit, poſtmodum à Principe & populo revo[illegible]tus, ru[illegible]um Auguſtam latenter mor[illegible]ebat. Dumque i[illegible] rſum inſidias pararet, famo[illegible]am [illegible] cd[illegible] [illegible]iliam, quæ [illegible]c incipit: *Rurſusque Herodias veſanit, rurſusq; turbatur, denuo [illegible]at, denuo caput Ioannis in menſario cupit accipere.* Qua de re magis exardeſcens Eu[illegible]oxia, denuo eum deponi, & in exilium trudi fecit. Quod Innocentius audiens improbavit, ac clero ne alium eligerent, ſcripto demandavit. Verùm inter hæc Joannes moriens, finem controverſiæ impoſuit. Sed & Theophilus non multò pòſt vi[illegible] [illegible]cedens, Cyrillo ſedem reliquit. Theophilus iſte quamvis in cauſa Joannis reprehenſibilis fuerat, tamen contra Arrianos & Anthropomorphitanos, quorum hæreſis nuper exorta Deum lineamentis corporeis circumſcriptum dicebat, fortis athleta extitit. Hæc hæreſis i[illegible] tantum [illegible]mpliciores monachos & eremitas Ægypti infecerat, ut Alexandriam venientes, pro[illegible] neveræ fidei, [illegible]em contra Theophilum excitarent: & niſi [illegible]aturatò præfa[illegible] Po[illegible]tifex conſi[illegible] Video vo[illegible] ſicut vultum Dei, concitatæ plebis [illegible]m non ev[illegible]ſſet. Circa idem t[illegible]mpus Honorio & Archadio regnantibus, beatiſſimus præſul Mart[illegible]nus & Ambro[illegible]ius civitati Dei utiliſſimi Sacerdotes, migraverunt ad dominum. Sed jam ad hiſtoriæ ſeriem revertamur.

Chryſoſtomus in exilium mittitur.

CAP. XX.

De rebellione Gothorum, & perfidia Rufini & Gildonis, eventuque Mazazel, & morte Archadii.

[illegible]CITUR Gothi poſt mortem Theodoſij, dum a filiis ſol[illegible]ta munera non acciperent, [illegible]o Rufini patricii, Regem ſibi creantes, à curia recedunt. Rufinus verò poſtmo-

dum detectus, ante portas Urbis Conſtantinopolitanæ decollatur, caputque ejus cũ manu dextra ad ludibrium in Urbe circumfertur. Gildo etiam Africæ Comes, cœpit novis auſibus à Romanorum Provincia Africam decidere. Contra quem Mazazel frater ejus, cui ipſe duos filios occiderat, cum exercitu mittitur. Mazazel ergo plus Dei, quàm militis virtute hoſtem devicit, fuſisque cum parva manu, id eſt, cum V. millibus, LXX. millibus, tyrannum fugavit: qui etiam non multis pòſt diebus ſtrangulatus interiit. Porrò Mazazel rerum proſperitate (ut aſſolet) elatus, Eccleſias Dei perſequi cœpit. Unde juſto Dei judicio, qui antea ipſum confitendo exaltatus erat, nunc ipſum contemnendo humiliari debuit. Non multo enim pòſt mortuus eſt. Archadius etiam Imperator, vir mitis & quietus, XIV. Imperij poſt mortem Patris anno, vitam finivit, Orientisque Imperium filio ſuo Theodoſio octenni reliquit, Anthemio præfecto (qui muro maximo Urbem Regiam circumdederat) omnia diſponente.

CAP. XXI.

De Imperio Honorii, & rurſum de ſeditione Gothorum, & irruptione Romanæ Urbis ſeſſioneque ipſorum in Gallia.

Honorius ſolus imperat.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCXII. defuncto Archadio, Honorius XLIII. ab Auguſto, Occidentis Imperium tenuit. Verùm Gothi Rufino ac Stilicone incitati, cum Alarico Rege ſuo, qui lingua eorum ex genere Balthorum, ſecundæ poſt Amalos nobilitatis, Baltha, id eſt, audax vocabatur, per Dalmatiam & Venetiam digreſſi, in Æmiliæ finibus caſtrametantur: miſſaque legatione ad Imperatorem, qui Ravennæ tunc fortè morabatur, terram habitationis ſuperbè depoſcunt: addentes, quòd ſi gratis accipere non poſſent, ultrò eam arriperent. Conſilio ergo accepto, Princeps terram eis verſus Hiſpaniam, quæ ei rebellis erat, tradidit. Ad quam dum poſſidendam pergerent Gothi, Stilico patricius, & ſocer Honorii, eos fraudulenter inſequitur, commiſſoque prælio, amiſſo milite, ipſe in fugam vertitur. Qua de cauſa commoti barbari, ad Æmiliam, unde digreſſi fuerant, revertuntur, totaque igne, ferroque vaſtata Provincia, ad Urbem progrediuntur: quam etiam trepidam irrumpunt, datiſque præceptis ne ſanctorum loca violarentur, concrematis aliquibus Urbis regionibus, prædam innumerabilem diripiunt. Innocentius Papa tanquam juſtus Loth, ne pœnas peccatricis Urbis videret, Ravennæ morabatur.

Gothorum in Galliam migratio.

Roma à Gothis capta. Anno 415.

Clades urbis Chriſtianis imputata.

His diebus cum Pagani contra fidem murmurarent, dicerentque Romam à diis in ſummo honore conſervatam, Chriſtianis temporibus dehonoratam, Auguſtinus librum de Civitate Dei ſcripſit, Oroſius hiſtoriam ſuam texuit, Hieronymus Eccleſiaſticam hiſtoriam ab Euſebio ſcriptam tranſtulit, duobusque libris appoſitis, usque ad mortem Theodoſii deduxit. Facta eſt autem hæc tam famoſiſſima, quàm inſolentiſſima irruptio Urbis per Alaricum, anno à conditione ejus M. CLXIV. ab incarnatione verò Domini CCCCXV. Et ſicut ſuprà dixi, Romanorum regnum, quod Babyloniorum regno in multis ſimilem ortum ac progreſſum habuit, juxta majorum noſtrorum ſupputationem, eodem à conditione ſua ab Alarico, quo & illud ab ortu ſuo ab Arbato præfecto, anno, dehonoratum fuit. In eadem irruptione ſoror Honorii Placidia, inter aliam prædam capitur, quam poſtmodum Athaulfus in matrimonium ſortitur.

Roma Babyloni ſimilis.

Inter hæc Conſtantinus Gallias occupans, Conſtantem filium ſuum ex monacho Cæſarem fecit: ſed non multò poſt tempore, Pater apud Arelatum, filius apud Viennam, vita pariter & regno privantur. Gothi verò Romanæ Urbis potiti victoria, per Apuliam & Campaniam in Siciliam & Africam ire proponunt. Dumque in confinio Bruttiorum incautè mari ſe committunt, multos de ſociis perdiderunt. Alaricus quoque ultimum diem clauſit, quem in tantum barbari dilexerunt, ut amnem Barentum juxta Conſentinam civitatem de alveo ſuo derivarent, ipſoque ibi cum multis copiis ſepulto, occiſis omnibus captivis, qui hujus facti conſcij erant, amnem ad proprium alveum reduxerunt. Quo mortuo, tam hoc quàm priori infortunio perculſi Gothi, Athaulfum ſibi Regem creantes, reverti ſtatuerunt, ſicque per Romam redeuntes, ea quæ antea reliquerant, depopulantur. Sed Athaulfus amore uxoris ſuæ Placidiæ, à finibus Romanorum cedit, ac in Galliis juxta provinciam Narbonenſem, quam poſtmodum

vir

vir Dei Ægidius inhabitans, Metropoli ex nomine ſuo, ut villa [illegible] Ægidij dicatur, dedit, in loco, qui usque hodie palatium Gothorum vocatur, [illegible] ſedit: ſed poſtmodum à Conſtantio Comite pulſus, in Hiſpania reſedit cum Gothis. Poſt quem tertius ab eo Vallia, qui Segerico ſucceſſit, vicinas gentes, & præcipuè Wandalos, qui & ipſi tunc noviter in Hiſpanias venerant, bello preſſit.

CAP. XXII.

De geſtis Honorij in Africa, & inventione Stephani. De morte Hieronymi. De Romanis Pontificibus, & pace Auguſti cum Gothis, morteque ipſius.

HONORIUS Eraclidem Comitem Africæ, contra Romam venientem, per Marinum Comitem vicit, & Carthaginem, ubi & poſtmodum occiſus eſt, fugavit: pacem etiam adjuvante Conſtantio, qui Conſtantinum & Conſtantem in Galliis oppreſſerat, integram Eccleſiæ Dei reddidit in Africa.

His diebus ſub Innocentio Papa, corpora ſanctorum Stephani protomartyris, & aliorum, Luciano Sacerdoti revelata, ſub Joanne Hieroſolymorum Epiſcopo fuere. Non multis pòſt diebus, ſub Bonifacio, qui Zozimo ſucceſſori Innocentij ſubſtitutus erat Hieronymus presbyter, XCI. ætatis ſuæ anno, in Bethlehem ad dominum migravit. Defuncto Bonifacio, Cælestinus ſedit in Urbe. Vallia cum Auguſto fœdus iniit, eique Placidiam ſororem ſuam reddidit. Hucusque Oroſius Chronica ſua perduxit. Honorius XXXI. Imperij ſui anno (quorum duos ſub patre, XIII. cum fratre, reliquos cum filio fratris regnaverat) Romæ moritur.

Finis Chronicorum Oroſii.

CAP. XXIII.

De geſtis Theodoſii junioris, virtutibusque ejus, & ſynodo tertia. De bellis, quæ per Duces ſuos geſſit.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCXXVII. Theodoſius junior XLIV. ab Auguſto patruo mortuo ſolus regnavit. Hujus virtutes in Tripartita hiſtoria, omnibus anteceſſoribus ſuis præferuntur: inter quas & hoc commemoratur, quòd ad inſtar Alexandri Magni, dum in procinctu eſſet, ac ex fervore Solis, & ſqualore pulveris fatigatus, ſiti laboraret, poculum ſibi jucundiſſimum allatum, ne ſolus præ aliis reficeretur, renuit. Floruerunt diebus ejus Joannes Caſſianus monachus & eremita, qui collationes Patrum deſcripſit, & Germanus Antiſiodorenſis Epiſcopus. Synodus etiam tertia ſub Cæleſtino Papa, vel ejus ſucceſſore Sixto, mediante Cyrillo Alexandrino, & Arcadio Epiſcopo ab Italia deſtinato, temporibus Juvenalis Regiæ Urbis Epiſcopi, ducentorum Epiſcoporum, contra Neſtorium, qui duas in Chriſto perſonas aſſerebat, Epheſi congregatur: oſtenſoque in duabus naturis Chriſti unam perſonam eſſe, cum fautoribus ſuis Neſtorius juſto damnatur anathemate. Theodoſius contra Joannem, qui Heſperiæ regnum invaſerat, Valentinianum amicæ ſuæ Placidiæ ex Conſtantio filium, adjunctis ſibi Aſpare & Ardabure ſociis, cum matre in Italiam deſtinavit. At Joannes juxta quosdam Aſparis & Ardaburis dolo, juxta alios verò ducatu Angeli, Ravennæ necatur. Sicque Reſpublica religioſi Principis meritis à tyranno liberatur. Hucusque Theodoretus Epiſcopus, & Socrates, & Sozomenus viri diſertiſſimi, hiſtorias ſuas perduxerunt, quæ poſtmodum in unum volumen redactæ, & à Caſſiodoro Senatore per Epiphanium ſcholaſticum à Græco in Latinum verſæ, à tribus auctoribus Tripartitæ hiſtoriæ nomen accepere.

Theod. junior. — *Synodus Epheſina.* — *Hiſtoria Tripartita.*

CAP. XXIV.

De Valentiniano Auguſto, Wiſegothis, & Oſtrogothis. De factione Aetij & Bonifacii, irruptione Wandalorum in Africam, morteque Auguſtini.

OCCISO tyranno, Theodoſius Valentinianum, cujus ope civile malum ſedatum fuerat, remuneratione dignum judicans, Imperij ſocium legit, & Auguſtum ſtatuit appellari. His diebus Wiſigothi in Galliis habitabant. Oſtrogothi, & Gepidæ, ex quibus Avares & Longobardi deſcendunt, Danubium tranſeuntes, Gepidæ quidem

Migrationes aliquot gentium.

dem

dem circa Scigedonem & Syrmium: Oſtrogothi verò qui prius in Pannonia morati fuerant, exhine in Thracia habitaverunt: ubi per XLVIII. annos morantes, ad Occidentem iter flectunt. Wandali autem ſociatis ſibi Germanis, cum Modigiſilo Duce Hiſpanias occupaverant. Ea tempeſtate fuere duo inſignea Prætores, Aetius, & Bonifacius, quorum Bonifacius comitatum Africæ ab Imperatore accepit. Sed dum fraude & delatione Aetij Bonifacius apud Placidiam Auguſti matrem, injuſtè accuſatur, miſſi ſunt contra eum Duces Mavortius & Galbio. *Wandali in Africam.* Quibus à Bonifacio occiſis, Sigisbaldus Comes contra eum deſtinatur. At Bonifacius in Hiſpaniam tranſiens, aſcitis Wandalis, totam eis Africam tradit. Qui mox ferro, igneque terram vaſtantes, ubique diffunduntur, ac inter cætera mala Hipponenſem Urbem, cui beatus Auguſtinus præſidebat, obſidione cingunt. *Auguſtini mors.* Beatus autem Præſul, ne excidium Urbis ſuæ videret, III. menſe obſidionis ejus. LXXVI. ætatis ſuæ anno, migravit ad Dominum. Non multo pôſt elapſo tempore, Placidiæ apparuit falsò ſibi Bonifacium delatum fuiſſe, vocavitque eum ad ſe, & Magiſtrum militum fecit. Wandalis autem tradita parte Africæ, Romani pacem dederunt. His diebus Geiſericus Wandalorum Rex Arrianus, Chriſtianos affligens, Epiſcopos in exilium miſit: Carthaginem invadens, multis divitiis ac Eccleſiaſticis oroameotia ſpoliavit.

CAP. XXV.

De terræmotu Conſtantinopolitano, & Romano. De initiò tyrannidis Attilæ, morteque Theodoſii.

τρισάγιον Eccleſiaſticum. ANNO Imperij Theodoſii XXX. terræmotus horribilis Conſtantinopoli fuit. Ob eam cauſam ἅγιος ὁ θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς, Hoc eſt: Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus & immortalis miſerere nobis, dum à populo cum Proculo Epiſcopo ſuo cœleſti commonitione caneretur, terræmotus ceſſavit. Unde ab Imperatore, ejusque ſorore Pulcheria, ut per totum orbem canticum hoc cantaretur, præceptum eſt. Roma quoque tunc ex terræmotu in multis ſuis regionibus corruit. His diebus Attila Hunnorum Rex, occiſo fratre * Buda, tyrannidem exercendo, Thraciam & Illyricum vaſtare cœpit. ** Bleda.* Cui Theodoſius datis ſex millibus libris, promiſſiſque quoque ſingulis annis M. libris, à finibus ſuis exire perſuaſit. Ipſe verò non multis pôſt diebus XLI. Imperij ſui anno, poſt mortem verò patrui ſui XXVI. apud Conſtantinopolim diem obiit.

CAP. XXVI.

De principatu Martiani, & Valentiniani, ſynodoque quarta. De tyrannide Attilæ, pugnaque inter ipſum, & Romanos, & Gothos.

Martianus & Valentinianus. Synodus Chalcedonenſis. ANNO ab incarnatione Domini CCCCLIII. Martianus conſilio Pulcheriæ, XXVI. ab Auguſto, Orientis Imperium ſuſcepit, Valentiniano XLV. in Occidente regnante. Hujus diebus ſub Leone Papa, Juvenale Hieroſolymitano, Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopis, quarta ſynodus DC & XXX. Sacerdotum contra Euticen Regiæ Urbis abbatem, ejusque defcoſorem Alexandrinum quondam Epiſcopum Dioſcorum, verbi Dei & carnis unam naturam dicentibus, apud Chalcedonam congregatur, damnatisque ſimul cum Neſtoriane his hæreſibus, fides catholica divinam in Chriſto & humanam naturam, ſed unam perſonam prædicans, roboratur. Hæ ſunt quatuor ſynodi, quas ſe beatus Gregorius Urbis Romæ Epiſcopus, velut quatuor Evangelia venerari teſtatur. *Attila Hunorum Rex.* Igitur regnantibus Martiano & Valentiniano, Attila Hunorum Rex ſubjugatis ſibi fortiſſimis Oſtrogothorum, Gepidarumqoe populis, aliisque plurimis gentibus, Macedoniam, Mœſiam, Achaiam, Thraciam pervagatur. Dum ergo Romanos quoque & Wiſigothas, quorum priores ob antiquam ſuæ Urbis dignitatem, alios verò ob ſingularia fortitudinis virtutem æmulabatur, ſubjugare cogitat, timens ne duæ hæ gentes adverſus eum ſociarentur, dolo (ut erat verſutiſſimus) ſe jungere eas ab invicem intendebat. Proinde miſſa legatione tàm ad Valentinianum Romanorum Auguſtum, quàm ad Theodoricum Regem Gothorum, utriſque ſpecialiter verba pacis mandando: Romanis quidem, ſe non adverſus eos, ſed contra Gothos bellum parare: Gothis verò ea-

rò eadem de Romanis denuncians, utroſque in alterutrum incitare voluit. Sed Aetius, qui tunc Romanorum patricius erat, fraudem Attilæ perſenſit, ſcriptiſque ex perſona Valentiniani ad Theodoricum Regem Gothorum literis, ut contra immaniſſimum tyrannum, ac totius orbis invaſorem ambo convenirent, eum quàm intimè monuit. Igitur Attila dum hoc modo procedere non poſſet, bellum Gothis apertè indicit. Qui pulſatis per legatos Romanis, Aetium patricium in auxilium accipiunt. Hinc aſcitis ſibi Francis, Sarmatis, Armatianis, Burgundionibus, Saxonibus, Ripariolis, *Brigonibus, multiſque Celticæ ac Germanicæ nationibus, Gothis ſuccurrit. Attila verò cum Athalarico Gepidarum & Walamire Oſtrogothorum Regibus, innumeris turbis Regum ac nationum, procinctum movet. In campis ergo Catalunicis uterque conſedit exercitus. Attila eventum rerum in extis pecorum perquirit, ſeque vincendum, ſed in altera parte omnium potentiorem caſurum, in fœdiſſimis invenit præſagiis. Qua de re turbatur, ſed de hoc quòd ex alia parte virum potentiſſimum, quem ipſe Aetium putabat, occidendum intellexit, animatus ſuos alloquitur: eoſque prioribus virtutis ſuæ fortunis conſolandos denuncians, pugnam aggreditur. Romani eminentiorem locum habebant. Itaque à nona hora diei fortiſſimis gentibus acerrimè uſque ad noctem pugnantibus bellum protenditur. Theodoricus autem Gothorum Rex, juxta quod Attilæ prædictum erat, hac illacque ad exhortationem ſuorum diſcurrens, occubuit. Attila in fugam verſus victum ſe prodidit, ſed noctis beneficio potuit id occultari. Manè facto, Gothi Regem ſuum requirunt, ſed mortuo invento, cum Thuriſmundo filio Regis in hoſtem irruere volunt. Porrò Aetius timens, ne deletis Hunis, Gothi in ſuperbiam elati, Romam premerent, vocato ad ſe Thuriſmundo: Fratres (inquit) tui, qui domi remanſerunt, Patris morte comperta, regnum invadunt. Tu ergo revertere, ne fortè ipſi te præveniant. Sic Aetius juvenem aſtutè circumveniens, ea qua dixi cauſa bello declinare, & ad propria redire edocuit. Fertur de Attila, quod de ſubſellis pyram feciſſet, cui ſe ſi hoſtes irruiſſent, injicere cogitaverat. Ceciderunt in hoc famoſiſſimo prælio, ut Jordanis refert, ex utraque parte, CLXV. M. exceptis XV. M. qui in congreſſu Francorum & Gepidarum priori nocte corruerant. Thuriſmundus à ſuis Rex creatus, conſilio Aetij in Patriam reverſus, Tholoſam ingreditur.

* Briſonibus.

Attilæ Clades.

CAP. XXVII.

De everſione Aquileiæ, & proceſſu ipſius uſque ad Ticinum, donec monitu Leonis Papæ rediret.

VERUM Attila Gothis recedentibus, ſecurus factus, contra Romanos iter deflectit, Aquileiamque Venetiarum metropolim, quæ in Adriatico ſinu poſita eſt, obſidione cingit. Quam dum multo tempore obſidens, capere non valeret, cumque jam exercitus recedere pararet, Attila juxta muros digrediens, ac ſecum quid ageret mente pertractans, ciconias ex Urbe fœtus ſuos trahere videt. Quo viſo, ſuos ad everſionem Urbis amplius accendens: Hoc (inquit) omnium prognoſticum nobis eſt. Hæ, inquam, aves, futuræ cladis præſagæ, Urbem ruituram deſerunt. Dixit, & inſtructis machinis, omniumque tormentorum generibus adhibitis, aggreditur Urbem, captamque funditùs, ita ut vix veſtigia maneant, delevit. Ferunt quidam, quòd vacuam habitatore Urbem invenerit. Elapſi enim per mare ipſo ignorante, in inſula, quæ Venetia ex hinc ex Venetorum inhabitatione dicitur, translatis ſecum cum Patriarchali ſede beati Hermagoræ, primi illius Urbis Epiſcopi, reliquiis, habitare cœperunt. Unde uſque hodie inter Gradenſes & Aquileienſes de Patriarchali dignitate lis eſſe cognoſcitur. Tanta autem in obſidione hujus Urbis & mora & multitudo fuit, ut miræ magnitudinis montem Utinum dictum, quem ipſe vidi, in modum aggeris ab exercitu comportatum, incolæ uſque hodie affirment. Alij tamen à Julio Cæſare eundem montem factum tradunt. Attila his elatus ſucceſſibus, cæteras Venetiæ Urbes pervagando, & ad ſolum uſque proſternendo, Mediolanum quoque Liguriæ caput, ac Ticinum, quæ Papia, crudeli animadverſione depopulatur. Poſt hoc dum Romam ire intentat, occurrente ſibi Leone Papa, tam auctoritate ac precibus Pontificis fractus, quàm exemplo Alarici, qui poſt captam Urbem non diu vixit, territus ad propria revertitur.

Attila furor per Italiam.

Utinum mons juxta Aquileiam.

CAP.

CAP. XXVIII.

De morte Actii & Valentiniani Auguſti, irruptione Wandalorum in Romanam Urbem. De Paulino Epiſcopo, morteque Attilæ, & Martiani Imperatoris.

Wandali Romam capiunt.

INTER hæc Valentinianus Actij virtutem æmulans, eum cum Boetio Senatore necari jubet. Quapropter non multo pòſt tempore ab amicis ejus, XXX. Imperij ſui anno, è quibus cum Theodoſio ſocero ſuo XXV. cum Martiano reliquos imperaverat vita privatur. Quo mortuo, Maximus accepta uxore ejus Eudoxia, Theodoſij filia Imperium uſurpat. At Eudoxia Genſericum Wandalorum Regem ob hanc moleſtiam vocat. Quem dum venturum Romani cognoſcerent, Maximum quidem tanquam hujus mali incentorem, tertio ex quo Imperium invaſerat menſo, membratim diſcerpunt, & ipſi antiquæ nobilitatis & virtutis immemores ubique diffugiunt. Poſt hoc Genſerico Urbem tanquam habitatore vacuam irrumpere volente, Leo Papa occurrit in porta, eumque ab occiſione civium & incendio Urbis abſtinere precatur. Igitur barbarus Urbem quidem irrupit, ſpolia rapuit, ac per XIV. percenſum dies, Eudoxiam cum filiabus duabus inter alios captivos abduxit, ab incendio verò tantùm & cæde civium, juxta Sacerdotis monitum, abſtinuit. Facta eſt autem hæc ſecunda ab Alarico Urbis irruptio à Wandalis, MCCIV. à conditione ſua anno. Wandali capta Urbe per Campaniam diffunduntur, eaque tota igne ac ferro vaſtata, nobiliſſimas ejuſdem Provinciæ Urbes Neapolim & Nolam expugnant. Hujus Urbis Epiſcopus ſanctiſſimus Paulinus, pro redimendis captivis, quod in dialogo Gregorij pleniùs habes, barbaris ſe tradidit. Porrò Genſericus opibus Italiæ ditatus, Traſimundo filio ſuo Valentiniani Principis filiam copulavit. Cujus filius Hildericus, matris ſequens monita, catholicus fuit. Cæterùm Attila ab Italia digrediens, Honoriam Valentiniani Principis ſororem ſibi dari cum rogaſſet, nec impetraſſet, in terram ſuam cum indignatione reverſus, puellam ſibi ſpecioſiſſimam copulavit. Ob cujus amorem, dum luxurioſa celebrat convivia, inebriatur, nocteque proxima juxta puellam reſupinus jacens, ſanguine proprio effluente de naribus, ſuffocatur, maneque facto à ſuis mortuus invenitur. Juſto Dei judicio id factum arbitror, ut qui ſemper humanum ſanguinem ſitiverat, proprio quoque ſanguine ſuffocatus interiret. Eadem nocte Martiano in ſomnis apparuit arcus Attilæ fractus. Hic eſt Attila, qui (ut quidam ait) in concuſſionem gentium natus in mundo, terrarum omnium metus, ſuperbus inceſſu, oculos circumferens, bellorum amator, ipſe manu temperans, conſilio validiſſimus, ſupplicantibus exorabilis, propitius ſemel in fide receptis, forma brevis, lato pectore, capite grandiore, minuos oculis, rarus barba, canis aſperſus, ſimus naſo, teter colore fuit. In exercitu ejus fuiſſe quingenta millia Jordanis ſcribit. Hic etiam dum ubique terrarum diſcurreret, XI. M. virginum apud Coloniam Agrippinam martyrio coronavit: Beatum quoque Nicaſium Epiſcopum Remis pro domino occidens, martyrem fecit. Non multò pòſt tempore Martianus, VII. Imperij ſui anno, fraude ſuorum Conſtantinopoli necatur.

Paulinus Epiſcopus.

Attila mors.

CAP. XXIX.

De principatu Leonis in Oriente, confuſioneque Romani Imperii in Occidente, morteque Leonis.

Leo Imp. 460.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCLX. Leo Biſſa ortus, ex tribuno militum ab Anatholio Patriarcha coronatus, XLVII. ab Auguſto Orientis regnum accepit, filiumque ſuum Leonem regni ſocium legit. Porrò occidentis Imperium apud Ravennam Majorianus acceperat. Quo quarto regni ſui anno juxta Dertonam civitatem occiſo, Severus rurſum Ravennæ abſque juſſu Auguſti, Imperium invadit, quod per quatuor annos uſurpans, Romæ diem obiit. Quo mortuò, Auguſtus Anthemium ex patricio Cæſarem factum Romam miſit. Hic Servandum præfectum, in Galliis Imperium uſurpare volentem, in exilium truſit, patricium Romanorum eadem molientem occidi præcepit. Verùm Leo Zenonem generum ſuum Orienti, Baſilicum quoque Verinæ uxoris ſuæ fratrem Africæ præfecit. Cum Oſtrogothis etiam pacem faciens,

Theo-

[illegible] ri Widamiri Regis fratris filium, VII [illegible] m, obſi- [illegible] n poſt cum honore remiſit. Inter hæc Ricimer patricius [illegible] o Regni ſui occidit, ipſe verò poſt tertium menſem diem ulti- [illegible] vivo [illegible] Anthemio. Olybrium ad Urbem miſerat, qui [illegible] Placidia, Valentiniani Principis* filia in uxore accepta, ſu- [illegible] vitam ſimul [illegible] & regnum. Poſt cujus mortem Ravennæ *L[illegible] ſumit. Quo ſequenti anno [illegible] ulſo, ac in Salona civitate Dalmatiæ [illegible], Nepos patricius Nepotiani [illegible] us, Occidentis Imperium rexit, [illegible] ex filia ſua filium, Imperatorem fecit. Ipſe verò XI. Im- p[illegible] um lanir. Hic paucis menſibus imperans, patrem ſuum Ze- [illegible] pe [illegible] avit, ipſe verò diem obiit. Porrò Baſilicus magiſter Africæ, uxo[illegible] am Zenobiam Auguſtam fecit. Igitur dum Zenon ad urbem regiam perveni- en[illegible] tu ac populo gratanter ſuſcipitur, Baſilicus depoſitis inſignibus, ad Eccleſiam fugi[illegible]

* Glicerius.

CAP. XXX.

De Imperio Zenonis in Oriente. De Auguſtulo Romano, & irruptione in urbem Romam ſub Odoacro.

A[illegible] ab incarnatione Domini CCCCLXXVI. Zeno genere Iſaurus, XLVIII. A[illegible] uſto, Orientis Imperium ſortitur. Porrò Occidentale, id eſt Romanum, Ne[illegible] te[illegible]. Hoc a regno pulſo, Oreſtes Patricius filium non jam Auguſtum, ſed A[illegible] ſtulum Imperatorem Occidentis [illegible] reavit. Itaque cum Romanum Imperium, quod cæteris mundi Regnis obtuſ[illegible] atis, ſolum regnari videbatur, cum & ipſi peccatis exigen- ti[illegible], [illegible] De[illegible] ca, qua aliis menſum erat ge[illegible] bus menſura, remetiendum fuit. O[illegible] nation[illegible] R[illegible] ugus, ex ultimis Pannoniæ finibus, [illegible] Sciris, Thurcelignis, Herulis, ad u[illegible] proci nctum move[illegible]. Cui dum Oreſtes patricius in terminis Liguriæ occur[illegible] ejus, territus aufugit, ac in Ticinum ſe contulit. Quem Odoacer inſe[illegible] pta urbe occidit, ac inde per totam Italiam diffuſo milite, Regium nomen* uſur[illegible]. Hic [illegible] terra ſua egreſſus, dum per inferiores Noricas partes, vel ſuperiorem P[illegible] onum tranſire, virum Dei Severinum Ravennatenſium Epiſcopum, qui verbum Dei præ[illegible] adices Comogenis cellam conſtruxerat, ad[illegible] it, cumque de eventu re[illegible] onſuluit. Qui prophetico ut erat plenus ſpiritu, omnia quæ poſtmodum exitus de- cl[illegible], veracite[illegible] [illegible] ædixit. Auguſtulus patrem occiſum, capta[illegible] que ab hoſtibus cer- nens p[illegible] am, [illegible] conſternatus, ſponte purpuram XI. Regni ſui menſe cum regno pa[illegible] d[illegible] poſui[illegible]. Odoacer ergo nullo ſibi reſiſtente, victor Urbem ingreditur ut hoſtis, [illegible] ctamque[illegible] ut [illegible] x diſponit. Poſtremo cum tota Italia ſervitio ſuo mancipata, per XIV anno[illegible] gravi ſervitute premitur.

Zeno Imp.

Roma ab Odoacro Ir- v[illegible].

CAP. XXXI.

[illegible]xclamatio, brevisq; Imperii Capitulatio.

E[illegible] AMARE [illegible] ntra rerum motabilium miſerias tempore & loco exigente, co- [illegible]. Ecce enim regnum illud maximum, ac potentiſſimum, ac quod ſolo no- g[illegible] r eb[illegible] antè, orbem concutiebat, jam paulatim decreſcendo, & ex prima [illegible] p[illegible] one, quæ ſub Alarico facta eſt, dehonoratum, poſtmodum in conculcationem [illegible] p[illegible] ui. Et ut apertiora quæ diximus fiant, miſera Urbs primò ab Alarico, ſe- [illegible] nſe[illegible] co capta tantum, ac populata, nunc verò ab Odoacro non ſolùm [illegible] e Principis in poteſtatem ac Imperium per XIV. annos lachrymabiliter [illegible] enitur. Et inde (ſicut ſuperius dixi) non ſolum ortus ejus, ſed & finis Ba- [illegible] apparet Imperio. Illa poſt non multos annos conditioni ſuæ geotes [illegible] ce- [illegible]. H[illegible] militer, cum ad [illegible] buſtam venit ætatem [illegible] paulatim creſcendo [illegible] ac [illegible] as[illegible] be ſubvertendo, p[illegible] ad ulte[illegible] ra ſe extendendo, ad totius orbis pede- [illegible] tem v[illegible] it. Sed ſicut nem[illegible] it ſum[illegible] us, vel præcipitanter de ſummo [illegible] a prædi[illegible] a Urbs cum in ſummo (ut dixi) quo altius in terra non potuit, [illegible], humiliari deberet, cœpit paulatim vires perdere, & quaſi jam in ſenili

Roma Babylonis ſimilis.

ſ ætate

[illegible]te poſita, defectum honor[illegible] quem [illegible] bulta co[illegible] axe [illegible] ætat[illegible] Acceſſit etiam ad miſeriarum cumulum, q[illegible] ſemp[illegible] caduc[illegible] rerum interitus eſt, [illegible] mutatio ſub Conſtant[illegible] facta. Et ſicut ibi [illegible] egno a[illegible] M[illegible] os translato, ſolo nomine manſit Imperium: ſic & [illegible] ad Græcos, [illegible] Francos derivato, Urbis tantum ant[illegible] uæ dign[illegible] tatis ac nominis manet veſtigium. Illa primum ab Arbato præfecto ſuo dehonorata eſt, poſt a Cyro etiam ſubacta. Hæc ſimiliter ab Alarico primò dehoneſtata, poſtmodu[illegible] ab Odoacro jure Principis poſſeſſa eſt. Sed quia de rerum mutationibus, regnorumque imminutionibus, ad oſtendendos mortalium caſus, mundique inſtabiles rotatus, ſcribere propoſui, ſicut ſuprà dixiſſe me memini, cum Roma parturiretur, Babylonia finem accepit: ſic & modo dum [illegible] egnum Francorum ſeminaretur, Roma ſub Auguſtulo ſuo, in ultima ſenectute, à conditione ſua M. CCXXVII. anno, barbaris tradita, occaſum minatur.

CAP. XXXII.

Qualiter, unde, vel quomodo Franci in Ga[illegible] [illegible] nerint, ibique ejectis Romanis, regnare cœperint.

HIC quod ſupra promiſi, dicendum puto, qualiter Fr[illegible], qu[illegible] mentionem [illegible]cimus, in Gallias venerint, & quomodo a Romanoru[illegible] p[illegible] patu ſejun[illegible] in propria actoritate manere cœperint. Hi (ut dixi[illegible] a [illegible] [illegible] um [illegible] Scythia[illegible] des poluiſſent, dicti ſunt Sicambri.

Sicambri poſtea Franci.

Dum ergo toto Orbe in provinciam Roman[illegible] redacto, & ipſi inter alios ſubacti fuiſſent, elapſo tempore, cauſa quam ſupra reddi[illegible], Valentiniano di[illegible] i ſunt Franci, ac per X. annos propriæ [illegible] rel[illegible]. Quibus expletis, dum Romani ſolitum tributum repeterent, Franci, ut aſſolet, libertate [illegible] nes facti, tributum dare renuerunt. Habuerunt autem inter ſe antiqui nominis & virtutis Principes Priamum & Antenorem. Qua de re dum contra eos [illegible] Romanis pugnatur, occiſo cum multis aliis Priamo rege eorum, [illegible] qui elapſi in partibus Germaniæ, circa Thuringiam conſederunt, cum principibus [illegible] ami & Antenoris fi[illegible] s [illegible] Marcomede & Sunnone. Porrò defuncto Sunnone [illegible] communicato [illegible] lio, Marcomedis filium Pharamundum ſibi regem creaver[illegible]. Lege[illegible] quoque W[illegible] igaſtaldo & Salagaſto auctoribus exhine habere cœpere.

Leges Salicæ.

Ab hoc Salagaſt[illegible] g[illegible], quæ ex nomi[illegible]e ejus Salica usque hodie vocatur, inventam dicunt. Hac nobi[illegible] m[illegible] ancorum [illegible] qui Salici dicuntur, adhuc utuntur. Pharamundo mortuo, C[illegible] o[illegible] ius ejus crinitus, a quo Francorum reges criniti ſunt di[illegible]i, ſucceſſit. His diebus (ut ſupra dixi) Fran[illegible] quaſi ſeminata, Roma paulatim cœpit minui. Jam gentes qu[illegible] Romanorum pr[illegible] vin cias, non regna habitabant, reges creare, jam ex [illegible] orum poteſtate ſ[illegible] duci, ac in propri[illegible] arbitrij au[illegible] oritate ſtare diſcunt. Hinc Gothi [illegible] um ipſam quoque Urb[illegible] m depopulati eſſent, in Gallica provincia, ut dixi, ultra Ligerim conſederunt. Burgundion[illegible] q[illegible] oq; juxta Rhodanum habitaverunt, qui & illi non multo pòſt reges habere cœperun[illegible]. [illegible] c & Franci Rheno tranſmiſſo, Romanos qui ibi habitabant, prim[illegible] ugant, p[illegible] apud Tornaco & Cameraco Galliæ urbibus, ac inde paulat[illegible] m p[illegible] tes Remis, Sueſſonam, Aurelianum, Agrippinam, Treverim, ac penè tota[illegible] [illegible] am, atque Germaniam, ab Aquitania usque in Baioariam ſibi ſubjugant.

Franci in Galliam.

C[illegible] dio [illegible] ortuo, Meroveus filius ejus, a quo Franci M[illegible] [illegible] dicti ſunt, ſucceſſit. Poſt qu[illegible] dericus regnum adeptus, dum luxurioſe [illegible] iveret [illegible] uis pulſus eſt. E[illegible] diusque R[illegible] manus in locum ejus ſubſtitutus. Porrò H[illegible] lderi[illegible] us poſt octo anno[illegible] [illegible] evocatus, Agripp[illegible] m invadens, ejectis inde Egidij fautoribus Romanis, poſitisque ſuis, ex Franco[illegible] um [illegible] latu, Coloniam eam vocavit. Mortuo autem Egidio, filius ejus Siagrius in civitate Sueſſona regnavit. Hildericus etiam vita decedens, Clodoveo ſuo filio regnum dimiſit. [illegible] ic eſt Clodoveus, qui a beato Remigio baptizatus, primus Francorum regum Chr[illegible] anus fuit.

Franci Chriſto nomen dant.

Verùm Siagrius cum Clodoveo dec[illegible] rtare non valens, ad Alaricum, qui [illegible] X. ab Alarico magno Gothorum regnum tunc gub[illegible] rnabat, confugiens, a[illegible] lodoveo repoſcitur, traditusque necatur. Romani etiam qui [illegible] Gall[illegible] s habitabant, ita [illegible] t nec reliquiæ ibi invenirentur, ext[illegible] rminat[illegible] unt. Vide[illegible] mihi inde Francos, qui in Galliis morantur, a Romanis linguam eorum, qua usque hodie utuntur, accommodaſſe. Nam alii qui cit-

Lingua Gallica.

ca

… enum, ac in Germania remanſerunt, Teutonica lingua utuntur. Quæ autem lin-… cis ante naturalis fuerit, ignoratur. Itaque Clodoveus ſubjugatis Alemannis, Go-…is quoque & Aquitanicis, jam Chriſtianus factus bellum indicit. Quò dum perge-…et beato Martino votum vovit. Cumque victis Gothis, & occiſo Alarico reverti-tur, ditata beati Martini Eccleſia à cubiculariis equum ſuum eis traditum, dum redimere C. ſolidorum precio vult, ille immobilis manſit. Quem dum ſuperadditis aliis C. ſoli-dis ſolviſſet, dixi… c fertur: Martinus bonus in auxilio, carus in negocio.

CAPUT XXXIII.

Concluſio Libri quarti.

TRANSCURSIS igitur à Conſtantino uſque ad imminutionem hujus maximi regni, Gothorum quoque fortiſſimæ gentis attenuationem, præcipuè cum ad Francorum, quibus poſtea Monarchia ceſſit, principia devenerimus, cum jam Roma cadente, Francia ad accipiendam coronam ſurrexerit, ac maxima caducarum rerum novitate ac volubilitate, à præſentis vitæ illecebris abſtracti, & ad ſupernæ patriæ ſtabilitatem appetendam, ex præſentium calamitatum conſideratione, etiam nolentes attracti: huic quarto Operi terminum demus, ut ea quæ ſequuntur expeditiùs exequamur.

LIBRI QVARTI FINIS.

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM

LIBER SEXTUS.

PROLOGVS.

INTER *prima elementorum rudimenta, ac Grammaticæ artis præcepta, audire ſolent pueri, quòd quanto iuniores, tantò ſint perſpicaciores. Quod non inconvenienter dictum puto, dum & priorum, qui ante nos ſapientiæ ſtuduerunt, ſcriptis & inſtitutis informamur, ac proceſſu temporum, & experientiis rerum tantò maturius, quanto in provectiori ſeculi ætate poſiti videmur, per nos quoque his quæ ante nos inventa ſunt, compoſitis eodemque ... ſtudio, nova invenire poſſumus. Hanc ... ex his quas dixi cauſis, ſapientiam* Dan. 12. *fore multiplicandam Propheta prævidit, qui ait:* Pertranſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia. *Hinc eſt quod multa anteceſſores noſtros, præclaræ ſapientiæ ac excellentium ingeniorum viros, latuerunt cauſa, quæ nobis proceſſu temporum, ac eventu rerum, patere cœperunt. Proinde Romanum Imperium, quod pro ſui excellentia à paganis æternum, à noſtris penè divinum putabatur, jam ad quid devenerit, ab omnibus videtur. Et ſicut ſuprà dixi, omnis humana ſapientia, vel potentia ab Oriente ordiens, in Occidente terminari cœpit. Et de potentia quidem humana, qualiter a Babylonis ad Medos & Perſas, ac inde ad Macedones, & poſt ad Romanos, rurſumque ſub Romano nomine ad ... derivatum ſit, ſatis dictum arbitror. Qualiter vero jam ad Francos, qui Occidentem inhabitabant, translatum fuerit, in hoc Opere dicendum reſtat. Sapientiam primò in Oriente, id eſt, in Babylonia inventam, ac inde in Ægyptum, eo quòd Abraham tempore famis illuc deſcendit, translatam fuiſſe, Ioſephus in primo Antiquitatum libro oſtendit ita dicens de* Ioſ. Antiq. lib. 1. cap. 8. *Abraham:* Arithmeticam eis contulit, & quæ Aſtrologiæ quoque ſunt, ipſe contradidit, *nam ante adventum Abraham, hoc Ægyptii penitus ignorabant. Dehinc derivatum ad Græcos, Philoſophorum tempore, idem auctor innuit his verbis:* A Chaldæis enim hæc plantata in Ægypto noſcuntur. Unde etiam perveniſſe dicuntur ad Græcos. *Sic Ioſephus. Deinde eam ad Romanos, ſub Scipionibus, Catone ac Tullio, & præcipuè circa Cæſarum tempora, Poetarum grege diverſa carmina concinente, ac poſt ad ultimum in Occidentem, id eſt, ad Gallias & Hiſpanias nuperrime diebus illuſtrium Doctorum,* * addunt alia exempl. Berengarij. ** Manigoldi & Anshelmi, translatam apparet. Quarum rerum prævidere, & quaſi ominari divinitus inſpirati homines, cauſas potuere. Nos vero non ſolum credere, ſed & videre quæ præmiſſa ſunt poſſumus: dum mundum, quem pro mutatione ſui contemnendum prædixerunt, ... jam deficientem, & tanquam ultimi ſenii extremum ſpiritum trahentem cernimus. Porrò de duabus civitatibus, qualiter una in alia latendo uſque ad adventum Chriſti, ac inde ad Conſtantinum paulatim progreſſa profecerit, ſuprà ſatis dictum puto. A Conſtantino vero exterioribus malis ad plenum ſopitis, cœpit inteſtinis malis, inſtigante diabolo, au... e Arrio, cooperantibus rerum Dominis Auguſtis, graviter angi, uſque ad Theodoſium ... cum. Ac deinceps, quia omnis non ſolum populus, ſed & principes Catholici fuerunt, ex ... paucis, videor mihi non de duabus civitatibus, ſed penè de una tantum, quam Eccleſiam dico, hiſtoriam texuiſſe. Non enim, quamvis electi & reprobi in una ſint domo, has civitates, ut ſuprà, dixerim duas: ſed propriè unam, ſed permixtam tanquam grana cum paleis. Unde in ſequentibus libellis non ſolùm Romanorum Auguſtis, ſed & aliis nobilium regnorum regibus Chriſtianis factis, cum in omnem terram, & in fines orbis terræ exierit ſonus verbi Dei, tanquam ſopita civitate mundi, & ad ultimum plene exterminanda de civitate Chriſti, ſed quamdiu peregrinatur, utpote ſagena miſſa in mare, bonos & malos continente, cœptam hiſtoriam proſequamur. Manet tamen adhuc perfidia infidelium Iudæorum & Gentilium civitas, ſed regnis nobilioribus à noſtris poſſeſſis, illis jam non ſolùm ad Deum, ſed & ad ſeculum ignobilioribus, vix aliqua ab eis geſta ſtylo digna, vel poſteris commendanda inveniuntur.*

OTTO-

OTTONIS CHRONICORUM LIBER QUINTUS.

CAP. I.

Quomodo Theodericus Gothorum Rex, à Zenone in Italiam miſſus, Odoacrum occidit, ipſéq; tyrannicè vivens, Boetium in carcere poſuit, regnumq; cum vicinis Regibus confirmavit.

OCCUPATO à barbaris Romanorum Imperio, Zeno Auguſtus Theoderico, XII. ab Hermanarico Oſtrogothorum Regi, Occidentis Imperium permiſit, ſenatum, populumque Romanum ſummopere ſibi commendans. Igitur dum Theodericus Gothorum viribus fultus, in Italiam tenderet, ac juxta Socium fluvium in Aquileienſium finibus caſtra metatus fuiſſet, Odoacer ei eum magno exercitu occurrens, in fugam eum vertit. Inde eum circa Veronam conſediſſet, rurſum inito certamine, Odoacer terga vertere compellitur. Fractus his malis Odoacer, ad urbem iter flectit. Sed dum portis clauſis, ei introitus negaretur, cunctis in circuitu igne ferroque vaſtatis, ad Ravennam digreditur. Quem Theodericus ſubſequens, per triennium obſidione cinxit, tandemque interpoſita fide, ad deditionem ſuſceptum, infideliter occidit. Verùm Rhugi Odoacri ſocii, Ticinum, cui beatus Epiphanius præſidebat, cum adjacenti regione vaſtabant. Hic Epiſcopus tantæ Sanctitatis fuit, ut dum à Theoderico pro redimendis captivis ad Gundebandum Burgundiæ Regem mitteretur, VI M. captivorum pro ſola religionis ſuæ reverentia, ſibi à Rege reddita dicantur. Theodericus occiſo Odoacro, ad urbem divertens, cum magno civium gaudio ſuſcipitur. Vide Rempub. miſerabiliter labefactatam, cerne populum illum ſapientia ac viribus quondam orbis Dominum, ad tantum veniſſe defectum, ut à barbarica tyrannide conculcatus, gravique Dominio mancipatus, non niſi à barbaro liberari queat, tyrannum ſubjectè ac gratanter ſuſcipiat, ut alterius tyranni dominationem effugiat. Itaque Theodericus Romanorum potitus Imperio, haud memor ab Auguſto ſuſcepti mandati, faſque, nefaſque barbaricè commiſcens, ac cives diverſis injuriis contumelioſe afficiens, Imperium vertit in tyrannidem. Cernens hoc clariſſimus vir, conſularis ordinis Anicius Manlius Boetius, ac rationis intuitu animadvertens, dum tyrannidi ejus obviare molitur, ab eo in exilium truſus, Papiæ in carcere ponitur, ubi de Contemptu mundi philoſophicum utile valde ſcripſit opus. Extant præter hæc, alia ſcripturarum ſuarum monimenta præclara, inter quæ contra Sabellium & Arrium de fidei S. Trinitatis regulis, ac contra Neſtorianam Euticianamque hæreſim, Eccleſiæ Dei tam utile, quàm ſubtile reliquit opus. Libros etiam Ariſtotelis de Græco in Latinum vertit eloquium, & ad eorum lucubrationem plurima commenta vel edidit, vel tranſtulit. At introductionem quoque Topicorum Ariſtotelis librum de Topicis ſententiis. Theodericus utcunque acquiſitum regnum, tanquam alienigena firmare volens, Clodovei Francorum Regis filiam in matrimonium accepit, Amalfredam germanam ſuam Wandalorum Regi copulavit. Duas quoque filias, unam Sigiſmundo Burgundionum Regi, aliam Alarico Wiſigothorum Regi dedit. Hic eſt Alaricus, qui poſtmodum à Clodoveo (quod nos in priori Libro per anticipationem diximus) victis Gothis interfectus eſt.

D. Epiphanius.

Boethius ejusq; ſcripta.

CAP. II.

De morte Zenonis, & ſubſtitutione Anaſtaſii, & Schiſmate Romanæ Eccleſiæ, & exilio Epiſcoporum Africæ, morteque Anaſtaſii, & Clodovei.

ANNO ab incarnatione Domini CCCCXCI. regnante ſexto poſt Pharamundum Clodoveo Rege Francorum, Zeno XVII. Imperii ſui Anno moritur. Cui dum frater

Anaſtaſius Imperator.

Contentio de Papatu.

D. Fulgentius.

frater ſuus Longinus ſuccedere parat, ab Adriagne repellitur, & Anaſtaſius ipſius conſilio, conſenſuque omnium XLIX. ab Auguſto Imperium adeptus, Adriagnem in coniugium ſortitur. Ergo regnante in Oriente Anaſtaſio Euticiano, Theoderico verò Arriano Romam premente, magna diſcordia in Eccleſia Dei oritur, Simmacho & Laurentio pro ſede pontificali in Urbe contendentibus. Cui controverſiæ cum multo clericorum ac laicorum ſanguine, per tres annos continuè protractæ, ſynodo convocata, Theodericus finem impoſuit. Nam Simmachum ſaniori electum conſilio, in cathedra firmavit. Laurentiumque depoſitum in Lucerina civitate Epiſcopum fecit, quem tamen poſtea tumultuantem, exilio in Dalmatiam relegavit. In hoc ſchiſmate Paſcaſius diaconus zelum Dei, non ſcientiam habens, Laurentio adhærens, poſt mortem ſuam, ut beatus Gregorius in dialogo ſcribit, quamvis tantæ Sanctitatis fuerit, quòd mortuo eo per dalmaticam ipſius feretro impoſitam, cæcus illuminatus ſit, pœnas ſolvit. His diebus Traſimundus Genſerici filius, Wandalorum Rex, ob catholicam fidem CCXX. Epiſcopos ad Sardiniam inſulam in exilium miſit. Ea tempeſtate Fulgentius Epiſcocus vita & ſcientia clarus, inſignis habebatur. Per idem tempus Arrianus quidam Olympius nomine, dum in Africa indigna ac blaſphema verba de Deo diceret: igneo gladio cœlitùs percutitur in balneo. Quidam etiam dum ab ejuſdem hæreſis Epiſcopo baptizari vult, heretico dicente: Baptizo te in nomine Patris, per Filium, in Spiritu ſancto, ſubitò aqua non comparuit. Quo viſo, qui baptizandus erat, ad Eccleſiam confugit, ac juxta catholicæ fidei normam, baptiſmum accepit. Porrò Anaſtaſius Clodoveo Regi Francorum per epiſtolas dignitatem Conſulatus obtulit, & ipſe ab Euticiana hæreſi, propter admonitionem Hormiſdæ Papæ non recedens, ſed pertinaciter in ea manens, XXVII. Imperij ſui anno, fulmine (ut à quibuſdam dicitur) ictus interiit. Clodoveus quoque XXX. anno, & vita & Regno perfunctus, Lotharium filium cum tribus alijs fratribus reliquit, qui Regnum inter ſe diviſerunt.

CAP. III.

De imperio Iuſtini, & revocatione Epiſcoporum, de exilio. De perſecutione Theoderici, in qua Ioannes Papa, Simmachus & Boetius extincti ſunt. De morte ejuſdem tyranni, & viſione inde monſtrata, Iuſtinique obitu.

Iuſtinus Imperator.

ANNO ab incarnatione Domini DXIX. regnante in Francia cum fratribus Lothario, Iuſtinus ſenex natione Illyricus, L. ab Auguſto, Senatus voluntate Imperium accepit. Hujus diebus Hildericus ex Euduxia Traſimundi filius, Regnum adeptus, cum eſſet catholicus, univerſos Epiſcopos à patre exilio relegatos revocavit. Iuſtinus etiam Auguſtus zelo fidei hæreticos perſequebatur. Ad quem Theodericus Arrianus Ioannem Papam miſit, denuncians ut ab Arrianorum perſecutione ceſſaret, aut ſe Chriſtianos afflicturum. Quod dum Princeps miſeratus, ob ſacerdotis preces annueret, ac ipſum cum honore ſuſceptum, honorificè dimitteret, reverſum ad ſe Theodericus in vinculis poſuit, fameque afflictum ſacrilegè extinxit. Simmachum verò patricium, ac Boetium ſenatorem nobiliſſimum, cujus ſuprà mentionem feci, antè crudeliter necaverat. Ob ea non multis pòſt diebus, XXX. Imperij ſui anno, ſubitanea morte rapitur, ac juxta beati Gregorij dialogum, à Ioanne & Simmacho in Ætnam præcipitatus, à quodam homine Dei cernitur. Hinc puto fabulam illam traductam, qua vulgò dicitur, Theodericus vivus equo ſedens ad inferos deſcendit. Quòd autem rurſum narrant eum Hermanarico, Atilæque contemporaneum fuiſſe, omnino ſtare non poteſt, dum Atilam longè poſt Hermanaricum conſtat exercuiſſe tyrannidem, iſtumque poſt mortem Atilæ octennem à patre obſidem Leoni Auguſto traditum. Defuncto Theoderico, Athalaricus, filiæ ſuæ Amalſuildæ filius, decem annos habens, Regni gubernacula ſuſcepit. Hunc cum adhuc viveret pater, Principibus Gothorum commendaverat, exhortans eos, ut Senatum ac populum Romanum diligerent, Principemque Orientis propitium habere ſtuderent. Iuſtinus verò Iuſtiniano ſororis ſuæ filio Imperatore poſt ſe deſtinato, VIII. imperij ſui anno finem vitæ fecit.

CAP.

CAP. IV.

De principatu Juſtiniani, multisque pietatis ejus inſignibus, triumphisque plurimis. De claris viris, qui ſub eo fuerunt. De gente Longobardorum, exaltatione imperii, morteque ejus.

ANNO ab incarnatione Domini DXXVII. Juſtinianus LI. ab Auguſto, Imperium ſuſcepit, regnantibus adhuc in Francia Clodovei filiis. Hic tam ſtrenuiſſimus, quàm Chriſtianiſſimus, Imperium quaſi mortuum reſuſcitavit, Remp. labefactatam plurimùm reparavit, ac inter cæteras geſtorum fortium virtutes, per Beliſarium patricium de Perſis, qui Romanos fines invaſerant, magnificè triumphavit. Leges ante ipſum editas, profusè & inordinatè compactas compendiavit, & ad ordinem revocatas in unum volumen compilavit, quæ hactenus ex ejus nomine Juſtinianeæ vocantur. Multis quoque per latitudinem Imperii ſui decoris baſilicis Eccleſiam Dei adornans, inter alias omnium materia & opere præſtantiſſimam in Urbe regia, in honorem divinæ Sapientiæ, quam Græci Sophiam vocant, conſtruxit. Herulorum regem nomine Gratem, Conſtantinopolim ad ſe venientem, in Epiphania Domini baptizari fecit. Tunc etiam Rex Hunnorum Garda, & mulier quædam vidua ex Hunnis, cum C. millibus gentis ſuæ fidem & baptiſmi gratiam accepiſſe feruntur. Porrò Atalaricus adoleſcentiam ſuam, ac matris viduitatem, juxta patria monitum, Auguſto commendans, in tuitionem à piiſſimo Principe ſuſcipitur. Ipſo verò non multo pòſt à ſuis occiſo, mater ejus Theodatum in regnum aſcivit. Qui ne dicam ingrati, ſed infidi militis officium gerens, eam in balneo ſtrangulavit. Igitur Juſtinianus Beliſarium patricium primò in Africam deſtinavit, Wandaliſque deletis, provinciam à barbaris liberatam, Romano Imperio reſtituit. Poſt cum eundem contra Theodatum, tanquam traditorem, regnique invaſorem mitteret, fractus animo tyrannus, Agapitum Papam ad eum pro impetranda pace direxit. Qui Imperatorem cum Eutichetis errore deceptum, ad Catholicam fidem revocaſſet, Principem ac Anthemium regiæ urbis Epiſcopum, eandem hæreſim defendentem, excommunicaſſet, ipſe ibidem vita functus, migravit ad Dominum. Hic Pontifex tantæ ſanctitatis fuit, quòd in porta urbis regiæ, in ipſo ad Imperatorem ingreſſu, cæcum illuminavit. Inter hæc Beliſarius Theodatum perfidiæ ſuæ pœnam ſolvere compellens, interfecit. Witigem poſt mortem Theodati regnum invadentem, captivum Conſtantinopolim miſit, regnumque Gothorum, quod per duo millia, vel amplius annorum Jordanis ſtetiſſe commemorat, finivit: & ſic tam ex Africa Wandalis, quàm ex Italia Gothis extirpatis, utraſque in priſtinum ſtatum reduxit provincias. Hucusque Jordanis Epiſcopus, natione (ut ipſemet teſtatur) Gothus, Gothorum hiſtoriam, necnon & Chronica ſua perduxit.

Juſtinianus.

Corpus iuris creatio.

Finis regni Gothorum.

Finis Chronicorum Iordanis.

Beliſarius adhuc cum Theudeberto Francorum Rege Lotharij fratre, qui cum CC. millibus Italiam invaſerat, pugnam commiſit, regnantibusque Francia pacem conceſſit, ac Italiæ finibus eos, ſine Romani militis damno, cedere perſuaſit. Inter hæc Parthi cum exercitu Syriam, Neocæſareamque vaſtantes, Antiochiam tendunt. Quibus dum Germanus patricius cum Juſtino filio conſule, decertare non ſufficeret, relicta urbe, ad partes Ciliciæ ſe contulit. Perſæ tanquam vacuam urbem irrumpunt, prædam diripiunt, urbes vicinas populantur, & totius Celeſiriæ bona unius anni ſpatio demoliuntur. Quos Beliſarius Gothicæ ac Wandalicæ victor, collecto milite coercuit, & Romanorum finibus egredi compulit: ſed recrudeſcentibus ac tumultuantibus Gothis, cum Rege ſuo Totila, moræ locum ibi non habens, in Italiam iter reflexit.

His diebus Longobardorum gentes, qui à Scanzia inſula, unde & Gothi, egreſſi fuerant, cum Alboino Rege ſuo in Pannonia habitabant. Hi non multo pòſt Italiam, quam hactenus incolunt, ut pòſt dicetur, occupaverunt. Beliſarius in Italia manens, præcepto Theodoræ Auguſtæ, Sylverium Papam, eò quòd Anthemium hæreticum ab Agapito anteceſſore ſuo excommunicatum abſolvere nollet, falſorum teſtium accuſatione criminatum, invitus in exilium miſit. Vigilio ſucceſſori ejus, ſub quo quinta ſynodus generalis Conſtantinopoli congregata fuit, ſimiliter fecit.

Longobardi in Italiam effuſi.

Sub hoc Pontifice Arator ſubdiaconus, Actus Apoſtolorum verſibus defloravit. Per idem tempus floruere Caſſiodorus Senator, ac Dionyſius Abbas, quorum prior librum Pſalmorum luculenter expòſuit: Alter cyclos Paſchales ſubtiliter compoſuit. Priſcianus Cæſarienſis Grammaticæ libros ad Julianum conſulem

S. Benedictus.

patricium profuſos, ſed neceſſarios, officioſo opere edidit. Hia etiam diebus, ſignis & prodigiis, vitaque continentiſſima primò eremita, pòſt abbas clarus habebatur beatus Benedictus, qui multos verbo & exemplo ædificans, & ad arctioris vitæ viam accendens, monachorum regulam (ut Gregorius ait) ſermone luculentam, diſcretione præcipuam, quæ hactenus in Eccleſia florere cognoſcitur, deſcripſit. Qui verò alii tunc principes, aut cives civitatis Chriſti, vita & ſcientia inſignes fuerint, ſi quis ſcire vult; legat Dialogum Gregorij. Corpus ſancti Antonii repertum, Alexandriæ reconditur. Juſtinianus Princeps egregius, Remp. juxta tempus ſuum ſatis exaltatam, XXXIX. Imperij ſui Anno diem obijt. Hucusque Victor Turonum Epiſcopus Chronica ſua perduxit.

Finis Chronicorum Victoris.

CAP. V.

De Imperio Juſtini, ejusque bonis operibus. De cultu Regis Indorũ. De plurimis victoriis per Narſetem factis, & introitu Longobardorum in Italiam, morteque Auguſti.

Juſtinus junior Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DLXVII. regnante in Francia Hilperico Clotharij filio, cum tribus fratribus, Juſtinus junior Juſtiniani nepos, natione Thrax, LII. ab Auguſto, Imperium ab Euticio Patriarcha coronatus ſuſcepit. Hic cum eſſet Catholicus, Eccleſias Dei, quas anteceſſor ſuus ædificaverat, precioſis theſauris & largis poſſeſſionibus ditavit. Hujus diebus pax inter Romanos & Perſas rumpitur. Imperator verò ad Aretham Indorum regem Julianum miſit: qui ut poſtmodum retulit, eum penè nudum, circa lumbos tantùm cincturam, & linea veſtimenta auro contexta, & circa ventrem indumenta ſciſſa, margaritis precioſis conſerta, in brachiis quinos circulos, & armillas aureas, in capite pannum gemmis ornatum, in collo torquem aureum habentem, ſuper quatuor elephantes, rotis quatuor curru excelſo innitente, ſtantem, ſcutum paruiſſimum deauratum, cum duabus lanceolis aureis tenentem, invenit: quem cum contra Regem Perſarum armaſſet, revertitur. Miſſo enim Narſete auxilio Longobardorum, Totilam regem Gothorum interfecit, eandemque gentem de Italia radicitùs extirpavit. Bucellinum à rege Francorum ad devaſtandum Italiam miſſum occidit. Sindoaldum Brendorum Regem, qui de comitibus Odoacri in Italia adhuc ſuperfuit, ſuſpendio peremit. Itaque cum Narſes Patricius deletis barbaris, Italiam in priſtinum ſtatum reduxiſſet, Romani (ut aſſolet) proſperitati ejus invidentes, ad Imperatorem ejusque uxorem Sophiam legatione miſſa, in pluribus eum accuſabant. Qua de re motus Princeps, Longinum ad occupandum locum ejus miſit in Italiam. Sophia quoque Auguſta muliebriter concrepitans, Narſetem utpote eunuchum, inter fœminas in gynæceo ſuo ſe poſituram denunciat. Quæ omnia ægre ferens Narſes, Neapolim ſe contulit, miſſaque legatione, Longobardos de Pannonia in Italiam vocavit. Quorum prodigia maxima adventum (ita ut igneæ acies in cœlo cum ſanguine, qui poſtmodum fundendus erat, beato Gregorio teſte, viſæ ſint) præceſſerunt. Exhinc Roma non ſolùm tranſalpinas regiones, ſed ipſam etiam Italiam, quæ extunc à barbarorum inhabitatione usque in hodiernum diem Longobardia vocatur, perdidit. Porrò Juſtinus Tyberium comitem in filium adoptavit, ac Cæſarem legit. Cum verò pedibus æger jaceret in lecto, ac ſe moriturum cognoſceret, vocato ad ſe Euticio Pontifice, ac Senatu, Tyberium ex Cæſare fecit Auguſtum. Ipſe autem XI. Imperii ſui anno diem obijt.

Longobardia nomen.

CAP. VI.

De Imperio Conſtantini, eleemoſynisq; ejus. De pecunia quam invenit, Perſisq;, quos per Mauritium devicit. De Gregorio tunc Archidiacono, ac morte Imperatoris.

Conſtantinus Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DLXXVI. Tyberius Conſtantinus, natione Thrax, ab Euticio Patriarcha coronatus, LIII. ab Auguſto imperavit. Hic dum uxorem ſuam Anaſtaſiam Auguſtam vocaret, Sophia prædeceſſoris ſui conjunx, eò quòd ipſi jungi cogitabat, graviter indignata, Juſtiniano ad Imperium aſpirare perſuaſit. Sed dum ad effectum res procedere non poſſet, Juſtinianum quidem accepta

ab eo

[illegible] P[illegible] in grat[illegible]m rece[illegible] Soph[illegible]m ver[illegible] omnib[illegible] cijs ab [illegible] Iuſtinianus mal[illegible] de eo, quod dum im[illegible] eam auferri [illegible] eſtar[illegible] debemus. Qu[illegible] ap[illegible], ac [illegible] ublata, [illegible] infinitam pecuni[illegible] reperiſſe traditur [illegible] & a[illegible] pauco univ[illegible] C[illegible]letum [illegible] eo [illegible] *Omni habenti dabitur*, [illegible] mas pro Chriſto diſtribu[illegible] accepit. Idem vaſtata Italia à Longobardis ſub Benedicto Papa, du[illegible] R[illegible] famem [illegible] miſſis ab Ægypto navibus, multa frumenti modiorum m[illegible] civibus donavit. Perſas [illegible] Imper[illegible] nentes, per Mauritium Ducem glorioſè devicit, eique poſtmodum [illegible] in matri[illegible]onio conjunxit & Cæſarianam dignitatem contulit. H[illegible]lperi[illegible]o Francorum R[illegible]gi magnifica dona miſit. His diebus beatus G[illegible]us Roman[illegible] eccleſiæ Archidiaconus, a Pelagio Papa Conſtantinopolim miſſus, Mo[illegible] ob [illegible] & Euticium [illegible] Epiſcopum, ſub præſentia Principis in [illegible] reſurre[illegible] convicit. Verum Tyberius Imperator Chriſtianiſſimus, ſubſtituto ſibi in Imperio con[illegible]o Sophiæ, genero ſuo Mauritio, VII. Imperij ſui anno in pace quievit.

CAP. VII.

De principatu Mauritij, perſecutione ejus in beatum Gregorium tunc Papam. De [illegible], diſcipulisque ſuis. De viſione [illegible] Mauriti[illegible].

ANNO [illegible] LXXXIII. Mau[illegible]us Cappa[illegible]cus, primus ex genere Græcorum [illegible] ab A[illegible] Imperium eſt adeptus. H[illegible] diebu[illegible] beatus G[illegible] us [illegible] Romæ conſenſu Imperatoris [illegible] ac populo [illegible]tus, [illegible] ex ordinat[illegible] inceps, cum eſſet inexple[illegible] avaritiæ, quæſtus [illegible] imperi[illegible] Dei Colum[illegible] natione Scotus, Lux[illegible] Abba[illegible], à Bru[illegible] Burgundionum Regina, eo quod eam de p[illegible] operibus ſuis, ac mal[illegible] Dei [illegible] juſſus H[illegible] à ſer bel[illegible] navem p[illegible] ſecut[illegible] nem paſſus, [illegible] ad locum, qui B[illegible] dicitur, [illegible] uſque a[illegible] diem obitu[illegible] Hujus diſcipu[illegible] mi Regi[illegible] Chriſtiane fuer[illegible] Antiſiodor[illegible] regis L[illegible] martyrio coronati: Romar[illegible] ſanctimonialium [illegible]: Gallus, qui in Suevia [illegible] territ[illegible] Conſtant[illegible] reſi[illegible] n, [illegible] multis honoribus ac [illegible] repletata [illegible] & [illegible] plures. Fe[illegible]tur [illegible] qu[illegible] [illegible]torum præ[illegible] D[illegible] [illegible] excepto Eb[illegible] Chri[illegible] H[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] patos D[illegible] ac be[illegible] V[illegible] Bru[illegible] [illegible] indomit[illegible], linem [illegible] [illegible] ab[illegible] [illegible] At Mau[illegible] in a pe[illegible] Papæ Gregorio [illegible], XI[illegible]. Imperij ſui [illegible] videt in ſomn[illegible] gladi[illegible], ad ſe [illegible] venire, ac eum [illegible] ſuum palam pronunciar[illegible] [illegible] pamque ſuam recognoſcen[illegible], tam ſummo p[illegible] Gregorio, [illegible] Abbatibus, ſolitarijs ſcripſit humiliter, ut Deo pro eo exor[illegible]o, quòd [illegible], & [illegible] o pœna p[illegible] torum ſuorum ſolveret, precibus impetrarent [illegible] Deo commend[illegible]. Cum ergo Deus ad pet[illegible] exau[illegible] vellet, videt in ſomnis, ſe coram [illegible] apud [illegible], vocemque [illegible] audire: *Date Mauritium*. & ite[illegible] *ma[illegible], an in futur[illegible]?* Cumque [illegible]

Non

Luc. 19.

Mauritius Cæſ.

S. Gregorius Papa. Columbanus.

Gallus [illegible] Romanorum S. Gallus.

Non in futuro, juſſit eum cum uxore, liberis, ac cognatione Focæ tradi. Manè facto, Philippico genero ſuo ad ſe vocato, narratoque ſomnio, ſi Focam cognoſcat, requirit. Tum ille paulisper ſecum deliberans, Iuvenis eſt iniquis, & temerarius. Nuncij quoque quos ad viros Dei miſerat, reverſi, ſimilia viſioni reportabant reſponſa. Porrò exercitus à Mauritio miſſus, cum ob ejus avaritiam laboraret in fame, in ſeditionem verſi, Focam Imperatorem creant. Quod audiens Mauritius, ac ex viſione ſibi monſtrata futura præſagiens, fugit. Quem Focas inſecutus, juxta Calcedonam cum uxore ac filijs culpam ſuam humiliter cognoſcentem, ſecundum quod ei in viſu monſtratum erat, anno Imperij ſui XXI. decollavit. Fertur quòd decollato eo, lac, quod indulgentiæ à Domino inventæ ſignum eſſe ominatur, cum ſanguine effluxerit.

Mauritij miſerabilis [illegible].

CAPUT VIII.

De Imperio Focæ, tranſituque beati Gregorij. De duobus, qui poſt eum erant, Bonifacio & Coſdroa Rege Perſarum, interituque Focæ.

Phocas Imp.

ANNO Domini DCIII. Focas LV. ab Auguſto, Imperium ſortitur habens uxorem Leontiam nomine. Hic primò patricij cujuſdam ſtrator, pòſt miles, ad ultimum Imperator fuit. Anno Imperij ejus II. beatiſſimus Papa Gregorius, qui verbo & exemplo civitatem Dei plurimùm illuſtraverat, migravit ad Dominum, ſcripturarum ſuarum dulciſſima relinquens monimenta. A quo III. Bonifacius impetravit à Foca, ut ipſius auctoritate, Romana Eccleſia caput omnium diceretur Eccleſiarum. Nam Conſtantinopolitana ſe primam, puto propter Regni ſedem illuc translatam, ſcribebat. Poſt hunc alius Bonifacius IIII. à beato Gregorio, precibus ab eodem Auguſto obtinuit, ut templum à Domitiano Imperatore conſtructum, quod Pantheon vocabatur, Eccleſiæ Dei datum, in honore omnium ſanctornm dedicaretur. His diebus Coſdroas Perſarum Rex, Orientem pervagatus, multas Romanis provincias abſtulit, ac vivificæ crucis vexilluu ab Hieroſolymis aſportans, in ſolio ſuo, ubi ſe ut Deum adorari fecerat, poſuit. Focas autem cùm multa ſcelera & homicidia perpetraſſet, ab Heraclio, Heraclij patricij prætoris Africæ filio, vocatu Priſci patricij generi ſui, VIII. Imperij ſui anno interficitur.

III. Romana eccleſia caput reliquarum.

CAP. IX.

De principatu Heraclij, magnificoque eius triumpho, & reportatione S. crucis. De Anaſtaſio monacho, & Mahumet, Regnoque Dagoberti, & victoria eius. De timendo fine Heraclij.

Heraclius Imp.

ANNO Domini DCXII. Heraclius occiſo Foca, à Sergio Patriarcha coronatus, LVI. ab Auguſto Imperium ſortitur, regnante in Francia Lothario Hilperici filio. Anno Imperij ſui II. ab Eudoxia filium Heraclium, ſeu Conſtantinum habuit. Mortua verò Eudoxia, Martinam ſororis ſuæ filiam inceſtè ſibi copulavit, ac Heraclonam ex ea ſuſcepit. Hucuſque Iſidorus Epiſcopus hiſtoriam ſuam perduxit.

Finit hiſtoria Iſidori.

Anno Imperij ſui VIII. dum pacem à Coſdroa Perſarum Rege peteret, nec impetraret, IIII. poſt hoc, id eſt, XII. Regni ſui anno, procinctum in Perſidem movet, occiſoq; ſingulari congreſſu ſuper pontem Danubij Codroæ filio, vaſtata Perſide, Coſdroam quoq; ablato de prophana manu ejus ligno ſanctę crucis, interfecit, ac VII. demum ex quo exierat anno, ad regiam urbem victor rediens, non multo pòſt lignum ſalutiferum Hieroſolymam reportavit. Exhinc exaltatio ſanctæ crucis in Eccleſia Dei celebrari cœpit.

Feſtum Exaltationis crucis.

His diebus Anaſtaſius Perſa, primò magus, pòſt fide aſſumpta monachus factus, nobile pro Chriſto martyrium cum alijs LXX. à Perſis, Marzabona iudice, peregit: cujus tunica mox dæmoniacus indutus curatur. Hujus corpus Heraclius cum captivis de Perſide reportavit, ac in monaſterio beati Pauli, quod ad* Aquas ſalſas dicitur, ubi nunc religioſorum monachorum cœnobium ex nomine ſuo vocatum eſſe cognoſcitur, honorificè condidit. Circa idem tempus Mahumet, quem Saraceni hactenus colunt, ex ſtirpe Hiſmaelis, Patre gentili, & matre Judæa fuiſſe dicitur.

** al. aquas ſalvas.*

Mahometus pſeudopropheta.

His

[illegible], [illegible]gobe[illegible]us [illegible] puer, educatus à beato Ar[illegible] M[illegible] opus fuit, in Francia, ex[illegible] urbes ac pagos dimiſerat, lo[illegible] no Francorum inter [illegible]lios, [illegible] I[illegible]t autem Francorum jam [illegible] Du[illegible]atus Aqu[illegible]tiam [illegible] ad Orientem [illegible]abens. [illegible] legem dedit. Hic dum [illegible], cum S[illegible] ac gravite[illegible] vulneratus [illegible]io accep[illegible], rurſum certamen aggreditur, [illegible]bus, omn[illegible] ſuæ ditioni ſubjiciens, cunctos [illegible] menſuram excede[illegible]. B[illegible] C[illegible]nib[illegible]rtus C[illegible] tunc [illegible]egebat Eccleſiam. Igi[illegible] deceptus, Eut[illegible] hæreticus efficitur. Mathe[illegible] fa[illegible]s, prævidens [illegible] circumcidos Imperium ſuum [illegible] Judæos eſſ[illegible], [illegible] ad Dagobertum Regem Francorum nun[illegible] baptiza[illegible] po[illegible] [illegible] in Regno ſuo ſimi[illegible] multo [illegible] tempo[illegible], Agaren[illegible] gens circumcita Imperium vaſtant. Q[illegible]erat [illegible]us m[illegible] exercitu [illegible] liberè vellet, centum L. M. perdidit. Qua [illegible] apertus portus Ca[illegible]p[illegible], gentem ſæviſſimam, quam Alexander Magnus ob [illegible] mare Caſpium incluſerat, educeret, bellumque inſtauraret, [illegible]lo quinquaginta duo [illegible] de ex[illegible] ejus percuſ[illegible]ur. Unde [illegible]nceps, & ex d[illegible] verſus, ac hydropicus factus, XX[illegible] anno [illegible] fecit. Vide juſtiſſima Dei judi[illegible]a. Princeps iſte, qui [illegible]tem crucis de potentiſſimo [illegible] Perſarum triumphavit, poſtmodum à [illegible]o milite, ex dolore velut [illegible] usque [illegible] quod ante viceerat, [illegible]mor fa[illegible]us, crudel[illegible], quam [illegible] gent[illegible] homo incluſerat, [illegible]ucens, [illegible] Domino [illegible] ut & ipſi pœn[illegible]ntiæ locus, & [illegible] relinquetur. Hæc omnia ad contemptum mundi, [illegible] qui [illegible]peratores [illegible] remunerat, ac contemnentes condemnat, nos provocare debent.

CAP. X.

De Imperio Heraclij, ejusque ne[illegible]e. & de ultione illorum qui hoc [illegible]. De nova hæreſi Pyrrhi [illegible] Cyri.

ANNO ab incarnatione Domini DCXXXIX. regnante in Francia Dagober[illegible], Conſtantinus Her[illegible]lius, Heraclij filius, [illegible]VII. ab Auguſto, regnum eſt adeptus, [illegible] menſe [illegible] fraude [illegible] ſuæ Martinæ, Pyrrhique Patriarchæ veneno [illegible] ipſaque cum filio [illegible] regnum uſurpans per duos annos tenuit. [illegible] Conſtans Conſtantini Heraclij fi[illegible] Imperator creatur. P[illegible]rhus quoque p[illegible]triar[illegible]ha [illegible] auctor, in [illegible] & in locum ejus Paulus ſubrogatur. Hic eſt Pyrrhus, qui cum Cyro [illegible]drin[illegible] Epiſcopo hæreſim, quæ duas in Chriſto voluntates negabat, con[illegible]t.

Conſtant. Heraclius Cæſar.

Pyrrhus hæreticus.

CAP. XI.

De Imperio Conſtantis, & Martino Papa. De v[illegible] ejus, & it[illegible] ad Urbem. De filiis Dagoberti, morteque Conſtantis.

ANNO ab incarnatione Domini DCXLII. pulſo cum matre Heracleona, Con[illegible] Conſtantini [illegible] LV[illegible]II. ab Auguſto regnavit. Hic cum in eandem in [illegible] hæreſim fuiſſet lapſus, Martinum Papam, eò quod Pau[illegible] P[illegible]rrhum & C[illegible]rum habita ſynodo excommunicaſſet, apud C[illegible] in exilium [illegible]: ubi multis miraculorum ſignis refulgens, migravit ad D[illegible] P[illegible] Conſtans congregata ſub Vitelliano Papa ſynodo, hæreſim abdica-

Conſtans.

Saraceni in Imperio graſſantur.

abdicavit, ac beato Petro miræ magnitudinis Evangelio auro coopertis, gemmis ornata miſit. Ipſe vero non multis poſt [illegible] am a Longobardorum poteſtate [illegible] ipere volens, per æquora navigando Tarentum [illegible]. Poſt Beneventum veniens, omnes pene civitates, quas Longobardi inhabitabant [illegible] ac Lucceriam uſque ad ſolum proſtravit. Deinde accepta obſide ſorore [illegible], Grimaldi Regis filia, Neapolim iter flectit, inde ad Urbem iter tendens, Vitalianum Papam in VII. milliario [illegible] cum clero & populo habuit: ac ita honorificè Romam ingreſſus, Beato Petro pallium auro textum obtulit. Cogitabat autem Imperium ad Urbem transferre, eo quod Conſtantinopolitanos, qui ei de ſacrilegio in Martinum Papam commiſſo conſilium dederant, tanquam hæreticorum fautores exoſos haberet. Hujus diebus beata Gertrudis virgo, Pipini

S. Gertrudis. filia, beato fine quievit. Dagoberto quoque mortuo, Clodoveus filius ejus ſucceſſit. Nam alij filio, Sigeberto ſcilicet, dum adhuc viveret, Auſtraſiam reliquerat, eumque Cuniberto Colonienſium præſuli, & Pipino commendaverat. Conſtans [illegible] Urbe digreſſus, Siciliam ingreditur, ubi per VI. annos moratus. Fraude ſuorum XXVII. Imperij ſui anno, in balneo perimitur. Quo mortuo, Mizium quendam Armenium Imperatorem milites creant. Hoc comperto, Conſtantinus Conſtantis filius, Siciliam intravit, Mizumque cum interfectoribus Patris occidit, ac compoſitis rebus in Heſperia, ad urbem Regiam redijt.

CAP. XII.

De principatu Conſtantini, & ſynodo congregata, damnataque hæreſi Cyri, & Pyrrhi. De Angiſo majore domus Franciæ, Lamperto Epiſcopo, morteque Conſtantini.

Conſtantinus Pogonatus. ANNO ab incarnatione Domini DCLXX. Conſtantinus Conſtantis filius, cum duobus fratribus Heraclio & Tyberio, IIX. ab Auguſto. Imperium ſortitur, regnantibus in Francia Dogoberti filijs. Hujus diebus miſſis ab Agatone Papa legatis Conſtantinopolim, ſexta ſynodus CL. vel juxta alios CCLXXXIX. Epiſcoporum, præſidente Georgio ejuſdem urbis Patriarcha, & Machario Antiocheno, qui juxta Sergium, Cyrum, Pyrrhum, & alios anteceſſores ſuos, unam voluntatem, & unam operationem

Sexta ſynodus œcumenica. aſſerebant eſſe in Chriſto, in præſentia Principis congregatur. Revocatoque per Apoſtolicæ ſedis legatos ad Catholicam fidem Georgio, Macharius cum ſequacibus ſuis anathematizatur, ac Theophanius Abbas de Sicilia in locum ejus ſubrogatur. In eadem ſynodo damnata hæreſi, tantæ aranearum telæ in conſpectu omnium ceciderunt, ut in hoc facto omnes errorum ſordes expulſas cuncti animadverterent. His diebus beato Arnulfo, qui major domus fuerat, ſeculo abrenuncianti, poſtmodum in Eccleſia Metenſi pontifice facto, Angiſus filius ſuus principatum majoris domus tenuit. Beatus Lampertus

S. Lampertus. Trajectenſem, quæ pòſt Leodium tranſlata eſt, gubernavit Eccleſiam. Conſtantinus XVII. Imperij ſui anno diem ultimum clauſit.

CAP. XIII.

De Imperio Juſtiniani Conſtantini, Kiliano, Pipino majore domus. De Tyberio & Leontio, & VII. ſynodo.

ANNO ab incarnatione Domini DCLXXVII. Iuſtinianus Conſtantini filius, LX ab Auguſto imperavit. Hic cum Saracenis pacem fecit, ac Africam ab ejus liberatam, Romano Imperio ſubjecit. Hic etiam Sergium Papam, qui hæreticæ Synodo ſuæ in urbe Regia celebratæ ſubſcribere noluit, miſſo Zacharia Protoſpatario captivum ad ſe duci præcepit, ſed militia Ravennatenſium erepto de manu [illegible] pontifice, Zachariam Urbe expulit. Eo tempore ſanctus Kilianus cum ſocijs ſuis martyrio coronatur. Sanctus Remaclus Trajectenſium Epiſcopus beato fine quievit. Pipinus filius Angiſi, major domus effectus, Regnum Francorum adminiſtravit. Cujus anni in Catalogo Regum deinceps annotantur: Reges enim exhinc omnibus Regni negotiis, & honore nudati, ſolo nomine regnabant, majores vero domus curam Regni habebant. Juſtinianus a Leontio patricio, quem ipſe per triennium in vinculis tenuerat, X. Imperij ſui anno, præciſo primum naſo, in exilium truditur, & Leo, qui & Leontius,

Iuſtinianus Rhinotmetus F. Cæſar.

Kilianus. Remaclus.

per

per tres annoa Imperiom occupavit. Quibua expletis, Tyberius, qui & Abſimarus, abſciſſo naſo Leontii, eum in monaſterium truſit, regnumque uſurpatum, VII. annis tenuit. His diebus ſub beato Sergio Papa VII. ſynodus Aquileiæ congregatur.

CAPUT XIV.

De reditu Iuſtiniani, quem mutilatis naribus Tyberius & Leontius expulerant, ultioneque ejus. Qualiter Conſtantinum Papam vocans honeſtè tractavit, Philippicumque perſequens ab eo occiſus eſt.

ANNO ab incarnatinne Domini DCXCVII. Juſtinianus, qui à Leone pulſus fuerat, adjutorio Trebellij Bulgarorum Regis, regia Urbe capta, Imperium recepit, ac poſtmodum per ſex annos tenuit. Hic Tyberium & Leontium captoa, ac in catenis poſitos, per plateas trahi, & poſt univerſo populo acclamante: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis. &c.* pedibus colla eorum calcans, ad ultimum decollavit. Eos verò qui factionis erga eum perpetratæ rei fuerant, diverſis pœnia cruciari fecit, ac penè quotieſcunque de mutilatis naribus guttam reumatis deterſit, aliquem illorum necari præcepit. Gallicinum Patriarcham erutis oculis, Romam in exilium miſit, ac Cyrum Abbatem Ponti, qui ei exuli neceſſaria miniſtraverat, in locum ejus ſubſtituit, Tyberiumque filium ſuum regni conſortem fecit. Conſtantino etiam Papa accerſito ac bonorificè ſuſcepto, culpas ei ſuas humiliter confiterur, ac poſtmodum omnibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ privilegiis renovatis, eum cum honore remiſit. Porrò collecto milite, Philippicum quem in Ponto relegaverat, comprehendere voluit. Qui ab exercitu Imperator creatus, ſexto ab Urbe regia miliario pugna commiſſa, Juſtinianum occidit: filiumque ejus fideles Philippici necaverunt. *Pſalm. 91.*

CAP. XV.

De principatu Philippici, hæreſique eius, & morte.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXIII. Philippicus remotis à catalogo Regum Leontio & Tyberio, qui vivente Juſtiniano regnum invaſerant, LXIII. ab Auguſto regnavit, in Francia ſolo nomine regnante Dagoberto juniore, Pipino verò majore domus, omnem regni honorem habente. Hic amore cujuſdam Monachi incluſi & hæretici, qui eum regnaturum prædixerat, ſynodum Pſeudoepiſcoporum convocat, ac ſanctam & univerſalem VI. ſynodum reprobat. Cyro quoque depoſito, ac in monaſterium truſo, Joannem erroris ſui ſocium, patriarcham in Urbe regia ordinat. Miſit quoque Conſtantino Papæ de fide ſua literas, quas ille reſpuit. Præterea populus Romanus ſtatuit, ne ejus chartæ, vel figuræ reciperentur, vel nomen, utpote hæretici, inter miſſarum ſolennia recitaretur. Hic dum ſabbato ſancto Pentecoſtes egreſſus à balneo circa meridiem in lecto cubaret, à Rufino ac Theodoro patricio per auream portam egreſſus, compreheoſus, poſt annum, & VI. menſes, ex quo regnaverat, excæcatur. *Philippicus Bardanes.*

CAP. XVI.

De Imperio Anaſtaſii, augmentoq; ac victoriis rei Francorum ſub Carolo ſeniore maiore domus, ac defectu Imperii Romanorum, Anaſtaſioq; clerico facto.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXIV. Artemiua, qui mutato nomine dictua eſt Anaſtaſius, in die ſancto Pentecoſtes, LXIV. ab Auguſto, Imperator creatur. Hic juxta quoſdam tribus annis regnavit. Alij verò ſcribunt, uno anno & tribus menſibua, Philippicum verò duobus annis ac IX. menſibus regnaſſe. Quam controverſiam Scriptores viderint. Anaſtaſios ergo regnum adeptus, miſſis Romam li- Catholicæ fidei defenſorem ac ſexti Concilij aſſertorem ſe pronunciavit. Hujus Dagobertus moritur Rex Francorum: Pipino quoque majore domus mortuo, Carolus filius ejus regnum Francorum per XXVII. annoa, Regibus adhuc, ſed ſine hon ac utilitate manentibus, adminiſtravit. Hic Magni Caroli avus, Reginfridum *Anaſtaſius ſecundus Imp.*

Caroli majoris domus Franciæ res geſta.

regnum invadere volentem, multis ac gravibus bellis preſſit, ac ad ultimum relicta ſibi tantùm ad habitandum Andegavenſium civitate, regno coercuit. Is etiam victis Bajoariis, Alemaniam quoque, quam Suéviam dicunt, cum Landfrido Duce eorum ſubjugavit. Gaſchoniam cum Eudone Aquitaniorum Duce devicit. In Saxunia ac Friſia fortia bella geſſit. Sarracenorun, qui cum uxoribus ac liberis Aquitaniæ finea ingreſſi fuerant, CCCLXXXV. millia fudit, ex Francis tantùm mille quingentis (Eudone Aquitaniæ Duce, in Epiſtola quam beato Gregorio Papæ ſecundo ſcripſit teſte) amiſſis. Hic rurſum XX. Imperii ſui anno Gaſchoniam ingreſſus, Eudonem occidit, ac ſequenti anno contra filios ejus bellum inſtauravit. Sarracenos denuò Gallias intrare volentes, juxta Narbonam delevit. Qui dum iterum provinciam capta Arelato vaſtant, à Leuprando Longobardorum Rege, qui filium ejus Pipinum, tonſa cæſarie, adoptaverat in filium, perito & accepto auxilio, de finibus ejus fugere coguntur. Igitur dum regnum Francorum multis modis ſub bellicoſiſſimo Principe Carolo augmentaretur, regnum Romanorum, quod ad Urbem regiam tranſlatum fuerat, non ſolùm ab hoſtibus amiſſis Provinciis imminuebatur, ſed & inteſtinis malis intra ſe collidebatur. Etenim circa principia principatus Caroli, conjuratione facta, milites adverſus Anaſtaſium Theodoſium creant Imperatorem invitum. Quo comperto Anaſtaſius in Nicæam ſe contulit: quem Theodoſius conſerto prælio vicit, ac clericum factum, poſtmodum in presbyterum ordinari fecit.

CAP. XVII.

Quòd & Theodoſius ſucceſſor illius, clericus factus, Leoni Imperium dimiſerit: & de inundatione Tyberis.

Theodoſius 2. Imperat.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXVII. Theodoſius LXV ab Auguſto, Imperium ſortitus, uno tantùm anno imperavit. Leo enim Orientalium prætor, civile bellum parans, filium ejus Theodoſium in Nicomedia comprehendit. Ob ea fractus animo Theodoſius, conſilio Germani Patriarchæ ac Senatus, ſponte purpura depoſita, clericus efficitur. His diebus Tyberis inundans multa ædificia Romæ ſubruit, duransque VII. dies, civibus litaniam agentibus, octavo demum die ceſſavit.

CAP. XVIII.

De Imperio Leonis Syri, ejuſque impietatibus. De Bonifacio, Pirmenio, Beda, & obſidione regiæ Urbis, morteque Leonis.

Leo Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXVIII. Leo natione Syrus, LXVI. ab Auguſto, imperavit, manente adhuc in Francia Carolo ſeniore. Hic imagines Domini ac ſanctorum incendi, & multos impietati ſuæ reſiſtentes decollari juſſit. Inter cæteros paſſa fuit virgo Chriſti Theodoſia, cujus uſque hodie maxima in Urbe regia manet memoria & veneratio. In Eccleſia enim ſanctimonialium integro corpore humata ſervatur, omnibusque advenientibus tanquam cœleſtis medica, inter manus virginum deportata adhibetur, ac tanquam pro bono omine quoſcunque culcando gravem ſe præbuerit, habetur. Quod & nuper dum Hieroſolymitana expeditio ſub Conrado Romanorum, Ludovico Francorum Regibus ageretur, nos cum multis aliis experti fuimus. Leo Germanum etiam Patriarcham ſede ſua pellens, Anaſtaſium in locum ejus ſubſtituit. Qua de cauſa Gregorius Papa commonito ſæpe per literas Imperatore, ac incorrigibili invento, Italiam ab ejus Imperio recedere perſuaſit. Per idem tempus ab eodem Pontifice Bonifacius in Germaniam miſſus, beatus quoque Pirmenius, qui multorum Monaſteriorum pater exitit, clari habebantur. Reliquiæ ſancti Auguſtini à Sardinia in Ticinum à Leoprando deportantur. Beda etiam venerabilis Anglorum presbyter, multa Scripturarum ſuarum monimenta relinquens, in pace quievit. His diebus Sarraceni Urbem regiam per triennium obſidione cinxerunt, tandemque clamantibus ad dominum civibus, fame, frigore, peſtilentia correpti diſceſſerunt. In Urbe quoque CCC. millia peſtilentia periiſſe feruntur. Verùm Leo Imperator impius XXIV. imperii ſui anno moritur.

S. Theodoſia.

S. Pirminus. Bedæ obitus.

CAP.

CAP. XIX.

De Imperio Conſtantini Leonis filii, ejusque peſſimis operibus, morteque Caroli, ac ſucceſſione filiorum ejus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXLII. Conſtantinus Leonis filius, LXVII. ab Auguſto, patri in regnum ſucceſſit. Hic per omnia patrem malitia ſupergreſſus, maleficiis, ac cruentis ſacrificiis, & invocationibus dæmonum, luxuriæ quoque ac immunditiæ inſerviens, Eccleſiamque Dei more antiquorum tyrannorum perſequens, tam crudelis ac impius fuit, ut juſto judicio Dei, tam ob ejus, quàm ob Patris malitiam, regnum illud nobiliſſimum imminutum videatur. Anno Imperij ejus primo, Carolus Pipini filius moriens, tres filios Carolomannum, Pipinum & Grifonem reliquit. Horum Grifo, qui minor natu erat, conſilio uxoris ſuæ Schuanchildæ, Udulionis Bajoariorum Ducis conſanguineæ, occupata Lauduno, fratribus bellum indicit. Qui collecto milite, Laudunum obſidione cingunt, fratremque in deditionem acceptum, in caſtello juxta Alvernam cuſtodiæ manciparunt.

Conſtantinus Copronymus.

CAP. XX.

De bellis filiorum Caroli, fundationeq; Fuldenſis monaſterij, qualiter unus Monachus factus, alter Pipino fratri rebellans, in pacem ſit vocatus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXLIII. Pipinus & Carolomannus primò in Aquitania contra Hunaldum ejuſdem Provinciæ Ducem, procinctum movent, captoque caſtello, quod Lucas dicitur, in loco qui vetus Pictavis vocatur, regnum dividunt: Carolomanno Auſtriam, Alemaniam, Thuringiam, Pipino verò Burgundiam, Neuſtriam Provinciam ſortito. Deinde multis prœliis commiſſis, anno ab incarnatione Domini DCCXLVI. cum jam Fuldenſe monaſterium fundari cœperat, Carolomannus aperit fratri ſuo ſe ſeculo abrenunciare velle. Quod ſequenti anno ad effectum perducens, & ad Zachariam Romanum Pontificem veniens, ab eo clericus factus, primò in monaſterio S. Sylveſtri, quod in monte Soracte ſitum eſt, Monachicum habitum aſſumpſit. Sed cum multis ex Francia ad ſe venientibus, optata quiete perfrui non poſſet, ad monaſterium S. Benedicti in monte Caſſino poſitum, ſe contulit, ibique reliquo vitæ ſuæ tempore feliciter converſatus fuit. Verùm Grifo fratri rebellans, Bajoariam ejecto inde Thaſſilone Duce, occupat. At Pipinus Thaſſilonem in Ducatum reſtituit, fratrique XII. comitatus conceſſit: quibus ille non contentus, ad Waifarium Ducem Aquitaniæ fugit.

Carolomannus fit monachus.

CAP. XXI.

Quod Pipinus pro nomine Regio conſultum ad Romanum pontificem miſit, regnante Hilderico Merovingo.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLI. cum (ut ſæpè jam dixi) Regibus Francorum ſolo nomine regnantibus, majores domus omnem regni curam adminiſtrarent, Pipinus qui hanc dignitatem per ſucceſſorem acceperat, Burchardum Herbipolenſem Epiſcopum, & Folradum Capellanum ſuum, ad Zachariam ſciſcitandi gratia miſit. Pontifex ergo, melius eſſe, ut ille qui curam omnium haberet, Rex diceretur, quàm qui ſolùm nomen Regis gereret, remandavit. Eo tempore Hildericus ex antiquorum Francorum Regum, qui à Merovio, Clodij filio, Merovingi dicebantur, ſanguine deſcenderat, inane (ut ſupra dixi) Regium nomen tenebat.

CAP. XXII.

Quòd reverſis nunciis auctoritate Papæ Pipinus ad regnum eligitur, & quòd Stephanus ſucceſſor Zachariæ pro perſecutione ad Regem venit.

IGITUR anno ab incarnatione Domini DCCLII. reverſis à Roma nunciis, auctoritate Zachariæ Papæ, Pipinus à beato Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo, aliisque regni

Corona Galliæ Merovingis adempta.

regni Principibus in Sueſſiona civitate ad regnum eligitor. Anno ſequenti Zacharia defuncto, Stephanus Papa ſucceſſit. Is cùm multa ab Aiſtulſo Longobardorum Rege pateretur, Pipino ab expeditione Saxonum revertenti, ubi & nuncium de fratris ſui morte Griphonis habuit, in villa quæ Cariſius dicitur, occurrit, eumque ut ſanctæ Eccleſiæ ſuæ Romanæ ſuccurreret, rogavit.

CAP. XXIII.

Quòd Pipinus cum cæteris Francorum primoribus à ſacramento abſolvitur, & in Regem ungitur, & de civibus Chriſti, qui hoc tempore erant.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLIV. Pipinus à Stephano Papa primò à fidelitatis ſacramento, quod Hilderico promiſerat, cum aliis regni Francorum primoribus abſolvitur: ac detonſo Hilderico, & in monaſterium detruſo, poſtmodum in Regem ungitur. Hic Merovingorum regno finito, Carolingorum, per quod etiam Conſtantinopolitanum minendum erat, cœpit. Ex hoc Romani Pontifices regna mutandi auctoritatem trahunt. Pipinus igitur re prius, ex hinc nomine, ſimul ac re, regnum Francorum gubernavit. Hujus diebus floruerunt clariſſimi regni Chriſti Principes, Boniſacius prædictus Moguntinus Archiepiſcopus, Virgilius Juvanienſium præſul, Corbinianus Friſingenſis Eccleſiæ Antiſtes, & alij quàm plures.

Carolingorũ auſpicia. NB.

CAP. XXIV.

De beato Corbiniano.

SED quia beati Corbiniani mentionem fecimus, cujus locum indigni tenemus, tanti viri geſta omnino ſilentio præterire, inconveniens arbitramur. Hic Waldegiſo patre ac matre Corbiniana, claris ad ſeculum parentibus generatus, in ipſa etiam pueritia divinam gratiam, quam poſtmodum plenè accepturus erat, præhibuit. Etenim mundi non detentus illecebris, de cuncta Parentum ſubſtantia ſolo victu & veſtitu contentus, in cellula quam ſibi conſtruxerat, habitavit. Vindemiarum autem tempore, dum quidam vini primitias ei obtuliſſet, muſti ferveſcentis impetus, ſpinam vaſis excuſſit. Sed vir Dei regulare ſilentium nolens violare, famulis quidem hoc indicare diſtulit, orationibus tamen vinum, ne inutiliter efflueret, cohibuit. Cum verò fide & virtute qui altiùs proveheretur, dignus eſſet, à beato Gregorio Urbis Romæ Epiſcopo, præſul ordinatus, ad gentes deſtinatur. Igitur per vallem Tridentinam rediens, ac Bajoariam ingreſſus, à Taſſilone Duce, ejuſque filio Theodone, benignè ſuſceptus, monte Friſingen accepit: ubi primò Eccleſiam, quæ uſque hodie cernitur, in honorem beati Benedicti conſtruxit, ac Monachorum ibi ſacrum conventum adunavit. Eſt autem mons idem in pulcherrimo & amœniſſimo loco poſitus, limpidiſſimarum aquarum, ac præcipuè Iſaræ rapidiſſimi fluvii curſu conſpicuus, totam illius regionis faciem, & ex Auſtrali plaga latiſſimam campi planitiem, tamquam è ſpecula longè, lateque contemplans. Hic illis diebus ſylvis circumſeptus, quaſi venatorum ſpecula fuiſſe traditur. Manent & adhuc ſylvarum in plano inter harundineta veſtigia, ſcilicet antiqui trunci, cervorum quoque uſque hodie, ac capreolarum multitudo copioſa. Ex ſeptentrionali verò plaga, adhuc ſylva non mediocris, quæ Foreſtus vulgò dicitur, ædibus ac igni plurimùm civitati utilis, ſuperſtes cernitur. Contiguus quoque monti terra ex Auſtro Iſara, ex Aquilone ambra fluviis incluſa, in ſinum quendam fertiliſſimum, ad quatuor Teutonica milliaria protenditur. In fine cujus, ubi prædicti amnes confluunt, locus, qui Moſenburga dicitur, pulcher valde & delectabilis, in beati Caſtuli Eccleſia congregationem clericorum habens, poſitus cognoſcitur. Beatus ergo Corbinianus Friſingenſem Eccleſiam plurimis honoribus ac poſſeſſionibus locupletavit, ac ſanctiſſimæ vitæ documentis informavit. Fertur de eo, quòd quadam vice dum pro Eccleſiæ neceſſitate Romam pergeret, urſus ſaginarium ſuum occiderit, cui vir Dei capto ſaginam impoſuit & ut eam deferret præcepit, ac verbum Dei omni gladio penetrabilius effectum, indomitam beſtiam mandatis viri obtemperare coegit. Eodem itinere ſociis in loco deſer-

Legenda Corbiniani Friſingenſium præſulis.

Friſingenſis montis Topographia.

Miraculũ Corbiniani.

deſerto [illegible] me laborantibus, aquila ſubitò piſcem detulit, cuju[illegible]u cuncti qui a[illegible]erant, cum ſtupore & admiratione refecti & exhilarati ſunt. Alio tempore ad Regem Pipinum iter faciens, latronem ſuſpendio adjudicatum, dum precibus à judice l[i]berari non valeret, ſigno crucis munivit, profectusque ad Regem, reum illum jam ſuſpenſum, ſive vivum, ſive mortuum ſibi donari poſtulat, & impetrat: celeriterque reverſus illum triduanum in patibulo vivum repertum, illæſum depoſuit, & correctum abire permiſit. His aliisque quæ longum eſt exequi, virtutibus, virtutumque miraculis, iſte vir Dei prætatam Eccleſiam primus irradiavit antiſtes.

CAP. XXV.

Quòd Pipinus rogatu Stephani in Italiam ingreſſus ſit. De morte Bonifacij, rurſumque ingreſſu Pipini in Italiam. De legatione Conſtantini ad Pipinum. De bellis varius Pipini, morteque eius.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLV. Pipinus Rex rogatu Stephani Papæ contra Aiſtulfum Longobardorum Regem Procinctum movens, Italiam ingredi diſponit. Cui dum Longobardi in arctis locis montium obſiſterenr, cæſis multis, magno labore clauſtra penetrans, in plano reſedit. Porrò Aiſtulfus Papiam ſe contulit, quem Pipinus tamdiu circumdedit, donec receptis XL. obſi[d]ibus, ac jurejurando interpoſito, ne amplius Romanam Eccleſiam infeſtaret, obſidione ſolveret, Stephanoque Pontifice cum militia Francorum honorificè ad ſedem propriam remiſſo, ipſe ad propria remearet. Hoc anno beatus Bonifacius Archiepiſcopus, qui (ut ajunt) terminos Epiſcopatuum Bajoariæ, ſicut hodie manent, diſtinxit, Fuldenſeque cœnobium fundaverat, ac multa Eccleſiæ Dei profutura opera, tam in Gallia quàm in Germania patraverat, verbum vitæ prædicans, a Freſonibus martyrio coronatur. Anno ſequenti cum Aiſtulfus ea quæ laudaverat, irrita faceret, Pipinus cum denuò Papiæ obſeſſum, promiſſa implere compulit. Inſuper etiam Ravennam cum aliis plurimis Italiæ Urbibus beato Petro deſignavit, ipſeque reverſus eſt in Gallias.

Pipinus Longobardos domat. *S. Bonifacius* *Ravenna ad Romanam Eccleſiam NB.*

Anno dehinc proximo cum jam (ut ſæpè dixi) Francorum regno creſcente, Romanum decreſceret, Conſtantini Auguſti nuncij Pipino munera deferentes, ad eum apud Compendium venerunt. Taſſilo quoque Bajoariorum Dux, illo cum majoribus ſuæ gentis veniens, Regi, filiisque ſuis fidelitatem ſacramento promiſit. Sequenti anno Rex gravi ac laborioſo bello Saxones devicit, eosque tributarios fecit. Non multò poſt elapſo tempore, contra Waifarium Aquitaniæ Ducem, eò quòd Eccleſias ſui juris infeſtaret, militem inſtaurat, acceptisque ab eo obſidibus, revertitur. His diebus beatus Othmarus in Inſulam Reniſtein relegatus, migravit ad Dominum. Pipinus Waiſarium adhuc rebellantem, multis ac gravibus bellis preſſit. Taſſilo etiam Bajoariorum Dux, poſtpoſita fide, avunculo ſuo Pipino ſuo rebellare attentat. Difficilia & periculoſa hæc tempora, duobus fortiſſimis Ducibus, Aquitaniæ ac Bajoariæ Regi rebellantibus fuere. Ea tempeſtate Turci a Caſpijs portis egreſſi, cum avaribus multis utrobique profligatis, conflixere. Igitur Pipinus multis ac variis bellis patratis, ad ultimum Waifarium interfecit, ac non multo poſt in reditu Turonis informatus, & inde Parrhiſios deportatus, anno ex quo in Regem unctus eſt XIV. ex quo verò principari poſt mortem patris cœperat, XXVI. diem obiit, duos relinquens filios, Carolum & Carolomannum.

S. Othmarus.

CAP. XXVI.

De regno Caroli, variisque bellis eius contra Aquitanicos & Saxones, ingreſſuq; eius in Italiam, morteq; Conſtantini Auguſti.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLXIX. imperante adhuc Conſtantino, Carolus diviſo cum fratre regno, regnare cœpit. Hic primo Hunaldum, qui occiſo Waifaro bellum in Aquitania renovabat, ad Lupum Gaſchonum Ducem fugavit. Poſt quem tam ipſum, quam Lupum in deditionem accepit, & ſequenti anno in Vormacia

 gene-

Longobardi à Francis ſubjugantur.

generalem curiam celebrans, orationis cauſa limina Apoſtolorum viſitare diſponit. Tertio regni ſui anno, Carolomanno fratre ſuo mortuo, uxoreq; illius cum filiis ad deſideriũ Longobardorum Regem fugiente, Carolus ſolus regnans, cum exercitu Saxoniam ingreditur, omnibusque ferro ac igne vaſtatis, acceptis obſidibus, revertitur. Dehinc rogatu Adriani Papæ Italiam ingreditur, & deſiderium Longobardorum Regem Ticini obſidione incluſit, ibique dimiſſo exercitu, Romam orationis gratia pergit. Inde reverſus, Urbem fatigatam ad deditionem compulit, Regemque captivum abduxit. Inter hoc Saxones abſentia Regis elati, fide poſthabita, contigua terræ ſuæ loca populantur. Porrò rex ſub acta Italia, reverſus in Franciam, tripertito ordine militum Saxoniam ingreditur, incendiisque vaſtata terra, prædam immenſam diripuit, & non multo poſt regreſſus, denuò ab eis obſides accepit. His diebus Conſtantinus perſecutor, XXXV. Imperii ſui anno mortuus eſt, eique filius ſuus Leo ſucceſſit.

CAP. XXVII.

De Imperio Leonis, morteq; ejus, & item de victoriis Caroli contra Saxones.

Leo 4. Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLXXVI. Leo LXVI. ab Auguſto Imperium accepit, Hic primò viſus eſt mitior, unde & Principes filium ejus Imperatorem poſtulant. Per idem tempus Saxones more ſuo non ſemel, ſed ſæpè pactum mentientes, Carolus diverſis prælijs preſſit, ac plurimis ex eis fidem Chriſtianam accipere perſuaſit. Porrò Leo Imperator V. Imperij ſui anno moritur.

CAP. XXVIII.

De principatu Conſtantini: & patriciatu Caroli.

Conſtantinus Leonis F. Cæſar.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXXXI. Conſtantinus filius Leonis, LXVII. ab Auguſto, patri in regnum ſucceſſit. Huic Caroli filia deſponſata, à matre ſua alij copulatur. Anno Imperij ejus primo, Carolus Rex Romam veniens, ab Adriano Papa honorificè ſuſcipitur; ibique ſancto Paſchate celebrato, Pipinus filius ejus in Regem Italiæ, & alius, Ludovicus ſcilicet, in Regem Aquitaniæ ab eodem Pontifice unguntur: ipſe verò acclamante populo univerſo, Patricius Romanorum appellatur. Miſit etjam Adrianus Papa nuncios ad Taſſilonem, qui eum de fidelitate Regis monerent.

CAP. XXIX.

De Taſſilone Duce, qualiter Monachus factus ſit, & de excæcatione Conſtantini, Imperioque matris ſuæ Hyrene.

CIRCA idem tempus Rege Paſcha Domini celebrante *Inglinheim*, Taſſilo cum majoribus gentis ſuæ venit: ubi dum accuſatus à Bajoariis fuiſſet, quòd Regi non ſervaſſet fidem, quinimò avares, id eſt, Pannonios ad vaſtandum regnum induxiſſet, cum de his & alijs hujuſmodi convictus fuiſſet, majeſtatis reus, ac capitali ſententia plectendus judicatur. Rex tamen miſericordia motus, in monaſterio Laureacenſi, quod ipſe conſtruxerat, eum monachicum habitum aſſumere, ac de peccatis pœnitentiam agere permiſit. Conſtantinus verò conſilio matris ſuæ Hyrene, ut ajunt, cæcatus, non multo poſt, XIV. Imperij ſui anno, diem obiit: regnavitq; poſt eum mater ſua V. annis, digna cujus diebus Orbis Imperium, quod in manus fœminæ non dignè devenerat, ad Francos transferretur.

Irene Imperatrix.

CAP. XXX.

Quòd Leo Papa malè à Romanis tractatus, Carolum ad Urbem vocaverit, ipſeq; de objectis ſe purgaverit.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXCIX. Leo Papa, qui Adriano ſucceſſerat, in litania majore, à Romanis flagitioſiſſimè, ita ut oculi ejus eruti viderentur,

tracta-

tractatur, qui ad Regem Carolum veniens, eventum rerum deplorat. Igitur Carolus victorioſiſſimus, qui jam ſubjugatis ſibi Bajoariis, Aquitanis, Saxonibus, Danis, Nortmannis, Britanois, Pannoniis, multiſque aliis Provinciis regnum Francorum plurimùm dilataverat, dignus qui altius proveheretur, Papam ulturus ad Urbem tendebat. Cui pridie quam Urbem intraret, Leo ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorificè ſuſcepit. Mane facto Urbem ingreſſus, a Pontifice, ac cuncto populo ſuſceptus, in Eccleſiam beati Petri inducitur. Pòſt ſeptem diebus tranſactis, Rex concione facta, cauſam adventus ſui exponit. Leo quoque, cui æmuli ſui magnum crimen impoſuerant, nemine cogente, ex bona conſcientia de objecto crimine coram omnibus ſupra ſacroſancta Evangelia ſe purgavit.

CAP. XXXI.

Qualiter Carolus aſſumpto Pontifice totoque populo Auguſtus vocatus, Imperium à Græcis ad Francos tranſtulit ſub Hyrene. De judiciis ejus quæ fecit, & legatione Hyrene. Itemque de legatione Nicephori Imperatoris, muneribusque Regis Perſarum.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCI. ab Urbe condita M.DLII. Carolus Rex, XXXIII. regni ſui anno, à ſummo Pontifice, ablato Patricij nomine, coronatus, omni populo tunc acclamante: *Carolo Auguſto, à Deo coronato, magno & pacifico Romanorum Imperatori, vita & victoria*, LXIX. ab Auguſto, Imperator & Auguſtus vocatur. Exhinc regnum Romanorum, quod à Conſtantino usque ad id tempus in Urbe Regia, ſcilicet Conſtantinopoli, fuit, ad Francos derivatum eſt. Auguſtus ergo convocatis civibus, habita ratione ſuperbis, qui in Pontificem ſacrilegij rei fuerant, capitali ſententia damnatos, interveniente præcatu Papæ ad pœnitentiam conſervatos, tantùm in exilium truſit. Porrò Hyrene Conſtantinopolitana Imperatrix, miſſis legatis ad Carolum, pacem inter Græcos & Francos firmari rogavit. Cum quibus Imperator miſſis nunciis, Hyrenem in uxorem poſtulavit. Quod dum illa annuiſſet, Aëtius patricius votum Reginæ impediens, manentibus adhuc in Urbe Regia legatis Caroli, Nicephorum fratrem ſuum Imperatorem fecit, eamque in monaſterium truſit. Nicephorus ergo Rex factus, cum legatis Imperatoris Apocriſiarios ſuos mittit, fœdusque literis ac nunciis mutuò firmavere. Rex quoque Perſarum muneribus Imperatorem honoravit.

Carolus Magnus orbis occidui Imperator.

Nicephorus Orientis Imperator.

CAP. XXXII.

De morte Nicephori, ſubſtitutioneque Michaelis, ac renovatione fœderis inter duos Imperatores: itemque depoſitione Michaelis, morteque Caroli. Brevis epilogus de geſtis ejus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXII. Nicephorus Imperator, à Bulgaris publico congreſſu necatur, eique in regno gener ſuus Michael ſubſtituitur. Hic nuncios Caroli ad anteceſſorem ſuum miſſos, honorificè dimiſit: ſuosque cum eis ad Auguſtum deſtinans, fœdus pacemque cum eo renovavit. Is etiam dum contra Bulgaros exercitum ducit, non proſperis uſus ſucceſſibus, revertitur, depoſitoque regno, monachus efficitur, ſuccedente ſibi Leone, filio Bardi patricij. Igitur Carolus regno Romanorum ad Francos tranſlato, dum multa fortiter ac feliciter bella gereret, regnumque multipliciter dilataret, XLVI. regni ſui anno, ſubactæ verò Italiæ XLIII. Imperij XIV. in palatio Aquiſgrani, ubi ipſe Eccleſiam miri operis in honorem S. Mariæ ſemper virginis conſtruxerat, ſedemque regni conſtituerat, LXXII. ætatis ſuæ anno, diem obiit, ac in eadem Eccleſia humatur. Cæterùm actus ejus, & bella quæ geſſit, de ponte quoque quem ultra Rhenum fecerat Moguntiæ, de palatiis etiam quæ Noviomagi, Ingelheim, aliisque regni locis opere regio conſtruxerat, qui ſcire vult, legat hiſtoriam ejus, & geſta a multis deſcripta. Erat autem (ut quidam de ipſo ait) corpore amplo ac robuſto, ſtatura eminenti, apice capitis rotundo, oculis prægrandibus ac vegetis, naſo paululum in mediocritatem excedenti, canicie pulchra, facie læta & hilari, eloquentia copioſus & exuberans, in cibo & potu temperans, ſed in potu temperantior. Hujus tempore regnum Francorum plurimùm augmentatum eſt, omniumque regnorum

Caroli M. obitus & proſopographia.

k 4 maximum,

maximum, Romanum ſcilicet, ab Oriente ad Occidentem translatum. Regni verò terminus à Bulgaris, ſeu Illyrico uſque ad Hiſpanos, à Danis uſque ad Calabros, exceptis adjacentibus regionibus, utpote Bohemia, Polonia, Dalmatia, Hiſtria, Venetia, Britannia, aliiſque Provinciis, quæ modo duo regna Romanorum & Francorum, excepta Pannonia, eſſe noſcuntur, fuit.

Amplitudo Imperii Caroli.

CAP. XXXIII.

De principatu Ludovici, & Leone Papa: itemque de Stephano, qui Imperatorem coronavit. De filiis Imperatoris, factioneque Bernardi, ac exitu.

Ludovicus Pius Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXV. Ludovicus Caroli filius, quem ipſe adhuc vivens ſucceſſorem ordinaverat, Auguſtumque vocaverat, morte Patris comperta, ab Aquitania ad Palatium Aquiſgrani veniens, conſenſu omnium Rex creatus LXX. ab Auguſto imperavit. Anno regni ejus primo, delatione quorundam comperit, Primates regni adverſus Leonem Papam conſpirantes juſſu Pontificis interfectos fuiſſe. Ad quod perſcrutandum vocatum ad ſe nepotem ſuum Bernardum Italiæ Regem, Romam miſit. Qui in Urbe informatus, rei eventum per Heroldum Comitem Auguſto mandavit. Leo quoque miſſis ad Imperatorem nunciis, de his quæ ſibi impoſita fuerant, ſe expurgavit. Non multo pòſt tempore defuncto Leone, Stephanus ſubſtituitur. Hic ſtatim poſt conſecrationem ſuam, miſſis ad Imperatorem nunciis, qui ejus animum lenirent, eumque ad ſe venturum prædicerent, iter eorum in Gallias ſubſequitur. Cui Imperator Remis occurrens, cum honorificè ſuſcepit. Papa ergo celebratis ex more miſſarum ſolenniis, diademate coronatum, Romanorum Imperatorem pronunciavit Ludovicum. Hunc annum quo à Romano Pontifice coronatus eſt, regni ſui alij ſecundum, alij ſeptimum dicunt. Imperator poſt hoc generalem curiam Aquiſgrani celebrans, primogenitum ſuum Lotharium Imperij ſocium legit, nam alios duos Carolum & Ludovicum Reges vocatos, unum Aquitaniæ, alium Bajoariæ præfecerat. Non multo pòſt Bernardum Italiæ Regem, cum regni ſui civitatibus adverſum ſe conjuraſſe comperit. Contra quem dum procinctum movet, fractus animo Bernardus, apud Gabilonem Imperatori ſe tradidit. Porrò Imperator Aquiſgrani ad palatium veniens, ibique ſanctum Paſcha celebrans, habita de his qui conjurationis rei fuerant, quæſtione, judicio curiæ capitali ſententia damnatos, una cum Rege ſuo luminibus tantùm orbari fecit. Non deſunt tamen, qui dicunt Imperatorem Bernardum dolo captum, primò oculis, ac pòſt vita privaſſe.

CAP. XXXIV.

De promotione Lotharii à Paſchali, nunciiſque Bulgarorum, ac morte Ludovici.

Lotharius Imperator.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXXII. Imperator filium ſuum Lotharium in Italiam deſtinavit, ipſe verò dum in oppido Francofurt curiam celebraret, inter cæteros barbarorum legatos, duo fratres pro regno Wilſorum contendentes veniunt, quos Auguſtus ſibi ſubjectos, & fidelitate aſtrictos, decisaliter ad propria remiſit. Verùm Lotharius ordinatis rebus in Italia, dum ad patrem redire parat, à Paſchali Papa ad Urbem invitatur: ubi honorificè ſuſceptus, ac in die S. Paſchæ ab ipſo coronatus, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Iisdem diebus Imperatore Aquiſgrani conventum celebrante, nuncij Bulgarorum pro conſtituendis terminis venerunt. Igitur Ludovicus Imperator propter mala opera uxoris ſuæ Judith, regno (ut dicitur) pulſus, ac poſtmodum reſtitutus, XXVI. Imperij ſui anno diem obiit extremum.

CAP. XXXV.

De inteſtina pugna trium fratrum, diviſioneque regni Francorum.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXLI. dum Lotharius reverſus ab Italia regnare intentat, mortuo Patre, fratres ejus Carolus & Ludovicus graviter ferentes, ſi regno paterno privari deberent, fratri bellum indicunt. Igitur cum regnum Franco-

Francorum, ad quod poſt innumeras (quas ſuprà dixi) mutationes regnum Romanorum devenerat, cum & ipſum ad oſtendendas mortalium miſerias, ac inſtabiles mundi rotatus, auctor omnium Deus in illo ad quem profecerat ſtatu, manere nollet, in ſeipſum miſerabiliter dividi, ac per hoc deſolari & imminui permiſit. Proinde contractis undecunque regni viribus, fratres prædicti apud Fontoniacum conveniunt. acerrimeque pugnantes, ita in hoc bello ex utraque parte regni vires imminutæ feruntur, ut ex hinc fortiſſimi omnium Franci, non ſolùm terminos ſuos non dilatare, ſed & parta vix conſervare potuiſſent. Lachrymabili ergo pugna inter fratres acta, cruenta tandem victoria Carolo & Ludovico ceſſit, ac ob hoc conventione facta dividunt Imperium. Hac diviſione Carolo Occidentalia regna, id eſt, à Britannico mari uſque ad Moſam, Ludovico Orientalia, id eſt, omnis Germania uſque ad Rhenum ceſſerunt. Lothario verò media pars, id eſt, Belgica Gallia (quæ ex ejus nomine Lotharingia uſque hodie vocatur,) cum Romano Imperio ſorte devenit. Exhinc diviſo regno, regna modò duo, Orientale ac Occidentale, quorum alterum partem Ludovici ac Lotharij, ſedemque regni Francorum, palatium Aquisgrani, ac Imperium Urbis Romæ habet: aliud verò Occidentale, quod adhuc Francorum, eo quòd iſtud Romanorum vocatur, appellatum, partem Caroli tenet, inveniuntur. *Regnum Francorum in duo ſciſſum.*

CAP. XXXVI.

Exclamatio, & excurſus contra volubilitatem rerum.

CONSIDERARE Dei judicia, mundique volubilitatem, etiam nolentes compellimur. Ecce enim, ut ſuprà dixi, in modum cœli, quod ab Oriente in Occidentem vertitur, ſimul cum tempore res mundanas, rerumque poteſtates volui cernimus. Et ne putaremus mortales res in aliqua mundi parte ſtatum inveniſſe, ibi etiam defectum eas pati, ac more febricitantis (ſicut in Job habes: *Noctem verterunt in diem*: & rurſum, *Poſt tenebras ſpero lucem.*) Quocunque ſe verterint, nihil ſtabilitatis habentes, dolores ac labores repeuriſſe conſpicimus. *Job. 17.* Nónne videtur tibi more (ut dixi) febricitantia, mundialis dignitas volvi ac revolvi? Febricitantes enim ſpem quietis in alteratione ſitus ponunt, ideoque crebris revolutionibus quando torquentur, ſe jactant huc & illuc. Ita nimirum poteſtas temporalis à Babylone devoluta ad Medos, inde ad Perſas, pòſt ad Græcos, ad ultimum ad Romanos, & ſub Romano nomine ad Francos tranſlata eſt. Ubi dum, tanquam firmam ſedem fixiſſet, manſura videretur, tot malis (ut ſuperius patet) ſubjacere cepit, ut meritò cum Job dicere poſſit: *Cum ad diem venero, nocturnis cruciatibus fatigatus noctem præſtolor: quam dum tenuero, majoribus doloribus affectus rurſum diem venire expecto.* Denique armis experientiſſimi Franci, cum regni terminos plurimùm dilataſſent, mundique caput Romam ad ſuam ditionem transfudiſſent, cum jam omnibus gentibus horribiles facti eſſent, & inexpugnabiles viderentur, in ſeipſos non ſolùm civiliter, ſed & inteſtinè, fratribus auctoribus, diviſi, regnum quod ab Oriente in Occidente, tanquam fugiens ſtatum & requiem inveniſſe putabatur, deſolandum fore juxta Evangelium, benè præſagiebant. Ex his ergo liquet, nullam caducis rebus fidem habendam, nec in ſe labentem alium quemlibet ſibi inniti volentem, ſuſtentare poſſe. Unde aptè Propheta ait: *Maledictus qui ſpem ſuam ponit in homine, & qui ponit carnem brachium ſuum.* *Ierem. 17.* Quomodo enim te ſuſtentabit, qui ſtare non poteſt? Vel qualiter te confirmabit, qui in ſe infirmus eſt? Cum ergo mundus tranſeat, & concupiſcentia ejus, ab ipſa migrandum ad Deum vivum, qui immobilis & incommutabilis manet, ad ejuſque beatam & æternam civitatem quis dubitaverit? Igitur omnibus regnis mundi imminutis, cum & Francorum, qui ultimi Romam habere meruerunt, ex quo diviſum eſt, minoratum apparet regnum, nos qui ad oſtendendas rerum mutationes res geſtas ſcribimus, hac regni mutatione tanquam ſufficienti argumento ad regni cœleſtis immutabilitatem miſſi, huic quinto Operi finem imponamus.

LIBRI QUINTI FINIS.

OTTONIS

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM LIBER SEXTUS.

PROLOGUS.

Pſal. 103.

BEATUS Propheta mundi inſtabiles ac miſerabiliter fluctuantes circuitus contemplans, marique eos potiſſimum comparandos æſtimans; Hoc (*inquit*) magnum & ſpacioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. *Nónne tibi videtur mundus in modum maris inhærentibus ſibi proceloſis temporibus, tanquam tempeſtatum fluctibus, interitum minari? Et quid aliud homines pro caducis honoribus decertantes, quam reptilia maris dixerimus? Ubi minores à majoribus, inferiores à potentioribus ſorberi, ac ad ultimum ſeipſos, cum materiam non invenerint, diſcerpere conſpiciunt. Unde illud:*

In ſe magna ruunt.

Hæc omnia prudens lector invenire poterit in hujus hiſtoriæ ſerie. Cives ergo Chriſti non more reptilium ſalo mergi, vel inſidiis ejus procellis improvidè ſe credere, ſed navi, id eſt, ligno crucis fide navigare, manuſque per dilectionem operando exercere in præſenti oportet, ut per hujus vitæ viam, ad portum patriæ ſecuri valeant pervenire. Qualiter verò regnum Francorum tam miſerabiliter diviſum, non ſolùm Romanum Imperium, ſed & partem Franciæ ac Galliæ cum palatio Aquis perdiderit, in hoc dicendum Opere reſtat.

OTTONIS CHRONICORUM LIBER SEXTUS.

CAP. I.

De Imperio Lotharii & Michaelis, regnoque Caroli, ac monachatu Imperatoris, diviſioneque regni inter filios.

Lotharius Imperator

Nortmannorum graſſationes.

DIVISO Francorum regno, Lotharius cui (ut dixi) cum Lotharingia Romanorum Imperium devenerat, LXXI. ab Auguſto imperavit. Theophilo mortuo, filioque ejus Michaele apud Græcos in Urbe regia imperante, Nortmanni per mare, Ligerim intrantes, civitatem Nannetis irrumpunt, ac in ſancto ſabbato Paſchæ Epiſcopum ex more generali baptiſmum celebrantem, cum clericis interficiunt, ac inde circumquaque diffuſi, cunctam ferro flammaque vaſtantes Provinciam, Andegavenſem quoque ac Turonenſem occupantes civitates beati Martini Eccleſiam cremare non verentur. Eo tempore Carolus, cui (ut ſuprà dixi) Occidentalia regna in diviſione ceſſerant, Pipinum Aquitaniæ Regem cepit, ac Epiſcoporum conſilio tonſum monachum Sueſſione in monaſterio S. Medardi fecit. Porrò Lotharius Imperator tribus filiis ſuis regnum, quod eum contigerat, partitur, Ludovico Italiam cum nomine Imperatoris, Lothario Lotharingiam, Carolo Provinciam tradens: ipſe verò ordinatis omnibus in Prumenſi monaſterio, XVI Imperii ſui anno, poſt mortem Patris ſui, monachus efficitur. Vide ad quantum defectum Romanum Imperium devenit, ut in tres partes Francorum regno diviſo, tertiæ partis tertia pars fuerit.

CAP.

CAP. II.

De Imperio Ludovici & Baſilii, & conjugio Lotharii, ac controverſia pro regno Caroli. De victoria Ludovici, & pugna Caroli cum Britonibus. De Noemeticio Rege Britonum, & Heriſpeo.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLV. Lothario deponente militiæ cingulum, privatumque habitum aſſumente, Ludovicus filius ſuus ſereniſſimus, LXXIII. ab Auguſto, Imperium ſuſcepit. Baſilio, qui Michaelem jam occiderat in Urbe regia, regnante, Lotharius cui regnum Lotharingiæ devenerat, * Thiebirgam ſororem Abbatis Hucberti ſibi ſociavit. Non multis poſt diebus Carolus, qui Provinciam in diviſione regni acceperat, moritur. Unde inter Lotharium fratrem, patruumque ſuum Carolum controverſia oritur. Lotharius Hucberto Abbati fratri Reginæ, ducatum inter Juram & montem Jovis commiſit. Porrò Ludovicus ſenior Orientalis Franciæ Rex, adverſus Sclavos multa fortiter bella geſſit, captumque principem eorum Raſtum luminibus privavit.

Ludovicus II. Imp.

** al. Thietbergam.*

Hia diebus in regno Caroli Principibus ſuis mutuis inter ſe vulneribus cadentibus, Britones tanquam deſtitutam terram irrumpunt, ac transmiſſo Ligeri, Pictavis usque ferro flammaque cuncta vaſtantea progrediuntur: & ſic Francorum ſpolia ditati, ad propria revertuntur. Itaque Carolus conductis precio Saxonibus, Britones bello petit. Nec mora, commiſſo prælio, Saxones in prima acie poſiti, territi ſpiculis hoſtium, terga vertunt. Deinde diſcurſantibus hac illacque Britonibus, Franciſque ob antiquæ fortitudinis genuinam virtutem viribter dimicantibus, multis ex utraque parte cæſis ac vulneratis, noctis præſidio bellum dirimitur. Manè facto, dum rurſus pugna conſeritur, Carolus fugiens, ſuis etiam fugiendi præbuit exemplum. Quo viſo, Britones caſtra Francorum cum clamore irruunt, captiſque & occiſis plurimis, ac papilionibus eorum cum aliis ſpoliis ablatis, revertuntur. At Carolus Roberto viro forti, ob banc moleſtiam inter Ligerim & Sequanam ducatum, ad domandos Britones dedit.

Britonum apud Francos latrocinia.

His diebus Noemeticius Rex Britonum, dum multis modis Eccleſiam Dei perſequitur, videt in viſione beatum Maurelionem, Andegavenſem Epiſcopum ſibi occurrentem, dicentemque, ut ab oppreſſione ceſſaret Eccleſiarum, baculo ſe percutere. Nec fruſtratur viſu: nam continuò corruens à ſuis domum reportatur, manifeſtiſque Dei judiciis vitam ſimul cum tyrannide finivit, eique filius ſuus Heriſpeus in regnum ſucceſſit. Carolus rurſum adverſus Britones bellum inſtaurarat, parumque proficiens, hoc tantum obtinuit, ut datis ex utraque parte obſidibus, pacem mutuò firmarent. Dehinc tamen Heriſpeus Rex eorum, ſponte ad ipſum veniens, ſuæ poteſtati ſe ſubjecit, quem multis donatum muneribus, Rex ad propria remiſit.

CAP. III.

De cauſa Lotharii, quomodo pro repudio legitimè à Nicolao Papa excommunicatus fuerit, Epiſcopique ejus fautores damnati, & ingreſſu Ludovici in Occidentalia regna, egreſſioque Nortmannorum.

EA tempeſtate cum jam regno Francorum multipliciter diviſo, Eccleſia proficeret Nicolao ſummum Sacerdotium gerente, Lotharius multis modis amore Waldradæ concubinæ ſuæ, occaſionem repudiandi reginam Thiebirgam quærit. Itaque Guntharium Colonienſem Archiepiſcopum, qui tunc in regno præcipuæ fuit auctoritatis, ad id quod animo conceperat perficiendum, falſa ſpe, promittens ei, quòd ſi ab iſta liberaretur, neptem ſuam acciperet, pellexit. Guntharius aſcito ſibi Treverorum archipræſule Thiegando, Metis Concilium congregat: vocatamque Reginam in medio ſtatuunt, falſiſque productis teſtibus, inter alia nepharia, de inceſtu illam convincunt. Proinde ad voluntatem Regis ſententia divortij datur, Reginæque pro commiſſo ſcelere pœnitentia injungitur. Igitur Rex deſiderata potius occaſione, conventu Aquis habito damnationem Thiebirgæ ſcripto protulit, ſeque continere non poſſe pronunciavit. Conſilio Guntharij omnibus acclamantibus: *Melius eſt nubere quam uri*, Waldrada producitur, ac Regio cultu decorata, comitatuque famulorum ſtipata, Reginæ nomen ſortitur. Sicque Rex dum ea quæ mente conceperat, ad effectum produxit, Guntharium quem ſuæ nequitiæ ſocium falſis promiſſionibus fecerat, verſutè decepit. Hæc dum ad notitiam Domini Papæ Nicolai veniſſent, religioſus ac Dei zelo plenus Sacerdos, miſſis legatis Regem de commiſſo ſcelere redarguit, & ad condignam pœnitentiam invitavit. At legati pecunia corrupti, negocium minimè ad effectum perducentes, multis

Lotharius repudiata conjuge concubinam uxorem ducit.

1. Cor. 7.

tis ditati muneribus revertuntur, dicentes ſe penè nullum in præfato regno qui Canones ſciret, inveniſſe. Quos Treverorum & Colonienſium præſules ſubſecuti, dum à ſummo Pontifice de facto judicio rationem reddere coguntur, rei inventi deponuntur: dumque multis modis ad reſtitutionem ſui laborarent, exules in Italia permiſſa ſibi tantùm laicali communione, moriuntur. Verùm Lotharius poſt crebras admonitiones, poſt violatum Sacramentum, quod ſub præſentia Arſenij Epiſcopi, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ apocriſiarij fecerat, à ſummo Pontifice communione privatur, ex qua cauſa tam ipſi, quàm toti regno graviſſimum diſcrimen oritur. Extant de hoc Epiſtolæ quam plurimæ utrobique miſſæ. Vide jam regno decreſcente, Eccleſiam tantæ auctoritatis factam, ut etiam Reges judicet.

NB.

Per idem tempus Ludovicus Orientalium Rex Occidentalia regna quorundam vocatu Principum ingreditur, regnique terminos occupans, Senonas usque progreſſus eſt: ſed dum ibi relicto exercitu ad propria rediſſet, & Principes qui eum invitaverant, à Carolo in gratiam recepti fuiſſent, qui remanſerant, fines illos egredi compelluntur. His diebus Hucbertus Abbas, frater Thiebirgæ, Lothario diu rebellans, ad ultimum à Conrado Comite necatur. Eodem tempore Normanni per Ligerim Nannetenſem, Turonenſem, Andegavenſem Provinciam vaſtantes, Robertum Ducem occurrentem ſibi, occidunt.

CAP. IV.

Quem finem Lotharius fratri ſuccurrere volens, in Italia habuerit, & quomodo poſt mortem ejus patrui regnum diviſerint. De fraude Adelgiſi, circumventioneque Imperatoris, ac victoriis eius quas geſſit in Campania, & Lucania. De locuſtis.

HIS diebus Sarraceni ex Africa venientes, Beneventanorum regionem, quæ olim Samnium vocabatur, devaſtant. Contrà quos dum Ludovicus Auguſtus vires undecunque comparat, Lotharium fratrem ſuum in auxilium invitat. Qui collecto milite, Italiam ingreſſus, pravorum operum ſuorum pœnas multipliciter ſolvens, tam ex inſueto calore, quàm aranearum morſibus, multos de exercitu ſuo perdidit. Poſt hoc Romam veniens, ab Adriano Pontifice, qui Nicolao jam ſucceſſerat, honorificè ſuſcipitur, ac ab ipſo ſi monitis prædeceſſoris ſui Nicolai obtemperaverit, ſubtiliter exquiritur. Ille dum eum omnibus qui ſecum venerant principibus, ſe benè injuncta ſervaſſe falsò affirmaret, corpus dominicum ſub atteſtatione conſcientiæ ſibi, ſuisque tradidit. Fertur quòd ipſo redeunte, omnes qui ficto corde & polluta conſcientia ad menſam Domini acceſſerant, infra ſpatium anni mortui fuerint. Lotharius etiam in via morbo correptus, Placentiæ diem obiit. Carolus audiens fratruelem mortuum, regnum ejus invadit. Quod Ludovicus frater ejus dum impedire conatur, conventione facta, prædictum regnum apud Marſanam ex æquo dividunt, Ludovico palatium Aquis ſortiente. Non multo poſt elapſo tempore, Adelgiſus Beneventorum Dux, fiducia Græcorum, Ludovico Imperatori, aſcitis ſibi Samnitibus, Lucanis, Campanis, rebellare parat. Auguſtus contractis undecunque copiis, Beneventum petit bello. Cui Adelgiſus occurrens, fraude circumventum, muneribus conciliatum, finibus ſuis egredi perſuadet. Porrò Imperator Campaniam ac Lucaniam peragrans, omnes civitates earum, excepta Capua, absque gravi negotio cepit, quæ ex quadro lapide extructa, dum non facilè poſſet expugnari, obſidione cingitur, cunctis in circuitu vaſtatis. Capuani deſperatis omnibus, apertis Urbis portis, cum Epiſcopo, corpus beati Germani portante, lachrymabiliter ad pedes Imperatoris veniunt, veniamque poſcentes, miſericordiæ ſuæ ſe committunt. Imperator ut erat piiſſimus, cives in gratiam recepit, expulſisque Græcis, omnes Lucaniæ ac Campaniæ Urbes Romano Imperio reſtituit. Inter hæc Adelgiſus dolis iterum Regem circumvenire tentat, occurrensque ipſi, ſuadet ut militem dimittat, regioni parcat, adjiciens, neceſſarium non eſſe Regem ſubjectum ſibi inaniter conſumere populum. Rex ad monitum Ducis, omnibus præter paucos ad propria remiſſis, Beneventum ingreditur, nihilque perperam ſperans, dum circa meridiem ſtrato cubat, ſubitò à Beneventanis irruentibus, arma arripere cogitur. Cives autem cum Duce ſuo Adelgiſo palatium incendere volentes, Principem pacem petere, ac interpoſito ju-

Lotharii regis obitus.

Inſidiæ Imperatori ſtructæ.

to [illegible]jurando, ne amplius ſine voluntate ipſorum fines illorum ingrederetur, promittere cogunt. Imperator hac ignominioſa pa[illegible]one facta, Romam venit, ibique coram [illegible]o Ponti[illegible]e Joa[illegible]ne, qui Adriano ſucceſſerat, totoque Senatu cauſam ſuam exponit. Proinde Ad[illegible]giſus, a Senatu hoſtis ac tyrannus pronunciatur, Auguſtusque a Pontifice auctoritate Dei, ac beati Petri, à ſacramento, quod nolens & pro conſervanda vita fecer[illegible]t, abſ[illegible]itur. Verum Princeps quamvis [illegible]acramento liberatus juſte videretur, tamen ad rem[illegible]vendum ſcandalum, per ſe ad compeſcendum tyrannum i[illegible]e recuſat: collecto tamen m[illegible]te, Reginam eò deſtinat. Audiens hoc Ad[illegible]lgiſus, ac timore perculſus, in Corſicam Inſ[illegible]l[illegible]m f[illegible]it, & ſic iram Pr[illegible]is d[illegible]navit. Non multo poſt elapſo tempore, locuſta [illegible] numerabilis cæteris locuſ[illegible]is major ac ſenas alas habens, ab Oriente veniens, [illegible]alias operit, depaſtisque ubique ſegetibus, tandem in mari Britannico reſedit: ubi à vento raptæ ac in ſalo merſæ, poſtquam mari exæſtuante, ad littus in immenſum cumulum actæ, vicinas regiones fœtore corrupere.

CAP. V.

Quali[illegible]er Carolus Rex Occidentalis Nortmannos obſidione clauſos deceptus abire permiſit, & quæ mala poſtmodum ab eis pertulerit.

EA tempeſtate Carolus Occidentalis Franciæ Rex, Nortmannos, qui occi[illegible]o Roberto, cæterisque regni primoribus, u[illegible]ique bacchabantur, cum Britonum auxilio obſidione in And[illegible]avenſium, quam occupaverant, clauſit Urbe. At Britones videntes totam ſpem h[illegible]ſtium in amne fore, ab alveo eum der[illegible]are conantur. Quo viſo, Nortmanni dextras petunt, promiſſaque pecunia, Regem turpiter obſi[illegible]ionem ſolvere perſuadent. Ipſi verò more ſuo, ſicut ſunt inquietiſſimi, minime promiſſa ſervantes, per Ligerim Franciam intrabant, multaque graviora quàm prius Regi faciebant mala. Quanta autem prædicta gens [illegible]egno Francorum fecerit, ab aliis ſatis dictum invenitur. Eſt enim leviſſima & [illegible]ab[illegible]lis, nec propriis contenta terminis, gratioſa tamen quocunque venerit, & affabilis. Hæc, ut dixi, Occidentale regnum, ſicut & Saxones, qui & inſtabiles, ſed feroces ſunt, Orientale ſemper infeſtabant.

CAP. VI.

De morte Ludovici Imperatoris, Imperioque patrui ſui Caroli, item Ludovici Orient[illegible]lis Regis: & quomodo Carolus regnum fratris ſui invadere geſtiens, à filiis ejus victus ſit, ipſique regnum paternum diviſerint. Item de ingreſſu Caroli in Italiam, morteque ipſius. De Ludovico Balbo, filiisque ejus, & pugna eorum cum B[illegible]ſone.

ANNO Domini DCCCLXXIV. Ludovicus ſuaviſſimus Imperator diem ultimum clauſit, anno Imperij ſui XIX. Anno eodem patruus ejus Carolus ſenior, Occidentali Franciæ Rex Romam veniens, à ſummo Pontifi[illegible]e Joanne, civibusque Imperium pecu[illegible]ia (ut dicitur) obtinuit: regnavitque LXXIV. ab Auguſto. Non multo poſt Ludovicus ſenior, Orientalis Rex apud Francoeſurt diem obiit, tres filios relinquens, Carolomannum, Ludovicum, Carolum. Porrò C[illegible]olus Imperator, morte fra[illegible]is au[illegible]ita, regnum Lotharingiæ invadere nititur, collectoque m[illegible]ite primò palatium Aquiſgrani occupans, Coloniam uſque progreditur. Inter hæc Carolomannus prim[illegible]genitus Ludovici, Italiam ingreſſus, Imperium arripere attentarat. V[illegible]m Lodovi[illegible] qui pat[illegible]s exequiis interfuerat, Orientalium Rex à Principibus creatus, regna[illegible]m inceperat. Audiens ergo patruum ſuum Carolum fines regni intraſſe, miſſa le[illegible]ne, regno eum cedere monet. Quo non acquieſcente, ad pugnam progreditur. [illegible]an pago Me[illegible]inenſi non longe ab Andernaco juxta Rhenum pugna conſeri[illegible]que [illegible]x u[illegible]que parte multis, tandem Carolus terga vertere compellitur. Lu[illegible] verò [illegible]lii conventione facta, regnum paternum dividunt; & Carolomannus [illegible]am, Pan[illegible]oniam, Carentanum, Boemiam, Moraviam: Ludovicus Orienta[illegible]nciam, [illegible]huringiam, Saxoniam, Freſiam, Lotharingiam: Carolus Alemaniam, [illegible]am civitates Lotharingiæ propter vini copiam accepit. Carolus Secundus [illegible]r Romam ſecundò petiit, indeque reverſus, ac per Longobardiam iter faciens

Carolus Calvus Imperator.

ciens, Papiam ſe contulit. Ubi dum audiret Carolomannum Ludovici fratris ſui filium, cum magno exercitu Italiam intraſſe, in Franciam redire volens, in via veneno, ut dicitur, anno Imperii II. interiit. Anno ſequenti Ludovicus Caroli junioris filius, qui vocabatur Balbus, diem ultimum clauſit, duos relinquens filios, Ludovicum & Carolomannum, nam [illegible], qui poſtmodum Carolus dictus eſt, mater tunc in utero portabat. Cujus regnum Provinciam, quam pater ejus Carolus Lotharii Imperatoris filius in diviſione ſortitus fuerat, B[illegible], cui Carolus Imperator [illegible] jam tradiderat, invadere geſtiens, Lugdunum venit. ibique [illegible] Pontifice ejuſdem Urbis in Regem Burgundiæ ungitur, ſed à prædictis adoleſcentibus Ludovico & Carolomanno arcetur.

CAP. VII.

De morte Carolomanni, filioque eius Arnolfo: qualiter frater eius Ludovicus regnum ſibi ſubiecerit, Arnolfo ducatum Carentanæ tribuerit.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLXXX. Carolomannus Ludovici filius, cui Bojoaria ſorte devenerat, poſt multos triumphos, quos ſub patre, & poſt patrem peregerat, regnique terminos plurimum dilataverat, paralyſi diſſolutus moritur, ac in loco Bajoariæ, Odingas dicto, ſepelitur, relinquens filium ex nobili fœmina, ſed non legitima, quem de beati Arnolfi nomine, tanquam Carolorum origine, Arnolfum vocaverat. Hic eſt Arnolfus, cui poſtmodum Monarchia ceſſit. At Ludovicus Orientalis Franciæ Rex, morte fratris comperta, Ratiſponam Bojoariæ metropolim adiit, omneſque terræ illius optimates ditioni ſuæ ſubjecit. Arnolfo quoque ducatum Carentani cum caſtro Moſeburk tradidit.

CAP. VIII.

De Imperio Caroli tertii, irruptione Nortmannorum, morteque Ludovici, & reditu Caroli Imperatoris in Gallias, qualiter omnibus de ſemine regio mortuis, ipſe Monarchiam obtinuerit.

Carolus Craſſus imperator.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLXXXI. Carolus, qui in diviſione Alemanniam acceperat in Italiam procinctum movet, totaque Longobardia in deditionem accepta, ad Urbem uſque progreditur. ubi a Joanne Papa, omnique populo Imperatoris & Auguſti nomen ſortitus, LXXV. ab Auguſto imperavit.

Normannorum per Galliam rabies.

Ea tempeſtate Nortmanni Ludovici regnum per Wal fluvium ingreſſi, Noviomagenſe palatium cremant, ac inde per circumquaque diffuſi, Coloniam, Bunnam, Aquis cum adjacentibus regionibus, vicis & caſtellis devaſtant. Inter hæc Rex Ludovicus Franconofurt diem obiit, & in monaſterio Laureacenſi juxta patrem humatur. Nortmanni morte Regis comperta, ſecuri facti, nobiliſſimam Urbem Galliarum Treverim, à Julio Cæſare quondam ſubverſam, in ipſa cœna Domini irrumpunt, ac ibi uſque ad Paſcha morantes, tam ipſam, quàm adjacentem regionem igne conſumunt. Quibus dum præfatæ Urbis antiſtes cum Bertholfo comite occurrit, bello conſerto vita privatur, cæterique in fugam vertuntur. Nortmanni præda Francorum ditati, ad claſſem revertuntur.

Hæc dum in Gallia geruntur, Carolus III. Imperator in Italia morabatur. Principes ergo tam Galliæ, quàm Germaniæ omnes eum precibus pulſant, quatenus ad ſuſcipiendum paternum regnum, fratre mortuo redeat, patriamque ab hoſti incurſione liberet. Qui nihil moratus revertitur, aſſumptisq; Longobardis, Bajoariis, Saxonibus, Freſonibus, Alemannis, Thuringis, aliisque compluribus, contra Nortmannos, qui adhuc in regione morabantur, procinctum movet. Itaque Gothfridum Nortmannorum Regem, data ſibi filia Lotharii Gisla, cum Freſia provincia Chriſtianum fecit, eſacroque fonte ſuſcepit, & ſic eum regni finibus cum ſuis cedere perſuaſit. Anno ſequenti Ludovicus Caroli occidentali Regis nati filius moriens, ac in monaſterio S. Dionyſii humatus fratrem ſuum Carolomannum hæredem regni reliquit. Hic inter cætera virtutis ſuæ opera, hoc quoque memorabile fecit, quòd in bello quodam VIII. M. Nortmannorum fudit. Non multò poſt Carolomannus in venatu ab apro percuſſus

Normanni fidem Chriſti ſuſcipiunt.

cuſus, diem obiit. Occidentales ergo Franci Principibus amiſſis, Carolum Imperatorem, qui tunc ſolus ex ſtirpe Carolorum ſupereſſe videbatur, ultrò invitant, eique venienti ſubjiciuntur: unde multa ac varia cum Nortmannis geſſit prælia.

CAP. IX.

De depoſitione Caroli, ſubrogationeq; Arnolfi, morte Caroli & confuſione Romani ſimul & Gallici Imperii.

ANNO Domini DCCCLXXXVII. Carolus Imperator cùm corpore & animo ægrotare cœpiſſet, Principes regni apud Triburias, circa tranſitum S. Martini, Arnolfum Carolomanni filium, ad regnum trahunt. Et mirum dictu, Imperatorem qui poſt Carolum magnum inter omnes Reges Francorum maximæ fuit poteſtatis, in brevi ad tantam tenuitatem veniſſe cerneres, ut panis quoque egens, ab Arnolfo jam Rege facto ſtipendia miſerabiliter exigeret, ac ab ipſo paucos fiſcos in Alemannia gratanter ſuſciperet. Vide humanarum rerum miſerrimum ſtatum. Rex iſte qui in diviſione Orientalis regni acceperat inter fratres minimam portionem, ad tantum primò venit faſtigium, ut tam Orientalia, quàm Occidentalia regna cum Romano ſuſciperet Imperio, ad tantam poſtremò dejectionem venit, ut panis quoque egeret. Dicere hic poterat cum Job: *Elevaſti me ſuper nubem, & alliſiſti validè.* Et cum Pſalmiſta: *Elevans alliſiſti me.* Quid enim proſperitatem mundi, quàm nubem dixerim? quæ innitentem ſibi tranſeundo citò decipit: levitate ſui acclinantem ſuſtentare nequit. Quanto ergo quis altius ſuper nubem levatur, eò validius terræ alliſus quaſſatur. Hic tam miſerrimus & juxta Philoſophos, fortunæ in modum rotæ, nunc ſumma, nunc ima vertentis ludus, ſecundum verò rei veritatem, regna mutantis Dei nutu, anceps rerum ſtatus, ad declinandam mundi miſeriam, veramque vitam appetendam nos provocare poſſet. Ferunt de hoc Carolo, quòd Chriſtianiſſimus fuerit. Unde hæc ei circa finem tentatio ad probationem eveniſſe creditur. Sequenti enim, ex quo regno pulſus eſt anno, diem obiit, ac in Monaſterio Augenſi humatus eſt. Exhinc confuſè Romæ regnatum, uſque ad Ottonem invenitur. Carolo enim mortuo, qui per ſex annos imperaverat, ac ſeptimum privatè vixerat, Imperium multis modis ſcinditur: ſingulis Provinciis ſingulos Reges creare cupientibus, Arnolfo tantùm pars maxima ceſſit.

Arnolfus Imp.

Iob. 30. Pſal. 101.

Imp. Occid. ſciſſum & confuſum uſq; ad Ottonem.

CAPUT X.

Quem Itali, quem Franci Occidentales Regem fecerint. De Ungaris, & irruptione Nortmannorum.

IGITUR Itali, ſuper ſe duos Reges Berengarium, Forijulienſem, & Guidonem Spoletanum Ducem Reges ſtatuunt. E quibus Berengarius à Guidone patria pulſus, ad Arnulfum profugus venit. Occidentales quoque Franci Odonem Roberti filium virum fortem, conſenſu Arnolfi Regem creant. Hic multa prælia contra Nortmannos viriliter geſſit. His diebus gens Ungarorum ex Scythia egreſſa, ac à Pecenatis pulſa, avatibus ejectis, Pannoniam inhabitare cœpit. Hæc eo tempore tam immanis, & tam belluina fuiſſe dicitur, ut crudis carnibus utens, humano quoque ſanguine potaretur. Quod ne cui incredibile videatur, audiat quòd Pecenati, & hi qui Falones dicuntur, crudis & immundis carnibus, utpote equinis & catinis, uſque hodie veſcuntur. Valent autem in ſagittarum ictibus plurimùm, quibus etiam dorſa vertentes nocere ſolent. Differunt verò à Britonibus, ſeu Freſonibus in hoc, quòd illi miſſilibus, iſti ſagittis nocent. Per idem tempus Nortmanni Gallias circa Senonas, Parriſios, Trecas pervagantur.

Itali Reges ſibi creant.

Ungari in Pannoniam.

CAP. XI.

Ubi Arnolfus regnaverit, opera quæ geſſit, victoriaque eius contra Nortmannos controverſia in Occidentali regno Francorum.

POrrò Arnolfus totam Orientalem Franciam (quæ modò Teutonicum regnum vocatur) id eſt, Bajoariam, Sueviam, Saxoniam, Thuringiam, Friſiam, Lotharin-

Caroli majoris domus Franciæ res geſtæ.

regnum invadere volentem, multis ac gravibus bellis preſſit, ac ad ultimum relicta ſibi tantùm ad habitandum Andegavenſium civitate, regno coercuit. Is etiam victis Bajoarijs, Alemanniam quoque, quam Suéviam dicunt, cum Landfrido Duce eorum ſubjugavit. Gaſcboniam cum Eudone Aquitaniorum Duce devicit. In Saxonia ac Friſia fortia bella geſſit. Sarracenorum, qui cum uxoribus ac liberis Aquitaniæ fines ingreſſi fuerant, CCC LXXXV. millia fudit, ex Francis tantùm mille quingentis (Eudone Aquitaniæ Duce, in Epiſtola quam beato Gregorio Papæ ſecundo ſcripſit teſte) amiſſis. Hic rurſum XX. Imperij ſui anno Gaſchoniam ingreſſus, Eudonem occidit, ac ſequenti anno contra filios ejus bellum inſtauravit. Sarracenos denuò Gallias intrare volentes, juxta Narbonam delevit. Qui dum iterum provinciam capta Arelato vaſtant, à Luprando Longobardorum Rege, qui filium ejus Pipinum, tonſa cæſarie, adoptaverat in filium, petito & accepto auxilio, de finibus ejus fugere coguntur. Igitur dum regnum Francorum multis modis ſub bellicoſiſſimo Principe Carolo augmentaretur, regnum Romanorum, quod ad Urbem regiam translatum fuerat, non ſolùm ab hoſtibus amiſſis Provinciis imminuebatur, ſed & inteſtinis malis intra ſe collidebatur. Etenim circa principia principatus Caroli, conjuratione facta, milites adverſus Anaſtaſium Theodoſium creant Imperatorem invitum. Quo comperto Anaſtaſius in Nicæam ſe contulit: quem Theodoſius conſerto prælio vicit, ac clericum factum, poſtmodum in presbyterum ordinari fecit.

CAP. XVII.

Quòd & Theodoſius ſucceſſor illius, clericus factus, Leoni Imperium dimiſerit: & de inundatione Tyberis.

Theodoſius 2. Imperat.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXVII. Theodoſius LXV ab Auguſto, Imperium ſortitus, uno tantùm anno imperavit. Leo enim Orientalium prætor, civile bellum parans, filium ejus Theodoſium in Nicomedia comprehendit. Ob ea fractos animo Theodoſius, conſilio Germani Patriarchæ ac Senatus, ſponte purpura depoſita, clericus efficitur. His diebus Tyberis inundans multa ædificia Romæ ſubruit, ducansque VII. dies, civibus litaniam agentibus, octavo demum die ceſſavit.

CAP. XVIII.

De Imperio Leonis Syri, ejusque impietatibus. De Bonifacio, Pirmenio, Beda, & obſidione regiæ Urbis, morteque Leonis.

Leo Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXVIII. Leo natione Syrus, LXVI. ab Auguſto, imperavit, manente adhuc in Francia Carolo ſeniore. Hic imagines Domini ac ſanctorum incendi, & multos impietati ſuæ reſiſtentes decollari juſſit. Inter cæteros paſſa fuit virgo Chriſti Theodoſia, cujus uſque hodie maxima in Urbe regia manet memoria & veneratio. In Eccleſia enim ſanctimonialium integro corpore humata ſervatur, omnibusque advenientibus tanquam cœleſtis medica, inter manus virginum deportata adhibetur, ac tanquam pro bono omine quoſcunque culcando gravem ſe præbuerit, habetur. Quod & nuper dum Hieroſolymitana expeditio ſub Conrado Romanorum, Ludovico Francorum Regibus ageretur, nos cum multis aliis experti fuimus.

S. Theodoſia.

Leo Germanum etiam Patriarcham ſede ſua pellens, Anaſtaſium in locum ejus ſubſtituit. Qua de cauſa Gregorius Papa commonito ſæpe per literas Imperatore, ac incorrigibili invento, Italiam ab ejus Imperio recedere perſuaſit. Per idem tempus ab eodem Pontifice Bonifacius in Germaniam miſſus, beatus quoque Pirmenius, qui multorum Monaſteriorum pater extitit, clari habebantur. Reliquiæ ſancti Auguſtini à Sardinia in Ticinum à Leoprando deportantur. Beda etiam venerabilis Anglorum presbyter, multa Scripturarum ſuarum monimenta relinquens, in pace quievit. His diebus Sarraceni Urbem regiam per triennium obſidione cinxerunt, tandemque clamantibus ad dominum civibus, fame, frigore, peſtilentia correpti diſceſſerunt. In Urbe quoque CCC. millia peſtilentia periiſſe feruntur. Verùm Leo Imperator impius XXIV. imperii ſui anno moritur.

S. Pirminius. Beda obitus.

CAP.

CAP. XIX.

De Imperio Conſtantini Leonis filii, ejusque peſſimis operibus, morteque Caroli, ac ſucceſſione filiorum ejus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXLII. Conſtantinos Leonis filius, LXVII. ab Auguſto, patri in regnum ſucceſſit. Hic per omnia patrem malitia ſupergreſſus, maleficiis, ac cruentis ſacrificiis, & invocationibus dæmonum, luxuriæ quoque ac immunditiæ inſerviens, Eccleſiamque Dei more antiquorum tyrannorum perſequens, tam crudelis ac impius fuit, ut juſto judicio Dei, tam ob ejus, quàm ob Patris malitiam, regnum illud nobiliſſimum imminutum videatur. Anno Imperij ejus primo, Carolus Pipini filius moriens, tres filios Carolomannum, Pipinum & Grifonem reliquit. Horum Grifo, qui minor natu erat, conſilio uxoris ſuæ Schuanchildæ, Udulonis Bajoariorum Ducis conſanguineæ, occupata Lauduno, fratribus bellum indicit. Qui collecto milite, Laudunum obſidione cingunt, fratremque in deditionem acceptum, in caſtello juxta Alvernam cuſtodiæ manciparunt. *Conſtantinus Copronymus.*

CAP. XX.

De bellis filiorum Caroli, fundationeq; Fuldenſis monaſterij, qualiter unus Monachus factus, alter Pipino fratri rebellans, in pacem ſit vocatus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXLIII. Pipinus & Carolomannus primò in Aquitania contra Hunaldum ejuſdem Provinciæ Ducem, procinctum movent, captoque caſtello, quod Lucas dicitur, in loco qui vetus Pictavis vocatur, regnum dividunt: Carolomanno Auſtriam, Alemaniam, Thuringiam, Pipino verò Burgundiam, Neuſtriam Provinciam ſortito. Deinde multis præliis commiſſis, anno ab incarnatione Domini DCCXLVI. cum jam Fuldenſe monaſterium fundari cœperat, Carolomannus aperit fratri ſuo ſe ſeculo abrenunciare velle. Quod ſequenti anno ad effectum perducens, & ad Zachariam Romanum Pontificem veniens, ab eo clericus factus, primò in monaſterio S. Sylveſtri, quod in monte Soracte ſitum eſt, Monachicum habitum aſſumpſit. Sed cum multis ex Francia ad ſe venientibus, optata quiete perfrui non poſſet, ad monaſterium S. Benedicti in monte Caſſino poſitum, ſe contulit, ibique reliquo vitæ ſuæ tempore feliciter converſatus fuit. Verùm Grifo fratri rebellans, Bajoariam ejecto inde Thaſſilone Duce, occupat. At Pipinus Thaſſilonem in Ducatum reſtituit, fratrique XII. comitatus conceſſit: quibus ille non contentus, ad Waifarium Ducem Aquitaniæ fugit. *Carolomannus fit Monachus.*

CAP. XXI.

Quod Pipinus pro nomine Regio conſultum ad Romanum pontificem miſit, regnante Hilderico Merovingo.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLI. cum (ut ſæpè jam dixi) Regibus Francorum ſolo nomine regnantibus, majores domus omnem regni curam adminiſtrarent, Pipinus qui hanc dignitatem per ſucceſſorem acceperat, Burchardum Herbipolenſem Epiſcopum, & Folradum Capellanum ſuum, ad Zachariam ſciſcitandi gratia miſit. Pontifex ergo, melius eſſe, ut ille qui curam omnium haberet, Rex diceretur, quàm qui ſolùm nomen Regis gereret, remandavit. Eo tempore Hildericus ex antiquorum Francorum Regum, qui à Merovio, Clodij filio, Merovingi dicebantur, ſanguine deſcenderat, inane (ut ſupra dixi) Regium nomen tenebat.

CAP. XXII.

Quòd reverſis nunciis auctoritate Papæ Pipinus ad regnum eligitur, & quòd Stephanus ſucceſſor Zachariæ pro perſecutione ad Regem venit.

IGITUR anno ab incarnatione Domini DCCLII. reverſis à Roma nunciis, auctoritate Zachariæ Papæ, Pipinus à beato Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo, aliisque *Corona Galliæ Merovingis adempta.*

regni Principibus in Sueſſiona civitate sd regnum eligitur. Anno ſequenti Zacharia defuncto, Stephanus Papa ſucceſſit. Is cùm multa ab Aiſtulſo Longobardorum Rege pateretur, Pipino ab expeditione Saxonum revertenri, ubi & nuncium de fratris ſui morte Griphonis habuit, in villa quæ Cariſius dicitur, occurrit, eumque ut ſanctæ Eccleſiæ ſuæ Romanæ ſuccurreret, rogavit.

CAP. XXIII.

Quòd Pipinus cum cæteris Francorum primoribus à ſacramento abſolvitur, & in Regem ungitur, & de civibus Chriſti, qui hoc tempore erant.

Carolingorũ auſpicia. NB.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLIV. Pipinus à Stephano Papa primò à fidelitatis ſacramento, quod Hilderico promiſerat, cum aliis regni Francorum primoribus abſolvitur: ac detonſo Hilderico, & in monaſterium detruſo, poſtmodum in Regem ungitur. Hic Merovingorum regno finito, Carolingorum, per quod etiam Conſtantinopolitanum minendum erat, cœpit. Ex hoc Romani Pontifices regna mutandi auctoritatem trahunt. Pipinus igitur re prius, ex hinc nomine, ſimul ac re, regnum Francorum gubernavit. Hujus diebus floruerunt clariſſimi regni Chriſti Principes, Bonifacius prædictus Moguntinus Archiepiſcopus, Virgilius Juvanienſium præſul, Corbinianus Friſingenſis Eccleſiæ Antiſtes, & alij quàm plures.

CAP. XXIV.

De beato Corbiniano.

Legenda Corbiniani Friſingenſium præſulis.

SED quia beati Corbiniani mentionem fecimus, cujus locum indigni tenemus, tanti viri geſta omnino ſilensio præterire, inconveniens arbitramur. Hic Waldegiſo patre ac matre Corbiniana, claris ad ſeculum parentibus generatus, in ipſa etiam pueritia divinam grstiam, quam poſtmodum plenè accepturus erat, prælibavit. Etenim mundi non detentus illecebris, de cuncta Parentum ſubſtantia ſolo victu & veſtitu contentus, in cellula quam ſibi conſtruxerat, habitavit. Vindemiarum autem tempore, dum quidam vini primitias ei obtuliſſet, muſti ferveſcentis impetus, ſpinam vaſis excuſſit. Sed vir Dei regulare ſilentium nolens violsre, famulis quidem hoc indicare diſtulit,. orationibus tamen vinum, ne inutiliter efflueret. cohibuit. Cum verò fide & virtute qui altiùs proveheretur, dignus eſſet, à beato Gregorio Urbis Romæ Epiſcopo, præſul ordinatus, ad gentes deſtinatur. Igitur per vallem Tridentinam rediens, ac Bajoariam ingreſſus, à Taſſilone Duce, ejusque filio Theodone, benignè ſuſceptus, monte Friſingen accepit: ubi primò Eccleſiam, quæ uſque hodie cernitur, in honorem beati Benedicti conſtruxit, ac Monachorum ibi ſacrum conventum adunavit.

Friſingenſis montis Topographia.

Eſt autem mons idem in pulcherrimo & amœniſſimo loco poſitus, limpidiſſimarum aquarum, ac præcipuè Iſaræ rapidiſſimi fluvii curſu conſpicuus, totam illius regionis faciem, & ex Auſtrali plaga latiſſimam campi planitiem, tamquam è ſpecula longè, lateque contemplans. Hic illis diebus ſylvis circumſeptus, quaſi venatorum ſpecula fuiſſe traditur. Manent & adhuc ſylvarum in plano inter harundineta veſtigia, ſcilicet antiqui trunci, cervorum quoque uſque hodie, ac capreolarum multitudo copioſa. Ex ſeptentrionali verò plaga, adhuc ſylva non mediocris, quæ Foreſtus vulgò dicitur, ædibus ac igni plurimùm civitati utilis, ſuperſtes cernitur. Contigua quoque monti terra ex Auſtro Iſara, ex Aquilone ambra fluviis incluſa, in ſinum quendam fertiliſſimum, ad quatuor Teutonica milliaria protenditur. In fine cujus, ubi prædicti amnea confluunt, locus, qui Moſenburga dicitur, pulcher valde & delectabilis, in beati Caſtuli Eccleſia congregationem clericorum habens, poſitus cognoſcitur. Beatus ergo Corbinianus Friſingenſem Eccleſiam plurimis honoribus ac poſſeſſionibus locupletavit, ac ſanctiſſimæ vitæ documentis informavit.

Miraculo Corbiniani.

Fertur de eo, quòd quadam vice dum pro Eccleſiæ neceſſitate Romam pergeret, urſus ſaginarium ſuum occiderit, cui vir Dei capto ſaginam impoſuit & ut eam deferret præcepit, ac verbum Dei omni gladio penetrabilius effectum, indomitam beſtiam mandatis viri obtemperare coegit. Eodem itinere ſociis in loco deſer-

deſerto fame laborantibus, aquila ſubitò piſcem detulit, cuju[illegible] cun[illegible] qui aderant, cum ſtupore & admiratione refecti & exhilarati ſunt. Alio tempore ad Regem Pipinum iter faciens, latronem ſuſpendio adjudicatum, dum precibus à judice liberari non valeret, ſigno crucis munivit, profectusque ad Regem, reum illum jam ſuſpenſum, ſive vivum, ſive mortuum ſibi donari poſtulat, & impetrat: celeriterque reverſus illum triduanum in patibulo vivum repertum, illæſum depoſuit, & correctum abire permiſit. His aliisque quæ longum eſt exequi, virtutibus, virtutumque miraculis, iſte vir Dei prætatam Eccleſiam primus irradiavit antiſtes.

CAP. XXV.

Quòd Pipinus rogatu Stephani in Italiam ingreſſus ſit. De morte Bonifacij, rurſumque ingreſſu Pipini in Italiam. De legatione Conſtantini ad Pipinum. De bellis varijs Pipini, morteque eius.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLV. Pipinus Rex rogatu Stephani Papæ contra Aiſtulfum Longobardorum Regem Procinctum movens, Italiam ingredi diſponit. Cui dum Longobardi in arctis locis montium obſiſterent, cæſis multis, magno labore clauſtra penetrans, in plano reſedit. Porrò Aiſtulfus Papiam ſe contulit, quem Pipinus tamdiu circumdedit, donec receptis XL. obſidibus, ac jurejurando interpoſito, ne amplius Romanam Eccleſiam infeſtaret, obſidione ſolveret, Stephanoque Pontifice cum milinia Francorum honorificè ad ſedem propriam remiſſo, ipſe ad propria remearet. Hoc anno beatus Bonifacius Archiepiſcopus, qui (ut ajunt) terminos Epiſcopatuum Bajoariæ, ſicut hodie manent, diſtinxit, Fuldenſeque cœnobium fundaverat, ac multa Eccleſiæ Dei profutura opera, tam in Gallia quàm in Germania patraverat, verbum vitæ prædicans, à Freſonibus martyrio coronatur. Anno ſequenti cum Aiſtulfus ea quæ laudaverat, irrita faceret, Pipinus eum denuò Papiæ obſeſſum, promiſſa implere compulit. Inſuper etiam Ravennam cum aliis plurimis Italiæ Urbibus beato Petro deſignavit, ipſeque reverſus eſt in Gallias.

Pipinus Longobardos domat.

S. Bonifacius.

Ravenna ad Romanam Eccleſiam NB.

Anno dehinc proximo cum jam (ut ſæpè dixi) Francorum regno creſcente, Romanum decreſceret, Conſtantini Auguſti nuncij Pipino munera deferentes, ad eum apud Compendium venerunt. Taſſilo quoque Bajoariorum Dux, illo cum majoribus ſuæ gentis veniens, Regi, filiisque ſuis fidelitatem ſacramento promiſit. Sequenti anno Rex gravi ac laborioſo bello Saxones devicit, eosque tributarios fecit. Non multò poſt elapſo tempore, contra Waifarium Aquitaniæ Ducem, eò quòd Eccleſias ſui juris infeſtaret, militem inſtaurat, acceptisque ab eo obſidibus, revertitur. His diebus beatus Othmarus in Inſulam Reniſtein relegatus, migravit ad Dominum. Pipinus Waifarium adhuc rebellantem, multis ac gravibus bellis preſſit. Taſſilo etiam Bajoariorum Dux, poſtpoſita fide, avunculo ſuo Pipino ſuo rebellare attentat. Difficilia & periculoſa hæc tempora, duobus fortiſſimis Ducibus, Aquitaniæ ac Bajoariæ Regi rebellantibus fuere. Ea tempeſtate Turci a Caſpijs portis egreſſi, cum avaribus multis utrobique profligatis, conflixere. Igitur Pipinus multis ac variis bellis patratis, ad ultimum Waifarium interfecit, ac non multo poſt in reditu Turonis informatus, & inde Parrhiſios deportatus, anno ex quo in Regem unctus eſt XIV. ex quo verò principari poſt mortem patris cœperat, XXVI. diem obüt, duos relinquens filios, Carolum & Carolomannum.

S. Othmarus.

CAP. XXVI.

De regno Caroli, variisque bellis eius contra Aquitanicos & Saxones, ingreſſuq; eius in Italiam, morteq; Conſtantini Auguſti.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLXIX. imperante adhuc Conſtantino, Carolus diviſo cum fratre regno, regnare cœpit. Hic primo Hunaldum, qui occiſo Waifaro bellum in Aquitania renovabat, ad Lupum Gaſchonum Ducem fugavit. Poſt quem tam ipſum, quam Lupum in deditionem accepit, & ſequenti anno in Vormacia

gene-

Longobardi à Francis ſub jugum acti.

generalem curiam celebrans, orationis cauſa limina Apoſtolorum viſitare diſponit. Tertio regni ſui anno, Carolomanno fratre ſuo mortuo, uxoreq; illius cum filiis ad deſideriũ Longobardorum Regem fugiente, Carolus ſolus regnans, cum exercitu Saxoniam ingreditur, omnibusque ferro ac igne vaſtatis, acceptis obſidibus, revertitur. Dehinc rogatu Adriani Papæ Italiam ingreditur, & deſiderium Longobardorum Regem Ticini obſidione incluſit, ibique dimiſſo exercitu, Romam orationis gratia pergit. Inde reverſus, Urbem fatigatam ad deditionem compulit, Regemque captivum abduxit. Inter hoc Saxones abſentia Regis elati, fide poſthabita, contigua terræ ſuæ loca populantur. Porrò rex ſub acta Italia, reverſus in Franciam, tripertito ordine militum Saxoniam ingreditur, incendiisque vaſtata terra, prædam immenſam diripuit, & non multo poſt regreſſus, denuò ab eis obſides accepit. His diebus Conſtantinus perſecutor, XXXV. Imperii ſui anno mortuus eſt, eique filius ſuus Leo ſucceſſit.

CAP. XXVII.

De Imperio Leonis, morteq; ejus, & item de victoriis Caroli contra Saxones.

Leo 4. Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCLXXVI. Leo LXVI. ab Auguſto Imperium accepit. Hic primò viſus eſt mitior, unde & Principes filium ejus Imperatorem poſtulant. Per idem tempus Saxones more ſuo non ſemel, ſed ſæpè pactum mentientes, Carolus diverſis præliis preſſit, ac plurimis ex eis fidem Chriſtianam accipere perſuaſit. Porrò Leo Imperator V. Imperij ſui anno moritur.

CAP. XXVIII.

De principatu Conſtantini: & patriciatu Caroli.

Conſtantinus Leonis F. Cæſar.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXXXI. Conſtantinus filius Leonis, LXVII. ab Auguſto, patri in regnum ſucceſſit. Huic Caroli filia deſponſata, à matre ſua alij copulatur. Anno Imperij ejus primo, Carolus Rex Romam veniens, ab Adriano Papa honorificè ſuſcipitur: ibique ſancto Paſchate celebrato, Pipinus filius ejus in Regem Italiæ, & alius, Ludovicus ſcilicet, in Regem Aquitaniæ ab eodem Pontifice unguntur: ipſe verò acclamante populo univerſo, Patricius Romanorum appellatur. Miſit etjam Adrianus Papa nuncios ad Taſſilonem, qui eum de fidelitate Regis monerent.

CAP. XXIX.

De Taſſilone Duce, qualiter Monachus factus ſit, & de excæcatione Conſtantini, Imperioque matris ſuæ Hyrene.

CIRCA idem tempus Rege Paſcha Domini celebrante *Inglinheim*, Taſſilo cum majoribus gentis ſuæ venit: ubi dum accuſatus à Bajoariis fuiſſet, quòd Regi non ſervaſſet fidem, quinimò avares, id eſt, Pannonios ad vaſtandum regnum induxiſſet, cum de his & alijs hujuſmodi convictus fuiſſet, majeſtatis reus, ac capitali ſententia plectendus judicatur. Rex tamen miſericordia motus, in monaſterio Laureacenſi, quod ipſe cooſtruxerat, eum monachicum habitum aſſumere, ac de peccatis pœnitentiam agere permiſit. Conſtantinus verò conſilio matris ſuæ Hyrene, ut ajunt, excæcatus, non multo poſt, XIV. Imperij ſui anno, diem obiit: regnavitq; poſt cum mater ſua V. annis, digna cujus diebus Orbis Imperium, quod in manus fœminæ non dignè devenerat, ad Francos transferretur.

Irene Imperatrix.

CAP. XXX.

Quòd Leo Papa malè à Romanis tractatus, Carolum ad Urbem vocaverit, ipſeq; de objectis ſe purgaverit.

ANNO ab incarnatione Domini DCCXCIX. Leo Papa, qui Adriano ſucceſſerat, in litania majore, à Romanis flagitioſiſſimè, ita ut oculi ejus eruti viderentur,

tracta-

tractatur; qui ad Regem Carolum veniens, eve[illegible]tum rerum deplorat. Igitur Carolus [illegible]ſſimus, qui jam ſubjugatis ſibi Baj[illegible]s, A[illegible]tanis, Sax[illegible]nibus, Danis, Nortmannis, Britannis, Pannoniis, multisque aliis Provinciis regn[illegible] in Francorum plurimùm dilataverat, dignus qui altius proveheretur, P[illegible]am ulturus ad U[illegible]bem tendebat. Cui pridie quàm Urbem intraret, Leo ad duodecimum lapi[illegible]em oc[illegible]rrit, eumque honorificè ſuſcepit. Mane facto Urbem ingreſſus, à Pontifice, ac cuncto populo ſuſceptus, in Eccleſiam beati Petri inducitur. Pòſt [illegible]ptem diebus transactis, Rex concione facta, cauſam adventus ſui exponit. Leo quoque, cui æmuli ſui magnum crimen impoſuerant, nemine cogente, ex bona conſcientia de objecto crimine coram omnibus ſupra ſacroſancta Evangelia ſe purgavit.

CAP. XXXI.

Qualiter Carolus aſſumpto Pontifice totoque populo Auguſtus vocatus, Imperium à Græcis ad Francos tranſtulit ſub Hyrene. De judiciis ejus quæ fecit, & legatione Hyrene. Itemque de legati[illegible]e Nicephori Imperatoris, muneribusque Regis Perſarum.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCI. ab Urbe condita M.DLII. Carolus Rex, XXXI[illegible]I. regni ſui anno, à ſummo Pontifice, ablato Patricij nomine, coronatus, omni p[illegible]pulo tunc acclamante: *Carolo Auguſto, à Deo coronato, magno & pacifico Romanorum imperatori, vita & victoria*, LXIX. ab Auguſto, Imperator & Auguſtus vocatur. Ex hinc [illegible]egnum Romanorum, quod à Conſtantino usque ad id tempus in Urbe Regia, ſcilicet C[illegible]ſtantinopoli, fuit, ad Francos derivatum eſt. Auguſtus ergo convocatis civibus, habita ratione ſup[illegible]r[illegible]s, qui in Pontificem ſacrilegij rei fuerant, capitali ſententia damnatos, interventu præ[illegible] Papæ ad pœnitentiam conſervatos, tantùm in exilium truſit. Porro Hyrene Co[illegible]ſtantinopo[illegible]tana Imperatrix, miſſis legatis ad Carolum, pacem inter Græcos & Francos firmari rogavit. Cum quibus Imperator miſſis nunciis, Hyrenem in uxorem poſtulavit. Quod dum illa annuiſſet, Aëtius patricius votum Reginæ impediens, manentibus adhuc in Urbe Regia legat[illegible] Caroli, Nicephorum fratrem ſuum Imperato[illegible]em fecit, eamque in monaſterium truſit. Nicephorus ergo Rex factus, cum legatis Imperatoris Apocriſiarios ſuos miſit, fœdusque literis ac nunciis mutuò firmavere. Rex quoque Perſarum muneribus Imperatorem honoravit.

Carolus Magnus orbis occidui imperator.

Nicephorus Orientis imperator.

CAP. XXXII.

De morte Nicephori, ſubſtitutioneque Michaelis, ac renovatione fœderis inter duos Imperatores: itemque depoſitione Michaelis, morteque Caroli. Brevis epilogus de geſtis ejus.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXII. Nicephorus Imperator, à Bulgaris publico congreſſu necatur, eique in regno gener ſuus Michael ſubſtituitur. Hic nuncios Caroli ad anteceſſorem ſuum miſſos, honorificè dimiſit: ſuosque cum eis ad Auguſtum deſtinans, fœdus pacemque [illegible]um eo renovavit. Is etiam dum contra Bulgaros exercitum ducit, non proſperis uſus ſucceſſibus, revertitur, depoſitoque regno, monachus efficitur, ſuccedente ſibi Leone, filio Bardi patricij. Igitur Carolus regno Romanorum ad Francos translato, dum multa fortiter ac feliciter bella gereret, regnumque multipliciter dilataret, XLVI. regni ſui annò, ſubactæ verò Italiæ XLIII. Imperij XIV. in palatio Aquisgrani, ubi ipſe Eccleſiam miri operis in honorem S. Mariæ ſemper virginis conſtruxerat, ſedemque regni conſtituerat, LXXII. ætatis ſuæ anno, diem obiit, ac in eadem Eccleſia humatur. Cæterùm actus ejus, & bella quæ geſſit, de ponte quoque quem ultra Rhenum fecerat Moguntiæ, de palatiis etiam quæ Noviomagi, Ingelheim, aliisque regni locis opere regio conſtruxerat, qui ſcire vult, legat hiſtoriam ejus, & geſta a multis deſcripta. Erat autem (ut quidam de ipſo ait) corpore amplo ac robuſto, ſtatura eminente, apice capitis rotundo, oculis prægrandibus ac vegetis, naſo paululum in mediocritatem excedenti, canicie pulchra, facie læta & hilari, eloquentia copioſus & exuberans, in cibo & potu temperans, ſed in potu temperantior. Hujus virtute regnum Francorum plurimùm augmentatum eſt, omniumque regnorum

Caroli M. obitus & proſopographia.

Francorum, ad quod poſt innumeras (quas ſuprà dixi) mutationes regnum Romanorum devenerat, cum & ipſum ad oſtendendas mortalium miſerias, ac inſtabiles mundi rotatus, auctor omnium Deus in illo ad quem profecerat ſtatu, manere nollet, in ſeipſum miſerabiliter dividi, ac per hoc deſolari & imminui permiſit. Proinde contractis undecunque regni viribus, fratres prædicti apud Fontoniacum conveniunt, acerrimeque pugnantes, ita in hoc bello ex utraque parte regni vires imminutæ feruntur, ut ex hinc fortiſſimi omnium Franci, non ſolùm terminos ſuos non dilatare, ſed & parta vix conſervare potuiſſent. Lachrymabili ergo pugna inter fratres acta, cruenta tandem victoria Carolo & Ludovico ceſſit, ac ob hoc conventione facta dividunt Imperium. Hac diviſione Carolo Occidentalia regna, id eſt, à Britannico mari usque ad Moſam, Ludovico Orientalia, id eſt, omnis Germania usque ad Rhenum ceſſerunt. Lothario verò media pars, id eſt, Belgica Gallia (quæ ex ejus nomine Lotharingia usque hodie vocatur,) cum Romano Imperio ſorte devenit. Exhinc diviſo regno, regna modò duo, Orientale ac Occidentale, quorum alterum partem Ludovici ac Lotharij, ſedemque regni Francorum, palatium Aquisgrani, ac Imperium Urbis Romæ habet: aliud verò Occidentale, quod adhuc Francorum, eo quòd illud Romanorum vocatur, appellatum, partem Caroli tenet, inveniuntur. *Regnum Francorum in duo ſciſſum.*

CAP. XXXVI.

Exclamatio, & excurſus contra volubilitatem rerum.

CONSIDERARE Dei judicia, mundique volubilitatem, etiam nolentes compellimur. Ecce enim, ut ſuprà dixi, in modum cœli, quod ab Oriente in Occidentem vertitur, ſimul cum tempore res mundanas, rerumque poteſtates volui cernimus. Et ne putaremus mortales res in aliqua mundi parte ſtatum inveniſſe, ibi etiam defectum eas pati, ac more febricitantis (ſicut in Job habes: *Noctem verterunt in diem*: & rurſum, *Poſt tenebras ſpero lucem.*) Quocunque ſe verterint, nihil ſtabilitatis habentes, dolores Job. ac labores reperiſſe conſpicimus. Nónne videtur tibi more (ut dixi) febricitantis, mundialis dignitas volvi ac revolvi? Febricitantes enim ſpem quietis in alteratione ſitus ponunt, ideoque crebris revolutionibus quando torquentur, ſe jactant huc & illuc. Ita nimirum poteſtas temporalis à Babylone devoluta ad Medos, inde ad Perſas, pòſt ad Græcos, ad ultimum ad Romanos, & ſub Romano nomine ad Francos tranſlata eſt. Ubi dum, tanquam firmam ſedem fixiſſet, manſura videretur, tot malis (ut ſuperius patet) ſubjacere cepit, ut meritò cum Job dicere poſſit: *Cum ad diem venero, nocturnis cruciatibus fatigatus noctem præſtolor: quam dum tenuero, majoribus doloribus affectus rurſum diem venire expecto.* Denique armis experientiſſimi Franci, cum regni terminos plurimùm dilataſſent, mundique caput Romam ad ſuam ditionem transfudiſſent, cum jam omnibus gentibus horribiles facti eſſent, & inexpugnabiles viderentur, in ſeipſos non ſolùm civiliter, ſed & inteſtinè, fratribus auctoribus, diviſi, regnum quod ab Oriente in Occidente, tanquam fugiens ſtatum & requiem inveniſſe putabatur, deſolandum fore juxta Evangelium, benè præſagiebant. Ex his ergo liquet, nullam caducis rebus fidem habendam, nec in ſe labentem alium quemlibet ſibi inniti volentem, ſuſtentare poſſe. Unde aptè Propheta ait: *Maledictus qui ſpem ſuam ponit in homine, & qui ponit carnem brachium ſuum.* Iere. 17. Quomodo enim te ſuſtentabit, qui ſtare non poteſt? Vel qualiter te confirmabit, qui in ſe infirmus eſt? Cum ergo mundus tranſeat, & concupiſcentia ejus, ab ipſa migrandum ad Deum vivum, qui immobilis & incommutabilis manet, ad ejusque beatam & æternam civitatem quis dubitaverit? Igitur omnibus regnis mundi imminutis, cum & Francorum, qui ultimi Romam habere meruerunt, ex quo diviſum eſt, minoratum apparet regnum, nos qui ad oſtendendas rerum mutationes res geſtas ſcribimus, hac regni mutatione tanquam ſufficienti argumento ad regni cœleſtis immutabilitatem miſſi, huic quinto Operi finem imponamus.

LIBRI QUINTI FINIS.

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM

LIBER SEXTUS.

PROLOGUS.

Pſal. 103

BEATUS Propheta mundi inſtabiles ac miſerabiliter fluctuantes circuitus contemplans, marique eos potiſſimùm comparandos æſtimans; Hoc (*inquit*) magnum & ſpacioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. *Nónne tibi videtur mundus in modum maris inhærentibus ſibi procelloſis temporibus, tanquam tempeſtatum fluctibus, interitum minari? Et quid aliud homines pro caducis honoribus decertantes, quam reptilia maris dixerimus? Ubi minores à majoribus, inferiores à potentioribus ſorberi, ac ad ultimum ſeipſos, cum materiam non invenerint, diſcerpere conſpiciuntur. Unde illud:*

In ſe magna ruunt.

Hæc omnia prudens lector invenire poterit in hujus hiſtoriæ ſerie. Caveat ergo Chriſti non more reptilium ſalo mergi, vel inſidiis ejus procellis improvidè ſe credere, ſed nave, id eſt, ligno crucis fide navigare, manuſque per dilectionem operando exercere in præſenti oportet, ut per hujus vitæ viam, ad portum patriæ ſecuri valeant pervenire. Qualiter verò regnum Francorum tam miſerabiliter diviſum, non ſolùm Romanum Imperium, ſed & partem Franciæ ac Galliæ cum palatio Aquis perdiderit, in hoc dicendum Opere reſtat.

OTTONIS CHRONICORUM LIBER SEXTUS.

CAP. I.

De Imperio Lotharii & Michaelis, regnoque Caroli, ac monachatu Imperatoris, diviſioneque regni inter filios.

Lotharius Imperator

Nortmannorum graſſatio.

DIVISO Francorum regno, Lotharius cui (ut dixi) cum Lotharingia Romanorum Imperium devenerat, LXXI. ab Auguſto imperavit. Theophilo mortuo, filioque ejus Michaele apud Græcos in Urbe regia imperante, Nortmanni per mare, Ligerim intrantes, civitatem Nannetis irrumpunt, ac in ſancto ſabbato Paſchæ Epiſcopum ex more generali baptiſmum celebrantem, cum clericis interficiunt, ac inde circumquaque diffuſi, cunctam ferro flammaque vaſtantes Provinciam, Andegavenſem quoque ac Turonenſem occupantes civitates beati Martini Eccleſiam cremare non verentur. Eo tempore Carolus, cui (ut ſuprà dixi) Occidentalia regna in diviſione ceſſerant, Pipinum Aquitaniæ Regem cepit, ac Epiſcoporum conſilio tonſum monachum Sueſſione in monaſterio S. Medardi fecit. Porrò Lotharius Imperator tribus filiis ſuis regnum, quod eum contigerat, partitur, Ludovico Italiam cum nomine Imperatoris, Lothario Lotharingiam, Carolo Provinciam tradens: ipſe verò ordinatis omnibus in Prumenſi monaſterio, XVI Imperii ſui anno, poſt mortem Patris ſui, monachus efficitur. Vide ad quantum defectum Romanum Imperium devenit, ut in tres partes Francorum regno diviſo, tertiæ partis tertia pars fuerit.

CAP.

CAP. II.

De Imperio Ludovici & Baſilii, & conjugio Lotharii, ac controverſia pro regno Caroli. De victoria Ludovici, & pugna Caroli cum Britonibus. De Noemeticio Rege Britonum, & Heriſpeo.

Ludovicus II. Imp.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLV. Lothario deponente militiæ cingulum, privatumque habitum aſſumente, Ludovicus filius ſuus ſereniſſimus, LXXIII. ab Auguſto, Imperium ſuſcepit. Baſilio, qui Michaelem jam occiderat in Urbe regia, regnante, Lotharius cui regnum Lotharingiæ devenerat, * Thiebirgam ſororem Abbatis Hucberti ſibi ſociavit. Non multis pòſt diebus Carolus, qui Provinciam in diviſione regni acceperat, moritur. Unde inter Lotharium fratrem, patruumque ſuum Carolum controverſia oritur. Lotharius Hucberto Abbati fratri Reginæ, ducatum inter Juram & montem Jovis commiſit. Porrò Ludovicus ſenior Orientalis Franciæ Rex, adverſus Sclavos multa fortiter bella geſſit, captumque principem eorum Raſtum luminibus privavit.

** al. Thietbergam.*

Britonum apud Francos latrocinia.

His diebus in regno Caroli Principibus ſuis mutuis inter ſe vulneribus cadentibus, Britones tanquam deſtitutam terram irrumpunt, ac transmiſſo Ligeri, Pictavis usque ferro flammaque cuncta vaſtantes progrediuntur: & ſic Francorum ſpoliis ditati, ad propria revertuntur. Itaque Carolus conductis pretio Saxonibus, Britones bello petit. Nec mora, commiſſo prælio, Saxones in prima acie poſiti, territi ſpiculis hoſtium, terga vertunt. Deinde diſcurſantibus hac illacque Britonibus, Francisque ob antiquæ fortitudinis genuinam virtutem viriliter dimicantibus, multis ex utraque parte cæſis ac vulneratis, noctis præſidio bellum dirimitur. Manè facto, dum rurſus pugna conſeritur, Carolus fugiens, ſuis etiam fugiendi præbuit exemplum. Quo viſo, Britones caſtra Francorum cum clamore irruunt, captisque & occiſis plurimis, ac papilionibus eorum cum aliis ſpoliis ablatis, revertuntur. At Carolus Roberto viro forti, ob hanc moleſtiam inter Ligerim & Sequanam ducatum, ad domandos Britones dedit.

His diebus Noemeticius Rex Britonum, dum multis modis Eccleſiam Dei perſequitur, videt in viſione beatum Maurelionem, Andegavenſem Epiſcopum ſibi occurrentem, dicentemque, ut ab oppreſſione ceſſaret Eccleſiarum, baculo ſe percutere. Nec fruſtratur viſu: nam continuò corruens à ſuis domum reportatur, manifeſtisque Dei judiciis vitam ſimul cum tyrannide finivit, eique filius ſuus Heriſpeus in regnum ſucceſſit. Carolus rurſum adverſus Britones bellum inſtauraret, parumque proficiens, hoc tantum obtinuit, ut datis ex utraque parte obſidibus, pacem mutuò firmarent. Dehinc tamen Heriſpeus Rex eorum, ſponte ad ipſum veniens, ſuæ poteſtati ſe ſubjecit, quem multis donatum muneribus, Rex ad propria remiſit.

CAP. III.

De cauſa Lotharii, quomodo pro repudio legitimè à Nicolao Papa excommunicatus fuerit, Epiſcopique ejus fautores damnati, & ingreſſu Ludovici in Occidentalia regna, egreſſioque Nortmannorum.

EA tempeſtate cum jam regno Francorum multipliciter diviſo, Eccleſia proficeret Nicolao ſummum Sacerdotium gerente, Lotharius multis modis amore Waldradæ concubinæ ſuæ, occaſionem repudiandi reginam Thiebirgam quærit. Itaque Guntharium Colonienſem archiepiſcopum, qui tunc in regno præcipuæ fuit auctoritatis, ad id quod animo conceperat perficiendum, falſa ſpe, promittens ei, quòd ſi ab iſta liberaretur, neptem ſuam acciperet, pellexit. Guntharius aſcito ſibi Treverorum archipræſule Thiegando, Metis Concilium congregat: vocatamque Reginam in medio ſtatuunt, falſisque productis teſtibus, inter alia nepharia, de inceſtu illam convincunt. Proinde ad voluntatem Regis ſententia divortij datur, Reginæque pro commiſſo ſcelere pœnitentia injungitur. Igitur Rex deſiderata potius occaſione, conventu Aquis habito damnationem Thiebirgæ ſcripto protulit, ſeque continere non poſſe pronunciavit. Conſilio Guntharij omnibus acclamantibus: *Melius eſt nubere quàm uri*, Waldrada producitur, ac Regio cultu decorata, comitatuque famulorum ſtipata, Reginæ nomen ſortitur. Sicque Rex dum ea quæ mente conceperat, ad effectum produxit, Guntharium quem ſuæ nequitiæ ſocium falſis promiſſionibus fecerat, verſutè decepit. Hæc dum ad notitiam Domini Papæ Nicolai veniſſent, religioſus ac Dei zelo plenus Sacerdos, miſſis legatis Regem de commiſſo ſcelere redarguit, & ad condignam pœnitentiam invitavit. At legati pecunia corrupti, negocium minimè ad effectum perducentes, mul-

Lotharius repudiata conjuge concubinam uxorem ducit.

1. Cor. 7.

tis

tis ditati muneribus revertuntur, dicentes ſe penè nullum in præfato regno qui Canones ſciret, inveniſſe. Quos Treverorum & Colonienſium præſules ſubſecuti, dum à ſummo Pontifice de facto judicio rationem reddere coguntur, rei inventi deponuntur: dumque multis modis ad reſtitutionem ſui laborarent, exules in Italia permiſſa ſibi tantùm laicali communione, moriuntur. Verùm Lotharius poſt crebras admonitiones, poſt violatum Sacramentum, quod ſub præſentia Arſenij Epiſcopi, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ apocriſiarij fecerat, à ſummo Pontifice communione privatur, ex qua cauſa tam ipſi, quàm toti regno graviſſimum diſcrimen oritur. Extant de hoc Epiſtolæ quam plurimæ utrobique miſſæ. Vide jam regno decreſcente, Eccleſiam tantæ auctoritatis factam, ut etiam Reges judicet.

NB.

Per idem tempus Ludovicus Orientalium Rex Occidentalia regna quorundam vocatu Principum ingreditur, regnique terminos occupans, Senonas uſque progreſſus eſt: ſed dum ibi relicto exercitu ad propria rediſſet, & Principes qui eum invitaverant, à Carolo in gratiam recepti fuiſſent, qui remanſerant, fines illos egredi compelluntur. His diebus Hucbertus Abbas, frater Thiebirgæ, Lothario diu rebellans, ad ultimum à Conrado Comite necatur. Eodem tempore Nortmanni per Ligerim Nannetenſem, Turonenſem, Andegavenſem Provinciam vaſtantes, Robertum Ducem occurrentem ſibi, occidunt.

CAP. IV.

Quem finem Lotharius fratri ſuccurrere volens, in Italia habuerit, & quomodo poſt mortem ejus patrui regnum diviſerint. De fraude Adelgiſi, circumventioneque Imperatoris, ac victoriis eius quas geſſit in Campania, & Lucania. De locuſtis.

HIS diebus Sarraceni ex Africa venientes, Beneventanorum regionem, quæ olim Samnium vocabatur, devaſtant. Contra quos dum Ludovicus Auguſtus vires undecunque compararet, Lotharium fratrem ſuum in auxilium invitat. Qui collecto milite, Italiam ingreſſus, pravorum operum ſuorum pœnas multipliciter ſolvens, tam ex inſueto calore, quàm aranearum morſibus, multos de exercitu ſuo perdidit. Poſt hoc Romam veniens, ab Adriano Pontifice, qui Nicolao jam ſucceſſerat, honorificè ſuſcipitur, ac ab ipſo ſi monitis prædeceſſoris ſui Nicolai obtemperaverit, ſubtiliter exquiritur. Ille dum cum omnibus qui ſecum venerant principibus, ſe benè injuncta ſervaſſe falsò affirmaret, corpus dominicum ſub atteſtatione conſcientiæ ſibi, ſuisque tradidit. Fertur quòd ipſo redeunte, omnes qui ficto corde & polluta conſcientia ad menſam Domini acceſſerant, infra ſpatium anni mortui fuerint. Lotharius etiam in via morbo correptus, Placentiæ diem obiit. Carolus audiens fratruelem mortuum, regnum ejus invadit. Quod Ludovicus frater ejus dum impedire conatur, conventione facta, prædictum regnum apud Marſanam ex æquo dividunt, Ludovico palatium Aquis ſortiente. Non multo pòſt elapſo tempore, Adelgiſus Beneventorum Dux, fiducia Græcorum, Ludovico Imperatori, aſcitis ſibi Samnitibus, Lucanis, Campanis, rebellare parat. Auguſtus contractis undecunque copiis, Beneventum petit bello. Cui Adelgiſus occurrens, fraude circumventum, muneribus conciliatum, finibus ſuis egredi perſuadet. Porrò Imperator Campaniam ac Lucaniam peragrans, omnes civitates earum, excepta Capua, abſque gravi negotio cepit, quæ ex quadro lapide extructa, dum non facilè poſſet expugnari, obſidione cingitur, cunctis in circuitu vaſtatis. Capuani deſperatis omnibus, apertis Urbis portis, cum Epiſcopo, corpus beati Germani portante, lacbrymabiliter ad pedes Imperatoris veniunt, veniamque poſcentes, miſericordiæ ſuæ ſe committunt. Imperator ut erat piiſſimus, cives in gratiam recepit, expulſiſque Græcis, omnes Lucaniæ ac Campaniæ Urbes Romano Imperio reſtituit. Inter hæc Adelgiſus dolis iterum Regem circumvenire tentat, occurrensque ipſi, ſuadet ut militem dimittat, regioni parcat, adijciens, neceſſarium non eſſe Regem ſubjectum ſibi inaniter conſumere populum. Rex ad monitum Ducis, omnibus præter paucos ad propria remiſſis, Beneventum ingreditur, nihilque perperam ſperans, dum circa meridiem ſtrato cubat, ſubitò à Beneventanis irruentibus, arma arripere cogitur. Cives autem cum Duce ſuo Adelgiſo palatium incendere volentes, Principem pacem petere, ac interpoſi-

Lotharii regis obitus.

Inſidiæ Imperatori ſtructæ.

to ju-

[illegible]jurejurando, ne amplius ſine voluntate ipſorum fines illorum ingrederetur, promittere [illegible]ogunt. In[illegible]er [illegible]tor hac ignominioſa pact[illegible]one facta, Romam venit, ibique coram ſum[illegible]o Ponti[illegible]c[illegible] Joanne, qui Adriano ſucceſſerat, totoque Senatu cauſam ſuam expoſuit. Proinde A[illegible]giſus, à Senatu hoſtis ac tyrannus pronunciatur, Auguſtusque a Pontifice auctoritate Dei, ac beati Petri, à ſacramento, quod nolens & pro conſervanda vita fecerat, ab[illegible]lvi[illegible]r. Verùm Princeps quamvis a ſacramento liberatus juſtè videretur, tamen ad removendum ſcandalum, per ſe ad compeſcendum tyrannum ire recuſat: collecto tamen mil[illegible]te Reginam eò d[illegible]ſtinat. Audiens hoc Adalgiſus, ac[illegible]imore perculſus, in Corſicam I[illegible]ſul[illegible]m fu[illegible], & ſic iram Princ[illegible]pis declinavit. Non multo poſt elapſo tempore, locuſta [illegible] numerabi[illegible] cæteris locuſti[illegible] major ac ſenas alas habens, ab Oriente veniens, Gal[illegible]as oper[illegible]t, depaſtisque ubique ſegetibus, tandem in mari Britannico reſedit: ubi [illegible] vento raptæ ac in [illegible]lo merſæ, poſtquam mari exæſtuante, ad littus in immenſum cumulum actæ, vicinas regiones fœtore corrupere.

CAP. V.

Qualiter Carolus Rex Occidentalis Nortmannos obſidione clauſos de[illegible]ceptus abire permiſ[illegible]t, & quæ mala poſt [illegible]odum ab eis pertulerit.

EA tempeſtate Carolus Occidentalis Franciæ Rex, Normannos, qui occi[illegible]o Roberto, cæterisque regni primoribus, ubique bacchabantur, cum Britonum auxilio obſidione in Andegavenſi[illegible]m, quam occupaverant, clauſit Urbe. At Britones videntes totam ſpem h[illegible]l[illegible]ium in amne fore, ab alveo eum der[illegible]vare conantur. Quo[illegible] [illegible]iſo, Normanni dext[illegible] petunt, promiſſaque pecunia, Regem turpiter obſidionem ſolvere perſuadent. Ipſi verò more ſuo, ſicut ſunt inquietiſſimi, minime promiſſa ſervantes, per Ligerim F[illegible]anciam intrabant, multaque graviora quam prius Regi faciebant mala. Quanta autem prædicta gens regno Francorum fecerit, ab aliis ſatis dictum invenitur. Eſt enim leviſſima & inſt[illegible]bi[illegible]s, nec propriis contenta terminis, gratioſa tamen quocunque venerit, & affabil[illegible]s. Hæc, ut dixi, Occidentale regnum, ſicut & Saxones, qui & inſtabiles, ſed feroces ſunt, Orientale ſemper infeſtabant.

CAP. VI.

De morte Ludovici Imperatoris, Imperioque patrui ſui Caroli, item Ludovici Orientalis Regis: & quomodo Carolus regnum fratris ſui invadere g[illegible]ſtiens, à filiis ejus victus ſit, ipſiq; regnum paternum diviſerint. Item de ingreſſu Caroli in Italiam, morteque ipſius. De Ludovico Balbo, filiisque ejus, & pugna eorum cum B[illegible]ſ[illegible]ne.

ANNO Domini DCCCLXXIV. Ludovicus ſuaviſſimus Imperator diem ultimum clauſit, anno Imperij [illegible]i XIX. Anno eodem patruus ejus Carolus ſenior, Occidentalis Franciæ Rex Romam veniens, à ſummo Ponti[illegible]e Joanne, civibusque Imperium pecunia ([illegible]ut dicitur) obtinuit: regnavitque LXXIV. ab Auguſto. Non multo poſt Ludovicus ſenior, Orientalis Rex apud Franconefurt diem obiit, tres filios relinquens, Carolomannum, Ludovicum, Carolum. Portò Carolus Imperator, morte fratris audita, regnum Lotharingiæ invadere nititur, collectoque mi[illegible]ite primò palatium Aquiſgrani occupans, Coloniam uſque progreditur. Inter hæc Carolomannus prim[illegible]g[illegible]nitus Ludovici, I[illegible]liam ingreſſus, Imperium arripere attentarat. Ve[illegible]m Ludo[illegible]us qui patris exequiis interfuerat, Orientalium Rex à Principibus creatus, regna[illegible]m inceperat. Audiens ergo patruum ſuum Carolum fines regni intraſſe, miſſa le[illegible]ne, [illegible]gno eum ce[illegible]ere monet. Quo non acquiesc[illegible]nte, ad pugnam progreditur. [illegible] mora i[illegible] pago Me[illegible]nenſi, non longe ab Andernaco juxta Rhenum pugna conſeritur, fu[illegible]ique [illegible]x utraque parte multis, tandem Carolus terga vertere compellitur. Lu[illegible]ic[illegible] [illegible]erò [illegible]lu conventione facta, regnum paternum dividunt; & Carolomannus [illegible]o[illegible]r[illegible]am, Pan[illegible]oniam, Carentanum, Boemiam, Moraviam: Ludovicus Orienta[illegible] F[illegible]nciam, [illegible]uringiam, Saxoniam, Freſiam, Lotharingiam: Carolus Alemaniam, [illegible]am civi[illegible]tes Lotharingiæ propter vini copiam accepit. Carolus Secundus Imperator Romam ſecundò petiit, indeque reverſus, ac per Longobardiam iter fa-

Carolus Calvus Imperator.

i ciens

ciens, Papiam ſe contulit. Ubi dum audiret Carolomannum Ludovici fratris ſui filium, cum magno exercitu Italiam intraſſe, in Franciam redire volens, in via veneno, ut dicitur, anno Imperii III. interiit. Anno ſequenti Ludovicus Caroli junioris filius, qui vocabatur Balbus, diem ultimum clauſit, duos relinquens filios, Ludovicum & Carolomannum: nam tertium, qui poſtmodum Carolus dictus eſt, mater tunc in utero portabat. Cujus tempore Provinciam quam pater ejus Carolus Lotharii Imperatoris filius in diviſione ſortitus fuerat Boſo, cui Carolus Imperator illam tradiderat, invadere geſtiens, Lugdunum venit, ibique a Pontifice ejusdem Urbis in Regem Burgundiæ ungitur, ſed à prædictis adoleſcentibus Ludovico & Carolomanno arcetur.

CAP. VII.

De morte Carolomanni, filioque ejus Arnolfo: qualiter frater ejus Ludovicus regnum ſibi ſubjecerit, Arnolfo ducatum Carentanæ tribuerit.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLXXX. Carolomannus Ludovici filius, cui Bajoaria ſorte devenerat, poſt multos triumphos, quos ſub patre, & poſt patrem peregerat, regnique terminos plurimùm dilataverat, paralyſi diſſolutus moritur, ac in loco Bajoariæ, Odingas dicto, ſepelitur, relinquens filium ex nobili fœmina, ſed non legitima, quem de beati Arnolfi nomine, tanquam Carolorum origine, Arnolfum vocaverat. Hic eſt Arnolfus, cui poſtmodum Monarchia ceſſit. At Ludovicus Orientalis Franciæ Rex, morte fratris comperta, Ratiſponam Bojoariæ metropolim adiit, omnesque terræ illius optimates ditioni ſuæ ſubjecit. Arnolfo quoque ducatum Carentani cum caſtro Moſeburk tradidit.

CAP. VIII.

De Imperio Caroli tertii, irruptione Nortmannorum, morteque Ludovici, & reditu Caroli Imperatoris in Gallias, qualiter omnibus de ſemine regio mortuis, ipſe Monarchiam obtinuerit.

Carolus Craſſus imperator.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCLXXXI. Carolus, qui in diviſione Alemanniam acceperat, in Italiam procinctum movet, totaque Longobardia in deditionem accepta, ad Urbem uſque progreditur, ubi a Joanne Papa, omnique populo Imperatoris & Auguſti nomen ſortitus, LXXV. ab Auguſto imperavit.

Normannorum per Galliam rabies.

Ea tempeſtate Nortmanni Ludovici regnum per Wal fluvium ingreſſi, Noviomagenſe palatium cremant, ac inde per circumquaque diffuſi, Coloniam, Bunnam, Aquiſgranum adjacentibus regionibus, vicis & caſtellis devaſtant. Inter hæc Rex Ludovicus Franconefurt diem obiit, & in monaſterio Laureacenſi juxta patrem humatur. Nortmanni morte Regis comperta, ſecuri facti, nobiliſſimam Urbem Galliarum Treverim, à Julio Cæſare quondam ſubverſam, in ipſa cœna Domini irrumpunt, ac ibi uſque ad Paſcha morantes, tam ipſam, quàm adjacentem regionem igne conſumunt. Quibus dum præfatæ Urbis antiſtes cum Bertholfo comite occurrit, bello conſerto vita privatur, cæterique in fugam vertuntur. Nortmanni præda Francorum ditati, ad claſſem revertuntur.

Hæc dum in Galliis geruntur, Carolus III. Imperator in Italia morabatur. Principes ergo tam Galliæ, quam Germaniæ omnes eum precibus pulſant, quatenus ad ſuſcipiendum paternum regnum, fratre mortuo redeat, patriamque ab hoſtium incurſione liberet. Qui nihil moratus revertitur, aſſumptisq; Longobardis, Bajoariis, Saxonibus, Freſonibus, Alemannis, Thuringis, aliisque compluribus, contra Nortmannos, qui adhuc in regione morabantur, procinctum movet. Itaque Gotfridum Nortmannorum Regem, data ſibi filia Lotharii G, cum Freſia provincia Chriſtianum fecit, de ſacroque fonte ſuſcepit, & ſic eum de finibus cum ſuis cedere perſuaſit. Anno ſequenti Ludovicus Caroli occidentalis Regis nati filius moriens, ac in monaſterio S. Dionyſii humatus, fratrem ſuum Carolomannum hæredem regni reliquit. Hic inter cætera virtutis ſuæ opera, hoc quoque memorabile fecit, quòd in bello quodam VIII. M. Nortmannorum fudit. Non multò poſt Carolomannus in venatu ab apro percuſſus

Normannus fidem Chriſti ſuſcipit.

cuſſus

tuſus, diem obiit. Occidentales ergo Franci Principibus amiſſis, Carolum Imperatorem, qui tunc ſolus ex ſtirpe Carolorum ſupereſſe videbatur, ultrò invitant, eique venienti ſubjiciuntur: unde multa ac varia cum Nortmannis geſſit prælia.

CAP. IX.

De depoſitione Caroli, ſubrogationeq́; Arnolfi, morte Caroli & confuſione Romani ſimul & Gallici Imperii.

ANNO Domini DCCCLXXXVII. Carolus Imperator cùm corpore & animo ægrotare cœpiſſet, Principes regni apud Triburias, circa tranſitum S. Martini, Arnolfum Carolomanni filium, ad regnum trahunt. Et mirum dictu, Imperatorem qui poſt Carolum magnum inter omnes Reges Francorum maximæ fuit poteſtatis, in brevi ad tantam tenuitatem veniſſe cerneres, ut panis quoque egens, ab Arnolfo jam Rege facto ſtipendia miſerabiliter exigeret, ac ab ipſo paucos fiſcos in Alemannia gratanter ſuſciperet. Vide humanarum rerum miſerrimum ſtatum. Rex iſte qui in diviſione Orientalis regni acceperat inter fratres minimam portionem, ad tantum primò venit faſtigium, ut tam Orientalia, quàm Occidentalia regna cum Romano ſuſciperet Imperio, ad tantam poſtremò dejectionem venit, ut panis quoque egeret. Dicere hic poterat cum Job: *Elevaſti me ſuper nubem, & alliſiſti validè.* Et cum Pſalmiſta: *Elevans alliſiſti me.* Quid enim proſperitatem mundi, quàm nubem dixerim? quæ innitentem ſibi tranſeundo citò decipit: levitate ſui acclinantem ſuſtentare nequit. Quanto ergo quis altius ſuper nubem levatur, eò validius terræ alliſus quaſſatur. Hic tam miſerrimus & juxta Philoſophos, fortunæ in modum rotæ, nunc ſumma, nunc ima vertentis ludus, ſecundum verò rei veritatem, regna mutantis Dei nutu, anceps rerum ſtatus, ad declinandam mundi miſeriam, veramque vitam appetc…lam nos provocare poſſet. Ferunt de hoc Carolo, quòd Chriſtianiſſimus fuerit. Unde hæc ei circa finem tentatio ad probationem eveniſſe creditur. Sequenti enim, ex quo regno pulſus eſt anno, diem obiit, ac in Monaſterio Augenſi humatus eſt. Exhinc confuſè Romæ regnatum, uſque ad Ottonem invenitur. Carolo enim mortuo, qui per ſex annos imperaverat, ac ſeptimum privatè vixerat, Imperium multis modis ſcinditur: ſingulis Provinciis ſingulos Reges creare cupientibus, Arnolfo tantùm pars maxima ceſſit.

Arnolfus imp.

Job. 30.
Pſal. 101.

Imp. Occid. ſciſſum & confuſum uſq; ad Ottonem.

CAPUT X.

Quem Itali, quem Franci Occidentales Regem fecerint. De Ungaris, & irruptione Nortmannorum.

IGITUR Itali, ſuper ſe duos Reges Berengarium, Forijulienſem, & Guidonem Spoletanum Ducem Reges ſtatuunt. E quibus Berengarius à Guidone patria pulſus, ad Arnulfum profugus venit. Occidentales quoque Franci Odonem Roberti filium virum fortem, conſenſu Arnolfi Regem creant. Hic multa prælia contra Nortmannos viriliter geſſit. His diebus gens Ungarorum ex Scythia egreſſa, ac à Pecenatis pulſa, avaribus ejectis, Pannoniam inhabitare cœpit. Hæc eo tempore tam immanis, & tam belluina fuiſſe dicitur, ut crudis carnibus utens, humano quoque ſanguine potaretur. Quod ne cui incredibile videatur, audiat quòd Pecenati, & hi qui Falones dicuntur, crudis & immundis carnibus, utpote equinis & catinis, uſque hodie veſcuntur. Valent autem in ſagittarum ictibus plurimùm, quibus etiam dorſa vertentes nocere ſolent. Differunt verò à Britonibus, ſeu Freſonibus in hoc, quòd illi miſſilibus, iſti ſagittis nocent. Per idem tempus Nortmanni Gallias circa Senonas, Parriſios, Trecas pervagantur.

Itali Reges ſibi creant.

Ungari in Pannoniam.

CAP. XI.

Ubi Arnolfus regnaverit, opera quæ geſſit, victoriaque eius contra Nortmannos controverſia in Occidentali regno Francorum.

POrrò Arnolfus totam Orientalem Franciam (quæ modò Teutonicum regnum vocatur) id eſt, Bajoariam, Sueviam, Saxoniam, Thuringiam, Friſiam, Lotharin-

giam rexit: Occideotale verò Odo ex ejus auctoritate babuit. Conceſſit autem Zuentebaldo Marahenſium Regi ducatum Boemiæ, filiumque ſuum ex ſacro fonte ab ipſo levatum, ejus nomine Zuentebaldum vocavit. Dilexit verò præ cæteris regni ſui locis metropolim Bajoariæ Ratiſponam. Unde & muros ejus ampliavit, monaſteriumque ſancti Emmeranni, plurimis ornamentis adornavit, ac largis poſſeſſionibus locupletavit. Tradunt ibi, ſcriptumque monſtrant, quòd prædictus Rex ſanctum Dionyſium à Galliis ad præfatum monaſterium tranſtulerit. Quod utrum ita ſit, ipſi viderint. Non multo poſt Arnolfo in Bajoaria ad compeſcendos Sclavos morante, Nortmanni regnum ejus Lotharingiam ingreſſi, principes qui eis occurrerant, cæſis multis fugant. Quod audiens Arnolfus, collecto milite, hoſtem petit, pugnaque conſerta, tanta eos virtute ſtravit, ut, pauciſſimi fuga elapſi, ad claſſem repedantes, ſolam vitam ſervarent. Arnolfus verò victor in Bajoariam revertitur. Ea tempeſtate in regno Occidentali inter Carolum Ludovici filium, & Odonem gravis de regno controverſia orta, Carolum inferioris cauſæ gratia, ad Arnolfum ſupplicem venire, ab eoque auxilium poſcere compellit.

Ratiſpona ampliata.

CAP. XII.

Quæ Italiam ingreſſus Arnolfus fortia geſſerit, quodq; Ludovico Boſonis filio contulit. De morte Guidonis in Italia filioque ſuo Lamperto, & Zuentebaldo filio Regis, Ottoneque Rege Francorum.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXCIV. Arnolfus Rex benè in Germania omnibus compoſitis, Longobardiam cum exercitu ingreditur: captoque fortiſſima civitate Bergamo, comitem Ambroſium in patibulo ſuſpendit. Quo facto, omnes Italiæ Urbes timore perculſæ, amplius rebellare non audentes, ultrò ſe ſuæ ditioni ſubdidere. Rex quoque Placentiam uſque progreſſus, per montem Jovis in Galliam rediens, Vormaciæ conventum celebrat, ac in vicino ejusdem Urbis Laureacenſi monaſterio, Ludovico Boſonis filio quaſdam civitates & pagos juxta montana conceſſit. Ea tempeſtate Guido, qui Italicum regnum uſurpaverat, moritur: cujus filius Lampertus Romam veniens, Imperatorem ſe vocari fecit. Rex rurſum conventum Vormaciæ celebrans, Zuendebaldo filio ſuo, cum voluntate Principum, regnum Lotharij tradidit. Otto quoque Rex Franciæ, cum multis muneribus eum adiit, & honorificè ſuſceptus, omnibus pro quibus venerat, impetratis, revertitur.

CAP. XIII.

Qualiter Arnolfus Imperium Romanum obtinuerit, quomodo item Ludovicus Boſonis filius illud habuerit, & quòd diverſi de hoc ſentiant. De morte Ottonis, ſubrogationeq; Caroli, itemque de morte Arnolfi.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCXCVI. anno verò regni ſui VII. Arnolfus Rex victorioſiſſimus, vocatu Formoſi Papæ, qui gravem à civibus perſecutionem patiebatur, Italiam ſecundò ingreſſus, ad Urbem uſque progreditur. Qua armis capta, à præfato Pontifice coronatus, juxta quoſdam, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Hic eos qui adverſus Pontificem ſeditionem moverant, decollari præcepit. Reverſo ab Urbe Arnolfo, Lampertus qui Imperium invaſerat, moritur. Ludouicus Boſonis filius à Longobardis ad Imperium invitatur. Reperi ego in quibuſdam geſtis Romanorum, poſt Carolum tertium, tanquam Imperio à Francis Longobardos tranſlato, Arnolfum in catalogo Imperatorum taceri, & Ludovicum, cæterosque poſt ipſum in numero Auguſtorum poni. Alij Arnolfum in Catalogo ponunt, & eos qui poſt ipſum uſque ad Ottonem confusè regnaverat, non Imperatores & Auguſtos, ſed invaſores & anguſtos appellare conſueverunt. Non multo poſt Ottone Francorum Rege mortuo, & in monaſterio S. Dionyſij humato, Carolus voluntate omnium Rex creatur. Arnolfus XII. regni ſui anno, Imperij verò (juxta quod dictum eſt) V. diem obiit, & in loco Odingas, ut Rhegino refert, juxta patrem ſepelitur. Monſtratur tamen ſepulchrum ejus in monaſterio S. Emmerani Ratiſponæ. Poterat enim eſſe, ut ubi humatus, huc poſtmodum transferretur.

Arnolfus Imp. Ottingæ humatus.

CAP. XIV.

De regno Ludovici in Orientali Francia, morteq; Zuentebaldi, & diſcurſione Ungarorum.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCI. Ludovicus Arnolfi filius, in loco qui Forchaim dicitur, Rex creatur, ac à Principibus Lotharingiæ, eò quòd Zuentebaldo offenſi eſſent, in regnum Belgicæ invitatur. Quo comperto Zuentebaldus cùm multa mala committeret, regnumque plurimùm, præda, cæde, & incendiis cruentaret, tandem à Stephano, Gerhardo, Mathfrido comitibus, bello publico necatur: ſicque Ludovicus regno ejus liberè potitur. His diebus Ungari Longobardiam pervagantes, incolas terræ occurrentes ſibi, ſagittis perimunt, crudeliterque depopulata Provincia, ad propria revertuntur. *Ludovicus 4. Imperat.*

CAP. XV.

Qualiter Berengarius à Ludovico primò expulſus, poſtmodum excæcato Ludovico imperaverit: quomodo Ludovicus Orientalis Franciæ Rex, Albertum Comitem fraude Hattonis decollari fecerit, ejusq; terram in fiſcum redegerit. De excurſione Ungarorum, morteque Ludovici.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCV. Ludovicus Boſonis filius Imperium adeptus, Berengarium expulit. Dumq; toto Italico regno pro arbitrii ſui motu potiretur, dimiſſo milite, cum paucis ſe Veronam contulit, ubi à civibus traditus, revocato Berengario, qui in Bajoaria exulabat, captus eſt, & luminibus orbatus. Berengarius exhinc regnum Italiæ ſimul cum Romano Imperio tenuit.

Circa idem tempus Albertus nobiliſſimus Francorum comes, Ottonis Saxonum Ducis ex filia nepos, Conradum, qui à quibuſdam Ludovici Regis frater fuiſſe creditur, occidit. Ob ea Rex prædictum heroam in caſtro Babenberg, ubi nunc nobilis Epiſcopatus fundatur cernitur, bello petiit. Cumque viribus ſe proficere poſſe non videret, Hattonis Moguntini Archiepiſcopi conſilio, ad dolum ſe contulit. Itaque ut non ſolùm in Regum geſtis invenitur, ſed etiam in vulgari traditione in Compitis & curriis hactenus auditur, præfatus Hatto Albertum in caſtro ſuo Babenberg adiit, eumque Dei pietatis obtentu de gratia Regis adipiſcenda convenit. Ille devotè monitis ejus obtemperans, humiliter conductum de perſonæ propriæ incolumitate petiit. Ac ne multis morer, interpoſita ſacerdotis præfati fide, iter carpunt: vix caſtro exierant, jam proximi vico, qui Teurſtar dicitur, appropinquabant, & Epiſcopus grave (inquit) erit nobis jejunium ſuſtinere: ſi placet, antequam Regi præſentemur, ad prandium divertamus. Tum ille ſimplices aures more antiquorum primorum habens, dolumque minimè perſentiens, gratanter eum ad prandendum in caſtro, unde digreſſi fuerant, reduxit. At poſtquam refecti ſunt, ad curiam veniunt: in cauſa Princeps ponitur, ac tanquam reus majeſtatis, capite plectendus adjudicatur. Monet ille Epiſcopum de fide data: quàm è contra ille ſe benè in hoc quòd ſanum & incolumem eum in caſtrum reduxerat, ſervaſſe, reſpondit. Sic præfatus Albertus capite plectitur, poſſeſſionesque ejus, è quibus poſtmodum Babenbergenſis Eccleſia locuplatata dicitur, in fiſcum redactæ ſunt. Ex hujus Alberti ſanguine Albertus, qui poſtmodum Marchiam Orientalem, id eſt, Pannoniam ſuperiorem Ungaris ereptam, Romano Imperio adjecit, originem duxiſſe traditur. Judicent de hoc Sacerdotis facto alii quod velint, & tanquam pro regni utilitate commiſſum tueantur: ego omnino nullius emolumenti gratia non ſolum quemlibet Chriſtianum fraude circumvenire, ſed etiam in corde, & corde in cauſa capitali loqui non debuiſſe arbitror Epiſcopum. Non multò poſt Ungari commiſſo cum Bajoariis bello, Ducem eorum Leopoldum, Arnolfi Ducis patrem occidunt, ac inde per totum regnum diffuſi, Alemanniam, Franciam, Saxoniam, Thuringiam percurrunt. Ludovicus Orientalis Franciæ Rex, XII regni ſui anno, ſine hærede diſceſſit, ac in ipſo, fratreque ſuo Suendebaldo, juxta quoſdam Carolorum genealogia in Orientali regno defecit ad tempus. Unde quidam modernus: Ultimus (ait) Auguſtorum Auguſtulus, ultimus Carolorum Suendobaldus fuit. Defuncto Ludovico, Otto Saxonum Dux, ab omnibus petitur. Princeps ergo [illegible] unus tanquam ſenio gravis, Rex fieri recuſabat.

Albertus Bambergenſis comes proditionis capite plectitur.

XII.

CAP. XVI.

De regno Conradi in Orientali Francia, & occiſione Ungarorum: fuga Arnolfi Ducis, morteque regis, & ſubrogatione Henrici Saxonis.

Conradus

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCXIII. Conradus, Conradi (quem Albertus occiderat) filius, conſilio præfati Ducis Ottonis, conſenſu omnium, Orientalis Franciæ Rex creatur. Hunc quidam Ludovici fratris filium fuiſſe dicunt, & ob hoc noviſſimum eum Carolorum ponunt. Anno regni ſui primo, Ungari ad depopulandam terram rurſum effuſi, à Bajoariis & Suevis, juxta Enum fluvium ſternuntur. Porrò Arnolfus Bajoariorum Dux, Regi rebellans, cum uxore ac filiis ad Ungaros fuga elapſus eſt. Rex verò VII. regni ſui anno, vita pariter & regno perfunctus, diem obiit, ejusque conſilio Henricus Ottonis Ducis filius, in regnum ſubrogatur, anno ab incarnatione Domini DCCCCXX.

CAP. XVII.

De exordio regni Teutonicorum, diverſaque allegationes, utrum regnum Teutonicorum, vel potius adhuc regnum Francorum dici debeat.

EXHINC quidam poſt Francorum regnum ſupputant Teutonicorum: unde filium ejus Ottonem in decretis Pontificum, Leonem Papam primum Regem Teutonicorum vocaſſe dicunt. Nam iſte de quo agimus, Henricus, oblatam ſibi à ſummo Pontifice dignitatem renuiſſe perhibetur. Mihi autem videtur regnum Teutonicorum, quod modò Romam habere cernitur, partem eſſe regni Francorum. Denique ut in ſuperioribus patet, tempore Caroli, regni Francorum tota Gallia, id eſt, Celtica, Belgica, Lugdunenſis, omnisque Germania à Rheno ſcilicet uſque ad Illyricum terminus fuit. Dehinc diviſo inter filiorum filios regno, aliud Orientale, aliud Occidentale, utrunque tamen Francorum dicebatur regnum. In Orientale ergo, quod Teutonicorum dicitur, deficiente Caroli ſtirpe, primus, manente adhuc in Occidentali Francia ex ſucceſſoribus Caroli Carolo, ex gente Saxonum ſucceſſit Henricus. Cujus filius Otto, qui etiam Imperium à Longobardis uſurpatum deduxit ad Teutonicos Orientales Francos, forſan dictus eſt primus Rex Teutonicorum: non quòd primus apud Teutonicos regnaverit, ſed quod primus poſt eos qui à Carolo Carolingi, ſicut à Meroveo Merovingi dicti ſunt, ex alio, id eſt, Saxonum ſanguine natus, imperium ad Teutonicos Francos revocaverit. Sicut autem Merovingis deficientibus, ac Carolis ſuccedentibus regnum tamen manſit Francorum: ſic & Carolis decedentibus, ex alia familia ſeu lingua, in uno tamen regno Ottones ſubintroire. Quæ varietas, humanarum rerum defectum prodens, ab initio mundi uſque in præſentem diem alternatur. Sic in regno Ægyptiorum Pharaonibus ſucceſſere Ptolemæi: in Romano quoque poſt familias Cæſarum, multas & aſſiduas Regum ſucceſſiones miſerabiliter mutatas, curioſus indagator inveniet. Et ſic, ut ex libro Regum habes, tam ex Regum quàm ex populi peccatis poſt quartam vel quintam generationem decedentibus aliis, alij ſucceſſere, qui non ſolùm filios priorum non exaltarent, ſed & plurimùm affligerent, & delere cogitarent: vixque alicujus Regis ſemen diu ſtetiſſe in gloria ſua invenis, excepto David, cui promiſſus eſt Chriſtus. Quæ omnia, ut ſæpe jam dixi, humanam miſeriam, variumque rotatum oſtendunt, ac ad æternæ beatitudinis ſtatum nos mittunt. Sed hæc hactenus.

CAP. XVIII.

De regno Henrici in Orientali Francia, Caroli que in Occidentali. Deciſio litis duorum regum pro Lotharingia. De tyrannide Arnolfi Bajoariorum Ducis, victoriaq; Henrici ſuper Ungaros. De lancea ſacra, morteque Henrici.

Henricus Auceps Imp.

IGITUR Henricus Ducis Ottonis filius in Orientali Francia regnavit, Occidentalem Carolo tenente. Quidam Celtici Scriptores aſſerunt, eum primò Ducem tantùm Saxonum, Caroloq; ſubjectum fuiſſe: poſtq; Conſilio generi ſui Giſelberti Belgicæ Ducis, cum Orientalibus Principibus à regno ejus diſceſſiſſe, ac Regium nomen aſſumpſiſſe.

Alij

Alij dicunt eum poſt mortem Conradi, ab Orientalibus Francis per electionem Principum, in regnum ſubrogatum fuiſſe, nec unquam aliquid de manu Caroli ſuſcepiſſe. Concordant tamen in hoc, quòd regnum Germaniæ potenter habuerit, & pro Belgica Gallia cum Carolo controverſiam. Quam Scriptorum varietatem ex hoc accidiſſe arbitror, ut dum translato ad Francos Imperio, cum Imperiali gloria creſcere ſimul cœpiſſent & ingenia, diviſoque regno, diviſi fuiſſent animi hominum, tantam quique ſuam Rempub. per[illegible]erunt, quantam eam præclaris ingeniis extollere potuerunt. Nos verò medium in his limitem ſervantes, in quantumque poſſumus, ac ex eorum dictis conijcere valemus, veritatis ſeriem tenentes, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinare, Deo largiente ſtudebimus. Itaque dum, ſecundùm quod utroſque Scriptores concordare diximus, Henricus cis Rhenum regnaret, & de Belgica cum Carolo diſceptaret, ex voluntate amborum, ad hujus litis ſcrupulum decidendum, die in oppido Bunnæ conſtituta, Belgica Henrico ceſſit, ac Carolo Celtica tantùm & Aquitania, parsque Lugdunenſis, Burgundia Regem per ſe habente, remanſit: & ſic regnum, quod Francorum dicitur, ex paterna hæreditate Belgicam Galliam, cum palatio Aquis, & majori parte Franciæ perdidit. *Belgicum ad Imperium.*

Circa idem tempus Arnolfus Bajoariorum Dux, morte Conradi Regis comperta, ex Ungaria in Patriam revertitur, regnareque geſtiens, tandem à Rege relictis ſibi terræ ſuæ Eccleſiis, in pacem vocatur. Hic eſt Arnolfus, qui Eccleſias & monaſteria Bajoariæ crudeliter deſtruxit, ac poſſeſſiones earum militibus diſtribuit. Is dum primò regnare moliretur, beato Udalrico Auguſtenſi Epiſcopo duo gladij, quorum alter capulo carebat, in viſu monſtrati ſunt, audivitque gladium cum capulo Regem Henricum, Arnolfum autem gladium ſine capulo, tanquam ſine capite & juſtitia eſſe. Poſt hoc Henricus Ungaros more ſuo irrumpere volentes, in Saxonia incredibili cæde ſtravit, titulumque victoriæ in palatio Mersburgk, quæ & Martinopolis, pingi fecit. Lanceam quoq; ſacram, quam Reges noſtri hactenus habent, ab Arnolfo Lugdunenſis Galliæ, ſeu Burgundionum Rege minis extorſit. Ipſe verò poſt multa virtutis ſuæ opera, dum ad obtinendum Imperium Romam tenderet, morbo correptus, XVII. regni ſui anno, diem obiit.

CAP. XIX.

De regno Ottonis, triumphisque ejus, tam de Sclavis, quàm de Belgis. De ejectione Ludovici, ac per Ottonem reſtitutione, ſynodique in amborum præſentia celebratione. Qualiter Otto Italiam ingreſſus Berengarium debellaverit, ipſumque poſtmodum cum Alberto filio in deditionem acceperit. De rebellione filii ejus Letalfi, itemque reconciliatione.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCXXXVI Otto Henrici filius, Patri nobilis hæres in regno ſuccedens, in Palatio Aquis à Moguntino Archiepiſcopo Hildeberto coronatur. Hic Sclavus, qui & Boemi, reſiſtentes ſibi, compeſcuit, Belgas conſilio Giſilberti Ducis, tranſitum Rheni prohibere nitentes, in fugam vertit, ac tota terra ferro flammaque vaſtata, caſtrum in monte Capri ſituatum obſidione cinxit. Igitur Ludovicus Caroli filius Belgicam, quam Pater (ut ſuprà dixi) perdiderat, hac occaſione recipere geſtiens, Alſatiam ingreditur. Quo audito, Rex obſidionem Capri montis ſolvit, pulſoque Alſatia Ludovico, Breſacum obſedit. Inter hæc Giſilbertus Dux, decoria injuriam ulciſci volens, collecto milite Andernacum usque progreditur, ubi occurrentibus ſibi Germanis, acerrimo prælio commiſſo, Giſilbertus Dux fugere volens, Rheno ſubmergitur, cæterique in fugam, cæſis plurimis, vertuntur. Quo comperto, Breſacenſes Regi caſtrum dederunt. Rex verò rurſum Belgicam ingreditur, totamque in deditionem accepit, & exhinc Provincia illa à Regibus Teutonicorum abſque contradictione poſſidetur. Portò Ludovicus Rex ſororem Ottonis Regis, Giſilberto Duce mortuo viduatam, in matrimonium ſuſcepit: ipſe verò non multo poſt à ſuis regno pulſus, ad Ottonem ſupplex venit, ejusque auxilio devictis hoſtibus, regnum recepit. Poſt hæc Inglinheim ſynodus præſente Marino ſedis Apoſtolicæ legato, in præſentia amborum Regum celebratur. Verùm Otto poſt multos

Otto primus qui & Magnus.

Belgica provincia juris Imperij.

Italia à Germanis ſubacta.

triumphos Italiam quoque, quæ per plures jam annos Francis, ſeu germanis alienata fuerat regno adijcere parat. Hæc eo tempore à Berengario tyranno multipliciter premebatur, à quo etiam Adelheida Lotharij Imperatoris anteceſſoris ſui vidua, in captivitate tenebatur. Rex ergo Italiam ingreſſus, Reginam à captivitate liberatam, uxorem accepit: pulſoque Berengario, natale Domini Papiæ celebravit: & ſic verno tempore in Patriam rediens, Conradum Ducem ad perſequendum Berengarium ibidem reliquit. Hujus conſilio Berengarius in Saxoniam ad Regem venit, gratiam ejus tam Ducis, quàm Letalfi Regis filii impetraturus auxilio. Sed cum per triduum conſpectui Regis non admitteretur, interceſſione tandem præfati Ducis, ac Regiæ prolis obtinuit, quòd ei in Urbe Rhetiæ Auguſta dies præfigatur. Ibi ex omnibus regni viſceribus, multis in unum adunatis, Berengarius humiliter veniens, cum filio ſuo Alberto Regi ſe dedidit, ab eoque regnum Italiæ, excepta Marchia Veronenſium & Aquileienſium, ſuſcepit. Reverſus in Italiam Berengarius, multa ſicut & antea Principibus terræ mala faciens, in ſe odia omnium excitavit. Eo tempore Letalfus filius Regis, conſilio quorundam nova contra Patrem molitur, ſed in brevi à cœpto deſiſtens, paternè ab eo in gratiam recipitur.

CAP. XX.

Triumphus Ottonis de Ungàris, traditioque Scirenſis Comitis. Itemque triumphus Ottonis de Sclavis.

Vngarorum prope Auguſtam clades.

Scirenſis familia.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCLV. Ungarorum gens ſæviſſima, cum innumera multitudine erupit, ac totam terram more locuſtarum operiens, ad Licum uſque contra Urbem Auguſtenſem, cui tunc venerabilis, ac Deo dignus Sacerdos Ulricus præſidebat, pervenit. Quibus glorioſiſſimus Rex fide magis quàm armis, præfati viri Dei hortatu tutatus, occurrit: tantaque prædictos barbaros virtute ſtravit, ut exhine gens omnium immaniſſima, non ſolùm regnum invadere non auderet, ſed & ſuum, deſperatione correpta, vallibus & ſudibus in locis paluſtribus contra noſtros munire cogitaret. Cecidit in eo prælio Dux illuſtris Warmacienſis, & gener Regis Conradus. Barbari verò, quod etiam incredibile dictu videtur, uſque ad internecionem, VII. tantùm reſiduis, omnes deleti dicuntur. Hujus maximæ concuſſionis auctor fuiſſe ex Bajoaria quidam Scirenſis Comes memoratur, qui tamen perfidiæ ſuæ pœnas ſolvens, dum Ungaros incautè eductos, morti expoſuiſſet, ab eis tanquam traditor necatus eſt. * Porrò terra ejus in fiſcum redacta, partim à Rege inter Eccleſias diviſa, partim hæredibus ejus cum caſtro Scirenſi relicta, æterno anathemati ab Epiſcopis addicata fuiſſe traditur. Ex hujus origine cum multi hactenus tyranni ſurrexerint, Otto Palatinus Comes perfidi & iniqui Patris haud diſſimilis hæres, omnes priores malitia ſupergrediens, Eccleſiam Dei uſque in præſentem diem perſequi non deſiſtit. Sic enim mirabile dictu, quo divino judicio neſcio, penè tota illa poſteritas in reprobum ſenſum tradita eſt, ut vel nulli, vel pauci utriusque ſexus, cujuscunque profeſſionis, ſeu ordinis ex ea inveniantur, quin vel aperta tyrannide deſæviant, vel omnino infatuati, ad omnem tam Eccleſiaſticum, quàm ſecularem honorem indigni, furtis & latrociniis inſervientes, miſeram vitam mendicando tranſigant. * Rex inde digrediens, Sclavos reſiſtentes ſibi bello petiit, ac tam de ipſis, quàm de Ungaris victor exiſtens, Pater Patriæ appellatus eſt.

* *Petrus Pithœus I.C. è manu ſcripto exemplari diverſam hujus capitis lectionem annotavit, quam hic non omittere viſum eſt.*

* *Porrò terra ipſius in fiſcum redacta, partim à Rege inter Eccleſias diviſa, partim hæredibus ejus cum caſtro Scirenſi relicta, unum tantummodo cœnobium inibi monachorum inſtitutum fore conſpicitur. Ex hujus origine cum plures hactenus tyranni potentesque viri ſurrexerint, modo verò temporibus noſtris præclara & inclyta ſoboles Otto Palatinus Comes illuſtriſſimus de Witelinſpach, infauſti patris, ſed nobilis, felicior hæres, vir corporis & animi robore præditus, plurimis opibus & honoribus pollens, filiorumque generoſa propagine excellenter dilatatus, emicuit. Quorum unus Conradus nomine, Eccleſiaſtico ordini deſtinatus, ac poſtmodum Eccleſiæ Maguntinæ præſul effectus, magna auctoritatis in regno Romano Princeps clarnit. Alter vero Otto major Palatinus Comes dictus, Patri nobilior hæres ſuccedens, vir armis experientiſſimus, ſapientia præditus, conſilio validus, donis liberalis*

laudis

laudis avidus, fidelitate & omni virtutum probitate conſpicuus, cum aliis duobus fratribus ſuis, Friderico videlicet & Ottone juniore, præclariſſimis Comitibus: qui tres germani omnes terra noſtra Primates & Barones nobilitate, divitiis, fortitudine, prudentia & equitate præcellere dignoſcuntur. Huic Ottoni majori Palatino Comiti ob multa virtutum ſuarum inſignia, quæ in cunctis regni negotiis & periculis oſtendit & pertulit, quibus ſemper imperio fideliſſimus agoniſta, & aſſiduus propugnator extitit, poſtmodum ab Imperatore Friderico, cum Henricum Ducem opulentiſſimum & potentiſſimum ob crimen læſæ majeſtatis de Bajoaria expuliſſet, ducatus idem Noricus conceſſus eſt: quem dum vixit, ſumma prudentia paceq; rexit, filioque ſuo parvulo LudoWico, qui modò ſuperſtes eſt, regendum moriens dereliquit. Quæ quamvis per anticipationem breviter aſſignavimus: tamen ſequenti Opere loco ſuo expreſſius declarabimus. Rex igitur Otto inde digrediens, Sclavos, &c.

CAP. XXI.

Querimonia Romanorum ſuper tyrannide Berengarij: Rex ſublimato prius ad regnum filio, Italiam ingreſſus, palatium Papiæ reædificat.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCLX. dum Rex rurſum contra Sclavos procinctum moveret, Joannes Diaconus, & Azo ſcriniarius, ab Apoſtolica ſede miſſi, ad Regem veniunt, tam de tyrannide Berengarij querimoniam facientes, quàm ipſum ad defenſionem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac totius Italiæ invitantes. Walbertus quoque Mediolanenſis, & Waldo Cumanus Epiſcopi, cum aliis regni Italiæ Principibus, eadem petentes, ad Regem ſupplices veniunt. Rex ergo natali Domini Ratiſponæ celebrato, in Belgas proficiſcitur, ibique filio ſuo Ottone in palatio Aquis ad regnum ſublimato, in Saxoniam rediit, collectoque milite, per Bajoariam, ac Tridentinam vallem Italiam armatus intravit: totaque terra ſubacta, natale Domini Papiæ celebrans, palatium à Berengario deſtructum reædificari juſſit. *Ottonis in Italiam expeditio.*

CAP. XXII.

Otto Romam veniens à Ioanne Papa, ac toto populo Auguſti nomen ſortitur, ſicque Imperium Romanum ad Teutonicos, vel juxta alios, ad Orientales Francos derivatur. Imperator Papiam venit, Berengarius fugit.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCLXIV. Otto glorioſus Rex, à Papia uſque ad Urbem progrediens, honorificè à ſummo Pontifice Joanne, ac toto populo ſuſceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Hic juxta eos qui Arnolfum in catalogo ponunt, & eos qui interea in Italia regnabant, ſecludunt, LXXVII. ſecundùm Romanos autem, qui ſemoto Arnolfo, Ludovicum, Berengarios duos, Ugonem, Berengarium, Lotharium, itemque Berengarium cum filio ſuo Alberto, quamvis obſcurè regnantes in numero priorum ſtatuunt, LXXXIV. invenitur. Exhinc regnum Romanorum, quod poſt Francos & Longobardos ad Teutonicos, vel (ut aliis videtur) rurſum ad Francos, unde quodammodo elapſum fuerat, translatum eſt. Cui ſcilicet opinioni accommodatum videtur, quòd regnum Romanorum juxta majores noſtros, Babyloniorum Imperio ſimilem ortum & progreſſum habere dicitur. Sicut ergo illud duabus famoſis mutationibus, Medorum ſcilicet & Perſarum, ſuccubuiſſe conſtat: ſic & iſtud item duabus tantùm Græcorum & Francorum ſubjacere debere volunt. Nam cæteros hujus, ſicut & illius à diverſis gentibus incurſus, eclipſim potius eorum, quàm mutationem fuiſſe dixeruot. Imperator ab Urbe rediens, Papiæ Paſcha Domini celebravit. At Berengarius in monte, qui ſancti Leonis dicitur, Imperatorem fugiens, latitavit. *Romanorum regnum Babylonico ſimile.*

CAP. XXIII.

Imperator Ioannem Papam, eo quòd Albertum ſuſceperat, Pontificatu deponit, & ei Leonem ſubſtituit.

ANNO ſequenti dum rurſum Imperator Paſcha Domini Papiæ celebraret, ac inde progrediens Berengarium in monte Leonis obſidione clauderet, Albertus filius ejus primò Corſicam, furorem Principis declinans, intravit: pòſt Joannem Romanum

Romanum Pontificem adiens, eum ad ſui partem inclinavit. Eapropter Imperator obſidione caſtri relicta, contra Urbem aciem dirigit. Quidam verò ex civibus metu perculſi, unà cum Pontifice fugiunt: alij datis obſidibus, Auguſto ſubduntur. Otto miſſa legatione, Papam revocat: ſed eo venire nolente, collecta ſynodo Epiſcoporum, Leonem ei in Pontificatu ſubſtituit. Quod videns Albertus denuò Corſicam fugit. Quæ omnia utrum licitè, aut ſecus acta ſint, dicere præſentis non eſt Operis: res enim geſtas ſcibere, non geſtarum rerum rationem reddere, propoſuimus. Inveni tamen in quibusdam Chronicis, ſed Teutonicorum, præfatum Joannem reprehenſibiliter vixiſſe, & frequenter ſuper hoc ab Epiſcopis, aliisque ſubditis ſuis conventum fuiſſe. Cui rei durum videtur fidem accommodare, quia Romana Eccleſia hoc ſpeciale privilegium Sacerdotibus ſuis aſcribere ſolet, quòd meritis Petri ſuper firmam Petram fundati, nulla eoa porta inferorum, vel turbo tempeſtatum ad exitialem ruinam involvat.

Joan. 12. Papa ab Ottone loco motus.

CAP. XXIV.

Imperator Berengarium capit, Romanos ſeditionem moventes ſternit, & ſic ad Spoletum divertit, rurſumque rediens Urbem obſidione claudit, ac Papam quem Romani poſuerant, captivum abducit: denuò rediens quosdam ex Romanis ſuſpendit, coronatoque prius à ſummo Pontifice filio, in Saxonia moritur.

IMPERATOR natale Domini Romæ celebrans, Berengarium in monte Leonis obſeſſum, cum caſtello in deditionem accepit, ac in Bajoria cuſtodiæ mancipatum, exilio relegavit. Vide regnum Teutonicorum cum regno Francorum affine, & quodammodo cognatum Principium habere. Ibi primùm Carolus ſine Regis nomine honorem Regis gerebat. Hic magnus Otto Saxonum Dux, Regibus adhuc ex ſtirpe Caroli manentibus, regni ſummam adminiſtrabat. Illius filius Pipinus non ſolùm re, ſed & nomine Rex cœpit eſſe, & dici: hujus ſimili modò filius Henricus Regis nomine meruit honorari. Illius filius Carolus magnus non ſolùm regnum, ſed & Imperium capto Deſiderio primus obtinuit ex Francis: iſtius filius Otto magnus, poſt multoa triumphos primus ex Teutonicis poſt Carolus, capto Berengario, Romanis imperavit.

Comparatio regni Germanorum & Francorum.

Manente in Urbe Imperatore, cives communicato cum vicinis caſtellanis conſilio, eum occidere tentant. Hæc Auguſtinus perſentiens, inſidiaa præcavit primò, pòſt infinitam ex eis multitudinem ſtravit. Sequenti verò die interpoſito jurejurando, C ab eis obſides accepit. Ipſe autem ſeptem apud eos dehinc dies manens, ad Spoletum divertit, rogatuque Leonis Papæ Romanis eorum obſides relaxavit. Quo recedente, Romani Joannem recipiunt, Leone expulſo. Is nil moratus, Auguſtum in ducatu Camerino morantem adiit, ſecumque ſanctum Paſcha celebravit. Inter hæc Joannes moritur, & in locum ejus Benedictus à Romanis ſubrogatur. Auguſtus itaque tam pro expulſione Leonis, quàm ſubrogatione Benedicti inflammatus, ſpretis Romanorum legatis, quos ad conciliandum animum ejus miſerant, exercitum contra Urbem movet. Quam obſidione clauſam, & incredibili fame fatigatam, tandem ad deditionem coegit. Hac ergo conditione ſunt in gratiam recepti, ut portis apertis ipſum honorificè ſuſciperent, & Benedictum ei traderent. Quo facto, Imperator Leonem reſtituit: celebrataque ibi S. Joannis nativitate, ac Apoſtolorum Petri & Pauli feſtivitate, ab Urbe digreſſus, in vita multos ex inæqualitate aeris perdidit. Deinde natale Domini Papiæ agens, ad Ciſalpinam revertitur, Benedictum jam depoſitum ſecum ducens.

Non multo pòſt deficientibus à ſe denuò Italis, Alpes tranſcendit, nataleq; Domini celebrans Romæ, XIII. ex majoribus Urbis poſt præfectum, qui factionis erga Leonem Papam rei fuerant, patibulo ſuſpendit. Dehinc vocato ad ſe filio ſuo Ottone, eum à ſummo Pontifice coronari & Auguſtum vocari fecit, eique Conſtantinopolitani Imperatoris Theophanij filiam in matrimonium conjunxit. Omnibus itaque bene compoſitis, reverſus ex Italia, Paſcha Domini Quitelinburg celebravit: ac inde Martianopoli Aſcenſionem ex more ferians, morbo tertia ante Pentecoſten feria correptus, XXXVII. regni ſui anno, Imperij XIII. diem ultimum clauſit. Hic eſt Otto, qui poſt multas quas novi victorias, Græcos quoque in Apulia & Calabria ſuperavit, ac

Ottonis I. deceſſus.

Imperium

Imperium Romanorum virtute ſua ac [illegible] Orienta [illegible] & æris, juxta civitatem Gosl[illegible] in S[illegible] invenit. [illegible] Mag- [illegible] ubi adhuc ult[illegible] humat[illegible] [illegible]. Bereng[illegible]us ver[illegible], & uxor ejus W[illegible]a exu[illegible] [illegible] anno beatus Udalricus Auguſtenſis Epiſcopus [illegible]gravit ad dominum. *G[illegible] Magſuna. [illegible]*

CAP. XXV.

De Imperio Ottonis ſecundi, [illegible]ntuque ejus in Calabria, ac morte i[illegible]ſius. Trad[illegible]o R[illegible]anorum de beato Barth[illegible]mæo.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCLXXV. Otto ſecundus, magni Ottonis filius, qui v[illegible] Patre a Romano Ponti[illegible]ce coronatus fuerat, Pat[illegible] in [illegible]gnum ſuccedens [illegible] LXXXV. ab Auguſto imperavit. Hic dum Græcos incaute in Calabria perſequeretur, amiſſo mil[illegible] navi [illegible]xi[illegible]iens, natando evaſit. Ipſe vero, IX. Imperij ſui ann[illegible] Romæ mor[illegible]tur, ac ante beati Petri Eccleſiam in concha marmorea hono[illegible]ficè humatur. Tradunt de [illegible] Romani, quod Benevento capta, beati Apoſtoli Bartholomæi oſſa inde aſportavit, ac Romæ in Lycaonia [illegible], in tumba porphyretica ea collocaverit, in terramque ſuam per Tyberim, & mare in prælato ſarcophago d[illegible]portar[illegible] cogitave[illegible]t: ſed eo in brevi [illegible]ta exempto, pretioſum the[illegible]aurum ibidem reman[illegible]ſſe. *Otto 2. Imp.*

CAP. XXVI.

De Imperio Ottonis terti[illegible], mar[illegible]yrio beati Adal[illegible]rti, ac mort[illegible] Imperatoris.

ANNO ab incarnatione Domini DCCCCLX[illegible]XIV. Otto tertius Patri in regnum ſuccedens admodum puer, LXXX[illegible]. ab Auguſto Imperium eſt adeptus. Hujus diebus beatus Ad[illegible]lbe[illegible]tus P[illegible]agenſis E[illegible] prædicans Prutenis martyrio [illegible]oronatur. Otto ver[illegible] XV[illegible]. Imper[illegible] ſui an[illegible] [illegible], & in Eccleſia S. Mariæ Aquis ſepelitur. Hi duo poſter[illegible] Otton[illegible], qua[illegible] bre[illegible]itati [illegible] pauca de eis diximus, tam feroces, tam mirabile[illegible] fuer[illegible]ut [illegible]nus *Pa[illegible]da m[illegible] Sarracenorum*, ſeu ſanguinarius, alter *Mirabilia mundi* diceretur. *Otto 3. [illegible] S. Adalbertus.*

CAP. XXVII

De imperio Henrici, tr[illegible] ejus, fundationeque Babenberg, converſione Ungarorum, morteque ipſius.

ANNO ab incarnatione Domini M. primo, mortuo ſine hærede Ottone, Henricus Patre Hezilone, natione Noricus, ejuſdemque gentis Dux, ab omnibus regni primoribus el[illegible]ctu[illegible] LXXXVII. ab Auguſto Rex creatur. Hic multis in Germania, Boemia, Italia, Apu[illegible]a fortiter ac proſpere bellis geſtis, poſtremò data ſibi à Domino re[illegible] qu[illegible]um eſſet Chriſtia[illegible]ſſi[illegible]us, nobiliſſimum Epiſcopatum Babenberg fundavit, ac po[illegible]ionibus & honoribus, ſicut hodie cernitur, locupleravit. Soroque ſua Giſi[illegible]a Stephano Ungarorum Regi[illegible] ux[illegible]em data, tam ipſum quam totum ejus regnum [illegible]d fidem vocavit. Hunc Stephanum Ungari hactenus fidem Chriſtianam ſervantes, velut Principium fide[illegible] ſuæ, inter ſanctos colendum dignum ducunt. At Henri[illegible]us Imperator [illegible] [illegible]s, [illegible] IV. [illegible]eni ſui, Imperij autem XI. anno, rebus humanis exe[illegible]ptu[illegible], in Eccleſia Babenbe[illegible]gh[illegible]atur, & [illegible] ut [illegible]lla teſtatur Eccleſia) ſepulchrum ejus uſque ho[illegible]ie cr[illegible]bris miraculis celebre habetur. *Henricus 2. imp. qui & ſanctus. Ungari ſide Chriſtiana manus dant.*

D[illegible]gno R[illegible]gis Conradi, ejuſque uxore G[illegible]ſila. De virtutibus ejus, victoriaque ſuper Polonos. De rebellione ducum, Conradi & Ernuſti, reconciliationeque Ernuſti, ac expeditione Regis in Italiam.

A[illegible]O ab incarnatione Domini MXXV. defuncto ſine fi[illegible]is Henrico, Conradus [illegible]ne Francus, [illegible]nſilio antece[illegible]or[illegible] ſui, cujus tamen dum adhuc viveret, gra-

tia care-

tia carebat, ab omnibus electus, LXXXVIII. ab Auguſto regnum ſortitur. Hic ex parte Patris à Conrado Varmatienſium Duce, qui in prælio cum Ungaris ſub Ottone habito, occubuerat, proſapiam ducens, ex parte matris, ex probatiſſimo [illegible] Galliarum Principum, qui ex antiqua Trojanorum ſtirpe deſcenderant, & à beato Remigio baptizati fuerant, originem trahens, uxorem Giſilam [illegible] mine, de antiquo & glorioſo Carolorum ſanguine oriundam habuit, ſicut quidam his verſibus atteſtatur.

Giſila imperatrix.

Quando poſt decimam numeratur linea quarta,
De Carolo magno proceſſit Giſila prudens.

Hæc primum Ernuſto Duci Suevorum, fratri Alberti ſuperioris Pannoniæ Marchionis nupta fuit, geminosque ex ea filios Ernuſtum & Hermannum ſuſcepit. Quo mortuo Conradum hunc, de quo agimus, accepit. Erat autem idem Rex armis ſtrenuus, conſilio providus, ſapientia tam forenſi, quàm civili præditus, in religione Chriſtiana [illegible] devotus, humilitate quæ Regem decebat, ac ornatus.

Itaque in primordio regni ejus Boleslaus Polonorum Dux, qui ab anteceſſore ſuo Henrico noviter ſubactus fuerat, à regno divi[illegible], Rexque per ſe vocari molitur. Qui non multo pòſt moriens, Miſiconem filium ſuum ſucceſſurem reliquit. Is dum Patrem imitari cogitaret, inſuperque fratrem ſuum Ottonem expuliſſet, Rex tam profugum in Patriam reducturus, quàm de contumace regni injuriam vindicaturus, in Poloniam procinctum movet. Miſico Regis impetum ferre non valens, tractis quibusdam regni inſignibus, ad Ulricum Boemienſium Ducem, qui & ipſe tunc temporis hoſtis regni fuerat, fugit. Quem cum Ulricus Regi dare, & ſic ad gratiam ejus redire vellet, ipſe, ut erat ſereniſſimus, eum hoc modo à perfido Duce recipere noluit. Otto verò liberè ducatu potitus, diadema, quod Pater ejus ad ignominiam regni illicitè fecerat, Regi miſit, ſeque per omnia ditioni ejus ſubjecit. Ipſe verò non multo poſt fraude armigeri ſui, vita privatus eſt. At Miſico à Rege exul factus, ad Imperatorem ſupplex venit, interventuque Reginæ diviſa in tres partes Provincia, tertiam partem ipſe obtinuit. Exhinc Provincia illa Regibus noſtris ſub tributo ſervire cognoſcitur.

Polonia imperio tributaria.

Circa idem tempus, conſanguineus Regis Conradus Vangionum, & Ernuſtus privignus ejus Suevorum ſeu Alemannorum Duces, Regi cum multis aliis rebellare attentant. Rex verò filio ſuo Henrico adhuc infantulo Rege poſt ſe deſignato, Italiam ingreditur: ad quem Ernuſtus Dux, conſilio matris ſuæ Reginæ venit, gratiamque ſuam, ejus auxilio promittens, ſecum Rege in Italiam profecturum obtinuit. Rex verò caſtra movens, ſanctum Paſcha Vercellis celebravit. Ibi Reinhernm Marchionem cum civibus Lucenſibus obvium habuit, ſuſceptisque ad deditionem omnibus, ad Urbem iter tendit.

CAP. XXIX.

De promotione Conradi in Imperatorem, ſeditioneque orta in populo. De reditu eius, rebellioneque item Ernuſti, morteque eius.

Conradus 3. Imp.

ANNO ab incarnatione Domini M.XXVII. Conradus Romam veniens, in ipſa die Paſchalis ſolennitatis inter duos Cnitonem Anglorum, & Reginæ Giſilæ avunculum Rudolphum Burgundiæ Reges, honorificè procedens, à ſummo Pontifice Joanne coronatus, ab omni populo Romano Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. In ipſa verò Paſchali hebdomada, tumultu orto inter milites Imperatoris & cives, gravis pugna committitur, cæſisque multis, Roman[illegible]ntibus, Imperator victoria potitur. Poſt hoc facta cum [illegible]ibus pace, ab Urbe egreditur, captumque latronem quendam famoſiſſimum Th[illegible]gart nomine, ſuſpendio peremit. Inde per Pyrenæum in Franciam rediens, denuò [illegible] Ducem Ernuſtum privignum ſuum, conſilio Comitis Werenbarij rebellare [illegible]tent[illegible] audivit. Quem cenſur[illegible] ac [illegible]tibus regalis excellentiæ terra marique pulſum in ſyl[illegible] latitare coegit, ubi poſtmodum [illegible] ſatellibus Regis occiſus eſt, ejusque ducatum Hermannus frater ejus accepit.

CAP.

CAP. XXX.

De [illegible] Rodolphi Regis Burgundiæ, Burgundiaq́; data filio Im-[illegible]. Deſcriptio Galliarum.

EA t[illegible]dolphus Burgundiæ, ſeu Galliæ Lugdunenſis Rex moriens, Hen-[illegible] [illegible]oti ſuo regnum cum diademate, [illegible]que inſigni[illegible] [illegible]b[illegible]t ſtamen-to relı[illegible] [illegible] Gallias [illegible]nam [illegible]ant[illegible] [illegible]am Scri[illegible] teſtantur. Qua-rum c[illegible] tam in Italia int[illegible] Padum & Alpes diverunt [illegible] tranſalpinam [illegible]ero ſeu [illegible]ma[illegible], id eſt, Belgicam, Lugdunenſem, Celticam, Aquitaniam Celticæ part[illegible] Alii æque[illegible] [illegible] Celticam in Belgicam ponunt, & Aquitaniam tertiam per ſe conſtituunt. Unde [illegible]us h[illegible] [illegible]is tres [illegible]mates præ-eſſe volunt, Belgicæ Trevirenſem, Aquitaniæ Bituricenſem, tertiæ Lugdunenſem. Quod enim in Bel[illegible]ca contineatur C[illegible]lica, Oroſius ve[illegible] [illegible]tu., qui in [illegible]one orbis ter-rarum, eam in [illegible]oniam ſeu Provinciam Narbonenſem, cum juxta priorem diviſio-nem ad fontem Molæ ſeu ſylvam Arg[illegible]nam à Rheno protendatur, extendit: *Gallia in-q[illegible]ns, Belgica habet ab Oriente limitem fluminis Rheni & Germaniam, ab Euro Alpes Appenninas, à Meridie Provinciam Narbonenſem, a Circio Oceanum Britannicum, a Sep-tentrione Britannicam Inſulam. Idem de Lugdunenſi Gallia, Lugdunenſis dut aper lon-gum, & anguſtum inflexa, Aquitanicam provinciam ſemicingit. Hæc ab Oriente habet Belgicam, a Meridie partem Provinciæ Narbonenſis, qua Arelatum Civitas ſita eſt, & u-bi mari [illegible]iaſico Rhodani flumen accipitur.* Porrò de Aquitania, non ſicut de tertia par-te C[illegible]arum, ſed ejus Provincia loquens ſic ait: *Aquitania provincia obliquo curſu Ligeris fluminis, qui ex plurima parte terminus ejus eſt in orbem agitur. Hæc e [illegible]ircio O-ceanum qui Aquitanicus dicitur ſinus, ab Occaſu H[illegible]anias habet, & a Septentrione & Oriente Lugdunenſem, ab Euro & Meridie Narbonenſem Provinciam contingit.* Unde juxta hanc diviſionem, duæ tantum Comatæ Galliæ partes eſſe videntur, Lugdunenſis videlicet, & Belgica; i[illegible] a ut Aquitania non pars [illegible]tia, ſed una earum (ut dictum eſt) Pro-vincia ſit. ſicque Galliæ item trina diviſio cum Togata invenitur. Secundùm priorem enim Comata ſine Togata tres, juxta alteram cum Togata tres itidem inveniuntur divi-ſiones Galliæ. Quæ omnes, ut ſupra dixi, dum regno Francorum primitùs ſubjace-rent, poſt diviſæ, ſingulæ ſingulos Reges habere cœpere: illique, quòd Francorum ha-ctenus vocatur, juxta priorem diviſionem, Celtica, juxta ſequentem verò Aquitania & pars Belgicæ tantum remanſit.

Burgundia regnum ad Imperium, Gallia diviſio.

Arduennam

CAP. XXXI.

Rebellio Odonis in Gallia, expeditioque Imperatoris ſuper ipſum, ubi co[illegible]tur ad deditionem. Expeditio Imperatoris in Italiam, victoriaque ejus. Occiſio Odonis à fidelibus Imperatoris, captivitas Pontificum, excidium Parmæ, proceſſus Imperato-ris in Apuliam, victoriaq́ ibi, peſtilentia redeuntium, obitus-que Auguſti.

IGITUR dum Rudolphus Galliam Lugdunenſem Henrico tradere[illegible], Odo Celticæ [illegible]m[illegible], eo quod ſororius ejus eſſet, [illegible]a[illegible]tum regnum jure hæreditatis ad ſe pertinere [illegible]mans, armata manu ingreditur. Hoc eo tempore dum Imperator in ſubjugandis [illegible] quod nos per prolepſim ſupra di[illegible]us) moraretur, conti[illegible]t. Auguſtus er-[illegible] contumacia Odonis audita, in Burgundiam iturus circa natale Domini militem in-[illegible]urat: ſed dum propter nimium frigus proficiſci non poſſet, proxima æſtate rurſum [illegible]lias ingreſſus [illegible]: vaſtataque per tres continuas hebdomadas ferro ac flamma Odo-[illegible]rra, ille ſupplex venire compellitur, interpoſitoque jurejurando, de amplius præ-[illegible]um regnum quoquomodo laceſſat, Imperator revertitur. Anno ſequenti Rex [illegible]uo Burgundiam ingreſſus, omnes terræ illius Principes cum Lugdunenſi primate [illegible]itionem accepit, ducensque ſecum obſides terræ, in pace repedavit. Non [illegible]o poſt ad ſedandam ignobilis vulgi contumaciam, qui penè Principibus prævalue-[illegible], Italiam ingreditur, nataleque Domini celebrans, per Brixiam ac Cremonam [illegible]m venit, ejuſdemque Urbis Epiſcopum, eò quòd conjurationis erga eum factæ

Bellum Burgundicum.

factæ reus diceretur, cœpit, ac Pupioni Aquileienſium Patriarchæ cuſtodiendum commiſit. Epiſcopus verò clam elapſus aufugit. Ea propter Imperator Paſchate Domini Ravennæ celebratu verno tempore præfatæ civitatis territoria vaſtans, multa caſtra partim vi expugnans deſtruxit, partim in deditionem accepit. Inde Cremonam veniens, Romanum Pontificem obviam habuit: quem cum multo honore ſuſceptum & habitum dimiſit, & ipſe declinando calorem montana loca ſubiit.

Dum hæc aguntur in Italia, Odo comes ſacramento rupto, denuò Imperatori in Gallia rebellat. Cumque aliquod munitum ejus caſtrum quoddam Barrum nomine obſidione vexaret, a Gozelone Belgarum Duce, aliisque regni fidelibus occiditur, ac vexillum ejus in ſignum victoriæ Auguſto in Italiam mittitur. Ea tempeſtate Placentinus, Vercellenſis, Cremonenſis Epiſcopi, dubium utrum licite an ſecus, majeſtatis rei judicati, in exilium deportantur. Proximo dehinc Imperatore natale Domini Parmæ celebrante tumultu orto, dapifer Regis necatur. Qua de re commotus Princeps, omnium uſu Urbem impugnat. Civibus autem fortiter ſe defendentibus, ſed tamen impetum Regis diutius ferre non valentibus, fuſis multis, tandem miſera civitas crematur.

Parma igne deleta. Iisdem diebus Romanus Pontifex Mediolanenſium Archiepiſcopum, eò quòd Imperatori ſuo Domino injuſtè rebellaret, excommunicavit. Itaque Conradus Rex ſubacta ad plenum Italia citeriori, Appenninum tranſiens, Regiam Romam orationis gratia eunte, ac poſt ad ipſum revertente, ipſe Apuliam ingreſſus, ac terræ illius Urbes, Capuam, Beneventum, aliasque quàmplures pervagatus, per Adriatici maris oram domum remeare diſpoſuit: ſed cum per lætifera loca iter ageret, ex corruptione aeris plurimos de exercitu, & de claris Principibus perdidit. Mortui ſunt ibi inter alios Hermannus Dux, Reginæ filius, Kunigunda filij Regis ſponſa, Cona Francorum Dux, & alij quamplures. Unde quidam ex noſtris hunc rerum humanarum caſum deplorans, rhythmum in modum tragœdiæ ſimplici ſtylo compoſuit, qui ſic incipit:

Qui habet vocem ſerenam,
Proferat hanc cantilenam

Mors Conradi Imp. Non multo poſt reverſo ab Italia Imperatore, ſanctamque Pentecoſten in inferiori Trajecto Freſiæ Urbe celebrante, in ipſa ſolennitate infirmatus, XVII. regni, imperij verò XIV. anno, diem ultimum clauſit: ſepultisque ibidem inteſtinis ejus, reliquum corpus in Spirenſem Urbem deportatur, ibique in Eccleſia S. Mariæ humatur.

CAP. XXXII.

De Imperio Henrici, virtutibusq; ejus. De eventu ipſius in Boemia, triumphoq; ejus in Pannonia. De nuptiis ejus, & de morte Leopaldi Marchionis. De ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ. De depoſitione Gratiani, ac ſubrogatione Clementis: & quid Hiltebrandus inde ſenſerit.

Henr. 3. Imp. ANNO ab incarnatione Domini MXL. Henricus tertius ſupradictæ Giſilæ filius, qui patre vivente regnare cœperat, ipſe mortuo LXXXIX. ab Auguſto, ſolus regnavit, in ipſoque dignitas imperialis: quæ per longum jam tempus à ſemine Caroli exulaverat, ad generoſum & antiquum germen Caroli reducta eſt. Hic per omnia patrem in virtutibus non ſolùm æquaſſe, ſed & tranſcendiſſe perhibetur, regnum moderatiſſime gubernans. Verùm in principio regni ſui, dum Boemos reſiſtentes ſibi incautè bello peteret, plurimos de exercitu in abdytis ſylvarum clauſtris perdidit. Contra quos cum debitæ indignationis aculeos exerceret, gentemque præfatam multis malis attereret, tandem Ducem ejus in deditionem accepit. Ungaros quoque variis ac diverſis præliis premens, Petrum Regem eorum ab Ovone regno fraudulenter pulſum, intereeſſione Alberti Marchionis, cujus levir erat, exulem ſuſcepit, ac cum exercitu Pannonias ingreſſus, congreſſu habito, cum paucis incredibilem multitudinem Ungarorum fudit, Petrumque regno inſtituit. Unde rurſum eſt ille rhythmus Hermanni contracti de præfato triumpho, qui ſic incipit:

Vox

Vox hæc melos pangat.

Accepit autem nubiliſſimi Galliarum Principis, Pictaviæ ac Aquitaniæ Ducis ſororem Guilhelmi Agnetem in uxorem. Cumque ex more regio nuptias *Inglinheim* celebraret, omne balatronum & hiſtrionum collegium, quod (ut aſſolet) eò confluxerat, vacuum abire permiſit, pauperibusque ea quæ membris Diaboli ſubtraxerat, largè diſtribuit. In ipſa verò nuptiarum ſolennitate, triſtia lætis admixta ſunt. Nam illuſtriſſimus Alberti Marchionis filius Leopaldus adoleſcens, immatura morte omnium planctu rapitur, & à patruo ſuo Popione Treverorum Archiepiſcopo, in urbe Trevirenſi ſepelitur. Hic eſt Leopaldus, qui cum patre ſuo Alberto Marchiam Orientalem Ungaris eripuit, ac inter cætera virtuti ſuæ opera, exercitum Ovonis innumerabilem, fines ſuos ex improviſo vaſtantem, ſubitò correptis armis (quod tamen in omni conflictu etiam fortibus incautum eſt) penè funditus cum paucis delevit. Nuptiæ Auguſtales.

Circa idem tempus pudenda confuſio Eccleſiæ Dei in Urbe Roma fuit. Tribus ibi invaſoribus, quorum unus Benedictus dicebatur, ſedem illam ſimul occupantibus, atque ad majoris miſeriæ cumulum diviſis ſimul cum redditibus Patriarchis, uno ad ſanctum Petrum, altero ad ſanctam Mariam majorem, tertio, id eſt. Benedicto, in Palatio Lateranenſi ſedente, flagitioſam & turpem vitam, ut egomet in Urbe Romanis tradentibus audivi, duxere. Hunc miſerrimum ſtatum Eccleſiæ, religioſus quidam presbyter Gratianus nomine videns, zeloque pietatis matris ſuæ compatiendo, animadvertens, præfatos viros adiit, eisque à ſe de ſancta cedere pecunia perſuaſit, Benedicto redditibus Angliæ, quia majoris videbatur auctoritatis eſſe, relictis. Ob ea cives præfatum presbyterum tanquam Eccleſiæ Dei liberatorem, in ſummum Pontificem elegerunt, cumque mutato nomine Gregorium ſeptimum vocaverunt. Quod audiens Rex, procinctum movet in Italiam. Porrò Gratianus Regi apud Sutrium occurrens, ad leniendum ipſius animum, diadema precioſum obtuliſſe dicitur. Quem Rex primò, ut decuit, honorificè ſuſcepit, poſtmodum autem collecto Epiſcoporum conventu, à pontificatu pro nota ſimoniæ cedere perſuaſit, eique Suidegerum Babenbergenſem Epiſcopum, qui & Clemens, conſenſu Romanæ Eccleſiæ ſubſtituit. Hunc Gratianum Alpes tranſcendentem, ſecutum fuiſſe tradunt Hildebrandum, qui poſtmodum ſummus Pontifex factus, ob ejus amorem, quia de catalogo Pontificum remotus fuerat, ſe Gregorium VII. vocari voluit: & ſicut in Lucano habes: Schiſma Pontificium

Victrix cauſa diis placuit, ſed victa Catoni:

ita & huic Hildebrando, qui ſemper in Eccleſiaſtico rigore conſtantiſſimus fuit, cauſa iſta in qua ſententia Principis & Epiſcoporum prævaluit, ſemper diſplicuit. Exhinc Romana Eccleſia in electione canonica Pontificum, intantum infirmata invenitur, quòd iſte quatuorque ſequentes ab Imperatore ibi poſiti in catalogo inveniantur. Qualiter autem induſtria & opera præfati Hildebrandi ſub Leone juniore libertatem ſuam ex parte, ſub Alexandro verò plenè rehabuerit, ſicut probatorum virorum relatu cognovimus, infrà dicemus. NB.

CAP. XXXIII.

Henricus Romæ à Clemente coronatur, ac per Apuliam tranſiens in patriam venit: & qui poſtmodum ab ipſo Romanæ ſedi præpoſiti ſint, & qualiter Bruno, qui & Leo, ad Epiſcopatum venerit. De deditione Gotfridi & Balduini Ducum, & ſynodo celebrata, expeditione Ungarica. De irruptione Nortmannorum in Apuliam, tranſituque Leonis, ſubrogatione Teutonicorum Pontificum, morteq; Imperatoris.

ANNO ab incarnatione Domini MXLVII. Henricus Rex victorioſiſſimus, in die natalis Domini à Clemente coronatus, Imperatoris & Auguſti, XC. ab Auguſto, nomen ſuſcepit. Inde per Apuliam exercitum ducens, cum honore ad patriam revertitur. Eodem anno Suidegero mortuo, Popio Aquileienſium Patriarcha, in locum ejus ſubrogatur. Non multò poſt Petrus Ungarorum Rex, à quodam cliente ſuo Andrea nomine, oculis ac regno privatur. Popione quoque, qui & Damaſus, mortuo, Bruno, qui & Leo, Tullenſium Epiſcopus, Romanam Eccleſiam gubernandam ſuſcepit. Hic ex nobili Francorum proſapia oriundus, auctoritate regalis excellentiæ, ad Bruno de Epiſcopo Pontifex Rom.

ſedem beati Petri deſtinatus fuerat. Cumque aſſumpta purpura pontificali, per Gallias iter ageret, contigit eum Cluniacum venire, ubi forte tunc præfatus Hildebrandus prioratus, ut dicitur, obedientiam adminiſtrabat. Is Leonem adiens, æmulatione Dei plenus, conſtanter eum de incepto redarguit, illicitum eſſe inquiens, per manum laicam ſummum Pontificem, ad gubernationem totius Eccleſiæ violenter introire. Verùm ſi ſuis ſe credere velit conſiliis, utrumque & quòd majeſtas imperialis in ipſo non exacerbetur, quodque libertas Eccleſiæ in electione canonica renovetur, ſe policetur effecturum. Inclinatus ille ad monitum ejus, purpuram deponit, peregriniqoe habitum aſſumens, ducens ſecum Hildebrandum, iter carpit. Igitur ad Urbem uſque venientes, conſilio Hildebrandi à clero & populo Bruno in ſummum Pontificem eligitur, ſicque utcunque Romana Eccleſia ad faciendam electionem informatur. Imperator Belgicam ingreſſus; Gotfridum & Balduinum Duces ad deditionem coegit. Poſt hoc ſynodus Moguntiæ celebratur, in præſentia ſummi Pontificis Leonis, & Imperatoris. Rex iterum ad comprimendam Andreæ, qui ejecto Petro Ungarorum Regnum invaſerat, contumaciam, Pannonias ingreditur: ſed latitantibus undique incolis terræ, & victui neceſſariis vel reconditis, vel contaminatis, militem ibi ſuſtentare non valens, cunctis tamen vaſtatis revertitur. Anno ſequenti denno Pannonias boſtiliter petens, ſummum Pontificem Leonem ſecum duxit.

Normanni in Apuliam. Ea tempeſtate Normannorum gens inquietiſſima, Roberto Guiſcardo Duce, humilis conditionis viro, ſed ſtrenuiſſimo, Apuliam irrupit, multiſque malis, fraude & vi incolas terræ afflixit. Quos dum Leo Papa cum militia ad Urbem rediens, Eccleſiæ & Imperii finibus coercere vult, commiſſo prælio, cæſis multis fugere Beneventum compellitur. Tanta verò ſtrages utrorumque ibi facta fuit, quòd acervus ex oſſibus mortuorum compactus, hactenus ab indigenis illic monſtratur. Anno dehinc proximo Leo Papa moritur, & in Eccleſia beati Petri Romæ humatus, miracolis clarus habetur. Cui Gebehardus Eiſtetenſis, qui & victor, ſucceſſit, & illi Stephanus idem natione Teutonicus. Imperator rurſum Italiam ingreſſus, Beatricem Mathildæ matrem, conſanguineam ſuam, marito ſuo Bonifacio Marchione defuncto, ſecum reduxit. Ipſe verò non multò poſt in termino Saxoniæ & Thuringiæ, in loco qui dicitur Botfeld, infirmatus, publicè culpas ſuas recognoſcens, XVII regni ſui, imperii verò XI. anno diem ultimum clauſit, ac juxta patrem humatus eſt. Cæterum tam ejus quàm patris ſui actus & virtutes Hermannus Contractus in libello quodam qoem ipſi deſtinavit, luculenter ſatis diſſeruit.

CAP. XXXIV.

De Imperio Henrici, matriſq; ejus Agnetis. De liberatione Romanæ Eccleſiæ, ac rebellione Saxonum. De morte Alexandri, ſubrogationeque Gregorii VII. & ſchiſmate inter regnum & Sacerdotium orto. De virtutibus ejuſdem Sacerdotis, inſtitutiſq; ſalubribus. De pugna Saxonum & Regis.

Henr. IV. Imp. ANNO ab incarnatione Domini MLVII. Henricus quartus Henrici filius admodum puer, patri in regnum ſuccedens, XCI. ab Auguſto regnare cœpit. Hic primò ſub cuſtodia matris ſuæ Agnetis imperatricis fuit, ipſaque per aliquod tempus prudenter ac ſtrenuè Imperium rexit, poſtmodum conſilio quorundam matri alienatus, per ſe regnavit: quod ſeminarium maximæ diſſenſionis fuit. Porrò nobiliſſima Imperatrix, mutationis rerum intuitu, ad monaſterium Fruteriam religioſè vivens, ſe contulit, ac inde Romam veniens, & per aliquod tempus ibidem manens, vita deceſſit, & in Eccleſia beatæ Petronellæ honorificè in tumba marmorea ſepulta eſt.

His diebus Alexander primò Lucenſis Epiſcopus, poſt communi voto & electione in ſummum Pontificem promotus, Eccleſiam jam diu ancillatam in priſtinam reduxit libertatem * Carolumque Parmenſem Epiſcopum, armata manu, ſedem Romanam occupare volentem, conſtantiſſimè repreſſit. Unde de ipſo in palatio Lateranenſi ſcriptum reperi:

** alij Cadolum vocant.*

Regnat Alexander, Carolus cadit, & ſuperatur.

Itaque cùm (ut ſæpe dixi) diadema regni à ſacerdotali gladio feriendum foret, in ſe-

ipſum

[illegible] ibusque bel[illegible]on [illegible] ianibus, conſ[illegible] ſunt, [illegible] m [illegible] a [illegible] ip [illegible] R[illegible] Anno[illegible] [illegible]nſi. H[illegible] p[illegible] Epiſ[illegible]pis, pera[illegible] eve[illegible] nec[illegible] ſum Pon-[illegible] [illegible]egem d[illegible] [illegible]oma, abſque [illegible], quæ ei ob-jecta [illegible] Ea[illegible] Saxo[illegible] [illegible]piam diu corde mal[illegible] a[illegible] plus ce[illegible]re[illegible]s, manifeſt[illegible] Regi rebellant, caſtellaque ac munition[illegible]s quas ibidem fecerat, [illegible]

An[illegible] Al[illegible]ander vit[illegible] & S[illegible] functus deceſſit, ſedemq[illegible] Hileprando [illegible]oſuo qui G[illegible] [illegible] eſt, re[illegible]quit. Exhinc ſchiſma gr[illegible]m, qu[illegible]d abſque [illegible]on[illegible] R[illegible]is per[illegible]onem co[illegible]ſtitutus fu[illegible]r[illegible]t, oritur. Ipſe autem qui [illegible] temporis ad libertatem Eccleſiæ obt[illegible]nendam privatus laboraverat, jam [illegible]cer[illegible] [illegible]nitatem p[illegible]ovectus, a cœpto [illegible] [illegible]gnu[illegible]ucens, tam[illegible] hoc, [illegible] ſimoni[illegible] ex[illegible]rpan[illegible], ac incontinentia cler[illegible]rum r[illegible], pluri[illegible] [illegible]t. D[illegible]que non ſolum Regem pro ejuſmo[illegible] ad ſyno[illegible] reſponſa crebrò v[illegible] & datis [illegible]ecretis, cl[illegible]ricorum à ſubdiaconatu & ſuprà, connubiam o[illegible] R[illegible]o cohibuit, formaque gregis factus, quod verbo [illegible], exemplo demo[illegible]: ac [illegible] per omnia athlet[illegible], murum ſe pro domo Domini ponere non timuit. R[illegible] ex [illegible]m[illegible]bus regni viſceribus contract[illegible] cop[illegible]is, Saxones bello petit, comm[illegible] [illegible] ſ[illegible] fluvium U[illegible]ſtrio prælio, cæſiſque [illegible]traque parte multis, cruenta tan[illegible] [illegible]at[illegible] ceſſit. C[illegible]ciderunt in hoc conflictu Gebehar[illegible]us pater Lotharij, [illegible]p[illegible] [illegible]um Re[illegible]uit, Ernuſtus Marchio, Albert[illegible], cujus ſupra mentio habita eſt [illegible]us, [illegible] al[illegible] [illegible]numerabiles.

Gregorius VII. Pontif.

CAP. XXXV

De viſ[illegible] cometa, & expugnatione Angliæ. De nuptiis Regis, ſententiaque in eum à ſummo Pontifice data, depoſitis ſuper eum Reg[illegible]us, & in brevi oc[illegible]iſis.

ANNO ab incarnatione Domini MLXVI. ſtella quæ cometes dicitur viſa, effectu non caruit. Eodem enim anno Guilhelmus Normanniæ comes, Britanniam majorem, quæ nunc Angli[illegible] [illegible]icitur, occiſo Rege ejus Heraldo, expugnavit, totaque in ſervitutem redacta provincia, ac No[illegible] [illegible]onis ſibi poſitis, illo tempore regnavit. Anno ſequenti Rex Bertam Ottonis Italici Marchionis filiam uxorem accipiens, nuptias apud Triburias celebravit. At Romanus Pontifex Regem ſæpe vocatum excommunicavit, ejusque ut dicitur, conſilio & auctoritate Rudolfus Alemannorum Dux, à quibuſdam Principibus Rex creatur. Quo non multo poſt, in publico bello occiſo, atque Hermanno Lothariogiæ Principe ſibi ſubſtituto, & ipſe non multo poſt [illegible] fidelibus Regis occiditur. Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum geſta, & nuſquam invenio quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum vel regno privatum: niſi fortè quis pro anath[illegible]mate habendum ducat, quòd Philippus ad breve tempus à Romano Epiſ[illegible]opo, inter pœnitentes collocatus, & Theodoſius à beato Ambroſio propter cruentam cædem, à liminibus Eccleſiæ ſequeſtratus ſit.

Nuptiæ Henrici IV.

[illegible] [illegible] primus [illegible] communicat[illegible] [illegible]

CAP. XXXVI.

Excurſus, qualiter intelligi poſſit quod in Daniele legitur, lapidem ex[illegible]um de monte ſine manibus, ſtatuam in ped[illegible]us, qui ex parte [illegible]erre[illegible], ex parte fictiles erant, perc[illegible]ſſiſſe. Mala temporis illius, obitusque Gregorij, & terminus libri.

HIC quod ſuprà diſtuli, ſolvendum puto, quòd Romanum Imperium ferro in Dani[illegible] comparatum, pedes ex parte ferreos, ex parte fictiles habuit, donec à [illegible]e præciſo [illegible]e m[illegible]nte ſine manibus, exciſum ſubruetur. Quid enim aliud [illegible] ſine [illegible]is [illegible]ent[illegible]ntiæ præjudicio [illegible] lapidem ſine manibus exciſum, quam Eccl[illegible]ſi[illegible] in ca[illegible]o[illegible]p[illegible] [illegible]n [illegible]car[illegible]ali commixtione ex Spiritu ſancto conceptum, virgine [illegible] ipſam quoque ſine humana operatione, & ex Spiritu & aqua regeneratam [illegible] dixerint

Dan. 2.

dixerim? Quæ virgo ſpec[illegible]ſa, quia ſine mac[illegible]la, in [illegible]ovum hominem [illegible] cula regeneratos, ideoque ſine ruga, ſic quondie virgo manens [illegible] parit populum. Sicut mater capitis ejus virgo manens [illegible]ontra [illegible] ac ſpecioſum ed[illegible]t partum: ſic de v[illegible]rginitate gaud[illegible]ns, ut tamen [illegible] maneat. Hoc nimirum regnum circa finem ſuum, quem pedes [illegible]igni[illegible]cant, ferreum pr[illegible]pter Martem, fictile propter conditionem, in ea pa[illegible]e quæ infirmio[illegible] fuit, percuſſit [illegible] dum Regem orbis non tanquam orbis Dominum vereri, ſed tanquam de limo pe[illegible] humanam conditionem factum fi[illegible]lem [illegible] gladi[illegible] anathematis fer[illegible]re decuir. Ipſa verò quæ antea parva fuit & humilis, in quantum m[illegible]ntem exer[illegible]ver[illegible]t, ab omnibus jam videri poteſt. Quanta autem mala, quot bella, bel[illegible]rumque diſcrimina inde ſub[illegible]e- 08
cuta ſint, quoties miſera Roma obſeſſa, capta, vaſtata, quòd Papa ſuper Papam, ſicut Rex ſuper Regem poſitus fuerit, tædet memorar[illegible]. Denique tot mala, tot [illegible]chiſmata, tot tam animarum, quam corporum pericula, hujus temp[illegible]ſtatis turbo i[illegible]volvit, ut ſolus ex p[illegible]rſecutio[illegible]is immanitate, ac tempo[illegible]is diutu[illegible]n[illegible]tat[illegible] ad humanæ in[illegible]eriæ [illegible] felitatem ſufficeret comprobandam. Unde a quo[illegible]am Eccleſiaſtico Scriptore, denſi[illegible]ſimis Ægypti tenebris comparatur. Præd[illegible]ctus [illegible]nim Pontifex Gregorius, a Re[illegible] Urbe pellitur, Gibertusque Ravennatenſis Epiſcopus in l[illegible]cum ejus ſubtrud[illegible]tur. P[illegible]rò Gregorius Salerni manens, appropinquante vocationis ſuæ t[illegible]mpore, dixiſſe f[illegible]r[illegible]: Dilexi juſtitiam, & odi iniquitatem, propterea mo[illegible]ior in exi[illegible]io. Quia ergo in Principe ſuo regnum ab Eccleſia præciſum graviter pe[illegible]cuſſum fuit, Eccleſi[illegible] qu[illegible]ue tanto 10
paſtore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui ze[illegible]i ac [illegible]uctoritatis erat, orbata, dolorem non modicum habuit. Tanta mutatione, t[illegible]nquam a perfectione ad defectum vergente tempore, ſexto Operi finem imponamus, ut a[illegible] [illegible]pœnarium, requiemque animarum, quæ miſeriam præſentis vitæ ſubſequitur, Deo du[illegible]re properemus.

LIBRI SEXTI FINIS.

OTTO-

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM

LIBER SEPTIMUS.

PROLOGVS.

[illegible] MN[illegible]S homo ad [illegible]rationis capax eſt, ut au[illegible]orem ſuum Deum cognoſ[illegible], [illegible] aque ſua caeco corde non tranſeat, ſurdis auribus non audiat. [illegible]mque ad hoc hominem creatum [illegible] forma [illegible]que [illegible] non inmodum [illegible] animantium [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible]icienda [illegible]bimus, probat. [illegible] etiam homo ad imaginem creat[illegible] ſui [illegible], mate[illegible]iam inveſtiganda veritatis no[illegible] in creaturis [illegible] pul[illegible] [illegible], ſed & in [illegible] lumen vultus Domini ſuper ſe [illegible] natum ha[illegible] inveniet. Proinde non [illegible] quidam Deum ne[illegible] mundum, ſed potenti[illegible] ma[illegible]ſtate qua non erant, [illegible] providentia creata gubernare, bene[illegible] [illegible] gubernata con[illegible]are [illegible] modo datur [illegible] quod quilibet ſapiens & bonus [illegible] bene[illegible] & ample[illegible]tur. Quod [illegible] homo immutabilitati ſubjacen[illegible], participatione, imo de[illegible] ne ſapient[illegible] ſapiens, participatione [illegible] imo denominatione [illegible] bonus, facere [illegible] quat [illegible] Deus [illegible] immutabil[illegible] ſua ſapientia ſapiens, ſolus bonus ſua bonitate, & idcirco ſe in bonus facere [illegible] eſt? Unde e[illegible] illud An[illegible] Duo [illegible] quæ Deus amat cr[illegible]turam ſuam, ut ſit, & ut maneat. Ut eſ[illegible] quod m[illegible], Spiritus Domini [illegible]ebatur ſuper aquas. Ut autem maneret, Vidit Deus cun[illegible] [illegible] & [illegible]nt valde bona. Si ergo Deus quæ fecit diligit, nihilque eorum quæ [illegible] fieri poſſunt, ſi poteſtates omnes ordinat: multò magis regna, per quæ [illegible], eorumque mutationes [illegible] permittit. Quod ſine odio, ſine invidia [illegible], no[illegible] ſum ex hoc quòd ab optimo, juxta Platonem, longe invidia relegatur, [illegible] per hoc, quod auctor & creator omnium, nihil eorum quæ fecit, odi[illegible] pote[illegible] [illegible]. Unde in libro Sapientiæ pulchre de ipſo dicitur: Misereris omnium Domine [illegible] nihil [illegible] eorum [illegible] eſt. Et rurſum: Tu autem Domine cum tranquillitate ju[illegible] omnia. [illegible] mundus tranſit, quod tam miſerabiliter variatur, cum [illegible] ut dixi [illegible] non po[illegible]. non [illegible] [illegible]ter, quia miſeretur omnium: non ex odio, quia nihil eorum odit [illegible] nec extra, quia cum tranquillitate judicat: ſed juſto ejus judicio cauſaque, quæ et [illegible] latet, nobis [illegible] tamen ce[illegible]itur, [illegible]. Nullum enim malum auct[illegible] bonitatis, & [illegible] pietate fieri permittere credendus eſt, præter id quod quamvis in ſeipſo noceat, unive[illegible] p[illegible]eſt. Quod in malo Iudaicæ gentis conſiderari poteſt: quia illo excæca[illegible] populo, univer[illegible] gentium lumen veritatis accepit. Sic & regnorum mutationes, & ad ultimum imminutiones, quis [illegible] ſequatur quia non ſine grandi ſcandalo dicere poſſumus, Deo, apud quem nihil [illegible] effluere poteſt, relinquamus. Non deſunt tamen qui dicant, Deum ad[illegible] regnum imminui voluiſſe, ut Eccleſiam exaltaret. Regni quippe viribus ac beneficentia R[illegible] exaltatam & ditatam nemo ambiget Eccleſiam: conſtatque non prius eam in tantum regnum humiliare potuiſſe, quam ip[illegible] ob amorem Sacerdotii [illegible] ac viribus exhauſto, non ejus tantum, [illegible] ſpiritali, ſed ſuo proprio materiali [illegible] gladio percuſſum deſtruetur, quod judicare, vel diſcutere, ſupra [illegible] vires [illegible]. Videntur tamen cu[illegible] pandi Sacerdotes per omnia, qui regnum ſuo gladio, quem ipſi ex [illegible] eorum habent gratia, ferire conantur, niſi forte David imitari cogitent, qui Philiſthæum primo virtute Dei ſtravit, poſtmodum proprio gladio jugulavit. Verum quia regno decre[illegible] Eccleſia (ut di[illegible] [illegible]ravium æterna patria, ac poſt [illegible] præſentis laborem, requiem [illegible]tura, in præſenti quoque in magnum montem creſcens, in magna auctoritate ſtare cœpit, [illegible] [illegible], præ[illegible]tim cum ad noſtra tempora, recentemque memoriam ventum ſit, [illegible] rerum temporalium, quam profectu ſpiritualium, mundi contemptum proden[illegible] [illegible] dicenda reſtant.

Sep. 11. Orat.

Eccleſia à Regibus ditata.

Improbans eos per quos perſecutio deprimuntur.

[illegible] autem p[illegible] hæc verba nos Chriſtianum Imperium ab Eccleſia ſeparare putet, [illegible] Dei, Sacerdotalis & Regales eſſe no[illegible] [illegible]. memineritque nos [illegible], à temp[illegible] Theodoſii Senioris uſque ad tempus noſtrum, non jam de duabus civi-

 tatibus,

tatibus, im [illegible] una p[illegible] ſia, ſed permixta hiſtoriam tex[illegible] Quo[illegible] tempera-mentum propter hære[illegible] communicatos ex Regibus, po[illegible]imus. Alii enim Chri-ſtiana fide, et [illegible] opere qua[illegible] edunt non ſequuntur in Eccleſia ſecundum præſentem ſtatum computa[illegible] dos [illegible], nemo qui [illegible] ſagenam Domini mal[illegible] bonos continere [illegible], dubitat. Non enim di cerni p[illegible] ſunt [illegible] præ[illegible] Eccleſia tantum quamani eſta ſunt judicante Deo ſolo, qui novit qui ſ[illegible] ejus, cujus ventilabrum in manu ejus, merita ſingulorũ penſante. Porrò Eccleſiam, Eccl[illegible] ſi[illegible] cas perſonas, id eſt, Sacerdotes Chriſti, eorumque ſ[illegible]ces, tam ex uſu lo-cutionis, quàm [illegible] conſideratione potioris partis diximus: non ignorantes [illegible] quod & ipſi ſi reprobam vitam [illegible]xerint, ad civitatem Dei in æternum non pertinebunt.

OTTONIS CHRONICORUM
LIBER SEPTIMUS.

CAP. I.

De electione Victoris, conſecrationeque ejus, & morte.

DEFUNCTO Salerni beatæ memoriæ ſummo Pont[illegible]ce Gregorio, Eccleſiaque in ſummo diſcrimine poſita, eò quò[illegible] C[illegible]be[illegible] [illegible] Imperatoris Romanam ſedem & Urbem occupaſſe[illegible], Abbatem Caſſin[illegible], Cardin[illegible]m Deſiderium, qui & Victor, invitum pa[illegible] de Romanis [illegible] Sac[illegible]otij ſummi trahunt, corruptiſque pecunia Leoninæ Urbis cuſtodibus, ob metum ſchiſmati[illegible], nocte conſecrandum in Eccleſiam beati Petri inducunt. Ubi profluv[illegible] ventris corre[illegible]tu[illegible], moxque Urbem egreſſus, rebus humanis in brevi exceſſit, ac Ottoni H[illegible] Epi[illegible], qui & Urbanus, Eccleſiæ regimen reliquit.

CAP. II.

De expeditione Hieroſolymitana ſub Urbano, exitu, progreſſuque ipſorum. De captione Antiochiæ.

Belli ſacri initium.

EA tempeſtate, regnante, adhuc Henrico quarto Romæ, Conſtantinopoli Alexi[illegible], ubique terrarum juxta Evangelium, gens contra gentem ſurrexit, Orientaliſque Eccleſia gravem à Paganis perſecutionem paſſa fuit. Civitas etiam ſancta à gentibus conculcabatur, ſepulchrum tantùm Domini ab eis, quæſtus duntaxat gratia, in magna veneratione habebatur. Itaque Chriſticolæ qui miſerabiliter illic ſub tributo vivebant, ſimul cum Alexio Conſtantinopolitano Imperatore, miſſis ad Urbanum Papam Epiſtolis, auxilium flagitabant. Qui ſuper afflictione populi Dei motus, laborioſa via in Galliam profectus eſt, habitoque ibi Concilio, verbo ſanctæ prædicationis circiter centum M hominum ex diverſis nationibus in militiam Chriſti coadunavit, præfectis ſibi ducibus Gotfrido Lotharingienſi, Roberto Flandrenſi, R[illegible]imundo Comite de ſancto Ægidio, Hugone fratre Philippi Regis Galliæ, aliiſque nobi[illegible]bus, & viris bellatoribus, quorum omnium curam venerabili Podienſi Epiſcopo commiſit. Hæc fama commovit diverſos populos, & ignotos, ſcilicet, ex Aquitania, atque Normannia, Anglia, Scotia, H[illegible]bernia, Britannia, G[illegible]litia, Gaſchonia, Gallia, Fland[illegible]ia, Lotharingia, Burgundia, cæteroſque populos non ſolùm terram, ſed & inſulas maris, ac ultimum oceanum inhabitantes. E quibus tam ignotæ & lingua, & moribus, & operibus vitæ ſunt gentes, ut alij tantùm pane & aqua, alii pro omnibus utenſilibus argento uti dicerentur. Hi omnes è diverſis nationibus & linguis in unum corpus adunati, crucem in veſtibus portantes, crucis CHRIS[illegible]I diſcipulos verbo & opere ſe fore prædicabant: ac crucis virtute confiſi contra inimicos crucis in Domino dimicaturi, iter, Gotfrido Duce, in Orientem aggrediuntur. Verùm Orientales Francos, Saxones, Thuringos, Bajoarios, & Alemannos propter ſchiſma, quod eo tempore inter regnum & Sacerdotium fuit, hæc expe[illegible]io [illegible]inus permovit. Fuere quidam tamen ex eis, qui falſa ſpecie religionis, eandem militiam aggrederentur: inter quos Emicho quidam

quidam Comes de partibus Rheni, uſurpans ſibi ducatum ferè XII. millium, Judæos ubicunque reperit, vel delere, vel Eccleſiæ incorporare ſatagebat. In Pannonia itaque incolis tranſitum in arctis locis prohibentibus, ad propria redire coguntur. At Gotfridus & cæteri prænominati Duces, Deo propitio Bulgaria, quamvis difficulter, permeata, Conſtantinopolim pervenere, ubi multa dolis Alexij Imperatoris perpeſſi, dum ſeditione orta, mortis periculum evaſiſſent, ponte Urbis Regiæ expugnato, ſuburbia ejus deſtruxerunt. Inde recenſitis abſque parvulis & mulieribus CCC. M. pugnatorum, Nicæam catholicæ fidei quondam turrem, devenere, eamque fugato Principe Paganorum Solomannno, cepere, captamque Imperatori tradidere. Deinde progredientes, maritima Rutenorum attingunt, ubi tanta uſi ſunt rerum humanarum abundantia, ut aries nummo, bos ſiclo, teſte Roberto Comite, venundaretur. Principes quoque ſeu reges Sarracenorum occurrentes ſibi, opitulante Deo oppreſſerunt. His elati ſucceſſibus, Antiochiam Syriæ metropolim obſidione cingunt. Ubi per IX. menſes morantes, deficiente exercitu, ac exhauſtis copiis, plurimùm humiliantur: Dominus ergo afflictionem populi ſui aſpiciens, Urbem cum copiis Turcorum, in manus eorum tradidit.

CAP. III.

Legatio Sarracenorum ad Gotfridum Ducem, deſcriptioque antiquæ ac novæ Babylonis.

CIRCA idem tempus Chriſtianis in obſidione Antiochiæ morantibus, cunctis Orientalibus populis terrore perculſis, Ægyptiorum Regis, qui vulgo Babyloniorum putabatur, legati ad Gotfridum Ducem veniunt, eique auxilium contra Turcos, qui tunc Hieroſolymam cum tota Palæſtina Sarracenis ablata tenebant, in dolo promittunt. Eſt enim antiquæ Babylonis (ut à probatis transmarinorum viris cognovimus) pars adhuc habitabilis, Baldach dicta: pars, ut in Prophetia habes, deſerta & invia, per X. milliaria uſque ad turrim Babel extenſa. Ipſa autem quæ inhabitatur, & Baldach vocatur, maxima eſt, & populoſa: & cum de Imperio debeat eſſe Perſarum, ſummo Sacerdoti ſuo, quem ipſi Caliph dicunt, à Regibus Perſarum conceſſa: ut & in hoc quædam habitudo, ſicut ſæpe jam dictum eſt, inter Babyloniam & Romam eluceat: quia quod hic à Chriſtiano Imperatore, ſummo noſtro Pontifici in Urbe Roma traditum eſt, hoc ibi à Paganis Perſarum Regibus, quibus ex longo tempore Babylonia ſubjacuit, eorum ſummo Sacerdoti indultum eſt. Ipſi verò Perſarum Reges, ſicut & noſtri Urbem Regiam, velut Aquiſgrani, Egbatani, quam Arphaxat in libro Judith fundaſſe legitur, lingua eorum Hani dictam, C. vel amplius, ut volunt, pugnatorum millia habentem, ſedem regni conſtituerunt, nihil ſibi de Babylone, præter nomen Imperij reſervantes. Porrò ea, quæ nunc vulgo, ut dixi, Babylonia vocatur, non ſuper Eufraten, ut illi putant, ſed ſuper Nilum circiter ſex diætas ab Alexandria poſita eſt, ipſaque eſt Memphis, à Cambyſe filio Cyri olim Babylonia vocata. Et ibi Rex Ægyptiorum, quamvis caput regni ſui Alexandria ſit, propter hortum balſami morari dicitur. Quod etiam ex hoc perpendi poteſt, quia cum in utraque Chriſtiani, ſed ſub tributo, maneant Urbe, Memphorum Epiſcopus, Alexandrinorum Patriarchæ jure Eccleſiaſtico ſubditus eſt. Quem non Aſſyriis ſeu Babyloniis, ſed Ægyptiis & Africanis ex prima inſtitutione, & Nicæi Concilij auctoritate prælatum fuiſſe invenimus.

Baldach Urbs ad Tigrim.

ND.

Babylon nova.

CAP. IV.

Item legatio Gotfridi ad Regem Babylonicum, fraus Sarraceni, afflictioque populi Dei, victoriaque ſubſequens, & pòſt fames: expugnatio Urbis Hieruſalem.

ITAQUE præfati Regis legatis Duci Gotfrido præſentatis, lectiſſimi proceres Francorum (ſic enim omnes Occidentales populos, ob antiquam gentis illius dignitatem, ut puto, & virtutem, Orientales appellare ſolent) Babyloniam deſtinantur. Barbari eorum fortitudinem, proceritatem, habitum, inceſſum, elegantiam virorum mirantes, eos Deos eſſe, non homines affirmabant. Proinde habito Concilio, Babyloniorum Rex ductis ſecum Francorum legatis, Hieruſalem obſedit: præfatosque heroas in medium producens, ſe cum eis fœderatum dicit: & ſic eorum potius quàm ſuo terrore civitatem

deditio-

deditionem accepta, Turcis expulſis, Sarracenos ibi collocavit. Inter hæc Chriſtiani capta Antiochia, ut diximus, Deum non dignè glorificantes, tanta Sarracenorum multitudine cinguntur, ut priorem ubertatem tam intolerabilis ſequeretur fames, quòd & ab humanis carnibus vix abſtinerent. Itaque contritionem populi ſui miſericors Dominus clementer animadvertens, ac intuitu gratiæ luæ conſiderans, lanceam ſacram, qua Chriſti filii ſui latus in paſſione perforatum legitur, usque ad id tempus incognitam, ſuperna revelatione fidelibus ſuis monſtravit. Cujus fiducia Chriſtiani, quamvis fame attenuati, egreſſi, Sarracenos non ſua, ſed virtute Chriſti fuderunt. Inde in Syriam profecti, Barram & Marram Urbes ceperunt. Ubi moram facientes, tanta rurſus famis inopia narrantur attriti, ut humana quoque corpora jam fœtentia comederent. Pòſt contra civitatem Sanctam jam à Sarracenis inhabitatam, aciem dirigunt. Quam obſidione clauſam, cum capere non poſſent, habito conſilio, humilitatis Magiſtrum imitantes, nudis eam pedibus circuire diſponunt. Igitur octava, id eſt, ea qua diviſio Apoſtolorum celebratur, die, civitas capitur, ac hoſtes qui ibidem reperti ſunt, tanta ſtrage cęduntur, ut in porticu Salomonis ſanguis interfectorum noſtris ad genua usque atringeret equorum. Et nota, quòd pulchrè poſt humiliatum populum Dei, precesque ad Dominum fuſas, octava die civitas Sancta à gentibus conculcata, à noſtris obtinetur. Sicut enim Hiericho ſub obſervatione Sabbati, à priore populo ſeptimo die, ſic & hic à Chriſtiano populo, octava tanquam abolita lege ac Sabbato, reſurrectionis die ſequente, Hieruſalem girata expugnatur. Exhinc Hieruſalem, & ſepulchrum Domini à noſtris poſſidetur.

Hieroſolyma à Chriſtianis capta.

CAP. V.

Dolus item Babylonici Regis, victoria noſtrorum, reditus primatûm, ducatusque Gotfridi ſuper eos qui remanſerant.

PORRO Mempheorum ſeu Alexandrinorum Rex, qui Babyloniorum Admiraldus à peregrinis vocatur, apud Aſcalonem manens, ducens ſecum Francorum legatos Antiochiam, eo quo & Urbem Sanctam dolo capturus, iter flectit. Chriſtiani verò relictis in Urbe ſarcinis & infirmis, contra Sarracenos procinctum movent. Cumque infinitam multitudinem hoſtium conſpexiſſent, fuſis ad Dominum precibus, audacter eos cum pauciſſimis aggrediuntur. Et mirum dictu, Dei qui poteſt omnia, virtute, cum quinque millibus equitum, & XV. millibus peditum, C. millia equitum, & CCC. millia peditum terga vertere compellunt, ac ſpolia multa diripiunt. Ceciderunt in hoc prælio ex Sarracenis plus quàm C. M. gladio, duoque M. ſuffocata circa portam Urbis narrantur: innumeri etiam ſubmerſi, ſeu ſpinis obruti feruntur. Peracta verò victoria, reverſis ad propria primoribus, Gotfridus ducatum eorum qui remanſerant, ſtrenuiſſimè rexit. Hic etiam inter Francos, Romanos, & Teutonicos, qui quibusdam amaris & invidioſis jocis rixari ſolent, tanquam in termino utriusque gentis nutritus, utriusque linguæ ſcius, medium ſe interpoſuit, ac ad commanendum multis modis infirmavit.

CAP. VI.

Quomodo Urbanus ejecto Giberto, ſedem receperit, ipſeque moriens Paſchali eam reliquerit.

VERUM Urbanus à Concilio Claremontenſi regreſſus, auxilio eorum quos ad Hieroſolymitanum iter accenderat, Gibertum ab Urbe, excepto caſtro Creſcentii ejecit, ſedemque propriam recepit. Inde per Apoliam & Calabriam, Siciliam, quas tunc Nortmanni inhabitabant, ingreſſus, pecuniam magnam collegit: ſicque ad Urbem regrediens, corruptis eis qui caſtrum Creſcentii ſervabant, muneribus, Giberto tam Urbe quàm caſtro expulſo, liberè tota potitur Urbe. Ipſe verò non multo pòſt rebus excedens humanis, Paſchali cathedram reliquit.

CAP. VII.

De morte Gotfridi, & regno fratris ſui Balduini. De morte Giberti ſchiſmatici, Conradique Imperatoris filij. De ſecunda transmarina expeditione, exituque ejus, ac martyrio Thiemonis Epiſcopi.

ANNO ab incarnatione Domini M C. cum ex omnibus mundi partibus ad Hieruſalem terreſtrem, cœleſtis typum gerentem, fideles orationis cauſa confluerent,

ex … ac mortuis, Gotfridus quoque gloriosiſſimus Dux, infau… poſt … catus ſui annum raptus, in Eccleſia juxta ſepulchrum Domini … qu… Balduinus, … oritate ſummi Pontificis, Regio numine ſublimatus … bro… igna v… ac prodigia, … ter aque circa hæc tempo… vi… a, tam ſchiſmate … qu… Hieroſolymitanum portendentia, ab … poſit … ſuffi… tant. Eo tempore … bertus … iens, horribili … ſimati tanquam denſiſſimi Ægypti tenebris, finem impoſuit. Anno ſequenti Conradus Henrici Imperatoris filius Chriſtianiſſimus, cui Pater Ital… miſerat, IX. … quo a Patre diſceſſerat anno, immatura morte præventus, diem ob… n … ivit te Florentia Tuſciæ, honorificè ſepultus eſt. Eodem anno Guilhelmus Comes Pictavienſis, & Dux Aquitaniæ, Themo Juvanienſis Archiepiſcopus, … uel… o Noricorum Dux, qui in guerra cum Imperatore Friſingenſem & Auguſtenſem deſtruxit Urbes, Itha Marchionisſa Leopoldi Marchionis Orientalis mater, Guilhelmus, Stephanus It… lici Barones, cum multis ex Aquitania, Germania, Italia, Hieroſolymam, per Ungariam & Græciam pergunt, quos Alexius Imperator in ar… locis fraudulenter exp… tos, pene omnes crudeliter extinxit, elegantioribus ex eis captis, & Memphitorum Regi ſeu Admiraldo præſentatis. Quam hiſtoriam miſerabiliter ac luculenter in modum tragœdiæ quidam ex his, qui ſe eidē expeditioni interfuiſſe teſtatur, executus eſt. Comprehenſus inter alios venerabilis præſul Thiemo, ad idololatriam, ut tradunt, à Rege angar… tur. Ille indicias petens, phanum ingreſſus, animi & corporis viribus robuſtiſſimus, idu… quæ adorare debuit, non Deos, ſed opera manuum oſtendens, in fruſtra comminuit. Ob ea productus, ac exquiſitis ſupplicus & tormentorum generibus affectus, glorioſo martyrio coronatus eſt. Quòd ob fidem Chriſti p… us ſit, fideliſſima traditio habet. Quod autem idola comminuit, ex hoc … iere … fficile eſt, quia conſtat univerſitatem Sarracenorum unius Dei cultricem eſſe, libros que legis … necnon & circumciſionem recipere, Chriſtum etiam & Apoſtolos, & Apoſtolicos viros non improbare. In hoc tantùm a ſalute longe eſſe, quòd Jeſum Chriſtum humano generi ſalutem afferentem, Deum vel Dei Filium eſſe negat, Mahumetque ſeductorem (de quo ſupra dictum eſt) tanquam Prophetam magnum ſummi Dei veneratur & colit. Cujus ſeductionis, ut ipſe mentitur, prædicationis tale apud eos traditur eſſe exordium: *Initium Evangelij Mahumet Filij Dei Prophetæ altiſſimi: Lavamini, mundi eſtote.* Quod præceptum prædicta gens ſtolidè ſervans, ſecretiores corporis partes quotidie abluere ſolet.

Infauſta in Syriam expeditio.

Sarracenorum religio.

CAP. VIII.

De occiſione Sigehardi, inteſtinisque malis inter Regem Henricum, & filium ejus.

ANNO ab incarnatione Domini MCIII. Imperator Henricus natale Domini Moguntiæ celebrans, ibique Henrico filio ſuo Rege poſt ſe deſignato, ſepulchrum Domini ſe viſurum publice denuncians, multos ex diverſis partibus regni ad idem accendit. Anno dehinc proximo natale Domini Ratiſponæ agens, orta ſeditione, Sigehardus Comes à familia Principum, qui miniſteriales dicuntur, eò quòd juſtitiam co… m infringere diceretur, occiſus eſt. Anno dehinc iterum ſequente natale Domini … guntiæ Imperatore celebrante, Henricus filius ejus rebellionem contra Patrem in Noricis partibus, conſilio Theobaldi Marchionis, & Berengarij Comitis, ſub ſpecie re… onis, eò quòd Pater ejus à Romanis Pontificibus excommunicatus eſſet … mol… tur … tisque ſibi quibusdam ex Orientali Francia, Alemannia, Bajoaria Principibus, Saxn… am … terram & gentem contra Regem facilè animandam ingreditur. U… honorificè … eptus, ac Paſcha Domini Quintelinburg manens, univerſos gentis illius Primates … luntatem ſuam inclinavit habitoque in villa Regia Northuſen Epiſcoporum con… , præſident R… … lo Moguntino Archiepiſcopo … qui a ſede propria jam per … tum temporis a R… pulſus fuerat, ſimoniam, aliaque Romanæ Eccleſiæ contraria … emnavit … ac … ſt Pentecoſten Martinopoli ferians, Henricum Magdeburg… , ſed a Patris ſui fidelibus repulſum conſecrari fecit. Inde collecto milite, Mogun-

Henrico 4. Cæſari filius rebellis.

Moguntiam Archiepiſcopum reſtituturus, iter flectit: ſed Patre cum multis advenientis ejus armata manu intra muros præſtolante, votum ad effectum producere non potuit. Dehinc Herbipolim petens, E longo ejecto, Robertum eidem præfecit Eccleſiæ. Quo pacto dimiſſis Saxonibus, cum Bajoariis caſtrum Noricum obſidione cingit, ipſoque per duos vel amplius menſes expugnato, Ratiſponam Norici ducatus metropolim adiit. Quem Pater vestigiò ſubſequens, Roberto fugato, Erlongum reſtituit. Inde progreſſus, Ratiſponenſium auxilio, filio Urbe fugato, ipſe Pontificem ibi Ulricum quendam conſtituit, ac Theobaldi Marchiam per Boemos vaſtavit.

CAP. IX.

Qualiter poſt multa mala, ambo in ripa fluminis Regini armati convenerint, paterque ad ultimum cedere compulſus ſit.

IGITUR regno in ſeipſo miſerabiliter diviſo, ex omnibus ejus viribus coadunato milite, ferro flammaque crudeliter vaſtata terra, in ripa Regini fluminis, uterque, ſcilicet Pater & Filius, conſedit. Jam caſtra diſponuntur, jam acies ordinantur, jam ad parricidiale ſcelus Pater in Filium, Filius in Patrem à ſuis inflammatur. Sed fluminis alveo nepharij conatus impediebantur. Videres lachrymabiles ac miſerabiles apparatus: cerneres mundum contemptum ſui, luce clarius effectibus ſuis prodentem: quòd videlicet contra legem naturæ Filius in Patrem aſſurgeret, contra normam juſtitiæ miles Regem, ſervus Dominum impugnare pararet: frater contra fratrem, conſanguineus contra conſanguineum ſtaret, ac proprij ſanguinis conſortis ſanguinem fundere cogitaret.

Querela auctoris de ſui ſeculi moribus.

Nónne tam inauditum, tam inhumanum hoc mundi factum, ad contemptum ſui ſolùm nos provocare poſſet? Nunquid non ipſe mundus, vel potius (juxta Auguſtinum) immundus, ſic amatores ſuos falſis delectationibus pellectos decipit, hujusmodi commercia inhærentibus ſibi tribuit, ac ad ultimum tranſeundo, ad interitum trahit? Hæc ſunt juxta Paulum, tempora noviſſima, & ideo periculoſa, in quibus homines quæ ſua, non quæ Jeſu Chriſti quærentes, & ideo ſeipſos amantes, ſcelerati, ſine affectione, Parentibus inobedientes effecti, ad auſus nepharios, tactaque nefantiſſima per diverſa voluntatum ſuarum flagitia volutati rapiuntur. Et nota, quòd hæc noſtra tempora, quæ utique noviſſima creduntur, tanquam prioribus ſceleribus finem impoſitura, ac velut mundi terminum ex flagitiorum immanitate minantia, & ex oppoſito regnum Chriſti appropinquaturum prodentia, ſicut quosdam ſceleratiſſimos, ac mundi amatores avidiſſimos, ſic alios zelo Dei ferventiſſimos, ac cœleſti deſiderio pleniſſimos habent: ut ſicut hos nequitiæ Spiritus jam modicum tempus habens, & ob hoc amplius inardeſcens, amplius ad vitia inflammat, ſic iſtos dulcedo regni cœleſtis, quaſi jam in januis poſita, ad amorem ſuum magis alliciat. Unde circa hæc tempora, dum regnum Romanorum non ſolùm civiliter, ſed & parricidaliter libidine dominandi dividitur, alii contemptis ſuis pro Chriſto, ac militiæ cingulum ſe non ſine cauſa geſtare conſiderantes, Hieruſalem tendunt: ibique novum militiæ genus exorſi, ſic arma contra inimicos crucis Chriſti geſtant, ut crucis Chriſti mortificationem jugiter in ſuo corpore portantes, vita & converſatione non milites, ſed monachi videantur. Rigor etiam tam in monaſterio, quam in clericali ordine exhinc usque in præſentem diem amplius cœpit creſcere, ut juſto Dei judicio civibus mundi in ſordibus magis ſordeſcentibus, cives ſui ad ſummam virtutum per ejus gratiam magis ac magis proficiant. Sed jam ad hiſtoriam revertamur.

2.Tim.3.

Igitur dum in ripa fluminis prædicti uterque conſediſſet exercitus, ac quibusdam in ipſo flumine ſibi invicem occurrentibus occiſis, Henricus junior omnes vires Patris, io Duce Boemiæ Beroe ac Marchione Leopaldo, cujus ſororem prælatus Dux habuit, fore conſi raus, ipſos u mod promiſſa ſor r ſua, quæ tunc nuper à Friderico Suevorum Duce viduata fue n ux m Marchioni, inductos, ambobus ut Patrem relinquerent perſuaſit. Quibus recedentibus, Imperator cedere compellitur, & exhinc vires ejus i minui, junioris que c e cœperunt. Rotardus tunc Moguntinus Archiepiſcopus, ſedi ſuæ per juniorem Henricum, VIII. ex quo pulſus eſt anno reſtituitur.

CAP.

CAP. X.

De curia quæ ad deciſionem litis indicta eſt. De victoria Balduini Regis, ac perfidia Alexij Imperatoris.

NON multo poſt filius patrem in oppido Rheni Bingen alloquens, ad obedientiam Romani ſedis de anathematis vinculo exhibendam hortatur. Pater verò conventum pro hac re Principum coadunari rogat, ſicque ad petitionem ſuam curia Moguntiæ in proximo natali Domini celebranda, cunctis regni Primoribus indicitur.

Circa idem tempus Balduinus Rex Aſcalonem obſidione cinctam, tributariam fecit. Commiſſo etiam cum Sarracenis prælio, cum paucis, id eſt quatuor millibus, divina magis, quàm humana virtute, uno Principe eorum capto, altero occiſo, L. millia fudit. At Alexius Imperator perfidiſſimus, jamdiu conceptam corde maliiiam eclare amplius non valens, cum Turcis, qui jam penè deſperati erant, turpiſſimè fœderatur, eisque Nicæam multo noſtrorum ſanguine acquiſitam, impiiſſimè tradidit. Vide tempora periculoſa, duobus Imperatoribus, Orientis videlicet & Occidentis, Deo contrarus.

CAP. XI.

Qualiter curia celebrata, pater regalia remiſerit, filiusque in regnum ſublimatus ſit.

ANNO ab incarnatione Domini MCVI. in natali Domini maximus conventus Principum Moguntiæ factus eſt: ubi ſupervenientes Apoſtolicæ ſedis legati, anathema à Romanis Pontificibus in Imperatorem factum, manifeſtè omnibus qui aderant promulgabant. Eapropter dum ipſe in quodam caſtro poſitus, ac cuſtodiæ mancipatus, audientiam peteret, Principes ſeditionem vulgi timentes, ei apud Inghlnheim occurruot, ibique multis modis commonitum, vel juxta alios circumventum, ac coactum inſignia regni reſignare, ac filio mittere. XLIII. regni ſui poſt mortem patris, Imperij V. anno (ad quod tamen potenter magis quàm juſtè à Guiberto capta Urbe ſublimatus fuerat) perſuadent. *Henricus IV. à filio imperiali dignitate privatur.* Quæ omnia utrum licitè, an ſecus acta ſint, nos non diſcernimus. Sunt tamen qui credant ei ad probationem, non ad damnationem hanc tentationem circa finem ſuum contigiſſe: affirmantque ipſum eleemoſynis, ac multis miſericordiæ operibus à Domino meruiſſe, ut exceſſus ejus, laſcivaque ex faſtigio regni converſatio, hoc modo in præſenti puniretur. Reverſi ad filium optimates, imperialia deferunt, eumque primò à patre electum, per impoſitionem manus Apoſtolicæ ſedis legatorum, cunctorumque electione, XCV. ab Auguſto, Regem creant, Anno (ut dixi) dominicæ incarnationis, MCVI. *Henricus V. Rex.*

Huculque tam ex Oroſij quàm Euſebij, & eorum qui poſt ipſos uſque ad nos ſcripſerunt, libris lecta poſuimus. Cæterùm quæ ſequuntur, quia recentis memoriæ ſunt, à probabilibus viris tradita, vel à nobis ipſis viſa & audita ponemus. *NB.*

CAP. XII.

Qualiter Pater adhuc in Belgas tranſiens, à quibusdam receptus, querelas fecit, & poſt pugnam commiſſam Leodij mortuus ſit.

RESIGNATIS ab Imperatore regalibus, ipſe jam ex Rege opulentiſſimo ac potentiſſimo miſerabile mortalibus relinquens exemplum, egens factus, ad inferiores partes Rheni in Belgas ſe contulit: ibique à Colonienſibus, non ut exul, ſed ut Rex regio apparatu ſuſceptus eſt. *Henric. IV. exul.* Hæc civitas in Belgica Gallia ſuper Rhenum poſita, omnibus [illegible]æ ac Germaniæ Urbibus, ex quo Treveris labi cœpit, tam divinis quàm ædificijs, [illegible]tudine ac decore ſui præferenda cognoſcitur. *Colonia.* Inde Leodium digreſſus ab eisque [illegible] regali ſuſceptus, omnibus ſe fraude circumventum, ſe ad reddenda regalia vi [illegible] quibus potuit in regno ſuo, ſeu alijs regnis poſitis, declamavit. Extat de hoc [illegible]eras ejus Epiſtolas ad Regem Celticæ, qui Francorum dicitur ſeu Aquitaniæ D[illegible] Epiſtola miſſa, quæ miſeriarum ejus tragœdiam continens, ſaxeas quoque mentes ad mutabilium rerum ærumnas contemplandas ac deplorandas emollire poſſet,

quæ ſic incipit: *Princeps chariſſime & omnium in quibus poſt Deum ſperamus, amicorum noſtrorum fidiſſime, primum & præcipuum inter omnes vos excepi, cui conqueri & deplorare calamitates, & omnes miſerias meas neceſſarium duxi, & etiam genubus veſtris advolvi, ſi liceret ſalva majeſtate Imperii.* Filius itaque jam Rex factus collecto milite patrem ſubſequens, circa Moſam conſedit: ubi ab Henrico Duce Belgarum, aliiſque patris ſui fidelibus, ſuper pontem Moſæ, in loco qui * Gucgeſar dicitur, bello tentatus, cedere compellitur. Non multo poſt ipſo ad ſuperiores Rheni partes redeunte, ac rurſum militem [illegible] aurante, pater Leodii moritur: ſicque inteſtino hoc malo terminato, paci anegotia tractantur.

Gucgeſar.

CAP. XIII.

De obſidione Coloniæ, reſtitutione Epiſcoporum, ac expeditione contra Ungaros.

HENRICUS quintus patre mortuo, libere regnans, Coloniam Agrippinam obſidione cingit, eamque tandem multæ pecuniæ pactione accepta, ad deditionem coegit: omnibusque in Gallia, ſeu Germania ritè compoſitis, Epiſcopos, etiam qui in ſchiſmate propriis ſedibus pulſi fuerant, reſtituit. Inter quos venerabilis Juvanienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus Conradus, qui hactenus in Eccleſia Dei floret fructuoſo labore noſcitur, ad ſedem, quam poſt mortem felicis memoriæ martyris Thiemonis * Bercholdus quidam conceſſione ſenioris invaſerat, mittus eſt. Eo tempore Colomannus Ungarorum Rex, fratrem ſuum Almum de conſortio regni ſuſpectum habens, perſequitur. Qui profugus ad Regem Henricum veniens, injuriamque ſuam deplorans, auxilium ejus impetrat. Itaque condicta Rex expeditione, Ungaros bello petit: ſed caſtro, quod Poſonium dicitur, inconſultè ſe occupans, parum proficere potuit, ſicque infecto negotio, ad propria redijt.

** Bertolfus.*

CAP. XIV.

De magna expeditione Italica, captione ſummi Pontificis, ac cæde Romanorum.

ANNO abhinc tertio, ex omnibus regni viſceribus infinito contracto exercitu, Romam iturus, per montem Jovis Pyrenæum tranſiit, ac in plano Italiæ reſidens, juxta Padum militem recenſuit. In comitatu ejus XXX millia equitum electorum, exceptis his qui ex Italia ad eum confluxerant: tantumque caſtrorum ambitum, qui adhuc ſuperſtites ſunt, fuiſſe tradunt, ut viſu vix penetrari potuiſſet. In plano ergo Italiæ caſtrametantes, unuſquiſque militum ante papilionem ſuum lumen noctu accendit. Quod ad humanæ oſtentationem gloriæ factum, quantum ſpectaculum indigenis in tam amplo ambitu præbuerit, dicere non oportet. Inde caſtra movens, Apenninum tranſcendit, oppidumque, quod Pons Tremulus vocatur, natura locorum, ac altiſſimis turribus munitiſſimum tranſitum prohibens, expugnavit & cepit. Poſt hoc per Tuſciam iter agens, Ariciam in robore mœniorum, ac altitudine turrium confidentem, eo quòd cives ejus Urbis Eccleſiam S. Donati extra muros, ne ſedes Epiſcopalis ibi haberetur, deſtroxiſſent, ad ſolum uſque proſtravit. Verùm Novariam Liguriæ civitatem, dum per Longobardiam pergeret, ceperat, ac igne cremaverat. Multis ergo tam in ulteriore, quam in citeriore Italia, quæ modo Longobardia & Tuſcia vocatur, fortiter geſtis, ad Urbem progreditur. Ibi à Paſchali Papa, cum clero & populo Romano in Urbe Leonina, ante fores beati Petri, cum crucibus & thuribulis, aliiſque Eccleſiaſticis ſeu forenſibus ornamentis ſtante, & adventum ejus præſtolante, cum maximo tripudio ſuſcipitur. Ipſe autem præfatum Pontificem conſilio quorundam ſceleratorum, cum magna tamen reverentia captivavit, ac Ulrico Aquileienſium Patriarchæ cuſtodiendum commiſit: ſicque tumultuorio, ac omnibus precioſis rebus ad decorem & regale faſtigium expoſitis, immaniter distractis in luctum verſum eſt gaudium.

Henrici V. Italica expeditio.

Pontifex à Cæſare capitur.

Occaſio autem ſceleris hujus hæc fuit, quòd Rege Romam tendente, inter ipſum & Papam conventio facta, ab obſidibus firmata narratur: ſcilicet Rex inveſtituras Epiſcoporum remitteret, & Papa ipſi regalia eorum reſignaret. Itaque dum Romam veniſſet, ac à Pontifice promiſſa ſibi perſolvi exegiſſet, Papa, eò quòd reclamantibus Epiſcopis, ea quæ petebantur adimplere non poſſet, tanquam nocens, cum per omnia eſſet inno-

De inveſtituris Epiſcoporum lis.

[illegible] ix mancipatur. Videns hoc venerabilis Juvanien[illegible] ſiæ Ar[illegible]piſ[illegible], qui cum Rege venerat, zelo æquitatis [illegible]cem De[illegible] dolens, factum [illegible]. Cui dum qui[illegible]am ex miniſtris Regis, Henricus cognomento Caput, [illegible] mortem interminaretur, tanquam pro juſtitia mori optan[illegible] jugulum præb[illegible] minas ille ad effectum perducere voluiſſet, temporalem vitam fini[illegible], quàm [illegible] culi ſcelus diſſimulare. Populus etiam Romanus cum infinita erumpens mul[illegible] Tyberim tranſeunt, ac Regem pene ex improviſo, multis de exercitu in Urbe, ſi[illegible] manentibus, ante gradus eccleſiæ S. Petri invadunt. Rex ergo, ut erat arm[illegible]entiſſimus, cum paucis quos ibi habebat, in hoſtem ruit, diutiſſimèque ac acerrimè [illegible] jam adventantibus pugnans, occiſis multis, cæteros in fugam vertit Romani [illegible]uga in Ponte juxta caſtrum Creſcentii coartati, Tyberi ſe committunt, pluresque aquis, quàm gladiis periſſe narrantur. Rex tam crudeli facto perpetrato, anguſtia portarum ſuſpectas habens, muros Urbis rupit, egreſſusque Papam captivum ſecum duxit. [illegible]ujus maximi ſceleris autor fuiſſe dicitur Albertus, natione Lotharingus, qui po[illegible]modum factus eſt Moguntiæ Archiepiſcopus, tunc verò Regis Cancellarius, & primus inter primos ejus præcordialis conſiliarius. Quem tamen poſt reditum Rex captivatum, & in carcere poſitum, diverſis tormentis & incredibili famis inedia afflixit, ipſumque de amiciſſimo inimiciſſimum, ac regni ſui peſtiferum hoſtem, divino judicio uſque ad vitæ terminum ſenſit. Sed hæc hactenus.

Igitur per al[illegible] quod temporis ſacrilego auſu tento ſummo Pontifice, conventione facta, Rex à civibus revocatur, & per conditionem dimiſſo ſummo Pontifice, ac extorto ab eo per vim de inveſtitura Epiſcoporum privilegio, in Urbem ingreditur. Tunc quaſi pœnitentia ductus, cives ac Pontificem muneribus conciliat, ab eoque coronatus, favore omnium Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur, anno ab incarnatione Domini MCXI. anno verò regni ejus, poſt reſignata a patre ejus imperialia, quinto. Hoc privilegium, quòd a Romano Pontifice minis extorſit, poſtmodum ſynodo congregata, Epiſcoporum auctoritas tanquam privilegium reprobavit. *Coronatio imperialis.*

CAP. XV.

De captione Reginaldi, nuptiis Imperatoris, ſchiſmate regni, anathemate contra Imperatorem dato. De Burdino, & terræmotu, egreſſione Ungarorum, ultioneque noſtrorum.

IMPERATOR ab Urbe regreſſus ad tranſalpina revertitur: ergo non tantùm finitimis locis, ſed & cæteris gentibus ob ejus metum trepidantibus, cunctis ad Imperium & voluntatem ſuam inclinatis, Belgas ingreſſus, Reginaldum comitem hoſtem judicans, bello petiit. Quem in caſtro Barra in termino regni ſito, obſidione clauſum, ad ultimum cum expugnato caſtro in deditionem accepit, & captivum abduxit. Poſt hoc Moguntiæ Regio apparatu conjuncta ſibi filia Henrici Regis Anglorum Mathilda, magnificè nuptias celebravit. In ipſa nuptiarum ſolennitate Lotharius Dux Saxonum, nudis pedibus ſago indutus coram omnibus ad pedes ejus venit, ſeque ſibi tradidit. Tantus enim uſque ad id temporis timor Principes invaſerat, ut nullus rebellare auderet, vel rebellans cum maximo damno ſui, vel etiam vitæ detrimento, in gratiam ejus rediret. *Imperatoris nuptiæ.*

Verum in hac curia, quia penè omnes Principes regni confluxerant, conſpirationes fiunt, ac ex hoc non ſolùm occulta conſilia, ſed & publica contra eum machinamenta diſponuntur. Hinc iterum miſerum Imperium, quod per paucos vix quieverat annos, ſcinditur, ac tam in tranſalpinis quàm in ciſalpinis regionibus intra ſe colliditur. Hinc etiam publica bella cum magna ſanguinis effuſione, tam præſente Imperatore, quàm in Italiam migrante, rerumque ſummam ſororiis ſuis Conrado & Friderico committente, [illegible]craguntur. Sententia quoque excommunicationis à Calixto, qui Paſchali & Gelaſio [illegible]ce[illegible]it, ſuadente Alberto Mogontino, Friderico Colonienſi, Conrado Juvavienſi, [illegible]eum datur, iterumque ſchiſmate renovato, totum Imperium perturbatur. Ipſe [illegible]tem procinctum contra Urbem movens, Burdinum Hiſpanum Epiſcopum Romanæ [illegible]enter impoſuit, qui non multo poſt apud Sutrium recedente Imperatore, a Ro[illegible] captus, apud Clavam cuſtodiæ mancipatur. *Henricus V. anathemate [illegible]*

Circa idem tempus terremotus horribilis, oppida, templa, villas, monteſque plurimos, ſicut uſque hodie in valle Tridentina apparet, ſubvertit. Ea quoque tempeſtate Stephanus Ungarorum Rex Colomanni filius, cum magna multitudine fines regni Panculum invaſit, ac vaſtatis terminis, manubias abduxit. Quem illuſtris vir Leopaldus Marchio, adjuncto ſibi Duce Boemorum, ſubſecutus, uſque ad clauſtra terræ progreditur: captoque ac ſuccenſo caſtro, quod ferreum vocatur, & cuncta in circuitu ferro igneque vaſtata terra, ſine damno ad propria revertitur.

CAP. XVI.

De pace reformata ſub Calixto, & victoria Imperatoris. De Vangionibus. De tributo indicto, morteque Imperatoris.

Epiſcoporum inveſtitura Papa conceſſa.

IGITUR Romano Imperio multis modis in ſe attrito, Imperator propter anathema deficere à ſe regnum videns, patriſque metuens exemplum, congregato juxta Vormaciam maximo Principum conventu, inveſtituram Epiſcoporum legato Apoſtolicæ ſedis Lamperdo, qui poſtmodum ſummus Pontifex factus, Honorius eſt dictus, reſignavit, per eumque ab anathematis vinculo abſolutus eſt. Privilegium ergo de hoc Eccleſiæ ſcribitur, ac ipſi rurſum ut electi tam ciſalpini, quàm tranſalpini non prius ordinentur Epiſcopi, quàm regalia de manu ejus, per ſceptrum ſuſcipiant, ſcripto confirmatur. Hoc pro bono pacis ſibi ſoli, & non ſucceſſoribus datum dicunt Romani. Exhinc Eccleſia libertati ad plenum reſtituta, paceque ad integrum reformata, in magnum montem creviſſe ſub Calixto Papa ſecundo invenitur. Unde de ipſo Romæ ſcriptum eſt:

NB.

Ecce Calixtus honor patriæ, decus imperiale,
Burdinum nequam damnat, pacemque reformat.

Wormaciæ obſidio.

Poſt Imperator in Celticam cum exercitu profecturus, Metis uſque progreditur: ibi dum Vangiones à ſe defeciſſe, ac palatium ſuum extra muros poſitum comperit deſtruxiſſe, iter reflexit, urbemque obſidione cinxit. Dum autem cives quadam die incaute erumperent, & cum Auguſto pugnare cogitarent, à muris callidè provocati, plurimis occiſis, ac per fugam paucis elapſis, cæteri capiuntur: qui ad refrenandam aliorum inſolentiam, alii naribus mutilati, alii luminibus orbati dimittuntur, & ſic demum infinitæ pactione pecuniæ in gratiam Imperatoris redierunt. Omnibus itaque benè compoſitis, conſilio generi ſui Regis Anglorum, totum regnum vectigale facere volens, multum in ſe optimatum odium contraxit. Hujus rei gratia, dum inferiores Rheni partes circuire parat, in Trajecto Friſiæ Urbe morbo correptus, XIX. regni anno, imperij verò XIV. diem ultimum clauſit, ac per Coloniam Agrippinam deportatus, in civitate Galliæ Spira, juxta patrem, avum, proavum, Imperatores cultu regio ſepelitur.

CAP. XVII.

De Imperio Regis Lotharii, rebellioneque Ducum Friderici & Conradi, qualiter Conradus à Mediolanenſibus ſuſceptus, in Regem ſit unctus.

Lotharius Saxo Cæſar

ANNO ab incarnatione Domini MCXXV. defuncto abſque hærede Henrico quinto Principes Moguntiæ conveniunt, ibique habito de ſucceſſore conſilio, quatuor regni optimates, Lotharius Dux Saxonum, Fridericus Dux Suevorum, Leopaldus Marchio Orientalis, Carolus comes Flandriæ, ad regnum deſignantur. Tandem Lotharius natione Saxo, patre Gebehardo, voto omnium, renitens valde, ac reclamans, ad regnum tractus, ſub præſentia ſedis apoſtolicæ legati, XCIII. ab auguſto regnavit. Hic per omnia progeniem Imperatoris Henrici humiliavit, ut planè Dei judicio juſto, ſicut in libro Regum habes, ex peccatis ac prævaricatione patrum, ſemen ipſorum affligi videretur. Unde gravis diſſenſio regni in multos annos protracta, plurimos in anima & corpore periclitari fecit. Prædicti enim Fridericus & Conradus juvenes, ſororij Henrici Imperatoris, dum ſe viderent opprimi, in quantum poterant, reniti conabantur. Ob quam cauſam à ſummo Pontifice Honorio, qui Calixto ſucceſſerat, excommunicatur. Porrò Conradus à fratre ac quibuſdam aliis Rex creatus, Pyrenæum per jugum ſeptimi montis, qua Rhenus & Oenus fluvij oriuntur, tranſcendit: ubi à

3. Reg. 11.

Septimus mons Rhetiæ.

Medio-

Mediolanenſibus, qui tunc Cumanum bellum per X. annos pro afflictione populi utriuſque civitatis miſerrime protractum, capta ac deleta Urbe, proſpere conſumarunt, honorifice ſuſcipitur, & ab eorum Archiepiſcopo Anshelmo, Modoyci, ſede Italici regni, in Regem ungitur. Pro his alijsque præfatus Archiepiſcopus à ſummo Pontifice deponitur, & alter in locum ejus ſubrogatur.

CAP. XVIII.

De ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ, qualiter Innocentius Gallias ingreſſus, conciliis celebratis, Regem ad defenſionem Romanæ Eccleſiæ invitaverit. De expeditione ejus in Italiam, ac ſublimatione eius imperatoria.

NON multo poſt Honorio mortuo, graviſſimum ſchiſma in Eccleſia Dei oritur. Innocentio canonicè electo, ſed Petro Petrileonis filio, violentia amicorum ſuorum qui fortiſſimi in Urbe erant, favente ſibi Rogerio Siculo intruſo. Cui dum Innocentius reſiſtere non valeret, Urbe cedit, tranſcenſisque Alpibus Gallias ingreditur: obi in regno Gallici regis in civitate, apud Clarummontem Concilium celebrans, nuncios Lotharij, Conradum Juvavienſem, Eribertum Monaſterienſem Epiſcopos, obvios habuit. Indeque profectus apud Leodium Belgicæ Urbem, ſynodum Epiſcoporum convocans, Regem Lotharium ad defenſionem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ invitavit. Qui nil cunctatus expoſito tamen prius modeſtè inquantum regnum amore Eccleſiarum attenuaum, inveſtiturâ eorum quanto ſibi diſpenſio remiſerit, auxilium Romanæ Eccleſiæ promittit. Reverſoque in Italiam ſummo Pontifice, ſequenti anno, militem inſtaurat, exercitumque ſed propter diſcordiam regni parvum, per vallem Tridentinam in Italiam duxit, in multis locis iam amore Conradi quàm reſpectu paucitatis ſuæ ab incolis terræ ſubſannatus & deſpectus. Verum paulò antè Conradus, qui à Mediolanenſibus Rex conſtitutus fuerat, pene omnibus ſuis amiſſis, periculoſè ad patriam repedaverat. Rex autem plus mente quàm milite confidentiam gerens, ad Urbem uſque progreditur: ibique qualibus potuit, cum paucis ſtrenue peractis, in Eccleſia S. Salvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, à ſummo Pontifice Innocentio coronatus, Imperatoris, & Auguſti adeptus eſt nomen. Nempe eccleſiam beati Petri, ubi mos coronari erat Imperatoribus, Petrus eo tempore occupaverat.

Schiſma ponitur. (margin)

Lotharius in Italiam movet. (margin)

CAP. XIX.

Qualiter duo fratres in gratiam Regis venerint. De Duce Polonorum, Rege Daciæ. De ſecunda expeditione Imperatoris, geſtisq; fortibus.

IMPERATOR ab Urbe rediens, Germaniam ingreditur: non multo poſt generalem curiam Babenberg circa mediam Quadrageſimam celebrans, Conradum & Fridericum Duces, interventu Claravallenſis Abbatis Bernardi, in gratiam recepit: ac ita renovata pace, omoibusque in Gallia & Germania compoſitis, expeditionem rurſum in Italia edixit. Inde in Saxoniam divertens, Polonorum Ducem cum multis muneribus obvium haboit: quem tameo noo ante dignatus eſt ſuo coolpectui præſentari, quam tributum XII. annorum, hoc eſt, D. libras ad ſingulos annos perſolveret, & de Pomeranis & Rugis homagium ſibi faceret, ſubjectionemque perpetuam ſacramento confirmaret. Regemq; Daciæ in ſignum ſubjectionis, ad decorem imperialis reverentiæ, gladium ſibi ſub corona deferre fecit, ac ab Ungarorum Rege terrore perculſo, multa & magnifica munera ſcepit.

Polonia & Dania Imperii faſces agnoſcunt. (margin)

Poſt hoc exercitum oon ut prius parvum, ſed copioſum & electum, per vallem Tridentinam ſecundo in Italiam duxit, habens ſecum Conradum, qui (ut ſupra diximus à quibuſdam Rex creatus, poſtmodum reſipuerat: captisque in arctis locis fortiſſimis caſtris, cum quodam capitaneo, qui ei aditum viæ claudere moliebatur, in plano Italiæ ... Gardam caſtra poſuit. Quo in deditionem accepto, ad Padum uſque progrediens, ... allium cepit. Ibi Mediolanenſes & Cremonenſes diuturnum inter ſe bellum habentes, obvios haboit, diſcuſſaque utriuſque Urbis cauſa, Cremooenſes à Principibus hoſtes jodicautur, proſcriptique diſcedunt. Quos Imperator ſubſecutus territoria

Lotharius Italiam per domat. (margin)

eorum ac villas, ſeu caſtella deſtruxit, indeque Papiam veniens, cives illos pactione pecuniæ in gratiam ſuſcepit. Bononienſes quoque ac Æmilienſes qui cum priori cum expeditione deſpexerant, ſupplices ac multum ſervitium offerentes, ultrò occurrunt. Poſt uſque ad Thaurinum progrediens, totam citeriorem Italiam perluſtrans, in Provinciam redemit. Inde Apenninum tranſiens, ac interiorem Italiam perluſtrans, Anconam, Spoletum, cum aliis Urbibus, ſeu caſtellis, in deditionem accepit. Dehinc contra Rogerium aciem dirigens, Campaniam & Apuliam peragravit. Porrò Henricus Noricorum Dux, gener Regis, per Tuſciam exercitum ducens, ſummo Pontifici uſque Imperatorem conductum præbuit. Auguſtus verò tam fortia in Apulia ac Campania geſſit, ut nullus ex Francorum Regibus, à Carolo magno uſque ad id temporis, tantum ſibi feciſſe inveniatur. Denique non ſolùm civitates, utpote Capuam, Troiam, Salernum, Barletum, Barram cepit, verùm etiam munitiſſima caſtra, & arces inacceſſibiles expugnavit. At Henricus Dux cum militia Bajoariorum Beneventum cepit, ac Papæ reſtituit. Nam apud Albam ſuburbia civitatis ſibi reſiſtere nitentis, antè expugnaverat, ac deſtruxerat.

CAP. XX.

De fuga Rogerij, & ſubſtitutione Reginaldi. De lite Romani Pontificis & Imperatoris, morteque Lotharij.

Apulia à Cæſare ſubacta. MORANTE in Apulia Imperatore, Rogerius cum eum auri & argenti multo pondere attentatum flectere non potuiſſet, exercitum longè copioſiorem congregat, ſeque publico bello confliċturum cum eo denunciat. Imperator verò, ut erat armis ſtrenuiſſimus, & imperterritus, militem inſtaurat, aciem ordinat, eosque reſpectu genuinæ fortitudinis, ac innatæ hoſtium ignaviæ, nulla inimicorum multitudine frangendos denuncians, præſertim cum in extera remotaque regione poſiti ad patriam fugere nequeant, ac contra tyrannum non ſolùm regni, ſed & Eccleſiæ hoſtem, & excommunicatum, juſtè arma ſumpſerit, ad bellum confortat. Cumque in occurſum ejus procederet, fractus animo Rogerius fugit, ac ad montana ſe contulit. Imperator verò occurrente ſibi ſummo Pontifice Innocentio, Barram uſque progreditur, ibique à civibus cum magno gaudio ſuſceptus, caſtrum quoddam ibi poſitum, ubi præſidia Rogerii erant, artificioſè valde expugnavit, militesque ibi repertos, & præcipue Sarracenos patibulo ſuſpendit. Itaque Auguſtus ejecto de Campania & Apulia Rogerio, dum eum in Calabria quoque, ſeu Sicilia perſequi intentat, à ſuis qui jam longo tempore extra patriam morati, uxores, liberos & amicos viſere cogitabant, revocatur. Rogerio ergo hoſte judicato, Reginaldo viro forti ac nobili, ducatus Apuliæ relicta ſibi parte militum, traditur: & ſic Princeps victor de reditu diſponit. Verùm ſilentio præterire nolumus, quòd in dando ducatu inter ipſum & Romanum Pontificem penè controverſia orta fuit, utroque ducatum Apuliæ ſui fore juris affirmante: quæ lis conſilio tandem hoc modo deciſa dicitur, ut in dando Duci vexillo utrique manum adhiberent.

Lotharii obitus. Igitur Lotharius ex Italia rediens, apud Tridentum morbo correptus, in ipſis montibus in viliſſima caſa Imperator potentiſſimus, miſeram humanæ conditionis relinquens memoriam, XIII. regni ſui, Imperij verò VII. anno, plenus dierum obiit. Futurus niſi morte præventus foret, cujus virtute & induſtria corona Imperij ad priſtinam dignitatem reduceretur. Regalia Dux Henricus gener ejus, in cujus finibus obierat, accepit: & ipſe per auguſtam, ac Orientalem Franciam, in Saxoniam ad monaſterium Luter, quod conſtruxerat, deportatus, honorificè ſepelitur, actusque ejus ut nulla poſſent aboleri oblivione, in plumbeis laminis deſcripti, juxta eum reconduntur.

CAP. XXI.

De claris viris, qui illo tempore obierant, & plurimis malis, quæ diverſis in regnis tunc pullularunt.

CIRCA illa tempora multi ex claris Optimatibus mortem ſui Principis præceſſerunt, & ſecuti ſunt. Bruno Colonienſis Archiepiſcopus venerabilis, & apprimè erudi-

tus, in Apulia decedens, in Eccleſia S. Nicolai Barræ honorifi[illegible] matur. [illegible] [illegible]or Hugo infra duos menſes vita & Sacerdotio functus eſt, & in Apulia apud Melpham quievit. Ex his vero qui remanſerant, Albertus Moguntinus vir ad ſeculum prudens, & potens, locupletiſſimusque Henricus, Friſingenſis Epiſcopus, Abb[as] Fu[ld]enſis, Leopaldus Orientalis Marchio, vir Chriſtianiſſimus, ac clericorum & pauperum Pater, cum aliis plurimis nobilibus & illuſtribus viris vivendi finem fecerunt. Rex etiam Francorum Ludovicus, & Anglorum Henricus, & remorum Archiepiſcopus Reginaldus, Comesque Pictavienſis Gaufridus, eodem tempore obierunt: & exhinc Anglia terra hactenus abundantiſſima, tantis malis ſubjacere cœpit, quod multi ibidem fame & egeſtate attriti, vitam etiam miſerabiliter finiſſe tradantur. Prætato enim Rege mortuo, Stephanum Principes ſororis ſuæ filium, ex Gallia invitaverunt ad regnum. Porrò uxor Comitis Andegavenſis Mathildis, quondam Imperatoris Henrici quinti conjunx, illius verò Henrici Regis filia, hæreditario jure paternum regnum repoſcens, uſque in præſens illud affligere non deſiſtit, intantum quòd in manus ejusdem fœminæ prædictus Rex ante paucos annos incidens, captus ſit. Francia quoque Occidentalis rege ſuo amiſſo, ſub illius filio Ludovico, qui adhuc ſuperſtes eſt, ob ipſius ac Theobaldi Bleſenſis Comitis guerram, tot prædis & incendiis perpeſſa eſt diſcrimina, quòd niſi religioſorum, qui ibi morabantur, meritis, orationibus & conſilio nuper pacata fuiſſet, uſque ad internecionem deleta putaretur.

Illuſtrium virorum obitus.

Turbæ in regnis Angliæ & Franciæ.

At Pannonia non longè antè hoc tempus mortuo ſuo Rege Stephano Colomanni filio, qui & ipſe dum viveret, cum Imperatore Græcorum diutinam diſſenſionem habuerat, multis itidem incommodis oppreſſa eſt. Subſtituto quippe in regno Bela Almi filio, a Colomanno quondam pariter cum Patre Almo luminibus orbato, Boritius, qui & ipſe Colomanni ſed ex alia quam Stephanus matre, Rutenorum ſeu Chios Regis filia natus dicebatur, regnum paternum requirit. Proinde in Græciam tranſiens, conſanguineam ſibi Imperatoris Calojoannis copulavit: ac pòſt Poloniam ingrediens, Ducem terræ illius ad voluntatem ſuam inclinavit: ſicque cum exercitu adjutorio illius, ex vocatione quorundam Ungarorum Comitum, ſylvam quæ Polonos & Ungaros ſejungit, tranſiens, Pannoniam ingreditur. Verùm Bela Rex, mox aſcito ſibi Alberto Leopaldi Marchionis filio, qui ejus ſororem habuerat, a quibusdam de regno noſtro nobilibus Boritio occurrit. Ille verò audito ſtrepitu, ac adhortantium voce, ex linguæ idiomate multitudinem Teutonicorum in acie fore cognoſcens, illorũ potius quàm Ungarorum terrore perculſus, unà cum Polonorum Duce amiſſis in fuga multis, terga vertit. At in ipſo primo Ungarorum & Polonorum congreſſu, antequam Teutonici ſupervenirent, ex utraque parte cæſis plurimis, quidam ex illis qui ex parte Belæ aderant, ſed hoſtibus ſuos perfidè tradiderant, juſto judicio fraudis ſuæ pœnas ſolventes occubuerunt. Hæc mala noſtris diebus in vicinis regnis pullulare cognoſcimus. Quanta verò ex remotis & traosmarinis regnis indies audiamus, pro faſtidio vitando ad præſens ſupprimimus. Tanta enim ſunt, quòd niſi ſanctorum, quorum per Dei gratiam magna nunc copia eſt, meritis & ſuffragiis ſtaret mundus, in brevi omnino eum periturum timere cogeremur.

Bellum in Vngaria de jure regni.

CAP. XXII.

De ſublimatione Conradi Regis, contradictioneque Saxonum, & Henrici Ducis. De fuga Rogerii, & morte Petrileonis.

ANNO ab incarnatione Domini MCXXXVIII. defuncto in autumno ſine filiis Imperatore Lothario, conventus generalis Principum Moguntiæ in proxima Pentecoſte indicitur. Quidam autem ex Principibus timentes, ne fortè in generali curia [He]nricus Dux Noricorum, qui tunc præcipui & nominis & dignitatis in regno fuit, per [pote]ntiam prævaleret, circa mediam quadrageſimam conſilio habito, in oppido Gal[lia]e Confluentia conventum celebrant: ibique Conradum Imperatoris Henrici ſorori[s filium, de] quo ſuprà diximus, præſente Theoduino Epiſcopo Cardinali, ac ſanctæ Romanæ

Conradus R. Rom. Rex.

Eccleſiæ l[illegible] ſummi Pontificis, ac totius Romani populi, Urbiumque Italiæ aſſenſum promittente, XCIV. ab Auguſto Regem creant. Qui mox ad palatium Aquis veniens, à prædicto Cardinale (nam Colonienſis qui id facere jure debuerat, noviter intronizatus pallio carebat) cooperantibus Colonienſi & Trevirenſi Archiepiſcopis, cum cæteris Epiſcopis in Regem ungitur. Proximum dehinc Paſcha Coloniæ celebrans, Moguntiam, quæ tunc fortè paſtore carebat, adiit, ibique Albertum prioris Alberti fratruelem, per electionem cleri ac populi, Archiepiſcopum conſtituit. At Saxones & Dux Henricus, aliique qui electioni non interfuerant, Regem non legitimè, ſed per ſurreptionẽ electum calumniabantur: quibus omnibus in proxima Pentecoſte generalis curia Babenbergæ indicitur. Porrò poſt egreſſum Imperatoris Lotharij, Rogerius Apuliam recipere geſtiens, congreſſu cum Reginaldo Duce habito, in fugam vertitur. Petrus quoque Leonis moriens, peſſimum ſchiſma terminavit.

CAP. XXIII.

Qualiter Saxones in pacem vocati ſint, & Henricus Dux proſcriptus, & ejectus. De tyrannide Rogerii, & ducatu Leopaldi, ſynodoque Romæ celebrata.

Conventus Imperij Bamberga.

ITAQUE Conradus Rex in Pentecoſte curiam in præfata civitate, ut condictum erat, cum [illegible] axino regni faſtigio & maximo conventu Principum habuit: ubi omnes, Saxones [illegible] cum viduata Imperatrice Richinza venientes, ultrò ſe ſuæ ditioni ſubdidere. Solus ex Principibus Dux Henricus regalia ſervans, aberat: ad quæ reddenda in feſtivitate Apoſtolorum Petri & Pauli dies ei præfigitur Ratiſponæ. Quo veniens, regalia quidem multis illectus promiſſis reddidit, ſed tamen ea minimè conſecutus, infecto pacis negotio, ſine gratia ejus receſſit. Cumque multis modis homo præpotens & animoſus, ſed nutu Dei humiliatus, miſericordiam peteret, nec impetraret: tandem judicio quorundam Principum apud Herbipolim proſcribitur, ac proxima nativitate Domini in palatio Goslariensi ducatus ei abjudicatur. Et mirum dictu, Princeps antè potentiſſimus & cujus auctoritas (ut ipſe gloriabatur) à mari uſque ad mare, id eſt, à Dacia uſque in Siciliam extendebatur, in tantam in brevi humilitatem venit, ut penè omnibus fidelibus & amicis ſuis in Bajoaria à ſe deficientibus, clàm inde egreſſus, quatuor tantùm Comitatus ſociis, in Saxoniam veniret.

Henricus Sax. & Bavariæ Dux proſcribitur.

Rogerius Apuliam recuperat.

Ea tempeſtate Reginaldo mortuo, Rogerius Apuliam rectore ſuo deſtitutam ingreditur: expulſiſque cum multis nobilibus Reginaldi fratre, ac Principe Capuano, tam ipſam, quàm Campaniam recepit, ac multis malis incolas ejus afflixit, & uſque hodie premit. Beati etiam Benedicti monaſterium in monte Caſſino poſitum, totique orbi venerabile, multis Eccleſiaſticis ornamentis immaniter ſpoliavit. Tradunt eum in prima irruptione, ac Barenſis Urbis expugnatione, crudele & inhumanum piaculum perpetraſſe. Capta quippe Urbe, non ſolùm vivos diverſis tormentorum generibus affecit, ſed etiam in mortuos ſæviens, Reginaldum Ducem, ac Brunonem Archiepiſcopum effoſſos, per plateas trahi juſſit. Hæc & alia crudelitatis opera, ad antiquorum Siculorum formam tyrannorum, quæ indeſinenter de ipſo audiuntur, quia penè cunctis nota ſunt, omittimus. Sunt tamen qui dicant, eum hæc potius intuitu juſtitiæ, quàm tyrannidis exercere: ajuntque ipſum præ omnibus Principibus pacem diligere, pro qua conſervanda, volunt eum tanta ſeveritate rebelles cohibere. Alij verò amore pecuniæ, qua etiam omnes Occidentales Reges, exceſſit, plus quàm juſtitiæ pacem eum ſectari dicunt.

Leopaldo Auſtriaco ducatus Bavariæ confertur.

Conradus Rex Bajoariam ingreſſus, ducatum Leopaldo juniori, Leopaldi Marchionis filio, fratri ſuo ex patre matris, tradidit, & exhinc provincia noſtra multis malis ſubiacere cœpit. Proxima media quadrageſima ſynodus maxima circiter mille Epiſcoporum, Romæ præſidente ſummo Pontifice Innocentio celebratur: Ibiq; poſt multa ſalutifera decreta promulgata, ſchiſmatici, qui parti Petrileonis faverant, damnantur.

CAP. XXIIII.

Excurſus de fortuna Regis Conradi, de rebellione Saxonum.

CONSIDERARE hoc loco Dei conſilia ſuper filios hominum terribilia, mundique volubilitatem libet. Ecce enim Henrico Imperatore mortuo, conſanguinei ejus qui

[illegible]o præcipui nominis, & quaſi Regij [illegible]ulminis per hoc ſecul[illegible] non ſo[illegible] non eliguntur, ſed & app[illegible]to ſuper ſe R[illegible] plurimum a[illegible]r, & [illegible] His ergo in ſumma tenuitate poſit[illegible], cum D[illegible] Henricus au[illegible]tate [illegible], propriiſque viribus intantum excreviſſet, ut omne[illegible] deſpi[illegible], nulli pro[illegible]re dignaretur, Dominus qui humilia reſpicit, & alta à longè cognoſcit, deponit [illegible] & exaltat humiles, i[illegible]lum humiliatum, & penè deſperatum ad [illegible]ſtigi[illegible]m re[illegible] provexit, hunc de alto in gloria & potentia ſua gloriantem dejecit. Quid hic aliud dicere poſſum [illegible], quò [illegible] prius Conradum magnum in oculis ſuis humiliavit, humiliatum reſpect[illegible]tis ſuæ exaltavit. Quæ varietas humanarum rerum, ex ubertate [illegible]tiæ Dei deſcendens, ad vitandam ſuperbiam, ac humilitatem apperendā, nos incitare de[illegible]. Et quid illud ta[illegible] mortalium condi[illegible]o, nunc de inopia ad [illegible]gnum, nunc ad inopiam de regno tr[illegible]hens & crucians hominem, quàm contemptum præſentium parit, & ad æt[illegible]rnorum ſtabilitatem, quæ nec mutantur, nec tranſeunt, nos mittit? Quanta vero mala to[illegible] & præcipuè miſeræ Bajoariæ, ex hoc evenerint, nos quotidie experimur. Saxones [illegible] hinc Regi rebellantes plus manſuetudine ipſius, quàm armis inclinantur. *Rogerius Rex Siciliæ* At Rogerius Innocentium Papam in Apuliam cum militia Romanorum venire volentem, [illegible] in Chriſtum Deum manum mittens, ex inſidiis cepit, & Regij nominis in Sicilia ab eo auctoritatem, & abſolutionem anathematis extorſit, cum ducatu Apuliæ, Calabriæ, ac Principatu Capuæ.

CAP. XXV.

De pugna Guelfonis, & item illius cum Rege: ſeditione Ratisponenſium, expeditione Ducis contra Guelfonem, morteq́ ipſius.

CUM hæc aguntur in Italia, Leopaldus Marchio ſuſcepto à Rege ducatu Norico, omnibus penè Baronibus ad eum pertinentibus, amoreque ſeu terrore ultrò ad eum [illegible] confluentibus, primò metropolim, ac ſedem ducatus Ratisponam ditioni ſuæ ſubdidit, pòſt collecto milite copioſo, totam Bajoariam pertranſiens, in ipſo ejus termino juxta Licum fluvium, contra Urbem Auguſtenſem negotia terræ per triduum tractans, ſtrenui judicis officium exercuit. *Auſtriacus Bavariam occupat.* Ea tempeſtate Henricus Dux dum in Saxonia Albertum Marchionem ſibi rebellantem intantum humiliaſſet, ut caſtris ejus dirutis, terris circumquaque vaſtatis, ad Regem auxilij gratia ire compuliſſet, omnibusque ſuis ibidem ritè diſpoſitis, jam in Bajoariam ire propoſuiſſet, morbo correptus, diem clauſit extremum, ac in monaſterio Luter, juxta ſocerum humatur. *Henrici ſuperbi obitus.* Quo mortuo, Saxones amore [illegible] ſui parvuli, quem eis adhuc vivens commendaverat, Regi denuò rebellant.

Leopaldus verò ducatum exhinc Noricum potenter ſe habere confidens, dum in [illegible]ione caſtri Phaleia duorum fratrum, qui ſoli ex Noricis Baronibus in parte Ducis Henrici ſteterant, incautè moraretur, Guelfo Ducis Henrici frater, ex improviſo collecto milite ſuperveniens, fortiſſimè pugnando, cæſis ex utraque parte pluribus, multis captivatis, Ducem cedere coegit. *Bellum in Bavaria.* His elatus ſucceſſibus, dum Regem quoque non multò p[illegible]ſt in obſidione caſtri Winſperg morantem, pugna aggredi attentat, amiſſis multis, cum paucis fugit è prælio. Non multò pòſt, Duce Leopaldo in Urbe Ratispona civilia jura d[illegible]ſponente, ex Palatini Comitis Ottonis importunitate, ſeditio oritur. Dux cum [illegible], populo circumquaque concurrente, arma arripuit, ſuccenſisque aliquibus Urbis vi[illegible]civibus tam armorum quàm incendij metu diſcurrentibus, periculum evadens, Urbe [illegible]it, ac vaſtatis in circuitu agris, ad tempus inde divertens, collecto milite, non longè [illegible]tate caſtra poſuit; tandemque terrore perculſos, pecuniæ pactione in deditionem [illegible]it. Dehinc dedecus à Guelfone ſibi apud Phaleia illatum ulciſci ſtatuens, armata [illegible]u ad Licum usque progreditur: ibique deſtructis quorundam inimicorum ſuorum [illegible]onibus, cunctisque circumquaque vaſtatis, per fines noſtros cum multo Eccleſiæ [illegible] detrimento revertitur. *Leopaldi Marchionis Auſt. mors.* Ipſe verò non multò pòſt Ratisponæ infirmatus, in [illegible] Pataviensi diem obiit, & in monaſterio ſanctæ Crucis, quod à Patre ſuo funda[illegible]ſe plurimum ditaverat, humatur, eique in Marchia ſucceſſit frater ſuus Henri[illegible]

CAP.

CAP. XXVI.

De factione Boemorum, expeditioneque Regis illo. De ducatu dato Henrico fratri Leopaldi, malisque plurimis ob hoc à Guelfone, & prædicto Henrico Provinciæ Bajoariæ irrogatis.

EO tempore Conradus Moravienſis Comes, conſpiratione facta cum Boemis, ducatum terræ illius affectans, de Moravia in Boemiam exercitum ducit. Cui cum Dux Ladislaus cum copiis occurrere parat, a ſuis proditus, fugæ præſidio vix periculum mortis evaſit: ſicque profugus ad Regem veniens, caſum ſuum deplorat. Quem Rex miſericordia motus, cum exercitu in Boemiam reduxit, ac Pentecoſte in Urbe Praga Provinciæ illius metropoli celebrata, Conrado fugato, in ducatum reſtituit.

Non multo pòſt Saxoniam ingreſſus, data in uxorem vidua Ducis Henrici Lotharij Imperatoris filia, fratri ſuo Henrico Marchioni, pacem cum Saxonibus fecit, eidemque Marchioni Noricum ducatum, quem conſilio matris Ducis Henrici filius jam abdicaverat, conceſſit. Quæ res in terra noſtra maximæ diſcordiæ ſeminarium fuit. Guelfo enim Princeps præfatum ducatum ſe jure hæreditario contigiſſe calumnians, armata manu in præſentia Ducis Bajoariam ingreditur, parteque Provinciæ vaſtata, regreditur. Ob ea Dux inflammatus immenſo coadunato milite, fines noſtros ingreditur: multisque Eccleſiarum reditibus direptis, tandem etiam ipſius noſtræ civitatis munitiones, propter quosdam ex ipſa, qui fautores Guelfonis dicebantur, deſtruxit. Cui dum Guelfo eum copiis occurrere parat, audito quòd Rex superventurus eſſet, ceſſit. Porrò Dux ſimul cum Rege caſtrum Comitis Conradi, qui ex parte Guelfonis erat, obſidione clauſit, vaſtatisq; in circuitu univerſis, adjutorio Regis in deditionem coegit, ac igne ſuccendit.

CAP. XXVII.

De expugnatione Tiburtinorum, ſeditioneque Romani populi, & inſtauratione Senatorum, ac morte Innocentii Papæ. Item de victoria Veronenſium de Paduanis.

DUM hæc aguntur in Gallia & Germania, Romanus Pontifex Innocentius, qui jam per multum temporis Tyburtinos excommunicaverat, ac aliis modis preſſerat, coangustatos ad deditionem acceptis obſidibus, ac jurejurando interpoſito coegit. Populus verò Romanus volens ut eos per obſides & Sacramentum ad duriſſima præcepta, id eſt, ut muris ruptis omnes Provincia cederent, cogeret, dum nobiliſſimus ac liberaliſſimus Sacerdos tam irrationabili & inhumanæ petitioni annuere nollet, ſeditionem movent, ac in ipſo impetu in Capitolio convenientes, antiquam Urbis dignitatem renovare cupientes, ordinem Senatorum, qui jam per multa curricula temporum deperierat, conſtituunt, & rurſum cum Tyburtinis bellum innovant. Cauſa verò tantæ immanitatis fuit, quòd in priori anno dum cum Pontifice ſuo in obſidione præfatæ civitatis morarentur, civibus egreſſis, & cum ipſis manum conferentibus, multis amiſſis ſpoliis, turpiter in fugam converſi ſunt, idcirco nulla, niſi quam diximus, conventione, usque hodie ſe poſſe placari aſſerunt. Verùm ſapientiſſimus antiſtes prævidens, ne foriè Eccleſia Dei, quæ per multos annos ſecularem Urbis honorem à Conſtantino ſibi traditum potentiſſime habuit, hac occaſione quandoque perderet, multis modis tam minis, quàm muneribus, ne ad effectum res procedat, impedire conatur. Sed invaleſcente populo, dum proficere non poſſet, lecto cubans juxta quosdam, de futuris viſione ſibi monſtrata, in pace quievit, eique Cæleſtinus vir religione, & literarum ſcientia præditus, cum magna unanimitate electus ſucceſſit. Circa idem tempus Veronenſes, qui longo tempore cum Paduanis diſſenſionem habuerant, amnemque qui civitatem eorum præterfluit, ab alveo derivaverant, congreſſu cum eis habito, plurimis captis, cruentiſſima potiuntur victoria.

Ordo Senatorius Romæ inſtauratur.

CAP. XXVIII.

Quem finem Ioannes Conſtantinopolitanus poſt expeditionem Syriæ habuerit, & qualiter, vel quare filius ejus Manuel fœdus cum Rege noſtro inierit.

ANNO ab incarnatione Domini MCXLIII. Calojanes Conſtantinopolitanus Imperator, qui filio ſuo Manuel ſororem Reginæ Gertrudiam deſponſando, cum

R[illegible] Regi Conrado amicitiæ fœdus inierat, ab Antiocheno Principe Raimundo, q[illegible] Provin[illegible] [illegible] pro pe[illegible] [illegible]um ipſi Urbe juraverat, Sy[illegible] iam cum maxi[illegible] [illegible]us exercitu promiſſo fruſtratur. Cui venerabilis [illegible]copus G[illegible]bulenſi[illegible] N. in [illegible] viriliter reſtitit: [illegible]umque ex part[illegible] Romani Pontifi[illegible] & Imperatoris, e[illegible] quòd præfata civitas a L[illegible] poſſideatur, ut ab ejus impugnatione deſiſtat, inter[illegible]pidè commo[illegible] Ille autem [illegible] quòd à Principe deluſus eſſet, civitati quidem p[illegible]percit, ſed totam [illegible] ferro flammaque de[illegible]aſcens Provinciam, eremitas quoque, quorum grandis ibi copia eſt, [illegible] de cellulis ſuis eductos, non [illegible], id eſt boni Joannis [illegible]fficium agens, crudeliſſimè tractavit. Ipſe verò [illegible] mult[illegible] pòſt ſagittis toxicatis venationi inſerviens, ab una earum ex improviſo vulner[illegible], mi[illegible]errimè Rex opulentiſſimus in ipſo procinctu diem obiit, ac Manuel filio ſuo regnum reliquit. *Manuel Comnenus Imp. Orient.*

P[illegible] idem tempus F[illegible] Hieroſolymorum Rex moriens [illegible] filio ſuo Folconi adoleſcentulo, regni gubernacula dimiſit. At Manuel ad regnum ſublimatus, nuncios a[illegible] Regem Conradum cum pretioſis muneribus, ſicut prius Pater ejus fecerat, dirigens, fœ[illegible]us renovavit. Et ſicut frequenter inter hos duos Imperatores, a translato ad Francos Imperio, pro diverſis opportunitatibus mos iſte ſervatus eſt: ſic & nunc inter Joannem Patrem, hujus, & Conradum, contra Rogerium, utriusque Imperij invaſorem, hæc facta eſt confœderatio.

CAP. XXIX.

De diverſis bellis Urbium Italiæ, variisque eventibus.

HIS diebus propter abſentiam Regis, Italiæ Urbibus in inſolentiam decedentibus, Veneti cum Ravennatenſibus, Veronenſes & Vincentini cum Paduanis & Tarviſienſibus, Piſani & Florentini cum Lucenſibus & Senenſibus, atrociter debellantes, totam penè Italiam eruere, prædis & incendiis permiſcuere. Præter enim ea quæ ſuprà diximus, P[illegible]dua [illegible] anno illata incommoda, Veronenſes & Vincentini ſequenti anno caſtella, vi[illegible]s & agros Tarviſientium ferro flammaque vaſtavere. Veneti etiam ac Ravennatenſes plurima mala terra marique alterutrum intulere: at Piſani & Lucenſes propter nimiam viciniæ opportunitatem, indefeſſo furore bellantes, ruinæ ſuæ omnes Tuſciæ vir[illegible]s implicuere. Nam & Florentini unà cum Marchione Terræ Ulrico, usque ad ipſas portas Senenſium procedentes, ſuburbia ejus cremaverunt. Senenſes verò nuncio & viribus impares ſe cognoſcentes Florentinis, Lucenſium auxilium flagitant. Lucenſes tam pro ipſis, quàm pro Comite Guidone Guerra, qui & ipſe cum Florentinis atrox bellum gerens, eos adierat, Florentinos hoſtes pronunciant. Illi autem Piſanis adjuncti, non ſolum Lucenſes bello attentant, ſed & caſtella, oppida, agros præfati Comitis incendio & rapina devaſtant. Senenſes etiam, qui ad vaſtandos agros eorum egreſſi fuerant, inſidiis à tergo poſitis, vix paucis fuga elapſis, captivant. Porrò ex Piſanis & Lucenſibus non tantùm plurimi ferro cæſi, compendio mortis miſeriam miſerabiliter terminavere, ſed & innumerabiles utrobique comprehenſi, ac longa (ut ipſe vidi) carceris inedia & ſqualore macerati, omnibus prætereuntibus lachrymabile humani caſus in ſe ſpectaculum præbent. *Bella per Italiam Civilia.*

CAP. XXX.

Qualiter Ediſſa capta ſit, Eccleſiæque profanatæ.

ANNO Dominicæ incarnationis MCXLV. incipiente in ipſo ſacroſanctæ nativitatis Chriſti ſolennitate, lugubre & miſerabile ex peccato Chriſtiani populi accidit Orienti piaculum. Sanguinus enim quidam Halapenſis Syriæ ac Meſopotamiæ, pro Antiochia & Damaſco, Princeps, Perſarum verò & Medorum Regis, ſeu Sol[illegible] ſubditus, Ediſſam quæ nunc Rohas dicitur, unicum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ magnitudine ac abundantia ſui refugium, cum infinita Sarracenorum multitu[dine] circumdedit, ac in ipſa (ut dixi) nativitate Domini irrupit, cunctis ibidem cum Epiſcopo *Edeſſa Syriaca Urbs.*

piſcopo Urbis Chriſtianis in ore gladij occiſis, vel miſerabili captivitate in ſervitutem redactis, Eccleſias Chriſti, & præcipuè beatæ Mariæ ſemper virginis baſilicam, & eam in qua reliquiæ S. Thomæ Apoſtoli reconditæ ſunt, ad Salvatoris noſtri ignominiam introferens, ea quæ nun licebat, fœdè polluit, Chriſtianiſque penitùs exterminatis, vel tributo ſubactis, Saracenos ibi ad habitandum locavit. Ob hoc mota eſt expeditio maxima contra Paganos, & Regem Perſarum à Conrado Rege Romanorum, & Ludovico rege Francorum, cum ſummis & pluribus utriusque regni Principibus, & innumerabili multitudine populi, qui abſque omni effectu reverſi ſunt.

CAP. XXXI.

De perſecutione Lucii Papæ, legationeque ipſius ad Regem: qualiter Romanus populus Senatoribus Patricium adiecerint, & ob hoc quidam ex eis ab Eugenio Lucii ſucceſſore, anathematis gladio percuſſi ſunt.

PER idem tempus Lucius Papa, vir pro manſuetudine & humilitate ſui, officio Sacerdotali dignus, Cæleſtini qui non plenè ſex menſibus ſederat, ſucceſſor, gravem à civibus perſecutionem paſſus, humiles ad Regem Cooradum, tam ſuam oppreſſionem continentes, quàm de iecolumitate & proſperitate ejus Deo gratias agentes, ipſumque ad patrocinium Romanæ Eccleſiæ invitantes, literas mittit, in hunc modum:

Lucius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, chariſſimo filio Conrado, Romanorum Regi Illuſtri, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem: Omne datum optimum, &c.

Iordanes patricius Romanus.

Populus enim Romanus nullas inſaniæ ſuæ metas ponere volens, Senatoribus quos ante inſtituerant, Patricium adijciunt, atque ad hanc dignitatem Jordanem Petrileonis filium eligentes, omnes ei tanquam Principi ſubijciuntur. Deinde Pontificem ſuum adeunt, ac omnia regalia ejus tam in Urbe, quàm extra poſita, ad jus Patricij ſui repoſcunt: eumque more antiquorum Sacerdotum, de decimis tantùm, & oblationibus ſuſtentari oportere dicentes, de die in diem animam juſti affligere non timuerunt. Ipſe autem quotidianis cruciatibus ac tædio vitæ affectus, infra anni ſpacium Pontificatus ſui diem obiit, ac Eugenium virum religione ac ſanctitate perſpicuum, communi voto cleri & populi electum, ſucceſſorem reliquit. Hic in principio dignitatis ſuſceptæ, eò quòd totos populus ad tradenda Urbi regalia, ſicut anteceſſores ſuos ipſum ſollicitare vellet, cum Epiſcopis & Cardinalibus Urbe cedit, ac proxima dominica in monaſterio Pharphenſi, conſecratione Pontificali, ob perſecutionis immanitatem morem mutans, ſublimatur. Ad hunc Papam Eugenium venerabilis Bernardus Abbas Claravallenſis, librum de conſideratione ſui, quatuor diſtinctionibus ordinatum conſcripſit, in quo perfectæ vitæ ac ſubtiliſſimi ingenij perſpicuitatem evidentiſſimè demonſtravit. Nam idem Apoſtolicus prius Bernardus dictus, & primùm Vicedominos Piſanus, ac demum in Claravalle, omnibus mundanis pro Chriſto ſpretis, ejusdem venerabilis Bernardi abbatis diſcipulus effectus, ac ab eo poſtmodum monaſterio beati Anaſtaſij Ciſtercienſis ordinis, in Urbe Roma Abbas prælatus, ſummus Pontifex, ut prælibavimus, conſtituitur. Inde poſt conſecrationem, furorem populi Romani declinans, ad munita loca ſe tranſtulit: poſtque Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram fecit.

Romani habenas Pontificis excutiunt.

At Romanus populus cum Patricio ſuo Jordane in furorem verſus, præfecturæ dignitatem abolentes, omnes Principes ac Nobiles ex civibus ad ſubjectionem Patricij compellunt: & non ſolùm quorundam illuſtrium laicorum turres, ſed & Cardinalium ac clericorum domus ſubruentes, prædam immenſam diripiunt. Eccleſiam etiam beati Petri omnium Eccleſiarum caput, incaſtellare ſacrilegè ac prophaniſſimè non metuunt: peregrinos cauſa orationis advenientes, ad oblationem, quæſtus gratia, plagis & verberibus cogunt, ac quosdam ex ipſis offerre nolentes, in ipſa porticu, & veſtibulo templi nephario auſu occidere non verentur. Quos venerabilis Pontifex, percuſſo prius cum quibusdam fautoribus ſuis anathematis gladio Jordane, adjuncta Tyburtinis Romanorum antiquis hoſtibus, militia coercuit, tandemque pacem petere coegit. Quam pacem eo tenore dedit, ut Patriciatus, dignitatem exfeſtucarent, & præfatum in priſtinam dignitatem reciperent: Senatores autem ex ejus auctoritate tenerent, ſicque in Urbem rediens, nativitatem Domini ibidem celebravit.

CAP.

CAP. XXXII.

De [illegible] Armen[illegible]rum, cauſaque itineris ipſius, ac miraculis, qu[illegible] Romana curia vid[illegible].

EA tempeſtate legati Armeniorum Epiſcoporum, eorumque metropolitani, quem ipſi Catholicon, id eſt univerſalem, propter infinitum, id eſt amplius quàm mille Epiſcoporum ſub ſe habentem numerum, vocant, legati ab ultimo penè Oriente, ſummum pontificem Viterbij, laborioſum iter per annum & ſex menſes complentes, adeunt, eique ex parte illius Eccleſiæ ſubjectionem omnimodam, cum conſalutando offerentes, cauſas viæ nobis cum aliis multis præſentibus, apud veterem aulam aperiunt, quæ tales erant. Inter ipſos & Græcos quædam de ritu ſacrificii habitudo eſt in quibuſdam, in aliis verò diſcrepantia. Ponunt enim fermentatum panem, ſicut illi, aquam autem vino non admiſcent, ſicut nos & illi. Præterea nativitatem Domini Epiphaniæ continuantes duas illas feſtivitates unam faciunt. Pro his & aliis dum inter ſe diſſentirent, Romanam Eccleſiam judicem eligentes, conſultum veniunt, formamque ſacrificii juxta conſuetudinem ejus ſibi tradi depoſcunt.

Quos Romanus antiſtes gratanter ſuſcipiens, miſſarum ſolenniis, ac ſacrificii ſecretis adhibuit, diligenterque ea quæ fiebant ibidem, eos animadvertere monuit. Quod dum facerent, intentique ſacro altari aſtarent, unus ex his Pontificali dignitate præditus, ſi ut poſtmodum in plena curia retulit, in beati Martini octava, quando dedicatio Eccleſiæ beati Petri celebrari ſolet, ſummo Pontifice divina myſteria agente, ſplendido fulgore radium Solis ſuper caput ejus coruſcare, & in ipſo duas columbas aſcendentes & deſcendentes vidit. Cumque diligentius hac illacque oculos circumferret, nullumque aditum per quem lux illa tranſfunderetur, inveniret, deificum hoc eſſe cognoſcens, ac ad obedientiam Romanæ ſedis amplius accenſus, cunctis quæ viderat aperuit. At venerabilis pater non ſuis hæc meritis attribuens, ipſius potius fide cœlitus hoc ſibi monſtratum affirmabat, ut videlicet Eccleſia, à qua ipſe miſſus fuerat, ſacramentorum virtutem veritati luce perfuſam cognoſceret, ac deinceps quali ea reverentia & forma tractare deberet, addiſceret. Retulit etiam præfatus Epiſcopus, quòd in confinio Armeniæ quædam gentes eſſent, quæ fœtus ſuos fœtentes generarent, eoſque ſtatim ad aquas Armeniorum lavandos tranſmitterent. Quos cum ibi baptiſmatis unda tingentes, innatum eis fœtorem propellerent, mox tamen remiſſi ad paganiſmi ritum, & ſpurcitiam redibant. Quod utrum faciendum eſſet, item Romanam Eccleſiam conſuluerunt.

Armeniorum ad Pontificem legatio.

CAP. XXXIII.

De Epiſcopo Gabulenſi, ac rumoribus, quos de tranſmarinis regionibus retulit.

VIDIMUS etiam ibi tunc prætaxatum de Syria Gabulenſem Epiſcopum, cujus præcipuè opera ad plenum Antiochia Romanæ ſedi ſubeſſe cœpit, tam de Patriarcha ſuo Antiocheno, & de Principis matre Balduini Hieroſolymitani quondam Regis filia, querimoniam facientem, quàm de ſpoliis Saracenis ablatis: jure antiquitatis, exemplo Abrahæ, decimas (qui eas Deo recognoſcens, victoriam de ſuis ſpoliis Melchiſedech dedit) exigentem, ac ſuper hoc Apoſtolicæ ſedis auctoritatem requirentem. Audivimus eum periculum tranſmarinæ Eccleſiæ poſt captam Ediſſam lachrymabiliter conquerentem, & ob hoc Alpes tranſcendere ad Regem Romanorum & Francorum pro flagitando auxilio volentem. Narrabat etiam, quòd ante non multos annos, Joannes quidam (qui ultra Perſidem & Armeniam, in extremo Oriente habitans, Rex & ſacerdos cum gente ſua Chriſtianus eſt, ſed Neſtorianus) Perſarum & Medorum reges fratres, Samiardos dictos, bello petierit, atque Echactani, cujus ſupra mentio eſt, ſedem regni eorum expugnaverit. Cui dum præfati Reges cum Perſarum, Medorum & Aſſyriorum copiis occurrerent, triduo utriſque mori magis quàm fugere volentibus, dimicatum eſt, presbyter Joannes (ſic enim eum nominare ſolent) tandem verſis in fugam Perſis, cruentiſſima cæde victor extitit. Poſt hanc victoriam dicebat prædictum

Presbyter Joannes.

ctum Joannem ad auxilium Hieroſolymitanæ Eccleſiæ procinctum moviſſe, ſed dum ad Tygrim veniſſet, ibique nullo vehiculo traducere exercitum potuiſſet, ad ſeptentrionalem plagam, ubi eundem amnem hyemali glacie congelari didicerat, iter flexiſſe. Ibi dum per aliquot annos moratus, gelu expectaret, ſed minimè hoc impediente aeris temperie, obtineret, multos ex inſueto cœlo de exercitu amittens, ad propria redire compulſus eſt. Fertur enim iſte de antiqua progenie illorum, quorum in Evangelio mentio fit, eſſe magorum, eiſdemque quibus & iſti gentibus imperans, tanta gloria & abundantia frui, ut non niſi ſceptro Smaragdino uti dicatur. Patrum itaque ſuorum, qui in cunabulis Chriſtum adorare venerunt, accenſus exemplo, Hieroſolymam ire propoſuerat, ſed prætaxata cauſa impeditum fuiſſe aſſerunt. Sed hæc hactenus.

CAPUT XXXIV.

De pace Romani Pontificis cum Romano populo, & item perturbatione. De Boritio, & variis per orbem commotionibus, terminusq; hiſtoriæ.

Romani Pontifici reconciliantur.

AT Eugenius cum Romanis hoc tempore pacem fecit, ut patritiatus dignitatem exfeſtucarent, & præfectum in priſtinam dignitatem reciperent, Senatores verò ex ejus auctoritate tenerent: ſicque in Urbem rediens, nativitatem Domini ibidem celebravit, incipiente anno Dominicæ incarnationis MCXLVI. ubi rurſum à populo Romano pro excidio Tyburtinorum in tantum de die in diem ſollicitatur, ut a Lateranenſi palatio improbitatem eorum non ſuſtinens, ad tranſtyberinam regionem migrans, animam ſuam vitæ ſuæ tædere confiteretur.

Rex quoque eadem nativitate in palatio Aquis celebrata, Baioariam ingreditur. Ibi eum Boemorum Dux Labezlaus, ſupra nominatum Boritium ſecum ducens, adiit. Is flebili ac miſerabili voce querimoniam ſuam de privatione paterni regni depromens, quatenus auctoritate Imperiali, ad quam totius orbis ſpectat patrocinium, ei ſubveniat, depoſcit: ejusque ſuper hoc promiſſum interventu prædicti Boemorum Ducis, ejusque conſortis Gertrudis, Regis ſororis, honeſto intercedente placito impetravit.

Variis Chriſtianus orbis fluctuationes.

Exhinc non ſolùm inpræſentiarum perturbationes ſentimus, ſed & majores ſuperventuras ex his, aliisque argumentis formidando coniicimus. Ecce enim inter noſtrum & Ungarorum Regnum, non ſolùm iſto militem inſtaurante, ſed & illo multos ex noſtris pecunia corrumpente, valida expectatur commotio. In Polonia etiam inter tres fratres terræ Principes, miſerabilis auditur tumultuatio: in Belgica Gallia virorum potentum indefeſſa conflictatio. Apud nos verò tam terra jam videtur confuſio, ut non ſolùm reliquo anni circulo præda, ſed & incendio cuncta permiſceant: ſed & in ipſo Quadrageſimali & pœnitentiali tempore, contra divinas & humanas leges deſævire non pertimeſcant. Tanta poſtremò præteritorum memoria, præſentium incurſu, futurorum metu diſcriminum urgemur, ut reſponſum mortis in nobis accipientes, etiam tædeat nos vivere, præſertim cum tam ex peccatorum noſtrorum multitudine, quàm tumultuoſiſſimi Imperatoris fœtulenta improbitate, haud diu ſtare poſſe mundum putaremus, niſi ſanctorum meritis veræ civitatis Dei civium, quorum in toto orbe copioſa variè & pulchrè diſtincta florent collegia, ſuſtentaretur.

Sed quia mutabilium rerum ab Adam usque in præſentem annum, qui ab incarnatione Domini MCXLVI. ab Urbe condita MDCCCCXVIII. Conradi nonageſimi quarti ab Auguſto, nonus, Eugenii tertij, ſummi Pontificis ſecundus eſt, ſeriem qualitercunque percenſui, multiplicesque mortalium miſerias involvi, diverſos religioſorum ordines, quorum (ut dixi) ſanctitate à miſericordiſſimo judice, malignitas mundi ſupportatur, ſilentio præterire incongruum arbitramur: ut tantorum malorum turbulentiæ, clarorum virorum geſta inſignia, metam & articulum ponamus.

CAP. XXXV.

Deſcriptio diverſorum ordinum religioſorum, terminusq; libri Septimi, Catalogus Regum & Pontificum.

Igitur

IGITUR exceptis his, qui ſobriè, piè & juſtè ex clericis & laicis, ſua tanquam non ſua poſſidentes fratrum neceſſitatibus miſericorditer deſerviunt, diverſa ſunt ſanctorum agmina, qui propriis deſideriis, facultatibus, parentibus, juxta mandatum Evangelicum, abrenunciantes, crucemque mortificationis in carne jugiter portantes, cœleſti deſiderio pleni, Chriſtum ſequuntur. Quorum alij in urbibus, caſtellis & vicis, & agris commorantes, proximis normam rectè vivendi verbo & exemplo tribuunt. Alij quidem commanentiam hominum aſpernantes, & quieti ſuæ amplius providentes, frequentiam fugiunt, ſolique Deo vacantes, ad ſylvarum abditorumque locorum latibula ſe conferunt. Illi lucem ſuam lucere coram hominibus ad gloriam Dei non abnuunt. Iſti mortuos ſe mundo cognoſcentes, vitam ſuam cum Chriſto in Deo in præſenti abſcondunt, gloriamque ſuam donec Chriſtus vita eorum glorioſus appareat, eniteſcere non cupiunt. Æquè tamen omnes vitæ & conſcientiæ puritate, ac ſanctimonia cœleſti, etiam angelica in terris vita degunt. Commanent autem cor unum & animam unam habentes in unum in cœnobiis, vel Eccleſiis: ſomnum ſimul capiunt, unanimiter ad orationem ſurgunt, in una domo reficiuntur: pariter orationi & lectioni, operique die noctuque ita indefeſſa incumbunt vigilantia, ut excepto illo quo laſſa quieti membra vilibus, & vimineis ſtramentis, ſeu ſago tradunt momento, aliquod horarum ſpacium ſine divina occupatione nephas arbitrentur effluere, intantum ut in ipſa naturali refectione divinæ ſcripturæ jugiter intenti, ſpiritum malint ſaginare quàm corpus. Abſtinent verò omnes communiter à carnibus. Alii autem ab omnibus delicatioribus cibis, vinoque ſe cohibentes, legumine interdum, interdũ cum pane utuntur & aqua. Quid de cœlibatu ipſorũ dicam? cum ita communem & indultam humano generi nuptiarum legem tranſcenderint, ut quidam ex eis non ſolùm interna, ſed & externa clauſtra tanta cum diligentia obſervent, quòd nulli unquam qualibet de cauſa, ſed nec orationis obtentu introeundi aditus pateat fœminarum. Omnibus enim diverſorum opificum officinis, id eſt piſtorum, fabrorum, textorum, aliorumque, ne foras ullus eorum evagandi occaſionem habeat, intrò poſitis, hisq; ſtudioſiſſimè ſeptis, porta in exteriori atrio poſita eſt, ubi religioſus & timoratus frater jugiter manẽs, omnes ſupervenientes hoſpites, peregrinos, pauperes alacriter & benignè, tanquam ipſum Chriſtum ſuſcipiens, primò ad oratorium ductis, in cellam hoſpitalem, lotis antè eorum pedibus, ac deinde omnibus humanitatis officiis devotè exhibitis, collocat. At fœmina ſi exhortationis, ſeu alterius officii cauſa ſupervenerit, extrà dimittitur, eam monaſterij pater, vel aliquis ex fratribus, non in domo, nec ſolus, ſed ſub divali & patenti loco, ſolum & rarum tectum propter pluvias habenti alloquitur. Alij verò etſi eas orationis gratia ab oratorio non ſecludant, ad interiora tamen fratrum receptacula introire non permittunt. Porrò ſeipſos tanta ſolicitudine cuſtodiunt, ut non ſolùm majora delicta abhorreant, ſed & à minimis ac leviſſimis, & quæ nobis ex ipſo uſu viluerunt, ita ſenſus ſuos cohibeant, ut rariſſimè, niſi ſoli Deo, patrique congregationis colloquentes, nutibus magis ac ſignis, quàm lingua, ea quæ neceſſaria ſunt, abinvicem requirant. Si verò in aliquibus vel minutiſſimis ex humana infirmitate, negligentia, vel interceptione quis eorũ offenderit, ad locum ad hoc deputatum, circa primam vel tertiam horam concurrunt: ibique divino prius adjutorio invocato, culpas ſuas humiliter recognoſcunt, ac cum charitate mutò ſe corrigunt. Ibi ſedens ſenior, manſueta ſeveritate, ſine ira & diſceptatione eos dijudicat: frequenterque divinarum ſcripturarum ſereno vultu melliſluo ore informans eloquijs, ita defecatos, & ad unguem purificatos, ad cœleſtis militiæ contubernium dignos tyrones in præſentis vitæ ſtadio præparat.

Eremitæ.

Cœnobitica vita.

Cœlibatus monachorũ.

Sed quia in ipſo veſtibulo ſpecioſa domus agnoſcitur, qualiter interior eorum homo coràm diſcretore cordium Deo intus fulgeat, habitus exterior apud homines foris declarat. Sicut enim intus variis rutilant virtutum fulgoribus, ita foris diverſorum utuntur colorum veſtibus, juxta illud Pſalmographi: *Omnis gloria filia Regis ab intus in fimbriis aureis circumamicta varietate.* Alij quippe Apoſtolicam vitam ducentes, in ipſoque habitu innocentiæ puritatem prætendentes, munda & linea toga utuntur. Alij ejuſdem ordinis viri, ob mortificationem carnis, tunica lanea aſperius veſtiuntur. Alij omnibus exterioribus occupationibus liberi, angelicam vitam in veſte prætendentes, ejus ſuavitatem forma potius ipſa, quam ſui mollitie typicè figurant. Ponunt enim ad carnem tunicas aſperrimas, ſuperque eas alias cum caputijs latiores, ex ſenis partibus tanquam totidem alis ad inſtar Seraphin conſtantes. E quibus duabus, id eſt caputio caput tegentes,

Habitus & veſtimenta monachorũ.

Pſal. 45.

duabus, id eſt manicis omnem actionem ſuam velut manus ad Deum dirigendo, ad ſuperna volantes, duabus reliquum corpus antè & retrò velantes, divina ſe gratia præveniente, & ſubſequente, contra omnia ſæva tentatoris jacula ſe munitos oſtendunt. Differunt autem in hoc, quòd alij ob contemptum mundi exprimendum, eandem veſtem nigram tantùm gerunt: alij verò de colore, vel groſſitudine nihil curantes, albam, vel griſeam, aliáve abjectam tantùm, & aſperam ferre conſueverunt. Taliter intus & foris inſtructi, ac per totum terrarum ambitum fertili copioſaque propagine, merito & numero in immenſum in brevi multiplicati ſignis radiant, virtutibus coruſcāt, divina revelatione ſæpius ſublevantur, angelica & dæmonica viſione in exitu vitæ crebrò conſolantur. Infirmos curant, dæmones fugant, cœleſtiſque patriæ dulcedinem, quantum in præſenti licet, per contemplationem interdum prægustant. Atque ob hoc quamvis laboribus attriti vigiliis exinaniti, jejuniis attenuati ſint more cicadarum, quæ famelicæ plus grillire ſolent, totam penè noctem in pſalmis & hymnis & canticis ſpiritalibus pervigilem ducunt. Manent autem, ſicut olim in Ægypto ſic & nunc in Galliæ Germaniæque partibus abundantius, ut in hoc haud mireris potentiæ, ſeu ſapientiæ ab Oriente ad Occidentem translationem, eum de religione itidem factum eniteat. Eſt præterea diverſis in locis ad ſingulare certamen ſpecialiter inſtructum anachoretarum, & ſolitariorum in genere optimo pugnæ ſanctum collegium, in numero quidem rarius, vitæ verò auſteritate ſuperioribus vel æquale, vel eminentius. Quorum alii ſub Priore degentes, in remotis & abditis locis ſinguli ſingulas cellas, velut ſepulchra inhabitant, operibus manuum ſuſtentantur, modico contenti pabulo, annonam totius hebdomadæ ſabbato accipiunt, ac omnimodè humanæ conſolationis expertes, à colloquiis tantùm divinis & oratione non recedunt. Dominicis ſolùm diebus ad oratorium, quod in communi poſitum eſt, concurrunt, ac verbo ſanctæ cohortationis à ſeniore irrigati, deificis ſalubriter refecti myſterijs, cum omni alacritate revertuntur. Alij vitæ ſuæ ſolum Deum teſtem habere cupientes, antris, ſpeluncis, parietibus ſe includunt, tantoque ardentiùs cœlo ſuſpenſi ſabbatizare creduntur, quantò amplius omnis humanæ ſocietatis extorres inveniuntur. Sunt etiam qui ſqualores ſolitudinum inquirant, beſtiale ferarum conſortium non pertimeſcant, herba paſcuntur, pelle carnis pro operimento utentes, algore noctis, & calore Solis in modum Æthiopum denigrati, velut tympanum obrigeſcant: atque terreno habitaculo in terra politi, includi dedignantes, tectoque cœli tantum utentes, non ſe tam homines, quàm cœleſtis curiæ contubernales eſſe demonſtrant. Omnes hi ab omni miſero mundi rotatu, de quo ſuprà diſputatum eſt, ſecluſi, poſt ſenarij laboris perfectionem, in veri ſabbati pace æternam quietem prægustando poſiti, noſtræ enormitatis benigni & idonei interceſſores, hujus ſeptimi Operis terminus exiſtant: noſque ad ea quæ ſequuntur, quis ſcilicet finis civitati Dei maneat, quæ perditio reprobam mundi civitatem expectet, dicenda, precibus ſuis aptos efficiant, Amen.

Anachoritarum receſſus.

LATINORUM REGES ANTE URBEM CONDITAM.

1. Italus.
Ianus.
Saturnus.
Picus.
Faunus.
Latinus.

Hi regnaverunt ſimul circiter C L. annos.

2. Æneas Sylvius.
Latinus Sylvius.
Alba Sylvius.
Ægyptus Sylvius.
Capys Sylvius.
Capetus Sylvius.
Tyberinus Sylvius.
Agrippa Sylvius.
Aremulus Sylvius.
Aventinus Sylvius.
Procas Sylvius.
Amulius Sylvius.

ROMANORUM REGES.

3. Romulus.
Numa Pompilius.
Tullus Hoſtilius.
Ancus Marcus.
Tarquinius Priſcus.
Servius Tullus.
Tarquinius Superbus.

Romæ poſt Reges exactos, Conſules quotannis bini creati (& in maxima urbis calamitate quandoque etiam creabatur Dictator) uſque ad Imperatores. Primus autem Conſulum fuit Brutus.

PONTI-

¶ Pontifices.	Romani Imperatores.	
	Octavianus Auguſtus.	
	Tyberius.	
Petrus.	Cajus Caligula.	
	Claudius.	
	Nero.	Prima perſecutio.
	Galba, Otto, Vitellius.	
Linus.	Veſpaſianus.	
	Titus.	
10 Cletus.	Domitianus.	Secunda perſecutio.
Clemens I.	Nerva.	
Anacletus.	Trajanus.	Tertia perſecutio.
Evariſtus.		
Alexander I.	Adrianus.	Quarta perſecutio.
Sixtus I.		
Theleſphorus.	Antoninus Pius cum Filiis.	
Iginus.		
Pius I.	M. Antoninus Verus, cum fratre.	
Anicetus.		
20 Sother.	L. Aurelio Commodo.	
Eleutherius.	Commodus poſt Antoninum.	
Victor I.	Ælius Pertinax.	
Zepherinus.	Severus.	Quinta perſecutio.
	Antoninus Caracalla.	
Calixtus I.	Macrinus.	
	M. Antoninus.	
	Alexander.	
Urbanus I.		
Pontianus.		
Antheros.	Maximinus.	Sexta perſecutio.
30 Fabianus.		
Cornelius.	Gordianus.	
	Philippus primus Chriſtianus, cum Philippo filio.	
Lucius I.		
	Decius.	Septima perſecutio.
Stephanus I.	Gallus cum Voluſiano.	Octava perſecutio.
Sixtus II.		
Dionyſius I.	Valerianus cum filio ſuo Galieno.	
Felix I.		
40 Euticianus.	Claudius.	
	Aurelianus.	Nona perſecutio.
Gajus.	Tacitus.	
	Probus.	
Marcellinus I.	Carus cum Carino & Numeriano filiis.	
Marcellus I.	Diocletianus, &	Decima perſecutio.
Euſebius.	Maximianus Cæſares.	
Melciades.	Conſtantius & Galerius, & Licinius.	
	¶ GRÆCI.	
50 Sylveſter I.	Conſtantinus.	
Marcus.		
Julius I.	Conſtantinus cum Conſtantio & Conſtante fratribus.	
Liberius.		
Felix II.*	Julianus.	
Liberius ab exilio reverſus.	Jovinianus.	

* *Nota: Felicem, qui in catalogo poſitus eſt) ab hæreticis, vivente Liberio ſubrogatum.*

Pontifices Romani.	Imperatores.
Damaſus.	Valentinianus.
	Valens.
Siricius.	Gratianus cum fratre Valentiniano.
	Theodoſius cum utriſque, & poſt utroſq;
Anaſtaſius I.	
Innocentius I.	
Zoſimus.	Archadius, & Honorius,
Bonifacius I.	
Celeſtinus I.	
Sixtus III.	Theodoſius cum Valentiniano.
Leo I.	Valentinianus cum Martiano.
	Martianus poſt Valentinianum.
	Leo.
Hilarius I.	Zeno.
Simplicius.	
Felix III.	
Gelaſius.	Anaſtaſius.
Anaſtaſius II.	
Symmachus.	
Hormiſda.	Juſtinus.
Joannes I.	
Felix IV.	
Bonifacius II.	
Joannes Mercurius II.	Juſtinianus.
Agapitus I.	
Silverius.	
Vigilius.	
Pelagius I.	Juſtinus.
Joannes III.	Tyberius.
Benedictus I.	Mauritius.
Pelagius II.	Focas.
Gregorius I.	
Sabinianus.	
Bonifacius III.	
Bonifacius IV.	
Deusdedit.	Heraclius cum Conſtantino filio.
Bonifacius V.	
Honorius I.	
Severinus.	
Joannes IV.	
Theodorus I.	Conſtantinus.
Martinus I.	
Eugenius I.	Conſtans.
Vitalianus.	
Adeodatus.	
Domnus.	
Agatho.	
Leo II.	Conſtantinus.
Benedictus II.	
Joannes V.	
Ghonon, aliàs Zeno.	
Sergius I.	Juſtinianus.
Joannes VI.	*Leo.

** Hi duo tamen à catalogo regum, propter inuaſionē Regni, quam viuente Iuſtiniano, Leo primus, poſt Tyberius Leonem expellendo fecerant, remoti ſunt*

Joannes

	Pontifices Romani.	Imperatores.
	Joannes VII. fœmina.	Tyberius.
	Sisinnius.	
		Juſtinianus idem qui ſuprà.
	Conſtantinus I.	Philippus.
		Anaſtaſius.
	Gregorius II.	Theodoſius.
10	Gregorius III.	Leo cum Conſtantino filio ſuo.
	Zacharias.	Conſtantinus cum Leone filio, Pipino Francorum Rege jam Patricio Romanorum.
	Stephanus II.	
	Paulus I.	
	Conſtantinus II.	
	Stephanus III.	Leo poſt mortem patris, Carolo Rege Francorum, & Romanorum Patricio.
	Adrianus I.	Conſtantinus cum matre.
		Hirene poſt filium.
20	Leo III.	¶ FRANCI.
		Carolus accepit Imperium.
	Stephanus IV.	
	Paſcalis I.	
	Eugenius II.	Ludovicus cum Lothario filio.
	Valentinus.	
	Gregorius IV.	
	Sergius II.	Lotharius poſt Patrem.
30	Leo IV.	
	Benedictus III.	Item Lotharius cum Ludovico filio.
	Nicolaus I.	
	Adrianus II.	Ludovicus poſt Patrem.
	Joannes VIII.	
	Martinus II.	Carolus.
	Adrianus III.	
	Stephanus V.	Carolus.
	Formoſus.	
	Bonifacius VI.	
	Stephanus VI.	
40	Romanus I.	
	Theodorus II.	Arnolfus, juxta quoſdam.
	Joannes IX.	
	Benedictus IV.	
	Leo V.	
	Chriſtophorus I.	
		¶ LONGOBARDI.
	Sergius III.	Ludovicus, juxta Romanos.
	Anaſtaſius III.	
	Lando.	Berengarius.
	Joannes X.	
50	Leo VI.	Berengarius.
	Stephanus VII.	Ugo.
	Joannes XI.	Berengarius.
	Leo VII.	Lotharius.
	Stephanus VIII. Germanus.	Berengarius cum Alberto filio.

Pontifices Romani.	Imperatores.
Martinus III.	§ TEUTONICI.
Agapitus II.	
Joannes XII.	Otto cum Ottone filio.
Benedictus V.	
Leo VIII.	
Joannes XIII.	
Benedictus VI.	
Domnus II.	
Bonifacius VII.	Otto poſt patrem.
Benedictus VII.	
Joannes XIV.	
Joannes XV.	
Joannes XVI.	
Gregorius Teutonicus V.	
Joannes XVII.	
Sylveſter II.	Otto.
Joannes XVIII.	
Joannes XIX.	
Sergius Osporci IV.	
Benedictus VIII.	Henricus.
Joannes XX.	
Benedictus IX.	Conradus.
Sylveſter III.	
Gregorius VI.	
Clemens Teutonicus II.	Henricus Imperator.
Damaſus Teutonicus II.	
Leo Teutonicus IX.	
Victor Teutonicus II.	
Stephanus Teutonicus IX.	
Benedictus X.	
Nicolaus II.	
Alexander II.	Henricus.
Gregorius VII.	
Victor III.	
Urbanus II.	
Paſcalis II.	
Gelaſius II.	Henricus.
Calixtus II.	
Honorius II.	
Innocentius II.	Lotharius.
Celeſtinus II.	
Lucius II.	Conradus.
Eugenius III.	
Anaſtaſius IV.	
Adrianus IV.	Fridericus.

§ Huc uſque Otto Friſingenſis catalogum ſcripſit: quæ ſequuntur uſque ad initium lib. octavi, proculdubio alterius ſunt Chronographi, omiſſa tamen noluimus, ut nec ſuperiora, quamvis dubiæ fidei videantur.

Alexander III.	
Lucius III.	Idem Fridericus.
Urbanus III.	
Gregorius VIII.	
Clemens III.	Henricus.

Celeſtinus

Pontifices Romani	Imperatores.
Celeſtinus III.	
Innocentius III.	Philippus, item Otto.
Honorius III.	
Gregorius IX.	Henricus, item Fridericus.
Celeſtinus IV.	
Innocenous IV.	
Alexander IV.	
Urbanus IV.	Henricus, item Wilhelmus.
Clemens IV.	
Gregorius X.	
Innocentius V.	
Adrianus V.	
Joannes XXI.	Rudolfus.
Nicolaus III.	
Martinus IV.	
Honorius IV.	
Nicolaus IV.	
Celeſtinus V.	
Bonifacius VIII.	Adolfus.
Benedictus XI.	Albertus.
Clemens V.	Henricus.
Joannes XXII.	
Benedictus XXII.	Ludovicus, Fridericus.
Clemens VI.	
Innocentius VI.	
Urbanus V.	Carolus.
Gregorius XI.	
Urbanus VI.	
Bonifacius IX.	
Innocentius VII.	Wentzeslaus.
Gregorius XII.	
Alexander V.	Rupertus.
Joannes XXIII.	
Martinus V.	Sigiſmundus.
Eugenius IV.	
Felix V.	Albertus.
Nicolaus V.	
Calixtus III.	
Pius II.	Fridericus.
Paulus II.	
Sixtus IV.	
Innocentius VIII.	
Alexander VI.	Maximilianus.
Pius III.	
Julius II.	
Leo X.	
	Carolus V.

CAPUT ULTIMUM.

De morte Conradi Imperatoris, in cujus locum Fridericus Dux Suevorum Rex electus, & quomodo maximum ſchiſma in Eccleſia oriri cœpit, tandem Alexander confirmatur, qui Romæ Concilium celebravit. Item quomodo Imperator bis Longobardiam intraverit, Mediolanumque ceperit. Tandem quo pacto Henricum filium regia dignitate ſublimaverit, data ei prius uxore nobili, & qualiter idem Henricus Breſacum ædificaverit.

ANNO

ANNO ab incarnatione Domini MCI II. Conradus Dua de Zeringen obiit, poſt
Fridericus I. Barbaroſſa Rex Rom. quem etiam Conradus Rex eodem anno defunctus eſt: in cujus locum Fridericus Dua Suevorum, filins fratris ejus Friderici, XCV. ab Auguſto rex electns eſt apud Franconefurt, unanimi principum, totiusq; regni conſenſu. Hujus VIII. principatus anno, Adrianus venerabilis Papa obijt, & inter duos alios, Alexandrum videlicet & Octavianum, qui alio nomine Victor appellatus eſt, maximum ſchiſma Eccleſiæ oriri cœpit, quod XIX. annis miſerabiliter duravit, Friderico rege contra Alexandrum pertinaciter reſiſtente, & in idipſum plures Epiſcoporum regia poteſtate compellente. Quod demum multo labore Dei gratia ſanatum eſt, & Alexander univerſalis totius Ec-
cleſiæ pater canonicè confirmatus eſt: qui ſecundo confirmationis ſuæ anno, maximum 1
Romæ Concilium congregavit: in quo plures Epiſcopos ſchiſmaticos, & plures diverſorum ordinum per ipſos ordinatos degradavit, & damnavit.

Eo etiam tempore prædictus Imperator Fridericus expeditionem maximam contra Longobardos movit, & Mediolanum cepit, atque ædificiorum civitatis ejusdem plurimam partem ſubvertit. Transactis autem paucis poſt hæc annis, iterum cum exercitu, multoque comitatu Epiſcoporum, Ducum & Comitum, diverſorumque Principum Teutonici regni, ſecundo Longobardiam ingreditur, & ibidem regali potentia grandia multa perficere molitur. Sed circa finem Auguſti menſis, facta eſt immanis mortalitas in eodem exercitu Principum Teutonici regni, Epiſcopi ſcilicet Colonen-
Henricus 6. Frid. F. ſis, Friderici de Winsberg, Welfonis Junioris de Ravensburg, cum multis aliis. His 2
etiam diebus prædictus Imperator Fridericus Henricum filium ſuum regia dignitate ſublimavit, eique puellam nobili genere procreatam, Rogerii ſcilicet & Wilhelmi Apulienſium Principum filiam copulavit, nuptiasque ipſius Mediolani regali gloria, multaque potentia perpetravit. Poſtea verò idem Rex Henricus caſtrum quoddam in Briſagaugia,
Briſacum conditur. Breſacum dictum, in refugium pauperum velut miſericordiæ aſylum, cœpit ædificare, cunctosque confugientes illuc à totius injuſtitiæ violentia, regali potentia ſtuduit defenſare.

LIBRI SEPTIMI FINIS.

OTTO-

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI CHRONICORUM

LIBER OCTAVUS.

PROLOGVS.

HOC Opus noſtrum, quod de duabus civitatibus intitulavimus, trifariè diſtinctum invenitur. Cum enim civitas Chriſti ſeu Regnum ejus, ſecundùm præſentem ſtatum vel futurum Eccleſia, dicatur, aliter ſe modo, quamdiu bonos & malos in uno gremio fovere cernitur, habet: aliter tunc, cum ſolos bonos in ſuperno ſinu gloria ſervabit, habitura erit: aliter ante, quam plenitudo gentium introiret, ſub Principibus gentium vivens ſe habuit. Deniq; quod Eccleſia non ſolùm cum Chriſto regnans, ſed & in præſenti horreo granum & paleam continens, Regnum Chriſti vocetur, in Evangelio manifeſtiſſimè habes. Vbi de Regno ſuo ſcandala, quæ nunc a præſenti in cœleſti patria tranquilliſſima & feliciſſima fore non poterunt, auferenda prædicuntur. Ex cujus locutione, qua Chriſtus propter ſacramentorum communionem malos & bonos, quidem iſtos per charitatem operantem, illos ſine operibus mortuam fidem habentes Regnum ſuum nominat, ea etiam nos civitatem ejus hunc præſentem ſtatum vocamus. Nec enim ſubtilitatem eorum in hoc ſequimur, qui utrum mali in Eccleſia manentes, veraciter ſacramentis communicent, an exterius tantum ea accipiant, ſolerter inquirunt: vel ſi idem mali, Eccleſia quæ corpus Chriſti dici propter temporalem commixtionem, ac ſacramentorum communionem debeant, acutiſſime diſputant. Sed communem ſacræ ſcripturæ uſum, ut dixi, ſubſecuti eadem, omnes in Eccleſia fidem tenentes catholicam, civitatem Chriſti vocamus, Deo, qui ſolus novit qui ſint ejus, judicium, diſcuſſionemve ſingulorum relinquentes. *Eccleſiæ militantis conditio.*

Civitatis perverſæ triplex æque ſtatus invenitur: quorum primus ante gratiam, ſecundus tempore gratiæ fuit, & eſt, tertius poſt præſentem vitam erit. Primus miſer, ſecundus miſerior, tertius miſerrimus. E contra verò alterius partis primus abjectus, ſecundus proſper, tertius beatus: vel primus humilis, ſecundus mediocris, tertius perfectus. Ac de duplici utriuſque partis ſtatu, quomodo ſcilicet unus primo humilis cum lateret, poſt datis ſibi non ſolum internis bonis, ſed & exterioris proſperitate, non ut prius abjectus, nec adhuc, ut in futuro erit, glorioſe beatus & perfectus, medius ſeu mediocris: alter verò tam variarum mutationum motibus, quam veræ religionis ignorantia primo miſeris, ſecundo poſt revelatam lucem tanto miſerior, quanto poſt manifeſtatam veritatem inexcuſabilior fuit, in præcedentibus ſatis dictū eſt. De tertio verò quomodo videlicet hæc ad ſummam beatitudinem profectura, illa ad ultimam miſeriam defectura & caſura ſit, judicante ac examinante in ultimo judicio juſtiſſimo judice utriuſque urbis cauſam, in hoc octavo Opere dicendum reſtat. Verum quia, ut ait Salomon, ante ruinam exaltari cor, & ante gloriam frequenter ſolet humiliari, quia hanc gloriam civitatis ſuæ humiliatio, quæ hanc ruinam civitatis perverſæ momentanea ſub Antichriſto præcedat elatio, quantum ex authenticis libris colligi datur, præmittere aptum reor. *Prov. 16.* Sic enim poſt denſiſſimas perſecutionum tenebras, gratior æternus æternæ pacis dies, & poſt temporalem arriſionem moleſtiſſimus pœnarum turbo, æternaque nox gravior apparebit: quatenus & iſtius ſpes præſentes labores breves efficiat, & illius timor ab hac temporali, ſi qua eſt, (quia tranſitoria eſt) voluptate, deterreat.

Nunc eis reſpondendum videtur, qui fortè hunc noſtrum laborem tanquam inutilem evacuare conabuntur, quaſi ſi nos alternantium malorum hiſtoricis narrationibus, tam ardua arcana ſcripturarum documenta non digne commiſceamus. Et primò quidem, quamvis de hoc exemplo beati patris Auguſtini, quem imitari propoſuimus, idem in libro de Civitate Dei facientis, excuſemur: tamen rationum & auctoritatum ſpiculis eis obviandum erit. Quid non gratior eſt dies ſequens noctem, dulcior quies poſt laborem, ſomnus poſt laſſitudinem, cibus poſt eſuriem? Quid de heptatico Regnorum libro Paralipomenon dicam? Deficiet me tempus enarrantem, ſi univerſas ſacræ ſcripturæ paginas, utpote Ruth, Iudith, Eſdræ, Eſther, Machabæorum percurrere velim: quæ dum myſtico ſenſu, & deifica ſapientia ſint gravida, diverſas tamen mortalium ærumnas & bellorum tempeſtates continent. Taceo Prophetas, qui inter crebras mutabilium miſerias, ſecreta ſancti Spiritus nonnunquam vaticinia poſuere.

qui

qui profundiſſimis divinorum myſteriorum arcanis, nephandiſſima hujus mundi facta frequenter … e … re. Sic Daniel ab hiſtorica narratione ordiens profundiſſima viſione opus ſuum terminavit. … egregius ille prædicator, ſecundum datam ſibi præ cæteris Apoſtolis ſapientiam, de … Dei magnalibus excellenter diſputans, ad correctionem noſtram quædam turpia tenebrarum opera in capite epiſtolarum obiurgando, commemorare non erubuit. Sed … dilectus ille Chriſti diſcipulus, Evangelicam narrationem veritatis, alto illo inchoatam principio concludens, cum dixiſſet: Multa quidem & alia ſigna fecit Jeſus, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc: hæc autem ſcripta ſunt &c. *Exemplum Dominicum, ſtatum futuræ vitæ in captura piſcium, & retis ſoliditate, nec non & cibi ſuavitate præſagiens, ſubtexuit:* Manifeſtavit, *inquiens,* ſe Jeſus ad mare Tyberiadis. *Sicque hujus tam eximiæ prærogativam in calce libri ponens, omnem retroactæ narrationis ſeriem, ejus tanquam proœmium fecit. Dominus quoque in principio fecit cœlum & terram, inviſibilem primo & incompoſitam materiam edidit, ac poſtmodum in ordinem eam & lucem redegit. Non ergo delinquere nos arbitramur, ſi enumeratis præſentis vitæ miſeriis, de æterna ſanctorum quiete, tanquam de luce poſt tenebras, quantum Deus permiſerit, tractare conabimur.*

Ioan. ult.

OTTONIS CHRONICORUM
LIBER OCTAVUS.

CAPUT I.

De quadrifaria Eccleſiæ perſecutione. Ex qua tribu Chriſtus naſciturus ſit.

SICUT ex ſcriptura ſacra docemur, civitas Chriſti primò violentam à civitate mundi ſub tyrannis infidelibusque Regibus, ſecundò fraudulentam hæreticorum, tertiò fictam hypocritarum tempore perſecutionem paſſa, ultimam tam violentam quàm fraudulentam, fictamque ac omnium graviſſimam ſub Antichriſto paſſura erit. Qui ex hoc quòd Chriſtum ſe mentiens, Chriſto per omnia vita & doctrina oppoſitus erit, Antichriſtus tanquam contrarius Chriſto vocatur. Græci enim ἀντὶ contra dicunt. Porrò de tribu Juda, ſervili ſcilicet conditione, ex illa qua dicitur auctoritate, *Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita,* naſciturus creditur.

Antichriſtus. Gen. 49.

CAP. II.

De diſceſſione quæ ejus adventum præcedet.

QUÆ verò adventum ejus indicia præcedant, Apoſtolus inſinuat, qui Theſſalonicenſibus ſcribens ait: *Et nunc quid detineat ſcitis, ut reveletur in ſuo tempore. Nam myſterium jam operatur iniquitatis, tantùm ut qui tenet nunc teneat, donec de medio fiat.* Et rurſum: *Niſi venerit diſceſſio primùm, & revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, &c.* Quod quidam ad Neronem, cujus tempore Paulus ſcripſit, interpretantur, ſicut ſupra dixiſſe memini. Alij verò de diabolo, cujus membra omnes ad reprobam civitatem pertinentes ſunt, dictum æſtimant. Ajuntque Paulum intellexiſſe Zabulum, qui per membra ſua ſanctos perſequendo, myſterium iniquitatis tunc operabatur, tempore ſuo, id eſt, in fine mundi, ad manifeſtam impietatem revelandum for… … collectas vires per Antichriſtum effuſurum. Unde in Apocalypſi habes, quòd poſt mille annos, qui quidem numerus plenitudinem ſignificat temporis, Sathan, qui modo in reproborum mentibus malitiam intra ſe cohibentibus, tanquam in abyſſo ligatus … … itur, ſolvendus, id eſt, ad manifeſtam iniquitiam prorupturus, totas vires effuſurus ſit. … nota … qu… Paulus omnem præſentis diei malitiam, non iniquitatem, ſed myſterium iniquitatis nominavit, ut per hoc omnis, quem Eccleſia à primo tempore uſque ad Antichriſtum patitur, labor reſpectu illius quę tunc paſſura erit, non iniquitas, ſed tanquam myſterium, id eſt, ſpecies iniquitatis appareat. Vel myſterium vocat tanquam occultum, res enim ſecretas myſticas

2. Theſſ. 2. Apoc. 20. Myſterium iniquitatis.

myſticas dicere ſolemus: & eſt ſenſus: In illo tẽpore tam manifeſta, tam periculoſa & cruenta erit tribulatio, ut omnem quam nunc patitur, vel paſſa fuit Eccleſia, comparatione illius quaſi occultam reputet. Quod verò ſubſequitur, & ait: *Qui tenet nunc teneat, donec de medio fiat:* prædicto ſenſui accommodatum cernitur, velut qui nunc ſub honeſto pudore vitia revelata tenet, teneat donec proceſſu temporis inverecunda fronte commiſſa, ad medium, id eſt, ad publicum veniant. Hoc etiam videtur innuere cum præmiſit: *Quid detineat ſcitis, ut reveletur in ſuo tempore,* tanquam diceret: Non antè revelabitur, quàm completa malitia Amorrhæorum, tempus quod manifeſtari debet, adveniat. Unde & hanc ipſius revelationem, diſceſſionem præceſſuram narrat. Tunc enim verè caput erroris apparebit, cùm relicta veritate, à veritatis auctore totus penè mundus diſcedet. Quidam diſceſſionem, & hoc quod dicitur: *Qui tenet teneat, donec de medio fiat,* ad Regnũ interpretantur, ut ſcilicet omnibus amore ſcelerum juſtitiæ renitentibus, ac per hoc à juſticia Regni diſcedentibus, ad tantam qui Regnum tenet, dejectionem veniat, ut ſine reverentia de medio, id eſt, de communi quaſi quilibet de plebe fiat. Unde & ajunt, Apoſtolum hæc ſub tegumento, verborumque involucris poſuiſſe, ne videlicet Romano Imperio, quod ab ipſis æternum putabatur, calumniam intuliſſe videretur. Qua de re & hoc dictum putant: *Quid detineat ſcitis:* ac ſi diceret: Hoc quod vos ſcitis, alienigenas manifeſta demonſtratione ſcire volo. Alij verò eadem verba, eodem quo de Regno NB.
diximus ſenſu, de Sacesdotio, & Romana ſede interpretantur.

CAP. III.

De ipſo ejus adventu, ac perſecutione quæ ſub ipſo fiet.

OSTENSO quæ eum indicia præcedant, nunc de ipſo ejus adventu, ac ea quæ tunc fiet perſecutione proſequamur. Dominus Judæis prædicans, ac non auditus, inter alia dixit: *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepiſtis me: ſi alius venerit in nomine ſuo,* Ioan. 5.
hunc recipietis. Et Paulus: *Eo quòd charitatem veritatis non receperunt, ut ſalvi fierent,* 2. Theſſ. 2.
ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Nec timuit Paulus dicere, quòd Dominus mittat eum. Mali enim etſi civitatem Dei non juſtitiæ, ſed iniquitatis zelo affligant: nihil tamen niſi quod & quantum permittuntur, facere poſſunt. Unde Spiritus Domini malus irruiſſe dicitur in Saul. Malus quippe propter nequiſſimam voluntatem: & idem Domini, propter acceptam ab eo juſtiſſimam poteſtatem. Quòd ſi Dominus omnes reprobos regnare permittit, quantò magis omniũ reproborum caput temporalis proſperitatis, ac ſæviendi in ſuos poteſtatem ejus ſine nutu non accipit? Mittet ergo eum Dominus, quia malitiam corde conceptam non amplius quàm ipſe permittet, exercere valebit. (*Antichriſtus divino permiſſu [illegible] valeſcet.*) Sed quærendum eſt, quare Dominus civitatem ſuam tam immaniter tribulari permittat, cur ejus hoſti tantam malefaciendi efficaciam tribuat? At non eſt mirum, ſi Dominus Eccleſiam ſuam de nihilo ſuſcitatam, & ad ſummum in terra faſtigium, ut ſuprà diximus, exaltatam, ante ultimæ tribulationis bravium, ne longo diſſoluta ocio, in amore ſui, conditoris torpeat, excitatam graviſſima prius exerceat palæſtra. Erit autem hæc perſecutio, ut ſuprà dictum eſt, violenta & fraudulenta: & violenta non quidem per ſe: ſed per potentem perſonam (ut mihi videtur) exercebitur. Unde Pſal. *Sedet in* Pſal. 10.
inſidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem: id eſt, occultis machinamentis potentes mundi, ad hoc ut manifeſta ſanctis irrogent ſupplicia, incitabit. Et hanc puto beſtiam in Apocalypſi vocatam. Nam ipſum Antichriſtũ eadem ſcriptura pſeudoprophetam nominat, diabolum verò inſtigantem draconem. Ex hoc conijci poteſt, ipſum per omnia in hypocriſi venientem, non tormenta exteriora per ſe ſanctis inferendo, ſed ſignis mendacij, & ſpecie religionis, ac imagine rationis fraudulenter mundum decepturum: tormenta verò per potentem adhuc ſibi aſcitum ſanctis intentaturum. Si qui verò unum eum potentem utpote Romanorum Imperatorem ad hoc aſcire contendunt, & hunc beſtiam dictum non caluminor.

CAP. IV.

De vita, & doctrina ejus.

Chriſti cum Antichriſto comparatio. QUONIAM verò ſuprà, vitam & doctrinam ejus Chriſto contrariam teſtati ſumus, qualiter id fiat, Deo adjuvante, dicamus. De vita quidem conſtat, quia Chriſtus de ſolio patris ac ſuperis deſcendens, ſe ad redimendum genus humanum humiliavit: ille de inferis aſcendere nitens, ac ſupra omne quod dicitur, aut quod colitur Deus ſe extollens, ad decipiendos homines ſublevabit. Ille virtutem & excellentiam Deitatis occultans, aſſumptam carnem ſputis & flagris expoſuit: Iſte fragilitatem ſuam non conſiderans, ac ſe ſuper hominem Deum jactaos, de hoc quod non eſt, gloriam & honorem ab hominibus expectabit. Doctrina verò ejus, in qua ab illius diſſideat, luce clarius eſt, *Matth. 11.* cum Dominus humilitatis, *Diſcite*, inquiens, *a me, quia mitis ſum & humilis corde*: iſte ſuperbiæ, *Mea ſunt*, dicens, *flumina, & ego feci illa*, magiſter appareat. Et nota, quòd in fide noſtra in duobus præcipuè calumniandi materiam invenit, qua videlicet alia humanæ rationi, alia carnis voluptati contraria prædicat. Humanæ rationi contraria, ut par- *Matth. 16.* tum virginis, ſacramentum altaris adorare, crucifixum hominem credere Deum, & hujuſ- *Luc. 14.* modi. Voluptati contraria, ut hoc eſt: *Qui vult venire poſt me, &c* &: *Niſi quis re-* *Matth. 5.* *nunciaverit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus*: &, *Væ vobis divites*: &, *Beati pauperes*: & hujuſmodi. Sapientes ergo argumentis ac ratione inducens, ſtultos rerum *Ibid. 24.* temporalium delicijs alliciens, utroſque falſis promiſſionibus ſeducet. Quapropter Dominus in Evangelio ait: quòd tantum erit illius temporis periculum, ut in errorem ducantur, ſi fieri poſſet, etiam electi. Et in Job habes, quòd eſca ejus ſit electa. Illi quippe qui humanam rationem ſequentes, de rerum cauſis philoſophantur, faciliùs rationibus & argumentis ad hoc ut fidem negent, inducuntur, quàm ad hoc faciendum minis deterreantur, delectationibus ſeculi alliciantur. Hæc de vita & doctrina ejus dicta ſufficiant.

CAP. V.

De Enoch, & Helia.

PRÆDICANTE autem ipſo, humanumque genus, & præcipuè Judaicum populum ſeducente, Enoch & Helias, qui adhuc ſuperſtites ſunt, venturi creduntur, ut eorum, quorum unus ante legem, alius ſub lege fuerunt, auctoritate mundus errore deceptus, ad agnitionem veritatis redeat. Et de Helia quidem Dominum in Propheta dicen- *Malach. 4.* tem habes: *Ecce ego mittam vobis Heliam Teſbyten, qui convertat cor patrum ad filios*, &c. *antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.* De utriſque verò in Apocalypſi ſcriptum invenies, ubi rurſum, quòd ab Antichriſto interficiendi, ac quòd ipſe poſt hoc ſpiritu oris Domini, tam ipſorum, quàm aliorum ſanctorum ſanguine ad Deum clamante, percuſſus, finem perſecutionis ſit impoſiturus, legitur.

CAP. VI.

De tempore tyrannidis ejus.

TEMPUS quoque tentationis tribus annis & dimidio, totidem ſcilicet quot & Dominus prædicavit, ex hoc quod ibidem dicitur. *Uſque ad tempus & tempora, & di-* *Apocal. 12.* *midium temporis*, protendi latenter innuitur. Evidentius autem ex illa auctoritate Apo- *Ibid. 11.* calypſis: *Civitatem ſanctam calcabunt menſibus* XLII declaratur. Quam brevitatem temporis ex immanitate perſecutionis, propter electos à miſericordiſſimo judice proviſam eſſe Dominus inſinuat, cum ait: *Matth. 24.* *Niſi abbreviati eſſent dies illi, non fieret ſalva omnis caro: ſed propter electos abbreviabuntur dies illi.*

CAP. VII.

Quæ percuſſo eo adventum Domini ſigna præcedant.

Percuſſo

P[illegible] [illegible]piæ civitatis [illegible] capite, infidelis Judæorum popu[illegible] delusum [illegible] sionem [illegible] illud Prophetæ: *Si fuerit numerus fili-* Oseæ 1. *orum [illegible] maris, re[illegible] salva fient.* Post hoc locus pœnite[illegible] manet, cu[illegible] [illegible]cium om[illegible] tales [illegible] [illegible] bus quæ prædicta sunt consummatis, sig[illegible] [illegible] uive[illegible] le, & L[illegible] [illegible] qu[illegible] transa[illegible], cu[illegible] præ [illegible]imore & ex[illegible] [illegible] e[illegible] uæ [illegible] emetu[illegible] [illegible] ntibu[illegible], e[illegible] bæ civitatis i[illegible] tus, & ci[illegible] [illegible] us [illegible] ve[illegible] atis vocem, quæ nos b[illegible] ande[illegible] so [illegible] Luc. 2. *um* [illegible] nq[illegible] *be[illegible] ote quia prope* [illegible] *Regnum Dei*, qui tan[illegible] [illegible] [illegible] s [illegible] b[illegible] [illegible] be[illegible] bu[illegible], nuptu[illegible] [illegible] v[illegible] vn[illegible] [illegible] ur. Quod non [illegible] liter [illegible] ed [illegible] na [illegible] [illegible] ap [illegible] [illegible] mp[illegible] de adve[illegible] tu[illegible] p[illegible] [illegible] onem redder[illegible] [illegible] me[illegible] mo [illegible] pe[illegible], & [illegible] fa[illegible] b[illegible] p[illegible] tionesq[illegible] [illegible] mi[illegible] [illegible] turū, tuba salutaris excitet. [illegible] hac au[illegible] [illegible] pr[illegible] [illegible] t, per quam etiam ex [illegible] quia a[illegible] [illegible] imò nul[illegible]lum, a [illegible] tractanda [illegible] [illegible] ines malos silentio [illegible] [illegible] [illegible] putar[illegible]. Scio enim qui [illegible] [illegible] & [illegible] N[illegible] [illegible] per esse nesciam, [illegible]micam [illegible] ij, nego [illegible] Q[illegible] [illegible]q[illegible] ad plenum carere [illegible] reor, quan[illegible] [illegible] quamvis tenuiter alleviari [illegible]r. Pro[illegible] [illegible], qui propter de[illegible] [illegible] mortuu[illegible] & [illegible] [illegible] viribus & ope fulu[illegible] [illegible] ne mo[illegible] [illegible], ipsu[illegible] obnixè invocan[illegible] [illegible], ut à morte a[illegible] næ [illegible] [illegible] na concedat.

CAP. VIII.

De exterminatione [illegible] per ignem.

CUM juxta Apostolum, Pax & secu[illegible]tas d[illegible]t, [illegible] pen[illegible]nus interitus supervenier, [illegible] ignis virtut[illegible] cuncta cremabuntu[illegible]. Quam seculi per ign[illegible] exterminationem non solum nostri Prophetico spiritu veri[illegible]cè præ[illegible]xerunt, sed & quidam ex gentibus humana subnixi ratione, physicis opinionibus somniaverunt. Unde præcipuus Philosophorum Plato, mundu[illegible] abdi[illegible] naturæ rationibus, aqua prius, post igne purgandum, in Timæo suo asserit: & quidam Poetarum de eadem re sic ait:

---- reminiscere tempus
Affore quo mare, quo tel[illegible]us, [illegible]ensaque Regia cœli
Ardeat, & mundi moles immensa laboret.

Se[illegible] & Sibylla in Prophetia de Christo habita, [illegible]ltimi hujus incend[illegible], e[illegible]emiq[illegible] ju[illegible]dici[illegible] manifeste meminit. Refe[illegible] e[illegible]m Josephus, primu[illegible] [illegible] qui rerum cau[illegible]s[illegible] subtiliùs & sublimius [illegible], quan[illegible] primor[illegible] [illegible] reati[illegible]nem r[illegible]us vidit, rerum omniu[illegible] [illegible]tionem unam ignis vi[illegible], alte[illegible]am aq[illegible] um mu[illegible] tu[illegible] prædixisse. Cui conco[illegible] ans ex nost[illegible] Petrus: *Cœli, inqu[illegible], erant prius, & terra de aqua, [illegible] per aquam consistens verbo Dei, per quæ ille tunc mundu[illegible] aqua inundatus peri[illegible]t. Cœli autem qui nunc sunt & terra, eodem [illegible]erbo repositi sunt igni res[illegible]rvati in diem judicii & perditionis impiorum hominum.* [illegible] 2. Pet. 3. *Adveniet autem die[illegible] [illegible] ma[illegible]gnus, in quo cœli ma[illegible] no impetu transibunt.* Quibus verbis nonnulli v[illegible]lunt, P[illegible]tru[illegible] [illegible], [illegible]um flamm[illegible] ignis debere asc[illegible]ndere, quantum prius aq[illegible] diluvij [illegible] [illegible]o[illegible]m: *Cœlum & terram:* Cœlum nimirum aerium intel[illegible]igens. Unde & a[illegible]e[illegible] cœli [illegible]rius aqua[illegible]um inundatione periisse, eos vero qui nunc sunt, e[illegible]dem verb[illegible] rep[illegible] & igni reser[illegible]ato[illegible] est, eodem modo & qualitate ignis, quo prius aquæ, extermi[illegible]os, vel [illegible]s mutandos.

CAP. IX.

Qualiter inte[illegible]dum ſit, Cœlum & terra tranſi[illegible]t.

HIC non incongruè quæri poteſt, quom[illegible]do juxt[illegible] au[illegible]ctoritatem, ipſiu[illegible]s que [illegible]tatis [illegible]ationem, cœlum & terra tran[illegible], [illegible] potius pereat, Pſalmiſt[illegible] di[illegible]: *[illegible]* Pſal. 101. *perib[illegible]. tu autem permanebis?* Quomodo enim principale[illegible] creaturæ in principio [illegible] peribunt, cum nulla ſubſtantia pe[illegible] redatur, & Sc[illegible]iptu[illegible] ſacra omnibu[illegible] Eccleſ. 1. [illegible]toris prius enun[illegible]erat[illegible] dicat: *Terra enim in æternum ſtat.* Nunquid t[illegible], cœlum quod [illegible] & ſuperius, peribit? Qu[illegible] pr[illegible] fac[illegible] ſecundùm qu[illegible] dic[illegible]tur, dilig[illegible]tiu[illegible] [illegible]tucamur. [illegible] tranſi[illegible] dis. Eſt namque tranſitus de non eſſe ad eſſe, vel de [illegible] a[illegible] non eſſe, vel de eſſe ad aliter eſſe: id eſt, tranſitus [illegible] ſicto nomin[illegible] [illegible] aliud: vel alterat[illegible]ius, à faciendo alteratum. Qui [illegible] alteratio[illegible] in divina pagina diverſi[illegible] modis [illegible]citur, id eſt, vel de bono in malum, vel de ma[illegible], vel de bono [illegible]ius, vel de malo in deterius. De bono in malum tranſi[illegible] [illegible]ab[illegible]us, de vita ad mortem vergens. De malo in bonum P[illegible] Apoſtolus, de morte ad vitam tran[illegible]. De malo in d[illegible] [illegible]or[illegible]d ſævisſima gehennæ tranſ[illegible]ens tormenta. De [illegible], de [illegible]na Cœli & terra tranſitus quomodo accipienda. hujus vitæ converſatione ad bravium tranſiens [illegible]tributionis æt[illegible]næ. [illegible] de C[illegible]ſto dicitur, quia tranſivit de hoc mundo ad Patrem. [illegible] cœ[illegible] & t[illegible] [illegible]anſire dicuntur, nequaquam de eſſe ad non eſſe verg[illegible], [illegible] ſire ad aliud: ſed de hoc ſtatu ad aliter eſſe, [illegible] 1. Cor. 7. rem commutanda & transfiguranda aſſeruntur. Unde P[illegible]ulu[illegible]: *Præte[illegible]it [illegible]ura hujus* Pſal. 102. *mundi*: figura, inquit, non natura. Pſalmiſt[illegible] qu[illegible]que ne [illegible] erat, [illegible]*bunt*, aſperiùs interpretaremur, ſubjunxit: *Sicut veſtimentum veteraſcent, & ſicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur*: Ac ſi diceret: [illegible]abeſcentia, & quaſi [illegible] longa & multimoda corruptione, hæc elementa meliori ſtatu, v[illegible]ut decentiori amictu decorata innovabis. Quamvis ſi rectè inſpiciamus, quid & cui dixer[illegible]t, haud miremur, cœlum & terram perire [illegible]ixiſſe. Ait enim & D[illegible]: *Tu autem permanes.* & rurſum: *Sicut veſtimentum veteraſcent, & ſicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient*: & non mutabis rem ſtabiliſſimam: ſed creaturam ad creato[illegible]is ſui incon- Iob. 15. NB. mutabilitatis & idemptitatis comparationem perire, veteraſcere, commutarique dicimus. Puritatis intuitu, res mundiſſimæ, non mundæ judicantur, ſicut dicitur: *Aſtra non ſunt munda in conſpectu ejus.* Erit igitur non abolita ſubſtantia, ſed mutata figura, cœlum novum, & terra nova novo uſui, novo decore, novis corporibus decenter præparata, omnique inæqualitate, ac ſqualore deterſo, ad inſtar parad[illegible]i Dei purificata. Sunt qui dicant, duo elementa aerem & aquam, [illegible]nguam poſt r[illegible]u[illegible]ctionem no[illegible], uno Apoc. 20. in terra, altero in æthere comm[illegible]to non ſupereſſ[illegible]. Un[illegible]e in Apocalypſi: *Et mare jam non eſt.* Non enim ut ſupra, cœlum & terram tranſire mare, ſed no[illegible]ſſe di[illegible]t. A[illegible] non deperire ut no[illegible] melius ſic[illegible] & te[illegible]ram immut[illegible] [illegible] Ioannes mare vi[illegible] eum ſe vi[illegible]ſſe teſtatur: quod tamen myſt[illegible]rialite[illegible] potius q[illegible]am ad literam intelligendum videtur. Hoc de aqua. Aer autem ſive in ſubtilitatem ætheris tranſeat, ſive in propria ſubſtant[illegible] mane[illegible], liquatus & defæcat[illegible]s exi[illegible]t, neq[illegible] Marc. 13. ipſo fallit, quod dictum eſt: *Cœlum [illegible] terra tran[illegible].* Quo[illegible] quis acutius d[illegible], ipſum quoque ætherem hujus purificationis pa[illegible] fu[illegible]rum, & in ampl[illegible]rem claritatem tranſiturum autumat, de ipſoque d[illegible], qu[illegible]d [illegible] ſeat, non calumniamur.

CAP. X.

De bifaria r[illegible]ure[illegible]ctione mortu[illegible]rum.

HIS tranſactis, ve[illegible] octava r[illegible] ſurr[illegible]ctioque mortuorum [illegible] R[illegible] Dan. 12. omnes ſed non pari modo omnes: [illegible] juxta Danielem, in [illegible] opprobrium, ut videant ſemper, de terræ pulvere vigil[illegible]ntibus. Hic [illegible] notandum eſt, duas reſurrectiones eſſe an[illegible]æ videlicet, & corpo[illegible] qua[illegible] [illegible]xta duas naturas Chriſtus Filius Dei primogenitus ex mortuis aucto[illegible] exiſtit. [illegible] vita corporis anima, vita animæ Deus. Secundum hoc ergo quòd Deus eſt, animas peccato mortuas

[illegible] as ſuſcitat [illegible] m De[illegible] us ſe [illegible] lum quod homo eſt ſuſcitat corpora, homo [illegible], qu[illegible] ipſe in Evang[illegible] li[illegible] quen[illegible] uat his verbis: *Amen amen dico vobis, venit hora, & nunc eſt, q[illegible] mortui audient vocem Fi[illegible] Dei, & qui audierint vi-* Ioan 5. *vent.* Hoc de prima reſurre[illegible] ion[illegible] um, [illegible] hoc quod dicitur, *Nunc eſt*, [illegible] mo ambigere [illegible] ermit[illegible] r. Subſequen[illegible] m de al[illegible] qu[illegible]. *Sicut Pater [illegible] be[illegible] itam in ſe-* Ibidem. *me pſo, [illegible] dedit [illegible] Fi[illegible] vitam [illegible] be[illegible] in [illegible] emetipſo.* [illegible] quippe Deus ſolus vitam in ſe[illegible] tipſ[illegible], ui[illegible], a ſe, in ſe[illegible] [illegible] e [illegible] m non ac[illegible] pit. [illegible] ſt [illegible] quod eſſe [illegible] id [illegible] vivere: qu[illegible] vita, [illegible] ab eo [illegible]. In ipſo [illegible] emur, & ſumu[illegible] ip[illegible] ne[illegible] vimu[illegible] c mov[illegible] mur, [illegible] e ſumus: quia [illegible] non in ſe, [illegible] [illegible] igo & Filio vit[illegible] hab[illegible] e in e[illegible] n[illegible] n[illegible] t in Deu[illegible] mp[illegible] de[illegible] t habere ex gratia quod Deus Dei Filius [illegible] ra. Unde ſubſ[illegible] quen[illegible] p[illegible] æc[illegible] denti ſen[illegible] u per conjunctionem cont[illegible] uans. [illegible] atem in[illegible] uit, *dedit ei judicium facere, quia Filius hominis eſt.* A[illegible] i di[illegible] at: Qui dedit [illegible] habere in ſemetipſo, d[illegible] it p[illegible] teſtatem & judicium facere, non quia F[illegible] ius Dei, ſed [illegible] us h[illegible] m nis eſt. Non [illegible] m e[illegible] hoc qu[illegible] us Dei eſt, aliqu[illegible] dedit ei Pater [illegible] quam poteſt[illegible] t[illegible] m accepit[illegible] Pa[illegible] e[illegible] ut ſicut conſubſtantialis & coæternus, ita coom[illegible] nip[illegible] tens ab æterno genitus eſt, ni[illegible] fortè dedit, dicamus quod genuit. Quid autem [illegible] us de ſecunda agat reſur[illegible] ct[illegible], [illegible] onſ[illegible] quenter audiamus. *Nolite*, ait, *hoc mirari quia venit hora.* H[illegible] ra protec[illegible] [illegible], no[illegible] quæ nunc eſt, ſed quando qui in monumentis ſunt, audient vocem e[illegible] s, & p[illegible] dent. Superius dixit: *Venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem Filij Dei, & qui audierint vivent:* primam reſurrectionem [illegible] n h[illegible] quo[illegible] eu[illegible] D[illegible], he[illegible] declarans. Secundò cum dixiſſet, quod po[illegible] teſtatem de[illegible] ei pater & [illegible] cere, quia Filius hominis eſt, ſubjunxit: *Nolite mirari quia venit hora, quando qui in monumentis ſunt, audient vocem ejus, & procedent.* Ac ſi [illegible] Ne[illegible] miremini, [illegible] poteſtatem accepit Filius hominis judicium facere, cum & pote[illegible] m acceperim corpora in cinerem redacta ex monumentis ad vi[illegible] am revocare. Q[illegible] er[illegible] o in prima reſ[illegible] ectione a morte animæ ſuſ[illegible] tatus fuerit, in ſecunda de corruptione ad [illegible] corruptionem immutatus tranſibit. Unde eſt illud: *Beatus & ſanctus qui par-* Apocal. 20. *tem habet in reſurrectione prima. in his ſecunda mors poteſtatem non habet.* Sequitur ex oppoſito, cum qui in peccatis ſuis moriens, primæ reſurrectionis particeps non fuerit, maledi[illegible] um, ſecundæque morti æternaliter addicendum.

CAP. XI.

Qualiter auctoritate & ratione probari poſſit reſurrectio mortuorum.

QUOD autem reſurgant mortui, non ſolùm Evange[illegible] ia & Apoſtoli, n[illegible] æque legis Doctores affirmant, ſed & antiqui Patres Prophetico Spiritu prædixerunt: quale cl[illegible] illud legiſlatoris teſtimonium, quod Dominus ad confutandos Saducæos produ[illegible] it, dicens: *Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob: cum non ſit mortuorum,* Matth. 22. *ſed vivorum Deus.* Et in Iob: *Putaſne mortuus homo rurſum vivat? Cunctis diebus qui-* Iob. 14. *bus nunc milito. expecto donec veniat immutatio mea.* *Credo quod Redemptor meus vivit,* &c. Et illud Ezechielis: *O[illegible] a arida, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Ecce* Ezech. 37. *[illegible] intromittam in vos ſpiritum, & vivetis, & dabo ſuper v[illegible] nervos, & ſuccreſcere faci[illegible] ſuper v[illegible] carnes, & ſuperextendam in vobis cutem, & dabo vobis ſpiritum, & vivetis.* Et infrà: *Et ac[illegible] runt oſſa ad oſſa, unumquodque ad juncturam ſuam.* Item: *Ecce ego aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris popule meus.* Quid rogo plenius, quid evidentius de re tam ſ[illegible] eta, tam profunda, tam abdita dici potuit? Oſſibus enim & ari[illegible] is quaſi jam [illegible] mentem in ſe amiſſo phyſicè virore non habentibus, nervos ſuccreſcere, carne veſt[illegible] cute ſuperextendi, ſpiritu reanimari, poſtremò talibus de tumulis ſuis produci di[illegible] ina virtute prædicit. Quanquam & illa ratione, cujus & Paulus meminit, [illegible] it: *Tu quod ſeminas, non vivificatur, niſi prius moriatur,* ad credendam reſurrectio- 1. Cor. 15. [illegible] m [illegible] ducamur, qui ſingulis annis mundum æſtivali fervore decoqui, autumnali [illegible] decoctum [illegible] teri, hyemali algore areſactum emori, Veris benigna humi[illegible] e[illegible] di[illegible] ivo virore, tanquam de morte ſuſcitari conſpicimus. Qualiter verò quædam

dam ex [illegible] naturæ [illegible] di[illegible]atur[illegible] te[illegible] ex ca[illegible] ſervatis potentialiter creat[illegible] omnium operetur, al[illegible] a præſente [illegible] locum non [illegible]

CAP. XII.

Qua ætate, [illegible] reſurgant mortui.

HIS dictis, vi[illegible], [illegible] ſexu, qua forma mortui reſurgent. [illegible] por[illegible], ſive aquis abſ[illegible]pt[illegible], ſive flammis con[illegible] pt[illegible] [illegible], ſi[illegible] a be[illegible] [illegible] vorata & incer[illegible] ta fo[illegible] per [illegible] & ſeparata fuerit, [illegible] ta Apoſtolu[illegible] Domi[illegible] Dom[illegible] fuſſe[illegible] m[illegible] dubitanter [illegible]. Reſurgen[illegible] it A[illegible], tam [illegible] or[illegible], [illegible] vel erant, vel futuri erant æt[illegible] [illegible] fuerit, [illegible] antia, vel ſenilis c[illegible]rporis forma, ubi n[illegible] [illegible] rma, ulla remanebit [illegible] firmitas. Unde etiam ſi quis in eo co[illegible] mort[illegible] eſt, reſurre[illegible] in unumquemq[illegible] hom[illegible] contend[illegible]t, non [illegible] pugnandum. No[illegible] nulli [illegible] propter hoc quod [illegible] eſt. *Donec [illegible] amus omnes in [illegible] rum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Christi, & conformes imaginis Filij Dei:* n[illegible]c in ſexu fœmin[illegible] reſurrectura fœminas credunt, ſed in viri[illegible] omn[illegible] quoniam Deus ſolum hominem [illegible], fœminam ex viro. Sed mihi melius ſaper[illegible] vide[illegible]tur, qui utrumque ſexum r[illegible] non dubitant. Non enim [illegible]bido erit ibi, quæ [illegible]onfuſionis eſt cauſa. Corporibus ergo illis vitia detrahentur, natura [illegible]vabitur. Non eſt [illegible]utem vi[illegible] fœmin[illegible] [illegible]xus, [illegible]d natura. Erunt enim membra fœminea n[illegible]n ac[illegible]on[illegible]odata uſui ve[illegible] ſed de[illegible] novo, quo non illiciant inſpicientis concupiſcentiam, quæ nulla erit. ſed Dei laudetur clementia & ſapientia, quæ quod non erat fec[illegible], & liberavit [illegible] corruptione quod [illegible]eit. Et poſt pauca: Creatura Dei [illegible]ſt fœmina ſicut v[illegible], ſed ut de viro fieret [illegible]n[illegible]is commendatur. Quia ergo utrumque ſexum [illegible]tuit, utrumque [illegible]ſtituet. Hæc Auguſtinus.

Eph. 4.

Supereſt ut de forma eorum diſputemus. Non enim gigantes in tam magnæ ſtaturæ quantitate nanos, in tam exigua parvitatis extremitate contractos, vel debiles tam imbecilli inæqualitate, Æthiopes in tam tetra coloris deformitate, pingues vel macilentos in ſua ſuperfluitate vel tenuitate ad vitam, quæ omni macula & labe carere debet, credendum eſt revocari. Unde idem Auguſtinus: *Omnis pulchritudo corporis eſt partium congruentia cum quadam coloris ſuavitate:* Ubi autem non eſt partium congruentia, aut ideo offendit quia parvum eſt, aut ideo quia pravum, aut ideo quia nimium. Proinde nulla erit deformitas quam facit incongruentia partium. Ubi, & quæ prava ſunt corrigentu[illegible] & quod minus eſt quàm decet, unde creator novit, inde ſupplebitur: & quod plus eſt quàm decet, materiæ ſervata integritate, detrahetur. Coloris porrò ſuavitas quanta erit, ubi juſti fulgebunt ſicut Sol in Regno Patris eorum. Quæ claritas in Chri[illegible] corpore cum reſurrexit, ab oculis diſcipulorum potius abſcondita fuiſſe, quàm defuiſſe credenda eſt. Hæc de juſtis: reproborum enim qualitatem inveſtigare ſuperfluum eſt.

CAPUT XIII.

An monſtruoſi & abortivi reſurgent,

DE monſtruoſis verò & abortivis id ſentiendum reor, qu[illegible]d omne cui hæc definitio, animal rationale & mortale, congruit, vel ad vi[illegible]am, vel ad morte[illegible] reſurrecturum eſſe credamus. Si ergo ſunt aliquæ gentes monſtruoſæ, q[illegible]æ [illegible]tionales ſint & mortales: vel abortivi, qui jam animam habe[illegible] cœperunt, de quibus M[illegible]ſes in Deuteronomio loquens: *Si quis [illegible]it) percuſſerit mulierem, [illegible] illa abortivum fecerit, [illegible]rmatum fuerit, reddat animam pro anima:* hui[illegible] legi [illegible]bjac[illegible]nt. C[illegible]t[illegible] raverò [illegible] arentia, quantum[illegible]unque ſimilitu[illegible] humanæ ac[illegible]nt, ut ſimiæ, v[illegible]ocunque modo humano gener[illegible] antiquus hoſtis per hoc illudat, ut Fauni, & ſiqua ſunt hujuſmodi,

ab

[illegible] reſ[illegible] aliena noſcuntur. Cæterum de [illegible] us, quos [illegible] eo [illegible], v[illegible] [illegible], lab[illegible] [illegible] putar[illegible] non eſt, [illegible] Scripturæ locis, copioſe ſatis a Patribus hæc en[illegible] ſtio.

CAP. XIV.

[illegible] qui vivi repertantur, in illo ſtatu obviam Chriſto rapiendi [illegible] ntur, ut denuo reſurgant.

NUNC inquirendum eſt de his qui vivi reperiuntur, utrum in illo ſtatu ad judicium [illegible] piantur, vel potius ſicut & alii mo[illegible] tur, & [illegible] um reſurgant? Nemo enim reſurgere poteſt qui prius non moritur. Non deſunt quippe qui putent hoc quod dicitur: *Iudicare vivos & mortuos*, ſic accipiendum, ut vivos [illegible] os qui in carne reſidui inveniantur, dicant: eos ve[illegible] qui dormierunt, & d[illegible] pu vere te[illegible] æ evigil[illegible] bunt, mortuos intelligant. Quibus accomodatum videtur quod in Paulo legitur: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicut & cæteri qui ſpem non habent. Si enim credimus, quod Ieſus mortuus eſt & reſurrexit, ita & Deus eos qui dormierunt, per Ieſum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus, qui reſidui ſumus in adventu Domini, non præveniemus eos qui dormierunt quoniam ipſe Dominus in [illegible] voce archangeli, & in tuba Dei deſcendit de cœlo, & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. Deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus obviam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Domino erimus.* Quæ verba ſonare videntur, Domino ad ju[illegible] deſcendente [illegible] os qui adhuc vivunt, ſive qui a morte reſurgunt, ſimul in aere occurrere. Velocitatem enim reſurgendi ſignificans, mortuos a vivis ait non præveniri ſed iſtos ſim[illegible] in hora, eodem momento cum [illegible] obviam Chriſto in aera rapi. Sed juxta hunc [illegible], [illegible] vivi reperti fuerint, non morientur, quomodo generalis erit reſurrectio [illegible] quomodo ſtabit quod dicit Paulus: *Omnes quidem reſurgemus?* Nunquid [illegible] mabitur? Abſit. Iuxta majorum igitur noſtrorum diffinitionem, & verum eſt, quod vi[illegible] cum his qui reſurgunt, ſimul rapiantur in aera: & verum eſt, quod juxta [illegible] in Pſalmo canitur: *Quis eſt homo qui vivit, & non videbit mortem?* à debito [illegible] carnis, quod & Dominus qui nil rapuerat, exſolvere voluit, immunes non [illegible]. [illegible] quippe omnipotens, qui cuncta creavit ex nihilo, mira eos celeritate in ipſo [illegible] morte diſſolvere, ſtatimque ad vitam revocare, quamvis vivi & mortui typice boni & mali accipi non incongruè poſſint. Si quis ve[illegible] at, eos in illo generali incendio [illegible] andos, & ſic ad vitam cum aliis revocandos, non [illegible] cum eo decertandum: [illegible] tùm videat quomodo verba Apoſtoli quibus obviam Chriſto in aera rapi dicuntur, intelligat.

CAP. XV.

De noviſſima tuba.

HUJUS in verbis nec hoc tranſeunter legendum eſt, quid vocem Archangeli, quid tubam Dei intelligat. Nam & alibi de eodem loquens myſterio: *Omnes* (ait) *reſurgemus, ſed non omnes immutabimur, in momento, in ictu oculi, in noviſſima tuba. Canet enim tuba, & mortui reſurgent, & nos immutabimur.* Noviſſimam tubam ponens, alias prius increpuiſſe declarat. Habes profecto in Apocalypſi: *Et ſeptem angeli habebant ſeptem tubas, paraverunt ſe ut tuba canerent: & primus angelus tuba cecinit, & ſecundus, & tertius, ita uſque ad ſeptimum.* Quam tubam noviſſimam Pau[illegible] [illegible] non inconvenienter intelligi poteſt. Sunt qui ſex tubas ante noviſſimam, [illegible] prædicatores, qui per ſex mundi ætates verbo ſacræ exhortationis torpentes [illegible] nunc quaſi [illegible] is inſonando præmiorum promiſſis allexerint: nunc [illegible] erius increpando [illegible], & t[illegible] re pœnarum perculerint, intelligant: qual[illegible] [illegible] och, in ſecunda Noe, in tertia Abraham & Patriarchæ in quarta Moyſes [illegible] David & Prophetæ, in ſexta Chriſtus & Apoſtoli, eorumque ſequaces fuere.

At ſeptimam, quam & noviſſimam v[illegible]n, vel excitation[illegible] dormientium emiſſam, tantò t[illegible] con[illegible]m, [illegible]p[illegible], & quaſi c[illegible]lius e[illegible] quæ antè prædicta fuerunt p[illegible] ctu[illegible]o[illegible]an[illegible] [illegible]lo[illegible]us [illegible]ula per myſterium angelorum fieri [illegible], [illegible]x p[illegible]te[illegible],t[illegible] propter [illegible] at in[illegible] inconvenienter appellatur. Sicut in Dom[illegible]no [illegible]an[illegible] & ſe[illegible]o ad[illegible]os aſ[illegible]rd[illegible], vox angelica: *Sic veniet quemadm dum vidiſtis eum aſcendentem in cælum?* I[illegible]n[illegible] [illegible]nans voci tubæ, juxta illud Pſ[illegible]lmi: *Aſcendit Deus in jubilatione, & Dominus in voce tubæ.* comparatur: quantò magis ipſo [illegible] maje[illegible]ate metuend[illegible] & [illegible]o de[illegible]nd[illegible] [illegible]d ju[illegible]ium, vox angelica vivos & mortuos ad judi[illegible]m te[illegible]ib[illegible] [illegible] tuba vocatur? Si prædicantium futurum judicium vox tuba [illegible]t: [illegible] præſentialiter illud idem edicentium ſonus tuba erit. No[illegible]ptem [illegible] Spiritus ſancti exquiſitius computant, ſingulaque ſingulis ætatibus [illegible]o tribuentes, noviſſimam tubam ſpiritum timoris appellant.

Actor. 1. Pſal. 47.

CAP. XVI.

De ultimo judicio, & terrore ſeu forma judicantis.

HIS conſummatis, ad judicium, & utriuſque civitatis ultimam diſcuſſionem Dominum venire non dubium eſt. Veniet autem in ea forma judicaturus, in qua prius venerat judicandus: ut æqua lance mundus cum ſeverum di[illegible]ret[illegible]em inveni[illegible], quem in carne [illegible] [illegible] [illegible]em elata prius mente contempſerat. Unde eſt illud Propheticum: *Videbunt in quem transfixerunt.* Pater enim in perſona ſua n[illegible] judicans, omne judicium F[illegible]o dedit, ut quem diverſis opprobriis, c[illegible]ucique innocentem expoſu[illegible]rat, hunc cœleſtium, te[illegible], & infernorum Dominum conſtituens, judicem vivorum & mortuorum faciat. Quæ tamen humana forma cum initis appareat, juſtis tantò erit clario, & formidabilior impiis, quantò e[illegible] antea vi[illegible] [illegible]it obſcurior & deſpicabilior. Aſpectus enim ejus & fortitudo, quæ in p[illegible]o adv[illegible]ntu non per dita fuſcabantur, nec viſa abſcondebantur, tanto in eo erunt mani[illegible]ius, quanto ad vindictam adverſariorum exercebuntur vehementi[illegible]s. Unde eſt illu[illegible] M[illegible]la[illegible]hiæ: *Quis poterit cogitare diem adventus ejus? Aut quis ſtabit ad videndum eum? Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit [illegible]ios Levi.* Quod eſt dicere: Non ſolum eos qui quaſi ſtipula ab igne furoris ejus conſumuntur, condemnabit: ſed & illos qui ſortem hæreditatis non habentes, in terra Levi filii vocantur. Vel eos qui argento comparati, digni quo in cœleſti theca reponantur, inventi fuerint, virtutis ſuæ ſuper excellenti majeſtate terrebit, territoſque juxta beatum Iob purgabit. Nam & virtutes Cœlorum movebuntur. E[illegible] hanc diſtri[illegible]onem, fulgoremque judicantis arbit[illegible]or intellexit[illegible]e Danielem, cum diceret: *Thronus ejus flamma ignis, rota ejus ignis accenſus, fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie ejus.* Cum quanta enim & ſuperinæſtimabili gloria, cœleſtisque curiæ perlucida frequentia, glorioſus & adm[illegible]rabi[illegible]s appareat idem Propheta ſubjungit: *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.*

Zach. 12. Malach. 3. Dan. 7. Ibidem.

CAP. XVII.

De facilitate judicandi.

I[illegible]AQUE ambabus his ci[illegible]itatibus coram thr[illegible]o majeſtatis ſuæ p[illegible]atis, una ad dexteram, id eſt, partem potiorem, alte[illegible]a ad [illegible]ni[illegible]tram po[illegible] t[illegible] cauſa u[illegible] [illegible]u que ju[illegible] mo judicio terminabitur. Porrò nulla erit in judican[illegible]o d[illegible]ulta[illegible], u[illegible] noſce[illegible]da rum conſcientiarum ſe invicem accu[illegible] ſeu def[illegible]entium, [illegible]ta [illegible] [illegible]di[illegible] vi vax facilitas. Unde Daniel in libro vi[illegible]ionis ſuæ, *judicium,* inqu[illegible] *ſedit, & libri aperti ſunt.* Manifeſt[illegible]ùs autem Joannes in Apocal[illegible]p[illegible]i[illegible] *Vidi,* ait, *thronum magnum, c[illegible]ndidum, & ſedentem ſuper eum, a cujus con[illegible]ectu fu[illegible]it cœlum & terra, [illegible] locus non e[illegible] [illegible] eis ab eis. Et vidi mortuos magnos & puſillos ſtantes in conſpe[illegible] [illegible] [illegible]ons, & libri aperti ſunt. Et alius liber apertus eſt, qui eſt vitæ, & judicati ſunt mortui ex his quæ ſcripta erant in libris, ſecundum opera ipſorum.* Qui ſunt libri iſti quos Daniel, ſimul & Joannes poſuit? Vel

Dan. 7. Apoc. 20.

quis

[illegible] in [illegible] annes [illegible], quem etiam vitæ nominavit? Nunquid [illegible] ſing[illegible]orum [illegible] memoriæ ipſi [illegible] elabantur, [illegible] ipſi, & [illegible] [illegible]ue judic[illegible]: Anno[illegible] ma[illegible] uniu[illegible] ujuſque [illegible]ſcientiam novi[illegible], ut [illegible]ur, ut incommutabil[illegible] [illegible]ica[illegible]it, ut verus & ſubtilis [illegible]b æterno diſ[illegible] conſcientiæ ſingu[illegible]ru[illegible] [illegible] et pſa[illegible] ad mortem [illegible]el ad vitam judi[illegible] [illegible]ibus qui vitæ di[illegible]ur, præſci[illegible] con[illegible]to[illegible] qui & ab æterno juſtè da[illegible], & miſericorditer vocandos & [illegible] [illegible]dos prædeſtinavit. De hoc libr[illegible] [illegible]eri imprecatur Pſalmiſta, [illegible]um ait. *Deleantur de libro viventium, & cum [illegible] [illegible]antur.* Liber vitæ. Pſal.69.

CAP XVIII

De quadripartito ordine judicantium & judicandorum.

QUID ver[illegible] [illegible] ubi quod dicitur, *judicium ſedit*, cum ad judicium, vel in judicio [illegible]dere non [illegible] ſed [illegible]re dicere [illegible]amu[illegible]. At ſiquidem & Pſ[illegible]miſta: *Quia [illegible] ſederunt ſede[illegible] in judicio.* S[illegible]dentne [illegible], Quæ ſunt iſtæ ſed[illegible]s? Quod judic[illegible]m? [illegible]ærainus, p[illegible]mus, pulſemus, ut in[illegible]eniamu[illegible], ut accipiamus, ut [illegible] mere[illegible]r. No[illegible] [illegible]unt ſedere niſi vivæ ſedes. non poſſunt [illegible]ere niſi judi[illegible]um [illegible]ivum. [illegible] ergo ali[illegible]næ ſedes & vivæ, in quibus Deus ſedeat? Eſt judicium & vivum, in quo [illegible]du[illegible] ſui diſcernat? Qui trop[illegible] [illegible]equenter [illegible]n divina ſcrip[illegible]ur[illegible] invenitur. ut ſicut in [illegible] [illegible]gina Parthenopeus po[illegible]us pro Parma Parthenopei [illegible], ratione [illegible]nſor[illegible] [illegible] ita eadem ratione ſedes pro [illegible]edente, judicium pro judican[illegible] [illegible] pro judica[illegible] [illegible]tur. Q[illegible] & alia rat[illegible]ne judicium, [illegible]el ſedes hic vocari p[illegible]ſſint, [illegible] [illegible] dex eo quod Deus in ei[illegible] judicet: non [illegible] ex[illegible] quod [illegible]ant, ſed [illegible] Deus in ei[illegible] ſedeat, id eſt, maneat, *Sediſti,* [illegible]quit Propheta, *ſuper [illegible] [illegible] qui judicas æquitates.* Pſal.9. An de angel[illegible] hoc tantum di[illegible]tum putamus. annon [illegible] de ſanct[illegible]s, qui cum eo ſedebunt, in quibus [illegible] ſe ſedebit, & judicabit? Sedent qu[illegible] [illegible] cum eo ſancti judicantes, ſicut eis in Evanglio ipſe promittit. Sed & ipſe in ſanc[illegible]s judicans, mentes eorum ne ulla perturbatione vacillare valeant, inhabitando regens: ne ulla pravitate a rectitudinis norma exorbitent, vivificando implens, ſicut dicitur, Anima juſti ſedes eſt ſapientiæ. Sedet ergo ad judicium, ſedent & ſedes: [illegible]uia ſancti Apoſtoli, ſacer ille ſenatus, eorumque imitatores quos Deus inhabitat, ad judicium venientes, non judicandorum, ſed judicantium offi[illegible]o fungentur. Erunt enim ibi quatuor ordines, duo bonorum, & duo malorum: ex bonis unus judicans, alter judicandus: ex malis idem unus judicandus, alter judicatus. Jud[illegible]ans perfectorum, qui propriis voluntatibus & facultatibus abrenu[illegible]a[illegible]tes Ch[illegible]ſtum ſe[illegible] [illegible] ſunt: quibus dictum eſt: *Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, judicantes duode[illegible] tribus Iſrael:* Matth.19. duodenis thronis perfectionem illius ordinis decl[illegible]rantibus. Judi[illegible]us non tam perfectorum, & tamen juſtorum, qui ſualiter [illegible]dentes, operibus m[illegible] ordiæ obtinere meruerunt, ut ad dextram [illegible]ollocati, judicati prius & exami[illegible] benignè audiant: *Eſurivi, & dediſtis mihi manducare.* Et, *Venite benedi[illegible] Patris mei, poſſidete Regnum quod vobis paratum eſt ab ori[illegible]ine mundi.* Matth.25. Malorum judican[illegible] & damnandus, qui bona tranſitoria ad communem uſum humano generi à creatore indulta, malo avaritiæ ſibi uſurpantes, indigentiæ pauperum viſcera clauſerunt: quibus item dicitur: *Eſurivi, & non dediſtis mihi manducare.* Et, *Diſcedite a me maledicti in [illegible]nem æternum,* &c. Malorum judi[illegible]atus & damnandus, qui in obli[illegible]ione in[illegible] [illegible] permanentes, ad agnitionem veritatis, verique Dei verum cultum, [illegible]m Græc[illegible] [illegible], nos pietatem appellamus, non pervenerunt, de quibus dicitur: [illegible] *non credit, jam judicatus eſt.* Joan.3. Et Pſalmiſta: *Ideo non reſurgunt impii in judicio, [illegible]e peccatores,* &c. Pſal.1. Non [illegible]nim ait, Peccatores non reſurgunt: ſed [illegible]um dixiſſet [illegible]p[illegible], id eſt, [illegible]les non reſurgerent in judicium, id eſt, ut ponantur in judi[illegible]c[illegible]is adjunxit: *Neque peccatores in conſilio juſtorum:* ac ſi diceret, Reſurgent [illegible]m ad judicium, ſed non ad [illegible]orum conſo[illegible]tium. Unde non videtur ſolum [illegible]ed & quoſcunque criminoſos ſub nomine Chriſtianæ religionis in Peccatis ſuis morientes,

m[illegible]tes, [illegible] in [illegible] amnand[illegible] um pert[illegible] legium. Nequ[illegible] ullus [illegible] p[illegible] m[illegible]us [illegible] ut end[illegible] puta[illegible] qui vixe[illegible] ne di[illegible] p oxi[illegible] [illegible] æ[illegible] ere [illegible] veni-

Eccleſ. 30. re c[illegible] u[illegible] p[illegible] um, [illegible] ubi malus, cui bonus. Et illud Sap[illegible] *anima tua placen[illegible] Deo.*

CAP. XIX

Ubi judicium fi[illegible]

Ioel. 3. DEHINC videndum eſt, & dicendum, ubi ex[illegible] mi[illegible] ju[illegible] ve[illegible] agatur. Nonnul[illegible] propte[illegible] prop[illegible] quæ di[illegible] *In [illegible] at dijudicabo eos* ad literam camint[illegible], [illegible] te [illegible] Jo[illegible]phat [illegible] ju[illegible] cium putant, ut in [illegible] cuni quo[illegible] judicaturi [illegible] Dominu[illegible] a[illegible]. Unde quidam ſimpli[illegible]ores, [illegible] bium D[illegible] ini orat[illegible] au[illegible] ve[illegible] [illegible] p[illegible] valle tanquam loca ſui ad illam horam denotantes, lap[illegible] coll[illegible]nt. Hunc, ut v[illegible] Hiero[illegible] m[illegible], p[illegible] & [illegible] cedente[illegible] nami[illegible], nec ta[illegible] pro[illegible] l gente[illegible] q[illegible] hat Hebr[illegible], Latine ju[illegible] ce[illegible]bretur, i[illegible]um J[illegible] id eſt judici[illegible] di[illegible]. A[illegible] v[illegible] Ap[illegible] poſita [illegible] poſt[illegible] rapiend[illegible] in aera obviam D[illegible], [illegible] cum D[illegible], [illegible] in aere futurum j[illegible] æſtimant. M[illegible] aut[illegible] m me[illegible]ius ſenti[illegible] hoc in terra [illegible]rum [illegible]. Corp[illegible] ta facta, nu[illegible] ma[illegible]orum [illegible]nitat[illegible], [illegible] a ad judicium [illegible], [illegible] clemen[illegible] oſi[illegible], qu[illegible] ad ima verg[illegible] port[illegible] tranſvehi. Nec [illegible] Apoſt[illegible] qui ſanctos ex q[illegible] Chriſto in aera obviaverint ſemp[illegible] cum [illegible] cum poſ[illegible] terram quocunque loco ſibi plac[illegible], ſine mol[illegible] ire, poſtque ſublato impio, ne videat gloriam Dei, in gaudium Domini ſui, u[illegible] cum ipſo maneant, introire.

CAP. XX.

De celeritate judicij.

PORRO qu[illegible]nta ve[illegible]ocitate hoc judicium tranſeat, di[illegible]re non opo[illegible]tet, [illegible] tergiverſationes & cavillationes, quas in hoc ſeculo in [illegible]auſis pati ſole[illegible]mus, perſp[illegible] judici[illegible] ſubtilitas, & rerum cordiumque [illegible]crutator[illegible] cu[illegible]ma proviſio evacu[illegible]bit. [illegible] enim juxta [illegible]rmam judicii, in rei cauſa qua accuſator impetit, patronus def[illegible]ndit, te[illegible] convincendum intendit, jude[illegible] internorum neſcius, ut homo ſæpe fallitur, re[illegible]q[illegible] damnandus erat, frequenter abſolvitur. Quod quia conſ[illegible]ienti[illegible] unumquemque ac[illegible]ſante ſeu defendente, ibi eſſe non poterit, inæſtimabili velocitate [illegible]ud judicium, con[illegible]mari credendum eſt.

CAP. XXI.

De interitu reprobæ ci[illegible]tatis.

RESTAT ut de fine utriuſque ci[illegible]itat[illegible] profect[illegible] [illegible] di[illegible]

Apocal. 20. ſequitur, inquiramus. Diſcuſſa enim, [illegible]um eſt, [illegible] pro qua [illegible] meri[illegible]orum coronabitur, i[illegible]pite ſuo [illegible] ductore ſu[illegible] Antichriſt[illegible] pœn[illegible] æter[illegible]is [illegible]nabitur [illegible] J[illegible] Ap[illegible] prævidens ait *Et diabolus qui ſeducebat eo[illegible], m[illegible] cami[illegible] & [illegible]phuri[illegible] ubi & beſtia & P[illegible]eudopropheta cruciabuntur die ac no[illegible] in ſe[illegible] ſeculorum* [illegible] p[illegible] ſuit beſtiam, & Pſeudoprophetam, & Diabolum. Diabolum [illegible] omn[illegible] n beſtia, [illegible]

bylonem

bylonem ſeu mundum: in Pſeudopropheta, Antichriſtum intelligens: quos in caminum ignis & ſulphuris miſſos cruciandos die ac nocte in ſecula ſeculorum dixit. Per ignem enim & ſulphur, atrocitatem incendii: per caminum, horrorem loci: per diem & noctem, ac ſecula ſeculorum, pœnarum indeficientem perpetuitatem demonſtravit. Erit ergo ibi incendium ſine modo, locus ſine refrigerio, continua nox ſine die, pœnarum diutina miſeria ſine fine. Porrò de ipſius civitatis damnatione, quam hîc beſtiam vocat, alibi loquens: *Suſtulit*, inquit, *unus angelus fortis lapidem molarem, & miſit in mare, dicens: Hoc impetu mittetur Babylon civitas illa magna, & ultrà jam non invenietur.* Apocal. 18. Talis locutio apud Græcos ſymbolica dicitur, ubi videlicet divina ſcriptura de re inviſibili, vel ſpirituali loquens, collatione facta, materialibus ſeu viſibilibus ſignis utitur: velut cum angelorum velocitatem notare volumus, pennatos eos ſcribimus. Non enim credendum eſt angelum lapidem realem in mare miſiſſe, ſed præfato uſu locutionis impetum, & velocitatem damnationis ejus auctorem inſinuaſſe, juxta quod in Pſalmo legitur: *Periit memoria eorum cum ſonitu.* Unde rurſum in Apocalypſi prædictæ civitatis interitus largiùs deſcribitur, cum dicitur: *Cecidit cecidit Babylon magna, & facta eſt habitatio ejus dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi, & cuſtodia omnis volucris immundæ, & odibilis: quia de vino iræ fornicationis ejus biberunt omnes gentes, & Reges terræ cum illa fornicati ſunt.* Pſalm. 9. Apocal. 18. Volunt quidam Joannis Apocalypſim antiquis Prophetarum viſionibus, & præcipuè Danielis & Ezechielis affinem eſſe, prioresque prophetias neceſſariò per ipſam elucubratas fuiſſe. In ultima enim viſione templi & Hieruſalem, Ezechieli in extremo judicio. Chriſtique Regno Danieli ſimilis, hunc non juxta judæorum perverſum ſenſum, de Hieruſalem ſeu templo terreſtri, ſed cœleſti locutum fuiſſe: & illum itidem non juxta eos de judicio gentium regnoque Meſſiæ ſui terreno, ſed de Chriſti vero cœleſti & æterno judicio, & Regno prophetaſſe oſtendit. NB Sic etiam quia multi Prophetarum contra Babylonem multa dixerant, ne de illa tamen urbe, quæ olim injuſta damnatione gentes premens, juſtam ſuæ iniquitatis everſa mercedem recepit, egiſſe viderentur, ad totum illud reprobæ civitatis corpus, ſub illius typo eos reſpexiſſe declarans, ultimam ejus perditionem inſinuat, cum ait: *Cecidit cecidit Babylon.* Eſai. 21. ibid. 13. Similis eſt enim duabus Eſaiæ & Hieremiæ Prophetiis, illi in principio, iſti in fine concordans. Nam & apud Eſaiam legimus: *Cecidit cecidit Babylon, & omnia ſculptilia Deorum ejus contrita ſunt.* Et alibi largiùs: *Erit Babylon illa civitas glorioſa in Regnis, inclyta in ſuperbia Chaldæorum, ſubverſa ſicut ſubvertit Dominus Sodomam & Gomorram. Non habitabitur uſque in finem, & confundetur uſque ad generationem et generationem. Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi: ſed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi ſtruthiones, & piloſi ſaltabunt ibi, & reſpondebunt ibi ululæ in ædibus ejus, & ſyrenæ in delubris voluptatum.* In Hieremia verò ſic: Ierem. 51. *Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram. De vino ejus biberunt omnes gentes, & ideo commota ſunt. Subitò cecidit Babylon, & contrita eſt.* Primò videamus quomodo hoc illi Babyloni, quæ à Cyro, ut in hiſtoria diximus, ſubverſa eſt, ad literam convenire poſſit. Ponamus eam ita funditùs everſam, quod tamen à multis Orientalibus negatur, ut non habitetur in finem, nec in generationem & generationem, ut requieſcant ibi beſtiæ, ut repleantur domus draconibus & ſtruthionibus, ut ſint in delubria voluptatis ſyrenæ, & alia monſtroſa quæ ibi ponuntur. Nunquid tamen ſicut Sodoma & Gomorra ſubverſa fuit? Nuſquam enim cœleſti eam igne conflagraſſe, ſed humana manu captam, ruinis & vetuſtate collapſam & diſſolutam legimus. Reſtat ut ſi quædam ibi ad literam impleta fuerint, reliqua plenius & veriùs in ſignificato illius conſummari credantur. Poteſt quidem ad literam verum eſſe, quòd civitas prius illa glorioſa in Regnis, tanquam mero vicinas gentes & Regna, inebriatas & commotas ſubjecerit, poſtmodum & ipſa tanquam inebriata, collapſa & contrita, monſtrorum latibulum, non hominum habitaculum fuerit. Sed quia pleraque & ita vera ſunt ſignificantia, quòd & vera ſunt eorum ſignificata, ſicut quòd Abraham duos filios habuit, verum fuit in re: nec eò minùs verum fuit, quod hæc ſunt duo teſtamenta in ſignificatione. Qualiter mundo quæ de Babylone dicta ſunt, conveniant, breviter aperiemus. *Cecidit cecidit*, inquit JOANNES, *Babylon magna. Eſaias: Cecidit cecidit Babylon, & omnia ſculptilia Deorum ejus contrita ſunt.* Et rurſum: *Erit Babylon illa glorioſa, ſicut ſubvertit DOMINUS Sodomam & Gomorram, non habitabitur in finem, & confundetur à generatione uſque in generationem.* Vaticinia in Babylonem dominii eſſe accipienda.

Perver-

Perverſorum enim civitas, quæ hic temporali gloria florens in dæmonū pompa, tanquam in Chaldæorum ſuperbia inclyta in oculis ſuis fuit, non ſolùm à gloria ſua tracta uſque ad inferos corruet, ſed & ad inſtar Sodomæ, ſulphureo ſubverſa incendio, nunquam amplius ad priorum voluptatum deſideria, tanquam ad habitationem priſtinam reverſura, ſine ſpe reſtaurationis in æternum ardebit. Quòd verò ſubſequenter ait: *Non ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi, ſed requieſcent ibi beſtiæ, &c.* vel juxta Joannem: *dæmones ſpiritus immundi, volucres immundæ:* ſic dictum videtur, quòd per Arabes & paſtores, electi, ſeſe proximosque benè paſcentes, qui præſentem mundum non quaſi manentem civitatem, ſed tanquam tentorium ſeu habitaculum inhabitant, accipiantur. Per beſtias autem, piloſos, dracones, ſtruthiones, ſyrenas, ululas, volucres immundas, multiplex, & diverſum, ſpurciſſimum illud immundorum ſpirituum collegium intelligatur. Reproba ergo illa civitas, quia ex quo illa cum capite ſuo diabolo æterno ſupplicio addicitur, non ſolùm ab electis, quos prius ut triticum palea premebat, mentium, ſed & locorum intervallo ſeparatur, rectè audiat, quòd non ponet ibi tentoria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi, ſed requieſcent ibi beſtiæ, &c. Nam quòd dicitur, *Cecidit cecidit Babylon, & omnia ſculptilia Deorum ejus contrita ſunt:* inſinuatur quia quotquot res tranſitorias inordinatè amantes Deo præponimus, tot nobis quaſi ſculptilia fabricamus. Ruente ergo Babylone, conteruntur & ſculptilia, dum tranſeunte mundo, eo acrius plectendus quiſque rapitur ad pœnam, quantò teneriùs DEO contempto propriam ſecutus eſt concupiſcentiam.

CAP. XXII.

De aureo calice Babylonis.

Mundus malorum illecebris repletus.

DEHINC qualiter juxta Hieremiam, & itidem Joannem, Calix aureus in manu Domini Babylon, omnem terram, omnesque Reges cum illa fornicantes, de ira fornicationis ſuæ commovens & inebrians, ipſaque ad ultimum collidenda & conterenda ſit, tropologicè videamus. Habet Babylon aurum ſuum, habet ſapientiam ſuam, per quod aſtutis cavillationibus, & argutis ac ſophiſticis argumentationibus ſimplices quoſque & vecordes quaſi monſtrato poculo allicit, allectos falſis promiſſionibus potando trahit, tractos in præcipitium inebriatos ducit. Et ſicut in libro Sapientiæ habes, non ſolum garrulitate, ſed & cultu & geſtu meretricio ad illicitos ſui amplexus, quaſi ad fornicationem illaqueatos in interitum deijcit. Eſt enim ſpiritualis fornicatio, qua unaquæque anima ab amore ſui creatoris recedens, & diverſas dæmonum ludificationes amplectens, à Deo ſuo fornicatur: juxta illud: Perdidiſti omnes qui fornicantur abs te. Quia ergo mundus amatores ſuos inani ſapientia pellicit, ſed & diverſis deſideriis volutatos, quaſi ad totidem immundorum ſpirituum fornicationes furioſa libidine ſubigit: rectè à duobus his primatibus dicitur, Babylon calice aureo omnem terram, omnesque Reges & gentes cum ea fornicantes, de ira fornicationis ſuæ inebriare. Sed videndum eſt quomodo calix iſte aureus, omnem terram commovens, in manu Domini eſſe dicatur. Nunquid ejus nutu & voluntate mundus ſic concutitur, ſic illuditur, & poſtremò cum dilectoribus ſuis in interitum præcipitatur? Quod etſi ejus beneplacito non fiat, ſine ipſius tamen poteſtatis permiſſione, cui formanti lucem ſic bonum placet, ut ſine ipſo creante tenebras, malum eſſe non poſſit, nequaquam evenire creditur. Eſt itaque Babylon calix aureus in manu Domini, quia non ſolum ejus (ut dixi) permiſſione concutitur, ſed & ipſius dono aurum habet, quo inflata malè abutitur: juxta illud Prophetæ: *Dedi eis argentum & aurum, ipſi verò ſacrificaverunt inde Baalim.* Babylon igitur quæ calice ſuo aureo omnes gentes commoverat, ad ultimum cadet & corruet: dum mundus nullum potentiæ ſeu ſapientiæ ſuæ emolumentum in extremo examine, apud juſtum & diſtrictum judicem inveniens, potens potenter tormentis deputatus, in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis ejus, mittetur. Ponamus ante oculos illud tempus quaſi præſens, omnesque Imperatorum ſeu Regum civitatis illius ordines conſiderantes, in perſona omnium cum Sapiente dicamus: *Quid nobis profuit ſuperbia? aut quid divitiarum jactantia contulit nobis? Tranſierunt omnia illa quaſi umbra, & quaſi nuncius præcurrens, & tanquam navis quæ pertranſit fluctuantes*

Oſee 2.

Res mundanæ cum ſint tranſitoria, ſpernenda. Sap. 5.

& quaſi nuncius præcurrens, & tanquam navis quæ pertranſit fluctuantes aquas, cujus cum [Cap. 5.] *præterierit, non eſt veſtigium invenire, neque ſemitam carinæ illius in fluctibus: aut avis quæ tranſvolat in aere, nullum invenitur argumentum itineris illius, &c.* Sic & nos nati continuò deſivimus eſſe, & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere in malignitate noſtra autem conſumpti ſumus. Satis arbitror de fine illius civitatis, quæ juxta beatum [Job. 21.] Job, in bono ducens dies ſuos, & in puncto deſcendens ad inferos, operum ſuorum ſtipendium mortem immortalem ſortietur, diſputatum eſt. Reſtat ut de qualitate pœnarum ejus dicamus.

CAP. XXIII.

De qualitate pœnarum, & quid ſit, Vermis eorum non morietur

ITAQUE ſecundùm qualitatem operum, & diverſarum deſideria voluptatum extendi creditur & menſura pœnarum, juxta illud in Apocalypſi: *Quantum glorificavit* [Apoc. 18.] *ſe, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.* Et in libro Sapientiæ: *In eo* [Sap. 11.] *quo quis peccat, & punitur.* Unde dives ille qui delicioſè vivens, in lingua plus peccaverat, eandem apud inferos cæteris membris plus ardere demonſtrans, guttâ aquæ refrigerari petebat. Qualiter autem unum eundemque ignemque diverſè ſentiant, ſi quis ſcire cupit, in Auguſtino de Civitate Dei, plenius inveniet, ubi & quomodo damnati æternaliter in igne vivere poſſint, non ſolum ex Dei omnipotentis potentia fieri poſſe, [Eſai. 66.] ſed exemplo quorundam animalium, quæ in præſenti in igne vivunt, rationi non obſtare [Marc. 9.] declaratur. Nonnulli propter illam auctoritatem: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur:* Malos non ſolum igne materiali apud inferos cremari, ſed & verme vero excruciari æſtimant. Alij vermem & cruciatum conſcientiæ interpretantes, duplex itidem tormentum, aliud ſpiritualiter intus, aliud materialiter foris ponunt. Alij ſpiritualiter utrumque accipientes, taliter reprobos igne uri, qualiter verme rodi putant: illud Auguſtini in auctoritatem ducentes, qui ait: *Talis flamma, qualis lingua.* Mihi autem meliùs ſentire videntur, qui corpus vera flamma, animum cruciari dicunt conſcientia. Quia ergò de malè tranſacta vita immortalis mors rodet, conſcientia ignis indeficiens ſine fine aduret corpus & animam, bene dicit Propheta: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Sunt etiam qui dicant, ab igne inextinguibili ad frigus eos intolerabile rapi, juxta illud in Job: *A calore ignium tranſibunt* [Job. 24.] *ad aquas nivium.* Quod & Dominus in Evangelio videtur velle, cum dicit: *Ibi erit fle-* [Matth. 13. & 22.] *tus & ſtridor dentium.* Fletus enim ex calore, ſtridor dentium evenire ſolet ex frigore. Non deſunt etiam qui ad majorem miſeriæ cumulum, his malis fœdorem adjungant, juxta illud Prophetæ: *Et erit pro ſuavi odore fœtor.* [Eſa. 3.] Quidam verò his tribus pœnarum generibus ſex alias adjiciunt, atque juxta IX. cœleſtis curiæ ordines, totidem infernalis ergaſtuli puniendorum cuneos conſtituunt. De quibus omnibus curioſiùs non eſt inveſtigandum, ſed potiùs ne experiamur præcavendum: dum hoc tantum conſtet, quòd omnium externorum & internorum miſeriam miſerrimus ille & infeliciſſimus ſtatus tam tormentorum magnitudine, quàm æternæ mortis mortem fugientis indefeſſa perpetuitate exuperet.

CAP. XXIV.

Quomodo intelligendum ſit: Eadem menſura qua menſi fueritis, &c. ſi temporaliter peccantibus æternæ pœnæ irrogantur:

SOLET autem quæri, qua juſtitia temporaliter peccantibus æterna pœna debeatur, cum Dominus dicat: *Eadem menſura qua menſi fueritis, remetietur vobis.* Unde [Matth. 7.] nonnulli inani pietate ducti, peccatores æternaliter puniri negabant, atque ad argumentum ſui erroris illud Pſalmographi inducebant: *Nunquid obliviſcetur miſereri Deus aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas?* Et illud: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ quam abſcondiſti timentibus te. Perfeciſti autem eis qui ſperant in te.* Hoc enim ſic intelligendum putabant, quòd Deus ubertatem dulcedinis, & copioſæ miſericordiæ peccatoribus minas intentando, in hac vita abſcondat, ad augendum timorem, & per timo- [Pſa. 76.] [Pſal. 30.]

[Cur temporaliter peccantibus æterna pœna irrogentur.]

rem correctionem, ſed in futuro veniam ſperantibus revelando perficiat. Alij omne (Eſa. 14.) hominum, ſed & Dæmonum genus a pœnis liberandum poſt mille annos hæretice dicebant: illud Eſaiæ non rectè intelligentes, *Retrudentur in carcerem, & poſt multos dies viſitabuntur.* Nos vero Catholicæ veritatis normam ſequentes ſecundum ipſius Domini teſtimonium, dicentis. *Ibunt hi in ſupplicium æternum*, reprobrorum pœnas æternas credimus. Si enim ad terrorem tantum malorum pœnas æternas dixit, adulatione quoque tantum bonorum gloriam æternam prædixiſſe putandus erit, quod nequaquam ſtare poſſe, nemo qui ipſum veritatem & vitam eſſe cognoſcit, dubitare permittitur. Nec auctoritates quæ poſitæ ſunt, ab hoc ſenſu diſcrepant, cum miſerator & miſericors Dominus, quamdiu tempus eſt miſerendi, patienter & longanimiter expectando, largam peccatoribus pœnitendi materiam tribuat: in ipſaque ira ſua, hoc eſt in judicio, miſerationes ſuas non contineat, minus fortaſſe quàm meruerant puniendo, vel interdum refrigerij ſolatium in pœnis eis indulgendo. Hoc etiam videtur velle illa Eſaiæ auctoritas, quæ eos poſt retruſionem in carcerem viſitandos dicit, ut videlicet viſitationem vocet quantulamcunque conſolationem. Illa vero quam ſurſum inducunt: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine?* Longe aliud ſenſum requirit. Abſcondit enim Deus multitudinem dulcedinis ſuæ timentibus ſe, quia timor qui non eſt in charitate ſerviliter Deum quærens, ad guſtandam dulcedinem ejus, quam in charitate radicati, ſpe gaudentes, in tribulatione patientes, ex meritorum conſcientia inveniunt, non pervenit. Spes ſiquidem, quæ ſine præcedenti merito, vel ſaltem ſine ea charitate, quæ operit multitudinem peccatorum, procedit, non ſpes, ſed præſumptio vocanda eſt. Vel certè & caſtè timentibus in hac vita dulcedinem ſuam Deus abſcondit quam eiſdem in futuro ſperantibus, facie ad faciem ſeipſum videndum demonſtrando perficit, ut ſint idem timentes qui ſperantes. Quid eſt ergo quod dicit: *Eadem menſura qua menſi fueritis, &c.* ſi temporaliter peccantium æternæ ſunt pœnæ malorum? Qui ſcrupulus facilius enodatur, ſi Deum non ſolùm operum, ſed etiam cordium eſſe ſcrutatorem intueamur. Remetietur itaque eadem menſura qua menſi fuerint homines, dum eis facultate peccandi, non voluntate ſubtracta, in æterna malefaciendi voluntate morientibus, æterna ſupplicia irrogat.

CAP. XXV.

An in pœnis poſitos, de tranſactis malis verè pœniteat, vel peccandi adhuc voluntatem habeant?

SED & hoc inquirendum videtur: Si tantis cruciatibus addictos, vel de tranſactis malis verè pœniteat, vel rurſum peccandi ſi pœnis carerent, voluntatem habeant? Legitur enim in libro Sapientiæ: (Sap. 5.) *Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis, dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes.* Et in Evangelica (Luc. 16.) parabola, dives ille de ſalute fratrum ſuorum Lazaro inducitur, cum ait: *Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, ut teſtetur illis, &c.* Si enim eos, ne in locum tormentorum veniant, affectuoſa ſollicitudine præmoneri cupit, quanto magis ſemetipſum hoc velle præcaviſſe putandus erit? ſed notandum eſt, diverſis modis accipi pœnitentiam. Accipitur interdum eo modo quo & deſcribitur. Pœnitentia (Pœnitentia duplex.) eſt commiſſa deflere, & deflenda non committere. Qualiter Paulus quoſdam pœnituiſſe gloriatur, quibus ait: (2. Cor. 7.) *Gaudeo vos contriſtatos eſſe, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis, ad pœnitentiam.* Et de qua Dominus in Evangelio. *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum.* (Matth. 4.) Talis ſiquidem pœnitentia vera & fructuoſa eſt, per quam non ſolùm remiſſionem conſequimur peccatorum, ſed & meremur ad regnum pervenire cœlorum. Dicitur etiam pœnitentia, quaſi pœnitudo: qualis eſt latronum & nimium ſceleratorum in criminibus ſuis comprehenſorum, ac ſupplicijs addictorum. Pœnitet enim eos non ſcelus perpetraſſe, ſed pro ſcelere tormento deputatos eſſe: nec vellent odio mali carere vitio, ſi fieri poſſet, poſt commiſſum crimen debito carere ſupplicio. Tali pœnitentia apud inferos agi malos credibile eſt, cum tam ex in-

inſtantis horroris pœnæ propriæ, quàm ex æmulatione ſalutis & proſperitatis alienæ amplius conturbentur, & crucientur. Sic quippe Sapiens ille dixit: *Videntes ſcilicet, juſtos in magna tranquillitatis conſtantia ſtantes, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis.* Et tunc demum duobus his, videlicet propriæ damnationis, & alienæ ſalvationis conſideratione, dicunt intra ſe pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes: *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſignum improperii.* Exhinc liquet, ſapientem illum non de vera & fructuoſa pœnitentia, ſed de falſa & extorta pœnitudine, vel potius de dolore & indignatione locutum fuiſſe. Videamus etiam ſi prætaxatus ille dives vera pœnitentia ductus fuerit. *Rogo ergo te Pater,* Luca. 16. *ut mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres, ut teſtetur illis, &c.* Non enim ait, ut teſtetur eis vitare malum, ſed moneat præcavere tormentum: nec ait, ut moneat eos, ut bona ſi qua faciunt virtutis agant amore, non ſervili pœnæ timore. Sed ſi quis hoc quaſi parabolicum ad literam dicat non eſſe intelligendum, non eſt in determinatione ejus valde deſudandum. Pœnitet ergo malos eſſe in tormentis, ſed non ſic, ut ſi redire ad priſtinam vitam permitterentur, vellent carere peccatis. Si quis verò contentioſus adcò eſt, ut putet eos verè ibi pœnitere, ſed effectu pœnitentiæ carere, juxta 2. Cor. 6. illud Apoſtoli: *Ecce nunc tempus, &c.* quaſi non tunc acceptabile: non eſt cum eo litigandum. Quamvis non deſint qui dicant: Sicut boni cum Deo in æterna gloria perfectè unus ſpiritus effecti, non poſſunt, nec volunt velle niſi bonum: ſic & reprobos in ſuplicio capiti ſuo Diabolo, velut plenè incorporatos, ita obſtinationi ejus configurari, ut deinceps nec velint, nec poſſint velle niſi malum. Juxta quorum ſenſum non ſolùm de tranſacta vita verè non pœnitet, ſed & ſi liceret, in peccatis adhuc manere vellent.

CAP. XXVI.

An poſt judicium extra infernum inferiorem ad leviores pœnas locus remaneat? Et quid de parvulis, qui ſolo originali tenentur?

HIS dictis, indagandum puto, ſi tranſacto judicio, extra infernum inferiorem ad leviores pœnas locus remaneat. Eſſe quippe apud inferos locum purgatorium, in quo ſalvandi vel tenebris tantùm afficiantur, vel expiationis igne decoquantur, quidam aſſerunt: juxta illud Patriarchæ: *Lugens deſcendam ad inferos,* Gen 37. & illud Apoſtoli: *Ipſe* 1 Cor. 3. *autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* At ſi terminata in judicio cauſa ſingulorum, pro qualitate meritorum æternis pœnis deputatis, nullus ultra purgabitur, quomodo locus ille ſuperior purgatorius reſiduus erit? Si verò non remanebit, ut de aliis taceam, quid de parvulis, qui ſolo originali delicto tenentur, fiet? Nunquid in puteum inferni inferioris & ipſi retrudentur? Denique nonnulli tenebris nonnulli tenebris tantùm eos ſicut antiquos patres, eò quòd in nullo rei inveniantur, niſi quod ad gratiam baptiſmi, & ad agnitionem veræ lucis non pervenerunt, teneri affirmant: ad ipſas tantùm tenebras interpretantes, quòd mitiſſima pœna Auguſtinus eos plectendos eſſe teſtatur. Alij præfata verba Auguſtini durius accipientes, vera eos pœna, ſed mitiſſima puniendos dicunt. Quod ſi locus etiam ille ſuperior, non ut prius ad purgationem, ſed ad eorum vel minus malorum punitionem, perpetuam tamen, reſervabitur: non huic æſtimationi oppoſitum, quod poſt judicium purgatorius locus non remaneat, cum non mutato loco, ſed officio, qui prius erat purgationis, tunc fiat punitionis: quamvis etſi loco illo penitùs abolito, in generalem pœnarum locum deputentur, non eſt incredibile, cum poſſit omnipotens manus Dei eos in illo horribili incendio vel intactos ſervare, vel minus afficere, qui quondam tres in camino ignis pueros illæſos conſervavit. Nam & uno, eodemque Solis calore non omnes æqualiter uri, vel affici videmus. Cujus tamen rei aſſertionem, quia nondum certa auctoritate invenimus, Dei judicio relinquamus.

CAP. XXVII.

Quomodo ignis ibi ardeat, & non luceat.

VIDENDUM quoque eſt de igne illo æterno, quomodo luce careat, cum veri ignis natura non ſolùm urere, ſed & lucere. Nam ſi lucet, quomodo ſunt ibi tene-

bræ exteriores, tenebræ palpabiles? Qua in re conſiderandum eſt, quòd naturæ creator Deus quaſdam ipſi cauſas & vires indidit: quas ſi certis [illegible]tionibus, ſicut Deus, quandoque ſubtrahit, mirari non oportet: quia & ignis ille in fornace Chaldæorum habuit virtutem ſuam ad conſumenda puerorum vincula, ſed non habuit ad delenda ipſorum corpora. Et olim in rubo, quem ardere voluit, & non conſumi, ardebat, & non comburebatur: quia naturam ſuam ignis habebat ad lucem, non ad conſummationem. Sic econtrariò infernalis ignis virtute ſua in luce carebit, & plenariè eam habebit in exuſtione. Erit itaque tormentum ignis ibi ſine conſolatione lucis adurens, non illuminans, afficiens, non reficiens: ut omne genus miſeriæ plus quàm ne dicam edici, ſed nec excogitari poſſit, habeat, omnique delectamento quo miſerrimi valeant ſublevari, careat.

CAP. XXVIII.

De gloria & exaltatione civitatis Dei.

TANDEM decurſo laborioſa diſputationum fine malorum, quaſi gravi pelago enatato, ad ſuavem & jucundum civitatis Chriſti finem, ipſius freti gratia veniamus. Igitur civitate mundi Babylone miſerabiliter præcipitata qualiter civitas Chriſti Hieruſalem ſancta glorificetur, audiamus. Joannes cum de illa dixiſſet in Apocalypſi, quòd cum ſeductore ſuo diabolo, & Pſeudopropheta ſuo Antichriſto miſſa eſſet in caminum ignis & ſulphuris, ubi cruciabuntur die ac nocte in ſecula ſeculorum, poſt pauca ſubjunxit: *Et vidi civitatem ſanctam Hieruſalem novam deſcendentem de cœlo, à Deo paratam*
Apoc. 21. *ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Et audivi vocem magnam de cœlo dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, &c.* Putant Judæi in adventu Meſſiæ ſui, Hieruſalem terreſtrem cum magna gloria reſtaurari: ibique cum maxima rerum abundantia ſe cum illo regnaturos, omnis mundialis gloriæ delicijs affluere, ædificium illud Ezechielis in
Eſa. 60. monte, nec non prophetiam Eſaiæ: *Surge illuminare Hieruſalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt, &c.* ad literam intelligentes. Quorum errorem quidam ſub Chriſtiano nomine ſectati, regnum Chriſti in terra futurum putaverunt: ibique in Hieruſalem terreſtri, ſanctis cum ipſo delicioſè regnantibus, poſt mille annos ſolvendum Satanam, ac tunc demum præcipitandum, ſanctoſque in regnum cœleſte aſſumendos fore. A qua æſtimatione filij Zebedæi nondum virtute ex alto induti, non longè fuerunt, cùm mediante matre peterent, ut unus ad dexteram, & alter ad ſiniſtram in regno Chriſti ſederent. Joannes ergò ut omnes has opiniones & errores deſtrueret, primò damnationem reprobæ civitatis, ejusque ultimum incendium enarrare ſtuduit, ac poſtmodum cœlo & terra innovato, de cœleſtis, non de terreſtris gloria Hieruſalem loquens, ſubjunxit: *Et vidi civitatem ſanctam Hieruſalem novam deſcendentem de cœlo.* Quomodo enim ſanctam vocaret, quam Propheta occidentem, & eos qui ad ſe miſſi fuerant, lapidantem, Babylonem prius nominavit? Quomodo novam, quæ in vetuſtate legis adhuc manet, diceret? Quomodo poſtremò eam quæ ſemper in terra terrena fuit, de cœlo deſcendentem aſſereret? Unde bene Apoſtolus eam quæ in terris eſt Agar comparans, ſervire cum filiis ſuis ait: illam tamen quæ ſurſum eſt, matrem noſtram,
Pſa. 122. & liberam atteſtans. Sed & Pſalmiſta cum jucundari ſe de hoc, quòd in domum Domini, & atria Hieruſalem iturus eſſet, atteſtaretur: *Hieruſalem*, inquit, *quæ ædificatur ut civitas.* Non enim civitatem ædificari, ſed ut civitatem eam ædificari dicens: non more noſtro, nec noſtris lapidibus, ſed divina virtute, vivisque ex lapidibus ipſam ædificandam declaravit. Quòd etſi quis incredulus eſt, audiat quod ſequitur. *Cujus participatio ejus in idipſum.* Quomodo enim caſuræ, non permanſuræ participatio ejus in idipſum? Eſt ergò illius civitatis quæ mater noſtra eſt, & ſurſum eſt, participatio
Exod. 3. ejus, qui dixit: *Ego ſum qui ſum, & qui eſt miſit me ad vos.* Ejus dico in idipſum, id eſt, in divinitate ſua æternaliter & incommutabiliter ſemper uno eodemque modo permanentis. Cujus quia tunc cum videbis eum ſicuti eſt, æternitatis & identitatis verè perfectèque particeps eris, benè dicitur, *Cujus participatio eſt in idipſum.* Itaque ſecluſo illorum errore, verba Apoſtoli proſequamur. *Vidi*, ait, *civitatem ſan-*

ctam

ſtam Hieruſalem novam deſcendentem de cœlo. Rrs myſtica, & profunda, prorſuaque humanum noſtrum excedens. Quid eſt enim quòd civitatem illam ſanctam, id rſt, ad immutabilitatem firmatam, novam tanquam ab omni corruptione & mortalitate liberatam, & innovatam deſcendiſſe de rœlo dirit? An merces, quæ in cœlis futura promittitur, in terram venit? Si enim juxta Auguſtinum, nec in his cœlis viſibilibua merces ſanctorum repoſita eſt, quanto magia nrc in his inferius loranda rrit? Quid ſi ergo ſibi vult; *Vidi rivitatem ſanctam Hieruſalem novam deſcendentem de rœlo?* Ego quidem [Civitas nova è cœlo deſcendens qua ſit.] quid ſenſerit, & ſi debita veneratione tanquam ſacrum ſecretum amplectar, ad plenum tamen me non intelligere profiteor, niſi fortè cœlum, ipſam ſuprrexcellentem divinitatis naturam, de qua Pſalmo *A ſummo rœlo egreſſio ejus*, iotellexerit. [Pſal. 19.] Ut ſir dictum videatur, quòd gloria illius rivitatis in ſolius Dei prædeſtinatione ab æterno collocara, ipſique ſoli nota, tunr demum ad ſanctorum cognitionem plenariam, quando Deus omnia in omnibus erit, & videbitur ſicuti eſt, deſcendat. Quòd enim in hac vita plenè, etiam ab electis illa ſuperinæſtimabilis comprehendi non valeat, illo Prophetico & Apoſtolico probatur teſtimonio: *Oculus non vidit, auris non audivit, nec in ror hominis aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe.* [Eſa. 64. 1. Cor. 2.] Deſcendere ergo dicitur de cœlo rum ab arcano divini conſilii ad notitiam electorum, non ſolùm per ſrientiam, ſed & per experientiam incomparabilis illa corona perveniet, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. Quem ornatum in ſpiritu Propbeta prævidena, immenſo ſuffuſus gaudio: *Gaudens*, inquit, *gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo.* Cauſamque gaudij drpromens: *Quia induit me*, ait, *veſtimento ſalutis, & indumento juſtitiæ rircumdedit me, quaſi ſponſum decoratum corona, & quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis.* [Eſa. 61.] Erit ergo ornatus ejus corona, & monilia. Corona ſcilicet immarrrſcibilis perpetuæ immortalitatis & incorruptionia adornana gloria: monilia ineffabili cordis puritate, qua & Deus videtur, decorans eam munditia. Denique quia à factore ſuo non ſolùm ut factura æternalirer præſrita, in rœleſte habitaculum potrnualiter introducitur, ſrd & ut ſponſa decorata in ejus regni thalamo amabiliter colloratur, brne de cœlo drſcendens, à Deu parata, & ſicut ſponſa ornata, narratur. Mira enim & ineffabili benignitatis affluentia, factura fit ſponſa: rum eam quam mirabiliter ex nihilo creavit, ad famulatum mirabilius reformatam, ad cœleſtis thalami jucundum aſſumet amplexum.

Et audivi vocem magnam de cœlo dicentem. [Apoc. 21.] Vox iſta vox ſuavis, vox lætitiæ de alto ſonana, de ſublimi divinitatis conſeſſu dulriter increpitans, quid dtcat audiamus: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis.* Quod eſt illud tabernaculum Dei? An fortè intrr illa reputabitur, de quibua diritur: *Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, tentoria tua Iſrael?* [Num. 24.] An potius inter illa quæ Pſalmiſta roncupiſcens, alto ſuſpirio proclamat: *Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit & deficit anima mea in atrio Domini?* [Pſa. 84.] Sunt enim tabernacula Jacob tabernacula luctantium in præſentis vitæ militia, agone & exercitio gravia, ſed intuitu coronæ ſpectarulo pulrhra, bona ſemper, ſed non ſemper jucunda. Sunt & tabernarula Dri, tabernacula regnantium in cœleſtis patriæ curia, omni calcato metu, plena tranquillitate, ſuavia, de perecepta corona plenè gaudentia: non ſolùm bona ſemper, ſed ſine triſtium intermixtione, ſine laborum fatigatione ſemper læta & jucunda. Bene ergo illa pulchra, iſta dilecta vocantur. Quid enim pulchrius, quàm ſpe coronæ cum vitiis & conrupiſcentijs luctam inire? Quid amabilius, quàm victoria peracta, de percepta corona gaudere? Sunt itaque tabernacula Jacob pulrhra, tabernarula Dei dilecta: quia de labore certandi pervenitur ad fructum præmij percipiendi. Quia verò in cœleſti curia, diverſa ſanctorum angelorum contubernia, charitatis nexu unam faciunt rempublicam, bene quæ Pſalmiſta dixerat tabernacula, hic tabernaculum vocatur: quibus dum ſanctorum agmina conjuncta unam condunt unius urbis commanentiam, benè cum hominibus tabernaculum Dei ad æternam manſionem junctum narratur. Sed inæſtimabili dulredine omnia prædicta exuperat quod ſubditur: *Et habitabit cum eis.* Si enim ſpecies tabernaculorum delectat, quantò magis inhabitatoris eorum, qui fecit illa, viſio & manſio delectabilis erit? Habitabit ergo Deus in eis, pleno eos & vero gaudio replens, ne uſquam vacillare valeant, plenam eis ſuæ viſionis notitiam largiens, atque omnibus omnia factus, perfectam eis beatitudinem tribuens. Unde pulchrè ſubjungitur: *Et ipſi populus ejus erunt, & ipſe Deus rum eis erit eorum Deus.* [Apoc. 21.] In hac enim terrena habitatio ſeorſum multa rogitantem deprimit. Quotiens curis & ſolicitudinibus ſuccumbimus, quaſi totiens Deum, quem omnibus fluxis & tranſitoriis præ-

ponere debueramus, Deum noſtrum eſſe obliviſcimur. In illa verò civitate, ubi ſic divina contemplatio omnes in idipſum conglutinans beatificat, ut interno & externo gaudio perfectè ſuffuſos, foras evagari non oporteat. ipſi populus ejus erunt, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus. Ubi profectò quia ſic æternæ jucunditatis & æternæ vino inebrientur, ut omnis tranſactæ vitæ miſeria ultra non afficiantur. Quod ſubſequenter declarat, cum ſubjungitur: *Et abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & jam non erit neq; luctus, neque clamor, neq; dolor ejus ultra quæ prima abierunt.* Porrò quòd alibi civitas ipſa ex auro mundo, fundamento omni lapide pretioſo conſtare dicitur, XII. portæ ejus ex ſingulis margaritis, plateæ ex auro mundo tanquam vitro perlucidæ, ornatæ feruntur, quantam cœleſtis illius patriæ jucundiſſimam manſionem depromunt? Si enim ad literam intellecta, pulchra ſunt & decora, quanto magis ſpiritaliter intellecta, longè incomparabilius jucunda & delectabilia inveniuntur? Si pretioſum eſt aurum, quanto pretioſius eſt quod ſignificatur per aurum? Luci enim comparata purior invenitur ſapientia. Diximus ut potuimus, qualiter ſublato impio, ne videat gloriam Dei, Chriſti civitas, ſancta Hieruſalem, glorificetur, pluribus quæ de tanta jucunditate dici poſſunt ſuppreſſis, dum ad ea quæ reſtant dicenda, feſtinamus.

CAP. XXIX.

Qualia poſt reſurrectionem ſancti corpora habeant.

QUÆRI poteſt, qualia Sancti poſt reſurrectionem in illa civitate corpora habeant: [1.Cor. 15.] Ait enim Apoſtolus: *Seminatur corpus animale, reſurget ſpirituale.* Et rurſum: [Ibid.] *Caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt.* Unde nonnulli in ſpiritualem ſubſtantiam corpora ſanctorum poſt reſurrectionem tranſmutari putaverunt. Alii tametſi corpora, non ſpiritus ea futura dicerent, tamen in tantam ſubtilitatem, ut nec palpari, nec excogitari poſſet, ipſa redigenda credebant. Quia verò juxta Domini exemplum, poſt reſurrectionem diſcipulis ſuis dicentis: [Luc. 24.] *Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere,* vera corpora in vera carnis ſubſtantia reſurrectura credimus, qualiter prædicta verba Apoſtoli accipienda ſint, videamus. *Seminatur,* inquit, *corpus animale, reſurget ſpirituale.* Sed intueamur, ex ſubſequentibus quid per animale, quid per ſpirituale intellexerit. Cum enim dixiſſet: Seminatur corpus animale, reſurget ſpirituale, [1.Cor. 15.] ſubſequenter adjunxit: *Si eſt corpus animale, eſt & ſpirituale: ſicut ſcriptum eſt: Factus eſt primus homo Adam in animam viventem, noviſſimus Adam in ſpiritum vivificantem: ſed non prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale eſt, deinde quod ſpirituale. Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cœleſtis, tales & cœleſtes.* Nunquid his verbis, ſecundum hominem Chriſtum Jeſum, quem ſpiritualem vocavit & cœleſtem, veram carnem habere negavit? Spiritualem ergo ſeu cœleſtem dicens, non carne carere voluit: ſed ad differentiam primi, qui voluntatem carnis ſecutus, mandati Dei prævaricator extitit, carnis operibus alienum vita & doctrina eſſe declaravit. Unde & dicit: *Primus homo de terra terrenus, &c.* ac ſi diceret Primus homo terrenis operibus nos perdidit, ſed ſecundus cœleſti vita nos reparavit. Ideoque ſubjunxit: *Igitur ſicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœleſtis.* Ac deinde: *Hoc autem dico fratres, quia caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt* id eſt, poſſidere non poteſt. Corpus itaque quod ſeminatur animale, reſurget ſpirituale [Corpora à reſurrectione ſpiritualia.] cum ſubſtantiæ vitium ſubtrahitur. veritas naturæ relinquitur. Hoc eſt enim quod ſubdit: *Seminatur in corruptione, reſurget in incorruptione.* Ad hanc quippe vitam mortalem, per concupiſcentiam naſcentes, animales ſeminamur: ad illam verò vitam immortalem, per gratiam renaſcentes, ſpiritales reſurgimus. Huic aſſertioni & hoc ſuffragatur, quia dum dixiſſet, quòd caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt: ne de ſubſtantia carnis dictum putaretur, ſubjunxit: *neque corruptio incorruptelam poſſidebit.* Habebunt ergo in illa civitate ſancti de vera carnis ſubſtantia vera corpora. ſed ab omni corruptione aliena, puritatis dignitate, agilitatis ſubtilitate ſpiritibus non inferiora, ac ita concorditer ſpiritibus ſuis connexa, ut nuſquam eſſe velint, ubi eſſe non poſſint: nec uſquam ſint, ubi eſſe non velint. Nulla enim poterit eſſe diſcrepantia, quos divinus

vinc[illegible] Spiritus intus alens, veræ pacis perfecta connectit concordia. Quapropter ubi ſint, quærere non oportet, cum juxta dominicum exemplum, qui poſt reſurrectionem januis clauſis intravit, tantæ ſint agilitatis, ut ſive in cœlo, ſive in terra jam innovati eſſe voluerint, in poteſtate habeant, ubi nec voluntas facultati, nec facultas repugnat voluntati.

CAP. XXX.

Qualiter præteritorum memoriam habeant.

NUNC inquirendum eſt, ſi in illa beata Patria præteritæ vitæ memoriam, ſeu ſcientiam habeant? Ait enim Prophetarum eximius Eſaias: *Non erunt memores priorum, nec aſcendent in corda illorum.* Eſa. 65.66. Sed quid eſt quod alibi dicit: *Egredientur, & videbunt cadavera mortuorum, qui prævaricati ſunt in me?* Nunquid credendi ſunt illas beatas ſedes relinquere, ac ad videndum malorum tormenta localiter exire? Abſit. Si ergo à fruitione æterni boni non recedentes, egredientur per ſcientiam, quomodo non erunt memores priorum? An ſcient pœnas alienas, ſuaſque transactas miſerias, unde liberatori ſuo gratias habere deberent, oblivioni tradent? Qua in re ſciendum eſt, duas eſſe ſcientias, duaſque obliviones. Scit enim aliter æger infirmitatem per experientiam, aliter medicus per artis notitiam. Sic etiam aliter obliviſcimur eorum quæ experimento cognovimus, aliter illorum quæ artis tantum induſtria inexperti comprehendimus. Sicut ergo Sancti habebunt omnium quæ delectare poſſunt, plenam memoriam: ſic nihil quod [illegible]fficere poſſit eorum tanget conſcientiam, ut plenè habeant unde Redemptori ſuo gratias agant, & nihil recolant, unde læſo corde de priorum recordatione doleant: ſed omnim[illegible] is d[illegible]icus affluentes, paceque Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, perfectè gaudentes, ſicut foris nulla pulſantur tentatione, ita intus nulla recordationis triſtium afficiuntur paſſione. Scient itaque ad majorem beatitudinis ſuæ cumulum, Redemptoris ſui larg[illegible]m recolendo beneficium, non ſicut experti tam ſuos actus, quam malorum apud infer[illegible] cruciatus, ut non ſolùm de ſua felicitate gaudeant, ſed & Deo ſuo eos de una maſſa factos ab illorum perditione miſericorditer ſeparanti gratias agere habeant. Scient, inquam, (ut dictum eſt) per omnia ſcientem, & ſua & aliena, non per experientiæ miſeriam, ſed per internæ & æternæ ſapientiæ ſupereffluentem gloriam.

CAP. XXXI.

De diverſis in cœleſti curia manſionibus.

HIS decurſis, qualiter illa cœleſtis curia ordinata ſit inquiramus. Nunquid enim omnes æterna illa beatitudine pari modo, pariter omnes fruuntur, juxta illud parabolicum, ubi omnes in vinea Domini non æqualiter deſudantes, æqualem operis mercedem, tanquam ſingulos denarios recepiſſe feruntur? Matth. 20. Sed quomodo intelligemus ipſius Domini teſtimonium dicentis: *In domo Patris mei manſiones multæ ſunt:* Ioan 14. Et illud Apoſtoli: *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ; & ſicut ſtella differt in claritate, ſic erit & reſurrectio mortuorum?* 1. Cor. 14. Verum eſt igitur, quòd ſinguli ſingulos denarios accipiunt: & verum eſt quòd diverſas manſiones inhabitantes, alius alio clarior exiſtat: quia omnes quidem in unam beatitudinem recipientur, ſed pro qualitate meritorum, diverſas ibi manſiones ſortientur. Nam & Dominus non in domibus, ſed in una domo manſionum hanc varietatem eſſe dicens, unam fore beatitudinem, ſed in beatitudinis fruitione diſtantias oſtendit. Quod etiam in præſenti videmus, ubi in una Eccleſia di[illegible]erſis dignitatum ordinibus, alium alio clariorem, alium alio ſuperiorem conſpicimus. Quam ad inſtar illius curiæ diſtinctam Dominus Moyſi loquens oſtendit, cùm a[illegible]: *Vide ut omnia facias juxta exemplar, quod tibi monſtratum eſt in monte.* Exod. 25. Sunt itaque in [illegible]mo illa diverſæ manſiones, quas alius alio clarior, alius alio ſanctior habitet: quia tantò qui[illegible]que viciniùs, & quaſi proximiùs divini luminis ſplendore irradiatur, quantò ardentius & vehementiùs in præſenti vita ad ejus amorem per idem operantem, ex dilectione inflammatur. Et ſicut pluribus ad unum fontem confluentibus ſimulque undam ejus guſtantibus, qui plus ſitit, plus haurit: ita ad Deum fontem vitæ feſtinantes, tantò

largiùs ab ubertate domus ejus torrente voluptatis ſuæ inebriantur, quantò cum ampliore ſitis ardore vehementiùs & avidiùs præſtolantur. Pro diverſitate igitur operum & capacitate ſingulorum, varia & una beata tamen omnium erit gloria Sanctorum.

CAP. XXXII.

De tribus ternis Angelorum.

PORRO quia civitas illa duobus parietibus compacta, ex Angelis conſtat & hominibus, quis & qualiter inter eos ordo ſit intueamur. Tres Angelorum Hierarchias, id eſt, ſacros principatus, præcipuus Theologorum ponit Dionyſius. & unamquamque in tres ordines ſubdividens, ut novem Angelorum ordines compleat, tria terna conſtituit. In prima hierarchia Seraphin, Cherubin, Thronos: in ſecunda Dominationes, Poteſtates, Virtutes: in tertia Principatus, Archangelos & Angelos ponit. Primam autem hierarchiam immediatè Trinitatem circumſtare, ab eaque ſola illuminari: ſecundam verò inter primam & ultimam mediam tam à ſuperiore illuminari, quàm inferiorem illuminare aſſerit. Quorum ſacratiſſimæ humanumque ingenium tranſcendentis naturæ cauſas rimari, ſupra nos eſt, nec præſens Opus expoſcit. Ait nempe ſuprà nominatus Theologus: *Quanti quidem ſunt & quales ſupercœleſtium eſſentiarum ornatus, & quomodo ſecundùm eos hierarchia perficiuntur, ſolam diligenter ſcire dico contemplativam eorum perfectionis Principem.* Quibus verbis cum ſolam divinam ſapientiam, à qua principium habent ut fini, & ad quam contemplandam reſpiciunt ut perfecti ſint, ſcire dicat ſacram eorum & ſuperornatam ordinationem, temerarium de ipſorum natura videtur inveſtigare, cum & ipſos Angelos quales facti, vel qualiter diſpoſiti ſint, fateatur non poſſe comprehendere. *Propterea*, inquit, *dico & eos adhuc ignorare proprias virtutes & illuminationes, & ſuam ſacram & ſuperornatam ordinationem.* Unde & ſubjungit: *Impoſſibile eſt enim nos ſcire ſupercœleſtium animorum myſteria, & ſanctiſſimas eorum perfectiones, niſi ubi dixerit quis quacunque per eos nos tanquam propria benè ſcientes divinitas myſteria docuit.* Et eſt dictum: *Incaſſum ad comprehenſionem ſupercœleſtium myſteriorum laboramus, cùm nec ipſos ſupercœleſtes ſpiritus, quorum revelatione illa cognoſcere deberemus, plenè illa poſſe comprehendere credamus.* Quid eſt autem, quòd ſuprà eos neſcire affirmans, hîc nos per eos tanquam propria bene ſcientes, erudire divinitatem dicit? niſi quòd ſciunt propria myſteria quantum ſufficit ad noſtram eruditionem, ſed non ſciunt ad plenam & perfectam comprehenſionem: Quamvis igitur ex proprio motu nil de eorum natura comprehendere valeamus, hoc tamen quod divina eloquia de illis ſacris ordinibus, nec non & iſte Theologus teſtantur, indubitanter credamus. Ait ergo: *Omnis Theologia cœleſtes eſſentias novem vocavit manifeſtativis cognominationibus.* Deinde ab egregio Doctore gentium, magiſtro ſuo Paulo, qui ad tertium cœlum raptus arcana Dei audierat, quid edoctus ſit, ſubſequenter adnectit, dicens: *Has ſcilicet novem cœleſtes eſſentias, divinus noſter ſanctus profector in tres ſegregat ternas diſpoſitiones.* Quod quia nuſquam in Paulo legitur, ab eo familiari colloquio tanquam divinus Philoſophus didiciſſe innuitur. Nec repugnat, quòd arcana quæ audivit, homini loqui licere Apoſtolus negat, cum nec homo, ſed ſuper hominem, velut huic vitæ funditus mortuus fuerit, vel qui docuit, vel qui didicit. Dicat ergo: Has divinus noſter profector in tres ſegregat ternas diſpoſitiones. Et primam quidem eſſe dicit circa Deum exiſtentem ſemper, & ante alias immediatè uniri traditam, ſanctiſſimos thronos, & oculoſos, & pennoſos ordines, Hebræorum voce

Hierarchiarum cœleſtium nomina & ordo.

Cherubin & Seraphin nominatos. Quia enim Seraphin incendentes, Cherubin plenitudo ſcientiæ interpretatur, Cherubin oculoſos propter contemplationis cognitionem, Seraphin pennoſos propter ardentiſſimi amoris dilectionem, ſymbolicè nominat. Thronos verò, in quibus Deus ſua judicia decernit, quos alibi compactas & altiſſimas ſedes, hîc ſanctiſſimos Thronos anagogicè vocat. Altiſſimas ſedes, propter dignitatem: compactas, propter judicij veritatem: ſanctiſſimas, propter incommutabilitatis firmiſſimam æternitatem. Eſt ergo proprium thronorum judicij diſcretio, Cherubin veritatis cognitio, Seraphin cognitionis perfecta dilectio. Et quia in his tribus omnis conſtat perfectio, rectè amantes, cognoſcentes, judicantes, velut intus præ-

ſidens,

ſedentes, & ab interna contemplatione ad exteriora officia nunquam exeuntes, immediate Deo uniri, & ante alias circa ipſum ſemper attente exiſtere dicuntur. Ultimos verò dicit eſſe ad exteriora mitti, ut Angelos & Archangelos: vel dimittendis inviſibili poteſtate diſpenſare, ut Principatus, teſtatur. Porrò medios quæ à ſuperioribus ad inferiores deferenda ſunt, ſecundum dignitatem & officium ſuum adminiſtrare dicit. In quibus Dominationes, quaſi ſolo Imperio ad nuncianda formantes, primo: Virtutes, tanquam perceptum ab eis Imperium Poteſtatibus edentes, ſecundo: Poteſtates, quaſi conceptum mandatum in Principatibus, Archangelis, Angelis ſibi ad operationem ſubjectis perficientes, tertio loco ponit. Qui verò poſt Angelos & Archangelos, Virtutes, & deinde Poteſtates, & ſic Principatus conſtituunt, Virtutes eos, per quos ſigna & miracula fiunt, Poteſtates eos, qui adverſas virtutes ſpirituum comprimunt, ne tantum nocere poſſint quantum volunt, Principatus, qui etiam bonis ſpiritibus principantur, accipiunt, plus etymologiam nominum, quàm rationes officiorum ſecuti. Uſu enim noſtro plus eſt poteſtate agere, quàm virtute. Deinde major eſt principatus, quàm poteſtas. Non enim omnis poteſtas principatus, ſed omnes principatus ſunt poteſtates. Quòd autem amplius ſit in principatu dominari quàm principari, nemo ambigit: & idcirco dominationes quaſi principatibus dominantes in eminentiori loco poſuerunt.

Quid eſt autem, quòd cum ſuprema illa hierarchia immediatè circa Deum, & ita *Quæſtio.*
ſemper attentè, ut nunquam à jucundiſſima majeſtatis ejus præſentia foris prodeat, aſſiſtere credatur, ad mundanda labia Prophetæ Seraphin exiſſe narratur, cum dicitur: *Volavit ad me unus de Seraphin*, &c? *Iſa. 6.* Ubi profectò juxta eundem Dionyſium innuitur, quod inferiori ordine miſſus, ſuperioris ordinis vocabulum ex officio eſt ſortitus. Prophetæ quippe labia purgare, ejuſque mentem ad divinitatis amorem accendere veniens, Seraphin, id eſt, incendentis vocabulum accepit. Quamvis non deſint qui dicant, non incongruè ad alta conſilia de altiſſimo ordine ſpiritus mitti, cum & ipſe unigenitus de ſinu Patris ad terras miſſus, magni conſilij dictus ſit Angelus. Quod enim omnes mittantur, teſtari videtur Apoſtolus, ubi ait: *Nonne omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi?* *Hebr. 1.* Unde Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, quos præ cæteris ſpiritibus Eccleſia Dei veneratur, altiſſimorum illorum ordinum Principes eſſe putant: nec idcirco eos ab intima divinitatis præſentia recedere dicunt, cum tantæ ſubtilitatis eos, & inæſtimabilis puritatis eſſe velint, ut ſi ad exteriora prodeant, ut tamen in cœlis ſemper Deo aſſiſtant. Unde eſt illud Gabrielis in Evangelio: *Ego ſum unus de illis qui ſemper aſſiſtunt ante Deum, & huc miſſus ſum annunciare tibi.* *Luc. 1.* Cum enim hoc diceret, ad terras miſſus fuerat, & tamen Deo aſſiſtere dicebat. Porrò quòd quidam à ſuperioribus erudiantur, alij verò ab ipſo Deo immediatè illuminentur, Prophetica auctoritate probatur. Quidam enim myſterium incarnationis ignorantes, cum Jeſum in gloria cœlos aſcendere conſpicerent, novi Regis adventum admirantes, à ſuperioribus inquirebant dicentes: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Sed & ſupercores non omnino ignorantes, ſed immediatè ab ipſo diſcere volentes, nec tamen ad interrogationem feſtinè præſilire audentes, primùm apud ſe deliberabant: *Quis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra?* *Eſa. 63.* Cumq; ad doctrinam ultrò ipſe ſe offerret dicens: *Ego ſum qui loquor juſtitiam*: tunc demum aſſumpta fiducia, ad ipſum quæſtionem dirigunt: *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?* In eo enim quòd interrogant, oſtendunt ſe illuminationem appetere: in eo verò quòd inter ſe conferendo deliberant, ſignificant quia divinam in ſe proceſſionem non audent prævenire. Unde Theologus iſte, apud ſe inquit: *Ipſas deliberant antè interrogare: oſtendentes quia diſcunt, & deificam ſcientiam appetunt: non autem præſilientes per divinam proceſſionem inditam illuminationem.* Et notandum, quòd interrogatio ſpirituum illorum ad Deum, *Interrogatio ſpirituum.*
non eſt aliud quàm ipſa interrogationis perceptio, ipſaque ejus reſponſio: vel locutio non eſt aliud quàm illuminationis datio. Quia igitur ipſi non præveniunt illuminationem in perceptione, ſed divina eos gratia prævenit in datione, non antè interrogare dicuntur ut diſcant, ſed ipſe largitor & doctor offerre aſſeritur eis quid deceat. Et hoc eſt quod dicit: *Non præſilientes per divinam proceſſionem inditam illuminationem*: Præſilirent enim inditam illuminationem, ſi humano more per ſtudium inquiſitionis ad lumen pervenirent cogitationis: ſicque proceſſio eſſet non Dei ad ipſos, ſed ipſorum ad Deum. Sed quia divina proceſſio, hoc eſt à Deo procedens datio, ſponte veniens in ipſos, ſic eos illuminat, ut nullum inquiſitionis ſtudium hanc illuminationem efficiat: benè dicitur, quòd inditam illuminationem per divinam proceſſionem non præſiliunt.

Hæc

Hæc de Angelorum natura, non de noſtro ſenſu, ſed de divinis eloquiis prolata ſufficiant. In quibus nihil temerè diffiniendo, ſed ſecretum venerando indubitanter credimus, quòd ſive omnes mittantur, ſeu omnes omnia ſupercœleſtium ſciant arcana, vel non: indeficienti tamen jubilo omnes ſimul in creatoris ſui contemplatione jocundantur. Unde item Dionyſius ad ſuperprincipale Principium, & ad ipſum Principium univerſaliter eos converti teſtatur. Qui etiam ad hoc ut ſupernæ hierarchiæ Spiritus, ſic Deo ſemper aſſiſtant, ut nunquam ad externa officia foras prodeant, & quod inferiores Spiritus, quandoque ſecreta Dei lateant, donec ſuperiorum revelatione addiſcant, inclinatus videtur. Quod tamen etſi ita eſt, eorum beatitudinem non minuit: quia omnia ſcientem videntes, ſic in eo omnia ſciunt, ut quicquid expedit eos ſcire, ſcire velint: nec aliquid ſcire velint, quod ſcire eos non expedit.

CAP. XXXIII.

Qualiter in eorum ordines Sancti proportionaliter aſſumantur.

QUIA de cœleſtium ſpirituum hierarchiis, eò quòd in eorum ordines electi aſſumendi, unam Rempub. facere creduntur, incidenter diſputavimus: ſupereſt ut adhuc qualiter in ipſorum conſortia proportionabiliter aſſumantur, inquiramus. Ait itidem de hoc ſæpe nominatus optimus Theologus: Ad quas, id eſt, ſupercœleſtes eſſentias, *ſecundum differentiam progreſſionum, & incrementa illuminationum, proportionaliter nobis ipſis aſcendimus per gradus ſpiritualium profectuum in nobis, vel differentiam donorum inter nos.* Et eſt dictum, quod ſicut in præſenti per dona gratiarum, & gradus dignitatum proportionaliter, hoc eſt, differenti & ordinata participatione diſponimur: ſic in cœleſtis curiæ contubernia promoveamur. Juxta ipſius enim Domini teſtimonium: Qui in modico fidelis eſt, ſupra multa conſtituetur: & qui bene miniſtrat, gradum bonum acquiret: & quia fideles diſpenſatores Eccleſiæ tantò amplius coronantur in cœlis, quantò magis verbo & exemplo gregem Domini paſcentes, deſudaverunt in terris. Unde qui accepto ad uſuram talento, plus fœneravit, juxta differentiam meritorum proportionaliter accipit ſtipendia retributionum: dum illi dicitur; Tu eſto ſuper quinque civitates: & illi, Tu eſto ſuper decem. Aſcendent ergo ſancti per differentiam progreſſionum, id eſt, quantum bene operando progrediuntur & incrementa illuminationum, id eſt, quantum hoc docendo ſubditos illuminandos profecerunt, per gradus ſpiritualium profectuum, quod eſt de virtute in virtutem, non pedum, ſed mentium, in diverſis dignitatibus progreſſus, vel differentiam donorum, quæ ſunt diverſa dona chariſmatum, id eſt, diverſos ordines beatorum ſpirituum. Quæ quoniam in ipſis & inter ipſos ſunt, juxta illud Pſalmiſtæ: *Beatus vir cujus eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde diſpoſuit.* Bene Theologus iſte dicit, quòd ſecundum differentiam progreſſionum, & incrementa illuminationum proportionaliter nobis ipſis aſcendimus per gradus ſpiri-

Pſal. 84. tualium profectuum in nobis, vel differentiam donorum inter nos, ad contubernia Angelorum. Qualiter autem in ſingulos ordines beatorum ſpirituum, ſinguli quique electorum aſſumantur, ut non ſolùm mentis & corporis puritate, ſed graduum dignitate Angelis ſimiles & pares in beatitudine fiant, beatus Gregorius mellifluo ore diſſeruit, tantùm juxta illam auctoritatem: *Conſtituit terminos populorum juxta numerum Angelorum Dei*: in illa civitate numerum electorum futurorum oſtendens, quantus ibi ſanctorum remanſit Angelorum.

CAP. XXXIV.

Quomodo ſtare poſſit quòd tantus numerus electorum quantus ibi remanſit Angelorum, ſi juxta decimam dragmam, decima tantùm pars Angelorum perdita, per homines reſtauranda putabitur.

SED inquiri poteſt, cùm decima dragma tanquam Angelorum pars, perdita per homines reſtaurari debeat, quomodo tantus fiat numerus electorum, quantus manſit

Angelo-

Angelorum? Qua in re profecto videndum eſt, quòd I.V.X.C. & hujuſmodi in divina pagina non ſemper numerum, ſed ſignificatum numeri ponunt. Quia enim denarius in ſacra ſcriptura perfectionem ſignificare ſolet, decima dragma periiſſe dicitur, cum reprobæ illius partis globus à Deo exorbitans, a creationis ſuæ digniſſima perfectione, ad propriæ voluntatis motum declinans, ſuperbiendo corruit: ut dicant non quòd illa decima pars corruerit, ſed quòd illa pars corruerit decima: id eſt, ut decima qualitatem ſuam ſeu ſubſtantiam verbi reddat verbo, ut non intranſitivè, ſed ſubſtantivè jungatur, cum corruit: quod eſt dicere, ut non numerum, ſed literam, ſed juxta ſignificationem numeri myſticum ſenſum reſpiciat: ut non ſit aliud dicere: Corruit decima, quàm corruit perfecta, id eſt in eo quòd perfecta: ſicut ſolemus dicere, Video te ſapientem, verbum jungendo tranſitivè ad te ſubſtantivè ad ſapientem. Vel corruit decima, id eſt, perfecta, id eſt, à decima, vel à perfecta: ut ſit ablativus decima ſeu perfecta, vel ſenſum habeat ablativi. Sicut enim nominativus apud Grammaticos frequenter ſubſtantiam ſui: ſic ablativus vel nominativus ea parte prædicati, ſemper qualitatem ejuſdem nominis innuit: Ut cum dico, Martinus eſt homo, non prædico ſecundum Logicos hoc, ſed ex hoc: ſicut econverſo cum dico, Homo currit, non ſubjicio ea hoc, ſed hoc. Nam ſi hac parabola, ad hoc ut decimam partem Angelorum, quæ per homines reſtaurari debet, cecidiſſe credere compellimur: nihilominus etiam centeſimam tamen partem ex parabola C. ovium corruiſſe, cogemur confiteri. Prædictus ergo denarius, vel centenarius, quia (ut dictum eſt) non ad numerum, ſed ad ſignificatum numeri nos mittit: nec ad hoc cogit, ut decimam partem ſeu centeſimam corruiſſe credamus: nec ad hoc impellit, ut tantundem reſtaurandorum, quantum lapſorum numerum fore confiteamur: ſed hoc tamen oſtendit, quòd illorum miſeria iſtorum felicitate, illorum imperfectione, iſtorum perfectione ſuppleatur. Neque propter hoc quod decima dragma perdita dicitur, X. ibi ordines, quorum unus corruerit, quandoque fuerunt, ſed de ſingulis IX illis ordinibus cadentes unum inordinati ordinis globum fecerunt. Quamvis ſi dicat quis, Gregorium hoc non ſub aſſertione poſuiſſe, non ſit multum in ejus determinatione laborandum: dum hoc tamen credatur, quòd verè in ſingulorum Angelorum ordines, ſive in numero pares, vel impares ſint, beatitudine pares electi aſſumantur. Non enim Gregorius ait, ad quot tot aſcenſurus ſcimus, ſed credimus. Hæc illa quam poſui auctoritas, *Conſtituit terminos populorum, juxta numerum Angelorum*: huic ſententiæ accommodata cernitur, cum ibi ſubſequenter dicatur: *Pars autem Domini populus ejus.* Quod ſic teſte Dionyſio dictum videtur: Cæteræ nationes religionem Angelorum ſectantes, diverſam militiam cœli coluerunt: ſolus Iſraeliticus populus, unius Dei cultum ſervans, ipſi tanquam ſua pars, & funiculus hæreditatis in poſſeſſionem peculiariter ceſſit. Unde eſt illud Pſalmiſtæ: *Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomen ejus.* Si verò juxta aliam tranſlationem juxta numerum filiorum Dei legatur, longè iterum alium ſenſum requirere innuitur, niſi eoſdem filios Dei, quos & Angelos dixerimus, juxta illud Geneſis, ubi alius tranſlator filios Dei, alius Angelos ad filias hominum acceſſiſſe commemorat. Quod ſi juxta noſtrum uſum, juxta numerum filiorum Iſrael dicatur, peregrinum penitùs ab hoc intellectu erit. Igitur de re ſecretiſſima prorſus à noſtris oculis remota judicium prudentioribus relinquentes, ad ea quæ reſtant tranſeamus: hoc tamen credentes, quod in libro ſapientiſſimæ præſcientiæ Dei, quam nullum fugit profundum, nullum fallit ſecretum, certus eſt numerus electorum, & verax corona pro meritis ſingulorum. Pſal. 76.

CAP. XXV.

De beatitudine ſanctorum.

NUNC videndum eſt, quæ illius Patriæ ſit beatitudo. Non enim credendum eſt, animas exutas corpore, vel poſt reſumpta ſpiritualia corpora, Angelicis ſpiritibus puritate ac dignitate non inferiores, rebus exterioribus ſicut in hac vita delectari. Proinde ſicubi Sacra Scriptura floridis & virentibus campis, amœnis locis, garritu avium, odoriferis rebus, utpote cynamomo & balſamo, ſenſus eorum refici & affici pingit, ſpiritualiter hoc potius quàm carnaliter accipiendum videtur. Quamvis & propter

pter ſimplices, qui lacte, non ſolido cibo alendi ſunt, quorum ſenſus nondum exercitati, ſpiritualem jucunditatem comprehendere nequeunt, hæc frequenter à quibusdam Do- *Beatitudo.* ctoribus ponantur, ut ſic per viſibilia ad inviſibilia cognoſcenda & inquirenda mittantur. Eſt igitur beatitudo ſanctorum, viſio conditoris ſui, juxta illud dominicum: *Hæc eſt vita* *Joan 17.* *æterna, ut cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*: intelligendum cum ſpiritu, qui eſt amborum. Hæc eſt inquit, vita æterna. Quid enim aliud eſt vita æterna, quàm beatitudo ipſa? Si enim eſſet vita temporanea, beata non eſſet, quæ de termino ſollicita foret. Rurſus quantumcunque diuturna, niſi omnis miſeriæ defectu carens, omnimodæ felicitatis afflueret abundantia, beata dici non poſſet, quæ aliquo nævo infecta eſſet. Eſt itaque illa vita æterna & beata, beata & æterna: ut cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum. Vide quod fruitionem beatitudinis, cognitionem dixit eſſe divinitatis. Unde fruſtra qui jam ad comprehenſionem divinæ ſubſtantiæ in hac vita laborant, quæ à ſanctis per ſpeculum, & in ænigmate vix in præſenti viſa, ſicuti eſt videnda, pleniterque cognoſcenda, in futura eis tantùm vita promittitur. Delectantur igitur ſancti in plenè jucunda & æterna beata viſione Dei, juxta illud Pſalmiſtæ: *Pſal. 84.* *Benedictionem dabit qui legem dedit, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion.* Quid majus, quid jucundius, quid glorioſius? Quanto deſiderio in tenebris poſiti deſideramus hunc Solem? quanto ſtudio optamus hanc lucem? Quod ſi hæc lux deſiderata cum gaudio ſuſcipitur, ſuſcepta cum admiratione inſpicitur, ſiſusque frequenter reverberatur, rurſus ad videndum ſuſtollitur, nec uſu vileſcit, nec frequentia faſtidium gignit: quam putas lux lucis videntibus ſe jucunditatem afferat, admirationem tribuat, nec tamen faſtidium inferat? Si Reges, vel Imperatores terrenos in gloria ſua fluxa & tranſitoria cum admiratione, & quadam hilaritate videmus, quàm inæſtimabili gaudio ſuffuſos, inæſtimabili jubilo mentis repletos æſtimabimus qui Regem regum, creatorem univerſorum in decore ſuo, & gloria incomparabili & immarceſcibili, cœleſti Angelorum & hominum ſtipatum millia videbunt? Nec videbunt tantùm, ſed & viſum amabunt, *Ibidem.* amatum laudabunt. Unde pulchrè Pſalmiſta: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te.* Eſt ergo beatitudo videre Deum, in quem deſiderant Angeli proſpicere inceſſanter, ſine tædio viſum amare indeſinenter, ſine faſtidio amatum indefeſsè laudare, ſine fatigatione, atque de his in ineffabili cordis jubilo, gaudio inæſtimabili, ſine triſtium intermixtione in ſecula ſeculorum gaudere. Quod quia in hac vita plenè haberi non poteſt, illi cœleſti civitati dignè reſervatur. Unde rurſus Pſalmi- *Pſal. 87.* ſta: *Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te.* Per hoc enim quòd non lætantium, ſed ſicut lætantium dicit, longè illud gaudium noſtro in hac vita ſuperexcellere oſtendit. Cum itaque plenè ac perfectè de viſione Dei gaudio quod nemo tollere poteſt, gaudeant, quomodo rebus exterioribus delectari putabuntur, cum etiam in præſenti, ubi per ſpeculum, & in ænigmate gloria illa vix prægustatur, nonnunquam ſancti contemplatione ſupernorum ſic ſublevantur, ut omnibus ſenſibus propriis officiis carentibus interna tantùm dulcedine ſuaviter afficiantur? Quare credendum non eſt, quòd etſi in cœlo novo, & terra nova omnibus in melius mutatis, ſplendido decore cuncta clareſcant: tamen ut dictum eſt, ſanctos viſione ac laude creatoris ſui jucundantes, horum pulchritudine occupatos, ab illa lætitia revocari. Nam quamvis juxta Prophetam, tanta ibi claritas fiet, Lunæ, quanta nunc Solis, Solisque ſepteimpliciter quanta nunc eſt: tamen alibi habes, quod civitas illa non eget Sole, neque Luna, ut luceant in ea. Nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna ejus agnus eſt. Quòd ſi claritate Dei illuminati, contemplationis, veræque viſione ejus luce ineffabiliter perfuſi, ſupernis ad delectationis augmentum nõ egent luminaribus: multò minus inferioribus his, quibus ſenſus corporis (ut ſuprà dictum eſt) affici ſolent, ad delectamentum indigebunt. Quamvis non deſunt, qui dicant illam etiam ibi ad delectationem non deeſſe. Ajunt enim quòd omnimodis ibi deliciis affluant, & quanquam viſione Dei plenè delectati, exteriora non deſiderent, illa tamen iſtam tanquam aſſeclæ aſſequantur: ſicut in ſanctorum libris nonnunquam ſecularis ſcientia, divinam ſapientiam non affectata, tanquam pediſſequa comitari cognoſcitur. Erunt ergo hæc omnia ibi, ſi erunt, famulantia ad ornatum: ſed non erunt ibi ad neceſſitatis obſequium.

CAP.

CAP. XXXVI.

Qualiter Deus videatur.

RESTAT indagare, utrum Deus ibi corporis oculis ſimul & ſpiritalibus videatur, vel ſpiritalibus tantùm, juxta illud: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Matth. 5. Quod nonnulli ſic intelligunt, ut Deum tantum corde, tantùm etiam illic in ſuæ naturæ ſimpliciſſima puritate videndum aſſerant. Quibus intantum accomodatus videtur Auguſtinus, ut in libro de Civitate Dei, dicat, durum eſſe credere, quod illic oculos claudere non poſſimus: durius, ut clauſis oculis Deus ibi non videatur. Sed videndum eſt, mutà in eodem opere prædictum patrem non ſub aſſertione poſuiſſe, ſicut ipſe teſtatur dicens: *Nam nec ego volo temerè credi cuncta quæ poſui, quia nec à meipſo ita creduntur, tanquam nulla de illis ſit in mea cogitatione dubitatio.* Unde cum de hac ipſa à cæteris redargueretur ſententia, tanquam contra auctoritatem; *Quem viſurus ſum ipſe, & non alius,* Ioh. 19. *& oculi mei conſpecturi ſunt*, dixerit: reſpondit ſe in hoc non peccaſſe, quòd Deum iſtis oculis videndum negavit, cum aut ipſis non videatur, aut ſi videbitur, oculi illi non ſunt ipſi qui nunc ſunt: quia longè in digniorem ſtatum alterati. Quare non deſunt, qui Deum utroque modo videndum affirmant. Dicunt enim plenam beatitudinem in viſione Dei conſiſtere, à qua ſi tunc fraudarentur corpora, nequaquam ſancti in utroque, ſed in ſpiritu tantùm ſumma beatitudine fruerentur. Nec multum ab hoc ſtatu ille diſtaret, cum & nunc corporibus in terra putreſcentibus, ſpiritus & animæ juſtorum in cœlo Deum videant. Nec repugnat quod dicitur: *Beati mundo corde, quia ipſi Deum videbunt*: quem profectò non impuri, ſed ſoli mundi cordis videre merebuntur. Verum ergo eſt ex parte ſubjecti ſolum mundo corde Deum videre: ſed non verum eſt ex parte prædicati, Deum videbunt mundi corde ſolùm. Verbi gratia, verum eſt, Pater eſt ſolus Deus: ſed non eſt verum, ſolus Pater eſt Deus. In priori propoſitione ponitur alius Deus non eſſe à patre, quod verum eſt: in ſecunda ponitur Deus non eſſe alius à patre, quod falſum eſt, quia Filius Deus eſt, & alius à patre perſonaliter, ſed non alius Deus. Quare & à Theologis negatur Deus dici ſingularis, vel ſolitarius. Sive igitur mente tantùm, ſive ad majorem beatitudinis cumulum, ut duplici ſtola veſtiti in utroque corpore ſcilicet ac ſpiritu ſaginati, utriſque Deum oculis videant, hoc conſtat, quia revelata facie ipſum ſicut eſt videbunt, in ipſo, & de ipſo gaudebunt, ipſum in ſecula ſeculorum laudabunt. Hæc eſt octava quæ ſabbatum, veſperam non habens, ſubſequitur, vel potiùs continuat. Hæc enim veſpera non in noctem vergendo tenebreſcit, ſed in prima ſabbati, quæ octava non terminata animarum requie, ſed receptis corporibus duplicata luceſcit. Hæc requies ex requie, ſabbatum ex ſabbato, menſis ex menſe. Hæc erit in fine ſine fine. En habes divina ſapientia malitiam ſemper vincendo, quàm fortiter à fine ad finem attingat, quam ſuaviter omnia diſponat. Quid enim fortius, quam diabolo cum membris ejus in abyſſum putei inferioris præcipitato, ad ſupercœleſtia gaudia membra ſua perducere? Quid ſuavius, quàm cuncta hæc ſine aliquo perturbationis motu peragere? A fine igitur ad finem, id eſt, à principio uſque ad conſummationem, unde Alpha & Ω vocatur, fortiter attingit: hoc eſt utriſque diverſa meritorum ſtipendia juſtè diſtribuit, vel à fine bonorum ad finem malorum. Unde Propheta: *Qui ſedes ſuper Cherubin, intueris abyſſos.* Psal. 80. Sedet enim tanquam incommutabilis ſuper altiſſima, & intuëatur tanquam juſtus diſcretor infima. Sedet, quia cum tranquillitate judicando ſuaviter omnia diſponit. Intuetur deſuper Cherubin abyſſos, quia à fine ad finem fortiter attingit. Attingit intuendo, juſtèque moderando finem: quo nihil inferius: à fine quo nihil ſuperius. finem; quo nihil amarius: à fine, quo nihil ſuavius: finem; quo nihil miſerius: à fine; quo nihil beatius. Hæc eſt hæreditas ſervorum Dei. Ibi ut ait Auguſtinus, vacabimus, videbimus, amabimus, laudabimus. Erit autem juxta Prophetam nomen civitatis ex illa die, *Dominus ibidem.* Ezech. 48.

CAP. XXXVII.

De fine utriuſque civitatis.

HÆc de fine civitatis Chriſti, juxta capacitatem ſenſus noſtri, dicta ſufficiant: in quibus (ut verbis utar Dionyſij) quædam prætermiſimus, commenſurationi ſermonis

providentes, ſimul & honorificantes ſecretum quod ſupra nos eſt, cum ſilentio. Eſt enim gloria Regum, celare verbum: & Majeſtatem minuit, qui myſtica vulgat. Novi quippe ſic magna dici oportere, ut ſemper ſuperſit, quod cum diligentia inquiratur: ne vile appareat, ſi totum vulgariter pandatur. Proinde ſicut ea, quæ non de noſtro ſed Scripturarum ſenſu, quamvis inculto prolata eloquio, charitati tuæ devotè offerimus: ſic nolentibus & ſpernentibus impudenter non ingerimus. Nam ut ſupra de Auguſtino dixi, nonnulla ibi non ſub aſſertione, ſed opinione & inveſtigatione poſita ſunt, finitivæque ſententiæ examen prudentioribus relictum. Tuum verò erit minus dicta ſupplere, malè dicta corrigere, ſuperflua reſecare, meque in hoc ſalo mundi peccatis oneratum laborantem, orationum tuarum remedijs ſublevare.

CHRONICORUM OTTONIS LIBRI octavi & ultimi, Finis.

EPILOGUS AD LECTOREM.

Epilogus hic in quibuſdam codicibus reperitur.

Rogo autem te Lector, ſi tamen præ domina invidia audeas, ne hujus Opuſculi laborem vilipendas. Ego nempe vigilavi, ut tu dormires: ego laboravi, ut tu quieſceres: tuus ſolummodo labor erit, ut perlegendo intelligentia replearis, & ſcientia præditus clarus ab omnibus habearis. Si autem (quod magis ſpero) tabito corde & nebuloſo his floſculis ornatè contextis lividum dentem imprimis, & roſigerum ſertum candidis lilijs connexum, venenata lingua carpis: invidia quidem te, ut proprium mancipium, caligini ignorantiæ involvit: me autem benevolentia per lumen ad gloriam perducat.

II.

OTTONIS DE S. BLASIO, AD LIbrum Septimum Chronici Ottonis Friſingenſis Epiſcopi, continuatæ hiſtotiæ Appendix deducta in annum ſalutis, M. CC. X.

Nunc primùm è tenebris in lucem prolata, ac typis edita.

DE CHRONICI OTTONIANI APPENDICE JUDICIUM.

ABſoluto præſenti hiſtoricorum ſyntagmate, ſicut nihil obſtare videretur, quò minus illud, urgentibus Typographis, officinæ committi poſſet: ecce veruſti duo Codices Ottonis Friſingenſis, in membranis deſcripti, ad me perferuntur, quos è majoris templi Tigurini Bibliotheca CL. *Theologus,* D. LODOVICUS LAVATERUS, *amicus ſingularis, petenti mihi φιλοφρόνως communicavit, ut eos cum editis exemplaribus, Pythæano præſertim, conferre poſſem. In eorum altero, & quidem vetuſtioris capite adnotatum erat, librum eum duarum marcarum pretio æſtimatum, à quodam M. Andrea, Sanpetrino ejuſdem Urbis paſtore, prædictæ Eccleſiæ Canonicis, anno τῆς θεογονίας 1280. dono datum eſſe: è quo (ut videtur) cœnobita quiſpiam familiæ Dominicanæ, domus Tigurinæ, alterum poſtea tranſcripſerat. Collatis iis ad Ottonem editum, deprehendi, excuſum manuſcriptis pleniorem & emendatiorem: non tamen ſine diverſitate, maximè quò ad capitum diſtinctionem & ſeriem, inprimis libro ſeptimo. Codices enim Tigurini 15 & 16. ſimiliter 22. & 23 item 24. 25 26. 27. capita libri prædicti Ottonis impreſſi, in ſingula conducebant: poſtremum autem, de Religioſorum ordinibus, penitus omittebant. Præterea in iiſdem caput viceſimum nonum triceſimo primo ſubjiciebatur: denique in 31. 32. 33. 34. capitibus, nonnihil varia lectio conſpiciebatur. At enim cum in Pithæano (ut dixi) pleniora eſſent omnia, nihil immutare viſum eſt. Sequentia autem appendicis ſ. capita etſi ſine ulla vel novi auctoris mentione, vel tranſitionis aut ἀνακεφαλαιώσεως nota præcedentibus ſubjuncta, librum octavum Chronici antecederent, quo nomine diutius latuiſſe, ipſoſque etiam poſſeſſores fefelliſſe videatur: ab Ottonis tamen Epiſcopi contextu ſeparare libuit, quod certum ſit, ea ab alio quopiam interſerta eſſe. In iis enim rerum per orbem geſtarum, ac inprimis Cæſarum hiſtoria, uſque ad annum ſalutis 1210. quinquaginta quatuor annis poſt Friſingenſis Epiſcopi mortem, deducitur.*

Cogitanti autem mihi de Supplementi auctore, dubium protinus incidit, de Ottone à ſancto Blaſio, quem illuſtris Friſingæ præſulis Chronicon continuaſſe, & circa annum 1190. floruiſſe, pridem legeram & audieram. Dumque ignoti veſtigatione pergo, ac è contextu quaſdam optatæ rei notas eruere conor, occurrere nonnulla conjecturam meam veriſimilem reddentes, nempe, quòd Appendicis auctorem σύγχρονον illorum temporum, quorum hiſtorias tractat, æqualem, & patria Alemannum ſeu Suevum fuiſſe, perſpicuè colligere poteram. Iis verò ad certi hominis notitiam neutiquam ſufficientibus: Nauclerus tandem non ignobilis Scriptor, quem multis veteribus libris inſtructum fuiſſe conſtat, omnem hæſitandi ſcrupulum exemit, libro 2. generatione 39. ubi talia de Hugone comite Palatino Tubingenſi à Guelfone Bavaro in vincula tracto, itemque de victoria Archiepiſcopi Moguntini proximè Tuſculum à Romanis reportata, iiſdem propemodum verbis refert, qualia in hujus Continuationis 19. & 20. capitibus continentur: quas hiſtorias non aliunde quàm à Sanblaſiano ſumptas eſſe, Nauclerus disertè teſtatur. Cujus ſanè viri auctoritas, & prædictorum locorum cum præſenti Appendice conſenſus, de auctore amplius dubitare non patiuntur.

Eundem porrò Sanblaſianum & alia quædam elucubraſſe, Io. Heroldum, civem Baſilienſem φιλάρχαιον, teſtem producere poſſum, qui in Epiſtola quadam ad Caſparem primum S. Blaſii Abbatem ſcripta, & in neglecta multarum chartarum farragine à me reperta, ſic ſcribit. Pervenit ad manus noſtras liber, hoc titulo: Ottonis à ſancto Blaſio Chronica prima. Libri ſeries omnes ſacræ hiſtoriæ genealogias, ad Timotheum Titumque Pauli diſcipulos uſque figuris pulchræ diſtinguit. Opus ſanè & elegans & non contemnendum. Exordium ejus ſic ſonat: Conſiderans hiſtoriæ ſacræ prolixitatem, nec non & difficultatem.

Eſt autem S. Blaſius inſigne monaſterium ordinis Benedictini, proximè Albam fluvium Hercyniæ ſylva, in diœceſi Conſtantienſi, ſub Ottone magno Imperatore inchoatum: è quo cum forte præſens ſcriptor prodierit, Sanblaſianus dici voluit.

A D

AD LIBRUM SEPTIMUM CHRONICI OTTONIS EPISCOPI FRISINGENSIS, incerti ſed contemporanei auctoris APPENDIX.

CAP. I.

ANNO Dominicæ incarnationis M. CXLVI. ſummus Pontifex Eugenius Eccleſiæ tranſmarinæ paternè condolens, multos ad Hieroſolymitanum iter accendit, ac venerabili Bernhardo Clarevallenſi Abbati nnere prædicationis vice ſui impoſito, ex omnibus mundi partibus ciſmarinis innumerabilem exercitum coadunavit. Venerabilis itaque Pater Bernhardus inductus virtute Spirius ex alto, ad injunctum ſibi prædicationis officium non ſegniter accingitur, virtuteque verbi, omni gladio ancipiti penetrabiliori, miraculorum comitante incomparabili gloria, totam Galliam & Germaniam peragravit, & ad expeditionem tranſmarinam innumerabiles accendit.

CAP. II.

ANNO Dominicæ incarnationis M. CXLVII. Conradus Rex mortuo fratre ſuo Friderico Suevorum Duce, filio ejuſdem nominis Ducatum conceſſit, ac pariter cum ipſo cruce peregrinationis accepta, Jeroſolymam adijt. Præterea Welfo Dux, Henricus Noricorum Dux, & multi alij noſtrarum partium Principes, & Epiſcopi cum innumerabili diverſæ conditionis exercitu, eandem viam agreſſi, per Ungariam & Græciam iter arripuerunt, ac Francorum Regi Ludovico cum multis Principibus ſuæ gentis illuc tendenti conſociantur. In itinere itaque multa pericula paſſi, plurimisque diverſo modo conſumptis, Conradus Rex cum ſuis, mari emenſo, Ptolemaidam applicuit, ac inde itinere terreno Jeroſolymam veniens, cum maximo tripudio, à Patriarcha, à Rege & Univerſis civibus ſuſcipitur. Poſt hoc quoque Ludovico Francorum Rege cum reliqua parte exercitus pari honore ſuſcepto: contra Sarracenos procinctum movent. Regione itaque paganorum diverſis modis igne ferroque profligata, Damaſcum obſidione cingunt, ipſam Urbem, pro paganis poſſe reſiſtentibus, toto niſu impugnant. Itaque pagani vim Chriſtianorum non ſuſtinentes, conditiones, militibus templi mediantibus, pro velle Principum ſtatuunt, ſicque obſidione ſoluta exercitus Chriſtianorum diſceſſit, ac Jeruſalem veniens cum triumpho ſuſcipitur.

Fridericus Barbaroſſa Suevorum Dux.

Conradi Cæſar in Syria expeditio.

His diebus Petrus Bajulardus prava de Trinitate dogmatizans, hæreſin Arrianam reſuſcitare molitur: contra quem venerabilis Abbas Bernhardus, velut contra Eccleſiæ hoſtem, inſurgens, viva voce ſcriptisque ipſum magnifice convincens, hæreticum probavit, ſcriptisque ejus ſynodaliter examinatis ab Apoſtolico & damnatis, ipſi de cætero ſilentium impoſuit.

Petrus Abelardus.

CAP. III.

ANNO incarnationis Dominicæ M.C.XLVIII. Cunrado Rege repatriante, Henricus Noricorum Dux, filius Leopaldi, ſororius Henrici Imperatoris, frater Cnoradi Regis filiam Imperatoris Conſtantinopolitani, prius ſibi in itinere deſponſatam in matrimonium accepit, & ex ea Leopaldum, patrem Leopaldi Ducis Orientalis & Friderici fratris ſui, qui trans mare obijt, Ducem ſtreouiſſimum, genuit. Hic Henricus Dux bello cum Ungaris habito victor extitit, ipſosque de terminis ſuis, multis ex eis occiſis, gladio fugavit.

CAP. IV.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LII. Cunradus Rex moritur, eodem ſcilicet anno, quo hoſpitatus eſt in civitate Friburgenſi, Spiram deportatus exequiis regalibus ſepelitur, anno regni ſui XV.

Giſilberti Pictavienſis ſcriptura reprobata.

His temporibus Eugenius Papa Synodum Epiſcoporum congregavit, cui per ſe præſidens, multaque prava corrigens, inter cætera librum Giſilberti Pictavienſis Epiſcopi ſuſpectum, eo præſente examinavit, in quo ſuper verba Boetij de Trinitate, ſana quidem & canonica, malè commentatus eſt, hoc modo: *Pater eſt veritas, id eſt verus: Filius eſt veritas, id eſt verus: Spiritus Sanctus veritas, id eſt verus. Et hi tres ſimul non tres veritates, ſed una veritas, id eſt unus verus.* Quæ expoſitio Papæ cæterisque Epiſcopis perverſa viſa eſt, omninoque ſuſpecta: quòd ſecundùm Auguſtinum, Deus non niſi ea magnitudine magnus eſt, quæ eſt quod ipſe: & non niſi ea veritate verus eſt, quæ eſt quod ipſe, alioquin illa erit major magnitudo vel veritas, qua Deus magnus vel verus eſt, quam ipſe: quod fateri abſurdiſſimum eſt. Hanc expoſitionem venerabilis Abbas Bernhardus in libro ſuo ſuper Cantica Canticorum, capitulo LXXXI. ſic correxit: *Pater eſt verus, id eſt veritas: Filius eſt verus, id eſt veritas, Spiritus ſanctus verus, id eſt veritas.* Sicque verbis tantùm tranſpoſitis, ſanus eſt intellectus. Idem liber in nonnullis à vera fide viſus eſt diſcrepare, & ideo ſynodaliter reprobatus, & damnatus eſt, Epiſcopo libri ipſius auctore humiliter conſentiente, ipſumque ore proprio damnante: ſicque ſolutum eſt Concilium.

CAP. V.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LIII. Fridericus Dux Suevorum, mortuo Conrado patruo ſuo, à Principibus Rex creatus, nonageſimus quartus ab Auguſto regnavit. Eugenius Papa obiit, cui Anaſtaſius ſucceſſit. Eodem anno piæ memoriæ beatiſſimus Bernhardus Abbas Clarævallenſis, Doctor egregius, ac multorum monaſteriorum Pater, XIII. Calend. Septembris migravit ad Dominum.

Anaſtaſius Papa obijt, cui Adrianus ſucceſſit, in ordine centeſimus ſexageſimus.

CAP. VI.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LIV. Henricus Dux Saxoniæ, filius avunculi Friderici Regis, filius Henrici ex filia Imperatoris Lotharij, ducatum Noricum ſui juris hæreditate paterna affectans, cum Henrico filio Leopaldi, patruo Friderici Regis qui eundem Ducatum beneficij loco à Rege Cunrado acceperat, toto niſu contendit: Henrico non minore ambitione ſibi reſiſtente. Quorum litem Fridericus Rex ſedare cupiens, utrunque enim linea conſanguinitatis tangebat, conſilio Principum taliter definitum eſt, ut Marchia Orientalis, quæ prius ducatui Norico jure beneficii ſubjacuit, à Ducatu ſejunctum, per ſe ſubſiſtens nulloque reſpectu juris Duci Bavariæ ſubjacens, Ducatus jure & nomine conſtaret, hocque Henricus filius Leopaldi Principis jure & Ducis nomine & honore ſublimatus, contentus eſſet: Ducatu Norico Henrico Duci Saxoniæ cedente. Ad hæc utroque conſentiente, lite deciſa, qui prius Marchio, Dux

Lis de ducatu Bavariæ ſublata.

Auſtria Ducatus titulo decoratur.

Dux Orientalis deinceps dictus eſt. Sicque Henricus fratruelis Welfonis Ducatu Bavariæ & Saxoniæ potitus, hæreditatem paternam conſequitur.

CAP. VII.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. LV. Fridericus Rex contra Ducem Polonorum procinctum movens, regionem ipſius armata manu ingreſſus eſt: tranſitoque præter ſpem quodam fluvio cum exercitu, regione devaſtata, ipſum ad deditionem coëgit, ac cenſum jam per aliquot annos neglectum, reddere compellens, & expeditionem Italicam ipſi indicens, omnimodam ſubjectionem ſacramento ſibi firmari fecit. Quo promiſſo omnimode fruſtratus eſt. Nam poſt regreſſum Regis periurus effectus, nec expeditioni interfuit, nec cætera quæ ſacramentis firmaverat, cuſtodiens, iram denuo Regis promeruit.

Polonia Cæſari tributaria.

Eodem anno diſpoſitis pro voluntate ſua in Gallia & Germania rebus univerſis, Fridericus Rex, contracto ex omnibus regni viſceribus exercitu validiſſimo, procinctum movit in Italiam: ubi multis pro libito conſummatis, omnibusque rebellibus ſubactis, Terdonam, quæ ſola reſtabat, obſidione cinxit, expugnatamque cepit & deſtruxit. Exin ad Urbem tendens, Romanis reſiſtentibus Urbe arcetur, quos forti aggreſſione in brevi expugnans, multis occiſis, favente ſibi Adriano quarto Apoſtolico Urbem ingreditur, ab eoque conſecratus, Imperatoris & Auguſti nomen, nonageſimus quartus ab Auguſto, ſortitur. Romanis interim ſeditione motis, cum exercitu Imperatoris confligentibus, tandem fugatis & victis ad deditionem coactis, omnibusque ibidem benè diſpoſitis, ſuadentibus Colonienſi Archiepiſcopo, & Hermanno Conſtantienſi Epiſcopo, & quibuſdam aliis Principibus, ad ulteriora contra Wilhelmum filium Rogerij, qui Apuliam uſurpato regio nomine tenebat, progredi diſpoſuit. Sed ab aliis diſſuaſus, hoc in poſterum differens, ad ciſalpina revertitur: in quo itinere inſidias à Veronenſibus paſſus, ipſis non impunè talia licere neceſſariò iratus, ſic oſtendit. Ponte enim ejus juſſu ad tranſponendum exercitum per Atheſim fluvium à Veronenſibus navibus compactis ſtructo: quidam Albericus ex ipſa civitate & aliunde latronum manu io immenſum conflata, præparatis quibuſdam natatilibus inſtrumentis, in ſuperioribus fluminis inſidias tetendit, ut parte exercitus fluvium tranſeunte, ipſiiſdem inſtrumentis compage navium diſſoluta, reliquam partem exercitus citra remanentem, pugna invaderent. Sed ſicut conatus eorum in vanum, ſic eventus ceſſit in periculum. Machinati enim, uti dictum eſt, ubi ſtatuerant Imperatorem invadere, ipſe jam copijs ex toto fluvio tranſpoſitis, progreſſus fuerat, jamque cum omni exercitu ad Alpes tendebat. Illi itaque per notum ſibi compendium præcurrentes, in anguſtijs Alpium, parte exercitus jam progreſſa, Imperatorem cum reliquis offendunt: ac niſi pecunia ſe redimat, viam ſibi intercludi belloque congredi minantur. Imperator itaque ſemper & ubique imperterritus, tale pactum cum latronibus Imperatorem inire dedecoroſum exiſtimans & hoc proteſtans, cum exercitus parte quæ ſubſtitit, reſtabat, ac ſe ad confligendum modis omnibus præparavit. Igitur Otto Palatinus de Witilisbach ſenior, pater Ludovici Ducis, qui poſtmodum Bavariæ Dux effectus eſt, lectis de exercitu ſtrenuis, valle gyrata, hoſtibus inſcijs, ſigno retecto, montana aſcendit, ipſosque à tergo ſigno dato cum clamore invadens, in præcipitium compulit: ſicq. omnibus morti datis, captos ex eis XII. præcipuos Imperatori tradidit: ex quibus XI. patibulo ſuſpenſi, uno dimiſſo, qui reliquos illaqueaverat. Imperaror per vallem Tridentinam triumphans glorioſè repatriavit, jamque Alpibus tranſmiſſis exercitum ad propria remiſit.

Friderici inauguratio.

Veronenſes Imperatori viam præcludere tentant.

CAP. VIII.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. LVI. Epiſcopus Lundonienſis, cum quodam alio Epiſcopo collega ſuo, à Romana curia recedens, ac per Burgundiam repatriando iter faciens, à quibuſdam capitur, rebusque omnibus denudatus, lucri gratia in cuſtodiam mittitur, diſſimulante Imperatore, querimoniamque pro

Lundonienſis Epiſcopus in Burgundia capitur.

hac re parvi pendente. Qua de cauſa Dominus Apoſtolicus legatos ſuos ad Imperatorem miſit. Qui Biſuntium, ubi generalem curiam tunc temporis Imperator habebat, venientes, literas Apoſtolicas Imperatori coram Principibus repræſentant: quibus pro diſſimulata captivatione Lundonienſis Epiſcopi redargutus, imperium de manu Apoſtolici ſe recepiſſe admonetur. Quo audito, Imperator & omnes præſentes Principes maxima indignatione accenſi, quòd quaſi jure beneficij ſub homagio Cæſarem Imperium à ſe ſuſcepiſſe Papa gloriaretur: & cum clamoris maximo ſtrepitu in legatos omnes invecti, vix manibus temperabant; indignum ducentes, tali contemptu Romanos gloriari. Unus autem legatorum quaſi pro Apoſtolico loquens, ſtolidiſſimè his ita reſpondit: Si ergo à Domino Apoſtolico non habet, à quo habet? Quibus verbis commotus Otto Palatinus de Witilinsbach, qui gladium majeſtatis Imperatori aſtans tenebat, ipſo gladio evaginato impetu in Cardinalem facto, vix ab Imperatore retentus eſt, quin exitio Cardinalem dederit. Tandem multis injurijs impetiti, à conſpectu Cæſaris eliminantur, divertendiq; ad Epiſcopia vel cœnobia quæſtus gratia, occaſione omnino interdicta, via Regia Romam reverti jubentur. Qui reverſi, Apoſtolico injuriam ſibi irrogatam conqueruntur, ſeque vix mortem evaſiſſe proteſtati ſunt. Imperator autem miſſis literis in omnes regni terminos, cunctis Principibus irrogatam Imperio à Papa & Romanis calumniam, conqueſtus eſt, & ulciſci dedecus Imperij ſummopere tentur.

Papa legati in aula imperiali male tractati.

CAP. IX.

ANNO ab incarnatione Domini MCLVIII. Principes verentes, ne controverſia inter regnum & ſacerdotium in immenſum conflata, Rempublicam involveret exitio, Apoſtolicum per Epiſcopum Babinbergenſem & alios Romam directos, eadem de cauſa conveniunt, & ut Imperatorem literis minoribus & aliis nunciis, de notabili priorum literarum arrogantia, ſe excuſans, placaret, dant conſilium. Apoſtolicus autem audiens, nuncios Cæſaris, Cancellarium videlicet & Ottonem Palatinum Italiam intraſſe, negotiaque Imperii potenter diſponere (nam conventus imperatorios abſque Imperatore, imò curias ſi dici fas eſt, cum Epiſcopis Italiæ, qui XV. numero quodam conventu congregati erant, & cum aliis Italiæ Principibus celebrabant) timens quoque ſuperventurum Cæſarem; ſalutifero eorum conſilio conſenſit, ac ſupplicibus literis, cum condigna ſalutatione, per idoneos legatos de objectis ſe excuſans, mediantibus Principibus Cæſarem placavit, & à priori indignatione revocatum, animo æquiorem reddidit: ſicque Imperatoris ira contra Romanos excitata, ad tempus quievit.

Papa Imperatorem placat.

CAP. X.

CIRCA hæc tempora Fridericus Imperator generalem Curiam cum maxima Principum frequentia apud Conſtantiam habuit, ibique coram Hermanno Epiſcopo in choro Conſtantienſi uxorem ſuam, filiam Marchionis de Vobiburch, Adelheidam nomine, cauſa fornicationis ſæpius infamatam, repudiavit, eique poſtmodum filiam Reginboldi Principis ac excellentiſſimi Comitis Burgundiæ, nomine Beatricem, ſuperduxit. Ex hac Beatrice genuit, Fridericum Ducem Sueviæ, Henricum Imperatorem, Cunradum Ducem, Ottonem Comitem Burgundiæ, Philippum Regem, qui omnes in brevi perierunt.

Fr Imperator uxorem repudiat.

Liberi Imperatoris.

CAP. XI.

ANNO Dominicæ incarnationis MCLVIII. Fridericus contra Wilhelmum, Rogerij filium, invaſorem Apuliæ, Calabriæ, Siciliæ, expeditionem inſtaurans, à Mediolanenſibus rebellantibus multis injuriis affectus, in ipſos arma convertit, & per vallem Tridentinam ſubitò in Italiam exercitum duxit, ac ad plana perveniens, præcipuè Papienſium & Cremonenſium ope, Italico exercitu admodum roboratus, Mediolanenſes hoſtes pronunciavit, totaque Liguria igne ferroque profligata, Cremenſes Medio-

Mediolanenſium fautores, obſidione cinxit: multiſque diebus diverſiſque modis attritos tandem per conditionem ſuſcipiens, ut vita donati Provincia cederent. Civitate tradita, ipſam funditus evertit, ac deinde contra Mediolanenſes aciem direxit. Itaque ſignis contra Mediolanum erectis, Imperatore neſciente mille de exercitu milites inſtructiſſimi contra Mediolanenſes prorumpentes, cives ante portas ad bellum ordinatos, offendunt. Quos incautè aggredientes, alacriter à civibus ſuſcipiuntur, pugnaque conſerta, multis hinc inde occiſis, milites Cæſariani, præ paucitate ſui vim civium non ferentes, fugam ineunt. Quo peccato militum Cæſar irritatus, à vindicta vix ſe continuit, ac interdicta tali præſumptione in poſterum, militibus data venia, Urbem obſidione undique vallavit. Cecidit in hac congreſſione ex parte Cæſaris, Egebertus Comes de Butingon & alij plures. Itaque cives Cæſaris induſtria undique arctati, fortiter reſiſtunt, ac illatum ſibi damnum viriliter recompenſantes, portis ſæpiùs erumpunt, patratiſque hinc & inde præclaris facinoribus, hinc inde multis occiſis. non ſine maximo exercitus damno portis recipiuntur. Quadam enim eruptione cum Cæſarianis, ubi Italicis militibus obſidebantur, congreſſi Wernherum Italicum Marchionem præſtantiſſimum, cum multis aliis occiderunt, unde ejus nomine dicitur adhuc, Wernheri marchia. Ex ipſis autem civibus quotidie multi paſſim machinis & congreſſionibus perimebantur, ac diverſa ſorte peſſundati, multis malis atterebantur.

Mediolanum obſeſſum.

Marchia Wernheri.

Cives itaque Cæſaris impetum non ſuſtinentes, arcta quippe obſidione, omnibusq; bellicorum inſtrumentorum machinis impugnatos, admodum attriverat: conditione pacis mediante Friderico Duce de Rotenburch, Henrico Duce Bavariæ & Saxoniæ Bertolfo Duce Zaringiæ, nec non & Rege Bohemiæ, ab Imperatore quærunt, multoque auri pondere imperatrici collato, nec non infinita pecunia Imperatori, vix impetratam pacem tali modo accipiunt. Pace data dies ſtatuitur, in qua cives ſe ſuaque omnia in manus Cæſaris contraderent, ſicque obtentu Principum gratiam ejus invenirent. Qua veniente, Imperator procul à civitate per quatuor fermè milliaria Latina receſſit, inque tribunali ambitioſiſſimè inſtructo, cum frequentia Principum reſedit, cuncto exercitu per turmas ſuas tractu longiſſimo a civitate uſque ad locum tribunalis extento, totiusque militaris gloriæ apparatu decentiſſimè inſtructo. Via itaque per medium exercitum usque ad Imperatorem civibus patefacta: primo procedit Archiepiſcopus, Sacerdotalibus indutus, nudis pedibus, cum omni clero & cæteris ordinibus Eccleſiaſticis, ſimili habitu, lugubri facie reliquias ſanctorum geſtantes. Poſt hos Conſules aliarumque dignitatum Barones, cum omnibus liberæ conditionis ordinibus nudis pedibus, ſagis induti, exertis gladiis collo impoſitis. Poſt hos ſervilis conditionis cum omni vulgo torque collo innexo, eadem via ſuo quisque ordine venientes, pedibus Imperatoris provolvuntur, ſeque Majeſtatis reos verbis & geſtibus profitentur, Principibus ergo pro eis ſupplicantibus, ſubjectioneque omnino à Sacramentis firmata: Imperator ad miſericordiam flectitur, ipſosque vitæ & civitati, priſtinisque honoribus redditos, de malis pejores (ſicut in ſequentibus oſtendemus) reddidit: ſicque ſoluta obſidione cum exercitu diſceſſit.

Mediolanenſes Friderico ſeſe dedunt.

CAP. XII.

HIS diebus Petrus Lombardus & Petrus manducator apud Pariſios Magiſtri inſignes claruerunt, multaque Eccleſiæ profutura conſcripſerunt: è quibus Lombardus librum Sententiarum quatuor diſtinctionibus ordinatum, confecit. In prima diſtinctione de Trinitate, quæ Deus eſt, ſubtiliſſimè tractaus: in ſecunda, de creatione rerum primordialium: in tertia, de incarnatione verbi: in quarta, de Sacramentis Eccleſiaſticis. Præter hæc in Apoſtolum, nec non Pſalterium continuas gloſſas luculenter admodum expoſuit, Deoque digna converſatione degens, apud Pariſios vita deceſſit. Librum Scholaſticæ Hiſtoriæ utiliſſimum confecit, à principio Geneſeos incipiens, Pentateuchum, librum Joſuæ Judicumq; & Ruth continuavit: libroq; Regum Paralipomenon includens, cum ſummis Eſaia Tobiam complectitur. transmigratione cum morte Godoliæ & viſionibus Danielis deſcripta, Eſdram, Heſter, Judith, librumq; Machabæorum diligenter perſequitur. Exin Joſephum ſequutus, à Johanne Hircano usq; ad regnum Herodis, nativitatemq;

Liber Sententiarum P. Lombardi

Hiſtoria Scholaſtica.

Chriſti

Chriſti hiſtoriam deducit, Evangelioque complexo in actibus Apoſtolorum poſt tutum concludit: obſcura quæque dilucidans, ambigua certa faciens, traditionesque Hebraicas cum incidentiis hiſtoriarum notas faciens, Eccleſiaſticarum traditionum diverſas ſpecies inducit. Præter hæc librum ſermonum mira ſubtilitate compoſuit, in quo præter alia utilia, moralitatem mentibus mortalium miro modo inculcavit.

CAP. XIII.

Schiſma de Papatu.

ANNO Dominicæ incarnatinnis, M.C.LX. Adriano Papa mortuo, factum eſt ſchiſma in electione, quibusdam Octavianum Cardinalem, Victorem vocatum, eligentibus: aliis Ruolandum Cancellarium, Alexandrum dictum, inthroniſantibus. Diviſis itaque tali ſchiſmate Cardinalibus, novem numero in parte Victoris, undecim in parte Alexandri conſiſtentibus, res ad Imperatorem refertur. Qui habito Principum conſilio, ab ipſis tale ſchiſma Majeſtate Imperatoria ſedandum eſſe, data ſententia generalem curiam omnibus regni Principibus, ad ineundum pro ſtatu Eccleſiæ Concilium, Papiæ in Epiphanis indixit. Miſſisque literis ſuis omnibus ciſmarinis Regibus, utpote Regi Ungariæ, Angliæ, Daciæ, & omnibus Regibus Hiſpaniæ, ut Epiſcopos ſuorum regnorum ad hoc Concilium, pro ſtatus Eccleſiæ neceſſitate, dirigerent, rogavit. Extant diverſæ ad diverſos utriusque partis de hac cauſa Epiſtolæ, ſuum quæque pars electum canonizare cupientium, ſicut in geſtis ad Ottonem Friſingenſem Epiſcopum plenariè deſcribitur.

Concilium Papiæ pro ſchiſmate ſedando.

NB.

Igitur ex omnibus mundi partibus Eccleſiaſticarum & ſecularium Principum perſonis, cum infinita multitudine clericorum, laicorum, nobilium ſive ignobilium, ad hanc curiam Papiam confluentibus: Concilio ab Epiſcopis habito, excluſis primùm cum Imperatore laicis, Octavianus qui & Victor, cum ſua parte, judicio iſtius Concilij ſe præſentavit, ſeque judicium Eccleſiæ humiliter ſubire profitetur. Ruolandus autem qui & Alexander cum ſua parte ſe canonicè utpote à majori & ſaniori parte electum affirmans, nec ſummum Pontificem à laico citari, omnesque ipſius judicio ſubjacere, & ipſum à nemine judicari debere conteſtans, huic Concilio ſe abſentavit, nec reſponſales aliquos pro ſe deſtinavit. Cujus abſentatione Concilio præſidentes permoti, electionem Domini Victoris canonicam judicantes, Alexandro reprobato, ipſum in ſummum Pontificem, favente Imperatore, omnibus præſentibus, receperunt: omnique obedientiæ reverentia ei exhibita, pedibus ejus utpote Apoſtolici cum oblationibus oſculatis, Concilium ſolvitur: aſcendentique Imp. ſtrepam pro ſacerdotali reverentia tenens, ſe favorem & auctorem promotionis ipſius oſtendit. Alexander autem cum majori parte Cardinalium, vim Cæſaris non ſuſtinens, Urbe ceſſit, ac in partes Apuliæ, Calabriæ & Siciliæ, Apoſtolica nihilominus utens auctoritate, ſe contulit, fautoresque Victoris cum Concilio Papienſi deteſtans, in poteſtate Wilhelmi regis Siciliæ manſit aliquandiu.

Victor Papa à ſynodo approbatur.

CAP. XIV.

ANNO ab incarnatione Domini M. C.LX. Fridericus Imperator convocatis omnibus Italicis Baronibus, generalem Curiam apud Roncaliam, cum maximo Principum conventu celebravit: ibique renovatis antiquis legibus, novas de ſuo promulgavit, ac diverſis Imperij negotiis expeditis, jura deſueta in conſuetudinem reduxit, & quo juris genere civitates Italicæ ſubjacerent Imperio, judicialiter exquiſivit. Quod à Principibus & legum Dominis diligenter examinatum, generali omnium ſententia judicatur: omnia regalia civitatum, utpote monetas, telonea, navigia, nec non & dignitates poteſtatum, Conſulum, judicium ad jus ſpectare Imperij, electasque à civibus ad has dignitates perſonas, de manu Imperatoris jure beneficij easdem ſuſcipere, nec ſine ejus conſultu ſuſpectas deponere. In hac etiam Curia, jam per multa tempora oblivioni & neglectui datos, ad XX. millia talentorum annuos reditus Imperio acquiſivit. Præterea vectigalia antiquitus conſtituta, nec non exactiones pro Imperij neceſſitate exigendas in rationem Cæſaris, ubi, quando, & à quibus, & quomodo tractentur, decretum eſt, & edicto confirmatum.

Quo jure Italicæ Urbes imperio ſubſint.

Fridericus Imperij jura in Italia renovat.

Ad quæ promulganda & inſtituenda nuncij Imperiales per Italiã deſtinantur: inter quos

præcipui

præ[illegible] Cancellarius, Otto Palatinus de Witilinsbach, [illegible]wido Comes Blanderatenſis, [illegible]o[illegible]us C[illegible]mes fuerunt. Qui peragratis eadem de cauſſa pluribus civitatibus, Med[illegible]anum venerunt, convocatisque in concionem civibus decreta Imperialia pandunt, & ad hæc exe[illegible]uenda conſtanter inſiſtunt cives, utpote talium inſueti, edicta Imperialia ſpe[illegible]nt, expulſisque cum dedecore legatis, rebellionem toto niſu denuò moliuntur. Igitur legati vix fuga elapſi, ad Imperatorem redeuntes, ſuam injuriam rebellionemque Mediolanenſium referunt, ipſumque ad ulciſcendum ſummopere incitaverunt. Qui nil moratus, ignomi[illegible]iam Imperij Principibus conqueſtus, militem inſtaurat, contra Mediolanum procinctum movens, igne ferroque cuncta demolitur. Liguribus itaque pro poſſe reſ[illegible]entibus, Cæſar inito cum Papienſibus conſilio, ipſos ad rapienda Mediolanen[illegible] paſcuis pecora immiſit, ſecum lectiſſimis militibus in inſidiis collocans. Papienſes itaque ad raptum pecorum effuſos eaque abigentes, totis viribus Mediolanenſes inſequ[illegible]tur, Cæſaremq; ordinatis legionibus ex inſidiis erumpentem incidunt, eique nece[illegible]tate cogente bello congrediuntur. Cujus impetum ferocitatemque Teutonicorum in acie non ferentes, multis occiſis, quingentis & nobilioribus captis fugam ineunt, & ſe in civitatem recipiunt: ſicque Imperator victoria potitus, magnificè de Mediolanenſibus t[illegible]umphavit, ac caſtellum Trecenſe, ubi præſidia eorum fuerant, aggreſſum expugnavit, captisque vel occiſis caſtellanis, ſuos inibi collocavit. Ligures, Cæſare exinde digrediente, civitate effuſi, expugnatum caſtellum funditus diruunt, captisque Cæſarianis, Latinos tormentis adactos occidunt, Teutonicis reſervatis.

Mediolanenſes à fide imp. deficiunt.

Clades Mediolanenſiũ.

CAP. XV.

ANNO Dominicæ incarnationis, M. C. LXI. Fridericus Imperator vires Imperij omnibus Italicis, in Mediolanenſes oſtenſurus, coacto in unum exercitu, ad futurum certamen ſe modis omnibus præparavit: miſſisque ad ciſalpina literis, ex omnibus Imperij finibus auxilia contraxit. Rex quoque Ungariæ cohorte militum cum ſagittariis Cæſari miſſa exercitum ampliavit. Itaque ex diverſis Regnis & Regionibus exercitu coadunato, primò in auxiliarios Mediolanenſium arma convertit, ac Placentinos in multitudine turrium ſuarum confidentes, obſidione cinxit, fortique aggreſſione expugnatam, turribus univerſis dejectis, civitatem ipſam ſolo coæquavit. Exinde ad Mantuanos divertens, cunctis ad eos pertinentibus igne ferroque profligatis, ipſos ad deditionem coëgit, omnesque civitates Mediolanenſibus faventes, aut dedi fecit, aut funditùs evertit: novamque Laudam inter Mediolanum & Placentiam, ad receptionem exercitus à fundamentis ædificavit, & in ea ſedem belli contra Mediolanenſes conſtituit. Igitur Mediolanenſes undique bello videntes ſe impeti, futuris cladibus idoneos omnimodis ſe præparant, foſſatis, muris, turribus ac diverſis miſſilium machinis, armis, ac ciborum ad ferendam obſidionem neceſſariis, civitatem ſuam totam induſtria muniunt, ſeque ad reſiſtendum ſummo niſu inſtruxerunt, ſed inaniter. Nam animoſitatem Cæſaris pondusq; Imperij ferre non prævalens, contra impetum fluminis conari eſſe periculoſum, majeſtatique non cedere ſtultum, Mediolanum civitas egregia caput Liguriæ, totiusque Italiæ flos [illegible]funditus everſa, liquidò demonſtravit.

Apparatus contra rebelles Mediolanenſes.

CAP. XVI.

ANNO incarnationis Dominicæ M. C. LXII. Imperatrix, comitante eam Cunrado Auguſtenſi Epiſcopo, nec non & Welſo Dux, multique noſtrarum partium nobilio[illegible]cum militia tranſalpinantes, Imperatori conjunguntur, coactoque in unum corpus [illegible]itu, & ad C. millia pugnatorum computato: Mediolanum denuò obſi[illegible]one cingi[illegible]ac diverſis magnis tota induſtria impugnatur. Cives autem neceſſitate cogente (nihil [illegible]pe neceſſitate pugnatius) pro Patria, pro Parentib. pro liberis & uxoribus, poſtremò [illegible]ta, ſæpiùs audaciſſimis erumpentes incurſibus fortiter reſiſtunt: miſſilibus inſuper [illegible] jaculis de propugnaculis hoſtes arcentes. Cæſar autem diſpoſitis undiq; contra [illegible] eorum præſidiis, ipſos diverſis miſſilium machinis, baliſtis, arietibus, omnique [illegible] genere aggreditur, militibus in conſpectu Cæſaris pro gloria, honore, præmio, [illegible]e, oſtentatione alaciter pugnantibus, multis hinc inde paſſim procumbentibus. [illegible]andem diverſis attriti cladibus, miſeri cives dextras petunt, ac multis modis iram

Secunda Mediolani obſidio.

iram Cæſaris ſedare tentantes, nullo modo niſi hac ſola conditione proficiunt, ſcilicet, ut traditis armis Urbem relinquentes egrediantur, vita tantum rebusque neceſſariis, licet exiguis, ſibi indultis. Quo pacto accepto, cum maximo luctu egreſſi, hoſtibus civitatem relinquunt, ac ſub oculis dilecta mœnia omnimodis deſtrui conſpiciunt. Ingreſſus enim Imperator cum toto exercitu, immenſa ac ditiſſima ſpolia, in Eccleſiaſticis theſauria aliisque rebus pretioſis, diripuit, reliquiisque Sanctorum, quibus hæc civitas egregiè nobilitata fuit, per Eccleſias collectis, ac cum magna reverentia aſportatis: tres Magos, qui cum muneribus ſtella Duce Chriſtum in cunabulis adoraverunt, inibi inventos, Reginoldo Colonienſi Epiſcopo, qui in hac obſidione cum ſua militia præcipuè claruit, dono dedit: quos venerabilis Pontifex ad ciſalpina transferens, Colonienſi Eccleſiæ intulit, hisque patronis totam Germaniam illuſtrans, univerſam Teutonicorum gentem magnificè nobilitavit. Incorrupti enim & quaſi adhuc vivi in ſingulis de pretioſo metallo ſarcophagis, in eadem Eccleſia hactenus reſervatur. Igitur Cæſare, ut præſcriptum eſt, Mediolanum ingreſſo, nunc diruto, turribus dejectis, totam civitatem a fundamentis ac omnibus modis inhabitabilem reddens, igne poſtremò reliquias omnino conſumi fit, diviſisque in quatuor partes civibus, regione inculta ipſis ad inhabitandum conceſſa, quatuor eos oppida ædificare juſſit, ipſosque uti dictum eſt, per partes diviſos ea incolere fecit.

Mediolanum ſubvertitur.

Tres Magi Coloniam deportati.

Igitur confecto bello Ligurico, Imperator Principibus grates pro induſtria referens, militibusque dona pro meritis liberaliter largiens, nobili triumpho repatriavit, ac multis diebus deſolatam ſua præſentia Germaniam, cum inæſtimabili totius exercitus tripudio, demum reviſit, ac aliquandiu cis alpes manens, colloquia diverſa in diverſis regni locis pro negotiis Imperij cum Principibus habens, cuncta pro libito benè diſpoſuit, ac judicia exercuit.

CAP. XVII.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. LXIII. Fridericus Imperator tertia vice, ſed ſine inſtructu bellico, Italiam ingreditur, ibique ſicut & in Germania diverſis placitis, cum Italicis Baronibus per loca habitis, negotia Imperij judicialiter exercuit, ac per aliquod tempus cum eis quietus permanſit.

Tertia Imperatoris in Italiam profectio.

CAP. XVIII.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LXIV. Victore uno Pontificum Romæ defuncto, Paſchalis ab his, à quibus & Victor prius electus eſt, ſubſtituitur, Alexandro adhuc ſedente. Eodem anno Hugo Palatinus de Tuingin tres latrones, quorum duo ſui homines erant, tertius Ducis Welfonis, apud Moringen capiens, ſuos abire permiſit, ſuſpenſo illo qui Welfonis erat. Pro quo Welf junior permotus, maxima indignitate in Palatinum exarſit, & igne ferroque acceptam injuriam ulciſcitur. Palatinus itaque à Duce arctatus, ad Fridericum Ducem de Rotinburch, filium Cunradi Regis ſe contulit, auxiliumque ejus contra Welfonem nanciſcitur. Igitur Welf Bertoldo Duce de Zeringin in adjutorium aſcito, ac ab utroque ſummo ſtudio exercitu congregato, contra Palatinum & Ducem Fridericum procinctum movent, ipſosque apud Tuingin invadunt, a quibus non ſegniter excipiuntur cum expeditis militibus: conſertaque pugna Duces à Palatino fugantur, captis de eorum exercitu nongentis militibus. Quo infortunio filij Welf ſenior inflammatus, militem inſtaurat, venienteque Bertoldo Duce cum militia ſibi in adjutorium, cunctis rebus Palatini igne ferroque profligatis, caſtrum Chelmuniz obſedit, ac poſt aliquot dies expugnatum funditus deſtruxit. Exinde ad caſtrum Hildratshuſin divertens, ſimili modo expugnatum deſtruxit, ac inde per Gilſtin tranſiens, turres Eccleſiæ pro caſtello munitas à fundamentis evertit. Deinde caſtrum Wilare obſidione circumdedit, ubi aliquantiſper moratus, caſtrum forti aggreſſione capium, deſtruxit, omnibusque Palatini prorſus igne conſumptis, dimiſſo Duce Bertolfo, cum victoria in Sueviam redit. Interim Dux Fridericus de Rotinburch, educto Bohemico exercitu, Welfonem inſequitur, ac apud Gaizibron morantem, primæ noctis vigilia de repente facto incurſu, Welfonem expergefactum cum ſuis in caſtrum Ravensburch fugavit. Sed non impunè ceſſit eis hæc temeritas. Nam quidam de nobiliſſimis

Bellum inter Suevos dynaſtas.

bi[illegible] Bohemicis Baronibus Henricus de Landsbetch in ipſo impetu occiditur, inibique cum maximo planctu à ſuis ſepelitur: ſuccenſisque quibuſdam Welfonis territoriis, ad propria revertuntur.

CAP. XIX.

ANNO incarnationis Dominicæ M.C.LXV. auditis per Principes in ciſalpinis partibus regni devaſtationibus, Fridericus Imperator ex Italia regreditur, ejuſque juſſu dimiſſis à Palatino captivis militibus Welfonis, generalis curia in quadrageſima apud Ulmam Principibus indicitur. Quo Welf cum patruele ſuo Henrico Duce Saxoniæ, & Bavariæ, & Bertolfo Duce de Zeringin, ac multis alijs terræ majoribus, perveniens, ab Imperatore honorificè cum filio ſuſcipitur: ac Palatinus, ut ſine omni conditione in manus ipſorum ſe tradat, pro injuria ipſis illata, aut regno cedat, ab Imperatore jubetur. Qui tribus vicibus coram Duce Welf in terram corruens, ipſo ſuſcipere dedignante, tandem receptus capitur, captusque in exilium Rhetiam Curienſem, ad caſtrum Numburth tranſportatur. Sicque Welfone placato, Imperator inde digreditur.

Hugo Tubingenſis à Cæſare in vincula conjicitur.

CAP. XX.

ANNO incarnationis Dominicæ M.C.LXVI. Fridericus Imperator ſedata, uti dictum eſt, Principum controverſia, ac bene diſpoſitis in terram negotiis, ex omnibus regni viſceribus congregato exercitu Alpes jam quarta vice tranſcendens, procinctum movet in Italiam, indeque Apenninum tranſiens, ac per Tuſciam exercitum ducens, in Marchiam Anconitanam divertit, & Anconam Urbem rebellem obſidione cinxit. Interea Reginoldus Colonienſis Archiepiſcopus, antea pro negotiis Imperii ab eo digreſſus, dum cum ſua militia rediret ad Cæſarem, in caſtrum Tuſculanenſe juxta Romam aliqua tractaturus divertit. Quod ab exploratoribus Romæ compertum, Romani tota Urbe effuſi, & ad XXX millia pugnatorum computati Archiepiſcopum in caſtro, in ignominiam Cæſaris, obſidione repente concludunt. Quod Imperatori Anconæ nuntiatum, convocatis Principibus, utrum Epiſcopo dimiſſa Anconitana obſidione ſubveniendum eſſet nec ne, conſuluit. quod a quibuſdam Principibus & maxime laicis, ſiniſtram famam de obſidione ſolvenda metuentibus, diſſuadetur. Hac diſſuaſione Principum egregius Archiepiſcopus Moguntiæ Chriſtianus accenſus indigneque ferens, quòd laici Principes ſe & ſuos compares ita parvipenſos periculo relinquerent: convocatis ſuis aliis, quos prece vel pretio potuit adipiſci, quingentos milites & Cæſarianos octingentos, ad bellum ioſtructiſſimos, coadunavit, ſicque contra Romanos verſus Tuſculanum, ad liberaodum Archiepiſcopum, iter flectit. Quo perveniens, locatis ex oppoſito illorum caſtris, Romanos ea die, tantum ad quietem exercitus ſui, pro pace per internuncios interpellat, virtutem liberalitatis antiquorum Romanorum eis ad memoriam reducens, per hoc poſtulata ab eis adipiſci exiſtimans. Illi autem in his & in alijs omnibus antiquis omnino diſſimiles, ſe nolle acquieſcere poſtulatis reſpondent: ſed ipſum omnemque ejus exercitum volucribus cœli & beſtiis terræ in eſcam per faciem terræ ea die ſe daturos arrogantiſſime minantur. & ſic dimiſſa obſidione, XXX. millia pugnatorum contra quingentos milites Teutonicos, in aciem deducunt. Archiepiſcopus autem tali reſponſo ab eis recepto, nequaquam territus, nec enim inexperta fuit ante laborum, ſuos quamvis reſpectu illorum pauciſſimos, ſed tamen admodum exercitatos, ad bellum promiſſis, minis, tota induſtria hortatur, & ne ipſi in fugam ponant, utpote à patria & exercitu Imperatoris, quo ſe conſugiant, remotiſſimi, ſed genuinæ fortitudinis ſuæ, & innatæ hoſtium ſtragis memores, pro vita totis viribus decerteot, exhortaodo magnanimiter conſolatur.

Quarta Imperatoris in Italiam profectio.

Moguntinus Colonienſem liberando ſe accingit.

Videns autem milites Teutonica animoſitate alacres (nam hortatu ejus inſuper quodammodo alacritas mentibus eorum incidit) acies ordinant, & qui primi committerent, qui conſertos hoſtes a latere irrumpant, qui ſubſidia pondere prælii laborantibus ferrent, ſemetipſum ad ferenda cum lectiſſimis ſubſidia collocans, ordinauter diſponit,

Romanorum exercitus à Moguntino funditur.

nit. Et ſic ſignis rectis, extenſiſque in longum cohortibus, Deo ſpem ſuam committens, contra Romanos ad bellum procedit. Archiepiſcopus autem Colonienſis cum Caſtellanis & ſuis omnibus, qui ad CCC milites bene armis inſtructos erat computati, ad ſubveniendum ſe modis omnibus præparavit, & in caſtro uſque ad congreſſionem ſilenter delituit. Igitur bello commiſſo, fractiſque primitus militari concurſu lanceis, res gladijs agitur: ſagittarijs partis utriuſque ſagittis lucem diei in modum nivium obtenebrantibus. Et ecce Colonienſis cum expeditis militibus caſtello erumpens Romanos a tergo invadit, eiſque fortiter cædendo inſtat. ſicque bello ante & retro circundati, undique impugnantur. Romanis itaque tantum multitudinis impreſſione pugnantibus Christianus Epiſcopus cum ſuis aciem illorum a latere irrupit, eoſque medio tenus dividens, tribus in locis artificialiter diſjunctos cecidit. Itaque multis occiſis, pluribus captis, Romani ſuperati, fugam ineunt, ac Urbem uſus a victoribus inſequuti, cruentiſſima cæde mactantur. Præſules itaque militibus à cæde revocatis, ad locum belli redeunt, ac cum maxima lætitia triumphantes, noctem ibi moraxerunt.

XV. millia Romanorum occiſa.

Mane facto, Romani ad tollenda cadavera occiſorum ad locum belli properantes, per Præſules immiſſis in eos militibus, fugantur: reliqui que ad Urbem, vix evadunt. Tandem miſſis ad Præſules nuncijs, ut amore ſancti Petri & reſpectu Chriſtianitatis eis mortuos ſuos tollere liceret, ſuppliciter obſecrant. Quod à Præſulibus hac conditione eſt conceſſum, ſcilicet ut occiſorum vel captivorum è prælio numerum ex ſua parte computatores, ſub atteſtatione jurisjurandi ipſis ſcripto præſentarent, & ſic demum pace data, mortuos ſuos ad ſepulturam tollerent. Qua computatione facta, invenerunt occiſorum ſeu captivorum de ſuis hoc prælio numeratorum ad XV. millia: dataque licentia, cadavera occiſorum demum cum maximo ejulatu tollentes, ſepelierunt.

Roma à Friderico vi capta.

His auditis apud Anconam Cæſar & omnis exercitus, Ancona dedititia facta, ſoluta obſidione contra Urbem cum copijs tendont, ipſam forti aggreſſione impugnantes. Cives itaque ſuperiori bello exhauſti & viribus enervati, in primis utcunque mœnia defendentes, Cæſari totis viribus Urbem irrumpenti, maximâ ſuorum clade accepta, cedunt, & ad Eccleſias & ad quæque munita confugiunt, præcipue ad ſanctam Mariam ad ſanctum Petrum, & ad Eccleſiam beati Petri (quæ quaſi caſtelli vice munierant) congregati, denuo pro poſſe reſiſtunt. Milites autem Cæſaris Eccleſias armata manu aggreſſi, valuas Eccleſiæ beati Petri in ſecuri & aſcia dejecerunt, ipſamque ductore Friderico de Rotinburch, infeſta ſigna uſque ad altare ferente, occiſione militorum polluerunt. ſed & Eccleſiam beatæ Mariæ igne ſuccendentes profligatis occiſione ſive captivitate ibi repertis, multa rapientes ſpolia profanaverunt. ut breve illud Pſalmiſtæ ad literam impletum eſſe videatur: *Quaſi in ſylva lignorum ſecuribus exciderunt januas ejus in idipſum, in ſecuri & aſcia dejecerunt eam. Incenderunt igni ſanctuarium tuum in Terra, polluerunt tabernaculum nominis tui.* Facta eſt hæc corruptio Urbis per Fridericum Cæſarem, in Julio menſe, anno ab incarnatione Domini, M.C.LXVI.

Pſal. 74.

Cæſar itaque hac utinam non conſequuta victoria potitus, coronata Imperatrice ab Urbe recedit, ſtatimque peſtilentia tactum exercitum penè omniuò extinxit. Nam à majoribus incipiens, juxta illud Ezechielis: *A ſanctuario meo incipite*, primo in mortem Principum graſſans, conſumptoque in Principibus capite, deinde in reliquum corpus deſævit dira peſtis. Nam Reginoldus Archiepiſcopus Colonienſis, & Eberhardus Ratilponenſis & Godefridus Spirenſis Epiſcopi obierunt. Præterea in partibus Tuſciæ, Dux Fridericus de Rotinburch, filius Cunradi Regis, Berengerus Princeps de Sultzbach, & antea apud Sienem Welf junior, Welfonis Ducis filius, cum aliis Principibus, comitibus, liberis, Principumque miniſterialibus, cum multitudine vulgi de exercitu hac peſtilentia tacti, occubuerunt. Oſſa itaque Welfonis in Alemanniam tranſlata, a patre Welfone cunctiſque ipſius terræ majoribus apud Staingadin cum maximo planctu recunduntur, nec non & Frid. Ducis de Rotinburch ſimili modo apud Hebera tumulantur.

Ezech. 9. Peſtis Imp. exercitum populatur.

Staingadem cœnobium ord. Præmonſt. deceſſit Auguſt.

Videntes Mediolanenſes vires Auguſti in exterminio exercitus concidiſſe, mutatione rerum animati præſente Auguſto in ſua vicinia, ex omnibus quibus diſperſi erant locis congregati, ad ruinas Urbis ſuæ converſi ſunt, ipſamque totis niſibus ac ſumptibus reædificaverunt. Imperator verò morte ſuorum quamvis ſauciatus admodum, tamen ignominiam talem à Mediolanenſibus ſibi exhibitam, ex neceſſitate temporis non diſſimulavit: ſed per Epiſcopatum ipſorum tranſiens, cuncta igne ferroque profligavit. Ipſi verò

... iurias ſuas ... cupientes, Imperatorem ad montana tendentem, armati inſe... Apprehendens itaq; Imperator obſides, quos ab eis acceperat, dum Mediolanēſi civitatem ſubverteret, eoſque in locis diverſis ſuſpendi præcepit. Quos cum Cæ... em inſequentes inveniſſent ſuſpenſos, nimio terrore perculſi, unuſquiſque cadaver ... bari ſui cum lamento reducens, Cæſarem inſequi omiſerunt.

Obſides Mediolanenſes ſuſpenduntur.

Veniens igitur Imperator in civitatem Suſam, quæ ſita eſt in ingreſſu Alpium, fraude civium occidi tentabatur. Ipſe autem ab hoſpite ſuo præmonitus, dolos eorum ſic evaſit. Ipſa enim nocte, cùm mane ad mortem quærendus eſſet à civibus, militem quendam ſibi ſimilem nomine Hartmannum de Sibeneich, in lecto ſuo collocari fecit, & ipſe in habitu ſervi cum duobus egreſſus eſt. Mane autem facto, cives venientes Imperatorem quærebant, & reſponſo accepto à cubicularijs, eum dormire, moram non patientes, fores effringunt, ipſoque non invento, cognoverunt eum effugiſſe. Diſſimulata itaque ira propter metum Imperatoris elapſi, exercitum abire permiſerunt, ſicque evadens Imperator, tranſcenſis Alpibus exercitum morte, morbo, omnique miſeria confectum, in patriam reduxit. Et cum poſt hæc in Italiam redijſſet, prædictam civitatem Suſam funditus evertit.

Cæſar ſorte periculum.

CAP. XXI.

ANNO Dominicæ incarnationis M C. LXVII. Paſchali Papa defuncto, Calixtus ab his, à quibus prius Paſchalis & Victor, ſubſtituitur, Alexandro in poteſtate ſui uſque adhuc conſiſtente. Eodem tempore Fridericus Imperator reverſus ad ciſalpina, totam terram & univerſam ſubſtantiam Friderici de Rotinburch ditiſſimi, fidelis in poſſeſſione prædiorum Principis fratrueli ſui, hæreditaria poſſeſſione poſſedit, ac multorum Baronum poſſeſſiones poſtmodum in ſuam poteſtatem contraxit. Welf verò Dux orbatus hærede in amiſſo filio, tactuſque dolore cordis intrinſecus, Henricum Ducem Saxoniæ & Bavariæ fratruelem ſuum in hæredem adſcivit; ab eoque pro hoc quantitatem pecuniæ exigens, dum conſequi putat, fruſtratur promiſſis. Dux enim Henricus quorundam pravorum conſilio, Welfonem jam grandævum citò moriturum præſagiens, argentum pro conſtituto dare diſtulit. Welf iratus, Imperatori Frid. *ſororio ſuo, recepta ab eo prius pro libito ſuo pecunia, primo beneficiis, ſcilicet ducatu Spoleti, Marchia Tuſciæ, principatu Sardiniæ ipſi reſignatis, omnia prædia ſua ipſi condidit, eaque uſque ad terminum vitæ pluribus alijs additis recepit. Simili modo Rudolfus Comes de Phullendorf, ſororius Comitis Rudolfi de Bregantia, omnia prædia ſua hæredis loco Imperatori tradidit. Pro his Imperator Alberto Comiti de Habsburch, qui filiam Comitis Rudolfi in matrimonio habebat, conceſſit Turicenſem comitatum, & advocatiam Seckingenſis Eccleſiæ, cum prædiis conquiſitis de Biedertan. Præter hæc multorum nobilium, qui hæredibus carebant, prædia, donatione vel pretio acquſivit: utpote illius de Suabegg, de Warthuſin, de Bibra, de Horningen, de Swanhuſin, de Biedertan, de Lentzeburch & de Werde, multorumq; aliorum in aliis regionibus, quæ nobis incerta ſunt. Hæc enim omnia in ſola Alemannia acquiſierat.

Imperator Frid. de Rotinburch ſuccedit.

* *i. filio ſororis.*

Comitatum Phullendorf

Præter hæc Burgundiam ingreſſus, terram ſoceri ſui Reginaldi comitis, qui jam obierat, in ditionem ſuam redegit, ac regnum Burgundiæ cum Archiſolio Arelatenſi, quod Duces de Zeringen quamvis ſine fructu, tantum honore nominis jure beneficij, ab Imperio jam tenuerant, à Bertolfo Duce extorſit: præſtitis ſibi trium Epiſcopatuum advocatia, cum inveſtitura regalium, ſc. Lauſanenſis, Genevenſis, Sedunenſis. Supradictorum etiam aliorum, quorum prædia in jus Cæſaris ceſſerant, omnia beneficia quæ ab Eccleſiaſticis Principibus, Epiſcopis, Abbatibus ſub dominio habuerant, filiis ſuis præſtari faciens, pacativè poſſedit, liberoſque ſuos omnes literis apprimè erudiri faciens, eos facultatibus redituum excellentiis dignitatum per ſortitas provincias delegaliter ſublimavit. Nam Friderico, qui ſecundus natu erat filiorum, ducatu Sueviæ cum hæreditate Welfonis & prædiis Rudolfi Comitis de Phullendorf, conceſſo: Cunrado verò dignitatibus, beneficiis & prædiis Friderici Ducis de Rotinburch ditato, Ottone Archiſolio Arelatenſi cum Burgundia, Reinaldi avi ſui terra, ſublimato, Henricum, qui

Regnum Arelatenſe.

Imperator filiis terras ſuas diſtribuit.

prior natu erat, Regem poſt ſe deſi[illegible]navit. Phi[illegible]ippo adhuc infantulo, præter hæc omnia, [illegible] E[illegible]ſiatum ab E[illegible]copis [illegible] Abbati[illegible] conceſſas vendicans ſub jure hominij. Multa amore [illegible]liorum contraxit, quibus ſingulos cum delegata ſibi dignitate admodum ditavit.

CAP. XXII.

ANNO Dominicæ [illegible]onis, M.C.LXX. Mediolanenſes animum Imperato[illegible] [illegible]us experti, [illegible] præſumpti[illegible] ne reæd[illegible]ficatæ civitatis ſuæ nimium metuentes, [illegible] Italiæ [illegible]tatibus confœderati, præter Cumanos, Papien. C[illegible]emonen. cum [illegible] civitatibus [illegible] faventibus, qui [illegible]um Imp. ſentiebant, ad futuram Imperatoriæ [illegible] n [illegible] modo omnibus præparabant: ſpretoque in ignominiam Cæſaris Po[illegible] [illegible], Alexandro Papæ jam [illegible] exuli [illegible] [illegible]ntia f[illegible]mata, ipſoque in Apoſtolicum [illegible]pto, ſubj[illegible]ciuntur, ac territoriũ Paleuſe [illegible] tri[illegible]ſimis & profundi[illegible] cingentes [illegible] ſe [illegible]s ex omnibus ſibi faventium [illegible] atum Burgenſibus in hanc colonis, [illegible], utpote paludibus undiq[illegible] cun[illegible] tan, non pro[illegible]ul [illegible] Vercellis, Al[illegible] Alexandri Papæ nomine nuncupat[illegible]m, conſtruxerunt [illegible] ipſa[illegible] ne cibarijs. [illegible] ad futuram obſidionem neceſſarijs abundantiſſimè confertam ad ſuſtinendam Imp[illegible] vim, ac contra vires totius Italiæ demonſtrandas, ſtudioſ[illegible]me munierunt. Imper[illegible] itaque [illegible]s compertis, eis non impunè talia licere, dignum neceſſariumque exiſtimans, u[illegible]que contracto validiſſim[illegible] exercitu, quinta jam vice Italiam ingreditur, confluentibusque ad eum civitatibus auxi[illegible]ijs, procinctum Alexandri[illegible]m verſus movit, ipſamque civitatem obſidione cinxit.

Alexandria condita.

Cæſaris quinta expeditio in Italiam.

CAP. XXIII.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LXXI. obſ[illegible] [illegible] [illegible] Præ[illegible] bſidio nulli priorum comparanda, tum loci muni[illegible]one, tum civium [illegible] atrocitate, tum militum Cæſarianorum oppreſſione & occ[illegible] [illegible] [illegible]nitate. Nihil enim calamitati & per[illegible]ulis idoneum hic defuit. [illegible] [illegible] alterutrum immaniſſimis facinoribus impediens fuit. Nam Cæſare torm[illegible]us ba[illegible] [illegible]tibus, miſſilibus, omnique telorum genere, ac diverſis machinarum inſtrumenti[illegible] [illegible]ribus inſuper ligno compactis civitate ſupereminentibus admotis, i[illegible] pote[illegible] [illegible] & ſagittarijs fortiter Urbem impugnante obſeſſi, non minori virtute & induſtria ſimilium machinarum inſtrumentis illatum ſibi damnum recompenſantes, magna[illegible] [illegible] ter vindi[illegible] ab[illegible] ac ſæpiſſimè ordinatis agminibus portis erumpentes, Cæſarianis glad[illegible] [illegible]us congre[illegible]bantur, ſæpe repentinis incurſibus maxima patratis audacia, hoſtes adori[illegible]bantur.

Inte[illegible] Mediolanenſes & Veronenſes conflato ex civitatibus ſibi faventibus exercitu, cum Cæſare in obſidione civitatis poſito, congredi ſtatuerunt, ut & his qui o[illegible] ne premebantur opportunè occurrerent. & rurſus ab eis adiuti facilius Imperatorem ſuperarent. Quo comp[illegible]o, Cæſar obſidionem ſolvit, & à civitate receſſit, quoniam eam ſuperare nequivit. Cives enim turres ligneas, quas Cæſar ad expugnationem ipſorum fecerat, cum armatis deſuper conſiſtentibus, per ſuffoſſionem his dejectis, igni con cremarunt, magnumque ex hoc detrimentum exercitui intulerunt.

Obſidio Alexandriæ ſolvitur.

Cæſar itaque omnem reliquum apparatum, quem ad expugnationem civitatis fecerat, ſci[illegible]icet talpas, vulpeculas, c[illegible]cios, catos (talibus enim cenſentur nominibus) exuri præcepit, venientique exercitui obviam proceſſit, ut ante vid[illegible]icet cum eis congrederetur, quàm cum Alexan[illegible]rinis conjungeretur. Cum itaque jam ad invicem propinquaſſent, Italici T[illegible]utonicorum metuentes audaciam, miſſis ad Principes nunclis Cæſarem de pace [illegible]ogabant, ſe ſuaque omnia dedentes. Cæſar igitur paci ſtudens, eos in gratiam recipere ſtatuit. Ipſi igitur ſe ſuaque omnia in manus Cæſaris offerentes, dedititios [illegible] ſus oſtendit. Principibus [illegible]gitur pro eis ſupplicantibus, ſubjectioneque omnimoda ſacramentis firmata, in gratiam Imperatoris recipiuntur. Cæſar igitur cum exercitu Papiam [illegible] [illegible]. Italicis ad [illegible]oca remeantibus, Rege verò Boheniæ cum ſuis repatriant[illegible] Imp. cum Conſilia[illegible] [illegible] cepit tractare, quomodo civitates, quas in gratiam receperat, diſponeret, ut Imperialia decreta conſervaret, definitoque conſilio, nuncios ad ſuos ad hæc promovenda direxit.

Lombardi Cæſari ſe dedunt.

Medio-

Mediolanenſes iterum Cæſari reſiſtunt.

[illegible] Mediolanenſes itaque videntes exercitum Cæſ[illegible] rurſus rebellare præ[illegible]. Imperator igitur anguſtius legatos in Germaniam [illegible] pro ſupplemento exercitus [illegible]it, ſimulque ad Henricum avunculi ſui [illegible]um, [illegible] & Bavariæ, ut Clavennæ ad colloquium ſibi occurreret: venienique ob[illegible] procedens, ut periclitanti Imperio ſubveniret, plus quam Imperialem decet maj[illegible] ſtat[illegible] flagitavit. Dux igitur Henricus, utpote ſolus ad ſubveniendum Imperio hoc tempore potentia & opulentia idoneus, Goslariam ditiſſimam Saxoniæ civitatem jure beneficij pro donativo ad hoc expetijt. Cæſar autem tale beneficium ſibi invito extorqueri ignominioſum exiſtimans, minimè conſentit. Pro quo Henricus iratus ipſum in periculo conſtitutum recedens reliquit.

Henricus Bavarus Cæſari auxilium denegat.

Imperator verò Papiam ingrediens, ipſos & Cremonenſis cum Cumanis toto ſtudio ad bellum [illegible]gruens confortavit. At illi congregata militia hoſtes alacriter præſtolantur. Igitur Wormatienſis Epiſcopus cum alijs Baronibus de inferioribus Rheni partibus in Italiam tranſiens, cum inſtructa militia Cæſari conjungitur, ordinataque acie hoſtibus ex adverſo cum infinito exercitu conſiſtentibus (nam ad C[illegible] pugnatorum con putabantur) bellum committitur: freti Itali multitudine, Cæſar autem peritia cum fortitudine. Itaque Cæſarianis alacriter pugnantibus, ac jam de victoria ſperantibus, acies Brixienſium in inſidijs ad ſubſidium collocata, repente erupit, exercitumque Cæſaris à latere irrumpens, disjunxit, ipſumque multis captis vel occiſis, fugere coegit. Ligures itaque nobili victoria potiti, fugientem Cæſare vix evadente, perſequuntur, ſpolijsque egregie ditati. Capti ſunt hoc bello præter alios de Cumanis fere quingenti, multiq; de Teutonicis. Quo infortunio Cæſar accepto, in civitatibus ſibi ſubditis ſe recepit. Mortuo interim Calixto Papa ſchiſmatico, Epiſcopi Germaniæ de concordia Imperij & Sacerdotij Imperatorem alloquuntur, voluntateque ipſius diem apud Venetias condixerunt: datoque conductu Papæ Alexandro veniendi ad colloquium, mediante Chriſtiano Maguntinenſi Epiſcopo, & Conrado Saltzburgenſi, maximè autem Wicmanno Hildesheimenſi cum cæteris Epiſcopis [illegible] Sacerdotium & Imperium concordatur, quibuſdam Epiſcopis ſchiſmaticis ſedes ſuas propter juſtitiæ cenſuram cedentibus. In hac etiam compoſitione Mediolanenſibus treugæ XIV. annorum donantur, ipſis omnes captivos reddentibus.

Cæſar à Longobardis in fugā agitur.

His diebus beatus Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus, à Rege Anglorum Henrico, multis jam diebus ſede ſua pro juſtitia pulſus, ab eodem occiſus, in confeſſoris & martyris morte faciem matris Eccleſiæ decoravit.

Thomas Cantuarienſis occiſus.

CAP. XXIV.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. LXXVII. Alexander Papa ſedato ſchiſmate, ſedem Apoſtolicam obtinens, Concilium quod Lateranenſe dicitur, congregavit, in quo ſchiſmaticos officio privatos depoſuit.

Imperator in Germaniam redire diſponens, Italicorum fidei ſe credere non audebat, ſed miſſis nuncijs ad Bertoldum Ducem de Zeringen, petijt ut Italiam cum exercitu ſibi occurreret, ut eò ſecurius tranſalpinaret. Quo veniente per montis Jovis anguſtias regreſſus, in Alemanniam venit. Itaque memor contemptus à Duce Henrico apud Clavennam ſibi exhibiti, in ipſum vehementiſſimè exarſit, & quòd Italicis hoſtibus Reipublicæ contra Imperium faveret, univerſis Principibus conqueritur. Dataque ei curia apud Ulmam ipſum ad judicium ſubeundum imperiali more citavit. Quo non veniente, curiam ſibi ſecundam Ratiſponæ præfixit quam parvipendens, tertiam nihilominus apud Herbipolim ſibi datam ſuperſedit ibiq; ſententia Principum Ducatu Norico cum Saxonico & omni prædiorum & beneficiorum poſſeſſione, feudali pœna multatus, privatur. Ipſe autem more paterno majeſtati cedere, regalemque gratiam quærere dedignatus, dum ſe exiſtimat ſtare, cecidit, perditumque ſtatum dignitatis uſque ad terminum vitæ nunquam recuperavit. Nam Imperator prædijs & beneficijs cedentibus, Ottoni Palatino de Witlinsbach Ducatum Noricum conceſſit, ac Bernhardum Comitem de Anchalde Ducatu Saxonico ſublimavit, procinctumque movit [illegible] Henricum Ducem, omneſque civitates & caſtella cunctaque juris ipſius in Sue-

Cæſar in Germaniā redit.

H. Dux Saxoniæ & Bavariæ à Cæſare exauthoratus.

Anhaldini ducatu Saxonico potiuntur.

[illegible]ia, & Bavaria, S[illegible] Saxonia, ditioni ſuæ ſ[illegible]jugavit. Deinde [illegible] [illegible]tem mun[illegible]ſſimam B[illegible]nſwich aciem dirigens, cam[illegible], civibusque [illegible]bus cu[illegible] me prohcer[illegible] cæt[illegible]ris omnibus c[illegible] A[illegible] fluvium e[illegible] [illegible] dione diſceſſit. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis M C. LXXVIII.

CAP. XXV.

Saldanus Iconij Cæſaris filiam uxorem petit.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. [illegible] [illegible]ldanus Rex Iconij, miſſis ad [illegible] dericum Imperatorem [illegible] quamvis [illegible] cum ſuis o[illegible]mnibus fœ[illegible]us cum eo pep[illegible] m[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poſtulavit, ac ſe Chriſtianum cum gen[illegible] [illegible] Imp[illegible] [illegible] [illegible] promiſit. Imperator autem li[illegible]cet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſtu[illegible] con[illegible] tamen conſenſit, eamque ſibi da[illegible] promittens. P[illegible] tam[illegible] [illegible] [illegible], qua[illegible] p[illegible] dederi[illegible].

Circa hæc tempo[illegible]a Alexan[illegible] Papa C[illegible] obi[illegible], cu[illegible] Lucius ſucceſſit.

CAP. XXVI.

Conventus Imperij Moguntiæ celeberrimus.

ANNO Dominicæ incarnationis, M. C L XXXIV. Frid[illegible]us Imperator ſedatis in Germ[illegible]nia cunctis bellorum turbinibus, generale[illegible] [illegible] cu[illegible] [illegible]egni Optimatibus in Pentecoſte apud Maguntiam edixit: ibiqu[illegible] filios ſuo[illegible], He[illegible]ricum ſcilicet Re[illegible]m, & Frider[illegible] cum Suevorum Ducem gladio accingi, armisque inſign[illegible] [illegible] d[illegible]poſuit. Ad hanc curiam tot[illegible]s Imperij Principes utpote Francorum [illegible] Teutonicor[illegible] S[illegible]av[illegible]um, Italicorum ab I[illegible]yri[illegible]o uſqu[illegible] ad Hiſpanias congregantur. Sed & [illegible]rum regn[illegible]orum Proce[illegible] [illegible] Imperij dignitate convenerunt, incredi[illegible] [illegible] [illegible]tudo hominum diverſarum regionum vel [illegible]guarum ibi coadunata eſt. Itaque [illegible] [illegible]ivitatem in campi planiti[illegible] palatio cum ampliſſimo oratorio ad d[illegible]ium I[illegible]peratoris ex ligni materia facto, domus Principum proceriſſimæ constructæ ſunt in circuitu ſingulis ad oſtendendam ſuæ dign[illegible]tus magnificentiam ſumptus ambitioſ[illegible] contendenti[illegible]s. Præt[illegible]ea tentorijs diverſicoloribus numerum excedentibus, [illegible] velut maxima civi[illegible]e conſtructa, tota planities ambitur: nihilque h[illegible] [illegible]ſten[illegible] [illegible]lam mundanæ miſe[illegible] gloriam, abundantia victualium, varietate veſ[illegible]n, [illegible] [illegible]s equorum, delectatione ſpectaculorum defuit, filijs hujus ſecul[illegible] [illegible] entia ſua, quæ ſtultitia eſt apud Deum, in generatione ſua abutentibus: quod [illegible] [illegible]enti indici[illegible] divina potentia futura præſagiens, demonſtravit. Nam ſacræ nocti[illegible] crepuſculo ventus vali[illegible]ſſimus ab Occidente ortus, palatio Imperatoris oratorium ejus contiguum, multaque alia ædificia, inh[illegible]bi[illegible]ntibus vix evadentibus, fund[illegible]tus evertit, maximoque terrore perculſos ut penè loco ceſſiſſent, omnes dubitantes reddidit. Quod à Sapientibus non pro bono omine ſuſceptum, eis omnino diſplicuit. C[illegible]aſtina itaque ſacra die cum maxima lætitia ſolenniter celebrata, exquiſitis [illegible]e [illegible]onvivijs ſumtuoſ[illegible]mè exhibitis, glorioſe p[illegible]cta: [illegible]eria ſecun[illegible]a celebratis mane M[illegible]arum ſolennijs, fi[illegible] Imperatoris Henricus Rex & Fridericus Dux armis præcincti, m[illegible]rarique palæſtra alacriter exercitati, militiæ cin[illegible]ulum ſumpſerunt, tractatisque diverſis Imperij ab Imperatore negotijs, quarta die ad propria cum gaudio receſſerunt.

Prodigia.

CAP. XXVII.

Beatricis Imperatricis obitus.

ANNO Dominicæ i[illegible]carnationis M. C. LXXXV. Lucius Papa vita deceſſit, eique Urbanus T[illegible]rtiu[illegible] ſucceſſ[illegible]t, in or[illegible]ine CLXXIII. Eodem anno Beatrix Imperatrix obijt, & apu[illegible] Urbem Spiram reg[illegible]bus exequijs, præſente Henrico Rege fi[illegible]o ſuo offenſo, ſepel[illegible]tur.

Conventus Conſtantiæ.

Circa idem tempus Frid[illegible] Imperator apud Conſtantiam in Pentecoſte generalem curi[illegible] [illegible]bra[illegible], [illegible] Me[illegible]lan[illegible]ium, omniumque civitatum Italiæ ſibi rebellantium, ſubjectionem ultroneam inſigniaque civitatum cum clavibus aureis offerentes,

[illegible] ins demonſtrantes, ſuſcepi[illegible], gra- [illegible] portantes, cum gaudio [illegible]

CAP. XXVIII.

ANNO Do[illegible] incarnationis M. C. LXXXVI Fridericus Imperator miſſis legatis ad Wilhelmum Siciliæ Regem [illegible] in Ro[illegible] [illegible] ejus filio Henrico regi deſponſ[illegible] ac per hoc regnum Siciliæ, cum [illegible] Apuliæ, principatuque Capuæ Henrico R[illegible] nomine, poſt mortem a ſocero [illegible] recipiens, Romano Imperio reſtituit, quod p[oſ]t mortem Lotharij quondam Imperatoris a Rogerio, capto Papa Innocentio, Regioque nomine ab eo [illegible], Imperio ablatum fuerat. I[gi]tur ſexta vice cum maxima Principum frequentia in Italiam [illegible], rogantibus Mediolanenſibus, ut in ſignum adeptæ imperialis gratiæ nuptias [illegible] apud Mediolanum celebraret, ad recuperandum Imperio [illegible] quum, cujus viribus admodum attriti erant, conſenſit, omnibusque Italici Baronibus generalem curiam apud Mediolanum indixit. Ad quam curiam de ciſalpinis Regionibus ac de omni Italia, Tuſcia, Campania, Apulia, Sicilia coadunati Principes, [illegible] Wilhelmi, Henrici Regis ſponſam, cum maximo apparatu regalique pomp[a] cum Imperatore & ſponſo obviam procedentes, ſuſcipiunt, ac cum maximo regni [illegible] nuptias peregerunt. In hac curia Italicis plenariè gratiam Imperatoris adipiscentibus [illegible] paceque [illegible] reformata, [illegible] id eſt malorum oblivio, obſequiis eorum multifariè [illegible] butus, in æternum manſura ſtabilitur. Solutaque curia, ſin[Im]peratore cum [illegible] ſque uxore tranſalpinante, omnes cum gaudio ad propria revertuntur. Igitur ſicut [de] Theodorico G[ot]horum Rege legitur, univerſis per circuitum Regibus: [illegible] derc, ſeu [illegible] Friderico Imperatori conſociatis, Imperij Status [illegible] eo imperante exalt[illegible]. Nam Regi Francorum confœderatus, Regisque [illegible] ſue conjuncta, Regem Ungarorum prono obſequio devotiſſimum ſe[m]p[er] habuit: Regisque Hiſpaniarum filiam alteri filio ſuo Conrado, licet ineſſicax permanſerit, deſponſavit. Præterea ante hæc omnia in curia [illegible], juxta Biſuntium, Regi Danorum corona impoſita, regnum ſub hominio conceſſit, & Ducem Bohemiæ in dignitatem Regiam extollens, jus nomenque Regium corona impoſita ei contulit.

Henricus Cæſaris F. Siciliam uxorem ducit.

NB. de regno Siciliæ.

VI. expeditio Friderici in Italiam.

Nuptiæ Henrici VI.

Dania dono tum in regni [illegible] NB Prædicta de Rege Bohemiæ per anticipationem intelligenda ſunt.

CAP. XXIX.

HIS temporibus Baldewinus Rex Hieroſolymorum moriens, filiam nubilem (nam filio carebat) regni reliquit hæredem: quod meritò in ſeipſum diviſum peccatis exigentibus deſolandum & a paganis conculcandum erat, quia in manus puellæ non bono omine regnandum devenerat. Nam Principum ipſius regni quisque regnare geſtiens, eandem puellam cum regno hæreditario ſibi, ſi conjugio carebat, vel filio ſi conjugatus, vel proximo filio carens, jungi deſiderabat: hacque de cauſſa maxima inter eos conflata invidia regnum dedit exitio. Ipſa autem ſpretis indigenis, Widonem Comitem Aſcalonis, advenam videlicet elegantis formæ ſpectatæque fortitudinis virum adſcivit, eumque regno induens ſavente Patriarcha, nec non militibus templi ſibi in matrimonium coo junxit. Unde reliqui Principes valde permoti ſunt, maximè Comes Tripolitanus, cum Regem habere qui peregrinus erat, indignè ferens: Sarracenos accepto pretio regno induxit, [tr]aditisque ei caſtellis quibusdam & civitatibus, ad obtinendam Hieroſolymam accendit. Ad quod animum intendentes, quosdam de militibus Templi, cum quibusdam terræ ip[ſius] majoribus precio corruptos, illata à ſe regno ſæpius latr[o]cinia (ne videlicet eis latrocinia exercentibus vi obſiſterent) diſſimulare fecerunt: ſicque maximam regionis partem quantocyus obierunt.

Chriſtianorum amolitio regnum Hieroſol. peſſundat.

CAP. XXX.

ANNO Dominicæ incarnationis, M. C. LXXXVII. Saladinus Rex Sarracenorum [a]d Damaſcum habitans, nequiſſimum Chriſtianorum animadvertens commercium, eosque diſcordia, invidia, avaritia infectos conſiderans, tempus opportunum ſatus ad

 obtinen-

obtinendam ro[illegible]iam & P[illegible]ſtinam, int[illegible]um: co[illegible] vaſ[illegible]ſſimo de omni[illegible] Sarrac[illegible]norum exercitu [illegible]ctum con[illegible]anos movit, eisque per totam P[illegible]læſtinam igne ferroque inſt[illegible] multa [illegible] que occiſis vel captis Chriſtianis, expugnavit, Sarracenosque ibi ad [illegible] locavit. Rex itaq; Hieroſo[illegible]ymorum, nec non egregius Princeps Antiochenſis [illegible]us aliique Chriſtianorum Pro[illegible]s contract[illegible] gran[illegible] exercitu, dominica cruce exer[illegible]itum præcedente, Saladino occur[illegible]unt, [illegible]iqu[illegible] bello [illegible] rediuntur. A quo ſuperati, [illegible] Chriſtianorum mil[illegible]ibus oc[illegible]ſis, [illegible]ce dominica, proh dolor, capta, Ch[illegible]ſtiani fugantur. Rexque nec non R[illegible]inaldus il[illegible]imus Princeps cum multis a[illegible]is Chriſtianis capti, Damaſcum duc[illegible]ntur, ibique idem Rex & præfatus P[illegible]nceps in [illegible] decollantur.

Saladinus victoriaſ ſucceſſus in Palæſtina.

Hac vi[illegible]oria inſoleſcen[illegible]bus paga[illegible]is, o[illegible] d[illegible] vaſtata, cunctisque civitatibus Chri[illegible]anoru[illegible] [illegible]ritis, [illegible]cepta Tyro & S[illegible] [illegible] & Antiochia, ac paucis aliis civitati[illegible]us & caſtellis muniti[illegible]imis & in[illegible]xp[illegible]gn[illegible]bilibus. capt[illegible] prius Accaron ubi portus eſt, qu[illegible] unicum & ſpeciale Chriſtianor[illegible] h[illegible] tenus fuit & eſt, Hieruſalem obſidio[illegible] [illegible]xer[illegible]nt, ac deſtructis in circ[illegible] Ec[illegible]s, Be[illegible]hleem[illegible]tana videlicet & Olivetana, mul[illegible]que aliis: tan[illegible]em [illegible]ctis per conditione[illegible] Chriſt[illegible]anis. Hieruſalem capitur, ſanctaque Redemptionis noſtr[illegible] loca prophanata, à pagani[illegible] incoluntur. Ne[illegible]lendum arbitror, quod obſeſſa Hi[illegible]ruſalem paganis ir[illegible]uentibus, una turrium occiſis plærisque Chriſtianis, impoſito Saladini vexillo, capta eſt, unde civibus orta deſperatio, relicta murorum defenſione, eadem die civitatem in ore gla[illegible] exterminandam pene dederat exitio.

Hieroſolyma à Sarracenis occupatur.

Teutonici militis fortitudo.

Quod videns quidam miles Teutonicus, ex deſperatione ſumens audaciam, quosdamque c[illegible]rca ſe hortatus, impetu magnanim[illegible]r in hoſtes facto, turrim vi obtinuit, occiſisque in ea paganis, vexillum Saladini truncata haſta dejiciens, de eminentia turris in lutum projecit, civibusque fiduciam reſiſtendi hoc facto conferens, ad defenſionem murorum eos quantocyus reduxit. Poſtquam civi[illegible]te per conditionem, ut [illegible]ctum eſt, tradita, ſepulchrum Domini à paganis quæſtus gratia in veneratione habetur

Facta hæc eſt terræ ſanctæ lamentabilis deſ[illegible]tio, anno ab inca[illegible]tione Domini, M.C.LXXXVII. ab adventu ver[illegible] Francorum [illegible] quando eadem terra à paganis per Gotfridum Ducem liberata eſt, anno LXXXVIII. Sicque Saladinus Palæſtina ſubacta, Eccleſiam transmarinam miſerabiliter attrivit, ipſaque Regio per multos annos paganis ſubdita gemit.

Clemens III. crucem contra Sarracenos prædicari curat.

Eodem anno Urbano Papa mortuo, Gregorius ſucceſſit. Quo infra dies quaſi decem defuncto, Clemens ſubſtituitur, in ordine [illegible].XXIV. Qui lamentabili de ſubverſione transmarinæ terræ accepto nuncio, omni Eccleſiæ ad placandum Deum indicta pœnitentia, legatos ſuos Cardinales, Epiſcopos & Pr[illegible]sbyteros, io omnes ciſmarinæ Eccleſiæ fines direxit: filiis Eccleſiæ matris confuſionem paterno conquerens affectu, & ut matri vim patienti, memores uberum, quorum lacte primitiva Eccleſia in Jeruſalem nutrita, in eis virili robore convaluit, ſubveniant, obteſtatur, cruceque accepta in remiſſionem peccatorum, crucis ſervos ſe gloriantes, crucis ignominiam quæ à paganis capta tenebatur, in laudem & gloriam vindicent crucifixi, verbo prædicationis magnanimiter hortatur.

CAP. XXXI.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. LXXXVIII. Fridericus Imp. generalem curiam in media Quadrageſima Ma[illegible]untiæ celebravit, ibique per totam Germaniam ſedatis bellorum turbinibus, pace un[illegible]ique reformata, Reip. negotia tractavit. Ad quam legati ſedis Apoſt. venientes, Imperatori deſolati[illegible]nem transmarinæ Eccleſiæ ſcriptis & verbis, ex perſona Domini Apoſtolici ac totius E[illegible]liæ conqueſti, repræſentaverunt, patrociniumq; Rom. Imperij per ejus auxi[illegible]um imploraverunt. Qui habita deliberatione ad ſubveniendum ſe obtulit: acceptaque cum f[illegible]io, F[illegible]de[illegible]ico ſc. Suevorum Duce peregrinationis cruce in remiſſionem peccatorum, [illegible]rucis ignominiam ſe vindicaturum publicè denunciavit: & ad id negotium ſui exemplo m[illegible]ltos [illegible] Optimates cum multitudine diverſæ condition[illegible] & ætatis acc[illegible]t. Cardin[illegible]s autem his patratis à curia digreſſi, verbo prædicationis per div[illegible]ſas Imperij partes inſtabant, multisque relinquere Patrem & Matrem, uxorem & filios & agros, propter nomen Chriſti, & crucem tollere,

Fridericus & F. Filius cruce ſignantur.

ipſum

ipſum [illegible] em transmarinam, perſuaſerunt, & innumerabilem exercitum contra[illegible]unt. [illegible] us omnibus Imperator [illegible] ntis anni Majo tempus profectionis con[illegible] tuit paup[illegible] ribus ad minus trium marcarum expenſam, ditioribus pro poſſe expenſ[illegible] præparare, indicens. Egentibus autem pondo trium marcarum [illegible] b anathemate profectionem f[illegible] citin[illegible], nolens exercitum vulgo minus idoneo prægravari. His in Romano Imperio patratis, Apoſtolicus a [illegible] Cardinales Regi Francorum Ludovico, nec non Richardo Regi Anglorum dir[illegible] ns, ad [illegible] dem opu[illegible] eru [illegible] mpoſita accendit, multosque de præd[illegible] orum regnorum [illegible] in [illegible] ndem [illegible] iliam coa[illegible] unavit.

Hac tempeſtate Colonienſes maximis ſtudiis & ſum ptibus [illegible] atem ſuam munientes, ca[illegible] ur[illegible] nxerunt firmiſſimo: quæ [illegible] Imperatori ſuſpecta diſplicuit, eisque excidium in[illegible] inans, munitiones d[illegible] ſpare, rupto per quatuor loca muro, eos minaciter coeg[illegible].

[illegible] bus nunc [illegible] Sol[illegible] ani Regis Iconienſis ad Imperatorem venerunt, fœdusque (quamvis [illegible] ovantes, commeatum per totam Ciliciam cunctoque exercitui, ſi pacificus veniret, ex parte Domini ſui obtulerunt: per Ciciliam enim Imp. terram Soldani, cujus c[illegible] ut [illegible] ontin[illegible] ſt, cum [illegible] xercitu tranſiturus erat: ideoque pagani terræ ſuæ metuentes, [illegible] quæſito p[illegible] em quam bellum malebant, licet aliter optatis evenerit.

CAP. XXXII.

Annis undenis demptis de mille ducentis,
Chriſtus ut eſt natus, tranſit mare Rex Fridericus.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.LXXXIX. Fridericus Imp. in Pentecoſte generalem curiam Pre[illegible] burch in Marchi[illegible] Ungariæ celebrans, exercitum peregrinorum in militiam Chriſti coadunavit, traditisque regalibus Henrico Regi filio ſuo, diviſisque pro velle ſuo inter filios prædiorum ſuorum redditibus, cum collatis dignitatibus, omnibus bene diſpoſitis, cunctis valedixit & cum filio æquivoco Suevorum Duce, nec non & Marchione de Miſſen, cum Sax[illegible] nib. & multis aliis Principib. & Epiſcopis, exercitu omni militari apparatu admodum inſtructo & copioſiſſimo, in Orientem contra Saladinum Sar[illegible] acenorum Regem, & omnes crucis Chriſti inimicos procinctum movit, ac per Ungariam [illegible] ter arripiens, multis muneribus a Rege Ungariæ liberaliter honoratus, datis etiam ex[illegible] citui victual[illegible] bus in copia farinæ, vini, carniumque in Bulgariam copias transpo[illegible] [illegible] ib[illegible] ue n[illegible] gat[illegible] ſibi ab incolis Regia via, eam vi obtinuit: occiſaque multitudine reſiſtentium, [illegible] los ex eis captos ex utraque parte viæ ramis arborum illaqueatos ſuſpendit, [illegible] que per hoc non in pera & baculo, ſed in lancea & gladio ſepulchrum Domini viſitare oſtendit, ſicque tranſita Bulgaria Græciam applicuit. Græci itaque Bulgaris inhumani[illegible] es, ſubtracto exercitui omni humanitatis neceſſitate, ſimul[illegible] ue rerum venalium commeatu, juſſu Imperatoris Conſtantinopolitani, milites ſancti ſepulchri neceſſariis de[illegible] u[illegible] verunt, ſeque in munitiones congeſtis rebus omnibus undique receperunt. Cæſar [illegible] hæc a Chriſtianis pati ægrè ferens, exercitum ad rapinam data licentia relaxavit, [illegible] isque velut paganis utendi, quorum fautores his actibus ſe oſtendebant, edicto [illegible] on[illegible] it. Qua occaſione totus effuſus exercitus, civitatem opimatiſſimam Philippo[illegible] lim forti a[illegible] ſſione captam, expugnavit, opimaque præda ibi direpta, caſtrum muni[illegible] im[illegible], T[illegible] mur dictum, ſimili impetu obtinuit, hocque terrore multa caſtella & ci[illegible] tates Græcorum ibi ſubjecit, profligataque regione, opulenta præda ditati, reliquos ad commeatum [illegible] egerunt. His circa finem menſis Auguſti geſtis; Auguſtus convocatis [illegible] pibus, eorum conſilio in Græcia hyemare ſtatuit, omnique in circuitu ſubjecta ſibi [illegible], montem quendam acceſſu difficilem ad receptionem exercitus munivit, eumque Te[illegible] onico [illegible] nomate *Chunigisberc* nuncupavit. Ubi contra faciem Conſtantinopolitanæ [illegible] tis potenter reſidens, omniaque neceſſaria exercitui à civitatibus finitimis con[illegible] v[illegible] [illegible] aciens, Græcam aſtutiam Romana potentia Germanicaque fortitudine devi[illegible] t. totaq; hyeme usq; ad Paſcha anni ſequentis inibi manſit, Græcis cum Imperatore ſuo ſemper à facie ejus fugam conſtitutis.

Fridericus in militiam ſacram proficiſcitur.

CAP.

CAP. XXXIII.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C XC. Clemens Papa obiit, eique Celeſtinus in ordine CLXXV. ſucceſſit. Eodem anno Leopaldus Dux Orientalis & exercitus Colonienſis, multique de inferioribus partibus Rheni cruce peregrinationis accepta, à Brundufio mare tranſvecti, Accaron applicuerunt, illucque jam Rege Anglorum Richardo, necnon & Rege Francorum Ludovico cum inſtructa militia tendentibus, Piſanis cum Italico exercitu eandem Urbem jam obſidentibus, couſociantur, ipſamque totis viribus impugnant, Saladino ſumma induſtria obſeſſis opem ferente.

Frid. filius Imperator creatur.

Eodem anno filius Friderici Imperatoris Henricus Rex contracto exercitu Alpes tranſcendens, Italiam ingreditur, indeque ad Urbem tendens, à Celeſtino Papa glorioſè ſuſceptus, ab eoque omnium Romanorum favore, unà cum conjuge, in die ſancto Paſchæ coronatus, Imperatoris & Auguſti nomen, nonageſimus quintus ab Auguſto, ſortitur: Hunc favorem Romanorum avaritiæ eorum maximis muneribus ſatisfaciens promeruit, ac Tuſculanenſe caſtellum, quòd aſylum Imperij contra omnes inſultus eorum hactenus extitit, ipſis tradens, Imperium in hoc non mediocriter dehoneſtavit. Qui ſtatim tota Urbe effuſi, in ipſa die paraſceve, caſtellum funditus deſtruxerunt, dirutisque turribus & muris, igne poſtremò conſumpſerunt, in vindictam cladis à Chriſtiano Maguntienſi Epiſcopo ſibi inibi quondam bellu illatæ.

Caſtrum Tuſculanum demolitum.

Igitur Imperator Conſtantinopolitanus vim Cæſaris Friderici ferre non prævalens, animum ejus, pro commiſſis ſatisfaciens, placavit, paceque data exercitum omni opulentia victualium collata, animæquiorem reddidit ſicque reconciliatus Auguſto, accepto fœdere poſt Paſcha præſentis anni, ſtructis ſummo ſtudio navibus, ipſum cum exercitu per Propontidem tranſvexit.

CAP. XXXIV.

ITAQUE Henrico Imperatore Imperio Occidentis ſortito, Fridericus Auguſtus viribus Germanorum Orientem aggreditur, ingreſſusque cum exercitu Aſiam, proſperis ſucceſſibus ad tempus inceſſit, omnibus ei in tota Romania pro voto parentibus. Igitur Soldanus Rex Iconij appropinquante Auguſto cum exercitu fœdus infringens, victualia cum aliis rebus per totam Ciliciam in munitiones comportari fecit, mercatumque exercitui, utpote barbaros & Scytha perfidiſſimus, conferre noluit. Qua de re maxima fames exercitui inbortuit, ac plærosque mulos, aſinos & equos cibum inſolitum manducare coegit. Præter hæc exercitu paganorum latenter immiſſo, extremis pabulatoresque Chriſtiani exercitus latronum more aſſiduis incurſionibus, aliquibus interdum occiſis, inequitabant, ſæpius ſe publicè ordinatis agminibus oſtendentes, noſtris æquo Marte eis congredi cupientibus, retrocedebant, conſerereque nullo modo volebant.

Fames in exercitu Chriſtianorum.

Auguſtus ergo tali incommodo exercitum fameque & omni penuria laborantem, reſpectu pacti fœderis cum Soldano, à devaſtatiune ac rapina refrenabat, æſtimans hoc ante ignorante aut invito Soldano committi. Ubi verò veredarios hæc de induſtria Soldani, publicata ejus perfidia, fieri cognovit: iratus, Soldano hoſte pronunciato, exercitum ad ultionem relaxavit: totaque Cilicia cum Pamphilia, Phrygiaque proſcripta, cædibus, rapinis, igne ferroque utens, profligavit cuncta: paganis, licet procinctim incedenobus, ſemper tamen in fuga conſtitutis. Hac itaque relaxatione recreato cum exercitu Iconium verſus, totius Ciliciæ metropoli, Soldanique arcbiſolium aciem direxit, eamque inaudita celeritate expugnavit. Denique civitas hæc populoſiſſima maximo murorum ambitu turriumque proceritate munitiſſima, arcem inexpugnabilem in medio ſui complectens, omnibus ad obſidionem neceſſariis referta fuerat, cuncta extrinſecus Regione victualibus nudata, ne ſuperveniens Auguſtus militem ibi aliquandiu ſuſtentare poſſet. Sed Deo conatum paganorum in contrarium vertente, res aliter evenit. Nam ante horam diei tertiam Auguſtus civitatem ſubitaneo incurſu cum maximo impetu aggreſſus, multitudine paganorum reſiſtentium occiſa, ante nonam

Iconium Ciliciæ metropolis à Cæſare capitur.

in urbem expugnatam irrupit, innumeris utriuſque ſexus & ætatis in ore gladij trucidatis, Regique Soldano cum nobilioribus in arcem fugiente. Sicque civitate potitus, eadem die arcem ... e vallavit. Videns itaque Soldanus viribus Germanorum cuncta cedere, eosque divina quadam virtute fultos, ac mortis terribilium rerum contemptores: ſine cunctatione cuncta invadere reſiſtentia talibus cedere periculoſo doctus experimento, neceſſarium ratus, dextras ab Auguſto petiit, & ut ei mereretur colloqui, ſera ductus pœnitentia, deſideravit. Quo conceſſo, arce cum ſuis deſcendit, ac pro velle Auguſti factus dedititius, datis obſidibus, reconciliatur, reſtituta ſibi cum regno civitate Iconio. *Soldanus Iconij Cæſari ſeſe dedit.*

CAP. XXXV.

HIS ita peractis, exercituque ſpoliorum opulentia ditato, Auguſtus motis caſtris ab Iconio diſceſſit cum triumpho, Principibus Armeniorum undique ad eum confluentibus, & præcipuè Leone, illarum regionum nobiliſſimo Christianorum Principe, qui in montanis habitabat: à quibus lætanter ſuſceptus, ac condignis gratiarum laudibus pro ſuo adventu & expugnatione paganorum ei exhibitis, cum magno tripudio & gloria verſus Tarſum, Pauli Apoſtoli nativitate inſignem proficiſcitur, cunctis ei ad libitum inclinatis. Nam terra ſiluit, in conſpectu ejus. Sed terribilis in conſiliis ſuper filios hominum Deus, nondum veniſſe tempus miſerendi Sion oſtendens, ſolidiſſimam naviculæ Petri anchoram, in Auguſto Friderico, rupto fune ſpei, poſt tales tantoſque proſperitatum eventus, ſuccidit, ipſamque naviculam in mediis hujus mundi procellis quaſſari flagellarique nondum ad purum defæcatam permiſit. Nam egregius Cæſar Fridericus Tarſum tendens, amne quodam parte exercitus tranſpoſita, refrigerandi gratia (æſtus quippe erat nimius) ingreſſus (nandi enim peritus erat) ſubitaneo frigore naturalem calorem extinguente, deficiens, ſubmergitur, miſerabili morte Imp. terra marique potens ſinem vitæ ſortitur. *Fridericus Cæſar ſubmergitur.* Fertur à quibusdam, hoc in Cidno amne accidiſſe, in quo & Alexander Magnus ſimili quidem modo, ſed non morte, periclitatus. Nam Cidnus Tarſo contiguus eſt. Obiit anno regni XXXVIII. Imperij autem XXXV. incarnationis Dominicæ anno M.C.XCI. cujus morte totus Christianorum exercitus irremedicabiliter ſauciatus, planctu intolerabili, Auguſtum ſi vixiſſet omni Orienti metuendum, luxit: ſepultisq; inteſtinis, ejus cum carne reliqua apud Tarſum, oſſa Antiochiam translata cultu Regio officioſiſſimè reconduntur.

Igitur Fridericus Suevorum Dux filius ejus, nobilis hæres, theſauris paternis exercitui liberaliter erogatis, militiæ Christianæ decus & ſpes unica, exercitum mœrore confectum conſolatus, recreavit: eductoque de hoc fatali loco & inviſo milite, Antiochiam pervenit, ubi ſtatim peſtilentia, delecto capite in morte Auguſti, per totum corpus graſſatur, divites & pauperes ſimul in unum exitiali tabe involvens, maximaque pars exercitus morte infauſta conſumpta, Antiochiæ & in ejus finibus ſepelitur. Itaque cœleſti cenſura inopinabiliter tali exercitu penè defluxo, Fridericus Dux reliquis aſſumptis, Christianis in obſidione Accaron deſudantibus aſſociatur, ab eisque glorioſe ſuſcipitur: ubi modico manens tempore febre corripitur, immaturaque morte raptus, cum maximo planctu ibidem ſepelitur. *Fridericus Dux moritur.* Sicque nobilis illa & inclyta virtus imperatoria, ſpes totius Eccleſiæ, in Patre & filio ad nihilum devenit, tanquam aqua decurrens. Ut bene lamentatio Hieremiæ huic calamitati poſſit aptari, ubi in Threnis filios Sion (nam & hi filij Sion, utpote peregrini ſepulchri Domini) deflet, ita dicens: *Filij Sion inclyti & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea, opus manuum figuli?* *Thren.4.* Hi ſi vixiſſent cum tali exercitus apparatu, tanta prudentia, tantaque fortitudine inſtructi in unum corpus cum Accaroni amiſſa coacti: quæ gens, quæ Regio, quis Regum fortiſſimus, imò quæ multorum Regum virtus in omni Oriente, Italiæ potentiam, Franciæ alacritatem, bellandiq; ſcientiam, & quod his omnib. ſupereminet Germaniæ animoſitatem & fortitudinem, indomitumq; regni caput ſuſtinere poſſet? Sed non eſt conſiliũ, neq; virtus præter dominũ. *Niſi Dominus ædificaverit domum in vanum laboraverunt qui ædificant eã. Niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.* *Pſal.127.* Ergo tu exurgens Domine miſereberis Sion, quãdo & quomodo, & per quos volueris, cùm venerit tẽpus miſerendi ejus. Quia ſi huma-

ſi humana virtute liberari debuiſſet, re permitteſſet. [illegible] clericus hujus [illegible] ob-tinuiſſet. Itaque quoniam ſi voluiſſes ſacrificium ſanguinis ſui in hoſ[illegible] [illegible] ſe-pulchri & ſanctæ crucis tuæ dediſſet: utinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dilecti-ris, animamque ejus ſpiritibus beatorum in cœleſti Jeruſalem ſociare digneris, Amen.

CAP. XXXVI.

Francus ab obſidione Accaronis diſcedit.

IGITUR Accaron à Chriſtianis obſeſſa per Regem Francorum, Regemque Anglorum, Leopaldumque Ducem, ac per reliquos Principes diverſis machinarum inſtrumentis, baliſtarumque tormentis, fortiter terra marique impugnatur Piſanis cum Genuenſibus, Venetianisque à parte maris inſtantibus, quod navium affluxi erant. Interim Rex Francorum ſiniſtro nuntio de invaſione regni propri accepto, cum multis aliis re[illegible]cta obſidione diſceſſit, amans plus terrenum quam cœleſte regnum emenſoque mari per Apuliam rediens repatriavit. Sed Rex Angliæ egregiusque Dux Leopaldus, re[illegible]quique egregij bellatores aratro laborantes Dominico retro non reſpexerunt, donec agrum Accaron cadaveribus paganorum fructiferum reddiderunt.

Saladinus Chriſtianos Accaron obſidentes obſidet.

Saladinus itaque ad liberandos Accaronitas animum intendens, tota induſtria exercitum congregavit, Chriſtianosque obſidione pellendos comminatur. Chriſtiani autem audito adventu Saladini, duobus foſſatis latiſſimis & profundiſſimis cinxerunt ſe, [illegible] habentes portas, ad excurrendum ſi opus eſſet ultra foſſata conſtitut[illegible] [illegible] nalibus ad ferendam obſidionem undique comportatis. Igitur Saladinus valido exercitu contracto, contra Accaron aciem direxit, Chriſtianosque civitatem obſidentes [illegible] ob-ſedit, caſtris in quodam colle non longè à civitate locatis oppidanisque, [illegible] à Chriſtianis impugnabantur, ſignum per ſignum & fumum [illegible] [illegible] [illegible]ntibus. Quibus illico ſubveniens, extrinſecus ſagittis, baliſtis, omnique telorum genere Chriſtianos impugnabat. Chriſtiani verò ordinalibus agminibus ultra foſſata ſæpius egreſſi, [illegible] publico bello congredi cupiebant, ipſo ſemper cedente bellumque detrectante. Tandem civitatem Saladino præſente totis viribus invadentes, ipſam vi obtinu[illegible], omnes [illegible] [illegible] viros ac mulieres, cujuscunque ætatis & conditionis, in ore gladij occiderunt, Saladino aſpiciente, & cum maximo dolore recedente: paucis de majoribus captivatis.

Accaron capitur.

Diſcordia inter Chriſtianos.

Capta igitur civitate, Rex Anglorum ſigna triumphalia ſui exercitus turribus affigi præcepit, titulum victoriæ extorto ſibimetipſi ſatis arroganter adſcribens. Hacque de cauſſa cum per civitatem tranſiret, vexillum Ducis Leopaldi turri, quam ipſe [illegible] ſuis obtinuerat, affixum vidit, ſuumque non eſſe recognoſcens, cujus nam ſit percontatur. Qui Leopaldi Ducis Orientalium eſſe accepto reſponſo, eumque ex parte civitatem comperiens, maxima indignatione permotus, vexillum turre dejici lutoque conculcari præcepit: inſuper Ducem verbis contumelioſis affectum, ſine cauſſa injuriavit. Præter hæc præda communi univerſorum ſudore acquiſita, inter ſuos tantum diſtributa, reliquos privavit, in ſeque odia omnium concitavit. Omnibus enim fortiori militum robore præſtabat, & ideo pro velle ſuo cuncta diſponens, reliquos Principes parvipendebat. Attamen Teotonica militia cum Italicis his admodum exaſperata, Regi in faciem reſtitiſſet, niſi auctoritate militum templi repreſſa fuiſſet. Anglicam itaque perfidiam deteſtantes, Angliæque ſubdi dedignantes, aſcenſis navibus ſimul cum Duce Leopaldo repatriaverunt, Rege eum ſuis adhuc remanente, quotidieque paganos impugnante.

Accaron Chriſtianorum metropolis in terra ſancta.

Itaque cives Hieroſolymitani omnesque qui paganos ex Urbibus vicisque ev[illegible]runt, Accaron congregati, Urbem ipſam ſummo ſtudio munientes, receptaculum C[illegible]ſtiani exercitus ſedemque belli contra paganos conſtituerunt, eamque pro [illegible] [illegible] varietate dividentes habitationibus templariorum, hoſpitalariorum, ſepulchri domi[illegible] canonicorum cum ſede Patriarchali diſtinxerunt, ac ſæpius cum exercitu egreſſi, paganisque congreſſi, pluribus civitatibus caſtellisque, quæ perdiderant, receptis, paganis magnanimiter reſiſtebant: repatriante que Rege Anglorum, Henricum Comitem Campaniæ, data ſibi vidua Vidonis Regis, Regem ſibi creaverunt: ſicque colle[illegible] quotidianoque creſcentes numero, prælia Domini præliabantur, multis de ciſmarinis partibus in auxilium eorum viciſſim transfretantibus. Sed his dicta ſufficiant, ſtylo ad Imperium noſtrum redeunte.

CAP. XXXVII.

ANNO Dominicæ incarnationis M. C. XC. Henricus Imperator, ut prælibatum eſt, à Celeſtino Papa cum Conjuge coronatus, ipſam ſecum ducens, Apuliam Siciliamque mortuu Wilhelmo poſſidere volens, in Campaniam cum exercitu divertit, rebellantemque ſibi totam terram invenit. Nam mortuo Wilhelmo Rege quidam conſanguineus ejus de genere Rogerij, Tancretus nomine, tyrannidem in Sicilia, quæ nutrix tyrannorum ab antiquo fuit, ſub regio nomine arripiens, cum conſenſu omnium ipſius terræ Baroonum, civitatumque Imperatori violenter reſtitit, ipſumque de hæreditate conjugis quoad vixit, conſtantiſſimè propulſavit. Imperator itaque Neapolim rebellem Campaniæ urbem obſidione vallavit, cuncta in circuitu terræ igne ferroque vaſtata. Quò Rex Francorum de tranſmarina expeditione rediens, ad eum venit, ipſique confœderatus, honorificè dimiſſus in Franciam ſuam redijt. Peſtilentia itaque exercitum tangente, nihil proficiens Imperator de repatriatione diſpoſuit: qua morx à quiboſdam Baronibus Apuliæ propinquis ſuis Imperatrix capitur, & cum maxima diligentia cuſtodita, in captivitate detinetur tempore aliquanto. Flebili ergo principio ad obtinendam Apuliam Imperator dehoneſtatus, ſed meliori poſtmodum fortuna uſus, ad ciſalpina regreditur, facta prius Apoſtolico de captivitate conjugis querimonia. Apoſtolicus autem commotus præſumptores hujus rei, terra eorum ſub interdicto poſita anathemate conſtrinxit, Imperatricemque captivitate relaxari coegit, quam poſtmodum ad ciſalpina revertentem, Imperator recepit, die ultionis in corde ejus cum nimia indignitate ſtatuta. Reverſus igitur ad ciſalpina Henricus Imperator, Cunrado fratri ſuo Ducatum Sueviæ conceſſit. Hic Cunradus fortis agreſtisque naturæ homo, ſed liberalis admodum animi erat, ideoque magna appetens, illicitaque ſemper faciens, vicinis & remotis terrori fuit.

Tancredus Siculus Henrico Cæſ. regnum iure prohibet.

Imperatrix capitur.

Cunradus Dux Sueviæ

CAP. XXXVIII.

HAC tempeſtate Rex Anglorum Richardus de expeditione tranſmarina rediens, per Ungariam in fines Ducis Leopaldi, paucis comitatus, devenit: memorque injuriarum eidem Duci apud Accaron à ſe exhibitarum, ipſum nimis metuentem, dimiſſo regali obſequio, privato habitu furtim celeriterque tranſire cupiens, in quoddam diverſorium apud Viennam civitatem neceſſitate prandij divertit, ſocijs præter paucos à ſe dimiſſis. Itaque ſervili opere ne agnoſceretur in coctione pulmentorum per ſe dans operam, altile ligno affixum propria manu vertens aſſabat, annulum egregium digito oblitus. Quidam igitur de familia Ducis, qui cum Duce apud Accaronitas viſum Regem notum habebat, de civitate fortuitò egreſſus, tabernam regali coquo inſignem intravit, & ex conſideratione annuli ipſum reſpiciens & recognoſcens, agnitum diſſimulavit: concitoque curſu in civitatem reverſus, Ducem, qui tum fortè aderat, de præſentia Regis certificans, admodum exhilaravit. Igitur ſine mora aſcenſis equis cum frequentia militum Dux accurrens, Regem frixam carnem manu tenentem captivavit: irriſumque tali opere in civitatem duxit, eumque arctiſſimæ cuſtodiæ mancipavit, digna recompenſatione reddens ei quod meruit. Attamen multi pro hoc facto Duci detrahentes, ac pro ſacrilegio in peregrinum ſepulchri Dominici commiſſum computantes deteſtantesque improbabant: licet hæc improbatio captivo Regi parum profuiſſet.

Anglus à Duce Auſtriæ capitur.

Imperator itaque captum Anglorum Regem audiens, miſſis ad Ducem nuntijs, Regem ſibi præſentari juſſit, præſentatumque Wormatiam aſportari, vinctum ferroque onuſtum præcepit, dans ſibi inducijs deliberandæ redemptionis: ad quem multi ſuæ terræ majores viſendi gratia venerunt, & diverſas rerum ſpecies Domino ſuo obtulerunt. Itaque pro captivatione peregrini Regis Leopaldus Dux à ſummo Pontifice excommunicatus, ne ſimili auſu peregrini ſancti Sepulchri à quoquam impetiti à ſubventione tranſmarinæ Eccleſiæ deterrerentur. Tandem datis in redemptionem ſuam Imperatori multis millibus centenariorum auri & argenti, nec non & Duci Leopaldo

Rex Angliæ auro perſoluto evadit

auro & argento pro libito collato, eiſque pace & reconciliatione ſacramento ab eo firmata, captivitate exuitur, ſicque multatus rediit in terram ſuam. Certum autem pretii pondus quod contuli explicare diſtuli, ne cuiquam incredibile viſum falſitatis argueret. Hoc autem ſciendum, quod Eccleſiaſtici theſauri per omnes Angliæ Eccleſias collecti, hujus cenſus pars maxima conſtabat calicibus, crucibus, aliisque diverſis ſpeciebus conflatis.

Imperator itaque tanto pretio donativa liberaliter erogans, exercitum egregiè ſtipendiatum, præfectis ſibi Ducibus Marquardo dapifero de Annewil, & Bertoldo de Cunisberch miſit in Apuliam, quorum induſtria multa caſtella civitatesque in deditionem accepit: ibique Bertoldus jactu baliſtæ percuſſus interiit. Tancredo interim mortuo, Optimates terræ ipſius contra Imperatorem unanimiter conſpiraverunt, ſubdique dedignantes, omnes advenas Teutonicos de civitatibus ſuis expulſos ejecerunt.

CAP. XXXIX.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.XCIII. multis de ciſmarinis regionibus cruce peregrinationis accepta, ad auxilium tranſmarinæ Eccleſiæ accenduntur.

Henr. VI. ſecunda expeditio in Italiâ.

Eodem anno Henricus Imperator contracto exercitu ſecunda vice Alpes tranſcendit, tranſitaque Italia & Tuſcia in Campaniam arma convertit. In quo Itinere Richardum de Scerre Comitem ditiſſimum, à Theobaldo de Reggatart captumque ſibique præſentatum, apud Capuam patibulo ſuſpendit, capite deorſum verſo: digna indignatione pro capta Imperatrice in eum effrenatus. Deinde omnes civitates Campaniæ, Apuliæque aut expugnatas deſtruxit, aut in deditionem accepit: inter quas præcipuè Salernum, Baletum, Barram, multasque alias civitates fortiſſimas nimia inflammatus ira, pervaſa inæſtimabili præda ſubvertit: nec fuit civitas aut munitio, quæ ejus impetum ſuſtinere valeret: militia peregrinorum, quæ in procinctu tranſmarinæ expeditionis conſtituta cum eo tranſalpinaverat quæque interim confluebat, opem ei ſummo niſu conferente. Itaque tota Apulia cum Campania in Provinciam redacta, in Calabriam & Siciliam copias tranſpoſuit, profligataque regione, Henricum Marſcaldum de Kallindin cum inſtructo ad bellum exercitu, verſus civitatem Catinenſium duxit, ubi omnes ipſius terræ Optimates cum innumerabili exercitu ordinata acie offendit: eisque incunctanter congreſſus, & victoriam multitudine occiſa adeptus, fugientes inſequutus, civitatem cum eis irrupit: captoque Epiſcopo, qui præcipuè rebellaverat cum multis nobilibus, civitatem igne ſuccendit, nec Eccleſiis parcens. Eccleſiam S. Agathæ cum multitudine utriuſque ſexus & ætatis, quæ in eam confugerat, miſerabiliter incendio conſumpſit: ſicque ad Imperatorem, nobiles in triumpho trahens captivos, rediit. Optimates igitur ultima deſperatione adacti, dolo occidendum Cæſarem deliberaverunt. Et ut hoc conſequi valerent, ſe & omnia ſua poteſtati ejus contradiderunt. Quibus in fidem ſuſceptis, familiariterque habitis, dolum & inſidias eorum vincere ſtatuit: quamvis tamen perfidiam perfidia vindicare dedecus ſit. Denique ſe detectos minimè putantes, ab Imperatore citati convenerunt ad eum: quos omnes captos, in vincula conjecit, & exquiſitis ſuppliciis affectos, miſerabiliter enecavit. Nam Margaritam archipiratam potentiſſimum illius terræ Baronem, cum quodam Comite Richardo literis apprimè erudito, oculis privavit, & quendam læſæ majeſtatis convictum, pelle exutum decoriavit: quendam verò regno aſpirantem, coronari, coronamque per tempora clavis ferreis transfigi præcepit: quoſdam ſtipiti alligatos, pyraque circundatos exurens, crudeliter extinxit: quoſdam vecte perforatos, ventre tenus humo agglutinavit: ac per hoc omnibus in circuitu nationibus, non ſolùm in ciſmarinis, ſed etiam in tranſmarinis partibus ſeveritatem ejus metuentibus, maximum terrorem incuſſit.

Henr. Cæſar regnum Siciliæ occupat.

Cæſar ſolli-citos in regno Siciliæ ſuppliciis afficit.

CAP. XL.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.XCIV. Imperator contra Palernum civitatem in ultimis finibus Siciliæ ſitam, quæ caput Siciliæ Archiſoliumque, nec non ærarium

rum theſaurorum Regum ejuſdem terræ hactenus extitit, aciem direxit, caſtriſque ante faciem locatis, eam expugnare diſpoluit, hortumque regalem ampliſſimum undique circundatum, omnique beſtiarum genere delectabiliter refertum, irrumpi juſſit, feris in uſum exercitus multivarie conſumptis. Itaque cives animoſitatem Cæſaris nimium metuentes, ſine omni mora dedititi dextras petunt, conditioneſque pacis, ſe ſua que omnia off[illegible], ſuppliciter quærunt. Quibus conſentiens, civitate tradita eos recepit in gratiam ſignis imperialibus moribus undique inſignitis: ſtatutaque die proceſſionis, quo [illegible]ibus Imperator imperiali faſtu ſuſciperetur, exercitum omni affluentia de[illegible]tiarum reſolutum, gaziſque ſpoliorum egregie ditatum, ſecurum reddidit. paleſtraque milita[illegible] exercitij [illegible]ratia, omnique ſpectaculorum magnificentia interim exhilaravit. Tandem ſumma induſtria civium, cum maximis ſumptibus triumphali pompa præparata, tota coronatur civitas tapetibus ſericiſque diverſi generis & pretij, compita illuſtrantibus, thure, myrrha, alijſque ſpeciebus odoriferis, intus & extra civitatem redolentibus plateis: amoroque à civitate procul Imperatore cum exercitu, cives per turmas ſuas ſecundum modum dignitatum, conditionum, ætatiſque differentia, egreſſi, nobiles in ſua cohorte, ſeniores ætateque provecti in ſuo ordine, & his minoribus robuſtiores, exin juventus cum imberbi adoleſcentia imbecillique pueritia, omni phaleramento equeſtri veſtiumque varietate adornati, ordine ſtationario in obviam procedebant: ſingulis quibuſdam pro ſuo modo vel arte cum omnibus Muſicæ diſciplinæ inſtrumentis plauſum exhibentibus. Imperator autem non minore induſtria compoſito exercitu militari diſciplina, omnique præſumptione Teutonica prorſus interdicta, contemptoribus mutilationem manuum interminatus, omni armorum ſplendore rutilantem militiam exhibuit, binis longo tractu civitatem verſus pedetentim incedentibus. Ipſe autem cum Principibus imperiali gloria & ornatu ſubſequutus, civitatem ingreditur, cunctis laudes affatim acclamantibus, vulgoque quod plateas circumſtabat, viſo Auguſto juxta morem illius terræ prono vultu in terra coram eo corruente: ſicque in regiam receptus, quieti dedit operam. Itaque multis muneribus à civibus eſt honoratus, ſcilicet præſtantiſſimis ſellis aureis, frenis phaleratis, ac diverſis ex auro, argento, ſerico ſpeciebus, quæ omnia exercitui liberaliter largiens, primò Principibus regalia dona contulit: dein militibus pro meritis extans munificus: eos omnimodis ad obſequium ſuum illexit. Inæſtimabili igitur pecunia in theſauris regijs auri argentique reperta, ærarium publicum Triuels conſertiſſimum reddidit, aliaque imperialia triclinia ex his admodum ditavit. Nam divitias Apuliæ, Calabriæ & Siciliæ, quæ feraciſſimæ metallorum ſunt, patriæ invehens, lapidum pretioſorum ac diverſarum gemmarum gloriam cum infinitis theſauris congeſſit: uxoremque Tancredi cum filia, nec non filium ipſius cum ſua ſponſa filia ſcilicet Conſtantinopolitani Imperatoris captivos nobiliſſimos trahens, mirificè triumphavit.

Henricus Cæſar Panormi ſuſcipitur.

Tancredi uxor & filius à Cæſare capiuntur.

Igitur tali modo confecto bello Samnico, Apulienſique cum Calabrico, redactaque in Provinciam tota Sicilia cum Sardinia: Henricus Imperator bellicoſiſſimus exercitum peregrinorum, multis muneribus illuſtratum, à ſe dimiſit, & cum ipſis è ſuo latere publici ærarij ſtipendiarios quingentos milites in adjutorium tranſmarinæ Eccleſiæ direxit. Qui à Siponte & Brunduſio mare Tyrenum tranſvecti, Accaron applicuerunt, & à Chriſtianis cum gaudio ſuſcepti ſunt: quorum auxilio multa caſtella Chriſtiani recipientes, paganos pacem petere coegerunt, multis utrinque congreſſionibus prius habitis, Chriſtianis ſemper victoribus. Itaque pace conſtituta, pagani ſumma induſtria civitates & caſtella, quæ obtinuerant, muniverunt, & præcipuè Hieruſalem duplici muro, antemurali oppoſito, ac foſſatis profundiſſimis cingentes, inexpugnabilem reddiderunt, dato Chriſtianis ſecuriſſimo conductu viſendi ſepulcbrum Dominicum quæſtus gratia: quod Dominus Apoſtolicus, ne pagani oblationibus Chriſtianorum abuterentur, omnimodis interdixit, tranſgreſſoreſque anathematis vinculo innodaverunt.

Pax Chriſtianorum cum Sarracenis.

His temporibus Petrus cantur Pariſienſis, & Alanus & Præpoſitinus magiſtri claruerunt. Horum prior librum diſtinctionum, librum Pſalmorum, Evangeliumque unum ex quatuor, per continuas gloſſas ſubtiliter compilavit, & præter hæc alia multa. Alter vero multa conſcribens expoſuit: inter alios librum qui intitulatur Anticlaudianus, & regulas cœleſtis vitæ, & contra hæreticos, & librum de vitijs & virtutibus, & de arte prædicandi, librumque ſuorum, & multa alia ſana & Catholica conſcripſit. Tertius nihilominus ſummam ſententiarum cum multis alijs conſcripſit. Ijſdem temporibus [illegible]bertus Mediolanenſis librum, qui ſic intitulatur, *Frumenta cœleſtis meſſis* & ita inc[illegible]: *Colligite frumenta ne pereant*, quantitate & ſubtilitate inſignem, ſcripſit.

t 2 CAP.

CAP. XLI.

Tancredi F. in caſtro Emps carceri mancipatur.

ANNO Dominicæ incarnationis, M. C XCV. Henricus Imperator apud Tarentum conſtitutus, navibusque omnium neceſſarium rerum affluentia onuſtis, per mare Chriſtianorum exercitui tranſmiſſis, repatrare diſpoſuit: nobileſque captivos triumpho reſervans, in Germaniam præmiſit: locis opportunis exiliatos conſervari præcipiens. Nam filium Tancredi Regis adhuc puerum in Rhetiam Curienſem perductum, oculis privari, & in caſtro Amiſo, perpetuæ captivitati addictum, cuſtodiri præcepit. Qui ubi ad virilem ætatem pervenit, de tranſitoriis deſperans, bonis operibus (ut fertur) æterna quæſivit, cœleſtibus inhiando, quòd terrenis non potuit. Nam de activa tranſlatus coactè, contemplativæ ſtuduit, utinam meritoriè. Sponſam verò ipſius, filiam Conſtantinopolis Imperatoris, Imperator Philippo fratri ſuo deſponſavit: Reginamque Apuliæ, uxorem Tancredi, Sibiliam nomine, filiamque ejus apud monaſterium Virginum, Hohinburch dictom, in Alſatia cuſtodiæ mancipavit.

Uxor & filia in cœnobio Hohenburg.

Margaritam verò Archipiratam & Richardum Comitem Imperatricis conſanguineum, luminibus (ut dictum eſt) privatos, æternis vinculis apud Triuels deputavit: ſicque victorioſiſſimus terra marique potens Auguſtus in Germaniam rediens, repatriavit.

Welfo Dux ſenior & Leopoldus Auſtrius moriuntur.

Welf Dux obijt. Leopaldus etiam Dux Orientalis, nato apoſtemate in crure, ipſoque crure propter intolerabilem dolorem præciſo, ingraveſcente dolore, vitam cum dolore terminavit. Eodem tempore Richardus Rex Anglorum in obſidione cujuſdam caſtri ſagitta occiditur: ſuccedente ei in regno fratre ejus Johanne.

CAP. XLII.

Tertia Germanorum in Syriam expeditio.

IISDEM diebus tertia expeditio tranſmarina mota, multos noſtrorum partium Principes ad Hieroſolymitanum iter cum multis alijs accendit. Inter quos primatum habebant venerabilis Maguntinenſis Archiepiſcopus Cunradus, nec non & Cooradus Cancellarius, Epiſcopus Herbipolenſis illuſtris. Huic expeditioni interfuerunt Fridericus Dux Orientalis, filius Leopaldi, pro patris animæ remedio ſuam poſiturus eadem via in mortem, ſed temporalem ut ſperandum eſt, animam: ſuccedente ſibi in Ducatu Leopaldo fratre ſuo: nec non Henricus Palatinus Rheni, filius Henrici Ducis Saxoniæ, ſororius Regis Angliæ, frater Ottonis Imperatoris, cum Duce Brabantiæ de Louin, multiſque alijs præclaris Baronibus, cum expedita militia crucem ſuam tollentes, Chriſtumque ſequi cupientes, ad auxilium tranſmarinæ Eccleſiæ transfretaverunt, ibique adhuc de priori expeditione multos invenerunt. Quibus conjuncti, à paganis quotidie igne ferroque inſtantes, plurimam pervaſæ terræ partem receperunt, caſtrumque Torolts natura & arte muniuiſſimum obſederunt: quod & cepiſſent, ſi non auri ſacra fames in mente quorundam Chriſto præponderans, Id impediviſſet. Nam ſicut fertur, quidam de militibus templi à paganis corrupti pecunia, animum Cunradi Cancellarij, qui in hac ipſa obſidione præcipuè clarebat, cum quibuſdam alijs, inflexerunt, eiſque auri maximo pondere collato, obſidionem ſolvere perſuaſerunt: ſicque vendito Chriſto, tradito paganis per caſtellom, ſicut olim Judæis, receſſerunt: nec tamen de pretio taliter acquiſito aliquod emolumentum, ſicut nec Judas de triginta argenteis, conſequuti ſunt. Siquidem pretio corrupti, corruptum à paganis aurum metallo ſophiſtico, auro in ſuperficie colorato, receperunt. ſicque in opprobrium ſempiternum cum nota infamiæ meritò conſequuti ſunt. Id ſanè caſtellum, ſi captum Chriſtianorum poteſtati ceſſiſſet, vim paganorum in ea regione admodum contriviſſet.

Conradi Herbipol. Epiſcopi cædes.

Sed ſtatim eodem Cunrado Cancellario repatriante, emenſo mari ad Wirzburc ſedem ſuam redijt: ibique poſtmodum contra regnum conſpirans, & montem ſanctæ Mariæ in ipſa Urbe pro caſtello muniens, publicè rebellavit, rebus Eccleſiæ multivariè dilapidatis, à quibuſdam ipſius Eccleſiæ miniſterialibus, quos in

guerra

guerra cum ipſis habita admodum injuriaverat, in ipſa civitate occiditur. Dicitur ta[illegible]eo, quod in corpore ipſius quædam caſtigationis indicia inventa ſint, quibus diſtrictæ co[illegible]nis ipſi pœnitentia ſit oſtenſa.

Sed u[illegible]ſſa redeamus, exercitus peregrinorum apud Accaron conſtitutus, converſatione [illegible]emplariorum, Hoſpitalariorum reliquorumque terræ Baronum ſcandalizatus, taleque [illegible]ommercium & quandam quodammodo ſecretam familiaritatem eorum cum pagan[illegible] deteſtans, ſed ab eorum auctoritate Ducatuque alienavit, auctoritate propria Reg[illegible]cœpit, & multis tam publicis quàm privatis congreſſionibus cum paganis habitis, victor[illegible]m ſæpius conſequutus, actibus præclaris admodum enituit. Videntes itaque conp[illegible]tæ militiam peregrinorum alacriter incedere, eisque pro voto cuncta ſuccede[illegible], ſicut ab his qui eidem expeditioni interfuerunt, audivimus: plus eorum duſtriam quàm paganorum in malitiam metuentes, inſidias parant, peregrinosque omnes dolo occide[illegible]os conſpiratione cum paganis habita, deliberant, Henrico Rege eorum in idipſum conſentiente. Verebantur enim, ne ſi peregrini paganis prævalerent, eos patria pulſos arcerent, eamque vi obtinentes poſſiderent. Hacque de cauſa mortem vel captivitat[illegible]orum machinati ſunt. Nam quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti quæ tempore tantis exercitibus parentes, regionem maritimam quæ fertiliſſima eſt, propter rerum ubertate[illegible]ntantum obtinere delectantur, Jeruſalem ſepulchrumque Domini parvi pendentes i[illegible]eoque tantorum proficientibus, J[illegible]ruſalem conculcatur à gentibus. Igitur Henricus Re[illegible] cum ſui[illegible] fautoribus in feneſtra altiſſimæ turris apud Accaron reſidens, ut fertur, & qu[illegible]uxil[illegible]o paganorum peregrinos morti exponeret, capiens conſilium divinum[illegible]in quod horrendum eſt incidere, expertus eſt, ac de feneſtra cui ioſidebat[illegible], nutu Dei forinſecus corruens, quaſſatoque membratim corpore, ſpiritum exhalavit: ſicque pravorum diſſipato conſilio, res ut propoſuerant caruit effectu.

Chriſtianorum æmulatio pernicioſa.

CAP. XLIII.

HIS diebus Henricus Imperator, Friderico filio ſuo infante adhuc, Rege poſt ſe deſignato, contracto exercitu tertia vice Italiam intravit, ac Pyrenæum tranſiens, cunctaque in Tuſcia & in Campania pro libito diſponens, in Apuliam & Calabriam divertit, ibique potenter reſidens, ad obtinendam Græciam Imperiumque Conſtantinopolitanum intendit animum. Nam bello inteſtino fraternaque diſcordia pro regno exhauſtam Græciam conſiderans: quo id modo fieret ſagaci mente tractabat. Inter hæc Imperator Græcorum, miſſis ad eum legatis auxilium ipſius contra fratrem ſuum quæſivit. Qui habita deliberatione, omnes ad id voluntarios auroque Græcorum ſollicitatos milites illuc direxit: ſalutem ipſorum in hoc negotio fortunæ committens. Itaque multi ſpe lucri eandem militiam aggreſſi, in Græciam tranſvecti ſunt, illucque auxilio intenti, ubi ſe ſperabant liberaliùs appretiari. Interea Græcorum Imperator à fratre captus luminibus privatur, & arcta cuſtodia ſervatur: ipſeque Imperium cum Urbe Conſtantinopolitana nactus, militiam Teutonicorum ad ſe vocatam, in gratiam Cæſaris liberaliter habuit, ipſorumque adjutorio proſperatus, regnum Græcorum obtinuit, filio excæcati eum pro poſſ[illegible] impugnante. Hujus cæci Regis filiam, filio Tancredi, ut ſupra retulimus, deſponſatam, Imperator Henricus apud Palermum repertam, Philippo fratri ſuo deſponſaverat: hacque de cauſa idem cæcus Imperator deſperatis rebus ipſum Philippum cum filia hæredem regni, à fratre ablati, adoptaverat, & ut hoc conſequeretur, opem Auguſti aſſiduè ſperabat.

Henr. VI. tertia in Italiã expeditio.

Græcus Imp. à Latinis auxilium contra fratrem petit.

His Conſtantinopoli ita geſtis, Henricus Imperator in Sicilia manens, Imperij negotia in eiſdem regionibus pro velle ſuo diſpoſuit, judices regionibus jura civitatibus, leges poteſtatum dignitatibus conſtituens: inſuper Inſulas maris vectigales faciens, Imperium admodum dilatavit: exercitu ejus cum inſtructis navibus & munitis galinis maritima percurrente.

CAP. XLIV.

Philippus Dux Alemannos.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.XCVI. Henricus Imperator, mortuo fratre Cunrado, Philippo fratri ſuo qui in Sicilia interim cum eo manebat, data ſibi ſponſa ſua, filia Conſtantinopolitani Imperatoris, ducatum Alemanniæ conceſſit, ipſumque cum eadem ſponſa ſua in Germaniam deſtinavit. Qui in Alemanniam perveniens, apud Auguſtam urbem in Pentecoſte armis cinctus, nuptias magnifice celebravit in loco qui Gunzinlech, à quibuſdam concio regum, dicitur: ac poſtea aſſumptis militibus, alpes tranſcendens, in Siciliam ad Imperatorem rediit, citatus ab eo, negotijs ſuis per omnem Ducatum Diethelmo Conſtantienſi Epiſcopo commendatis.

CAP. XLV.

Hen. VI. Imperator obiit.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.XCVII. Henricus Imperator, hoſtibus Imperij circumquaque ſubactis, terra marique potens, in ultimis Siciliæ finibus conſtitutus, immatura morte præventus eſt. Cujus mors genti Teutonicorum omnibusque Germaniæ populis lamentabilis ſit in æternum: quòd aliarum terrarum divitiis eos clarus reddidit terroremque eorum omnibus in circuitu nationibus per virtutem bellicam incuſſit, eosque præſtantiores alijs gentibus nimium oſtendit futuros, ni morte præventus foret: cujus virtute & induſtria decus imperij in antiquæ dignitatis ſtatum reſtoruiſſet. Itaque apud Meſſanam civitatem Siciliæ defunctus, ibidem cum maximo totius exercitus lamento culture regio ſepelitur, filium ætatis annorum quatuor relinquens.

Philip. Cæſaris frater cũ periculo Italiam evadit.

Poſt cujus mortem Philippus Dux Suevìæ maximo periculo inſidias illorum Provincialium declinans, vix repatriavit. Nam (ut prælibatum eſt) ab Imperatore prius citatus erat hac de cauſa, ut filium ipſius ex Apulia perduceret in Germaniam, ubi a Principibus in Regem electus a Colonienſi Epiſcopo inungeretur, ut moris eſt. Imperator enim in Italiam migrans, eundem filium ſuum cum conſenſu Principum cunctorum, præter Colonienſis Epiſcopi, Regem poſt ſe deſignaverat: qui tamen poſtea reſipiſcens, puerum in Regem collaudavit. Hoc itaq; negotio Philippus Dux in Italiam profectus, cùm veniſſet Romam, mortuum Imperatorem percepit: ſtatimque regrediens, in Tuſcia & in Italia inſidijs diverſorum periclitatus, vix evaſit: ſicque negotium hoc inefficax permanſit, puero in Sicilia cum matre remanente.

Iiſdem temporibus compatriotæ earundem regionum, ſcilicet Apuliæ, Calabriæ, Siciliæ, memores injuriarum, quas ab Imperatore Henrico ſuſtinuerant, in gentem Teutonicam maxima ſunt invidia efferati, acceptam injuriam pro poſſe in eos vindicantes eaque de cauſa multos peregrinos gentis Teutonicæ de tranſmarina expeditione remeantes per terram illam, mortuum Imperatorem neſcientes, multis modis injuriabant: nullusque ſine injuria illæſus tranſire poterat, abſque armis & ſine comitatu multitudinis: multisque diebus hæc duravit invidia.

CAP. XLVI.

ANNO Dominicæ incarnationis M.C.XCVIII. Celeſtino Papa decedente, Innocentius tertius ſubſtituitur.

Philip. Dux in Imperatorem eligitur.

Igitur mortuo Henrico Imperatore, Philippus Dux Suevìæ frater ipſius, regreſſus in Alemanniam de partibus Tuſciæ, ſatagebat omnimodis, ut Principes electionem quam circa filium Imperatoris fecerant, ratam haberent. Orientales itaque Principes, videlicet Dux Bavariæ & Bernhardus Saxoniæ, cum cæteris Baronibus, & Epiſcopi Magdeburgenſis, & Salzburgenſis, cum cæteris Epiſcopis Orientalibus diem colloquij in partibus Turingiæ apud villam Arnſpere præfixerunt. Quo veniente Philippo Duce cum cæteris quos ſupra diximus habito conſilio, ipſum in defenſorem Imperij eligere decreverunt, quoadusque nepos ſuus, Imperatoris filius, dudum tam ab ipſo quàm à cæteris Principibus electus, in Alemanniam deveniret. Soluto ergo colloquio, ad oppidum Mulnhuſen venientes, promiſſa ſibi ſubjectione digreſſi ſunt.

Archi-

Archiepiſcop[illegible] Colonienſis & Treverenſis & quidam Epiſcopi, & Henricus [illegible]s Rheni, cum [illegible] Baronibus illarum regionum aggregati, electionem fil[illegible] Imperatoris caſſantes, vocaverunt Duce[m] Bertoldum de Zaringein, ipſum in Regem [e]ligere volentes. [illegible] ddi[illegible] ncond[illegible] am Coloniam veniſſet, diſſuaſus a Conſiliariis, ire electioni con[illegible]t, propter contradictionem Principum Orientalium, & electionem fil[illegible] jam [illegible]m, promiſit ſe de his deliberaturum. Re[gr]eſſus igitur ab eis, da[illegible]bus die conſtituto reverſurum ſe promittens. Quo non reverſo, retentis obſidibus, pecuniam quam ſub conditione promiſerat, obſides dare [illegible]erunt: mittentesque C[illegible]m Linchonem de Lin[illegible] vocaverunt Ottonem Henrici quondam Du[c]is B[a]variæ & [illegible]or[illegible] filium, quem venientem Regem creaverunt, faveotibus quibus[illegible] illarum pa[illegible] tibus. Sic ergo diviſis contra ſe regni Principibus, regn[illegible] pium contigit plurimum deſolari. Principes etenim, qui electionibus Regum non interfuerant, poſtmodum ſe vic[i]ſſim ad alterum eorum conferebant. Lupol[d]us videlicet Dux Orientalis & Rex Bohemiæ, nec non etiam Landgravius de Duringi[a], & Bertoldus de Zaringi[a] ad Philippum: Dux Brabantiæ ad Ottonem & quidam alij.

Bertoldus Zaringenſis oblatum imperiale electionem reſpuit.

Otto Saxo à quibuſdam Rex eligitur.

Itaque uterque Regum pro principatu ſuo agens, bellum hoc civile penè per XII. annos pertinaci[ter] pr[æ]eliarunt. Nam Philippus regalia tradente ſibi Imp. fratre ſuo tene[ns], [illegible]esque theſauros ipſius, poſſeſſionesque prædiorum, aliorumque fratrum ſuorum di[illegible]um videlicet Principum, ipſorum hæres, ſolus obtinens, Principes Ottoni faventes, quo[illegible] quoſdam prom[i]ſſis & donis, in ſui partem transduxit, & innumeras expeditiones ſæpiſſime contra Ottonem promovit, [c]ivitates caſtell[a]que per diverſa loca [illegible], rebellantes undique ad deditionem coegit. Otto verò auxi[lio] [illegible]tus Henrici [illegible] fratris ſui, & Colonienſium, impetus Philippi conſtanter ſuſtinuit, archi[illegible]od Aquiſgrani eſt adeptus, à Colonienſi Epiſcopo cooperante Treverenſi, qui ad [illegible] ſpecialiter privilegiati ſunt, in Regem unctus, gloriabatur, ſe etiamſi non regalia jura tamen & loca regalia retinere.

Bellum civile in Germania.

Otto in Regem Rom. ungitur.

CAP. XLVII.

HIS temporibus, ut veraci relatione comperivimus, Sacerdos quidam ſanctæ converſationis, nomine Volco, in Francia, in Pariſienſi diœceſi, cujusdam [illegible]leſiæ parochianus, verbo prædicationis per omnes Franciæ partes inſtans, gratia miraculorum mirificè claruit: ac præcipuè in Pariſienſi civitate vitia Deo odibilia & maximè avaritiam ejusque accidens uſuram, Sodomiticumque ſcelus, reprehendit: & nunc minis, nunc blanditiis, nunc increpationibus, omnes verbum audientes ad pœnitentiam invitavit: atque (ſicut percepimus ab his qui interfuerunt) laborantibus variis languorib, per impoſitionem manus contulit ſanitatem, reddens cæcis viſum, ſurdis auditum, claudis greſſum, mutis loquelam. Hæcque ſic evidenter & confidenter egit, ut in digito Dei hæc eum operari non dubitaretur. Ergo tam præclara tamque multa miracula per eum Deus oſtendit, ut antiquis ſanctis omnimodis poſſet in hoc dono Dei æquiparari. Non ergo temerè opus prædicationis aſſumpſit, ſed auctoritate Domini Papæ Epiſcoporumque præcepto ad hoc acceſſit; aſſerens, quod beata virgo Maria ſibi appar[e]ns, ad hoc e[ju]s officium informaverit, & ut pœnitentiam populo prædicaret, admonens, datam ſibi a De[o] gratiam ſanitatum inſinuavit. Igitur pauca de pluribus (ſicut Bertoldus de Oſinberc Henric[o] [C]uſtodi Argentinenſis Eccleſiæ de Veringin, poſtea ejusdem Eccleſiæ Ep[i]ſcopo, tranſcripſit, qui bis interfuit) in medium producentes, declarabimus: ad oſtendendum, cum quali confidentia ea operatus eſt. Allatis denique ad eum mutis, ſicut idem Bertoldus oculi[s] ſuis vidit, ora eis aperiens inſufflavit, eisque ut loque[re]ntur imperavit. Qui ſi aliquamdiu morarentur, eos in maxilla cedendo, quaſi per vim Spiritus Sancti Verbum ab eis violenter extorſit, ſtatimque loquentes reddidit. Contigit quoq; cum quadam die cauſſa quadam ad Regem Franciæ pergere: cui occurrentes milites, quendam adoleſcentem cognatum ſuum debilem & contractum obtulerunt, & ut ei manum imponeret, ſup[p]liciter petierunt. Quos ille de pompali admodum ſuperfluitate acriter reprehe[ndens], contracto, ut equo quo ſedebat deſcenderet, imperavit. Itaque puer omnino debilis, cum ſe movere non poterat: iteratò Sacerdos ei dixit: In oomioe Do. Jeſu Chriſti

Miraculoſa vita Volconis Sacerdotis Galli.

Bertoldi Baronis de Veſinberg epiſtola.

t 4 præcipio

præcipio tibi ut deſcendas. Cùm nec ad hanc vocem æger poſſet deſcendere: Dominus Volco (nam & ipſe equo ſedebat) equum ad eum urgens, quaſi eum percuſſurus baculum quem manu geſtabat elevavit: ægroque per hoc ſtuporem incutiens, eumque præ timore de equo corruentem elevans, ſanum continuò reddidit, eumque per aliquod campi ſpatium coram ſe gaudentem currere fecit. Inter cætera virtutum ejus inſignia, fœneratorem quendam ditiſſimum videns in ſpiritu ad vitam eſſe prædeſtinatum, occaſione prandendi cum eo ad ſalutem ejus ſumpta, domum ejus ingreſſus eſt. Ad quem vir Dei: Quid, inquit, pranſuri ſumus hodie? Cui dives: Non eſt neceſſe Domine nos hoc inquirere: quòd quicquid civitas optimum habere poterit in cibis, nobis hodie non deerit. Quare vir Dei clericis qui ſecum venerant aſſumptis, coquinam ejus intravit, & coquo ut ſingula fercula ſe præſente exponeret, juſſit. Quod dum faceret (mirum dictu) pro variis & pretioſis quæ impoſuerat, aut ranas de ſingulis aut ſerpentes expoſuit. Quo viſo, omnes qui aderant in ſtuporem converſi ſunt, & præcipuè dives ille ſe peccatorem agnoſcens, pedibus ejus provolvitur: ſe peccatorem, ſe criminoſum proclamans, & ut ſibi viam vitæ per indictam pœnitentiam oſtendat, ſummoperè precatur. Ad quæ Sacerdos: Immundus es tu, & omnia quæ habes. Et niſi omnia quæ ex uſuris vel quolibet modo injuſtè acquiſiviſti, reddideris, ac deinde omnibus juſtè acquiſitis in pauperes erogatis, per eleemoſynam peccata tua redemeris, indulgentiam non mereberis. Cui dives obediens, ac ſeptimanas nihil agens, hæc devotus implevit. Dehinc ad virum Dei reverſus, nihil ſibi remanſiſſe indicavit. Quidam autem ex amicis ejus aſtans, ſe adhuc in vaſe XX. maltra tritici de rebus ejus reſervaſſe indicavit, quæ dives alia expendens oblitus erat. Sacerdos igitur aſſumpto divite, turba clericorum amicorumque ejus & multorum aliorum comitante, ad vas acceſſit, ipſumque aperiens, bufonibus, ſerpentibusque plenum reperit. Sacerdos autem ad divitem verſus: Si vis, ait, perfectus eſſe, & certus de divina miſericordia & venia, vas iſtud ingredere nudus, & ego tibi vitam æternam promitto. Cui ille magna fide obediens, coram omnibus in remiſſionem peccatorum ſuorum nudus intravit: clauſoque vaſe ac ſignato ſuper eum, Sacerdos omnes usque in craſtinum abeſſe præcepit. Itaque ſequenti die, cum eis qui hoc viderant & cum multis aliis ad locum venit, & aperto vaſe, nihil præter humana oſſa, ſuper nivem candida, invenit. Quæ in medium proferens, ſancta & veneranda eſſe proteſtatus eſt, & cum gaudio & admiratione omnium in loco honeſto repoſuit. Meretricum autem ſectam, quæ infami commercio vitam ſuam probroſè proſtituerant, omnimodis in ea regione depoſuit, easque verbo prædicationis converſas, plures truncatis crinibus, habitu religionis induit, profeſſione perpetuæ caſtitatis. Alias autem quæ continere non præſumebant, caſum ex fragilitate timentes, data eis in dotem non modica pecunia, legitimo connubio reformavit. Ad quod efficiendum Pariſienſes ſcholares ducentas quinquaginta libras erogaverunt argenti, Burgenſes quoq; mille & amplius.

Hujus Sacerdotis converſatio non multum ſimulata religione fuit. Veſte enim pro conſuetudine ipſius terræ habens, barbam frequenter radebat, caput decenti pileo cooperiens. Vadens ad prædicandum equo utebatur: & in quamcunque domum receptus eſt, modo juſti prædicatoris comedit & bibit quæ ſibi apponebantur. Magiſtrum etiam Petrum, virum apprimè eruditum, ad officium prædicationis aſſumpſit, eiq; gratiam curationum à Domino impetravit: reliquos Magiſtros, ut compendioſas, & dulces, & utiles in timore Domini diſcipulis facerent lectiones, adhortans. Dialecticos enim inutilia abjicere, utilia in hac arte monuit reſervare. Decretiſtas quoque de multis inutilibus & lectionem gravantibus concordantiis reprehendit. Theologos autem de longis continuationibus & ſophiſticis diſputationibus redarguit: reliquarumque artium Magiſtros ſimili modo increpans, eos de multis inutilibus correxit, atque ad neceſſaria tractanda & docenda informavit. Hic Sacerdos quid egerit his peractis, vel quo fine defecerit, ignoratur à ſapientioribus, quia de ejus tranſitu nihil memoria dignum, ex hoc admodum ſcandaliſatis. Sed hoc fruſtra, cum poſſit multipliciter honeſtè defendi.

C A P. XLVIII.

IG[illegible] Inn[illegible] Papa Philippo jam antea offenſus, eò quòd in Tuſcia exiſtens quoddã patrimonium [illegible] Petri invaſerat, ipſum in Regem eligere non conſenſit, ſed Ottoni favens, ipſum in defenſorem Romanæ Eccleſiæ collaudavit. Veruntamen procedente tempore videns vires Ottonis ablatas, & favore Principum admodum concidiſſe, Philippum verò, ſubjectis Ottonis fautoribus, prævaluiſſe ipſi, duos Cardinales ex latere ſuo, Hugonem videlicet Oſtienſem & Velletrenſem Epiſcopum, & Leonem tituli ſanctæ crucis [illegible] ruſalem Presbyterum Cardinalem ad eum direxit, ut auctoritate Apoſtolica ad litem terminandam data ab utriſque pace, ad diem & locum condictum Reges convenirent, ibique mediantibus Cardinalibus aliiſque Principibus, qualicunque conditione pax inter eos reformaretur. Itaque die condicta in inferioribus Rheni partibus, non procul à Colonia, convenientes, poſt multa paſſim tractata, Ottoni à Philippo per Cardinales offertur, ut accepta in uxorem filia ejus cum ducatu Alemanniæ, aliorumque prædiorum ſuorum redditibus, regio nomine depoſito ipſi de cætero ut Regi parêret Philippo ex hinc ſine controverſia regnante. Adhæc Otto, quamvis jam deſperatus, indignè ferens aliqua ſibi pro regno offerri, ſe regnum non niſi cum morte depoſiturum proteſtatus, Philippo ut ſibi cederet multò majora obtulit. Talique ambitione non convenientes, infecto negotio ab utroque diſceſſum eſt: Cardinalibus ad Regem Philippum ſe conferentibus, eique favorem Domini Apoſtolici offerentibus.

NB factum Pontificis.

Inter Philippum & Ottonem pax tentatur.

CAP. XLIX.

ANNO Dominicæ incarnationis M. CC. V. Dux Venetiarum cum Marchione de Monteſerrato, ac multis Italicis, nec non Comes Flandrenſis, plurimique de Regione Galliarum, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ ſubvenire nitentes, cruce accepta per Græciam iter arripiunt, ubi à Græcis maximè à Conſtantinopolitanis multis verſutiis & injuriis irretiti ſunt. Unde permoti, profligata circa Urbem Regiam univerſa Regione, belloq; cum Imperatore habito, ipſoque cum multis occiſo, Urbem obſeſſam expugnantes irrumpunt, in rapinamque efferati, nec Eccleſiis parcentes, auri & argenti aliarumque rerum inæſtimabiles theſauros diripuerunt: Venetianis cum Piſanis, Jauuenſibusque, ac de multis de omni Italia, Ungaria, Germania, Gallia, Hiſpania, ad auxilium eorum ſpe lucri tendentibus. Itaque multis occiduis Regionibus divitiæ Græcorum invectæ ſunt; ac præcipuè ornatus templi, quod Juſtinianus Imperator in honorem ſanctæ Sophiæ quondam conſtruxit, multo auri extans pondere cum reliquiis ſanctorum innumerabilium, quibus hæc civitas præſtabat omni Orienti, Venetiam ex maxima parte translatus eſt: aliis Regionibus civitatibusque eisdem reliquiis theſauriſque admodum ditatis. Præterea Abbas quidam nomine Martinus, Ciſtertienſis ordinis, de monaſterio Periſto, quod ſitum eſt in Alſatia, eandem expeditionem aggreſſus, huic expugnationi Conſtantinopoleos interfuit: indeque maximam partem vivificæ crucis, aliarumque reliquiarum Dominicarum, cum multis Sanctorum reliquiis, ornatis auro & argento & lapidibus pretioſis in Patriam tranſtulit: hiſque totam Germaniam cum Alſatia admodum nobilitavit.

Sic itaque diſtrictus judex omnipotens Deus injurias peregrinorum ſuorum vindicavit, quæ à Græcis ab antiquo omnibus Jeruſalem per fines ſuos tendentibus, ſemper irrogata eſt. Deus ultionum Dominus, reddens retributionem ſuperbis: nec tamen in ira ſuæ miſericordiæ oblitus, quod hoc flagellum non à paganis, ſed à Chriſtianis, ſuper filios Peſtilentiæ induxit: hoc nimirum meritis Sanctorum exigentibus, ne præclaræ eorum reliquiæ manibus paganorum pollucrentur, ſed à Chriſtianis aliò translatæ, debito colerentur honore. Itaque Latini nec non Teutonici pulſis ſeu occiſis Græcis civitatem Regiam obtinentes, Comitem Bonifacium Regem creaverunt, totamque Græciam devaſtantes, variis præliorum eventibus cum Græcis decertarunt. Sed de his hactenus.

Latini Conſtantinopolim occupant.

Martinus Abbas in Peris Alſatiæ.

Bonifacius Comes Rex Conſtant. creatur.

CAP.

ſacie probabile confirmarent. Qui ad Regem venientes, eumque Apoſtolica benedictione ſalutantes, cauſſam legationis ſuæ ut relatum eſt, aperiunt, cumque libenti animo conſentientem ad hoc, ad defenſionem Romanæ Eccleſiæ invitaverunt.

Itaque ad hæc exequenda generalis curia à Principibus apud Herbipolim indicitur, in octava Pentecoſtes. Principes igitur ex diverſis regni partibus ad hanc curiam convenerunt, legatique civitatum Italiæ ſubjectionem offerentes, interfuerunt, Ottonemque Regem regali ambitione coronata civitate, cum maximo tripudio ſuſceperunt, ibique in palatium regale congregati, extructo tribunali, Rex conſcendit. Cardinales habens collaterales, reliquis Principibus circumſedentibus. Itaque Hugo Oſtienſis Epiſcopus Cardinalis primò exorſus, de cauſſa regalis connubij pro qua convenerant, rationabiliter Latino idiomate allegavit, interpretem habens Wirziburgenſem Epiſcopum, Regique Ottoni, ut pro bono pacis & concordiæ ad abolendam præteritorum malorum memoriam, cum filia illuſtriſſimi Principis Philippi matrimonium contraheret, auctoritate Dei & beati Petri, per Apoſtolicam obedientiam, in remiſſionem peccatorum ſuorum, præcepit. Rege igitur ad hoc devoto animo conſentiente: Abbas Morimundenſis, Ciſtercienſis ordinis, ſurrexit, omniumque Abbatum aliorumque clauſtralium utriusque ordinis, Cluniacenſis videlicet & Ciſtercienſis, perſonam aſſumens, delictum hoc connubio contra conſuetudinem Eccleſiæ quamvis diſpenſatoriè committendum, monaſtico ordini auctoritate Apoſtolica impoſuit: Regi per hoc injungens pœnitentiam, ut monaſteriorum, aliarum Eccleſiarum pro poſſe defenſor exiſteret, viduis & pupillis juſto judicio præeſſet, monaſteriumque Ciſtercienſis ordinis in fundo proprio ædificaret, ac poſt hæc Eccleſiæ Hieroſolymitanæ in propria perſona ſubveniret. His omnibus Rege obediente: puella jam nubilis à Duce Leopaldo orientali & Ludovico Duce Bavariæ adducta, tribunali ſiſtitur, ac de conſenſu interrogata, verecundata admodum rubore perfuſa, ſe libenti animo conſentire profitetur. Mox à Duce Leopaldo cognato ſuo, per manus Cardinalium lege Francorum, Regi Ottoni deſponſatur, à quo amantiſſimè amplexata, publici ſigno oſculi, mutuationeque annulorum ſubarrhatur: tractatisque diverſis regni negotiis, à curia digrediuntur, reginaque Saxoniam perducta apud *Brunſvvich* aliquandiu manſura collocatur.

Conventus Herbipoli regalis connub.

NB.

CAP. LII.

ISDEM diebus Otto Rex generalem curiam, circa feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli, apud Auguſtam Vindelicam celebrans, præmiſſis prius ad Apoſtolicum Cardinalibus, expeditionem movit in Italiam, & per vallem Tridentinam Ducens exercitum, Veronam pervenit: ibique à civibus, ponte navibus compacto, per Atheſim cum toto exercitu transductus, favorabiliter excipitur. Diſpoſitis itaque inibi negotiis Imperij, Gardam caſtellum ab Imperatore Henrico VI. Veronenſibus quondam traditum, ab ipſis recepit, & in eo præſidia Imperij more antiquorum poſuit. Exin Bononiam copias traijciens, generalem inibi curiam cum Principibus Italiæ celebravit, ac inde Mediolanum perveniens, honorificè à civibus ſuſcipitur. Ubi moram faciens negotiaque Reipublicæ diſponens, validum ex omni Italia contraxit exercitum. Pyrenæum tranſiens Tuſciam applicuit, nuntios ad Dominum Apoſtolicum Patriarcham Aquileienſem & Epiſcopū Spirenſem Cancellarium ſuum, Romam præmiſit. Qui ex perſona Regia compoſitione imperialis conſecrationis cum Apoſtolico facta, ad Regem regrediuntur, ipſúq; cum univerſo exercitu ex parte Domini Apoſtolici filiali affectu compoſitionem conſecrationis intimantes, ſalutaverunt. Qui mox ad Urbem tendens exercitum caſtrametari ante portas Urbis fecit: ipſeque craſtina die Dominica ante feſtum ſancti Michaelis, quæ eo anno V. Calend. Octob. evenit, à Domino Papa Innocentio & à Romanis honorificè ſuſcipitur, datoque Sacramento, coram Eccleſia ſe juſtum judicem ac viduarum & orphanorum tutorem, nec non Eccleſiarum & præcipuè patrimonij ſancti Petri, defenſorem pro poſſe exiſtere, ab Apoſtolico conſecratus coronatur, Imperatorisque & Auguſti nomen, nonageſimus ſextus ab Auguſto ſortitur. Conſecrationem igitur deſideratam adeptus, cum magno tripudio ab Urbe recedens, in partes Tuſciæ divertit.

Otto Cæſar in Italiam movet.

Ottonis conſecratio & coronatio.

NB. Sacramentum Imperatorum.

F I N I S.

III.

HERMANNI CONTRACTI è COMITIBUS VERINGENSIbus, majoris Augiæ Monachi, Chronicon de ſex mundi ætatibus: in quo veteri editioni alia quædam, priore & locupletior & emendatior, è regione reſpondet.

HERMANNI CONTRACTI VITA.

HERMANNUS cognomento Contractus, ex illuſtri Comitum Veringenſium, in Alpibus Sueviæ & ad Danubium ſupra Riedlingam oppidum ditionem habentium, familia prognatus fuit, iis (ut videtur) annis, quibus Henricus ſanctus Romani Imperii clavum tenuit. Parentes ejus qui fuerint, ſubjecta ſtirpis Veringenſis διάγραμμα oſtendet. Comitatum eo Hohenzolrenſes dynaſtæ hodie potiuntur. Contracti nomen accepit, a vitio membrorum, quibus ab infantia captus fuit: quam fortè ob cauſam monaſticæ vitæ traditus, linguis, artibus ac Diſciplinis tantò fideliorem navavit operam, ut corporis defectum, mentis viribus opibusque ſarciret. Nauclerus de illo proditum refert, eum natura hebeti ingenio præditum, multis precibus à Deo optionem impetraſſe, vel ſani & inviolati corporis: vel membris omnibus præter linguam invalidi, ingenii tamen ſapientia & eruditione excellere: eumque poſterius illud delegiſſe. Sane in infelici corporis ſtructura, feliciſſimum ingenium delituiſſe, lucubrationibus ſuis teſtatum fecit: & Bertoldus σύγχρονος & continuator ejus de eo ſcribere non veretur, omnes illum ſui temporis viros ſapientia & virtutibus præcelluiſſe. Trithemius verò eum trium linguarum, Græcæ, Latinæ & Arabicæ peritiſſimum fuiſſe perhibet.

Monachus fuit regalis cœnobii Augiæ majoris (vulgus à divitiis die Reichenow *appellat) ſiti in Inſula lacus Cellenſis ſeu inferioris, qui Acronii vel Bodamici appendix eſt, ordinis Benedictini, in quo olim non niſi Principum, Comitum atq; Magnatum liberi recipiebantur, excluſis ingenuis & humilioris gradus hominibus. Atq; in eo monaſterio auctorem hunc & vixiſſe & floruiſſe, præter manuſcripti Codicis ἐπιγραφὴν, quæ illum Augienſem Monachum diſertè teſtabatur, ex aliquot hujus Chronici locis rectè colligi ac comprobari poſſe videtur. Ut ſub anno Domini 1048. inquit:* Imperator Augiam NOSTRAM ingreſſus, *& mox* feſto S. Marci apud NOS acto, & c. *Item, ſub anno 1053. ait:* Werinharius frater MEUS Augienſis monachus, &c. *Quamobrem opinionem Abbatis Spanheimenſis, cœnobitam S. Galli eum facientis, nequaquam admitto: præter exemplaris fidem ſuffragatorem hac in parte habens Sebaſtianum à Rotenhan, Equitem Francum, in Epiſtola, Reginoni à ſe edito, ſubjecta. Prædictus Abbas è libris Contracti abs ſe repertis, ſequentes recenſet: Chronicon præſens, de Muſica, de Monochordo, de compoſitione Aſtrolabii, de ejuſdem uſu, de computo Eccleſiaſtico, de eclipſibus, de quadratura circuli, de conflictu rythmomachiæ, de Phyſiognomia, de ſanctorum vitis libros ſingulos, hymnos denique varios tam proſa quàm ligata oratione conceptos.*

Ex hiſce libris unicus hic de ſex mundi ætatibus, in Doctorum manus prodiit, quem fortè veterum, utpote Euſebii, Hieronymi & Bedæ Chronologiarum continuandarum conſilio, earundem quinetiam imitatione, ad ſuam uſq; ætatem pertexuit, ſic tamen ut non uno tempore elaboratus eſſe videatur. Quem enim hactenus excuſum vidimus, ex antiquo exemplari cœnobii Sangallenſis in Helvetia, tranſcriptus eſſe dicitur, qua fortè conjectura Contractus Sangallenſis Monachus habitus fuit. Quem autem in præſentiarum damus, apographum eſt veteris Codicis, in bibliotheca S. Georgii Hercynia ſylva quondam reperti. Qui cùm non ſolùm plenior, ſed & emendatior, cæteriſque Chronographis magis conſentiens eſſe videatur: idcirco arbitror auctorem hunc fœtum illum primò utcunque formatum, lambendo deinceps magis politum & exactum reddidiſſe, atque adeò exemplum illud prioris, hoc verò poſterioris manus eſſe cenſendum. Ego, ne meo judicio nimium tribuiſſe videar utrunque conjunctim edere volui. Obiit Hermannus, anno ſalutis 1054. in quem uſq; hocce Chronicon perduxit, humatuſque traditur Alſchhuſani prædio ſuo, quod ordinis Teutonici per Alſatiam & Burgundiam magiſtro hodie paret.

FAMILIA VERINGENSIS.

Wolferadus Comes in Veringen Bertha uxor.
- Wolferadus obiit, 1069. Hiltrud uxor, ⊕ 1052.
  - Luipoldus, infans extinctus,
  - Hermannus Contractus, Monachus,
  - Wolferadus Comes, ⊕ 1065.
- Manegoldus, ⊕ 1104. Leuthildis uxor ⊕ 1106. fundatores cœnobii Iſnenſis.
  - Waltherus, periit in bello ad Idungeheimum. 1109.
  - Wolferadus.
- Irmingardis Comitiſſa de Veringen. Manegoldus.

Anno 1357. vixère Mangoldus Comes à Veringen, & Eberhardus filius ejus.

HER-

HERMANNI CONTRACTI COMITIS VERINGENSIS, MONACHI AUGIÆ CHRONICON.

De ſex mundi ætatibus.

Ad verbum ferè è Chronico Bedæ presbyteri.

PRIMA eſt mundi hujus ætas, ab Adam uſque ad Noe, continens annos, juxta Hebraicam veritatem, M.DC.LVI. juxta Septuaginta Interpretes, M.M.CCXLII. generationes juxta utramque editionem numero decem. Quæ univerſali deleta eſt Diluvio: ſicut primam cujuſque hominis obbvio demergere coſuevit ætatem. Quotus enim quiſque eſt, qui ſuam recordetur infantiam?

Secunda ætas, à Noe uſque ad Abraham, generationes juxta Hebraicam veritatem complexa decem, annos autem CCXCII. Porrò juxta Septuaginta Interpretes, annos M.CCXXII generationes verò undecim. Hæc quaſi pueritia fuit gentis populi Dei, & ideo in ea lingua inventa eſt, id eſt Hebraica. A pueritia namque homo incipit loqui noſſe, poſt infantiam, quæ hinc appellata eſt, quòd fari non poteſt.

Tertia ab Abraham uſque ad David, generationes juxta utramque auctoritatem quatuordecim, annos verò DCCCCXLII. complectens. Hæc quædam velut adoleſcentia fuit populi Dei, à qua ætate quia incipit homo poſſe generare, propterea Matthæus Evangeliſta generationum ex Abraham ſumpſit exordium: qui etiam pater gentium conſtitutus eſt, quando mutatum nomen accepit.

Quarta a David uſque ad tranſmigrationem Babylonis, habens annos juxta Hebraicam veritatem CCCCLXXIII. juxta Septuaginta translationem, duodecim amplius, generationes juxta utroque codice ſeptemdecim, quas tamen Evangeliſta Matthæus, certi myſterij gratia, quatuordecim ponit. A qua velut juventutis ætate in populo Dei Regum tempora cœperunt. Hæc namque in hominibus ætas apta gubernando ſolet exiſtere regno.

Quinta quaſi ſenilis ætas, à tranſmigratione Babylonis, uſque in adventum Domini & *incarnationem* Salvatoris, eſt generationibus, & ipſa quatuordecim, porrò annis DLXXXIX. extenta, in qua ut gravi ſenectute feſſa, malis crebrioribus plebs Hebræa quaſſatur.

Sexta quæ nunc agitur ætas, nulla generationum vel temporum ſerie certa, ſed ut ætas decrepita ipſa totius ſeculi morte conſummanda. Has ærumnoſas plenaſque laboribus mundi ætates, ſancti quique felici morte vicerunt, ſeptima jam ſabbati perennis ætate ſuſcepti, octavam beatæ reſurrectionis ætatem, in qua ſemper cum Domino regnent, expectan.

Prima naſcentis mundi ætas.

¶ PRIMA igitur ætate ſeculi naſcentis, prima hujus die, fecit Deos lucem, quam appellavit diem. Secunda, firmamentum cœli in medio libravit aquarum, ipſis aquis ac terra cum cœlo ſuperiore, ac virtutibus, quæ in eo conditorem laudarent, ante horum ſex dierum exordium creatis. Tertia die, congregatis aquis in ſuum locum, quæ cuncta contexerant, aridam juſſit apparere. Quarta, ſydera in firmamento cœli poſuit, quæ nunc quantum æquinoctij conjectura colligimus, XII. Cal. Aptilium dies vocatur. Quinta, natatilia & volatilia creavit animalia. Sexta, animalia terreſtria, & ipſum hominem formavit Adam, de cujus latere dormientis matrem omnium viventium produxit Evam: quæ nunc, quantum mihi videtur eſſe credibile X. Cal. Aprilium dies appellatur. Unde meritò creditur (ſi non verior ſeotentia vincit) quòd beatus Theophilus cum cæteris, non ſolum Palæſtinæ, ſed & permultis aliarum regionum Epiſcopis, de Paſcha diſputans, ſcripſit, eodem decimo Calend. Aprilium die Dominum fuiſſe crucifixum. Decebat enim una eademque, non ſolùm hebdomadis ſed menſis die, ſecundum Adam, pro generis humani ſalute vivifica morte ſopitum, de productis è latere ſuo ſacramentis cœleſtibus, ſponſam ſibi ſanctificare Eccleſiam: qua videlicet die primum Adam, pa-

trem videlicet humani generis ipſe creaverat, eique de latere coſtam tollens, ædificavit mulierem, cujus [illegible] genus propagaret humanum. *Anni mũdi.*

Adam annorum CXXX genuit Seth, cui ſupervixit annis DCCC [illegible] V [illegible] ſe- 130
ptuaginta Interpretes ante natum Seth poſuere annos CCXXX, poſt [illegible] DCC. Seth interpretatur reſurrectio, ſignificans reſurrectionem à mortuis Chriſti, cujus mortem illatam à Judæis, ſignificat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occiſus.

Seth annorum CV. genuit Enos, cui ſupervixit annis DCCCVII. Porrò 235
Septuaginta ante natum Enos annos CCV. poſtea poſuere DCCVII. Enos interpretatur homo, de quo bene dicitur. *Iſte cœpit invocare nomen Domini.* Quod hominum eſt proprium, ut ſuæ fragilitatis memores, invocent conditoris au[illegible] lium, eorum duntaxat, qui in fide Chriſti viventes, [illegible] reſurrectionis eſſe lætentur.

Enos annorum XC. genuit Cainam, cui ſupervixit annis DCCCXV. Sed 325
Septuaginta ante natum Cainan CXC. annos poſtea [illegible].CXV. poſuere.

Cainan annorum ſeptuaginta genuit M[illegible], poſt cujus ortum vixit annos 95
DCCCXL. Septuaginta ante natum Ma[illegible] C[illegible]XX. poſtea dixere DCC[illegible]L.

Malalee annorum LXV. genuit Jared, cui ſupervixit annis DCCCX[illegible]X. Se- 460
ptuaginta ante natum Ja[illegible] CLXV. poſtea po[illegible] annos DCCXXX.

Jared annorum CLXII. genuit Enoch, cui ſupervixit annis DCCC [illegible] 622
generatione nuſquam utrique Codices diſcrepant. Hunc Enoch nonnull[illegible] na ſcripſiſſe [illegible]da Apoſtolo atteſtante, comperimus. Sed ut beatus Auguſtinus dicit: *Non fruſtra non ſunt in eo Canone ſcripturarum qui ſervabatur in templo Hebræi populi, ſuccedentium diligentia Sacerdotum. niſi quia ob antiquitatem [illegible] cta fidei judicata ſunt, nec utrum hæc eſſent quæ ille ſcripſ[illegible]t, poterat inveniri. [illegible] de illa quæ ſub ejus nomine proferuntur, & continent illas de Gigantibus fabulas quòd non habuerint homines patres, rectè à prudentibus judicantur non ipſiu[illegible] e credenda.*

Enoch annorum LXV. genuit Mathuſalam. poſt cujus ortum ambulavit cum 687
Deo trecentis annis. Septuaginta ante natum Mathuſalam po[illegible]ere CLXV. annos. poſtea CC. Et bene in ſeptima generatione Enoch (qui interpretatur dedicatio) tulitâ mortalibus Deus: quia civitas electorum in ſex hujus ſeculi pro Deo laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri gloriam dedicationis expectat, atque reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain civitatem quam ſtatuit, non in ſeptima generatione, ſed in primogenito Enoch filio conſecrat.

Mathuſalam annorum CLXXXVII. genuit Lamech, cui ſupervixit annis 874
DCCLXXXII. id eſt uſq; ad diluvium. Septuaginta ante natum Lamech CLXVII. ponunt annos, poſtea DCCC.& II. Qui numerus, ut lector facillimè videbit, juxta Hebraicam veritatem viginti annis, juxta ipſorum verò auctoritatem XIV. annis, diluvij tempora tranſit. De qua famoſiſſima quæſtione doctiſſimi Patres, Hieronymus in libro quæſtionum Hebraicarum, Auguſtinus in libro de civitate Dei 15. pleniſſimè diſputant

Lamech annorum CLXXXII genuit Noe, qui ſupervixit annis DXCV. Se- 1056
ptuaginta ante natum Noe ponunt annos CLXXXVIII & poſtea DLXV. In hac ſola generatione ſumma univerſitatis diſcrepat, quia viginti & quatuor annis plus vixiſſe Lamech in Hebræis, quàm in ſeptuaginta translatorum codicibus invenitur.

Noe anno DC. venit diluvium, menſe ſecundo, decima ſeptima die menſis. 1656
Sane de differentia annorum inter Hebræam & ſeptuaginta Interpretum auctoritatum, ne quis nos laceret, novas moviſſe quæſtiones legat præfatorum patrum memorata Opuſcula, & intelliget hanc jam olim notiſſimam fuiſſe diſtantiam. Cujus originem in diſtantiæ cum beatus Auguſtinus ſolertiſſimè quæſiſſet, dixit in libro ſupraſcripto, capitulo tredecimo, inter alia ſic: *Credibilius ergo quis dixerit, cum primo de Bibliotheca Ptolemæi de[illegible]ribi iſta cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuiſſe in Codice uno, ſed primitus inde deſcripto, unde jam latius emanarit. Ubi po*

tuit

Anno mūdi. *tuit quidem accidere etiam Scriptoris error, ſed hoc in illa quæſtione de vita Mathuſa-la non abſurdum eſt iudicari. & poſt aliquanta. Rectè fieri, inquit, nullo modo dubitaverim, ut cum diverſum aliquid in utriſque Codicibus invenitur, quandoquidem ad finem rerum geſtarum utrunque eſſe non poteſt verum, ei linguæ potius credatur, unde eſt in aliam per interpretes facta tranſlatio.*

§ SECUNDA ſeculi ætate, prima hujus die, quæ eſt XXVII. menſis ſecundi, egreſſus eſt Noe de Arca, in qua pauci, id eſt octo animæ, ſalvæ factæ ſunt per aquam. Quod memorans in Epiſtola beatus Apoſtolus Petrus, mirificè ſtatim exponere curavit, cum ſubjunxit: *Quod & nos nunc ſimilis forma ſalvos facit Baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum, per reſurrectionem Ieſu Chriſti, qui eſt in dextera Dei.* In aqua diluvij baptiſmum, in Arca & ijs quæ continebat Eccleſiam, & fideles illius, in octonario animarum numero myſterium Dominicæ reſurrectionis, in cujus fide baptizamur, docens eſſe figuratum. Secunda ætas mundi pubeſcentis. 1. Pet. 3.

1658 Sem centum annorum genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. Ab Arphaxad Chaldæos originem duxiſſe, Hieronymus ſcribit. Supervixit autem Sem, nato Arphaxad, quingentis annis, id eſt uſque ad quinquageſimum annum nativitatis Jacob.

1693 Arphaxad annorum XXXV. genuit Sale. Hîc ſeptuaginta Interpretes una generatione plus quàm Hebraica veritas, poſuêre dicentes, quod Arphaxad, cùm eſſet annorum CXXXV. genuit Cainan, qui cùm CXXX annorum fuerit, ipſe genuerit Sale. Quorum tranſlationem Evangeliſta Lucas hoc loco videtur eſſe ſequutus. Verùm Chronographi Græcorum, cùm generationum ſeriem ad authoritatem Hebraicam caſtigaſſent, ablata una generatione Cainan, nec tamen numerum annorum in generationibus, quas cum habuêre communes, ad eorum auctoritatem caſtigare curaſſent, propriam ſequuti auctoritatem, dederunt huic ætati annorum ſummam, minorem quidem ſeptuaginta Tranſlatorum editione annis LXXX* ſed Hebraica veritate annis DCL. majorem, id eſt annorum DCCC. & XLII.* *al. 1302 *al. 942.

Vixit autem Arphaxad poſt natum Sale annis ccc. & tribus: cui tamen Septuaginta poſt natum Cainan aſcribunt annos CCCCXXX. & Cainam poſt natum Sale CCCCXXXVIII.

1723 Sale annorum XXX. genuit Heber, cui ſupervixit annis CCCIII. Septuaginta ante natum Heber poſuere annos CXXX. poſtea cccxxx. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur.

1756 Heber annorum triginta quatuor genuit Phalech, cui ſupervixit annis ccccxxx. Septuaginta ante natum Phalech annos poſuere cxxxiv. poſtea *cclxx. Phalech interpretatur diviſio, cui propterea tale nomen impoſuêre parentes, quòd tempore nativitatis ipſius, terra per linguarum confuſionem diviſa eſt. Cujus diviſionis Arnobius Rhetor in expoſitione Pſalmi ci. ita meminit. *Sem primogenito Noe, pars facta eſt à Perſide & Bactris uſque in Indiam longè, & uſque Rhinocozuras: quæ ſpatia terrarum habent linguas ſermone barbarico viginti & ſeptem. In quibus linguis gentes ſunt patriarum* cccc *& vi. non diverſarum linguarum, ſed (ut dixi) diverſarum patriarum. Verbi gratia, cum una lingua ſit Latina, ſub una diverſæ ſunt patriæ, Bruttiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuſcorum, & his atque hujuſmodi ſimilia ſi dicamus. Cham verò ſecundus filius Noe, à Rhinocoruris uſque Gadira habent linguas, ſermone Punico, à parte Garamantum: Latino à parte Boreæ: barbarico, à parte meridiana Æthiopum & Ægyptiorum: ac barbaris interioribus vario ſermone, viginti duabus linguis, in patriis* cccxciv. *Iaphet autem tertius, à Media uſque Gadira ad Boram. Habet autem Iaphet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam, in patriis ducentis, ſermone vario, linguis viginti & tribus. Fiunt ergo omnes ſimul linguæ* lxxii *patriæ autem generationum mille, quæ in tripartito ſeculo hoc ordine ſitæ ſunt. Habet autem, ut diximus, Iaphet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam: Sem autem Euphratem: Cham vero Geon, qui vocatur Nilus.* *al. 260.

Phalech annorum xxx. genuit Reu, cui ſupervixit annis ccix. Septuaginta ante *Anno mundi*
*al. 209. natum Reu [illegible]xxx. annos ponunt, poſtea * ccviii.
His temporibus primùm templa conſtructa, & quidam Principes gentium tanquam dij ſunt adorati. 1786
Reu annorum xxxii. genuit Saruch, cui ſupervixit ccvii. Septuaginta ante 1818
natum Saruch, cxxxii. ponunt annos, poſtea ccvii.
* Thanaus. Scytharum regnum dicitur exortum, ubi primus regnavit * Tanaus.
Saruch annorum xxx. genuit Nachor, cui ſupervixit annis cc. Septuaginta ante natum Nachor ponunt annos [illegible]xxx. poſtea cc. 1849
Ægyptiorum dicitur Imperium inchoare, primò eis regnante Vexore.
Nachor annorum xxix. genuit Thare, cui ſupervixit annis cxix. Septuaginta ante natum Thare ponunt annos lxxix. poſtea cxxix. 1878
Aſſyriorum Sycioniorumque regnum naſcitur: his primùm Belo, illis Ægialeo regnante.
Thare annorum lxx. genuit Abraham, cui ſupervixit cxxxv. annis. Hactenus ſecunda ætas ſeculi protenditur, cujus tota ſerie recenſita, beatus Auguſtinus libro de civitate Dei decimo ſexto, capitulo decimo, hoc modo conclulit *Fiunt itaque anni a diluvio uſque ad Abraham, mille ſeptuaginta duo, ſecundum vulgatam editionem, hoc eſt interpretum Septuaginta. In Hebræis autem Codicibus longe pauciores annos perhibent inveniri, de quibus rationem aut nullam aut difficillimam reddunt.* 1948

Tertia ætas mundi. ¶ Tertia mundi ætas à nativitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui lxxv. annorum cum eſſet, relicta gente patria ad Imperium Dei venit in terram Chanaan, accipiens promiſſionem naſcituri de ſuo ſemine Salvatoris, in quo benedicerentur omnes gentes, ſimul & ſeipſum in gentem magnam eſſe futurum: quarum una ſpiritalis, altera eſt promiſſio carnalis. 2023
His temporibus Ninus & Semiramis Aſſyrijs regnant.
Abraham annorum lxxxvi. genuit Iſmael, à quo Iſmaelitæ. Genuit autem Iſmael duodecim Duces, & vixit annis cxxxvi. 2034
Idem Abraham annorum centum genuit Iſaac qui primus & ſolus in tota Teſtamenti veteris ſerie legitur octavo die circumciſus, quod non ſine magno myſterio privilegium eſt filio promiſſionis donatum. 2048
Iſaac annorum lx. genuit Eſau & Jacob, Patriarchas Idumeæ & Iſraeliticæ gentis: poſt quorum ortum viximus annis. cxx. 2108
His temporibus primus apud Argos regnavit Inachus annis l. cujus filia Jo, quam Ægyptij mutato nomine Iſidem colunt.
Jacob cxxx annorum deſcendit in Ægyptum in animabus ſeptuaginta. 2238
Hujus temporibus Memphis in Ægypto ab Api Argivorum Rege condita.
Sparta quoque, à Sparto filio Phoronei Regis Argivorum conditur.
Habitatio filiorum Iſrael, qua manſerunt in Ægypto, fuit ccccxxx. annorum: quibus expletis, eadem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de terra Ægypti, ut Scriptura teſtatur Exodi: Quorum tamen ſummam annorum Chronographi à ſeptuageſimo quinto anno nativitatis Abraham, quando terram repromiſſionis intravit, computant: ſequentes editionem ſeptuaginta Interpretum, quæ dicit: *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua habitaverunt in Ægypto & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, anni* ccccxxx. Quam neceſſariò ſequendam & ipſa veritas Hebraica oſtendit, quæ narrat. Caath filium Levi, quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe annos cxxxiii. & filium ejus Amram, patrem Moſis, annos cxxxvii. & ipſum Moſen lxxx annorum fuiſſe tempore egreſſionis de Ægypto: quam nimirum horum ſummam annorum conſtat cccc & xxx. implere non poſſe. Annuit autem horum translationi & Apoſtolus cùm ait: *Abrahæ dicta ſunt promiſſiones & ſemini ejus. Non dicit, & ſeminibus, quaſi in multis: ſed quaſi in uno, & ſemini tuo qui eſt Chriſtus. Hoc autem dico teſtamen-* 2453
Gal. 3.

tum

Anni mũdi. *tum confirmatum à Deo, quo poſt quadringentos & triginta annos facta eſt Lex, non irritum facit, ad evacuandas promiſſiones Patrum.*

24[illegible] Moſes annis XL. eductum ex Ægypto regit populum Iſrael in deſerto: quorum primo anno tabernaculum Domino conſtruit, & ſeptem menſibus opus perficiens menſe primo anni ſecundi, prima die menſis erexit.

Hucuſque, ut Euſebius commemorat, quinque libri Moſi continent geſta annorum III. MDCCXXX. lecundum ſeptuaginta Seniorum interpretationem. Quot verò annos hujus temporis Hebraica veritas contineat, Joſephus in primo contra Appionem Grammaticum libro, ita commemorat: *Neque igitur innumera apud nos habentur volumina, inter ſe invicem diſcordantia: ſed duo tantùm & viginti ſunt libri, qui omnium temporum ſeriem continent, qui & juſte creduntur divinitùs inſpirati. Ex quibus quinque ſunt Moſi, continentes leges vitæ & ſucceſſionis humanæ proſapiam, usque ad ipſius Moſi terminum pertendentes, qui paulò minus ad tria millia annorum continentiam gerunt.*

2519 Joſue annis viginti ſex regit populum Iſrael, ut Joſephus docet: nam Scriptura ſancta quot fuerint anni Ducatus illius tacet. Quare verò Euſebius in Chronicis viginti ſeptem poſuerit, infra dicemus. Primo autem Ducatus ſui anno, Joſue primo menſe, decima die menſis, populum patefacto Jordanis alveo in terram repromiſſionis induxit: quo videlicet anno (ut in Chronicis præfati beati Euſebij reperimus) principium erat quinquageſimi primi Jubilæi ſecundùm Hebræos, id eſt II M D. erant ab initio mundi completi, ſingulis jubilæorum ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At verò hanc temporis hujus eſſe ſummam, noſt[illegible] quiſitio nequaquam invenire valuit. Conſtat enim, quòd MDCLVI. ad diluvium usque fuêre anni: inde ad Abraham CCXCII. qui ſeptuaginta quinque erat annorum, quando promiſſionem Dei accepit. Promiſſionis anni CCCCXXX. Ducatus Moſi anni quadraginta. Qui profectò numerus non II M D. ſed ſeptem minus, id eſt II MCCCCXCIII. ut prænotavimus, annos implet.

2559 Othoniel annis XL. de tribu Juda primus Iſraeli Judex, Domino jubente, conſtituitur.

Hujus temporibus primis filij Iſrael ſerviêre Chuſanraſathaim Regi Meſopotamiæ octo annis.

2639 Aoth annis LXXX. filius Gera, filij Jemini, qui utraque manu utebatur pro dextera: cujus in primis temporibus ſervivit Iſrael Eglon Regi Moab, annis octodecim, donec eum ipſe: percuſſo Eglon, liberavit.

Hoc tempore Cyrene civitas condita eſt in Lybia.

2679 Debora annis XL. Prophetiſſa de tribu Ephraim, cum Barach de tribu Nephtalim, cujus in initio Ducatus oppreſſit filios Iſrael Jabin Rex Chanaan viginti annis, qui regnavit in Afor. Sed occiſo ab Iſrael Principe militiæ ejus Siſara, humiliatus tandem ac deletus eſt.

Hoc tempore Miletus condita.

2719 Gedeon annis quadraginta, ex tribu Manaſſe. Sub quo ſervivit Iſrael Madianitis & Amalechitis * octo annis: ſed Gedeon pugnante liberatus eſt. * al. ſeptem.

Tyrus condita ante templum Hieroſolymorum annis CCXL. ut ſerlbit Joſephus.

2722 Abimelech annis tribus, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem.

Hercules Ilium vaſtat.

2745 Thola annis *XXIII.* filius Phua, patrui Abimelech, vir de tribu Iſaac, qui habitabat in Sanir montis Ephraim.

Bellum Lapitharum & Centaurorum, quos ſcribit Palæphatus, primo de Incredibilibus libro, nobiles fuiſſe equites Theſſalorum.

In Troja poſt Laomedontem regnavit Priamus.

2767 Jair annis *XXII.* ex tribu Manaſſe.

Hercules agonem Olympiacum conſtituit, à quo usque ad primam Olympiadem ſupputaotur an. CCCCXXX. *Anni mũdi*
Jephthe Galaadites annis ſex. 2[illegible]3
Philiſtini & Ammonitæ deprimunt Iſrael; ex quibus Ammonitæ debellantur a Jephthe: qui in libro Judicum ab ætate Moſi uſque ad ſemetipſum ait ſupputari annos trecentos.
Abeſſan de Bethlehem annis ſeptem. 2780
Agamemnon imperat Mycenis annis XXXV. cujus anno decimo quinto Troja capitur
Achialon Zabulonites annis decem. Hic cum annis decem ſuis in ſeptuaginta Interpretibus non habetur. Pro quorum numero ſupplendo, Euſebius Joſue filio Nun, Samuelis & Saulis, quorum annos Scriptura non dicit, plures annos quam Joſephus habebat, annotavit: quatenus ab egreſſu Iſrael ex Ægypto uſque ad ædificationem templi * CCCCLXXX. annorum ſummam, quam Scriptura prædicat haberet. 2790
* 380
Abdon de tribu Ephraim annis octo. 2798
Hujus anno quarto Troja capta eſt: complentur à primo anno Cecropis, qui primus apud Atticam regnavit, CCCCLXXV anni.
A XLIII. anno regni Nini Aſſyriorum Regnum anni DCCCXXV.
Mortuo Abdone ſervivit Iſrael Philiſthæis annis XL.
Samſon de tribu Dan, annis XX. Hactenus Judicum liber tempora ſignat, habens annos CCXCIX. judices autem duodecim. 2818
Latini qui poſtea Romani nuncupati ſunt, poſt tertium annum captivitatis Trojæ, ſive (ut quidam volunt) octavum regnavit Æneas annis tribus. Poſt quem Aſcanius annis XXXVIII. Ante Æneam Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus in Italia regnaverunt annis circiter C[illegible]. Aſcanius Æneæ filius Albam condidit Urbem.
Heli Sacerdos annis XL. In Hebræorum libro quadraginta anni inveniuntur: in ſeptuaginta autem interpretatione XX. 2858
Hectoris filij Ilium receperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente.
Latinorum tertius Sylvius, Æneæ filius, regnat annis XXIX. qui quia poſt mortem Patris editus, ruri fuerat educatus, & Sylvij & Poſthumi nomen accepit, à quo omnes Albanorum Reges Sylvij vocati ſunt.
Sicyoniis Reges defecerunt, qui ab Ægialeo usque ad Zeuxippum regnaverunt DCCCCLXII. poſt quos Sacerdotes Carni conſtituti ſunt.
Samuel annis XII. ut docet Joſephus: in Scriptura enim ſancta quam diu præfuerit, minimè patet. Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. 2870
Latinorum Æneas quartus Sylvius, annis XXXI. regnat.
Saul primus Hebræorum Rex annis XX. Et hujos (quia in Canonica Scriptura non habetur) de Antiquitatum libro Joſephi tempus regni notavimus. 2890
In Lacedæmone regnavit primus Euryſtheus, annis XLII.
Corinthi primus Alethes, XXXV.
Quarta ætas mundi. § QUARTA mundi ætas non ſolùm cum inchoato gentis Judææ Imperio, ſed cum innovata promiſſione, quæ Patribus olim data eſt, Imperij Chriſtiani ſumit exordium, jurante Domino David veritatem: *De fructu ventris ejus ſedere ſuper ſedem ejus*
David primus ex tribu Juda, Rex annis XL. 2950
Latinorum quintus, Latinus Sylvius, annis L.
Epheſus condita ab Andronico.
Carthago condita eſt, ut quidam volunt, à Carchedone Tyrio: ut verò alij, à Didone filia ejus, anno * CCXLIII. poſt Trojanum excidium.
* alij 140.
Solomon filius David annis quadraginta. Qui qoarto regni ſui anno, menſe ſecundo, templum Domino ædificare cœpit in Hieruſalem, collectis ab egreſſu 2970

Anni mundi [illegible] greſſu Iſraelis ex Ægypto annis CCCCLXXX. ut Regum quoque liber teſtimonio [illegible]. Quod in figura univerſi temporis, quo in hoc ſeculo Chriſti ædificatur Eccleſia, [illegible]æ in futuro perficitur. Septem annis perficit, & ſeptima octavi anni menſe dedica[illegible].

Latinorum ſextus, Alba Sylvius, Sylvij Æneæ filius, regnat annis XXXIX.
Regina Saba venit audire ſapientiam Salomonis.

2987 Roboam filius Salomonis, annis XVII.
Hieroboam de tribu Ephraim ſeparavit decem tribus à domo David & à Domino, in figuram hæreticorum, qui ſuos ſequaces à Chriſto & Eccleſia ſegregant. Hujus quinto anno Seſac Rex Ægypti veniens Hieroſolymam templum ſpoliavit.
Latinorum ſeptimus Rex, Ægyptus Sylvius, Albæ ſuperioris Regis filius, regnat annis XXIV.
Samus condita, & Smyrna in Urbis modum ampliata.

2990 Abiæ filius Roboam tribus annis. Hic pugnantem contra ſe Hieroboam ſuperavit, occiſis de exercitu ejus millibus quinquaginta, eò quod ſperaſſet in Domino.

3031 Aſa filius Abia annis XLI. Ab hoc conductus Benadab Rex Syriæ Damaſci contra Iſrael, percuſſit omnem terram Nephthalim.
Latinorum octavus Capys Sylvius, Ægypti ſuperioris Regis filius, regnat annis XXVIII.
Aſa idola deſtruit, templum mundat, egredientem contra ſe Zara Æthiopem cum ſuo ſternit exercitu.
Amri Rex Iſrael emit montes Samariæ, à Somer, duobus talentis argenti, & ædificat eam.
Achiel de Bethel Hiericho inſtaurat.

3056 Joſaphat filius Aſa annis XXV. Helias Thesbites tres & ſemis annos pluviam continuit, propter peccata Achab & populi Iſrael. Et inter cætera magnalia Heliſæum filium Saphat, qui erat de Abelmeula, pro ſe unxit in Prophetam.
Latinorum nonus, Capetus Sylvius, ſuperioris Capys Regis filius, regnavit annis XIII.
Poſt quem filius ejus Tiberinus Sylvius, annis octo: à quo & fluvius appellatus eſt Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Poſt quem Agrippa Sylvius filius ejus annis XL. Joſaphat fecit rectum coram Domino.

3064 Joram filius Joſaphat annis octo.
Helias curru igneo rapitur quaſi uſque in cœlum, & Heliſæus, hæres Prophetiæ derelictus, primo miraculo aquas Hiericho ſanat.
In diebus Joram receſſit Edom, ne eſſet ſub Juda, & conſtituit ſibi Regem. Ambulavit autem Joram in viis domus Achab: filia quippe Achab erat uxor ejus.

3065 Azarias filius Joram anno uno. Jonadab filius Rechab clarus habetur.
Azariam cum filio ſuo Joas & nepote Amaſia, ob enormitatem ſcelerum, & quia nec Patrem filiumvé quiſpiam eorum bonum habebat, Evangeliſta Matthæus a Domini Salvatoris genealogia ſecludit.

3071 Athalia mater Azariæ annis VI. Quæ videns interfectum ab Hieu Rege Iſrael filium ſuum Azariam, interfecit omnem ſtirpem Regiam domus Joram, præter ſolum Joas filium Azariæ, quem Joſabeth ſoror Azariæ, uxor Jojadæ Pontificis furata eſt de medio filiorum Regis, cum interficerentur. In ſeptuaginta Interpretibus ſeptem annis regnaſſe Athalia narratur.

[illegible] Joas filius Azariæ annis quadraginta. Iſte bono principio, & fine uſus peſſimo.
In principiis ſui regni templum innovat: in extremis, inter cætera facinora Zachariam quoque filium Jojadæ, tutoris quondam ac regnificatoris ſui, inter templum & altare lapidari præcepit. quem ob meritorum gratiam Dominus in Evangelio filium Barachiæ, Matth. 23. [illegible] eſt, benedicti Domini, cognominat.
Latinorum duodecimus Aremulus Sylvius, Agrippæ ſuperioris Regis filius, regnavit annis XIX. qui præſidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma eſt, poſuit.

Hujus

Hujus filius fuit Julius, proavus Julij Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans, *Anni*
fundavit Julian gentem. *mũdi.*
Amaſias filius Joas annis XXIX. 3140
Heliſæus Propheta defunctus, ſepelitur in Samaria.
Azahel Rex Syriæ afflixit Iſrael.
Latinorum XIII. Aventinus Sylvius, Aremuli ſuperioris Regis major filius, regnavit an-
nis XXXVII. atque in eo monte, qui nunc pars Urbis eſt, mortuus ac ſepultus, æternum
loco vocabulum dedit.
Azarias qui & Ozias, filius Amaſiæ annis LII. 3192
Aſſyriorum trigeſimus ſextus, Thonoſconcolcros, qui vocatur Græcè Sardanapalus,
Tarſum atque Anchialen condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo, ſemetipſum in-
cendio concremavit. Usque ad id tempus fuiſſe Reges Aſſyriorum hiſtoria refert, &
fiunt ſimul anni MCXCVII. Omnes autem anni regni Aſſyriorum à primo anno Nini
ſupputantur MCXL.
Latinorum XIV. Procas Sylvius, Aventini ſuperioris Regis filius, regnavit annis XXIII.
Poſt quem X[illegible] Amulius Sylvius annis XLIV.
Arbaces Medus, Aſſyriorum Imperio deſtructo, regnum in Medos tranſtulit, ubi primus
ipſe regnavit annis XXVIII.
Macedonum regnum inchoat, primum habens Regem Caranum, annis XXVIII.
Lacedæmoniorum Reges deficiunt. Lydorum incipiunt.
Joatham filius Oziæ annis XVI. 3208
Olympias prima ab Eleuſibus conſtituitur, poſt annum Trojanæ captivitatis
CCCCV.
Romulus & Remus generantur Marte & Ilia.
[illegible] Joatham inter cætera virtutum bonarum opera, portam domus Domini ſublimiſſimam
ædificavit, quæ in actibus Apoſtolorum Speciosa vocatur: omnes ſiquidem portæ tem-
pli in terra fuerunt, excepta Speciosa, quæ pendebat: quæ ab Hebræis porta vocabatur
Joatham.
Achaz filius Joatham annis XVI. Ab hoc conductus Theglathphalaſar Rex 3224
Aſſyriorum, Rasin Regem Syriæ interfecit, & habitatores Damaſci tranſtulit Cyre-
nem.
Roma condita in monte Palatino, XI. Calend. Majas, à geminis Remo & Romulo, fi-
liis Rheæ Sylviæ, quæ erat filia Numitoris, fratris Regis Amulij, virgo Veſtalis, ſed con-
ſtuprata.
In Salibus ludis Sabinæ raptæ, anno ab Urbe condita tertio.
Remus raſtro paſtorali, à Fabio Romuli Duce, occiſus.
Ezechias filius Achaz annis XXIX. Hujus anno ſexto, Salmanaſſar Rex Aſſyrio- 3253
rum, capta Samaria, tranſtulit Iſrael in Aſſyrios, cujus regnum à primo Hieroboam ſtete-
rat annis CCCLX.
Mortuo Romulo, qui XXXVII. annis regnavit, per quinos dies Senatores Rempublicam
rexerunt, atque ita unus expletus eſt annus. Poſt quos Numa Pompilius annis XLI. qui
Capitolium à fundamentis ædificavit.
Manaſſes Filius Ezechiæ annis LV. Hic ob ſcelera ſua catenatus & compedi- 3308
tus in Babyloniam ducitur: ſed ob pœnitentiam & preces reſtituitur in regnum.
Romanorum tertius Tullus Hoſtilius regnavit annis XXXII. qui primus Regum
Romanorum purpura & faſcibus uſus eſt, & adjecto monte Cælio Urbem am-
pliavit.
Amon filius Manaſſe annis duobus. In Hebraica veritate duobus annis, in ſe- 3310
ptuaginta legitur regnaſſe XII.
Iſtrus civitas in Ponto condita.
Amon à ſervis ſuis interficitur.
Joſias filius Amon annis XXXI. Hic mundata Judæa & Hieruſalem, templo etiam 3342
innovato, poſt abjectas idololatriæ ſordes, Paſcha Domino celeberrimum facit, decimo-
octavo anno regni ſui, & cum Nechaone Ægypti Rege congreſſus, occiditur in campo
Mageddo, qui nunc Maximianopolis vocatur.

Roma-

Anni mundi

Romanorum quartus, Ancus Martius, Numæ ex filia Nepos, regnavit annis viginti tribus: qui Aventinum montem & Janiculum Urbi addidit, & ſupra mare ſedecimo ab Urbe milliario, Oſtiam condidit. Poſt quem Tarquinius Priſcus annis triginta ſeptem, qui Circum Romæ ædificavit, numerum Senatorum auxit, Romanos ludos inſtituit, muros & cloacas ædificavit, Capitolium extruxit.

In Hebræo triginta uno annis regnaſſe Joſias, in ſeptuaginta Interpretibus, triginta duobus legitur. Sed Euſebius inter regnum ejus & Joachim, alium de ſuo adjicit annum, propter menſes bis ternos, quibus Joachas vel Joachim regnaverat. Verùm quid veritas habeat Hieremias pandit, qui ſe à tredecimo anno Joſiæ, uſque ad annum quartum Joachim, XXIII. annis prophetaſſe perhibet, & Nabuchodonoſor quarto anno Joachim regnare cœpiſſe, decimo nono autem regni ejus anno Hieruſalem deſtructam fuiſſe.

3352 Joachim filius Joſiæ, annis XI. Poſt Joſiam regnavit Joachaz filius ejus tribus menſibus, quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, Joachim Regem conſtituit. Hujus anno tertio à Nabuchodonoſor capta Hieruſalem & pluribus captivatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias & Miſael, partem vaſorum templi Babyloniam transfert. A quarto Joachim anno ſcriptura regnum Nabuchodonoſor computat, quia ex eo non ſolùm Chaldæis & Judæis, ſed & Aſſyrijs, Ægyptijs, Moabitis, alijsque innumeris gentibus incipit regnare Joachim, qui & Jechonias, filius Joachim, menſibus tribus ac diebus decem. Hic circundata à Chaldæis Hieruſalem exiit ad Regem Babylonis & mater ejus, & ductus eſt in Babylonem cum populo, anno octavo regni Nabuchodonoſor.

3363 Sedechias, qui & Matthias, filius Joſiæ, annis undecim. Hujus anno undecimo, Regis autem Babylonis decimo nono, Judæa captivata in Babyloniam, & templum Domini incenſum eſt, anno ex quo fundari cœpit, quadringenteſimo trigeſimo. Qui autem reliqui fuerunt Judæi, transfugerunt in Ægyptum, qua poſt annos quinque percuſſa à Chaldæis, in Babyloniam ſunt & ipſi transmigrati.

¶ Quinta mundi ætas ab exterminio cœpit regni Judaici, quod juxta Prophetiam Hieremiæ ſeptuaginta annis permanſit.

3377 Anno XIV. poſtquam percuſſa eſt à Chaldæis civitas, qui eſt XXV. annus transmigrationis Regis Joachim, cum quo & Ezechiel captivatus eſt, ipſe Ezechiel in viſionibus Dei adductus in terram Iſrael, vidit renovationem civitatis ac templi, ceremoniarumque ejus.

Romanorum ſextus Servius regnavit annis XXXIV. qui tres montes Urbi addidit: Quirinalem, Æſquilinum, Viminalem, foſſas circum muros duxit, cenſus Romanorum civium primus inſtituit.

3389 Anno vigeſimo ſexto poſt everſionem Hieroſolymorum, qui eſt annus triceſimus ſeptimus transmigrationis Regis Joachim, ſublevavit Evilmerodach Rex Babylonis, anno quo regnare cœpit, caput Joachim Regis Judæ de carcere, & poſuit thronum ejus ſuper thronum Regum qui erant in Babylone. Meminit hujus temporis adhuc futuri Propheta Hieremias, ita ſcribens: *Ecce ego mittam & aſſumam univerſas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonoſor Regem Babylonis ſervum meum, & adducam eos ſuper terram iſtam, & ſuper habitatores ejus, & ſuper omnes nationes ejus, quæ in circuitu illius ſunt: & interficiam eos, & ponam eos in ſtuporem & in ſibilum, & in ſolitudines ſempiternas: & ſervient omnes gentes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis. Cumque impleti fuerint anni ſeptuaginta, viſitabo ſuper Regem Babylonis, & ſuper gentem illam in ſolitudines ſempiternas.* Hierem. 25. Et alibi, ſcribens ad transmigrationem, quam transduxerat Nabuchodonoſor de Hieruſalem in Babylonem cum Jechonia Rege: *Cùm cœperint* (inquit) *impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos, & ſuſcitabo vos ſuper verbum meum bonum, & reducam vos ad locum iſtum, ait* Hierem. 29. DOMINUS.

Anni mundi

2.Par.36. Rurſum: ejuſdem temporis jam præteriti verba dierum ita recordantur: *Si quis evaſerat gladium, ductus in Babylonem ſervivit Regi & filijs ejus: donec imperaret Rex Perſarum, & compleretur ſermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua. Cunctis enim diebus deſolationis non egit ſabbatum, uſq; dum complerentur ſeptuaginta anni. Anno autem primo Cyri Regis Perſarum ad explendum ſermonem Domini, quem locutus fuerat per os Hieremiæ ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri Regis Perſarum &c.* Quibos verbis oſtenditur, quia vaſtata Chaldæi Judæa non ut Aſſyrij in Samariam alios miſére colonos, ſed deſertam relinquere terram, donec ipſi Ioſephus Antiq.lib 10. cap. 12. poſt annos LXX. in eam rediêre Judæi. Conſentit his Joſephus, in decimo Antiquitatum libro ſcribens, templum & Hieruſalem & omnem Judæam ſeptuaginta annis permaoſiſſe deſolatam. Qui rurſum enumerando Reges Babylonis (ſi tamen ipſe ſic ſcripſit, & non codex fallit mendoſus) centum ferè annos ab everſa Hieruſalem uſque ad everſionem regni Chaldæorum facit colligi. Scribit enim, poſt Nabuchodonoſor (qui, teſte Scriptura ſacra, XXV. poſt everſam Hieruſalem vixit annis) Evilmerodach filium ejus regnaſſe annis XVIII. poſt quem Hegeſar filium ejus annis quadraginta, cui ſucceſſiſſe filium ejus Laboſordach menſibus novem: hoc defuncto, ad Balthaſar, qui Naboan nuncupatur, tranſiſſe Imperium, qui cùm jam decem & ſeptem regnaverit annis, captam à Cyro Perſarum, & Dario Medorum Rege Babyloniam. Et ſequitur: *Darius autem Aſtyagis filius, qui Babyloniorum deſtruxit imperium, cum Cyro cognato ſuo agebat annum ſexageſimum ſecundum, cùm Babylon fuiſſet invaſa, qui tamen alio nomine vocabatur à Græcis. Is Danielem Prophetam ſumens ad ſe in Mediam duxit, & omni eum*
Dan.9. *honore celebravit.* Hujus Darij ipſe Daniel ita meminit: *In anno primo Darij filij Aſveri, de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Hieremiam Prophetam, ut complerentur deſolationis Hieruſalem LXX. anni.* Euſebius in tempor. m libro triginta annos ab everſione Hieruſalem uſque ad initium Cyri Regis Perſarum: Iulius autem Africanus LXX. computat. Porrò Hieronymus in expoſitione Prophetæ Danielis, ita dicit: *Tradunt enim Hebræi hujuſcemodi fabulam uſque ad* LXX. *annum, quo Hieremias captivitatem populi Iudæorum dixerat eſſe ſolvendam.* De quo & Zacharias in principio voluminis ſui loquitur: irritam putans Dei pollicitationem Balthaſar, falſumque promiſſum, verſus in gaudium fecit grandine convivium, ioſultans quodammodo ſpei Judæorum & vaſis templi Dei, ſed ſtatim ultio ſequuta eſt.

Perſarum primus Cyrus regnavit annis XXX. Hic, ut impleretur verbum Do- 3423
mini ex ore Hieremiæ, primo ſui regni anoo, laxata Hebræorum captivitate, quioquaginta ferè hominum millia regredi fecit in Judæam, reſtituens eis vaſa templi Domini aurea & argentea V.M.CCCC. Qui congregati in Hieruſalem, menſe ſeptimo ædificaveruot altare, & à primo die menſis ejuſdem cœperunt offerre holocauſtum Domino. Anno autem ſecundo adventus ſui, menſe ſecundo, templi fundamenta jecerunt: anoo incenſioois ejus juxta Africanum, LXXI. juxta autem Chrooica Euſebij XXXII. Sed impedientibus Samaritis intermiſſum eſt opus, uſque ad anoum Darij ſecuodum, qui etiam Aſveri in regno & Artaxerxis, ſcripſerunt accuſationem adverſum Judæos, reſcripſit Artaxerxes, oe ædificaretur Hieruſalem.

Romaoorum VII. Tarquioius, regnavit annis XXXV. qui cauſa Tarquinij junioris filij ſui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulſus eſt.

Cambyſes Cyri filius annis VIII. Hic devicta Ægypto cunctam ejus religio- 3431
oem abominatus, cremonias ejus & templa depoſuit, Babylonem in Ægypto ædificavit. Hunc ajunt à Hebræis ſecundum Nabuchodonoſor vocari, ſub quo Iudith hiſtoria inſcribitur.

Fratres Magi menſibos ſeptem. 3432

Ieſus Sacerdos magnus & Princeps gentis.

Zorobabel, Aggæus, Zacharias & Malachias Prophetæ clareſcunt.

Pythagoras Phyſicus, Philoſophus clarus habetor.

Darius annis XXXVI. Inter Darium & Cambyſen regnaſſe duos fratres Ma- 3468
gos

[illegible] *Zach.* 1.

[illegible] *Iuda* [illegible] *Zach.* 7.

[illegible] *ca.* 24.

[illegible]

348[illegible] [illegible] & [illegible] C. belat Beda.

[illegible]

3489 [illegible]

352[illegible] A [illegible]

[illegible]

[illegible] Re-
[illegible] ad [illegible]
[illegible] are voca-

35[illegible] [illegible]
[illegible] com [illegible]
[illegible] tibus Art[illegible]exes vocatur.
[illegible] quatuor [illegible] cœperunt, cum antea ſedecim tantum lite-
[illegible] ent.

Anno mundi. Judæorum pontificatum poſt Eleazarum avunculus ejus Manaſſes accepit. Tantæ autem potentiæ fuiſſe narratur Ptolomæus ille Philadelphus, ut Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim hiſtoriæ, habuiſſe eum peditum ducenta millia, equitum viginti millia, curruum duo millia, elephantos, quos primus adduxit ex Æthiopia, quadringentos, & cætera his ſimilia.

3733 Ptolemæus Evergetes frater ſuperioris Regis, annis viginti ſex. Qui inde Evergetes ab Ægyptijs eſt vocatus, quia capta Syria & Cicilia, & propemodum univerſa Aſia, inter innumera argenti pondera ac vaſa pretioſa, quæ cepit, etiam deos eorum, quos Cambyſes capta Ægypto in Perſas portaverat, retulit.

Judæorum Pontifex Onias Simonis Juſti filius, clarus habetur: cujus item filius Simon, non minori gloria fulget. Sub quo Jeſus filius Sirach, Sapientiæ librum componens, quem vocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem.

3750 Ptolemæus Philopator, filius Evergetis, annis XVII. Antiochus Rex Syriæ victo Philopatore Judæam ſibi ſociat.

Judæorum Pontifex maximus Onias, filius Simonis, inſignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum Rex Areus legatos mittit.

3774 Ptolemæus Epiphanes, filius Philopatoris, annis XXIV.

Secundus liber Machabæorum apud Judæos hujus temporis geſta continet.

Onias Sacerdos aſſumptis Judæorum plurimis fugit in Ægyptum, & à Ptolemæo honorificè ſuſceptus, accepit eam regionem, quæ Heliopoleos vocabatur, & concedente Rege templum extruxit in Ægypto, ſimile templi Judæorum, quod permanſit uſque ad Imperium Veſpaſiani annis CCL. Sub occaſione igitur Oniæ Pontificis, infinita examina Judæorum in Ægyptum confugerunt. Eo tempore & Cyrene eorum multitudine repleta eſt. Hæc autem vel Oniæ vel cæteris fuit cauſa Ægyptum petendi: quia pugnantibus contra ſe magno Antiocho & Ducibus Ptolemæi, poſita in medio Judæa in contraria ſtudia ſcindebatur, alijs Antiocho, alijs Ptolemæo faventibus.

3809 Ptolemæus Philometor annis XXXV.

Ariſtobolus natione Judæus, Peripateticus Philoſophus agnoſcitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum in Moſen commentarios ſcripſit. Antiochus Epiphanes, qui poſt Seleucum cognomento Philopatorem annis undecim regnavit in Syria, Judæorum legem impugnans, omniaque ſordibus idolorum complens, in Templo Jovis Olympij ſimulacrum ponit. Sed & in Samaria ſuper verticem montis Garizi, Jovis peregrini delubrum ædificat: ipſis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verùm Mathathias Sacerdos leges patrias vindicat, adverſus Antiochi Duces arma corripiens: Quo mortuo, Ducatum Judæorum ſuſcepit filius ejus Judas Machabæus, anno CXLVI. regni Græcorum, XX. autem Ptolemæi, Olympiade CLV. qui mox Antiochi Duces de Judæa expellens, & templum ab Idolorum imaginibus emundans, patrias leges poſt triennium ſuis civibus reddidit. Unde poſt receſſum Oniæ Sacerdotis in Ægyptum, de quo ſuprà diximus, & mortem Alchimi, qui effugato Onia pontificatum indignus invadere tentabat, omnium favore Judæorum Machabæo Sacerdotium decernitur: quod poſt mortem ejus frater Jonathas ſortitus, & novendecim annis ſumma miniſtravit induſtria.

3838 Ptolemæus Evergetes annis XXIX.

Ionathas Dux Judæorum & Pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit quo a Tryphone interfecto, in Sacerdotium frater Simon aſſumitur, anno Regis Evergetis ſeptimo, quod octo annis ſtrenuiſſimè regens, filio Joanni reliquit. Hic adverſum Hircanos bellum gerens, Hircani nomen accepit, & à Romanis juſ amicitiæ poſtulans, decreto Senatus inter amicos relatus eſt. Samariam, quæ noſtro tempore Sebaſte vocatur, obſidione captam ſolo æquavit: quam poſtea Herodes inſtaurans, Sebaſten in honorem Auguſti appellari voluit.

3855 Ptolemæus Phyſcon, qui & Soter, annis XVII.

Cicero Arpini naſcitur, matre Helvia, patre equeſtris ordinis, ex regio Vol ſcorum genere. *Anni mũdi.*

Hyrcano in pontificatum, quem ipſe viginti ſex annis tenuit, Ariſtobulus ſuccedit annum unum, qui Rex pariter & Pontifex primus apud Judæos diadematis ſumpſit inſigne, poſt quadringentos octoginta quatuor annos Babylonicæ captivitatis. Poſt quem regnavit Janneus, cognomento Alexander, annis viginti ſeptem, qui Pontificatum quoque adminiſtrans, crudeliſſimè civibus præfuit.

Ptolemæus, qui & Alexander, annis X. Hujus anno ſeptimo Syria in Romanam ditionem ceſſit, capto Philippo à Gabinio. Expulſus de regno Ptolemæus Phyſcon per matrem Cleopatram, in Cyprum ſecedit. 3865

Ptolemæus, qui à matre fuerat ejectus, annis octo: regreſſus de fuga regnum obtinuit: quia Alexandrum, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris cives pepulerant. 3873

Sylla Athenienſes vaſtat.

Ptolemæus Dionyſius annis triginta. Ab hujus anno quinto Alexandra, uxor Alexandri Pontificis, poſt mortem ejus regnavit Judæis annis novem. Ex quo tempore Judæos rerum confuſio & variæ clades oppreſſerunt. Poſt cujus mortem Ariſtobulus & Hircanus filij ejus contra ſe de Imperio dimicantes, occaſionem præbuère Romanis, ut Judæam invaderent. Itaque Pompejus Hieroſolymam veniens, capta urbe & templo reſerato, uſque ad ſancta ſanctorum accedit: Ariſtobulum vinctum ſecum abducit. pontificatum confirmat Hircano. Deinde Antipatrum Herodis Aſcalonitæ filium Procuratorem Palæſtinæ facit, manſitque in Pontificatu Hircanus annis XXXIV. 3903

Virgilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul a Mantua naſcitur Pompejo & Craſſo Coſſ.

Pompejus captis Hieroſolymis tributarios Judæos facit.

Virgilius Cremonæ ſtudijs eruditur.

Cæſar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fuerat: victos, obſidibus acceptis, ſtipendiarios facit.

Cleopatra ſoror Ptolemæi annis viginti duobus. Orto enim bello civili inter Cæſarem & Pompejum, victus Pompejus Alexandriam petit, ibique ab ipſo, à quo ſperabat auxilia, Ptolemæo percuſſus interiit. Mox Cæſar Alexandriam venit: ipſi quoq; Ptolemæus parare inſidias voluit unde bello ei illato, victus in Nilo perijt. Cæſar Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dedit, cum qua conſuetudinem ſtupri habuerat: cujus regni tertio anno, ipſe primus Romanorum ſingulare obtinuit Imperium, à quo Cæſares Romanorum Principes appellati. Cleopatra regio comitatu urbem ingreſſa eſt. 3925

Cæſar ob inſolentiam morum, conjurantibus in eum ſexaginta vel amplius Senatoribus equitibusve Romanis, in curia confoſſus interijt, poſt annos quatuor & menſes ſex quàm regnare cœperat. 3929

Caſſius Judæa capta templum ſpoliat.

Octavianus Cæſar Auguſtus Romanorum ſecundus, regnavit annis quinquaginta ſex, & menſibus ſex, à quo Auguſti appellati Reges Romanorum, quorum quindecim vivente Cleopatra, quadraginta & unum poſtea vixit annos. 3944

Undecimo Auguſti anno, deficiente in Judæa Pontificum principatu, Herodes nil ad eum pertinens, utpote Aotipatri Aſcalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Judæorum ſuſcepit principatum, quem tenet annis triginta ſex. Q·i, ne ignobilis fortè & à Judæorum ſemine argueretur extraneus, combuſſit libros omnes, quibus oobilitas gentis in templo ſervabatur adſcripta, ut deficientibus probamentis, & ipſe ad hanc pertinere putaretur. Inſuper etiam, ut ſuam ſobolem regio illorum generi commiſceret, projecta

Anni mundi. projecta Doſide fœmina Hieroſolymitana, quam privatus acceperat uxorem, &
natæ ex eo filio Antipatro, ſociat ſibi Mariamnem, filiam Alexandri, neptem Ari-
ſtobuli fratris Hircani, qui ante eum Rex erat Judæorum. Hic quinque ei filios
genuit: quorum duos, Alexandrum & Ariſtobulum ipſe necavit in Samaria. Nec
mora, poſt eam matrem illorum, qua nil charius noverat, ſimili ſcelere peremit.
E quibus Ariſtobulus Herodem ex Beronice ſuſceperat, quibus Actibus Apoſto-
lorum ab Angelo percuſſum legimus.

Tertio inter Auguſtum & Antonium orto bello, quòd Antonius qui Aſiam
& Orientem tenebat, repudiata ſorore Auguſti, Cleopatram duxiſſet uxorem,
Antonius & Cleopatra victi ſemet interficiunt. A quo tempore quidam primum
annum Auguſti Monarchiæ ſupputant. Hactenus qui vocabantur Lagidæ in Æ-
gypto regnaverunt, annis CCXCV.

¶ Anno Cæſaris Auguſti XLII. à morte verò Cleopatræ & Antonij, quan-
3952 do & Ægyptus in Provinciam verſa eſt, anno XXVII. Olympiadis centeſimæ no- *Sexta ætas mundi.*
nageſimæ tertiæ anno tertio, ab urbe autem condita DCCLII. anno, id eſt eo an-
no, quo compreſſis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmiſſimam
veriſſimamque pacem ordinatione Dei Cæſar compoſuit: JESUS CHRISTUS
Filius Dei, ſextam mundi ætatem ſuo conſecravit adventu. Anno Imperij Augu-
ſti XLIV. Herodes morbo intercutis aquæ, & ſcatentibus toto corpore vermi-
bus, miſerabiliter & dignè moritur. Pro quo ſubſtitutus ab Auguſto filius ejus
Archelaus regnavit annis novem, id eſt uſque ad ipſius Auguſti finem: tunc enim
non ferentibus ultra, ſed accuſantibus apud Auguſtum ferocitatem ejus Judæis,
in Viennam urbem Galliæ relegatur; & ad minuendam Judaici regni poten-
tiam inſolentiamque domandam, quatuor fratres ejus pro eo ſunt Tetrarchæ
creati: Herodes, Antipater, Lyſias & Philippus: quorum Philippus & Hero-
des, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam vivente Archelao, Tetrarchæ fuerant
ordinati.

3980 Tiberius privignus Auguſti, hoc eſt Liviæ uxoris Auguſti ex ſuperiore geni-
tus conjuge filius, regnavit annis XXIII. Hujus anno duodecimo, Pilatus Judææ
Procurator ab eodem dirigitur.

Herodes Tetrarcha, qui Judæorum principatum tenuit annis viginti qua-
tuor, in honorem Tiberij, & matris ejus Liviæ, Tiberiadem condidit & Libia-
dem.

3983 Anno decimo quinto Imperij Tiberij. Dominus poſt baptiſmum, quod præ-
dicavit Joannes, mundo regnum cœlorum annuntiat: peractis à mundi principio,
ſecundum Hebræos, annis (ut Euſebius in ſuis Chronicis ſignat) quatuor mil-
libus: annotando, quòd decimo ſexto anno Tiberij, principium fuerit LXXXI.
Jubilæi, ſecundum Hebræos. Quare autem noſtra ſupputatio unde viginti mi-
nus ponendos æſtimaverit annos, facilè, qui ſuperiora libelli hujus legerit, inveniet.
Juxta verò Chronica eadem, quæ ipſe Euſebius de utraque editione, ut ſibi vide-
batur, compoſuit, anni ſunt quinquies mille, CCXXVIII.
3986 Anno XVIII. Imperij Tiberij, Dominus ſua paſſione mundum redemit, &
prædicaturi per Judææ regiones Apoſtoli, Jacobum fratrem Domini Hieroſo-
lymis ordinant Epiſcopum, ordinant & ſeptem Diaconos. Et lapidato Stepha-
no, Eccleſia per regiones Judææ & Samariæ diſpergitur.
Agrippa cognomento Herodes, filius Ariſtobuli filij Herodis Regis, accuſator
Herodis Tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula conjicitur, ubi plu-
rimos ſibi aſcivit ad amicitiam, & maximè Germanici filium Cajum.

3993 Cajus cognomento Caligula, regnavit annos tres, menſes decem,
dies octo. Hic Herodem Agrippam amicum ſuum vinculis liberatum, Re-
gem Judææ facit, qui permanet in regno annis ſeptem, id eſt, uſque ad quar-
tum Claudij annum: quo ab Angelo percuſſo, ſuccedit in regnum filius ejus
AGRIPPA, & uſque ad exterminium Judæorum viginti ſex annis perſeve-
rat. HERODES TETRARCHA & ipſe Caji amicitiam petens, cogente
Herodiade Romam venit, ſed accuſatus ab Agrippa, etiam Tetrarchiam perdidit,
fugiensque in Hiſpaniam, cum Herodiade mærore perijt.

Anni mūdi.

Pilatus qui ſententiam damnationis in Chriſtum dixerat, tantis irrogante Cajo angoribus coarctatus eſt, ut ſua ſe manu peremerit.
Cajus in Deos ſe referens, Judæorum loca ſancta ſordibus idolorum profanat.
Matthæus in Judæa prædicans Evangelium ſcripſit.

Claudius annos XIII. menſes VII. dies XVIII. 4007

Petrus Apoſtolus, cum primis Antiochenam fundaſſet Eccleſiam, Romam pergit, ibique viginti quinque annos cathedram tenet Epiſcopalem, id eſt uſque ad ultimum Neronis annum.
Marcus Evangelium quod Romæ ſcripſerat, Ægypto, Petro mittente, prædicat.
Act. 11. Quarto Claudij anno, fames graviſſima, cujus Lucas meminit, facta eſt. Eodem anno ipſe Britanniam adiens, quam neque ante Julium Cæſarem, neque poſt eum quiſquam attingere auſus fuerat, ſine ullo prælio ac ſanguine intra pauciſſimos dies plurimam Inſulæ partem in deditionem recepit. Orcades etiam Inſulas Romano adjecit Imperio, ac ſexto quàm profectus erat menſe, Romam redijt. Nono regni ſui anno Judæos tumultuantes Roma expulit, quod & Lucas refert.
Sequenti anno fames maxima Romam corripuit.

Nero annos XIII. menſes VII. dies XXVIII. Hujus ſecundo anno Feſtus Judææ procurator ſucceſſit Felici, à quo Paulus Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens cuſtodia, poſt hæc ad prædicandum dimittitur, necdum Nerone in tanta erumpente ſcelera, quanta de eo narrant hiſtoriæ. 4021

Jacobus frater Domini cum triginta annos rexiſſet Hieroſolymorum Eccleſiam, ſeptimo Neronis anno lapidatur à Judæis, vindicantibus in illo, quòd Paulum interficere nequiverant.
Feſto magiſtratui Judææ ſuccedit Albinus, Albino Florus, cujus luxuriam & avaritiam cæteraque flagitia non ferentes Judæi, contra Romanos rebellaverunt. Adverſum quos Veſpaſianus magiſter militiæ tranſmiſſus, plurimas urbes Judææ cepit.
Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua etiam Chriſtianos perſequitur: quorum eximios, Romæ Petrum cruce, Paulum occidit gladio. Hic in re militari nihil omnino auſus, Britanniam penè amiſit: nam duo ſub ea nobiliſſima oppida illic capta atque everſa ſunt.

Veſpaſianus annos IX. menſes XI. dies XXII. Hic apud Judæam Imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiſcitur, qui ſecundo anno Judææ regnum ſubvertit, templumque ſolo ſtravit, poſt annum primæ ædificationis ejus, MLXXXIX. Conſummatum eſt bellum annis quatuor, duobus Nerone vivente, & duobus alijs poſtea. 4035

Veſpaſianus inter alia magnorum operum in privata adhuc vita in Germaniam, ac deinde in Brittanniam à Claudio miſſus, tricies & bis cum hoſte conflixit, duas *al. Heslam validiſſimas gentes, viginti oppida, inſulam * Hectam, Britanniæ proximam, Imperio Romano adjecit.
Coloſſus erigitur, habens altitudinis pedes CVII.

Titus annos duos, menſes duos, vir omnium genere virtutum mirabilis, adeò ut amor & deliciæ humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit. 4033

Domitianus frater Titi junior, annos XV. menſes quinque. Hic ſecundus poſt Neronem Chriſtianos perſequitur, ſub quo Apoſtolus Joannes in Pathmum Inſulam relegatus eſt, & Flavia Domicilla, Flavij Clementis Conſulis ex ſorore neptis, in Inſulam Pontianam ob fidei teſtimonium exiliatur. 4049

Regnum

Regnum Romanorum.

Anno XLII. Octaviani Auguſti Cæſaris, ex quo anno Ægyptus in Provinciam redacta eſt, & Cleopatrs cum Antonio victa, XXVIII. anno, ab Urbe verò condita DCCLII. Olympiadis CXCIII. anno tertio, Dominus noſter Jeſus Chriſtus in Bethlehem Judæ naſcitur: transactis ab initio mundi, ſecundum Hebraicam veritatem, annis tribus millibus DCCCCLII. ſecundum ſeptuaginta verò Interpretes, quinque millibus CXCIX.

43.

44. Auguſtus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit.
Herodes infantes occidit.

45. Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.

---

46. Aſinius Pollio Orator moritur.

47. Herodes Rex Judæę cum magno cruciatu moritur, pro quo Archelaus regnavit, annis novem.

48. Fames magna Romæ facta.

49.

56. Tiberius Cæſar Dalmatas Sarmatasque ſubegit.

51.

---

52. 10

53. Jani portæ duodecim annis ab Auguſto clauſæ aperiuntur.

54. Meſſala Corvinus Orator moritur.

55. Ecclipſis Solis facta eſt.

56. Archelaus in Viconam Galliæ Urbem ab Auguſto relegatur, & Judæa Tetrarchis committitur, & Auguſtus moritur, anno ætatis 76.

§ TIBERIUS ſecundus, privignus Auguſti, regnavit annis 23.

1. Herodes Tetrarcha Judæorum regnum tenuit annis 24.

2. Mathem tici Urbe pelluntur.

3. Livius hiſtoriographus moritur.
Ovidius Poëtain xtlio moritur.

4. Germanicus à Tiberio miſſus Germanos vicit.

5. Tredecim Urbes terræmotu corruerunt.
Germanicus Cæſar moritur.

---

6. Feneſtella hiſtoriographus & Poeta moritur. 20

7. Tiberius multos Reges ad ſe dolo vocatos nunquam remiſit.

8. Pompeij theatrum incenſum eſt.

9. Tiberius Druſum conſortem regni fecit, qui eodem anno veneno periit.

10.

11.

12. Pilatus Præſes Judææ à Tiberio mittitur.

13.

14.

15. Dominus JESUS CHRISTUS à Johanne baptizatur, tricesimo anno ætatis ſuæ ſecundum carnem inchoante, & prædicare cœpit.

---

16. 30

7. Joannes baptiſta ab Herode Tetrarcha decollatur.

18. Dominus in Hieroſolymis paſſus eſt, & reſurrexit. Ecclipſis Solis & maximi terræmotus facti ſunt.

19. Jacobus frater Domini, Hieroſolymorum Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatur, ſedit annis triginta.
Stephanus lapidatur.
Paulus Apoſtolus de cœlo vocatur.

20. Pilatus imaginem Cæſaris in templo ſtatuens, ſeditionem Judæis excitavit. 35

21. Seja-

Anni mundi. — *Regnum Romanorum.* — *Anni Dom.*

21. Sejanus præfectus Tiberium, ut Judæos deleat, cohortatur.
Pilatus Romam venit, & de miraculis Domini Cæſari nunciavit.
22. Agrippa Herodem Tetrarcham Romæ accuſans, a Tiberio in vincula mittitur.
Tiberius ea quæ a Pilato audierat Senatui nunciavit, ſed Senatus contempſit.
23. Tiberius pop. Rom graviter afflixit, & ipſe veneno periit.
* al. ¶ CAIUS Caligula III. annos * 4. menſes 6 dies 8. vir ſceleſtiſſimus.
1. Herodes Agrippa Rex Judæorum à Cajo conſtitutus, regnavit [illegible] 7.
2. Judæi apud Alexandriam profligantur: pro quibus Philo clariſſimus Scriptor apud Cajum interpellans, nihil profuit. 40

3. Pilatus ſemetipſum interfecit, magnis a Cajo calamitatibus oppreſſus.
4. Matthæus Evangelium ſcripſit Hebraicè.
Cajus occiditur à protectoribus ſuis.
¶ CLAUDIUS IV. annos 13. menſes 8. dies 28.
1.
2. Petrus Apoſtolus Romam venit, ibique per 25. annos prædicans, Epiſcopatum tenuit.
3 Herodes Agrippa ab Angelo percuſſus expiravit: pro quo filius ejus Agrippa regnavit annis 26.
Marcus Evangeliſta in Ægypto Chriſtum annuntiat.
Primus Antiochiæ Epiſcopus Evodius ordinatur. 45

4. Fames magna facta eſt.
Claudius Britanniam ſubegit.
5. Nova inſula triginta ſtadiorum in mari apparuit.
6. Cives Romani à Claudio numerati ſunt, ſexagies novies centena, & quadraginta quatuor millia.
4000 7. Judæorum in ſeditione triginta millia necantur, in diebus azymorum.
8. 50

9. Claudius Judæos expulit Urbe.
10. Magna fames Romæ facta eſt.
11. Claudius Felicem procoratorem Judææ facit.
12. His temporibus Simon magus, Symoniacæ hæreſeos autor extitit.
13. Ægyptius quidam pſeudopropheta Judæorum plures ſeducens, a Felice opprimitur. 55

14 Claudius veneno mortuus eſt, anno ætatis ſexageſimo quarto.
¶ NERO V. annos 13. menſes 7. dies 28. Iſte flagitioſus in cunctis, primam in Chriſtianos perſequutionem exercuit, in qua Romæ Proceſſus & Martinianus, XLVII. à beato Petro baptizati, Torpes, Marcellus & Apulejus: Mediolani, Nazarius & Celſus: Aquileiæ, Hermagoras Epiſcopus, Fortunatus Diaconus, Felix cum Conſtantia Ravennæ; Apollinaris Epiſcopus pro Chriſto coronantur.
1. Seditio in Cæſarea orta plures Judæorum perdidit.
Feſtus Felici ſucceſſit.
2. Paulus Apoſtolos Romam à Feſto præſide mittitur.
3. Hucusque librum Actus Apoſtolorum, Lucas Evangeliſta perduxit, continentem annos à paſſione Domini XXVII.
4. Statius Poëta clarus habetor. 60

5. Nero Agrippinam matrem ſuam & ſororem Patris interficit.
6. Nero [illegible] luxuria & laſcivia, ignaviaque bacchatur.
7. Jacobus frater Domini a Judæis lapidatur.
Feſto præſidi Albinus in Judæa ſucceſſit.

8. Marcus

Anni mũdi. | Anni Dom.

Regnum Romanorum.

8. Marcus Evangeliſta apud Alexandriam paſſus eſt: pro quo Ananias 23. annis.
Albino Florus ſucceſſit.
9. Neronianæ thermæ à Nerone ædificantur.
Perſius & Lucanus Poëtæ moriuntur.

65

10. Nero ut ſimilitudinem Trojæ ardentis videret, magnam partem Romæ incendit.
11. Nero Senecam Magiſtrum ſuum interfecit.
12. Veſpaſianus Dux exercitus adverſus Judæos rebellantes à Nerone mittitur.
13. Petrus & Paulus à Nerone propter Simonem magum trucidantur: & peſtilentia Romæ facta eſt, Neroque ſeipſum interfecit.
LINUS I. à beato Petro Papa ſedit annis 12.
Antiochiæ ſecundus Epiſcopus ordinatur Ignatius.
¶ GALBA VI. menſes ſeptem. Otho menſes tres. Vitellius menſes 8.
1. Veſpaſianus in Judæa pugnans, Imperator ab exercitu conſtituitur.

70

¶ VESPASIANUS VII. regnat annos 9. menſes 11. dies 22. vir militari virtute præcipuus.
1. Titus Judæos inenarrabili fame cruciatos, obſedit.
2. Hieruſalem à Tito expugnata deſtruitur, anno a paſſione Domini 42. à prima verò conditione templi ſub Salomone 1089.
3.
4.
5. Hoc tempore Joſephus hiſtoriographus clarus habetur.

75

6.
7. Coloſſus erectus eſt, habens altitudinis pedes 107.
8.
9. Peſtilentia Romæ facta eſt: & terræmotus tres civitates Cypri ſubvertit.
10. Veſpaſianus profluvio ventris in villa circa Sabinos obiit.
¶ TITUS VIII. Veſpaſiani filius, annos duos, menſes duos, vir omnium genere virtutum mirabilis, ita ut delitiæ & amor humani generis diceretur.

80

1. Titus amphitheatrum Romæ conſtruxit, in cujus dedicatione 5000. ferarum occidit.
2. ANACLETUS Papa II. ſedit annis 12.
Titus in eadem villa qua & pater obiit, anno ætatis 42.
¶ DOMITIANUS IX. frater Titi, annis 15 menſibus 5. Hic omnibus infectus ſceleribus, ſecundò perſequitur Chriſtianos: cujus tempore paſſi ſunt Romæ, Eutyches, Victorinus & Maro: apud Amiterniam Urbem Victorinus Epiſcopus.
1. Domitianus eunuchos fieri prohibuit.
2. Decreto Senatus Titus inter Deos refertur.
3. Tres virgines Veſtæ ob ſtuprum damnantur.

In ſucceſſione Pontificũ ſequitur Euſebium, non Pontificalem librũ à Damaſo Papa perſcriptum.

85

4. Anianus primus poſt Marcum Evangeliſtam Epiſcopus Alexandriæ, poſt annos 22. obiit: pro quo Abilius II. ſedit annis 13.
5.
6. Domitianus ſe Deum & Dominum appellari juſſit.
7.
8. Quintilianus Rhetor Romæ clarus habetur.

90

9. His temporibus hæreſis Menandri Magi & Ebionitarum & Corinthiorum & Nicolaitarum exoritur.

10. Hoc

Anni mũdi. *Regnum Romanorum.* *Anno Dom.*

10. Hoc tempore Romani mala plurima à Cæſare & ab hoſtib. pertulerunt.
11. Domitianus de Dacis & Germanis triumphat.
12. CLEMENS Papa III ſedit annis 9.
Cornelia virgo Veſtalis ob ſtuprum viva defoſſa eſt.
13. Domitianus multos nobilium occidit.

---

14. Hoc tempore Joannes Apoſtolus in Pathmos inſulam à Domitiano exilio miſſus Apocalypſim ſcripſit. 95
15. Domitianus Flaviam Domicillam cum multis aliis in exilium pro fide Chriſti relegavit.
16. Domitianus cùm multa mala egiſſet, crudeliter à ſuis interfectus eſt, anno ætatis 35.
§ NERVA X. ſeoex, anno uno, menſibus 4. diebus 7. Hic primum edicto ſuo omnes exules revocavit.
4050 1. Sanctus Joannes Apoſtolus ab exilio rediens Evangelium ſcripſit.
Nerva confectus morbo obiit.
§ TRAIANUS XI. genere Hiſpanus, annis 19. menſibus 6. diebus 15. vir Reipublicæ utilis, ſed errore deceptus, tertiò perſequitur Chriſtianos.
1. Alexaodriæ tertius Cerdo Epiſcopus, ſedit annis 12.

---

2. Joannes Apoſt. apud Epheſum dormivit in pace, anno à paſſione Dn. 68. 100
3. *Liber S. Hieronymi de viris illuſtribus aſſerit, Clementem Papam hic obiſſe, & quartum à beato Petro fuiſſe.*
4. EVARISTUS Papa IV. ſedit annis 8. paſſus 6. Cal. Novembr.
Trajanus de Dacis & Scythis triumphat.
5. Trajanus multas gentes Romano ſubjecit Imperio.
6. *Hoc tempore Simeon Cleopha filius, Hieroſolymis Epiſcopus crucifigitur, anno ætatis 120. pro quo Juſtus ordinatur.*
Ignatius Antiochia Epiſcopus clarus Doctor habetur.

---

7. 105
8. Hujus Trajani tempore terræmotus multas Urbes ſubvertit, & aurea domus Neronis incendio periit, & Pantheon fulmine crematum eſt.
Adhuc floruit Polycarpus Smyrna Epiſcopus, Apoſtolorum diſcipulus.
9. *Hoc tempore Plinius Secundus Philoſophus clarus pro Chriſtianis Trajanum mitigat.*
10. Hoc tempore Simeon Cleophæ filius, Hieroſolymæ Epiſcopus crucifigitur, anoo ætatis 120. pro quo Juſtus.
Terræmotus multas Urbes ſubvertit. { jaoum mitigat.
11. Hoc tempore Plinius Secundus Philoſophus clarus pro Chriſtianis Tra-
Ignatius Antiochiæ Epiſcopus Romæ beſtiis traditur: pro quo Oron tertius conſtituitur.

---

12. ALEXANDLR Papa V. ſedit annis 10. *qui quinto nonas Maij martyrio coronatus eſt.* 110
13. Alexandriæ Primus quartus Epiſcopus, ſedit annis 12.
14. Poſt Juſtum Hieroſolymæ Epiſcopum Zachæus quartus ſedit: poſt quem Tobias quintus, & poſt hunc Beojamin ſextus, deinde Joannes ſeptimus, poſt quem Mathathias octavus, cui ſuccedit Philippus 9.
15. *Terræmotus penè totam Antiochiam ſubruit.*
16. Trajanus Armeniam, Aſſyriam & Meſopotamiam Provincias fecit.
Terræmotus penè totam Antiochiam ſubruit.

---

17. *Ignatius Antiochia Epiſcopus martyrizatur.* 115
18. Judæi commoti magnas cædes hominum faciuot, ſed in Alexandria victi ab omnibus ubique trucidantur.
19. Trajanus apud Seleuciam profluvio ventris moritur, anno ætatis 64.

§ ÆLIUS

Anni

[illegible]

[illegible] um.

[illegible]

[illegible] ond de [illegible]

[illegible]

[illegible] *ſtoriam*, [illegible]

[illegible]

Spatio.

6. Ant[illegible]

[illegible] apo[illegible] & B[illegible]

7. C[illegible]

A[illegible]

A[illegible]

[illegible] pot[illegible]

[illegible] M[illegible]us xi[illegible] J[illegible]

[illegible] Capit. xxv

22. [illegible] 160

23. Anton[illegible]us Pius a[illegible]

¶ M[illegible]R[illegible]S A[illegible]

1. [illegible] primum qu[illegible]

2. [illegible]ucio Cæ[illegible]th[illegible]us facri[illegible]

3. V[illegible]o[illegible]us Rex Pa[illegible]or[illegible]

16[illegible]

4. [illegible]

S[illegible] R[illegible]

[illegible]

B[illegible]n C[illegible]

E[illegible]

B[illegible]

M[illegible]

[illegible] R[illegible]

m[illegible]

[illegible]

10. [illegible]

Anni mūdi. *Regnum Romanorum.* *Anni Dom.*

10. Alexandriæ Agrippinus Epiſcopus nonus, ſedit annis 10.
Lucius Cæſar apoplexia extinctus eſt.
11. Cataphrygarum hæreſis oritur.
12.
Cataphrygarum hereſis oritur.
Hiis temporibus Egeſippus, Dionyſius Corinthi Epiſcopus, Modeſtus, Melito, Pinitus Cretæ Epiſcopus, Theophilus Antiochiæ Epiſcopus, Apollinaris & alij plurimi Doctores clari habentur. 175

---

14. *Hoc tempore Tatianus Encratitarum hereſin condit.*
Antoninus Imperator multa prælia per ſe & per Duces ſuos contra Romanos inimicos exegit.
Antiochiæ VII. Epiſcopus * Maximus conſtituitur. *al. Maximinus.
15. Hoc tempore Tatianus hæreſi Encratitarum condit.
Antoninus Commodum filium conſortem regni fecit.
16. Eleutherius Papa XII. ſedit annis * 13. * 15.
Antoninus Commodum filium conſortem in regno facit.
17. Imperatores de hoſtibus triumphant, & debita publica relaxant.
18. Lucius Britanniæ Rex ab Eleutherio Papa ut Chriſtianus efficiatur, impetrat. 180

---

19. Antoninus in Pannonia moritur.
§ L. Antoninus Commodus XV poſt mortem Patris annos 13. regnavit.
Hic Germanos feliciter vicit: cæterum obſcœnus & pravus fuit.
1. Alexandriæ Julianus X. Epiſcopus ſedit annis 10.
Commodus de Germanis triumphat.
2. Templum Serapidis Alexandriæ incenſum eſt.
3. Hoc tempore Panthenus & Clemens Alexandriæ clari habentur.
4. Hieroſolymis Maximus XXVI. Epiſcopus ordinatur: poſt quem Antoninus XXVII. Valens XXVIII. * Dulcianus XXIX. Narciſſus XXX. *Dius XXXI, Germanio XXXII. Gordius XXXIII. & Narciſſus XXXIV. * al. Dolychianus. * al. Ælius. 185

---

5. Commodianæ thermæ Romæ factæ ſunt.
6. Origenes apud Alexandriam naſcitur.
7. Hoc tempore Montanus quidam Cataphrygarum hæreſin condit.
8. Irenæus Lugdunenſis Epiſcopus & alij Doctores claruerunt.
9. Capitolium Romæ & Bibliotheca fulmine cremantur. 190

---

10. Commodus Coloſſi capite ſublato, ſuæ imaginis caput juſſit imponi.
Victor Papa XIII. ſedit annis 13.
Alexandriæ Demetrius XI. Epiſcopus, annis 43.
11 Magna quæſtio de Paſcha oritur, & in Dominica die celebrari jubetur.
12. Serapion Antiochiæ Epiſcopus VIII. ordinatur.
Commodus multus nobilium interfecit.
13. Commodus cunctis incommodus, in domo Veſtiliani ſtrangulatur.
§ Ælius Pertinax XVI. menſibus 6 (7) Hunc Julianus Juriſperitus occidens [illegible]avit menſibus ſeptem.
§ Severus XVII. genere Afer, annis 17. Hic Julianum civili bello vicit, & ſe Pertinacem appellavit. 195

2.
Hoc tempore Narciſſus Hieroſolymitanus Epiſcopus, & Theophilus Cæſarienſis, Polycarpus quoque & Bachilus Aſiani & alij Epiſcopi, inſignes habentur.

Anni mundi 4150

Regnum Romanorum.

Anni Dom.

4.
5. Judaicum & Samariticum bellum motum eſt.
6. Severus Parthos & Adiabenos Arabasque ſuperavit & ſubjecit.

200

7.
8. Thermæ Severianæ apud Antiochiam factæ ſunt.
Victor Papa martyrizatus eſt.
9. ZEPHYRINUS Papa XIV. ſedit annis 18. [17] *qui diſceſſit 7. calen. Septembris.*
10. Severus quinta perſecutione plurimos ſanctorum coronavit, inter quos pater Origenis Leonides, cum multis alijs martyrizatur.
11.

205

12. Perpetua & Felicitas hac perſecutione apud Carthaginem beſtijs deputantur.
13. Hoc tempore Symmachus & Theodotion Interpretes habentur.
14. Severus vallum apud Britannos per 132. paſſuum millia a mari ad mare fecit.
15
16. Tertullianus Afer clariſſimus habetur.

210

17. Severus in Britannia moritur.
¶ ANTONINUS CARACALLA XVIII. annis ſeptem.
1. Antiochiæ nonus Epiſcopus Aſclepiades conſtituitur.
2. *Hoc tempore Alexander XXXV. Epiſcopus Cappadociæ à Narciſſo Hieroſolymitano Epiſcopo conſtituitur.

Secus aliquanto Euſebius habet.

3. Antoninus Caracalla propter genus veſtis quod Romæ erogabat, cognominatur.
4.

215

5. Antoninus Romæ Thermas ſui nominis ædificavit.
6. Antoninus impatientia libidinis novercam ſuam Juliam duxit uxorem.
7. Antoninus interficitur, anno vitæ 43.
¶ OPILIUS MACRINUS XIX. annum unum regnavit.
1. Macrinus cum filio Diadumeno occiditur.
Antiochiæ X. Philetus Epiſcopus conſtituitur.
¶ M. AURELIUS ANTONINUS XX. annis quatuor.
1. CALISTUS Papa XV. ſedit annis 5. *paſſus eſt ſub Alexandro Imperatore ſecundo, Idus Octobris.*

220

2. Hippolytus Epiſcopus clarus habetur.
Heliogabalum templum Romæ ædificatur.
3. In Palæſtina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, condita eſt.
4. Aurelius tumultu militari Romæ occiditur.
Hujus tempore coronantur Romæ Calliſtus Papa, Urbanus Papa, Cecilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius presbyter, Palmarius Conſul cum uxore & filijs, & Simplicius ſenator.
¶ AURELIUS ALEXANDER XXI. annis 13. Hic in matrem ſuam unicè pius fuit, & cunctis charus.
1. Alexander Xerxen Regem Perſarum vicit.
2. URBANUS Papa XVI. ſedit annis 8 [9.] Hic multos nobilium ad Chriſti fidem convertit, *octavo cal. Iunij obijt.*

225

4. Ulpianus Juriſconſultus inſignis habetur.
5. Neronianæ thermæ Alexandrinæ vocantur.
6. Geminus presbyter & Hippolytus & Beryllus Epiſcopi & Boſtrenus clari habentur.

7. Anti-

Anni mūdi. | *Regnum Romanorum.* | Anni Dom.

7. Antiochiæ Epiſcopus XI. Zebennus conſtituitor.
8. Mammea mater Alexandri Origenem celeberrimum Doctorem ad ſe vocatum audire curavit.

230

9.
10. PONTIANUS Papa XVII. ſedit annis ſex, *paſſus eſt ſub Maximino Imperatore 12. Calend. Decemb.*
11. Alexandriæ Heracleas XII. Epiſcopus vir ſapiens, ſedit 13. (14.)
12.
13. Alexander tumultu militari occiditur.
¶ MAXIMINUS XXII. anois tribus. Iſte Chriſtianos & maximè rectores Eccleſiæ ſextus poſt Neroem perſequitur. Sub quo apud Cæſaream Palæſtinam Pamphilus & Maximus Presbyteri coronantur.

235

1. *Alexander Hieroſolymorum Epiſcopus* XXXV.
2. Pontianus Papa, & ſucceſſor ejus ANTHERUS XVIII. Papa poſt primum menſem Pontificatus, martyrio coronantur, *tertio Nonas Ianuary.*
3. FABIANUS Papa XIX. ſedit annis 14.
Maximinus Aquileiæ occiditur.
¶ GORDIANUS XXIII. annis ſex.
1.
2. Pupieous & Albinus, qui Imperium arripuerant, in palatio occiſi ſunt.

240

3. Hoc tempore Julius Africanus chronographus clarus habetur.
4. Hac tempeſtate Origenes Theodorum & Atheoodorum fratres, poſtea oobiles Epiſcopos, divina imbuit Philoſophia.
5.
6. Gordianus cum victor à Parthis reverteretur, haud longè à Romano ſolo ioterficitur.
¶ PHILIPPUS XXIV. cum filio Philippo, annis ſeptem. Hic primus omnium Imperatorum Chriſtianus fuit.
1. Philippus Philippum filium ſuum conſortem regni fecit.

245

2.
3. Alexandriæ XIII. Dionyſius Epiſcopus clarus Doctor ſedit annis * 19. *qui ſuo tempore Sabellianam hæreſin apud Ptolemaidam aſſerit exortam.* (* al. 17.)
4200 4. Milleſimus anous ab Urbe condita feſtivè celebratur.
5. Origenes Presbyter his temporibus tanta ſcripſit, ut Hieronymus quodam loco qoinque millia librorum ejos ſe legiſſe dicat.
6.

250

7. Philippus ſenior Veronæ, juoior verò Romæ, occiditur.
¶ DECIUS XXV. anno uno, meoſibus tribus. Iſte ſeptimam in Chriſtianos perſecutionem excitavit.
1. Hac & ſequenti perſecutione paſſi ſunt, Romæ, Fabianus Papa, Xiſtus Papa, Laurentius, feliciſſimus & Agapitus Diaconus. Abdo & Senoes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Habuodius, Cornelius Papa, Victoria virgo, Miniates. Aotiochiæ, Babylas Epiſcopus Apolloniæ civitatis, Leacus, Tirſus, & Gallinicus. Hieroſolymis, Alexander Epiſcopus, Nazanao Trypho. In Ægypto, civitate Tanais, Phileas Epiſcopus, Philoromus: Babyloniæ etiam Cteſiphontes Epiſcopus: Pamphiliæ, Neſtor Epiſcopus. In Corduba, Parmenius Presbyter cum aliis; io Cyrienſi Colonia, Marianus & Jacob: in Tyro, Anatolia & Audax; in Africa, Nemeſiaous, Felix, Rogatiaous Presbyter, Feliciſſimus, cum aliis. Antiochiæ, Aſclepiades Epiſcopus:

Anni mũdi. *Anni Dom.*

Regnum Romanorum.

Alexandriæ, Agatho, Serapion, Arſenius, Dioſcorus cum aliis. Item Romæ, Stephanus Papa, Eugenia, Jovinus, Baſilius, Lucius Papa, Baſilla, Rufina & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Xiſtus Papa, Valerianus, Nemeſius, Symphorianus & Olympius. In Hiſpania, Teragooc: Veronæ, Zenon Epiſcopus, Fructuoſus Epiſcopus, Augurius & Eulogius Diaconi. Cæſareæ, Marinus & Artemiſius. In Africa, Maxima, Donatilla & Secunda virgines. In vico Mitanẽſi, Privatus Epiſcopus, Theodorus cognomento Gregorius, Ponti Epiſcopus. Sub Claudio verò & Aureliano, Proboq; & Caro Imperatoribus paſſi ſunt Romæ, Felix Papa, Marius & Martha conjunx ejus, cum filiis, XLVII. milites, qui baptiaati ſunt à Dionyſio Papa, Cyrilla virgo. In Campania, Felix Presbyter & Euſebius. Romæ item Entychianus Papa, Theodora, Baſilides, Tripos & Mandalio. Lingonia, ſancti gemini: Loonio civitate, Conon: Cęſarea, Cappadociæ, Mammes. Apud Præneſte, Agapitus. In civitate Salona, Anaſtaſius: Auguſtuduni, Simphorianus. In territorio Vivarienſi, Andeolus ſubdiaconus, Andochius Presbyter, Thyrſus Diaconus, & Felix In caſtro Divione, Benignus Presbyter. Item Romæ, Chryſanthus & Daria, Claudius & Hilaria uxor ejus, cum filus laſone & Mauro, & 70. militibus.

Fabianus martyrizatur, pro quo CORNELIUS Papa XX. ſedit annis tribus.

Decins cum filio ſuo in Thracia à Gothis occiditur.

Antonius monachus io Ægypto naſcitur.

§ GALLUS XXVII. cum Voluſiano filio, annis duobus, menſibos 4.

1. Origenes anno ætatis ſeptuageſimo moritur.

Novatus Presbyter *Romanæ Eccleſiæ hæreſis Novatianorum autor, qui ſe Catharos dixerunt.*

Maxima peſtilentia facta eſt.

Antiochiæ * Demetrius XIV. ordinatur Epiſcopus.

* *Demetrianus.*

2. Gallus & Voluſianus interfecti ſunt, Interamnæ.

§ VALERIANUS XXVII. cum Gallieno annis 15. Iſte octavam perſecutionem in Chriſtianos exercuit.

1. Cornelius Papa martyr efficitur.

LUCIUS Papa XXI. ſedit menſibus 8. & martyr efficitur 4. Non. Martij.

255

2. STEPHANUS Papa XXII. ſedit annis duobus. *Martyrio coronatus eſt 4. Nonas Auguſti.*

3. Cyprianus Doctor eximius Carthaginenſis Epiſcopus martyrio coronatur.

4. XISTUS Papa XXIII. ſedit anois undecim, *qui pro Chriſto decollatus eſt, 8 Idus Auguſti.*

Valerianus commota perſecutione, à Sapore Rege Perſarum captus & oculis privatus, in ſervitute miſerabili conſeneſcit, & Gallieous territus, pacem Chriſticolis reddidit.

5.

6. Aotiochiæ XV. Paulus Samoſatenus, poſtea hæreticus, Epiſcopus conſtituitur.

260

7.

8. Germani Italiam, Alemanni Gallias & Italiam depopnlantur.

9. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia depopulantur per Gothos, & alias plures Provincias Barbarorum quaſſavit irruptio.

10.

11. Alexandriæ Maximus XIV. Epiſcopus, ſedit annis 18.

265

12. Hoc tempore Theodorus, qui & Gregorius Neocæſariæ Epiſcopus virtutibus claruit.

Anni Dom. — *Anni mūdi.*

Regnum Romanorum.

13. Hieroſolymæ XXXVII. Epiſcopus Hymenæus conſtituitur.
14. Dionysius Papa XXIV. ſedit annis 9. *diſceſſit 6. cal. Ianuary.*
Paulo Samoſateno hæretico depoſito, Dominus XVI. Antiochiæ Epiſcopus ordinatur.
15 Gallienus Mediolani occiditur.
¶ Claudius XXVIII. anno uno, menſibus 9. Iſte Gothos jam per annos 15. Illyricum Macedoniamque vaſtantes, ſuperat.
1. Paulus de Samoſata Antiochenus Epiſcopus hæreticus eſſe convincitur.

270

2. Claudius Sirmio moritur, pro quo frater Quintilius regnavit dies 17. & Aquileiæ occiditur.
¶ Aurelianus XXIX. annis quinque, menſibus ſex. Hic Reipublicæ utilis primò clemens Chriſtianus, poſtea perſecutor fuit.
Antiochiæ Epiſcopus XVII. Timæus efficitur.
1.
2. Zenobia Regina Orientis vincitur.
3. Aurelianum Romæ triumphantem Tetricus & Zenobia captivi præceſſerunt.
4. Aurelianus templum Soli ædificat, & nonam perſecutionem in Chriſtianos excitat.

275

5. Aurelianus divino ſulmine territus, inter Byzantium & Heracleam à militibus occiditur.
¶ Tatianus XXX. menſibus ſex, Quo apud Pontum occiſo Florianus regnavit dies 88. & apud Tarſum occiditur.
1. Felix Papa XXV. ſedit annis quinque: *martyrio coronatur 3. cal. Iunij.*
¶ Probus XXXI. annis ſex, menſibus quatuor.
1. Galliæ a Barbaris vaſtatæ, à Probo Romano reſtituuntur Imperio.
2. Anatolius Laodiceæ Epiſcopus clarus habetur.
3. Manes quidam genere Perſa inſanam Manichæorum hæreſin condit.

280

4. Antiochiæ Epiſcopus XVIII. Cyrillus conſtituitur.
5. Eutychianus Papa XXVI. ſedit menſibus 10. *paſſus 8. calend. Auguſti.*
6. Gaius Papa XXVII. annis 15.
Alexandriæ Theonas Epiſcopus XV. annis 18.
Probus apud Sirmium tumultu militum occiditur.
¶ Carus XXII. cum filijs Carino & Numeriano, annis duobus.
1. Carus victor de Parthis ſuper Tigridem, fulmine ictus interijt.
2. Numerianus occiditur. Carinus apud Margum à Diocletiano interficitur.
Hucuſque ab incarnatione Domini ſupputantur ſecundùm Dionyſium anni CCLXXXIV.
¶ Diocletianus XXXIII. annis viginti.

285

1. Ab hoc anno Græci paſchales cyclos inchoabant.
2. Diocletianus Herculium Maximianum in conſortium regni aſſumit.
3. Maximianus in Gallia Amandum cum ruſticis vicit.
Carus ſumpta purpura Britannias occupavit.
4. Hoc tempore Caranſius Britannias, Narſes Rex Perſarum Orientem, Ægyptum Achilleus, Quinquegentiani Africam vaſtaverunt.

290

6. Diocletianus Conſtantium Conſtantini patrem Cæſarem facit, qui regnavit annis ſedecim.

Anni mūdi.

Regnum Romanorum.

7. Diocletianus Galerium Ma imianum Cæſarem facit.
8. Hoc tempore Pierius Presbyter & Achillas & M lisius Alexandrinus claruerunt.
9. His temporibus diverſis & multis prælijs hoſtes diverſi vincuntur.
10.

295

11. Diocletianus ſe ut Deum adorari juſſit.
12.
13. Gajo Papa martyrizato MARCELLINUS XXVIII. ſucceſſit, *annis novem, qui idem paſſus eſt, ſex. cal. Maij.*
14. Diocletianus victo Ach leo, Alexandriam Ægyptumque recepit.
15. Conſtantius ſex gintam lia Alemannorum o dit.
Hieroſolymis Epiſcopus Labdas ordinatur XXXVIII.

300

16. Alexandriæ XVI. Petrus Epiſcopus, ſedit annis 12.
Galerius Maximianus a Narſeo victus eſt.
17. G ius Maximianus Narſeum ſuperavit, & uxorem ac liberos & ſorores ejus captivavit.
18. Antiochiæ XIX. Tiramnus Epiſcopus conſtituitur.
Diocletianus & Maximianus inſigni Pompa de hoſtibus triumphant.
19. Diocletianus in Oriente, & Herculius Maximi nus in occi ente Eccl ſias ſubvertunt, libros divinos incendunt, & Chriſtianos decima perſecutione poſt Neronem cruciaverunt.

20. Marcellino Papa martyrizato, EUSEBIUS XXIX. ſucceſſit, menſibus octo. Quo item paſſo, tricesimus MILTIADES, ſedit annis quatuor.
Diocletianus Nicomediæ, & Maximianus Medio ani purpura & regnum ob ſenectutis defectum, ſponte deponunt.
In perſecutione Diocletiani, Maximiani, Conſtantij, Severi, Galerij & Maximiani, paſſi ſunt Romæ, Cajus Papa, C iacus Diaconus, Largus, Smaragdus, Apronianus, Papias, Maurus, Cl ius, & Prepedigna cum filijs, Gabinius presbyter, Caſtulus, Pancratius, A tus cum uxore & filia, Sebaſtianus, Marcus, Marcellianus, Marcellinus presbyter, Petrus Exorciſta, Tranquillious, Nicoſtratus, Zõe uxor ejus, Primus, Felicianus, Clau , Caſtorius, Victorinus, Symphorianus, Baſiliſcus, Fauſtinus, Simplicius. Beatrix, Tiburtius filius Tromat j, Suſanna virgo, Joannes, Cri , Gen ſiu, Felix & Adauctus, Lucia & Geminianus, Sergius & Bach , Chryſ onus, Saturninus, & Siſinnus, quatuor coronati, Theodorus, Pontianus, Prætextatus & Thraſo.
Apud Spoletum, Gregorius Presbyter, Sabinus Epiſcopus, Exuperantius, & Marcellinus Diaconus. Apud Inſulas Parmarias, Anaſtaſia: Antiochiæ, Julianus & Baſiliſſa: in Hiſpania civitate Cæſar Auguſtana, Vincentius Diaconus: in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas: apud Gerundam, Felix: in Cucumis, Juliana virgo: apud Tyrum, Tyrannio, Sylvanus, Peleus & Linus Epiſcopi, cum innumera multitudine. Apud Syrmium, Sirenus: Nicomediæ, Petrus, Lucianus presbyter Antiochenus, Anthimus Epiſcopus, Pantaleon, Joannes, Adrianus, Dorotheus & Gorgonius, Eleutherius Smyrnæ, Irenæus Epiſcopus. In Palæſtina civitate Gaza, Sylvanus. Mediolani, Victor. In civitate Siſcia, Quirinus Epiſcopus: apud Tharſum, Bonifacius: in Aquileia, Felix & Fortunatus. apud Ciliciam, Vitus & Modeſtus, cum Creſcentia & Lucia virgine. In Britannia, Albanus: in Maſſilia, Victor. Apud Auguſtam, Afra, in Rhetia Provincia: Nicæa Bithyniæ, Theodata cum filijs.

Anno mūdi. | *Anni Dom.*

Regnum Romanorum.

filiis. In civitate Co[illegible]nio, Juſtinus & Haſtar fratres: in Sicilia, Euplus Diaconus: P[illegible]rgamis, Alexander: in Chalcedone, Euphemia: in Neapoli Campaniæ, Ja[illegible]narius E[illegible]opus Beneventanus, Soſius Diaconus: Meſeoate civitate, Fauſtus & Deſiderius. In Palæſtina, Peleus & Nylus Epiſcopi: in C[illegible]zico, Su[illegible]ſta & Eulalius: in Agauno, Mauritius cum ſociis. Antiochiæ, C[illegible]prianus Epi[illegible]copus cum J[illegible]ſtina: apud Ægeam civitatem, Coſmas & Damianus: In caſtro Solodoro, Victor. Apud Coloniam Agrippinam, Gereon cum ſociis: apud Tharſum, Carracus, Probus & Andronicus. In Venuſia, Felix Epiſcopus, Audax, Januarius Presbyter: Sueſſionis civitate, Criſpinianus & Criſpinus. Apud Sidonem, Zenobius Pr[illegible]byter. In territorio Agaunenſi, Tiberius, Modeſtus, & Florentia. In Scythia Merinas: Antiochiæ, Romanus: Alexandriæ, Petrus Epiſcopus. In Africa, Criſpina virgo. in Tuſcia, Barbara virgo: in H[illegible]ſpania, Leocadia Emerita civitate, Eulalia & Julia virgines.

¶ G[illegible]LLERIUS & Conſtantius Auguſti.

Maximinus perſecutor Chriſtianorum & Severus Cæſares eliguntur.

--- 305

1. Cooſtantius Auguſtus vir manſuetus in Britannia Eboraci obiit.

¶ CONSTANTINUS, Cōſtantij XXXIV. ex concubina Helena filius, annis triginta, menſibus decem. Hic primus Imperator, excepto Philippo Chriſtianus fuit, & ab hoc Chriſtiani Imperatores cœperunt.

1. Maxentius, Maximiani Herculij filius, Auguſtus appellatur.

MARCELLUS *Papa ſedit annis quinque: paſſus eſt 17. Cal. Februarij.*

2. Maximianus Herculius apud Maſſiliam turpiter interficitur.

3. Quirinus Epiſcopus pro Chriſto paſſus eſt.

Occiſo Severo Liciouius Cæſar efficitur.

Galerius Maximianus Chriſtianorum perſecutor, divina ultione tactus, parcere Chriſtianis juſſit, & ipſe moritur.

4. Maximinus Cæſar perſecutionem reſtaurat, & ipſe moritur.

Melchiade (*Marcello*) Papa paſſo, SYLVESTER XXXI. ſedit annis 20.

--- 310

5. Petrus Alexandriæ Epiſcopus martyrio coronatur: pro quo Achillas XVII. ſedit.

Magna fames & lues in perſecutores facta eſt.

6. *Euſebius Papa XXX. annis ſex: diſceſſit ſexto Non. Octobris.*

7. Perſecutio tandem poſt decem annos finita eſt.

8. Conſtaotiuus Maxentium civili prælio, Deo juvante, apud pontem Miluiom vicit.

Hieroſolymitanus Epiſcopus Macharius XXXIX. conſtituitur.

9. *Maximinus Cæſar cum magno cruciatu miſerabiliter & dignè moritur.*

Diocletianus moritur, & inter Deos refertur.

--- 315

10. Plurimi perſecutorum & magorum trucidantur.

11. Criſpus & Conſtantinus, filij Conſtantini, & Licinius Cæſares appellantur.

Lactantius clarus habetur.

12. *Licinius Cæſar primò bonus Chriſtianorum ultor, prava contra Conſtantinum machinans, & Chriſtianos perſequens, victus bello interiit.*

MELCHIADES *Papa XXXI. ſedit annis 4. obiit quarto idus Ianuarij.*

13.

14. Licinius Chriſtianos de Palatio ſuo expellit, & eos perſequitur. 320

Anni Dom. | *Anni mũdi.*

Regnum Romanorum.

Hoc tempore Alexandria Presbyter Arius nefandam hæreſim Arianorum condit, ſub Alexandro Epiſcopo, qui Achilli ſucceſſit.

---

15. Alexandriæ Alexander XVIII. Epiſcopus ordinatur, a quo Arius Presbyter de Eccleſia ejectus, multos errori ſuo ſociat, & Eccleſiam hæreſi impugnat.
SYLVESTER *Papa* XXXII. *ſedit annos* 23. *menſes* 10. *qui diſceſſit pridie Calend. Januarij.*
17. Concilium in Nicæa congregatur, CCCXVIII. Epiſcoporum, ſub Julio (*Sylveſtro*) Papa, in quo Arius condemnatur, *&* 70. *Capitula conſtituuntur, ſicut Athanaſius dicit, qui eidem Synodo interfuit.*
18. Conſtantinus, filius Conſtantini, Cæſar efficitur.
Licinius occiditur.
19. Hoc tempore crux Dominica ab Helena Conſtantini matre in Hieroſolymis reperitur, ſub Machario ejusdem Urbis Epiſcopo.
20. Vicennalia Conſtantini Romæ acta.

--- 325

21
22. Antiochiæ poſt Tirannum Vitalis viceſimus Epiſcopus ordinatur: pro quo * Philogonius XXI. & poſt hunc Paulinus XXII. cui ſucceſſit Euſtathius XXIII. Quo ob fidem catholicam in exilium miſſo, Ariani Epiſcopi undecim numero, Eccleſiam illam unus poſt alium occupaverunt.
Conſtantinus uxorem ſuam Bauſiam interfecit.
Donatus quidam Donatiſtarum hæreſim condidit.
Conſtantinus Sarmatas, Gothos & multas nationes Romano ſubdit Imperio.
24. Conſtantinus Byzantium Urbem reparavit, & ex ſuo nomine Conſtantinopolim appellavit. & ſedem Romani regni eam eſſe voluit.
25. Alexandriæ Athanaſius XIX. Epiſcopus ordinatur.
Romæ MARCUS XXXII. Papa, ſedit menſibus octo; pro quo JULIUS XXXIII. annis 16. menſibus 9.
Porphyrius miſſo ad Conſtantinum volumine, exilio liberatur.
Templa idolorum deſtruuntur.
26. *Hoc tempore Indi & Iberi efficiuntur Chriſtiani.*

--- 330

27. Conſtans, filius Conſtantini, Cæſar efficitur.
His temporibus Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus, & Juvencus Poeta, & plurimi Doctores claruerunt.
28 Antonius monachus clarus habetur.
29. Conſtantia, Conſtantini ſoror, uxor Licinij moriens, Arianum quendam Presbyterum fratri commendat.
30. Dalmatius Cæſar efficitur.
Conſtantinus in Arianum dogma labitur, ab Euſebio Nicomedienſe baptizatus.
31. Conſtantinus dum bellum in Perſas pararet, apud Nicomediam obijt, anno vitæ 66.
¶ CONSTANTIUS XXXV. filius Conſtantini, cum Conſtantino & Conſtante fratribus, annis 24. menſibus 5. diebus 13. regnaverunt.

--- 335

1. Conſtantius Ariana hæreſi per Arianum Presbyterum & Euſebium Nicomedienſem polluitur, & catholicos perſequitur.
2. Jacobus Niſibinus Epiſcopus virtutibus claruit.
Dalmatius Cæſar occiditur.
Sapor Rex Perſarum Meſopotamiam vaſtat, & Chriſtianos perſequitur.

3. Con-

* al. Philogonius.

Anni mūdi. ## *Regnum Romanorum.* *Anni Dom.*

3. Conſtantinus bellum fratri Conſtantio inferens, juxta Aquileiam occiditur.
4. Terræmotus multas Urbes obruit.
   Audeus Syrius Audeanam hæreſim condit.
5. Franci à Conſtanti perdomiti, in pacem recepti ſunt.

340

6. Conſtantinopoli ejecto ab Arianis Paulo Epiſcopo, Macedonius hæreſiarches in locum ejus ſubſtituitur.
7. Hoc tempore Maximinus Trevirorum Epiſcopus, clarus habetur, à quo Athanaſius Alexandriæ Epiſcopus à Conſtantio profugus, honorificè ſuſceptus eſt.
8. MARCUS *Papa* XXXIII. *ſedit annis duobus, diſceſſit Nonis Octobris.*
9. Athanaſius Epiſcopus ad Conſtantis literas Alexandriam regreditur.
10. Ecclipſis Solis facta eſt, & terræmotus hoc tempore multas Urbes ſubvertit.
    JULIUS XXXIV. *Papa, annis quindecim.*

3,5

11. Bellum contra Perſas gravi Romanorum damno geritur.
    Maximus XL. poſt Macharium Hieroſolymitanum Epiſcopum, moritur: poſt quem Cyrillus expulſo Heraclio & cæteri Ariani Epiſcopi Eccleſiam illam occupant.
12. Romæ LIBERIUS XXXIV. Papa ordinatur. Quo ab Arianis ejecto, Felix locum ejus occupat, annum unum: ſed Liberius hæreſi ſubſcribens, rediit, & Felix ejicitur. *12. Hæc evidex ad annum 25. Conſtantij refert.*
    Conſtans haud longè ab Hiſpania interficitur, anno ætatis 30.
13. Magnentius qui Conſtantem occiderat, & alij. Rempublicam turbant.
14. Magnentio gravi civili prælio victo, Gallus Cæſar efficitur.
    His temporibus oſſa Timothei & Andreæ Apoſtolorum, & Lucæ Evangeliſtæ, Conſtantinopolim allata ſunt.
15. Gallus multos Judæorum delevit, & civitatem eorum ſubvertit.

350

16. *Antonius Monachus centeſimo quinto ſuæ ætatis anno in eremo moritur: quo tempore multi Eremitæ virtutibus claruerunt.*
    Magnentius ſeipſum occidit, & Decentius frater ejus laqueo vitam finivit.
17. Gallus Cæſar à Conſtantio patruele ſuo ob ſuſpicionem occiditur.
    Victorinus rhetor & Donatus Grammaticus Romæ inſignes habentur.
18. Julianus frater Galli Cæſar efficitur à Conſtantio.
    Antonius Monachus CV. ætatis anno obijt.
19. Liberius Papa & multi catholicorum Epiſcopi ab Arianis expulſi ſunt.
    Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentuarium deletæ ſunt.
20. Oſſa Andreæ Apoſtoli & Lucæ Evangeliſtæ & Timothei Conſtantinopolim allata ſunt.
    Julianus Rhenugermanos vicit.

355

21. Paulinus Trevirorum Epiſcopus in exilio obiit.
    Hoc tempore Hilarius Pictavienſis Epiſcopus & Athanaſius Alexandrinus, & omnes catholici Epiſcopi multa ab Arianis mala paſſi ſunt.
22. Apud Ariminum ſynodus CCCC. Epiſcoporum Arianorum contra fidem facta eſt.
23. Julianus bellorum ſucceſſibus elatus, Auguſti nomen uſurpat.
    Conſtantius in Parthos bellum parat.
    LIBERIUS *Papa* XXXV. *ſedit annos ſex. Quo expulſo locum ejus Felix Papa* XXXVI. *uno anno occupavit: & iterum Liberius ſuæ ſedi reſtituitur. Sanctus autem Felix Conſtantium Imperatorem hæreticum eſſe declarans, martyrizatus eſt, 4. Cal. Auguſti.*

24.Con-

Anni mūdi. *Anni Dom.*

Regnum Romanorum.

24. Conſtantinns Parthico bello dimiſſo, contra Julianum arma ſumens, moritur, aono ætatis 46.

¶ JULIANUS XXXVI. apoſtats, anno uno, menſibus octo. Hic ex Chriſtiano lectore paganus factus, perſequitur Chriſtianos.

1. Alexandriæ Georgio Ariano Epiſcopo à populo incenſo, Athanaſins ad ſedem ſuam revertitur, in parte Catholicorum Antiochiæ Epiſcopus fit.
Pagani apud Sebaſten ſepulcrum S. Joannis Baptiſtæ invadunt.

--- 360

2. Juliaous ad bellum Parthicum profectus, & Chriſtianorum ſanguinem diis ſuis vovens, Dei judicio, à quodam hoſte occiſus, interiit, anno ætatis 32.

¶ JOVIANUS XXXVII. menſibus octo. Iſte iterum cum omni exercitu ad Chriſtianitatem redit.

1. Jovianus in nova domo recubans, ſuffocstus odore prunarum & calcis moritur.
Synodus hæretica Antiochiæ facta eſt.

¶ VALENTINIANUS XXXVIII. regnavit annis undecim. Hic ob fidem Chriſti tribunatu militum à Juliano privatus fuit.

1. Valenonianus Valenti fratri ſuo Orientis Imperium dedit.
2. Romæ DAMASUS XXXV. Papa ordinatur.
Valens ab Eudoxio Arianorum Epiſcopo ſeductus & baptizatus, poſt mortem fratris orthodoxos perſequitur.
Terræ motus per totum orbem factus eſt.
3. Graoanus Valentiniani filins, Ambianis Imperstor efficitur.

--- 365

Vera lana pluviæ mixta de nubibus fluxit.
4. Athanaricus Rex Gothorum Chriſtianos in ſua gente perſequitur.
Hilarius Pictavis Epiſcopus obiit.
DAMASUS *Papa* XXXVII. *ſedit annis* 18. *diſceſſit tertio Idus Decembris.*
4. Euſebius Varcelleoſis Epiſcopns moritur.
Laodiceæ Apollinaris Epiſcopus plura ſcripſit, ſed poſtea hæreſim condit.
6. Magna fames in Phrygia.
Lucifer Calaritanns Epiſcopus vir valde estholieus obijt.
7. * Maximinus præfectus anoonæ Romæ multos nobilium occidit.
His diebus poſt Auxentij Ariani mortem, Ambroſius Epiſcopus Medsolani ordinatur.
8. Valentinianus Saxones in regione Francorum cæde perdomnit.

** al. Maximus.*

--- 370

9. Alexandriæ Petrus XX. Epiſcopus poſt Athanaſium ordinatnr.
Burgundionum octoginta ferè millia juxta Rhenum conſederunt.
Eunomius hæreſiarcha extitit.
Didymus cæcus clarus habetur.
10. Magnentia quæ & Tecla Romanorum nobiliſſima Hieroſolymam veniens, virtutibus & humilitate claruit.
Poſt Auxenoum Arianum, Ambroſio Mediolsni Epiſcopo ordinato, Italia ad rectam fidem revertitur.
11. Valentinianos bellum in Sarmatas parans, apoplexis obiit.
Multi monachorum martyrio coronsntur.

¶ VALENS XXIX. poſt mortem fratris cum Gratiano & Valentiniano annis quatuor regnavit.

Photinus hæreticus moritur.
Theodoſius, Theodoſij poſtea Imperatoris Pater, & multi nobiles à Valente occiſi.

1. Gratia-

Anni mundi. | *Anni Dom.*

Regnum Romanorum.

1. Gratianus triginta millia Alemannorum delevit.
Gothi depulſi ab Hunis, diffunduntur in Thraciam.
2. Valens legem dedit, ut monachi militarent: nolentes, fuſtibus juſſit interfici.
Gothi datis à Valente hæreticis Doctoribus, Ariani efficiuntur.

375

3. Gothi fame compulſi rebellant.
4. Valens, à Gotbis occiſo exercitu, fugiens, in domo quadam vivus crematur.

Hucusque Chronicam Euſebij Hieronymus perduxit.

Antiquus Codex.		Novus ſeu Manuſcriptus Codex.
¶ GRATIANUS XL. cum Valentiniano fratre poſt mortem patrui, annis ſex regnavit.	378	*Poſt mortem Valentis Arriani Imperatoris*, GRATIANUS *cum Valentiniano fratre ſuo, annis ſex regnavit.*
1. Gratianus Theodoſium genere Hiſpanum, Orientis Imperatorem fecit. Priſcillianus Epiſcopus hæreſim eondit.	379	*Gratianus Imp. Theodoſium Orientis Imperatorem perficit.* *Priſcillianus de Gallis Epiſcopus, hoc tempore ſui nominis hæreſin condit.*
2. Ab hoc anno Theophilus paſchales circulos inchoat.	380	*Ab hoc anno Theophilus Alexandrinus Epiſcopus paſchales circulos inchoat.*
3. Synodus ſecunda CL. Epiſcoporum Conſtantinopoli adverſus Macedonium congregatur ſub Damaſo Papa.	381	*Synodus ſecunda univerſalis* CL. *Epiſcoporum Conſtantinopoli agitur, contra Macedonium hæreſiarcham, ipſius Urbis Epiſcopum, ſub Theodoſio Auguſto & Damaſo Papa: & poſt damnationem prædicti hæretici tres Canones conſtituuntur.*
4. Hoc tempore Theodoſins multis præliis Gothos, Hunos, Alanosq; ſuperavit. Athanaricus Rex Gothorum moritur.	382	
5. Arcadius, Theodoſij filius, Imperator efficitur.	383	*Archadius, filius Theodoſij Auguſti, à Patre in conſortium regni aſſumptus, regnavit annis* XXVI.
6. Maximus regnum ſibi uſurpans, Valentinianum Italia depulit: Gratianus Lugduni occiditur. Romæ poſt Damaſum URSINUS XXXVI. Papa, ſedit annis quatuordecim. ¶ THEODOSIUS XLI. cum Valentiniano, poſt mortem Gratiani annis undecim regnavit.	384	*Maximus ſibi regnum uſurpans, Gratianum Lugduni occidit.* *Romæ poſt Damaſum Papam Siricius, qui in Chronicis Proſperi* URSINUS *dicitur, Papa* XL. *ſedit annos quatuordecim.*
1. Theodoſius vir omnibus virtutibus plenus, Valentinianum benignè ſuſcepit. Priſcillianus & alij hæretici ſequaces ejus, ab Evodio præfecto gladio addicti ſunt.	385	*Hieronymus Presbyter, jam in Bethlehem habitans, clarus habetur. Priſcillianus hæreticus in ſynodo Burdegalenſi damnandus, fugit: ſed Treveris ab Ebodio Præfecto interficitur.*
2. Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus, & ſanctus Martinus Turo-	386	*Hoc tempore Siricius Papa ſcripſit decretalia* XV. *Capitula Himerio Tarraconenſis*

Anni mũdi.

Antiquus Codex.		Novus ſeu Manuſcriptus codex.
nenſis Epiſcopus, & Hieronymus Bethleemites clariſſimi habentur.		*conenſi Epiſcopo.*
3.	387	
4 Maximus tyrannus a Theodoſio victus, & captus, capite pl ctitur, & Victor ilius ejus ab Arbo ſte in terficitur. & Valentinianus regno reſtituitur.	388	*Theod ſius Auguſt Maximum tyrannum Aquileia occidit.*
5. Ithac u & Urſacius Epiſcopi, ob necem P iſ ani, quem accuſaverant, Eccleſiæ communione privantur.	389	*Ithacius & Urſatius Epiſcopi, ab necem Priſcilliani quem accuſaverant, Eccleſia communione privantur.*
6.	390	*Hoc tempore S. Martinus, Ambroſius, Epiſcopi: Hieronymus Presb ter. Ioa nes Chryſoſtomus, Auguſtinus & Seve us aliique quamplures Doctores claruerunt.*
7.	391	
8. Valentinianus dolo Arbogaſtis ſuſpendio periit. Hieronymus usque huc librum de illuſtribus viris Eccleſiæ perduxit.	392	*Valentinianus dolo Arbogaſtis, laqueo vitam finivit. Hieronymus librum quem de viris illuſtribus, Eccleſia ſcripſit, huc usque perduxit.*
9 Arbogaſtes Eugenium tyrannum Imperatorem conſtituit.	393	*Theodoſius Imp. cum filiis Archadio & Honorio tres annos regnavit.*
10. Joannes heremita Theodoſium victorem fore contra Eugenium prophetat.	394	*Ioannes Anachorita, cujus vitam Hieronymus deſcripſit, Theodoſium Imperat. contra Eugenium tyrannum victorem fore, prædixit.*
11. Auguſtinus Doctor facundiſſimus, Hippone regione Africæ, Epiſcop s ordinatur. Claudianus P eta clarus habetur. Theodoſius Eugen um tyrannum ſuperavit, & ipſe Mediolani in pace obiit. ¶ ARCADIUS XLII. filius Theodoſij cum fratre Honorio annis tredecim.	395	*Theodoſius Imp. Eugenium tyrannum vicit, & ipſe eodem anno Mediolani in pace requievit. Pro quo* ARCHADIUS *&* HONORIUS *filij ejus, annis* XIII. *Auguſtinus Hippone ordinatur Epiſcopus.* *Ioannes Heremita migravit ad Dominum.*

Hucusque Eccleſiaſticam hiſtoriam Euſebij Rufinus perduxit.

Hæc hiſtoria ab aſcenſione Domini, usque ad obitum Theodoſii Aug. pertingit.

1. Gildo Comes Africam ſibi uſurpare audet. Joannes eremita obiit.	396	*Gildo Comes Africam ſibi tyrannicè uſurpavit.*
2. C ncilium Carthaginenſe colligitur. S. M rtinus Turonorum Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominu , anno ætatis 81. Epiſcop ſve 26.	397	*S. Martinus Epiſcopus migravit ad Dominum, anno ætatis* LXXXI. *Epiſcopatus verò* XXII. *cujus vitam & virtutes Sulpitius Severus egregiè compoſuit.*
Romæ AN STAS US X XVII. P p natur, b oliu Me iolanenſis Epiſcopus, Doctor ſapientiſ-	398	*S. Ambroſius Mediolanenſis Archi op s Doctor egregius, migravit ad Dominum.*

ſimus

Anni mūdi.

ſimus, migravit ad Dominum.		*Romæ Anaſtaſius Papa XLI. ſedit annis quatuor. Gildo Comes pugna victus, interiit.*
4. Templa idolorum deſtruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur. * Maſcezil Gildonem fratrem, Deo juvante, ſuperavit.	399	*Templa idolorum deſtruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur.* *Gothi Italiam devaſtant.* *Hoc tempore Anaſtaſius Papa ſua decreta conſtituit & invitos in Urbe Manichæos damnavit. Corpora Prophetarum Abacuc & Michea a Domino revelantur.*
5. Gothi Halarico & Radagaiſo Regibus Italiam ingrediuntur.	400	
6. Joannes Conſtantinopolitanns & Theophilus Alexandrinus illuſtres Epiſcopi, ſibi invicem diſcordiſſimi, habeotur. Hoc tempore corpora Prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino revelantur.	401	*Joannes Conſtantinopolitanus & Theophilus clariſſimi habentur, ſed adeo diſcordes, ut molimine Theophili Ioannes in Pontum exilio ſit relegatus.*
7. Romæ INNOCENTIUS XXXVIII. Papa, ſedit annis [illegible]. Gothi Stiliconem cum Romano exercitu victum fugaverunt.	402	*Gothi Stiliconem Ducem cum Romano exercitu fugaverunt. Innocentius Papa XLII. ſedit annos 14. qui 57. cap. decretalia ſcripſit.*
8. Carthaginenſe Concilium contra Donatiſtas habetur. His temporib. Oroſius presbyter clarus habetur.	403	*Carthagini Concilium contra Donatiſtas habetur.*
9.	404	*His temporibus Innocentius Papa multa decreta fecit. Oroſius presbyter clarus habetur.*
10. Hoc tempore Radagaiſus hoſtis crudeliſſimus, cum CC. millibus Gothorum, Deo donante ſine bello periit. His diebus Innocentius Papa dedicavit baſilicam Gervaſij & Prothaſij martyrum.	405	*Hoc tempore Radagaiſus cum CC. millibus Gothorum, Deo donante, eſt victus.*
11. Vandali & Alani tranſito Rheno Gallias intraverunt.	406	*Vandali, Suevi & Alani, trajecto Rheno, tertio Cal. Ianuarij Gallias hoſtiliter ingreſſi ſunt.*
12. Conſtantinus tyrannus Gallias occupat. Pelagius Brito Dei gratiam impugnat.	407	*Innocentius Papa Archadium Imp. excommunicat, qui conſenſit, ut expelleretur Ioannes Chryſoſtomus.*
13. Arcadius Orientis Imp. Conſtantinopoli moritur. Stilico cum filio Eucherio ab Honorio occiditur. HONORIUS XLIII. cum Theodoſio fratris ſui filio, annis 15.	408	*Archadius Imp. Conſtantinopoli moritur, relicto pro ſe filio Theodoſio, cum quo debinc patruus HONORIUS annis 15. regnavit.* *Stilico Dux fortis ab Honorio Aug. occiditur.*
2. Attalus Rex imperator factus, qui [illegible] privatus regno Gothis cohæſit. Vandali Hiſpanias occupaverunt.	409	*Vandali, Alani, Suevi, tertio die Octobris Hiſpanias occupant.*

* Maſceſer.

2. Roma

Anni mũdi.		
2. Roma irrupta eſt à Gothis, Halarico Rege, anno à conditione ejus, M. LXIV. Sed quia Chriſtianus Rex erat, clementer victoria uſus eſt.	410	*Alaricus Rex Gothorum Romam obſedit & irrupit, anno ab Urbe condita M. C. LXIV. & quia Chriſtianus erat, locis ſacratis, & ad ea profugis tantum pepercit.*
3. Conſtantinus tyrannus victus & captus eſt, pro quo Maximus tyrannidem invaſit. Athaulphus Placidiam, ſororem Honorij, accepit uxorem. Conſtantius Dux conſtituitur.	411	*Peſtilentia, fames, & gladius barbaricus, miſerum latè devaſtant orbem.*
4. Gothi Rege Athaulpho Gallias intrant.	412	*Gothorum maxima pars Gallias ingreſſa. Heros, S. Martini diſcipulus, Arelatenſis Epiſcopus, ſanctus, innocens, ſede ſua pulſus eſt, & pro eo Patroclus ordinatur.*
5. Burgundiones partem Galliæ Rheno conjunctam tenuerunt.	413	*His temporibus Pelagius Brito, annitentibus Caleſtio & Iuliano, liberum arbitrium plus juſto extollens, & hominem ſine gratia auxilio, proprio niſu, perfectum fieri poſſe aſſerens, fidem Eccleſiæ turbat. Cujus hæreſin beatus Auguſtinus ſingulariter præ cæteris expugnat: & Papa Innocentius cum aliis hæreticis condemnat. Burgundiones partem Galliæ, Rheno contiguam, obtinuerunt.*
6. Attalus in Galliis tyrannidem exercet.	414	*Attalus, Gothis auctoribus in Gallia tyrannidem invaſit.*
7. Corpora Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano Presbytero revelantur.	415	*Gothi Hiſpanias petunt, quorum præſidio Attalus deſtitutus, à Romanis eſt captus. Corpora ſanctorum Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicomedi Luciano Presbytero divinitus revelata, inveniuntur.*
8. Romæ ZOSIMUS XXXIX. Papa, ſedit annis tribus.	416	*Romæ Zoſimus Papa XLIII. ſedit annis tribus. Qui etiam ſua ad Eccleſiæ ſtatum decreta promulgavit Tycio Epiſcopo, ſub quatuor capitulis.*
9. Honorius Attalum tyrannum exilio damnavit. Quæſtio de hujus anni paſcha ſub Zoſimo Papa oritur.	417	*Honorius Aug. Romam triumphans ingreditur, Attalo currum ejus præcedente, & in exilium poſtea miſſo. Quæſtio & diſſenſio de hujus anni Paſcha oritur, ſub Zoſimo Papa.*
10. Synodus Carthaginenſis congregatur CCXVII. Epiſcoporum, contra Pelagium & cæteros hæreticos ſub Zoſimo Papa. Ecclipſis Solis facta eſt, 14. Calen. Auguſti Cometa usque ad menſem Septemb. viſa eſt.	418	*Carthagine Concilio Epiſcoporum CCXVII. collecto, & à Zoſimo Papa confirmato, Pelagius aliique hæretici damnantur. Ecclipſis Solis 14. Cal. Auguſti facta eſt.*
11. Honorius Conſtantium in regni conſortium ſumpſit.	419	*Honorius Aug. Conſtantium Ducem conſortem facit Imperij.*

Bo-

Anni mūdi.		
BONIFACIUS XL. Papa, annis quatuor.		Romæ Bonifacius Papa XLIV. ſedit annis quatuor, qui etiam quatuor decreta fecit, cum quo ab aliis Papa ordinatur Eulalius, qui tamen ab Auguſto deponitur.
12. Hieronymus Presbyter Bethleemites, incomparabilis Doctor obiit, anno vitæ 91.	420	Bethleem Hieronymus Presbyter, egregius interpres, anno ætatis XCI. obiit.
13. Conſtantius Imperator moritur.	421	Conſtantius Imp. Ravennæ moritur.
14. Exercitus contra Vandalos ad Hiſpanias mittitur.	422	
15. Placidia à fratre Honorio cum filiis ad Orientem mittitur, & Honorius moritur. Romæ CELESTINUS Papa XLI annis 9. ſedit. ¶ THEODOSIUS XLIV. minor, Arcadij filius annis 26.	423	Romæ Celeſtinus Papa XLV. ſedit annis 9. qui 22. cap. decretalia Epiſcopis Galliarum ſcripſit. Placidia Auguſta à fratre Honorio pulſa, ad Theodoſium Auguſtum in Orientem proficiſcitur. Honorius Imp. Occidentis Ravennæ moritur, & Ioannes tyrannus regnum eius occupavit.
1. Theodoſius Valentinianum Placidiæ filium conſobrinum ſuum Cæſarem facit, & cum matre ad Occidentis Imperium miſit.	424	Theodoſius, Valentinianum amitæ ſuæ Placidiæ filium Cæſarem faciens, ad regnum occidentis cum matre poſſidendum remittit.
2. Valentinianus Joannem tyrannum extinxit, Hunnosq; per Aëtium patritium ſuperavit.	425	Valentinianus cum matre Ioannem tyrannum Ravennæ oppreſſit.
3. Patroclus Arelatenſis Epiſcopus à tribuno quodam innocens occiditur.	426	Patroclus Arelatenſis Epiſcopus, à tribuno quodam barbaro innocens trucidatur.
4. Gens Vandalorum à Gothis excluſa, de Hiſpaniis ad Africam tranſit.	427	Bonifacius in Africa pollens, Duces quoſdam contra ſe dimicantes occidit, contra quem evocatis barbaris, mare ad id tempus ignotum, pervium efficitur.
5. Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſcopus hæreſim condit, ſanctam Mariam Θεοτόκον negans, cui Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, & Celeſtinus Papa multum reſiſtunt. Aëtius multis Francis cæſis, partem Galliæ quam poſſederant, recepit.	428	Neſtorius Epiſcopus Conſtantinopolitanus duas in Chriſto perſonas prædicans, hominemque puerum ex virgine natum Deitatem poſtea accepiſſe affirmans, à Cyrillo Alexandrino Epiſcopo, & Papa Celeſtino hæreſeos arguitur.
6.	429	Agricola hæreticus Pelagianiſta, Britannias ſuo inficit errore.
7. Sanctus Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus & Doctor facundiſſimus in civitate ſua à barbaris obſeſſus, obiit.	430	Sanctus Auguſtinus Hipponēſis Epiſcopus, in civitate ſua a barbaris obſeſſus, cum intra ipſas anguſtias obſidionis, pro Eccleſia ſollicitus, Iuliani argutiis, pro gratia Dei pugnans, reſpondiſſet: ipſa gratia Dei ne ruinam ſuorum videret, ſubtractus. 5. Calend. Sept. migravit ad Dominum, anno ætatis

Anni mũdi.		
		LXXVI. *Epiſcopatus ſeu Presbyteratus* XL.
8. Palladius Epiſ. à Celeſtino Papa ad Scotos credentes Chriſto mittitur. Romæ XISTUS, XLII. Papa ſedit annis 8. Hoc tempore tertia ſynodus univerſalis in Epheſo congregatur, C. Epiſcoporum cootra Neſtorium ſob Celeſtino Papa.	431	*Tertia ſynodus univerſalis* CC. *Epiſcoporum apud Epheſum congregatur, ſub Celeſtino Papa: ubi inter alias hæreſes Neſtorius cum ſecta ſua damnatur, & 12. capita contra eundem ſcribuntur.*
9.	432	*Romæ Sixtus Papa* XLVI. *ſedit annos octo.*
10.	433	*Valentinianus Aug. multa Eccleſiis dona dedit.*
11.	434	*Vandali jam novem annos Africam infeſtantes, pactum à Romanis poſtulant.*
12. Pax cum Vandalis facta, data eis Africæ portiooe. Aëtius Gundicarium Burgundionum Regem vicit, quem Hunni pòſt peremerunt.	435	*Pax cum Vandalis facta.*
13. Gothi pacem turbant, & per Litorium Ducem Romanum pelluntur.	436	*Gothi Narbonam obſeſſam fame premunt.*
14. Ginſericus Rex Vandalorum Arrianus, catholicos in Africa perſequitur. Valentiniauus filiam Theodoſij in matrimonium accipit.	437	*Bellum à Romanis contra Gothos geritur.*
15.	438	*His temporibus S. Proſper Regienſis Epiſcopus, contra librum Caſſiani, de protectione Dei ſcripſit, in quo eundem liberum arbitrium nimis extuliſſe probavit.*
16. Julianus Athelenſis Epiſcopus, Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiam multa arte ioſequitur: ſed à Xiſto Papa damnatur. Bellum adverſus Gothos Hunis auxiliatoribus geritur, & Litorius Dux Romanus ab eis capitur. Gioſericus dolo Carthaginem cepit.	439	*Iulianus Arelatenſis Epiſcopus Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiæ communioni ſurrepere tentans, à Xiſto Papa denuò damnatur.*
17. Ginſericus Siciliam graviter afflixit. Romæ LEO XLIII. Papa conſtituitur.	440	*Romæ defuncto Sixto, Leo vir doctrina & moribus inſignis Papa* XLVII *ſedit annis 22. qui Eutychianam & Neſtorianam hæreſes condemnavit, & 49. decreta conſcripſit.*
18. Theodoſius Imp. bellum cootra Vandalos inefficaciter movit.	441	*Theodoſius Imp. contra Vandalos per Duces ſuos bellum movet.*
19. Huni Tracias & Illyricum vaſtaverunt. Pax cum Ginſerico facta eſt.	442	
20. Leo Papa multos in Urbe Mani-	443	*S. Briccius Turonorum Epiſcopus dechæos*

Anni mũdi.				
	[illegible] inveniens publicavit & corre- x Et ſanctus Briccius Turonen. Epiſcopus obijt, cui S. Euſtathius ſucceſſit.		*ceſſit, cui ſanctus Euſtochius ſucceſſit.* *Leo Papa* [illegible] *in urbe Manichæos publicavit, & libros eorum incendit. Idem conſtituit, ut monacha velamen capitis ab Epiſcopo benedictum nullatenus acciperet, niſi prius virginitas illius probata foret. Unde & Auguſtinus aſſerit, nec illam inter virgines ſacras conſecrandam fore, ſi qua eſſet & ante baptiſmum corrupta.*	
	21. Attila Rex Hunnorum * Bledlam fratrem interfecit, & ejus populum ſibi ſubjecit. De hujus anni Paſcha Proterius & Paſchaſinus Leoni Papæ ſcribunt.	444	*Attila Rex Hunnorum Bleldam fratrem ſuum regnique conſortem interemit.* *De hujus anni Paſcha Proterius & Paſcaſius Leoni Papæ ſcribunt.*	*Bledam
	22.	445	*His temporibus Leo Papa inter alia bona baſilicas ſanctorum Petri & Pauli renovavit.*	
4400	23 Britanni contra Scotos & Pictavos auxilium ab Aetio & Romanis petunt, nec impetrant.	446	*Apud Epheſum ſeptem dormientes, qui ſub Decio multa pro Chriſto tormenta paſſi, in ſpelunca quadam obdormierant, poſt 196. annos expergefacti ſunt, & confirmata fide reſurrectionis, iterum obdormierunt.*	
	24. Eutyches Conſtantinopolitanus condidit, & ſuffragante Theodoſio Imperatore & Dioſcoro Alexandrino Epiſcopo, Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum catholicum multis injuriis affecit.	447	*Euthices Presbyter & Abbas Conſtantinopolitanus, confuſa in Chriſto divinitatis & humanitatis ſubſtantia, unam in eo naturam dogmatizans, annitente Theodoſio juniore Aug. & Diſcoro Alexandrino Epiſcopo, reſiſtentem ſibi Flavianum Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum expulſum, ad mortem uſque perſequuntur. Contra quam hæreſim Leo Papa legatos miſit.*	
	25 Theodoſius Leonem Papam pro Eutychete ad ſe vocat.	448	*Theodoſius Imp. Leonem Papam pro defenſione Euthycetis ad ſe vocat: qui à populo Romano venire prohibitus, legatos pro ſe miſit.*	
	26 Qui à populo Romano venire prohibitus, nuntios mittit. Theodoſius Imperator Orientis moritur. § MARTIANUS XLV. cum Valentiniano annis 7.	449	*Iterum Catholici ab Imperatore Theodoſio ad audientiam vocati.*	
	1. Aetius cum Romanis, Gothis auxiliatoribus, Attilam ſuperavit.	450	*Leo Papa Legatos ad confutandam hæreſim mittere curavit. Theodoſius Imperator moritur, pro quo MARTIANUS, Orientis imperium adeptus, & 7. annis regnans Euthicetem cum ſuis ſequacibus damnat.* *Placidia Auguſta obijt.* *Romani Etio Duce, Gothis auxiliatoribus Atticam vicerunt Regem Hunnorum.*	

2 3   2. At-

Anni mūdi.

2. Attila Aquileiam vi magna cepit, cum quo Valentinianus pacem fecit.	451	*Attila Rex collectis viribus Aquileiam magna vi cepit. Ad quem Valentinianum Imp. [illegible] misit, pacem cum eo fecit.*
3. Attila Hunnorum Rex moritur. Hoc tempore quarta Synodus DCXXX. Epiſcoporum in Chalcedone congregatur, ſub Leone Papa contra Eutychen.	452	*Attila Rex Hunnorum in ſuis ſedibus moritur. Hoc tempore quarta ſynodus univerſalis* DCXXX. *Epiſcoporum in Chalcedone contra Euthicen & omnes hæreticos congregatur, ibique damnatis hæreticis 27. Canones ſtatuerunt.*
4 Valentinianus Aetium patricium, Reipublicæ utilem, manu ſua occidit.	453	*Valentinianus Imp. Etium patricium manu ſua in palatio fraudulenter occidit.*
5. Valentinianus ab amicis Aetij in campo Martio occiditur: pro quo Maximus menſes duos regnavit, & à militibus occiditur. Poſt quem Avitus ſumpſit Imperium. Eodem anno Ginſericus Romam opibus cunctis expoliat.	454	*Valentinianus Imp. in campo Martio ab amicis Etij interimitur: pro quo Maximus invadens Imperium, infra duos menſes a militibus occiditur: poſt quem Avitus ſumpſit Imperium. Ipſo anno Genſericus Rex Wandalorum Romam cunctis opibus expoliat.*

Hucuſque Proſper Chronica ſua perduxit, qui & Epiſtolam Leonis Papæ de vera Domini incarnatione contra Euticen creditur compoſuiſſe.

6 Avitus Imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Majorianus regnavit.	455	*Avitus imperium Placentia depoſuit: pro quo Majorianus regnavit annis quatuor.*
7. Martianus Orientis Imperator obijt. Ab hoc anno Victorius Paſchalem circulum, ſed mendoſum, inchoat, jubente Papa Hilario. ¶ Leo XLVI. annis 17. Orienti imperat.	456	*Martianus Imp. Orientis obijt pro quo* Leo *Imp. annis 17. regnat. Ab hoc anno Victorius paſchales cyclos, ſed errore plenos, inchoat, jubente Papa Hilario.*
1 Majorianus Imperator Occidentis, in Africam.	457	*Majorianus Imp. Occidentis in Africam contra Wandalos movit procinctum.*
2 movit procinctum.	458	
3 Hoc tempore * Theodorus Cyriæ Epiſcopus clarus habetur.	459	
4 Ricimer Majoriano occiſo Severum conſtituit.	460	*Majorianus Imperator à Richimere patricio fraudulenter perimitur.*
5 Hilarius Papa XLIV. ſedit annis 6. menſibus	461	*Severus Ravennæ à Richimere Imperator effectus, quatuor annos regnavit. Turonis beatus Perpetuus Epiſcopus factus, corpus ſancti Martini tranſtulit.*

* Theod[illegible]

6. tri-

Anni mũdi.

[illegible]ſibus, diebus decem.	462	*Romæ Hilarius Papa XLVIII. ſedit annis ſex, menſibus tribus, qui hæreſes Eutychianam & Neſtorianam damnavit, & inter alia bona etiam duas Bibliothecas in Urbe condidit, & ſex ſynodica cap. conſtituit.*
7. Rex Alanorum Beorgor à Ricimere pa[illegible]cio victus interiit.	463	*Rex Alanorum Italiam petens, apud Pergamum à Richimere pa[illegible] pugna interiit.*
8. Severus fraude, ut ajunt, Ricimeris veneno periit.	464	*Severus Imp. fraude, ut ajunt, Richimeris veneno periit.*
9.	465	
10. Anthemius Imperator Occidentis à Leone mittitur.	466	*Leo Imp. Anthemium de Conſtantinopoli ad regendum Occidentis Imperium Romam miſit, qui regnavit annis quinque.*
11. Marcellinus in Sicilia occiditur. SIMPLI[illegible]IUS XLV. Papa ſedit annis quindecim, menſe uno, diebus ſeptem.	467	*Toloſa ubi ſedes regni Gothorum erat, in medio civitatis ſanguis è terra prorumpens, tota die profluxit.*
12. Arabundus Imperium tentans, ab Anthemio in exilium mittitur.	468	*Arabundus Imperium tentans, juſſu Anthemij Imperator, exilio deportatur. Romæ Simplicius Papa XLIV. ſedit annis 15. menſibus tribus, qui duo decreta promulgavit.*
13. Romanus Imperium affectans, decollatur.	469	*Romanus Patricius Imperium affectans, decollatur.*
14. Aſpar affectata tyrannide Conſtantinopoli à Leone occiditur. S. Remigius Rhemorum Archi-Epiſcopus ordinatur, anno ætatis 22.	470	*In Gallia ſanctus Remigius, cœlitùs antequam naſceretur prænunciatus, à cella in quam ſe adoleſcentulus Deo militans incluſerat, vi abſtractus Rhemorum Archiepiſcopus fit.*
15. Ricimer Anthemium Imperatorem cum gravi clade Urbis occidit, & Olybrium conſtituit, ipſeque periit.	471	*Richimer Anthemium Imperatorem cum magna clade Urbis Romæ occidit, & Olibrium Imperatorem conſtituit, ipſeque periit.*
16. Olybrius Imperator ſeptimo menſe moritur; pro quo * Clyterius. Leo Leonem conſortem regni fecit.	472	*Ravenna Glycerius ſumpſit Imperium. Conſtantinopoli Leo Leonem conſortem regni fecit, quippe nepotem ſuum.* * Lycerius.
1[illegible]. Leo ſenior obiit: pro quo junior LEO paucis menſibus regnavit. Romæ Clyterio Nepos ſucceſ-	473	*Leo Senior Imp. obiit: poſt quem Leo junior paucis menſibus regnans & & ipſe moritur. Poſt hunc ZENO Imp. regnavit annis 17.*

.‡ 4 ZENON

Anni mundi.

¶ ZENON XLVII. annis 17. Orient. imperat.		*Romæ Glycerio ſucceſſit Nepos in Imperio.*
1. Oreſtes Nepotem fugavit, & filio ſuo Auguſtulo Imperium dedit.	474	*Oreſtes patricius Nepotem Imperatorem fugavit, filioque ſuo Auguſtulo Imperium dedit.*
2. Odoacer Rex Torcilingorum & Rugorum cum multis barbarorum auxiliis Italiam veniens, Oreſtem & Paulum fratres occidit, Auguſtulum exilio damnavit, & Romam obtinuit, anno à conditione ejus, M.CC.XXIX.	475	*Odoacer Rex Torcilingorum & Rugorum, pervaſa Italia, Romam obtinuit: anno a conditione ejus* M.CC.XXX. *Oreſtem & Paulum patricios occidit Auguſtulum Imp. exilio damnavit.*
3. Odoacer Romæ invito Zenone regnat.	476	*Odoacer Romæ invito Zenone regnat.*
4. Hoc tempore corpus Barnabæ Apoſtoli, & Evangelium Matthæi ſtylo ejus ſcriptum, Deo revelante, reperitur.	477	*Tempore Zenonis Imperatoris corpus Barnabæ Apoſtoli, & Evangelium Matthæi Evangeliſta, ſtylo ipſius ſcriptum, ipſo revelante reperta ſunt.*
5.	478	*Simplicius Papa Petrum Alexandrinum Epiſcopum, hæreticum Eutychianum, ab Achatio Conſtantinopolitano accuſatum damnat.*
6.	479	
7. Odoacer in Dalmatiis Odiciam vicit & peremit.	480	*Hilderico Rege Francorum mortuo, ſucceſſit Ludovicus filius ejus, quem dicunt Clodoveum, & regnavit 30. annis.*
8.	481	
9. Theodericus Theotmari filius, Rex Oſtrogothorum, Zenoni Auguſto familiaris efficitur. FELIX XLVI. Papa, ſedit annis octo, menſibus 11. diebus 18.	482	*Theodericus Theodmari filius, Rex Oſtrogothorum, id eſt, qui olim in Italia remanſerant Gothorum, Zenoni Auguſto familiaris efficitur, cum ſuis Gothis militavit.* *Zeno Auguſtus Theodericum hujus anni Conſulem, & Magiſtrum militum fecit.*
10. Zenon Theodoricum Conſulem & Magiſtrum militum fecit.	483	*Romæ Felix tertius, Papa L. ſedit annos ferè novem, & canonum 27. capitula conſtituit.*
11. Hoc tempore Honorius Rex Vandalorũ, plus quàm CCCXXXIII. Epiſcopis exulatis, catholicos Arriana impietate perſequitur.	484	
12.	485	*Hoc tempore Achatius Conſtantinopolitanus hæreſi favens, Petrum Alexandrinum revocat, quem quondam accuſabat. Quo audito, Felix utrumque cum ſequacibus erroris condemnat.*
13. Odoacer Phœbam Regem Rugorum vicit & cepit.	486	
14.	487	

Anni mũdi.		
15. Theodericus permittente Zenone, Italiam venit, & Odoacrum duobus prœliis ſuperavit.	488	*Theodericus Rex Oſtrogothorum, permiſſu Zenonis Aug. Italiam petiit: cui Odoacer occurrens, bello conflixit, ſed victus aufugit.*
16. Theodericus Odoacrum tertio certamine victum apud Ravennam obſedit.	489	*Theodericus Odoacrum jam tertiò devicit, eumque fugatum Ravennæ obſedit.*
17. Odoacer noctu egreſſus, quarto prœlio vincitur à Theodorico. Vandali pacem fecerunt: & Zenon obiit. ¶ ANASTASIUS XLVIII. annis 28.	490	*Odoacer quartò confligens cum Theodorico, victus & captus eſt.* *Conſtantinopoli Zenon Imp. moritur: poſt quem ANASTASIUS Imperium Orientis 28. annis rexit.*
1. GELASIUS XLVII. Papa, ſedit annis 4. menſibus 8. diebus 18.	491	*Romæ defuncto Felice Papa, Concilium a Presbyteris & diaconis agitur.*
2. Theodoricus Odoacrum inſidias ſibi molientem interemit, & ipſe Occidentis regnum 30. annis tenuit.	492	*Theodoricus Ravennæ Odoacrum ſibi inſidiantem peremit, & ipſe Occidentis Imperium 30. annis obtinuit.* *Romæ Gelaſius Papa LI. ſedit annos 4. menſes 7. vir doctus & pius, qui omnes hæreticos damnavit, clerum Romanum auxit, multa decreta fecit.*
3.	493	*Hoc tempore in Africa beatus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus clarus doctrina & moratis actibus.*
4. Hoc tempore Thraſamundus Rex Vandalorum, catholicas Eccleſias clauſit, & 220. Epiſcopos exilio in Sardiniam miſit, quos Symmachus Papa ſanctiſſimus inibi aluit. Mortuo Rege Francorum Childerico, filius ejus Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex magnus ſucceſſit.	494	*Ludovicus Rex Francorum Alemannos bello vicit, Deo juvante, cui, cum in eodem bello periclitaretur, ſe crediturum promiſit.*
5. ANASTASIUS Papa, ſedit anno uno, menſibus undecim, diebus 24.	495	*Ludovicus ſeu Clodoveus Rex Francorum, inſtante Rotbildæ conjuge ſua Chriſtiana, a ſancto Remigio Rhemenſi Archiepiſcopo fide Chriſti imbutus, cum gente ſua baptizatur.*
6.	496	*Thraſamundus Rex Wandalorum in Africa catholicis infeſtus, Eccleſias clauſit, & 240. Epiſcopos in Sardinia exilio affixit.*
7. SYMMACHUS Papa ſedit annis 15. menſibus 7. diebus 24. His temporibus Boetius Conſul Romæ plurima ingenii ſui monumenta conſcripſit.	497	*Boetius patricius & Conſul multa his temporibus ingenii ſui monumenta in ſeculari Philoſophia excellenter edidit. Romæ Anaſtaſius Papa LII. ſedit annis ferè duobus & capita decretalia octo fecit.*
8. Iſauri, occiſo Lilinge Duce eorum, ab Anaſtaſio victi trucidantur.	498	*Iſauri, occiſo Lilingo Duce ſuo, ab Anaſtaſio Imperatore trucidantur.*

Ludo-

Anni mũdi.		
Ludovicus Rex Syagrium Ægidij filium Principem Romanorum bello vicit & peremit.		
9. Theodericus Romam venit, multaque miranda ædificia conſtruxit,	499	*Theodericus Rex Romæ & alibi, multa per hæc tempora mirifica conſtruxit ædificia. Romæ Symmachus Papa LIII. ſedit 15 annis, menſibus ferè 8. cum quo ſimul per diſſenſionem nimiam ordinatur Laurentius, & magna Romæ inter clerum & populum diſcordia facta, donec judicio Theoderici Regis Symmachus in ſede confirmatur.*
10.	500	*Symmachus Papa ſynodo Romæ acta, Laurentium æmulum ſuum Nuceriæ ordinavit Epiſcopum.*
11. Theodericus aquam Ravennam perduxit.	501	*Theodericus Rex aquæductum Ravennæ fecit. His temporibus ſanctus Mamertus Viennenſis Archiepiſcopus virtutibus clarus, qui propter luporum & urſorum immanitatem, aliasq; plagas, triduanas ante aſcenſionem Domini litanias primus inſtituens, Domini miſericordiam plagarumque ceſſationem promeruit.*
12. Italiam Sirmium recepit, victis à Theoderico Bulgaris.	502	
13.	503	*Quidam ex Romanis Symmachum Papam falſò criminantes, & apud Regem accuſantes, Laurentiumq; revocantes, magnum Romæ ſchiſma fecerunt. Petrus Altinæ Urbis Epiſcopus permiſſu Theoderici ſedem Apoſtolicam invaſit.*
14.	504	*Synodo 115. Epiſcoporum collecta, beatus Papa Symmachus de illatis purgatur, & ſedi ſuæ cum gloria reſtituitur, & pervaſores ſedis ejus Laurentius Nucerinus & Petrus Altinas condemnantur. Ludovicus Rex Francorum Pariſiis beati Petri baſilicam ædificat.*
15. Fulgentius clarus Epiſcopus his temporibus habetur.	505	
16. Theodericus victis Francis, Gallias acquiſivit.	506	*Theodericus Rex Italiæ contra Francos in Galliam exercitum movet.*
17.	507	*Diſſenſio iterum inter Symmachum Papam & Eccleſiam oritur.*
18. Ludovicus Rex Alemannos, divinum invocans auxilium, bello vicit atque ſubjecit.	508	*Hoc anno Romæ Boethius vir eruditiſſimus Conſulatum adminiſtravit. Hoc quoque tempore Avitus Abbas Aurelianenſis virtutibus & Prophetiæ Spiritu clarus, effulſit.*

19. Ludo-

Anni mũdi.		
19. Ludovicus Rex, quem Clodoveum dicunt, cum gente Francorum à S. Remigio Rhemenſi Archiepiſcopo fide Chriſti imbuitur & baptizatur.	509	*Ludovicus, qui & Clodoveus, Francorum Rex, Pariſiis obiit, ubi ſedem regni inſtituit.*
20.	510	*His temporibus Symmachus Papa inter alia bona Manichæos in Urbe inventos, damnavit. Baſilicam S. Petri & porticum marmore ſtravit, & alia hujuſmodi.*
21. Sub hoc Anaſtaſio diverſis ubiq; bellis Reſpub. fatigatur.	511	
22. Vitalianus cum Scythis adverſus Anaſtaſium ſervus rebellat. HORMISDA Papa L. ſedit annis novem, diebus 17.	512	
23. Clerus & populus Romæ pacificantur.	513	*Caſſiodorus hujus anni Conſul fuit, qui poſtea converſus & monachus effectus, Cœnobium conſtruxit, & in ſeculari divinaq; literatura clarus effulſit: Pſalmos expoſuit, libros inſtitutionum & Chronica fecit, & Tripartitam hiſtoriam ordinavit.* *Roma tandem diſſenſione ceſſante, Symmachus Papa obiit in pace.*
24. Theodericus filiam ſuam Amalſuinta Eutharico dedit.	514	*Romæ Hormiſda Papa LIV. ſedit annos 8. qui inter alia Eutychianos & Manichæos damnavit, clerum erudivit, baſilicas adornavit, & quatuor decreta fecit.*
25.	515	*Vitalianus quidam ſervus, cum Scythis, Anaſtaſio Imperatori rebellat.*
26. Vitalianus ſæpè milites Anaſtaſij vincens, ipſum irridens ſprevit.	516	*Hormiſda Papa Anaſtaſio Imperatori pro fide catholica Conſtantinopolim legatos miſit: cui Imperator inter alia reſcripſit ita:* Nos jubere volumus, non nobis jubere.
27.	517	
28. Anaſtaſius hæreſi favens Eutychetis, & catholicos perſequens, divino fulmine periit, major octogenario. ¶ JUSTINUS major XLIX. annis octo.	518	*Anaſtaſius Imp. hæreſi favens Eutychetis & catholicos perſequens, ictus fulmine interiit, major octogenario. Pro quo Juſtinus imperator catholicus Conſtantinopoli regnavit, annis octo, & cum Vitaliano tyranno pacem fecit, quem poſtea tamen peremit.*
1. Juſtinus plurimos regno ſuo inhiantes, occidit, & cum Vitaliano fœdus percuſſit, quem tamen poſtea occidit.	519	*Juſtinus Auguſtus legatos Hormiſdæ Papæ pro fide miſſos honorificè ſuſcepit, eiſque in damnationem hæreſeos conſentiens, multa per eos donaria Romam miſit.*
	520	

3. Joan-

	Anni mūdi.	
3. Joannes Papa Conſtantinopolim veniens cæcum illuminat, ſedens annis duobus, menſib. novem, diebus 16.	521	*Iuſtinus Auguſtus hæreticis infeſtus, Arrianos etiam Conſtantinopoli perſequitur: unde motus Theodericus Rex Italiæ Arrianus, exitium catholicis in Italia minitatur.*
4. Theodericus S. Joannem Papam carceris afflictione perimit, & Symmachum patritium occidit.	522	*In Africa mortuo Traſamundo Rege Wandalorum Arriano, Hildericus pro eo regnavit annis octo: qui ſtatim Eccleſias diu clauſas aperuit, & omnes Catholicos de exilio revocavit.*
5. Theodericus ſubitanea morte Ravennæ periit: pro quo Atalaricus nepos ejus regnavit annis octo. FELIX Papa LII. ſedit annis quatuor, menſibus duobus, diebus quatuordecim. Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex Francorum, tricesimo regni anno moritur, & Pariſiis ſepelitur.	523	*Romæ Ioannes Papa LV. ſedit annos duos, menſes novem: qui à Theoderico Conſtantinopolim miſſus, & à Iuſtino Aug. & cunctis civibus honorificè ſuſceptus, ad portam quæ dicitur aurea, cæcum illuminat, & coronato à ſe Iuſtino Auguſto, cum multis muneribus redit.*
6. Hoc tempore Hildericus Rex Vandalorum Epiſcopos ab exilio reverti jubet.	524	*Theodericus Rex Gothorum & tyrannus Romanorum, Boetium patricium & Philoſophum diu carceratum, occidit, nec multò poſt ſocerum ejus Symmachum Patricium itidem interemit. Ioannem quoque Papam beatum carceris afflictione necavit, 15. Cal. Iunij.*
7. His temporibus S. Benedictus Abbas virtutum gloria claruit.	525	*Theodericus tyrannus poſt tres menſes ab obitu Ioannis Papæ ſubitò Ravennæ obiit, & ſicut cuidam ſolitario revelatum eſt, à Ioanne Papa & Symmacho Patricio in ollam Vulcani dejectus eſt. Poſt quem nepos ejus Athalaricus puer cum matre regnavit annis octo.*
8 Juſtinus Juſtinianum regni conſortem & ſucceſſorem faciens, obiit. JUSTINIANUS L. Juſtini ex ſorore nepos, annis 38.	526	*Romæ Felix quartus, Papa LVI. ſedit annis 4. menſibus * Conſtantinopoli Iuſtinus Imp. obiit: pro quo Iuſtinianus nepos ejus imperavit annis 38.*
1. Juſtinianus Parthos bellum moventes miſſo exercitu ſuperat. BONIFACIUS Papa LIII. ſedit annis duobus, diebus 26.	527	*Iuſtinianus Aug. Beliſarium amicum ſuum Principem militiæ fecit.* *Gens Winulorum ſeu Longobardorum, Rege Oduino, Pannoniam invaſit & ibi habitavit.*
2. Hoc tempore Athalaricus, matre Amalſuinta ſe regente, Italiæ regnavit.	528	*His temporibus beatus Abbas Benedictus, immenſa virtutum gloria claruit. Priſcianus quoque Grammaticus his fuit temporibus.*
3. Parthi Romanum exercitum Sabbato Paſchæ vincunt. MERCURIUS Papá, qui & JOANNES LIV. ſedit annis duobus, menſibus quatuor, diebus ſex.	529	

4. Mor-

Anni mundi.		
4. Mortuo Athalarico, Amalſuinta Theodohadum conſortem regni fecit.	530	*In Africa occiſo Hilderico Rege Wandalorum catholico, Geilamer regnum invadens, in catholicos & in omnes debacchatur.* *Roma Bonifacius Papa LVII. ſedit annos duos, menſes fermè* *
Amalſuinta Theodohado jubente o[illegible] AGAPITUS LV. Papa, ſe[illegible] [illegible]ſibus undecim, dieb. 18.	531	*Bonifacius Papa Vigilium Diaconum in ſynodo poſt ſe Papam eligi, ſub chirographo decrevit, quod tamē poſtea (quia contra Canones erat) combuſſit.*
6. Ab hoc anno Dionyſius Romanus Abbas Paſchalem circulum magnum inchoat, incipiens ab anno Dominicæ incarnationis 582 qui eſt annus Diocletiani 242. YLVERIUS Papa ſedit anno uno, menſibus quinque, dieb. undecim.	532	*Ab hoc anno, ſcilicet Imperatoris Iuſtiniani ſexto, Dionyſius Romanus Abbas cyclum magnum Paſchalem inchoat, qui jam ſemel, ab incarnatione Domini annis 532. exactum, totidem in ſe annos continet.* *Roma Ioannes ſecundus, qui & Mercurius, Papa LVIII. ſedit annos duos, menſes 4. cui Iuſtinianus Aug. de fide ſua literas tranſmiſit.*
7. Hoc tempore Biliſarius à Juſtiniano miſſus, Vandalos in Africa delevit. VIGILIUS Papa ſedit annis 18. menſibus undecim.	533	*Roma mortuo Athalarico Rege Gothorum, Amalſuinda mater ejus, Theodatum in conſortium regni ſumſit: quā tamen eam poſtea occidi juſſit, & ipſe ſolus regnavit.*
8. Car[illegible]ago a Biliſario Patricio recepta eſt, anno exceſſionis ſuæ vigeſimo ſexto.	534	*Beliſarius patricius à Iuſtiniano Imp. miſſus, gentem Wandalorum, in Africa bello victam, delevit: captoq; Rege eorum Gelamiro, Carthaginem Romano populo reſtituit*
9.	535	*Roma* AGAPITUS *Papa LIX. ſedit, anno ferè uno. Hic Atheodato tyranno pro gratia Iuſtiniani Aug. miſſus Conſtantinopolim. Anthemium ejuſdem Urbis Epiſcopum hæreticum damnavit, ordinatoque alio Epiſcopo, Menote catholico, ipſe ibidem obijt, in Eccleſiaſticis regulis apprimè eruditus.*
10.	536	*Roma* SYLVERIUS, *Hormiſda dudum Papo filius, contra voluntatem Cleri Atheodato tyranno pecunia corruptio, LX. Papa violenter promotus, ſedit annum unum, menſes 5.*
11. Hoc tempore Biliſarius Conſul iterum Africam exunctis tyrannis liberat.	537	*Sylverius Papa cum in reſtitutione Anthemii & communione hæreticorum Auguſtæ nollet parere, juſſu ipſorum à Beliſario patricio falſo criminatus, à Vigilio Diacono afflictus exilio obiit 12. Calend. Iulij, & poſtea miraculis claruit. Ipſeque Vigilius Papa LXI. ordinatus, ſedit annos 17. menſes 7.*
12.	538	*Beliſarius Patricius & Vigilius Papa Vitigiſium Regem Gothorum pugna vi-*

A ctum

Anni mūdi.			
			Ctum Conſtantinopolin perducunt ad Iuſtinianum Auguſtum.
	13. His temporibus Biliſarius in Italiam Vitigiſo, qui Theodohadum occiderat, ſuperato, & Franciſcum Theodeberto Rege devictis, Romanam Rempublicam viriliter felicíterque reparavit.		*Beliſarius patricius Parthos, Antiochiam & Syriam vaſtantes redire coegit.*
	14.	540	
	15.	541	*Totila Rex Gothorum Romam Campaniamque devaſtat.*
	16.	542	*Hujus Iuſtiniani tempore corpus ſancti Antonij monachi divinitus revelatum, Alexandriam transfertur.* *Hoc tempore quinta Synodus univerſalis Conſtantinopoli contra Theodorum & omnes hæreticos, ſub Vigilio Papa collecta, 14. capitula conſtituit.*
	17. Hujus Principis tempore corpus ſancti Antonij monachi repertum, Alexandriæ ſepelitur.	543	*Hoc tempore Benedictus Abbas, cum diſcipulum ſuum Maurum ad Gallias tranmiſiſſet, ipſe multas poſt virtutes migravit ad Dominum.* *S. Remigius Rhemorum Archiepiſcopus, & gentis Francorum Apoſtolus, anno Epiſcopatus 74. Idibus Ianuarij plenus virtutibus migravit ad Dominum.*
	18. Arator ſubdiaconus librum ſuum publicè coram Vigilio Papa legit: & ſanctus Remigius Remenſis archiepiſcopus & gentis Francorum apoſtolus, Idibus Januariis migravit ad Dominum, anno Epiſc. ſui 74.	544	*Arator ſubdiaconus Romanus librum ſuum, quem de Actibus Apoſtolorum heroico metro edidit, Vigilio Papa oblatum, publicè recitavit.*
	19.	545	*Totila Rex iterum Romam invaſit.*
	20. Hoc tempore quinta Synodus univerſalis in Conſtantinopoli congregatur, contra Theodorum & omnes hæreticos, ſub Vigilio Papa. Et eodem anno Theodericus Rex, filius Clodovei, vigeſimo tertio regni anno moritur, & Metis ſepelitur.	546	*Hoc tempore fuit S. Liberatus, Carthaginenſis Archidiaconus, qui de authoritate Chalcedonenſis Concilij multa utilia conſcripſit, & Vigilium Papam aliquando hæreticis faviſſe, monſtravit.*
	21.	547	*Vigilius Papa cum ad conſenſum hæreſeos & reſtitutionem Anthemij Epiſcopi nullatenus adduci poſſet, Conſtantinopolin vi perductus, exilio graviter eſt afflictus.* *Iuſtinianus Aug. baſilicam Salvatoris, quæ ſancta Sophia dicitur, incomparabili opere Conſtantinopoli conſtruxit. Ipſe leges quæ Iuſtinianæ dicuntur, compoſuit.*
	22. Hac tempeſtate Totila Gothorum Rex in Italia tyrannidem exercet.	548	
	23.	549	*Victor Epiſcopus Capuanus, de hujus anni Paſcha ſcribens, erroneos Victorij cyclos arguit.*
	24. Victor Capuanus de hujus anni Paſcha ſcribens, Victorij arguit errores.		

Hucusq;

Anni műdi.

Hucusque Iornandes Epiſcopus Chronica ſua de geſtis Romanorum abbreviata perduxit.

25. 26. PELAGIUS Papa; ſedit annis undecim, menſibus 10. diebus 18.	551 552	*Hoc tempore Iuſtinianus Auguſtus Narſetem eunuchum Principem militia faciens, in Italiam miſit.*
27. 28.	553 554	*Vigilius Papa tandem impetrantibus Romanis & Narſete, de exilio relaxatus, cum Romam redire cepiſſet, in Sicilia morbo calculi deceſſit. Pro quo* PELAGIUS *Papa LXII. ſedit annis 11. menſibus 10. Qui a populo Romano factionis contra Vigilium inſimulatus, aſcenſo apud S. Petrum ambone, & Evangelio ſuper caput ejus poſito, juramento ſe a crimine illato purgavit. Hic ordinatus eſt a Peruſino & Ferentino Epiſcopis, & Andrea Oſtienſi Archipresbytero. Nam hoc eſt privilegium Oſtienſis Eccleſia, ut Epiſcopi ejus & Archipresbyter (ſi Epiſcopus ejus non adfuerit) Romanis Ponti[illegible] ordinationi iure perp[illegible]uo intereſſe debeant & [illegible] adf[illegible] erit deinceps privilegium pallij portandi habebit: quod nulli alij Cardinali Epiſcopo licebit.*
29.	555	
30. 31. Bridius Rex Pictis regnare cœpit.	556 557	*Hildebertus Rex Francorum moritur, & Pariſiis in baſilica S. Vincentij ſepelitur, regimenque ejus Lotharius frater aſſumens, totam paterni regni monarchiam obtinuit.*
32.	558	*Hoc tempore Turonis baſilica S. Martini rebellibus ad eam fugientibus, igne crematur.*
33.	559	*Lotharius Rex de malis ſuis pœnitentiam agens, baſilicam S. Martini ſtudioſe reparans, ſtanno texit.*
34. Theodebertus, filius Theodeberti, Rex fortis, moritur, annos regnans quatuordecim.	560	*Lotharius Rex, filius Clodovei magni, Compendij moritur.*
35. 36. 37. JOANNES Papa LIX. ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 26. Hildebertus Rex, filius Clodovei magni annis regnans 40. moritur, & Pariſiis ad S. Vincentium ſepelitur.	561 562 563	*Harobertus Rex libidini deditus à S. Germano Pariſiorum Epiſcopo excommunicatus, obijt.*
38: Juſtinianus Imperator obijt. JUSTINUS minor LI. annis 11.	564	*Conſtantinopoli Iuſtinianus Imp. anno Imperij 38. deceſſit, pro quo* JUSTINIANUS *minor, LI. homo iniquus & avarus annis undecim regnavit.*

Anti- pods.

1. S. Columba Presbyter & Abbas, de Hybernia veniens, Britannis verbum Dei prædicat.	565	*His temporibus immenſa peſtilentia & mortalitas, totam Italiam, maximè Liguriam devaſtavit.* *Narſes patritius divitiis auctus, & ob id a Romanis invidiam paſſus & apud Auguſtum criminatus, Roma in Campaniam diſceſſit, eique ſucceſſor Longinus in Italiam mittitur.*
2.	566	*Romæ JOANNES tertius Papa LXIV. ſedit annis fermè 14. qui Eccleſiam Philippi & Iacobi Apoſtolorum, quam prædeceſſor ejus Pelagius cœperat, perfecit & dedicavit.*
3. Hoc tempore Narſes patritius Totilam Gothorum victum occidit.	567	*Narſes patricius, qui multum pro Repub. laboraverat, à Iuſtino Aug. injuriis laceſſitus, Longobardos, in Pannoniis habitantes, ad vaſtandam & poſſidendam Italiam invitavit. Multa prodigia & præcipuè ignea acies in cœlo viſa ſunt.*
4. Gothosque Italia expulit. Eodem anno Theobaldus Rex, filius Theodeberti, anno regni ſeptimo, moritur.	568	*Longobardi Rege Alboino, menſe Aprili Venetiam ingreſſi erant, paucis civitatibus exceptis, ſibi ſubjiciunt.*
5. Narſes patritius, qui Gothos expulit, à Juſtino offenſus, Longobardos in Italiam venire fecit.	569	*Alboinus Rex cum Lógobardis Liguriam invaſit, Mediolanum & alias pleraſque Urbes cepit, Papiam plus trienniο obſedit.*
6. Sanctus Vedaſtus obijt.	570	*Alboinus pleraſq; in Tuſcia Urbes cepit S. Vedaſtus Epiſcopus obijt.*
7.	571	*Papienſes Regi Alboino ad deditionem veniunt.*
8. Hoc tempore Joannes Papa Eccleſiam Philippi & Jacobi Apoſtolorum, quam prædeceſſor ejus Pelagius cœpit, perfecit & dedicavit.	572	*Narſes patricius obijt.*
9.	573	
10. Lotharius Rex, filius Clodovei Magni, annis regnans LI. moritur, & Sueſſionis ad S. Medardum ſepelitur.	574	*Alboinus Rex Longobardorum, per inſidias conjugis ſuæ, apud Veronam ab armigero ſuo occiditur.*
11. Juſtinus Imperator obijt. ¶ TIBERIUS CONSTANTINUS LII. annis ſeptem.	575	*Conſtantinopoli Iuſtinus Imperator poſt multa mala ſua in amentiam verſus, obijt. Pro quo TIBERIUS Conſtantinus ſeptem vir Domino devotus, qui ipſo mente capto palatium rexerat, regnavit annis ſeptem.*
1. BENEDICTUS Papa LX. ſedit annis 4. menſe uno, diebus 28.	576	*S. Germanus Pariſiorum Epiſcopus migravit ad Dominum.*
2. Hoc tempore Gregorius tunc Apocriſiarius moralia Job ſcripſit.	577	
3. Et Eutychium Conſtantinopolitanum Epiſcopum Tiberio præſente in fide reſurrectionis erraſſe, convicit.	578	*Romæ Benedictus Papa LXIV. ſedit annis 4. menſe duo: à quo beatus Gregorius de monaſterio ablatus & Diaconus*

conus

	Anni mundi.	
		comus ordinatus, Conſtantinopolimque apocriſiarius miſſus. *Euthicius ejuſdem Urbis Epiſcopum in fide reſurrectionis erraſſe Tyberio Auguſto præſente convicit: ubi etiam ab Epiſcopis, moralia in Iob, venientibus ad eum monachis ſuis ſcribere compulſus eſt.*
4.	579	*Magna aquarum inundatio & illuvies, fulmina, terræmotus, homines terruere.*
	580	*Cometa die Paſchæ viſus Sueſſionis cœlum ardore viſum eſt.* *Peſtilentia ingens fit.*
5. Hoc tempore gens Longobardorum, comitante fam. & peſte, Italiam vaſtat. Et PELAGIUS Papa ſedit annis decem, menſibus 11, diebus 10.	581	*Hoc tempore exercitus Tiberij Imperatoris Perſas potenter ſuperavit.*
6.	582	*Conſtantinopoli Tiberius omni laude digniſſimus, obijt. Pro quo MAURITIUS regnavit, annis 21.* *Romæ PELAGIUS ſecundus Papa LXV. ſedit annis decem, menſibus undecim. Hic templum S. Petri tabulis argenteis deauratis texit, aliaq; multa bona fecit.*
7. Tiberius Imperator obijt. ¶ MAURITIUS LIII. annis viginti unum.	583	*Hildebertus Rex Francorum accepit quinquaginta ſolidorum auri à Mauritio Imp. ut Longobardos de Italia pelleret, cum eis non pactum firmavit, & Imperatori pecuniam requirenti, nec reſponſum dedit.*
1. Hoc tempore Levigildus Gothorum Rex Arrianus, Hirmingildum filium, ob fidem Catholicam ſecuri juſſit occidi.	584	*Guntrannus Rex in ſuburbano Cabillonenſi monaſterium S. Marcelli conſtruxit.*
2.	585	*Hilpericus Rex Francorum per inſidias interemptus, Pariſiis ſepelitur.*
3.	586	*Longobardi Antharium Regem ſibi conſtituunt.*
4. Hoc tempore Richaredus Rex, Hirmingildi frater.	587	*Globus igneus ſcintillans & quaſi rugiens è cœlo in terram cecidit. In Hiſpania Richaredus, Levigildi Regis Gothorum Arriani filius, poſt mortem Patris effectus Rex, a Leandro Hiſpalitano Epiſcopo, cum tota gente Gothorum ad catholicam fidem revertitur.*
5. Cum tota gente Gothorum, ad catholicam fidem convertitur.	588	*In Hiſpania hæreſis Arriana deſtructa, & ſynodus Toletana collecta eſt, induſtria Leandri Epiſcopi & Richaredi Regis. Ceſara Regina, uxor Arnulphi Regis Perſarum, occulte baptizata, poſtmodum etiam maritum ſuum cum tota gente, apud Antiochiam baptizari perſuaſit.*

A 3 *Hilde-*

Anni mũdi.			
	6.	589	*Hildebertus Rex ſororem ſuam, Antharto Regi Longobardorum promiſſam, Regi Gothorum, qui nuper catholicus factus eſt, in matrimonium tradidit.*
	7. Sigebertus filius Lotharij, Rex fortis, inſidiis perimitur, anno regni 14. & Remis ſepelitur.	590	*Tunica Domini Salvatoris, à Simone quodam Iudæo, tormentis coacto, monſtrata, a Gregorio Antiocheno, Ioanne Conſtantinopolitano, & Thoma Hieroſolymitano, & aliis pluribus Epiſcopis, jejunio triduano celebrato, in archa marmorea, in oppido Hephad, inventa, ſummo cum honore Hieroſolymam allata eſt.*
	8.	591	*Rex Longobardorum Theodelindam, Regis Bajoariorum filiam pulchram & piam, duxit uxorem.*
	9. Magna inundatio facta eſt & mortalitas in Italia.	592	*Ingens mortalitas facta eſt, in qua primo Pelagius Papa, deinde innumeri extincti ſunt. Et beatus GREGORIUS, tunc Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, conſtituit litanias, & plaga ceſſante, Papa XLVI ordinatur, doctrina & actibus cunctis merito præferendus Apoſtolicis. Sedit annis 13. menſibus ſex, diebus decem.* *Qui ſtatim inter alia multa librum paſtoralem egregio edidit ſtylo. Hic quoque ſuper corpus beati Petri Ciborium fecit, & Miſſas celebrare inſtituit, itemque S. Pauli, & ſex capitula ſynodica ſcripſit.*
	10. S. GREGORIUS LXII ad Pontificatum Romanæ Eccleſiæ eligitur, in qua ſedit annis 13. menſib. 6. dieb. 10.	593	*Siccitas magna & fames facta eſt, & inſolita magna innum locuſtarum multitudo.*
	11. Edilfridus Rex cum Edilberto Rege Anglis imperat.	594	*Item locuſtarum multitudo frugibus nocuit.*
	12.	595	*Gregorius ſynodum 24. Epiſcoporum ad S. Petrum collegit, indictione 14.*
	13. Gregorius Papa ſynodum 23. Epiſcoporum ad corpus beati Petri Apoſtoli congregat, indictione decima tertia. Sanctus Columba abbas in inſula Hu, obijt, anno ætatis ſeptuageſimo ſeptimo.	596	*S. Columbanus Presbyter & Abbas, poſt multa mirabilia inſula Hy juxta Hiberniam, migravit ad Dominum, anno ætatis 72.* *Hoc tempore beatus Gregorius Papa miſſis Doctoribus Auguſtino, Mellito, Ioanne & aliis, Anglorum gentem in Britannia ad fidem Chriſti convertit.*
4550	14. Hoc tempore Gregorius Papa miſſis Doctoribus Auguſtino, Mellito & Joanne aliiſque pluribus, Anglos ad Chriſtum convertit.	597	*Hildebertus Rex Francorum obiit.*
	15. Hilpericus Rex, filius Lotharij, interijt, anno regni 23. & Sueſſionis ſepelitur.	598	*His temporib. cum Romanus patricius aliquot Urbes a Longobardis invaſas per deditionem recepiſſet, & ob id Agilolfus Rex Italiæ & ipſe Romam infeſto*

Anni mundi.		
		feſto exercitu immineret: ſtudio S. Papæ Gregorij & ſuffragio Theodelindæ religioſa Regina, pax utrinque facta eſt.
16.	599	*His temporibus monaſterium S. Benedicti in caſtro Caſino ſitum, fugientibus ex eo monachis, a Longobardis omnino deſtructum & deſolatum eſt.*
17.	600	*Gregorius Papa Lundoniæ & Eboraci Epiſcopis in Britannia, miſſo pallio, Metropolitanos eſſe decernit, indictione 4.* *Clades glandularia multas civitates afflixit.*
18. Gregorius Londunæ & Eboraci Epiſcopos, miſſo pallio, metropolitanos eſſe decernit, indictione quarta.	601	
19.	602	*Mauritius Imp. Phocam Reipub. militem, Principem militiæ fecit. Globi ignei in cælo viſi.*
20. Mauritius ſcelerum ſuorum pœnas in hoc ſeculo, ut ipſe oravit, exolvens, à Phoca turpiter interficitur. ¶ PHOCAS LIV. annis octo.	603	*Conſtantinopoli* PHOCAS *Mauritium Imp. turpiter interfecit, & ipſe pro eo annis 8. regnavit.* *Corpus S. Victoris martyris, qui cum beato Vrſo Solodori paſſus eſt, apud Gennenſium Vrbem divina revelatione in loculo argenteo invenitur, & miraculis declaratur.*
1. Edilfridus Rex Edan, Scotorum Regem forti prælio vicit.	604	*Etherius Lugdunenſis Archiepiſcopus obijt, eique Secundinus ſucceſſit.*
2. Gregorius Papa ſanctiſſimus migravit ad Dominum, indictione octava.	605	*Beatus Papa Gregorius & Doctor Sanctiſſimus, migravit ad Dominum, indictione octava. Poſt quem ceſſante Epiſcopatu plus quinque menſibus* SABINIANUS *Papa LXVII. ſedit anno uno, menſibus quinque. Et poſt hunc item ceſſavit Epiſcopatus, anno ferme uno: quod de Conſtantinopoli legatio Imperialis expectabatur.* *Hoc anno Synodus nefaria Cabillonis congregata: & beatus Deſiderius Vienenſis Archiepiſcopus injuſtè deponitur, & exilio damnatur.*
3. SABINIANUS LXIII. Papa, ſedit anno uno, menſibus 5. diebus 9.	606	*Panes Romæ facta. & induciæ cum Longobardis ad annum unum. Menſe Aprili & Maio Cometa videtur.*
4. Hoc tempore Phocas Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum caput eſſe, conſtituit. Nam Conſtantinopolitana primam ſe eſſe ſcripſit. BONIFACIUS LXIV. Papa ſedit menſibus octo, diebus 22. Guntrannus filius Lotharij, Burgundiæ Rex pius, obijt, annos regnans 33.	607	*Romæ* BONIFACIUS *tertius Papa LXVIII. ſedit menſes fermè novem. Poſt quem item ceſſavit Epiſcopatus menſibus decem.*
5. BONIFACIUS Papa ſedit annis	608	*Bonifacius Papa, quia Conſtantinopolita-*

Anni mundi

ſex, menſibus octo, diebus 13.		*politana Eccleſia prima ſeſe ſcribebat, apud Phocam Auguſtum obtinuit, ut Romana Eccleſia omnium caput Eccleſiarum decerneretur. Hic quoque ſynodum 72. Epiſcoporum Romæ collegit.*
6. Hoc tempore Phocas Pantheon, id eſt, domum omnium idolorum, Eccleſiæ dedit: rogante Papa Bonifacio.	609	*Romæ BONIFACIUS Quartus, Papa LXIX. ſedit annis ſex, menſes octo. Poſt hunc ceſſavit Epiſcopatus menſibus ferme ſeptem. Hic apud Phocam templum omnium idolorum, quod Pantheon vocabatur, obtinuit, & in honore S. Mariæ & omnium Sanctorum dedicavit, 3. Id. May, & S. Mariæ ad martyres appellavit, feſtivitatemque omnium Sanctorum Cal. Nov. celebrari conſtituit.* *Beatus Deſiderius Vienenſis Archi Epiſcopus de exilio revocatus, factione Brunihildis & Theodorici lapidatus, poſt obitum miraculis claruit*
7. His temp. Perſæ multas Provincias Romanis auferunt, Hieroſolymam quoque & crucem Dominicam abſtulerunt.	610	*His temporibus Perſæ multas Provincias Romanis auferentes, Hieruſalem cruce Domini ſpoliaverunt.*
8. Phocas moritur. Hildebertus 33. Rex fortis filius Sigeberti, moritur, annis regnans 23. § HERACLIUS LV. annis 26.	611	*Heraclianus Phocam Aug. regno privavit, filioq; ſuo Heraclio illud conceſſit qui regnavit annis 26.* *Beatus Abbas Columbanus, S. Galli Magiſter, a Luxovienſi cœnobio a ſe conſtructo, molimine Brunihildis pulſus, S. ibi Euſtaſium pro ſe reliquit Abbatem.*
1.	612	*Beatus Auguſtinus Anglorum Archiepiſcopus migravit ad Dominum.* *S. Columbanus à Luxovio pulſus, conceſſu Theodeberti Regis Brigantium venit: ibique triennio manſit.*
2.	613	*In Hiſpania mortuo Beterico, Siſebodus Rex efficitur Gothorum.*
3. Hoc tempore Anaſtaſius Perſa monachus, nobile pro Chriſto martyrium à Choſdroe Rege Perſarum patitur.	614	*Heraclius Imp. Conſtantinum filium Imperij conſortem fecit.* *Beatus Columbanus de Brigantio pulſus, febricitantem ibi Gallum reliquit, ipſeque in Italiam veniens, & benigne ab Agilulfo Rege ſuſceptus, cœnobium Bobienſe conſtruxit. S. quoq; Gallus ſolitudinem Cellæ ſuæ incolere cœpit.*
4. DEUSDEDIT LXV. Papa, ſedit annis tribus, diebus 13.	615	
5. Edilbertus primus Anglorum Regum Chriſtianus, anno regni quinquageſimo ſexto obijt, pro quo Phaldald regnavit annis 24.	616	*Iſidorus hoc tempore Hiſpalenſis Epiſcopus clarus habetur.* *Brunihildis iniquiſſima, equis ei dominitis alligata, juſſu Sigeberti [illegible] Francorum digna morte perijt. Prædictus Iſidorus huc usque abbreviationem temp. perduxit.*
6. Edainus occiſo Edilfrido, Anglorum Rex efficitur, indictione quinta, & regnavit annis 17.	617	*Romæ DEUSDEDIT Papa LXV. ſedit annis tribus, menſe fere uno.*

7.BONI-

Anni mũdi.		
7. BONIFACIUS Papa ſedit annis quinque.	618	*His temporibus Hieroſolyma, inter alias Palæſtinæ Urbes à Choſdroe Rege Perſarum capta, & crux Dominica in Perſidem abducta.*
8. His temporibus Heraclius Choſdroem Regem Perſarum, qui ſe ut Deum coli juſſit, ſuperavit, & lignum Dominicæ crucis Hieroſolymam reduxit.	619	
9. Sanctus Laurentius archiepiſcopus obijt, pro quo Mellitus.	620	*Romæ BONIFACIUS Quintus Papa LXXI. ſedit annis quinque vir valde mitis & pius.* * *In Britannia defuncto S. Laurentio Archiepiſcopo, Mellitus ſucceſſit.* *Magundat magus, genere Perſa, ad fidem Chriſti converſus, & Anaſtaſius dictus, Hieroſolymis miræ ſanctitatis monachus efficitur.*
10.	621	
11.	622	*Gertrudis Regina, uxor Lotharij Regis piiſſima bonæ memoriæ obijt.*
12. HONORIUS Papa LXVI. ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 17.	623	*His temporibus beatus Attala, & poſt hunc Bertolfus Bobienſes Abbates, & S. Gallus claruerunt.*
13. His temporibus Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus clarus habetur. S. Mellitus Archiepiſcopus obijt, pro quo Juſtus.	624	*In Britannia defuncto Mellito Archiepiſcopo, ſucceſſit Iuſtus, qui ſequenti anno beatum Paulinum ordinavit Epiſcopum, Anglis illis qui adhuc pagani erant, prædicatorem & doctorem miſit.*
14. S. Paulinus à Juſto Archiepiſcopo Anglis Doctor & Epiſcopus ordinatur.	625	*Romæ HONORIUS Papa LXXII ſedit annis 13. qui multis bonis operibus abundavit.*
15.	626	
16. S. Columbanus à Brunihilde & Theodorico Rege Luxovio pulſus, Euſtaſium ibi Abbatem reliquit. Eduinus Rex Anglorum in Britannia à Paulino Epiſcopo ad fidem Chriſti convertitur, indictione decima quinta, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter 230.	627	*In Britannia Eduinus Rex Anglorum à Paulino Epiſcopo converſus, cum gente ſua baptizatur: anno adventus Anglorum in Britanniam penè centeſimo octogeſimo.*
17. Theodebertus Rex, filius Hildeberti, à fratre Theodorico victus & detonſus, cum filiis trucidatur, anno regni 17.	628	*Beatus Anaſtaſius multa pro Chriſto tormenta paſſus, tandem in Perſide à Rege Choſaroe cum alijs 70. ſtrangulatus, martyr efficitur.* *Ipſo anno Heraclius Imp. Perſidem petijt, victo & occiſo Choſdroe, dominicam crucem Hieroſolymam revexit.*
18. Theodericus Rex, filius Hildeberti, machinante avia ſua Brunihilde, veneno interijt, annos regnans 18.	629	
19. His temporibus hæreſis de Paſcha & Pelagiana Britanniam turbat.	630	*Lotharius Rex Francorum fortis, pius & religioſus obijt, anno regni 45.*

Dago-

Anni mundi

20. S. Columbano Italiam petente à Brigantio, S. Gallus nobiſcum remanſit, & cellam ſuam conſtruere cœpit.	631	*Dagobertus Rex Francorum, S. Arnolfo Metenſe Epiſcopo & Pipino majore domus etiam conſiliarijs, nimio amore luſtina flagravit.*
21.	632	*Pax perpetua inter Heraclium Imp. & Dagobertum, legatis mediantibus pacta eſt.*
22. His temporibus Heraclius, ut ajunt, à Sergio Epiſc. Conſtantinopolitano, ſed hæretico, decipitur. Sigebertus Rex, filius Theoderici à Lothario Rege pugna victus, cum Brunihilde proavia & tota ſtirpe trucidatur. Eduinus Rex Anglorum à Ceadvalda & Penda victus pugna occiditur.	633	*In Britannia Eduinus Rex Anglorum pacificus & pius, à paganis Regibus interimitur.*
23.	634	*Oſwaldus filius Edilfridi Chriſtianiſſimus, paucis coactis, & adorata cruce quam erexerat, interfectores Eduini Regis ſuperavit, ipſeque 8. annos regnavit.*
24 Oſvvaldus, filius Edilfridi, victo per Dei auxilium Ceadualda tyranno, regnavit ſuper Anglos annis 9.	635	*His temporibus cum Sergius Conſtantinopolitanus, annitente Cyro Alexandrino hæreſin Acephalorum inſtauraret, unam in Chriſto divinitatis & humanitatis voluntate & operationem dogmatizaſſet, ipſumque Imperatorem ſeduxiſſet, ab Apoſtolica ſede damnatus eſt.*
25. SEVERINUS LXVII. Papa, ſedit menſes 2. dies 4.	636	
26 Heraclius Imperator obijt. JOANNES LXVIII. Papa, ſedit anno uno, menſibus 9. diebus 19. ¶ HERACLONAS LVI. cum matre Martina, annis duobus.	637	*Conſtantinopoli Heraclius Imperator, a Sergio Conſtantinopolitano Epiſcopo in hæreſin Acephalorum inductus, obiit: pro quo* HERACLONAS *cum matre Martina annis regnavit duobus.*
1. Cyrus Alexandrinus, Sergius & Pyrrhus Conſtantinopolitani, Acephalorum hæreſin inſtaurant. THEODORUS LXIX Papa, ſedit annis ſex, menſibus quinque, diebus octodecim.	638	*Romæ defuncto Honorio Papa, ceſſavit ſedes Apoſtolica annum unum, menſes ſeptem, dies 14 quia Conſtantinopoli auctoritas Imperialis more Principum mutabat. Quo tempore Lateranenſis theſaurus diſtractus eſt.*
2 Heraclonas moritur, occiſus. ¶ CONSTANTINUS LVII. filius Heraclij, menſibus ſex.	639	*Conſtantinopoli mortuo Heraclona Imperatore, frater ejus Conſtantinus regnavit menſes ſex.*
1 Paulus Conſtantinopolitanus Pyrrhi ſucceſſor, apertè catholicos perſequitur. Eatbaldus Rex Canthuariorum obijt: pro quo Erchanbertus filius regnavit annis 25. ¶ CONSTANTINUS LVIII. filius Conſtantini annis 28.	640	*Conſtantinopoli poſt mortem Conſtantini, filius ejus* CONSTANTINUS, *qui & Conſtans, regnavit annis 28. Romæ* SEVERINUS *Papa* LXXIII. *ſedit menſibus 2. diebus 4. poſt quem ceſſavit Epiſcopatus menſibus quinque.*

1. Hic

Anni mūdi.			
	1. Hic Imp. deceptus à Paulo hæretico, perſequitur Chriſtianos.	641	*Romæ* JOANNES *quartus, Papa* LXXIV. *ſedit annum unum, menſes ferè decem: qui miſſa pecunia multos captivos in Hiſtria & Dalmatia à barbaris redemit.*
	2. Sanctus Oſwaldus Rex Anglorum pro patria pugnans, à Penda Rege Merciorum occiditur: pro quo Oſwi frater ejus regnavit annis 28.	642	*Romæ* THEODORUS *Papa* LXXV. *ſedit annos ſex, menſes ferè ſex. Hic corpora ſanctorum Primi & Feliciani levavit, & hæreticos damnavit.* *In Britannia Oſvvaldus Rex Anglorum piiſſimus, contra Pendanum Regem paganum pugnans occubuit, & plurimis poſt mortem miraculis claruit: pro quo frater ejus Oſui, regnavit annis 28.*
	3.	643	
	4. Sanctus Paulinus Anglorum Epiſcopus, viceſimo Epiſcupatus anno obijt, ſexto Idus Octobris.	644	*S. Paulinus Eboracenſis Epiſcopus & Doctor Anglorum, anno Epiſcopatus viceſimo, migravit ad Dominum, ſexto Id. Octobris.*
	5. MARTINUS LXX. Papa ſedit annis ſex, menſe uno, dieb. 26.	645	*Hoc tempore Pyrrhus Conſtantinopolitanus, Sergij & in ſede & in hæreſi ſucceſſor, cum à Theodoro Papa dudum damnatus, ex Africa Romam veniſſet, & fictam pœnitentiam ſatisfactionemque ſimulaſſet, benignè ſuſceptus & reconciliatus eſt. Poſtea verò domum reverſus, & errorem repetens, denuo ab ipſo Papa depoſitus, & anathematizatus eſt.*
	6.	646	*His temporibus beata virgo Gertrudis, filia Papini, ſoror Grimoaldi majoris domus, Invalenſis cœnobij mater, virtutibus claruit. Hujus ſoror Begga & ipſa religioſa, Angiſo S. Arnolfi filio nupſit, cui etiam Pipinum juniorem peperit.*
	7.	647	*His temp. cum Paulus Conſtantinopolitanus Pyrrhi ſucceſſor hæreſin non ſolùm non dimitteret, ſed augmentaret, ipſumque Imperatorem cum aliis ſeduceret, nec à Domino Papa admonitus & increpatus reſipiſceret, & ipſe identidem damnatus eſt.*
	8.	648	*Tempore Conſtantis Imp. gens Saracenorum crudeliſſima multas Provincias vaſtavit.*
	9. Martinus Papa Synodum 105. Epiſcoporum congregans, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum condemnat, indictione octava.	649	*Romæ* MARTINUS *Papa* LXXVI. *ſedit annis ſex, menſibus ferè duobus. Quo tempore Paulus Conſtantinopolitanus, ipſo Imperatore Conſtante ſeducto, legatos Apoſtolicæ ſedis, pro hæreſi eum arguentes, carceribus & exilio afflixit, & Catholicis ubicunque potuit perſecutionem excitavit.*

10. EUGE-

Anni mũdi.		
10. EUGENIUS LXXI. Papa, ſedit annis duobus, menſibus 9. dieb. 24. Hoc tempore Martinus Papa à Conſtantino Cherſonam exilio miſſus, ad Dominum migravit Heribertus Rex, filius Lotharij, annos regnans novem, moritur.	650	*Martinus Papa indictione Nona, ſynodum Romæ 105. Epiſcoporum collegit, in qua Cyrum, Sergium, Paulum cum ſequacibus erroris damnavit.*
11. Oſuinus Rex bonus proditus, ab Oſui rege occidi juſſus eſt, & ſanctus Aidan Epiſcopus obiit, prid. Cal. Sep.	651	*Beatus Aidanus Scotigena, Epiſcopus & Doctor Anglorum ſecundo Cal. Sept. deceſſit.*
12.	652	*Hoc tempore Olympius Exarchus a Conſtante Imp. Italiam miſſus cum Dominum Papam cæteroſque in fide catholica unanimes, depravare, et quo nocere non poſſet, tandem cum Papa pacificatur.*
13. VITALIANUS LXXII. Papa, ſedit annis 14. menſib. 6. pro quo DEUSDEDIT annis 10. Honorius Anglorum Archiepiſcopus obiit.	653	*In Britannia Honorius Anglorum Archiepiſcopus obiit, pro quo Deuſdedit decem annos præfuit.*
14. Mediterranei Angli Chriſtiani effecti.	654	*Beatus Papa Martinus juſſu Conſtantis, hæretici Imperatoris in Baſilica Salvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, comprehenſus, & Conſtantinopolim perductus, cum flecti nullatenus poſſet, exilio in Cerſona damnatus eſt.*
15. Penda Rex, ab Oſui Rege pugna victus, interiit, & gens Merciorum Chriſtiana efficitur.	655	*Martinus Papa in exilio migravit ad Dominum, ibique ſepultus miraculis claruit: pro quo EUGENIUS Papa LXXVII. ſedit annos duos, menſes fermè 10. vir benignus & pius. In Britannia Pendan Rex Merciorum paganus, ab Oſui Rege, Oſvvaldi fratre victus, interiit, gens Merciorum Chriſti fidem accepit.*
16.	656	*Petrus Conſtantinopolitanus quaſi ſatisfaciens pro fide ſua, miſit Romam ſynodicam epiſtolam, valde obſcuram & dubiam, ſed à Domino Papa & Eccleſia Romana non eſt accepta.*
17.	657	*Romæ Eugenio Papa defuncto, ceſſavit Epiſcopatus menſibus 6.*
18. Dagobertus Rex magnus, filius Lotharij, annis regnans ſedecim, moritur, & ad ſanctum Dionyſium ſepelitur.	658	*Romæ* VITALIANUS *Papa* LXXVIII *ſedit annis 14. menſibus 6. qui literis ex more Conſtantinopolim miſſis, in fide confirmatus, Eccleſiam Romanam inſigniter rexit.*
19. Vulfhere filius Pendani, Rex Merciorum effectus, regnavit, annis 17.	659	*Conſtantinus qui & Conſtans Imperator S. Petro donaria precioſa Romam miſit.*
20.	660	*In Italia defuncto Rege Longobardorũ Hariberto, duo filij ejus Godabertus & Pertarith regnũ inter ſe dividebãt, quorũ uno occiſo, ſc. eſt Godaberto, alteroq;*

Anni mundi.		
		tereque fugato ad Hunnos, Grimoaldus Dux Beneventanus regnum eorundem obtinuit.
1.	661	*Hoc tempore Perterich de exilio reversus, iterum in exilium ire compulsus est.*
22.	662	*Constantinus qui & Constans, Italiam contra Longobardos venit, sed nihil profecit.*
23. Constantinus Romam venit, & beato Petro pallium auro textile obtulit, toto exercitu cum cereis Ecclesiam intraote.	663	*Constantinus Imperator Romam venit, & a Vitaliano Papa honorifice susceptus, S. Petro pallium auro textile obtulit: sed cuncta penè ornamenta urbis abstulit.*
24. Ecclipsis Solis facta est, quasi hor[illegible] ma, quinto n[illegible] nas Majas, iodi[illegible] ne sept[illegible] ma. Inter Anglos & Scotos quæstio de Pas[illegible] ha ventilata, & Scoti à Vilfri do presbytero victi sunt. Sæva lues & pestilentia Britanniam vastat. Deusdedit Archiepiscopus obijt. Ceadda & Vilfridus Nordam Umbrorum Episcopi ordinantur.	664	*Ecclipsis Solis quinto Nonas May facta. In Britannia a Scotis & Anglis quæstio de Pascha ventilatur, & Scoti à Wilfrido presbytero rationabiliter victi sunt, qui postea Episcopus ordinatur.*
25. Herch[illegible]mberto Rege Cantaurio[illegible] mortuo, filius [illegible]jus Egbertus regnavit annis novem.	665	*Angli ad Vitalianum Papam pro Episcopo & Doctore postulatum Romam miserunt,*
26.	666	
[illegible] Adeodatus LXXIII. Papa [illegible] 4. mensibus duobus, die[illegible]	667	
[illegible]. Constantinus post multas de[illegible] in provinciis factas, occi[illegible] balneo pe[illegible]t, inda[illegible]ctione 12. [illegible] Archiepiscopu[illegible] natur a Vitaliano [illegible]pa, & ad B[illegible]nniam cum Adriano Abbate [illegible]. [illegible] Constantinus, filius Constan[illegible], annis 17.	668	*In Sicilia Constantinus Imperator, qui & Constans, post multas deprædationes per Provincias factas, tandem à suis in balneo peremptus est. Pro quo Constantinus ejus filius regnavit annis 17. Imperator sane Catholicus & pius. Hoc anno Theodorus Archiepiscopus a Vitaliano Papa ordinatus, & cum Adriano Abbate ad Anglos missus, multos & verbo profuit & exemplo.*
1.	669	*Sarraceni Siciliam vastant.*
[illegible]	670	*In Italia mortuo Grimoaldo Longobardorum Rege, Perterich regnum paternum 17. annis obtinuit.*
[illegible] tempore Sarraceni Siciliam [illegible], cum magna præda A[illegible] edeunt. [illegible] LXXIV [illegible]pa, sedit anno [illegible]bus 5. [illegible]us 10. [illegible] Rex Ang[illegible]rum obijt: pro [illegible] Egfridus regnavit annis 15.	671	

Anni mūdi.		
4. AGATHO Papa LXXV. ſedit annis duobus, menſibus 6. diebus 4.	672	*Romæ Vitaliano Papa defun[illegible] dictione 15. poſt duos menſes* ADEODATUS *Papa LXXIX. ſedit annis 4. menſibus duobus: vir valde mitis & pius, qui multa ædificia Romæ conſtruxit.*
5. Sub hoc Principe ſexta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli congregatur, ſub Agathone Papa. Egbertus Rex Canthuariorum obijt, pro quo fratre Lutherus regnavit annis 11. menſibus 4. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum ſynodum colligit.	673	*Hoc anno Theodorus Archiepiſcopus Anglorum ſynodum utilem collegit*
6. LEO LXXVI. Papa, ſedit menſibus 10. diebus 17. Ludovicus Rex, filius Dagoberti, frater Sigiberti, moritur, anno regni decimo ſexto.	674	*Dagobertus Rex Francorum præcipuus, Eccleſiarum Dei venerator, [illegible]. Regnavit annos 44. Pariſijs ſepelitur.*
7. BENEDICTUS LXXVII. Papa ſedit menſibus 10. diebus 12. Volfherus Rex Merciorum obijt: pro quo frater Edilfredus annos 25.	675	
8. JOANNES LXXVIII. Papa ſedit anno uno, diebus 9. Edilfredus Rex Cantiam vaſtavit.	676	*Romæ defuncto Adeodato Papa, poſt menſes quatuor S.* DONUS *Papa LXXX ſedit annum unum, menſes 5. qui porticum S. Petri marmore ſtravit.* *Cometa per tres menſes viſus.*
9. CANON LXXIX. Papa, ſedit menſibus undecim.	677	*Eccleſia Ravennas quæ Autocephaliam ſibi uſurpans, a Romana deſciverat, Dono Papæ ſe iterum ſubjecit.*
10. SERGIUS LXXX Papa, ſedit annis 13. menſibus 8. diebus 23. Lotharius filius Ludovici, anno regni quarto moritur. Wilfridus Epiſcopus ab Egfrido Rege ſede ſua pulſus, multos ad Dominum prædicando convertit.	678	*Romæ defuncto Dono, poſt duos menſes* AGATH[illegible] *Papa LXXXI [illegible]edit annis duobus, menſibus 6. Hic Papa apud Imperatorem effecit, ut quantitas relevaretur: quæ pro ordinatione Pontificis ſolita erat dari: ita tamen ut decretum generale de electione Papæ prius ad Imperatorem mitteretur, quam ille conſecraretur.* *Wilfridus Anglorum Epiſcopus à Gusberto Rege ſede ſua pulſus, multos in exilio ad Dominum con[illegible]t.*
11.	679	*Conſtantinus Aug. legationem [illegible] mam miſit, & ut pro confutandis [illegible] reticis ſynodus Apoſtolica authorit[illegible] Conſtantinopoli fieret, poſtulavit [illegible] tho Papa ſynodum CXX. Ep[illegible]rum Romæ colle[illegible], & hæreticos, [illegible] in Chriſto operationem dogmat[illegible]tes, damnavit.*
12. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum iterum ſynodum colligit, tempore Agathonis Papæ.	680	*Ecclipſis Lunæ, & magna mortalitas Romæ facta.*

Agatho

Anni mūdi.		
		Agatho Papa Legatos Conſtantinopolim miſit, indictione 9. qui honorificè ab Aug. ſuſcepti, ſexta ſynodo univerſali 150. Epiſcoporum præfuerunt, & cunctos hæreticos, unam in Chriſto voluntatem & operationem aſſerentes, damnaverunt, & novem capitula conſcripſerunt. *Theodorus Anglorum Archiepiſcopus item collegit ſynodum.*
13.	681	*Conſtantinopoli ſexta ſynodus univerſalis* CL. *Epiſcoporum, indictione nona, menſe Februario acta, & Macharius Antiochenus ſequaceſque erroris damnati ſunt. Quibus damnatis, ſubitò plurima aranearum tela in Baſilica coram omnibus ceciderunt, hæreticas nugas dejectas eſſe portendentes. Agatho Papa deceſſit.*
14	682	*Romæ defuncto Agathone Papa ceſſavit Epiſcopatus, an. 1. menſ. 7.*
15. Egfridus Rex Hiberniam miſſo exercitu immeritam vaſtat. Sanctus Gudbertus Lindisfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.	683	*Romæ* Leo *ſecundus, Papa* LXXXVII. *ſedit ferè menſibus undecim: vir per omnia eruditiſſimus & piiſſimus, qui ſua decreta fecit, plurima egregiè ſcripſit, docuit & conſtituit.* *S. Gudbertus Lindiſfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Britanniam multis virtutibus decoravit.*
16. Egfridus Rex cum Pictos incautè peteret, ab ipſis peremptus interijt, pro quo Alfridus anuis 19.	684	*Romæ defuncto Leone, ceſſavit Epiſcopatus menſes ferè duos.* *Poſt quem* Benedictus *ſecundus, Papa* LXXXIII. *ſedit menſibus decem, vir ſatis laudabilis. Cometa apparent.*
17. Conſtantinus Imperator obijt. Lutherus Rex Caothuariorum interijt. ¶ Justinianus minor LX. filius Conſtanti, in annis decem.	685	*Romæ poſt Paſcha defuncto Benedicto. exactis plus duobus menſibus* Joannes *quintus, Papa* LXXXIV. *ſedit annum unum, qui prius Archidiaconus, legatus in ſexta ſynodo ſedis Apoſtolicæ fuerat.* *Conſtantinopoli Conſtantino Imp. defuncto, filius ejus* Justinianus *regnavit annis* 10. *qui hæreſi pollutus, orthodoxis eſt infeſtus.*
1. Hic hæreſi pollutus, Catholicos perſequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. S. Johannes Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſcopos ordinatur.	686	*Romæ defuncto Iohanne, poſt tres menſes* Conon *Papa* LXXXV. *ordinatus, ſedit menſes* 11. *vir item laudabilis.* *In Britannia S. Ioannes Haguſtaldenſis Epiſcopus clarus habetur.*
2. Sergius Papa annis ſedit 13. menſibus 9.	687	*Romæ defuncto Conone, exactis ferè quatuor menſ.* Sergius *Papa* LXXXVI. *ſedit annis* 13. *menſ. ferè* 9. *qui in fide Catholica fortis, perſequutionem ab Aug. Iuſtiniano paſſus eſt: vir quippe ſanctus & omnibus bonis intentus.*

Anni mũdi.			
	3. Pipinus filius Anſgiſi major domus & Dux Francorum, regnavit annis 27. cum Ludovico, Hildeberto & Dagaberto Regibus. Ceadualdus Rex Occidentalium Saxonum Romam venit, & à Sergio Papa baptizatus, in Albis obijt, & ibi ſepelitur.	688	*Ceadwal Rex Occidentalium Saxonum, ad finem converſus, Romam venit, & in ſabbato ſancto Paſche, à Sergio Papa baptiſatus, & Petrus vocatus, inbis in albis defunctus, ab ipſo Papa ſummo honore tumulatus, & epitaphio decoratus eſt.*
	4	689	*In Italia Alachis Dux tyrannidem invaſit, & maximè clericos inſequitur.*
	5. Theodorus Anglorum Archiepiſcopus obijt, anno ætatis 88.	690	*Theodorus venerabilis Anglorum Archiepiſcopus, anno adventus ſui in Britanniam 23. ætatis vero 88. deceſſit, qui librum pœnitentialem ſatis utilem conſcripſit.*
	6. Hoc tempore Villibrordus, qui & Clemens à Sergio Papa Epiſcopus ordinatus, Freſonum geotem ad Chriſtum convertit. Juſtinianus ob culpam perfidiæ, regno privatus, exul in Pontum ſeceſſit.	691	
	7. Ludovicus puer, filius Theodorici, anno regni quinto moritur.	692	
	8. Theodoricus Rex, filius Ludovici, annis regnans 19. moritur.	693	
	9. Hoc tempore duo Angli presbyteri, niger & albus Hevaldus, Saxonibus prædicantes, martyrio coronantur.	694	*His diebus duo Angli presbyteri, dum Saxonibus prædicarent, martyrio coronati, & miraculis declarati, à Pipino Colonia ſunt tumulati.*
	10. ¶ Leo LXI. annos tres.	695	*Conſtantinopoli Iuſtinianus Imp. hæreticus, a Leone & Tiberio, abſciſſis naribus, regno expulſus eſt, & ipſe Leo regnum tres annos obtinuit.* *Vir S. Willibrordus, à Sergio Papa Archiepiſcopus ordinatus, & Clemens vocatus, genti Freſonum prædicans, virtutibus claruit.*
4650	1. Hoc tempore Sergius Papa capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.	696	*Sergius Papa, Domino revelante, capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.*
	2. S. Cudbertus ex anachoreta Epiſcopus ſub hoc Principe obijt. Oſtrich Regina à ſuis perempta eſt.	697	*In Britanniam S. Cudbertus, ex anachoreta Epiſcopus, migravit ad Dominum, poſt multas virtutes, cujus vitam Beda presbyter deſcripſit.*
	3. Leo regnum dimiſit. ¶ Tiberius LXII. annos ſeptem.	698	*Conſtantinopoli Tiberius Imperium invadens, Leonem Imperatorem, ſeptem annis, quibus ipſe poſt hunc regnavit, in carcere tenuit.*
	1. Hoc tempore ſynodus Aquileiæ congregatur, ſub Sergio Papa.	699	*Hoc tempore ſynodus Aquileienſis facta, & quidam, qui Concilium quintum univerſale noluerunt recipere, à Sergio Papa correcti ſunt.*
	2. Romæ Joannes Papa ſedit annis tribus, menſibus duobus.	700	

5. Tem-

Anni mũdi.		
3. Temporibus his Giſulphus Dux Longobardorum Beneventi, Campaniam vaſtat.	701	*Romæ defuncto Sergio*, JOANNES *ſextus, Papa* LXXXVII. *ſedit annis tribus, menſibus duobus.*
4.	702	
5. Beda venerabilis Anglorum preſbyter, Chronicam minoris libri de temporibus, hucuſque perduxit.	703	*Beda presbyter Anglus, vir Doctus, uſque huc Chronica minoris libri de temporibus, perduxit.* *Hoc tempore cum Giſulfus Dux Beneventi Campaniam vaſtaret, & captivos abduceret, à Ioanne Papa pacem poſtulante, dona accipiens, captivos reddidit.*
6. Edilfredus Rex Merciorum, Conredo regnum dedit & ſe Monachum fecit. JOANNES Papa annis duobus, menſibus octo.	704	*In Britannia Edilred Rex Merciorum relicto regno, monachum ſe fecit.*
7. Juſtinianus auxilio Terbelli, Bulgarorum Regis, regreſſus, Leonem & Tiberium, cum multis qui eum expulerant, occidit. Aidfridus Rex Normannorum obijt, pro quo filius Ofredus annis undecim regnavit. S. Heddius Epiſcopus Occidentalium Saxonum obijt, pro quo Daniel & Aldhelmus Epiſcopi præfuerunt. ¶ JUSTINIANUS, LXIII. ſecundò cum filio Tiberio annos ſex.	705	*Conſtantinopoli Iuſtinianus Imp. auxilio Terbelli Regis Bulgarorum Imperium recipiens, Leonem & Tiberium imperij pervaſores occidit. Gallicinum Patriarcham excæcatum Romam miſit, & in loco eius Cyrum Abbatem, qui ſe in Ponto exulem aluerat, promovit. De hoc Imperatore fertur, quod quoties a detruncatis naribus profluvium terſeret, toties aliquem de inimicis ſuis perimi juſſerit.* *Romæ* JOANNES *ſeptimus, Papa* LXXXVIII. *ſedit annis duobus, menſibus ferè 8. vir facundus & eruditus.* *S. Heddi Epiſ. migravit ad Dominum.*
8. SISINNIUS Papa diebus 20. CONSTANTINUS Papa, annis 7. diebus 15.	706	*S. Ioannes Papa oratorium S. Mariæ ad S. Petrum conſtruxit, & multas Eccleſias ornavit.*
2. Hoc tempore Juſtinianus de peccatis ſuis pœnitentiam agens, Papam ſummo honore habuit.	707	*Hoc tempore Haribertus Rex Longobardorum poſſeſſionem Alpium Cottiarum, dudum à Longobardis captam & detentam, per privilegium, aureis literis ſcriptum, S. Petro Ioanniq; Papæ reddidit.*
3.	708	*Romæ Siſinnius Papa* LXXXIX. *ordinatus, ingraveſcente podagra, viginti tantum diebus ſupervixit. Poſt quem* CONSTANTINUS *Papa* XC. *effectus, ſedit annis 7. diebus 15.*
4. Conredus Rex Merciorum, Romam venit ad Conſtantinum Papam, & cum illo Offa filius Sigiberti Regis, ibique Monachi facti, in ſervitio Dei vitam finierunt.	709	*Coenredus Rex Merciorum, & cum eo Offa Regius Iuvenis filius Sigeberti Regis relictis regnis Romam venerunt, ibiq; Monachi effecti, non multò poſt obierunt.* *Wilfridus Anglorum Epiſcopus obijt, cui Acca ſucceſſit.*
5. Hildebertus Rex, filius Theodorici, anno regni 17. moritur. Vulfridus venerabilis Epiſcopus, anno Epiſcopatus 45. poſt multos la-	710	*Adrianus Abbas venerabilis, anno ex quo Vitaliano Papa in Britanniam cum Theodoro Archiepiſcopo miſſus eſt, 41. obijt.*

Anni mũdi.	bores obijt: pro quo Arca Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſc. ordinatur. Adrianus Abbas venerabilis, cooperator Theodori Archiepiſc. obijt, anno quo à Vitaliano miſſus eſt.		*wildebertus Rex Francorum obijt, pro quo Dagobertus annis quinque.*
	6. Philippicus ab exercitu Imperator factus, Juſtinianum occidit. ¶ PHILIPPICUS LXVI. anno uno, menſibus ſex.	711	*Conſtantinopoli* PHILIPPICUS *Imperator factus, Juſtinianum Imp. occidit, & ipſe annum unum & ſex menſes regnavit, Catholicos perſequens, hæreticis favens. Unde & a Conſtantino Papa anathematizatur: quapropter regni Principibus eum pro excommunicato devitantibus, regium diadema deponere compellitur.*
	1. Philippicus hæreſi pollutus, catholicis infeſtus fuit. Mors Heriberti Regis Longobardorum.	712	*Heribertus Rex Longobardorum moritur, pro quo Luitprandus.*
	2. Anaſtaſius Philippicum oculis privavit, regnoque expulit. ¶ ANASTASIUS LXV. annis tribus.	713	*Conſtantinopoli* ANASTASIUS *Philippicum oculis & regno privavit, & ipſe annis tres regnavit.*
	1. GREGORIUS ſecundus Papa LXVI. ſedit annis quindecim, menſibus 8. diebus 23. Pipinus major domus obijt, pro quo Carolus annis 27.	714	*Anaſtaſius Imperator miſſis Conſtantino Papa literis, ſe Catholicum declaravit.* *Pipinus filius Anſgiſi, nepos ſancti Arnulfi, major domus & Dux Francorum, anno regni 27. obijt: pro quo filius ejus Carolus regnavit annis 27.*
	2. Mors Dagoberti Regis.	715	*Romæ defuncto Conſtantino Papa,* GREGORIUS *ſecundus Papa XCI. ſedit annis 15. menſes 9. qui 17. Capitula conſcripſit.* *Dagobertus Iunior, filius Hildeberti Rex Francorum obijt, pro quo Heipericus qui & Daniel.*
	3. Egbertus vir ſanctus, Scotus legitimè paſcha celebrare docuit. Oſredus Rex occiditur, pro quo Conradus, regnavit annis 41. ¶ THEODOSIUS annum unum. Hic Anaſtaſium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.	716	*Egbertus vir ſanctus, natione Anglus, Scotos legitimè Paſcha celebrare docuit.* *Conſtantinopoli Theodoſius Imperator factus, annum unum regnavit, qui Anaſtaſium Imp. prælio victum presbyterum ordinari fecit.*
	1. Carolus Hilpericum Regem & Reginfridum vicit. Tiberis fl. alveum ſuum egreſſus, multa Romæ ſubvertit ædificia. ¶ LEO, LXVII. annos novem.	717	*Romæ Tiberis ſupra modum inundans, multa ædificia ſubvertit. Hoc tempore Winfridus, qui & Bonifacius, genere Anglus, Germaniæ gentibus verbum ſalutis prædicat, autoritate Gregorij Papæ.*
	1. Carolus Lotharium ſibi Regem conſtituit. Hoc tempore Sarraceni triennio Conſtantinopolim obſidentes, & multas Provincias devaſtantes, fame, peſte, ferro, naufragioque repelluntur.	718	*Conſtantinopoli* LEO *Imperator annis 9. regnavit: cujus temporibus Sarraceni Conſtantinopolim obſidentes triennio, tandem divino auxilio fame, peſte, ferro repelluntur.*

Sanctus

Anni mūdi.

2. Sanctus Winfridus, qui & Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiæ Archiepiſcopus conſtituitur.	719	*Sanctus Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiaci Archiepiſ. ordinatus, multis gentibus profuit, verbis & exemplis.*
3. S. Othmarus in cella S. Galli Abbas efficitur.	720	*Mortuo Helperico, Theodoricus filius Dagoberti, Rex à Carolo conſtituitur.*
Mortuo Hilperico, Theodoricus filius Dagoberti rex efficitur à Carolo.		*S. Othmarus cella S. Galli primus Abbas conſtitutus, 40. annos rexit.*
4. S. Joannes Haguſtaldenſis Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominum.	721	*Carolus Regenfredum vicit, Andegavis Vrbem vi cepit.* *S. Ioannes Haguſtaldenſis Epiſ. obijt.*
5.	722	*Carolus Alemanniam & Bajoariam ſubegit.*
6. Hoc tempore corpus S. Auguſtini Epiſcopi, de Sardinia in Ticinum, à Luidbrando translatum eſt.	723	*Hoc tempore corpus S. Auguſtini de Sardinia Ticinum à Luidbrando translatum eſt.*
7. Sanctus Pirminius primùm ad Augiam Inſulam venit.	724	*Carolus tranſito Ligeri, Aquitaniam vaſtat.* *Sanctus Pirminius & * Chorepiſcopus a Carolo Augiæ Inſulæ præfectus, ſerpentes inde fugavit, & cœnobialem vitam ibi inſtituit. anno tertio.*
8. Sarraceni ab Eudone Duce contra Carolum evocati, Gallias vaſtant.	725	*Saraceni Gallias vaſtant, præda & incendio.*
9.	726	

* *i. regionalis Epiſ. qui per regionem diſcurrit.*

Hucusque Beda venerabilis Presbyter Chronicam ſuam, in majori de temporibus libro, perduxit, continentem ab initio mundi, ſecundùm Hebraicam veritatem annorum quatuor millia, ſexcentos, octoginta.

Carolus de Sarracenis, occiſo Rege eorum, triumphat.		*Carolus Sarracenos unà cum Rege eorum proſtravit.*

§ Hucusque regnum Romanorum, exhinc Francorum ſupputatur.

§ CAROLUS Pipini filius, cum jam Principatum Major domus 12. annis teneret, poſthac eundem Principatum tenet annis 15. Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus.		*Carolus Pipini filius, cum jam Principatum Majoris domus 12. annis tenuiſſet, poſthac eundem Principatum 15. annis obtinuit: Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate regnantibus.*
13. Sanctus Pirminius à Thiethaldo, Gotifridi filio, expulſus, Etonem Abbatem conſtituit, & ipſe in Alſatiam venit.	727	*Carolus Burgundiam petens, eam ſibi ſubegit.* *Sanctus Pirminius ex Augia pulſus, Etonem pro ſe conſtituit Abbatem, & ipſe Alſatiam, alia inſtructurus cœnobia petiit.*
14.	728	*Carolus Aquitaniam ſine bello recepit.*
15. Carolus Friſiam vaſtat, Poppone Duce ejus occiſo. S. Egbertus Presbyter obijt, an. ætatis 20. 8. Cal. April. id eſt, Paſchæ die.	729	*Sanctus Egbertus Presbyter Anglus obijt, anno ætatis nonageſimo, die Paſchæ, id eſt, octavo Kalend. Maij.*

Anni mũdi.			
	16. Landfridus moritur. Sarraceni item Gallias vaſtant.	730	*Saraceni Avinionem Vrbem capiunt, & circumquaque regiones devaſtant.*
	17. Beda venerabilis Anglorum Presbyter, obijt, indictione 14. GREGORIUS tertius, Papa XCII. annis 10. menſibus 8. dieb. 24.	731	*Carolus Avinionem, cæſis Saracenis, vi expugnatam recepit. Beda Presbyter & Monachus natione Anglus, Doctor eximius, obijt 7. Cal. Iuny. Romæ* GREGORIUS *tertius Papa ſedit annis* 10. *menſ.* 9. *Tria cœnobia; id eſt, Altaha, Murbach, Favarias, ex Augienſibus fratribus ſuſtructa ſunt.*
	18. Carolus contra Sarracenos pugnat die Sabbati.	732	*Carolus Gothiam invadit.*
	19. Carolus item Sarracenos cum Rege ſuo delevit.	733	*Carolus exercitum Saracenorum, de Hiſpanis venientium, delevit.*
	20. Carolus Majordomus Freſiam vaſtat. Etho Argentinæ Epiſcopus promovetur.	734	*Augiæ Eto Abbas Kebam ſucceſſorem relinquens, ipſe Argentorati Epiſcopus promotus, non longè poſt ſui nominis Etanheim cœnobium conſtruxit.*
	21. Carolus Waſcooiam invadit.	735	*Carolus item deletis Saracenis victor redijt.*
	22. Audomus Epiſcopus obijt. Ernfridus Augiæ Abbas, & Conſtantiæ Epiſcopus ordinatur.	736	*Carolus Gothos petiit, & inde victor redijt. Audonius Epiſcopus obiit. Augiæ defuncto poſt duos annos Keba, Ernfridus Augiæ Abbas & Conſtantiæ Epiſc. effectus, decem annis præfuit.*
	23. Carolus contra Sarracenos in Gothis pugnat.	737	*Carolus Saxones victos fecit tributarios.*
	24. Carolus Saxoniam intrat.	738	
	25. Carolus Provinciam ſubijcit.	739	*Carolus totam Provinciam ſuæ ſubjecit ditioni.*
	26.	740	*Victis circumquaque hoſtibus, pax & quies regno Franc. facta eſt, per Carolum.*
	27. Carolus moritur, indictione 9. & apud S. Dionyſium ſepelitur. ZACHARIAS XCIII. Papa, annis 10. menſibus 4. diebus 4. ¶ PIPINUS filius Caroli, cum fratre Carlomanno Majordomus annos undecim regnavit.	741	*Romæ Zacharias Papa ſedit annos* 10. *menſes* 4. *Carolus moritur Pariſiaci, & apud S. Dionyſium ſepelitur: pro quo filij ejus, diviſo inter ſe regno Francorum, majores domus præfuerunt:* CARLOMANNUS *annis ſex,* PIPINUS *annis decem.*
	1. Carlomannus Waſconiam & Alemanniam petit.	742	*Carlomannus & Pipinus Duces Aquitaniæ & Sueviæ rebellantes cito comprimunt.*
	2. Carlomannus Alemanniam vaſtat.	743	
	3. Carlomanous pacem cum Saxonibus facit. Fuldenſe cœnobium in ſylva Buchonia à S. Bonifacio cœptum.	744	*Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochonia à ſancto Bonifacio Archiepiſcopo fundatum eſt.*
	4.	745	*Carlomannus cum fratre Saxoniam rebellantem vaſtavit.*
4700	5. Carlomannus Majordomus Alemanniam ingreditur.	746	*S. Bonifacius annuente Carlomanno, auctoritate Zachariæ Papa duos in ſua pa-*

Anni mũdi.

parochiaEpiſcopatus facit, Wircebur-genſem ſc. ant S. Burchardum: & Eichſtettenſium cui S. VVilibaldum comprovinciales ſuos primos Epiſcopos ordinavit.

Sidonius Augiæ monachus, quintus ei loco Abbas, Conſtantiaq; Epiſcopus factus, præfuit annis 13. qui cellam quoque S. Galli ambiens, iniquis Principibus in damnatione S. Othmari Abbatis conſenſit.

6. Carlomannus divino amore ſuccenſus, Romam pergit, & ſe monachum in monte Soracte fecit.

S. Burchardus Vurceburgenſi, & S. VVilibaldus Eiſteitenſi Eccleſiæ Epiſc. primi, à S. Bonifacio ordinantur.

747

748

7. Sidonius Abbas Augiæ & Conſtantiæ Epiſcopus conſtituitur.

749

8. Pipinus Taſſilonem, ſororis ſuæ filium, Bajoariæ Ducem poſt Odilonem fecit.

9.

750

Pipinus Griphoni 12. Comitatus in partibus Neuſtriæ dedit.

---

10. Lantfridus moritur.

Zacharia Papa defuncto, STEPHANUS ſecundus Papa XCIV. annis ſex.

751

Pipinus miſſis Romam legatis, Zachariam Papam de regno Francorum, & ignavia ejus Regibus conſuluit. Idem PIPINUS Rex effectus, 17. annis regnavit.

11. Audogarius primus Campidonæ Abbas efficitur.

¶ PIPINUS I authoritate Stephani Papæ, depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Rex Francorum factus, regnavit annis 15.

752

Authoritate Zachariæ Papæ, & non multò poſt Stephani (qui eidem in Pontificatu ſex annis ſucceſſit) depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Pipinus Rex Francorum electus, & Sueſſionis à S. Bonifacio Archiepiſc. unctus, regnavit annis 17.

Audogarius primus Campidonenſis cœnobij fundator & Abbas, locum illum incolere cœpit.

1. Hildigarius Epiſcopus Coloniæ à Saxonibus interimitur.

Gripho frater Pipini occiditur.

753

Pipinus Rex Saxoniam vaſtat, ibiq; Hildigarius Colonienſis Archiepiſc. Stephanus Papa pro auxilio contra Haiſtulphum Longobardorum Regem poſcendo, ad Pipinum Regem in Franciam venit, & filios ejus Carolum 4. Carlomannum Pariſiis Reges unxit.

2. S. Bonifacius Archiepiſcopus à Freſonibus martyrio coronatur. Poſt quem Lullus Mogontiæ Archiepiſcopus ſedit annis 32.

Pipinus Loogobardos in Italia cum exercitu petit.

754

S. Bonifacius Moguntinenſis Archiepiſc. cùm Freſonibus prædicaret, martyriſatus eſt ab eis, annos Epiſcopatus 36. & apud Fuldenſe cœnobium ſepultus: pro quo Lullus Archiepiſcopus præfuit annis 32.

Carlomannus frater Pipini, cum ad eum pro diſſuadenda expeditione Italica venire vellet, Lugduni obijt.

Pipinus Italiam cum exercitu petens, Haiſtulphum Regem Papæ obſeſſum, obſides dare, & res S. Petri ſub Sacramento reddere coegit.

Stephanus Papa Hieronymo, Pipini fratri, Romam redijt.

Haiſtul-

Anni mũdi.		
3.	755	*Haiſtulphus Sacramentum contemnens, Romam obſidet, omnia circum ferro & egne vaſtans. Pro qua re Papa legatos per mare ad Pipinum pro auxilio miſit.*
4. Haiſtulphus Rex Longobardorum moritur.	756	*Pipinus Rex iterum Italiam petens, Haiſtulphum Papa obſidet, & Ravennam aliasque Urbes pervaſas, cum S. Petro & Domino Papa per legatum reddere compulit.*
5. PAULUS Papa XCV. annis decem, menſe uno.	757	*Conſtantinus Imp. inter alia munera Pipino Regi etiam organum miſit.*
6. Pipinus Saxoniam bello petit.	758	*Romæ Stephano Papa* PAULUS *ſucceſſit, annis decem.*
7. Pipinus Waſconiam invadit.	759	*Waſarius tyrannidem in Aquitania exercuit.* *S. Othmarus Abbas à Warino & Ruthardo, conſenſu Sidonij Epiſcopi iniquè damnatus, & in inſula Rheniſtein relegatus, migravit ad Dominum: cujus Abbatiam cum Sidonius Epiſcopus & Abbas temerariè invaſiſſet, ante altare S. Galli profluvio ventris obijt. Pro quo Ioannes Augienſis monachus Epiſcopatum & utramque Abbatiam accipiens, præfuit annis 21. qui primùm Romanæ ſedis privilegium Augiæ ab Adriano Papa impetravit.*
8. S. Othmarus Abbas à VVarino & Rudhardo in inſulam Rheniſtein nomine, relegatus, migravit ad Dominum. Ecclipſis Solis facta eſt, 18. Calend. Septemb. hora quaſi Nona.	760	*Pipinus Aquitaniam ſeu Waſconiam invadit, & Waſarium injuſtè uſurpata, ſub Sacramento reddere coegit.*
9. Sidonio Epiſcopo miſerè mortuo, Joannes Epiſc. & Abbas ſucceſſit.	761	*Vaifarius iterum tyrannidem exercuit.*
10.	762	*Pipinus Rex cum Carolo filio ſuo Aquitaniam petens, multas Urbes ibi cæpit.*
11. Pipinus aliquot Comitatus filiis ſuis dedit.	763	
12. Hyema valida hoc anno facta eſt: & Ecclipſis Solis, pridie Nonas Junias, hora ſexta.	764	*Pipinus magnum conventum Cariſiaci habuit.*
13. Corpora ſanctorum Gorgonij, Naboris & Nazarij in Franciam deferuntur.	765	*Rudgangus Metenſis Epiſcopus corpora ſanctorum Gorgonij, Naboris & Nazarij, a Paulo Papa impetravit.*
14. Corpus ſancti Nazarij ad Loreſſam delatum eſt.	766	*Corpus S. Gorgonii in Gorzia cœnobio, S. Naboris in nova cella, S. Nazarij in Laureſham conditum eſt.*
15. Pipinus Rex Pariſiis moritur, indictione ſexta. Paulus Papa obiit, STEPHANUS tertius Papa XCVI. annis 4. menſibus 6.	767	*Romæ Paulus Papa obiit: pro quo* STEPHANUS *ſedit annis 4.*

CARO.

Anni mũ di.

¶ CAROLUS MAGNUS ſecundus, Pipini filius cum fratre Carlomanno annis 4. poſtea ſolus 42.		
1.	768	*Pipinus ſubacta Aquitania. 8. Cal. Octob. Pariſiis obijt, anno ætatis 53. pro quo filij ejus diviſo regno, CAROLUS magnus annis 46. & Carlomannus 4. annis regnavit.*
2. Corpus ſancti Othmari poſt decem annos, in inſula, qua obijt, incorruptum reperitur, & in Baſilica S. Galli ſepelitur.	769	*Corpus S. Othmari Abbatis, poſt decem annos, in inſula, qua obiit, incorruptum inventum, ad monaſterium S. Galli translatum eſt.*
3. Carolus filiam Deſiderij Regis Longobardorum uxorem duxit, & ſtatim repudiavit.	770	*Carolus filiam Deſiderij Regis Longobardorum uxorem duxit, ſed poſtea repudiavit.*
4. Carlomannus Rex, frater Caroli, moritur.	771	*Carlomannus obijt, & Remis ſepelitur.*
Carolus Synodum colligit.		*Carolus magnam Synodum collegit.*
5. Carolus Rex Saxoniam bello petit.	772	*Carolus Saxones petijt, unde acceptis obſidibus redijt.*
ADRIANUS XCVII. Papa ordinatus, ſedit annis 23. diebus 16.		*Romæ poſt Stephanum, ADRIANUS primus Papa, ſedit annis 24.*
6. Carolus Italiam invadit & Deſiderium Regem vicit.	773	*Carolus ab Adriano Papa, pro defenſione rerum S. Petri rogatus, Italiam petijt, & Deſiderio Rege obſeſſo Papiæ, ipſe Romam orandi gratia adiens, Paſcha ibi celebravit.*
7. Carolus Longobardos cum Italia ſubjecit, anno ex quo intraverant, CCV. ipſeque cum triumpho Romam venit.	774	*Longobardi cum Deſiderio Rege eorum, Carolo ſe tradunt, anno CCV. ex quo Italiam cum Rege Alboino intraverant.*
Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata ſunt.		*Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi de Roma in Alemanniam tranſlata ſunt.*
8. Carolus iterum Saxoniam petit.	775	*Carolus Saxoniam iterum rebellantem vaſtat.*
9. Carolus iterum in Italia Ruttaiſum occidit.	776	*Carolus Rudgandum regnum Italiæ affectantem, occidit.*
10. Carolus iterum in Saxoniam pergit.	777	*Saxones tandem multa cæde per domiti, Carolo ſubduntur, & Chriſtiani efficiuntur.*
11. Carolus Hiſpaniam invadens cepit.	778	*Carolus Hiſpanias petiit, quibus ſubactis redit. Saxones iterum rebellant.*
12. Carolus iterum Saxoniam ſæpius rebellantem invadit.	779	*Carolus iterum Saxones ſuperavit.*
Fames & mortalitas Franciam vaſtat.		
13. Carolus tandem Saxonicum bellum, ut putabatur, ſubjectis Saxonibus, conſummat.	780	*Carolus diſpoſitis rebus Saxonum & Sclavorum, ipſe Romam gratia orandi adiit.*
14. Carolus iterum Romam venit, & Pipinus filius ejus baptizatur ab	781	*Pipinus filius Caroli Romæ ab Adriano Papa baptizatur, & ab eodem a baptiſmo*

Anni mũdi.

Adriano Papa.		*priſmo ſuſcipitur, & cum fratre Ludovico Rex ungitur.* *Conſtantia Epiſcopus & Abbas Ioannes obijt, pro quo Egino Epiſcopus annis 32. & Petrus Augiæ Abbas annis quinque, & apud S. Gallum Rudbertus Abbas anno uno, profuerunt.* *Hoc tempore cruces apparuerunt multis in veſtibus. Sanguis è terra & aere fluxiſſe dicitur.*
15. Carolus conventum in Saxonia habuit. Joannes Epiſcopus & Abbas obijt: pro quo Egino Epiſcopus & Petrus Abbas.	782	*Carolus Saxonum 4500. decollare juſſit.* *Apud S. Gallum Waldo Abbas præfuit. anno uno.*
16. Hildegarta regina, uxor Caroli, obijt, pridie Calendas Majas. Et Peretha obijt.	783	*Hildegart Regina, uxor Caroli, ſecundo Cal. May, & Beretha mater ejus, 4. Idus Iulij, obijt.*
17. Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Chriſtianos fecit.	784	*Iunior Carolus à patre in Saxoniam miſſus, Weſtphalos bello domuit.*
18.	785	*W[illegible] Saxo ad deditionem Carolo veniens, baptizatus eſt.*
19. Ecclipſis Solis facta eſt, 15. Calen. Octob. hora quaſi ſecunda. Carolus iterum Romam perrexit: & cruces in veſtibus apparuerunt.	786	*Carolus iterum Romam ivit, orandi gratia.* *Augiæ poſt Petrum Waldo Abbas Octavus, præfuit annis decem.*
20. Carolus per Alemanniam ad fines Bajoariæ rebellantes, cum exercitu venit. Waldo Abbas Augiæ efficitur. Lullo Archiepiſcopo, Richolfus ſucceſſit.	787	*Rudtrud filia Caroli, Conſtantino Imperatori deſponſatur.*
21. Taſſilo Duce Bajoariæ jubente, Carolus in Franciam venit & Bajoaria Carolo ſubjicitur.	788	
22. Carolus Sclavos, qui wilzi dicuntur, bello petit.	789	*Hoc anno Carolus 83. pene Canonum capitula totius regni ſuis Epiſcopis tranſmiſit, ut ejus auxilio corrigenda corrigere poſſent.*
23. Carolus hunc annum ſine bello wormatiæ ſedit.	790	*Hunc annum Carolus Wormatiæ quietus tranſegit.*
24. Carolus Pannoniam regnum Hunnorum vaſtat.	791	*Carolus terram Hunnorum devaſtat.*
25. Saxones fidem Chriſti relinquentes, iterum rebellant.	792	*Synodo Ratiſpona collecta, hæreſis Feliciana damnata eſt.*
26. Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	793	*Saxones iterum more ſuo rebellant.*
27. Faſtrada Regina. Carolus ſynodum magnam congregat.	794	*Synodo magna in Franconefurt habita, hæreſis item Feliciana damnata eſt: pſeudoſynodus Græcorum, pro adorandis imaginibus habita, ab Epiſcopis damnata eſt.* *His temporibus Alcuinus qui & Albinus apud Regem ceteroſque vita & doctrina clarus habetur.*

Anni mũdi.			
	28. Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obſides accepit.	795	*Huni miſſis legatis, ſe cum terra ſua Carolo tradunt, & Chriſtianitatem promittunt.*
4750	29. Hunni munera mittentes Carolo ſubjiciuntur. Adriano Papæ Leo tertius, Papa xcix. ſucceſſit, & ſedit annis 20. menſibus 5. diebus 16.	796	*Romæ defuncto Adriano Papa* Leo *tertius ſedit annis* 20.
	30. Conſtantinus Imperator à Græcis excæcatur.	797	*Conſtantinopoli Conſtantinus Imperator a Græcis excæcatur.*
	31. Romani Leonem Papam in litania majore excæcant, & linguam ejus amputant. Geroldus piiſſimus ſignifer Caroli in pugna occiditur ab Hunnis.	798	*Helena mater Conſtantini Imperat. Conſtantinopolitani Legatos Carolo pro pace miſit.*
	32.	799	*Leo Papa (ut fama eſt) in litania majore à Romanis lingua præciſa, excæcatur, & per quoſdam liberatus, in Saxoniam ad Carolum eſt perductus.* *Geroldus Præfectus Bajoariæ ſignifer & conſiliarius Caroli, pius & religioſus, contra Hunnos pugnans, occubuit, Augiaq; quam multis auxerat donis & prædijs, ſepultus eſt.* *Patriarcha Hieroſolymitanus, reliquias de ſepulchro Domini miſit Carolo Regi.*
	33. Luitgarda Regina obijt, pridie Nonas Junias.	800	*Carolus Hieroſolymam inſignia dona tranſmiſit, & Romam petens, Leonem Papam ſe de objectis & non probatis criminibus ſacramento purgantem ſedi ſuæ reſtituit.*
	34. Carolus Imperiali benedictione ſublimatus, Auguſtus & Cæſar Romano more appellatur.	801	*Carolus in die Natalis Domini à Leone Papa corona impoſita, primus Regum Francorum, Cæſar Auguſtus Imperator, laudes ſucclamantibus, appellatus eſt. Qui poſtea juxta leges Romanas temeratores Leonis Papæ, capitali ſententia addixit; ſed precibus ejuſdem Papæ vita conceſſa, in exilium eos relegavit.* *Terræmotus factus eſt, ſecundo Kal. Maij.*
	35. Græci cum Carolo pacem firmant.	802	*Aaron Rex Perſarum, inter alia munera Elephantem Carolo Imp. miſit.*
	36. Terræmotus factus, & mortalitas ſubſequuta eſt.	803	*Sanguis Domini Mantuæ inventus, Carolo Imperatori nunciatur. Cujus rei veritatem perquirendam Leoni Papæ Imperator demandavit. Qua occaſione arrepto itinere Papa ad Imperatorem venit, & cum eo natalem Domini Cariſiaci, celebravit.*

Anni mũdi.

37. Carolus Saxonum rebellantium multitudinem in Franciam transfert.	804	*Dominus Papa magnis muneribus ab Imperatore donatus Romam redyt.*
38.	805	*Carolus junior à patre miſſus, Boëmiam ſubjugavit.*
39. Waldoni Abbas * Hatto, Epiſ. Baſileæ, ſucceſſit.	806	*Carolus Imperator regnum inter tres filios diviſit.*
40. Ecclipſis Solis facta eſt, tertio Idus Februarias, hora quaſi ſexta.	807	*Aaron Rex Perſarum, cum aliis muneribus, artificioſum Carolo miſit horologium.*
41. Hoc tempore Gotafridus Normannorum Rex ſuperbè Carolo minatur.	808	*Cardolf Rex Nodnumbrorum regno pulſus, ad Carolum Imp. queſtum venit.*
42. Carolus ſynodum magnam congregat. Egino Conſtantiæ Epiſc. obijt.	809	*Quæſtio de proceſſione ſancti Spiritus ſynodo habita ventilatur.*
43. Ecclipſis Solis facta eſt, ſeptimo Idus Junias, hora quaſi ſecunda. Item in eodem anno ecclipſis Solis pridie Calend. Decemb. hora quaſi tertia. Pipinus Rex, Caroli filius, obijt.	810	*Hiſpani & Græci per Legatos cum illo pacem firmant. Pipinum filium ſuum Regem Italiæ mortuum eſſe, didicit.*
44. Carolus theſauros inter Epiſcopia & Eccleſias dividit. Carolus Rex, filius Caroli, obijt. Hatto Epiſc. ab Imperatore Conſtantinopolim mittitur.	811	*Hetto Abbas Augiæ & Epiſc. Baſileæ miſſus Conſtantinopolim, hodœporicum ſuum ſcripſit.*
45. Bernhardus Rex à Carolo efficitur.	812	*Michaël Imp. legatis Caroli remiſſis, ſuos etiam pacem confirmaturos miſit. Beneventani 25. ſolidorum auri tributum Carolo perſolvunt.*
46. Carolus febre & pleureſi pulſatus, obijt, indictione ſeptima, quinto Cal. Februarias, anno ætatis 71. ¶ LUDOVICUS tertius, Caroli Magni filius, annis 27.	813	*Carolus Imp. Amalharium, Trevirenſem Archiepiſcopum, & Petrum Nenantulanum Abbatem Conſtantinopolim miſit. quorum liber itinerarius hodœporicum, item ſcriptum habetur. Ipſe Ludovicum filium regni conſortem fecit. Mortuo Pipino filio ejus Reg. Italia, filium ipſius Bernhardum, nepotem ſuum, Regem fecit Italiæ. Permagna concilia Moguntiaci, Remis, Turonis, Cavillonis, Arelati pro ſtatu Eccleſiarum fieri juſſit.*
	814	*Carolus Imp. magnus, cum prius theſauros ſuos inter 21. Archiepiſcopatus regni ſui cæteroſq́ Epiſcopatus & Eccleſias diviſiſſet, febre & pleureſi pulſatus, quinto Kal. Febr. Aquiſgrani obijt, ibique ſepultus eſt honorificè, anno ætatis 71. regni 47. ſubjectæ Italiæ 44. Imperij 14. indictione 7. Pro quo LUDOVICUS filius ejus, cognomento Pius, regnavit annis 27. qui ſtatim generale colloquium Aquiſgrani habuit, & multa perperam geſta per regnum correxit.*

*alias Haito.

Qui-

Anni mũdi.		
2.	815	*Quidam ex Romanis primoribus, in necem Leonis Papæ conjurantes, puniuntur.*
3. Leo Papa obijt, & Ludovicus Imperator à Stephano Papa factus eſt. STEPHANUS quartus, Papa XCIX. menſibus 7.	816	*Leone Papa defuncto, octavo Kal. Iunij, STEPHANUS ſedit menſibus ſeptem. Qui ad Ludovicum Regem in Franciam veniens, Remis eum Imp. coronavit, deinde Romam rediit. Imp. ſynodo collecta, multa de ſtatu & religione cœnobiorum bene diſpoſuit.*
4. PASCHALIS Papa C. effectus, ſedit annis 7. diebus 18.	817	*Stephano Papa, Nono Calend. Febr. defuncto, Paſchalis ſedit annis 7. Legati Leonis Imp. de Conſtantinopoli pro pace ad Ludovicum veniunt imperatorem.*
5. Bernhardus Rex Ludovico rebellat.	818	*Ludovicus Imperator ciſmarinos Britannos domuit.*
6. Bernhardus Rex interijt. Ludovicus rebellat.	819	*Synodo Aquiſgrani habita, multa de ſtatu Eccleſiarum diſpoſita ſunt.*
7. Exercitus contra Ludovicum congregatur.	820	*Ex inundatione pluviarum peſtilentia magna facta eſt.*
8. Item exercitus contra eundem Ludovicum congregatur.	821	*Ludovicus Imp. regnum inter filios diviſit. exilia relaxavit, debita cunctis dimiſit.*
9. Nix magna à 10. Calend. Octob, uſq; in pridie Idus April. permanſit.	822	*Ludovicus Imp. de publicis ſuis peccatis publicam pœnitentiam egit, & quæq; in regno ſuo corrigenda, correxit. Lotharius in Italiam, Pipinus ducta uxore in Aquitaniam, Reges miſſi ſunt. Fuldis Egil Abbas obiit: cui Rabanus vir doctus, & divinorum librorum tractator egregius ſucceſſit. Augia Hettone Abbate & Epiſcopo privatam vitam adoptante, Exlebaldus Abbas 10. ſucceſſit.*
10. EUGENIUS Papa CI. annis tribus.	823	*Lotharius Rex Italiæ, rogante Papa Paſchali Imp. ab eo Romæ coronatur. Agri multi præter ſolitum grandine ſunt vaſtati, magnis lapidibus alicubi decidentibus.*
11. Wetti Augienſis Monachus in ſpiritu raptus, admirabilem vidit viſionem.	824	*Romæ EUGENIUS Papa poſt Paſchalem ſedit annis tribus. Augia Wettinus Monachus è corpore ductus, poſt triduum obiit, cujus viſiones Hetto Epiſcopus, proſa: & Walachfridus heroico metro ſcripſit.*
12.	825	
13.	826	*Herioldus Rex Danorum, cum uxore & filijs, & magna ſuorum multitudine Moguntiaci baptizatus eſt. Hildovinus Abbas de S. Dionyſio, ab Eugenio Papa oſſa beati Sebaſtiani martyris impetravit, quæ Sueſſionis in baſilica S. Medardi collocavit.*

Anni mūdi.

14. VALENTINUS Papa CII. diebus 40. GREGORIUS quartus Papa CIII. annis 16.	827	*Corpora ſanctorum martyrum Marcellini & Petri in Franciam tranſlata ſunt. Hoc in anno Anſegiſus Abbas in quatuor libellos collegit, tam ſeculares quam Eccleſiaſticas leges, quas Carolus Magnus & Ludovicus atque Lotharius Imperatores promulgaverunt.*
15	828	*Romæ poſt Eugenium* VALENTINUS *Papa ſedit diebus 40. & poſt hunc* GREGORIUS *quartus Papa ſedit annis 16.* *Reliquiæ S. Marcellini Aquiſgrani allatæ, plurimis glorificantur miraculis.*
16.	829	*Aquiſgrani terræmotus ſabbato ſancto Paſchæ factus.*
17. Corpora Sanctorum Valentis & Sinſij in Augiam Inſulam deferuntur.	830	*Corpus S. Marci Evangeliſta, ſub nomine Valentis martyris, Catolfus Veronenſis Epiſcopus a Duce Venetiarum impetravit, & cum corpore Goriſii martyris in Augiam inſulam attulit.*
18.	831	*Imperator omnes ſibi contrarios honore privando, animos tam filiorum quam cæterorum contra ſe irritavit.*
19. Ludovicus Imp. magnum conventum in Noviomago habuit.	832	*Imperator contra filios ſuos exercitum movit, & uxorem timore filiorum abdicavit.*
20.	833	*Imperator item contra filios in Alſatiam venit: ibi faciente Gregorio Papa cum filijs, Imperator a ſuis relictus, in filiorum poteſtatem devenit.*
21.	834	*Imperator judicio Epiſcoporum armis depoſitis, ad agendam pœnitentiam includitur.*
22. Dedicatio baſilicæ S. Galli.	835	*Imperator cum filiis Pipino & Ludovico Lugduni magnum conventum habuit.*
23. Hatto Epiſcopus Baſilienſis obijt.	836	
24.	837	*Ticinum tertio Cal. Ianuarii octies noctu tremuiſſe dicitur.*
25. Puto Diaconus Palatij in Judaiſmum lapſus eſt.	838	*Imperator habito conventu Noviomage, Ludovico filio regnum Francorum interdixit.* *Voto Diaconus Palatij in Iudaiſmum lapſus.*
26.	839	*Imperator filio ſuo Lothario repacificatur.* *Ebbo Remorum Archiepiſcopus degradatur.*
27. Ecclipſis Solis facta eſt, tertio Nonas Majas, hora ante nonam. Et Ludovicus Imp. obijt, 22. cal. Julias.	840	*Imperator filio ſuo* LOTHARIO *ad Imperium deſignato, 12. Cal. Iulii obiit, & Remis ſepelitur.*
¶ LUDOVICUS quartus, Ludovici filius, cum fratribus Lothario,		

Carolo

Anni mundi.		
Carolo & Pipino, annis 36.		
1. Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.	841	*Ludovicus junior, adunatis cum fratre ſuo Carolo copiis, cum Lothario monarchiam appetente, de partitione regni concordare non poſſent, juxta Fontanacum villam 7. Cal. Iulij acie confligunt. Ludovicus & Carolus caſtris potiti ſunt, fugato Lothario.*
2. Ludovicus Germaniam, Lotharius cum Imperatoris nomine, Italiam, Carolus Gallias, regnum dividentes accipiunt.	842	*Tandem cunctis pacem optantibus, regnum in tria partiti conſtituunt.* *Augiæ Valachfridus Strabo vir doctus, Abbas 12. præfuit, qui metro & proſa conſcripſit multa.*
3. Judith imperatrix, uxor Ludovici prioris, obijt.	843	*Lotharius cum Imperatoris nomine Italiam accepit & Galliam, quæ nunc uſque ab eo regnum Lotharij dicitur. Ludovicus Germaniam, Carolus Gallias obtinuit.*
4. SERGIUS ſecundus Papa CIV. annis tribus.	844	*Defuncto Gregorio Papa* SERGIUS *ſecundus, ſedit annis tribus.*
5. Hincmarus vir doctus, Remorum Archiepiſcopus ordinatur.	845	*Rabanus Fuldenſis Abbas, librum quem de ſancta cruce variis figuris metroque compoſuit, Sergio Papæ tranſmiſit.*
6.	846	*Lotharius Imp. Burgundiones rebellare molientes, ad deditionem coegit.*
7. LEO quartus, Papa CV. ſedit annis 9. menſibus 3. diebus 6.	847	*Romæ* LEO *quartus Papa* CV. *ſedit annis 9. menſibus 3. qui Romæ munitionem, quam Leoninam dicunt, fecit, eamque Apoſtolica benedictione dedicavit, & ſub anathemate in perpetuum confirmavit.* *Moguntiaci Rabanus Fuldenſis Abbas doctiſſimus, ordinatur Archipræſul. Qui mox Ludovico jubente Synodum magnam Moguntiaci collegit.* *Tempore Leonis Papæ & Rabani Moguntiacenſis Archiepiſcopi in conventu Epiſcoporum Moguntiaci, confutata eſt hæreſis Prædeſtinatianorum, quorum capita beatus Auguſtinus confregit atque contrivit, in libro de correptione & gratia & prædeſtinatione Sanctorum.*
8.	848	*Godeſcalcus quidam Presbyter, quoſdam homines ad vitam, quoſdam ad mortem inevitabiliter à Deo prædeſtinatos dogmatizans, in conventu Epiſcoporum Moguntiaci convictus, regno expellitur.*
9. Walafridus Strabo, Abbas Augienſis, vir doctus obiit.	849	*Augiæ Walachfridus Abbas Strabo obiit: pro quo Folckvvinus Abbas 13. præfuit annis 9.*
10.	850	*Magna fames circa Rhenum, in qua Rabanus Archiepiſ. multos pauperes aluit.*

Anni mũdi.		
4. Agatho Papa LXXV. ſedit annis duobus, menſibus 6. diebus 4.	672	*Romæ Vitaliano Papa defuncto, indictione 15. poſt duos menſes* Adeodatus *Papa LXXIX. ſedit annis 4. menſibus duobus: vir valde mitis & pius, qui multa ædificia Romæ conſtruxit.*
5. Sub hoc Principe ſexta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli congregatur, ſub Agathone Papa. Egbertus Rex Canthuariorum obijt, pro quo fratre Lutherus regnavit annis 11. menſibus 4. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum ſynodum colligit.	673	*Hoc anno Theodorus Archiepiſcopus Anglorum ſynodum itidem collegit.*
6. Leo LXXVI. Papa, ſedit menſibus 10. diebus 17. Ludovicus Rex, filius Dagoberti, frater Sigiberti, moritur, anno regni decimo ſexto.	674	*Dagobertus Rex Francorum præcipuus, Eccleſiarum Dei venerator, [illegible]. Regnavit annos 44. Pari[illegible]ſepelitur.*
7. Benedictus LXXVII. Papa ſedit menſibus 10. diebus 12. Volſherus Rex Merciorum obijt: pro quo frater Edilfredus annos 25.	675	
8. Joannes LXXVIII. Papa ſedit anno uno, diebus 9. Edilfredus Rex Cantiam vaſtavit.	676	*Romæ defuncto Adeodato Papa, poſt menſes quatuor S.* Donus *Papa LXXX ſedit annum unum, menſes 5. qui porticum S. Petri marmore ſtravit.* *Cometa per tres menſes viſus.*
9. Canon LXXIX. Papa, ſedit menſibus undecim.	677	*Eccleſia Ravennas quæ Autocephaliam ſibi uſurpans, a Romana deſciverat, Dono Papæ ſe iterum ſubjecit.*
10. Sergius LXXX Papa, ſedit annis 13. menſibus 8. diebus 23. Lotharius filius Ludovici, anno regni quarto moritur. Wilfridus Epiſcopus ab Egfrido Rege ſede ſua pulſus, multos ad Dominum prædicando convertit.	678	*Romæ defuncto Dono, poſt duos menſes* Agath[illegible] *Papa LXXXI ſedit annis duobus, menſibus 6. Hic Papa apud Imperatorem effecit, ut quantitas relevaretur: quæ pro ordinatione Pontificis ſolita erat dari: ita tamen ut decretum generale de electione Papæ prius ad Imperatorem mitteretur, quam illo conſecraretur.* *Wilfridus Anglorum Epiſcopus à Guiberto Rege ſede ſua pulſus, multos in exilio ad Dominum convertit.*
11.	679	*Conſtantinus Aug. legationem Romam miſit, & ut pro confutandis hæreticis ſynodus Apoſtolica authoritate Conſtantinopoli fieret, poſtulavit. [illegible]atho Papa ſynodum CXX. Epiſcoporum Romæ collegit, & hæreticos, unam in Chriſto operationem dogmati[illegible]tes, damna[illegible].*
12. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum iterum ſynodum colligit, tempore Agathonis Papæ.	680	*Ecclipſis Lunæ, & magna mortalitas Romæ facta.*

Agatho

Anni mūdi.

		Agatho Papa Legatos Conſtantinopolim miſit, indictione 9. qui honorificè ab Aug. ſuſcepti, ſexta ſynodo univerſali 150. Epiſcoporum præfuerunt, & cunctos hæreticos, unam in Chriſto voluntatem & operationem aſſerentes, damnaverunt, & novem capitula conſcripſerunt. *Theodorus Anglorum Archiepiſcopus item collegit ſynodum.*
13.	681	*Conſtantinopoli ſexta ſynodus univerſalis CL. Epiſcoporum, indictione nona, menſe Februario acta, & Macharius Antiochenus ſequaceſque erroris damnati ſunt. Quibus damnatis, ſubitò plurima aranearum tela in Baſilica coram omnibus ceciderunt, hæreticas nugas dejectas eſſe portendentes. Agatho Papa deceſſit.*
14	682	*Romæ defuncto Agathone Papa ceſſavit Epiſcopatus, an. 1. menſ. 7.*
15. Egfridus Rex Hiberniam miſſo exercitu immeritam vaſtat. Sanctus Gudbertus Lindisfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.	683	*Romæ* Leo *ſecundus, Papa* LXXXVII. *ſedit ferè menſibus undecim: vir per omnia eruditiſſimus & piiſſimus, qui ſua decreta fecit, plurima egregiè ſcripſit, docuit & conſtituit.* *S. Gudbertus Lindiſfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Britanniam multis virtutibus decoravit.*
16. Egfridus Rex cum Pictos incautè peteret, ab ipſis peremptus interijt, pro quo Alfridus annis 19.	684	*Romæ defuncto Leone, ceſſavit Epiſcopatus menſes ferè duos.* *Poſt quem* Benedictus *ſecundus, Papa* LXXXIII. *ſedit menſibus decem, vir ſatis laudabilis. Cometa apparent.*
17. Conſtantinus Imperator obijt. Lutherus Rex Canthuariorum interijt. ¶ Justinianus minor LX. filius Conſtanti, in annis decem.	685	*Romæ poſt Paſcha defuncto Benedicto, exactis plus duobus menſibus* Joannes *quintus, Papa* LXXXIV. *ſedit annum unum, qui prius Archidiaconus, legatus in ſexta ſynodo ſedis Apoſtolicæ fuerat.* *Conſtantinopoli Conſtantino Imp. defuncto, filius ejus* Justinianus *regnavit annis 10. qui hæreſi pollutus, orthodoxis eſt infeſtus.*
1. Hic hæreſi pollutus, Catholicos perſequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. S. Johannes Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.	686	*Romæ defuncto Iohanne, poſt tres menſes* Conon *Papa* LXXXV. *ordinatus, ſedit menſes 11. vir item laudabilis.* *In Britannia S. Ioannes Haguſtaldenſis Epiſcopus clarus habetur.*
2. Sergius Papa annis ſedit 13. menſibus 9.	687	*Romæ defuncto Conone, exactis ferè quatuor menſ.* Sergius *Papa* LXXXVI. *ſedit annis 13. menſ. ferè 9. qui in fide Catholica fortis, perſequutionem ab Aug. Iuſtiniano paſſus eſt: vir quippe ſanctus & omnibus bonis intentus.*

B 2 Cead-

Anni mũdi.			
	3. Pipinus filius Anſgiſi msjor domus & Dux Francorum, reguavit snnis 27. cum Ludovico, Hildeberto & Dagaberto Regibus. Ceadualdus Rex Occidentalium Saxonum Romam venit, & à Sergio Paps baptizatus, in Albis obijt, & ibi ſepelitur.	688	*Ceadwal Rex Occidentalium Saxonum, ad fidem converſus, Romam venit, & in ſabbato ſancto Paſcha, à Sergio Papa baptiſatus, & Petrus vocatus, inbeis albis defunctus, ab ipſo Papa ſummo honore tumulatus, & epitaphio decoratus eſt.*
	4	689	*In Italia Alachis Dux tyrannidem invaſit, & maximè clericos inſequitur.*
	5. Theodorus Anglorum Archiepiſcopus obijt, anno ætatis 88.	690	*Theodorus venerabilis Anglorum Archiepiſcopus, anno adventus ſui in Britanniam 23. ætatis verò 88. deceſſit, qui librum pœnitentialem ſatis utilem conſcripſit.*
	6. Hoc tempore Villibrordus, qui & Clemens à Sergio Papa Epiſcopus ordinstus, Freſonum geutem ad Chriſtum convertit. Juſtinianus ob culpam perfidiæ, regno privatus, exul in Pontum ſeceſſit.	691	
	7. Ludovicus puer, filius Theodorici, anno regni quinto moritur.	692	
	8. Theodoricus Rex, filius Ludovici, annis regnans 19. moritur.	693	
	9. Hoc tempore duo Angli presbyteri, niger & albus Hevsldus, Saxonibus prædicantes, martyrio coronantur.	694	*His diebus duo Angli presbyteri, dum Saxonibus prædicarent, martyrio coronati, & miraculis declarati, à Pipino Coloniæ ſunt tumulati.*
	10. ¶ LEO LXI. annos tres.	695	*Conſtantinopoli Juſtinianus Imp. hæreticus, a Leone & Tiberio, abſciſſis naribus, regno expulſus eſt, & ipſe LEO regnum tres annos obtinuit. Vir S. Willibrordus, à Sergio Papa Archiepiſcopus ordinatus, & Clemens vocatus, genti Freſonum prædicans, virtutibus claruit.*
4650	1. Hoc tempore Sergius Papa capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.	696	*Sergius Papa, Domino revelante, capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.*
	2. S. Cudbertus ex anachoreta Epiſcopus ſub hoc Principe obijt. Oſtrich Regina à ſuis perempta eſt.	697	*In Britanniam S. Cudbertus, ex anachoreta Epiſcopus, migravit ad Dominum, poſt multas virtutes, cujus vitam Beda presbyter deſcripſit.*
	3. Leo regnum dimiſit. ¶ TIBERIUS LXII. annos ſeptem.	698	*Conſtantinopoli Tiberius Imperium invadens, Leonem Imperatorem, ſeptem annis, quibus ipſe poſt hunc regnavit, in carcere tenuit.*
	1. Hoc tempore ſynodus Aquileiæ congregatur, ſub Sergio Papa.	699	*Hoc tempore ſynodus Aquileienſis facta, & quidam, qui Concilium quintum univerſale noluerunt recipere, à Sergio Papa correcti ſunt.*
	2. Romæ JOANNES Papa ſedit annis tribus, menſibus duobus.	700	

5. Tem-

Anni mūdi.

3. Temporibus his Giſulphus Dux Longobardorum Beneventi, Campaniam vaſtat.

701

Roma defuncto Sergio, JOANNES *ſextus, Papa* LXXXVII. *ſedit annis tribus, menſibus duobus.*

4.

702

5. Beda venerabilis Anglorum preſbyter, Chronicam minoris libri de temporibus, hucuſque perduxit.

703

Beda presbyter Anglus, vir Doctus, uſque huc Chronica minoris libri de temporibus, perduxit.

Hoc tempore cum Giſulfus Dux Beneventi Campaniam vaſtaret, & captivos abduceret, à Ioanne Papa pacem poſtulante, dona accipiens, captivos reddidit.

6. Edilfredus Rex Merciorum, Conredo regnum dedit & ſe Monachum fecit.

JOANNES Papa annis duobus, menſibus octo.

704

In Britannia Edilred Rex Merciorum relicto regno, monachum ſe fecit.

7. Juſtinianus auxilio Terbelli, Bulgarorum Regis, regreſſus, Leonem & Tiberium, cum multis qui eum expulerant, occidit.

Aidfridus Rex Normannorum obijt, pro quo filius Ofredus annis undecim regnavit.

S. Heddius Epiſcopus Occidentalium Saxonum obijt, pro quo Daniel & Alchelmus Epiſcopi præfuerunt.

¶ JUSTINIANUS, LXIII. ſecundò cum filio Tiberio annos ſex.

705

Conſtantinopoli Juſtinianus Imp. auxilio Terbelli Regis Bulgarorum Imperium recipiens, Leonem & Tiberium imperij pervaſores occidit.

Gallicinum Patriarcham excæcatum Romam miſit, & in loco eius Cyrum Abbatem, qui ſe in Ponto exulem aluerat, promovit. De hoc Imperatore fertur, quod quoties a detruncatis naribus profluvium terſeret, toties aliquem de inimicis ſuis perimi juſſerit.

Roma JOANNES *ſeptimus, Papa* LXXXVIII. *ſedit annis duobus, menſibus ferè 8. vir facundus & eruditus.*

S. Heddi Epiſ. migravit ad Dominum.

---

1. SISINNIUS Papa diebus 20. CONSTANTINUS Papa, annis 7. diebus 15.

706

S. Ioannes Papa oratorium S. Mariæ ad S. Petrum conſtruxit, & multas Eccleſias ornavit.

2. Hoc tempore Juſtinianus de peccatis ſuis pœnitentiam agens, Papam ſummo honore habuit.

707

Hoc tempore Haribertus Rex Longobardorum poſſeſſionem Alpium Cottiarum, dudum a Longobardis captam & detentam, per privilegium, aureis literis ſcriptum, S. Petro Ioanniq́ue Papæ reddidit.

3.

708

Roma Siſinnius Papa LXXXIX. *ordinatus, ingraveſcente podagra, viginti tantum diebus ſupervixit. Poſt quem* CONSTANTINUS *Papa* XC. *effectus, ſedit annis 7. diebus 15.*

4. Conredus Rex Merciorum, Romam venit ad Conſtantinum Papam, & cum illo Offa filius Sigiberti Regis, ibique Monachi facti, in ſervitio Dei vitam finierunt.

709

Coenredus Rex Merciorum, & cum eo Offa Regius Iuvenis filius Sigiberti Regis relictis regnis Romam venerunt, ibiq́ue Monachi effecti, non multo poſt obierunt.

Wilfridus Anglorum Epiſcopus obijt, cui Acca ſucceſſit.

5. Hildebertus Rex, filius Theodorici, anno regni 17. moritur.

Vulfridus venerabilis Epiſcopus, anno Epiſcopatus 45. poſt multos la-

710

Adrianus Abbas venerabilis, anno ex quo Vitaliano Papa in Britanniam cum Theodoro Archiepiſcopo miſſus eſt, 41. obijt.

Anni mūdi.

bores obijt: pro quo Arca Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſc. ordinatur. Adrisnus Abbas venerabilis, cooperator Theodori Archiepiſc. obijt, snno quo à Vitaliano miſſus eſt.		*wildebertus Rex Francorum obyt, pro quo Dagobertus annis quinque.*
6. Philippicus ab exercitu Imperator factus, Juſtinianum occidit. ¶ PHILIPPICUS LXVI. anno uno, menſibus ſex.	711	*Conſtantinopoli* PHILIPPICUS *Imperator factus, Iuſtinianum Imp. occidit, & ipſe annum unum & ſex menſes regnavit, Catholicos perſequens, hæreticu favens. Unde & a Conſtantino Papa anathemiſatur: quapropter regni Principibus eum pro excommunicato devitantibus, regnum diadema deponere compellitur.*
1. Philippicus hæreſi pollutus, catholicis infeſtus fuit. Mors Heriberti Regis Longobardorum.	712	*Heribertus Rex Longobardorum meritur, pro quo Luitprandus.*
2. Anaſtaſius Philippicum oculis privavit, regnoque expulit. ¶ ANASTASIUS LXV. annis tribus.	713	*Conſtantinopoli* ANASTASIUS *Philippicum oculis & regno privavit, & ipſe annos tres regnavit.*
1. GREGORIUS ſecundus Papa LXVI. ſedit annis quindecim, menſibus 8. diebus 23. Pipious major domus obijt, pro quo Carolus annis 27.	714	*Anaſtaſius Imperator miſſis Conſtantino Papa literis, ſe Catholicum declaravit.* *Pipinus filius Anſgiſi, nepos ſancti Arnulfi, major domus & Dux Francorum, anno regni 27. obijt: pro quo filius ejus Carolus regnavit annis 27.*
2. Mors Dagoberti Regis.	715	*Romæ defuncto Conſtantino Papa,* GREGORIUS *ſecundus Papa XCI. ſedit annos 15. menſes 9. qui 17. Capitula conſcripſit.* *Dagobertus Iunior, filius Hildeberti Rex Francorum obyt, pro quo Helpericus qui & Daniel.*
3. Egbertus vir ſanctos, Scotus legitimè paſcha celebrare docuit. Olredus Rex occiditur, pro quo Conradus, regnavit annis 41. ¶ THEODOSIUS annum unum. Hic Anaſtaſium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.	716	*Egbertus vir ſanctus, natione Anglus, Scotos legitimè Paſcha celebrare docuit.* *Conſtantinopoli Theodoſius Imperator factus, annum unum regnavit, qui Anaſtaſium Imp. pugna victum presbyterum ordinari fecit.*
1. Carolus Hilpericum Regem & Reginfridum vicit. Tiberis fl. alveum ſuum egreſſus, multa Romæ ſubvertit ædificia. ¶ LEO, LXVII. annos novem.	717	*Romæ Tiberis ſupra modum inundans, multa ædificia ſubvertit. Hoc tempore Winfridus, qui & Boniſacius, genere Anglus, Germaniæ gentibus verbum ſalutis prædicat, autoritate Gregorij Papæ.*
1. Carolus Lotharium ſibi Regem conſtituit. Hoc tempore Sarraceni triennio Conſtantinopolim obſidentes, & multas Provincias devaſtantes, fame, peſte, ferro, naufragioque repelluntur.	718	*Conſtantinopoli* LEO *Imperator annis 9. regnavit: cujus temporibus Sarraceni Conſtantinopolim obſidentes triennio, tandem divino auxilio, fame, peſte, ferro repelluntur.*

Sanctus

Anni müdi.

2. Sanctus Winfridus, qui & Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiæ Archiepiſcopus conſtituitur.	719	*Sanctus Bonifacius à Gregorio Papa Moguntiaci Archiepiſ. ordinatus, multis gentibus profuit, verbis & exemplis.*
3. S. Othmarus in cella S. Galli Abbas efficitur. Mortuo Hilperico, Theodoricus filius Dagoberti rex efficitur à Carolo.	720	*Mortuo Helperico, Theodoricus filius Dagoberti, Rex à Carolo conſtituitur.* *S. Othmarus cella S. Galli primus Abbas conſtitutus, 40. annos rexit.*
4. S. Joannes Haguſtaldenſis Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominum.	721	*Carolus Reginfredum vicit, Andegavis Vrbem vi cepit.* *S. Ioannes Haguſtaldenſis Epiſ. obijt.*
5.	722	*Carolus Alemanniam & Bajoariam ſubegit.*
6. Hoc tempore corpus S. Auguſtini Epiſcopi, de Sardinia in Ticinum, à Luidbrando tranſlatum eſt.	723	*Hoc tempore corpus S. Auguſtini de Sardinia Ticinum à Luidbrando tranſlatum eſt.*
7. Sanctus Pirminius primùm ad Augiam Inſulam venit.	724	*Carolus tranſito Ligeri, Aquitaniam vaſtat.* *Sanctus Pirminius & * Chorepiſcopus a Carolo Augia Inſulæ praefectus, ſerpentes inde fugavit, & cœnobialem vitam ibi inſtituit anno tertio.* [* i. regionalis Epiſ. qui per regiones diſcurrit.]
8. Sarraceni ab Eudone Duce contra Carolum evocati, Gallias vaſtant.	725	*Saraceni Gallias vaſtant, præda & incendio.*
9.	726	

Hucusque Beda venerabilis Presbyter Chronicam ſuam, in majori de temporibus libro, perduxit, continentem ab initio mundi, ſecundùm Hebraicam veritatem annorum quatuor millia, ſexingentos, octoginta.

Carolus de Sarracenis, occiſo Rege eorum, triumphat.		*Carolus Sarracenos unà cum Rege eorum proſtravit.*

§ Hucusque regnum Romanorum, exhinc Francorum ſupputatur.

§ CAROLUS Pipini filius, cum jam Principatum Major domus 12. annis teneret, poſthac eundem Principatum tenet annis 15. Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus.		*Carolus Pipini filius, cum jam Principatum Majoris domus 12. annis tenuiſſet, poſthac eundem Principatum 15. annis obtinuit: Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate regnantibus.*
13. Sanctus Pirminius à Thietbaldo, Gotifridi filio, expulſus, Etonem Abbatem conſtituit, & ipſe in Alſatiam venit.	727	*Carolus Burgundiam petens, eam ſibi ſubegit.* *Sanctus Pirminius ex Augia pulſus, Etonem pro ſe conſtituit Abbatem, & ipſe Alſatiam, alia inſtructurus cœnobia petiit.*
14.	728	*Carolus Aquitaniam ſine bello recepit.*
15. Carolus Friſiam vaſtat, Poppone Duce ejus occiſo. S. Egbertus Presbyter obijt, an. ætatis 20. 8. Cal. April. id eſt, Paſchæ die.	719	*Sanctus Egbertus Presbyter Anglus obijt, anno ætatis nonageſimo, die Paſchæ, id eſt, octavo Kalend. Maj.*

Anni mūdi.	16. Landfridus moritur. Sarraceni item Gallias vaſtant.	730	*Saraceni Avinionem Vrbem capiunt, & circumquaque regiones devaſtant.*
	17. Beda venerabilis Anglorum Presbyter, obijt, indictione 14. GREGORIUS tertius, Papa XCII. annis 10. menſibus 8. dieb. 24.	731	*Carolus Avinionem, cæſis Saracenis, vi expugnatam recipit.* *Beda Presbyter & Monachus natione Anglus, Doctor eximius, obijt 7. Cal. Iunij.* *Romæ* GREGORIUS *tertius Papa ſedit annis* 10. *menſ.* 9. *Tria cœnobia, id eſt, Altaha, Murbach, Favarias, ex Augienſibus fratribus inſtructa ſunt.*
	18. Carolus contra Sarracenos pugnat die Sabbati.	732	*Carolus Gothiam invadit.*
	19. Carolus item Sarracenos cum Rege ſuo delevit.	733	*Carolus exercitum Saracenorum, de Hiſpanis venientem, delevit.*
	20. Carolus Majordomus Freſiam vaſtat. Etho Argentinæ Epiſcopus promovetur.	734	*Augiæ Eto Abbas Kebam ſucceſſorem relinquens, ipſe Argentorati Epiſcopus promotus, non longè poſt ſui nominis Etenheim cœnobium conſtruxit.*
	21. Carolus Waſconiam invadit.	735	*Carolus item deletis Saracenis victor redijt.*
	22. Audonius Epiſcopus obijt. Ernfridus Augiæ Abbas, & Conſtantiæ Epiſcopus ordinatur.	736	*Carolus Gothos petiit, & inde victor redijt.* *Audonius Epiſcopus obiit.* *Augiæ defuncto poſt duos annos Keba, Ernfridus Augiæ Abbas & Conſtantiæ Epiſc. effectus, decem annis præfuit.*
	23. Carolus contra Sarracenos in Gothia pugnat.	737	*Carolus Saxones victos fecit tributarios.*
	24. Carolus Saxoniam intrat.	738	
	25. Carolus Provinciam ſubijcit.	739	*Carolus totam Provinciam ſuæ ſubjicit ditioni.*
	26.	740	*Victis circumquaque hoſtibus, pax & quies regno Franc. facta eſt, per Carolum.*
	27. Carolus moritur, indictione 9. & apud S. Dionyſium ſepelitur. ZACHARIAS XCIII. Papa, annis 10. menſibus 4. diebus 4. ¶ PIPINUS filius Caroli, cum fratre Carlomanno Majordomus annos undecim regnavit. 1. Carlomannus Waſconiam & Alemanniam petit.	741	*Romæ Zacharias Papa ſedit annos* 10. *menſes* 4. *Carolus moritur Pariſiaci, & apud S. Dionyſium ſepelitur: pro quo filij ejus, diviſo inter ſe regno Francorum, majores domus præfuerunt:* CARLOMANNUS *annis ſex,* PIPINUS *annis decem.*
		742	*Carlomannus & Pipinus Duces Aquitaniæ & Sueviæ rebellantes cito comprimunt.*
	2. Carlomannus Alemanniam vaſtat.	743	
	3. Carlomannus pacem cum Saxonibus facit. Fuldenſe cœnobium in ſylva Buchonia à S. Bonifacio cœptum.	744	*Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochoniâ à ſancto Bonifacio Archiepiſcopo fundatum eſt.*
	4.	745	*Carlomannus cum fratre Saxoniam rebellantem vaſtavit.*
4700	5. Carlomannus Majordomus Alemanniam ingreditur.	746	*S. Bonifacius annuente Carlomanno, auctoritate Zachariæ Papæ duos in ſua pa-*

Anni mūdi.		
		parochia Epiſcopatus facit, Wirceburgenſem ſc. cui S. Burchardum: & Eichſtettenſem cui S. VVilibaldum comprovinciales ſuos primos Epiſcopos ordinavit. *Sidonius Augiæ monachus, quintus eo loco Abbas, Conſtantiaq; Epiſcopus factus præfuit annis 13. qui cellam quoque S. Galli ambiens, inique Principibus in damnatione S. Othmari Abbatis conſenſit.*
6. Carlomannus divino amore ſuccenſus, Romam pergit, & ſe monachum in monte Soracte fecit. S. Burchardus Vurceburgenſi, & S. VVilibaldus Eiſtetenſi Eccleſiæ Epiſc. primi, à S. Bonifacio ordinantur.	747	
	748	
7. Sidonius Abbas Augiæ & Conſtantiæ Epiſcopus conſtituitur.	749	
8. Pipinus Taſſilonem, ſororis ſuæ filium, Bajoariæ Ducem poſt Odilonem fecit. 9.	750	*Pipinus Griphoni 12. Comitatus in partibus Neuſtriæ dedit.*
10. Lantfridus moritur. Zacharia Papa defuncto, STEPHANUS ſecundus Papa XCIV. annis ſex.	751	*Pipinus miſſis Romam legatis, Zachariam Papam de regno Francorum, & ignavia ejus Regibus conſuluit. Idem PIPINUS Rex effectus, 17. annis regnavit.*
11. Audogarius primus Campidonæ Abbas efficitur. ¶ PIPINUS I authoritate Stephani Papæ, depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Rex Francorum factus, regnavit annis 15.	752	*Authoritate Zachariæ Papæ, & non multò poſt Stephani (qui eidem in Pontificatu ſex annis ſucceſſit) depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Pipinus Rex Francorum electus, & Sueſſionis à S. Bonifacio Archiepiſc. unctus, regnavit annis 17.* *Audogarius primus Campidonenſis cœnobij fundator & Abbas, locum illum incolere cœpit.*
1. Hildigarius Epiſcopus Coloniæ à Saxonibus interimitur. Gripho frater Pipini occiditur.	753	*Pipinus Rex Saxoniam vaſtat, ibiq; Hildigarius Colonienſis Archiepiſc. Stephanus Papa pro auxilio contra Haiſtulphum Longobardorum Regem poſcendo, ad Pipinum Regem in Franciam venit, & filios ejus Carolum & Carlomannum Pariſiis Reges unxit.*
2. S. Bonifacius Archiepiſcopus à Freſonibus martyrio coronatur. Poſt quem Lullus Mogontiæ Archiepiſcopus ſedit annis 32. Pipinus Longobardos in Italia cum exercitu petit.	754	*S. Bonifacius Moguntinenſis Archiepiſc. cùm Freſonibus prædicaret, martyriſatus eſt ab eis, annos Epiſcopatus 36. & apud Fuldenſe cœnobium ſepultus: pro quo Lullus Archiepiſcopus præfuit annis 32.* *Carlomannus frater Pipini, cum ad eum pro diſſuadenda expeditione Italica venire vellet, Lugduni obijt.* *Pipinus Italiam cum exercitu petens, Haiſtulphum Regem Papiæ obſeſſum, obſides dare, & res S. Petri ſub Sacramento reddere coegit.* *Stephanus Papa Hieronymo, Pipini fratre, Romam redijt.*

Haiſtul-

Anni Domini		
CAROLUS MAGNUS ſecundus, Pipini filius cum fratre Carlomanno annis 4. poſtea ſolus 42. 1.	768	*Pipinus ſubacta Aquitania. 8. Cal. Octob. Pariſiis obiit, anno ætatis 5 . pro quo filii ejus diviſo regno,* CAROLUS *magnus annis 46. & Carlomannus 4. annis regnavit.*
2. Corpus ſancti Othmari poſt decem annos, in inſula, qua obiit, incorruptum reperitur, & in Baſilica S. Galli ſepelitur.	769	*Corpus S. Othmari Abbatis, poſt decem annos, in inſula, qua obiit, incorruptum inventum, ad monaſterium S. Galli tranſlatum eſt.*
3. Carolus filiam Deſiderij Regis Longobardorum uxorem duxit, & ſtatim repudiavit.	770	*Carolus filiam Deſiderii Regis Longobardorum uxorem duxit, ſed poſtea repudiavit.*
4. Carlomannus Rex, frater Caroli, moritur.	771	*Carlomannus obiit, & Remis ſepelitur.*
Carolus Synodum colligit.		*Carolus magnam Synodum collegit.*
5. Carolus Rex Saxoniam bello petit.	772	*Carolus Saxones petiit, unde acceptis obſidibus redit.*
ADRIANUS XCVII. Papa ordinatus, ſedit annis 23. diebus 16.		*Romæ poſt Stephanum,* ADRIANUS *primus Papa, ſedit annis 24.*
6. Carolus Italiam invadit & Deſiderium Regem vicit.	773	*Carolus ab Adriano Papa, pro defenſione rerum S. Petri rogatus, Italiam petiit, & Deſiderio Rege obſeſſo Papia, ipſe Romam orandi gratia adiens, Paſcha ibi celebravit.*
7. Carolus Longobardos cum Italia ſubjecit, anno ex quo intraverant, CCV. Ipſeque cum triumpho Romam venit.	774	*Longobardi cum Deſiderio Rege eorum, Carolo ſe tradunt, anno* CCV. *ex quo Italiam cum Rege Alboino intraverant.*
Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata ſunt.		*Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi de Roma in Alemanniam tranſlata ſunt.*
8. Carolus iterum Saxoniam petit.	775	*Carolus Saxoniam iterum rebellantem vaſtat.*
9. Carolus iterum in Italia Ruttaiſum occidit.	776	*Carolus Rudgaudum regnum Italiæ affectantem, occidit.*
10. Carolus iterum in Saxoniam pergit.	777	*Saxones tandem multa cæde perdomiti, Carolo ſubduntur, & Chriſtiani efficiuntur.*
11. Carolus Hiſpaniam invadens cepit.	778	*Carolus Hiſpanias petiit, quibus ſubactis redit. Saxones iterum rebellant.*
12. Carolus iterum Saxoniam ſæpius rebellantem invadit.	779	*Carolus iterum Saxones ſuperavit.*
Fames & mortalitas Franciam vaſtat.		
13. Carolus tandem Saxonicum bellum, ut putabatur, ſubjectis Saxonibus, conſummat.	780	*Carolus diſpoſitis rebus Saxonum & Sclavorum, ipſe Romam gratia orandi adiit.*
14. Carolus iterum Romam venit, & Pipinus filius ejus baptizatur ab	781	*Pipinus filius Caroli Romæ ab Adriano Papa baptizatur, & ab eodem a baptiſmo*

Anno mūdi.		
Adriano Papa.		*ptiſmo ſuſcipitur, & cum fratre Ludovico Rex ungitur.* *Conſtantia Epiſcopus & Abbas Ioannes obijt, pro quo Egino Epiſcopus annis 32. & Petrus Augiæ Abbas annis quinque, & apud S. Gallum Rudbertus Abbas anno uno, præfuerunt.* *Hoc tempore cruces apparuerunt multis in veſtibus. Sanguis e terra & aere fl[illegible] dicitur.*
15. Carolus conventum in Saxonia habuit. Joannes Epiſcopus & Abbas obijt: pro quo Egino Epiſcopus & Petrus Abbas.	782	*Carolus Saxonum 45[illegible]. decollare ju[illegible].* *Apud S. Gallum Waldo Abbas præfuit. anno uno.*
16. Hildegarta regina, uxor Caroli, obijt, pridie Calendas Majas. Et Peretha obijt.	783	*Hildigart Regina, uxor Caroli, ſecundo cal. May, & Bertha mater ejus, 4. Idus Iulij, obijt.*
17. Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Chriſtianos fecit.	784	*Iunior Carolus à patre in Saxoniam miſſus, Weſtphalos bello domuit.*
18.	785	*W[illegible] Saxo ad deditionem Carolo ve[illegible], baptizatus [illegible].*
19. Ecclipſis Solis facta eſt, 15. Calen. Octob. hora quaſi ſecunda. Carolus iterum Romam perrexit: & cruc[illegible] veſtibus apparuerunt.	786	*Carolus iterum Romam ivit, orandi gratia.* *Augiæ poſt Petrum Waldo Abbas Octavus, præfuit a[illegible] decem.*
20. Carolus per Aleman[illegible] iam adſines Bajoariæ rebellantes, cum exercitu venit. Waldo Abbas Augiæ efficitur. Lullo Archiepiſcopo, Richolfus ſucceſſit.	787	*Rudtrud filia Caroli, Conſtantino Imperatori deſponſatur.*
21. Taſſilo Duce Bajoariæ jubente, Carolus in Franciam venit & Bajoaria Carolo ſubjicitur.	788	
22. Carolus Sclavos, qui wilzi dicuntur, bello petit.	789	*Hoc anno Carolus 8[illegible]. pene Canonum capitula totius [illegible] ſui Epiſcopis tranſmiſit, ut eius auxilio corrigenda corrigere po[illegible]ent.*
23. Carolus hunc annum ſine bello wormatiæ ſedit.	790	*Hunc annum Carolus Wormatiæ quietus tranſegit.*
24. Carolus Pannoniam regnum Hunnorum vaſtat.	791	*Carolus terram Hunnorum devaſtat.*
25. Saxones fidem Chriſti relinquentes, iterum rebellant.	792	*Synodo Ratiſponæ collecta, hæreſis Feliciana damnata eſt.*
26. Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	793	*Saxones item more ſuo rebellant.*
27. Faſtrada Regina. Carolus ſynodum magnam congregat.	794	*Syn[illegible]do magna in Franconofurt habita, hæreſis item Feliciana damnata eſt: [illegible] [illegible]nodus Græcorum, pro adorandis im[illegible] habita, ab Epiſcopis damnata e[illegible]t.* *His temporibus Alcuinus, qui & Albinus apud Re[illegible] cæteroſque vi[illegible] doct[illegible] clarus habetur.*

28. C

Anni mũdi.			
	28. Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obſides accepit.	795	*Huni miſſis legatis, ſecum terra ſua Carolo tradunt, & Chriſtianitatem promittunt.*
4750	29. Hunni munera mittentes Carolo ſubjiciuntur. Adriano Papæ LEO tertius, Papa XCIX. ſucceſſit, & ſedit annis 20. menſibus 5. diebus 16.	796	*Roma defuncto Adriano Papa* LEO *tertius ſedit annis 20.*
	30. Conſtantinus Imperator à Græcis excæcatur.	797	*Conſtantinopoli Conſtantinus Imperator a Græcis excæcatur.*
	31. Romani Leonem Papam in litania majore excæcant, & linguam ejus amputant. Geroldus piiſſimus ſignifer Caroli in pugna occiditur ab Hunnis.	798	*Helena mater Conſtantini imperat. Conſtantinopolitani Legatos Carolo pro pace miſit.*
	32.	799	*Leo Papa (ut fama eſt) in litania majore à Romanis lingua præciſa, excæcatur, & per quoſdam liberatus, in Saxoniam ad Carolum eſt perductus. Geroldus Præfectus Bajoariæ ſignifer & conſiliarius Caroli, pius & religioſus, contra Hunnos pugnans, occubuit, Augiaq; quam multis auxerat donis & prædiis, ſepultus eſt. Patriarcha Hieroſolymitanus, reliquias de ſepulchro Domini mittit Carolo Regi.*
	33. Luitgarda Regina obijt, pridie Nonas Junias.	800	*Carolus Hieroſolymam inſignia dona tranſmiſit, & Romam petens, Leonem Papam ſe de objectis & non probatis criminibus ſacramento purgantem ſedi ſuæ reſtituit.*
	34. Carolus Imperiali benedictione ſublimatus, Auguſtus & Cæſar Romano more appellatur.	801	*Carolus in die Natalis Domini à Leone Papa corona impoſita, primus Regum Francorum, Cæſar Auguſtus Imperator, laudes ſucclamantibus, appellatus eſt. Qui poſtea juxta leges Romanas temeratores Leonis Papæ, capitali ſententia addixit; ſed precibus ejuſdem Papæ vita conceſſa, in exilium eos relegavit. Terræmotus factus eſt, ſecundo Kal. May.*
	35. Græci cum Carolo pacem firmant.	802	*Aaron Rex Perſarum, inter alia munera Elephantem Carolo Imp. miſit.*
	36. Terræmotus factus, & mortalitas ſubſequuta eſt.	803	*Sanguis Domini Mantuæ inventus, Carolo Imperatori nunciatur. Cujus rei veritatem perquirendam Leoni Papæ Imperator demandavit. Qua occaſione arrepto itinere Papa ad Imperatorem venit, & cum eo natalem Domini Cariſiaci, celebravit.*

Anni mũdi. 37. Carolus Saxonum rebellantium multitudinem in Franciam transfert.	804	*Dominus Papa magnis muneribus ab Imperatore donatus Romam rediyt.*
38.	805	*Carolus junior à patre miſſus, Boemiam ſubjugavit.*
39. Waldoni Abbas * Hatto, Epiſ. Baſileæ, ſucceſſit. (* alias Hatto.)	806	*Carolus Imperator regnum inter tres filios diviſit.*
40. Ecclipſis Solis facta eſt, tertio Idus Februarias, hora quaſi ſexta.	807	*Aaron Rex Perſarum, cum aliis muneribus, artificioſum Carolo miſit horologium.*
41. Hoc tempore Gotefridus Normannorum Rex ſuperbè Carolo minatur.	808	*Cardolf Rex Nodhumbrorum regno pulſus, ad Carolum Imp. queſtum venit.*
42. Carolus ſynodum magnam congregat. Egino Conſtantiæ Epiſc. obijt.	809	*Quæſtio de proceſſione ſancti Spiritus ſynodo habita ventilatur.*
43. Ecclipſis Solis facta eſt, ſeptimo Idus Junias, hora quaſi ſecunda. Item in eodem anno ecclipſis Solis pridie Calend. Decemb. hora quaſi tertia. Pipinus Rex, Caroli filius, obijt.	810	*Hiſpani & Græci per Legatos cum illo pacem firmant.* *Pipinum filium ſuum Regem Italiæ mortuum eſſe, didicit.*
44. Carolus theſauros inter Epiſcopia & Eccleſias dividit. Carolus Rex, filius Caroli, obijt. Hatto Epiſc. ab Imperatore Conſtantinopolim mittitur.	811	*Hatto Abbas Augiæ & Epiſc. Baſileæ miſſus Conſtantinopolim, hodæporicum ſuum ſcripſit.*
45. Bernhardus Rex à Carolo efficitur.	812	*Michaël Imp. legatis Caroli remiſſis, ſuos etiam pacem confirmatum miſit.* *Beneventani 25. ſolidorum auri tributum Carolo perſolvunt.*
46. Carolus febre & pleureſi pulſatus, obijt, indictione ſeptima, quinto Cal. Februarias, anno ætatis 71. ¶ Ludovicus tertius, Caroli Magni filius, annis 27.	813	*Carolus Imp. Amalharium Treverenſem Archiepiſcopum, & Petrum Nonantulanum Abbatem Conſtantinopolim miſit, quorum liber itinerarius hodæporicum, item ſcriptum habetur. Ipſe Ludovicum filium regni conſortem fecit. Mortuo Pipino filio ejus Reg. Italiæ, filium ipſius Bernhardum, nepotem ſuum, Regem fecit Italiæ. Permulta concilia Moguntiaci, Remis, Turonis, Cavillonis, Arelati pro ſtatu Eccleſiarum fieri juſſit.*
	814	*Carolus Imp. magnus, cum prius theſauros ſuos inter 21. Archiepiſcopatus regni ſui cæteroſq́; Epiſcopatus & Eccleſias diviſiſſet, febre & pleureſi pulſatus, quinto Kal. Febr. Aquiſgrani obiyt, ibique ſepultus eſt honorificè, anno ætatis 71. regni 47. ſubjectæ Italiæ 44. Imperiy 14. indictione 7. Pro quo Ludovicus filius ejus, cognomento Pius, regnavit annis 27. qui ſtatim generale colloquium Aquiſgrani habuit, & multa perperam geſta per regnum correxit.*

Qui-

Anni mũdi.		
2.	815	*Quidam ex Romanis primoribus, in necem Leonis Papæ conjurantes, puniuntur.*
3. Leo Papa obijt, & Ludovicus Imperator à Stephano Papa factus eſt. STEPHANUS quartus, Papa XCIX. menſibus 7.	816	*Leone Papa defuncto, octavo Kal. Iunij, STEPHANUS ſedit menſibus ſeptem. Qui ad Ludovicum Regem in Franciam veniens, Remis eum Imp. coronavit, deinde Romam rediit.* *Imp. ſynodo collecta, multa de ſtatu & religione cœnobiorum bene diſpoſuit.*
4. PASCHALIS Papa C. effectus, ſedit annis 7. diebus 18.	817	*Stephano Papa, Nono Calend. Febr. defuncto, Paſchalis ſedit annis 7. Legati Leonis Imp. de Conſtantinopoli pro pace ad Ludovicum venient imperatorem.*
5. Bernhardus Rex Ludovico rebellat.	818	*Ludovicus Imperator ciſmarinos Britannos domuit.*
6. Bernhardus Rex interijt. Ludovicus rebellæ.	819	*Synodo Aquiſgrani habita, multa de ſtatu Eccleſiarum diſpoſita ſunt.*
7. Exercitus contra Ludovicum congregatur.	820	*Ex inundatione pluviarum peſtilentia magna facta eſt.*
8. Item exercitus contra eundem Ludovicum congregatur.	821	*Ludovicus Imp. regnum inter filios diviſit, exilia relaxavit, debita cunctis dimiſit.*
9. Nix magna à 10. Calend. Octob. uſq; in pridie Idus April. permanſit.	822	*Ludovicus Imp. de publicis ſuis peccatis publicam pœnitentiam egit, & quæq; in regno ſuo corrigenda, correxit.* *Lotharius in Italiam, Pipinus ducta uxore in Aquitaniam, Reges miſſi ſunt.* *Fuldis Egil Abbas obiit: cui Rabanus vir doctus, & divinorum librorum tractator egregius ſucceſſit.* *Augia Hettone Abbate & Epiſcopo privatam vitam adoptante, Erlebaldus Abbas 10. ſucceſſit.*
10. EUGENIUS Papa CI. annis tribus.	823	*Lotharius Rex Italiæ, rogante Papa Paſchali Imp. ab eo Romæ coronatur. Agri multi præter ſolitum grandine ſunt vaſtati, magnis lapidibus alicubi decidentibus.*
11. Wetti Augienſis Monachus in ſpiritu raptus, admirabilem vidit viſionem.	824	*Romæ* EUGENIUS *Papa poſt Paſchalem ſedit annis tribus.* *Augiæ Wettinus Monachus è corpore ductus, poſt triduum obiit, cujus viſiones Hitto Epiſcopus, proſa: & Walachfridus heroico metro ſcripſit.*
12.	825	
13.	826	*Herioldus Rex Danorum, cum uxore & filijs, & magna ſuorum multitudine Moguntiaci baptizatus eſt.* *Hildovinus Abbas de S. Dionyſio, ab Eugenio Papa oſſa beati Sebaſtiani martyris impetravit, quæ Sueſſionis in baſilica S. Medardi collocavit.*

Anni mūdi. 14. VALENTINUS Papa CII. diebus 40. GREGORIUS quartus Papa CIIL annis 16.	827	*Corpora ſanctorum martyrum Marcellini & Petri in Franciam tranſlata ſunt. Hoc anno Anſegiſus Abbas in quatuor libellos collegit, tam ſeculares quam Eccleſiaſticas leges, quas Carolus Magnus & Ludovicus atque Lotharius Imperatores promulgaverunt.*
15	828	*Romæ poſt Eugenium* VALENTINUS *Papa ſedit diebus 40. & poſt hunc* GREGORIUS *quartus Papa ſedit annis 16.* *Reliquiæ S. Marcellini Aquisgrani allatæ, plurimis glorificantur miraculis.*
16.	829	*Aquisgrani terræmotus ſabbato ſancta Paſchæ factus.*
17. Corpora Sanctorum Valentis & Sincſij in Augiam Inſulam deferuntur.	830	*Corpus S. Marci Evangeliſtæ, ſub nomine Valentis martyris, Ratolfus Veronenſis Epiſcopus a Duce Venetiarum impetravit, & cum corpore Geniſii martyris in Augiam inſulam adſtulit.*
18.	831	*Imperator omnes ſibi contrarios honore privando, animos tam filiorum quam cæterorum contra ſe irritavit.*
19. Ludovicus Imp. magnum conventum in Noviomago habuit.	832	*Imperator contra filios ſuos exercitum movit et uxorem timore filiorum abdicavit.*
20.	833	*Imperator iterum contra filios in Alſatiam venit: ibique veniente Gregorio Papa cum filiis, Imperator a ſuis relictus, in filiorum poteſtatem devenit.*
21.	834	*Imperator judicio Epiſcoporum armis depoſitis, ad agendam pœnitentiam includitur.*
22. Dedicatio baſilicæ S. Galli.	835	*Imperator cum filiis Pipino & Ludovico Lugduni magnum conventum habuit.*
23. Hatto Epiſcopus Baſilienſis obijt.	836	
24.	837	*Ticinum tertio Cal. Ianuarii octies noctu tremuiſſe dicitur.*
25. Puto Diaconus Palatij in Judaiſmum lapſus eſt.	838	*Imperator habito conventu Noviomagi, Ludovico filio regnum Francorum interdixit.* *Poto Diaconus Palatij in Iudaiſmum lapſus.*
26.	839	*Imperator filio ſuo Lothario repacificatur.* *Ebbo Remorum Archiepiſcopus degradatur.*
27. Ecclipſis Solis facta eſt, tertio Nonas Majas, hora ante nonam. Et Ludovicus Imp. obijt, 22. cal. Julias. ¶ LUDOVICUS quartus, Ludovici filius, cum fratribus Lothario,	840	*Imperator filio ſuo* LOTHARIO *ad Imperium deſignato, 12. Cal. Iulii obiit, & Remis ſepelitur.*

Carolo

Anni mũdi.

Carolo & Pipino, annis 36.		
1. Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.	841	*Ludovicus junior, adunatis cum fratre ſuo Carolo copiis, cum Lothario monarchiam appetente, de partitione regni concordare non poſſent, juxta Fontenacum villam 7. Cal. Iulij acie confligunt. Ludovicus & Carolus caſtris potiti ſunt, fugato Lothario.*
2. Ludovicus Germaniam, Lotharius cum Imperatoris nomine, Italiam, Carolus Gallias, regnum dividentes accipiunt.	842	*Tandem cunctis pacem optantibus, regnum in tria partiti conſtituunt.* *Augia Valachfredus Strabo vir doctus, Abbas 12. praefuit, qui metro & proſa conſcripſit multa.*
3. Judith imperatrix, uxor Ludovici prioris, obijt.	843	*Lotharius cum Imperatoris nomine Italiam accepit & Galliam, quae nunc usque ab eo regnum Lotharij dicitur. Ludovicus Germaniam, Carolus Gallias obtinuit.*
4. SERGIUS ſecundus Papa CIV. annis tribus.	844	*Defuncto Gregorio Papa* SERGIUS *ſecundus, ſedit annis tribus.*
5. Hincmarus vir doctus, Remorum Archiepiſcopus ordinatur.	845	*Rabanus Fuldenſis Abbas, librum quem de ſancta cruce variis figuris metroque compoſuit, Sergio Papae transmiſit.*
6.	846	*Lotharius Imp. Burgundiones rebellare molientes, ad deditionem coegit.*
7. LEO quartus, Papa CV. ſedit annis 9. menſibus 3. diebus 6.	847	*Romae* LEO *quartus Papa* CV. *ſedit annis 9. menſibus 3. qui Romae munitionem, quam Leoninam dicunt, fecit, eamque Apoſtolica benedictione dedicavit, & ſub anathemate in perpetuum confirmavit.* *Moguntiaci Rabanus Fuldenſis Abbas doctiſſimus, ordinatur Archipraeſul. Qui mox Ludovico jubente Synodum magnam Moguntiaci collegit.* *Tempore Leonis Papae & Rabani Moguntiacenſis Archiepiſcopi in conventu Epiſcoporum Moguntiaci, confutata eſt haereſis Praedeſtinatianorum, quorum capita beatus Auguſtinus confregit atque contrivit, in libro de correptione & gratia & praedeſtinatione Sanctorum.*
8.	848	*Godeſcalcus quidam Presbyter, quoſdam homines ad vitam, quoſdam ad mortem inevitabiliter à Deo praedeſtinatos dogmatizans, in conventu Epiſcoporum Moguntiaci convictus, regno expellitur.*
9. Walafridus Strabo, Abbas Augienſis, vir doctus obiit.	849	*Augia Walachfredus Abbas Strabo obiit: pro quo Folckvvinus Abbas 13. praefuit annis 9.*
10.	850	*Magna fames circa Rhenum, in qua Rabanus Archiepiſ. multos pauperes aluit.*

Anni mũdi.		
11.	851	
12. Translatio S. Remigij Remorum Archiepiſ. ab Hincmaro ejuſdem Urbis Archiepiſ. facta eſt, Cal. Octobr.	852	*Magna ſynodus & generalis conventus Moguntiaci à Rabano Archi-Epiſcopo & Ludovico Rege habitus.*
13. Corpus S. Martini de tumulo levatur.	853	*Nordmanni baſilicam S. Martini Turonis incendunt.*
14.	854	
15.	855	*Lotharius Imp. relicto mundo, diviſoque inter filios regno, monachum ſe Prumiæ fecit, & non multò poſt, 3 Cal. Octob. ad regnum cæleſte migravit. Poſt quem filij ejus* LUDOVICUS *Imp. Italiam, & Lothar. in Ciſalpinas partes regni tenuerunt.*
16. BENEDICTUS tertius, Papa CVI. annis 2, menſibus 6. diebus 9. Leo Papa, Trogo & Rabanus, Hildigart Regina obierunt. Lotharius Imperator obijt: pro quo filius ejus Ludovicus imperavit cum fratre Lothario annis 19.	856	*Moguntiaci Rabano Archiepiſc. po defuncto, ſucceſſit Carolus, filius Pipini Regis Aquitaniæ. Romæ Leone Papa defuncto,* BENEDICTUS *Papa tertius, ſedit annis 2. menſibus 6.*
17. Benedictus Papa obiit.	857	*Synodus à Carolo Archiepiſcopo Moguntiaci colligitur.*
18. NICOLAUS Papa CVII. doctus, annis 9. diebus 9.	858	*Villam quandam juxta Moguntiacum & Rhenum, Camunts vocatam, nequam ſpiritus homines multipliciter infeſtando, devaſtavit. Romæ poſt Benedictum,* NICOLAUS *Papa ſedit annis 9.*
19.	859	*Crebri terræmotus Moguntiaci contingunt: ibique Probus Presbyter religioſus & ſanctus, 7. Cal. Iuly obyt.*
20.	860	*Hyems maxima etiam Ionium mare uſque in Venetiam per glaciem equis meabile fecit.*
21. Meginradus eremita martyriſatur.	861	*Meginradus Augiæ monachus, & primus incola eremi, qua Turicino adjacet lacus, à quibuſdam latronibus inibi, 12. Cal. ad. Febr. peremptus, poſt mortem virtutibus claruit. Augiæ ſepultus: à quo uſque hodie Eremus ipſa à Sanctis & Religioſis viris culta, in nobile excrevit cœnobium.*
22.	862	*Lotharius Rex faventibus Archi-Epiſcopis, Guntario Colonienſi, & Theotgaude Trevirenſi, repudiavit Tithpirgam uxorem legitimam, Synodo ad hoc machinandum collecta.*
23. Huni Chriſtianitatis nomen aggreſſi ſunt.	863	*Synodo Romæ collecta, Guntarius & Theotgaudus Archiepiſ. illuc transmiſſi, a Nicolao Papa depoſiti ſunt, & cum Synodo ſua anathematiſati, Lothariusque Rex, niſi reſipiſceret, excommunicatus eſt.*
24. Translatio S. Otmari, in baſilicam ſancti Galli.	864	*Guntarius Colon. Epiſcopale officium poſt interdictum uſurpans, ſed poſtea dictus; Pœnitentia Romæ venit, ſed minime reconciliari meruit.*

Arſit

Anni mũdi.

25.	865	*Arſenius Epiſcopus, Nicolai Papa legatus, ipſi Lothario. fidem connubij per Sacramenta 12. principum ſuorum pollicentis, Tithpirgam conjugem reconciliatam reddidit.*
26.	866	*Wulgari miſſis a Nicolao Papa & Ludovico Rege prædicatoribus, fidem Chriſti ſuſcipiunt.*
27. Nicolaus Papa obijt: pro quo ADRIANUS ſecundus, Papa CVIII. ſedit annis 5.	867	*Lotharius Rex poſthabitis Principum Sacramentis Tithpirgam repudiavit, iterum ſe priori concubinæ commiſcens. Unde eum Papa Nicolaus cum ſuis complicibus excommunicavit, literis ad diverſos miſſis.*
28. Terræmotus factus eſt, & Cometa viſus eſt.	868	*Synodus magna coram Ludovico Rege colligitur Wormatia.* *Roma defuncto Papa Nicolao, ADRIANUS 2. ſedit annis 5. Ad quem cum Lotharius Rex veniſſet, & fruſtra repugnante fratre Ludovico Imp. pro Waldrada concubina ſua matrimonio ſatis egiſſet, nihil profuit. Ei quidem conatio ei dabatur, ut ſi innocens eſſet, ſiducialiter corpus Domini perciperet: Sin verò, illud nullatenus accipere præſumeret. Sed ipſe temerarius acceſſit, & cum ſuis complicibus inevitabile judicium ſibi ſuoque regno heu nimium demens percepit. Nam tanta clade hanc præſumptionem divinitus ſubſequuta eſt, ut in ejuſdem Lotharij regno, tota virtus ac nobilitas, non ſolùm ſed quaſi hoſtili gladio, deleta eſſe videretur.*
29. Lotharius Rex, frater Ludovici Imperatoris, obijt: & Carolus Galliarum Rex regnum ejus invaſit.	869	*Lotharius Rex cum complicibus ſuis, ſe apud Papam Adrianum de illatis criminibus excuſans, & corpus Domini temerariè ab eo accipiens, cum rediret domum, Placentia perijt; fautoresque ſceleris omnes penè obitu periêre, regnumque ejus Carolus patruus ejus invaſit.*
30. Ludovicus Imperator cecidit de ſolario.	870	*Synodus magna Colonia collecta, & multa pro ſtatu Eccleſiæ decreta.*
31. Ludovicus & Carolus cum Patre pacificantur. Solomon Conſtantienſis Epiſ. obijt. Iſo Magiſter obijt, in cœnobio S. Galli.	871	*Ludovicus Imp. Adalgiſo tyranno per Sacramentum repacificatur: quo tamen Sacramento eum poſt Ioannes Papa abſolvit, & eum contra eundem tyrannum incitavit ad bellandum.*
32. Wormat. fulminis ictu crematur. Grimaldus Abbas obijt: cui Hartmutus ſucceſſit.	872	*Baſilius Imp. Græcorum portionem Dominicæ crucis Ludovico Regi tranſmiſit.*
33. JOANNES octavus, Papa CIX. annis decem.	873	*Roma defuncto Adriano IOANNES Papa ſedit annis 10. cujus præcepto Ioannes Diaconus Romanæ Eccleſiæ, vitam S. Gregorij authenticè deſcribit.*
34. Ratolphus Veronenſis Epiſcopus obijt.	874	*Ratolfus Veronenſis Epiſcopus obijt, qui ſui nominis Cellam conſtruxit juxta Augiam.*

Anni mũ.di.			
	35. Ludovicus Imperator obijt, & Carolus Rex Galliarum Romam pervenit.	875	*Ludovicus Imperator Italiæ defunctus, Mediolani ſepelitur, anno regni viceſimo. Cujus regnum patruus ejus* CAROLUS *Rex Galliarum invadens, a Ioanne Papa ſe Imperatorem coronari fecit.*
	1. Ludovicus Rex Germaniæ obijt, 5. Cal. Septemb. Bellum in Ribuaria, inter Ludovicum & Carolum committitur. CAROLUS V. junior, filius Ludovici, cum fratribus.	876	*Ludovicus Rex religioſus apud Franconofurt, 5 Cal. Sept. obijt, anno regni 36. regnumque ejus tres filij, Carlomannus Bajoariam, Ludovicus Germaniam, Carolus Alemanniam, ſinguli cum adjacentibus Provinciis accepere.*
	Carlomanno & Ludovico annis undecim.	877	*Carolus Rex Galliarum obijt, anno regni 37. poſt quem filius ejus Ludovicus Balbus regnum Galliarum accepit.*
	2. Carolus Galliarum Rex obijt. Papa Joannes in Fraociam venit.	878	*Ludovicus Rex Germaniæ cum fratre Carolo, regnum Lotharii diviſit.*
	3. Ludovicus Balbus, filius Caroli, obijt. Ecclipſis Solis facta eſt.	879	*Ludovicus Balbus, filius Caroli, Rex Galliarum, tertio Idus Aprilis Compendii obiit.*
	4. Ludovicus vivente fratre ſuo Carlomanno Bajoariam ingreditur, & Carlomannus moritur.	880	*Carlomannus Rex Bajoariæ apud villam Ottingam obiit, 11. Cal. Aprilis.*
	5. Carolus junior cum uxore ſua Richgarta Imperiali benedictione ſublimatur.	881	*Nordmanni multas Provincias in Gallia vaſtant.* *Carolus Rex, frater Ludovici, Romæ veniens, unà cum Regina Richarda, Imperiali unctione à Ioanne Papa coronatur, & omnes Italorum Epiſcopi, præter Papam, Imperatori jureiurando ſubiciuntur.*
	6. Ludovicus Rex Francorum, Caroli Imperatoris frater, obijt.	882	*Ludovicus Rex Germaniæ, 13. Cal. Febr. obijt.* *Carolus Imperator Nordmannos cuncta circumquaque vaſtantes, pacem regno ejus deinceps Sacramento firmare compulit, & Regem eorum Chriſtianitatem profeſſum, de baptiſmo ſuſcepit, ſicque firmata amicitia digreſſi ſunt.*
	7. Petitione Hartmuti Bernardus Abbas efficitur. MARINUS Papa CX. anno 1. menſibus 4.	883	*Romæ Ioannes Papa à quodam toxicatus, etiam à quodam alio percuſſus malleo, obijt, ſtatimq; percuſſor ejus à nemine læſus moritur: &* MARINUS *Archidiaconus Papa* CX. *præfuit anno uno menſibus 6.*
	8. ADRIANUS tertius Papa CXI. anno 1. menſibus 6.	884	*Ludovicus Rex Galliæ obijt.* *Carlomannus filius Ludovici Balbi, Rex Galliæ, obiit, & regnum Galliæ Carolus Imperator obtinuit.*
	9.	885	*Marinus Papa obijt, pro quo* ADRIANUS *tertius, Papa* CXI. *ſedit anno 1. menſibus 4.*
	10. STEPHANUS quintus, Papa CXII. ſedit annis 6. diebus 13.	886	*. Imperator à Papa invitatus, Italiam venit.*

Roma

Anni mundi.		
11. Carolus Imperator regno privatur. ¶ ARNOLPHUS ſextus, annis 12. filius Carlomanni.	887	*Roma quintus* STEPHANUS *Papa, poſt Adrianum ſedit annis 6.* *Richarda Imperatrix, adulterij cum Luituvardo Vercellenſi Epiſcopo incuſata, Aquino judicio ſe ab omni virorum commextione integram & virginem comprobavit, quamvis jam 12. annis in conjugio Imperatoris apparuerit. Moxque à Rege ſeparata, in Andelahenſe cœnobium virginum à ſe conſtructum, ſeceſſit: ibique Deo ſerviens, virgo Regina permanſit. Imperator autem ab omnibus deſeritur, & Arnulfus fratris ſui Carlomanni filius, Rex eligitur.*
1. Carolus junior Imperator obiit.	888	*Carolus Imperator jam privatus Deo devotè ſerviens, ut quidam dicunt, à ſuis ſtrangulatus, obijt, Idus Ianuar. & Augiæ ſepelitur.*
2. Luitpertus Archiepiſcopus obiit: pro quo Sinderoldus.	889	
3. Arnolphus Rex exercitum Normannorum prorſus delevit. Salomon Abbas in cœnobio S. Galli efficitur.	890	*Arnolfus Rex ex parte Apoſtolici rogatur, ut Romam veniens, Italiam ſibi de tyrannis defendat.*
4. Ratiſpona Bajoariæ Urbs incendio flagrat. Sinderoldus à Normannis occiditur: pro quo Hatto. Solomon Conſtanienſis Epiſcopus ordinatur.	891	*Arnolfus Rex Nordmannus ad internitionem delevit.*
5. FORMOSUS Papa CXIII. annis 4. menſ. 7. diebus 18.	892	*Romæ poſt Stephanum* FORMOSUS, *prius Portuenſis Epiſcopus, Papa* CXIII. *ſedit annis 4. menſibus 7.*
6.	893	*Formoſus Papa Arnulphum Regem ad ſuſcipiendam & à tyrannis eruendam Italiam invitat.*
7. Arnolphus Italiam Burgundiamque ſuo regno ſubijcit.	894	
8.	895	
9. Arnolphus Rex Romam veniens, Imperator efficitur. Magna fames homines ſe invicem comedere perſuaſit.	896	*Arnolfus Rex tandem Romam venit, & a Formoſo Papa Imperator coronatus eſt.* *Formoſus Papa die Paſchæ obiit: pro quo ſextus* BONIFACIUS *Papa* CXIV. *ordinatus, 15. die podagra defunctus eſt.*
10. Poſt Bonifacium ſextum Papam CXIV. decimo quinto die necatum, STEPHANUS VI. Papa CXV. anno uno, menſe uno, diebus 19.	897	*Cui ſextus Stephanus Papa* CXV. *ſubſtituitur, ſedit annum unum; qui tyrannis favit.*
11. ROMANUS Papa CXVI. menſibus 4. diebus 20. THEODORUS ſecundus, Papa CXVII. diebus 20.	898	*Romæ poſt Stephani interitum* ROMANUS *Papa* CXVI. *ſedit menſibus paulo plus 4. & poſt hunc ſecundus* THEODORUS *Papa* CXVII. *ſedit dies 20. Poſt quem Nonus* JOANNES *Papa* CXVIII. *ordinatus, ſedit annos 2.*

Via

Anni mũdi.		
Bellum Francorum cum Hungaris. Adalbero venerabilis Auguſtenſis Epiſc.obijt. 11.	910	*Vngari Francos devincunt.*
12. Ludovicus Rex moritur, & Burchardus Dux occiditur. ¶ CONRADUS octavus, filius Conradi, in regnum elevatus, regnavit annis 7.	911	*Ludovicus Rex adoleſcens moritur, & Ratiſpona ſepelitur.* *Poſt quem deficiente in noſtris partibus regio ſtemmate,* CUNRADUS *filius Cunradi, Rex electus & unctus, regnavit annis 7.* *Burchardus Dux Alemannia in conventu ſuo occiditur.*
1. Hungari à Bajoarijs & Alemannis juxta fluvium Inum occiduntur. Magiſter Notkerus obijt. Opertus Epiſcopus occiditur. Cometæ videntur. Rodolphus Rex obijt.	912	*Vngari à Bajoariis, & Alemannis juxta flumen Ine occiduntur. Cometa ſunt viſi.* *Ruodolphus Rex Burgundia obyt: pro quo Ruodolphus filius, regnavit annis 25.* *Roma* ANASTASIUS *ſecundus, Papa 123. ſedit annis duobus, menſ. 2.* *Apud S. Gallum Notkerus magiſter doctus obyt.*
2. Hungari Alemanniam depopulantur. Hatto Archiepiſcopus moritur: Herigerus ſucceſſit. ANASTASIUS ſecundus, Papa 122, annis duobus, menſe uno, diebus 22.	913	*Vngari Alemanniam vaſtant.*
3. Solomon Epiſcopus captus eſt.	914	*Salomon Conſtantienſis Epiſ. eſt captus.*
4. LANDO, CXXIII. menſe uno, diebus 22. LEO ſextus, Papa CXXIV. menſe uno, diebus 26. JOANNES decimus, Papa CXXV. annis 14. menſ. 2. dieb. 7.	915	*Romæ* LANDO *Papa* CXXIV. *ſedit menſes quinq;.* *Poſt quem* LEO *ſextus, Papa* CXXV, *menſes ferme duos.* *Et poſt hunc* JOANNES *decimus, Papa* CXXVI. *an. 14. menſ. 2.*
5. Hungari totam Alemanniam igne & gladio vaſtant. Wiborada incluſa eſt.	916	*Vngari totam Alemanniam igne & gladio vaſtant.* *Synodus coram miſſis Apoſtolici apud Altheim eſt habita: in qua ſynodo, generali decreto ſancitum, ut quicunque deinceps pannum ab Epiſc. impoſitum corrupiſſet, per jejunium 40. dierum, in pane tantum & aqua & ſale, commiſſum lueret.* *Apud S. Gallum beata virgo Wiborada arctius eſt incluſa.*
6. Erchangerus Dux & Bertholdus germani fratres, decollantur, 12. Calendas Februarias. Baſilea ab Hungaris deſtruitur.	917	*Ab Vngaris Baſilea deſtruitur.* *Erchanger Dux & frater ejus decollantur.*
7. Hungari per Alemanniam, Alſatiam & Regnum Lotharij	918	*Burchardus Dux Alemanniæ conſtitutus tyrannidem invaſit.* *Conradus Rex obyt.*

HEN-

Anni mũdi.		
invadunt. Burchardus Dux conſtituitur. Conradus Rex moritur. In hoc defecit progenies Caroli. ¶ HENRICUS nonus, Comes, Rex efficitur, regnans annis 18.		
1. Solomon Epiſcopus obijt. Burchardus Dux Alemanniæ, Rodolphum Regem apud Wintertuurum pugna vicit.	919	HENRICUS *Comes, natione Saxo, in regnum electus, ſine Regali unctione regnavit annis 18.* *Burchardus Dux Alemanniæ, Rudolphum Regem Burgundiæ vicit.*
2. Carolus Rex Galliæ in Franciam venit. Rachilta incluſa eſt.	920	*Carolus Rex Galliarum in Franciam venit. Apud S. Gallum Rachildis virgo incluſa eſt.*
3. Herimannus Abbas efficitur, in cœnobio ſancti Galli.	921	
4.	922	
5. Sanguis Domini in Augiam Inſulam defertur.	923	*Sanguis Domini in Augiam Inſulam à quadam matrona defertur, ſicuti literis ibi manifeſtatur.*
6. Engelbertus Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli. S. Udalricus Auguſt. Epiſ. ordinatur.	924	*Sanctus Udalricus Auguſtæ Epiſcopus præfuit, annis 50.*
7. Wiborada ab Hungaris martyrizata eſt.	925	*Ungaris item Alemanniam vaſtantibus, & ad cœnobium S. Galli venientibus, Wiborada virgo incluſa, à quodam eorum perempta, martyrio coronatur: Rachildisque contectalis ejus, illæſa divinitus conſervata eſt.*
8 Hungari totam Franciam, Alſatiam atque Alemanniam gladio & igne vaſtant. Burchardus Dux occiditur: Herimanno Alemannia committitur.	926	*Ungari vaſtata Alemannia, per totam Franciam, Alſatiam atq́; Galliam igne & gladio deſæviunt.* *Burchardus Dux occiditur: pro quo Herimannus Alemanniæ Dux efficitur.*
9. Herigerus Archiepiſcopus obijt, pro quo Hildibertus.	927	*Heriger Moguntienſis Archiepiſcopus obijt, pro quo Hildibertus.*
10.	928	
11. STEPHANUS ſeptimus, Papa CXXVI. annis duobus, menſe uno, diebus 12.	929	*Romæ* STEPHANUS *ſeptimus, Papa 127 ſedit annos duos, menſem unum.*
12. Henricus Rex Boëmiam petit.	930	*Henricus Rex Boemiam petit.*
13. Henricus Regem Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianum effecit. JOANNES undecimus, Papa CXXVII. annis 4. menſibus 10.	931	*Romæ* JOANNES *undecimus, Papa 128. ſedit annis 4.* *Henricus Rex, Reges Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianos fieri effecit, ipſeq́; Gallias petit.*
14. Henricus Ungaros in Suirbia interfecit.	932	*Henricus Ungaros in Suirbia interfecit.*
15. Thieto Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli.	933	
16. Notingus Conſtanſtienſis Epiſcopus obijt: pro quo Conradus.	934	*Conſtantiæ Conradus, genere & vita clarus Præſul, ordinatus, præfuit annos 41.*

Roma

Anni mũdi.	17. LEO ſeptimus, Papa CXXVIII. annis tribus, menſibus ſex.	935	*Romæ* LEO *ſeptimus, Papa* CXXIX. *ſedit annis 3. menſ. 2.*
	18. Henricus Rex obijt. § OTHO Magnus decimus, Henrici filius, annis 37.	936	*Henricus Rex obijt, & in Saxonia apud Chiertilsneburg ſepelitur, pro quo* OTTO *filius ejus, regnavit fermè annos 38.*
	1. Hungari Franciam, Alemanniam, Galliam, uſq; Oceanum & Burgundiam devaſtantes, per Italiam redierunt. Mooaſteria S. Galli, & S. Booifacij cremantur. Arnolphus Noricorum Dux & Rodolphus Rex obieruot.	937	*Vngari Franciam, Alemanniam & Burgundiam vaſtantes tandem per Italiam redierunt in Pannoniam. Monaſteria S. Galli, & S. Bonifacij concremantur.* *Rudolphus Rex Burgundiæ obijt: pro quo filius ejus Cuonradus regnum ſuſcepit. Arnolfus Dux Bajoariæ obijt. Ducatumque ejus accepit Bertolfus. Bajoarij cum multis alijs Regi Ottoni rebellans.*
	2. Henricus frater Ottonis, ab Eberhardo comprehenſus eſt. STEPHANUS octavus, Papa CXXIX. annis tribus, menſ. 4.	938	*Otto Rex contra Bajoarios procinctum movit, peneque omnes ſibi ſubjugavit.* *Romæ* STEPHANUS *octavus, Papa* CXXX. *ſedit annis 3. menſ. 4.*
	3. Giſelbertus & Adolbertus occiſi, & Epiſcopi in fugam lapſi ſunt.	939	*Otto Rex omnes ſibi rebelles, præter Metenſem Epiſcopum, ſubjugavit.*
	4. Hyems valida, & mortalitas animalium facta. Otto Rex Gallias petit.	940	*Otto Rex Gallias contra Ludovicum Regem petiit. Hyems ſæva & mortalitas animalium.*
	5.	941	
	6. Otho Rex & Ludovicus pacificontur. Cometæ 14. noctes apparent, & mortalitas animalium facta eſt. MARINUS ſecundus, Papa CXXX. annis 3. menſibus 2.	942	*Otto & Ludovicus Reges pacificantur.* *Romæ* MARINUS *ſecundus, Papa* CXXXI. *ſedit annis 3. menſ. 6.*
	7. Hungari cum Bajoariis pugnant & vincontur.	943	*Vngari, Bajoarij, Bajoarios invadentes, vincuntur.*
	8. Terræmotus factus eſt, 16. Calendas Majas.	944	*Terræmotus factus eſt, 16. Calendas Maij.*
	9. Otho Rex Galliam intravit. AGAPITUS ſecundus, Papa CXXXI. annis 9. menſibus 7. dieb 23.	945	*Romæ* AGAPITUS *ſecundus, Papa* CXXXII. *ſedit annis fermè 10.* *Otto Rex Galliam ingreditur.*
4900	10. Rachilta obijt.	946	*Apud S. Gallum Rihildis virgo incluſa, migravit ad Dominum.*
	11. Bertolphus Bajoariorum Dux obijt, cui Henricus, Othonis frater, ſucceſſit.	947	*Bertolfus Dux Bajoariæ obijt: cui Henricus, frater Ottonis Regis, in Ducatum ſucceſſit.*
	12. Herimannus Alemannorum Dux obijt: pro quo Liutolphus Othonis filius, regnavit. Synodus 30. Epiſcoporum apud Engelinheim coram Othone & Ludovico Regibus congregatur. Lindaugia concremata eſt.	948	*Hermannus Dux Alemanniæ obijt: cujus Ducatum Lutolfus, Ottonis Regis filius, accepit.* *Synodus magna 30. Epiſcoporum, coram Ottone & Ludovico Regibus, apud Ingilnheim facta.*
	13.	949	*Lothario Rege Italiæ mortuo, Beringarius regnum ejus invaſit, viduamq; ejus Adelheidem, Rudolphi Regis Burgundi*

Anni mũdi.

		gundi filiam, multis injuriis affixit.
14. Otho Rex Italiam petit, eamque ſibi ſubjecit, & Beringerum Regem expulit.	950	*Otto Rex Italiam petit, ſibiq; eam ſubjecit, & pulſo Berengario, dominam Adelheiden liberavit.*
15. Beringerus apud Auguſtam in conventu Othoni ad deditionem venit. Ignitus lapis, quaſi maſſa candentis ferri, ab Occidente volitans, venit, & Draco viſus eſt. Synodus XXV. Epiſcoporum apud Auguſtam Vindelicam, coram Othone Rege colligitur.	951	*Synodus XXV Epiſcoporum, magnuſque totius regni conventus, apud Auguſtam Vindelicam coadunatur: ibiq; Berengarius Ottoni Regi ad deditionem venit. Ignitus lapis, quaſi candentis ferri, ab Occidente per aera venit, & Draco viſus eſt ambulans.*
16. Otho Rex una cum filio Italiam intrat, ac nuptiæ Regales Papiæ factæ ſunt.	952	*Otto Rex cum filio ſuo Luitolfo Italiam intrat, & nuptiæ Regales Papiæ celebrantur.*
17. Luitolphus Dux, Othoni Patri ſuo rebellat.	953	*Luitolfus Dux Ottoni Patri ſuo rebellat, ſed a S. Epiſcopo reconciliati ſunt.*
18. Hungari Noricum, Franciam, Italiamque petunt. Fridericus Mogontienſis Archiepiſcopus obijt.	954	*Ungari item egreſſi, Franciam, Bajoariam, Italiamque devaſtant.*
19. Hungari totam Bajoariam depopulantes, juxta Auguſtam Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Othone Rege pugna victi, immenſa cæde necantur. Quarto Idus Auguſti Henricus Dux Bajoariæ obijt. JOANNES duodecimus, Papa CXXXII. annis 8. menſ. 4.	955	*Ungari totam Bajoariam depopulantes, juxta Auguſtam Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Ottone Rege pugna victi, immenſa cæde necantur, 4. Idus Auguſti. Ex noſtris etiam [illegible] Dux cum aliis multis occubuit. Ungari etiam, qui tunc effugere poterant, per totam Bajoariam trucidati ſunt. Reges eorum Ratiſponæ in patibulis ſuſpenſi ſunt. Romæ JOANNES duodecimus, qui & Octavianus, Papa CXXXIII ſedit annis 8. menſ. 4. qui tante ordinis [illegible] dolor, oblitus, vanitati & ſpurcitiei fuit deditus.*
20. Luitolphus Dux hoſtiliter Italiam invaſit.	956	*Luitolfus Dux Italiam hoſtiliter invadit, & Beringarium cum filio ejus fugavit.*
22. Luitolphus Dux Adalbertum bello vicit, & ipſe eodem anno moritur, pro quo Burchardus.	957	*Luitolfus Dux Adalbertum bello vicit, & ipſe eodem anno obijt & Burchardus Ducatum ejus accepit.*
22. Cruces in veſtibus apparuerunt. Alavicus Abbas obijt: cui ſucceſſit Eggehardus.	958	*Cruces in veſtibus quibusdam apparuerunt.*
23.	959	
24.	960	
25 Signum in Sole apparuit. Otho Rex Romam veniens, Imperator efficitur.	961	*Otto Rex, Ottonem filium ſuum ex Adalheida Regina, Regem eligi fecit, & ipſe Italiam [illegible]. Signum in Sole apparuit.*
26, Otho Rex ab Octaviano Joanne Papa Imperator ordinatur.	962	*Otto Rex Romam veniens, a Joanne ſeu Octaviano Papa Imperator [illegible]atur.*

Anni mūdi.		
		tur,ipſeq́, Papam pro ſceleribus ſuis arguens, minimè eum potuit corrigere.
27. Otto Imperator natalem Domini Papiæ moratur. Fugato Joanne, LEO octavus, Papa CXXXIII. ordinatus, & poſt unum annum expulſus, atque ab Imperatore reſtitutus, ſedit annis 16. menſibus 3.	963	*Imperator Natalem Domini Papiæ moratus, iterum Romam venit, pro ſceleribus Ioannis Papa dijudicandis. Sed eodem Ioanne Imperatorem in Campaniam fugiente, in ejus locum à Romanis & Imperatore, vir venerabilis,* LEO *octavus, Papa* CXXXIV. *ordinatus eſt.*
28. Item Otto Imp. natalem Domini Romæ moratur.	964	*Romani Leonem Papam expellunt, mortuoque Ioanne Papa priore,* BENEDICTUS *Diaconus à Romanis, nolente Imp. ordinatur, ſui nominis quintus, Papa* CXXXV. *& ſedit menſes duos. Et civitas ab Imperatore obſeſſa eſt, & tanta fame oppreſſa, ut modius furfuris veniret 30. denariis. Nec multò poſt dedita Vrbe, traditoq́, Benedicto, Imperator Papam Leonem reſtituit, & Romanos ei fidem per Sacramenta promittere coëgit.*
29. Otho Imperator de Italia redit, & Burchardus Dux in Italia rebelles Cæſari vicit.	965	*Imperator de Italia redit, & Burchardus Dux Suevorum in Italia rebelles Imperatori vicit.*
30.	966	*Roma defuncto Leone,* JOANNES *tredecimus, prius Narnienſis Epiſcopus ordinatus eſt.*
31.	967	
32. Ecclipſis Solis, undecimo Cal. Decembris.	988	*Ecclipſis Solis, undecimo Cal. Decemb. facta.*
33.	969	*Hoc tempore Ioannes Papa à quibusdam multum afflictus, exilio vix tandem à quodam Ioanne, ſua ſedi reſtituitur.*
34.	970	*Otto Imp. Romam veniens, injurias Domini Papa in auctoribus ſcelerum graviter vindicavit.*
35. Signum quoddam ignei coloris in cœlo apparuit.	971	*Sanctus Vdalricus Epiſcopus infirmus, Adalberoni ſororis ſua filio Epiſcopatum ſuum ab Imperatore impetravit.*
36. Eggeharde Abbati, Rutmannus ſucceſſit. Synodus apud Ingelinheim, propter Adalberonem S. Udalrici nepotem colligitur.	972	*Synodo apud Ingelinheim ab Epiſcopis collecta, beatus Vdalricus Epiſcopus, & Adalbero transgreſſionis Canonum accuſantur: ſed cauſſa ſua dicta & excuſata, abſoluti diſceſſerunt.* *Roma* BENEDICTUS *ſextus, Papa* CXXXVII. *ſedit annum 1. menſ. 10.*
37. S. Udalricus Auguſtenſis Epiſcopus, anno ætatis 83. Epiſcopatus verò quinquageſimo, 4. Nonas Julias feria ſexta, migravit ad Dominum. Eodem quoque anno, ſed prius Otto Imperator, Nonis Maijs, ſubitanea morte apud Parthenopolim obijt & ſepelitur. Burchardus Dux obijt, pro quo	973	*Adalbero clericus, futurus ut ſperabatur Epiſcopus, obijt.* *Otto Imp. Nonis Maij ſubitò mortuus, apud Parthenopolim, id eſt Magedeburc, ubi ipſe Archiepiſcopum fecerat, ſepultus eſt, & filius ejus* OTTO *regnavit pro eo.* *S. Vdalricus Auguſtenſis Epiſcop. migravit ad Dominum, anno ætatis 83. Epiſcopatus 50. quarto Nonas Iulias.*

Anni mundi.	Otho Liutolphi filius, regnavit annis 9. ¶ OTTO (undecimus) ſecundus, Othonis Magni filius, regnavit annis novem. 1. Conradus Epiſcopus obijt, 6. Cal. Dec. pro quo Gaminolfus.	974	*Burchardus Dux Alemanniæ obijt, & Otto filius Lutolfi, paternum pro eo Ducatum recepit.* *Romæ Benedictus Papa à Romanis criminatus, ſtrangulatur, & eo vivente BONIFACIUS Papa ordinatur: ſed poſt unum menſem expulſus, Conſtantinopolim petijt. Et BENEDICTUS ſeptimus Sutriæ Epiſcopus, Papa CXXXVIII. ſedit annis 9.* *Conſtantiæ Cuonradus ſanctæ memoriæ Epiſcopus, 6. Cal. Decemb. hac vita deceſſit, cui Gavenolfus ſucceſſit.*
	2.	975	
	3. Diſſenſio inter Othonem Imperatorem & Henricum Ducem Baioariæ, oritur. Himmo Abbas efficitur, ad ſanctum Gallum.	976	*Diſſenſio inter Ottonem Regem, & Henricum Ducem Bajoariæ commota eſt.*
	4. Henricus & æquivocus ejus Duces: & Henricus Auguſtenſis Epiſc. capti ſunt, & in exilium miſſi.	977	*Diſcordia inter Ottonem Ducem Sueviæ, & Henricum Ducem Bajoariæ commota eſt.*
5000	5. Otho Imperator contra Lotharium Regem Gallias invadit.	978	*Otto Rex contra Lotharium Regem in Gallias duxit exercitum.*
	6. Gaminolphus Epiſcopus obijt: pro quo Gebehardus. BENEDICTUS Quintus, Papa CXXXIV. menſ. 2. dies 2.	979	*Conſtantiæ Gavilolfus Epiſcopus obijt, eique Gebhardus nobilis præſul ſuccedens, 16. annis rexit Eccleſiam. Qui baſilicam S. Gregorij papæ Rhenu, Abbatiamque ſuis ex prædiis conſtruxit.*
	7. JOANNES tredecimus, Papa CXXXV. annis ſeptem.	980	
	8. Otho Imperator Neapolim venit.	981	*Otto Rex peragrata Italia, Calabriam cum exercitu ingreditur.*
	9. Otho Imperator occiſo à Græcis & Saracenis exercitu, de navi exiliens, natando aufugit. Otho Dux obijt.	982	*Otto Rex apud Calabriam occiſo a Græcis & Saracenis exercitu, de navi exiliens in qua captus erat, aufugit.* *Otto Dux Suevorum obijt, & Cuonradus ſibi ſucceſſit.*
	1. Otho Imperator Romæ ſexto Id. Decemb. moritur, & ibi ſepelitur. ¶ OTHO (duodecimus) tertius, Othonis ſecundi filius, admodum puer, annos 18. 2. Rudmannus Augienſis Abbas, obijt, cui Witegevo ſucceſſit.	983	*Otto Rex Romæ infirmatus, ſexto Idus Decemb. obijt, & in porticu S. Petri ſepelitur.*
		984	*¶ OTTO tertius, ſecundi Ottonis ex Græca conjuge, filius, adhuc puer pro Patre regnat.* *Romæ* JOANNES XIV. *qui & Petrus, Papiæ prius Epiſc. Papa* CXXXIX. *ſedit menſes 8. cumque* BONIFACIUS *prius relegato Benedicto, male ordinatus,*

Anni mũdi.			
			tus, de Conſtantinopoli quò fugerat reverſus, comprehendit, & eum (ut perhibent) toxicavit, ejusque ſedem 140. Papa invaſit.
	3. BENEDICTUS ſextus, Papa CXXXVI. poſt primum annum à Creſcentio relegatus & ſtrangulatus eſt.	985	*Romæ Bonifacius ſeptimus, poſtquàm undecim menſibus invaſam ſedem occupaverat, ſubita morte periyt, & mortuus à ſuis, caſus, confoſſus & treviatim pedibus tractus, vix tandem clericis miſerantibus, eſt humatus.*
	4. Fames facta eſt magna. BONIFACIO CXXXVII. Papa poſt pr͏imum menſem fugato, BENEDICTUS ſeptimus, Papa CXXXVIII. ſedit menſibus novem.	986	*Romæ* JOANNES XV. *Papa* CXLI. *ſedit annis 10. menſibus 7. qui clericos ſuos parvipendens, odio ab ipſis eſt habitus.*
	5. JOANNES XIV. Papa CXXXIX. qui & Petrus, Papiæ Epiſcopus, poſt octo menſes, à Bonifacio reverſo, comprehenſus & necatus eſt.	987	*Fames magna eſt facta,*
	6. BONIFACIUS ſeptimus, Papa CXL. interijt, &	988	
	7. JOANNES XV. Papa CXLI. ſucceſſit.	989	
	8. Theophana Græca, Imperatrix, mater Othonis Regis nouo anno viduitatis obijt. Eaillanus Scotus obijt.	990	
	9. Udalricus Abbas. Et Eggehardus Magiſter in cœnobio S. Galli obijt.	991	*Theophania Græca imperatrix, mater Ottonis Regis obyt.*
	10.	992	*Aquisgrani in generali Synodo, coram legatis Ioannis Papæ, ſancitum eſt, ut quatuor hebdomadis ante Nat. Domini, & à Septuageſima ante Paſcha, & 14. diebus ante feſtum S. Ioannis Baptiſtæ, nullus ſecularia placita agere, aut conjugium contrahere præſumat.*
	11.	993	
	12. Conrado Rege Burgundiæ mortuo, Rudolphus filius ejus ignavus ſucceſſit.	994	*Cuonrado Regi Burgundia defuncto, ſucceſſit Rudolphus,*
	13. Gebchardus Conſtantienſis Epiſcopus, obijt, pro quo Landpertus. Henricus Dux Bajoariæ, filius Henrici Ducis obijt.	995	*Henricus Dux Bajoariæ obyt, cujus Ducatum filius ejus ejuſdem nominis obtinuit.* *Conſtantiæ Gebehardus Epiſcopus venerabilis obyt, & in baſilica S. Gregorij Papæ à ſe constructa, ſepultus, quieſcit: eique Lambertus monachus in Epiſcopatu ſuccedens, præfuit annis 23.*
4950	14.	996	*Otto Rex Italiam cum exercitu petyt, ſibique rebelles coartavit.*
	15. Conradus Dux obijt, pro quo Herimannus. Witegovo obijt, Alcvicus ſucceſſit.	997	*Otto Rex ſubactis rebellibus, Italia Romaq; potitus eſt. Et* GREGORIUS V. *qui &* BRUNO, *filius Ottonis Ducis Papa 242. ordinatus, & Otto Im-*

Anni mūdi.		
BRUNO, qui & Gregorius quintus, Papa CXLII. Romæ ordinatus, ſedit annis 2. menſibus 9. Otto Imperator efficitur.		perator coronatus eſt. Qui venerabilis Papa canonicam ibi diſciplinam reparare ſatagens, ſedit annis tribus, menſibus 9. Augia Alawicus Abbas 26. promotus Romæ, ab ipſo Papa conſecratus & privilegio donatus eſt. Cuonradus Dux Alemannorum obijt, & pro eo Herimannus Ducatum accepit.
16.	998	
17. Gerbertus, qui & SYLVESTER ſecundus, Papa CXLIII. annis 5.	999	Otto Imperator iterum Italiam cum exercitu invadit.
18. Alewicus Abbas Epiſcopus Argentinæ promovetur, & Werinherus Abbas efficitur.	1000	Romæ defuncto Gregorio Papa, SYLVESTER II. qui & Gerbertus, primo Remorum, poſt Ravennarum Archiepiſ. ſecularis literaturæ nimium deditus, & ob hoc curioſe Imperatori admodum amatus, Papa 143. ſedit annis quinque.
19. Otho Imp. in Italia 10. Cal. Febr. obijt, & inteſtina ejus Auguſtæ, reliquum corpus Aquiſgrani ſepelitur. Gerhardus Abbas obijt: Burchardus ſucceſſit ad S. Gallum. ¶ HENRICUS tredecimus, Dux Bajoariæ, Rex efficitur, regnans annis 23. menſibus quinque.	1001	Otto Imperator Italiam ſibi quaquaverſum ſubditam luſtravit.
1.	1002	Otto Imp. in Italia 10. Calend. Febr. obijt, anno regni 18. & inteſtina ejus Auguſtæ, reliquum vero corpus Aquiſgrani ſepelitur: pro quo Henricus Dux Bajoariæ Rex effectus, regnavit annis 23.
2. Henricus Rex Henricum Marchionem & alios ſibi reſiſtentes cum exercitu petit.	1003	Henricus Rex Henricum Marchionem & alios ſibi reſiſtentes exercitu petit. Argentina à Herimanno Duce Alemanniæ, Rege rebellante, ſpoliata, & divinitus in auctores ſceleris graviter vindicatum eſt, & ab ipſo Duce ſacro loco ſatisfactum.
3. Henricus Rex Italiam & Boemiam, & Bolizlaum Ducem Slavorum, cum tota gente ſua ſubjugavit. Herimannus Dux obijt, pro quo filius ejus puer Herimannus.	1004	Henricus Rex Italiam petens, ſibi eam ſubjecit: Papiam ipſa die qua coronatus eſt, irrumpens, gladio & igne perdomuit: unde in Saxoniam rediens, Boemiam, & Bolizlaum Ducem Sclavorum, cum tota gente ſua ſubjugavit.
4. Romæ poſt Gerbertum, JOANNES 16. Papa CXLIV. ſedit annum unum.	1005	Fames magna facta eſt. JOANNES XVI. Papa CXLIV. anno uno.
5 Werinherus Abbas obijt: pro quo Himmo monaſterij deſtructor & fratrum expulſor, conſtituitur. JOANNES XVII. qui & Phaſanus, Papa CXLV. ordinatur.	1006	Romæ JOANNES XVII. qui & Faſanus, Papa CXLV. ordinatur, & ſedit annis ſex.
6. Epiſcopium Babinbergenſe ab Henrico Rege conſtituitur, & Eberhardus ibi Epiſcopus ordinatur.	1007	Henricus Rex ſummo ſtudio apud caſtrum ſuum Babenberg dictum, nobile & divitem conſtruxit Epiſcopatum, in honore

Anni mūdi.		
		honore S. Georgij martyris: primus ibi hoc anno Epiſcopus promotus eſt Eberhardus.
7. Bernhardus Augiæ Abbas vir doctiſſimus ordinatur, locum eundem penè deſtructum recollectis fratribus recreat. Liutolphus Trevirenſis Archiepiſcopus obijt, & Epiſcopatum ejus Adalbêro frater Reginæ ſibi uſurpare, quibuſdam contra Regem faventibus molitur, ſed à Rege convicti, Megingaudo Epiſcopatum reliquerunt.	1008	*Augia remoto Ymmone Abbate crudeli, Bernhardus vir Doctus & Pius, Prumienſis monachus Augiæ Abbas conſtituitur, qui gratanter ſuſceptus à Conſtantienſi Epiſcopo Lamberto, Abbas ejus loci 29. conſecratus, pietate & ſcientia clarus, præfuit annis 40.*
8.	1009	
9. Wolveradus Comes obijt, 4. Nonas Martias.	1010	*Romæ* SERGIUS IV. *Papa* CXLVI. *ordinatus.*
10. Willigiſus Moguntienſis Archiepiſcopus obijt: pro quo Erchanbaudus. Theodoricus Dux à Lotharijs captus eſt.	1011	*Willigiſus Moguntienſis Archiepiſcopus obijt, eique Erkenbaldus ſucceſſit.*
11. Conradus Dux, filius Othonis obijt Herimannus Dux junior, obijt.	1012	*Cuonradus Dux Carentani moriens, Adalberoni Ducatum reliquit.* *Herimannus Dux Alemanniæ obijt, cujus Ducatum Ernuſt accepit.*
12. Sergio IV. Papa mortuo, BENEDICTUS VIII. Papa CXLVI. ſedit annis 11. diebus 12.	1013	*Romæ defuncto Sergio Papa,* BENEDICTUS VIII. *Papa* CXLVII. *ſedit annos fermè 12.*
13 Henricus Rex Romæ Imperiali benedictione coronatur, à Benedicto Papa.	1014	*Henricus Rex Romæ Imperiali benedictione, à Benedicto Papa coronatur.*
14 Ernuſtus Dux in venatu ab Adalberone Comite ſagitta occiditur, & Megingaudus Trevirorum Archiepiſcopus obijt, pro quo Poppo.	1015	*Ernuſt Dux Alemanniæ in venatu ab Adelberone Comite, feram appetente, ſagitta vulneratus, interijt: & Ducatum ejus filius æquivocus, Viduam verò ejus Giſelam, Cuonradus Henrici filius, Imperator poſtea futurus, accepit.* *Megingaudus Trevirorum Archiepiſcopus obijt, pro quo Poppo.*
15.	1016	
16. Gotifridus Dux Gerhardum vicit.	1017	*Godefridus Dux partis Lotharingorum, Gerhardum Comitem bello vicit.*
17. Lambertus Epiſcopus obijt: pro quo Rothardus.	1018	*Conſtantiæ Epiſcopo Lamberto defuncto, Rudhardus præfuit, annis fermè quinque.*
18. Conradus puer auxiliante patruele ſuo Conrado, poſtea Imperatore, Adalberonem Ducem pugna vincens, fugavit: & Benedictus Papa Babinbergam veniens, Eccleſiam S. Stephani dedicavit.	1019	*Cuonradus, filius Cuonradi quondam Ducis Carentani, Adalberonem Ducem, apud Vimam pugna victum, fugavit.*

Anni mundi

19. Werinharius Argentinæ Epiſcopus, cum Alemannis contra Burgundiones pugnavit & vicit.

1020

Benedictus Papa ab Imperatore invitatus, Babenberg venit, ibiq; Eccleſiam S. Stephani dedicavit.

---

20. Terræmotus magnus factus eſt, 4. Idus Majas, feria ſexta.

Herebertus Colonienſis Archiepiſcopus obijt, pro quo Piligrious.

1021

Heribertus Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopus, vir magnæ ſanctitatis, hac vita diſcedens, multis miraculis claruit: cui Piligrinus ſucceſſit.

Erchanbaldo quoque Moguntienſi Archiepiſcopo defuncto, Aribo ſucceſſit.

Henricus Imperator in Italiam expeditionem movit.

21. Henricus Imperator novam Trojam cepit, & magna in exercitu mortalitas facta eſt.

Ruthardus Epiſcopus obijt: pro quo Heimo.

Notgerus obijt.

1022

Henricus Imperator Campaniam petens, Trojam, Neapolim, Capuam, & cæteras civitates in deditionem accepit, & Nordmannis quibuſdam, qui tempore ejus illò confluxerant, quoddam (ut ferunt) in illis partibus territorium conceſſit, ſicque ipſe per Romam victor rediit in Germaniam.

Ruothardus Conſtantienſis Epiſcopus obijt: pro quo Heimo fermè annis 4. præfuit.

Notgerus quoque Magiſter de S. Gallo, obijt.

22. Gebehardus Ratisponenſis Epiſcopus obijt: pro quo item Gebehardus.

1023

Ratiſpone poſt Gebehardum, virum laude digniſſimum, alter Gebehardus inthronizatur.

Hoc anno convenit Synodus Moguntiæ, in qua conſtitutum eſt, ut plebs Chriſtiana 14. dies ante feſtum S. Ioannis Baptiſtæ à carne & ſanguine abſtineat, niſi infirmitate cogente, aut feſtivitate, quæ in illo Epiſcopo celebris habetur: ſimiliter 14. dies ante Natalem Domini. Item ibi conſtitutum eſt, ut vigilia Epiphaniæ, vigilia omnium Sanctorum, vigilia aſſumptionis S. Mariæ, vigilia S. Laurentij jejunetur, ita ut una refectionis hora admittatur.

23. Henricus Imperator tertius, Idus Julias obijt, & in Babinbergenſi Epiſcopio, à ſe facto, in monaſterio S. Petri ſepelitur.

Benedictus Papa obijt.

JOANNES XVIII. Papa CXLVII. annos novem.

§ CONRADUS XIV. annos ferè 15. regnavit.

1024

Romæ defuncto Benedicto Papa, frater ejus JOANNES XVIII. *ex laico Papa* CXLVIII. *ſedit annos fermè 9.*

Henricus quoque Imperator, tertio Idus Iulij abſque filiis obiens, apud Babenbergenſem Epiſcopatum à ſe conſtructum, quem omnium prædiorum ac theſaurorum ſuorum hæredem reliquerat, in baſilica S. Petri ſepelitur: habitoque conventu apud villam Kambam, Cuonradus Senior, filius Henrici, Rex promotus, à Aribone Archiepiſcopo Moguntiæ unctus eſt, 6. Idus Septemb. Nec multò poſt uxor ejus Giſela, à Piligrino Archiepiſcopo Coloniæ Regina benedicitur, Cal. Octobris.

1.Magna

Anni mũdi.		
1. Magna diſſentio in regno contra Conradum Regem efficitur.	1025	*Rebellio contra Cuonradum Regem, à Cuenrado ejus patruele, & Erneſto Duce Alemanniæ, & aliis quam pluribus, eſt facta.*
2. Conradus Rex filium ſuum Henricum Regem fecit, & ipſe Romam pergens, Imperator efficitur. Heimo Epiſcopus obiit: pro quo Warmannus. Bruno Auguſtenſis Epiſcopus & Welfus Comes, prædas & incendia inter ſe faciunt.	1026	*Rex Cuonradus Italiam petens, totam penè ſibi ſubjugavit, ex hac parte Romæ.* *Conſtantiæ poſt Heimonem Epiſcopum, Warmannus præfuit, annis ferme 8.*
3.	1027	*Cuonradus Rex Romam perveniens, a Ioanne Papa in die ſancto Paſcha Imperator coronatur. Inde in Alemanniam reverſus, apud Vlmam Erneſtum Ducem & Cuonradum ſe illi dedentes, exilio deputavit.*
4. Erneſtus Dux & welfus Comes, Conrado Imperatori ad deditionem veniunt.	1028	*Henricus filius Imperatoris, Aquiſgrani Rex electus, a Piligrino Colonienſe Archiepiſcopo in die ſancto Paſcha unctus eſt.*
5. Bruno Auguſtenſis Epiſc. obiit: pro quo Eberhartus.	1029	*Bruno Auguſtenſis Epiſcopus obiit, & Eberhardum accepit ſucceſſorem.*
6. Conradus Imperator Stephanum Pannoniæ Regem cum exercitu petit, & interea in Alemannia Dux, & Werinherus Comes cum aliis multis occiduntur, 16. Cal. Septembris.	1030	*Ernſt Dux exilio relaxatus, iterumq; Imperatori rebellans, cum multis aliis occiditur, 16 Cal. Septemb.*
7. Stephanus Rex miſſis legatis, cum Imperatore Conrado pacificatus eſt.	1031	*Aribo Moguntinenſis Archiepiſcopus obiit: cui Bardo monachus, vita & habitu venerandus, ſucceſſit.*
8. Rodolphus Rex Burgundiæ moriens, diadema ſuum Conrado miſit.	1032	*Ruodolphus Rex Burgundiæ ignavus obiit, & Cuonrado imperatori diadema ſuum transmiſit: cujus regnum Odo, ſororis ſuæ filius, Princeps Gallica Campania, invaſit.* *Bern. Abbas Augiæ, miſſis Romam cœnobii ſui privilegiis, a Ioanne Papa item Privilegium cum ſandaliis, ut Epiſcopalibus indumentis miſſas ageret, accepit. Vnde a Warmanno Conſtantienſi Epiſcopo apud Imperatorem, quaſi ſui pervaſor officii, accuſatus, eò uſque ab utriſque coarctatur, donec idem cum ſandaliis Privilegium ipſi Epiſcopo traderet publicè in Synodo ſua id eſt, in cœna Domini ſequentis anni, incendendum.* *Ipſo anno Buchaugienſe cœnobium, 2. Idus Iulias, incendio flagrat.*
9. Conradus hyeme Burgundiam petit.	1033	*Imperator Odonis Provinciam Galliam invadens, Campaniam tandem vaſtavit.*

Anni mũdi.

Ecclipſis Solis, tertio Calend. Julias, quaſi hora ſexta.

Conradus occidentalem Franciam contra Odonem petit.

BENEDICTUS IX. Papa CXLVIII. qui & Theophilactus, ſedit annos 12. menſes 8.

ſtavit, donec ipſe Odo ſupplex adveniens, ſatisfactionem licet ficte promitteret.

Roma defuncto Ioanne, BENEDICTUS IX. *qui & Theophilactus Papa* CXLIX. *licet tanto ordine indignus, ſedit annos plus 12.*

10. Conrados item Burgundiam vaſtat.

Pagani Saxoniæ confinia petunt.

Warmannus Epiſcopus obijt: pro quo Eberhardus.

Conradus ex caſtro ſuo Limpurgo, inter Nemeſes & Vangiones ſito, monaſterium fecit, quod in honorem S. Crucis, & divi Joannis Evangeliſtæ dedicari juſſit.

1034

Imperator Burgundiam petens, ſibi eam ſubjecit.

Conſtantia Warmanno Epiſcopo defuncto, ſucceſſit Eberhardus.

Meginhardo Wirzburgenſi Epiſcopo, Brun filius Machtildis ſucceſſit.

11. Pagani, qui Luitici dicuntur, Wirbinam caſtellum in confinio Saxoniæ, multis Chriſtianis occiſis & captis, obtinent: quos Conradus Imperator cum exercitu petit.

1035

Synodus magna apud Triburiam ab Imperatore collecta eſt.

5000

---

12. Italia civium diſcordia laborat.

Gebchardus Ratiſponenſis Epiſcopus obijt, pro quo item Gebchardus.

Nuptiæ Henrici Regis.

Pagani ſupradicti Conrado Imp. vectigales facti.

Piligrinus Agrippinenſis Archiepiſcopus obijt: pro quo Heriman nus.

1036

Piligrino Colonienſi Archiep. Herimannus: Gebehardo ſecundo Ratiſponenſi Epiſcopo defuncto, tertius Gebehardus ſucceſſit.

Henricus Rex, filius Imperatoris, Chunihildem Cnutonis Danorum & Anglorum Regis filiam, ſibi apud Noviomagum Regalibus nuptiis copulavit uxorem.

Leutizi Sclavi, Imperatori vectigales facti.

Imperator hyeme Italiam petit.

13. Conradus Imperator Italiam cum exercitu petit, & Mediolanenſem Archiepiſcopum in cuſtodiam miſit, qui fuga lapſus, cum multis aliis eidem Imperatori rebellat.

Odo Princeps Carlingorum, à Gozzelone Duce pugna victus, fugiensq; à quodam milite occiditur.

1037

Imperator Papiam adiens, Heribertum Mediolanenſem Archiepiſcopum, infidelitatis accuſatum in cuſtodiam miſit, qui fuga elapſus, cunctis viribus Imperatori rebellare contendit. Imperator Mediolanum obſedit, & circumquaque qualibet ad rebelles pertinentia devaſtavit.

Odo Princeps Gallica Campanea à Gozzilone Lotharingorum Duce pugna victus, fugiensque à quodam milite occiditur.

14. Eliphtruda, quæ & Cunegundis, Regina, uxor Henrici Regis, 15. Cal. Auguſti, & Herimannus Dux 5. Cal. Auguſti, in Italia cum multis aliis obierunt.

Stephanus Hungarorum Rex bonæ memoriæ obijt, qui ſeipſum cum tota gente ſua ad fidem Chriſti, ex

1038

Imperator cum natalem Domini Parmæ ageret, orto tumultu inter Parmenſes & exercitum, utrimque multi, ſed ex Parmenſibus plures, ceciderunt, & ipſa civitas incendio conſumpta eſt.

Papa Archiepiſcopum Mediolanenſem Imperatori rebellem excommunicavit.

Chunihildis Regina, uxor Henrici Regis,

Anni mũdi.

gentili errore convertit: pro quo Petrus regnavit.

gis, 17. Cal. Augusti, & Hermannus Dux Alemanniæ, 5. Cal. Augusti, cum multis aliis in Italia obiêre.

Stephanus Rex Vngarorum bonæ memoriæ obiit, qui ſeipſum cum tota gente ad fidem Christi convertit, pro quo Petrus regnavit.

15 Conradus Imperator, 2. Nonas Junias obiit, & apud Urbem quæ Spira vocatur, ſepelitur.

Conradus Dux & Adalbero Dux obierunt.

Eccliplis Solis, undecimo Calend. Septembris.

Reginbaldus Spirenſis Epiſcopus, 3. Idus Octobris bonæ memoriæ obiit.

¶ HENRICUS XV. filius Conradi, annis 17 menſ. 7

1039

Cuonradus Imperator, tertio Nonas Iunii obiit, pro quo HENRICUS Rex filius ejus regnavit.

1. Henricus Rex, Boemiæ Ducem bello petit: ſed multis Proceribus & militibus in præſtructione ſylvæ citra & ultra occiſis vel captis, nihil dignum efficere potuit. Petrus quoq; Hungarorum Rex eidem Duci contra Henricum Regem auxilia mittit.

1040

Henricus Rex Ducem Boemiæ bello petit, ſed multis Proceribus & militibus in præſtructione ſylvæ citra & ultra occiſis vel captis, nil dignum efficere potuit.

Eberhardo primo Babenbergenſi Epiſcopo defuncto, Suidgerus ſucceſſit.

---

2. Hungari quendam Ovonem Regem ſibi eligentes, Petrum Regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici Regis, cui priori anno rebellaverat, gratiam quærit & invenit. Henricus Rex Boëmiam cum exercitu ingreſſus igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem Ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratiſponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare, coarctat.

1041

Vngari quendam Ovonem ſibi Regem conſtituentes, Petrum Regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici Regis gratiam, cui priori anno rebellaverat, quærit & invenit. Henricus Rex Boemiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem Ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratiſponam ad deditionem humiliter venire, ſibiq; jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare coarctat.

3. Ovo Rex Hungarorum, ob ſuſceptum ab Henrico Rege Petrum, à ſe expulſum, fines Bajuariæ prædis & incendiis depopulatur. Sed magna pars exercitus ejus, quæ à Septentrionali Danubii parte prædas factura venerat, ab Adalberto Marchione inita pugna penitus deleta eſt.

Henricus quoq; Rex ſui ulturus injuriam, Pannoniam cum exercitu in autumno ingreſſus, magnam provinciæ partem vaſtavit, duas populoſiſſimas civitates evertit, plures deditione ſubjecit. Sed cum Petrum Regem ſuum, quem ſecum ducebat

1042

Ovo Vngarorum tyrannus, cum Bajoariæ fines devaſtaret, maxima pars exercitus ejus ab Adalberto Marchione bello devicta periit. Henricus Rex Pannonias petens, Urbes munitas delevit, & plures deditione ſubjecit. Et dum Petrum Regem ſuum recipere nollent, Ducem eis quendam præfecit, quem ſtatim poſt ejus diſceſſum Ovo in Boemiam repulit.

Henri-

Anni mundi

nulla ratione Provinciales recipere conſentirent. alium quendam, quem petebant, Ducem eis conſtituit: quem tamen ſtatim poſt diſceſſum ejus Ovo Rex de provincia ſua in Bœ̈miam depulit.

Poppo Aquileiæ Patriarcha obijt: pro quo Eberardus.

4. Gisla Imperatrix, mater Henrici Regis, 16. Calend. Martias obijt, & apud Urbem Spiram ſepelitur.

Totum tempus æſtivum in tempeſtates pluviasque hyemales penè converſum, magnam frugum & vindemiarum penuriam effecit.

Henricus Rex iterum Pannonias cum exercitu petens, ſatisfactionem, obſides, munera, pacis per jusjurandum confirmationem Hungaris vix impetrantibus, accipiens, diſceſſit. Qui inde reverſus Conſtantienſi Synodo affuit: ubi primò omnes Sueviæ Principes, memoresque perſonas, cunctis inimicitiis deſtructis, pacificari fecit, & pacem hactenus inauditam, tam in hac quàm in aliis regni ſui Provinciis, Regia cenſura per edictum confirmavit. Deinde Agnetem, Wilhelmi Pictavienſis Principis filiam, Reginam apud Moguntiam Urbem ungi faciens, Regalibus ſibi nuptiis, apud Ingelnheim villam Regalem, copulavit. Unde infinitam hiſtrionum & joculatorum multitudinem, ad laudis ſuæ cumulum, vacuam & inanem, ſine cibo & muneribus, merentem abire permiſit.

Luitpaldus Marchio, Adalberti Marchionis filius, bonæ indolis juvenis, & maxima Hungarorum clades, immaturè obijt.

1043 *Henricus Rex iterum Pannonias petens, ab Ovone, vix pacem impetrante, ſuſcepta ſatisfactione & muneribus, diſceſſit. Deinde in Alemanniam veniens, in Synodo Conſtantienſi, cunctis qui contra eum deliquerant, omne debitum ipſe dimiſit, hocque & alios ſuis debitoribus facere hortans, inauditam multis ſeculis pacem effecit.*

Poſt Agnetem Wilhelmi Pictavienſis filiam, accipiens, & Moguntia Reginam ungi faciens, regales apud Ingelnheim nuptias celebravit. Ibi Luitpaldus, Adalberti Marchionis filius, obijt.

Maxima peſtis pecudum & hyemis ſatis dura & nivoſa, magnam vinearum partem in frigore perdidit, & frugum ſterilitas famem non modicam effecit.

Gozzilo Dux Lotharienſium moriens. Gozziloni filio, quamvis ignavo, Ducatum ſuum à Rege Henrico promiſſum, relinquere diſpoſuit. Sed alter filius ejus Gotefridus jamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum contra fas à Rege ſibi obtinere nequiviſſet, jusjurandum

1044 *Gozzilo Dux Lotharingorum moriens, Gozziloni filio ſuo, quamvis ignavo, Ducatum ſuum a Rege Henrico promiſſum, reliquit.*

Sed alter filius ejus Godefridus, jamdudum Dux cum Ducatum fratri debitum, à Rege obtinere nequiſſet, pro Rege rebellare præſumit.

fidemq;

Anni mũdi.

fidemque poſtponens, rebellare pio Regi præſumpſit.

Ovo Rex, cum jusjurandum pa-ctumque infregiſſet, Henricus Rex cum per paucis copijs Pannonias petijt: quem Ovo, qui maximum paraverat exercitum, in tantum deſpexit, ut eum quaſi facile occidendum ſeu capiendũm, provinciam ingredi ſineret. Sed Henricus cum parte copiarum Rabam fluvium feſtinè, in divino confiſus auxilio, tranſuadavit: pugnam cunctis militibus paſſim feſtinantibus iniit, & in prima congregatione innumerabilem Hungarorum exercitum fugavit atque proſtravit: & pauciſſimis ſuorum amiſſis, in ſemet fortiſſimè pugnans glorioſiſſimam victoriam adeptus eſt. 3. Nonas Julias: & Ovone Rege vix fuga elapſo, omnes Hungari ad deditionem Henrico Regi catervatim concurrerunt, ſubjectionem ſervitiumque promittunt. Ipſe verò, ut erat per omnia piiſſimus, Petrum Regem dudum expulſum, regno ſuo reſtituit.

Henricus Rex parvo exercitu contra graviſſimam Vngarorum gentem fortiter pugnavit & vicit, Ovonem tyrannum fugavit, & Petrum expulſum priſtina dignitati reſtituit. Poſtea vero Petro in regno confortatus, eundem Ovonem cum uxore & filiis comprehenſum, decollavit.

Magna vi famis homines immunda animalia comedere coegit.

Eodem anno Ludovicus Comes, Reginoldum Principem, Reginæ Agnetis avunculum, ſed Regi Henrico inimicum, dum quoddam caſtellum ejus, quod Monſpiligardæ dicitur, magna cum manu expugnare pararet, cum parva militum ſuorum copia pugnam iniens, vicit, multiſque cæſis reliquos fugavit.

Romani Benedictum CL. Papam multis criminatum, ſede ſua pellunt, & SYLVESTRUM tertium quendam, in locum ſuum ſtatuunt: quem tamen poſtea Benedictus, quibuſdam ſibi faventibus excommunicatum, depulit, ſedique ſuæ redditus, ſeipſum poſtea privavit, & alium pro ſe contra Canones ordinavit.

Romani Benedictum Papam pro ſceleribus ſuis expellunt, & quendam Sylveſtrum Papam CL. temerè conſtituunt: quem tamen Benedictus Papa poſtmodum quorundam auxilio expellit, ipſoque ſuæ ſedi redditus, ſponte à Papatu diſceſſit, & Gratianum, nomine Gregorium Papam CLI. pro ſe ordinari permiſit. Anno Domini 1046.

Herebertus Mediolani Epiſcopus obiit.

Beggelenheim Caſtellum Gotefridi à Rege captum.

1045 Reginoldus & Geroldus Burgundiones, Regi apud Solodurum ad deditionem venerunt.

Otto Palatinus Comes, Dux Alemanniæ conſtituitur.

Otho Palatinus Comes Paſchali

E Petrus

Anni mundi

hebdomoda Dux Alemanniæ, apud Goſlare à Rege conſtituitur.

Petrus Rex, Henricum Regem in feſtivitate Pentecoſtes ad ſe invitatum, magno paratu ſuſcepit, & maximis muneribus donavit, eique regnum Pannoniarum, Principibus Hungarorum fidelitatem illi & ſucceſſoribus ejus juramento firmantibus reddidit: quod tamen ab eo ipſe dum viveret poſſidendum, recepit. In quo videlicet itinere Rex quoddam vetus ſolarium aſcendens, cum multis alijs ædificio cadente, corruit, ipſoque, Deo protegente, illæſo.

Bruno Wirciburgenſis Epiſcopus leta iter cum alijs collapſus, poſt unam hebdomadam, id eſt 7 Cal. Junias obijt, & ad ſedem ſuam reportatus, ibique ſepultus, Adelberonem ſucceſſorem ſuſcepit.

Gotofridus Dux rebellioni ſuæ deſperaos, Regique ad deditionem veniens, in cuſtodiam mittitur.

Wido Mediolani Epiſcopus conſtituitur.

Sclavi, qui & Lintici dicuntur. Saxoniæ terminos inquietantes, Regi illò cum copijs militum venienti, ſe tradunt, & ſolitum cenſum promittunt.

Autumnali tempore Guntharius heremita ad Chriſtum migravit, & in Praga Boemiæ Urbe ſepultus, quieſcit.

Peridem tempus regale colloqoium spud Tribura condictum, gravis Regis infirmitas præpedivit: quo etiam tempore Agoes Regina, filiam Regi peperit.

1046 Rex natalem Domini in Saxonia apud Goſlare celebravit.

Magna mortalitas multos paſſim extinxit.

Eggehardus Marchio ditiſſimus ſubitò moriens, prædiorum ſuorum Regem reliquit hæredem.

Rex Paſchale feſtom apud Traiectum Freſiæ Urbem egit, & ſubſequutis diebus navali expeditione in *Phladirtingam*, fretum traijciens. pagum quendam, quem Theodericus Marchio ſibi uſurpaverat, ab eo eripuit; unde idem poſtea rebellionis cauſam ſumpſit.

Petrus Rex Vngariorum, Henrico Rege ad ſe invitato, regnum Pannoniarum tradidit, quod tamen ab eo, ipſe dum viveret poſſidendum, recepit.

Brun Wurzburgenſis Epiſcopus obijt, 7. Calend. Iunij.

Godefridus Dux ad deditionem Regi veniens, in cuſtodiam mittitur.

Lentici ſe Regi dedunt, & ſolitum cenſum promittunt.

Guntharius heremita ad Chriſtum migravit, & in Praga Boemia ſepultus quieſcit.

San-

Anni mũdi.

Sanctum autem Pentecoſtes Aquiſgrani faciens, Gotefrido Duce è cuſtodia relaxato, ſibique procedenti terratenus proſtrato, Ducatum ſuum miſertus reddidit.

Quibus etiam diebus Widgerum, qui Ravennæ præſulatum jam biennio ineptè & crudeliter nondum conſecratus tenebat, ad ſe vocatum, Epiſcopatu privavit.

Rex Aquiſgrani in Pentecoſte, Godefrido Duce cuſtodia relaxato, Ducatum reddidit, & Widgero Ravennæ Præſuli, nimiùm crudeli, nondum conſecrato, Epiſcopatum abſtulit.

Sequenti tempore Rex in Italiam expeditionem parat.

Fridericus frater Henrici Ducis Bajoariæ, Dux Lotharingorum, pro Gotefridi fratre ignavo Gozzilone, conſtituitur.

Subſequuto autumno Hungari priſtinæ perfidiæ ſuæ memores Andream quendam Regem ſibi ſtatuunt, Petrum Regem, multis advenarum qui pro eo pugnaverant, occiſis, varijs cum conjuge ſua injurijs affectum, poſtremò oculis privant, & in quendam locum, cum eadem conjuge ſua, alendum deputant, multis etiam per idem tempus peregrinis ibi expoliatis, exulatis atque necatis.

Vngarij Regem ſuum Petrum oculis privant, & pro eo quendam Andream Regem ſtatuunt.

Quo comperto Rex Henricus, qui jam valido exercitu congregato in Italiam iter cœperat, nimis indoluit, ſed tamen cœptam expeditionem non deſeruit. Itaque coadunato exercitu Papiæ Synodum celebravit. Inde Placentiam veniens, Gratianum CL. quem expulſis prioribus Romani Papam ſtatuerant, ad ſe venientem honorificè ſuſcepit: ſicque cunctis proſperè cedentibus, juxta natalem Domini non longè ab Urbe Roma, apud Sutriam Synodo item acta, cauſſa erroneorum Pontificum diligentiùs ventilata, Gratianum Papam convictum, baculo paſtorali privavit. Deinde omnium tamen Romanorum quàm aliorum conſenſu, Suidegerum Epiſcopum, qui poſt Eberhardum primum ſecundus, Babinbergenſem ſexto jam anno regebat Eccleſiam, nimiùm reluctantem ſummum Romanæ Eccleſiæ elegit Pontificem, ſicque cir

Henrico Regi cum expeditione in Italiam venienti, Gratianus Papa, quem Romani expulſis prioribus ſtatuerant, Placentiæ obvians, honorificè ſuſcipitur: qui tamen poſtmodum apud Sutriam in Synodo non invitus paſtorale officium depoſuit. Pro quo Suidgerus Babenbergenſis Epiſcopus nimium reluctans, omnium conſenſu eligitur. In tempore hujus Apoſtolici innumerabiles terræmotus & maximi in Italia ſunt facti, & hoc fortasſit ideò, quia idem Apoſtolicus non canonicè ſubrogatus eſt anteceſſori ſuo, non canonicè depoſito: videlicet quem nulla culpa depoſuit, ſed ſimplex humilitas ab officio ceſſare perſuaſit.

ca vigilias natalis Domini, ipſam ingrediuntur Urbem.

Eadem nocte bonæ memoriæ Eberhardus Conſtantienſis Eccleſiæ Epiſcopus, inibi in porticu S. Petri ſepeliendus, obijt, tredecimo Epiſcopatus ſui anno.

Eberhardus Conſtantienſis Epiſcopus Romæ obijt, pro quo Theodericus.

1047

1047 In ipſa natalis Domini die, præfatus Suidegerus, natione Saxo, Apoſtolicæ ſedi CLI. Papa ex more conſecratus, & nomine auctus, Clemens ſecundus vocatus eſt. Qui mox ipſa die Henricum Regem & conjugem ejus Agnetem, Imperiali benedictione ſublimavit, peractisque miſſarum ſolennijs, ipſe Dominus Papa & Imperator cum Imperatrice, ita ut erat coronatus, ad Lateranenſe palatium, cum ingenti gloria proficiſcuntur, cunctis civibus Romanis mirantibus, honoremque ſingulis quibusque pro facultate obiter impendentibus. Completisque Romæ cum ſumma pace aliquot diebus, Imperator magnam exercitus partem Patriam redire permittens, ipſe cum reliquo ad ulteriora contendit.

Circa idem tempus Imperator præſules nonnullos conſtituit, inter quos Ravennati Eccleſiæ Hunfridum Cancellarium ſuum in Italia, Conſtantienſi Theodericum, per alias Provincias Cancellarium ſuum & Archicappellanum, & Aquisgrani præpoſitum, Argentinæ Herrandum, Spiræ præpoſitum, pro Wilihelmo autumnali tempore defuncto. Viridunenſi Theodericum, Baſileæ præpoſitum & capellanum ſuum, Pontifices præfecit.

Imperator verò Roma egreſſus, nonnulla caſtella ſibi rebellantia cepit, Provincias illas, prout videbatur, diſpoſuit, Duces Normannis, qui in illis partibus commorantur, & alijs eo loco urbibus conſtituit. Sed ſocru Imperatoris de monte Gargano Beneventum reverſa, orto tumultu Beneventani cives quibusdam eam injurijs afficiunt. Unde ſævam ab Imperatore vindictam metuentes, eique ſe ſubdere non præſumentes, rebellionem incunt. Sed Imperator qui magna (ut dictum eſt) ex parte exercitum jam remiſerat, & ad aliam occupato animo Patriam tendebat, tantam tunc temporis civitatem expugnatum aggredi diſtulit, interimque eo infecto negotio, ſed aliàs univerſa Italia patente pacataque, redire diſpoſuit.

Interea Imperatrix Agnes, quæ Romæ ab Imperatore digreſſa fuerat, in Ravennati territorio filiam peperit.

Imperator verò cœpto redeundi itinere, Mantuæ Paſchale feſtum, in graviſſima decumbens ægritudine, commoratur. Poſtea convaleſcens, corpus beati Widonis Pompoſæ monaſterij Abbatis, in magna ſanctitate ante non integrum annum defuncti, plurimis glorificatum miraculis, de Parmenſi, ubi ſepultum fuit, civitate, ad Urbem Spiram transferendum, magno ſecum honore de Italia rediens, devexit. In quo itinere Auguſtam Vindelicam in litanijs ante Aſcenſionem Domini veniens, Gebehardo Urbis ejusdem Epiſcopo in adventu ejus defuncto, Henricum Capellanum ſuum ſucceſſorem conſtituit.

Actoque inibi eodem feſto, Pentecoſtes ſolennia Spiræ celebravit, ibique colloquium cum regni Principibus habuit, & corpus præfati Abbatis, in incœpta quadam extra Urbem baſilica, tumulari fecit. Quo tempore Welfum Comitem Suevigenam, Welfi dudum Comitis filium, Carentani Ducem promovit. Avunculum quoque ejus Adalberonem, Ducem videlicet, Henrici & Friderici fratrem, Metenſis Eccleſiæ Epiſcopum, poſt Theodericum nuper defunctum conſtituit. Item Poppone Archiepiſcopo is diebus defuncto, Trevirenſi Urbi Eberhardum, Wormatiæ præpoſitum, Archipræſulem præfecit.

Per idem tempus, cum expeditionem in Pannonias, ad Petrum ulciſcendum diſponeret, Gotefridus Dux, cum Balduino de Flandria & alijs nonnullis rebellionem innovaſſe, bellumque copijs collectis paraviſſe, Theodericus quoque,

de

de [illegible]ga Marchio rebellaviſſe, & Epiſcopatus ſibi contiguos, ad injuri[illegible] [illegible] pop[illegible]atus eſſe, nunciatur. Præterea Andreas, qui regnum Pe[illegible] [illegible] ja[illegible] crebro legatos ſupplices miſerat, regnum ſe ab Hungaris coactum ſu[illegible]p[illegible] confirmans, de Petri ſeſe injurijs excuſans, quique adverſus eum conju[illegible]ras [illegible], partim a ſe trucidatos, partim Imperatori tradendos, denuncians, ſuam q; Imper[illegible]i ſubjecti[illegible]nem, annuum cenſum, & devotam ſervitutem, ſi regnum ſe habere permitteret, mandans. Quibus ex cauſis dilata expeditione illa, cum G[illegible]tefridus quoque Du[illegible] rebellionem ſ[illegible] m[illegible]alijs legationibus diſſimularet, autumnali tempore navali exercitu collecto, contra Theodericum in Phladirt[illegible]gam arma commovit.

Interea Oth[illegible] Suevorum Dux, qui provinciam ſib[illegible] traditam piè ac ſtrenuè tertio j[illegible] an[illegible] [illegible]gebat, immaturo obitu diem clauſit extremum. In ipſis quoque diebu[illegible] Henri[illegible]us Bajoariæ Dux defunctus, Trevieis ſepelitur. Clemens etiam, qui & S[illegible]us Papa, in Romanis partibus nono menſe promotionis ſuæ, diem obien[illegible], ad E[illegible]copatum ſuum Babinbergum reportatus, tumulatur.

Imperator expeditione i[illegible] Phladirtingam trajecta, aquoſis impedientibus locis, parum pr[illegible]ficere potuit, & revertens, adverſariis marino curſu levibus ſcaphis latroci[illegible]ntium more ſequentibus, & extremos quoſque incurſando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit.

Ipſo quoque tempore Gotefri[illegible]us inter alia quæ contra R[illegible]gem geſſit, V[illegible] dunenſem c[illegible]tatem dolo captam, incendit & evertit.

In ipſo natali Domini die, Suigerus Papa 152. ex more conſecr[illegible], Clemens ſecundus eſt [illegible]atus. ſedit menſibus novem. Qui max ipſa die Henricum Regem cum conjuge ſua Agnete Imperiali benedictione ſublimavit. 1047

Hun[illegible]rdus Ravenna efficitur Archiepiſcopus.

Ben[illegible]ventan[illegible]ves, ſocrum Imperatoris de monte Gargano reverſam, malè tractantes, rebellant.

Imperator corpus B. Widonis, Pompoſæ Abbatis, de Parmenſi civitate Spiram ſecum tranſtulit.

Poppo Tr[illegible]erorum Archiepiſcopus obiit, pro quo Eberhardus.

G[illegible]s Dux & Balduinus de Flandris Imperato[illegible] rebellant.

Item Theodericus de Phladirtinga Marchio rebellat Imperatori, contra quem Imperator exercitum movens, parum profecit.

Clemens, qui & Suigerus Papa, 7 Idus Octob. obijt.

[illegible]defridus Dux inter alia quæ contra Regem fecit, Virdunenſem civitatem combuſſit. Cujus Ducatum Imperator Adalberto cuidam tradidit.

I[illegible]perato[illegible] natalem Domini in Saxonia moratus, cont[illegible]ſtim per Wurcibur gum in Alemanniam venit, & Ulmæ colloquium habens, Othonem de Sui[illegible]furto Marchionem, Suevi[illegible] Ducem conſtituit: indeque Bajoariam veniens, quadrageſimale & Paſch[illegible]le tempus exegit. 1048

Eadem Quadrageſima ſanguis (ut creditur) Domini, apud Urbem Mantuam, divina per quendam cæcum revelatione, invenitur, & plurimis miraculis declaratur.

Imperator Ratiſponam, ubi paſcha cum Othone & Breci[illegible]lao Ducibus, & multis [illegible]is Principibus egit, digreſſus Alemanniam repetit, & Augiam noſtram ingre[illegible]us, 8. Calendas Majas, novam ſancti Marci Evangeliſtæ, patroni noſtri, baſilicam [illegible] D. Bernhardo Abbate conſtructam, ſe præſente, à Theoderico Conſtantienſi [illegible]piſcopo, dedicari fecit, & ejusdem ſancti feſto in letania majore apud nos [illegible]o, A[illegible]cenſionem Domini Turegi, Pentecoſten autem Soloduri celebravit: habitoque ibi cum Burgundionibus colloquio, per Franciam Orientalem in Saxoniam [illegible]meavit.

Hermannus Co-tr-ctus Augiæ monachus.

Per [illegible]dem tempus Dominus Bernhardus Abbas Augiæ, vir doctrina & moribus [illegible]ſignis, anno promotionis ſuæ quadrageſimo, in ſenectute bona morbo co[illegible]ctu[illegible] 7. Idus Junias, diem ultimum clauſit, & in baſilica ſancti Marci ſepultus, quieſcit. In cujus locum Udalricus Decanus, à fratribus electus, Abbas ab Imperatore

pe,atore conſtituitur. Defuncto quoque viro docto Wattone Leodij Pontifice, Dicuinus ſucceſſit.

Sequente Julio Poppo Brixienſis Epiſcopus ab Imperatore electus, Romam mittitur, & honorificè ſuſceptus, Apoſtolicæ ſedis CLII. Papa ordinatus, mutato nomine DAMASUS ſecundus vocatur. Sed paucis diebus exactis defunctus, & ad S. Laurentium extra Urbem ſepultus eſt.

Autumnali tempore Henricus Imperator & Henricus Galliarum Rex, in Metenſi territorio convenientes, pacem pactumque inter ſe juramento confirmant.

His diebus terræmotus magnus factus eſt nocte, tertio Idus Octobres.

Ipſis etiam diebus Agnes Imperatrix, filiam Imperatori peperit.

Eodem etiam tempore Gotefridus Adalbertum Ducem ſe deprædantem per quuius, & dimiſſa multitudine cum paucis inventum, cum aliis qui repugnare tentabant, occidit. Poſt quem Gotefridus Dux ab Imperatore conſtituitur.

Imperator ipſis diebus Argentoratum, & inde prope natalem Domini Ulmam venit, ſicque in Bajoariam proficiſcitur.

1048 *Imperator Ottonem de Suenvurt Suevis Ducem conſtituit.*

Sanguis Domini apud Urbem Mantuam, ut creditur, divina per quendam cæcum revelatione invenitur.

Bernhardus Abbas Augienſis, vir doctrina & moribus inſignis, obijt: cui Vdalricus ſucceſſit.

Poppo Brixienſis Epiſcopus ab Imperatore electus, Romam mittitur, & honorificè ſuſceptus, Papa 153. ordinatur, nomine Damaſus, & ſedet 32. dies.

Henricus Imperator & Henricus Rex Galliarum convenientes, in Metenſi territorio pacem inter ſe juramento confirmant.

Gotefridus Adalbertum Ducem occidit, cujus Ducatum Gerhardo Imperator dedit.

1049 Imperator natalem Domini Friſingæ, & purificationem ſanctæ Mariæ Ratiſponæ agens, Bajoariæ Ducem Conradum conſtituit, & circa quadrageſimale tempus inde Saxoniam receſſit.

Gotebaldus Nemetenſis præpoſitus, Aquilejæ Patriarcha, poſt Eberhardum hiſce ejus defunctum, ab Imperatore promovetur.

Interea glaciali hyeme ſuppeditante, nonnulli de partibus maritimis milites & Principes, cum Leodienſi Epiſcopo, Trajectenſi & Metenſi, congregati, Theoderico in Phladiringa inſidias tendunt, commiſſaque pugna victum occidunt & provinciam illam Imperatori ſubijciunt: quam tamen non multò pòſt Gotefridus occupans, ab eiſdem pugna petitus & victus vix aufugit.

Per idem tempus Bruno Leucorum Epiſcopus ab Imperatore electus, Romamque miſſus, ſummo honore ſuſcipitur, & in quadrageſima Papa CLIII. ordinatus, LEONIS noni nomen accepit. Qui in proximo Paſcha, Udalricum Augienſis cœnobij proviſorem, Romam venientem, Abbatis benedictione conſecravit, & monaſterij ejuſdem privilegia antiquitùs à Sede Apoſtolica tradita, ſua authoritate confirmavit & innovavit, Indictione ſecunda, 7. Cal. Apriles. Idem Papa in hebdomade poſt *Albas*, Synodum cum Epiſcopis Italiæ Romæ celebravit. Idem in hebdomada Pentecoſtes aliam Synodum Papiæ congregavit, indeque per montem Jovis cum plurimis Romanorum, in Ciſalpinas p[illegible] devenit.

Exacto etiam tempore Odilo venerabilis Cluniacenſis cœnobij, & multorum, Pater monaſteriorum, migravit ad Dominum.

Sequuta æſtate, cum Imperator expeditionem contra Gotefridum [illegible] duinum à Domino Papa excommunicatos, pararet: Gotefridus tam con[illegible] Imperatoris, quàm Papæ excommunicationem, Aquiſgranum venit, & o[illegible] lante Papa, gratiam Imperatoris promeruit. Balduinus verò utrumque c[illegible]

mnens,

mne[illegible] ſtata ab exercitu magna ex parte provincia ſua, tandem obſides dedit, & pactum [illegible] Imperatore fecit.

Autumni tempore Dominus Papa Synodum magnam Remis, cum Galliarum Epiſcopis habuit, indeque Mogontiacum veniens, aliam Synodum 40. prope Epiſcoporum coram Imperatore, & regni noſtri Principibus celebravit, & poſt Alemanniam tranſiens, Augiæ feſtum S. Clementis, & Dominicam ante adventum Domini, 6. Cal. Decemb. egit, ac per Auguſtam Bajoariamque tranſiens, natalem Domini Veronæ coluit.

Imperator Conradum Ducem Bajoariæ conſtituit, & Godebaldum Aquileiæ Patriarcham, poſt Eberhardum nuper defunctum, promovit. 1049

Nonnulli Principes & Epiſcopi Phladirtingam intrantes, Theodericum pugna victum, occidunt, & provinciam illam Imperatori ſubjiciunt.

Brun Leucorum Epiſcopus ab Imperatore electus, Romam mittitur, & Papa 154. Nonus L[illegible] vocatur. & ſedit annis quinque, qui in proximo Paſcha Udalricum Romæ Augienſem conſecravit Abbatem, & monaſterij ejuſdem privilegia a ſede Apoſtolica tradita, confirmavit & innovavit.

Idem Papa Romæ Synodum, maximè contra Simoniacam hæreſin celebravit. Hic in plenaria Synodo conſtituit, ut Romanorum Presbyterorum concubinæ, ex tunc & deinceps Lateranenſi palatio adjudicarentur ancillæ. emtiones & venditiones altarium ſub anathemate prohibuit. 1050

Imma obijt, anno Dominicæ incarnationis, 1049. 2. Nonas Aprilis.

Odalo Coloniacenſis Abbas venerabilis migravit ad Dominum, Cal. Januar.

Godefridus & B[illegible]uinus reconciliantur Imperatori.

Imperator poſt idem feſtum in Saxonia manſit. Ipſa hyeme, cum Epiſcopus Ratiſponæ Gebehardus, qui [illegible]an pidonenſe Abbatiam nuper beneficij loco acceperat ab Imperatore, in Pannoniarum terminis moraretur, c[illegible]ibus Hungaris, fines eorum ingrediens, prædas inde abduxit. Sed ipſo d[illegible]c tente, plurimus Hungarorum exercitus, fines noſtros invadens, plurimam partem captivavit, incendit atque vaſtavit. Imperator Paſchale feſtum apud Trajectum moratur.

Dominus Papa poſt Paſcha Synodum item Romæ collegit, & ſubſequuto tempore ultra Romam progrediens, nonnullos cololocorum Principes & Civitates, tam ſibi quam Imperatori jurejurando ſubjecit, Beneventanoſque adhuc rebellantes, excommunicavit. Nonnulli etiam exterarum Principes gentium, miſſis ad eum, utpote Apoſtolicum virum, legatis, ſubjectionem promittunt

Imperator contra Gazmerum Ducem Polonorum, rebellionem molientem, expeditionem parat, gravique infirmitate detentus, pacem pactumque cum petentem ſuſcipiens, diſceſſit.

Gebehardus Ratiſponenſis Epiſcopus, cum Conrado Duce Bajoariæ, & Adelberto Marchione, aliisque quibusdam Epiſcopis & Principibus Bajoariæ, Heimenburgum reædificant, & magnam Hungarorum copiam ſe invadentem proſternunt, & usque ad innumerabilis exercitus eorum præſentiam, refugientem perſequuntur, cunctisque agminibus Hungarorum devictis, immiſſo terrore terga vertentibus, ad caſtra, Deo gratias reddentes, revertuntur.

Ipſo autumno Dominus Papa Synodum Vercellis collegit, & Hunfridum Archiepiſcopum, pro quadam inter Ravennatem & Romanam Eccleſiam contentione, ab officio ſuſpendit, indeque Gallias & Epiſcopatum ſuum Leucorum civitatem, revisit. Quo etiam tempore Agnes imperatrix tandem Imperij filium peperit.

Dominus Papa Synodum Romæ poſt Paſcha collegit, in qua hæreſim Beringerianam, nuper ad Apoſtolicam ſedem delatam, damnavit. Item in Autumno Synodum Vercellis collegit, in qua eandem hæreſim anathematizavit. Quo tempore Agnes Imperatrix filium Imperatori peperit.

1051 Imperator natalem Domini in Saxonia apud Goslare egit, & multos ex Principibus filio ſuo jurejurando fidem ſubjectionemque promittere fecit. Nec multò poſt ipſe & Dominus Papa cum multis Epiſcopis & Principibus apud Auguſtam Vindelicam convenientes, Purificationem Dei genitricis celebraverunt, Ravennateque Archiepiſcopo apud Papam inibi reconciliato, charitativè a ſe invicem diſcedentes, Papa Romam revertitur, Imperator Nemeti partem quadrageſimæ, Paſchale verò feſtum Coloniæ demoratur, ibique filius ejus Henricus ab Archiepiſcopo Hermanno baptizatur.

Poſt Paſcha eadem Dominus Papa Leo Synodum Romæ collegit, ubi inter alia Gregorium Vercellenſem Epiſcopum propter adulterium, cum vidua quadam, avunculi ſui ſponſa, admiſſum, & perjuria perpetrata, abſentem & neſcientem excommunicavit: quem tamen non multò poſt Romam venientem & ſatisfactionem promittentem, officio priori reſtituit.

Per idem tempus Imperator, Lampertum Comitem rebellare molientem ad deditionem compulit.

Eadem æſtate Bardo Mogontiacenſis Archiepiſcopus obijt, 3. *Idus Iunias*, pro quo Imperator Liutbaldum Babinbergenſem Præpoſitum conſtituit, pro Theodorico Conſtantienſi Epiſcopo, 10 Cal. Julias, quinto præſulatus anno, poſt longam ægritudinem defuncto, Runaldum promovit. Ravennas quoq; Archiepiſcopus Huntridus, veneno (ut ajunt) ſubito perijt.

Sequenti autumno magno cum exercitu Imperator pactum Andreæ Regis, ut per legatos offerebatur, accipere contemnens Pannoniam petijt & devaſtat, Gebehardoque Ratiſponenſe Epiſcopo, & Welf, Bretizlaoque Ducibus, a ſeptentrionalem Danubij partem depopulandam tranſmiſſis, ipſe devecto è navibus, quantum in equis poterat, ſumptu, longo propter fluviorum illuvionem circuitu, per Carentani fines tranſiens, perviumque regnum invadens, hac & illac Hungarico exercitu latrocinantium more fugitante, & nuſquam æquo Marte conſerre manum audente, omnia circumquaque, quoad ſumptus militi ſuppetebant, vaſta reddit. Sed eum laboranti jam penuria & fame exercitus, Hungari reditum pararent intercludere, oppoſitiſque per ripas fluminum præmunitas, vadoſaſque paludes copiis ſuis, omnes ſe vel ad deditionem cogere, vel inedia minitarentur extinguere: milites interriti hoſtes per fluvios obſiſtentes, incunctanter tranſuadantes fugant. quandamque munitionem firmiſſimam ad pontem Rabiniza fluminis ſtructam, in qua maximam hoſtis fiduciam habebat, quidam ex Burgundionibus, Saxonibus & Polonis milites non ſine ſui periculo, flumine tranſito, in brevi expugnatam capiunt, cæſis palatiſque Hungaris reliquo exercitui viam pandunt. Qua pertranſeuntibus penè conctis incenſa, aliquot de poſtremis in magno periculo hoſtibus inſequentibus, interclusit: ſicque redeunte Imperatore, illiſque quos ultra Danubium tranſmiſerat, rebus proſpere geſtis, jamdudum reverſis, Andreas Rex à noſtro Marchione Adelberto pacem poſtulatum mittit, eamque viciſſim tribuit.

Ipſis diebus, defunctis uno penè in tempore Lindaugienſe & Buochaugienſe Abbatiſſis, Iyota nobilis, prudens & religioſa vidua, utrique loco recuperando ab Imperatore præficitur.

1051 *Imperator nativitatem Domini apud Goslare egit, & multos ex Principibus filio ſuo jurejurando fidem promittere fecit.*

Hunfridus Ravennas Archiepiſcopus, Domino Papa apud Auguſtam reconciliatur.

Poſt Paſcha Synodum Romæ collegit Leo Papa, ubi Gregorium Vercellenſem Epiſcopum, propter quoddam adulterium & perjuria perpetrata, abſentem neſcientem excommunicavit. Quem tamen poſtea Romam venientem & ſatisfactionem promittentem, priori officio reſtituit.

Eadem æſtate Bardo, venerabilis Moguntiæ Archiepiſcopus, 3. Idus Iunias defunctus, multis claret miraculis, pro quo Luitpaldus. Conſtantiæ Theoderico Epiſcopo defuncto, ſucceſſit Rumaldus.

In An-

In Autumno Imperator regnum Ungariæ devaſtavit.

Hoc tempore tuta, nobilis & religioſa vidua, Buochangienſi & Lindangienſi cœnobii Abbatiſſa ab Imperatore præficitur.

Imperator natalem Domini Goslare egit, ibique quosdam hæreticos, inter alia pravi erroris dogmata, Manichæa ſecta omnis eſum animalis execrantes, conſenſu cunctorum, ne hæretica ſcabies latiùs ſerpens plures inficeret, in patibulis ſuſpendi juſſit. 1052

Eodem tempore, 5. Idus Januarij, mater mea Hiltrudis, Wolfradi Comitis uxor admodum pia, mitis, liberalis & religioſa fœmina marito ſeptemque liberis ſuperſtitibus, devoto & felici (uti hominibus apparere poterat) exitu, diem ultimum clauſit, anno ætatis eiſciter 61. conjunctionis verò cum marito 44 & apud villam Aleshauſen, ſub capella ſancti Udalrici, à ſe conſtructa, in ſepulchro quod ipſa ſibi præparaverat, condita eſt: cui ut pro Epitaphio hos ſcriberem verſiculos, libuit:

Mater egenorum, ſpes auxiliumq́; ſuorum,
Hoc Hiltrud tumulo debita reddit humo.
Quæ præpollentes generoſa ſtirpe parentes,
Nobilitans, claris extulerat ſtudiis.
Atque colens caſtam reverenter monogamiam,
Vixit, divinis prona miniſteriis.
Inq; bona Martha ſatagens ſuccedere parte,
..., dux.
Practica quod docuit, vita ſequi ſtudu.
Veſte, cibo, lingua, pede, totis viſibus ipſa
Se miſeris largam præbuit atque piam.
Relligioſos pra cunctis fovit amicos,
Cunctis morigeram ſe dedit & placidam.
Atq; manens mitis, patiens, ac neſcia litis
Compunctu mundo, ætemamq́; Deo.
Carnem caſtigans, precibus loca ſancta frequentans.
Quarere cœleſtem ſedula ſuevit opem.
Crede panegyricis non hæc me fingere vanis,
Nec matrem verbis tollere falſidicis:
Conſule rumorem quaquaverſum popularem,
Dictaq; de veris paucula, certus eris.
Hanc quoque poſt... nio mera cum confeſſio crebro
Purgaſſet, Domino debitu cordi pio:
Communicata fide, ſpe tuta, vigens pietate,
Felix hanc vitam deſeruit miſeram.
Cum menſis Ianus quintas devolveret Idus, (ras.
Mevis per multas morte ſua lachry
Pro qua quaſo, precor, peto, poſtulo, flagito, Lector
Pulſes ſupplicibus Dominum precibus.
Quatenus ipſius pietate ſui miſeratus,
Abſolvat cunctis mitis eam maculis.
Inque beatorum felici ſorte ſuorum,
Largus et ſtabilem contribuat requiem.

Sequenti tempore quadrageſimali, Imperator Ravennatem Archiepiſcopum Henricum promovit. Et Nizo Friſingenſis Epiſcopus, priùs ex ſuperbiſſimo vitæ habitu ad humilitatis & religionis ſpeciem converſus, ac denuò ad priſtinæ converſationis inſolentiam reverſus, cum eum juſſu Imperatoris Ravennam perduxiſſet, ſubita ibi morte perijt.

Imperator Paſchale feſtum Nemeti egit, indeque (ut ajunt) locum illum Patris matriſque ſuæ ſepulturæ præditum, magis magiſque parvipendens, ſubiratus Epiſcopoque loci illius infenſus, diſceſſit.

Iisdem diebus Bonifacius ditiſſimus Italiæ Marchio, imò tyrannus, inſidiis à duobus exceptus militibus, ſagittiſque vulneratus & mortuus, Mantuæ ſepelitur.

Cum Imperator circa letaniarum tempus Solodori colloquium haberet, quidam ex Burgundionibus offenſi, inde diſcedunt: ſed non multò pòſt aliqui ex illis ad gratiam ejus redeunt. Inde ipſe cum Turegi Pentecoſten peregiſſet, in Pannonicam iterum expeditionem proficiſcitur, Andreaque Rege Hungarorum, minus minuſque pro pacto pacis poſtulando, allegante & promittente, Breſisburg caſtrum obſedit, & varijs belli machinis diu oppugnatum, Deo obſeſſis ſe anxiè invocantibus opitulante, fruſtratis ſemper niſibus, nullo modo capere potuit. Interim Dominus Leo Papa ab Andrea accitus, cum pro pace componenda interveniſſet, Imperatorem ab obſidione avocavit, eumque ſibi per omnia conſentaneum inveniens, ſed econtra Andream conſilijs minus patentem experiens, offenſus, eique excommunicationem, utpote deluſa ſede Apoſtolica, minitans, cum Imperatore diſceſſit, & aliquantum cum eo temporis manſit.

Ipſis

Ipſis diebus Imperatrix iterum filium, quem Conradum poſtea vocaverunt, Imperatori peperit.

Diſcordia inter Gebehardum Ratiſponenſem Præſulem, & Conradum Bajoariæ Ducem mota & agitata.

Reliquiæ beati Zenonis confeſſoris ex Valthario Veronenſe Epiſcopo in Alemanniam, ad villam Ulmam allatæ, plurimis per hæc tempora claruerunt miraculis.

Conſtantiæ baſilica ſanctæ Mariæ corruit.

1052 *Imperator Goslare nativitatem Domini agens, quosdam ibi hæreticos Manicheos, omnis eſum animalis execrantes, conſenſu omnium, ne hæretica ſcabies ſerperet in plures, in patibulo ſuſpendi fecit.*

His diebus Bonifacius Italiæ Marchio ditiſſimus, Beatricis Nobiliſſimæ Comitiſſæ maritus, a duobus militibus, ſagittis toxicatis, vulneratus, moritur, & Mantuæ honorificè ſepelitur.

Reliquiæ beati Zenonis confeſſoris, à Waltario Veronenſi Epiſcopo, in Alemanniam, ad villam Ulmam allatæ, plurimis miraculis claruere.

1053 Imperator cum Domino Papa, multisque Epiſcopis & Principibus, natalem Domini Wormatiæ egit, ubi cum Papa, ſicut dudum cœperat, Fuldenſem Abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ ſancto Petro antiquitus donata feruntur ab Imperatore repoſcens, exegiſſet, demum Imperator pleraque in ultra Romanis partibus ad ſuum jus pertinentia, pro ciſalpinis illi per concambium tradidit. Cumque idem Papa de Nortmannorum violentijs & injurijs, qui res ſancti Petri ſe invito vi tenebant, multa conqueſtus eſſet, ad hos etiam inde propulſandos, Imperator ei auxilia delegavit. Ea ſiquidem gens, à temporibus prioris Henrici Imperatoris in Calabriæ, Samniæ, Campaniæque partes, paulatim ex Gallici oris Oceani adventitia, confluebat: & quia bellicoſior Italicis gentibus videbatur, primò gratanter accepta, crebrò indigenis contra Græcorum & Sarracenorum incurſiones audacter præliando, auxiliabatur. *Primò gratanter accipitur*, poſtea verò pluribus eorum ad uberem terram accurrentibus, viribus adaucti, indigenes bello premere, injuſtum dominatum invadere, hæredibus legitimis caſtella, prædia, villas, domus, uxores etiam quibus libuit vi auferre, res Eccleſiarum diripere, poſtremò divina & humana omnia (prout viribus plus poterant) jura confundere, nec jam apoſtolico Pontifici, nec ipſi Imperatori, niſi tantùm verbotenus cedere.

Ad horum igitur nefaria & inextricabilia ſcelera illis è partibus eliminanda, indigenasque ab eis liberandos, Dominus Papa animum intendens, ſumma cum charitate ab Imperatore Romam reverſurus, digreditur. Sequuti ſunt autem eum plurimi Theutonicorum, partim juſſu Dominorum, partim ſpe quæſtus adducti: multi etiam ſcelerati & protervi, diverſasque ob noxas Patria pulſi. Quos ille omnes, tum conſuetæ miſericordiæ nimia compaſſione, tum etiam quia opera eorum ad imminentes videbatur bellum indigere, clementer & gratanter ſuſcipiebat. Tranſiens ergo per Alemanniam, purificationem S. Mariæ Auguſtæ egit, Mantuæque Quinquageſima acta, & nonnullis ſuorum, orto inibi tumultu, occiſis, infra dies Quadrageſimæ Romam pervenit.

Ipſis diebus in Italia quidam lacus, quos Julius quondam Cæſar quadrato lapide perpetuo (ut putabatur) opere fertur obſtruxiſſe, nimia aquarum inundatione effracti, Narniam flumen, Tiberimque ultra modum exundare fecêre, ſubitaque illuvione multa ædificia, ipſe pons Narnienſis dirutus, multique mortales abſumpti ſunt.

Imperatore in Saxonia apud *Merſeburg* commanente, cum Rege Danorum Paſcha egit, ipſisque diebus Conradum Bajoariæ Ducem, cui jam prius infenſus erat, incuſatum quorundam Principum judicio, Ducatu privavit. Quo tempore regni tam Primores, quàm inferiores, contra Imperatorem magis magisque muſſitantes, jamdudum eum ab inchoatæ juſtitiæ, pacis, pietatis, divini timoris, multimodæque virtutis tenore, in quo de die in diem debue-

debuerat proficere, paulatim ad quæſtum & incuriam quandam deficere, multumque ſe ipſo deteriorem fore, cauſabantur.

Altdorfenſe cœnobium igne conſumitur.

Dominus Papa habita poſt Paſcha Synodo, contra Nortmannos (ut propoſuerat) exercitum movit: cumque illi pacem petentes, ſubjectionem ſervitiumque illi promitterent, & quæ prius injuſtè ſibi uſurpantes invaſerant, ejus beneficio gratiaque retinere ſe velle dicerent, idque Papa abnegans, vi & injuria raptas res ſancti Petri repoſceret, eoſq; perperam pervaſo cedere loco juberet: illi quia numero longe præſtabant, quaſi rem impoſſibilem ſibi propoſitam refutantes, ſe potiùs bello obviam ituros, armiſque acquiſitam Patriam armis defenſuros, vel morte occubituros, denunciant. Sicque 14. Calend. Julij valida pugna confligentes, prima acie à Theutonicis penè victi ſunt: ſed ſue centuriatis copijs, ex inſidijs noſtros circumvenientes, Italis citiùs terga vertentibus, Theutonicis maxima ex parte, ſed non inultè occumbentibus, occulto Dei judicio: ſive quia tantum Sacerdotem, ſpiritalis potiùs quam pro caducis rebus carnalis pugna, decebat: ſive quòd nefarios homines quam multos ad ſe, ob impunitatem ſcelerum vel quæſtum avarum, confluentes, contra itidem ſceleſtos expugnandos ſecum ducebat: ſive divina juſtitia alias quas ipſa novit ob cauſſas, noſtros plectente: quamvis nimis cruentam hoſtes adepti ſunt victoriam. Ipſeque Dominus Papa in quodam ab eis caſtello obſeſſus, cum expugnata jam jamque munitione, neceſſitate coactus, communionem eis prius interdictam reddidiſſet, acceptus ab eis, Beneventum cum bonore reductus eſt, ibique tempore aliquanto detentus, uix redire permiſſus.

Et hoc & ſuperiori anno frugum penuria facta eſt, non modica.

Werinharius frater meus Augienſis monachus, admodum doctus, & religioni veræ deditus, juvenis, cum alio monacho Liuthario, ſtudio vitæ perfectioris flagrans, peregrinationem clàm pro Chriſto aggreditur, literis remiſſis licentiam Abbatis poſtulans & impetrans. Et ſequenti tempore, Richardus Renaugienſis Abbas, & Henricus idem Augienſis monachus hoc exemplum ſequuti, relictis omnibus, idem propoſitum aggrediuntur.

Imperator Henricus magno apud Triburiam conventu habito, filium æquivocum Regem à cunctis eligi, eique poſt obitum ſuum, ſi rector juſtus futurus eſſet ſubjectionem promitti fecit. Ad quem conventum cum Conradus dudum Bajoariæ Dux venire nolens, cum expeditis militibus Regi rebellare moliens, Hungaris ſe adjungere tentaſſet, & Carentani fines invaſiſſet: quibusdam inibi quæ priùs habuerat poſſeſſionibus ſuis, ab Imperatore privatus eſt, eas quaſi legaliter acquirente. Ibi etiam legati Andreæ Regis Hungarorum, pro pace pactoque, cum ſuffragante Ratiſponenſe Epiſcopo immenſam pecuniam, ſuæque provinciæ partem, & ad expeditiones omnes, præter Italicam, ſuos ituros promitterent: Imperator ea ſe accepturum fide data ſpondens, eos remiſit.

Hadamuta de Nuinburgo Abbatiſſa venerabilis, quæ locum ſuum priùs penè dilapſum, intra & extra laudabiliter recuperatum in optimum deduxerat ſtatum, aliam pro ſe deſignans, & ſororibus piè admonitis, ultimum valedicens, 4. Cal. Novemb. feliciter, ô utinam, deceſſit. Hazelinus etiam Babinbergenſis Epiſcopus infanus, moriens, locum dedit.

Per idem tempus Conradus dudum Dux ab Andrea Rege Hungarorum gratanter ſuſceptus, ei, ne allegatum cum Imperatore fœdus perficeret, diſſuaſit, & auxilio ejus quandam Carentani partem, quorundam etiam Primatum qui eam poſſidebant machinatione, alijs expulſis primoribus invaſam cœpit. Imperator verò in Bajuariam veniens, Ducatum ejuſdem provinciæ filio ſuo æquivoco tradidit. Sicque in eadem commorans provincia, natalem Domini in

villa

villa Ottingâ egit, ibique Babinbergenſis Eccleſiæ præſulatum conſobrino ſuo Adelberoni donavit.

1054 Deinde habito Ratiſponæ colloquio, per Alemanniam tranſiens, & furibus infeſtus nonnulla eorum conventicula exuri jubens, Turegi Quadrageſimam inchoavit, & per ripales Rheni Urbes paulatim deſcendens, Mogontiæ Paſchale feſtum celebravit, ubi Theodbaldus Othonis ad eum de Galliis veniens, & miles ejus effectus, auxilium ſuum illi pollicitus eſt.

Dominus Papa cum apud Beneventum divino intentus ſervitio diû demoratus, tandem inſtante Paſchali tempore, Romam ægrotans reverſus eſſet, invaleſcente in dies languore, glorioſo exitu, cunctis priùs benedicens, & admonitis valedicens, ſanctoque Petro peccata ſua confeſſus, & devotè ſe illi commendans, 16. Calend. Majas obijt, & in baſilica S. Petri juxta ſepulcbrum ſancti Papæ Gregorij, ſepultus, miraculis clarուſſe memoratur.

Gotefridus iterum contra Imperatorem tyrannidem invaſit, Italiamque latenter adiens, Beatricem Bonifacij quondam Marchionis viduam uxorem accepit.

Finis Chronici Hermanni Contracti, Quæ ſequuntur Continuatoris ejus eſſe videntur, quem deinceps integrum ſubijcimus.

Herimannus, Wolferadi Comitis filius, ab infantia omnibus membris contractus, ſed omnes tunc temporis viros ſapientia & virtutibus præcellens, in Aleshuſan prædio ſuo defunctus ac ſepultus eſt. Werinherus & Lintherus in Hieroſolymitano itinere defuncti ſunt.

Conventus ab Imperatore Moguntiæ factus eſt, in quo Gebehardus Eiſtetenſium Epiſcopus ab Epiſcopis electus, Romamque miſſus, ibique honorificè ſuſceptus, inſequenti Quadrageſima, in Cœna Domini, CLIV. Papa ordinatus VICTORIS ſecundi nomen accepit.

1055 Imperator natalem Domini Goslare celebravit, ac deinde expeditionem in Italiam paravit, & diem ſanctum Paſchæ Mantuæ egit, diem autem Penteceoſtes Florentiæ, ibique coram eo, à Domino Papa generali Synodo habita, multa cotrecta ſunt. Imperator Adalbertum capitali ſententiæ adjudicatum, per interventum Epiſcoporum dimiſit.

Eodem tempore quinquagiota aut eo amplius armati milites à Normannia latenter per mare tranſeuntes, Normannis contra Imperatorem auxilium præbere cupientes, à Picentibus civibus capti, atque ad Imperatorem delati.

Imperator Othonem Novarienſem Epiſcopum Conſtantinopolim miſit, ubi pro Michaële nuper defuncto, quandam fœminam, totius regni monarchiam tenentem, invenit, quæ illum ſequenti anno, ſuis etiam legatis adjunctis, amicitiam pactumque confirmandum Imperatori remiſit.

Beatrix Imperatori ad deditionem veniens cauſſa mariti ſui, quanquam data fide, tenetur, filiusque ejus puer Bonifacius hac cauſſa venire veretur. Sed non multis interpoſitis diebus cum Imperator ibidem moraretur, idem puer moritur. *Imperator prædictam Beatricem inde abduxit captivam, quippe multum moleſtè ferens, Duci Gotefrido e copulatam.*

Obitus Welphonis Carinthiorum Ducis.

Gebehardus Ratiſponenſis Epiſcopus & Welfus Dux licentiam repatriandi ab Italia impetraverant, militesque eorum illis (ut ajunt) ignorantibus, contra Imperatorem conjuraverunt. Quo tempore Welfus Dux ſuis & omni populo admodum fle[illegible] morte præventus, apud Altorfenſe cœnobium ſepultus eſt.

Arnoltus Epiſcopus Nemetenſis moritur.

Imperator de Italia per Bajoariam rediens, natalem Domini apud caſtrum Turegum celebravit, ibique Othonis Marchionis filiam, æquivoco ſuo filio deſponſavit.

Gebehar-

Anni Dom. Gebehardus Ratiſponenſis Epiſcopus, ab Imperatore de conjuratione contra ſe facta, victus, primùm in caſtro *Ulfilingano*, dein in *Stofola*, per aliquod tempus ſub cuſtodia tenetur.

Conradus ab Imperatore Nemeti pro Arnoldo Epiſcopo ſubſtituitur.

Herimannus Agrippinæ urbis Archiepiſcopus, obijt, pro quo Goslare prius præpoſitus, in Archipræſulatum ſucceſſit.

Imperator diem ſanctum Paſchæ * celebravit.

Eodem anno Sclavi, qui & Liutici dicuntur, terminos Saxonum inſectantes, quàm plurimos eorum Principes cum Wilhelmo Marchione peremerunt.

Henricus Imp. Dominico Apoſtolico ad ſe tempore autumnali invitato, cùm in Saxonia in Bothfeldino commoraretur, morbo ingraveſcente infirmatus, obijt: anno ætatis ſuæ 39. regni vero 18. Imperij 15. indictione decima. Qui inde aſportatus, Nemetumque tranſlatus, in Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, quam ipſe conſtruxerat, adhuc imperfecta, juxta patrem matremque, ſepultus: & filius ejus Henricus quartus, ſeptimum ætatis annum habens, pro eo regni jura ſuſcipiens, à primoribus matri Imperatrici educandus, eſt commendatus.

1057 ¶ Henricus Rex natalem Domini Ratisponæ celebravit, 7. Cal. Majas.

Immenſitas nivis & pruinæ magnam partem vinearum perdidit.

Romæ Victor II. deceſſit: in cujus locum Fridericus, frater Gotefridi Ducis, dudum beati Leonis Papæ Archidiaconus, tunc autem temporis monaſterij S. Benedicti Abbas, 155. Papa ordinatus, Stephanus nonus eſt nominatus.

Otho Dux Alemannorum obijt, cujus ducatum Rudolphus accepit.

Hoc anno lapides miræ magnitudinis, mixti grandine, de cœlo ceciderunt, & nonnulli hominum fulmine perierunt.

Romæ Stephanus Papa obijt. Romani autem accepta pecunia, quendam Joannem contra Canones elegerunt, qui ſine conſecratione per aliquot dies ſedens, à Godefrido Duce expellitur, atque Florentinæ civitatis Epiſcopus, 156. Papa ſubſtitutus Nicolaus ſecundus eſt vocatus.

Eodem tempore Henr. Auguſt. Epiſcopus apud Imperatricem ſummum conſilij locum habuit, quod nonnullis regni Principibus, ejus inſolentiam non ferentibus, multum diſplicuit.

1059 Hoc anno magna mortalitas hominum & peſtis pecorum facta eſt.

Orto inter Mediolanenſes & Ticinenſes bello, multi ex utraque parte ceciderunt.

Rodolphus Alemannorum Dux, Mathildam, Henrici Regis ſororem, duxit uxorem.

Fuldis Eberhardus, Abbas deceſſit: cui Sigefridus ſucceſſit.

Andreas Pannoniæ Rex, cùm prius pacem pactumque per legatos cum Henrico Rege confirmaſſet, etiam ſororem ejus minorem, filio ſuo adhuc puero, ſponſam obtinuit.

1060 Henricus Galliarum Rex obiit, & filius ejus adhuc puer, regnum cum matre gubernandum ſuſcepit.

Liudpaldus Mogontien. Archiepiſcopus deceſſit; cui Sigefridus Fuldis Abbas ſucceſſit.

Conradus Nemetenſis Epiſcopus moritur: in cujus locum Einhardus promovetur.

Mathildas ſoror Regis obijt.

Henricus Palatinus Comes in amentiam verſus, cum ſub ſpecie religionis, quaſi ſeculum derelinquens, in monaſterium *Ephternacha* ſe contuliſſet, inde abſtractus conjugem ſuam occidit.

Et hoc anno, ſicut in priori, mortalitas multos extinxit. Hyems ſatis dura & nivoſa, & plus ſolito prolixa, frumenti vinique maximum attulit damnum.

Andreas Rex Pannoniarum, cum à fratre ſuo regnum ſibi circumquaq; vaſtans, multas injurias perpeſſus fuiſſet: tandem febre pulſatus, omnes theſauros ſuos in caſtrum Medilhecka, nec non & filium ſuum Henrico Regi per Tiedbaldum Comitem tranſmiſit.

Magna fames multos conſumpſit.

Gebehardus Ratiſponenſis Epiſcopus obijt: cui Otho ſucceſſit.

Cunradus qui Carentanis ſolo nomine Ducis præfuit, moriens locum dedit: cujus Ducatum Bertholdus Suevigena accepit.

Romæ Nicolao papa defuncto, Romani coronam & alia munera Henrico Regi

tranſi [illegible] runt, cumque pro eligendo ſummo P[illegible]ntifi[illegible]e, inter [illegible]ellaverunt. Qui ad ſe Anno Dom.
convo[illegible] [illegible] Italiæ [illegible] p s, g[illegible]que corr[illegible] Baſil[illegible]æ habit[illegible] ea
dem impoſita corona, P[illegible] R[illegible] norum [illegible] tus e[illegible] De[illegible]de [illegible] com 1061
munic[illegible] [illegible]uum, Parmenſem Epiſcopum, [illegible]nmu[illegible] Rom[illegible]næ [illegible]leſiæ ele
gi Ponti[illegible]m. Interim dum hæc [illegible]gerentur [illegible] s [illegible] d [illegible] quibuſ-
da[illegible] Rom[illegible] [illegible]ntibus, Apoſtolicam ſe[illegible]m ſi[illegible] [illegible]

Burk[illegible]us & W[illegible] de *Zolorum* occiduntur.

E[illegible] ſi[illegible] Neme[illegible]enſis dedicat[illegible]r, & Agnes Impe[illegible]trix, depoſitis r[illegible]ibus veſti-
mentis, [illegible] mine circund[illegible]. 1062

S[illegible]xto [illegible] b[illegible]u[illegible]ri, terræmotus, ful[illegible]ra & tonitrua facta ſunt: peſtile[illegible]ti[illegible] &
[illegible] [illegible]

He[illegible] R[illegible] [illegible]apud [illegible] [illegible]ſæ urbem, d[illegible]em Paſchæ [illegible]um matre [illegible]pera-
tri[illegible].

[illegible] [illegible]pn[illegible] Coloniæ Ar[illegible]piſ[illegible]opus, adnitentibus qu[illegible]
[illegible] P[illegible] [illegible] H[illegible] R[illegible] [illegible] [illegible]ys [illegible] per[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] C[illegible] [illegible] adduxit.

Parm[illegible] [illegible]piſcopus [illegible] [illegible] electus, Rom[illegible] [illegible] ad [illegible] Ro
manam [illegible] q[illegible] [illegible]iberent [illegible] [illegible]do illorum [illegible] ibus
ejus occ[illegible] [illegible] b[illegible] tur, cæte[illegible] [illegible].

Temp[illegible] [illegible], u[illegible] M[illegible] Apr[illegible] p[illegible] [illegible] dies hyems ſæva [illegible] vento[illegible] & 1063
[illegible], [illegible] & p[illegible] [illegible] extinx[illegible] arborum & vinearum maximam que[illegible]
par[illegible] [illegible].

Engi[illegible]rdu[illegible] [illegible]opus de *Magdiburg* obijt: cui frater Colonienſis Archie-
piſ[illegible] ſucceſſit.

H[illegible] Aug[illegible]ſtenſis Ep[illegible]copus obijt: cui Imb[illegible]icus ſucceſſit.

E[illegible]dem anno quædam mulie[illegible] [illegible]xta Conſtantiam infantem [illegible] duo c[illegible]pit. nec no[illegible]
& cætera membra adu[illegible] [illegible] d[illegible]pl[illegible] habentem, peperit.

Henricus Rex natalem Domini Coloniæ celebravit, diem Paſchæ autem Leo- 1064
dij.

Synodus Mantuæ.

Henricus Rex natalem Dñi, Goslare, diem autem Paſchæ W[illegible]o[illegible]matiæ celebravit. 1065

Domus regalis Goslari concremata eſt: quod & factum eſt, 6. Cal. Aprilis, in-
dictione tertia, & ibidem accinctus eſt gladio, anno [illegible], ætatis autem
ſuæ decimo qu[illegible]rto, & Dux Goteſridus ſcutarius ejus eligebatur.

Patavienſis Epiſcopus obijt: cui Altmannus Imperatricis Capellanus ſucce[illegible]ſſit.

Hoc tempore Sigifridus Mogonciacenſis Archiepiſcopus, W[illegible]lh[illegible]mus Traje
ctenſis Epiſcopus, & Gunthar[illegible] Babinberge[illegible]ſis Epiſcopus, Otho Ratiſponen
ſis Epiſcopus, cum m[illegible]no apparatu & comitatu Hi[illegible]ruſalem profi[illegible] [illegible], [illegible]
itinere à pagani[illegible] mu[illegible] [illegible] erpeſſi: nam & bellum cum eis inire ſunt coacti. In
eadem via G[illegible]nth[illegible] [illegible] [illegible] Ricimannus ſimoniacè ſucceſſit.

Multi nobiles e[illegible] [illegible] bello p[illegible]erunt.

H[illegible] Rex natale[illegible] D[illegible] [illegible] Paſcha autem apud Trajectum egit. 1066

Ebe[illegible]hardus T[illegible]evere[illegible]ſis Archiepiſcopus, 17. Cal. Maij, ſabbato [illegible]anctæ Paſchæ,
compl[illegible] a ſe ipſius di[illegible] officijs, ipſi[illegible] ſacerdotalibus veſtimentis indutus, [illegible] quie-
[illegible] pace. Cui Conradus C[illegible]olonienſis præpoſitus, electus à Rege, ſucceder[illegible] de-
buit, ſed a clero & [illegible]ivibus Trevirenſibus refutatus eſt. Unde quidam Comes, de
militia Trevirenſi, nomine [illegible] [illegible]oricus, eundem Conradum Trevirim tend[illegible]-
tem, co[illegible]prehendit & diu ſub cuſtodia maceratum, quatuor militibus enecandum
commiſit. Qu[illegible]um [illegible] ter per quoddam præcipitium dejeciſſent, & nih[illegible]
niſi brach[illegible]um [illegible] [illegible] poſſent, unus ex illis pœnitentia ductus, ab eo veniam im
petravit. Alius autem vol[illegible] eum decollare, maxillam ejus tantùm abſcidit. Et
ſi[illegible] [illegible] Deo dignus mart[illegible] [illegible] Dominum migravit Calend. Junij, ſepultus ad ab
bat[illegible] [illegible] Dol[illegible]an[illegible]. Tres autem milites mortis illius authores, digna ultio
poſtmodum [illegible] q[illegible] [illegible]ſt: nam unus eorum acceptum cibum deglutire
non valens, alij duo manus ſuas lacerantes, ad clauſtra inferni
deſcenderunt.

FINIS.

CHRO

IV.

CHRONICON RERUM GESTARUM

Poſt Hermanni Contracti obitum, Henrico Quarto Romanum Imperium gubernante, ab anno Domini M. LIV. usque ad ejus ſeculi finem, annis continuis quadraginta ſex:

AUCTORE

BERTOLDO PRESBYTERO CONSTANTIENSI, & Pœnitentiario Apoſtolico, ejus ævi [illegible]

Typis nunc primùm excuſum.

DE AUCTORE HUJUS APPENDICIS, CENSURA.

CUM ab ampliſſimo viro D. Franciſco Rechburgero, tribuno plebis Baſilienſis, hancce ad Hermannum appendicem, primùm accepiſſem: diligente quidem manu eam tranſcriptam offendi, verùm planè ἀνώνυμον καὶ ἄδηλον, ut auctoris nomen divinando mihi veſtigandum fuerit. Perlecta igitur rerum in ea contentarum ſerie, ilico deprehendi, Scriptorem hunc ei ævo fuiſſe contemporaneum, quo ingens illud inter Pontifices Romanos & Henricum quartum Imp. ſchiſma, de Epiſcoporum inveſtituris obortum, Chriſtianorum Rempub. multis annis periculosè exercuit; quando alii (ut diverſa ſunt hominum judicia) excommunicationis fulmine ſpreto, Henrici partes tuebantur: alii de Pontificum auctoritate perſuaſi, religioni ſibi ducebant, ei qui Apoſtolicam imò Chriſti vicariam ſedem teneret, refragari. Ac in iſto tam ferali orbis diſſidio auctorem hunc Pontificia cauſſa propugnatorem acerrimum egiſſe, liquet: unde ab Epiſcopo Oſtienſi, Pontificis in Germania legato, anno 1084. Conſtantiæ, non ſolùm Presbyterii honorem, ſed & principalis nomine poteſtatem accepit, reſipiſcentes, hoc eſt à Cæſaris partibus ad Pontificis factionem deſciſcentes, per injunctam pœnitentiam in Catholicorum gremium recipiendi. Hinc quoque Pontifici dicto parentes, catholicos, S. Petri fideles, milites Chriſti & Eccleſiæ propugnatores: reliquos Imp. faventes, ſchiſmaticos, hæreticos, excommunicatos, Guibertiſtas ac Henricianos ſubinde appellat. Idem quoque unà cum Gebhardo è Zeringenſibus Ducibus Epiſcopo Conſtantienſi (cui poſtea Papa legatus abiens, in confirmandis Catholicorum animis, ſuas per Germaniam partes demandaverat) ei prælio interfuit, quod anno 1086. ab Henrico contra Pontificios, Suevos maximè, in Oſtrofrancis infeliciter commiſſum eſt. Ex quibus omnibus arbitror me non ineptè conjicere, hunc eum eſſe, quo & Cuſpinianum uſum eſſe conſtat, Bertoldum eum appellans, dum in Henrico quarto ſic inquit: Si quis acta Henrici quarti copioſiùs videre cupiverit: is adeat Annales Bertholdi, qui Hermannum Contractum continuavit: qui abundè nimium de eo ſcripſit, ſed illi malè affectus. *Quæ Trithemius de ipſo memoriæ prodidit, ſubjicere placuit.*

BERNOLDUS *Presbyter Eccleſiæ Conſtantienſis in Suevia, natione Teutonicus, vir devotus, & in Scripturis Sanctis ſtudioſus & eruditus, atque in diſciplina ſecularium literarum ſufficienter inſtructus, ingenio clarus & comptus eloquio, reliquit ſtudii ſui nonnulla opuſcula, quæ tamen ad notitiam noſtræ lectionis minimè venerunt. Hic ad utilitatem Eccleſiaſticæ Reipub. compoſuiſſe dicitur volumen, quod prænotavit,* Ordinem Romanum. *Claruit temporibus Henrici quarti, anno Domini* 1060.

PER-

BERTOLDI PRESBYTERI CONSTANTIENSIS CHRONICON,
A HERMANNI CONTRACTI OBITU IN-choatum, & ad annum Salutis M.C. uſque perductum.

ANNO M.LIII.

IMPERATOR cum Domino Papa nativitatem Domini Wormatiæ agit. Ubi cùm Papa (ſicut dudum cœperat) Fuldenſem Abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ ſancto Petro antiquitus donata feruntur, ab Imperatore repoſcens, exegiſſet: demum Imperator plæraque in ultra Romanis partibus, ad jus ſuum pertinentia, pro Ciſalpinis, illi quaſi per concambium tradidit, ei que contra Nordmannorum violentiam propulſandam, auxilia delegavit. Ea ſiquidem gens à temporibus prioris Heinrici Imperatoris, in partes Calabriæ, Samniæ, Campaniæque confluxit. Et quia indigenis contra Græcorum & Sarracenorum incurſiones audacter prœliando, auxiliabatur, primò gratanter accipitur. Poſtea verò pluribus eorum ad uberem terram concurrentibus, viribus adaucti, ipſos indigetes, & res eorum violenter poſſedêre. Unde Dominus Papa cum plurimis Teutonicorum rediens, poſt Paſcha contra Nordmannos exercitum movit. Sed exercitu ejus partim fugato, partim occiſo à Nordmannis: ipſe Papa in quodam caſtello ab eis obſeſſus, cum expugnata jam munitione neceſſitate coactus, communionem eis priùs interdictam, reddidiſſet: acceptus ab eis, Beneventum cum honore tamen reducitur, ibique ne rediret aliquandiu detinetur.

Cambium inter Papam & Imperatorem.

Normanni in Calabria.

Imperator Henricus habito conventu apud Triburiam, filium æquivocum Regem à cunctis eligi, eique poſt obitum ſuum, ſi Rector juſtus futurus eſſet, ſubjectionem promitti fecit.

Heinricus IV. Rex Romanorum.

Hazilinus etiam Babenbergenſis Epiſcopus infamis moritur.

M. LIV.

IMperator Adalberonem conſobrinum ſuum, in villa Otioga, ubi nativitatem Domini egit, Babenbergenſi Eccleſiæ præfecit.

Dominus Papa tandem, inſtante Paſchali tempore, Romam reverſus, ægrotans, glorioſo exitu, cunctis prius benedicens & admonitis valedicens, ſanctoque Petro peccata ſua confeſſus, & devotè ſe illi commendans, XVI. Kal. Maij obijt, & in Baſilica S. Petri juxta ſepulchrum S. Gregorij ſepultus, miraculis claruiſſe memoratur. Pro quo Gebehardus, Victor II. nominatus, Papa CLV. ſedit tribus annis. Huic ſubdiaconus toxicum in calicem miſit, quem cum ipſe poſt conſecrationem levare vellet, nec poſſet, à Domino cauſam facti inquiſiturus, cum populo ad orationem proſternitur: ſtatimque toxicator à Dæmonio arripitur. Ita ergo cauſa manifeſtata, Dominus Papa calicem cum ſanguine Dominico cuidam altari juſſit includi, & pro reliquijs in perpetuum conſervari. Deinde cum populo ad orationem tamdiu proſternitur quouſque Subdiaconus à Dæmonio liberaretur.

Victor ſecundus Papa.

Herimannus, Wolferadi Comitis filius, ab infantia omnibus membris contra-

Hermannus Contr. moritur in Alſchhauſa.

ctus, ſed omnes tunc temporis viros ſapientia & virtutibus præcellens, in *Aleshauſen* prædio ſuo defunctus, ac ſepultus eſt.

Balduinus Imperatori rebellat.

Godefridus clam ingreſſus Italiam, Dominam Beatricem, viduam Bonifacij Marchionis, ſibi in conjugium copulavit.

M. L V.

IMPERATOR Italiam viſitat, & prædictam Beatricem inde abduxit captivam, quippe multum moleſtè ferens, Duci Gotefrido eſſe copulatam.

Welph Dux Carinthiorum obijt.

M. L V I.

Berengarius Turonis damnatus.

VICTOR Papa miſſo Hildebrando tunc Archidiacono, ſed poſtea Apoſtolico, Synodum Turonis generalem collegit, in qua Beringarius Andegavenſis Eccleſiæ Canonicus. à quo Beringeriana hæreſis denominatur, ſynodaliter & præſentialiter pro eadem hæreſi examinatur. Qui cum ſe defendere non poſſet, hæreſim ſuam coram omnibus anathemiſavit & abjuravit, ſecundum formam, quam ſancta & univerſalis ſynodus Epheſina præſcripſit.

M. L V I I.

Heinrici III. Imp. mors.

HEINRICUS Imperator filium ſuum jam Regem factum, Principibus regni commendans, obijt III. Non. Octob. pro quo Heinricus filius ejus admodum puer, cum matre ſua Agnete cœpit.

Stephan. IX Papa.

Romæ poſt Victorem, Fridericus frater Godefridi, dudum beatæ memoriæ Leonis Papæ Archicapellanus, ex clerico Monachus factus, poſtea Abbas in monte Caſſino promotus, Stephani noni nomen adeptus, Papa CLVI. præfuit IX. menſibus. Hic omnes Romanos clericos ab Eccleſiaſtico conventu ſeparavit, qui poſt interdictum beati Leonis Papæ, incontinentes extiterant. Sic enim piæ memoriæ Petrus Damiani, Cardinalis Epiſcopus ſuis in literis teſtatur.

M. L I I X.

Benedictus ſeptimeſtris Papa. Nicolaus II. Papa.

ROMÆ poſt Stephanum quidam Benedictus contra canones privata quorundam gratia ordinatus, ſine conſecratione menſibus VII. præfuit Eccleſiæ: qui à Godefrido Duce expellitur, & Gerhardus Florentiæ Epiſcopus, ſecundus Nicolaus vocatus, Papa CLVII. præfuit annos ferè tres. Qui conſtituit, ut qui tunc à Simoniacis eſſent gratis promoti, miniſterio ſuo permitterentur uti. Deinceps autem quicunque à Simoniacis ordinarentur, nihil tali promotione lucrarentur. Hunc etiam Papa Petrus Damiani, piæ memoriæ Epiſcopus, ad corrigendam juxta Canones clericorum incontinentiam, provocavit.

M. LIX.

Fridericus & frater ejus de Glichberga, Heinrico Regi rebellant.

M. L X.

Berengarij dogma damnatum.

ROMÆ Nicolaus Papa generali ſynodo præſidens, Berengarium præſentialiter & ſynodaliter pro hæreſi ſua iterum examinavit: qui tandem quaſi converſus, libros ſuus hæreſeos coram Synodo concremavit, & eandem hæreſin, ut prius jurando anathemiſavit.

M. L XI.

Concilium Baſilienſe.

ROMÆ Nicolao Papa defuncto, VI. Calend. Auguſti, Romani Heinrico Regi, ejuſdem nominis quarto, coronam & alia munera mittentes, de ſummi Pontificis electione Regem interpellaverent. Qui generali Concilio Baſileæ habito, impoſita corona à Romanis tranſmiſſa, Patricius Romanorum eſt appellatus. Deinde communi omnium conſilio, Romanorumque Legaria eligentibus, Chadelo Parmenſia Epiſcopus VII. Calend. Novembris, Papa eligitur, & Honorius appellatur, papatum nunquam

Chadelo Parmenſis, Antipapa.

quam poſſeſſurus. Sed vigeſimo ſeptimo die ante ejus promotionem. Lucenſis Epiſcopus, nomine Anſelmus, à Normannis & quibusdam Romanis Papa CLVIII. ordinatus, Alexander vocatur, ſedit annos XII. Qui ſatis ſtrenuè Simoniacam hæreſin deſtruxit, & miniſtris altaris cum conjugibus coire, juxta Canonum ſtatuta, cum excommunicatione interdixit, ipſoſque laicos clericorum incontinentium officia audire, per bannum prohibuit: ſicque clericorum incontinentiam ſatis prudenter refrenavit. Hujus autem conſtitutionis maximè fuit auctor, Hildebrandus tunc Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, hæreticis maximè infeſtus. *Sacerdotib. conjugium interdictum.*

M. LXII.

HIS temporibus fames magna fuit.

Magna diſſenſio facta inter Imperatricem Agnetem, & Gundbarium Babenbergenſem Epiſcopum.

M. LXIII.

HEINRICUS Rex exercitum in Pannoniam movens, Salomonem, filium Andreæ Regis, in regnum Patris ſui reſtituit. *Expeditio Vngarica.*

Heinricus Auguſtenſis Epiſcopus obiit, pro quo Imbrico.

Cædea magna Goslare contigit in Eccleſia Rege præſente.

M. LXIV.

DOMUS Regalis Goslare concremata eſt, eodem anno ab incarnatione Domini M.LXV. quando & Paſcha celebratum eſt VI. Calendas Aprilis, in qua die & Chriſtus reſurrexit, tertio die Paſchalis Hebdomadæ, IV. Calend. Aprilis, indictione tertia.

Rex Heinricus anno regni ſui Nono, ætatis ſuæ XIV. accinctus gladio, in nomine Domini.

Patavienſis Epiſcopus obiit, cui Altimannus Imperatoris Capellanus ſucceſſit.

Hoc tempore Sigefridus Maguntinenſis Archiepiſcopus, & Gundbarius Bambergenſis Epiſcopus, & Otto Ratisponenſis Epiſcopus, & Wilbehelmus Trajectenſis Epiſcopus, cum magna multitudine Hieroſolymam profecti, in eo itinere à Paganis multa ſunt perpeſſi. Nam & bellum cum eis inire coacti ſunt. In eodem itinere Gundharius obiit, cui Ricimannus Simoniacè ſucceſſit. *Germanorum in terram ſanctam expeditio.*

M. LXV.

MULTI nobiles bello civili perierunt. Cometæ ſunt viſi, in octava Paſchæ, VIII. Cal. Maij, & per triginta dies apparuêre.

Eberhardus Treverenſis Archiepiſcopus, XIII. Calend. Maij, Sabbato Sancto Paſchæ, completis à ſe ipſius diei officiis, ipſis Sacerdotalibus veſtibus indutus, requievit in pace. Cui Cuonradus Colonienſis præpoſitus debuit ſuccedere, ſed à civibus non eſt electus. Unde quidam Comes, nomine Theodoricus, eundem Cuonradum ad Urbem Treverorum tendentem, comprehendit, & diu ſub cuſtodia maceratum, quattuor militibus necandum commiſit. Qui dum eum tunc per quoddam præcipitium dejeciſſent, & nil ſibi niſi brachium collidere poſſent: unus ex illis pœnitentia ductus, ab eo veniam impetravit. Alius verò volens eum decollare, maxillam ejus tantùm abſcidit, & ſic ipſe dignus Deo martyr ad Dominum migravit. Paſſus eſt autem Cal. Junij, anno ab incarnatione Domini, M.LXVI. regni verò Heinrici X. ſepultus apud Abbatiam, nomine Dolejam. Tres autem milites mortis hujus ſervi Dei authores, digna ultio poſtmodum ſubſequuta eſt: nam unus eorum acceptum cibum deglutire non valens, alij duo manus ſuas lacerantes, ad clauſtra inferni deſcenderunt. *Conradi electi Treverenſis fatum.*

M. LXVI.

UDO poſt interfectum Conradum præſul Treverenſis conſtituitur.

Nuptiæ Heinrici Regis.

Item Cometa viſus eſt.

Petrus Damiani Præſul Oſtienſis His temporibus venerabilis Petrus Damiani, ex heremita Cardinalis Epiſcopus, multa conſcripſit, & incontinentiam Sacerdotum ſatis rationabiliter in Scriptis ſuis confutavit, ordinatos autem à Simoniacis, ut ajunt, nimium clementer tractavit.

Hugo Bizantienſis Archiepiſcopus obiit, cui ejusdem Eccleſiæ Canonicus à fratribus electus, à Rege ſubſtituitur.

Einhardus Spirenſis Epiſcopus, in itinere Romano obiit, cui Henricus ſucceſſit.

M. LXVII.

SAXONIA civili laborat diſcordia.

Nortmanni adire Romam voluerunt hoſtiliter.

Burchardus Halberſtatenſis Epiſcopus Leuticorum gentem viriliter devaſtavit.

M. LXVIII.

HEINRICUS Rex adoleſcentiæ ſuæ errore ſeductus, legitimæ conjugis adeò obliviſcitur, & tam nefandis criminibus involutus eſſe diffamatur, ut etiam Principes ejus eum regno privare molirentur.

Totus ille annus pluvialis.

M. LXIX.

PAX & reconciliatio in populo, in nativitate Domini apud Goslare, regali edicto, ſub Sacramento ſunt confirmatæ.

Heinricus Rex gentem Leuticorum devaſtat.

Dedo Marchio Saxonicus Regi Heinrico rebellat: ſed poſtmodum coactus ad deditionem venit.

Udalricus Abbas Augienſis obiit: pro quo Meginhardus.

Conſtantiæ Epiſcopus Romaldus obiit: cui Carolus per Simoniacam hæreſin in Epiſcopatum ſucceſſit.

Godefridus Dux inter ſeculares excellentiſſimus, & in recordatione peccatorum ſuorum ad compunctionem lacrymarum facillimus, in erogatione eleemoſynarum largiſſimus, in vigilia nativitatis Domini ſatis laudabili fine requievit.

M. LXX.

FRANCIA civili laborat diſcordia.

Bavarus à Cæſare Ducatu privatus. Otto Dux Bajoariæ. Regi Heinrico rebellat, & Magnus filius Ottonis Ducis Saxoniæ aquilonialis: ſed Rex prædictum Ottonem, cùm legitimè ad ſatisfactionem vocatus, nollet venire, Ducatu privavit.

Meginhardus ſponte dereliquit Augienſem Abbatiam: poſt quem quidam Rudbertus, indignè eidem Abbatiæ Præfectus, dignè poſtmodum eſt expulſus.

Hyems ventoſa & pluvialis.

M. LXXI.

WELF Dux Bajoariæ efficitur.

Heinricus Rex multas inſidias paſſus, viriliter omnes tranſivit.

Bavarus Cæſari ſupplex. In Pentecoſte, Otto jampridem Dux Bajoariæ, cum ſociis ſuis Regi Heinrico ad deditionem venit ſua ſponte: anno incarnationis Domini M. LXXI. regni autem Heinrici decimoquinto, ætatis verò viceſimo, indictione nona, tertia feria ejusdem hebdomadæ, XVIII. Calend. Julij.

Carolus qui Conſtantienſem Epiſcopatum Simoniacè adquiſivit, quique theſauros ejusdem Eccleſiæ, utpote ſacrilegus fur, in ſuos uſus diſperſit, habito concilio Moguntiæ, ex præcepto Papæ Alexandri, prædictus Simonis diſcipulus, nondum conſecratus deponitur: quippe cùm à clericis Conſtantienſibus ibidem accuſatus, objecta negare non poſſet: cui ſucceſſit in Epiſcopatu Otto.

M. LXXII.

HEINRICUS Rex penè ſine difficultate bellorum ſibi reluctantes ſuperavit.

Petrus Damiani piæ memoriæ Cardinalis Epiſcopus, jamdudum mundo cruci-

crucifixus, migravit ad Dominum, VIII. Calend. Martij: cui Dominus Geroldus, revera monachus, ſcientia ſcripturarum inſignis, & moribus ſuo prædeceſſori nou impar, in Epiſcopatum ſucceſſit.

Adalbertus Haminburgenſis ſive Bremenſis Archiepiſcopus obiit: cui Leomarus ſucceſſit.

Rex multa ſibi munitiſſima caſtella conſtruxit in partibus Saxoniæ & Thuringiæ, & multas ſibi munitiones injuſtè uſurpavit: unde multorum animos contra ſe excitavit.

M. LXXIII.

RUDOLFUS Dux Alemanniæ, & Bertolfus Dux Carinthiorum, & Welph Dux Bajoariæ, à Rege Heinrico diſceſſerunt: quia aliis ſubintroeuntibus conſiliariis, ſuum conſilium apud Regem non valere perſpexerunt.

Principum aliquot à Cæſare diſceſſio.

Theodoricus Comes pœnitentia ductus pro facinore, quod in Conradum Treverenſium præſulem deputatum commiſit, licet multa pericula obſtarent, ardenti tamen fide cum aliis multis Hieroſolymam cœpit ire. Qui cum mare navigio intrarent, ſubita tempeſtate circumventi, ſtatim obtenebrata die, quò irent incerti, cœleſti lumine ſæpiùs exhilarantur. Deinde non jam mortem in periculis timentes, ſed vitam æternam præmeditantes, marinis fluctibus emundati à peccatorum ſordibus, migraverunt ad Dominum, XIII. Calend. Martij: quippe Theodoricus Comes, Wideroldus, Marquardus, cum aliis CXIII.

Romæ Alexander Papa deceſſit: pro quo venerabilis Hildebrandus, Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, communi omnium conſilio experitur Papa conſtituendus. Quo audito, ipſe Archidiaconus ſe viribus eſſe imparem tanto honori, imò oneri, reputans, inducias reſpondendi petiit, & ſic fuga elapſus, ſliquot dies ad vincula S. Petri occultatus, latuit. Sed tandem vix inventus, & ad Apoſtolicam ſedem vi perductus, Papa CLIX. ſeptimo Calend. Maij ordinatur, & Gregorius VII. appellatur: cujus prudentia, non ſolùm in Italia, ſed etiam in Teutonicis partibus, refrenata eſt Sacerdotum incontinentia: ſcilicet, quod prædeceſſor ejus in Italis prohibuit; hoc ipſe in tota Eccleſia Catholica prohibere ſtuduit.

Hildebrandus, qui & Gregorius 7. Pontifex.

Tota Thuringia & Saxonia Regi Heinrico rebellant, propter prædictas munitiones & alia multa, quæ contra voluntatem ejusdem populi Rex in eorum regione fecit inconſultè.

Thuringi & Saxones Cæſari rebelles.

Eggchardus tandem Abbas Augienſis efficitur, & à prædicto Papa Romæ conſecratur.

Eckhardus Comes à Nellenburg.

M. LXXIV.

HEINRICUS Rex abſentibus ſui regni Principibus eo pacto pacificatur cum Saxonibus, ut munitiones prædictæ deſtruerentur, propter quas ſeditio orta eſt, quæ & poſtea ſunt deſtructæ.

Rudolfus Dux & cæteri reconciliantur Regi.

Hoc tempore legati ſedis Apoſtolicæ in Alemanniam ad Regem venêre, pro ipſius Regis moribus corrigendis, in quorum manus ſe Rex ipſe, ſub correctionis ſponſione, commiſit, ſuumque auxilium Domino Apoſtolico, ad deponendos Simoniacos, firmiſſimè promiſit. Ipſi etiam Regis conſiliarij omnes res Eccleſiarum injuſtè acquiſitas, ſe reddituros coram ejusdem legatis, ſub Sacramento promiſêre: quippe qui easdem res à Simoniacis emerant, conſilio ſuo eosdem indignos ad Eccleſiaſticum honorem adjuvando. His ita diſpoſitis, legati ſedis Apoſtolicæ rediêrunt.

Pontificis ad Cæſarem legatio.

Hermannus Marchio, filius Bertoldi Ducis, Cluniaci vitam angelicam arripiens, perfectiſſimè adhuc adoleſcens, uxore & unico filio, & omnibus quæ poſſederat derelictis, verè monachus, migravit ad Dominum, VII. Calend. Maij.

Hermannus Zaringenſis, Bertoldi 1. filius, moritur.

M. LXXV.

HEINRICUS Rex nativitatem Domini Argentorati fecit: expeditionem in Saxoniam ordinavit.

Hermannus Babenbergenſis Epiſcopus, à clericis ſuis pro ſimoniaca hæreſi accuſatus, à Papa deponitur, cui Rudbertus ſubſtituitur.

Synodus Romana.

Gregorius Papa in prima hebdomada Quadrageſimæ ſynodum Romæ collegit, in qua cauſſam Epiſcopi Spirenſis, ſed Simoniaci, examinavit: qui ipſa die cùm examinaretur cauſſa ejus Romæ, id eſt VI Calend. Martij infirmatus eſt Spiræ, ſed deinde 4. Calend. Martij miſerabiliter expiravit, quando & à Gregorio Papa definitam ſuæ damnationis ſententiam in Romana ſynodo excepit.

Cœlibatus Sacerdotum approbatus.

In eadem ſynodo decretum eſt à Gregorio Papa, ut clerici aliquem Sacrorum ordinum, gradum, & officium pretio adepti, deinceps in Eccleſia non miniſtrent, nec Eccleſiam pretio acquiſitam aliquis retineat, nec deinceps alicui Eccleſiam vendere & emere liceat. Deinde ut à clericali officio ceſſent, quicunque ſe per incontinentiam reprehenſibiles exhibent. Item, ut populus clericorum officia nullatenus recipiat, quos prædictas Apoſtolicas inſtitutiones contemnere percipiat.

Rex Wormatiæ Paſcha celebravit.

Poſt Pentecoſten exercitum in Saxoniam promovit, in qua expeditione innumerabilis multitudo VI. Idus Junias, juxta flumen nomine Unſtrůt / utrinque ceciderunt, & multi ex Saxonibus Regi ad deditionem venerunt.

Dewinus Leodienſis Epiſcopus deceſſit: cui Henricus ſucceſſit.

Aimo venerabilis Colonienſis Archiepiſcopus miræ ſanctitatis, requievit in pace, II. Nonas Decembris: cui Hiltolfus impar genere & moribus, ſucceſſit.

M. LXXVI.

REX nativitatem Domini Goslare celebravit, ibique quoſdam jurare compulit, ut filium ejus poſt ipſum eligerent ad regnum.

His temporibus Heinricus Rex per Simoniacam hæreſin ſanctam Eccleſiam fœdare non ceſſavit, ſcilicet pro pretio Epiſcopatus, Abbatias, & alia hujusmodi inveſtiendo, & inter alia crimina etiam excommunicatis communicando.

Greg. Pontifex capitur.

Cincius quidam Romanus civis, Gregorium Papam, die nativitatis Domini, Miſſarum ſolennia celebrantem, comprehendit: quem ita comprehenſum quidam ex militibus ejusdem Cincij occidere deſtinavit: ſed cùm gladium ſupra caput ejus vibraret, nimio terrore correptus, corruit, nec inceptum ictum explere potuit.

Cincius autem Papam in turrim ſuam captum deduxit, quæ poſtea ſtatim à Romanis penitus dilapidatur, & Papa prudenter eripitur, qui & ſuo captori vix à Romanis vitam impetravit.

Cùm autem Rex jamdudum ſæpe à Papa præmonitus, ſe corrigere nollet, & Papa in admonendo nihil proficeret: ad ultimum mandavit ei, quòd in Romana ſynodo proxima eum excommunicaturus eſſet, niſi reſipiſceret: Quæ legatio in octava nativitatis Domini ad Regem pervenit. Unde Rex in ſeptuageſima apud Wormatiam colloquio facto, & alio in Lombardia apud Placentiam, omnesque quos potuit obedientiam prædicto Papæ exhibendam, abjurare fecit: & miſſa legatione ad Romanam ſynodum, quæ in proxima Quadrageſima celebrata eſt, ipſum Apoſtolicum ab Apoſtolica ſede contumaciter juſſit deſcendere. Sed miſſi ejus turpiſſimè in ſynodo tractati, vix à Romanis, adjuvante Papa, evaſerunt. Ipſum autem Regem, ſynodo judicante, fidelitate hominum, regno & communione privavit, & omnes ei ad regnum juratos, juramento abſolvit. Omnes Epiſcopos, qui Regi ſponte contra Papam faverunt, officio & communione privavit: reliquis autem, qui inviti eidem conſpirationi intererant, usque ad feſtivitatem ſancti Petri, inducias dedit.

Cæſaris imperij faſces abrogati.

Godefridus Dux, filius Godefridi Ducis, particeps imò autor ſupradictæ conſpirationis turpiter à quodam coquo, per poſteriora, cùm ad neceſſarium ſederet, vulneratus, ante medium noctis expiravit. Item, Wilhelmus Trajectenſis Epiſcopus, multa in Apoſtolicum convicíatus, ſubitanea morte, absque Eccleſiaſtica communione, poſt Paſcha multatur: cui Conradus ſubrogatur. Jam omnes penè Principes regni à communione Heinrici ſe ſequeſtrârunt.

Conventus imperij Oppenheimij.

Menſe igitur Octobri colloquium apud Oppenheim à Principibus regni colligitur, cui legatio ſedis Apoſtolicæ interfuit. Ibi Heinricus in purificatione S. Mariæ tunc proxima, ſe præſentandum Domino Papæ apud Auguſtam, firmiſſimè promiſit. Nam & illuc Dominum Apoſtolicum ipſe cum Principibus regni invitavit.

Frater

Frater Kadalaus ex ſeculari militia converſus, ad Oppenheimenſe colloquium legationem Papæ detulit, quam etiam, multum ægrotante Papa, in remiſſionem peccatorum omnium impoſuit. Expletaq; tur legatione, frater Kadalaus ſuſcepto monachi habitu, ſub Evangelica perfectione requievit in pace.

M. LXXVII.

DUX Poloniæ ſe in Regem coronavit. *Regnum Polonia.*

Maxima nix totum regnum ante Calend. Novemb. anni prioris, usque in VII. Calend. Aprilis anni præſentis obtinuit.

Heinricus Rex dictus, propriæ cauſſæ diffidens, & ideircò generalem autoritatem ſubterfugiens, furtivè Italiam contra Papæ præceptum & conſilia Principum, intravit, & Apoſtolico ad condictum diem Auguſtam tendenti, ante purificationem ſanctæ Mariæ Caniſij obviavit: ubi & ab eo per inauditæ humiliationis ſimulationem, utcunque potuit, non regni ſed communionis tantum conceſſionem, vix demum extorſit: dato tamen prius Sacramento, ut de objectis criminibus ad judicium Papæ ſatisfaceret, nec Papæ & aliturà ejus fideli usque in eundo & redeunti, aliquam inferre moleſtiam conſentiret. Hoc autem juramentum nec XV. dies obſervavit, captis venerabilibus Epiſcopis, Geraldo Oſtienſi, & Anſelmo Lucenſi. Unde & Papa miſſis legatis Principibus regni declaravit, ſe parum profeciſſe in eo, quod illum in communionem receperit, cum ſimoniaci & excommunicati non minus nunc foverentur ab eo, quam pridem. His ergo auditis, Principes regni generali colloquio apud Forcheim 3. Idus Martij habito, egregium Rudolfum Ducem ſibi in Regem ſublimarunt, quem 7. Cal. Aprilis, ubi eo anno medium Quadrageſimæ occurrit, coronárunt. *Henr. Cæſar Pontifici reconciliatur.* *Rudolphus Rinfeldenſis Rex Romanorum.*

Maxima autem nix, quæ eo anno tamdiu totam terram obtexit, in electione novi Regis reſolvi tandem incœpit.

In die autem conſecrationis ejus, per ſuggeſtionem ſimoniacorum clericorum, maxima ſeditio Moguntiæ orta eſt: ita ut etiam palatium irrumpere vellent, & religioſiſſimos clericos & monachos occidere. Sed dextera Dei milites novi Principis, licet inermes, ita protexit ut nullum, ne unum ex ſuis perderent: ex adverſariis autem plus quàm centum partim ferro, partim aqua necarentur. Quibus etiam pro homicidiis hujusmodi, à legatis Apoſtolicæ ſedis talis pœnitentia impoſita eſt, ut ſinguli aut XL. dies jejunarent, aut quadraginta pauperes ſemel paſcerent, nec tamen Eccleſiaſticam communionem quaſi homicidæ vitarent. *Seditio Moguntia.*

Rudolfus Rex poſt conſecrationem in Sueviam ſecedens, regnum ſibi ſubjugavit: interim Heinricus Longobardiæ morabatur. Ad quem Cincius civis Romanus, ſecum ducens captum venerabilem Cumanum Epiſcopum, nomine Reginaldum, Papiam venit: quippe remunerari volens à Heinrico, eò quòd in ſervitium hunc modò Epiſcopum, & in præterito anno Dominum Apoſtolicum, captaverat. Sed ibi ſubitanea morte præventus, debitam remunerationem accepit, quam tot ſacrilegiis promereri non timuit.

Heinricus audita promotione Rudolphi, auxilium Papæ contra illum imploravit, licet ſupradictum Oſtienſem Epiſcopum in captione adhuc teneri permiſerit. Unde & Papa illi reſpondit: Se non poſſe ejus interpellationi ſatisfacere, quamdiu apud illum ſanctus Petrus in legato ſuo ligatus teneretur. Fruſtrata ergo ſupplicatione ſua, animum in tyrannidem convertit, nec jam regnum per juſtitiam, ſed per violentiam obtinere cogitavit.

Rex autem Rudolfus apud Auguſtam glorioſiſſimum Paſcha celebravit, cum legatis Apoſtolicæ ſedis, ex quibus unus, religioſiſſimus ſcilicet Abbas Bernhardus, Romam dirigitur, ſed ab Uldarico, Comite de Lentzburg, Henrici complice, captus & prædatus, annum pene dimidium in captivitate manſit, quem Cluniacenſis Abbas de manibus Henrici vix demum eripuit. *Vlricus de Lentzburg. Comes.*

Rex autem poſt Paſcha generale colloquium apud Ezzelingen cum Principibus collegit, quo ſoluto, ipſe cum admodum paucis, ad obſidendum quoddam caſtellum perrexit. Sed ecce ex improviſo æmulus ejus Henr. cum maxima multitudine Bohe- *Conventus Imperij Eslinga.*

inorum

morum & Bajoariorum advenit, quos cum rebus Eccleſiarum de repente ſibi comparare potuit. Quibus libentiſſime Rex cum ipſis paucis, quos eo tempore habuit, obviaſſet, ſi non Principes ejus hoc in aliud tempus differendum cautiùs judicaſſent. Heinricus igitur accepta occaſione, omnia circumquaque præda, ferro, & igne non ceſſavit devaſtare. Nam fautores ejus ex Bohemia, homines libentiùs quàm pecudes prædabantur, ut eosque ad ſatietatem ſuæ libidinis inhumanæ proſtituerent, & poſteà inhumanius eos Cynocephalis devorandos venderent.

Rex autem Rudolfus, celebrata Pentecoſte apud cellam S. Aurelij, legatum quendam ad Apoſtolicum direxit, & ipſe in Saxoniam properavit.

Eo tempore Heinricus impoſita ſibi corona apud Ulmam, interdictum regnum uſurpavit: ubi & prædictum Comitem Uldaricum de Lentzburg, ut optimè promeritum, inbeneficiavit, eò quòd venerabilem Abbatem Bernhardum, Apoſtolici legatum, adhuc in captione cruciaret.

Wercellenſis quoque Epiſcopus, depoſiti Regis Cancellarius, cum omnibus ſuis ſequacibus, colloquium generale circa Calendas Maij in Roncaliibus condixit, ut ſi aliquo modo poſſet, Gregorium Papam deponeret: ſed ipſe ad eundem terminum abſque Eccleſiaſtica communione, vitam ſimul & Epiſcopatum ben miſerabiliter depoſuit, quo ille Papam nefaria præſumptione ſtatuit deponere. Non multò poſt ejus interitum præfectus Romanæ Urbis, indefeſſus miles S. Petri contra ſchiſmaticos, à quodam fautore Heinrici crudeliter occiditur: ad cujus corpus in parvo tempore, plus quàm viginti miracula contigerunt, ut fidelium virorum relatione didicimus.

Imbrico Auguſtenſis Epiſcopus, qui in præterito Paſcha Rudolfo Regi fidelitatem juravit, nil de perjorio curans, Heinrico advenienti adhæſit, & apud illum quadam die Miſſam faciens, hanc ſibi conditionem miſer impoſuit, ut ſacræ oblationis perceptio, in judicium ei proveniret, ſi Dominus ejus Heinricus regnum ſibi injuſtè uſurparet. Poſt hanc temerariam perceptionem, parvo quod ſupravixit usque ad mortem, nunquam ſe ſanum de lecto levavit. Nam circa Calendas Julij abſque Eccleſiaſtica communione defunctus eſt.

Item Sigebardus Aquileienſis Patriarcha in auxilium Heinrico contra bannum Apoſtolici, armatu manu veniens, in amentiam vertitur, apud Ratispoonam, & ex ip[...]nere repentina morte intercipitur: ſicque domum, non ſine aliquibus ſuorum funeribus, in corpore & anima mortuus, reportabatur.

Auguſto menſe jam penè transacto, Heinricus cum ſchiſmaticorum multitudine procinctum in Saxoniam promovere decrevit: cui Rudolfus Rex cum Saxonibus usq; Herbipolim obviam proceſſit, & eandem Urbem, ſibi rebellantem, obſedit. Quòd dum fideles ejus ex Suevia properarent, in Heinricum ejus æmulum offenderunt: qui à facie eorum ſecedens, plusquàm centum homines in una Eccleſia ſibi reſiſtentium, concremavit, ſicque ultra Rhenum fugiens, ab incœpto itinere fideles Regis divertere non potuit.

Eo tempore Papa utrique Regi, ex parte S. Petri præcepit, ut treugas ad invicem facerent, & adventum ejus ad Teutonicas partes, pro dirimenda lite non impedirent, ſed debitum conſilium & auxilium ad hoc iter ei præberent. Legatis autem ſuis, qui adhuc in Teutonibus partibus morabantur, præcepit, ut ex duobus Regibus illum excommunicarent, qui prædictæ legationi non obediret: obedientem verò ex parte S. Petri in regno confirmarent, quod & non multò poſt factum eſt: ſcilicet in die ſequenti poſt feſtivitatem ſancti Martini, Goslare, Heinrico pro inobedientia iterum excommunicato, Rudolfo pro obedientia in regnum ſublimato. Nam Heinricus prædictam legationem Papæ nec ſuſcipere dignatus eſt, nec animum ad treugæ compoſitionem, ſed ad tyrannidis crudelitatem intendit.

Henricus denuò excommunicatur

Geraldus venerabilis Oſtienſis Epiſcopus, de quo ſuprà commemoravimus pridudum ſeculo vivus, mundo crucifixus, de hujus vitæ ergaſtulo liberatus eſt, IX. Idus Decembris.

Agnetis Auguſtæ obitus.

Agnes religioſiſſima imperatrix, jam XX. annis in viduitate Deo devotiſſime vivens, nec filio ſuo Henrico contra Apoſtolicam ſedem in aliquo conſentiens, Romæ requievit in pace, ſepulta Romæ in Eccleſia ſanctæ Petronellæ.

Heinri-

M. LXXIIX.

HEINRICUS iterum Apoſtolicæ ſedi de ſua quaſi injuſta damnatione conqueritur: unde Gregorius Papa facto Concilio menſe Martio (in quo Concilio facta eſt exceptio quarundam perſonarum de Heinriciana excommunicatione, & hoc utique ad tempus, ut eſt uxorum, filiorum, ſervorum & reliquorum, qui non ſcienter vel ſaltem non libenter excommunicatis ſociantur) idoneos legatos iterum deſtinavit, qui facto generali colloquio, cauſam regni juſtè determinarent: & omnes ſynodali ſententia damnavit, quicunque impedirent, ne colloquium fieret. Quod Rudolfus libentiſſimè voluit fieri: Henricus autem, utcunque potuit illud impedire, non ceſſavit. Nam contra Apoſtolicum præceptum maxima multitudine flagitioſorum adunata, procinctum in Saxoniam paravit, cui Rex Rudolfus apud Struvæ cum exercitu obviavit: & illo fugato, ipſe campum victoriæ obtinuit, VII. idus Auguſti. Occubuit tamen ibi ex parte Rudolfi, Wecel, venerabilis Magideburgenſis Epiſcopus, & Wormatienſis Epiſcopus captus eſt. Infinita autem multitudo utrunque occubuit: plures tamen & excellentiores ex parte Heinrici. Conflictus Rudolfi cum Heinrico

Eodem tempore, cum Alemanni facto exercitu ad dominum ſuum Regem Rudulfum properarent, penè XII. millia conjurati populi tranſitum Neccari fluvij illis prohibentia, parum occiderunt, plurimos autem miſericordiùs caſtigando, eunuchizaverunt, deinde quandam munitionem inimicorum facto impetu occupaverunt. Rudulfo ergo in Saxoniam reverſo, Heinricus de repente recollectis viribus, Alemanniam prædа, ferro & igne, circa feſtum Omnium Sanctorum, devaſtavit, terram videlicet Catholicorum Ducum Bertoldi atque Welfonis, & aliorum ſanctæ Petri fidelium penitus diſſipare aggreſſus eſt. Tunc quoque parum minùs quam centum Eccleſiæ in illa expeditione violatæ ſunt. Heinricus Sueviam populatur.

Eodem etiam tempore ex parte Rudolfi Bertoldus Carinthiorum Dux, piæ memoriæ, & Heinricus Marchio, obijt in pace. Bertoldi [illegible] obitus

Facto autem alio Concilio Romæ, X Cal. Decemb. utriuſque Regis legati, licet non eadem veritate in ſynodo juravêre, quod Domini eorum non impedirent colloquium pro cauſa regni ſtatuendum. Unde & Papa ea vice inter eos judicare non potuit: quamvis bene ſciret, cui parti magis juſtitia faveret. In ſynodo iſta Beringarius Andegavenſis Canonicus, ut ab hæreſi ſua reſipiſceret, ſynodaliter convenitur, eique induciæ uſque ad proximè futuram ſynodum dantur.

M. LXXIX.

GREGORIUS Papa ſynodum Romæ, menſe Februario, collegit, in qua Beringarius jam tertiò convictus, hæreſin ſuam abjuravit, & anathemizavit, quæ aſſerit: Corporales res in altari poſitas, non verè, ſed figuratè tantum, in corpus & ſanguinem Domini tranſire. Berengarij palinodia.

In eadem ſynodo Henricus Aquileienſis Patriarcha Papæ juravit: Nulli ſe deinceps communicaturum, quem ſciret à Papa excommunicatum. In hac ſynodo Papa Presbyteros deinceps in fornicationem lapſos, abſque ſpe recuperationis, depoſuit, & ſcriptum quod dicitur ſancti Udalrici, ad Papam Nicolaum, de nuptijs Presbyterorum, & capitulum Paphnutij de eadem re, immo omnia ſacris Canonibus adverſa, damnavit. In hac ſynodo Legati Regis Rudolfi ſuper Heinricum proclamaverunt, eò quòd totum regnum confundere, & ſanctam Eccleſiam conculcare non ceſſaret. Iterum ergo Papa legatos ſuos pro cauſa regni determinanda, ad Teutonicas partes deſtinavit, videlicet venerabilem Petrum Albanenſem Epiſcopum, Petrum inquam illum, qui jamdudum Florentinum Epiſcopum, nomine Petrum, probavit Simoniacum: quippe per medium ignem tranſiens abſque læſione. Unde & igneus cognomine, Albanenſem epiſcopatum promeruit obtinere: cum quo Udalricus Paduanus Epiſcopus in legationem deſtinatur. Legatus autem Henrici, Legatos Papæ (priuſquam abirent) in eadem ſynodo jurejurando ſecuros fecit, de conductu & obedientia Domini ſui. Item legatus Rudolfi de obedientia Domini ſui juravit in ſynodo. Legati ergo ſedis Apoſtolicæ in Teutonicam terram pervenientes, obedientiam Rudolfi, & inobedientiam Heinrici indubitanter probaverunt: quod & poſtea cùm redirent, Papæ viva voce proteſtati ſunt.

In hac æſtate venerabilis Abbas Maſſilienſis Bernhardus, vir plenus charitate requievit in pace, XIII. Calendas Auguſti.

Doctor Adalbertus, facto verboque diſertus, jam XXX annis mundo crucifixus, & in fine ad Evangelicam perfectionem perductus, migravit ad Dominum, tertio nonas Decembris.

M. LXXX.

Henr. à Rudolfo in fugam actus

ITERUM Heinricus poſt Epiphaniam cum exercitu in Saxoniam venire diſponens, à Rudolfo, ſexto Calendas Februarij, fugatur, nec tamen à cœpta tyrannide compeſcitur. De qua expeditione Rudolfus ſtatim legatum Romam ad ſynodum direxit.

Idem à Pontifice anathematizatus.
Guibertus Antipapa.

Gregorius Papa ſynodum Romæ, menſe Martio, collegit, ad quam de Teutonicis partibus prædictæ ſedis Apoſtolicæ Legati redierunt, & omnimodam Rudolfi obedientiam, & Heinrici inobedientiam Domino Apoſtolico renunciaverunt: unde ipſe in fine ſynodi Heinricum depoſuit, ipſumque cum omnibus ſuis fautoribus anathemizavit, & Rudolfum Apoſtolica auctoritate in regia dignitate confirmavit. Unde æmulus ejus congregata multitudine omnium ſchiſmaticorum ſive excommunicatorum, apud Brixinam legitimum Papam abjuravit, & Guibertum Ravennatem quondam Epiſcopum, ſed jam triennio à Papa Gregorio irrecuperabiliter depoſitum & anathemizatum, ſibi non in Papam, ſed in hæreſiarcham, elegit. Deinde apud Maguntiam conventu facto, eandem ipſam electionem, à quibuſcunque potuit, confirmari fecit.

Rudolfi Regis interitus.

Jam autem mediante Octobri, Heinricus expeditionem in Saxoniam iterum parans, à militibus Rudolfi itinere unius diei fugatur: quamvis in eadem congreſſione Rudolfus Rex piæ memoriæ occubuerit. Ille inquam alter Machabæus, cùm inter primos hoſtium inſtaret, in ſervitio ſancti Petri occumbere promeruit: & poſtea uno die ſuperſtites, omnibus ſuis ritè ordinatis, ad Dominum migraſſe non dubitatur, idibus Octobris. Regnavit autem tres annos & dimidium. De cujus obitu omnes religioſi utriuſque ſexus, & maximè pauperes doluerunt. In cujus animæ commendationem, Saxones innumerabiles Eleemoſynas fecerunt. Erat enim proculdubio pater patriæ, ſervantiſſimus juſtitiæ, indefeſſus propugnator ſanctæ Eccleſiæ. Sepultus autem eſt apud Merſeburg glorioſiſſimè.

Eodem die deceſſionis ejus, in Longobardia milites prudentiſſimæ Ducis Mathildæ fugantur ab exercitu penè totius Longobardiæ, apud Vulkam prope Mantuam.

Ipſa quoque die Giſelbertus religioſiſſimus Presbyter & Monachus: & Rudolfi Regis ad Papam legatus, Longobardiæ requievit in pace.

His temporibus Henricus totam Italiam adeò conturbavit, ut nullus ſecurè ad limina Apoſtolorum poſſet ire, qui non prius abjuraret, quod ad Papam Gregorium diverſurus non eſſet.

M. LXXXI.

Henr. Italiâ cum exercitu ingreditur.

HEINRICUS poſt obitum Regis Rudolfi, Veronam in Paſcha venit, & ad invadendam Romam, cum ſuo non Apoſtolico, ſed apoſtata Guiberto uſurpata Domini Apoſtolici non ſemel perjuro & anathemizato, profectus, ſed macte reverſus eſt.

Hermannus Lucelburgenſis contra Henricum Rex creatur.

Eodem tempore Principes regni Teutonicorum, ſcilicet Archiepiſcopi, Epiſcopi, Duces, Marchiones & Comites, conventu facto, Hermannum nobilem virum, ſibi in Regem elegerunt: qui ſtatim eodem conventu aciem contra fautores Heinrici direxit: ipſi enim electionem ejus impedire volentes, eodem tempore maximam multitudinem contraxerant. Sed novo Rege ex improviſo irruente, omnes penitus aut cæde proſtrati ſunt, aut irrevocabiliter fugati: licet regijs militibus, ſe inſequentibus, non parvo præſtarent numero. Quapropter Rex de divi-

no auxi-

no auxilio tali Triumpho certificatus, eadem nocte in campo victoriæ caſtra metatus eſt, & poſtea ad ſubjugandum ſibi regnum digreſſus eſt. Electus eſt autem ante feſtum S. Laurentij, & in ſequente die, poſt feſtum ejuſdem Sancti, de inimicis triumphavit, in confinio Bajoariæ, in loco qui dicitur Hoſtette: poſtea in Saxoniam conſecrandus diſceſſit.

M. LXXXII.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini glorioſiſſimè celebravit Goſlare. Ibi etiam in feſto S. Stephani eò quòd Patronus ejus fuerit, Regiæ dignitatis unctionem & coronam, Principibus regni annitentibus ab Epiſcopis ſolenniter accepit. *Novi Regis inauguratio.*

Heinricus autem in Italiam aſſumpto apoſtata ſuo Guiberto, iterum Romam inviſurus, proficiſcitur, adunata multitudine ſchiſmaticorum: ibique ea æſtate moratus, penè incaſſum laboravit: niſi quod milites ſuos quibuſdam caſtellis, ut facerent guerram Romanis, impoſuit, quia eum nec hac vice Romam intrare permiſerunt. Ignem quoque in domum ſancti Petri per quendam traditorem immittere voluit: Sed Dei miſericordia protegente, non potuit. Cogitavit enim ut de improviſo portas irrumperet, ſi Romani derelictis propugnaculis, ad incendium reſtinguendum concurrerent: unde ignem domibus quibuſdam ſancto Petro contiguis immitti fecerunt. Sed Dominus Apoſtolicus huic verſutiæ obviavit. Nam primùm viſo incendio, omnes milites Romanos ad propugnacula defendenda tranſmiſit, ipſeque ſolus fiducia ſancti Petri fretus, facto ſigno crucis contra incendium, ignem progredi ulterius non permiſit. *Heinricus iterum in Italiam.*

Igitur Heinricus capto venerabili Epiſcopo de Sutria, aliiſque nonnullis, ſuoque apoſtata Guiberto in Tiburtina urbe ad infeſtandos Romanos derelicto, ipſe Longobardiam revertitur.

Hermannus autem Rex multùm de adverſitate ſedis Apoſtolicæ dolens, eamque de manu Heinrici liberare volens, expeditionem in Italiam paravit: unde & de Saxonia in Sueviam venit.

M. LXXXIII.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini in Suevia, cum Principibus regni ſatis honorificè celebravit. Inde cùm exercitum in Longobardiam movere vellet, moleſta ſibi legatio de Saxonia venit: quippe quòd Otto Dux, prudentiſſimus miles obierit, quem in Saxonia pro Capitaneo omnium ſuorum reliquit, in cujus obitu maximum ſchiſma futurum non dubitaret, niſi hujuſmodi ſchiſma anticipare maturaret. Hac ergo neceſſitate poſtpoſita expeditione, Saxoniam feſtinanter redire compellitur.

Iterum Heinricus cum multitudine ſchiſmaticorum ſive excommunicatorum, ante Pentecoſten Romam impugnaturus aggreditur: ſicque Guibertum Ravennatem, perjurum, depoſitum & anathemizatum, apud ſanctum Petrum inthronizavit, non per Oſtienſem, & Albanenſem, & Portuenſem Epiſcopos, qui hoc privilegium habent, ut & Papam conſecrent: ſed per Mutinenſem & Ariminenſem Epiſcopos: utpote jam multis annis depoſitos & anathemizatos. *Guibertus Antipapa in ſedem locatur.*

Statim ergo juxta ſanctum Petrum quendam monticulum, nomine Palatiolum in caſtellum, eique milites multos, ut impugnarent Romanos, impoſuit, qui eum Tranſtyberinas urbis regiones nullo pacto intrare permittebant. Multi tamen jam ex Romanis conſenſerant, partim pretio inducti, partim multis promiſſionibus ſeducti, omnes autem æqualiter jam triennij impugnatione nimium fatigati. Quid plura? omnes penè Romani, præter Principem Salernitanum, hoc laudaverunt, ut Papa Gregorius ſynodum in medio Novembri colligeret Romæ, cujus ſynodi ſtatuta de

cauſa regni, nec Heinrico nec Romanis, imò nulli penitus, liceret prævaricari. Heinricus quoque ituris ad illam ſynodum & redituris, ſecuritatem jurejurando fecit. Unde & Papa omnes religioſos Epiſcopos & Abbates ad ſynodum literis ſuis vocavit.

Reverſo ergo Heinrico Longobardiam, milites ejus quos in caſtello prope ſanctum Petrum dimiſit, repentina mors penè omnes invaſit. Inter quos & Udalricus Goſcezchiin, abſque Eccleſiaſtica communione, heu miſer, interijt, auctor hujus ſchiſmatis & incenſor conſpirationis. Ex quadringentis autem militibus, qui in illo caſtello pro cuſtodia dimiſſi ſunt, vix triginta gladium ſancti Petri, ut ajunt, conceſſa vita, evaſerunt: ipſum autem caſtellum à Romanis penitus ſolo adæquatum eſt.

Heinricus ergo Ravennate ſuo interim Ravennam tranſmiſſo, ad prædictam ſynodum profectus eſt, quò & legati Teutonicorum Principum ire debuerant: ſed ab Heinrico in via apud forum Caſſij capti & ſedati ſunt, circa feſtum ſancti Martini: licet omnibus ſynodum illam petentibus ſecuritatem juramento promiſerit. Unde & Romani multa contra Heinricum murmurare cœperunt. Erant autem religioſiſſimi Monachi & clerici, quos in captivitate fecit cruciari: cum quibus & Ottonem venerandum Oſtienſem Epiſcopum captivatum, videlicet, ad ipſum ab Apoſtolica ſede tranſmiſſum. Multi tamen ex Francigenis ad illam ſynodum, tam Epiſcopi quàm abbates pervenerunt. Meliores autem Epiſcopi & Domino Apoſtolico magis neceſſarij, id eſt, Hugo Lugdunenſis, Anshelmus Lucenſis, Reginaldus Cumanus, ſpecialiter à Heinrico ad ſynodum pervenire prohibiti ſunt. Dominus tamen Papa ſynodum tribus diebus ſolenniter celebravit, & ne Heinricum iterum ſpecialiter anathemizaret, vix à ſynodo exoratus: omnes tamen excommunicavit, quicunque aliquem ad ſanctum Petrum & Papam venientem, impedirent quoquo modo.

Synodus Romana ſuper negotio regni.

Sed jam advenit terminus, ad quem Romani, neſciente Papa, hoc Heinrico ſe effecturos juraverant, ut aut Gregorius Papa eum incoronaret: aut alius, quem ipſi illo expulſo, eligerent. Quod juramentum licet in præterita æſtate factum fuerit: omnes tamen intimos Papæ uſque ad terminum penè latuit.

Romani [illegible].

Adveniente ergo termino, Romani Papæ de juramento manifeſtaverunt, dicentes: Se hoc juraſſe, non ut Papa ſolenniter regali unctione incoronaret, ſed tantùm ſimpliciter, ut ei coronam daret. Annuit ergo Papa eorum votis, ut eos à juramento abſolveret, videlicet Heinrico; ſi vellet cum juſtitia: ſin autem cum maledictione, coronam daret. Unde Romani mandaverunt, ut veniret ad accipiendam coronam cum juſtitia, ſi vellet: ſin autem, de caſtello ſancti Angeli per virgam ſibi demiſſam à Papa reciperet. Sed Heinrico utrumque recuſante, alium legatum illi dixêre, qui eos bello defenderet, ſi neceſſe eſſet. Se bene attendiſſe quid juraverint, nec ſe amplius eo juramento detineri obnoxios. Igitur Domino Papæ multò firmiùs, quamptidem, conſilio & auxilio adhæſêre.

Heinricus autem multò inſtantius pro eis ſua parte applicandis, nunc minando, nunc promittendo, laboravit: multùmque tempus circa Romam moratus, bu[illegible] uego: invigilavit.

His temporibus piæ memoriæ Stephanus, quondam Rex Ungarorum, qui ſeipſum cum ſua gente ad fidem Chriſti convertit, poſt quadrageſimum obitus ſui annum, miraculis claruit.

Salamon Rex Ungarorum, ſed regia dignitate indigniſſimus, prædicti Heinrici cognatus, à conpatriota ſuo, nomine Ladislao, regno privatus, incarceratur, & ille pro eo regia dignitate ſublimatur.

Beringarij obitus.

Beringarius, novæ hæreſis de corpore Domini auctor, eo tempore deficiens abijt in locum ſuum: qui licet eandem hæreſin ſæpiſſimè in ſynodo abjuravit, ad vomitum tamen ſuum canino more non expavit redire. Nam & in Romana ſynodo canonicè convictus, hæreſin ſuam in libro à ſe deſcriptam, combuſſit, & abjuratam anathemizavit, nec tamen poſtea dimiſit.

Schiſma imperij ſeptenne.

Sed jam ſeptennio totum Romanum Imperium civili bello, nimio ſchiſmatis diſſidio, laboravit: alijs quidem Domino Apoſtolico, alijs autem Heinrico faventibus, ob hoc utrinque totum regnum præda, ferro & igne miſerabiliter devaſtantibus: pauciſſimi Catholici Epiſcopi ex parte Apoſtolici remanſerunt, qui

& à

& à propriis ſedibus expulſi, ſuis gregibus pruvidere non permittebantur. Quapropter omnes penè religioſi, ſive Clerici ſive Laici, in aliqua Monaſteriorum latibula hujuſmodi mala declinaverunt: ne videlicet devaſtationem ſanctæ Eccleſiæ cernerent, cui in nullo adminiculari poſſent. Satius enim illis videbatur, ut ſaltem ſeipſos deliteſcendo ſalvarent, quam pro alijs incaſſum laborando, cum eiſdem perirent.

Eodem autem tempore in regno Teutonicorum tria monaſteria cum ſuis cellulis, regularibus diſciplinis inſtituta, egregiè pollebant: quippe cœnobium S. Blaſij in nigra ſylva, & S. Aurelij, quod Hirſaugia dicitur, & ſancti Salvatoris, quod Schafhuſin dicitur, id eſt ovium domus. Ad quæ monaſteria mirabilis multitudo nobilium & prudentium virorum hac tempeſtate in brevi confugit, & depoſitis armis Evangelicam perfectionem ſub regulari diſciplina exequi propoſuit: tanto inquam numero, ut ipſa monaſteriorum ædificia neceſſariò ampliarint: eò quòd non aliter in eis locum commanendi haberent. In his itaque monaſterijs nec ipſa exteriora officia per ſeculares, ſed per religioſos fratres adminiſtrantur, & quantò nobiliores erant in ſeculo, tantò ſe contemptibilioribus officijs occupari deſiderant, ut qui quondam erant Comites & Marchiones in ſeculo: nunc in coquina & piſtrino fratribus ſervire, & porcos eorum in campo paſcere, pro ſummis computent delitiis. Ibi nempe & porcarij & bubulci præter habitum iidem ſunt, qui Monachi. Tanto autem charitatis ardore omnes fervent, ut quilibet eorum, non tam ſuum quàm alienum deſideret profectum, & in exhibenda hoſpitalitate inſudant tam mirabiliter, ac ſi ſe perdidiſſe æſtimeut, quicquid pauperibus Chriſti & hoſpitibus non erogaverint.

Monaſterium S. Blaſij. Hirſaugienſe, Schafhuſianum.

M. LXXXIV.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini in Saxonia celebravit. Æmulus autem ejus in Romanorum finibus hyemavit, ibique Guibertum Ravennatem ſuum, Romam venturum expectavit, ut ab eo apud S. Petrum incoronaretur, eòquod Gregorium Papam ad Henricum flectere non poſſet, ut eum niſi legitimè reconciliatum, incoronare vellet.

Reginaldus Cumanus Epiſcopus, ſcientia & religione clariſſimus, & ob hoc Gregorij Papæ adjutor ſtudioſiſſimus, migravit ad Dominum, VI. Cal. Febr.

Welpho Dux Bajoariæ, civitatem Auguſtam, à quodam Sigefrido, nec nominando Epiſcopo, cum Bajoarijs invaſam, viriliter eripuit, eamque legitimo paſtori Wigoldo ſubjugavit.

Auguſta Vindelicorum.

Sigefridus Moguntienſis Archiepiſcopus, Gregorio Papæ per multas tribulationes adjutor indefeſſus, requievit in Pace.

Regina Anglorum obiit, uxor Willehelmi Regis, qui totam terram Anglorum, Romano Pontifici tributariam fecit, nec aliquem in ſua poteſtate aliquid emere aut vendere permiſit, quem Apoſtolicæ ſedi inobedientem deprehendit.

Devotio reginæ Angliæ.

Rex Ungarorum Latislaus, parti Catholicorum aſſentiens, æmulum ſuum Salemonem de carcere relaxatum, Ratiſponam ad uxorem ſuam ire permiſit, licet ingratam. Nam nec illa nec ille conjugale fœdus ad invicem catenus ſervaverant: imò contra Apoſtolum, ſe ipſos fraudare non timuerunt. Erat autem ipſa ſoror Henrici ſæpè nominati, quæ & ab ipſo jam diu Ratiſponæ ſuſtentabatur, etiam antequam maritus ejus captivaretur.

Regni Hungariæ æmulus Henrici Cæſaris.

Heinricus Aquileienſis Expatriarcha, non ſemel Domini Apoſtolici perjurus & excommunicatus, in corpore & anima moritur.

His temporibus Conſtantinopolitanus maximam pecuniam Heinrico quondam Regi tranſmiſit, ut Ruodbertum Wiſcardum, Ducem Calabriæ & Apuliæ, conjuratum militem Domini Papæ, in ultionem ejuſdem Regis, bello appeteret. Nam Ruodbertus jamdudum fines Conſtantinopolitanorum invaſit, iterumque illuc expeditionem movere diſpoſuit: ſed Heinricus acceptam pecuniam, non in procinctum contra Ruodbertum, quod juramento promiſit: ſed ad conciliandum ſibi vulgus Romanum, expendit, cujus adjutorio Lateranenſe palatium, feria quinta ante Palmas, cum ſuo Ravennate Guiberto, intravit. Nobiles autem Romani præter admodum paucos, cum Domino Papa Gregorio tenuerunt, qui & XL. obſides ei dederunt. Papa autem

[illegible] aſtellum S. Ang[illegible] recepit, omnesque Tyberinos pontes, & firmior[illegible] Romanorum munitiones [illegible] obtinuit poteſtate.

Henricus Cal. imperii alii diadema in Roma suſceptionem.

In die [r]eſurrectionis [illegible] [Heinric]us à Hæreſiarcha [illegible] coronam non gloriæ, ſed confuſionis, accepit. [illegible] hujuſmodi [c]oronator, [illegible] atteſtationem Sanctorum Patrum, non benedictionem quam perdidit, ſed [illegible] tionem quam habuit, ſuo coronato impoſuit. Erat enim ipſe Ravennas [illegible] epiſcopus, & omni nodam obedientiam Romano Pontifici juravit, quam [illegible] nollo tempore fideliter executus eſt: ſed non multo poſt ſpreto juramento, [illegible] lari contumacia contra Apoſtolicam ſedem rigi[illegible]ur. Unde ab Apoſtolica [illegible] ab Epiſcopis [illegible]us E[illegible] in Romana ſynodo, poſt Canonicas inducias, [illegible] liter depo[illegible]ur & anathematiſatur, nec hoc ſ[illegible], nec in una ſynodo, ſed in o[illegible] ſynodis quotquot jam ſexennio Romæ celebratæ ſunt. Hic ergo in perju[illegible] teratus, & pro eodem ſæpe irrevocabiliter depoſitus & anathematiſatus, ſedem Romani Pontificis cui obedientiam juravit, pro m[illegible]us anathematiz[illegible] torum, utpote [illegible] ſimilium præterito anno invaſit. Legitimo paſtore adhuc eidem ſedi præſi[illegible]nte [illegible] m-pe Mutinenſis & Aretinus, Ex piſcopi, cum reliquis excommunicati eu[illegible] or[illegible] runt. Qui etiamſi Catholici eſſent, & Apoſtolica ſedes paſtorem non haberet, [illegible] lum tamen eidem ſedi Pontificem ordinare poſſent. Hujus enim ordinationis pr[illegible] ſolis Cardinalibus, Epiſcopis Oſtienſi, Albanenſi & Portuenſi, à ſanctis Pat[r]ibus eſt conceſſum, nec aliquibus alijs conceditur, ipſis hoc adimplere valentibus. [illegible] libentius omnia extrema parer[illegible]tur, quam tam ſacrilegæ ordinationi tanqua[m] ſuperbiſſimæ præſumptioni miſcerentur, quem & [illegible] cum Domino Apoſtolic[o] [illegible] li judicio canonice damnarunt. Ergo Mutinenſis & Aretinus cum reliquis hæ[reti]c[is], Ravennatem [illegible]um non in Romanam Patriarcha[m], quod nullo modo potu[illegible] [illegible]d in damnatiſſimum hæreſiarcham promoverunt, ut quantò aliùs inter ipſos em[illegible]t, tantò majoris damnationis privilegium poſſideret. Quapropter & Heinricus ab [illegible] dem incoronatus, damnationem ejus hæreticaſſe non dubitatur. Similiter & [illegible] quicunque aliquid, quod à Domino Papa ſuſcipiendum eſſet, à prædicto [illegible] archa quaſi ſuſceptum, uſurpaverunt. Morabatur autem Heinricus in Lateran[enſi] palatio cum Ravennate ſuo: nec a fidelibus Papæ per civitatem ad ſanctum P[etrum] tranſire permittebatur, ſed in ipſa Paſchali hebdomada fideles aggreditur, in qua con[illegible] ſione XL. penè inter mortuos & vulneratos perdidit, nam reliqui fugerunt ex parte autem Domini Papæ, nec unus cecidit.

Hermannus autem Rex Paſcha celebravit in Saxonia, ubi & maximæ treugæ inter fideles Domini Papæ, factæ ſunt, quæ & in toto Teutonicorum penè [re]gno, n[on] multò poſt confirmatæ ſunt.

Heinricus Imp. à Duce Calabria Roma profligatus,

Robertus Wiſcardus Dux Nortmannorum, in ſervitium ſancti Petri, poſt Calendas Maij Romam armata manu invaſit, fugatoque Heinrico, totam urbem C[illegible] Papæ rebellem, penitùs exſpoliavit, & majorem ejus partem igni conſump[ſit] [illegible] Romani quendam ejus militem vulneraverunt. Deinde acceptis obſidibus [à] Romanis, & in caſtello ſancti Angeli, quod domum Theodorici dicunt, reſ[illegible] ip[illegible] a[illegible] recuperandam terram ſancti Petri reverſurus, in brevi plu[r]ima caſtella & ci[vi]t[ates] Domino Papæ recuperavit. Heinricus autem Ruoberto reſiſtere non valens, ad p[ar]tes [T]eutonicorum ſatis feſtinanter revertitur.

Eodem tempore milites prudentiſſimæ Dominæ Mach[t]ildæ in Long[illegible] contra fautores Heinrici & inimicos ſancti Petri viriliter pugnaverunt, è quibus Ep[illegible] Parmenſem & ſex Capitaneos, cum alijs ferè bonis militibus centum, ceperunt. [illegible] etiam plus quàm quingentos & loricas plurimas, & omnia tentoria inimicorum p[illegible] potiti, victoriam habuerunt.

Imp. in Germaniam reverſus Suevos adoritur

Heinricus verò circa Calend. Auguſti expeditionem in Sueviam paravit, ſ[illegible] vis ſibi obviantibus pugnare noluit, quamvis eum erectis vexillis pluribus di[e]bus [illegible] gnam provocaverint, & ex ſuis plus quàm centum occiderunt & captiva[illegible] Nam prope Licum flumen caſtrametatus eſt, cujus ripa munitus, ab h[illegible] facile potuit invadi. Suevi autem ex altera parte fluminis in conſpectum [illegible] metati ſunt, ſatis à ripa ſeparati, ne hoſtibus facultatem tranſuadendi in[illegible]

dere-

…tur, ſed fruſtra. Nam Heinricus tranſire noluit, & potiùs non præ… qui & poſt …ſſum Suevoru… timens inſidias eorum, unū penè diem …pam rel… quere pertimuit. Tandem Heinricus Ratiſponam revertitur, inde ultra Rhenum Moguntiam proficiſcitur. N…ilominus & Suevi ultra Rhenum Burgund…m cum expeditione profi…ſcuntur, & quoddam …ſtellum Bertoldi * Ducis, … filij Regis Ruodol…hi à fautoribus Heinrici obſeſſum, viri…ter eripuerunt. Nam quibusdam rapid…imis fluminibus tranſuadatis & potius transnatatis, adeò obſeſſores caſtelli, licet adhuc longe poſiti, perterruerunt, ut reliquis papilionibus, eq…i & lo…ici…, ab obſidione paſſim diffugerent, nec deinceps in illa expeditione, Suevis terram eorum, …rro, præda & incendio vaſtantibus, re…ere præſumerent. Erepto ergo caſtello congruis alimentis in annum præmunito, deſtructisque quibusdam inimicorum munitionibus, Suevi cum pace in ſua rediere.

* Bertholdi Ducis Sueviæ, cuius Pater Bertholdus de Zeringen obiit, ut ſupra, anno 1078.

Interim Heinricus congregata multitudine ſchi…maticorum, Wec…onem clericum, H…lverſtatenſis Epiſcopi fugitivum, Moguntinenſi Epiſcopatu remuneravit: eò quòd i… n omni pertinacia contra Dominum & ſanctum Petrum, inde e…us cooperator adfuit. Qui ipſe jam dudum anathemi…atus, & ab † anathemi…atis electus, nihilominus etiam ab anathemiſati…, juxta Pelagium Papam non conſecratos, ſed execratus eſt. Nam juxta beatiſſimos Patres Innocentium, Leonem atque Gregorium, nihil niſi damnationem & m…le…ictionem a damnatis accipere potuit.

† i. genuſl.

Dominus autem Papa coll…cta Synodo, iterum ſententiam anathematis in Guibertum hær…ch…m, & H…inricum & omnes eorum fautores promulgavit, quod & in feſto S. Joannis Baptiſtæ præt…rito jamdudum Romæ fecit, …um Heinricus adhuc ibi moraretur. Hanc ſententi…am …ti ſ…is Apoſtol…cæ, videl… Petrus Albanenſis Epiſcopus in Francia, Otto Oſtienſis Epiſcopus, in terra Teutonicorum usque quaque divulgârunt.

Pontificis in Henricum dira in Germania divulgata.

Oſtienſis quoque cùm in Alemannia moraretur, …nctæ Conſtantienſi Eccleſiæ jamdudum viduatæ C…tholicum paſtorem ordinavit, ſcilicet Gebe…a…dum Bertoldi Ducis filium, nobilem qu…em genere, ſ…d nobiliorem in monachica converſatione. Hunc ſanè invitum, imò multum ejulantem ac reclamantem, Conſtantienſibus clericis & laicis petentibus & laudantibus, undecimo Calend. Januarij, Epiſcopum conſecravit, quem prio…, id eſt feſto ſancti Thomæ, cum al…is clericis Presbyterum fecit: inter quos & horum Chronicorum Sc…iptorem in eadem ſolenniter in Presbyterum promovit, eique poteſtatem ad ſuſcipiendos pœnitentes ex Apoſtolica authoritate conceſſit.

Gebhardus de Zeringen Epiſcopus Conſtantienſis.

Auctor de ſeipſo.

M. LXXXV.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini Goslare celebravit, ad quem præfatus Oſtienſis Epiſcopus poſt Epiphaniam pervenit in Saxoniam, & colloquio interfuit quòd Saxones contra Heinrici fautores condixerunt, ut hoc illis probarent, ſe jure Heinricum vitare ut excommunicatum. Quod & facto colloquio, decimo quinto die poſt Epiphaniam, firmiſſimè probaverunt: ea videlicet ratione, quia Romanus Pontifex illum eis à ſe in Romana Synodo anathemiſatum, literis denunciavit. Adverſarij autem eis objecerunt: quòd Papa eum nequiverit excommunicare, eò quòd expoliatus non potu…rit voc…ri, judicari, ſive damnari. Ad hæc Saxones reſponderunt: ſe judicium ſedis Apoſto…æ nec debere retractare, nec poſſe: hoc cum illo potius tractandum, qui illum damnaverit, non cum S…xonibus, quòd damnationi ejus non interfuerint, qui ſedis Apoſtolicæ …icio nul…r…ractationem ſed obedientiam debuerint. Ita ergo ſoluto colloquio …ſſum eſt ab invicem.

Eo …mpore Hildensheimenſis Epiſcopus, cum ſuis ſequacibus manus Saxonu…n vix evaſit, eò quòd contra commune votum totius Saxoniæ Heinricianis ſe admiſcuerit. Pro eadem etiam culpa Comes Theodoricus eodem tempore occiſus eſt,

à noſtræ partis fautoribus. Præfatus quoque ſedis Apoſtolicæ legatus, prædicto Epiſcopo cùm nollet reſipiſcere, officium penitus interdixit.

Quedelinburgenſis Synodus contra Henricum à Pontifice indicta.

Hermannus Rex in Quintilineburg Paſcha celebravit, ubi & legatus Domini Apoſtolici in ipſa Paſchali hebdomada, generalem ſynodum cum Archiepiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus, S. Petri fidelibus, ſolenniter celebravit. Interfuit autem huic ſynodo, Gebehardus reverendiſſimus Juvanienſis Archiepiſcopus, item venerabilis Hartungus Magideburgenſis Archiepiſcopus, cum ſuis ſuffraganeis. Item ſuffraganei Moguntiæ ſedis de Saxonia. Nam Wirceburgenſis & Wormatienſis, Auguſtenſis quoque & Conſtantienſis de Alemannia, quique ipſi canonica neceſſitate impediti, venire non potuerunt, per legationem ſuam ſe ſancto Concilio repræſentaverunt, ſeque per omnia ejusdem Synodi ſtatutis aſſenſuros, mandaverunt. Rex etiam Hermannus cum ſuis Principibus eidem Synodo interfuit.

Allata decreta Synodalia.

Cum ergo omnes juxta Ordinem ſuum conſediſſent, prolata ſunt in medium decreta ſanctorum Patrum, de primatu ſedis Apoſtolicæ, quod nulli unquam liceat ejus judicium retrectare, & de ejus judicio judicare. Quod de totius Synodi publica profeſſione laudatum & confirmatum eſt: & hoc utique contra Heinricianos, qui fideles S. Petri conſtringere voluerunt, ut excommunicationem Domini Papæ Gregorij, ſuper Heinricum cum illis retrectare præſumerent.

Quidam autem Babenbergenſis clericus, nomine Gumbertus, Romani Pontificis primatui derogare volens, in mediam ſynodum ſe contulit, aſſerens, Romanos Pontifices hunc ſibi primatum aſcripſiſſe, non aliunde conceſſum hæreditaſſe, videlicet, ut nullus de eorum judicio judicare debeat, nec illi alicujus judicio ſubjaceant. Qui cùm aperte à tota Synodo confutaretur, præcipuè tamen à quodam laico convictus eſt, per illud Evangelicum: *Non eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum.* Cùm enim hoc generaliter in omnibus Eccleſiaſticis ordinibus obſervandum deputetur, ne major à minore judicetur: quis hoc Vicario S. Petri denegare potuit, quem omnes catholici pro Domino & magiſtro venerantur?

In eadem Synodo ordinatio Wecilonis, Moguntini invaſoris, & Sigefridi Auguſtenſis, & Norberti Curienſis, imò omnes ordinationes & conſecrationes excommunicatorum, penitus irritæ judicatæ ſunt, juxta decreta ſanctorum Patrum Innocentij, Leonis primi, Pelagij, atque ejus ſucceſſoris Gregorij primi.

Item ſecta prædicti Wecilonis ejusque ſociorum, ſub anathemate damnata eſt, quæ aſſerit, ſeculares ſuis rebus exſpoliatos Eccleſiaſtico non ſubjacere judicio, nec excommunicari poſſe, pro ſuis exceſſibus: quæque excommunicatos absque reconciliatione recipi poſſe, contendit.

Statutum eſt autem ibi, ut quicunque ab Epiſcopo ſuo, nec officio nec communione privato, excommunicatus eſſet, etſi injuſtè: nullatenus tamen reciperetur ad communionem, niſi abſolutus Eccleſiaſtico more. Similiter & pro ſacrilegio excommunicatos decrevit ſancta Synodus non recipiendos, absque ſolita reconciliatione, & niſi dudum, quæ ſacrilegè ſibi vendicaverant, reddidiſſent.

In eadem Synodo, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, perpetua, juxta decreta ſanctorum Patrum indicta eſt continentia.

Item ſtatutum eſt, ne laici pallas altaris & ſacra vala contingant.

Item, ne laici decimas ſibi vendicent in proprietatem, nec etiam in beneficium, niſi conceſſione legitimorum poſſeſſorum.

Item, ut vernum jejunium in prima ebdomada quadrageſimæ, æſtivum in Pentecoſte ſemper celebretur.

Item, ne quis caſeum & ova comedat in Quadrageſima.

Item ſynodali judicio confirmata & laudata eſt, ordinatio Domini Gebehardi Conſtantienſis Epiſcopi, imò omnia quæ præfatus ſedis Apoſtolicæ legatus, cùm eſſet Conſtantiæ, ordinavit.

Item, ibi mota eſt quæſtio, de conſanguinitate Regis & uxoris ſuæ. Unde & Rex in media Synodo ſurrexit, ſeque de hac re judicium ſanctæ Synodi, per omnia obſervaturum profeſſus eſt. Sancta autem Synodus hanc cauſam in præſenti canonice examinari non poſſe judicavit, eo quòd legitimi accuſatores non eſſent.

In

In fine autem ſynodi ſententia anathematis cum ardentibus candelis promulgata eſt in Guibertum hæreſiarcham, ſedis Apoſtolicæ pervaſorem, & in Apoſtatas S. Petri, Hugonem Albanenſem, Joannem Portuenſem Excepiſcopos, Petrum Excancellarium. Item in Leomarum Bremenſem, Utonem Hildinesheimenſem, Ottonem Conſtantienſem, Burchardum Baſilienſem, Huzmannum Spirenſem, Excepiſcopos. Item in Wecilonem Moguntinum invaſorem, Sigefridum Auguſtenſem, Nortbertum Curienſem, in hos inquam, & in omnes eorum complices, inevitabilis ſententia anathematis promulgata eſt.

Henrici ſup. fideles excommunicatio.

Sed hi omnes adverſarij Eccleſiæ Dei, in tertia hebdomada poſt finitam ſynodum, ſuam Moguntiæ collegerunt non ſynodum, ſed conciliabulum: in quo umbratilem ſententiam excommunicationis, contra fideles S. Petri deprompſerunt, utpote nequaquam illos excommunicare valentes, ſed apertiſſimè ſe ipſos à communione Catholicorum ſequeſtrantes, ut non tantùm judicio ſanctæ Eccleſiæ, ſed & proprio eorum judicio ſicut omnes hæretici, à Catholicis eſſent ſeparati: Sedes quoque Catholicorum Epiſcoporum viventium, temeraria cupiditate cœcati, ſibi vendicare non timuerunt.

Moguntina ſynodus Henricianorum.

Deus autem omnipotens ſuis fidelibus per ſe ipſum auxiliari non ceſſavit, ſuumq; judicium ſuper inimicos ſanctæ Eccleſiæ mirabiliter exercuit. Nam totam penè Italiam, in qua potiſſimum excommunicati furebant, tam magna fames obtinuit, ut homines non tantùm immunda quæque, ſed etiam humanam carnem manducarent. Quam famem inaudita mortalitas ſubſequuta eſt, ut nec tertia pars hominum remaneret, ſed deficiente colono, maxima pars terræ in ſolitudinem redacta eſt. Padus quoque fluvius Longobardiæ, ripas ſuas excedens, multa caſtella, villas, imò circajacentes regiones penitus ſubmerſit, & inhabitabiles reddidit. Ipſa etiam capita ſchiſmaticorum eo tempore heu miſerè abiere in locum ſuum, videlicet Parmenſis & Rhegienſis Excepiſcopi, Thedaldus Mediolanenſis non Archiepiſcopus, ſed antichriſtus. Adalbertus & Reginherus Marchiones, & Comes Boſo, & alij innumerabiles, quorum factione tota penè Italia contra Dominum Papam & S. Petrum ſe erexit. Hi quoque Mathildam prudentiſſimam Ducem, & fideliſſimam S. Petri militem, multis injuriis affecerunt in Italia. Illis autem divina animadverſione de medio ſublatis, ipſa ſuam poteſtatem recuperavit, & ſanctæ Dei Eccleſiæ in omnibus adminiculari non ceſſavit, ſicque ejus prudentia Mutinenſi Eccleſiæ & Regienſi atque Piſtorienſi Catholici Paſtores ordinati ſunt.

Fames, peſtis & aquarum inundationes in Italia.

Sed jam Deus omnipotens famulum ſuum Gregorium Papam volens diutiùs laborare, imò pro laboribus ſuis dignè remunerare volens, de hujus vitæ ergaſtulo eū vocavit. Nam aliquanto tempore graviter corpore infirmatus, ſed in defenſione juſtitiæ uſque ad mortem firmiſſimus, Salerni diem clauſit extremum. De cujus obitu omnes religioſi utriuſque ſexus, & maximè pauperes, doluerunt. Erat enim Catholicæ religionis ferventiſſimus inſtitutor, & Eccleſiaſticæ libertatis ſtrenuiſſimus defenſor. Noluit ſanè ut Eccleſiaſticus ordo manibus laicorum ſubjaceret, ſed eiſdem & morum ſanctitate & ordinis dignitate præemineret: quod illum late non poterit, quicunque ejuſdem Apoſtolici regiſtrum diligenter perlegerint. Poſtquam autem in gubernatione ſedis Apoſt. imo totius Eccleſiæ duodecim annos, & unum menſem, legitimè decertavit: tandem ex hac luce, anno incarnationis Dominicæ, M.LXXXV. Indict. octava, VIII. Cal. Jun. ſubtractus, ſupernæ vocationis *βραβεῖον* accepiſſe non dubitatur, ſepultus Salerni in Eccleſia S. Matthæi, quam ipſe eodem anno dedicavit. Sed Guibertus hæreſiarcha multùm de obitu ejus lætabatur, licet parum proſperitatis ſuæ parti in eo lucraretur. Nam omnes Catholici poſt mortem Domini Apoſt. non minus quàm ante, eidem hæreſiarchæ reſtiterunt, ipſumque de Roma Ravennam repedare compulerunt.

Gregorij Pont. mors.

Guibertus Roma ejicitur.

Eodem tempore quidam ex Saxonibus à fidelitate S Petri Apoſtatantes, & à Rege eorum Hermanno turpiter declinantes, Henricum Regem toties abjuratum receperunt, exiſtimantes. ſe nihil deinceps mali ab eo paſſuros, ſed optata pace eo regnante ſe fruituros. Res autem in contrarium devenit. Nam ipſe ſtatim recepta poteſtate, priſtinam tyrannidem in illos exercere non deſiit: unde & ipſi verſa vice turpiſſimè eum fugaverunt, & de finib. eorum multo eum dedecore expulerunt; Epiſcopi autem Saxoniæ, & quidā ex Principibus, cum Rege eorū Herem. in fidelitate S. Petri permanſerunt, potiusq; honores

ſuos

ſuos relinquere, quàm excommunicatis communicare delegerunt: qui tamen poſtea à Saxonibus ad proprias ſedes revocati ſunt, poſtquam Saxones Henricum inde expulerunt, ſicut prædiximus.

M. LXXXVI.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini celebravit in Saxonia. Hoc tempore multæ cædes, prædæ & incendia facta ſunt, inter fautores Henrici, & fideles ſancti P[illegible] propter eandem etiam diſcordiam nondum ſedes apoſtolica legitimum Paſtorem habere potuit.

Heinricus contra Saxones exercitum VI. Cal. promovit. Sed Saxones ei cum magna multitudine obviam venientes, macte eum repedare compulerunt.

Eo tempore Palatinus Comes Heremannus & Otto Conſtantienſis Exepiſcopus ex parte Heinrici, abſque Eccleſiaſtica communione heu miſerabiliter periere. Ex parte autem Catholicorum, reverendiſſimus Anſelmus Lucenſis Eccleſiæ Epiſcopus, jam diu dum mundo crucifixus, migravit ad Dominum, XV. Cal. Aprilis.

Principes Bajoariorum, Duci ſuo Welphoni in Paſcha reconciliati, à Henrico diſceſſerunt, eumque cum eodem Duce & reliquis Alemannorum Principibus, armata manu Ratiſponæ invaſerunt, & nec diſcedere poſſet, multo tempore eum ibi detinuerunt.

Roberti Calabriæ tyranni deceſſus.

Rubertus Dux Nordmannorum per Calabriam atque Siciliam, poſt multarum terrarum invaſionem, poſt multorum pauperum & divitum oppreſſionem, cujus avaritiæ nec Calabria, nec Sicilia ſuffecit, quin & transmarina regna ſibi ſubjugare contra fas & jus anhelaverit, viam univerſæ carnis arripuit.

Colloquium Pontificiorum prope Wirtzburg.

His temporibus fideles S. Petri Principes Suevorum, cum Saxonibus & Bajoariis generale colloquium, poſt feſtum Apoſtolorum, prope Wirceburg condixerunt, quod Henricus congregata multitudine ſchiſmaticorum interturbare voluit. Sed Suevis ſupervenientibus reſiſtere non valens, ad tempus eis locum dedit. Ipſi autem Herbipolim ad obſidendos fautores Henrici proceſſerunt, & adjunctis Saxonibus eandem ſepi circumdederunt. Interim Heinricus exercitum viginti penè millium, pedites & equites congregavit, & ad civitatem liberandam jam quinque ſeptimanis obſeſſam, aciem dixerunt. Quo audito, fideles S. Petri ſoluta obſidione obviam ei duobus miliaribus, non tam multitudine ſua, quam miſericordia Dei & juſtitia S. Petri, non tam armis quàm virtute S. Crucis confiſi, proceſſerunt. Unde & crucem altiſſimam in quodam pl[illegible]ro erectam, & rubro vexillo decoratam, usque ad locum certaminis ſecum deduci fecer[illegible] Welph quoque Dux cum ſua legione, & Magedeburgenſis legio relictis equis, p[illegible] incedebant. Cùm autem jamjam congreſſuri eſſent, omnes in terram proſtrati c[illegible] oratione penetraverunt, quam pro eis ibidem reverendiſſimus Magedeburgenſis Ar[illegible]epiſcopus cum multis lachrymis & gemitibus effudit.

Cæſarianorum clades in Franconia.

Igitur in nomine Domini congreſſi, incredibilem hoſtium ſtragem fecerunt, ita ut novem nimium altæ congeries cadaverum ibi viderentur, præter illos, qui ca[illegible]pos & ſylvas fugitantes occubuerunt. Heinricus autem in primo impetu congreſſionis, diſſi[illegible]lato habitu, primus inter primos terga vertens, omnia vexilla ſua noſtris derelinquens, uſque ad Rhenum ſatis acceleratò pervenit. Sed noſtri eum longo tempore inſequuti, tandem magnam prædam de hoſtibus reportaverunt: ipſius ſanè ſermia[illegible]ſtimentis Regalibus, item neſcio quot capellas Epiſcoporum, cum aliis innumer[illegible] noſtri acceperunt. In illa ergo congreſſione quot millia adverſariorum o[illegible]rint, nondum explorare potuimus. Ex parte autem fidelium S. Petri, non n[illegible]cim homines mortuos invenire potuimus, licet diligentiſſimè perquireremu[illegible] ipſis quindecim non niſi tres in loco certaminis obiêre, reliqui aliquot diebu[illegible] vixerunt. Inter mortuos & vulneratos non niſi triginta reperire potuimus ex no[illegible]s. Et hoc utique nulli humanæ virtuti, ſed potius divinæ aſcribendum eſt, cum fi[illegible] S. Petri vix decem millia habuerint, adverſarij autem etiam viginti millia exceſſi[illegible]rantur. Itaque noſtri per miſericordiam Dei victoria potiti, in campo certa[illegible]n[illegible] ea nocte caſtrametati ſunt, & in craſtinum ad obſidionem Urbis reverſi, abſque ſangu[illegible]ne eā ceperunt. Deinde Wirceburgenſi Epiſcopo cum magnis laudibus civium, clericorum & laicorum in ſedem ſuam reſtituto, congruoque militum præſidio civitati impoſito, ipſi

Wirzeburgum à Pontificiis captum.

cum

cum magna gloria & lætitia ſinguli in ſua redierunt. Factum eſt autem hoc prælium inſequenti die, poſt feſtum ſancti Laurentij, videlicet in anniverſaria die, quando & Heremannus Rex cum Suevis Bajoarios devicit.

Ego quoque ipſe, qui hæc Chronica ab M. LIV. anno Dominicæ incarnat. hucusq; perduxi, de prædicto prælio, non tam aliorum relata, quàm quæ ipſe vidi & audivi, ad laudem & gloriam Dei, fidelibus annunciare curavi.

Author hujus Chronici interfuit huic pugnæ.

Reverendiſſimus Abbas de Cella S. Blaſij, nomine Giſelbertus, migravit ad Dominum, VI. Idus Octob. cui venerabilis Udo, ejusdem monaſterij Prior, in Abbatiam ſucceſſit.

Vide Kiburgenſis. Abbas SanBlaſianum.

Conradus Comes, frater Heremanni Regis, ſed indefeſſus fautor Heinrici, in fine tamen (ut ajunt) reconciliatus Eccleſiæ, in Hieroſolymitano itinere obijt.

Beatus Anshelmus quondam Lucenſis Epiſcopus, ipſo eodem ſuæ depoſitionis anno, innumerabilibus cœpit miraculis coruſcare, qui poſt obitum venerabilis Papæ Gregorij VII. fideles S. Petri contra tyrannidem Heinrici, adhuc in carne vivens, multùm incitavit, ſed multò plus poſt obitum ſuum miraculis coruſcans, eosdem contra eundem perſiſtere confortavit, unde & pars Heinrici de die in diem cœpit deficere, Catholici autem in fidelitate S. Petri non ceſſaverunt proficere. Heinricus tamen prope nativitatem Domini, quoddam caſtellum in Bajoaria obſedit, & ut ajunt in eadem obſidione nativitatem Domini voluit celebrare. Quo audito Welph & Bertoldus Duces, non cum magna multitudine Suevorum & Bajoariorum derepente ſupervenientes, de obſidione eum diſcedere non permiſerunt: niſi prius accepta ſecuritate ab ejus Principibus, ut colloquium fieri promitteret, in quo diutina regni diſcordia, quoquo modo tandem idoneum finem accipere poſſet. Accepta ergo ſecuritate, locum ei cum pace diſcedendi conceſſerunt, ſicque ipſe in vigilia nativitatis Domini compulſus eſt, feſtum ſuum alibi celebrare: Duces autem ad ſua cum pace & lætitia rediere, ſtatimque cum reliquis regni Principibus prædeſtinatum colloquium ad Oppenheim, in tertia hebdomada quadrageſimæ communiter condixêre.

M. LXXVII.

HERMANNUS Rex nativitatem Domini in Saxonia celebravit.

Bertoldus Comes, ſancti Petri fideliſſimus miles, contra ſchiſmaticos ſtrenuiſſimè dimicans, occubuit. Interim Henricus omni ingenio & dolo quibus potuit, prædictum colloquium ne fieret, efficere voluit: ſed fideles ſancti Petri, illo nolente, imò Heinrico eis periculum belli intentante, ad condictum terminum convenêre. Ipſe verò juſtitiam ſolito more ſubterfugiens, & rationabili etiam conſilio ſuorum acquieſcere nolens, adeſſe contempſit: unde & omnes penè ſuos contra ſe murmurare, & nonnullos eorum ab eo diſcedere fecit, noſtri autem cum pace ad ſua rediere.

Sed needum ſedes Apoſt. legitimum paſtorem habere potuit, eò quòd Guibertus Ravennas hæreſiarcha, periurus & anathemiſatus, eandem ſedem factione Heinrici, jam octo annos infeſtaverit. Etſi enim ipſe illam cum pace nequiverit obtinere, adeo tamen per organa diaboli prævaluit, ut jam biennio ſedes Apoſt. paſtorali gubernatione caruerit. Unde cùm omnes catholici meritò dolerent, tandem S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales Epiſcopi, & reliqui catholici de clero & populo, cum auxilio Nordmannorum deſiderium ejusdem Eccleſiæ Cardinalem & Caſſinenſis monaſterij Abbatem, Papam CLX. ordinaverunt, eique Victoris tertij nomen indiderunt. Qui ſtatim poſt electionem ſuam miſſis usque quaque literis, ſe juxta decreta ſanctorum Patrum declaravit inceſſurum. Judicium quoque ſui anteceſſoris piæ memoriæ Gregorij Papæ ſuper Heinricum & omnes ejus fautores confirmavit. Conſecratus eſt autem exeunte Majo menſe apud S. Petrum, à Cardinalibus Epiſcopis, Ottone Oſtienſi, & Petro Albanenſe, cum reliquis Cardinalibus. Guibertus verò hæreſiarcha non magis ab incœpta perverſitate ceſſavit, imò ſe apud S. Mariam ad martyres, quam Rotundam dicunt, incaſtellavit. Dominus autem Papa in inſulam, quæ inter duos pontes ſita eſt, ſe recepit.

Victor tertius Papa.

Principes quoque regni Teutonicorum, fideles inquam S. Petri, generale colloquium cum Henr. & fautoribus ejus, in Cal. Auguſti, prope Nemetenſem civitatem habuerunt, eiq; adjutorium ſuum, ad obtinendum regnum, ſi de excommunicatione exire vellet, fideliter promiſerunt. Ille autem in ſolita ſua obſtinatione perſiſtens, nec ſe profiteri excom-

Germaniæ principum colloquium, de extinguendo publico regni incendio.

excommunicatum dignatus eſt, licet hoc in faciem ſibi à noſtris inſtanter probaretur. Unde & noſtri nullam pacem & concordiam cum eo habere ſtatuerunt. Quapropter expeditionem ſuam ſuper ipſos in octavam S. Michaelis proximè venturam, indixit. Noſtri autem eandem expeditionem octo diebus præventuros, ſeque ei in loco congregationis, cum quantis poſſent, obviam ituros condixerunt.

In prædicto colloquio literæ Domini Papæ recitatæ ſunt, in quibus & ſuam promotionem Principibus regni denunciavit, & judicium ſui anteceſſoris piæ memoriæ Gregorij Papæ ſuper Heinricum & fautores ejus, apertiſſimè confirmavit.

Latislaus Rex Ungarorum miſſa legatione ad idem colloquium, ſe in fidelitate S. Petri perſeveraturum declaravit, & fidelibus S. Petri cum XX. millibus equitum contra ſchiſmaticos ſe affuturum, ſi neceſſe foret, promiſit. Prædicta tamen expeditio utrinque ad illum terminum remanſit.

Salomon quondam Rex Ungarorum, ſed à Latislao jamdudum regno privatus, & in exilium expulſus, dum quiddam fortiter contra Regem Græcorum molitur, poſt incredibilem hoſtium ſtragem & ipſe viriliter occubuit.

Eodem quoque tempore quidam ſchiſmaticus, qui Patavienſem Epiſcopatum, vivente adhuc legitimo paſtore jamdudum invaſit, de hac vita diſcedens, certiſſimum ſuæ damnationis exemplum reliquis ſchiſmaticis dereliquit. Cùm enim jam in extremis jaceret, ſeque ad æternam damnationem jamjam abiturum non dubitaret: apparuit ei ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, ut tantò evidentiùs culpam ſciret, quam apud inferos luere deberet. Rogavit tamen eum, ut ei culpam indulgeret, ipſumque ab excommunicatione ſolveret. Rogavit quoque circum aſtantes, ut eum de Epiſcopatu eveherent, nec eum in Epiſcopatu ſepelirent. Sed hæc verba aſtantibus quaſi deliramenta videbantur. Ipſe autem ſanæ mentis proteſtatus, itidem rogitare non ceſſavit, ſed incaſſum: nam ante Eccleſiaſticam abſolutionem morte præventus eſt. Nonnulli tamen, qui tam periculoſæ morti ejuſdem ſchiſmatici aderant, compuncti ſunt, qui & poſtea ad legitimum paſtorem redeuntes, veniam & abſolutionem conſecuti ſunt.

Victoris Papa obitus.

Romæ Victor Papa jam pluribus annis, & in eadem infirmitate ordinatus, poſt quartum menſem ſui Pontificatus, diem clauſit. Unde multùm lætatus eſt hæreſiarcha Guibertus, cum ſuis ſequacibus. Heinricus quoque eo tempore licet infirmus, expeditionem in Saxoniam cum Beheimenſibus promovit. Sed S. Petro ſuos fideles protegente, inglorius nimis inde cum celeritate rediit. Nam Heremannus Rex eum cum tanta multitudine Saxonum inſequutus eſt, ut faciliimè ipſum cum omnibus ſuis obtineret, ſi non dolo Eggeberti Comitis evaſiſſet. Hic nempe Comes gloriæ Domini ſui Heremanni Regis multùm invideos, inimicos ſanctæ Eccleſiæ, de manibus ejus dolo ſuo maluit liberare, quàm de eiſdem cum Domino ſuo penè abſque periculo, in honorem Dei & ſancti Petri, triumphare: & hoc utique ideò, quia concepit animo Dominum ſuum regno privare.

M. LXXXVIII.

HEREMANNUS Rex nativitatem Domini in Saxonia celebravit, ubi & Eggebertus Comes ſe regnum affectare manifeſtavit, ſed incaſſum. Nam Principes regni ei aſſentiri noluerunt, imò tantò firmiùs Domino Regi deinceps adhærere cœperunt.

Bertoldus Doctor egregius, in ſacris literis apprimè eruditus, in ſenectut[illegible] plenus dierum, migravit ad Dominum, 4. Id. Martij.

His temporibus Piſani & Genuenſes, & alij multi ex Italia, Africanum R[illegible] P[illegible]ganum, hoſtiliter invaſerunt, & deprædata ejus terra, ipſum in quandam m[illegible] compulerunt, & eum deinceps Apoſtolicæ ſedi tributarium effecerunt.

Dux Welph civitatem Auguſtam recuperavit, capto ejuſdem Epiſcopatus invaſore Sigefrido.

Hugo Comes de Egensheim, Alſatiam jam dudum ab inimicis occupatam, invaſit, & ſibi recuperare tentavit.

Metenſes Brunonem illius ſedis pervaſorem, penitùs à civitate expellunt, ſeque nullum deinceps, niſi legitimum paſtorem recepturos, juramento firmaverunt, qui eo tempore in Tuſcia detinebatur in captione.

In

In Saxonia piæ memoriæ B[illegible]chardus H[illegible]lverſtatenſis Epiſ[illegible]pus in Cauſa S. Pe[illegible]ſſimus [illegible]eu occ[illegible]ur. S[illegible] [illegible]ſſert an febris an gladius nos mittat ad Dominum. Migravit [illegible] ad Dominum, VIII. [illegible]us Aprilis.

Guibertus autem hæreſiarches nondum ab invaſione ſedis Apoſtolicæ ceſſavit, nec Heinricus [illegible] ſius veternoſam tyrannidem contra fideles S. Petri deponere voluit, quos tamen vincere non potuit.

Romæ Cardinales, Epiſcopi, & reliqui de Clero & populo Catholico, Ottonem Oſtienſem Epiſcopum, religione & eruditione celeberrimum, Papam CLXI. ordinaverunt, eique nomen ſecundi Urbani indiderunt, quarto idus Martij. Q[illegible] ſtatim inſe- *Urbanus 2. Papa.* quenti di[illegible] [illegible] literis omnibus Catholicis, & ſuam [illegible]ationem in omnibus declaravit, & ſe in omnibus veſtigia ſui prædeceſſoris piæ memoriæ, Gregorij Papæ obſervaturum denunciavit.

Wigoldus Auguſtenſis Epiſcopus, poſt recuperationem ſuæ civitatis, & captionem Sigefridi Pſeudoepiſcopi ſui ſupplantatoris, & ipſe [illegible] clauſit extremum.

Hezel [illegible]deliſſimus miles S. Petri, & advocatus S. Mariæ * Augienſis cœnobij mona- ** al. Auguſtenſis.* ſterium, in honorem S. Gregorij, in proprio allo[illegible]io conſtruxit, in quo ipſe demum Monachus factus, migravit ad Dominum. Cal. Junias.

Eodem tempore quidam Guiberti hæreſiarchæ diſcipulus, videlicet W[illegible]matienſis Pſeudoepiſcopus, qui illam ſedem per [illegible]ſmaticos, non conſecratus [illegible] [illegible]atus, invaſit, tandem reſi[illegible]s, & ad Catholicam Eccleſiam rediens Epiſcop[illegible] [illegible] dimiſit, ſeque ad pœnitentiam in [illegible] augienſi [illegible] aſterio contradi[illegible]it. Sic [illegible] [illegible] [illegible] & alius ejuſdem [illegible]iberti diſcipulus, Metenſis inquam Pſeudo Epiſcopus pœnitentia ductus, Epiſcopatum [illegible]. Q[illegible] [illegible] Bruno (cujus ſuperius mentionem fecimus) non minus ſacrilege invaſit. Nam per ſchiſmaticos intravit, vivente [illegible] legitimo illius ſedis paſtore Heremanno, qui potius in captione detineri, quam in ſchiſmate pro Epiſcopo honorari catholicè delegit.

G[illegible]behardus venerandæ memoriæ Juvanienſis Archiepiſcopus in cauſa S. Petri præcipuus, qui [illegible]ſmaticos publicè [illegible]ctis & ſcriptis confutare conſueverat, de hac luce ſubtractus, XVI. Cal. [illegible] mag[illegible]um mœr[illegible] [illegible]em Catholicis dereliquit.

Bernhardus Conſtantienſium magiſter ſcholarum, vir erudi[illegible]imus, in cauſa S. Petri ferventiſſimus, in Saxonia ſub monaſtica profeſſione migravit ad Dominum.

Wecilo Moguntienſis & Meg[illegible]nhardus W[illegible]ceburgenſis Pſeudoepiſcopi, inter ſchiſmaticos eruditione præcipui, abſque Eccleſiaſtica communione in locum, miſerè ſed non miſerabiliter, abiere.

Saxones à fidelitate S. Petri diſcedentes, Heinricum, quem multoties abjuraverant, *Hermanni Regis diſceſſus.* receperunt. Unde Hermannus Rex Catholicus ab eis in Lotharingiam ſeceſſit, ibique non multò poſt viam univerſæ terræ arripuit: anno Dominicæ incarnationis MLXXXVIII. regni verò ejus VII. Indictione XII. & in patria ſua Metis honorifice ſepelitur.

Iterum Saxones, factione Eggiberti Marchionis, Heinrico rebellarunt, eumque abbatis ſibi regalibus inſi[illegible]nibus, de obſi[illegible]ione cujuſdam munitionis, in quendam montem turpiter fugârunt, ibique cum biduana obſidione ad confeſſionem anathematis, & expeditionem reconciliationis, compulerunt. Eo ergo pacto accepta pace diſceſſit, ſed à ſolita tyrannide non receſſit.

E[illegible]hardus Abbas Augienſis, etſi non adeò religioſus, in fine tamen laudabiliter converſus ut ajunt, diem clauſit extremum: cui ſucceſſit Udalricus.

M. LXXXIX.

IN vigilia nativitatis Domini, Eggibertus Marchio, Heinricum & omnem ejus exercitum cum pauci[illegible] militibus, a quibuſdam religioſis confortatus, viriliter invaſit, eun- *Henrici clades & fuga a Thuringis.* q[illegible] [illegible]ſidione cujuſdam ſui caſtelli, ubi ille natalem Domini celebrare diſpoſuit, turpiſſimè fugavit. In hac invaſione, ex parte Heinrici, Leomarus Bremenſis Archiepiſcopus, & Bertaldus Comes capiuntur. Loſanenſis non tam Epiſcopus quàm Antichriſtus, dum fortiter vult agere, occiditur. Ipſe autem Heinricus perditis regalibus

inſignibus, vix de manibus inſequentium eripitur, ſi quidem uſque ad Bahen[illegible] Turingia fugiendo, tandem pervenit, ibique inglorius ſolemnizare compellitur. E[illegible]ebertus autem Marchio, caſtello ſuo & caſtris inimicorum penè abſque ſanguine potitus, captis quoque pluribus & occiſis, gratiarum actiones Deo & ſancto Petro referre non ceſſavit, quibus & [illegible] deinceps puriori fidelitate adhæſurum deſtinavit.

Heremannus Metenſis Epiſcopus atque catholicus, poſt longam captionem ad Epiſcopatum ſuum revertitur, & a multis gratanter recipitur. Bruno autem ejuſdem epiſcopatus temerarius invaſor, ab omnibus deſpicitur. Nam & ipſi Henrico pro turpiſſimis moribus ſuis, multùm diſplicuit, licet ei quondam eundem Epiſcopatum vendiderit. Hac ergo neceſſitate idem Bruno conſtrictus, Epiſcopatum dimittere, & ad patrem ſuum Adalbertum Comitem, in Catholicorum partem, repedare compellitur.

Gebhardus Conſtant. Epiſcopus Pontificius in Germania Legatus.

Dominus Papa Urbanus his temporibus Romæ in inſula, quæ inter duos pontes ſita eſt, morabatur, decretalemque epiſtolam venerabili Gebchardo Conſtantienſi Epiſcopo, 14 Cal. Maji direxit, in qua ei Epiſcopalem poteſtatem ſuper Clerum & populum Augienſis Inſulæ, præter Monachos conceſſit, data etiam authoritate, ut Abbatem ibi vice ſua ordinaret: Item & apud Auguſtam ſive curiam Epiſcopos conſtituere procuraret. Nempe in tota Alemannia, Bajoaria, Saxonia & alijs vicinis regionibus, prædicto Gebchardo Epiſcopo vicem ſuam commiſit, ut ordinationes improbandas [illegible]probaret, roborandas roboraret. Sententiam quoque anathematis, à prædeceſſore ſuo Papa Gregorio promulgatam, ea diſcretione confirmavit, ut in primo gradu Ravennatem hæreſiarcham, cum Heinrico Rege anathemiſaret. In ſecundo gradu, [illegible] res, qui eiſdem armis, pecunia, conſilio, obedientia faverent, quique ab [illegible] & ab eorum fautoribus Eccleſiaſticos ordines & honores acciperent. In tertio autem [illegible], eorum communicatores poſuit, quos etſi non excommunicaret, adeò tamen eos ex[illegible] na communione commaculatos aſſeruit, ut in Catholicam ſocietatem ſine abſolutione & pœnitentia, recipi non deberent, videlicet, qui excommunicatis ſalutatione, oſculo, oratione, convictu, & ignoranter communicaſſent. Ordinatos verò in excommunicatione, ſed non ſimoniacè ab Epiſcopis quondam catholicè ordinatis [illegible] ordine perſiſterent, ſine promotione, permiſit: ſi tamen hoc eorum probitas & Eccleſiæ utilitas flagitare videretur, aliquantum etiam ad ſuperiores ordines promoveri conceſſit, ſed hoc rariſſimè, & cum ſumma neceſſitate.

Guibertus autem hæreſiarches ejusque complices, in parte Regis eorum Henrici, anathematicas ordinationes facere non ceſſârunt, ipſaſque ſuis [illegible] cariſſimè venditas, impenderunt. Unde & malum excommunica[illegible] [illegible] propagatum eſt eo tempore, ut Catholici vix ſe ab eorum contagio poſſent illæſos cuſtodire.

In Germania quatuor tantum Epiſcopi Catholici.

In Teutonicis partibus, quatuor Epiſcopi in Catholica [illegible] perſti[illegible], videlicet Wirceburgenſis, Pataviēſis, Wormatienſis, Conſt[illegible] & M[illegible]ſis Epiſcopus, quorum confortamento reliqui Catholici ſchiſmaticis à principio reſtiterunt.

Hugo Comes in Egesheim jugulatur.

Hugo Comes de Egensheim, indefeſſus miles S. Petri, ſed nimium credulus St[illegible]burgenſi Pſeudo Epiſcopo, à ſervientibus ejuſdem Epiſcopi [illegible]ceditur, in cubiculo [illegible], cum ipſo ad dormiendum collocatus, ſecundo non. Septembris.

Bonizo piæ memoriæ Sutrienſis Epiſcopus, ſed inde pro fidelitate S. Petri jam dudum expulſus, tandem poſt multas captiones, tribulationes & exilia, [illegible] Plac[illegible] Catholicis, pro Epiſcopo recipitur: ſed a ſchiſmaticis ejuſdem loci, effoſſis oculis & [illegible] tua omnibus penè membris, martyrio coronatur.

In Alemannia Otto Comes, impudentiſſimus adulter, & pro adulterio a C[illegible]tienſi Epiſcopo excommunicatus, Dei judicio turpiſſi[illegible] de[illegible]atur a militibus L[illegible]ci Comitis, cujus uxorem publicis nuptijs, eo vivente, ſibi nefandiſſime [illegible] qui apud monaſterium, in prædio ipſius conſtructum, a ſuis ſepultus, juſſu C[illegible]an tienſis Epiſcopi ejicitur, & ut ſcriptum eſt, ad ſepulturam aſini deputatur. M[illegible]que ejus, opes ipſius diripuerunt, & tam allodium ejus quàm [illegible]odum, non h[illegible] ejus ſed extranei poſſederunt, juxta quod in maledictionibus Judæ prophetatur: *Et diripiant alieni labores ejus.* Sic utique & poſt mortem ſuam in ſepultura & direptio[illegible] rum ſuarum, evidentiſſimè indicavit, quàm efficaciter ſententiam excommunicationis exceperit.

Matildis Italiæ Comitiſſa Welphoni IV Bavariæ Duci nubit.

In Italia nobiliſſima Dux Machtildis, filia Bonifacij Marchionis, ſed vidua[illegible]

fridi Ducis, Welphoni Duci, filio Welphonis Ducis, conjugio copulatur: & hoc utique non tam pro incontinentia, quàm pro Romani Pontificis obedientia, videlicet, ut tantò virilius S. Romanæ Eccleſiæ contra ſchiſmaticos, poſſet ſubvenire. Qui ſtatim maritum ejus impetere voluerunt, ſed cum ei reſiſtere non poſſent, treugas uſque in Paſcha ab eo per interventum conjugis ejus impetraverunt. Heinricus Rex dictus, multùm de prædicto conjugio triſtatur: qui iterum in Saxoniam cum expeditione profectus, ſine honore reverti compellitur.

Petrus piæ memoriæ Albanenſis Epiſcopus in cauſa S. Petri ferventiſſimus, migravit ad Dominum. Hic eſt ille Petrus, qui Petrum Papienſem, Florentini Epiſcopatus invaſorem, per judicium ignis ſimoniacum eſſe probavit. Unde & deinceps illum ſancta Eccleſia igneum cognominavit. Nam magnam pyram fiducialiter ingreſſus, abſque omni læſione pertranſijt, ut & flammæ veſtes ejus ſurſum ventilarent, nec tamen illas, nedum illum, aliquo modo læderent. Unde & prædictus Papienſis Petrus ab Alexandro Papa deponitur. Alter autem Petrus pauperrimi monaſterij tunc Monachus, in Albanenſem Epiſcopatum ſublimatur. Erat enim tantæ ſanctitatis, conſtantiæ & fidei, ut vix aliquis ſui temporis ei potuerit comparari. Hic ergo de hac vita diſcedens, magnum mœrorem Catholicis reliquit.

Synodus

Dominus Papa Urbanus generalem ſynodum CXV. Epiſcoporum collegit, & Eccleſiaſtica ſtatuta ſuorum prædeceſſorum Apoſtolica authoritate confirmavit. Guibertus autem hæreſiarches à Romanis turpiter expellitur, & ne amplius Apoſtolicam ſedem invadere præſumat, juramento promittere compellitur.

Pacis formula Henrico oblata.

Sed jam aliquantulum diuturna regni diſcordia inter Catholicos & ſchiſmaticos tepeſcere cœpit, ut non jam bellum adinvicem, ſed pacem componere ſaniùs judicarent. Quapropter Duces & Comites, fideles S. Petri cum Heinrico colloquium habuerunt, eique ſuum conſilium & auxilium ad obtinendum regnum firmiſſimè promiſerunt, ſi Guibertum hæreſiarcham vellet dimittere, & ad Eccleſiaſticam communionem per Catholicum paſtorem remeare. Quam quidem conditionem nec ipſe multùm reſpuit: ſi tamen in hoc ei Principes ſui aſſentiri vellent, videlicet Epiſcopi, qui ſe cum Guiberto deponendos eſſe non dubitaverunt, eò quòd in ejus parte ordinationem imò execrationem perceperunt. Hi ergo ei penitus hac vice diſſuaſerunt, ne S. Eccleſiæ reconciliaretur.

Dominus Papa Conſtantinopolitanum Imperatorem ab excommunicatione per Legatos ſuos abſolvit: Item, literas Philippi Regis Francorum, debitam ei ſubjectionem promittentis, ſuſcepit.

M. XC.

IN Bajoaria fideles S. Petri jam adeò contra ſchiſmaticos invaluerunt, ut in Salzburgenſi Epiſcopatu Catholicum ordinarent Archiepiſcopum, quem ſtatim religioſiſſimus Patavienſis Epiſcopus, & Urbani Papæ legatus, cum Wirceburgenſi & Friſingenſi Epiſcopis ſolenniter, conſecravit.

Berchtoldi a. Zeringenſis mors.
** i. gener.*

Heremannus piæ memoriæ Metenſis Epiſcopus, & Bertoldus Dux Alemanniæ, filius * Ruodolphi Regis, in fidelitate S. Petri, Majo Menſe diem extremum clauſêre, magnumque mœrorem Catholicis, & exultationem ſchiſmaticis reliquêre. Soror quoque præfati Ducis, Regina Ungarorum, eodem menſe obijt.

Ex parte autem excommunicatorum, Lutoldus Dux Carinthiorum inopinata morte præripitur, cùm nuperrimè contra fas & jus, repudiata propria uxore, aliam ſuperinduxerit, Guiberto quidem hæreſiarcha hoc ei concedente.

Eggebertus quoque Marchio de Saxonia, in cauſa S. Petri ſtrennus, dolo cujuſdam Abbatiſſæ à Quintileninburc, ſororis inquam Heinrici Regis (ut ajunt) per inſidias occiditur.

Concilium Toloſanum.

Dominus Papa Urbanus, generalem ſynodum cum Epiſcopis diverſarum Provinciarum, per Legatos ſuos in Toloſana civitate, circa Pentecoſten collegit, ibique multa in Eccleſiaſticis cauſis, quæ corrigenda erant, correxit. In qua ſynodo Toloſanus Epiſcopus, de illatis criminibus canonicè expurgatur, & legatio pro reſtauranda Chriſtianitate, in Toletana civitate, Rege Hiſpanorum ſupplicante deſtinatur.

Henricus imp in Italia arma circumfert.

Welpho Dux Italiæ, multa incendia & damnationes à Heinrico Rege, hoc in anno

Longobardiam ingreſſo, patitur. Sed adhortatu Dominæ Machtildis ſuæ chariſſimæ conjugis, eidem Heinrico reſiſtere, & in fidelitate S. Petri perſiſtere, viriliter contendit.

Hoc anno magna fames multas regiones repente afflixit, quamvia non magna ſterilitas præceſſerit terræ.

Adalberto reverendæ memoriæ wirceburgenſis Epiſcopus, unus de antiquioribus Epiſcopis, iu cauſa S. Petri ſtrenuiſſimus, Guibertum & ejus complices, poſt multa pericula, perſequutiones & exilia, quæ pro Chriſto libentiſſimè paſſus eſt, io bona confeſſione diem clauſit extremum, in prædio ſuo quod *Laubac* vocatur.

M. XCI.

DOMINUS Papa eo tempore in partibus Campsniæ morabatur, & ab omnibus Catholicis debita reverentia colebatur, videlicet à Conſtantinopolitano Imperatore, & à Philippo Francorum Rege, alijsque diverſorum regnorum Principibus, tam Eccleſiaſticis quàm ſecularibus: excepto teutonicorum regno, ubi multi ea Catholicis, in partem excommunicatorum, avaritia decepti, ſponte ſua ſe tranſtulerunt.

Romani quoque turrim Creſcentij, quæ catenus Domino Papæ obediebat, dolo captam, diruere tentaverunt. Dominus autem Papa facilè Romam cum exercitu intrare, & rebellium contumaciam domare potuiſſet, ſi non magis cum manſuetudine cauſam ſuam agere delegiſſet.

Mantua à Heinrico capta.

Eo tempore Mantuani diuturna obſidione à Heinrico Rege jam per annum conſtricti, à Domino ſuo welphone Duce diſceſſerunt, & ſe ac civitatem ſuam ſuo devaſtatori tradiderunt.

Guibertus iterum Romæ receptus.

Romani quoque Guibertum hæreſiarcham, quem jamdudum expulerunt, iterum Romam intrare, & ſanctam Eccleſiam, ſuia non benedictionibus ſed maledictionibus infeſtare permiſerunt.

Capuani Nordmannos de Capua expulerunt, quibus jam multo tempore, ſub pluribus Apoſtolicis & Regibus, ſubjecti fuerunt. Unde & Nordmanni eos circumquaque uſq; ad murum civitatis, præda & incendio devaſtaverunt.

Dominus Papa Urbanus generalem ſynodum Beneventi collegit, & ſententiam anathematia ſuper Guibertum hæreſiarcham, & omnea ejus complices, ſynodali judicio confirmavit.

Fridericus Comes & Marchio, tertio Cal. Julias requievit in pace.

Gulielmi Hirſaugienſis Abbatis mors & præclarè facta.

Novorum cœnobiorum plantationes

Willehelmus piæ memoriæ Hirſaugienſis Abbas, in cauſa S. Petri ferventiſſimus, & in monaſtica religione ſtudioſiſſimus, utpote multorum pater monaſteriorum, III. Non. Julij migravit ad Dominum. Hic primùm Hirſaugienſe monaſterium, tam in ædificijs quàm in regularibus diſciplinis mirabiliter exaltavit, ipſumque privilegio ſedis Apoſtolicæ, ſub Gregorio Papa, in perpetuum libertavit. Plura etiam monaſteria ex integro uſquequaque conſtruxit, duo quidem in Nigra ſylva, unum S. Georgij, alterum S. Gregorij, item aliud ad Duplicem aquam propè Danubium, item aliud in wirceburgenſi Epiſcopatu, in loco qui Camberg dicitur. Scaphuſenſe quoque monaſterium & Petrishuſenſe in ripa Rheni, jamdudum ædificata, regularibus diſciplinis inſtituit. Sed & alia quàm plura in diverſis Regionibus, tum per ſe, tum per ſibi ſubjectos, & de novo fecit, & jam facta regularibus diſciplinis inſtituit. Hic etiam multa monumenta ſui naturalis ingenij nobis reliquit. Nam naturale horologium, ad exemplum cœleſtis Hemiſphærij excogitavit. Naturalia ſolſtitia ſive æquinoctia, & ſtatum mundi, certis experimentis invenire monſtravit. Quæ omnia quidam ejus familiaris, etiam literis mandate curavit. Multas etiam quæſtiones de Computo, probatiſſimis rationibus enodavit. Hic in Muſica peritiſſimus fuit, multaque illius artis ſubtilia, antiquis Doctoribus incognita, elucidavit. Multoa etiam errores in cantibus deprehenſos, ſatis rationabiliter ad artem correxit. In Quadruvio ſanè penè omnibus antiquis videbatur præeminere. Sed ante hæc omnia, in illo ſtudium monaſticæ deſtrictionis prævaluit: in quo totus adeò efferbuit, ac ſi nunquam aliud aliquid ſtudij habuerit. Erat enim miræ ſanctitatis, ſanctæ ſimplicitatis, ferventiſſimæ charitatis, Deus vivus, & ſeculo crucifixus. Quem Dominus in ſenectute bona, ad æternam patriam revocavit, cui ipſe à juventute in hac peregrinatione indeſeſſo labore ſervivit.

Bern-

Bernhardus quoque Conſtant. Magiſter ſcholarum; cujus obitum ſupra notavimus, multa nobis ſui ingenij monumenta reliquit, multaque pro Catholicis contra ſchiſmaticos ſui temporis elegantiſſimè ſcripſit: & primùm quidem ad quoſdam ſuos amicos, de judicio Gregorij Papæ VII. ſuper ſchiſmaticos, & de ſacramentis extra Eccleſiam uſurpatis. Poſtea etiam ad venerabilem Hartungum Magideburgenſem Epiſcopum de eadem cauſa magnum librum luculentiſſimum compoſuit, ex perſona ſanctæ Eccleſiæ, in quo teſtimonijs Sanctorum Patrum omnes inſidioſas cavillationes eorundem ſchiſmaticorum prudenter annullaſſe videtur. Sed in eiſdem Scriptis nimio zelo ductus, alicubi modum exceſſiſſe notatur: videlicet, ubi agit de ſacramentis ſchiſmaticorum.

Digreſſio. Num ſchiſmaticorum ſacramenta ſint efficacia.

Negat enim omnino, ab eis & ab eorum communicatoribus ſacramenta poſſe confici, ita ut ab illis ordinatos ſi reſipiſcant, iterum ordinandos cenſeat. Sed hoc ſacratiſſimo Niceno concilio, æquè ut Evangelia venerando, repugnat, quòd Clericos ex Novationis converſos, cum ordine recipi, non iterum ordinari præcepit. Item Africani Patres, de Clericis Donatiſtarum converſis, ſtatuiſſe leguntur. Item Greg. Papa primus, Maximum Salonitanum præſumptorem, excommunicatum, & ab excommunicatis ordinatum, cum ordine recepit, non utique iterum ordinavit. Hoc ſanè illi nullatenus facerent, ſi nullum eos Ordinationis ſacramentum extra Eccleſiam accepiſſe putarent. Item B. Anaſtaſius Papa ſcribens ad Anaſtaſium Imperatorem aſſerit, quod ordinatos ab Achacio, licet anathemiſato, nulla portio læſionis attingeret, quantum ad integritatem ſacramentorum. Item B. Auguſtinus in multis ſuis Scriptis, & præcipuè in libro contra Donatiſtas, de Baptiſmo invictiſſimè probat; Eccleſiaſtica ſacramenta extra Eccleſiam & haberi poſſe & dari, ſed pernitioſè, tam danti quàm accipienti. Hæc autem ſummatim tetigimus, ut in prædictis Scriptis lectorem cautum faceremus, ne præproperè alicui ſententiæ aſſentiatur, quam tam authenticis S. Patrum ſententijs adverſari depræhendat. Cæterùm ſi quis hæc pleniùs noſſe deſiderat, ſcriptum cujuſdam ad eundem Bernhardum, de eadem quæſtione directum, diligentiſſimè perlegat, in quo teſtimonijs S. Patrum evidentiſſimè docebitur, quid ſancti Patres de illa quæſtione cenſuerint ſentiendum. Verùm idem venerabilis Bernhardus in iſta, ſicut & beatus Cyprianus in rebaptiſationis ſententia non pertinaciter contra Eccleſiam egerunt, ſed utcunque, nimium contra ſchiſmaticos zelantes, aliquantulum regulam Eccleſiaſticam exceſſerunt.

Altmannus ſanctæ recordationis Pataviensis Epiſcopus, in cauſa S. Petri, & in Eccleſiaſtica religione ſtudioſiſſimus, poſt multa pericula, tribulationes & exilia, quæ pro Chriſto ſuſtinuit, in ſenectute bona migravit ad Dominum, VI. Idus Auguſti. Hic in Epiſcopatu ſuo tria cœnobia Clericorum, juxta regulam S. Auguſtini communiter viventium inſtituit, & tertium in Friſingenſi Epiſcopatu, in allodio Welphunis Ducis per Clericos ſuos ædificavit, & regularibus diſciplinis inſtituit. Hi fuit tantæ ſanctitatis continentiæ & religionis, ut reverendiſſimo Papæ Gregorio, ſanctoque Lucenſi Epiſcopo, imò omnibus religioſis reverendus eſſet & amabilis: Schiſmaticis verò & ſceleratis odioſus & formidabilis. Unde in obitu ſuo bonis magnum mœrorem, malis verò magnam reliquit exultationem.

Welph Dux Bajoariæ in Auguſto menſe Longobardiam ingreditur, ut Heinrico Regi reconciliaretur, ſi ipſe vellet permittere, ut Apoſtolica ſedes, à Guiberto hæreſiarcha invaſa, canonicè diſponeretur, nec non ſi eidem Duci filioque ejus Welphoni, cæteriſque eorum fautoribus bona eorum reddere vellet, quæ eis injuſtè ablata forent. Quam conditionem ille noluit adimplere. Unde & Dux in Alemanniam non tardavit redire. Multi tamen ex Alemannis Heinrico Regi reconciliati ſunt, & excommunicationem ſedis Apoſtolicæ communem ſibi cum Heinrico fecêre. Dux autem iterum multos contra Heinricum ejuſque fautores incitavit, ut etiam novum Regem eligere decernerent, ſi quorundam pigritia ſive malevolentia eos non impediret.

Vita verumque communis etiam inter laicos.

His temporibus in regno Teutonicorum communis vita multis in locis floruit, non ſolùm in Clericis & Monachis religioſiſſimè commorantibus, verùm etiam in Laicis, ſe ſuaque ad eandem communem vitam devotiſſimè offerentibus: qui etſi habitu nec Clerici nec Monachi viderentur, nequaquam tamen eis diſpares meritis fuiſſe creduntur: ſe enim ſervos eorundem pro Domino fecerunt: imitantes eum, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, qui & ſuos ſectatores ad majoritatem, per ſervitij exhibitionem, docuit pervenire: nempè ipſi abrenunciantes ſeculo, ſe & ſua ad congregationes tam Clericorum quàm Monachorum regulariter viventium, devotiſſimè contulerunt,

tulerunt, ut ſub eorum obedientia communiter vivere, & eis ſervire, mererentur. Quapropter invidia diaboli contra eorundem fratrum probatiſſimam converſationem quoſdam æmulos incitavit, qui eorum vitam malevolo dente corroderent, quamvis ipſos ad formam primitivæ Eccleſiæ communiter vivere viderent. Unde Dominus Papa Urbanus illorum converſationem ab ipſis Apoſtolis plantatam; ſed ab eorum ſucceſſoribus latiſſimè propagatam, decreti ſui Apoſtolica authoritate firmatam, ipſumque decretum Prælatis eorundem fratrum, his verbis denunciare curavit.

Quoſdam (inquit) *accepimus morem veſtrorum cœnobiorum corrodentes, quo laicos ſeculo renunciantes, & ſe ſuaque ad communem vitam transferentes, regendos obedientia ſuſcipitis. Nos autem eandem converſationem & conſuetudinem, ſicut oculis noſtris inſpeximus, laudabilem, & eo pro perpetua converſatione digniſſimam, quo in primitiva Eccleſia formam impreſſa eſt, judicantes, approbamus ſanctam, & Catholicam nominamus, & per præſentes literas Apoſtolica authoritate confirmamus.*

Non ſolùm autem virorum & fœminarum innumerabilis multitudo, his temporibus ſe ad hujuſmodi vitam contulerunt, ut ſub obedientia Clericorum ſive Monachorum, communiter viverent, eiſque more ancillarum, quotidiani ſervitij penſum devotiſſimè perſolverent, in ipſis quoque villis filiæ Ruſticorum innumeræ, conjugio & ſeculo abrenunciare, & ſub alicujus Sacerdotis obedientia vivere ſtuduerunt: ſed etiam ipſæ conjugatæ, nihilominus religioſè vivere, & religioſis cum ſumma devotione non ceſſaverunt obedire. Hujuſmodi autem ſtudium in Alemannia potiſſimum, uſquequaque decenter effloruit. In qua Provincia etiam multæ villæ ex integro ſe religioni contradiderunt, ſeque invicem ſanctitate morum prævenire, inceſſabiliter ſtuduerunt. Sicuique Deus ſanctam ſuam Eccleſiam in periculoſiſſimo tempore mirabiliter conſolari dignatus eſt, ut de multorum converſione gauderet, quæ de excommunicatorum averſione jam diu non ceſſavit dolere.

In Teutonicis partibus caro cum ſanguine pluit, & bufones cum piſcibus à cœlo ceciderunt, ut multi probabiles viri ſe vidiſſe teſtati ſunt.

Zwifalt In Alemannia ad * aquam duplicem propè Danubium ſanguis de panibus effluere videbatur. Quæ ſingula aliquid novi in regno portendere, à quàmpluribus etiam religioſis credebatur.

Juduitha piæ memoriæ Marchioniſſa, nobilis genere, ſed nobilior ſanctitate, uxor quondam Hetemanni religioſiſſimi Marchionis, migravit ad Dominum, quinto Cal. Octobr. Ipſa enim cum marito ſuo religioſè vixit. Poſt cujus obitum XIX. annos in viduitate & ſancta converſatione permanſit: demum ad Dominum Papam Salernum pervenit, ibique ſub ejus obedientia diſceſſit.

Adalheida Taurinenſis Comitiſſa, XIV. Cal. Jan. obijt.

M. XCII.

DOMINUS Papa natalem Domini in terra ſancti Petri, extra Romam, celebravit. Nam Guibertus Hæreſiarcha, ita ſe prope domum S. Petri incaſtellavit, ut non facilè abſque humani ſanguinis effuſione expelli inde potuerit. Heinricus quoque impius Imperator in Longobardia jam Biennio morabatur, ibique circumquaque terram Welphonis, Italici Ducis, præda, ferro, & incendio, devaſtare non ceſſavit, ut eundem Ducem, & prudentiſſimam ejus uxorem à fidelitate S. Petri diſcedere, ſibique adhærere compelleret, ſed fruſtra. Nam Dux in ſua ſententia perſtitit, ipſique ſatis viriliter reſtitit. Sed & pater ejuſdem Ducis, Welpho Dux Bajoariæ, eundem Heinricum, ante proximam nativitatem Domini mirabiliter confudit, quem ad colloquium pervenire prohibuit, quod idem Heinr. & Rex Ungar. condixerant, ad quod etiam penè jam convenerant.

In Alemannia quidam laicus communem vitam more Apoſtolorum profeſſus, qui ſe & ſua ad monaſterium S. Salvatoris contradidit, ibique diu debitam obedientiam exhibuit, de repente cœpit apoſtatare, ſeque & ſua de prædicto Monaſterio ſacrilegè non timuit abripere. Quapropter Dominus Papa Urbanus miſſis literis venerabili Gebehardo

hardo Conſtantienſi Epiſcopo, ex Apoſtolica authoritate præcepit, ut eundem Apoſtatam canonicè vocaret, & mucrone anathematis à membris Chriſti penitùs amputaret, niſi citiùs de eadem Apoſtaſia & ſacrilegio reſipiſceret.

Iterum Principes Alemanniæ, ad defenſionem S. Matris Eccleſiæ contra ſchiſmaticos unanimiter convenerunt, ſibique ad hoc negotium exequendum fratrem Conſtantienſis Epiſcopi, Bertoldum Ducem totius Sueviæ, conſtituerunt, qui nondum aliquem Ducatum habuit, etſi jamdudum nomen Ducis habere conſueverit.

Bertoldus de Zeringen Dux Sueviæ.

Magna fames, totam Saxoniam occupavit, quæ & Principes illius Provinciæ, in alias regiones eo anno ad tempus diſcedere, coegit. Unde & generalis conventus fieri non potuit, quem Principes Alemanniæ cum Saxonibus habere voluerunt.

In Longobardia Conradus filius Heinrici Regis, bona Adelheidæ Taurinenſis Comitiſſæ invaſit, quæ ejusdem Comitiſſæ nepos, filius Friderici Comitis habere debuit. Hic autem Comes ſub habitu ſeculari, more S. Sebaſtiani ſtrenuiſſimus miles Chriſti fuit, videlicet Eccleſiaſticæ religionis ferventiſſimus amator & Catholicæ pacis indefeſſus propugnator. Hunc venerabilis Papa Gregorius, hunc beatus Anshelmus Lucenſis Epiſcopus, quaſi unicum filium amaverunt. Hunc clerici & monachi imò omnes religioſi ferventiſſimè dilexerunt. Hic in fidelitate ſancti Petri contra ſchiſmaticos usq; ad mortem ſtudioſiſſimè certavit, in cujus etiam feſto, de hujus vitæ ergaſtulo ereptus, eidem in cœleſti Patria creditur aſſociatus. Erat autem filius Dominæ Sophiæ & Ludovici Comitis, quæ erat matertera Comitiſſæ Machtildis, quæ cum Domino ſuo VVelphone Duce in Italia contra ſchiſmaticos multùm laboravit. Obiit autem prædictus Comes, in præterito anno, id eſt Dominicæ incarnationis M.XCI. Indict. XIII. tertio Kal. Julias, in feſto S. Petri, & in craſtinum, i. in ſolennitate S. Pauli, ſepelitur. Hujus ergo filium ex nepte Dominæ Adelheidæ ſuſceptum, Heinricus Rex cum filio exhæredare propoſuit, terramque ejus hoſtiliter invadendo, ac circumquaque devaſtando, etiam Fructuarienſi monaſterio multa mala intulit.

Fridericus Comes Taurinenſis.

In Bajoariam venit Saltzburgenſis Epiſcopus Dimo, qui Patavienſi Eccleſiæ jamdudum viduatæ, ordinavit Epiſcopum nomine Udalricum, ſanctæ Auguſtenſis Eccleſiæ Præpoſitum, eumque in ipſo die Pentecoſtes, cum ipſo Conſtantienſi & VVormatienſi ſolenniter conſecravit: hocque magnam fiduciam dedit Catholicis, ut in fidelitate ſancti Petri perſiſterent, & ſchiſmaticorum veſaniæ indefeſſius obſiſterent.

In Ungaria his temporibus multa prodigia contigerunt, ut audivimus. Nam quidam mons ſe in Danubium præcipitavit, unde fluvius ille alveum ſuum mutare coactus, circumjacentes terras longè lateque vaſtavit. Item in ſicca terra lacus magnus alibi emerſit, & in alio lacu mons quidam derepente apparuit. Fluvius quoque nomine Thizalis, per triduum ſanguineus fluxit. Sed & terræmotus ibi inauditus factus eſt, ita ut homines ejus impetum ſtando ſuſtinere non poſſent. Tonitru quoque maximum à ſeculis inauditum, homines ibi terruit, quod ſupra terram tranſire, & ſub terra redire ſentiebatur, eadem via.

Prodigia in Ungaria.

In Alemannia Cuno Comes de VVulfelingen, ſtrenuiſſimus miles S. Petri, diem clauſit extremum Idib. Octobris, & in monaſterio, quod ipſe cum fratre ſuo Comite Luitolfo in proprio allodio fundaverant, honorificè ſepelitur, ejusque bona frater ejus Luitolfus hæreditario jure poſſedit, etſi jamdudum ſeculari militiæ abrenuntiaverit. Nec hoc utique fecit ea intentione, ut ad ſeculum rediret, ſed potiùs ut prædictum monaſterium eisdem bonis meliorarct.

Cuno & Luitolfus Comites de Wulfingen.
Zwifalten cœnobium Suevia.

In hoc anno quatuor Presbyteri, non parvi nominis inter ſuos & religionis, ex Suevia peregrinantes Hieroſolymam profecti ſunt, qui poſt multas tribulationes & anguſtias, in ipſo itinere cùm redirent, in bona confeſſione ſatis feliciter obiêre: Quorum unus, qui S. Mariam quotidiano officio ſingulari devotione venerari conſuevit, ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ, in ipſo mari priusquam moreretur, per navim, Deo ordinante, portari meruit, ibique à quarto conſacerdote ſuo, qui ſolus ex illis quatuor adhuc ſupererat, honorificè ſepelitur, ipſeque ſepultor ejus non multò pòſt itidem defungitur.

Beatrix, ſoror Friderici Marchionis, & uxor quondam Bertoldi Ducis, tandem

per diuturnam infirmitatem à Domino miſericorditer caſtigata, & examinata, feliciſſimè diem clauſit extremum, VII. Kal. Novembris, & in civitate Leucorum ab Epiſcopo loci honorificè ſepelitur.

Contentio de Epiſcopatu Conſtantienſi.

Dominus Udalricus, qui Abbatiam S. Galli, & Aquileienſem Epiſcopatum non intrando per oſtium, obtinuit, per quendam monachum ſui monaſterij, Gebehardum Conſtantienſem Epiſcopum ſupplantare conatus eſt, cui inveſtituram ejusdem Epiſcopatus, à Heinrico impetravit. Sed cùm eundem ſupplantatorem ante natalem Domini inthroniſare vellet, à Conſtantienſibus receptus non eſt; imò non ſine contumelia repedare compulſus eſt.

Terræmotus circa Schafhuſiam.

Magnus quoque terræmotus in eodem Epiſcopatu, apud cellam S. Salvatoris eo tempore noctu contigit. Unde & paucis tunc innotuit, præter quosdam religioſos viros & fœminas, quibus eadem nocte nondum ſomnus obrepſit. Hunc terræmotum Catholici, juxta Evangelium, divinam iram portendere, pro ſupradicta præſumptione non dubitarunt.

M. XCIII.

DOMINUS Papa Urbanus natalem Domini extra Romam, in terra S. Petri, celebravit, eò quòd nondum Romam absque armata manu intrare potuerit: Guibertiſtis quidem & excommunicatis multùm adhuc ibi prævalentibus, nec facilè ſe absque violentia inde expelli permittentibus. Ipſe verò Guibertus eo tempore, cum Imperatore ſuo Heinrico in Longobardia morabatur, & quicquid potuit cum ipſo contra Ducem Welphonem & ejus uxorem Machtildam S. Petri filiam, machinabatur.

Venerabilis Wernherus Merſeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopus, poſt multos conflictus contra ſchiſmaticorum tergiverſationes, tandem in fidelitate S. Petri, diem extremum clauſit. Qui ſolus tunc in Saxonia Catholicæ communionis Epiſcopus remanſit. Unde & Catholicis magnam triſtitiam, & excommunicatis magnam lætitiam obeundo reliquit. Obiit autem ſatis feliciter, tertio Idus Januarij.

In Alemannia per diverſa loca, multi ignes per aërem ſimul ferri videbantur, in octava Epiphaniæ, in ſummo mane. Qui utique ignes multa incendia, non multò pòſt per illam terram latè graſſantia, ſignificare non dubitabatur: Nam Dux Welfo, & Comes Udalricus de Brigantio, & alij quàm plures, omnimodis ſe invicem incendiis devaſtare aggreſſi ſunt.

** fortè quæ nunc Gravenhanſen dicitur.*

Sigefridus Abbas Scaphuſenſis de Alemannia, Cellam * Nobiliacum dictam, à Richardo Maſſilienſe Abbate impetravit, locumque ſibi ſuisque fratribus ibi præparavit, quò ad tempus ſecedere poſſet, ſi fortè in ſuo monaſterio propter excommunicationem perſiſtere nequiſſet. Nam illa veternoſa excommunicatio, quam piæ memoriæ Gregorius Papa, ſuper Guibertum & ejus complices, fecit, jam adeò majores atque minores in Alemannia contaminavit, ut quique religioſi ſe inter eos (ſalva catholica communione) perduraturos deſperaverint.

Nobiliſſima Comitiſſa Sophia, vidua Ludovici Comitis, mater piæ memoriæ Beatricis Ducis, & Friderici Marchionis, in ſenectute bona, cum jam multos filiorum videret, diem clauſit extremum.

Imperator à Conrado filio deſertus.

In Longobardia prudentiſſimi milites S. Petri, Welpho Dux & uxor ejus Machtilda, jam triennio contra ſchiſmaticos viriliter dimicantes, tandem multùm contra ipſos (Deo opitulante) confortati ſunt. Nam Cuonradus filius Heinrici Regis à Patre diſceſſit, & Welphoni Duci reliquisque fidelibus S. Petri, contra Patrem cum ſuis adjuvit. Civitates quoque de Longobardia, Mediolanum, Cremona, Lauda, Placentia, contra Heinricum in viginti annos conjuraverunt, qui omnes prædicto Duci fideliter adhæſerunt. Tranſitus etiam Alpium in Longobardiam obtinuerunt, ut fautores Heinrici ad ipſum non poſſent proficiſci.

Auguſtenſes, Epiſcopum quem Heinricus illis dedit, expulerunt, ipſique ſibi Catholicum paſtorem canonicè elegerunt, qui Eporegienſem Epiſcopum, in caſtello, quo tranſitus Alpium cuſtoditur, captivavit, quod ipſe illi facere deliberavit.

Metenſis Eccleſia & Tullenſis & Virdunenſis, ab obedientia Egilberti Treverenſis excommunicati diſceſſerunt, eique non amplius obedituras, apertiſſimè mandaverunt.

daverunt. Quorum Metenſis, refutato Epiſcopo, quem Heinricus eis date voluit, ipſi ſibi canonicè catholicum paſtorem elegêre, eumque à Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo, ſedis Apoſt. legato, conſecrari fecêre, ſexto Cal. April. in medio quadrageſimæ.

Dominus Papa Urbanus generalem Synodum C. penè Epiſcoporum, in quadrageſima ex diverſis Provinciis, in Apulia congregavit, & diverſis Eccleſiarum neceſſitatibus, Synodali proviſione competenter ſuccurrere curavit.

Conradus Imp. F. contra Patrem Rex Rom. creatur.

In Longobardia Cuonradus filius Heinrici Regis à Patre dolo circumvenitur & captivatur, ſed Dei miſericordia inde ereptus, à Mediolanenſi Archiepiſcopo, & reliquis fidelibus S. Petri, in Regem coronatur, annuente Welphone Duce Italiæ, & Mathilda ejus chariſſima conjuge. Sed & Pater ejusdem Ducis, Welpho Dux Bajoatiæ, non multò poſt ad eundem noviter coronatum Regem, in Longohardiam venit, eique cum filio ſuo fideliter adhærere ſategit. Heinricus verò Pater Regis, in quandam munitionem ſe contulit, ibique diu absque Regia dignitate moratus, nimioque dolore affectus, ſeipſum (ut ajunt) morti tradere voluit: ſed à ſuis præventus, ad effectum venire non potuit.

Cœnobium S. Petri in nigra ſylva.

In Alemannia Dux Bertoldus monaſterium novum, in honorem S. Petri in prædio ſuo in Nigra ſylva à fundamentis extruxit, multiſque bonis ditavit. Sed & omnia bona alterius monaſterij, quod ejusdem Ducis Pater, in alio loco ædificavit, iſte ad iſtud tranſtulit. Hoc ergo monaſterium frater ipſius Ducis Gebehardus Conſtantienſis Epiſcopus, & Apoſtolicæ ſedis legatus, ſua conſecratione initiavit: alterque Gebehardus Hirſaugienſis Abbas, regularem diſciplinam monachorum dudum ibidem inſtituit. Hæc autem conſecratio facta eſt in Kal. Auguſti, cum eſt ſtatio ad vincula S. Petri, quorum etiam magnam partem venerandus Abbas Sigefridus de cella Salvatoris, eidem loco contulit, & multas aliorum ſanctorum reliquias. In eadem etiam conſecratione, Abbas illi loco eligitur, ejusque diſpoſitioni & monachi & extructio loci, cum omnibus ad illum pertinentibus, liberè committitur, ipſeque locus Apoſt ſedi ſpecialiter ſubjacere deſtinatur.

Biblingen cœnobium, Comitum Kirchbergenſium opus.

Item in Alemannia Hartmannus Comes, & frater ejus Otto, novum monaſteriũ in proprio allodio, in loco ubi Danubius & Ilaris fluvius conveniunt, in honorem S. Martini conſtruxerunt: quod idem prædictus Conſtantienſis Epiſcopus, in menſe Septembri, ſua conſecratione initiavit, ſed venerabilis Otto, Abbas de S. Blaſio regularem diſciplinam ibidem inſtituit.

S. Georgii cœnobium.

Eodem etiam tempore idem Epiſcopus prædicto Abbati, aliud monaſterium, non longè multum inde, in honorem S. Georgij, conſecravit. Quem locum & quæque ad illum pertinentia, quidam nobilis homo Cuonradus & frater ejus, ad S. Blaſium absque omni conditione tradiderunt, & prædictum Abbatem, ut Dei ſervitium in eodem loco inſtitueret, rogaverunt, quorum votis idem Abbas annuere non ceſſavit.

Hoc tempore uxor egregij Comitis, nomine Weliga, magni Ducis Godefridi filia, ſatis laudabiliter cum viro ſuo in ſeculo converſata, diem clauſit extremum & apud Hirſaugienſe monaſterium, quod ipſa potiſſimum inſtituit & amavit, ſatis honorificè ſepelitur.

Ecclipſis Solis.

Signum in Sole factum eſt, VIII. Cal. Octob. ante meridiem, ut circulus quidam in illo appareret, & ipſe ſereno cœlo obſcuriſſimè luceret. Sed hunc magis quidam Ecclipſin quàm ſignum fuiſſe putaverunt: præcipuè cum Luna eſſet viceſima octava ea die. Nam egregius calculator Dominus Heremannus Contractus, etiam in vigeſima ſeptima Luna Ecclipſin accidiſſe ſcribit, anno Domini M.XXXIII.

Pontificiorum conventus Ulma habitus.

Gebehardus Conſtantienſis Epiſcopus, & Apoſtolicæ ſedis legatus, VVelphonem Ducem Bajoariæ per manus in militem accepit, ſicut & proprium fratrem Bertoldum Ducem Alemanniæ jamdudum fecit. Cum quibus & reliquis Alemanniæ Principibus magnum conventum apud Ulmam habuit, in quo conventu firmiſſimè laudatum eſt, ut Conſtantienſi Epiſcopo omnimodè ſecundùm ſtatuta canonum obediretur, & ut Duci Bertoldo & Comitibus ſecundùm legem Alemannorum obſecundaretur. Deinde firmiſſimam pacem tam Duces quàm Comites, tam majores quàm minores ſe obſervaturos, à VII. Cal. Decemb. usque in Paſcha, & à Paſcha in duos annos juraverunt, videlicet omnibus monachis ſuis converſis & clericis, catholico Epiſcopo ſubjectis, Eccleſiis, & earum atriis, & doti earum, mercatoribus, & omnibus eodem juramento obligatis, excepto Arnoldo invaſore Conſtantienſis Eccleſiæ, & omnibus ejus fautoribus.

Hanc

Hanc pacem ſinguli Principes qui convenerunt, unusquisque per poteſtatem ſuam usquequaque viritim jurare fecerunt.

Alfonſus Hiſpaniæ Rex Cluniacenſium Mæcenas.

His temporibus Rex Hiſpaniæ Aldefonſus in fide Catholicus, & in conſervatione Cluniacenſis Abbatis obedientiarius, ſæpiſſimè contra Paganos, pro Chriſtianis viriliter dimicavit, multasque Eccleſias, jamdudum penitus devaſtatas, in priſtinum ſtatum reſtauravit. Ipſe etiam Cluniaci majorem Eccleſiam à fundamentis ædificavit, ad cujus Eccleſiæ ædificationem infinitam pecuniam Cluniacum direxit, qui etiam jamdudum ſe ibidem monachum feciſſet, ſi Dominus Abbas ad tempus eum ſub ſeculari habitu retinere non ſatiùs judicaret.

In Longobardia venerabilis Anſelmus Mediolanenſis Archiepiſcopus, in cauſa S. Petri ſtudioſiſſimus, & qui nuper Cuonradum Regem incoronavit, ſatis laudabilem fecit finem, magnumque mœrorem fidelibus S. Petri reliquit. Cui venerabilis Arnoldus de porta argentea in Epiſcopatu ſucceſſit.

M. XCIII.

DOMINUS Papa Urbanus nativitatem Domini Romæ ſolenniter celebravit, quamvis plures Guibertini in Urbe adhuc latuerint, quos Dominus Papa absque militari manu non facile potuit appellere. Maluit ergo eorum injuriam ad tempus tolerare, quàm Romanos cives armata manu inquietare. Guibertus autem hæreſiarcha cum Imperatore ſuo apud Veronam eo tempore fuit, ſeque libenter papatum deſerere ſimulavit, ſi alio modo pax in Eccleſia recuperari non potuerit.

Praxedis Imperatricis fuga.

Uxor hujus Imp. jam diu multis injuriis laceſſita, multisque annis ne aufugeret cuſtodita, tandem ad Welphonem Ducem Italiæ aufugit. Quæ apud ſuos tot & tanta, tamque inaudita mala ſe paſſam conqueſta eſt, ut etiam apud inimicos miſericordiam ſe inventuram non dubitaret, nec in hac utique ſpe decepta eſt. Nam Dux & uxor ejus Machtildis gratanter eam ſuſceperunt & tractaverunt.

Judinta Ducissa Bavariæ moritur.

Judinta uxor Ducis Welphonis Bajoariæ, jam diu infirmata, & ea caſtigatione non parum meliorata diem clauſit extremum, quarto Non. Martij, & apud monaſterium, quod maritus ejus in honorem S. Martini in proprio allodio conſtruxit, à Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo, honorificè ſepelitur. Ad quod monaſterium maritus ejus Dux, Capellam ipſius tradidit, quæ in auro & argento & pretioſiſſimis paramentis, mill libras penè valuit, idemque monaſterium in poſſeſſionibus centum penè manſis melioravit, ſicque melioratum & de ſua poteſtate emancipatum, S. Petro ſub jure tributario contradidit, ut Apoſtolicæ ſedi deinceps principaliter ſubjaceret, & ſub ejus defenſione, ut alia libera monaſteria, jure perpetuo polleret.

Abbas S. Petri à Guibertinis Romæ captus.

Dominus Papa Romæ prope S. Mariam novam, in quadam firmiſſima munitione morabatur. Sed Guibertini turrim Creſcentij obtinentes, adhuc liberum viatoribus tranſitum ad Papam, per pontem Tyberis, nondum permiſerunt. Nam Abbatem quendam de Cella S. Petri in Alemannia, à Gebehardo Conſtantienſium & a fratre ejus Duce Bertoldo ad Papam directum, dum per illum pontem tranſire vellet, in captione detinuerunt.

Fœdus quorundam Principum contra Henricum.

Welpho Dux Bajoariæ firmiſſimam pacem cum Alemannico Duce Bertold & reliquis Alemanniæ Principibus initiavit, usque Bajoariam imò usque ad Ungariam pagavit. Francia quoque Teutonica & Alſatia eandem pacem, ſuis partibus ſe ob[illegible]turas, juramento decreverunt. Hæc tamen pax in Alemannia maximè invaluit, eo [illegible] d Principes ejus, quisque in ſua poteſtate juſtitiam facere non ceſſaverit, quod e[illegible] x Provinciæ nondum facere decreverint. Et præcipuè Dux Bertoldus ad faciendam juſtitiam in Ducatu Alemanniæ adeò exarſit, ut in obſervatione juſtitiæ omnes prædeceſſores ſuos penè vicerit, & de hoc omnium ora pio rumore compleverit.

Magnam tamen difficultatem adhuc in illis partibus, ſancta mater in devitatione excommunicatorum perpeſſa eſt, quas utique vix devitare poſſet, ſi non jamdudum Dominus Papa ſententiam excommunicationis quodammodo cum Apoſtolica authoritate temperaſſet. Nam multos ipſo more prædeceſſoris ſui venerabilis Papæ Gregorij, de excommunicatione ſecluſit, videlicet viatores, ruſticos, ſervos & ancillas, uxores & filios, quos tamen perverſa vo[illegible]tas eodem vinculo excommunicationis non aſtrinxerit.

Gebehar-

[illegible] Conſtantienſis Eccleſiæ Epiſcopus, magnam Synodum Conſtantiæ, [illegible] tempore ante Paſcha, cum Abbatibus & Clericis innumerabilibus, & cum [illegible]us, & [illegible] Alemanniæ Principibus canonicè celebravit, ibique mul[illegible] erant [illegible] correxit. Ibi etiam incontinentiam Presbyterorum & violen[illegible]orum a [illegible] prohibuit, ut etiam populum ab eorum officio ſub banno prohiberet [illegible] ore poſ[illegible] contra fas & jus miniſtrare præſumpſiſſent. Statuit eti[illegible] ſtatuta S. Patrum, ut jejunium Martij in prima hebdomada quadrageſimæ, & [illegible] Junij in hebdomade Pentecoſtes [illegible] celebretur. Item ſtatuit, ut tam in hebdomada Pentecoſtes quàm in hebdomada Paſchali, tres tantùm dies feſtivè celebrarentur. Nam usque ad illud tempus Conſtantienſis Epiſcopatus morem comprovincialium non eſt ſequutus, videlicet integram ſeptimanam in Paſcha, & unum diem tantùm in Pentecoſte obſervando quamvis utræque ſeptimanæ ejusdem obſervationis eſſe debuerint, & quamvis alij Epiſcopatus penè omnes prædictam conſtitutionem jam ab antiquo tenuerint. Hæc inquam ipſe in proprio Epiſcopatu, & ex Epiſcopali authoritate & ex Apoſt[illegible] legatione, canonicè potuit inſtituere. Nam legatus fuit ſedis Apoſtolicæ, per totam [illegible]tonicam terram usquequaque.

Querimonia [illegible] ſedis Reginæ, quæ dudum ad Welphonem Ducem Italiæ a marito ſuo diſceſſit, ad Conſtantienſem Synodum pervenit. Quæ [illegible]ntas [illegible] auditas fornicationum ſpur[illegible]tas, & a tantis paſſam fuiſſe conqueſta eſt, ut [illegible] apud inimicos fugam ſuam facillimè excuſaret, omnesque catholicos ad compaſſionem [illegible]tarum injuriarum ſibi conciliaret.

In hac Synodo venerabilis Abbas Sigefridus de cella S. Salvatoris ſuper D[illegible]donem obedientiarium ſuum ſe proclamavit, qui ſe & bona ſua ad aliud monaſterium liberè [illegible]tradidit: ſed non multò pòſt ſacrilegè, ſe & ſua inde penitus abalienare tentavit. Unde ſancta Synodus juxta ſtatuta canonum judicavit, ut vir ille absque omni contradictione ad obedientiam Abbatis ſui rediret, eique cum ſuis bonis jure perpetuo humiliter ſubjaceret, & de transacta inobedientia juxta præceptum Abbatis dignam pœnitentiam exequi ſtuderet. Sicque factum eſt, ut Synodus faciendum eſſe judicavit.

In Bajoaria magna mortalitas graſſabatur, adeò ut in Ratisponenſi civitate infra duodecim hebdomadas octo M. D. illa mortalitate intercepti numerentur. Sed & alias Provincias eadem mortalitas afflixit, non tamen adeò ut Bajoaria. Peſtis.

In Teutonicis partibus multa prodigia facta ſunt. Nam & homines ſe ipſos ſuspenderunt, & lupi multos manducaverunt. Et hoc ex divina ultione factum non dubitatur, eò quòd legem divinam neglexiſſent, & excommunicatione macul[illegible] [illegible]timuiſſent. Fulmina quoque de cœlo multùm homines terruerunt. Nam in monaſterio apud Utenburzon majus crucifixum & ſedilia monachorum (utpote non regulariter viventium) à fulmine diſſipata [illegible]nt. Item in Baſilienſi Eccleſia majori, fulmen contrivit trabem, crucifixi ſuſtentatricem, videlicet quod cum excommunicatis ibi [illegible] multi conveniſſent.

Hoc tempore Magiſter Manegoldus de Lutenbach, monaſterium canonicorum apud Marbach inſtituere cœpit, ſeque unum eorundem canonicorum, communiter & regulariter viventium, eſſe voluit. Cœnobium Marbach in Alſatia ſuperiore.

In Nigra ſylva, in loco qui de ſancto Blaſio cognominatur, monaſterium in honorem ejusdem ſancti, à fundamentis cœpit ædificari, III. Idus Septembris. Nam Dominus adeò illum locum exaltavit, totque illuc ad converſionem venire fecit, ut neceſſariò ampliora ædificia inſtituere debuerint. Ipſa quoque die inceptionis hujusmodi ædificationis, Dominus Otto venerabilis Abbas, ejusdem loci priorem Dominum Hartmannum, in orientale regnum, in Marcham Ungaris collimitaneam, cum aliis confratribus ſuis direxit, ad novam Abbatiam in Epiſcopatu Patavienſi, in loco qui Cotewich dicitur, [illegible]ſtituendam. Erat autem in illo loco cœnobium clericorum regulariter viventium, qui tamen hoc à Domino Papa, & per Papam à proprio eorum Epiſcopo impetrarunt, ut depoſito habitu clericali fierent monachi. Quapropter Dominus Abbas de S. Blaſio ex [illegible] pio Domini Papæ & ex [illegible] Epiſcopi poſtulatione, in eodem loco Abbatiam inſtituere [illegible] poſuit, fratresque ſuo[illegible] illuc ad hoc exequendum direxit. S. Blaſius Hercynij nemoris fit monaſterium. Cotevvich cœnobium.

Hetemannus juvenis bonæ indolis, & advocatus Augienſis, per inſidias (heu crudeliter) à ſervis Augienſis Eccleſiæ, dum ad Eccleſiam cauſa orandi

vellet

vellet

velet ire, in fruſta co [illegible] VI. C [illegible] ob. & in m [illegible] oapo [illegible] quod ejus Pater in propito [illegible] conſt [illegible] pitu [illegible]

Venerab [illegible] P [illegible] pr [illegible] ſimus, migravit ad Dom [illegible] viris quàm fœminis. Sed & [illegible] obierunt, qui ſuos par [illegible]

Peſtis ſæviſſima.

adeo m [illegible] giota hominesinfra [illegible] plus quàm XL. al [illegible] tu is impleta ſunt, ut h [illegible] mortu [illegible] Un [illegible] bus locis acta præter [illegible] am [illegible] runt. Hæc autem mortalitas non [illegible], Bur [illegible] Italiam uſque vexabat, quæ tamen [illegible] xima multitudo cum pœnitentia & confe [illegible], q [illegible] mitate detenti ſibi poſt aliquot dies p [illegible] infirmi ad cert [illegible] obitus ſui ſe præp [illegible] potuerunt. Ipſi etiam ſuperſtites a ſecularibu [illegible] & jusmndi ſuperfluis abſtinere ſtuduerunt, & [illegible] ſeque Sacerdotibus commen [illegible] are non ce [illegible] vere [illegible] m [illegible] ſatis probabiliter obier [illegible].

Synodus Gallica.

In Gal [illegible] m civitate, quam Oſtionem v [illegible] à venerando Hugone Lug [illegible] to, cum Archiepiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus [illegible] XVI. [illegible] N [illegible] in quo Concilio renovata eſt exco [illegible] Re ge [illegible] Guibertum ſedis apoſt. invaſor [illegible], & in omn [illegible]

Item Re [illegible] Galliarum Philippus exco [illegible] teram ſuperinduxerit. Item Simoniaca hæreſis [illegible] communicatione damnata eſt. Item, mon [illegible] chis [illegible] um eſt in co [illegible] C [illegible] p [illegible] rochialium Sacerd [illegible] um offi [illegible] in parochus uſurp [illegible]. Hæc inquam [illegible] conſtitut [illegible], & apoſtolica leg [illegible] tione firmata.

Adelbertus Comes in Kalwve

Adalbertus Comes de C [illegible] lva, juvenis bonæ in [illegible] obiit tertio Non. D [illegible]

In Alſ [illegible] M [illegible] ſter Manegoldus [illegible] Lutenb [illegible] nem, jam du [illegible] in illis partibus extinctam, Deo [illegible] N [illegible] ſcente apud [illegible] uturna mortalitate, omnes pene [illegible] P [illegible] ad ipſum catervatim convenêre, & de excom [illegible] Papa conceſſ [illegible] m, abſoluti, & de re [illegible] iquis eorum p [illegible] ſolvi non ceſſaverunt. Hi omnes Domino P [illegible] Urba [illegible] creverun [illegible] unde & officia Simoniacorum & incon [illegible] cip [illegible] on [illegible] uerunt. Hujus autem obe [illegible] entiæ Do [illegible] Man [illegible] und [illegible] & magn [illegible] m invidi [illegible] n ſibi apud perſ [illegible] lo [illegible] q [illegible] pr [illegible] vit, quia pro Deo contemnit etiam glorioſiſſimum eſſe non [illegible].

M. X C V.

Piſana ſedes Archiepiſcopali dignitate aucta.

DOMINUS Papa Urbanus jamdudum d [illegible] Rom [illegible] natale [illegible] Do [illegible] glorioſ [illegible] è celebravit: in qua Provin [illegible] ia Pi [illegible] Ep [illegible] ci ſtud [illegible] me ſervivit, quem ipſe jamdudum [illegible] pa [illegible] & [illegible] mavi [illegible] atenus Piſanenſis ſedis Epiſcopus h [illegible] bere [illegible] it.

H [illegible] nricus item Rex dictus, eo tempo [illegible] in Longob [illegible] Regia d [illegible] itate privatus. Nam filius ejus Chonra [illegible] R [illegible] tu [illegible] ab [illegible] penit [illegible] paravit, & Dominæ Mathildæ [illegible] q [illegible] ter [illegible] tum [illegible] ob [illegible] aterni exercitus, in L [illegible]

Welpho f [illegible] W [illegible] lph [illegible] nis Ducis Bajoariæ, a conjug [illegible] nitus [illegible] aſſ [illegible] om [illegible] no [illegible] mu [illegible] p [illegible] p [illegible] um [illegible] ticui [illegible] et, ſi non ipſe prior illud ſatis inconſ [illegible] te [illegible] ipſius in Longobardiam nimis irato animo pervenit, & fruſtra diu multum [illegible]

jus [illegible] odi

juſmodi reconciliatione laboravit. Ipſum etiam Heinricum ſibi in adjutorium aſcivit contra Dominam Machtildam, ut ipſam bona ſua filio ejus dare compelleret, quamvis non dum illum in maritali opere cognoſceret. Unde diu fruſtra laboratum eſt.

Dominus Papa Deo & S. Petro proſperante, jam penè ubique prævaluit, & in media Longobardia in civitate Placentina, inter ipſos ſchiſmaticos, & contra ipſos generalem ſynodum condixit, ad quam Epiſcopos Italiæ, Burgundiæ, Franciæ, Alemanniæ, Bajoariæ, aliarumque Provinciarum, Canonica & Apoſtolica Authoritate miſſis literis convocavit.

Facta eſt autem hæc ſynodus, circa mediam quadrageſimam Placentiæ, ad quam ſynodum multitudo tam innumerabilis confluxit, ut nequaquam in qualibet Eccleſia illius loci poſſet comprehendi. Unde & Dominus Papa extra Urbem in campo illam celebrare compulſus eſt. Hoc tamen non abſque probabilis exempli authoritate. Nam primus legiſlator Moyſes, populum Dei in campeſtribus, legalibus præceptis, Deo jubente, inſtituit: & ipſe Dominus non in domibus, ſed in monte & in campeſtribus diſcipulos ſuos Evangelicis ſtatutis informavit. Miſſas quoque nonnunquam extra Eccleſiam ſatis probabiliter, neceſſitate quidem cogente, celebramus, quamvis Eccleſias earum celebrationi ſpecialiter deputatas non ignoramus. *Synodus Placentina.*

In hac ſynodo Praxedis Regina jamdudum à Heinrico ſeparata, ſuper maritum ſuum Domino Apoſtolico & ſanctæ ſynodo conqueſta eſt, de inauditis fornicationum ſpurcitijs, quas apud maritum paſſa eſt. Cujus querimoniam Dominus Papa cum ſancta ſynodo ſatis miſericorditer ſuſcepit, eò quòd ipſam tantas ſpurcitias non tam commiſiſſe, quàm invitam pertuliſſe, pro certo cognoverit. Unde & de pœnitentia pro hujuſmodi flagitijs injungenda, illam clementer abſolvit, quæ & peccatum ſuum ſponte & publicè confiteri non erubuit. *Acta & habita ſynodalia.*

Ad hanc ſynodum Philippus Rex Galliarum legationem ſuam direxit, ſeque ad illam iter incepiſſe, ſed legitimis ſociis ſe impeditum fuiſſe, mandavit. Unde inducias ſibi uſque in Pentecoſten apud Dominum Papam ſynodo intercedente impetravit. Dominus autem Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus, ad eandem ſynodum vocatus, ab officio ſuſpenditur, eò quod ipſe non venerit, nec legatum cum Canonica excuſatione illuc pro ſe direxerit.

Item legatio Conſtantinopolitani imprimis ad hanc ſynodum pervenit, qui Dominum Papam omneſque Chriſti fideles ſuppliciter imploravit, ut aliquod auxilium ſibi contra Paganos pro defenſione S. Eccleſiæ conferrent, quam Pagani jam penè in illis partibus deleverant, qui partes illas uſque ad muros Conſtantinopolitanæ civitatis obtinuerant. Ad hoc ergo auxilium Dominus Papa multos incitavit, ut etiam jurejurando promitterent, ſe illuc, Deo annuente, ituros, & eidem Imperatori contra Paganos pro poſſe ſuo, fideliſſimum adjutorium collaturos. *Imp. Orientis Latinorum auxilium contra Saracenos implorat.*

Hæc autem inter alia in illa ſynodo conſtituta ſunt, ut ad pœnitentiam nullo modo reciperentur, qui concubinas & odium ex corde, & quodlibet mortale peccatum, dimittere nollent. Item, ut nullus Presbyter aliquos ad pœnitentiam reciperet, niſi cui proprius Epiſcopus hanc curam commiſiſſet. Item ut quilibet ritè ad confeſſionem venientibus Eucbariſtiam non denegemus, quos ſolo corpore non mente inter excommunicatos manere, nec tamen eorum ſacramentis communicare, cognoſcimus.

In hac quoque ſynodo hæreſis Simoniacorum penitus damnata eſt, ut quicquid & in ſacris ordinibus, & in Eccleſiaſticis rebus, data & promiſſa pecunia acquiſitum ſimoniacè videretur, pro irrito haberetur, nullaſque vires habuiſſe & habere judicaretur. His tamen qui non ſimoniacè & neſcienter à Simoniacis ordinati ſunt, miſericordia in ſervando ordine conceſſa eſt: qui verò ſcienter ab hujuſmodi ordinati ſunt, cum ſuis ordinatoribus irrecuperabiliter damnati ſunt.

Item hæreſis Nicolaitarum, i. incontinentium Subdiaconorum, Diaconorum, & præcipuè Sacerdotum, irretractabiliter damnata eſt, ut deinceps de officio ſe non intromittant, qui in illa hæreſi manere non formidant, nec populus eorum officia nullo modo recipiat, ſi ipſi Nicolaitæ contra hæc interdicta miniſtrare præſumant.

Item hæreſis Beringeriana jam ab antiquo ſæpiſſimè anathematizata, iterum de-

mnata eſt, & ſententia Catholicæ fidei, contra eandem firmata, videlicet, quòd panis & vinum, cùm in altari conſecrantur, non ſolùm figuratè, ſed etiam verè & eſſentialiter in corpus & ſanguinem Domini convertantur.

Item in Guibertum hæreſiarcham, ſedis Apoſtolicæ invaſorem, & in omnes ejus complices ſententia anathematis ſynodali judicio, cum ardentibus candelis iterum promulgata eſt. In hac ſynodo quatuor millia ferè Clericorum, & plus quàm triginta millia laicorum fuiſſe perhibentur.

In hac ſynodo conſtitutum eſt, ut pro criſmate & baptiſmo & ſepultura nihil unquam exigatur. Item ut jejunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur. ſc. primum in hebdomada quadrageſimæ, ſecundum in hebdomada Pentecoſtes, tertium verò & quartum in Septembri & Decembri ſolito more fiant.

Huic ſynodo reverendiſſimi antiſtites interfuerunt, de Bajoaria quidem, Dimo Saltzburgenſis Archiepiſcopus, & Udalricus Patavienſis Epiſcopus, ejus ſuffraganeus. De Alemannia verè Gebehardus Conſtantienſis Epiſcopus, qui & Arnolfum Mediolanenſem Archiepiſcopum diu quidem electum, ſed nondum conſecratum, eodem tempore ex conceſſione Domini Papæ, Mediolani conſecravere. Ipſe quoque Dominus Papa Udalricum Augienſem Abbatem eo tempore conſecravit, qui itidem prædictæ ſynodo interfuit, cui in præſentia Conſtantienſis Epiſcopi; omnem Epiſcopalem poteſtatem, in clerum & populum Augienſis Inſulæ interdixit, quam dudum Conſtantienſi Epiſcopo conceſſit. Abbas tamen ille non multò poſt de illa poteſtate ſe intromiſit. Unde querimonia facta ab Epiſcopo, Dominus Papa illum miſſis literis ab hujuſmodi præſumptione, iterum compeſcuit.

Pontificis & Conradi Regis congreſſus. Conradus Rex filius Heinrici, Domino Papæ Urbano, Cremonam venienti, obviam progreditur, eique ſtratoris officium exhibuit, quarto Idus Aprilis. Deinde, fecit ei fidelitatem juramento, de vita, de membris, & de Papatu Romano. Dominus autem Papa in filium S. Romanæ Eccleſiæ recepit illum, eique conſilium & adjutorium ad obtinendum regnum, & ad coronam Imperij acquirendam, coram populo firmiſſimè promiſit, ſalva quidem juſtitia illius Eccleſiæ & ſtatutis Apoſtolicis, maximè de inveſtituris in ſpiritualibus officijs à laico non uſurpandis.

Welpho Dux Bajoariæ, cum filio ſuo Welphone tandem de Longobardia in Alemanniam rediit, multumque de reſtitutione Heinrici in regnum, quamvis de anathemate non abſolutum, cum Principibus regni fruſtra laboravit; nam & fautores Heinrici, non facilè ejus perſuaſioni crediderunt: catholici autem excommunicationem & perjurium incurrere timuerunt, ſi reciperent Henricum, quem ſub excommunicatione communiter abjuraverunt.

Conradi Regis nuptiæ. Cuonradus Rex cum regio apparatu in Tuſciam Piſas perrexit, ibique ſponſam ſuam, filiam Rogerij Ducis de Sicilia, adhuc admodum parvulam, cum inaudita pecunia ſibi oblatam, recepit.

Dominus Papa rebus in Longobardia bene diſpoſitis, in Gallias marino itinere cœpit divertere, & ad S. Mariam ad Podium, in aſſumptione ipſius pervenit, ſynodumque ad montem Clarum, in octavam S. Martini, Apoſtolica authoritate condixit, ad quam diverſarum Provinciarum Epiſcopos, miſſis literis canonica vocatione invitavit. *Synodus generalis Claromontana.*

Monaſterium Canonicorum regularium propè Tulli. Lutolfus ſanctiſſimi Leonis Papæ filius, ſanctæque Tullenſis Eccleſiæ decanus, monaſterium Clericorum, quod Canonicum Romani cognominant, propè eandem civitatem conſtruxit, in quo Clericos ſecundum regulam S. Auguſtini vivere profeſſos congregavit, quibus & præpoſitum ejuſdem profeſſionis præfecit: quem Epiſcopus loci in Abbatem eidem congregationi ſolenniter conſecravit. Eſt enim conſuetudo in illis partibus, ut præpoſiti congregationum hujuſmodi, Abbates nominentur, & in Abbates conſecrentur, hoc tantùm excepto, quod baculos non portent. Dominus quoque Papa Urbanus ei [illegible] in loco privilegium fecit, in quo firmiſſimè decrevit, ut Clerici illius loci regulam ſancti Auguſtini in perpetuum cuſtodiant, & deinceps libertatem eligendi Abbatis ſemper obtineant. Eſt autem illud monaſterium in honorem ſancti Leonis Papæ ſpecialiter conſtructum, & Eccleſia in ejuſdem Apoſtolici honorem dedicata. Datum eſt hoc privilegium in Longobardia, venerabili Lutolfo, à Domino Papa, anno Dominicæ incarnationis M. XCV.

Lutolfus ditiſſimus Marchio de Orientali regno, in cauſa S. Petri fideliſſimus contra ſchiſmaticos, diem clauſit extremum. De cujus obitu quantum Catholici doluerunt, tantum adverſarij S. Eccleſiæ gaviſi ſunt.

Heinricus etiam Palatinus Comes, multum & ipſe dives, ſed Apoſtolicæ ſedi non adeò obediens, viam univerſæ terræ arripuit, divitiasque multas à multis ſibi inutiliter diripiendas dereliquit.

Henrici Comitis Palatini mors.

In Gallijs ad Clarum montem generalis ſynodus à Domino Papa, in octava ſanctì Martini congregata eſt, in qua XIII. Archiepiſcopi, cum eorum ſuffraganeis fuerunt, & CCV. paſtorales virgæ numeratæ ſunt. In hac ſynodo Dominus Papa eadem ſtatuta, quæ & in præterita ſynodo Placentina confirmavit, inſuper & Philippum Regem Galliarum excommunicavit, eò quòd propria uxore dimiſſa, militis ſui uxorem ſibi in conjugium ſociavit. Ibi etiam aliam ſynodum, in tertiam ſubſequentis quadrageſimæ hebdomadam Turonis celebrandam denunciavit,

Claromontana ſynodus

M. XCVI.

DOMINUS Papa Arelati diem Dominicæ nativitatis, cum diverſarum Provinciarum Epiſcopis, glorioſiſſimè celebravit. In his locis ex parte ſchiſmaticorum Wirceburgenſis Epiſcopus ad Apoſtolicum pervenit, ejusq; miſericordiam conſequutus eſt, ita tamen ut eadem miſericordia à Legatis Papæ in Teutonicis partibus perficeretur eidem.

In tertia hebdomada quadrageſimæ Dominus Papa ſynodum celebravit, cum diverſarum Epiſcopis Provinciarum, in civitate Turonenſi, ubi iterum ſuorum præteritorum ſtatuta Conciliorum, generalis ſynodi aſſenſione roboravit, & non multò poſt Epiſcopum Straaburgenſem, de excommunicatione reſipiſcentem, recepit in communionem, ita tamen ut de illatis criminibus ſe expurgaret.

Synodus Turonenſis.

His temporibus maxima multitudo de Italia, & omni Gallia & Germania Hieroſolymam contra Paganos, ut liberarent Chriſtianos ire cœpit, cujus expeditionis Dominus Papa maximus author fuit. Nam & in præteritis ſynodis ſtudioſiſſimè omnes de hac expeditione promovit, eamque eis in remiſſionem omnium peccatorum faciendam, firmiſſimè commendavit. Omnes quoque qui ſe ad hoc iter devoverunt, ſigno crucis ſe ipſos in veſtibus notare fecit, quod etiam ſignum quibuſdam in ipſa carne notatum apparuit. Unde & à quamplurimis Dei ordinatione & inſpiratione ipſum iter inceptum fuiſſe credebatur. Nimium tamen ſimpliciter innumerabilis multitudo popularium iter illud arripuit, qui nullo modo ſe ad tale periculum præparare noverunt & potuerunt. Unde & eorum non parva pars occubuit, quæ terram Ungarorum ſatis imprudenter devaſtare præſumpſit: reliqui verò ſubſequentem multitudinem Rex Ungariæ terram illam intrare non permiſit, cujus etiam non parva pars ad introitum Ungariæ occubuit. Non erat autem mirum quòd propoſitum iter ad Hieroſolymam explere non potuerunt, quia non tali humilitate & devotione (ut deberent) illud iter adorſi ſunt. Nam & plures apoſtatas in comitatu ſuo habuerunt, qui abjecto religionis habitu, cum illis militare propoſuerunt. Sed & innumerabiles fœminas ſecum habere non timuerunt, quæ naturalem habitum in virilem nefariè mutaverunt, cum quibus fornicati ſunt, in quo Deum mirabiliter ſicut Iſraeliticus populus quondam, offenderunt. Unde poſt labores, pericula & mortes, tandem cum Ungariam non permitterentur intrare, domum mæſte cum magna triſtitia cœperunt repedare.

Chriſtianorum in terrã ſanctã generalis expeditio.

Hoc anno in quibuſdam civitatibus Judæi magna cæde trucidati ſunt, ab his qui Hieroſolymam petierunt. Ita dico, ut apud Spiram fugientes in palatium Regis & Epiſcopi, etiam repugnando via ſe defenderent, eodem Epiſcopo Johanne illis auxiliante. Qui etiam poſtea ab hoc ira commotus, & pecunia Judæorum conductus, quoſdam fecit obtruncari Chriſtianos. Item apud Wormatiam Judæi perſequentes fugiendo Chriſtianos ad Epiſcopum properabant, qui cùm non aliter illis ſalutem niſi baptizarentur, promitteret, inducias colloquij rogaverunt. Et eadem Epiſcopi cubiculum intrantes, noſtris foras expectantibus, quid reſponſuri eſſent, diabolo, & propria duritia perſuadente, ſeipſos interfecerunt.

Judæi vim patiuntur.

Philippus Rex Galliarum jamdudum pro adulterio excommunicatus, tandem Domino Papa, dum adhuc in Gallijs moraretur, ſatis humiliter ad ſatisfactionem venit, & abju-

Rex Galliæ impiorum communione receptus

abjurata adultera, in gratiam receptus eſt, ſeque in ſervitium Domino Papæ ſatis promptum exhibuit.

Dominus Papa bene diſpoſitis rebus in Gallia, poſt reconciliationem Regis Galliarum, & poſt multa concilia, tandem in Longobardiam cum magno triumpho & gloria repedavit, & exaltationem S. crucis, apud Hortarium, prope Papiam, ſolenniter celebravit, multosque Epiſcopos & Principes in ſuo Comitatu habuit.

Sigefridus piæ memoriæ Schafuſenſis Abbas, vir magnæ prudentiæ & admirabilis benevolentiæ V. Calend. Novemb. ad Dominum migravit, omnibusque fidelibus tam laicis quàm ſpiritualibus, magnum mœrorem in ſua diſceſſione reliquit. Cui venerabilis Gerhardus in ordine ſucceſſit, quarto Non. Novemb.

Wernherus Comes obijt. tertio Idus Novembris.

Luitfridus ſanctæ recordationis Abbas de monaſterio S. Martini, jam penè triginta annis mundo crucifixus, & ſoli Deo vivus, in ſenectute bona, videlicet plenus dierum, diem clauſit extremum, ſecundo Cal. Maij.

M. XCVII.

DOMINUS Papa tandem ad Apoſtolicam ſedem, cum magna gloria & tripudio reverſus, nativitatem Domini Romæ cum ſuis Cardinalibus glorioſiſſimè, celebravit: quippe tota Romana Urbe penè ſibi ſubjugata, præter turrim Creſcentij, in qua adhuc latitabant Guibertini.

Azzo Marchio, pater Ducis Welphonis Bavaria moritur.

Azzo Marchio de Longobardia, pater Welphonis Ducis de Bajoaria, jam major centenario, ut ajunt, viam univerſæ terræ arripuit, magnamque guerram ſuis filiis de rebus ſuis dereliquit. Nam Welpho Dux omnia patris ſui bona, utpote matri ſuæ donata, obtinere voluit: ſed fratres ejus de alia matre procreati, noluerunt ſe penitus exhæredari: unde & aditum ei in Longobardiam prohibuerunt, cùm iret ad poſſidendum.

Henricus Italia pulſus.

Domina Machtildis egregia Dux & Marchioniſſa, devotiſſima S. Petri filia, magnum ſibi nomen ubique eo tempore acquiſivit. Nam ipſa penè ſola cum ſuis contra Henricum & hæreſiarcham Guibertum, compliceesque eorum, jam ſeptennio prudentiſſimè pugnavit, tandemque Heinricum de Longobardia ſatis viriliter fugavit: & ipſa recuperatis ſuis bonis, Deo & S. Petro gratias referre non deſtitit. Heinricus verò cum paucis Ratiſponam devenit, & ibidem totam æſtatem, & circa caſtrum Nurenberg ſatis privatè moratus, tandem Nemetum migravit, itidem ibi ſatis privatè diu moratur.

Interim Dux Welpho Bajoariæ Longobardiam profectus eſt, ad poſſidendam hæreditatem patris ſui Azonis Marchionis, qui nuper defunctus eſt. Sed filij ejuſdem Marchionis de alia conjuge, prædicto Duci totis viribus reſtitêre. Unde idem Dux adjutorium Heinrici Ducis Carentini & fratris ejus Aquileienſis Patriarchæ, coactus adſciſcere, fratres ſuos hoſtiliter invaſit, ſicque hæreditatem patris de manibus eorum, ex magna parte ſibi vendicavit.

Vlricus Comes, Brigantia.

Udalricus Comes præclariſſimus, in cauſa S. Petri contra ſchiſmaticos propugnator ferventiſſimus, heu ſatis immatura morte, ſed cum bona confeſſione diem clauſit extremum, & apud Brigantium, ubi ipſe monaſticam vitam inſtituit, honorificè ſepelitur, VI. Calend. Novembris.

M. XCVIII.

DOMINUS Papa Romæ natalem Domini celebravit, maximamque pacem in ipſa urbe & ejus finibus firmiſſimè compoſuit, ibidemque Paſchalem ſolennitatem cum magna gloria itidem celebravit. Sed æmulus ejus Guibertus in partibus Ravennæ eo tempore demoratus, quandam munitionem perdidit: in qua ipſe ſpem ſuam maximè habuit, videlicet caſtellum nomine Argentum, quod Pado imminet, & omnes per Padum tranſeuntes diſtringere poteſt.

Gerhardus venerabilis Abbas Schafhuſenſis, pro humilitate locum ſuum, annuente Domino Papa, dimiſit, & ab ipſo conceſſionem, ut alius eidem loco Abbas præficeretur, impetravit. Sed magna calamitas illum locum paſtore deſtitutum, ſubſequuta eſt: ita ut ex fratribus multi illum locum deſererent, & ſeculares bona illius loci ſibi ſacrilegè vendi-

vendicarent. Unde & Abbas ibidem ordinari diu non potuit, juxta quod Dominus Papa fieri diſpoſuit. Advocatus etiam ipſius loci Comes Adalbertus, munitionem quandam ibi propè firmavit, & bona Abbatiæ ſibi ſacrilegè vendicavit. Quapropter Monachi cum crucibus & reliquijs & Litanijs ſuppliciter ad eandem munitionem proceſſerunt, ſed à militibus Comitis partim occiſi, partim vulnerati, ſed omnes malè tractati, domum rediêre & repedare compulſi ſunt: quippe crucibus & reliquijs particulatim diſruptis, & per campum heu miſerabiliter diſſipatis. Hinc ille Comes tam Clericis quam Laicis multum erat abominabilis. Sed & ipſi Monachi Dei judicio hoc meruiſſe, à quàmplurimis judicabantur, eo quòd Abbatem ſuum non benè tractaverint, eumque à ſe abſque competenti ratione non tam dimiſerint, quam expulerint.

Adalbertus Comes de Nellenburg.

Manegoldus venerabilis præpoſitus Canonicorum apud Marbach degentium, à Heinrico Rege diu in captione detentus eſt: eo quòd ſchiſmaticis contra Eccleſiaſticam authoritatem obedire noluerit; unde & tota Eccleſia longè lateque condoluit.

Godefridus Dux, nepos magni Ducis Godefridi, Ruobertus filius Balduini Comitis: Bohemundus filius Ruoberti Ducis Calabriæ atque Siciliæ, Raimundus Comes de S. Ægidio, item Otto Strazburgenſis Epiſcopus & Comes Hardmannus de Alemannia. hi inquam omnes & alij quamplures, cum innumerabili multitudine, jamdudum Hieroſolymam tendere cœperunt, & Nicea civitate & Antiochia, alijsque civitatibus de poteſtate Paganorum ereptis, & præcipuè Patriarcha Hieroſolymitano in locum ſuum reſtituto, uſque prope Hieroſolymam, cum multis prælijs atque victorijs pervenerunt. Unde & Dominus Papa ad eandem multitudinem ſuam legationem direxit, videlicet venerabilem Theobertum Piſanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, qui & illis in omnibus Apoſtolicâ vice adeſſet, & Eccleſias in locis, unde Pagani expulſi ſunt, reſtauraret. Sed Conſtantinopolitanus Rex huic diſpoſitioni impedimento fuit, qui ſe omnimodè à multorum adjutorio ſubtraxit. Nam civitates illas, quas noſtris de manibus eripuerunt, illi penitus incendio devaſtare, & Paganis reddere non timuit, iterque Hieroſolymitanum per ſuam poteſtatem omnibus peregrinis omnino prohibuit.

Hoc anno factum eſt mirabile ſignum in cœlo V. Cal. Octobr. ut tota penè illa nocte, magna pars cœli ſanguinea appareret. Nec rubor ille tantùm in uno loco permanſit, ſed omnes partes cœli pervagavit, multique quaſi Solis radij de eodem rubore videbantur procedere.

M. XCIX.

DOMINUS Papa natalem Domini Romæ cum magna pace celebravit. Nam & caſtellum S. Angeli cum alijs munitionibus in ſua poteſtate detinuit, omneſque æmulos ſuos in civitate, cum Dei adjutorio ſatis viriliter aut placavit, aut vi perdomuit. Synodum quoque ſuam in tertia hebdomada Romæ celebrandam poſt Paſcha, miſſis literis uſque quaque denunciavit.

Guibertina factio Romæ extincta.

Rapoto Palentinus Comes de Bajoaria, pertinaciſſimus fautor, imò caput eorum qui Apoſtolicæ ſedi & Catholicæ unitati hactenus adverſati ſunt, diem clauſit extremum. Item Cuonradus Trajectenſis non Epiſcopus ſed ſchiſmaticus, turpiter à quodam occiſus interiit, quem ipſe deprædari præcepit.

Romæ Dominus Papa generalem ſynodum CL. Epiſcoporum & Abbatum, & Clericorum innumerabilium, in tertia hebdomada poſt Paſcha, collegit: in qua ſynodo confirmatis ſuorum anteceſſorum ſtatutis, etiam ſententiam anathematis ſuper Guibertum hæreſiarcham, & omnes ejus complices, iteravit. Statuit quoque ibi, ne communicare præſumerent, qui concubinas haberent, niſi prius eas omnino dimitterent. De Hieroſolymitano itinere multùm rogavit ut irent & fratribus ſuis laborantibus ſuccurrerent.

Generalis ſynodus Romæ.

In Alemannia tandem poſt multa pericula Abbas in Schafhuſenſi monaſterio ordinatus eſt, nomine Adalbertus, qui de prioris Abbatis quaſi expulſione infamatus, ita ſe judicio S. Eccleſiæ expurgavit, ut ab Epiſcopo per obedientiam, quam regulæ debuerit, interrogatus, ſe innocentem de illo crimine profiteretur. Ordinatus eſt autem à venerabili Gebhardo Conſtan. Epiſcopo, & ſedis Apoſt. legato, in nativitate S. Joan. Baptiſtæ.

Luitolfus Comes bonæ memoriæ, jam diu æger pedibus, ſed in cauſa ſancti Petri contra ſchiſmaticorum pravitatem propugnator indefeſſus, tandem ex ſeculari dignitate, in Monachicam religionem tranſmutatus, feliciter migravit ad Dominum, XV. Kal. Sept. in monaſterio, quod ipſe in proprio allodio de proprijs fundavit, & in quo ſe ipſum Monachum fecit, honorificè ſepelitur.

Luitolfus Comes de Achalm, ſive de Wulfingen.

Paſcalis poſt Vrbanum Pontifex.

Romæ venerabilis Papa Urbanus, hujus nominis ſecundus, poſtquam ſedem Romanam XI. annos & V. menſes gubernavit, poſt multas tribulationes, tandem IV. Cal. Auguſti, de hac luce migravit. Poſt cujus obitum Dominus Paſcalis, qui & Regengerus in ordine CLXII. Papa ordinatur, & hoc ex divina revelatione factum ubique divulgabatur. Ordinatus eſt autem à Clero & populo, poſt diſceſſum ſui prædeceſſoris, die decima ſexta.

Adelbertus Comes piæ recordationis, in fidelitate S. Petri contra ſchiſmaticos jam ex antiquo ſtudioſiſſimus, & demum ex Comite Monachus factus, feliciter diem clauſit extremum, X. Cal. Octob. & in monaſterio, quod ipſe de proprijs conſtruxit, in quo Monachicum habitum ſuſcepit, honorificè ſepelitur, ſc. Hirſaugiæ, præſidente Domino Gebebardo Abbate.

M. C.

DOMINUS Paſcalis Papa nativitatem Domini Romæ cum magna pace celebravit, & per literas ſuas, venerabili Gebehardo Conſtantienſi Epiſcopo, in Teutonicis partibus Apoſtolicas vices commendavit, quas & ab anteceſſore ejus jam multis annis obtinuit.

Abbas S. Georgij interficitur.

In Alemannia venerabilis Abbas Manegoldus, de monaſterio S. Georgij à monacho ſuo in eodem loco heu miſerabiliter occiditur, & ſibi quidem ad perpetuam ſalutem, ſed Monacho ad certiſſimam damnationem. Occiſus eſt autem XV. Calend. Martij, ubi eo anno fuit cœptum jejunium: ſupervixit tamen uſque in Sabbatum, cum magna devotione ſuum amplectens martyrium. Nam XII. Calend. Martij diem clauſit extremum.

Jam multùm penè ubique ſententia excommunicationis cœpit tepeſcere, ut etiam quidam religioſi, qui uſque ad hoc tempus in illa cauſa erant ferventiſſimi, à Catholicis diſcederent, & inter excommunicatos promoveri non timerent. Sed Sancta Eccleſia in ſedis Apoſtolicæ obedientia circa excommunicatos nihilominus perſtitit, quæ poſt apoſtaſiam Judæ reliquos Apoſtolos etiam firmiùs cum Domino perſtitiſſe cognovit.

Scafuſienſis quondã Abbas fit cuſtos Dominici ſepulchri.

Gebehardus venerabilis Abbas, qui dudum Schafhuſenſem Abbatiam pro Deo dimiſit, & hoc cum authoritate Domini Urbani Papæ, Hieroſolymam cum exercitu Chriſtianorum petijt, qui poſt multos labores civitatem obtinuerunt, & prædicto Abbati ſepulchrum Domini cuſtodiendum commiſerunt.

Otto Strazburgenſis ſchiſmaticus, de Hieroſolymitano itinere reverſus, ſed de ſchiſmate (ut putabatur) non emendatus, diem clauſit extremum.

F I N I S.

HEN-

V.

HENRICI IMP.

EJUS NOMINIS IV.

Ducis vero Bojorum VII. vita, à quodam ejus temporis conſcripta.

ITEM

Ejuſdem ad diverſos Epiſtolæ.

AUTORIS PROOEMIUM.

QUIS dabit capiti meo aquam, & fontem lachrymarum oculis meis, ut lugeam non excidia captæ urbis, non captivitatẽ vilis vulgi, non damna rerum mearum, ſed mortem Henrici Imperatoris Aug. qui ſpes mea & unicum ſolatium fuit, imò ut di me taceam, qui gloria Romæ, decus Imperij, lucerna mundi extitit? Erit poſthac mihi vita jucunda? erit abſq; lachrymis dies aut hora? aut tecum? ô dulciſſime, potero illius mentionem habere ſine fletu? Ecce dum ſcribo, quod dictavit impatientia doloris, cadunt lachrymæ, madent fletu literæ, & quod notat manus, diluit oculus. Sed forſan impatientiam doloris mei redarguis, & ut fletum meum reprimam, ne fortè ijs, qui de morte Imperatoris gaudent, innoteſcat, inſtruis. Rectè me doces, fateor: Sed non poſſum imperare mihi, quin doleam, non poſſum me continere quin lugeam, licet in me furorem ſuum exacuant, licet me membratim diſcerpere cupiant: dolor timore neſcit, dolor illatas pœnas non ſentit. Nec ego ſolus mortem ejus lamentor: hanc Roma plangit, hanc omne Romanum Imperium deflet, hanc in commune divites & pauperes, præter inſidiatores potentiæ vitæque ejus, lugent. Nec mihi privata doloris cauſa eſt, publicam lamentari cladem pietas me cogit. Nam illo recedente, juſtitia terras reliquit, pax abijt, fraus in locum fidei ſubintravit, chorus laudantium Deum conticuit, ſolennitas officij divini ſiluit, vox exultationis & ſalutis in tabernaculis juſtorum non auditur: quia qui hæc omnia ſolenniter ordinavit, non invenitur. Monaſteria patronum ſuum, clauſtra patrem amiſerunt, quibus quid commodi quid honoris ipſe conferres, nunc demum agnoſcitur, cùm extinctus ea non tenet. Ergo clauſtris omnibus vero dolendi cauſa ſub eſt: Nam cum illo ſepulto gloria eorum ſepulta eſt. Heu Moguntia, quantum decus perdidiſti, quæ ad reparandam monaſterij tui ruinam talem artificem amiſiſti? ſi ſuperſtes eſſes, dum operi monaſterij tui, quod inceperat, extremam manum imponeret, nimirum illud illi famoſo Spirenſi Monaſterio contenderet, quod ille à fundo fundusitus uſque mira mole & ſculptili opere complevit, ut hoc opus ſuper omnia Regum antiquorum opera laude & admiratione dignum ſit. Qualem etiam ornatum ex auro, argento, lapidibus precioſis & ſericis veſtibus illi monaſterio contulerit, difficile eſt credere, niſi cui contingit & videre. Vobis quoque ô pauperes, vel maxima cauſa dolendi eſt: nam nunc demum pauperes facti eſtis, cum paupertatis veſtræ conſolatorem amiſiſtis: ille vos pavit, ille manibus ſuis lavit, ille nuditatem veſtram texit: non ante januam, ſed ante menſam ejus Lazarus jacuit: nec micas, ſed Regias delicias expectavit. In ipſa menſa famem & fœtorem ulceroſi non abhorruit, cum miniſter menſæ contra fœtentem nares corrugaret, aut obſtiparet. In cubicula ejus cæci, claudi, & diverſis morbis confecti jacebant: hos ipſemet excalceabat, hos collocabat, hos de nocte conſurgens tegebat, nec abhorrebat vel ejus lectum quem ægritudo compulerat uſque ad ſordidandum lectum: iter ejus pauperes præcedebant, comitabantur, ſequebantur, quorum curam tametſi ſuis intimis commendaſſet, ipſemet tamen eos tanquam nulli commendatos curabat. Sed & per curtes ſuas uſquequaque ſtipendia pauperibus diſpoſuerat, quorum numerum & obitum ipſe ſcire voluit, ut & defuncti memoriam ageret, & in ejus locum alterum ſubrogatum noſſet. Sed quando ſterilitas anni famem induxit, multa millia pavenda ſuſcepit, vere memor verbi Dominici præcipientis: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quid putamus quo dolore pauperes afficiuntur, cùm hæc bona, quæ enumeravimus, ſe habuiſſe, & nunc non habere, recogitant? Quis enim illis hanc humanitatis curam impendit? quis quærit ubi æger cubet, vel quid alimenti poſtulet? quis amplius ijs miſericordiæ officijs inſervit, quibus Henricus Imperator inſervivit? O virum pietatis & humanitatis laude inſignem! imperavit mundo, pauperes illi: mundus illi, pauperibus ipſe miniſtravit. Hæc de bono miſericordiæ in pauperes, quos multum amavit: & quod ab hominibus abſcondi non potuit, non pro dignitate facti, ſed pro facultate ingenij primò locuti (quis enim ſcire poſſet, quæ ſolo Deo teſte peregit?) de alijs quoque virtutibus quibus claruit, aliqua dicamus: Nam omnia dicere non ſufficimus. Nemo miretur, ſi luctui mortis ejus vita quoque ejus læta geſta immiſceam, cùm hic mos dolentium ſit, ut cum extinctum amicum lugent, totam ejus retro vitam & mores in argumentum doloris ſui edifferant. Itaque juvat me de eo ſcribere, juvat indulgere dolori, & mortuum flere, qui dum viveret gaudium meum fuit. Ille modò perſonam Imperatoris, modò tanquam militis gerebat: ex uno gerendæ dignitatis, ex altero documentum præbens humilitatis. Tam ſubtilis ingenij tamq; magni conſilij fuit, ut dum ſententia Principum vel in cauſa decernendi juris, vel in tractandis

regni

regni negotiis hæſitaret, ipſe citò nodum ſolveret, & quid æquius, quid utilius eſſet, tanquam ex ipſius arcano ſapientiæ ſumptum, edoceret. Intendebat aliorum verbis, ipſemet pauca loquebatur: nec primus ad ſententiam erumpebat, ſed aliorum expectabat. In cujus vultum aciem oculorum ſuorum fixiſſet, ejus animi motus perſpiciebat, videbatque tanquam lynceis oculis, ſive adverſum ſe cor odij, ſeu gereret amoris. Nec illud laude vacat, quod in turba Procerum cæteris eminentior, & major ſeipſo videbatur, & quòd in vultu terribile quoddam decus præferebat, unde intuitus aſpicientium tanquam fulmine reverberaret, cùm inter domeſticos ſuos, & raram turbam, vultu placidus & ſtatura æqualis appareret. Non ſolùm potentes Imperij ſui metuebant eum, ſed & Reges Orientis & Occidentis adeò fama ejus perterruit, ut ante tributarij ſint facti, quàm victi. Ipſe Rex Græciæ ut metum diſſimularet, amicitiam ejus expetebat, & quem futurum hoſtem timuit, muneribus ne fieret hoſtis, prævenit. Teſtatur hoc aurea tabula Spirenſis altaris, tam artis novitate, quàm metalli pondere miranda, quam Rex Græciæ dum Imperatoris votum & ſtudium circa Spirenſe monaſterium fervere cognoſceret, nobile donum & tam eo qui miſit, quam cui mittebatur, digniſſimum tranſmiſit. Sed & Rex Africæ quia potentiam Imperatoris timuit multùm, ejus fiſco multum addidit. Oppreſſores pauperum oppreſſit, raptores in direptionem dedit, contra ſe contumaces, contraque ſuam potentiam ſe levantes, adeò retudit, ut in poſteris eorum Regiæ vindictæ veſtigia vel hodie compareant: quo nimirum facto & ſuis in præſenti, & Imperij rebus in futurum providit, ut diſcant non diſturbare pacem, non armis Imperium vexare. Hic velim abrumpere ſtylum: nam ventum eſt ad factiones, ad fraudes & ſcelera, de quibus vera ſcribere periculum, falſa crimen eſt: hâc lupus, hâc canis urget. Quid igitur faciam? eloquar an ſileam? manus incipit & dubitat, ſcribit & renuit, notat & delet, ut penè ignorem, quid velim: ſed turpe eſt inceptam materiam mutilatam relinquere, & caput abſq; manibus pinxiſſe. Pergam igitur, ut cœpi, conſtans & ſecurus inde, quòd fides tua ea mihi perſpecta eſt, ut hæc Scripta nulli detegas, aut ſi qua foras exierint, autorem non prodas.

HENRICI IMP. EJUS NOMINIS IV. DUCIS VERO BOJORUM VII. VITA.

CUM Imperator Heinricus, de quo nobis ſermo eſt, Patri ſuo glorioſiſſimo Imperatori, tertio Heinrico, adhuc puer ſuccederet in regnum (nam illo parvulo Pater naturæ conceſſit) regno priorem ſtatum adhuc tenente, non bella pacem diſturbabant, non claſſica quietem rumpebant, non rapina graſſabatur, non fides mentiebatur. Adhuc juſtitia ſui vigoris, adhuc poteſtas ſui juris erat. Hunc beatum regni ſtatum Agnes Imperatrix Sereniſſima, virilis ingenij fœmina, multum juvit, quæ unà cum filio Rempublicam pari jure gubernavit. Sed quoniam ætas immatura parum timori eſt, & dum metus languet, audacia creſcit, pueriles anni Regis multis ſuggerebant animum ſceleris. Igitur quisque nitebatur majori ſe æqualis, aut etiam major fieri: multorumque potentia ſcelere crevit. Nec legis metus ullus erat, quæ ſub Rege parvulo parvulam autoritatem habebat, & ut omnia licentius facere poſſent, primò puerum matre ſpoliabant, cujus maturam ſapientiam, graveſque mores metuebant, illud cauſantes, non decere regnum adminiſtrari à fœmina, cùm multæ Reginæ legantur adminiſtraſſe virili ſapientia. Sed poſtquam Rex puer de ſinu matris abſtractus in manus Principum nutriendus venit, quicquid illi præſcribebant faciendum, ut puer fecit: Quem volebant, exaltavit, quem volebant, depoſuit, ut Regi ſuo non tam miniſtraſſe, quàm imperaſſe meritò dicantur. Cùm regni cauſam tractabant, non tam Regi, quàm ſuæ cauſæ conſulebant: Idque præcipuum eis fuit in omnibus quæ agerent, ante omnia ſuum quæſtum facere. Fuit hæc perfidia vel maxima, quòd eum quaſi ſub ſigillo ſervandum in puerilibus actis ſuæ poteſtati relinquebant, ut & ſic elicerent ab eo, quod affectabant. Sed cùm in eam ætatis & ingenij metam evaſiſſet, ut quid honeſtum, quid turpe, quid utile, quid non, diſcernere poſſet, retractans quæ ſuggeſtione Principum inductus geſſiſſet, multa quæ geſſerat, damnavit: & ipſe judex ſui factus, ex iis mutanda mutavit. Prohibebat quoque bella, violentiam & rapinas. Nitebatur pulſam pacem & juſtitiam revocare, neglectas leges reſtituere, & ſceleris licentiam reſecare.

Quoa

Quos aſſuetos ſceleri, per edictum coercere non potuit, per cenſuram legis & jus curiæ, mitius tamen quàm culpa exigeret, correxit. Quod illi non juſtitiam ſed injuriam putantes, & qui per omne nefas ruebant, frena pati reſpuentes, qualiter eum vel extinguerent, vel privatum facerent, conſiliis incumbebant, non recolentes ſe debere civibus ſuis pacem, regno juſtitiam, Regi fidem. Igitur Saxones, gens dura, bellis aſpera, tam præceps ad arma quàm audax, vendicans ſibi prærogativam laudis ex incepto furoris, repentè ſuper Regem armis ruebant. Qui cum paucis contra innumeros armatos confligere periculoſum exiſtimans, vir elapſus vitam laudi, ſalutem fortunæ prætulit. Itaque videntes inceptum ſuum votis non reſpondiſſe, oſſa filij Regis: nec dum enim Imperator factus erat; (ô inhumanam mentem, ô probroſam vindictam!) effodêre. Qua utraque injuria graviſſima Rex commotus, exercitum contra illam gentem duxit, conflixit, vicit: Vicit inquam, aciem contra ſe inſtructam, non obſtinationem erectam. Nam licet eos in pugna congreſſos vinceret, victos fugaret, fugatos perſequeretur: licet bona eorum devaſtaret, munitiones everteret, & omnia quæ victori libent, faceret, non tamen ad deditionem cogi potuerunt. Iterum cùm inde digreſſus, reparato in brevi exercitu, eos invaderet, diffidentes viribus ſuis, utpote in priori bello graviſſimè contuſis, quod ſaluti proximum erat, ſe dedidêre, ſperantes Regem ſola deditione contentum gratiam ſuam facilè donaturum. Sed longè præter ſpem evenit: nam Rex eos exilio addictos, in alienas terras miſit, ubi dura cuſtodia conſtricti, relaxationis edictum expectarent. De quo exilio alij fuga elapſi, alij propter pecuniam à cuſtodibus dimiſſi, dum ad Patriam & Domum ſuam repedaſſent, recenti conjuratione ſe invicem obligabant, ut parati eſſent antè mori, quàm denuo deditioni ſubijci. Sed & validior eorum conjuratio facta eſt, quia nonnulli Longobardorum, Francorum, Bavarorum, Suevorum, data & accepta fide, illis conglutinati ſunt, qui Regem bellis undique pulſarent. Videntes autem Regem bellis tangi poſſe, non deijci: vexari, non ſuperari: quippe cujus robur adhuc erat inexpugnabile: ut vires ejus extenuarent, confictis conſcriptisque ſuper eo criminibus, quæ peſſima & immundiſſima potuit odium & livor excogitare, & quæ mihi ſcribenti & tibi legenti nauſeam pararent, ſi ea ponerem, vera falſis miſcentes, apud Romanum Pontificem Gregorium ſeptimum eum deferebant: non decere tam flagitioſum, plus notum crimine quàm nomine, regnare: maximè cùm ſibi Regiam dignitatem Roma non contulerit: oportere Romæ ſuum jus in conſtituendis Regibus reddi: providerent Apoſtolicus & Roma ex conſilio Principum, cujus vita & ſapientia tanto congrueret honori. Qua ſurreptione deluſus Apoſtolicus, ſimul & honore creandi Regis, quem ſibi fallaciter obtulerant, impulſus, Regem banno innodavit, & Epiſcopis aliiſque regni Principibus, ut à communione excommunicati Regis ſe retraherent, denunciavit: ſe citò venturum in Teutonicas oras, ubi de negotiis Eccleſiaſticis & potiſſimum de regno tractaretur. Quin etiam & hoc addidit: abſolvit omnes à juramento, qui fidem Regi juraverant, ut contra eum impelleret abſolutio, quos fidei tenuit obligatio. Quod factum multis diſplicuit (ſi cui diſplicere licet, quod Apoſtolicus fecit) & aſſerebant, tam inefficaciter quàm illicitè factum quod factum eſt. Sed non auſim aſſertiones eorum ponere, ne videar cum eis Apoſtolici factum refellere. Mox & Epiſcopi, tam illi quos amor, quàm quos timor in partem Regis traxerat, metuentes ordini ſuo, ab ejus auxilio ſe pleriq; retrahebant: quod & major pars Procerum factitabat. Tum verò videns rem ſuam in arcto ſitam, inito tam occulto quam aſtuto conſilio, ſubitum & inopinatum iter in occurſum Apoſtolici arripuit, unoq; facto duo peregit, ſcilicet & banni ſolutionem accepit, & ſuſpectum ſibi colloquium Apoſtolici cum adverſariis ſuis ipſe medius intercepit. Pro impoſito ſibi crimine parum reſpondit: Quia ad accuſationem inimicorum ſuorum, etſi vera fuiſſet, non ſibi reſpondendum aſſeruit. Quid vobis profuit hoc egiſſe, ut banno illigaretur, cùm de banno ſolutus potentia ſua potenter utatur? Quid vobis profuit, eum fictis criminibus accuſaſſe? cùm accuſationem veſtram facili reſponſo, ut ventus pulverem, diſſipaverit? Imò quæ dementia vos contra Regem veſtrum & orbis rectorem armavit? Nihil conjurata veſtra malignitas proficit, nihil peragit. Quem Dei manus in regno firmavit, veſtra deijcere non poterit. Ubi fides, quam illi juraſtis? Quare beneficiorum, quæ Regia liberalitate contulit in vos, obliti eſtis? Uti mini vel adhuc ſano conſilio, non furore: pœniteat vos incepti, ne fortior vobis ſuperveniens

vincat

vincat vos, & pedibus ſuis conculcet vos, & ea vindicta feriat, quæ futuris ſeculis de-
monſtret, quid Regia manus valeat. Saltem vos, ô Epiſcopi, videte ne pereatis de via ju-
ſta, videte ne transgreſſores fidei promiſſæ fiatis: alioqui quid conſequatur vos ipſi no-
ſtis. Igitur Rex ab Apoſtolico digreſſus, benedictione pro maledictione accepta, Ru-
dolfum Ducem ſuper ſe Regem creatum invenit. Qui audita regreſſionis ejus fama, ante
paratus ad fugam quàm ad pugnam, ante pulſus quàm victus, in Saxoniam fugit. Fa-
cile eſt regnum accipere, difficile tueri. Sed nulli mirum ſit, virum in rebus bellicis ex-
ercitatum & ſtrenuum tunc fugiſſe: quia ſæpe juſtior & victrix cauſa fortes in metum
mittit & in fugam. O avaritiam, peſtem peſſimam, quæ bonos mores transvertit, &
ſæpe ipſas virtutes ad vitia trahit. Iſte Rudolfus Dux eximius, vir magnæ autoritatis &
laudis in toto regno, veri rectique tenax, fortis in armis, denique ſpectatus in omni gene-
re virtutum: Ille, inquam, avaritia quæ vincit omnia, victus, & ſupplantator Domini ſui
factus, fidem incerto poſtpoſuit honori. Fuere tum qui dicerent, ab Apoſtolico eum
immiſſum, nec unquam tantæ virtutis virum magis avaritiæ quàm conſilio ceſſiſſe. Et
hoc in argumentum ſumebant, quòd Apoſtolicus tacuit, dum poſt abſolutionem Re-
gis Rudolfus regnum invaſit, juxta illud Comici: Qui tacet, ſatis laudat. Itaque Rex
cedente Rudolfo, cujus caput, ſi deprehenſus eſſet, vindex gladius dignè rotaret, Bavari-
am, Sueviamque invaſit, & conjurationis adverſum ſe ſocios vaſtavit, munitiones eorum
fregit. Nec tamen pro injuriæ ſuæ materia ſe vindicabat, ſed ſciens in ultione freno uti,
longè infra metam culpæ cohibebat habenas vindictæ. Sed Rudolfus ut dedecus fugæ
virtutis facto recompenſaret, Wirtziburgenſem civitatem obſedit, ubi tamen fraude ma-
gis quàm virtute pugnatum eſt. Nam cùm Rex ad propellendum hoſtem exercitum
convocaſſet, inſtructa amborum partium acie, & primis inter ſe prælia miſcentibus,
quidam equites Regiæ partis mercede conducti, qui ſe Regis lateri quaſi fidi clientes ap-
plicuerant, ſubitò in ipſum arma verterunt: ſed ære munito corpori livorem, non vul-
nus inflixerunt. Heu miſerrimi, quibus precium & ſceleris cauſa fuit & necis, quos uno
in loco & crimen involvit & vindicta. Nam eos tot vindices dextræ in fruſta concide-
bant, ut in eis humani cadaveris figura periret. Fit tumultus, exoritur clamor, ſpargitur
rumor, Regem interfectum: quo rumore perterritus exercitus fugit, hoſtis inſequitur.
Et quoniam in equis equitum ſalus, ſolis peditibus miſerabile fatum incubuit. Ideoque
victoria quanto major, tanto minoris tituli fuit. Sic hoſtis Urbe capta, impoſitoque præ-
ſidio, in Saxoniam regreſſus eſt. Quid improbe tibi profuit, vel indiſcreta cædes fugien-
tia vulgi, vel fortuna captæ Urbis, cùm nec Urbe diu, nunquam autem regno potiaris?
Rex enim brevi pòſt tempore cum exercitu reverſus, ereptam Urbem recepit. Nam ii,
quibus Provincia Urbis tuendæ tradita fuerat, ex Urbe profugerant. Poſtea Saxoniam
cum exercitu ſæpius ingreſſus, aut victor aut æqua manu receſſit. Sed ad ultimum re-
verſus, tam notanda quàm felici victoria vicit; magnumque mundo documentum datum
eſt, ut nemo contra Dominum ſuum conſurgat. Nam abſciſſa Rudolfi dextera digniſ-
ſimam perjurii vindictam demonſtravit, qui fidem Domino ſuo Regi juratam violare
non timuit, & tanquam alia vulnera non ſufficerent, ad mortem acceſſit etiam hujus
membri pœna, ut per pœnam agnoſceretur & culpa. Sed & aliud notandum in illa vi-
ctoria contigit, videlicet quòd tam victor, quàm victus exercitus: nimirum hoc ordi-
nante deſuper divina clementia, ut poſt ruinam capitis ex alterna fuga tolleretur ne-
fas alternæ cædis. Sed gens dura nec damno monita eſt, nec ſigno, quin potius ut ob-
ſtinatione vinceret, quod manu non poterat, Hermannum novum ſibi Regem con-
ſtituit, qui & ipſe novo modo periit. Nam cùm Saxones eum de terra ſua proturba-
rent, quicquid illud fuerit, quod eis in illo diſplicuit, reverſus in Patriam ſuam, portans
inane nomen Regis, ad Hermannum Trevirenſem Epiſcopum ſe contulit, quem et-
iam ad auſum ſentiendi contra Regem inexpugnabilis munitionum firmitas impule-
rat. Quanta potentia Regis, qui alendus fuerat non ex ſuis, ſed ex opibus alienis? Quo-
dam die cùm iter ageret, incidit animo ſuo jocus ille, ut ad caſtellum quò ituri erant,
ſub ſpecie hoſtium ruerent, & quæ audacia, quæ virtus animis defendentium ineſſet, ten-
tarent. Quàm mirabilem viam, quàm inopinam ſæpe invenit quod futurum eſt ut fiat?
Cumque portam abſque clauſtris & abſque cuſtode repertam irrumperent, aliis qui
intus erant raptis armis viriliter contrà procurrentibus, aliis latebras enerviter quæri-
tantibus,

taotibus, fœmina ſexu, fœmina non animo, quæ in turrim evaſerat, molarem in caput Regis demiſit: Et ſic ille manu fœminea, ut mors ejus turpior eſſet, occubuit. Sed ut hoc dedecus dealbarent, fœminæ factum in virilem perſonam ex compoſito tranſtulerunt. Poſt hanc Regum fortunam in creatione Regum diu hæſitatum eſt, & caſus præteriti metus erat futuri. Vicit tandem cupiditas, & Ecbertum Marchionem ad ambitum regni forti manu impulit, qui tamen in morte ſerò didicit, quòd alter ex alterius damnis inſtrui poſſit. Urbs erat in Saxonia, quæ quia fortunam Regis proſpero ire curſu videbat, in partes ejus ſe converterat, præſumens fiduciam & ex loci ſui firmitate & ex Regia ſubventione. Quòd indignè ferentes Saxonum Proceres, Urbem obſidione vallabant. Marchio verò Ecbertus, qui ſpe potiundi regni intumuerat, ut ſe accommodaret ad id quod affectabat, majori ſuper omnes robore ad obſidionem illam ibat, præmiſſaque multitudine cum paucis ipſe ſequebatur. Quem deviantem à publica via, ne fortè incideret in hoſtes (quis enim tam potens qui hoſte careat, aut qui hoſtiles inſidias non metuat?) latens ſemita per quoddam arbuſtum duxit. Quàm occulta judicia tua Deus, quàm miro ordine & abſcondis quæ facturus es, & aperis quod abſcondiſti! Jam meridianus ardor Solis equos equorumque ſeſſores urebat, & ut fit, ſitim æſtus accendebat. Præterea tam gravis ſopor feſſis obrepſit, ut colla ſomno languida penderent, & equi frenis non feſſi liberam viam carperent. Haud procul in receſſu ſaltus ſolitarium molendinum conſpexere, quò divertentes ſopori ſe dedêre, miſſo interim molendinario, qui de villa potum ſitientibus afferret. Qui dum impoſito ſcapulis ſuis utre feſtinaret, aliquos ſcutatos ad prædictam obſidionem tendentes obvios habuit, qui erant occultè fideles Regis, licet adverſæ partis. A quibus interrogatus unde prodiret, quò tenderet, cur tam anhelus properaret, neſciens celare quod ſciebat, hoſpitem ſuum & cauſam itineris indicavit. Qui ſtupefacti, ſeu metu, ſeu potius gaudio, verſantes inter ſe quid agerent, quid periculi, quidque præmij, quid virtutis, quid laudis, quid fidelitatis ineſſet, ſi tam magnum hoſtem Regis ferirent: occaſionem illam non fruſtra ſibi oblatam: maximam virtutem per maxima diſcrimina probari: incitatis alternatim animis, immiſſis equis ad molendinum properabant. Sed pervenerunt ante votis quàm equis. Incepta eſt pugna, quæ diu dura fuit & dubia, quia virtute pares & numero congreſſi, hi pro laude, illi pro vita pugnabant. Regis tamen fortuna vicit, & hoſtis ferociſſimus non in acie ſed in molendino peremptus turpiter jacuit. Felix nimiùm es, & multi ſemper nominis mola, ad quam trahit homines non tam tuum volubile officium, quàm fama, quæ & molendo pugnam illam narras, & narrando molis. Sic ille Conventus Procerum confuſus, procinctum ſolvit, ſic ab obſidione infecto negotio receſſit. Itaque res Regis in altiorem & feliciorem ſtatum ſe quotidie promovebant: adverſariorum autem ejus deorſum vergebant, & omne eorum inceptum in turpem exitum deſinebat. Cùm ergò cernerent nullum ſe habere ſucceſſum, nec in armis, nec in electione Regum; iterum ſe conviciis armaverunt, & eum apud Apoſtolicum præter alia multa & nefanda criminati ſunt, quòd Reges Chriſtianiſſimos, quos ipſi non ſine authoritate Apoſtolici creaſſent, ille ob crimen ſuum extorris à regno factus, occidiſſet, regnum ſanguine uſurpaſſet, igne, præda, ferro cuncta vaſtaſſet, & tyrannidem ſuam adverſus Eccleſiam & Regnum omnibus modis exercuiſſet. Ad quorum criminationem Apoſtolicus eum iterum banno, ut ipſi jactabant, illigavit. Sed non magni ponderis ille bannus habebatur, eò quòd non rationis ſed arbitrii, non amoris ſed odij eſſe videretur. Cernens autem Rex Apoſtolicum ad hoc tendere, ut ſe regno privaret, nec alia ſua obedientia contentum, niſi ut regno renuntiaret, ex obedientia in rebellionem, ex humilitate in tumorem relabi coactus, hoc Apoſtolico facere parabat, quod Apoſtolicus ſibi facere intenderat. Ceſſa obſecro, Rex glorioſe, ceſſa ab hoc molimine, ut Eccleſiaſticum caput de ſuo culmine dejicias, & in reddenda injuria te reum facias. Injuriam pari felicitatis eſt, reddere criminis. Quærebat itaque Rex cauſas & occaſiones qualiter eum ejiceret, inventumque eſt eum Romanam ſedem olim abjuratam inſediſſe: quam idcirco abjuraverit, quia ad eam dum archidiaconus eſſet, adhuc vivente Domino ſuo per ambitionem aſpirare voluerit. Utrùm hæc vera ſint an falſa, parum comperi: alij aſſerebant, alij figmentum eſſe dicebant: utriſque Roma fuit in argumentum: his, quòd Roma mundi Domina nunquam patere-

pateretur tale nefas illis, quòd ea cupiditatis ancilla facilè permitteret ob precium omne nefas. Mihi autem in medio res relinquenda eſt, cùm incerta nec poſſim defendere, nec auſim affirmare. Igitur cum exercitu Romam pergebat, proterens in via quicquid obſtabat, oppida fregit, tumida preſſit, ardua curvavit, factiones diſſipavit, in cujus adventu Roma perſuaſa, quæ debuerat honores, arma, tanquam Pœnus Hannibal Alpes tranſcendiſſet, parabat, & Regi ſuo velut hoſti portas præcludebat. Unde Rex juſta commotus indignatione, urbem obſidione (qua res poſtulabat) occluſit, & qui ſibi aditum, illis exitum negavit. Miſſi circumquaque qui caſtella frangerent, villas everterent, bona diriperent: Provinciæque nocuit foris, quòd Roma ſe clauſerat intus. Foris bella, intus metus erat, undique machinæ ſurgebant: hinc murum aries pulſabat, inde miles ſcalis aſcendere parabat. Contra qui in urbe erant, tela, ſaxa, præuſtas ſudes, ignemque jactabant, interdum egreſſi, cominus committebant, utrinque fortiter pugnatum eſt: hos cauſa, illos periculum fortes fecit. Quadam die cùm exercitus uterque pugna æſtuque feſſus, circa meridiem ſopori ſe dediſſet, nec ſpeculator (ut fortuna voluit) vigilaret, unus ex ſcutarijs propius ad murum, ut pila legeret, acceſſit. Cumque erectis & intentis auribus exploraſſet, intus nemi nem adeſſe (nam murum & propugnacula vacua cernebat) adjutus & animi confidentia, & corporis levitate, manibus & pedibus ſurſum enitebatur, donec tandem muri ſummitatem apprehendit. Tum verò cùm jactatis circumquaque oculis neminem videret, inter ſpem & metum poſitus, toto corporis motu ſocijs innuebat, vixque ſe à clamore, cùm tardius innuentem attenderent, abſtinebat. Qui raptis armis & ſcalis properantes, citiusque (ut ajunt) dicto murum ſuperantes, captam urbem ſerò defendentes interficiunt, capiunt, fugant. Dedignabatur jam Rex reclusum portarum aditum, ubi & ſequens à præeunte tardaretur, & præcedens à ſequente premeretur: ſed in ultionem temerariæ præcluſionis juſſit, ut fracto muro, tam latum ſibi ingreſſum panderent, quò totus exercitus æquato junctoque latere ſe ſimul immergeret. Igitur ubique mors, ubique luctus erat. Roma contremuit, dum impulſa turrium altitudo corruit. Fugit Apoſtolicus, & qui omnes in periculum impulerat, omnes in periculo deſeruit. Tandem Romam præſumptionis ſuæ pœnituit, & quæ prius meruiſſe poterat, ut à Rege donis honoraretur, nunc ingenti pecunia apud Regem vix obtinuit, ne tota ſubverteretur. Mox ſedatis omnibus, Rex cauſam cur veniſſet, in publicum protulit, quod de Apoſtolico crimen accepiſſet, retulit. Multis hoc ita factum confeſſis, Clementem Papam ad electionem omnium inſtituit à quo ipſe communi omnium favore conſecratus Imperator, & patricius factus, Romæ ſe per aliquod tempus, dum omnia in ſolidam reformaret concordiam, continuit. Nec prætereundum, quod & relatio fidelium perſonarum in Teutonicas oras diffamavit, & ipſa Roma aſſerit. Imperator conſueverat quoddam oratorium orationis cauſa frequentare, & nullum diem, quin veniret, prætermittere. Elegerat autem ſibi in eodem auditorio locum orationi familiarem, ubi tanto intentius, quanto ſecretius orationi vacaret. Hanc ejus conſuetudinem dum quidam profanæ mentis attenderet, ſeu propria ſeu potius aliena inſtimulatus nequitia, grande ſaxum ſuper trabem ad feriendum deſuper caput Imperatoris poſuit, ſublataque de laqueari tabula, quæ caput Imperatoris recta deſpiciebat, mittendo ponderi foramen aperuit, demiſſo fune ſæpe explorans, ne ſaxum in cadendo falleret. Poſtquam ſatis exploratum eſt, miniſter doli ſurſum in nocte ſcandens, deſuper obſervabat, dum Imperator ſtaret ad orandum in loco quo conſueverat. Tamen ille avidus alieni exitij, ſed neſcius ſui, cùm pondus in caput Imperatoris libraret (Imperator autem parum ſe de loco moverat) cum pondere infelix ipſe pondus illæſo Imperatore cecidit. Per totam Romam citò res innotuit, & plebs, quæ non facilè ſedari poteſt, dum mora fuerit, invito Imperatore ſemianime corpus per rupes per ſaxa tractum in fruſta diſcerpſit. Tum verò cuncti rem ſigno non eventui aſſignantes, fide & animis Imperatori devinctiores facti ſunt: & inimicum conſilium non ſolùm illi fideles firmavit, ſed & multos ex inimicis fideles fecit: ſicque dum nocere ſtuduit, profuit. Denique Imperatore omnibus Romæ compoſitis, impoſitoque urbi præſidio, ne ei fidem mutaret, novæ dignitatis apicem gerens, in Teutonicum regnum reverſus eſt. Sed nulla fortuna longa eſt. Nam hi, quos Imperator Romæ præ-

ſidio impoſuerat, ægritudine correpti, quam & locus & tempus intulerat (erat enim æſtas) ne uno quidem ſuperſtite mortui ſunt. Tunc Roma jugo præſidij ſublato, compos arbitrij ſui facta ad ingenium redijt, & reſumptis adverſus Imperatorem armis, pulſo Apoſtolico alium conſtituit. Nam ille prior Gregorius à vita diſceſſerat. Quod ubi Imperatori compertum eſſet, iterum adverſus Romam exercitum promovit. Sed in Italiam veniens, cùm Legati à Roma pactum pacis ferentes occurrerent, & cùm inimici moliminis fama ſequeretur, relicto in Italia filio Conrado, jam tum regni ſui hærede deſignato, regreſſus eſt, ſcilicet qui ſe graſſanti Mathildi, & penè totam Italiam ſibi vendicanti, opponeret, & regnum quod futurum erat ſuum, de manu fœminæ tolleret. Quid facient inimici, cùm inſurgant in parentes ipſi filij? unde ſecuritatem ſibi quis promittat, cùm nec ab eo tutus ſit quem genuit? Ceſſent jam connubia: nemo ſibi optet hæredem: hæres tuus erit hoſtis tuus. Nam non ſolùm te domo tua prædijſque ſpoliat, ſed & vita ſpoliare feſtinat. Filius Imperatoris, quem in Italia relictum à patre, & quam ob cauſam relictum diximus, à Mathilde perſuaſus, (quem enim aſtutia fœminea non ſubvertat, aut decipiat) junctus inimicis patris, coronam ſibi impoſuit, regnum invaſit, profanavit jus, & ordinem confudit, impugnavit naturam, quærebat patris ſanguinem: quia non niſi ſanguine Patris regnare potuiſſet. Quod ubi ad hoſtes Imperatoris currens fama pertulit, exultabant, plaudebant, cantabant, laudabant factum filij, præcipuè fœminam Ducem facti. Mittebant properè legatos, qui ſtimulum animo novi Regis adjicerent, & adderent oleum camino, qui per ſe, ſed contra ſe fidem & opem perpetuam jurarent. Quanquam dudum ſe tam filio quàm patri nunquam obtemperaturos conjuraſſent. Imperator autem ad hanc famam tametſi intus doluit, in gravitate tamen ſua ſe foris tenuit: & non ſuam ſed filij fortunam conqueſtus eſt. Cùm autem eum ab incepto revocare non poſſet, non tam ſuam injuriam, quàm exemplum injuriæ per ultionem tollere quærens, filium exhæredare, & fratrem ejus Henricum adhuc puerum in regnum promovere cogitabat. Igitur multis procerum conventibus habitis, Imperator ſuper filio ſuo Conrado conqueſtus eſt quia additus hoſtibus, regnum invaſiſſet, & quòd patrem non ſolùm regno ſed & vita privare conaretur: injuriam ſuam publicam eſſe debere, vel ſi nullum eà moveret, ſaltem hoc Reipubl. causâ præſtarent, ut per vim neminem & ſcelus regnare paterentur: transferrent potius electionem in minorem filium ſuum, quàm jure major amiſiſſet. Plerique contra nitebantur, magis utentes ingenio quàm juſto & vero. Multi autem publico bono faventes, ſententiæ votoque Imperatoris concordabant. Tandem omnibus in unam ſententiam coëuntibus, & concordi favore approbantibus, Imperator minorem filium, invaſore prius ex decreto curiæ dijudicato, hæredem regni ſui conſtituit: à quo, ne & ipſe abiret in viam fratris ſui juſjurandum accepit, videlicet ne unquam ſe vel de regno, vel de prædiis patris eo vivente (niſi fortè ex conſenſu ipſius) intromitteret. Jam tum murmur & metus erat, inter duos fratres inteſtina bella fore, magnamque regni cladem futuram. Sed qui omnia diſpenſat, hunc metum letho majoris filij ſuſtulit, & ut regnum in unam concordiam redire poſſet, occaſionem dedit. Quibus ita tranſactis, hoſtes Imperatoris detruncato toties capite non habentes cui adhærerent, pactione ſubacti, quod optimum erat, in pacem bella, in domeſticam ſecuritatem caſtra converterunt. Igitur ut ubique pax & tranquillitas eſſet, convocatis ad curiam Primatibus, pacem per totum regnum ſub juramento firmari fecit. Et ad inhibenda mala quæ fiebant, gravem pœnam in transgreſſores decrevit. Quod quidem pacis decretum quantum miſeris & bonis profuit, tantum perverſis & potentibus nocuit: illis copiam, iſtis egeſtatem & famem intulit. Nam qui in milites bona ſua diſtraxerant, ut multo milite ſtipati procederent, & alijs armorum copia longè præſtarent, hi dum ſibi licentia rapinarum erepta eſt (quod pace illorum dictum ſit) egeſtate laborabant, cellaria eorum penuria & fames poſſidebat. Qui nuper ſpumeo ferebatur equo, contentus eſſe cœpit vel ruſtico jumento. Qui nuper non aliam veſtem quærebat, niſi quæ rubeo murice tincta arderet, bene ſecum actum ajebat, ſi nunc veſtem quam natura ſuo colore tinxiſſet, haberet. Gaudebat aurum non ſe jam in luto calcari, dum ferreis calcaribus inopia cogeret uti. Denique quicquid vanitatis, quicquid ſuperfluitatis corrupti mores intulerant, totum penuria magiſtra reſecabat. Oppida in ripis poſita,

quibus

quibus prӕda navium victum præbebat, nauta ſecurus, eſuriente oppiduli præſide, præteribat. Mira res, nec minus ridiculas. Alij injurias ſuas injurijs vindicant, Imperator ſuas pace vindicabat. Cùm autem Domini cum ſatellitibus ſuis per aliquot annos hac lege ſtringerentur anxij, quòd non liceret eis uti libertate perverſitatis ſuæ, iterum adverſus Imperatorem murmur movebant, iterum ſuper ejus factis ſiniſtrum rumorem ſeminabant. Quid illud (rogo) eſt, quod admiſit? Nempe hoc erat, quòd ſcelera prob bebat, quòd pacem & juſtitiam revocabat, quòd jam latro viam non obſedit, quòd ſylva ſuas inſidias non occultavit, quòd nautis mercatoribusq; liberum erat ſuam ire viam, quòd vetitis rapinis raptor eſuriebat. Cur, obſecro, vobis non aliunde niſi ex rapto vivere placet? Reddite agris, quos ex agro depuliſtis armis: coæquate numerum ſatellitum ad menſuram facultatum, recolligite prædia veſtra, quæ ſtultè ſparſiſtis, ut multos armatos haberetis, & redundabunt omnibus bonis horrea & cellaria veſtra: nec erit amplius neceſſe aliena tollere, cùm quilibet ex proprio poſſit abundare. Sic fit, ut nec Imperator crimine denotetur, nec bellum in regno moveatur. Sic fit, ut & corpori ſatisfacere habeatis, & animas veſtras (quod feliciſſimum) eſt ſalvetis. Sed nihil ago, ſinum ad lyram voco: Conſuetudo mala aut nunquam aut vix tollitur. Igitur aſſueti rapinis, ut occaſionem repetendæ conſuetudinis invenirent, movendis iterum bellis animum intendebant, iterum æmulum Imperatoris reperire quærebant. Ad quam rem filium ejus maximè idoneum exiſtimabant. Itaque ut ſuggeſtioni locum invenirent, quæ prima decipiendi lenocinia erant, frequenter eum venatum ſecum abducebant, conviviorum illecebris ineſcabant, jocis in diſſolutionem animi mulcebant, & ad pleraque facienda quæ adoleſcentia ſuadet, ſecum trahebant. Denique ut fit inter adoleſcentes, quodam ſodalitatis glutino vincti ſunt, ut etiam fidem dextramque mutuis ſacramentis darent. Cùm ergo eum multis dolis irretitum decipi poſſe conſiderarent, quodam die inter alia tanquam ex obliquo patrem ejus in mentionem adducebant: ſe mirari, quòd tam durum patrem pati poſſet: nihil eum à ſervo differre, cùm omnia quæ ſervi ſunt, toleraret; patrem ejus ſenem eſſe, & moderandis regni habenis invalidum: Si inveſtituram regni uſque ad obitum ejus differret, haud dubium quin alter illud ſibi præriperet: illum multos fautores habiturum propter invidiam & odium patris ſui: ſe autem omnium vota in ſe transferre, ſi non cunctaretur ſuſcepti regni gubernacula poſſidere, maximè cùm patrem ejus excommunicatum & Eccleſia dudum rejecerit; & Proceres regni reprobaverint. Nec ſibi obſervandum, quod incautè juraverit, imò tum demum ſe ſanctificaſſe, ſi juramentum excommunicato juratum irritum faceret. Pater verò de filio nihil mali ſuſpicatus, familiaritatem ejus cum majoribus regni probavit, ſperans eos ſibi poſtmodum tanto fidelius & validius auxilium ad obtinendum regnum laturos, quanto plius invicem in amore magis coaluiſſent. Quid multa? ſtatim illectus & abſtractus à concupiſcentia, malignæ ſuggeſtioni (ut ſemper ſeductilis eſt adoleſcentia) nec voto defuit nec facto. Igitur filius Imperatoris obſervans tempus recedendi à patre, quando id maximo patris incommodo fieret, euntem illum cum exercitu contra quoſdam Saxonum rebelles, qui per legatos obviam Imperatori miſſos pactioni inſiſtebant, repentè abſtractis ab eo multis, deſeruit, proculdubio deſerendus ab ijs, qui ſibi ut deſertor fieret, perſuaſerunt. Miſſis Imperator poſt eum legatis, tam lacrymis quàm mandatis revocavit, obteſtans eum, ne ſenem patrem contriſtaret: imò ne patrem omnium offenderet, ne ſe ſputis hominum exponeret, ne ſe fabulam mundo faceret. Inſuper meminiſſet, qua ſe ſibi cautione obligaſſet: hoſtes eſſe non amicos, inſidiatores non conſultores, qui ſibi talia ſuggeſſiſſent. Ille prorſus abnuit, & ſe non ulterius ſecum partem habiturum, quia excommunicatus eſſet, aſſeruit. Ita ſub ſpecie cauſæ Dei ſuam cauſam egit. Illico Bavariam, Sueviam, Saxoniam percurrit, Proceres convenit, attraxit omnes (ut ſunt ingenia novarum rerum cupida) & ſubintravit in regiam poteſtatem, tanquam ſepeliiſſet patrem. Mox caſtellum Norinberch minax obſedit, ubi quanta virtute pugnatum ſit, clades utriuſque partis argumento fuit. Sed obſeſſis quanto minus ſpei, tanto plus animi inerat: & niſi Imperator ſceleri parcens, caſtellum tradere præcepiſſet, adhuc ibi caſſa obſidione laboraret, excepto ſi ſola fames quæ cuncta expugnat, illud non expugnaret. Ecce quanta pietas patris! Reddidit contra filii factum paternitatia affectum: non attendit injuriam ſed naturam: maluit oppidum tradi, quàm filij diſcrimine liberari:

maluit ejus injurias tolerare, quàm vindicare. Igitur oppidani oblata qualem vellent pactione, oppidum tradiderunt: dimiſſoque exercitu, Rex Ratisbonam ſe contulit, ut eam dum adhuc ancipiti penderet animo, ſtabilem ſibi fixaque fide immobilem faceret. Quod ubi competiit Imperator (ſedit enim tunc in urbe Witziburgenſi) reputans filium vel in itinere vel in urbe comprehendi poſſe, tam præcipiti tamque tacito curſu veſtigia ejus ſequebatur, ut iter ejus non antè, donec modica turba ſuorum, tranſito Danubio; ad urbem immiſſis equis ruerent, præſciretur. Obſtupefactus filius ad tam ſubitam & inopinatam rem, ex urbe profugit. Cur fugis non fugiendum? cur fugis patrem tuum: ſequitur te, non perſequitur, ſequitur, inquam; non ut hoſtis, ſed ut pater: non ut perdat, ſed ut ſervet: ſequitur ut turbatam certe Rempublicam in quietum ſtatum reſtituat, & tuis rebus in futurum proſpiciat. Miſſis illico Rex nunciis per Bavariam & Sueviam, ſparſum exercitum recolligit: Quæ res Imperatorem coegit, ut & ipſe exercitum cogeret. Igitur exercitus uterque ad fluvium cui Regino nomen, ſe ſibi oppoſuit: hinc pater, inde filius: hinc pietas, inde furor conſedit. Cumque potentiores utriuſque partis, tanquam tanti diſſidij mediatores convenirent, qui ex parte Imperatoris erant, perſuaſibilibus illecti verbis, & multis magniſque pollicitationibus attracti, erga Imperatorem in fide frigebant: & niſi domeſticam fraudem præſenſiſſet, ſolus cum paucis periculo relictus eſſet. Igitur quod faciendum fuit, ſceleri fortunæque cedendum putavit, & ad ſimilitudinem David, ne filius parricida fieret fugit. Quam mirabiliter gratia Dei operatus? quàm evidenti ſigno nos docet, ſi doceri vellemus, ſi cæcum cur non haberemus? Cogitans Imperator, quòd inimici ſui via qua venerat, perſequerentur eum, ad Ducem Bohemiæ divertit. Qui quamvis nuper eum in arcto non benè reliquiſſet, cum magno tamen honore ſuſcepit, & uſque in Saxoniam deduxit: ubi quamvis infeſtos & fortes inimicos haberet, per eos tamen, & ab eis uſque ad Rhenum honorificè deductus eſt. Unde hoc? niſi quòd manus Domini erat cum eo, & inviſibilem Ducem habebat, qui eum ſecurum per tela, per hoſtes ducebat? Hoc miraculo monſtratus es, ô fili Imperatoris, ſi moneri poſſes, ut diſceres venerari patrem tuum, non perſequi, quem venerati ſunt, cum in manus eorum veniſſet, etiam inimici. Sed durius moneberis, cùm ex hac tam leni admonitione non corrigaris. Cùm autem Imperatoris fuga cognita eſſet, eventus ille multos ab eo ſeduxit, multumque rebus filij ſui accedere, ſuis autem decedere fecit. Continuò Rex ut faventem ſibi fortunam urgeret, curiam Moguntinam ad natalem Domini indixit, invitavit Proceres, acceſſivit multos, ut cunctis innoteſceret, quia Dominus rerum eſſe vellet. Ad quam curiam etiam Imperator, convocatis neceſſariis ſuis, venire diſpoſuit, volens in rationem ponere, rectè ne ſecum an ſecus actum eſſet. Quod cùm agnoviſſent adverſarij ejus, metuentes ſibi & cauſæ ſuæ; ſi veniret ille, tam armatis multitudine, quàm ratione, hanc fraudem Regi ſuggerebant, ut obvius patri ſumpto valde pœnitentis vultu culpam fateretur, & gratiam expeteret: dolere ſe, quòd malignæ ſuggeſtioni conſenſiſſet, paratum ſe ad omnem ſatisfactionem, dum gratiam inveniret. Et ſi ſic occaſionem fraudis invenire poſſet, uteretur illa: Sin autem, fraus ipſa pro fide, ſimulatio teneretur pro veritate. Hac inſtructus arte cùm veniſſet ad patrem, pater credulus verbis & lachrymis filij, irruit ſuper collum ejus, flens & deoſculans eum, gaviſus inſtar illius Evangelici patris, revixiſſe filium qui mortuus erat, & inventum qui perierat? Quid multa? condonavit filio jam pœnam quàm culpam: & hoc fuit illi injuriam filij vindicaſſe, paterna lenitate filium corripuiſſe, juxta illud Comici: pro magno peccato filij, paululum ſupplicij ſatis eſt patri. Poſt hæc patrem ſicut ficta pœnitudine, ſic & conſilio fefellit, ſuggerens ei, quemadmodum ſibi ſuggeſtum fuerat, ut dimiſſa tanta multitudine, ad curiam ambo mediocri copia venirent: nihil eſſe, cùm ipſi coijſſent in concordiam, quod illi reſiſteret: vaſtari omnia, ſi pergerent ea copia. Placuit conſilium patri: bonum quidem, ſi fraudulentum non fuiſſet. Dimiſſaque multitudine, non plus quàm trecentis viris ad curiam filio Comite pergebat. Ventum eſt ad nocturnam manſionem: ibi ſe filius obſequio patris totum impendebat, ibi ſe pater cum filio mirum in modum per totam illam noctem oblectabat, colloquebatur, colludebat, amplexabatur, oſculabatur, avidus recumpenſare damnum oblectationis diu intermiſſæ: ſed neſcius illam oblectationis noctem ultimam eſſe. Mirum, fraudem viamque tam ordinatam fortunam habuiſſe. Poſtera namque die cùm appropinquarent Moguntiæ, venit nuncius ſubor-

natus

natus qui diceret, Bavaros & Suevos cum ingenti multitudine Moguntiam veniſſe. Tunc filius ſuggeſſit Imperatori, non eſſe tutum venire in medios hoſtes, niſi prætentatis eorum animis: audaciam hominum nullis Regi frenis: diverteret potius ad caſtellum quod juxta erat, dum ipſe conveniret eos, & à ſententia incœpti deduceret, & ad eum ob requirendam ejus gratiam, ſecum adduceret. Fecit Imp. uti filius ſuggeſſerat, divertit ad caſtellum: non cernens laqueum doli, quem texerat pulchra ſpecies mendacis fidei. Cùm autem Imp. cum paucis intraſſet, occluſa porta, fidelibus ejus adjutus negabatur, detectaque fraude, qui receptus eſt ut Dominus, tentus eſt ut captivus: Itaque appoſitis Patri cuſtodibus, cum hoc fraudis triumpho ad Moguntinam curiam reverſus filius, tanquam rem virtutis egiſſet, cum magna jactantia retulit, quo ingenio Patrem comprehendiſſet. Tum verò curia plauſu lætitiaque reſonabat: & nefas juſtitiæ, fraudem virtuti aſſcribebant. Statim miſſo legato, Patri mandavit, ut ſi vitam ſervare vellet, absque mora ſibi crucem, coronam & lanceam, cæteraque regalia transmitteret: & munitiones quas firmiſſimas tenebat, in manum ejus transferret. Nec ille cunctabatur omnia quæ juſſus eſt facere, nec imperium pluris habebat quàm ſe. Sed non in hoc ſatisfeciſſe videbatur, niſi & ipſe coram veniret, & in conſpectu omnium Imperio renunciaret. Venit ergo non ſuæ poteſtatis, ſed in comprehenſione adductus: Solus coram eis, qui dudum coram ſe ſteterant, ſtetit: nec orationis libertatem habens, ut captivi fortuna poſtulabat, loquebatur. Inquiſitus de ſpontanea Imperij renunciatione, non quod voluntas habuit, ſed quod neceſſitas coëgit, reſpondit: ſe videlicet Imperio renunciare, non vi coactum ſed propria voluntate inductum, ſibi jam defeciſſe vires ad moderandas regni habenas, non ſe ejus jam cupiditate teneri, quod longo uſu didiciſſet, habere plus moleſtiæ quàm gloriæ: tempus eſſe, ut honore cum onere depoſito, provideret animæ ſuæ: tantùm filius caveret, ne quid tale faceret in ſe, quod indignum eſſet, & illum facere & ſe pati. Multos & oratio Imperatoris & fortuna ad gemitus & lachrymas commovit: filium autem ad miſerationem nec ipſa natura movere potuit. Et cùm caderet ad pedes filij, orans, ut recogitaret in ſe ſaltem jus naturæ, nec vultum nec animum ad Patrem reflexit: Cùm ipſe potius ad Patris pedes advolvi debuiſſet, eò quòd illi regnum (cujus hæres ab ipſo deſignatus fuerat) impatiens moræ, præripuiſſet. Præterea veniam precabatur ab omnibus, quos unquam injuſtè læſiſſet: Sed & pedibus Apoſtolici legati advolvitur, orans & obſecrans, ut ſe à banno ſolveret, & communioni Eccleſiæ redderet. Laici miſericordia moti, veniam dabant: Legatus autem Domini Apoſtolici abſolutionem negabat, aſſerens non hoc ſuæ poteſtatis eſſe: oportere ab ipſo Apoſtolico abſolutionis gratiam eum expectare. Quid multa? abrenuntiata Imperiali dignitate privatus diſceſſit, & ad quandam civitatem, quam filius victui illius permiſerat, receſſit. Quàm impotens potentia mundi, quàm inſtabilis! Sed nec potentia dicenda eſt, quæ ad omnia quæ vult efficax non eſt, & quam qui aſſequitur, amittere poteſt. His ita transactis, finitaque curia, Rex ſuperiores Rheni Regiones & Urbes pertranſiit, & ut res poſtulabat, hos beneficio, illos injuria ſibi ſubjecit. Cùm autem intraſſet Alſatiam, ibi fortuna ejus aliquantulum hæſit, ibi pugnam tam infelici eventu, quàm imprudenti geſſit incepto. Nam cùm in villa Rufach: quæ multitudine prævalet & armis, ſatellites ejus ſuperbè graſſarentur, frequentia civium injuriam prohibebat: nec enim dum injuria modum excederet, patiens eſſe poterat. Audito tumultu, Rex properabat, non ut injuriam prohiberet, ſed juvaret, non ut pugnam ſedaret, ſed amplius commoveret. Quæ res totius villæ turbam excivit: ruit irrevocabile vulgus, fœmina cum viro, ſervos cum Domino, ignavus cum forti: & ut plerumque fit, animum injuria miniſtravit. Incepta pugna, incepta eſt fuga. Nam qui Regiæ partis erant, cùm viderent impetum furentis turbæ, & rem in arcto ſitam, conſiderantes in virtute ſua cladem, in ſola fuga ſalutem, qui poterant fuga vitam ſervabant. O infelicem eventum, ô dedecus regni: fugiente Rege, regalia inſignia vulgi præda facta ſunt. Reſipiſce tandem Rex bone, reſipiſce, & ſupernam iram in hac ſorte tua recognoſce. Judicium iræ Dei eſt, ut fugeres, qui Patrem fugaſti: inſignia perderes, quæ Patri abſtuliſti. Sed his poſtea receptis, interveniente pacto pacis & gratia veniæ. Regem ſententiam mutare fecit altum vulnus injuriæ, ut majori robore collecto, villam incendio prædaque vaſtaret, & in homines loci illius indiſcreta cæde læviret. Sed quod in ſe fortuna tantum auſa eſt, ex Patris conſi-

lio prodiiſſe ſuſpicatus, novas injuriarum cogitationes in eum cogitare cœpit: & ne ſibi eſſet obſtaculi materia, vel ad comprehenſionem ejus, vel ad expulſionem animum intendit. Itaque Leodij, ubi eum fidem & fortunæ ſuæ receptaculum inveniſſe audierat, Paſcha ſibi celebrandum ſtatuit, ut & ipſum, ſi fieri poſſet, comprehenderet, & ab Epiſcopo qui ſui honoris æmulum recepiſſet, injuriam expoſtularet. Cumque Pater audiſſet, quòd filius Leodij Paſcha celebrandum ſtatuiſſet, legationem ad eum in hunc modum direxit: Si interrogem te, fili dulciſſime, traditio hominum an mandatum DEI præſtantius, magisque tenendum ſit, reſpondebis, niſi à vero deductus ſis, ſimilem eſſe jumentis, qui cœleſtia terrenis, humanis divina non præferat. Cur ergo magis audis eos, qui tibi ſuggerunt, perſequere Patrem tuum, quàm verbum ipſius Dei, honora Patrem tuum? Iſti te decipiunt, non inſtruunt: Iſti honori tuo non provident, ſed invident: Iſti ſub ſpecie fidei, perfidiæ laqueos nectunt: non aliter pervenire potuerunt ad deſtructionem honoris tui, niſi per deſtructionem noſtri. Fuerit ſanè, ut peccatis meis exigentibus (quæ ſententia adverſariorum meorum eſt) abjecerit me DEUS, ne regnem: attamen tuum non erat, in abjectionem meam operam dediſſe, & regnum quod tibi paraveram, mihi præripuiſſe. Barbara regna tam inhumanum facinus damnant ac devovent: ipſi pagani abhorrent, & qui Deum neſciunt, quid in diligendis hominibus naturæ debeant, recognoſcunt. Sed quid mirum, ſi maligna ſurreptio ſeductilem & immaturam ætatem decepit, cùm etiam ſenes & fixum animi ſtatum ad malum mala conſilia nonnunquam inflectant? Fortuna mea alieni potius, quàm tui ſceleris eſt: Nam tu in manibus ſuadentium eras, non ille in tuis. Si autem injuriam addideris, non jam excuſari poteris, cùm & factam crimen eſſe ſcias, & inſectam non facere queas. Audivi enim, quòd Paſcha Leodij celebrandum decreveris: Quo in loco fides & pietas Epiſcopi me recepit, cùm non eſſet, qui vel beneficiorum noſtrorum recordaretur, vel fortunæ compateretur: cujus profectò beneficiis in me te decet Regia liberalitate reſpondere: tantoque certior de ejus fide poteris eſſe, quanto fidelius erga nos probatur egiſſe. Hic, niſi te fortè domo receperit, me ſecum in feſtivitate Paſchali retinendum decrevit. At dicis, dignum & conveniens eſſe, ut ea feſtivitas nos jungat, potius quàm dividat: te velle, te cupere, ut ibi tecum agam dies Paſchalis lætitiæ: quod quidem & ego admodum cuperem, ſi non eſſet, quod timerem. Neque enim non poſſum non timere eos, quos mihi vitam permiſiſſe pœnitet, dum in manibus eorum mors & vita fuiſſet. Omnia mihi ſuſpecta ſunt, omnia timenda ſunt, maximè in turba, ubi tantò difficilior eſt periculi cautio, quanto major ſceleris occaſio. Inde eſt, quòd ex medio eorum qui me oderunt, longè receſſi, & in extremis regni tui finibus me contraxi: ut vel ſeceſſu loci tutus ſim, vel ſi fortuna mea pullulaverit extraneam humanitatem expetere, citius regno tuo cedere poſſim. Precor ergo ut cauſa Patris tui Paſchalem curiam alibi diſponas, & in domo ejus, qui me humanitatis gratiâ recepit, cùm non liceat Imperatorem, ſaltem hoſpitem eſſe ſinas. ne vel in meum ludibrium, vel in tuum opprobrium narretur, quòd in ſolennitate Dominicæ reſurrectionis incerta hoſpitia fortuna mea quærere cogatur. Si feceris quod poſtulo, maximas grates habeo: Sin autem, malo villicus eſſe in externis regnis, quàm ludibrio haberi in regnis quondam meis. Hanc legationem Patris aure ſurda audivit filius, nec à ſententia ſua deduci potuit. Quamobrem cùm jam inſtante Paſcha Pater recedere vellet, Epiſcopus & Henricus Dux (qui & ipſe ab Epiſcopo fuerat invitatus) eum recedere prohibebant: Non ſe poſſe pati, ut in tanta feſtivitate è tectis hominum ſylvas peteret latebrasque ferarum: illum quidem abſque cauſa deſtitutum Imperio, ſed non amicorum obſequio: ſi pace frui permitterentur, nihil ſe magis quàm pacem velle: ſin autem res armis agenda ſit, arma ſibi non defore. Ille verò ne eis materia cladis eſſet, cedere quam manere utilius aſſerens, tandem eis cùm importunius inſtarent, conceſſit, & ut poſtulabant manſit. Jamque multus equitatus faciem Regis longè præcedens ad pontem fluvij qui vocatur Moſa, venerat, & alterius ripæ crepidinem filius prædicti Ducis cum paucis occupat. Nam turbam armatorum non longè per opportuna loca in inſidiis locaverat. Qui ut pugnam provocaret, nunc equum in rectam curſus lineam immiſit, nunc in orbes flexit & reflexit, & ſi pares numero confligere ſecum auderent, inquiſivit. Nec mora, tranſierunt ad eos totidem ex parte Regis, mixtique inter ſe vario

reflexu,

reflexu, nunc pugnam inferebant, nunc fugam agitabant. Interim unus & alter tranſito ponte ſociorum numerum latenter auxit, & rupto certaminis pacto, ex æquali inæqualem fecit. Quod videns filius Ducis terga cum ſuis vertit, non tam ut fugeret, quàm ut falleret: nec tam ut fugiens periculum vitaret, quàm ut ſequentes in periculum deduceret. Hi autem qui ex adverſa ripa erant, viſa fuga, præcipiti curſu pontem tranſeuntes fugientes perſequebantur, ignari futuræ ſortis & fraudis quæ latebat. Poſtquam enim ventum eſt ad locum, ubi diſpoſitæ fuerant inſidiæ, exurgentes de inſidiis, impetu magno in perſequentes ferebantur. Illi autem inopino territi periculo metuque turbante, nil rationis in armis habentes, in fugam ſe retorſerunt. Sed quid profuit avertiſſe pectora, & vulneribus terga dediſſe? Itaque multi capti, multi truncati, multi occiſi ſunt: victorque cruentus non alium modum ſceleris habebat, niſi quem faſtidium faciebat. Ad pontem verò ubi fugax multitudo ſe coarctaverat, tanto plus ſceleris impia manus peregit, quanto minus conſtipata turba ſe movere potuit. Sed multo plures fluvius abſorbuit, quàm enſis hauſit. Nam cùm hoſtis à tergo premeret, impellente metu ſe in fluvium præcipitabant, & attoniti confuſique de morte in mortem ruebant. Erat ibi cernere & aliam miſeriam vel maximam, cum pons multitudine prægravatus repentè corruit, & fluvius homines equosque pariter involvit. Nulli locus erat evadendi: nulli profuit ingenium natandi. Nam aut armorum pondere, aut inhærentium connexione fatigatus in profundum trahebatur. Quod malum ut ſceleſtius eſſet, in ipſa die paraſceve contigit, crevitque magnitudo ſceleris ex reverentia temporis. His ita tranſactis, Rex inter Coloniam convertit. Sed cùm illa quoque aditum ſibi præcluſiſſet, in villa quæ dicitur Bonna, Dominica tantum Paſchæ peracta, Moguntiam feſtinus rediit. Et ſparſis ubique legatis, querimoniam ad Proceres in hunc modum direxit: ſi per invaſionem regnum occupaſſem, tamen reſiſtentes poteſtati noſtræ retunderem, in quantum poſſem. Nunc autem cùm eo ſumpta regni dignitate veſtris pariterim præceptis, auſus eſt quiſpiam impunè in publicam contumeliam regnum & nos armis vexare. Cum enim Leodium ituri, ubi nobis curia Paſchalis habenda fuerat, ad fluvium Moſam veniſſemus, Epiſcopus Leodienſis & Dux Henricus, de quorum fide & obſequij devotione multum præſumebamus, nobis latenter inſidias poſuerunt, & noſtros inſcios & ad pugnam imparatos cædebant, capiebant, fugabant. Quæ & quanta clades ibi acciderit, tam pudet referre, quàm inultum dimittere. Igitur conſtrictus & eventus aſperitate & temporis articulo Coloniam diverti. Quæ cùm me recipere ſatis ſuperbè refutaret, apud villam Bonnam ſanctum diem Paſchæ utcunque peregi. Cui unquam Regiæ perſonæ tanta contumelia facta eſt? Nec ſolùm me petit hæc contumelia, vos deſpecti eſtis: iſti præſumptores decreta veſtra authoritatem habere nolunt, ſua tantùm ſtatuta firma eſſe volunt: denique in quos totum regni pondus ſe reclinet, haberi cupiunt, Regem quem conſtituiſtis, deſtituere parant, ut nihil eorum quæ vos decrevitis, ratum ſit. Igitur hæc injuria mea regni potius eſt, quàm mea. Nam unius capitis licet ſummi dejectio, reparabile regni damnum eſt. Principum autem conculcatio, ruina regni eſt. An hæc impunè feremus? & ex ignobili patientia noſtra magis tumebit eorum ſuperbia? Abſit, ut qui dicimur inhonorati, dicamur & inulti: pauca dixiſſe ſat eſt: deſides animi prolixæ cohortationis ſtimulo opus habent. In ſtrenuis cauſa magis ad incitamentum facit, quàm verba. Quia igitur contra tam ſuperbos hoſtes R. P. viribus utendum eſt, expeditionem vobis & rogando præcipimus & præcipiendo rogamus, cujus collectioni tempus Calendas Julias, locum Wirziburgenſem Urbem præfinimus. Cùm ergo audiſſet Henricus Dux, & Colonienſes cum Leodienſibus, quòd ſuper ſe Rex exercitum ducere vellet, arma parabant, copias colligebant, Urbes firmabant, & ad reſiſtendum pari voto ſtudioque ſe accingebant. Sed & Imperatorem conſiliis & precibus urgebant, ut Imperialem dignitatem, quam non ratione convictus, ſed vi ferroque mortem intentante coactus dimiſiſſet, reſumeret, ſe ſibi nec armis defore unanimis: multos illum in brevi fautores habiturum, quia multi multum abominarentur tam inſolitum facinus & inhumanum. Quorum importunitati hac ille ratione reniti cœpit, impoſſibile eſſe amiſſum imperium armis repetere, quod poſſeſſum armis retinere nequiviſſet: illud ſibi non eſſe tanti, ut multorum exitio recipiendum exiſtimaret: beatius ſibi &

tutius

tutius fore, ut privatus, licèt indignè dejectus, viveret. Sic utrinque data redditaque ratione, cùm inſtare non deſinerent, ne benignitatem circa ſe removeret à ſe, nec ad integrum conſenſit, nec abnuit, providusque futuri, præcipites eorum animos ſpe dubia ſuſpendit. Igitur primò Coloniam, quæ primum impetum latura fuerat, vallo turribusque muniebant, & congeſtis belli ſtipendiis, impoſitoque præſidio periculum ſuum fortibus animis expectabant. Sic & alias Urbes quas invadendas credebant, munitione, machinis, & robore militum firmabant. Sed & edictum ſub comminatione crudeli ubique ſpargebant, ut adverſus exercitum in magna ſuperbia ſuper ſe venturum parati eſſent, & Patriam, libertatem, vitamque defenderent, nec ſinerent uxores ſuas corruptionis ludibrio ſubſterni, vel agros in alienos Dominos diſtrahi. Jam Rex Rhenum cum exercitu valido transierat, & primò Coloniam, quæ quaſi caput inter alias Urbes eminebat, magno impetu invaſit, putans ſe ſibi membra facilius ſubjicere poſſe, contrito tam valido capite. Sed res longè præter ſpem evenit. Nam cruenta repulſa retroacti, procul locatis caſtris Urbem obſidione vallabant. Magis autem dixerim, obſeſſores ab obſeſſis obſeſſos. Nam præreptis ſibi navibus, quæ per Rhenum deſcendentes exercitui commeatum portabant, premente fame quaſi quadam obſidione conſtricti laborabant. Interim ut Urbem ab obſidione liberarent, totius Patriæ robur undique coibat. Sed Imperator tam cruentum facinus deteſtatus, pugnam obnixè diſſuadebat: cur eis tantus ardor pellendæ obſidionis inesset: quæ non niſi magna ſui clade pelli poſſet: tollerent omnem ſollicitudinem capiendæ Urbis, quæ & ex firmitate murorum & ex forti milite tutiſſima, & omni victus genere eſſet opulentiſſima, accedente & Rheni beneficio, qui per naves delicias quas appeterent, invito obſeſſore ſubminiſtraret: ſinerent potius eos in cladem ſuam furere, & inexpugnabilem Urbem, unde vulnera tantùm cæſosque reportarent, impugnare: ſinerent eos latè vaſtare, dum ruris copia conſumpta, eſurire inciperent: ſinerent eos graſſari, dum equos viresque labor enervaret: fore ut victoria ſibi parvo conſtaret, ſi paululum tolerantia & opportunitate temporis uti voluiſſent. Sic Imperatoris hortatu à pugna revocati, hoſtiles tantum excurſus obſervabant, & ignaros loci paſſim cædentes metum hoſti, ne longius evagaretur, incutiebant. Omnia verò quæ prædixerat Imperator, evenerant. Quoties enim tentabant portas infringere, ariete murum perrumpere, tormentis turres deijcere, infecto negotio, vulnera tantùm & funera ad caſtra reportabant. Sed nec ulterius progredi latitante in inſidiis hoſte præſumebant: homines & equi exhauſti tam alimentorum penuria quàm laboris improbitate, viribus deficiebant. Nam agris in circuitu vaſtatis, nihil reperiebant. Acceſſit his malis etiam morbus, quem fœtor caſtrorum (ut fieri ſolet) aëre vitiato concitaverat, qui non ſolùm vulgus, ſed ipſos Principes aut ægritudine confecit, aut letho rapuit. Hujuſmodi rerum adverſitate fatigati, quid facturi eſſent ambigebant, quia volentes mori, occaſionem pugnæ non inveniebant: aut ſi reditum pararent, certi quòd hoſtis à tergo premeret, exercitum ſuum fuga ſpargendum metuebant. Qua tempeſtate mentia dum fluctuarent, ſubitò fama veniens, nubila tantæ perturbationis in ſerenum convertit. Retulit enim, Imperatorem mortis debitum perſolviſſe. Ad quam famam primò hæſitabant. Sed cùm nuncius extremum munus, Patris annulum videlicet & gladium, cum mandatis filio portans veniſſet, tanta lætitia oborta eſt, ut voces gratulantium minimè ſedari poſſent. Sed non minor luctus circa funus Imperatoris erat: Proceres plangebant, vulgus lamentabatur, ubique gemitus, ubique planctus, ubique vox dolentium audiebatur: ad exequias illas viduæ, pupilli, denique totius Patriæ pauperes conveniunt: deflent ſe orbatos Patre, fundunt in corpus lacrymas, deoſculantur largas manus, vix avellebantur ab amplexu extincti corporis, vix illud condendi copia dabatur. Sed nec tumulum deſerebant, ibi vigiles lacrymis & orationibus vacabant, plangendo recitantes, & recitando plangentes, quænam opera miſericordiæ feciſſet in ſe: quanquam mors ejus plangenda non fuit, quam bona vita præceſſit, qui fidem rectam, ſpem firmam, compunctionem cordis amaram in extremis ſuis tenuit, quem nec de pudendis admiſſis publicam agere confeſſionem puduit, qui tota cordis aviditate Dominici corporis cibum ſumpſit. Felix es Imperator Henrice, qui tales excubias, tales interceſſores tibi paraſti, qui nunc multipliciter auctum de manu Domini recipis, quod in ma-

nus

n... pauperum abſcondi... turbulentum Regnum pro tranquillo, defectivum pro æterno, terrenum pro cœleſti mutaſti. Nunc demum regnas, nunc diadema portas, quod tibi nec hæres tuus præripiat, nec adverſarius invideat. Ergo continendæ ſunt lacrymæ, ſi contineri poſſunt: huic tuæ felicitati debetur tripudium, non luctus; exultatio, non planctus; voces gratulantium, non dolentium. Poſt hunc rerum eventum hi qui contra regiam majeſtatem bellum ſuſceperant, mortua ſpe ſua animis & viribus deficiebant, & quod in illo rerum articulo faciendum fuit, ad gratiam Regis deditiooe, pecunia, quoque modo quisque poterat, accurrebant.

E... h... bes de geſtis, de expenſis in pauperes, de fortuna, de obitu Imperatoris Henrici quæ ſicut non poterant absque lacrymis à me ſcribi, ſic non poterunt absque lacrymis a te legi.

HISTORIÆ DE VITA HENRICI IV. Imperatoris Finis.

EPISTOLÆ ALIQUOT HENRICI IV. IMP. AUG. AD PONTIFICEM ROMAN. ET ALIOS Principes.

HENRICUS DEI GRATIA REX, ANNONI, Colonienſi Archiepiſcopo, gratiam, ſalutem, dilectionem.

IN maximis negotiis maximis maximorum opus eſt conſiliis, qui & facultatem habeant exterius, & voluntate non careant interius, ut rei cui bene cupiunt, bene conſulere & velint & poſſint. Quia in cujus libet rei profectu, nec facultas ſine voluntate, nec voluntas ſine facultate proderit. Quod utrunque tu fideliſſime, ut arbitramur, æqualiter poſſides, vel ut verius dicamus, licet maximo tibi maxima non deſit facultas, major tamen adhuc maxima facultate (ſi te bene novimus, ſi fidem tuam diligenter notavimus) in noſtram Regni utilitatem exuberat voluntas. De præteritis enim fideliter exhibitis in f... is creſcit ſpes fidelius exhibendis. Tuæ autem dilectioni committimus ne ſpes noſtra major ſit fide tua: quia de nullius Regni Principum vel Epiſcoporum fidelitate, quàm de tua majora ſperamus, ſicut hactenus nō modò in præteritarum rerum exhibitione, verum etiam in ſperandarum promiſſione tua gaviſi ſumus. Adſit igitur hoc tempore opportuna tua cum facultate voluntas, quam non modò noſtra, verum & omnium Epiſcoporum fratrumque tuorum, imò totius oppreſſæ Eccleſiæ exoptat neceſſitas. Non etiam hanc oppreſſionem ignoras, tantùm vide ne oppreſſæ Eccleſiæ te ſubtrahas, ſed Regno & ſacerdotio condoleas: quo utroque ſicut hucuſque Eccleſia eſt exaltata, ita nunc heu humiliatur viduata. Nam unus dum utrunque ſibi vendicavit, utrunque diſſipavit, nec in uno profuit, qui in neutro prodeſſe voluit, nec potuit. Et ne diutius notati nomine te ſuſpendamus, accipe quem dicimus, Hiltebrandum ſcilicet, monachum habitu quidem, dictum Apoſtolicum, non paſtoris cura ſed invaſoris violentia Apoſtolicæ ſedi præſidentem, & de ſede pacis catholicæ, pacis unitæ vincula diſſipantem, ut tibimet in promptu eſt ſcire. Ut enim de pluribus pauca referamus, regnum ac ſacerdotium Deo neſciente ſibi uſurpavit, ... quo piam Dei ordinationem contempſit, qui non in uno ſed in duobus ... eſt Regnum & ſacerdotium, principaliter conſiſtere voluit: ſicut ipſe D...us Salvator in paſſione ſua de duorum gladiorum ſufficientia typica intellig... innuit. ... diceretur: Ecce Domine, duo gladii hîc: reſpondit, ſatis eſt ſignificans hac ... ciente dualitate ſpiritualem & carnalem gladium in Eccleſiam eſſe gerendum, quibus omne nocivum foret amputandum, videlicet ſacerdotali ad obedientiam Regis

 pro

pro Deo, Regali verò gladio ad expellendos Chriſti inimicos Chriſti [illegible] & [illegible] dientiam ſacerdotii interius, omnem hominem docendum [illegible] ſtigandum, ut ad aliam charitate tenderetur, dum nec R[illegible] ſacerdotio, nec ſacerdotium Regni ho[illegible] privaretur. Hanc Dei ordinationem qualiter Hildebrand [illegible] ca inſania contud[illegible] tu noſti, ſi ſcire voluiſti. Nam nullum ejus judicio [illegible] eſſe ſacerdotem, niſi qui h[illegible] ſuo emendicaverit. Me quoque, quem Deus in Regnum, non autem [illegible] vocavit [illegible] ſacerdotium, quia me de Deo, & non de illo regnare velle [illegible], quia ipſe [illegible] Re[illegible] constituit, Regnum privare ſtuduit, minitans Regnum animamque mihi tollere, quo[illegible] neutrum conceſſit. Hæc & his ſimilia cum ſæpius [illegible] noſtram, ut ipſe noſti, contum[illegible] m, ſtruxerit, non tamen adhuc ſufficere credit, qui de die in diem nova exqui[illegible] con[illegible] ſionis genera nobis ingerit, ut in noſtris nunciis noviter argumentum dedit. Nam [illegible] ta exponere non ſufficit, qualiter eoſdem noſtros nuncios tractaverit, quam indi[illegible] modis affecerit, quam crudeliter eoſdem incarceraverit, & carceratos nudi[illegible] fri[illegible] fame, ſiti ac plagis contriverit, ſicque demum ad exemplum per medium civitatis circum ductos omnibus ſpectaculum præbere juſſit, ita ut [illegible] ondem cum Decio tyranno [illegible] & lauctos aſſare credas & dicas. Unde ne pigeat, chariſſime, communi [illegible] ſtrum, [illegible] & meæ & coepiſcoporum tuorum petitioni ſatisfacere, ut in Pentecoſten W[illegible] [illegible] nias, & ibi plura, quorum pauca docet chartula, cum cæteris au[illegible] Principibus, & q[illegible] gendum ſit, doceas: rogatus per dilectionem coepiſcoporum, monitus per Eccleſiæ utilitatem, obligatus per vitæ noſtræ & Regni totius honorem.

Henricus Dei gratia Rex univerſæ S. Rom. Eccleſiæ, clero & populo, gratiam, ſalutem & omne bonum.

HÆC fides firma & inconcuſſa creditur, quæ ſemper & eadem & præſenti & [illegible] ti ſervatur, nec diuturna ejus, cui debetur, abſentia, nec longi tempori[illegible] tædi[illegible] tatur. Et de alia Epiſtola: Exurgite in eum fideliſſimi, & primus in ſide, ſit pri[illegible] n ejus damnatione. Non autem ut ſanguinem ejus effundatis, dicimus: quippe cum [illegible] jor ſit ſibi poſt damnationem pœna vita quam mors. Sed ut eum, ſi non it deſcen[illegible], cogatis, & alium communi omnium Epiſcoporum & veſtro conſilio à vobis el[illegible], in Apoſtolicam ſedem recipiatis, qui quod iſte in Eccleſia vulneravit, curare v[illegible] & poſſit.

Henricus non uſurpativè, ſed pia Dei ordinatione Rex, Hiltebrando non jam Apoſtolico, ſed falſo monacho.

HANC talem pro confuſione tua ſalutationem promeruiſti, qui nullum in [illegible] ſia ordinem prætermiſiſti, quem confuſionis non honoris, mal[illegible] ionis non benedictionis, participem non feceris. Ut enim de multis pauca & egregia loqu[illegible] Rectores Sanctæ Eccleſiæ, videlicet Archiepiſcopos, Epiſcopos vel [illegible] modò non tangere; ſicut Chriſtos Domini, non timuiſti, quin ſicut ſervos, [illegible] quid faciat Dominus eorum, ſub pedibus tuis calcaſti: in quorum conculcatio[illegible] bi favorem ab ore vulgi comparaſti, quos omnes nihil ſcire, te autem ſolum [illegible] noſſe judicaſti: qua utique ſcientia non ad ædificationem ſed ad deſtruct[illegible] ſtuduiſti: ut jure hoc beatum Gregorium, cujus nomen tibi vend[illegible] aſti, de[illegible] mus prophetaſſe dicentem ſic. Ex affluentia ſubjectorum pler[illegible] am n[illegible] extollitur: exiſtimat ſe plus omnibus noſſe, cum ſe videt plus omnibus po[illegible] nos quidem hæc omnia ſuſtinuimus, dum Apoſtolicæ ſedis honorem [illegible] onle[illegible] duimus. Sed tu humilitatem noſtram timori fore intellexiſti [illegible] que in ip[illegible] am poteſtatem, nobis à Deo conceſſam, exurgere non timuiſti, quam à nobis a[illegible] ſus es minari: quaſi nos a te Regnum acceperimus: quaſi in tua & non D[illegible] gnum vel Imperium, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus nos ad Regnum, te a[illegible] m vocavit ad ſacerdotium. Tu enim his gradibus aſcendiſti: ſcil. aſtu[illegible] & fraude, q[illegible] m[illegible]

monachicæ profeſſio abominatur, pecunia favorem, f[illegible]vore fe[illegible]em paci[illegible], & de ſede pacis pacem turbaſti, dum ſubditos in prælatos ar[illegible] Epiſcopos noſtros a DEO vocatos, tu n[illegible]n vocatus ſpernendos docuiſti: [illegible] miniſterium eorum ſuper ſacerdotes [illegible]rpaſti, ut ipſi deponant vel condem[illegible] qui ipſos de m[illegible]nu Domini per impoſitionem manuum Epiſcoporum docendos acceperant. Me quoque licet indignus inter Chriſtianos ſum ad Regnum vocatus, te teſte, quem [illegible]rum Patrum traditio Soli Deo judicandum docuit, nec pro al[illegible]quo crimi[illegible]e, niſi a fide (qu[illegible]d abſit) exorbitaverim, deponendum aſſeruit, cum etiam Julianum Apoſtatam prudentia ſanctorum Epiſcoporum non ſibi, ſe[illegible] S[illegible]li Deo deponendum commiſerit. Ipſe [illegible]rò quid verus Papa beatus Petrus clamat? Deum timete, Regem honorificate. Tu, inquam, quia Deum non times, me conſtitutum ejus inhonoras. Unde beatus Paulus, ubi angelo de cœlo alia ſi prædicaverit non pepercit, te quoque in terris alia docentem non excepit. Ait enim, Si quid vel ego vel angelus è cœlo præter id, quod evangelizavimus, vobis evangelizaverit, anathema ſit. Tu igitur hoc anathemate, & omnium Epiſcoporum noſtrorum judicio damnatus, deſcende, vendicatam tibi ſedem Apoſtolicam relinque, alius in ſolium beati Petri aſcendat, qui nulla v[illegible]olentia religionem palliet, ſed beati Petri ſanam doctrinam doceat. Ego Henricus Rex Dei gratia cum omnibus Epiſcopis noſtris tibi dicimus deſcende, deſcende.

Henricus Imp. Romano Pontifici Paſchali.

SI illa inter nos pax eſſet & concordia, quæ inter noſtros olim & tuos fuit anteceſſores, quæ inter nos etiam & Nicolaum & Alexandrum, viros catholicos & religioſos Romanos Pontifices, plena charitate & integra devotione viguit, mandaremus tibi quicquid filius patri: ſed diſtulimus expectantes, & recognoſcere deſiderantes, ſi in beneplacito Dei ſit, nobis in charitate & amicabiliter poſſe convenire, & Eccleſiam ſuam noſtris temporibus, noſtro labore ipſo cooperante in ſtatum redire unitatis priſtinæ. Hoc quanquam dudum, Deo teſte, deſideravimus, tamen cognita nimia eorum auſteritate qui in Romana erant Eccleſia, non utile nobis viſum eſt, vel competens, eos de hac cauſa convenire: quia magis videbantur nos proſequi odio & indignatione, quàm zelo juſtitiæ, vel etiam quàm velle nos amplecti dulcedine charitatis ad profectum Eccleſiæ. Effectus hoc probat: quia cùm ipſi Regnum hæreditario jure nobis collatum tempore religioſorum virorum Romanorum Pontificum pacificè a nobis diu poſſeſſum contra nos commovere ſtuderent & armare, multa inde orta eſt ſtrages populorum, tam corporum quàm etiam, quod magis dolendum eſt, animarum. Nunc quoque filius noſter, quem tam vehementer dileximus, ut uſque ad ſolium Regni noſtri exaltaremus, eodem veneno infectus, conſilio quorundam perfidiſſimorum & perjuratorum ſibi adhærentium, inſurgit in nos; poſtpoſitis omnibus Sacramentis quibus ſe nobis obligaverat; poſthabita omni fide & juſtitia, tantùm ut Eccleſiarum bona & Regni liberè valeant perdere, rapere, & inter ſe dividere. Et cum multi nobis perſuadeant, abſque dilatione in eos vi & armis eſſe ulciſcendum, maluimus tamen adhuc differre, ut tam in Italico quàm in Teutonico Regno ſciatur manifeſtè, quòd nec noſtræ ſit voluntatis, nec culpæ, ſi tandem inviti & coacti in eos inſurrexerimus, quæcunque mala vel infortunia vel populorum ſtrages inde evenerint. Præterea quia audivimus, te hominem diſcretum, Deum timentem, charitati inſudantem, ſanguinem hominum non ſitire, rapinis & incendiis non gaudere, unitatem Eccleſiæ ſuper omnia diligere, conſilio & ſuggeſtione Principum noſtrorum mittimus tibi nuncium iſtum cum legatione noſtra; Per hanc quippe volumus cognoſcere, ſi eſt tibi voluntati, te nobis in charitate & amicabiliter, & nos uniri tibi, ſalvo nobis honore Regni & Imperii & totius noſtræ dignitatis, ſicut & avus & Pater noſter aliique anteceſſores noſtri habuerunt, ſervato etiam tibi a nobis honore Apoſtolicæ dignitatis, ſicut anteceſſores noſtri, tuis anteceſſoribus ſervaverunt, & nos præfatis pontificibus. Quod ſi placuerit tibi, paternè nobiſcum agere, & eam quam mundus dare non poteſt, pacem integrè nobiſcum componere, mitte nobis familiarem nuncium tuum, cum privatis literis tuis & ſecreta legatione, cum hoc nuncio noſtro, ut hoc modo indubitanter poſſimus cognoſcere omnem de hac re cer-

titudinem voluntatis tuæ. Qua cognita, mittemus tibi de majoribus Principibus no-ſtri, quales & nos tibi mittere, & te deceat à nobis recipere, ad tantam rem componendam, per quos excluſa omni ambiguitate manifeſtè poſſis cognoſcere, nos veraciter velle complere, quæ tibi mandamus ſecretè. Præterea quæ hic inſcripta non ſunt, co- timus huic fideliſſimo noſtro nuncio, quædam tibi dicenda, quibus tam veraciter quàm ſcriptis credas.

Epiſtola Henrici Regis ad Hiltebrandum.

CUM hactenus à te ea quæ ſunt patris, expectarem, tibique in omnibus magna fidelium noſtrorum indignatione obedirem, recepi à te viciſſitudinem, qualem oportebat ab eo, qui vitæ Regnique noſtri pernicioſiſſimus hoſtis eſſet. Nam cum primum omnem hæreditariam dignitatem, quæ mihi ab illa ſede Apoſtolica debebatur, ſuperbo auſu rapuiſſes, longius inde progrediens, Regnum Italiæ peſſimis artibus ali nare ten neque hoc contentus, in reverendiſſimos Epiſcopos, qui nobis velut dul i na memb uniti ſunt, manum mittere non timuiſti, eosque ſuperbiſſimis injuriis acerbiſſimisque contumeliis contra divina & humana jura, ut tu ipſi aiunt, exagitaſti: quæ omnia cùm quadam patientia diſſimularem, tu hoc non patientiam ſed ignaviam exiſtimans, in ipſum caput inſurgere auſus es, mandans quæ noſti, ſcilicet, ut tuis verbis utar, quòd aut tu morereris, aut mihi animamque Regnumque tolleres.

Henricus Rex Regi Celtarum.

PRINCEPS clariſſime, & omnium in quibus poſt Deum ſperamus fideliſſime p mum & præcipuum inter omnes vos excepi, cui conqueri & deplorare omnes calamitates meas & miſerias neceſſarium duxi, & etiam genibus veſtris advolui, ſi li ſalva majeſtate Imperii. Primum quidem eſt, quod non ſolùm vobis, ſed totius C ſtianæ profeſſionis hominibus graviſſimum, ac intollerabile arbitramur, quòd de Apoſtolica ſede, unde uſque ad memoriam noſtri temporis ſalutifer fructus conſolati nis, dulcedinis & ſalvationis animarum oriebatur, modò perſecutionis, excomm cationis, & omne perditionis flagellum emittitur: nec ponunt ullum modum ſent ti tantùm ut ſatisfiat voluntati indiſcretæ. Hujus voluntatis ſuæ intemperantia ad que ounc abuſi ſunt, ut nec Deum, nec quid aut quantum mali inde proveniat penſan per ſe & per ſuos omnibus modis in nos invehantur, cum obedientiam & omnem ſ jectionem debitam ſæpe obtulerim Apoſtolicæ ſedi: ſi tamen honor debitus & reve tia, ſicut anteceſſoribus meis, exhiberetur & mihi. Quid autem intendant, opportunius ſignificabo vobis, ſi quando optati colloquij copiam Deus dederit nobis. I hac igitu perſecutionis & odii ſui inflammatione, cum parum viderent ſe proficere, con ipſum jus naturæ laborantes, quod ſine maximo cordis dolore, ſine multis lac s dicere non valeo, & quia dicitur, vehementer contremiſco, filium meum, A o m inquam dilectiſſimum, non ſolùm contra me armaverunt, ſed etiam tanto furore animaverunt, ut inprimis contra fidem & ſacramentum, quod ut miles Domino j at, Regnum meum invaderet, Epiſcopos & Abbates meos depone t inimicos & ſecutores meos ſuſtineret. ad ultimum, quod maxime ve em taceri. aut ſi tace poteſt, vellem non credi, omnem affectum naturæ abjiciens, in ſalutem & animam intenderet, nec quicquam penſi haberet, quomodo vi & fraude ad hanc pericul miniæ ſuæ ſummam aſpiraret. In hac tanta mali ſui machinatione, cum eſſe &c in aliqua ſalutis meæ ſecuritate, in locum qui Confluentia di itur, in ipſis D adventus ſanctiſſimis diebus ad colloquium evocavit me, quaſi de communi & honore filius tractaturus cum patre. Quem cùm vidi, illico ex paterno affectu intrinſecus dolore cordis mei ad pedes ſuos procidi. admonens & obteſtans per per ſalutem animæ, ſi pro peccatis meis flagellandus eram a Deo, de me ipſe nullam conquireret maculam honori & nomini ſuo, quia culpæ patris vindicem filium nulla divinæ legis conſtituit ſanctio. At ille tam pulchrè, imò miſerrimè inſtitutus ad malitiam, quaſi abominabile & execrabile ſcelus cœpit deteſtari. Et procidens ipſe ad pedes meos, de præteritis cœpit veniam deprecari: in reliquum ut miles Domino,

[illegible] cum fide & veritate per omnia ſe mihi obauditurum promiſit cum lacrymis [illegible] ſedi Apoſtolicæ vellem reconciliari. Quod cum promptiſſimè annuiſſem, & d[illegible] uoni ſuæ & conſilio Principum hoc totum mancipandum promiſiſſem, [illegible] pr[illegible] nativitate ſe præducturum me Moguntiam, & ibi de honore & reconciliatione [illegible] quàm fidelius poſſet acturum, & inde in pacem & ſecuritatem me reducendum, promiſit in ea veritate & fide, qua patrem à filio honorari, & filium à patre præcipit Deus diligi. Hac promiſſione, quæ & gentili obſervanda eſt, ſecurus ibam, & filius meus aliquantulum me præceſſerat. Et ecce quidam fideles veriſſimè me deceptum affirmant, & proditum ſub falſa pacis & fidei ſponſione. Revocatus autem filius meus, & iterum à me inſtantiſſime admonitus, ſub ejuſdem fidei & ſacramenti obteſtatione, animam ſuam pro anima mea fore promiſit ſecunda vice. Cùm ergo ad locum qui Binga vocatur, perveniſſem, jam exiſtente die Veneris ante nativitatem, numerus armatorum ſuorum jam ſans augebatur, jam fraus ipſa de ſe detegebatur, & filius ad me, Pater, inquit, nobis ſecedendum eſt in vicinum caſtellum: quia Moguntinus Epiſcopus in ſuam civitatem non admittet vos, quamdiu in banno eritis. Nec vos inpacatum & irreconciliatum audeo ingerere inimicis veſtris. Illic Nativitatem cum honore & pace agatis, quoſcunque placuerit vobis, vobiſcum habeatis: ego interim quanto inſtantius, quanto fidelius potero, pro vobis utriſque laborabo, quia cauſam veſtram meam exiſtimo eſſe. At ego, mi unquam fili, judex & teſtis ſermonum & fidei ſit inter nos hodie Deus, quomodo te in virum & hæredem meum produxerim, quantis tribulationibus meis honori tuo inſervierim, quot & quantas inimicitias pro te habuerim & habeam, ſolus conſcius es. Ille autem tertio ſub ejuſdem fidei & ſacramenti atteſtatione, ſi ingrueret occaſio periculi, caput ſuum pro meo capite fore mihi promiſit. Sic poſtquam clauſit me in eodem caſtello, quo omnia animo & corde fuerit locutus, manifeſtè rei oſtendit eventus. Ex omnibus meis quartus ego ſum incluſus, nec quilibet alius admitti potuit: cuſtodes deputati, qui vitæ meæ erant atroces inimici. Benedictus per omnia Deus, exaltandi & humiliandi quæ voluerit Rex potentiſſimus. Cùm ergo ipſo ſacratiſſimo die Nativitatis ſuæ omnibus Redemptis ſuis ille ſanctus ſanctorum puer fuiſſet natus, mihi ſoli filius ille non eſt datus. Nam ut taceam opprobria, injurias, minas, gladios in cervicem meam exertos, niſi omnia imperata facerem, præter famem & ſitim, quam perferebam ab illis quos injuria erat videre & audire, ut etiam taceam, quod eſt gravius, me olim ſatis felicem fuiſſe: illud nunquam obliviſcar, illud nunquam deſinam omnibus Chriſtianis conqueri, quòd illis ſanctiſſimis diebus ſine omni Chriſtiana communione in carcere illo fui. In illis pœnitentiæ & tribulationis meæ diebus a filio meo miſſus venit ad me quidam Princeps Wigebertus; dicens, nullum vitæ meæ eſſe conſilium, niſi ſine ulla contradictione omnia Regni inſignia redderem ex voluntate & Imperio Principum. At ego etſi omnis terra, quantum inhabitatur, mei regni terminus eſſet, nollem Regno vitam commutare: quia vellem nollem ſic agendum, & ſicut definitum intelligebam, coronam, ſceptrum, crucem, lanceam, gladium miſi Moguntiam. Tunc communicato conſilio cum inimicis meis meus filius egrediens, relictis ibidem fidelibus & amicis meis, quaſi me eò adducturus, ſub multa frequentia armatorum ſuorum me abductum ad villam quæ dicitur Engilzaim, fecit me ad ſe adduci, ubi maximam inimicorum meorum multitudinem collectam inveni, nec ipſum filium cæteris mihi meliorem reperi: & quia firmius & ſtabilius videbatur eis eſſe, ſi propria manu cogerent me Regnum & omnia Regalia exfeſtucare, ſimili modo & ipſi omnes minabantur mihi, niſi omnia imperata facerem, nullum vitæ meæ conſilium fieri poſſe. Tunc ego inquam, quia de ſola vita mea agitur, qua nihil pretioſius habeo, ut ſaltem vivens pœnitentiam exhibeam Deo, quicquid imperatis faciam. Cumque inquirerem, ſi ſaltem ſic de vita mea certus eſſem, Apoſtolicæ ſedis legatus qui ibidem aderat, (non dicu qui omnia hæc audiverat) reſpondit, me nullo modo eripi poſſe, niſi publicè confiterer, me iniuſtè Hiltebrandum perſecutum eſſe, Wigbertum ei iniuſtè ſuppoſuiſſe, & injuſtam perſecutionem in Apoſt. ſedem & omnem Eccleſiam hactenus exercuiſſe. Tunc cum magna contritione animi proſtratus cœpi per Deum, per ipſam conſcientiam orare ut locus & tempus mihi daretur, ubi in præſentia omnium Principum, cùm innocens eſſem, vellem ex judicio omnium me expurgare, & in quo culpabi-

lem me recognoſcerent, ex conſ lio omnium ſanio[illegible] ſententiæ pœnitentiam & ſatiſfactionem, quo ordioe iuberent, quærere, & i[illegible] Princ[illegible]ibus Regni de [illegible]elibus n[illegible] cunque obſides vellent, dare. At idem legatus [illegible]ocum & diem n[illegible] aboegavit, [illegible] aut tibi totum debere determinari, ac nulli ſpes mihi [illegible]ſ[illegible]t evadendi. In tant[illegible] tri[illegible]onis articulo, cùm interrogarem, ſi confiterer om[illegible]ia quæ imp[illegible]rabant[illegible]r, an con[illegible] ut juſtum eſt, veniam & abſolutionem conſequeretur[illegible] ibi legatus dixit, non e[illegible] ſui me abſolvere: Si vellem, inquit, abſolvi, Romam irem [illegible]iſtacere Apoſt[illegible]di. Sic deſolatum & ſpoliatum (nam & caſtella & patrimonia, & quicquid i[illegible] R[illegible] cooquiſieram, eadem vi & arte ſua extorſeraot a me) in eadem [illegible]la reliquerunt [illegible] qua cùm aliquo tempore commoratus eſſem, & filius meus ex eodem fra[illegible]is ſuæ co[illegible]demandaſſet, ut ibidem eum expectarem, ſuperveniens quorundam fidelium [illegible]o[illegible]gatio præmonuit, ut ſiquidem ad monitum ibidem remanerem, fore aut in perpetu[illegible] perer captivitatem, aut in eodem decollarer. Quo nuncio ſati[illegible] tunc vitæ meæ [illegible]ſus, illico aufugiens, fugiendo Coloniam veni, & ibi aliquot diebus [illegible]ommoratus, [illegible] ea Leodium veni. In quibus locis fideles viros, & in fide Regni conſtante[illegible] ſ[illegible] inveni. Horum cæterorumque Regni fidelium conſ[illegible]io uſus, vobis fiducialius & [illegible]neſtius habeo deplorare has omoes meas miſerias. Fiducialius quidem propte[illegible] coosanguinitatis & antiquæ amicitiæ debitum: honeſtius autem propter tanti R[illegible]men glorioſum. Vos igitur per fidem, per amicitiam rogo, in tant[illegible] tribulationib[illegible]is ac injuriis propinquo & amico conſulatis. Quæ fidei & amici[illegible]iæ vincula et[illegible] [illegible]noo eſſent, veſtra tamen & omnium Regum terræ intereſſet, iojuriam & coore[illegible] meam vindicare, & tam nefariæ proditionis & malitiæ exemplum de ſuperficie [illegible] extirpare.

Henricus Dei gratia Rom. Imp. Aug. Henrico fili[illegible] ſu[illegible]

SI ea oos debita affectione tractaſſes qua deberes, lubentiſſimè tecum lo[illegible]er[illegible] & paterna tibi manderemus: verùm quia longè alius quàm paternæ affectio[illegible] humanitatis circa nos animus tibi fuit, nequimus aliter tecum loqui, quam quo[illegible] i[illegible] manifeſtiſſimæ veritas habet Tu enim ipſe ſcis, ſicut ipſe publico experimento [illegible] tibi conſcius es, qualiter data fide & ſecuritate perſonæ & honoris noſtri [illegible] affectione devotionis promiſiſti, nos ducere Moguntiam coram Principibus, & [illegible] nos ſecuriſſimè reducere quocunque vellemus. Hac fiducia cùm tecum amanter [illegible] dubitanter aſcenderemus, cootra datam fidem apud Bingam nos cepiſti: ubi oec [illegible]ternæ lacrymæ, oec Patris mœror, nec triſtitia, qua ad pedes tuos aliorum [illegible]ue [illegible]vebamur, te commovit ad miſericordiam, quin nos caperes, & captum morta[illegible]us [illegible]cis illudendum & cuſtodiendum traderes, ubi multimodo geoere contumeliæ & t[illegible]ris afflicti, compulſi ſumus ferme venire uſque ad ipſum mortis articulum. Ao[illegible] p[illegible]tivitatem abſtuliſti nobis Epiſcopatus, & quicquid de honore Regni potuiſti, & prædia noſtra: & ipſam familiam: in captivitate verò quicquid reſiduum er[illegible]t, u[illegible] la[illegible]am & crucem & omnia regalia inſignia vi & timore mortis, ut ipſe beoe ſcis, & [illegible]tum eſt Chriſtianitati, à nobis extorſiſti, relicta vix ipſa vita. Cùm h[illegible] non ſufficeret, poſtea ſemper ubicunque fuimus, modis omnibus q[illegible] pot[illegible]ſt[illegible] perſequi non ceſſaſti, ut vel perderes, vel de Regno expelleres. Verùm nos [illegible]tis [illegible] non poſſumus, qua ratione vel occaſione tam obſtinatè facias, cùm de Dom[illegible] Romana Eccleſia nulla tibi reſidua ſit occaſio. Nos enim nuncio Domini P[illegible]manæ Eccleſiæ te præſente parati fuimus & ſumus obedire, & omnem debi[illegible]dieotiam & reverentiam ei coram & ſemper exhibere, & conſilio Principum & [illegible]lis Patris noſtri Henrici, Cluniacenſis Abbatis, aliorumque religioſorum virorum [illegible] Eccleſiæ & honore Regni libentiſſimè agere. Te ergo rogamus pro hono[illegible] tua & paterna devotione, & per autoritatem Romaoi Pontificis & Romanæ Ec[illegible] de injuria nobis illata, & de his quæ oobis vi & injuſtè abſtuliſti, juſtitiam facias. [illegible]mus etiam, ut cùm nil ratioois tibi ſit, quare nos perſequaris, nos & fideles noſtros [illegible] infeſtare, imò permittas nos pacificè & quiete vivere, ut integrè & cum tranq[illegible] poſſimus omnia ſuprà dicta agere. Recognoſce etiam, & tecum cogita quia Deu[illegible] juſtus judex eſt, cui commiſimus cauſam noſtram & vindictam: cuj[illegible]s etiam judicia

ſunt

[illegible], velut a[illegible] [illegible]ia. Qu[illegible]iam quantumcunque [illegible] a[illegible]ictionem & [illegible] o[illegible]ibus, & sup[illegible] [illegible]m[illegible] [illegible]te ex[illegible]o[illegible]as, forſitan de ſede ſancta ſua inter me [illegible] [illegible]a miſeri[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]vit, intercedente juſtitia, quàm in ipſe cogites [illegible] po[illegible]s. Quod ſi [illegible] [illegible] reve[illegible]tia vel interceſſio nobis valet, opto ut juſti[illegible] con[illegible] [illegible] poſſimus, [illegible] [illegible] perſecutionis impetus ceſſet. Ad hoc idem Romanum [illegible]icem, & ſanctam univ[illegible] [illegible] Romanam Eccleſiam appellamus.

H[illegible] De[illegible] [illegible] Rom. Imp. Aug. Ar[illegible]hiepiſcopis, & cæteris Saxoniæ Princi[illegible]ibus, [illegible] etiam reliquo populo, gratiam & di[illegible]le[illegible]ionem dignantibus eam recipere.

COnquerimur DEO omnipotenti, & Dominæ meæ ſanctæ Mariæ, & beato Petro, Princip[illegible] Apoſtolorum, Patrono noſtro, & vobis Principibus omnibus, quia injuſtè & inhumanè & c[illegible]deliter in illa confi[illegible] fide, qua dubitare non debuimus, tractati ſumus, & tam hono[illegible] Re[illegible]ni quàm præ[illegible]iis omnibus, quæ hab[illegible]bamus contra divinum & humanum jus, [illegible] [illegible]tamia [illegible] vituperium Regni, [illegible] expoliati ſumus, ut nihil penitus præter vitam nobis [illegible]ictu[illegible] [illegible]. Ubi [illegible] ferm[illegible] omnes eſſetis, magna pars veſtrûm viſa eſt dolore [illegible] [illegible] [illegible]p[illegible] [illegible], [illegible] nobis contulit veſtra triſtitia, quin in nobis ſibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]icorum [illegible]ola. Et quia conſilio & rogatu filij noſtri, fide & ſecu[illegible] [illegible] [illegible] primum ab eo accepta, fiducialiter & deſideranter Moguntia[illegible] [illegible] præſ[illegible] [illegible] [illegible]gati Rom[illegible] & Principum tenderamus, ut eorum diſpoſitione ag[illegible]mus tam de [illegible] Eccleſiæ & honore regni, quam de ſalute animæ noſtræ, ipſe non eſt veritus in hac voluntate & obedientia nos contra datam fidem capere, & uſque ad articulum mortis ferme ducere: non auſi ſumus ita nos illi credere, ut injuria & contumeliis nos pro voluntate ſua, ſicut prius, valeat tractare. Quapropter multum vos rogamus, & obnixè pr[illegible]camur, ut pro timore Dei & honore regni, & honeſtate veſtra, dignemini ſtudere, quomodo de injuria in manibus v[illegible]ſtr[illegible] nobis illata, per vos poſſimus recuperare juſtitiam. Nos autem pro conſilio veſtro, & aliorum qui nos odio non habent, religioſorum virorum parati ſumus, tam filio noſtro, ſi in [illegible] quo eum offendimus, quam alicui in regno libenter rationem dare. Præterea ſicut Domino Papæ in præſentia legati ſui & v[illegible]ſtra obedire parati fuimus, ita nunc parati ſumus, ei omnem debitam reverentiam & obedientiam ſyncero corde & devotione præſentialiter exhibere & tam conſilio veſtro quàm ſpiritualis patris noſtri Henrici, Cluniacenſis Abbatis, aliorumque religioſorum de ſtatu Eccleſiæ & honore regni quantum in nobis eſt diſponere. Cùm ergo ad hæc omnia parati ſimus, rogamus vos & obnixè precamur, quatenus pro DEO & honore regni & veſtro inſtanter moneatis filium noſtrum, cùm nulla ei ſecundum præfatam ſententiam adverſum nos reſidua ſit occaſio, à modo deſiſtat nos & fideles noſtros perſequi, & pacificè & quietè vivere permittat, ut ſuprà dicta integrè & cum tranquillitate perficiantur. Quod ſi noluerit, rogamus vos per autoritatem Rom. Eccleſiæ, cui nos committimus & honorem regni, ne ſuper nos & fideles noſtros veniatis, quia manifeſtum eſt, non eum divinæ legis zelo, vel Romanæ Eccleſiæ dilectione, ſed concupiſcenti[illegible] regni, patre injuſtè eo privato, hoc incepiſſe. Apud quem ſi interpellatio veſtra nul[illegible] que alia interventio ad præſens prodeſſe poterit, appellamus Rom. Pontificem, & ſanctam univerſalem Rom. ſedem & Eccleſiam.

Henricus Dei gratia Imp. Rom. Aug. Archiepiſcopis, Ep[illegible]ſcopis, Ducibus Comitibus, cæteriſque regni Principibus gratiam & dilectionem dignantibus eam recipere.

ROgamus filium noſtrum, & vos multùm precati ſumus, ut dimiſſo exercitu ordinaretur, quomodo poſſemus convenire, ut de injuria noſtra & pace componenda ad [illegible] norem regni poſſit dignè & decenter definiri. Placuit vobis remandare, unde nobis longè gravior priori oritur querimonia, quòd dimiſſa obſidione Coloniæ vultis ſuper nos & fideles noſtros ſub ſpecie colloquij cum exercitu venire, datis induciis octo die[illegible], quæ nunquam datæ ſunt homini alicuius conditionis, ut bene ſcitis, uſque ad hanc

hanc diem pro legitima definitione alicujus minoris negotij, nedum [illegible] cundum legem divinam vel humanam, vel [illegible] ſe [illegible] undum uſum hominum. [illegible] enim nos habere, ſi vobis placeret, laicos [illegible] intra quas [illegible] caie, & [illegible] ibus invitare, ad hanc eandem cauſam, Moguntinum, Tr[illegible] [illegible]menſem, Archiepiſcopos; Friſingenſem, Auguſtenſem, Curienſem [illegible] Epiſcopos, Ducem Magnum cum Duce Theodorico, & Ducem Bohem[illegible] & [illegible]tem Flandrenſem cum Comite Burgundiæ, & alijs qui ad præ[illegible]tum neg[illegible]m, ut ſcitis, ſunt valde neceſſarij. Quap[r]opter (ſicut prius [illegible] rogamus & obnixe pr[illegible]a quatenus pro Deo & anima veſtra & pro appellatione Domini Rom. [illegible] Pa[illegible]lis & Rom. Eccleſiæ, & pro hono[illegible] reg[illegible] nemini apud [illegible]un[illegible] m efficer dimiſſo exercitu ceſſet nos perſequi, & ordinetur, quo[m]odo [illegible] & abſque a[illegible]guitate poſſimus nos cum cæteris ſupra dictis ad ag[illegible] nobis [illegible] & pace [illegible]gno componenda, quietè & pacifice convenire. Quòd ſi nullat[illegible] cell[illegible] vo[illegible]u proclamationem inde fecimus, & ſemper facimus DEO & S. Mariæ, & be[a]t[o] [illegible] patrono noſtro, & omnibus Sanctis, & omnibus Chriſtianis, & vobis maxim[illegible] devotione precantes, ut dignemini ceſſare eum perſequi ad perſecu[tio]nem [illegible] riæ, & vos eum imitari. Appellavimus, & tertiò appellamus Dominum Rom. P[illegible]ficem Paſchalem, & ſanctam univerſalem ſedem & Rom. [E]ccleſi[a]m. Quod ſi [illegible] tum nobis, & ad hoc, ut ipſe ceſſet nos perſequi, prodeſſe non poterit, committemu[s] omnipotenti Patri & Filio, ſanctoque Spiritui paracleto, & beatæ Mariæ perpetu[illegible]ni, & beato Petro & Paulo & ſancto Lamberto omnibusque ſanctis, ut divina [illegible] omniumque Sanctorum interceſſio humilitatem noſtram reſpicere, noſque contra tantum tamque injurioſum Imperium defendere dignetur,

AMEN.

EPISTOLARUM HENRICI IV.
Imperatoris Finis.

VI.

OTTONIS FRI-
SINGENSIS EPISCO-
PI, DE GESTIS FRIDERICI

Primi Cæſaris Auguſti, Libri duo, nunc
demùm accuratè recogniti & à
mendis repurgati.

M

H[illegible] Ænobar[illegible] [illegible] O[illegible] [illegible] Epiſcopo, [illegible] ſaris Auguſti, patrueli [illegible] eiſdem aut[illegible] aliam ob cauſam ſepar[illegible] quam [illegible] qui Cæſarum [illegible] texuerunt, in unam [illegible] quidem [illegible] aciem [illegible] huiuſmo[illegible] Hermannum ſubſequente[illegible], qui ve[illegible] ætatis res memor[illegible] vel ut [illegible] ſaris vitam & res geſtas ſingulariter [illegible] ediderunt. Cui ordini, quoniam C[illegible] me congruit, quippe quod compendio[illegible] narrationem contineat [illegible]erum mem[illegible] a mundi primordio per continuum ſeculorum decurſum, ub[illegible] [illegible] ſunt, imperiorum, regnorum & illuſtrium Rerumpublicarum [illegible] nes, ruinæ: religionis Chriſtianæ & Ethni[illegible] incunabula [illegible] propagatione [illegible] Elitate, eruditione ac opibus celeberrimum ætates, &c. [illegible] recordandus [illegible] gmate locus fuit, ne prætermiſſum, de induſtria neglectum videri potui[illegible] locandum, ne (ut dixi) continuam reliquorum ſeriem inter[illegible]umpe[illegible] me lumen memoriæ ordo. Atque id mihi tanto magis licere exiſtimavi, quod ne[illegible] Chronicorum libris ſemper coniuncti reperiuntur. Nam e duobus ma[illegible] ribus Chronici Ottonis, e Tigurina bibliotheca mihi communicati[illegible], neutrum [illegible] bica hiſtoria libros continebat. In hiſce porrò Ottonis & Radevici continua[illegible] accuratè recognitis, loca quædam ex ſententia Præſtantiſſ. Iuriſconſultorum [illegible]. H[illegible] & P. Pithœi, reſtituta ſunt. Auctarij vice, Ottonis genus hic [illegible] ſubijcere [illegible].

Ottonis Epiſcopi genus.

I. Maritus
Fridericus Baro a Hohenſtauffen, Dux Sueviæ.
|
Agnes Henrici 4. Imperatoris filia.
|
Lupoldus VI Marchio Auſtriæ
II. Maritus.

filii
- Fr[illegible] Dux Sue[illegible] [illegible] Aug. / Iuditha Bavara [illegible]
- Conradus III Rom. Imperator [illegible]
- Gertrudis de Sul[illegible]bac[illegible] uxor.
- Adalbertus, ſepultus Neo[illegible] in Auſtr[illegible]

liberi
- Henricus primus Dux Auſtriæ
- Leopoldus Dux Bavariæ Sepultus a[illegible]
- Otto Friſingenſis Epiſcopus.
- Conradus Salisburgenſis Archiepiſcop[illegible]
- Filiæ quinque, in matrimonium [illegible]atæ

FRID[illegible]

FRIDERICUS DEI GRATIA

Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, dilecto patruo ſuo Ottoni Friſingenſi Epiſcopo, gratiam ſuam, & omne bonum.

CHRONICA [illegible] ſpeci[illegible] ,ve deſuetud[illegible] e inu nbrata [illegible] , [illegible] ione tua nobis promi[illegible] a [illegible] pitnus & poſt [illegible] ſudo-res [illegible] , [illegible] magnifica geſta Imperatorum, ad [illegible] ip[illegible] optamus. Ea vero quæ ab ingreſſu re[illegible] à [illegible] , ad pet[illegible] breviter compilata, notitiæ tuæ libent[illegible] , [illegible] priorum geſtorum, quæ ab excellenti[illegible] quam facta. Tamen quia tu-um p[illegible] ta multa ſcribere novit, plus c[illegible] , [illegible] quod in Romano orbe per quinquennium [illegible] p[illegible] mus.

POST primam un[illegible] em A[illegible] rani, & acce[illegible] tam coronam Teutonici regni generalem curiam **Merſeburg** *in Pente[illegible] celebra[illegible] imus, ubi Re[illegible] anorum [illegible] ad curiam n[illegible] am [illegible] enit, [illegible] delit[illegible] te no[illegible] fa[illegible] , cor-nam [illegible] e manu [illegible] ſuſcepit. Deinde C[illegible] en[illegible] m [illegible] p[illegible] um* [illegible] *icmannum [illegible] rum Magdebur[illegible] en[illegible] [illegible] ſtulimus. Et [illegible] mult[illegible] tes [illegible] con-[illegible] ma iam Ecc[illegible] iam [illegible] ultimum tan[illegible] uod a nobis la[illegible] um [illegible] au[illegible] toritas Apoſto[illegible] mavit [illegible] R-m[illegible] m[illegible] imus, & [illegible] da manu Lon[illegible] bardiam int[illegible] [illegible] ter [illegible] am ab[illegible] Imper[illegible] m ad [illegible] ientiam dec[illegible] naver[illegible] ſuis co[illegible] au[illegible] rebe[illegible] imo ind[illegible] nati, omnia [illegible] erc[illegible] e[illegible] rum, ur[illegible] d[illegible] to & [illegible] nom[illegible] am, [illegible] m deſtruximus. Mediolane[illegible] ſuperbi [illegible] erba ſine fide nobis dederunt [illegible] ut [illegible] ra conceſſ[illegible] ne ſuper Cum[illegible] Laud[illegible] dominium [illegible] ere mereren-tur, mult[illegible] nobi[illegible] promi[illegible] e unt: ſed cum ne[illegible] prece, [illegible] pre[illegible] ne, & cum a[illegible] e ram[illegible] um [illegible] emus, [illegible] terra copioſa [illegible] ec[illegible] ſ[illegible] e nos duxerunt, quoniaq; tandem c[illegible] ra volunt[illegible] tem eorum jux[illegible] Mediolan[illegible] m a[illegible] miliare Teuto-nicum c[illegible] rametati[illegible] m[illegible] . Ibi dum ab eis mercatum qu[illegible] reremus, [illegible] ne a-vent, nobiliſſimum ca[illegible] rum eorum [illegible] atum videlicet, [illegible] od quin[illegible] entos [illegible] armatos ha-bebat, capi[illegible] incendio deſtrui[illegible] ecimus. Ibi milites n[illegible] ſtri uſque ad po[illegible] m Mediolanenſi-um iverunt, & multo[illegible] vulneraverunt & multi[illegible] ceperunt. Hinc inde [illegible] amicitiis in-ter nos & illos, fluvium Ticinum verſus Novariam tranſeuntes pontes [illegible] , quos ipſi arm[illegible] -verant & incaſtellav[illegible] rant, [illegible] olenter occupavimus. quos p[illegible] anſiumt[illegible] exercitus no-ſtri deſtruximus. Inde tria caſtra eorum for[illegible] ima, Al[illegible] imam videlicet, Galla[illegible] am & [illegible] ceam deſtruximus. Et n[illegible] tale Domini [illegible] um maxima [illegible] cunditate ce[illegible] ato per[illegible] & Taurinum euntes, Padum tr[illegible] imus. Inde [illegible] m[illegible] imam & [illegible] vi[illegible] am deſtruximus [illegible] civitatem A[illegible] am incendio vaſta[illegible] imus. [illegible] donam civita-tem [illegible] maturata [illegible] . Et po[illegible] t [illegible] apto, ipſam arcem cep[illegible] emus, [illegible] ne[illegible] maxima tempeſtas nos cohibui[illegible] t. Ta[illegible] dem po[illegible] multos aſſultus, multas cades, [illegible] em ſtra[illegible] em illorum, [illegible] non m[illegible] licum damnum noſtrorum, arcem per deditionem occupavimus. [illegible] nendam Principem Græcorum, qui [illegible] Marchione Mala ſpina captus erat, liberavimus. Deſtructa T[illegible] dona, Papienſes ut glorioſum poſt [illegible] iam triumphum [illegible] acerent, ad civitatem nos invitaverunt. Ibi in corona, & [illegible] ima lætitia [illegible] in[illegible] ſtro civitatis tres dies deduximus. Deinde dire[illegible] to trami-[illegible] er Longobardiam [illegible] Romaniam & Tuſciam euntes, Sutrium uſq; pervenimus: ibi Do-[illegible] us Papa cum tota [illegible] ſia Romana gaudenter nobis occurrit, & conſecrationem nobis [illegible] e obtulit, ſua[illegible] ra [illegible] ſua Romano populo p[illegible] erat, nobiscon[illegible] queſtus e[illegible] . Sic [illegible] ſimul eu[illegible] tes & ſimul [illegible] ſtantes, dulciaq; m[illegible] centes colloquia, Romam uſq; per-[illegible] imus. Romani nuncios ſuos ad nos miſerunt, & maximam pecuniam pro fidelitate eorũ ac*

 ſervitio

Epitome prı-mi quin-quennii Re-gni Friderici primi.

ſervitio, tria quoque à nobis juramenta ex [illegible] uſſerunt. Inde cum Domino Papa [illegible] libus conſilio inito, quia Imperium emere noluimus, & ſacramenta vi [illegible] o præ lare [illegible] mus, ut omnes dolos & machinamenta eorum declinaremus, [illegible] avian [illegible] ardine [illegible] maxima pars militia noſtra nocte per portam parvulam juxta [illegible] Petrum int [illegible] vit [illegible] nalterium [illegible] ncti Petri præoccupavit. Mane [illegible] a to, Dominus Papa cum t [illegible] ta [illegible] baſilicam S. Petri nos præceſſit, & ad gradus cum ma[illegible]ima proce[illegible] one no[illegible] [illegible] p[illegible] celebrata ad altare S. Apoſtolorum Petri & Pauli, in honor[illegible] S. Mariæ vir [illegible] thum erat, benedictionem coronæ Romani Imperij largiter ſuper caput noſt[illegible] im [illegible] u [illegible] rite facto & perat[illegible]o, dum omnis nimio labore & æſtu con[illegible] i, ad te[illegible] [illegible] are. [illegible] mus, [illegible] bum caperemus, Romani de ponte Tyberino profluerunt, & in monaſt[illegible] Pe[illegible] ſervis noſtris occiſis, & Cardinalibus [illegible] liatis, Papam capere intendebant. [illegible] viso deſ[illegible] r[illegible] pitum audientes, armati per muros irruimus, [illegible] tota die cum Romanis co[illegible] tum h[illegible] be [illegible] eorum penè mille occidimus, & in Tyberi ſubmerſimus, & [illegible] aptivos de [illegible] imu [illegible] do [illegible] nos & illos diremit. Manè facto, quia victualia nobis defecerant, a[illegible] umpto Pap[illegible] [illegible] dinalibus, cum triumpho victoriæ læte diſceſſimus & omnibus caſt[illegible] munitis nobis [illegible] circa urbem erant, in poteſtatem noſtram deditis usque Albam [illegible] mus, [illegible] p[illegible] a [illegible] u [illegible] ibi cum Papa morati ſumus. Inde venimus Spoletum, [illegible] quia rebellis e[illegible] at, [illegible] om[illegible] Guidonem Guerram, & cæteros nuncios noſtros in capti[illegible] itate tenebant, a[illegible] uit ma[illegible] tem fecimus. Mirabile & inſcrutabile judicium Dei. A tertia u[illegible] ue ad [illegible] a [illegible] tiſſimam civitatem, quæ penè centum turres habebat, vi cepimus, igne videli[illegible] et infinitis ſpoliis acceptis, pluribus igne conſumptis, funditus eam deſtruximus. In [illegible] verſus Anconam, Palæologum nobiliſſimum Principem Græcorum [illegible] & Marodu[illegible] um [illegible] ejus, cum cæteris nunciis Conſtantinopolitanis obvios habuimus. Q[illegible] ut [illegible] Ap[illegible] mus, & hoſtem utriusque Imperij Guilhelmum potentia [illegible] irtutis n[illegible] ſtra contere[illegible] e [illegible] infinitam pecuniam nobis dare ſpoponderunt. Q[illegible] a vero militia noſtra p[illegible] pter [illegible] bores & bella nimis attrita fuit, placuit magis Principibus redire, quam in Apuliam [illegible] dere. Sicque nobis redeuntibus, & Græcis cum [illegible] perbia multitudinis ſuæ, & [illegible] nia in Apuliam euntibus, Palæologus poſt adeptum Barum, [illegible] munitionem aſtr[illegible] m [illegible] & Wilhelmus congregato exercitu repente in G[illegible] æcos irruit, [illegible] paucis captis, cæte[illegible] [illegible] omnem pecuniam aſportavit. Nos vero cum maxima victoria a Deo nobis p[illegible] a [illegible] lem cum mille octingentis militibus conquiſitam prius nui quam audivimus, Vero[illegible] am [illegible] pervenimus. Qualiter illi in præcipitio cujuſdam montis nobis inſidias poſuerint, [illegible] ter à nobis occiſi, & duodecim ſuſpenſi ſint, tu audiſti. Scis etiam in ordine, [illegible] ua [illegible] fratrem tuum Ducem Auſtriæ & Ducem Bajoariæ concordiam fecerimus, & quam [illegible] Fridericum in Colonienſi Archiepiſcopatu ſublimaverimus. Hæc pauca pauci[illegible] comprehenſa, illuſtri ingenio tuo dilatanda & multiplicanda porrigimus.

OTTO-

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI PROLOGUS, AD FRIDERICUM PRIMUM, CÆSAREM AUGUSTUM.

OMNIUM qui ante nos res geſtas ſcripſerunt, hæc (ut arbitror) fuit intentio, virorum fortium clara facinora, ob movendos hominum ad virtutem animos, extollere: ignavorum verò obſcura facta, vel ſilentio ſupprimere, vel, ſi ad lucem trahantur, ad terrendas eorundem mortalium mentes, promendo ponere. Unde hoc tempore ſcribentes quodammodo judico beatos, dum poſt turbulentiam præteritorum, non ſolum pacis inaudita reluxit ſerenitas: ſed & ob victorioſiſſimi Principis virtutes, tanta Romani Imperii pollet auctoritas, ut & ſub ejus Principatu gens vivens, humiliter ſilendo conquieſcat, & barbarus quiſque, vel Græcus, extra terminos ipſius poſitus, auctoritatis ejus pondere preſſus, contremiſcat. Fateor, dum ante aliquot annos priorem Hiſtoriam terminaſſem, ſpiritusque peregrini Dei ad ulciſcenda contra gentes quæ Orientem inhabitant arma, totam penè Heſperiam afflaſſet, præ pacis jucunditate, quæ orbi momentanee tunc arriſerat, ſtylum vertere cogitaram, eamque ſcribere cœperam: ſed quo inſtinctu neſcio, tanquam animo futura præſagiente, ſinemque inſpiciente, cœptum projeci Opus. Sic tanquam a nolente ſeu neſciente, præſenti tempori propoſiti implendi negocium reſervatum fuiſſe æſtimo, dum firma quies (ſi tamen rebus caducis aliqua fides adhibenda eſt) ſub ſtrenuiſſimo Principe in Romano Orbe expectatur. Quod autem dixi, illo in tempore ſpiritu peregrini Dei Occidentales populos afflatos, nemo ſic intelligat, ac ſi quiſquam a nobis peregrinus Deus putetur: ſed ab illo ſcripto, quod illis in diebus in multis Galliæ locis lectitabatur, nos hoc dictum mutuaſſe ſciat, quod tale fuit: Tibi dico L. paſtor corporum primo Elemento materiæ tuæ ſylvæ, quem inſpiravit ſpiritus dici per yrini De. *In cujus ſcriptura tenore quodam verborum involucro de expugnatione Regis Urbis, id eſt non antiquæ Babylonis, & ad inſtar Cyri Regis Perſarum, vel Herculis, totius Orientis triumphus præfato Lodovico Francorum Regi promittebatur. Unde talia ibidem dicta reperta ſunt:* Cùm perveneris ad coſtam tetragoni ſedentis æterni, & ad coſtam tetragonorum ſtantium æternorum, & ad multiplicationem beati numeri per actuale primum cubum, ſurge ad eam quam promiſit angelus matris tuæ viſitare; & non viſitavit, & pertinges ad ea uſque ad penultimum primum: cujus cum aſcenderit promiſſor, deficit pi in ſſio propter optimam mercem: & figentur vexilla tua roſea uſque ad extremos labores Herculis, & aperietur tibi porta civitatis B. Nam erexit te ſponſus Arthemonem, barcha cujus penè cecidit, in capite cujus triangulare velum, ut ſequatur te qui præceſſit te. Tuum ergo L. vertetur in C. qui diſperſit aquas fluminis, donec pertranſirent illud, quæ ſtudent in procuratione filiorum. *Quod ſcriptum tanta auctoritatis à probatiſſimis & religioſiſſimis Galliarum perſonis tunc putabatur, ut a quibuſdam in Sibyllinis libris repertum, & ab aliis cuidam Armenio divinitus revelatum affirmaretur. Sed quiſquis fuit ille Propheta ſeu Trutannus qui hoc promulgavit, videat ſi in futuro adhuc aliqua expeditione implendum expectetur: aut tanquam jam non impletum conculcandum Gallicanæ levitati, quod dem aliquam habere potuit, imputetur. Hoc tantum ſciens, quòd non ſine rationis proportione ſpiritus ille omnes penè Occidentales in peregrinatione mittẽs, ſpiritus peregrini Dei tam a nobis, quã ab illo vocatus eſt. Sicut enim juxta quorundã in Logica notorũ poſitionem, cùm non formarum, ſed ſubſiſtentium proprium ſit prædicari ſeu declarari: genera tamen & ſpecies prædicamẽto tranſſũpto ad cauſã prædicari dicuntur. Vel, ut communiori utar exẽplo, ſicut albedo clara, mors pallida, eò quòd claritatis altera, palloris altera cauſa ſit, appellatur, ut &*

Spiritus peregrini Dei.

Ratio nominis.

dicitur, Eurus fundit aquas: ſic & cauſam dicti conſiderantes, ſpiritum peregrini Dei dicimus, qui, ut tot & tanti propter Deum peregrinandi habitum aſſumerent, cauſa fuit. Cum igitur rebus in melius mutatis, poſt tempus flendi, tempus ridendi, poſt tempus belli, tempus pacis advenerit: indignum ratus ſum, Auguſtorum clariſſime Friderice, caterorum Regum ſeu Imperatorum geſtis enumeratis, tua ſilentio ſupprimere: imo, ut verius dicam, digniſſimum putavi priorum virtutibus tua ſicut auro gemmam ſupponere. Inter omnes enim Romanorum Principes tibi penè ſoli hoc reſervatum eſt privilegium, ut quamvis à prima adoleſcentia bellicis deſudaſſe cognoſcaris officiis, obſcænum tibi nondum vultum fortuna verterit. Sic etiam temporaneus in proſperis, fortis in adverſis, juſtus in judiciis, prudens & acutus in cauſis eſſe cognoſceris, ut non ſolùm ex convictu hac tecum coaluiſſe, ſed tanquam divinitùs inſpirata, & à Deo tibi ob univerſale totius orbis emolumentum conceſſa videantur. Hanc ergo tua nobilitati offero hiſtoriam, ab omnium bonorum datore Deo poſtulans & petens, ut tuo bono principio melior finis apponatur. Sed antequam tuorum geſtorum ſeriem attingam de avo, patre, patruoque tuo quadam ſummatim pralibare cogitavi: ut ſic quaſi quodam filo, narrationis deſcendens, per clara, clariora qua de tua perſona dicenda fuerint, appareant. Si qua verò ex aliis regnis Eccleſiaſtica, ſecularisſve perſona geſta incidenter interſerta fuerint, ab hujus negocii materia aliena non putabuntur, dum omnium regnorum vel gentium ad Romana Reipubl. ſtatum, tanquam ad fontem recurrat narratio. Nec ſi à plana hiſtoria, dictione ad evagandum opportunitate nacta, ad altiora velut philoſophica acumina attollatur oratio, prater rem ejuſmodi aſtimabuntur, dum & idipſum Romani Imperii prarogativa non ſit extraneum, rebus ſimplicioribus altiora interponere. Nam & Lucanus, Vergilius, caterique, Vrbis Scriptores, non ſolùm res geſtas, ſed etiam fabuloſas, ſive more paſtorum, vel colonorum ſummiſſiùs, vel Principum Dominorumque orbis altiùs narrando, ſtylum tamen frequenter ad intima quadam Philoſophia ſecreta attingenda ſuſtulerunt. Sic enim non ſolùm hi, quibus rerum geſtarum audiendi ſeriem ineſt voluptas: ſed & illi quos rationum ampliùs delectat ſubtilitatis ſublimitas, ad eiuſmodi legenda ſeu cognoſcenda trahuntur. Ac propoſita hiſtoria Deo auctore tale ſumatur exordium.

OTTO-

OTTONIS FRISINGENSIS EPISCOPI, DE GESTIS FRIDERCI I. CÆSARIS AUGUSTI, LIBER PRIMUS.

CAP. I.

Qua occaſione Hiltebrandus ab Imperatore abjectus, & Guibertus in locum ejus ſubrogatus ſit.

CUM ſub Imperatore Henrico, qui inter Reges quartus, inter Imperatores tertius hujus nominis invenitur, Imperium graviſſimè ſciſſum fuiſſet, parteque maxima Optimatum Principi ſuo rebellante, tota penè Regni latitudo ferro, flamma fœdaretur: Gregorius ſeptimus, qui tunc Urbis Romæ Pontificatum tenebat, eundem Imperatorem tanquam à ſuis deſtitutum, anathematis gladio feriendum decernit. Cujus rei novitate eò vehementiùs indignatione motum ſuſcepit Imperium, quo nunquam ante hæc tempora hujuſmodi ſententiam in Principem Romanorum promulgatam cognoverat. Eapropter pluribus ex Italia, Gallia, Germania, apud Bajoariæ civitatem Brixinoram, in ipſo Pyrenæo, haud procul à valle Tridentina ſitam, coadunatis Epiſcopis, Princeps curiam magnam celebravit. Ubi omnibus advenientibus, injurias ſibi à Romana Eccleſia irrogatas affectuosè conqueritur, quod videlicet ipſo inconſulto (qui tanquam Rex & Patricius primus in electione ſuæ Urbis Epiſcopi eſſe deberet) Romani ſibi Pontificem præfeciſſent, cùm à patre ſuo Imperatore plures ibidem quaſi ſine electione inthronizati fuerint. Hac querimonia omnium animi eò faciliùs contra Romanam Eccleſiam inclinari poterant, quò & laici ſecularis honoris conſideratione accenſi, & Epiſcopi conſilio clericorum ſuorum, quibus recenter connubia ab eodem Pontifice inhibita fuerant, inflammati, voluntati Principis accedebant. His igitur acclamantibus, præfata electio ab eis caſſanda judicatur, Guibertusque Ravennatenſium Archiepiſcopus, Clemens vocatus, aſſenſu Principis, urbis Epiſcopus creatur. Gregoriusque VII. ab ipſis Pſeudomonachus, vel necromanticus appellatus, exſufflatur. Unde communi conſilio prænominato Pontifici ſcriptum convitiis & detractionibus plenum dirigere præſumpſerunt, inter cætera dicentes: *Sicut hactenus ſolebas dicere, quod nullus noſtrum eſſet Epiſcopus, ita ſcias quòd nullus noſtrûm deinceps eris Apoſtolicus.*

Henr. 4 Cæſarum primus piorum Communione ſummotus. Anno 1076.

Guibertus Ravennas antipapa. Anno. 1080.

CAP. II.

Quomodo Imperator Italiam ingreſſus, Gregorium urbe fugavit.

POST hæc Princeps militem copioſum colligens, Italiam ingreditur, ad Urbemque uſque progreſſus, Romani populi favore, pulſo Gregorio, Guibertum ibidem ponẽs, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Venerabilis autem Sacerdos perſecutionem fugiens, ad tutiora montana Tuſciæ, in terram Comitiſſæ Mathildis, quæ Imper. conſanguinea fuit, ſe contulit: ibiq; per aliquot dies manens, ſententiamq; anathematis renovans Epiſtolis quæ multis in locis habentur, Principes Regni adverſus Imperatorem ſuum cõcitavit. Deinde Campaniam ſeu Apuliã ingrediens, in municipia Northmannorum, qui tũ per Roberto Guiſcardo Duce, Provincias illas, indigenis necatis vel ejectis, ſeu ſervituti ſubactis, irruperant, ſe recepit, ibique diem mortis expectavit.

Anno 1084.

Dira Gregoriana in Henricum repertis.

CAPUT III.

Quomodo Robertus Guiſcardus cum Romanis Campaniam & Apuliam occupavit.

Imperij Normannorum in Apulia ortus.

ROBERTUS iſte ex mediocri ſtirpe in Normannia, ex eorum militum or[...] quos Vavaſſores vulgò ibi dicere ſolent, in plaga quam Conſtantiam indigenæ [...]cunt, editus, cum Rogerio fratre tam patri, famis tempore, morem (ut ajunt) gen[...] quàm ob locorum ſterilitatis moleſtiam à natali ſolo progreſſus, multo tempore mul[...] Provincias opportuniorem ad inhabitandum terram quærens, oberravit: unde & ab e[...] errandi circuitu, patria lingua *Guiſcardus*, tanquam oberrator vel gyrator appellatus eſt. *Guiſcardi nomen.* Cum ergo [...] n paucis (ut dictum eſt) diebus, multarum regionum gyrator exiſteret, citeriori Italia, quæ modò Apulia, ſeu Calabria dicitur, tandem excipitur. Quam dum Longob[a]rdis poſteſtam, inertis plebis inhabitatione tanquam induſtriæ defenſionis vacuam inveniret, remiſſis in Galliam nunciis, expoſitaque locorum idoneitate, ac gentis inertia, ad expugnationem earum Provinciarum conſocios invitavit. Et ne multis detinear virtute, dolo, arte, ignavi populi victor exiſtens, Campaniæ, Apuliæ, Calabriæ, Siciliæ ad ultimum poſſeſſor inventus eſt. Reliquit autem Rogerio fratri ex parte ſui Comitatum Siciliæ tenendum: ipſe verò Ducatum Apuliæ cum Calabria ſibi retinuit. Hujus [...]us, qui multa poſtmodum tam in Græcia, quàm in cæteris Orientis partibus fort[ia] &glorioſa geſſit opera, Boamundus fuit. Fratris verò ſui Rogerij, Rogerius, qui po[...]dum Regium nomen uſurpavit, natus erat: hujus qui in præſentiarum eſt Guilhelm[i] Pater. Sed hæc hactenus.

CAP. IV.

De rebellione Saxonum.

Anno 1087. Caſtrum Harzburg.

CIRCA idem tempus Saxonum gens inquietiſſima more ſuo Principi rebellan[s,] [ca]ſtrum quoddam Harzburg dictum, ob ejuſdem gentis oppugnationem, ab Impe[rato]re in ingreſſu Provinciæ in loco munitiſſimo fundatum, cũ Eccleſia pariter, in qua co[n]gatio Canonicorum fuit, funditùs delevit. Occaſio tamen hujus rebellionis non [...] tùm ex prædictæ gentis inſtabilitate, ſed ex Principis laſcivia ortum ſumpſerat. Dum enim prædictus Princeps in juvenili adhuc poſitus ætate, toto Regno ſilente, Dominumque ſuum humiliter portante, præfatam terram ingreſſus fuiſſet, juveniliter dixiſſe [...] *Henrici Caſ. vox inſolēs.* Se mirari, nullum per totum Imperij ambitum inveniri, in quo vires ſuas exercere po[...] idque non virtuti, ſed ignaviæ deputabat. Quod dictum, non ſecundum naturam [...]ris ſui, percuſſo aere mox tranſiit, ſed tam efficaciter in mentibus plurium radic[...] germinavit, ut tota in brevi Provincia illa adverſus ipſum commota, & in unu[m] [...] coadunata, innumeris populis & gentibus letifera pocula miniſtraverit. [...] Principes Orbis in ſummo poſiti, omnium ſummum creatorem ſuum præ m[...] do moderantiam ſervare, ut juxta Ciceronem, quantò majores ſunt, tant[...] [...]miſſiùs. Optimè enim à Phyſicis fallaciam complexionum conſiderantibus, [...] gnoſcitur: *Melius ad ſummum eſt, quam in ſummo.* Cùm n. homo natus ad laborem brevi vivens tempore, natura tanquam ex multis compoſita ad diſſolutioné tenden[s] quam in eodem ſtatu manere valeat, ſi in ſummo fuerit, mox eum declinare opo[rtet]. Cujus rei cauſa pauliſper philoſophari liceat. Etenim,

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

CAP. V.

Excurſus Philoſophicus, vel potius Theologicus.

QUICQUID eſt, genuinum eſt, aut nativum. Sicut autem genuinum non [...] eſſe non ſimplex, &, ut ita dixerim, non ſingulare, non ſolitarium: ita nativum [...] poteſt eſſe non compoſitum, non conforme, non concretum. Primò ergo videamus quid genuinum, quid nativum appelletur, ut exhinc horum ſenſus verborum facilius appareat. Genuinum dicitur tanquam generans, & non genitum, id eſt, carens generatio-

[illegible] velut natum, aut genitum, deſcendens à genito. Unde Plato: [illegible] *tur, [illegible] primis dividendum, quid ſit quod ſemper eſt, carens generatione: quodq; [illegible] nec [illegible] ſemper* Et Boetius:

----q[illegible] t[illegible]us ab ævo Ire jubes.

[illegible] ſine [illegible] progreſſu in quamlibet proprietatem vel (ut [illegible] loquar) [illegible] quo [illegible] de non eſſe ad eſſe. Unde Ariſtoteles: *Ex oppoſi[illegible] generationes.* [illegible] in nativo, [illegible] prior eſt aſſumation Ge[illegible] tur carens g[illegible], carens principio, quale apud nos unum tantùm in[illegible] tas [illegible] idelicet, [illegible] accommoda. Non en[illegible] apud nos, quæ Plato p[illegible] inveniuntur principia, [illegible] unum tantum, Deus Pater, ex quo omnia: Deus F[illegible], per quem omnia: D[illegible] Spiritus San[illegible] quo omnia. Et hi tres ſicut nec tres Dii, [illegible] nec tria principia, nec tria æterna, ſed unum principium, & unum æternum. Sola ergo Divinitas principio carens, ſimplex eſſe neceſſarius probatur rationibus. Quicquid enim componitur, ab alio componi neceſſarium eſt: nulla enim res, ſicut ſe non gignit, ita nec ſe componit. Quod autem ab alio componitur, ab alio eſſe neceſſe eſt. Divinita[illegible] ab alio non eſt, ab alio componi ergo nequit. Simplex igitur eſt. Unde Boetius in t[illegible]o libro de Conſolatione: *Quod [illegible] natura quidem [illegible] ſed ratione diverſum, cum de rerum Principe loquamur Deo, fingat quis pote[illegible], quis hæc diverſa conjunxerit.* Hæc ea[illegible] de[illegible], quod nec actu, nec natura conformem habeat, ſingularis eſſe pro[illegible] b[illegible] Quod [illegible] aturali [illegible] facilius confide[illegible] atur. Cum enim ad [illegible] da[illegible] divinitatis [illegible] mur, eo quod intellectus noſter in quo ſedeat non habet, tanquam d[illegible] palpitante, melius ne[illegible] ndo qua [illegible] mando [illegible] eſt, qui non ſit, quam quid [illegible] pi[illegible]. In natu[illegible] nem [illegible] uram ſeu formam, quæ integrum [illegible] ſit, vel actu & natura, vel natura ſ[illegible] conformem habere neceſſe [illegible]. Ve[illegible]. Humanitas Socratis [illegible] conformis eſt humanitati Platonis, [illegible] um omnes partes, & [illegible] tum quod quidam for[illegible] ſtr[illegible], & [illegible] ntiam formæ voc[illegible], quam in [illegible] lo invenatur. Unde quam [illegible] rates & Plato ratione participandi [illegible] veniant, ut [illegible] dicantur homines [illegible] ne aſſimul[illegible], unus [illegible] homo. Subſtantialis namque ſimilit[illegible] ſubj[illegible], ſed [illegible] unum dici facit, juxta illud: *Partici[illegible] ſpecies, plures homines, unus.* [illegible] ndum [illegible] od [illegible] ere, [illegible] vinum [illegible] nod Romæ. Parte autem h[illegible] as formas, quæ ad componendas [illegible] capite p[illegible] untur, ut generales: aut [illegible], ut differentiales: aut eas [illegible] ci[illegible] ntales. Om[illegible] quippe [illegible] lterius eſt, & alteri convenit. Nam [illegible] eſt, [illegible] ſubſi[illegible] enti convenit. Jam ex his, ut arbitror, patet quod dixi, humani[illegible] [illegible] cundum [illegible] mnes partes, & omnimo[illegible] effectum hum[illegible] ati Platonis [illegible] ac [illegible] undum hoc Socr[illegible] em & Pla[illegible], eundem & [illegible] um in univer[illegible] di[illegible] e. Si enim alia [illegible] era rationalis, altera eſſet [illegible] talis: nec tota [illegible] t in iſto, nec tota in [illegible] partem iſta, [illegible] partem [illegible]. De eſſe [illegible] quoque clarum [illegible] rationalem [illegible] ſeu mortalem, [illegible] la hunc rationalem ſeu mortalem [illegible]. Concre[illegible] tiam in natura [illegible] us non ſolum coadunati [illegible] formæ & ſubſi[illegible] [illegible] ſtant [illegible] eſſe [illegible] ntur [illegible]. [illegible] tas qu[illegible] eſt h[illegible] is, & ex multis [illegible] olten[illegible], ad hoc in ſubjectum in form[illegible] ſubſtitutam, cæt[illegible] aque trahit [illegible] næ ſubjectum integrum inf[illegible] rmantes, quæ naturam tantum [illegible] mppe ſolis, etſi non a[illegible] u, natura confo[illegible] mem habere no[illegible] ci[illegible]. Q[illegible] is plures Soles non ſint, ſine [illegible] ntia, tamen naturæ plures eſſe [illegible] ur ex oppoſito per negationem, [illegible] divina eſſenti[illegible] nec [illegible] formis [illegible]. Quare, ut verba n[illegible] in divinam vertantur prædica[illegible], [illegible] & ſingularis & ſolitaria dicatur: ut ſimplex contra compoſitio[illegible] [illegible] tatem ſolitar[illegible] a dividat contra concretionem. Nec igitur [illegible] s [illegible], ne[illegible] fuit, nec eſt, nec eſſe poterit alius Deus, alius [illegible]. U[illegible] almiſta: *Deus quis ſimilis tibi?* Concretionem non [illegible] p[illegible] informet, habeat, nec ali[illegible] am comitantiam accidentiũ [illegible]. Qu[illegible] propriè di[illegible] poteſt. Subſtantia enim poteſt quodammodo Pſalm.86.

[illegible] do [illegible]um vocari; form[illegible] vero [illegible] lo[illegible]um [illegible] p[illegible]
cum [illegible] xta [illegible]oſophum, ne[illegible] p[illegible] [illegible]us [illegible]
ſtans, ſed [illegible]uid eſt, unum e[illegible] & [illegible] eſt, [illegible]
[illegible]rma dicitur. Omne [illegible] [illegible]
tantum pu[illegible] [illegible]ſimum & [illegible]. S[illegible]
non po[illegible]et. Si [illegible]cto n[illegible] [illegible]ant [illegible]
Quare pul[illegible] [illegible]um & [illegible]
loſopho di[illegible]um eſt, n[illegible] [illegible]
reſolutioni apta eſt ve[illegible]. C[illegible]
d[illegible]ffinit[illegible] n[illegible] non ad[illegible] [illegible]
in quas [illegible] vidi po[illegible] [illegible]
velut omnium Pri[illegible] [illegible]
eſt? Unde neceſſari[illegible] [illegible]
reſol[illegible] nec[illegible] [illegible]
mutabile & ſit [illegible] & [illegible]liter eſſe cre[illegible] C[illegible]
nem non [illegible] [illegible]
vari[illegible] [illegible]
cùm dico. [illegible]eus [illegible] [illegible]var[illegible]
in pr[illegible]poſitione præd[illegible]
cem hum[illegible] & o[illegible]us [illegible]
q[illegible] de ar[illegible] [illegible]
te ridet, pratum ri[illegible] [illegible]
ea idem qu[illegible] So[illegible]
conſideravi[illegible] Boe[illegible] *[illegible]pus nullius [illegible]*.

Oſtenſo de divina [illegible], juxta [illegible]
formis, concreta dici po[illegible] [illegible]plicem, ſing[illegible]
præhen[illegible]: n[illegible]nc qual[illegible] o[illegible] nativu[illegible]
gatur, dicendum re[illegible]at. Omn[illegible] [illegible]
ſumit. N[illegible]hil enim a ſe nal[illegible] [illegible] Q[illegible]
go e[illegible] hoc & hoc: ergo ſim[illegible] [illegible]t, c[illegible]
dum de Theologica & ineffabi[illegible] generatione [illegible]
quæ [illegible]hiloſophis genitura, à nobis factura, [illegible]
tuimus. Sed notandum, quod compoſitio ali[illegible] forma[illegible]
marum ex formis, ſubſiſtentium ex ſubſiſtentibus. Nu[illegible]a [illegible]
nec ſubſiſtens formarum compoſitionem admittit. Nam [illegible]
quod eſt, ſejunguntur, ut nec quod eſt, eſſe ſui, nec eſſe eju[illegible]
nem admi[illegible]at. & cùm ſub null[illegible] genere c[illegible]nveniant, co[illegible]
alterum alterius non admittat, alterum tamen ſine altero [illegible]
ſiſſimorum, ut ita dixerim, compactio, concretio potius op[illegible]
tio ſimilium vocatur. C[illegible]mpo[illegible]tio [illegible]itural[illegible] ut d[illegible]um eſt, [illegible]
tium. Formarum autem ali[illegible] [illegible]ompo[illegible]itæ, a[illegible]æ ſimplices. S[illegible]
poſitæ, ut humanitas. At ſimplices in compoſitione com[illegible]
autem ſimplex per ſe in naturalibus [illegible]bjectum informare [illegible]
informantem comitatur. Omne[illegible] [illegible]gitur fo[illegible]mam ad hoc [illegible]
formet, compoſitam eſſe n[illegible] eſſe eſt, & eſſe hoc & hoc. Sub[illegible]
ſiſtentibus conſtare, nulli du[illegible]um eſt. Omne enim [illegible]us [illegible]
inconvenie[illegible] [illegible]bitrar[illegible] [illegible]lo[illegible]op[illegible]i, ſicut quan[illegible]itat[illegible] m[illegible]
corpus in in[illegible]nita ſ[illegible] are co[illegible]p[illegible]ra. Nullum itaque ſubſi[illegible]
ſit integrum eſſe pote[illegible] eſſe non compoſita. Sed [illegible]
ſuſcipit co[illegible]jun[illegible]nem par[illegible]m, aliud non C[illegible]
ſpiritus ſimplex eſſe vid[illegible]tur. At hoc videu[illegible]um eſt, [illegible]
poſitionem tantum, q[illegible]andoque contra [illegible]mpo[illegible]itionem [illegible]
videre. Unde Boe[illegible]u[illegible] in [illegible]ctava regula [illegible] Hebdomad[illegible] *Om[illegible]*
aliud ipſum eſt. Non [illegible] hac [illegible]ula dive[illegible] [illegible]
ſecunda regula, in qu[illegible] d[illegible]tur: D[illegible]verſum eſt eſſe, & id qu[illegible]

[illegible] m [illegible] al [illegible] Verbi [illegible] citu [illegible] alio [illegible] tamen [illegible] on [illegible] & ſub [illegible] non [illegible] ne igitur [illegible] De [illegible] ſini itu- [illegible] multit [illegible] entium [illegible] quàm [illegible] eſſ [illegible] us, [illegible] ſub [illegible] oſitorum [illegible] ram, & [illegible] uem rec [illegible] d miran- [illegible] compactus, facilius [illegible] ſubjacet. Item [illegible], Omnis [illegible] diſcors, [illegible] appetenda ſit, & [illegible] ipſum eſſe naturaliter oſtenditur, quale eſt illud hoc ipſum quod [illegible] tanto vehementius ad diſſolutionem tendimus, quantò diſſidentius ex oppo- [illegible] conſtamus. Verbi cauſa: Corpore ex quatuor Elementis compacto, [illegible] terra deorſum, aqua & aere quaſi [illegible] one diſtrahentibus, ſibique hoc modo [illegible] nt bus [illegible] quid inæqualius eſt [illegible] Idipſum etſi non ſenſus, ratio tamen [illegible] rmæ percipit. Accedit adhuc, quod non ſolùm forma ſubſtantia- [illegible] ex [illegible] compoſita: ſed quod ipſæ [illegible] æ componentes, nunc naſcentes, nunc [illegible] qu [illegible] quam in exiſtendi conditione conſtanti & rata perſeverantes, ſub [illegible] ou permittunt. Unde decedentibus aliis, aliæ ſemper ſine intervallo [illegible] Q [illegible] celerrimum fluxum fo marum, cum ſequatur fluxus morarum, tem- [illegible] acutum [illegible] git, ut ejus inſtant [illegible] nunquam conſpi [illegible] queat. Bene ergo a [illegible] e n [illegible] ræ, quan [illegible] nor [illegible] conſiderantibus, dictum eſt: Melius eſt ad ſum- [illegible] in ui [illegible] quia cum amplius quo creſcat non habeat, decreſcere neceſſe [illegible] item Medici præcipitur ut b [illegible] æ habitudines, [illegible] im in ſummo fuerint, ſol- [illegible] non [illegible] o a probati animarum [illegible] ſuadetur, ut men [illegible], quæ [illegible] erum [illegible] in ſummo poſita elevari aſſolet, malorum intuitu reprimatur. Unde eſt il- lud: *In die bonorum ne immemor ſis malorum.* S[illegible] jam ad propoſitum redeamus.

Eccleſ. 11.

CAP. VI

De Saxonibus [illegible] bello gravi ſuperatis, & quod Guelfo Dux Noricorum, & Rudolfus Dux Suevorum [illegible] bellare ceperunt.

IGITUR Sax[illegible] ibu[illegible] capite ſuo diſſidentibus, ex omnibus Regni vi[illegible] ribus, Principes a[illegible] d[illegible] os, [illegible] tem & magnum militem [illegible] ens, inſta[illegible] ercitum prædictam Provinciam [illegible] gi[illegible] tur [illegible] quatuor [illegible] Duces, ſinguli cum ſingulis [illegible], Zuendeb[illegible] Dux Boemorum, Guelfo Dux Noricorum, Rudolfus Dux Suevorum, [illegible] Dux Lotharing[illegible] rum, & alii Principes, [illegible], Nobiles qu[illegible] innumerabiles. It[illegible] flu[illegible]vium, U[illegible] dictum, publ[illegible] o bello c[illegible] m- [illegible] ita Rex potitus vict[illegible]. Non multo poſt tempore, duo [illegible] Duces [illegible] & Rudolfus, qua[illegible] ne[illegible] lium, Principi re[illegible] llantes, Saxon[illegible] ngun- [illegible], [illegible] dus autem Lotharingiæ Dux, Orient[illegible] expeditionem aggreſſus, [illegible] Ducatum populi Dei tenens, ibidem in pace quievit.

CAP. VII.

Quod [illegible] Rudolfus inſtinctu Gregorij Rex creatur, & paulo poſt in prælio occiditur.

A[illegible] ROMANUS Pontifex Gregorius, qui jam [illegible] eſt [illegible] Principes adver- [illegible] Imperatorem concitabat, omnibus ut alium crearent, [illegible] & man[illegible] [illegible] [illegible] itur Rudolfus Dux Suevorum ab eis Rex factus, diadema a Rom[illegible] cepiſſe traditur, cum hujuſmodi ſcripto.

Rudolfus [illegible] verſus Henricum [illegible] Anno 1077.

Roma

* *alij tuir*

**R[illegible]mad dit Petr[illegible], Petrus d[illegible]ad[illegible]na Rud[illegible]lfo.*

H[illegible]s Rudol[illegible] [illegible]iam quidam e[illegible] b[illegible] Re[illegible]i Optimatibus, Be[illegible] [illegible] ſt.o Z[illegible]ringen, habu[illegible]. N[illegible] multo poſt te[illegible]pore, Rudol[illegible]us in publico be[illegible] pe[illegible]atoris n[illegible] atur, & [illegible] L[illegible]cti[illegible] Re[illegible] ſebura[illegible] cu[illegible] tu re[illegible] o[illegible] epeliur. Ferte[illegible] de [illegible] re, quod cum pacans pauli pe[illegible]is [illegible]e litto[illegible] iam mot[illegible]us, [illegible] præd[illegible] [illegible] F[illegible] ſ[illegible]urg venillet, ibique præſ[illegible] n Ru[illegible] l[illegible]lf [illegible] velut Regem humatum v[illegible] ceuti, cur eum qui Rex non fu[illegible]at, velut [illegible]gali [illegible]o[illegible]e ſepultum ja[illegible] dixerit: Unam omnes minuci[illegible] [illegible] honorifi[illegible] jacere[illegible]. O[illegible] [illegible]o R[illegible] ejus Bertolfus Ducatum Sueviæ, tanquam [illegible] ſucce[illegible] [illegible]bi con[illegible] [illegible]m uſurpat

CAPUT VIII.

De Comite Friderico, quod gener Imperatoris factus, Du[illegible] Sueviæ obtinuerit.

Fridericus à Hohenſtauffen Sueviæ Dux.

EA tempeſtate Comes quidam Fridericus nomine, ex nobiliſſimis Su[illegible]æ C[illegible] originem trahens, in caſtro Stoyphe d[illegible]to coloniam poſuerat. Hi[illegible] ſilio providus, armis ſtrenuus, ad curiam Imperato[illegible]is aſſumptus, per [illegible] militarat, ſtrenuiſſimique ac nobiliſſimi m[illegible]litis officium i[illegible]plens, i[illegible] o[illegible] ſuis viriliter Imperatori aſtiterat. Videns Princeps ergo Reipublicæ ta[illegible] tum, vocato ad ſe ſecreto præfato comite, ſic eum alloquitur: Vi[illegible] [illegible] ter omnes in pace fideliſſimum, & in b[illegible]llo fort[illegible]ſſimum exper[illegible]us ſum, c[illegible] manus orbis tenebris involutus, fide vacuus, juxta quod dicitur:

Ultima cœlicolum terras Aſtræa reliquit,

ad auſus nefarios, factaque nefandiſſima concitatur. Nec pa[illegible]tibus re[illegible] Dominis debita ſubjectio ſervatur. Sacramenta quæ tam jure poli, q[illegible] [illegible] cipi à milite publicè exhiberi ſolent, contemnuntu[illegible]: factioſaqu[illegible] jur[illegible] leges divinas & humanas in angulis fiunt, diabolo inſtig[illegible]nte, pro ſa[illegible]rola[illegible] nullis legibus, nullis divinis ſanctionibus honor impen[illegible]d[illegible]tur. Cu[illegible] [illegible]nim [illegible] ſtas a Deo ſit, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Aſſur[illegible] [illegible]ſimo morbo, atque ad debellandos Imperii hoſtes viriliter acc[illegible]ger[illegible] N[illegible] priorum meritorum tuorum immemor exiſto, nec futurorum in[illegible]atus [illegible] quippe quam habeo unicam, tibi in matrimonio ſortiendam tra[illegible]an[illegible] [illegible]uca[illegible] viæ, quem Bertolfus invaſit, concedam.

Bertolfus Zeringenſis Sueviæ ducatum abdicare cogitur anno 1081. Tigurum.

Sic itaque prædictus Fridericus Dux ſimul Suevorum, & gene[illegible] R[illegible] propria redit: & ne multis mo[illegible]r, Bertolfum tandem pacem petere[illegible] men quidam ſub filio ſuo Friderico factum tradunt. Conditio aute[illegible] Bertolfus Ducatum exfeſtucaret, ſic tamen quòd Turegum nobil[illegible] S[illegible] à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. Hoc oppidum in[illegible] [illegible]ſus Italiam ſuper [illegible]acum unde Lemannus fluvius fluit, ſitum, Imp[illegible] m[illegible] R[illegible] olim colonia fuit, tantæque, juxta majorum noſtrorum traditionem, au[illegible]rit[illegible] diolanenſes, ſi quando ab Imper[illegible]tore ad tranſalpina vocarentur j[illegible] dicari de jure deberent. Unde ex ejuſdem tam in rebus, quam hon[illegible]ibus in ipſius porta ſcriptum dicitur:

Nobile Turegum multarum copia re[illegible]um

A prædicto etiam Lemanno fluvio, unde Lucanus:

D[illegible]ſerere cavo [illegible] [illegible]nto[illegible]a fixa Leman[illegible]

Alemanniæ nomen.

tota illa Provincia Alemannia vocatur. Quare quidam totam [illegible] manniam d[illegible]tam put[illegible]t, omn[illegible]ſque T[illegible]onicos Alemann[illegible] v[illegible] tantum Provinciæ, id eſt Suevia, a Lemanno fluvio vocetur Al[illegible]ia, inhabitantes ſolummodo v[illegible]centur Alemanni. Bertolfus iſte, [illegible] Imperio ſimul & juſtitiæ ceſſ[illegible]rit, tamen ſtrenuiſſimus a[illegible] [illegible] Unde & adhuc ab antiquioribus de ipſo dicitur, quod [illegible] q[illegible]and[illegible] ipſi apportans, ſecundum [illegible]uod [illegible]eri aſſolet, hæſitare voluiſſ[illegible]t, di[illegible] enim quòd ſemper læta [illegible]riſt[illegible], vel t[illegible]iſtia præcedunt l[illegible]ta. Q[illegible] primo audire nubiloſa, [illegible]um poſtmodum auditurus ſim ſere[illegible] renis, pòſt auditurus ſim nubiloſa. Magnifica vox, & viro fort[illegible]

…itatem ſine literis, naturali percipiens ingenio, nec in diebus bonorum immemor malorum, elevatus: nec in diebus malorum immemor bonorum, fuit fractus. Fridericus autem Ducatum Alemanniæ exhinc ſine contradictione habuit, ac ſtrenuè diebus nõ paucis rexit.

CAP. IX.

Quòd poſt genitos ſibi filios Fridericum & Conradum, diem obiit.

SUSCEPIT verò ex nobiliſſima compare ſua Agnete duos filios, Fridericum & Conradum: & ipſe poſt multa virtutum ſuarum inſignia, in ſenectute bona diem ultimum claudens, in monaſterio Laureacenſi, in proprio fundo conſtructo, humatus eſt. At ſuprà nominatus Bertolfus, vacuum exhinc nomen Ducis gerens, id quaſi hæreditarium poſteris reliquit. Omnes enim uſque ad præſentem diẽm Duces dicti ſunt, nullum Ducatum habentes, ſoloq́ue nomine ſine re participantes. Niſi quis Ducatum eſſe dicat, comitatum inter Juram & montem Jovis, quem poſt mortem Wilhelmi Comitis, filius ſuus Conradus ab Imperatore Lothario ſuſcepit: vel a Ducatu Carentano, quem nunquam habuerunt, Ducis eos nomine honorandos contendat: in aliis tamen rerum & honoris non parva pollentes magnificentia.

Friderici Suevia D. liberi.

Zeringenſibus unde Ducum nomen.

CAP. X.

De uxore ejus Agnete, quòd Leopaldo Marchioni nupſerit, & quòd defuncto Imperatore filius ejus Henricus potenter regnum obtinuit.

MORTUO Alemannorum Duce Friderico, Agnetem ab ipſo viduatam, frater ſuus Henricus, Imperatoris Henrici filius, in ſua ſuſcepit, eamque Leopaldo Orientali Marchioni (quod aliàs à nobis plenius dictum eſt) in uxorem dedit, filiis ipſius Friderico quindecim, Conrado duodecim annos habentibus. Porrò Fridericus qui major natu erat, patri in Ducatum ſucceſſerat. Circa idem tempus Imperator Henricus apud Leodium Belgicæ urbem, diem obiit. Sepultiſque ibidem inteſtinis ejus, corpus in Galliæ civitatem Spiram deportatur: ibique in Eccleſia beatæ Dei genitricis, ſemperq́ue virginis Mariæ, quam ipſe miro & artificioſo, ſicut hodie cernitur, conſtruxerat opere, juxta patrem, avum, Imperatores, cultũ regio ſepelitur: eique in regnum ſucceſſit filius ſuus Henricus, in ordine Imperatorum quartus, Regum verò quintus. Hic armis ſtrenuiſſimus, totum Imperium ita in brevi ſuæ ſubjecit ditioni, ut & omnes in Romano orbe poſiti, ſubjectionis jugum humiliter portarent, & vicini dominationem ejus ſuſpectam habentes, metu obrigeſcerent.

Henrici 4. Imp. obitus, anno 1106.

Henricus V. Cæſar.

CAP. XI.

Quomodo apud Barum Comitem Reinaldum cepit, & abduxit.

QVOT ergo, & quanta tam Romæ, quàm in Italia fortia geſſerit, quia in priori dicta ſunt hiſtoria, ſuperſedemus. Hoc tantùm ad præſens ponere ſufficiat, quòd cum in ſummo ſtatu poſitus, omnibus Gallicanis trepidantibus, caſtrum Barum contra opinionem multorum, aſſultu cepiſſet, ibique Comitem Reinaldum comprehenſum, captivum abduxiſſet, juxta ejusdem Comitis arcem Munzun dictum, caſtrum poſuit: Quam in altiſſimo monte ſitam, naturaque locorum munitiſſimam, dum nulla arte, vel vi capere valeret, patibulum erigi præcepit, dicens: quòd niſi velociter caſtrum redderetur, Comitem ipſum ſuſpendio perimeret. Oppidani uſque in alterum diem inducias petunt. Illa in nocte comitiſſa filium genuit. Itaque oppidani convenientes, infantulo recenter genito, ſacramento fidelitatis aſtringuntur. Manè facto, cum Imperator ad deditionem caſtri oppidanos expoſceret, dominoque illorum Comite coram ducto, ſuſpendium interminaretur, ipſi reſponderunt: Se propter mortem illius caſtrum reddere nolle, præſertim cum novum Dominum, quem illa nocte uxor ejus tibi peperiſſet, haberent. Qua de re inflammatus Princeps, prædictum Comitem ad patibulum trahi juſſit. Cumque à Principibus qui aderant, ne id faceret, rogaretur, ipſo-

Munzun arx Burgundiæ.

Reinoldus Burgundiæ Comes captus anno 1113.

que in propoſito perſeverante, à quibuſdam ut ſaltem divina animadverſione à cœpto deſiſteret, turbato præ ira oculo, reſpondiſſe fertur: *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum.* Tandem tamen irrationabili motu deſerveſcente, cunctorum precibus Auguſtus inclinatus, à mortis ſententia animum revocavit, prædictumque Comitem ſecum captivum ducens, ad familiaria domicilia rediit.

Pſal. 114.

CAP. XII.

Quòd in nuptiis apud Moguntiam Regnum ſciſſum eſt: & de Geſtis Friderici Ducis.

Anno 1114.

NON multo pòſt tempore, ipſo in civitate Galliæ Moguntia nuptias cum multorum Principum adſtipulatione magnificè celebrante, Imperium (ut alibi à nobis profuſiùs dictum eſt) ſcinditur. Quæ ſciſſura illo tempore tam gravis fuit, ut præter Fridericum Ducem, fratremque ſuum, & Gotefridum Palatinum Comitem Rheni, vix aliqui ex Principibus fuerint, qui Principi ſuo non rebellarent. Quot & quanta ergo Fridericus Suevorum Dux nobiliſſimus vel Imperatore præſente, vel in Italia morante, ſtylo tunc digna geſſerit, quia in multorum adhuc habentur memoria, ſummatim dicemus. Ipſe enim de Alemannia in Galliam tranſmiſſo Rheno, ſe recipiens, totam provinciam à Baſilea usque Moguntiam, ubi maxima vis Regni eſſe noſcitur, paulatim ad ſuam inclinavit voluntatem. Nam ſemper ſecundum alveum Rheni deſcendens, nunc caſtrum in aliquo apto loco ædificans, vicina quæque coegit: nunc iterum procedens, relicto priore, aliud munivit: ut de ipſo in proverbio diceretur: *Dux Fridericus in cauda equi ſui ſemper trahit caſtrum.* Erat autem prædictus Dux in bellis fortis, in negotiis ingenioſus, vultu & animo ſerenus, in ſermone urbanus, donisque iam largus, ut ob hoc multitudo maxima militum ad eum confluеret, ſeque ad ſerviendum illi ultrò offerret.

Maxima vis Regni Germaniæ ad Rhenum.

CAP. XIII.

Quomodo Moguntiam obſedit, & quomodo de ipſis & ſuo Archiepiſcopo triumphavit.

IGITUR omnibus circa Rhenum, ut ſuprà dictum eſt, ad nutum ſuum inclinatis, Moguntino Archiepiſcopo Alberto, omnium illius temporis Regni Principum verſutiſſimo & locupletiſſimo, eò quòd prædictæ factionis caput & auctor fuerat, bellum indixit. Vaſtatisque cunctis in circuitu, tandem & ipſam civitatem cum infinita multitudine militum ac plebis obſidione cinxit. Eſt autem prædicta civitas magna & fortis, ſuper Rhenum poſita, & ex ea parte qua Rhenum attingit, ſpiſſa & populoſa, & ex alio latere, rarum habitatorem habens, vacua: muro tantum forti, non paucas turres habenti, circumdata. Porrecta in immenſum longitudine, in lato anguſtior, neceſſitas locum ſignavit. Nam ex ea parte qua Galliæ contigua eſt, monte mediocriter in altum ſublato, artatur, ex alio verò latere, qua Germaniam reſpicit, Rheno: unde fit, quòd circa Rhenum nobilibus templis & ædificiis veſtita ſit, & verſus montem vinetis, aliusque uſibus expoſita. Vulgus quod cum Duce in obſidione fuit, ex illa parte qua rara eſt civitas, prædandi gratia eam aſſultu capere voluit. Timens autem nobiliſſimus Dux, ſi irrationabili plebis furori talis daretur licentia, ſanctorum fortè loca direptioni & flammæ exponi: ne voluntas illorum effectui manciparetur, ſummopere laboravit. Atſ Epiſcopus civitatis, ſidei Ducis non rectam recompenſationem reddens, directis civitate ad ipſum in dolo nunciis, treugam poſtulat: diem quando, & ubi conveniant petit, ſe ad gratiam Imperatoris velle venire promittit: ſicque Ducem exercitum dimittere, obſidionem ſolvere, ac ita cum paucis ad propria redire perſuadet. Epiſcopus ſolutam obſidionem & dimiſſum cernens exercitum, apertis portis, cum magna Ducem inſequens militia, ex improviſo invaſit. Dux cum ſuis, quos adhuc de tanto exercitu habebat, tunc primò dolum ſentiendo, non, ut aſſolet arma ex improviſo arripientibus accidere, mente turbatus, ſed ex præſentia hoſtium amplius ad virtutem animatus, arma ſumit, in hoſtem ruit: viriliterque pugnantibus Alemannis, tandem ex parte Francorum Comes Emicho, qui cæterorum primipilarius erat, lethali ſauciatus vulnere, occubuit. Qua de re fracti animo Franci, terga verterunt, præſidioque fugæ ſe commit-

Moguntia.

Moguntinenſium clades.

tunt.

runt. Quos fortiſſimus Dux inſecutus, occiſis plurimis, & captis, reliquos uſque ad portas civitatis cum Epiſcopo ſuo triumpho potitus, fugavit. Cives qui parentes & amicos in illa cæde amiſerant, tanta cordis amaritudine affecti erant, ut penè in proprium Epiſcopum, velut hujus concuſſionis auctorem, irruerent.

CAP. XIV.

Qualiter idem Dux caſtrum Limburg ab obſidione liberavit, & de ejus conjugio.

IDEM etiam Dux illuſtriſſimus, alia vice dum prædictus Albertus Epiſcopus cum Lothario Saxonum Duce, aliiſque Principibus, in magna & valida militum manu caſtrum Limburg, in territorio Spirenſi ſitum, obſidione clauſiſſet, & jam oppidanis fame & inedia aſtrictis, caſtrum penè ad deditiooem coegiſſet, militem colligens, ſupervenit, prædictosque Principes obſidionem ſolvere fecit. Fertur prætaxatos oppidanos, dum fame laborarent, quid facto opus eſſet conſilium iniiſſe. Dumque alij & alij ſic & ſic conſulerent, Ulricum quendam de Horningen, natione Alemannum, vi mentis, corporisque proceritate inſignem, dixiſſe · melius fore ut pingues monachi (nam monachorum cœnobium in eodem caſtro poſitum erat) ederentur, quàm caſtrum propter ciborum inopiam hoſtibus traderetur. Quo dicto cognito, monachi perculſi, cibaria quæ repoſita habebant, publicaverunt, cunctosque ibidem manentes milites, uſque ad liberationem caſtri, in his quibus poterant alimentis paverunt. Quid plura? Prætaxatus Dux, ut breviter dicam, per omnia patrem induens, tam fidus Principi miles, tam utilis avunculo amicus extitit, ut ſua virtute honorem Regni labefactatum, viriliter contra hoſtes tamdiu decertando ſuſtentaret, donec membra à capite diſſidentia, ad gratiam Principis veniendo, ad cor redirent. Accepit autem Henrici Noricorum Ducis filiam in uxorem, ex qua poſtmodum Fridericum glorioſiſſimum, qui in præſentiarum Imperator eſt, & Juditham, quæ modò in Matthæo Lotharingiorum Duci copulata noſcitur, genuit.

Friderici ſenioris Sueviæ Ducis conjux & liberi.

CAP. XV.

Ubi Imperator Henricus mortuus, & ſepultus.

IMPERATOR Henricus, revocatis in pacem qui erant ei oppoſiti Principibus liberè potitus Imperio, apud inferius Trajectum, Friſiæ urbem, in Pentecoſte curiam celebravit: ubi morbo correptus, rebus humanis exemptus, ſepultisque ibidem interioribus, per ripam Rheni ad ſuperiora deportatus, in civitate Spira patribus ſuis appoſitus eſt. Ac Imperatrix Mathildis Henrici Regis Anglorum filia, regalia in poteſtate ſua habebat. Quam prædictus Albertus Moguntinæ Eccleſiæ Archiepiſcopus ad ſe vocavit, talſiſque promiſſionibus ad ſibi tradenda regalia induxit.

Henrici V obitus anno 1125.

CAP. XVI.

Lotharius Dux Saxonum in Imperatorem eligitur, qui mox hæredes Henrici perſequitur, & Noricum caſtrum ab ipſo obſidione cingitur.

IGITUR Albertus (nam id juris, dum Regnum vacat, Moguntini Archiepiſcopi ab antiquioribus eſſe traditur) Principes Regni in ipſa civitate Moguntina tempore autumnali convocat, malorumque à Duce Friderico ſibi illatorum haud immemor, cum prædictus Dux ad Regnum à multis expoſceretur, ipſe Lotharium Ducem Saxonum, virum tamen ex probitatis induſtria omni honore dignum, plus familiari rei, quantum in ipſo erat, quàm communi commodo conſulens, in Regem à cunctis qui aderant Principibus eligi perſuaſit. Quæ res laudabiliter facta, graviſſimæ tamen ſciſſuræ ſeminarium denuò fuit. Nam prædictus Princeps conſilio ejuſdem Alberti Moguntini Epiſcopi, juxta quod dicitur:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo,

nondum odio in hæredes Imperatoris Henrici ſatiati, Fridericum Ducem, fratremque ſuum Conradum perſequitur. Cujus rei gratia caſtrum Noricum, ubi ipſi præſidia poſue-

Lotharius Saxo Rex Roman.

Noriberga.

poſuerant, & tanquam jure hæreditario poſſidebant, adjuncto ſibi Boemorum Duce [illegible] rico, & Bajoariorum Henrico, obſidione clauſit. Dux autem Boemorum, eò quòd Barbari qui cum ipſo venerant, nec Deum timentes, nec hominem reverentes, omnia vicina depopulando, nec etiam Eccleſiis parcerent, a Principe poſt aliquod tempus redire permiſſus eſt.

CAP. XVII.

Fridericus & Conradus fugato Lothario, oppidum muniunt.

Noriberga obſidione liberatur.

ITAQUE Fridericus Dux, fraterque ſuus Conradus militem colligunt, ac data oppidanis die ac ſigno, ipſi quadam die cum militia ſua caſtro appropinquant. Quod videntes oppidani, lætitiam cordis diſſimulare non valentes, in voces magnas & cantus prorumpunt. Princeps tutius judicans alio in tempore præfatum castrum obſidione cing[ere] quàm inſidiæ fortunæ fidei ſe incautè committere, obſidionem ſolvit, ac per Babenb[ergam] tranſiens, in civitatem Herbipolim ſe contulit. Oppidani cum ingenti clamore deſcendentes, caſtra jam vacua irruunt, & ſi qua ibi remanſe[ru]nt, diripiunt, Dominoſque ſuos cum magna lætitia ſuſcipientes, in caſtrum ducunt. Duces oppidum ipſum victualibusque neceſſariis muniunt: ſicque Regem inſequentes, illo in civitate manente, T[iro]cinium, quod vulgo nunc Turniamentum dicitur, cum militibus ejus extra exercend[o], uſque ad muros ipſos progrediuntur. Poſt hæc Rhenum tranſeunt, in Spirenſique civitate, cujus populus eos, ob fidelitatem Imperatorum, qui ibidem humati ſunt, tanquam ejuſdem ſanguinis conſortes devotè ſuſceperat, præſidia collocant. Qua Princeps, juncto ſibi Alberto Moguntino, obſidione circumdata, multos ibi dies conſumens, prævalere tunc non potuit.

CAP. XVIII.

Quomodo iidem Duces Henricum Noricorum Ducem ex Alemannia fugaverunt.

Bavarus Friderico Suevorum Duci bellum movet.

PORRO Henricus Noricorum Dux, ſuprà nominati Henrici Ducis filius, ob gratiam Principis, cujus filiam Gertrudim noviter in uxorem duxerat, Friderico Duci, haud memor affinitatis, quæ ex copula ſororis ſuæ Judithæ inter ipſos erat, bellum indi[cit]. Coadunatoque ex Bajoaria non parvo milite, Alemanniam ingreſſus, non longe a Danubio ſuper fluvium Werenza dictum, tabernacula locavit. Quo comperto, ſæpe dicti Duces & ipſi militem colligunt, nec longe ab eo caſtrametantur. At Dux Noricorum mi[ſſis] exploratoribus, quod hoſtium robur ſit, inquirit. Quibus redeuntibus, & ea quæ vi[de]rant enarrantibus, ſuos conſuluit, quidque facto opus ſit, requirit. Illi, incautum [f]o[re] ſi hoſtes expectentur judicantes, fugam conſulunt. Tanta ergo cum feſtinatione [...] hoſtes tanquam ſibi jam imminentes declinaverunt, ut pontis anguſtias ſuſpectas habendo, in inſidis prædicti amnis procellis, qui ex multitudine imbrium plus ſolito excreverat, incautè ſe committerent, ipſoque non tam tranſuadando, quam tranſnatando periculo tranſmiſſo, ad propria cum ſuo ore remearent.

CAP. XIX.

Quomodo Fridericus inſidias ejuſdem Ducis evaſit.

Henricus Bavariæ Dux.

ALIO inde tempore prædictus Dux Henricus Alemanniam ingreſſus, ad [...] ibi domicilia ſe contulit. Erat enim natione Alemannus, ex antiqua & no[bili] Guelforum familia originem trahens, ac per hoc multas poſſeſſiones ex ea parte [q]ua Pyrenæos montes attingit Alemannia, jure hæreditario habens: vir per omnia lau[dabi]lis, tam animi, quam generis nobilitate inſignis, in hoc ſolo facto tantùm reprehenſibilis. Miſſis itaque legatis ad Fridericum Ducem Suevorum, eum amicè tanquam [ſo]ris ſuæ maritum monet, ut ad gratiam Principis redeat: durum eſſe dicens, quem[qu]am quantumcunque magnum, vel probum Principem, totius Imperij pondus ſuſtinere. Addit etiam, hujus negocij ſe, ſi monitis ejus acquieſcere vellet, fidum ſ[e] mediatorem. Ubi ergo, & qua die ſimul conveniant, oreque ad os de hoc famil[iariu]s conſe-

riùs co[illegible]erium quoddam Zutfalten di[illegible], confiſus [illegible] Dux Fridericus [illegible] pe[illegible]s, ad prædictum locum cum pauci venit. [illegible] non ſimpliciter a[illegible], quo [illegible] co no[illegible] re vel et, latenter exploravit. [illegible]que Sole ad inferius [illegible] phærium deſcend[illegible] cum te[illegible]b[illegible]entibus tenebrarum opportunitas ſe offerret, cubiculum io quo Dux jacebat, circumd[illegible]tur, & quod non amicus, ſed ut hoſtis advenerit, re & voce aperitur. Qui f[illegible]ret, [illegible] verteret [illegible] arma corriperet? ſed penè nullum quo juvaretur habuit. Fugere [illegible]um cubiculi meatum ſciens, fugæ præſidium non invenit. Dolum itaque cognoſcens, ad divinæ tantum gratiæ ſe vertit adjutorium. Qu[illegible] opitulante, per abdita quædam cubiculi penetralia tunc ſibi primò [illegible] cœlitùs oſtenſa, E[illegible] ſt[illegible]m introivit, [illegible]m quæ [illegible]æ contigua erat, aſcendit. Hoſtes cubiculum irrumpunt, & non invento Duce [illegible] clauſtra etiam monachorum ingrediuntur, cunctas officinas ipſorum ferro perſcrutantur. Phœbo ab inferis redeunte, ſuperioremque aeris regionem [illegible]luminar[illegible] incipiente, vi[illegible]ini quique fideles Ducis, jam teterrimo cognito facto, ag[illegible]egatum in adjutorium ejus advolant. Hoſtibus adhuc ſecretiora clauſtri rimantibus, igne[illegible]que minantibus, Fridericus ſuos de turre adventare proſpiciens, jam f[illegible]rus [illegible], Henricum Ducem expoſcit, eumque ſic affatur: Contra fas, bone Dux, [illegible], qui me in pace vocatum, pacis non ferens ſigna, inimicum te potius quam amicum oſtendiſti. Nec te ab hoc facto propriæ famæ revocavit honeſtas, nec carnis, qua conjungimur, affinitas. Ne autem malum pro malo reddere videar, te tanquam am[illegible]um fidel[illegible]er admoneo, ne fideles meos, quos undique adventare cerno expectes. Excuſatur à quibuſdam hoc factum Ducis, non ſolùm ex hoc, quod eo in tempore inimici fuerunt, juxta illud:

Dolus an virtus quis in hoſte requirat?

ſed ex eo, quòd pro fidelitate Regni, & Reipublicæ quiete, Principi eum tradere, pacemq; Imperio inſtaurare volens, hoc fecerit.

CAP. XX.

De expeditione Lotharij in Boemiam.

DISSENSIO igitur inter Fridericum Ducem, Lothariumque Imperatorem penè per decem annos protracta, Imperium quieſcere non permiſit. Qua[illegible]ter au[illegible] ad ultimum pacatum fuerit, & quot, & quanta virtutum inſignia Lotharius [illegible]quærit, in priore h[illegible] dictum ſufficiat.

Verum ſilentio præterire nolumus, quòd prædictus Princeps adverſam nimis circa Regni primordia fortunam ſenſit. Quidam enim Otto Moraviæ Comes, Ducatum Boemiæ affectans, Principem adiit, eique magnam pecuniam promittens, ad [illegible]oc ut Boemiam ſecum intraret, ibique eum Ducem crearet, inclinavit. Quod [illegible]icus, qui eundem Ducatum fortè habebat, impedire volens, nullo Principem obſequio à cœpto revocare potuit. Igitur Rex Saxoniam i[illegible]ns, m[illegible] eum [illegible] aurat: ducensque ſecum Ottonem, clauſtra ſylvarum, quæ Boemiam & Saxoniam ſejungunt, hyemali tempore ingreditur. Dux Boemiæ Ulricus in ipſis ſ[illegible]arum al[illegible]cis, ſeptis undique ſylvis, ſuper amniculum quendam caſtra poſuit. Rex cum ſuis p[illegible]r nimietat[illegible] m[illegible]vium à recta via exorbitans, ac per devia ſylvarum oberrans, ad p[illegible]m amn[illegible]enit, ſuis viz labore nimio & inedia exhauſtis quieſcere volenti[illegible]. Barbari turbatum cernentes amnem, hoſtes in proximo eſſe præſentiunt. Ex improviſoque [illegible]p[illegible]rvenientes, Saxones, qui in prima acie erant, jam per nives deambulando fatigatos [illegible]adunt, ac pauc[illegible] per fugam elapſis, qui[illegible]uſdam captis, cæteros crudeliter occidunt. Videns hoc Princeps, ſuiſque ex anguſtia viarum nullum præſidium ferre valens, ſæviſſima mentis amaritudine perculſus, rerum tamen quas ab adoleſcentia g[illegible]ſſerat, ac antiquæ virtutis memoria, quaſi cœleſti rore repletus, in collem quendam cum paucis, quos adhuc reſiduos habebat, ſe recepit. Quem præfatus Dux ſuis fo circuitu poſitis, magnarum[illegible] arborum [illegible]ctu & clauſur[illegible] reditum negantibus, tanquam clauſum tenuit. [illegible] Henrico Saxoniæ Marchi[illegible]ne, q[illegible] de ſorore Ducis natus, cum Rege adv[illegible]nerat, [illegible]ante, ad pe[illegible] Imper[illegible]toris ſatisfa[illegible]ionem offerens, humiliter Dux venit, homi[illegible]que [illegible]i cum ſacramento fidelitatis exhibens, Ducatum ab eo ſuſce[illegible]t, captivos reddi- *Lotharius in Bohemia fuſus anno 1126.*

reddidit [illegible] inceps portatis ſecuri [illegible] nob [illegible] us [illegible] multo mœrore redeunt.

CAP. XXI.

Qui Principes ibi occubuerint, & de [illegible] Friderici [illegible]

Initium odij inter Saxones & Bohemos.

INTER cæteros Nobiliſſimus Mar[illegible] Saxoniæ A[illegible] [illegible]. [illegible] ſtrages Saxonum, & præcipue Nobilium [illegible] odij inter Saxones & Boemos omes tunc [illegible] fuſus, [illegible] qui hujus concuſſionis auctor fuerat, ambitionis ſua [illegible] luens, ibidem necatus eſt. ut dicitur,

Flebile principium melior fortuna ſequetur,

ſic & hunc Principem melior fortuna [illegible] pervixit [illegible] um tempeſtatum motibus, cum triumpho & victoria [illegible] vivendi fecerit finem. Verum Fridericus Dux, mo[illegible] Ju[illegible] tempore Friderici Comitis de Sarbur, fratris Albe[illegible] Epiſcopi, [illegible] A[illegible] rem duxit, ab eaque Conradum, qui Palatinus Comes nunc Rheni [illegible], & [illegible] tiam Ludovici Thuringiæ Comitis uxorem, accepit.

CAP. XXII.

Quòd mortuo Lothario Conradus Rex creatur, & quis [illegible] Moguntino ſucceſſerit.

Conradus ſecundus Cæſar renunciatus Anno 1139.

DEFUNCTO Imperatore Lothario, ac in monaſterio Lutre, quod in ejus prop[illegible] fundo ſitum eſt, humato, Principes Regni apud [illegible] oppidum Confluentiam, u[illegible] Moſella Rhenum influit, conveniunt, & de eligendo Principe conſilium ineunt. Ig[illegible] Conradus Friderici Ducis frater, ab omnibus qui aderant, expoſcitur, ad regnum [illegible] levatus in palatio Aquis coronatur. Quod eò facilius fieri potuit, quòd Imp[illegible] Henrici odium in mentibus plurimùm jam deferbuerat, Albertusque Moguntinus Archiepiſcopus, jam recenter vivendi finem fecerat. Acceſſit etiam ad hujus negoci[illegible] motionem, quòd Henricus Noricorum Dux, pro nota ſuperbiæ, penè omnium [illegible] expeditione Italica cum Lothario Imperatore fuerant, odium contraxerat. [illegible] dericus Dux Moguntiam, quæ tunc paſtore ſuo orbata vacabat, venit: omn[illegible] clericos, quàm laicos ad hoc ut Albertum juniorem, uxoris ſuæ, quem ſecu[illegible] rat, fratrem eligerent, induxit, Principe ad hoc corroborandum aſcito. Qui pa[illegible] ſeniorem Albertum non exuens, [illegible] bene gratus beneficiorum exti[illegible], nec [illegible] dum Principi ſuo ſe exhibuit. Qualiter vero Henricus Dux Noricorum [illegible] ſublimationi Principis contradixerit, & quem finem ipſe ſortitus fuerit, quo[illegible] Princeps tam de ipſo, quam de multis aliis triumphaverit, in priori hiſtoria [illegible] ſufficiat.

CAPUT XXIII.

Qualiter ſoror G[illegible] Reginæ ſociata eſt Manuel [illegible] Imperatori.

CIRCA idem [illegible] Regiæ urbis Imperatoris po[illegible] mi, Romanorum [illegible] deunt, [illegible] m confœderationis vinculum o[illegible] R[illegible] culi inſolentiam, inter duo Imperia, Heſperiæ vid[illegible] & Orien[illegible], ren[illegible] tes: quam in hujus rei argumentum aliquam [illegible] puellam [illegible] rem dandam, poſtulante. [illegible] incep compari ſuæ ſororem [illegible] hujusque [illegible] conſi[illegible] nem venerabilem Herbipolenſem Epiſcopum E[illegible] virum prudentem & lit[illegible] Græciam miſit. Joanne jam mortu[illegible] urbe filio ſuo præ[illegible] Manuel. [illegible] omnia ſapienter & [illegible] ordinans [illegible] proxima poſt Epiphaniam hebdomada in urbe Regia celebrari cu[illegible] & [illegible] regio perſuaſit. Et ipſe non paucis [illegible] diebus ad promo[illegible] hujus [illegible] negociorum manens, dum remigando ad patriam redire cogitaret, mu[illegible] Græ[illegible] Xeniis honoratus & oneratus, apud Aquileiam vita deceſſit. Super his autem

ciſſi

[illegible] pem hujuſmodi directæ inveniuntur Epiſtolæ. Quæ n[illegible] omnes pone[illegible] min[illegible] aulafuit.

Conradus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, Joanni eadem gratia Conſtanti[illegible]pol[illegible]ano Imperatori, Salutem, & d[illegible]nem fraternam, amicitiam, honorem, & gloriam.

Ut parentes noſtri, v[illegible] Romanorum Imperatores anteceſſ[illegible] e[illegible] ſtri, ad anteceſſores veſtr[illegible] ſcilic[illegible] R[illegible] & populum [illegible] æcorum conſtituerunt, conſt[illegible] tuo: & ſicut ſervaverunt, conſe[illegible]vab[illegible]. Non eſt gen[illegible], R[illegible]gnum, aut populus, qui non noverit, noſtræ Romanæ R[illegible]pu[illegible] eſt [illegible] vam R[illegible]man & di[illegible] & fore[illegible] [illegible]jus radice ramos. & [illegible]us ejus proc[illegible]. propt[illegible]r quod [illegible] ein, quæ a matre debetur filiæ, conſtituimus, æter[illegible] [illegible]lumus, & eo amp[illegible]us, q[illegible] quæ matri debetur, ſi jam velle cerni[illegible] [illegible] tas materna præ[illegible] [illegible]onſ[illegible]o, auxilio, reſpondeat autem [illegible] & h[illegible] [illegible]. Sint [illegible] ut ſuſque communes, [illegible] que amici[illegible] [illegible] mimicus, ſive [illegible]teria, ſiv[illegible] mar[illegible] & cognoſcat ac[illegible] meat matris [illegible] & v[illegible] ntia[illegible], qui no[illegible] hon[illegible]raveri[illegible]iam, ſive Normannus, ſive [illegible]culus, ſive qui alter [illegible] ubicunque. Neque enim ob[illegible] ſumus, [illegible] ego, vel Principes noſtri [illegible] hoſtium noſtrorum incur[illegible] inv[illegible] Imperium, & magn[illegible] Romanum. Se[illegible] cum divini [illegible] tribue[illegible] que ipſorum ſecundum multitu[illegible]nem ipſorum [illegible] [illegible] Regnorum latitudo, quam faci[illegible] proſte[illegible] in [illegible] ue Imperij noſtri Mo[illegible] h[illegible]: qui[illegible] Dei, [illegible], hoſte [illegible] ſoluant in capi[illegible]us & cor[illegible] [illegible] extollitur contra utriuſque Imperij noſtr[illegible] [illegible]. [illegible] vani[illegible] igitur quæ juſta & amicab[illegible] cadem [illegible] tanto [illegible] quanto per conjugium [illegible] conjugis n[illegible]ſtræ [illegible] & filij tu[illegible] [illegible]nfœderati ſumus propinquius. Verum [illegible] dilectionis & nobilitatis tuæ credimus expe[illegible] quid poſt di[illegible] prude[illegible]rum apocri[illegible]ariorum tuorum, in generali & [illegible] Imperij noſtri Principibus cel[illegible]brata, cui cos intereſſe voluimus, [illegible] unico fratri noſtro, & amico dile[illegible]iſſimo dign[illegible]. Noveri[illegible] quod omnes qui Imperium noſt[illegible] offend[illegible], co[illegible] Dei, p[illegible]ter in noſtr[illegible] Imp[illegible]ali jure [illegible] [illegible] pientes, univerſ[illegible] Imperij noſtri partes abu[illegible] [illegible]vimus. A[illegible] Francia & Hiſpania, Anglia, Dania, cæteraque R[illegible] [illegible]tro [illegible] quot[illegible] gat[illegible] ne ſua, cum debita re[illegible] noſtr[illegible] mandata ſunt, [illegible] pta eſt [illegible] Noluimus [illegible] [illegible] Domin[illegible] Apulia, [illegible] & L[illegible] [illegible] Imp[illegible] [illegible] Domini P[illegible] [illegible] Co[illegible] [illegible] Princi[illegible] [illegible] & p[illegible]ud[illegible] noſtr[illegible], Rob[illegible] [illegible]rum, [illegible] biſque [illegible] Ca[illegible] & in[illegible] de[illegible] tuæ [illegible] igitur [illegible] & quæ [illegible] ut decet [illegible] tuam, & [illegible] ſpe[illegible] & hone[illegible] noſtri [illegible] reinte[illegible] R[illegible] [illegible] per noſt[illegible] [illegible] tibi [illegible] in cauſa [illegible] propinquit[illegible] [illegible] uoque Impe[illegible] noſtr[illegible] [illegible] tuam, benignu[illegible] exiſtas. Ni[illegible] [illegible] bri, Teutonici videlicet, qui Conſtantinopoli morantur, locum in quem ad ho[illegible] Dei Eccleſiam ædificent, concedas, tum reſpectu divinæ remunerationis

Conradi Epiſtola ad Græcorum Imperatorem.

Favorem, auxilium & opportunitatem pollicetur.

Affinitat[illegible] inter Imperatorem [illegible] ta.

Imperij accedens ſtatū reſtor.

Germanis [illegible] Eccleſiæ locum [illegible] poſt.

tum & interventu ac petitione noſtræ dilec[illegible]is. Recordari quoque d[illegible]bet [illegible]tio, quòd nos in literi[illegible] prioribus per præfatum C[illegible]pellanum noſtrum tuæ nobilit[illegible]ſentatis, hoc idem a te pro Dei [illegible]more & ho[illegible]ore p[illegible]tivimus: quia ſi [illegible] qui dat [illegible] Regibus, fuerit in medio noſtri, certum eſt quod non gaudebunt inim[illegible]i noſtri. Datum XVIII. Kal. Ratiſponæ, in Chriſto feliciter, Amen.

CAP. XXIV.

Exemplar literarum tunc temporis hinc inde m[illegible]arum.

Ioannes in Chriſto Deo, fidelis Rex Porphyrogenitus, ſublim[illegible]s, fortis, Auguſtus, Comnenos & Imp[illegible]ator Ro[illegible]anorum ad nobiliſſimum fratrem & a[illegible]icum Imper[illegible].

NOBILISSIME & dilecte amice Imper[illegible] mei Rex, Litera tuæ n[illegible] affectus ſignum, ad noſtram delatam inſuetu[illegible]mem per prudentiſſ[illegible]um nobilitatis tuæ, multa nos lætitia replev[illegible]. Na[illegible] b[illegible]a tuæ nobili[illegible] cognationis, & amicabilis affectio & dilectio, qua[illegible] demonſtraſt[illegible] & [illegible] verba, & per opera ipſa erga Imperium noſ[illegible]um. noſtram [illegible] tam, toto animo ad tuum amorem pertraxit. [illegible]are etiam diverſ[illegible] familiariſſimorum hominum ſuorum ad tuam nobilitatem emiſit, re[illegible] os volens nobilitati tuæ totis de cauſis, propter quas & mandaſti, & ſci[illegible] V[illegible]e-nim in Deo in omnibus amice ſapere, & cogitationabil[illegible]r, & f[illegible]ater[illegible] tē, & omnia agere ſecundum quod videtur [illegible] quæ ad honorem ſunt [illegible] verò prudentiſſimus Dux Venetiæ Petrus Po[illegible]nus mediator à n[illegible] bil[illegible]ate [illegible] aſſumptus eſt, ſicut vir bonus & fidelis ambabus partibus: & ho[illegible] viſum eſt. De cauſa Apuliæ & Longobardiæ, prudentiſſimis apocriſiariis [illegible] nobis viſa ſunt, juſſimus. Nam & ſi quidam horum ad ſuſceptionem magis [illegible]mæ cum DEO futuræ nurus Imperij mei, nu[illegible]nt, tamen etiam commu[illegible] notum Imperij mei velle. De cauſa quæ facta eſt in Ruſſia, ſicut Imperio meo [illegible] ſicut convenit Imperio meo facere in cauſa amici & propinqui ſui, ſic & feci. [illegible] caballariis nobilitatis tuæ, quod ſcripta tua nominatim comprehendebant, & ma[illegible] qui defecit in viventibus ex eis, ſic fecit Imperium meum, ut ſcripſiſti. Vale n[illegible] amice Imperij mei Rex.

Dux Venetus inter Græcos & Latinos pacem arbiter.

Conradus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, ch[illegible] fratri ſuo E. Porphyrogenito Comneno, Illuſtri & g[illegible] Regi Græcorum, Salutem, & fraternam dilectionem.

Nobilitatis tuæ literas, ut a tanto, & tam charo amico noſtro Sere[illegible] miſſas, gratanter excepimus: & viſo earundem tenore de incolumitate & [illegible] admodum gaviſi ſumus. Sed auditis à Νικηφόρῳ tuæ dilectionis pruden[illegible] poc[illegible] præter illa quę in literis continebantur, quibuſd[illegible] verbis duris, & (ut [illegible] omni retro tempore inauditis, & noſtræ majeſtatis, ultra quam [illegible] at, perturbata eſt manſuetudo, & eſt admira[illegible] univerſa Imperij n[illegible] de velà quo hoc tam amarum v[illegible]bum proceſſe[illegible]it [illegible]miramu[illegible]: pr[illegible] extera hujus mundi Re[illegible] Græcorum Regnum omni ſapientia & [illegible] nus floruit. Si enim i[illegible] tuus Νικηφόρ[illegible] unicum filium n[illegible] tia noſtra morti dediſſet, ad [illegible]rem iram Maj[illegible]ſtatis noſtræ [illegible] poterat. Cumque jam per triduum in h[illegible] * acerbo labora[illegible] animi nullo ingenio, nullaque ſapientia ad [illegible]uam voluntatem [illegible] tandem quarto die al[illegible]is verbis dulcioribus excellen[illegible]iam noſtr[illegible] que furore indignationis mitigato, nobilitatis tuæ vo[illegible]untat[illegible] nobis ap[illegible] niam ita nunc eſt, & eſſe debet, quo[illegible] tu amicorum amici[illegible]me, ux[illegible]ctiſſimam filiam noſtram, ſororem [illegible]idelicet nobil[illegible]æ cont[illegible] ut inſit æternum [illegible]dus perennis amicitiæ, quam [illegible] licet am[illegible] [illegible]ſiario tuo ore & manuſcripto firmari juſſimus, ita [illegible] et, ut & a[illegible] amic[illegible]orum, & inimici ſimus inimicorum tuorum. Proinde cer[illegible] ſit prud[illegible] [illegible] tuæ Nobilitati undecunque aliqua moleſtia vel injuria fuerit illata, non hanc tibi tantum, [illegible]

**forſ. amentia.*

Fœdus inter Imperatores ſancitum.

ſed etiam nobis factam jure dilectionis reputamus: quoniam virtutis tuæ nobilitas, & maximè generoſi ſanguinis, quo in pignus perpetuæ dilectionis confœderati ſumus; propinquitas nos invitat, ut te tanquam filium chariſſimum, totius ulnis charitatis amplectamur, & cuncta quæ tibi placita ſunt, libenti animo faciamus. In qua re juſtum arbitramur, ut eandem amicitiam nobis & Imperio noſtro firmari facias, ut completis omnibus honorificè, utrique Imperio debitus honor exinde deferatur, & pax, & nomen Chriſti per univerſum mundum inde magnificetur. Porrò de quingentis militibus, quos nobilitas tua petiit, hoc tibi reſpondemus, quòd non ſolum quingentos, ſed etiam duo, vel tria millia, ſi neceſſe habueris, tibi mittemus: & quod majus eſt, antequam detrimentum aliquod honoris tui pati videremus, elaborata totius Imperij noſtri fortitudine, in propria perſona tibi, ſicut præcordiali filio, & fratri chariſſimo, deficere & deeſſe non poſſemus. Præterea ſcripſit nobis tua Nobilitas, quòd magnos & charos nuncios ſinceritati tuæ mitteremus: in quo voluntati tuæ acquievimus: quoniam quos chariores habuimus, Excellentiæ tuæ tranſmiſimus: ſcilicet, chariſſimum præcordialem noſtrum Embriconem, venerabilem Wirtzburgenſem Epiſcopum, illuſtrem & magnum Imperii Principem, qui eſt cor noſtrum, & anima noſtra: necnon dilectiſſimum noſtrum Robertum Illuſtrem & Nobilem Principem Capuanum. Miſimus etiam quaſi utraſque manus noſtras Germanos duos fratres, ſcilicet fratrem Bernonem virum ſapientem & religioſum, & fratrem ipſius Rewinum, qui nobis valde charus eſt & familiaris & nobilis: & honorandum Principem Imperij noſtri Rogerium Illuſtrem Comitem de Adriano, cujus fidem & conſtantiam ſæpius experti ſumus: & Gualterum fidelem noſtrum. Iſtis itaque ea quæ in literis non continentur, induſtriæ tuæ referenda commiſimus: quorum verbis fidem adhibeas, & quæ tibi dixerint, tanquam à nobis dicta credas. De Ruthenis verò, pro quibus patri tuo divæ recordationis Joanni Imperatori, per fideliſſimum Capellanum noſtrum Adalbertum, & per Comitem Alexandrum de Gravina ſcripſimus, & de loco in quo noſtris Teutonicis ad honorem DEI Eccleſiam ædificari volumus & de nobilibus Baronibus Apuliæ, Alexandro videlicet Clarimontis, Philippi de Surre, & Henrico Comite, & Sennc Puſtel, ille noſter præcordialis Wirtzburgenſis Epiſcopus, & cæteri familiares noſtri voluntatem noſtram tibi referent, quibus tanquam nobis credas. Super his omnibus fidelem apocriſiarium tuum Nikephorum, licet in principio legationis ſuæ nos conturbaverit, tibi attentius commendamus, & quia conſtanter perduravit, ut eum remunereris rogamus. Vale.

Legati imperiales ad Græcos.

CAP. XXV.

De Friderico juniore, & de his quæ geſſit apud Wolfrateshuſen.

CREVERAT Fridericus, Friderici ſtrenuiſſimi Ducis filius, militiæque cingulum jam ſumpſerat, nobilis patris futurus hæres nobilior. Igitur bonæ indolis virtutem non diſſimulans, educatus, ut aſſolet, ludis militaribus, ad ſeria tandem tyrocinandi accingitur negocia, adhuc patre vivente, terramque ſuam plenariè tenente. Nam & Comitem quendam nobilem Henricum de Wolfrateshuſen hoſtem denuncians, Baioariam cum magna militum copia ingreditur. Norici & maximè Comites, & Nobiles, velut tyrocinium celebraturi, quod modo nundinas vocare ſolemus, in prædicti Comitis caſtro ſe recipiunt. Itaque ſtrenuiſſimus ſuperveniens adoleſcens Noricos ante murum ſtantes, ipſumque armatos expectantes, non ut jocando, ſed ut rem ſeriam agendo, viriliter aggreſſus eſt, diuque & fortiter utriſque pugnantibus, tandem ut hoſtes caſtro ſe reciperent, coegit. Verſis in fugam Noricis, ac ex anguſtia portarum artati, Comes quidam Conradus de Dachowe tunc Nobilis Comes, poſtea Dux factus Croatiæ & Dalmatiæ, qui incautus extra remanſerat, ab hoſtibus capitur. Sicque adoleſcens præfatum ducens Comitem, ad propria cum victoria revertitur. Cumque à multis ſibi ſuaderetur, ut pecuniam magnam ab eo extorqueret, ipſe ex innata ſibi nobilitate, pravorum declinavit conſilia. Nam ſicut fortiter captum, ſic eum liberaliter dimiſſum, ad propria redire ſine pecuniæ exactione permiſit.

Frid. Barbaroſſæ tyrocinia.

Conradus à Dachou Comes capitur.

CAP.

CAP. XXVI.

Quomodo etiam Bertolfum Ducem ſuperavit.

Frid. Zaringum bello perſequitur. Anno 1138.

POST hæc Conrado Duci, ſupradicti Bertolfi Ducis filio, bellum indicit: captoque ſuprà memorato Alemanniæ oppido Turego, præſidia ibidem poſuit. Dehinc junctis ſibi etiam quibusdam de Baioaria nobilibus, præfati Ducis terram cum magna manu militum introivit, atque ad ultima penè Alemanniæ procedens, ad Zaringen uſque ejuſdem Ducis caſtrum pervenit, nullo ſibi obviante, vel reſiſtere valente. Non multò poſt etiam arcem ipſius quandam, quæ cunctis adhuc cernentibus inexpugnabilis eſſe videtur, cepit & expugnavit: ac contra multorum opinionem, fortiſſimum & di[illegible]ſſimum Ducem tam acriter debellavit, ut ad patrem, patruumque ſuum ſupplicem cum venire, ac pacem petere cogeret. Hæc & alia tam ardua in ipſa puerili ætate geſſit negotia, ut non immeritò cum multorum ſtupore, de ipſo dici poſſet illud Evangelii: *Quis putas puer iſte erit?*

Luc. 1.

CAP. XXVII.

Quomodo inſtinctu Arnoldi, Romani adverſus ſuum Pontificem concitantur, & ſenatoriam dignitatem inſtaurare moluntur.

Arnoldus Brixianus Anno 1139.

HIS diebus Arnoldus quidam religionis habitum habens, ſed eum minimè, ut ex doctrina ejus patuit, ſervans, ex Eccleſiaſtici honoris invidia urbem Romam ingreditur: ac ſenatoriam dignitatem, equeſtremque ordinem renovare ad inſtar antiquorum volens, totam penè urbem, ac præcipuè populum, adverſus Pontificem ſuum concitavit. Unde & ad eorundem temeritatis, vel potius fatuitatis corroborationem, ab eis ad Principem deſtinatum, tale ſcriptum invenitur.

CAPUT XXVIII.

Epiſtola Romanorum ad Regem.

Excellentiſſimo atque præclaro Urbis & Orbis totius Domino, Conrado Dei gratia Romanorum Regi ſemper Auguſto, Senatus populusq; Romanus, Salutem, & Romani Imperii felicem & inclytam gubernationem.

REGALI excellentiæ per plurima jam ſcripta noſtra facta & negocia diligenter expoſuimus: quomodo in veſtra fidelitate permaneamus, ac pro veſtra imperiali C[illegible]rona exaltanda, & omni modo augenda, quotidie decertamus. Ad quæ quia regalis induſtria, ut poſtulavimus, reſcribere dignata non fuit, plane tanquam filii & fideles de Domino & Patre ſatis miramur. Nos enim quicquid agimus, pro veſtra fidelitate & honore facimus. Et quidem Regnum & Imperium Romanorum, veſtro à D[illegible] regimini conceſſum, exaltare atque amplificare cupientes, in eum ſtatum, quo fuit tempore Conſtantini & Juſtiniani, qui totum orbem vigore ſenatus, & populi Romani [illegible] tenuêre manibus, reducere, ſenatu pro his omnibus DEI gratia reſtituto, & ei[illegible] ſtro Imperio ſemper rebelles erant, quique tantum honorem Rom. Imperio [illegible]rant, magna ex parte conculcatis, quatenus ea quæ Cæſari & Imperio debe[illegible], per omnia & in omnibus obtineatis, vehementer atque unanimiter ſatagimus, atque ſtudemus. Et ob hujus rei effectum, bonum principium ac fundamentum fecimus. Nam pacem & juſtitiam omnibus eam volentibus obſervamus, fortitudines, id eſt, [illegible] & domus potentum urbis, qui veſtro Imperio unà cum Siculo & Papa reſiſtere parabant, cepimus, & quasdam in veſtra fidelitate tenemus, quasdam verò ſubvertentes ſolo coæquavimus. Sed pro his omnibus quæ veſtræ dilectionis fidelitate facimus, Papa Franjipanes, & filii Petri Leonis, homines & amici Siculi, excepto Jordano noſtro, fidelitate in veſtra vexillifero & adjutore, Tolomeus quoque, & alii plures undique nos impugnant, ne liberè ut decet, imperialem regio capiti valeamus imponere Coronam. At nos, quoniam amanti nullus labor gravis eſt, licet inde plurima damna

damna ſuſtineamus, pro veſtro amore & honore gratanter patimur. Scimus namque nos à vobis proinde præmium, ſicut à patre, accepturos, vosque in eos ſicut in Imperij hoſtes vindictam daturos. Cum tanta igitur noſtra in vobis fidelitas ſit, tantaque pro vobis ſuſtineamus, precamur ne ſpes iſta nobis deficiat, ne Regia dignitas nos veſtros fideles & filios deſpiciat. Neque ſi in regalibus auribus aura ſiniſtra de ſenatu & nobis flaverit, in eam intendat, aut reſpiciat: quia qui de nobis veſtræ altitudini mala ſuggerunt, de veſtra & noſtra, quod abſit, diſſenſione lætari volunt, & utroſque, ut ſoliti ſunt, callidè opprimere moliuntur. Sed circa hæc ne fiat, regalis prudentia, ut decet, ſolicita ſit & provida: reminiſcaturque veſtra ſolertia, quot & quanta mala papalis curia, & dicti quondam cives noſtri Imperatoris, qui fuerunt ante vos, fecerint: & nune deteriora vobis cũ Siculo facere tentaverunt: ſed nos Chriſti gratia in veſtra fidelitate viriliter eis reſiſtimus, ac plures ex illis ab urbe, ſicut peſſimos hoſtes Imperij, ut ſunt, pepulimus. Appropinquet itaque nobis Imperialis celeriter vigor: quoniam quicquid vultis in urbe obtinere, poteritis: & urbe breviter ac ſuccinctè loquamur, potenter in urbe, quæ caput mundi eſt, ut optamus, habitare, toti Italiæ ac Regno Teutonico, omni clericorum remoto obſtaculo, liberius & melius quàm omnes ferè anteceſſores veſtri, dominari valebitis. Sine mora ergo precamur, ut veniatis, & interim de ſtatu veſtro, quem ſemper deſideramus ſalubrem & proſperum, de his regalibus literis ac nunciis nos lætificare dignemini ſumus enim per omnia veſtræ voluntati ſemper obtemperare parati. Sciatis prætereà, quia pontem Milvium extra Urbem parum longè per tempora multa pro Imperatorum contrario deſtructum: nos, ut exercitus veſter per eum tranſire queat, ne Petrileones per caſtellum ſancti Angeli vobis nocere poſſint, ut ſtatuerant cum Papa & Siculo, magno conamine reſtauramus, & in parvi temporis ſpacio muro fortiſſimo, & ſilicibus, juvante Deo, complebitur. Concordiam autem inter Siculum & Papam huiuſmodi eſſe accepimus. Papa conceſſit Siculo virgam & annulum, Dalmaticam & mitram, atque ſandalia; & ne ullum mittat in terram ſuam legatum, niſi quem Siculus petierit: & Siculus dedit ei multam pecuniam pro detrimento veſtro & Romani Imperii, quod Dei gratia veſtrum exiſtit. Hæc omnia ſolicitè veſtra animadvertat, optime Rex, prudentia.

Papalis curia Imperatoribus infeſta.

Rex valeat, quicquid cupit obtineat, ſuper hoſtes
Imperium teneat, Romæ ſedeat, regat orbem.
Princeps terrarum, ceu fecit Iuſtinianus,
Cæſaris accipiat Cæſar, quæ ſunt ſua Præſul,
Ut Chriſtus juſſit Petro ſolvente tributum.

Nos de cætero Legatos noſtros, precamur, ut benigne recipiatis, & quod vobis dixerint credatis: quia ſcribere cuncta nequivimus: ſunt enim nobiles viri, Guido ſenator, Jacobus filius Sixti procuratoris, & Nicolaus eorum ſocius.

At Chriſtianiſſimus Princeps huiuſmodi verbis ſivè nænils præbere aures abnuit; quinimò venientes ad ſe ex parte Rom. Eccleſiæ viros magnos & claros, quorum unus Guido Piſanus, ejuſdem Curiæ Cardinalis & Cancellarius erat, renovationemque antiquorum privilegiorum ſuorum poſtulantes honorificè ſuſcepit, & honeſtè dimiſit.

CAP. XXIX.

De diverſis præliis per expeditionem Hieroſolymitanam ſopitis.

Ea tempeſtate, ubique terrarum bellorum turbine orbem replente, fermeque totum Imperium ſeditionum motibus involvente (nam & in Alemannia inter prædictum adoleſcentem Fridericum, & prænominatum Ducem Conradum, hoc diſſenſionis malum agitabatur: in Bajoaria inter Henricum, Leopaldi Marchionis filium, ejuſdem terræ Ducem, & item Henricum Ratiſponenſem Epiſcopum, graviſſimum bellum excitatum indies augmentabatur: in Belgica Gallia viris magnis & egregiis Alberone Treverorum Archiepiſcopo, & Henrico Namucenſe Comite debellantibus, omniaque præda & incendio commiſcentibus, maximum Reip. diſpendium expectabatur: Polonia quatuor fratribus, tribus cum quarto pro Ducatu contendentibus, maximam effuſionem ſanguinis minabatur) cæteris quoque Imperii Provinciis hujus

mali

mali non extorribus, repentè per dexteram excelſi, tanta facta eſt mutatio, ut ſopitis omnibus his bellorum tempeſtatibus, in brevi totam terram quieſcere, & innumerabiles ex Gallia & Germania contra inimicos crucis, crucibus acceptis, militiam profiteri cerneres. Sed antequam hujus tam inauditæ mutationis hiſtoriam attingamus, pauca de priori turbulentia præmittenda ſunt.

CAP. XXX.

Qualiter caſtrum Regis Vngariæ Boſan, quod & Bresburg, captum & requiſitum ſit, & de Boritio.

Poſonium Vngariæ.

IGITUR eo tempore quo prædictus Henricus Noricorum Dux cum prænominato Henrico Ratiſponenſium Epiſcopo, civibusque ſuis, ac Styrenſi Marchione Odoacro graviſſimam guerram agitabat. Quidam milites de Orientali marchia egreſſi, Panoniam latenter ingrediuntur, ac noctu caſtrum Boſan, quod & Bresburg, quondam Imperator Henricus obſidione cinxerat, ex improviſo aggreſſi, capiunt: quibuſdam comprehenſis, nonnullis occiſis, aliis per fugam elapſis. Quod audiens Rex Ungariæ Gerza, Beli Regis Filius, præmiſſis quibuſdam Comitibus ſuis, qui quare, vel qualiter hoc factum fuerat, inquirerent: ipſe eoſdem ſubſecutus, ad liberationem caſtri cum magna Ungarorum properat multitudine. Comites qui præceſſerant, ab oppidanis, cujus rei cauſa tam gravem Regi intulerint injuriam, ſolerter percunctantur. Qui reſponderunt: Se nec pro Romanorum Principe, nec pro Duce ſuo hoc feciſſe, ſed pro Domino ſuo Boritio. Erat autem Boritius Colomanni quondam Regis Ungariæ filius, prædictum Regnum Ungariæ (ut in prioribus Chronicis dictum eſt) jure hæreditario repetens, ac ob hoc adipiſcendum, utroſque Principes, Romanorum ſcilicet ac Græcorum, frequenter ſollicitans, multosque ex militibus noſtris ad favorem ſuum pecunia inducens. Igitur Rex Ungariæ ſuperveniens, caſtraque ponens, oppidum cinxit, diverſis inſtrumentis, tormentorumque generibus adhibitis, ac ſagittariis oppido circumfuſis. Teutonici, eò quòd Dux in ſuperioribus Bajoariæ partibus moraretur, Princeps verò in remotis Regni maneret locis, cum nullum liberationis ſuæ ſolatium haberent, de facienda cum Ungaris pace pertractare incipiunt. Ita ne multis morer, mutuò colloquentes, accepto à Rege ſub jurejurando promiſſo trium millium librarum in pondere, caſtrum ſibi reddunt, ipſique ad propria redeunt. Rex autem Ungarorum damnum ſibi à Teutonicis illatum graviter ferens, Ducem Noricum habens ſuſpectum, hoſtem denuncias, exercitumque maximum per totam Regni ſui latitudinem colligit. Sed antequam de egreſſione hujus gentis dicamus, breviter quædam de ipſius terræ ſitu, nationisque ritu prælibanda videntur.

CAP. XXXI.

De ſitu Vngariæ, & more gentis.

Vngaria ſitus.

HÆC enim Provincia, eò quòd circumquaque ſylvis & montibus, & præcipuè Apennino clauditur, ex antiquo Pannonia dicta, intus planicie campi latiſſima, decurſu fluminum & amnium conſpicua, nemoribus diverſarum ferarum generibus plenis conferta, tam innata amœnitate faciei læta, quàm agrorum fertilitate locuples eſſe cognoſcitur, ut tanquam paradiſus Dei, vel Ægyptus ſpectabilis eſſe [illegible]. Habet enim pulcherrimum, ut dixi, naturaliter ſpectaculum, ſed ex barbarie [illegible] mo-nium vel ædium rarum ornatum, terminosque non tam montium vel ſylva[rum] [illegible] quàm curſu maximorum fluminum ſeptos. Attingitur ab Oriente ubi Sowa famoſus fluvius Danubio recipitur, Bulgaria: ab Occidente, Moravia & Orientali Teutonicorum Marchia: ad Auſtrum, Croatia, Dalmatia, Hiſtria, vel Carinthia: ad Septentrionem, Boemia, Polonia, Rutenia. Inter Auſtrum & Orientem Roma: inter Aquilonem, & item Orientem, Pecenarorum & Falonum, maximam venationum copiam habente, ſed vomere ac raſtro penè experte Campania. Crebras verò Barbarorum irruptiones paſſa, haud mirum, ſi moribus, aut lingua agreſtis manet & inſulſa. Nam primo (quod alibi latius à nobis dictum eſt) Hunnorum, qui juxta Iordanum ex incubis & meretri-

meretricibus orti fuerant, direptioni patuit: poſtmodum Avarorum crudis & immundis carnibus veſcentium conculcationi: ad ultimum Ungarorum, à Scythia egreſſorum, qui & adhuc eam incolunt, relicta eſt poſſeſſioni. Sunt autem prædicti Ungari facie tetri, profundis oculis, ſtatura humiles, moribus & lingua Barbari & feroces, ut jure fortuna culpanda, vel potius divina patientia ſit admiranda, quæ, ne dicam hominibus, ſed talibus hominum monſtris tàm delectabilem expoſuit terram. In hoc tamen Græcorum imitantur ſolertiam, quod nullam rem magnam ſine crebra & longa conſultatione aggrediuntur. Denique cum viliſſima in vicis, vel oppidis ibi, i. ex cannis tantum, rara ex lignis, rariſſima ex lapidibus habeantur habitacula, toto æſtatis vel autumni tempore papiliones inhabitant. Ad curiam Regis ſui ſingulis ex primoribus ſellam ſecum portantibus conveniunt, ac de ſuæ Reip. ſtatu pertractare & diſcutere non negligunt: hyemis algore in domiciliis, qui habent, id ipſum facientes. At omnes ſic Principi ſuo obſequuntur, ut unuſquiſque, ne dicam manifeſtis illum contradictionibus exaſperare, ſed & occultis ſuſurris lacerare nefas arbitretur. Hinc eſt, ut cum prædictum Regnum per LXX. vel amplius diviſum ſit Comitatus, de omni juſticia ad fiſcum Regium duæ lucri partes cedant, tertia tantum Comiti remaneat, nulluſque in tam ſpacioſo ambitu, Rege excepto, monetam vel telonium habere audeat. Quòd ſi aliquis ex Comitum ordine Regem vel in modico offenderit, vel etiam de hoc quandoque non juſtè infamatus fuerit: quilibet infimæ conditionis lixa, à curia miſſus, eum, licet ſatellitibus ſuis ſtipatum, ſolus comprehendit, in vinculis ponit, ad diverſa tormentorum genera trahit. Nulla ſententia à Principe, ſicut apud nos moris eſt, per pares ſuos expoſcitur: nulla accuſato excuſandi licentia datur: ſed ſola Principis voluntas apud omnes pro ratione habetur. Si quando verò exercitum Rex ducere voluerit, cuncti ſine contradictione quaſi in unum corpus adunantur. Coloni quidem, qui in vicis morantur, novem decimum, vel etiam ſeptem octavum, vel infrà, ſi neceſſe fuerit, cum ſupellectili ad bellum neceſſaria inſtruunt, cœteris pro cultura terræ domi relictis. Qui verò de militum ordine ſunt, nulla occaſione niſi graviſſima, domi remanere audebunt. At in ipſa Regis acie hoſpites, quorum ibi magna copia eſt, & qui apud eos Principes dicuntur, latus Principis ad muniendum ambiunt. Omnes penè tetri, tetris in armis procedunt: niſi quod jam ab hoſpitibus, quos nunc ſolidarios dicimus, educati, vel ab eiſdem etiam geniti, quandam non innatam, ſed quaſi extrinſecus affixam virtutem trahentes, Principes tantùm & hoſpites noſtros in pugnandi peritia, armorumque ſplendore imitantur. Sed de prædictæ gentia ritu hæc dicta ſufficiant.

Vngari Barbari.
Vngarorum corporis habitus.
Terra cultus.
Politia.
Militandi mos.

CAP. XXXII.

De pugna habita inter Regem Vngariæ, & Ducem Henricum.

IGITUR Rex ad portam Meſiam, LXX. pugnatorum millia, vel amplius habens, erupit; in campoque inter portam præfatam, & fluvium Litahe, qui Teutonica lingua Virvelt & Lervelt, quod nos *vacantem campum* dicere poſſumus, caſtra poſuit. Dux etiam cum ſuis non longè ex altera parte ejuſdem fluvij, qui Imperij Romani, & Regni illius ex uno Danubij latere (nam ex altero Maraha fluvius) limes eſt, ſuos convocans, itidem caſtrametatur, miſſis exploratoribus, qui ſtatum hoſtium diligenter inquirendo ediſcerent. Altera die Rex in prædicto campo ad quandam ligneam Eccleſiam accidit, ibique ab Epiſcopis (nam euſque in puerilibus annis poſitus, nondum militem induerat) accepta ſacerdotali benedictione ad hoc inſtituta, armis accingitur. Poſt hæc acies ordinat, militē inſtaurat, poſitis in capite duabus alia, in quibus ſagittarij, quatenus vim hoſtium eminus repellerent, erant, & è regione una magna acie, cui avunculus ſuus Bela Dux præerat, in propria legione (ut ajunt) pluaquàm XII. millia equitum retinens. Dehinc fluvium Litahe ex improviſo exploratoribus Ducis non bene, propter quod miſſi erant, obſervantibus, tranſvadando permeat, appoſito mox in viciniis igne: Dux itidem acies inſtituerat, & jam quid facto opus eſſet conſultabat, fruſtra exploratores, qui aut dolo, aut pigritia tardabant, expectans. Cumque alij pugnandum, nonnulli ex alio latere amnis Viſcahe, ſuper quem reſidebat, à termino ad duo tantum Teutonica milliaria diſtantem, expectandum, atque robur hoſtium melius explorandum conſuluere: ſubitò fumus ap-

Leita & Marca fl. Vngariæ & Auſtriæ limitanei.
Viſcha fl.

paren[illegible] & hoſt[illegible] incertum ſig[illegible] d[illegible]dit: quibuſdam ex [illegible] pu[illegible]tibus ac centribu[illegible] h[illegible] ſuam [illegible] propria caſt[illegible] ignibus data eſt. [illegible] qu[illegible] nx[illegible] eſt et [illegible] is, ne[illegible] audax, ſed [illegible] impatiens ſubito arma corripit, [illegible] us qu[illegible] [illegible] & ord[illegible] ex[illegible] [illegible] in incedens, ſed præcipi[illegible] ter advol[illegible], in [illegible] run, [illegible] manibus, & [illegible] upto [illegible] num ordin[illegible] confuſè v[illegible]entibus. Denique [illegible] curſu nimi[illegible] loci [illegible] ſagittariorum impetum, qui duobus præcedentibus [illegible], præ[illegible] ac [illegible] in duobus Co[illegible] tibus, qui eiſdem præerant, [illegible] Poſt hæc [illegible] magnas aci[illegible], Regis ſcilicet & avunculi ſui Duc[illegible] ex [illegible] gione nim[illegible] redeunte, ſed [illegible] q[illegible] n[illegible]dum ſylvæ fixa immobiliter manente. [illegible] Ungari de fuga cogitabant, dorſaque vertere volebant: & ecce Teutonici, qui in poſterioribus aciis Ducem ſuum ſequebantur, fugam ineunt, Duce ignorante, vel ea quæ fiebant, ex pulve[illegible] is [illegible] inc, qu[illegible] in partibus ſiccitatis tempore maximus eſſe ſolet, conſpicere non valente. B[illegible] ari tunc primo vires ſumunt, Ducique tanquam à ſuis deſtituto circumfunduntur. Dux tunc demum terga hoſti [illegible] are compellitur, ac tam pugnaci[illegible] x, quam pulveri[illegible] n[illegible] obducentis beneficio belli periculis exemptus, in vicinum oppidum Viennı, q[illegible] lim Romanis inhabitatum Favianis dicebatur, declinavit. Ungari uſque ad pr[illegible] flu vium tantum Viſcahe hoſtes perſequentes, ad propria red[illegible] unt. Ceciditin hoc prælio virorum nobilium & illuſtrium pars mag[illegible]a, vulgi vero mu[illegible] modo innumerab[illegible] s, [illegible] tamen, ut dicitur, ex Ungaris. Cujus rei, & tam dedecoris facinoris ulti[illegible] facta, Deo opitulante, à victrice præſentis Imperato[illegible]is dextra futura expectatur.

Bavari & Auſtrij prope Poſoniū fuſi.

Vienna Auſtria.

CAP. XXXIII.

Quomodo Rogerius triremes in Græciam deſtinat, captis atque expugnatis quibuſdam civitatibus ac arcibus, captivos abduc[illegible]is.

CIRCA idem tempus Rogerius Siculus, aptatis in Apulia, Calabria, Sici[illegible] triremibus & biremibus, quas modò galeas ſeu ſagittas vulgò dicere ſolent, [illegible]que navibus bellicis onerariis, claſſem in Græciam deſtinat, prælectis eis Ducibus ſtrenu[illegible], [illegible] navali prælio gnaris. Armatis itaque navibus Græciæ fines ingrediuntur, ac Mu[illegible] ſine impedimento, gravique negocio capto, ad Gurtoluſque [illegible] iſſimum Græciæ caſtrum procedunt. Quod dum nulla capere vi prævalerent, ad dolos & ingenia ſe vertunt. Igitur præmiſſis quibuſdam, ut dicitur, qui ſe quempiam mortuum humandi gratia deferre ſimularent (eſt enim in prædicta arce caſtri, ſicut Græcis mos eſt, congregati[illegible] ler[illegible]orum ſeu monachorum,) idem caſtrum irruunt, arcem occupant, Græcis ejectis, præſidiisque ſuis ibidem locatis. Inde ad interiora Græciæ progreſſi, Corinthum, Th[illegible]b[illegible]s, Athenas, antiqua nobilitate celebres expugnant: ac maxima ibidem præda direp[illegible] etiam qui ſericos pannos texere ſolent, ob ignominiam Imperatoris illius, ſui[illegible] c[illegible]pis gloriam, captivos deducunt. Quos Rogerius in Palermo Siciliæ me[illegible]o[illegible]cans, artem illam texendi ſuos edocere præcepit: & exhinc prædicta ars ill[illegible] a [illegible] Græcis tantùm inter Chriſtianos habita, Romanis patere cœpi[illegible] in[illegible]geniis. S[illegible] n[illegible] pauliſper digreſſi ſumus, ſtylus redeat, de pacis ſerenitate, quæ poſt han[illegible] tationem, contra multorum opinionem ſubitò reluxit, breviter aliqua dic[illegible] c[illegible]s.

Apuli apud Græcos arma circumferunt.

Ars ſericaria in Italiam.

CAP. XXXIV.

Quomodo auctoritate ſedis Apoſtolicæ transmarina e[illegible] p[illegible] perſuaſa eſt.

EUGENIO in Urbe Roma ſedente, Conrado in eadem, Ludovico in O[illegible] Francia regnantibus, imperante in urbe Regia Manuel, Hieroſolymis Fal[illegible] dovicus dum occultè Hieruſalem eundi deſiderium haberet, eò quòd frater ſu[illegible] lippus eodem voto aſtrictus, morte præventus fuerat, diutius protelare nolens p[illegible]poſitum, quibuſdam ex Principibus ſuis vocatis, quid in mente volveret, aperuit. [illegible] illo in tempore in Gallia cœnobij Claravallenſis Abbas quidam, Bernardus dictus, vita & moribus venerabilis, religionis ordine conſpicuus, ſapientia, literarumque ſcientia præ[illegible]tus,

D. Bernardus Abbas Claravallis.

præditus, ſignis & miraculis clarus. Hunc Principes vocandum, ab eoque, quid de hac re fieri oporteret, tanquam à divino oraculo conſulendum decernunt. Vocatur præfatus Abbas, conſiliumque ipſius ſuper prædicti expoſcitur Principis voluntate. Ille de tam grandi negocio, ex propriæ auctoritatis arbitrio reſponſum dare frivolum judicans, ut ad Romani Pontificis audientiam & examen deferatur, optimum eſſe reſpondit. *Conſultus Pontifex de ſacra expeditione.* Itaque miſſa ad Eugenium legatione, totum illi negocium aperitur. Qui anteceſſorum ſuorum exempla revolvens, quod videlicet Urbanus hujuſmodi occaſione tranſmarinam Eccleſiam, duaſque Patriarchales ſedes, id eſt Antiochiam, & Hieroſolymam, ab obedientia Romanæ ſedis ſciſſas, in pacis unitatem receperit, votis prædicti Regis pro dilatando Chriſtianæ religionis ritu annuit: auctoritate prædicandi, animoſque cunctorum ad hoc commovendi, prænominato Abbati, qui apud omnes Galliæ ac Germaniæ populos, ut Propheta, vel Apoſtolus habebatur, conceſſa. Unde ejus ſcriptum tale ad Regem, Principeſque ſuos, directum invenitur.

CAP. XXXV.

Epiſtola Eugenij Papæ ſuper prædicta re.

Eugenius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, chariſſimo filio Ludovico Illuſtri & glorioſo Francorum Regi, & dilectis filiis Principibus, & univerſis Dei fidelibus per Galliam conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

QUANTUM prædeceſſores noſtri Romani Pontifices pro liberatione Orientalis Eccleſiæ laboraverunt, antiquorum relatione didicimus, & in geſtis eorum ſcriptum reperimus. Prædeceſſor etenim noſter felicis memoriæ Papa Urbanus, tanquam tuba intonuit, & ad ipſius deliberationem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ filios, de diverſis mundi partibus ſolicitare curavit. *Succeſſu belli ſacri ſub Vrbano Papa.* At ipſius ſiquidem vocem ultramontani, & præcipuè Francorum Regni fortiſſimi & ſtrenui bellatores, & illi etiam de Italia, charitatis ardore ſuccenſi convenerunt: & maximo congregato exercitu, non ſine magna proprij ſanguinis effuſione, divino eos auxilio comitante, civitatem illam, in qua Salvator noſter pro nobis pati voluit, & glorioſum ipſius ſepulchrum, paſſionis ſuæ nobis memoriale dimiſit, & quam plures alias, quas prolixitatem vitantes memorare ſuperſedimus, à paganorum ſpurcitia liberarent. Quæ per gratiam Dei, & patrum veſtrorum ſtudium, qui per intervalla temporum eas defendere, & Chriſtianum nomen in partibus illis dilatare pro viribus ſtuduerunt, uſque ad noſtra tempora à Chriſtianis detentæ ſunt, & aliæ urbes infidelium ab ipſis viriliter expugnatæ. Nunc autem noſtris, & ipſius populi peccatis exigentibus, quod ſine magno dolore & gemitu proferre non poſſumus, Ediſſa civitas, quæ noſtra lingua Rohais dicitur, quæ etiam ut fertur, cum quondam in Oriente tota terra à paganis detineretur, ipſa ſola ſub Chriſtianorum poteſtate Domino ſerviebat, ab inimicis crucis Chriſti capta eſt, & multa Chriſtianorum caſtella ab ipſis occupata, ipſius quoque civitatis Archiepiſcopus cum clericis ſuis, & multi alij Chriſtiani ibidem interfecti ſunt, & ſanctorum reliquiæ in infidelium conculcationem datæ ſunt, & diſperſæ. *Edeſſa Syria.* In quo quantum Eccleſiæ Dei, & toti Chriſtianitati periculum immineat, & nos cognoſcimus, & prudentiam veſtram latere non credimus. Maximum namque Nobilitatis & probitatis indicium fore cognoſcitur, ſi ea quæ patrum ſtrenuitas acquiſivit, à vobis filij ſtrenuè defendantur. Veruntamen ſi (quod abſit) ſecus contigerit, patrum fortitudo in filiis imminuta probatur. Univerſitatem itaque veſtram in Domino commonemus, rogamus atque præcipimus, & in peccatorum remiſſionem injungimus, ut qui Dei ſunt, & maximè potentiores & Nobiles, viriliter accingantur: & infidelium multitudini, quæ ſe tempus victoriæ ſuper nos adeptum lætatur, ſic occurrere, & Eccleſiam Orientalem tanta patrum veſtrorum, ut prædiximus, ſanguinis effuſione, ab eorum Tyrannide liberatam, ita defendere, & multa captivorum millia confratrum noſtrorum, de ipſorum manibus eripere ſtudeatis, ut Chriſtiani nominis dignitas veſtro tempore augeatur, & veſtra fortitudo, quæ per univerſum mundum laudatur, integra & illibata ſervetur. Sit vobis etiam in exemplum bonus ille Matathias, qui pro paternis legibus conſervandis, ſeipſum cum Filiis & Parentibus ſuis morti

exponere, & quicquid in mundo poſſidebat, relinquere nullatenus dubitavit: atque tandem divino cooperante auxilio, per multos tamen labores tam ipſe, quam ſua progenies de inimicis viriliter triumphavit. Nos autem veſtrorum quieti, & ejuſdem Eccleſiæ deſtitutioni paterna ſollicitudine providentes, illis, qui tam ſanctum, tamq; perneceſſarium opus & laborem, devotionis intuitu, ſuſcipere & perficere decreverint, illam peccatorum remiſſionem, quàm præfatus prædeceſſor noſter Papa Urbanus inſtituit, auctoritate nobis à Deo conceſſa, concedimus & confirmamus: atque uxores & filios eorum, bona quoque & poſſeſſiones ſub ſanctæ Eccleſiæ, noſtra etiam & Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Eccleſiæ Dei protectione manere decernimus. Auctoritate etiam Apoſtolica prohibemus, ut de omnibus, quæ cum crucem acceperint, quietè poſſederint, nulla deinceps quæſtio moveatur, donec de ipſorum reditu vel obitu certiſſime cognoſcatur. Præterea, quoniam illi qui Domino militant, nequaquam in veſtibus precioſis, nec cultu formæ, nec canibus, vel accipitribus, vel aliis quæ portendant laſciviam debent intendere: Prudentiam veſtram in Domino commonemus, ut qui tam ſanctum opus incipere decreverint, ad hæc non intendant: ſed in armis, equis, & cæteris, quibus infideles expugnent, totis viribus ſtudium & diligentiam adhibeant. Quicunque verò ære premuntur alieno, & tam ſanctum iter puro corde inceperint, de præterito uſuras non ſolvant: & ſi ipſi, vel alii pro eis occaſione uſurarum aſtricti ſunt ſacramento vel fide, Apoſtolica eos auctoritate abſolvimus. Liceat eis etiam terras ſive cæteras poſſeſſiones ſuas (poſtquam commoniti propinqui, ſive Domini, ad quorum feudum pertinent, pecuniam commodare aut noluerint, aut non valuerint) Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, vel aliis quoque fidelibus, liberè, ſine ulla reclamatione, impignorare. Peccatorum remiſſionem & abſolutionem juxta præfati prædeceſſoris noſtri inſtitutionem, omnipotentis Dei, & beati Petri Apoſtolorum Principis auctoritate, nobis à Deo conceſſa, talem concedimus, ut qui tam ſanctum iter devotè inceperit & perfecerit, ſive ibidem mortuus fuerit, de omnibus peccatis ſuis, quibus corde contrito & humiliato confeſſionem ſuſceperit, abſolutionem obtineat, & ſempiternæ retributionis fructum ab omnium remuneratione percipiat. Datum Vetrallæ, Kalend. Decembris.

Indulgentia & immunitates militũ belli ſacri.

CAPUT XXXVI.

Quomodo prædicatione Bernardi Claravallenſis Abbatis, Rex Franciæ cum ſuis principibus cruces acceperunt.

IGITUR ut ad narrationis ſeriem redeamus, Bernardus Abbas venerabilis, conceſſa ſibi Apoſtol. ſedis auctoritate non abuſus, gladio verbi Dei fortiter accingitur, ac excitatis ad tranſmarinam expeditionem multorum animis: tandem curia generalis apud Vetzelacum Galliæ oppidum, ubi B. Mariæ Magdalenæ oſſa recondita ſunt, indicitur: convocatis ex diverſis Galliæ Provinciis Optimatibus, viriſque illuſtribus. Ibi Ludovicus Francorum Rex, crucem, à prætaxato Abbate, cum multa mentis alacritate ſumens, militiam tranſmarinam profeſſus eſt, cum Theodorico Flandrenſi, & Henrico Theobaldi Bleſenſis filio, Comitibus, aliis de Regno ſuo Baronibus, viriſq; Nobilibus.

Anno 1146.

CAP. XXXVII.

Quomodo ad prædicationen cujuſdam Rudolphi, Orientalis Francia ex magna parte eandem militiam profeſſa eſt, & de perſecutionem contra Judæos.

INTER hæc * Rudolphus Monachus, vir quidem religionis habitum habens, religioniſque ſeveritatem ſolerter imitans, ſed literarum notitia ſobriè imbutus, eas partes Galliæ, quæ Rhenum attingunt, ingreditur: multaque populorum millia ex Agrippina, Moguntia, Wormacia, Spira, Argentina, aliiſque vicinis civitatibus, oppidis ſeu vicis, ad accipiendam crucem accendit. Hoc tamen doctrinæ ſuæ non vigilanter interſerens, quod Judæi in civitatibus oppidiſque paſſim manentes, tanquam Chriſtianæ religionis hoſtes trucidarentur. Quod doctrinæ ſemen in multis Galliæ, Germaniæque civitatibus vel oppidis tam firmiter radicem figens germinavit, ut plurimis ex Judæis

**Rudolphus.*

hac

hac tumultuoſa ſeditione necatis, multi ſub Principis Romanorum alas tuitionis cauſa confugerent. Unde factum eſt, ut non pauci ex ipſis hujuſmodi inmanitatem fugientes, in oppido Principis, quod Noricum, ſeu Norenberg appellatur, aliisque municipiis ejus ad conſervandam vitam ſe reciperent. *Iudæi injuſte zelo necati, 1146.*

CAP. XXXVIII.

Dehortatio Claravallenſis Abbatis ab hac re.

AT præfatus Claravallenſis Abbas hujuſmodi doctrinam præcavendam docens, ad Galliæ, Germaniæque populos nuncios, ſeu literas deſtinavit: in quibus ex auctoritate ſacræ paginæ luculenter oſtendit, Judæos ob ſcelerum ſuorum exceſſus, non occidendos, ſed diſpergendos fore. Unde & Pſalmographi teſtimonium induxit, in 57. Pſalmo dicentis: *Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos, ne occidas eos.* Et item: *Diſperge illos in virtute tua.*

CAP. XXXIX.

Quomodo idem Abbas Regi Conrodo, & multis Principibus crucem accipere perſuaſit, & de obitu ſenioris Friderici Ducis.

IGITUR innumerabilibus in Occidentali Gallia ad tranſmarinam expeditionem excitatis, Bernardus prædicationis nomine movendum Orientale Francorum Regnum aggredi diſponit: tam ob hoc, ut animum Principis Romanorum, ſacræ exhortationis verbo, ad accipiendam crucem emolliret: quàm ut Rudolfo, occaſione Judæorum crebras in civitatibus ſeditiones populo contra Dominos ſuos moventi, ſilentium imponeret. Audiens hoc Princeps, generalem curiam in Nativitate Domini apud Spiram civitatem celebrandam indixit. Quo veniens prædictus Abbas, Principi cum Friderico fratris ſui filio, aliisque Principibus, & viris illuſtribus crucem accipere perſuaſit, plurima in publico, vel occulto faciendo miracula. Moguntiam quoque veniens, Rudolfum in maximo favore populi morantem, invenit. Quo accerſito, præmonitoque, ne contra monachorum regulam, per orbem vagando, propria auctoritate verbum prædicationis aſſumeret, tandem ad hoc eum, ut ſibi promiſſa obedientia, in cœnobium ſuum tranſiret, induxit: populo graviter indignante, & niſi ipſius ſanctitatis conſideratione revocaretur, etiam ſeditionem movere volente. *Conradus belli ſacri teſſeram accepit.*

Inter hæc Fridericus Dux nobiliſſimus, in Gallia manens, gravi infirmitate detinebatur, acrem in mente contra Dominum, & fratrem ſuum Conradum regem, indignationem gerens, quò filium ſuum Fridericum, quem ipſe tanquam primogenitum, ac nobiliſſimæ prioris comparis ſuæ filium unicum committendo ipſius gratiæ, cum filio ſuo parvulo * ex ſecunda uxore, totius terræ ſuæ hæredem fecerat, crucem permiſerat accipere. Quem prædictus Abbas viſitandi gratia adiit, & benedicens ei, in orationes recepit. Ipſe tamen vim doloris non ſuſtinens, non multis pòſt diebus vivendi finem fecit, ac in monaſterio quod ſanctæ Walpurgis vocatur, in terminis Alſatiæ ſito, humatus eſt: ſucceſſitque ei in Ducatu filius ſuus Fridericus. *Friderici Sueviæ Ducis obitus.* ** forte ſecundam uxorem*

CAP. XL.

Quod multi de Principibus, & innumerabilis multitudo apud Ratiſbonam cruces acceperunt, & quòd Saxones contra alios paganos expeditionem profeſſi ſunt.

POST hæc Princeps Bajoariam ingreditur, ibique menſe Februario generalem curiam celebravit, ducens ſecum vice Claravallenſis Abbatis, Eberacenſem Abbatem Adam, virum religioſum, & honeſtè eruditum. Qui Miſſarum ſolennia ex more celebrans, invocataque Sancti Spiritus gratia, ambonem aſcendit: ac lectis Apoſtolicæ ſedis, Claravallenſis Abbatis literis, brevi exhortatione facta, penè omnibus qui aderant, [illegible] militiam profiteri perſuaſit. Neque enim perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ [illegible], vel artificioſæ juxta præcepta Rhetorum orationis circuitu inſinuatione egebat, cunctis qui aderant, ex priori rumore excitatis, ad accipiendam crucem ultrò accurren-

1146. currentibus. Accepere eadem hora crucem tres Epiſcopi, videlicet Henricus Ratiſponenſis, Otto Friſingenſis, Reginbertus Pataviensis, & Dux Noricorum Henricus, frater Regis, de ordineque Comitum, Nobilium, Virorum Illuſtrium innumerabiles. Tanta etiam (mirum dictu) prædonum & latronum advolabat multitudo, ut nullus ſani capitis hanc tam ſubitam, quàm inſolitam mutationem, ex dextra excelſi provenire non cognoſceret, cognoſcendo, attonita mente non obſtupeſceret. Guelfo quoque, Henrici prioris Ducis frater, de nobiliſſimis Regni Optimatibus, in ipſa nativitatis Dominicæ nocte, in propria villa Bitengou, eandem militiam cum multis profeſſus fuerat. Sed & Dux Boemorum Labeſlaus, & Styrenſis Marchio Odoacer, & Carinthiæ illuſtris Comes Bernardus, non multò pòſt, cum magno ſuorum Comitatu, cruces accepere. Saxones verò, quia quaſdam gentes ſpurcitiis idolorum deditas vicinas habent, ad Orientẽ proficiſci abnuentes, cruces itidem eaſdem gentes bello attentaturi aſſumpſerunt: à noſtris in hoc diſtantes, quòd non ſimpliciter veſtibus aſſutæ, ſed à rota ſubterpoſita, in altum protendebantur.

CAP. XLI.

Epiſtola Claravallenſis Abbatis, ſuper hac re.

Exhortatio ad capeſſendam militiam ſacram.

EXEMPLAR autem Epiſtolæ Claravallenſis Abbatis, in Orientale Francorum Regnum deſtinatæ, tale eſt:

Dominus & Patribus chariſſimis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & univerſo clero, & populo Orientalis Franciæ & Bajoariæ, Bernardus Claravallenſis vocatus Abbas, ſpiritu fortitudinis abundare.

Sermo mihi ad vos de negotio Chriſti, in quo eſt utique ſalus veſtra: nec dico ut excuſet indignitatem perſonæ loquentis auctoritas Domini, excuſet & conſideratio propriæ utilitatis. Modicus quidem ſum, ſed non modicè cupio vos in viſceribus Chriſti Jeſu. Ea mihi nunc ratio ſcribendi ad vos, ea cauſa, ut univerſitatem veſtram literis audeam convenire. Agerem id libentiùs viva voce, ſi ut voluntas non deeſt, ſuppeteret & facultas. Ecce nunc fratres, tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, copioſæ ſalutis. Commota eſt ſiquidem & contremuit terra, quia cœpit Deus cœli perdere terram ſuam. Suam, in qua viſus eſt, & annis plus quàm triginta homo cum hominibus converſatus eſt. Suam utique quam illuſtravit miraculis, quam dedicavit ſanguine proprio, in qua primi reſurrectionis flores apparuerunt. Et nunc peccatis noſtris exigentibus, crucis adverſarij caput extulere ſacrilegium, depopulantes in ore gladij [illegible]ram benedictam, terram promiſſionis. Propè eſt, ſi non fuerit qui reſiſtat, ut [illegible] ipſam Dei viventis irruant civitatem, ut officinas noſtræ redemptionis evertant, ut polluant loca ſancta agni immaculati purpurata cruore. Ad ipſum (proh dolor) religionis Chriſtianæ ſacrarium inhiant ore ſacrilego, lectumque ipſum invadere & conculcare conantur, in quo propter nos vita noſtra obdormivit in morte. Quid facitis viri f[illegible] quid facitis ſervi crucis? Itane dabitis ſanctum canibus, & margaritas porcis? Quam[illegible] ti illic peccatores, confitentes peccata cum lachrymis, veniam obtinuere, [illegible] patrum gladijs eliminata eſt ſpurcitia paganorum? Videt hoc malignus, & [illegible] dentibus frendet, & tabeſcit. Excitat vaſa iniquitatis ſuæ, ne ulla quidem [illegible]tis ſigna aut veſtigia relicturus, ſi quando forte (quod Deus avertat) obtin[illegible] Verum id quidem omnibus ſeculis deinceps inconſolabilis dolor, quia irrecuperabile damnum: ſpecialiter autem generationi huic peſſimæ infinita confuſio, & opprobrium ſempiternum. Quid tamen arbitramur fratres? Nunquid abbreviata eſt manus Domini, aut impotens facta eſt ad ſalvandum, quòd ad tuendam & reſtituendam ſibi hæreditatem ſuam exiguos vermiculos vocat? Nunquid non poteſt mittere angelorum [illegible] quàm XII. legiones, aut certè tantùm dicere verbo, & liberabitur terra? Omnino ſubeſt ei cum voluerit, poſſe. Sed dico vobis, tentat vos Dominus Deus veſter. Reſpicit ſuper filios hominum, ut ſi forte ſit qui intelligat, & requirat, & doleat vicem ejus. Miſeratur enim populum ſuum Deus, & lapſis graviter providet remedium ſalutis. Conſiderate quanto ad ſolvendos vos artificio utitur, & obſtupeſcite. Intuemini pietatis abyſſum, & confidite peccatores. Non vult mortem veſtram, ſed ut convertamini, & vivatis.

& vivatis: quia ſic quæris occaſionem non adverſum vos, ſed pro vobis, &c. In quibus & circa eandem, oratorum more vel ordine, verſatur materiam. Et quòd Judæi non ſint occidendi, ratione probat & auctoritate. Unde eſt illud: Beatam dixerim generationem, quam apprehendet tam uberis indulgentiæ tempus, quam invenit ſuperſtites annus iſte placabilis Domino, & verè Jubilæus. Diffunditur enim hæc benedictio in univerſum mundum, & ad ſignum vitæ convolant univerſi. Quia ergo fœcunda eſt terra veſtra virorum fortium, & robuſta noſcitur juventute referta: ſicut laus eſt veſtra in univerſo mundo, & virtutis veſtræ fama replevit orbem, accingimini & vos viriliter, & felicia arma corripite. Et de Judæis ſic *Deus*, inquit Eccleſia, *oſtendit mihi ſuper inimicos meos, ne occidas eos*: vivi quidam apices nobis ſunt, repræſentantes jugiter Dominicam paſſionem: & plura alia in hunc modum. 1147.

CAP. XLII.

Quòd hujus rei occaſione, ſubitò pax incredibilis facta eſt.

IGITUR non ſolùm ex Romano Imperio, ſed etiam ex vicinis Regnis, id eſt, Occidentali Francia, Anglia, Pannonia, innumeris populis ac nationibus, hac expeditionis fama ad ſumendam crucem commotis, repentè ſic totus penè Occidens ſiluit, ut non ſolùm bella movere, ſed & arma quempiam in publico portare nefas haberetur.

CAP. XLIII.

Quomodo Conradus Rex filium ſuum Henricum ſocium Regni legit, & coronari fecit, & de filio Ducis Henrici.

AT Conradus Romanorum Rex Principes convocans, in oppido Orientalis Franciæ Franconefurt (quod Latinè vadum Francorum dici poteſt, eò quòd Carolus ad debellandos Saxones, cum Francis proficiſcens, vadum illò Mogi fluminis, qui Moguntiæ Rheno illabitur, inveniſſe dicitur) generalem curiam celebrat: ibique filio ſuo Henrico adhuc puero, per electionem Principum Rege conſtituto, in palatio Aquis eum Dominica medianæ Quadrageſimæ, Regem inungi ac coronari jubens, Regni participem legit. Ad prædictam curiam Henricus, Henrici (de quo ſuprà dictum eſt) Noricorum Ducis Filius, qui jam adoleverat, venit, Ducatum Noricum, quem patri ſuo non juſtè abjudicatum aſſerebat, jure hæreditario repoſcens. Quem Princeps multa prudentia & ingenio inductum, uſque ad reditum ſuum ſuſpendens, quietè expectare perſuaſit. Francofurtum. Henricus Conradi F. Rex Romanorum creatus Anno 1147.

CAP. XLIV.

Quòd Rex Conradus in tranſmarinam expeditionem procinctum movit, ſubſequente cum Rege Francorum cum ſuis.

ITAQUE hyemalis algoris auſteritate deterſa, cum Veris benigna humiditate ex telluris partu flores & herbæ procrearentur, camporumque viriditas lætam terræ faciem monſtrans, orbi arrideret: Conradus Rex à Norico caſtro cum ſuis procinctum movens, per Danubium iturus, Ratiſponæ naves ingreditur, ac in Aſcenſione Domini, in Orientali Marchia, juxta Burgum, qui Ardacher vocatur, caſtra ponens, ſuos qui jam adventabant, duobus ſeu tribus diebus expectavit. Inde uſque ad terminos fermè Regni ſui procedens, non longè à fluvio Viſcahe manſionem locavit: celebrataque ibi ſancta Pentecoſte, cum univerſis penè copiis ſuis Litahe tranſiens, in Pannonia tentoria fixit, aliis per Danubium navigantibus, aliis per terram euntibus. Tantam autem poſt ſe multitudinem traxit, ut & flumina ad navigandum, camporumque latitudo ad ambulandum vix ſufficere videretur. quem Francorum Rex Ludovicus, non multò poſt cum ſuis ſubſecutus eſt, ducens ſecum ex noſtris Lotharingos, quorum Principes ſeu Primores erant, Stephanus Metenſis, Henr. Tullenſis Epiſcopi, Reginaldus Munzunenſis, Hugo Waidemontenſis Comes, & de Italia Amedeum Taurinenſem, fratremque ejus Guilhelmum Marchionem de Monte-Ferrato avunculos ſuos, & alios quamplures:

Verùm quia peccatis noſtris exigentibus, quem finem prædicta expeditio ſortita fuerit, omnibus notum eſt: nos qui non hac vice tragœdiam, ſed jucundam ſcribere propoſuimus hiſtoriam, aliis, vel aliàs hoc dicendum relinquimus. Qualiter etiam Saxones, vicinas, ut dixi, gentes aggreſſi, Principibus inter ſe diſcordantibus, ad propria remeaverint, à memoria eorum qui adhuc ſuperſunt, nondum excidit. Attamen ne Friderici P[illegible]cipis, qui in præſentiarum eſt, fortuna, quæ ei ab adoleſcentia etiam in periculis gravibus, uſque ad præſentem diem nunquam ad plenum nubiloſum vultum oſtendit, ſilentio tegatur, unum de omnibus & pro omnibus, quæ nobis in eadem via acciderunt, caſum

1147 ponere volui.

CAP. XLV.

Brevis narratio de eventu hujus expeditionis.

PERMEATA magno labore, viarumque difficultatis diſpendio, poſt Pannoniam Bulgaria, emenſaque tranſmiſſo Hebro ſuperiore Thracia, cum jam per aliquot d[ie]s in locis fertiliſſimis per inferiorem Thraciam, cum multa mentis lætitia au[illegible] lan[illegible], Urbi Regiæ accederemus, VII. Idus Septembr. id eſt, proxima ante nativi[tat]em Beatæ Mariæ feria, vallem quandam juxta oppidulum Cherevach dictum, campi viriditate lætam, amniculi cujuſdam medio decurſu conſpicuam attingimus. Cujus loci amœnitate capti omnes, illic tentoria figere, jucundumque Dei genitricis ſemperque virginis ortum cum magna jucunditate celebraturi, ea die ibidem pauſare diſponimus, [illegible] cum ſuis Duce Friderico, avunculoque ejus Welfone (nam Lotharingiorum [illegible] [n]ondum ſe nobis junxerat) in latere cujuſdam montis è regione juxta nos caſ[tra] [illegible].

Erat in vicino mare Proponticum, quod modo brachium Sancti Georgij ab indigenis dicitur, duoque ſuper littus ejus, unde mercatum expectabamus, oppida parva, & natura ſalubria. Hoc mare olim Helleſpontiacum, à nota Phrixis & Helles fabula, vel Propontiacum, velut antè Ponticum dicebatur, eò quòd à Pontico mari duorum maximorum fluminum Tanais & Danubij impetu propulſum, quaſi tenuiter fluens, ut volunt, in Adriatico ſeu Tyrrheno mari, juxta Trojam antiquam recipiatur. Fateo[r], toto expeditionis tempore nunquam l[a]etiora habuimus tabernacula, nunquam, qu[ant]um ad ſenſus judicium, majorem ambitum occupaverant tentoria. Et ecce circa vigiliam matutinam nubecula quædam parva exorta, imbrem mitem produxit, quem ſubitò tantus pluviarum, ventorumque impetuoſus turbo ſubſecutus eſt, ut concuſſis & elutis, ſeu ad terram dejectis tabernaculis, graviſſimè qui poſt matutinorum laudes lectis nos receperamus, excitaret: clamor totum vicinum replens aerem, attollitur. Amniculus enim an ex refluxione proximi maris, imbriumve multitudine, an ex cataractis ruptis in Cœlo, ex ſupernæ majeſtatis ultione, tantum intumuerat, ex tumoreque præter morem inundaverat, ut totum cooperiret exercitum. Quid ageremus? Divinam id animadverſionem potius quàm naturalem inundationem eſſe conſiderantes, amplius attoniti fuimus. Ad equorum tamen robur convolamus, unuſquiſque prout poterat, amnem tranſire geſtiens. Videres alios natantes, alios equis adhærentes, alios ut periculum effugerent, per funes miſerabiliter trahi: alios in flumen inord[inatè] ruentes, ex eo quod aliis improvidè implicarentur, demergi, populoſque qu[i] [poſ]ſent prætergredi æſtimantes, fluminis ictu abripi: cautibus opprimi, vique [illegible] abſorptos, animam reddere in flumine. Nonnullos natandi indoctos [illegible] ubi apprehendiſſent ut evaderent, tenere: ſicque aſtrictos defatigare, donec ceſſantibus brachiorum remigiis, utrique ſubmerſi ſuffocarentur. Aliqui e[r]go [illegible] bis in tentoria Friderici Duci, quæ ſola ab hac pernicioſa clade penitus illæſa manebant, nos tranſtulimus, ibique ſacra Miſſarum ſolennia audientes, non cum [illegible]o, ſed cum multa amaritudine cordis, noſtrorum luctum & gemitum audientes, *Gaudeamus*, cecinimus. Denique alij amnem cum magno timore ac labore tranſmeabant, alij adunatis rhedis, alijsque quæ habere poterant inſtrumentis adhibitis, contr[a] [illegible]tum aquæ quaſi deſperati repagulum ponebant, tranſitum inundationis præſto[l]antes. Quantum verò damnum tam in perſonis quàm in rebus & utenſilibus ad [illegible]m longam viam neceſſariis, exercitus noſter ibi acceperit, dicere non oportet. Cerneres ite[m] [illegible] die,

die, cùm miugaus aquis, terrarum facies appareret, omnibus nobis hac & illac diſperſis, tam triſtiſſimum tabernaculurum noſtrotum aſpectum, quàm perendie poteras videre lætiſſimum: ut non immeritò quanta divinæ celſitudinis eſſet potentia, quamque humanæ jucunditatis nihil firmi habens, velux momentum, luce clarius appareret. Sed de his hactenus.

CAP. XLVI.

De Gilberto Pictavienſi Epiſcopo, quomodo à ſuis clericis ſuper doctrina ſua pulſatus eſt.

FUIT illis in diebus in Aquitania Galliæ, civitate Pictavis, Epiſcopus Gilibertus nomine: hic ex eadem civitate oriundus, ab adoleſcentia usque ad ultimam ſenectutem, in diverſis Galliæ locis Philoſophiæ ſtudium colens, re & nomine magiſtri officium adminiſtrârat, noviterque ante hos dies ad culmen pontificale in præfata civitate ſublimatus fuerat: conſuetus ex ingenii ſubtilis magnitudine, ac rationum acumine, multa præter communem hominum morem dicere. Is igitur cum quadam vice, conventum de ſua diœceſi cleticorum magnum celebrans, ſermoni, quem fortè gratia exhortandi habebat, quædam de fide S. Trinitatis interſeteret: à duobus Archidiaconis ſuis Arnaldo & Calone, tanquam contra Catholicæ normam Eccleſiæ doctrinam, inſtituens, ad ſummi Pontificis, Romanæque ſedis examen, interpoſita appellatione, vocatur. Sic utrique viam carpunt, Romanoque Pontifici Eugenio ab Urbe in Gallias tendenti, Senis civitate Tuſciæ occurrunt. Quibus Romanus antiſtes au itis, cauſaque viæ cognita, breviter reſpondit: Se Gallias introire, ibique de hoc verbo, eò quòd propter literatorum virorum copiam ibidem manentium, opportuniorem examinandi facultatem haberet, pleniùs velle cognoſcere. Archidiaconi in Gallias redeunt, ac conſulto Bernardo ſuprà memorato Abbate, eum in commodum cauſæ ſuæ adverſus Epiſcopum inclinant. *Gilbertus Porretanus.*

CAP. XLVII.

Quomodo Abbas Claravallenſis contra eum inductus eſt, & de Petro Abailardo.

ERAT autem prædictus Abbas, tam ex Chriſtianæ religionis fervore zelotypus, quam ex habitudinali manſuetudine quodammodo credulus, ut & magiſtros qui humanis rationibus, ſeculari ſapientia confiſi, nimium inhærebant, abhorreret: & ſi quicquam ei Chriſtianæ fidei abſonum de talibus diceretur, facilè aurem præberet. Ex quo factum eſt, ut non multò ante hos dies ipſo auctore, primò ab Epiſcopis Galliæ, pòſt à Romano Pontifice Petro Abailardo, ſilentium impoſitum fuerit. Petrus iſte ex ea Galliæ provincia, quæ nunc ab incolis Britannia dicitur, originem trahens. (Eſt enim prædicta terra clericorum, acuta ingenia & artibus applicata habentium, ſed ad alia negocia penè ſtolidorum ferax, quales fuerunt duo fratres Bernardus & Theodoricus viri doctiſſimi) is, inquam, literarum ſtudiis, aliisque facetiis ab ineunte ætate deditus fuit: ſed tam arrogans, ſuoque tantùm ingenio confidens, ut vix ad audiendos magiſtros ab altitudine mentis ſuæ humiliatus deſcenderet. Habuit tamen primò præceptorem Rozelinum quendam, qui primus noſtris temporibus in Logica ſententiam vocum inſtituit, & pòſt ad graviſſimos viros Anshelmum Laudunenſem, Guilhelmum Campellenſem Cataulani Epiſcopum migrans, ipſorumque dictorum pondus, tanquam ſubtilitatis acumine vacuum judicans, non diu ſuſtinuit. Inde magiſtrum induens, Parrhiſius venit, plurimùm in inventionum ſubtilitate non ſolùm ad Philoſophiam neceſſariarum, ſed & pro commovendis ad jocos animis hominum utilium valens. Ubi occaſione quadam ſatis nota, non bene tractatus, monachus in monaſterio S. Dionyſij effectus eſt. Ibi die noctuque lectioni ac meditationi incubans, de acuto acutior, de literato efficitur literatior, in tantum, ut poſt aliquod tempus ab obedientia abbatis ſui ſolutus, ad publicum prodiret, docendique rurſus officium aſſumeret. Sententiam ergo vocum ſeu nominum in naturali tenens facultate, non cautè Theologiæ admiſcuit. Quare de S Trinitate docens & ſcribens, tres perſonas, quas ſancta Eccleſia non vacua nomina tantùm, ſed res diſtinctas, ſuiſque proprietatibus diſcretis, hactenus & piè credidit, & fideliter docuit, nimis attenuans, non bonis uſus exemplis, inter cætera dixit: *Petrus Abelardus Britannus.*

Abælardi de Trinitate error damnatus.

dixit: *Sicut eadem oratio eſt propoſitio, aſſumptio, & concluſio, ita eadem eſſentia eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus.* Ob hoc Sueſſionis provinciali contra eum ſynodo ſub præſentia Romanæ ſedis legati congregata, ab egregiis viris, & nominatis magiſtris, Alberico Remenſe, & Lentaldo Novarienſe, Sabellianus hæreticus judicatus, libros quos ediderat, propria manu ab Epiſcopis igni dare coactus eſt, nulla ſibi reſpondendi facultate, eò quòd diſceptandi in eo peritia ab omnibus ſuſpecta haberetur, conceſſa. Hæc ſub Ludovico ſeniore Francorum rege facta ſunt.

CAP. XLVIII.

Epiſtolæ prò ejus condemnatione ad ſummum Pontificem, & ejusdem pontificis reſponſiva.

POST hæc dum rurſus pluribus diebus legeret, maximamque poſt ſe ſociorum multitudinem traheret, ſedente in urbe Roma Innocentio, in Francia verò Ludovico, ſuperioris Ludovici filio regnante, ab Epiſcopis, abbateque Bernardo denuò ad audientiam apud Senonas evocatur, præſentibus Ludovico Rege, Theobaldoque Palatino Comite, & aliis nobilibus, de populoque innumeris. Ubi dum de fide ſua diſcuteretur, ſeditionem populi timens, Apoſtolicæ ſedis præſentiam appellavit. Epiſcopi verò, ſimul & abbate miſſa ad Romanam Eccleſiam legatione, ac eia pro quibus impetebatur capitulis, damnationis ejus ſententiam in literis reportaverunt, quarum exemplar hoc eſt:

Reverendiſſimo Domino, & dilectiſſimo Patri, Dei gratia ſummo Pontifici Innocentio, S. Remenſis Archiepiſcopus, Jozcelinus Sueſſionis, Guilhel. Catalaunenſis A. Abanenſis Epiſcopi, debitæ ſubjectionis voluntarium obſequium.

Auribus occupatis ad plurima, verbum facimus breve de prolixo negocio, prò eo maximè, quòd idipſum pleniùs & diffuſius continetur in literis Domini Senonenſis. Petrus Abailardus Chriſtianæ fidei meritum evacuare nititur, dum totum quod Deus eſt, humana ratione arbitratur comprehendere: aſcendit usque ad cœlos, & deſcendit usque ad abyſſos. Nihil eſt quod lateat eum, ſive in profundum inferni, ſive in excelſum ſupra. Homo eſt magnus in oculis ſuis, diſputans de fide contra fidem, ambulans in magnis & mirabilibus ſuper ſe. Scrutator majeſtatis, hæreſum fabricator, jamdudum fecerat librum de S. Trinitate, ſed ſub legato Romanæ Eccleſiæ, igne examinatus eſt: quia inventa eſt in eo iniquitas. Maledictus qui reædificat ruinas Hiericho. Surrexit a mortuis liber ille, & cum eo multorum hæreſes qui dormierant, ſurrexerunt, & apparuerunt multis. Deniq; jam extendit palmites ſuos usque ad mare, & uſque ad Romam propagines ejus. Hæc gloriatio hominis illius, quòd liber ſuus in curia Romana habet, ubi caput ſuum reclinet: hinc confortatus & confirmatus eſt error illius. Proinde cum fiducia prædicat verbum iniquitatis uſquequaque. Propterea cùm in conſpectu Epiſcoporum ſuper his eum argueret Abbas Claravallenſis, zelo juſtitiæ & fidei armatus, ille nec confeſſus eſt, nec negavit, ſed à die, à loco & judice, quem ipſe ſibi elegerat, ſine læſione, ſine gravamine, ut prolongaret iniquitatem, ſedem Apoſtolicam appellavit. Epiſcopi qui propter hoc unum convenerant, veſtræ reverentiæ deferentes, nihil in perſonam ejus egerunt, ſed tantummodo capitula à ſanctis olim Patribus condemnata, medicinali neceſſitate, ne morbus ſerperet, adjudicaverunt. Quia ergo homo ille multitudinem trahit poſt ſe, & populum qui ſibi credat, habet: neceſſe eſt ut huic morbo celeri medicina occurratis.

ſerò enim medicina paratur,
Cùm mala per longas convaluere moras.

Proceſſimus nos in hoc negocio quouſque auſi ſumus. Tuum, beatiſſime pater, eſt de cætero providere, ne aliqua hæreticæ pravitatis macula decor Eccleſiæ contaminetur. Tibi commiſſa eſt Sponſa Chriſti, ô amice Sponſi. Tuum eſt eandem uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto.

Reſcriptum verò Innocentij tale:

Innocen-

Innocentius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, venerabilibus fratribus Henrico Senonenſi, Renaldo Remenſi Archiepiſcopis, eorumq́; ſuffraganeis, & chariſſimo in Chriſto filio Bern. Claravallenſi Abbati, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Teſtante Apoſtolo, ſicut unus DEUS, una fides eſſe dignoſcitur: in qua tanquam immobili fundamento, præter quam nemo aliud poteſt ponere, firmitas Catholicæ Eccleſiæ inviolata conſiſtit: Inde eſt, quòd beatus Petrus Apoſtolorum Princeps, pro eximia hujus fidei confeſſione audire meruit: *Tu es*, inquam, *beatus Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* *Matth. 16.* Petram utique firmitatem fidei, & Catholicæ unitatis ſoliditatem manifeſtè deſignans. Hæc ſiquidem eſt inconſutilis tunica Redemptoris noſtri, ſuper quam milites ſortiti ſunt, ſed eam dividere minimè potuerunt. Contra quam in initio fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania. Aſtiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum. Verùm Apoſtoli Duces Dominici gregis, & eorum ſucceſſores Apoſtolici viri, ardore charitatis, & zelo rectitudinis ſuccenſi, fidem defendere, & eam in cordibus populorum proprij ſanguinis effuſione plantare non dubitaverunt. Demum ceſſante perſecutorum rabie, imperavit ventis, & facta eſt in Eccleſia tranquillitas magna. Sed quia hoſtis humani generis ſemper circuit, quærens quem devoret, ad expugnandam ſinceritatem fidei, fraudulentam hæreticorum fallaciam ſubinduxit. *Hæreſes in Conciliis damnatæ.* Contra quas veri Eccleſiarum rectores viriliter inſurgentes, eorum prava dogmata cum ipſorum auctoribus condemnarunt. In magna namque Nicæna ſynodo, Arrius hæreticus eſt damnatus. Conſtantinopolitana ſynodus Manichæum hæreticum debita ſententia condemnavit. In Epheſina ſynodo Neſtorius condignam ſui erroris condemnationem recepit. Chalcedonenſis quoque ſynodus Neſtorianam hæreſin & Euthicianam cum Dioſcoro, & ejus complicibus, juſtiſſima ſententia confutavit. Martianus præterea licet laicus, Chriſtianiſſimus tamen Imperator, catholicæ fidei amore ſuccenſus, prædeceſſori noſtro ſanctiſſimo Papæ Joanni ſcribens, adverſus eos qui ſacra myſteria profanare contendunt, inter cætera ſic loquitur, dicens: *Nemo clericus vel militaris, vel alterius cujuslibet conditionis, de fide Chriſtiana publice conetur in poſterum tractare. Nam injuriam facit judicio Reverendiſſimæ ſynodi, ſi quis ſemel judicata, & rectè diſpoſita revolvere, & iterum diſputare contendit: & in contemptores hujus legis tanquam in ſacrilegos pœna non deerit. Igitur ſi quis clericus erit, qui publice tractare de religione auſus fuerit, a conſortio clericorum removebitur.* Dolemus autem, quoniam ſicut literarum veſtrarum inſpectione, & miſſis a fraternitate veſtra nobis eorum capitulis cognovimus, in noviſſimis diebus quando inſtant pericula tempora, M. P. Abailardi pernicioſa doctrina, & prædictorum hæreſes, & alia perverſa dogmata Catholicæ fidei obviantia, pullulare cœperunt. Verùm in hoc maximè conſolamur, & omnipotenti Deo gratias agimus, quòd in partibus veſtris pro patribus tales filios ſuſcitavit, & in tempore Apoſtolatus noſtri in Eccleſia ſua tam præclaros voluit eſſe paſtores, qui novi hæretici illudeant calumniis obviare, & immaculatam ſponſam uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Nos itaque qui in cathedra Sancti Petri, cui à Domino dictum eſt: *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, *Luc. 22.* licet indigni reſidere conſpicimur, communicato fratrum noſtrorum Epiſcoporum Cardinalium conſilio, deſtinata nobis à veſtra diſcretione capitula, & univerſa ipſius Petri dogmata, ſanctorum Canonum auctoritate, cum ſuo auctore damnavimus, eique tanquam hæretico perpetuum ſilentium impoſuimus. Univerſos quoque errores ſui ſectatores & defenſores, à fidelium conſortio ſequeſtrandos, & excommunicationis vinculo innodandos eſſe cenſemus. Datum Laterani XII. Kalend. Auguſti.

CAP. XLIX.

De apologetico ejuſdem Petri, & ſuper quibus capitulis putabatur, & obitu ejus.

PETRUS damnationem ſui dogmatis à Romana Eccleſia confirmatam cognoſcens, ad Cluniacenſe cœnobium ſe contulit, Apologeticum ſcribens, prædictorum capitulorum partim verba, ex toto autem ſenſum negans, qui ſic incipit: Ne juxta Boetianum illud, prooemiis nihil afferentibus, tempus teratur, ad rem ipſam veniendum eſt, ut in-

ut innocentiam meam ipſa rerum veritas potius quàm verborum excuſet prolixitas. Hæc autem pauca de multis contra eum poſita ſufficiant capitula.

Quòd Pater ſit plena potentia, Filius quædam potentia, Spiritus ſanctus nulla potentia.

Quod Spiritus ſanctus non ſit de ſubſtantia Patris.

Quòd Spiritus ſanctus ſit anima mundi.

Quòd Chriſtus non aſſumpſit carnem, ut nos à jugo diaboli liberaret.

Quòd non peccaverunt qui Chriſtum ignoranter crucifixerunt. Ipſe verò non multis pòſt diebus, coram fratribus ſuis fidem ſuam humiliter exponens, in eodem vitam finivit cœnobio.

CAP. L.

De ſtudio Giliberti, & de quibus impeteretur capitulis.

IGITUR ut ad id à quo digreſſa fuit, & redeat oratio, prætaxati archidiaconi adſcito ſibi tantæ auctoritatis & æſtimationis viro, Abbate Bernardo, Epiſcopum Gilibertum eadem qua prædictum Petrum via damnare attentabant. Sed nec eadem cauſa, nec ſimilis erat materia. Iſte enim ab adoleſcentia magnorum virorum diſciplinæ ſe ſubjiciens, magisque illorum ponderi, quàm ſuo credens ingenio, qualis primò fuit Hilarius Pictavienſis, pòſt Bernardus Carnotenſis, ad ultimum Anshelmus & Radulphus Laudunenſes germani fratres, non levem ab eis, ſed gravem doctrinam hauſerat, manu non ſubitò ferulæ ſubducta, à ſcientia haud cenſura morum, vitæque gravitate diſcordante: non jocis vel ludicris, ſed ſeriis rebus mentem applicârat. Hinc erat, ut tam geſtu quàm voce pondus ſervans, ſicut in factis, ſic in dictis ſe oſtenderet difficilem, ut nunquam puerilibus, vix autem eruditis & exercitatis quæ ab eo dicebantur, paterent animis. Is itaque primò Antiſiodorus, pòſt Parthiſius vocatus eſt. Erant inter cætera quæ illi objiciebantur, de divina majeſtate quatuor capitula:

Dogmata Porretani.

Quòd videlicet aſſeret et divinam eſſentiam non eſſe Deum.

Quòd proprietates perſonarum non eſſent ipſæ perſonæ.

Quòd theologicæ perſonæ in nulla prædicarentur propoſitione.

Quòd divina natura non eſſet incarnata. Et præter hæc alia minora, id eſt:

Quòd meritum humanum attenuando, nullum mereri diceret præter Chriſtum.

Quòd Eccleſiæ ſacramenta evacuando, diceret nullum baptizari, niſi ſalvandum. & cætera in hunc modum.

CAP. LI.

Quibus teſtibus convinci putabatur poſſe.

ITAQUE præſidente cum Cardinalibus Epiſcopis, aliisque viris venerabilibus, & eruditis in jam dicta civitate Parrhiſius, ſummo Pontifice Eugenio, prædictus Epiſcopus Gilibertus conſiſtorio præſentatur, de his capitulis reſponſurus. Producuntur contra eum duo magiſtri, Adam de parvo ponte, vir ſubtilis & Parrhiſienſis Eccleſiæ Canonicus recenter factus: Hugo de Campo florido, Cancellarius Regis, aſſerentibus eis & quaſi ſub ſacramento pollicentibus, ſe aliqua ex his de proprio ejus ore audiſſe, non ſine multorum qui aderant admiratione, viros magnos, & in ratione diſſerendi exercitatos, pro argumento juramentum afferre.

Teſtes adverſus Porretanum producti.

CAP. LII.

Subtilis ejusdem reſponſio.

IBIDEM dum hincinde multa ſibi objicerentur, pluriumque impulſationibus ad reſponſionem de re tam ineffabili cogeretur, inter cætera dixiſſe traditur: *Audacter confiteor patrem alio eſſe patrem, alio Deum, nec tamen eſſe hoc & hoc.* Cujus dicti obſcuritatem tanquam verborum prophanam novitatem, tam impatienter magiſter Jochelinus Sueſſionenſium Epiſcopus excepit, ut juxta proverbium, medium vitando incurreret

curreret

curreret ripam. Nondum enim auctoritatem illam Auguſtini legerat, vel fortaſſis lectam intellexerat, qua de eodem altiſſimo loqui geſtiens ſecreto, inter cætera dicit: *Sic aliud eſt Deo eſſe, aliud ſubſiſtere, ſicut aliud Deo eſſe, aliud Patrem eſſe, vel Dominum eſſe. Quod enim eſt, ad ſe dicitur: pater autem ad filium, & Dominus ad ſervientem creaturam.* Ait ergo prædictus Epiſcopus: *Quid eſt quod dicis, Eſſe Deum nihil eſt?* Erat quippe quorundam in Logica ſententia, cùm quis diceret, Socratem eſſe, nihil diceret. Quos præfatus Epiſcopus ſectans, talem dicti uſum haud præmeditatè ad Theologiam verterat. Quo verbo omnium penè auditorum ab illo in ſe reverſit ſpicula. Poſt hoc ſedato clamore, cùm à circumſtantibus rogaretur Epiſcopus Gilibertus, ut quare in Theologia perſonas intantum diſtingueret, aperire vellet, breviter reſpondit: *Quia omnis perſona eſt per ſe una.* Et ita non ſine magno multorum qui aderant ſtupore, conventus ea die ſolvitur.

Alia rurſus die in cauſam ductus, pulſatuſque de novitate dictionis, eò quòd in proſa de S. Trinitate tres perſonas tria ſingularia vocaverit: N. Rothomagenſis Archiepiſcopus cauſam aggravavit, dicens: Deum potiùs debere dici unum ſingulare, quàm tria ſingularia: nō tamē ſine multorū ſcandalo, cum Hilarius in libro de Synodis dicat: *Sicut duos Deos dicere profanum eſt, ita ſingularem & ſolitarium dicere ſacrilegum eſt.* Et idem in eodem: *Nihil ſolitarium ex divinis ſacramentis ad ſuſpicionem audientium, & ad occaſionem blaſphemantium proferamus.*

CAP. LIII.

Excurſus Theologicus.

EPISCOPUS verò Pictavienſis in præfatis dictis ſuis ſe habuiſſe ſimplicem ſenſum teſtabatur, affirmans per ſingularia non Theologicas perſonas, ſed ipſorum excellentiam intellexiſſe, ſecundùm quod antonomaſicè Paulum ſolemus vocare Apoſtolum, vel glorioſam Dei genitricem, Virginem ſingularem: eò quòd nec eſt, nec fuit, nec erit talis virgo, quæ videlicet ſimul ſit mater & virgo. Ea rationis proportione trium perſonarum excellentiam ſe conſideraſſe, cùm tria ſingularia diceret, aſſerebat: cum nec ſit, nec fuerit, nec futurus ſit talis pater, qui ſcilicet ſit pater & Deus: atque in eundem modum talis filius, talis Spiritus Sanctus. Quia verò perſonam in Theologia tanquam rem per ſe unam, prænominatum virum intellexiſſe diximus, in ipſius ſenſum paulíſper introire libet, quatenus ejuſdem judicium dictionis facilius poſteris pateat. Ad cujus intelligentiam hæc diviſio præmittenda videtur. In naturis proprietas ſubſtantialis, alia univerſalis, alia eſt ſingularis, vel individualis, vel particularis. Individualis alia perſonalis, alia non. Perſonam autem à perſonalitate, quaſi denominativè ſumptam, voco: non quam Græci ab anteponendo [illegible], Latini à perſonando dicunt: ſed eam quam Boetius in libro de Perſona & natura, contra Euticen & Neſtorium diſputans, à Græcia [illegible], non Etymologiam vocis, ſed rei rationem ſecutus, perſonam vocavit, ſecundùm hoc & ſic eam diffiniens: *Perſona eſt rationabis naturæ individua ſubſtantia.* Univerſalem verò dico, non ex eo quòd una in pluribus ſit, quod eſt impoſſibile: ſed ex hoc, quòd plura in ſimilitudine vivendo, ab aſſimilandi unione univerſalis, quaſi in unum verſalis dicatur. Qualis eſt à plurium ſimilitudine major corporeitas, minor animalitas, minima vel ultima humanitas ſignificata: Unde Boetius: *Species eſt forma individuorum, & ultima ſimilitudo: poſt hanc enim non ſimilitudo, ſed diſſimilitudo potius occurret:* Ex quo patet alterum membrum, quare videlicet ſingularem, individualem, vel particularem dixerim proprietatem, eam nimirum, quæ ſuum ſubjectum non aſſimilat aliis, ut humanitas: ſed ab aliis dividit, diſcernit, partitur, ut ea quàm ficto nomine ſolemus dicere Platonitas, à dividendo individua, à partiendo particularis, à diſſimilando ſingularis dicta. Nec opponas, quòd potius à dividendo dividuam, quàm individuam dici oporteat. Nam cum ſuum ſubjectum non ſolùm ab aliis dividat, vel diſſimilet, ſed etiam in ſua individualitate & diſſimilitudine tam firmiter manere faciat, ut nec ſit, nec fuerit, nec futurum ſit aliud ſubjectum, quod ſecundùm ejuſmodi proprietatem illi aſſimilari queat, meliùs individuum privando, quàm dividuum ponendo vocatur: ejuſque oppoſitum quod dividendo pluribus communi-

cat, & communicando dividit, rectiùs dividuum dici debet. Sed notandum, quòd individuum & ſingulare non ſunt ad ſe convertentia: nam omne individuum ſingulare, ſed non omne ſingulare individuum: hæc enim albedo ſingulare eſt, ſed non individuum. Denique in natura nullum ſimplex individuum eſſe poteſt. Item non omne individuum perſonale, ſed omne perſonale individuum, ſecundùm præmiſſam ſubdiviſionem, quæ dictum eſt. Individuum aliud perſonale, aliud non: quod ex antepoſita perſonæ diffinitione faciliùs patebit. Cùm enim omne eſſe ex forma ſit, quodlibet ſubſiſtens rem & nomen à ſua capit forma: item cum omnis diffinitio alterius ſit, & alteri conveniat, non ſine ratione una altero pro altero uti licet. Perſona ergo à ſuo eſſe, quod ficto nomine perſonalitas dici poteſt, vocabulum trahit: ſed in diffinitione individua ſubſtantia tantùm perſona non dicitur, niſi cum adjunctione rationalis naturæ. Cujus rei cauſa videndum eſt apud Græcos, qui dicendi inopes non ſunt, aliud [illegible], aliud [illegible], aliud [illegible] vocari. At nos [illegible] eſſentiam, [illegible] ſubſiſtentiam dicere poſſumus, [illegible] ex Latini eloquii [illegible] non valentes verbo exprimere. Nam

Quæ ratio interpretatio hypoſtaſin perſonam.

cum tam apud nos, quàm apud illos [illegible], vel hypoſtaſis à ſub[illegible]do notetur, in hoc eſt differentia, quod [illegible] ſubſtantia [illegible] eſt [illegible] vero hypoſtaſis ad ea tantum, quæ in rationali ſubſtant[illegible]. Quare Latinus Interpres, cum verbum ex verbo non poſſ[illegible] ſenſu retinendo, perſonam potius quàm ſubſtantiam tran[illegible]. Unde & perſonæ prædicta adhibetur diffinitio: Perſona eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia. Patet igitur quòd non omne individuum eſt perſona, quia non omnis individua ſubſtantia eſt rationalis natura: ſicut eſſe hujus Berilli ſingularis, vel (ut conſortio rationis utar) ipſe Berillus vel eſt individuum, vel individua ſubſtantia, non tamen rationalis naturæ: quamvis etiam ſi rationalis naturæ eſſet, tamen nondum plenariè Berillus individua ſubſtantia dici poſſet. Neque enim individuam ſubſtantiam dicere ſolemus eam rem ſingularem, quæ cum alia itidem re ſingulari, ad aliquod totum conſtituendum convenire valens, non eſt per ſe una. Nam per ſe unum eſt, quod nec actu, nec natura poteſt, potuit, poterit cum alio ad conſtituendum aliquod totum concurrere. Ex quo fit, ut hæc anima quæ ſubſtantia eſt, & rationalis naturæ, tamen quia hoc modo non eſt per ſe una, vel individua, eò quòd cum hoc corpore ad conſtituendum hunc hominem conveniat, non videatur dici perſona: cum (ſecundùm quod oſtenſum eſt) ab ea removeatur diffinitio hæc, Perſona eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia. Quare & diffinitum: juxta Logicorum regulam, A quocunque diffinitio & diffinitum. Hic leo etiam, quanquam præfato modo res ſit per ſe una & individua, tamen quia rationalis natura non eſt, ſecundùm ſtrictam perſonæ acceptionem, perſona dici nequit. Reſtat ut hic angelus, & hic homo tantùm plenariè in naturalibus perſonæ vocentur. Prædictus ergo Epiſcopus duas in naturalibus regulas ponens, quæ tales ſunt: *Diverſorum ſubſiſtentium diverſas eſſe ſubſiſtentias: Diverſarum perſonarum diverſas eſſe perſonales proprietates*: unam à Theologia excluſit, alteram admiſit. Priorem enim, qua totidem dicuntur ſubſiſtentiæ quot ſubſiſtentes, cum ab orthodoxis inter Arrium & Sabellium dividentibus, tres perſonæ & una credatur eſſentia, penitùs amovit: alteram admittens, cùm nulla perſonalis proprietas in S. Trinitate Patris ſit quæ Filii, vel econverſo. Ex quo perſonas à præmiſſo naturalium uſu, non ab eo quod [illegible] vocatur, ad Theologiam tranſſumptam aſſerebat, illud Hilarij frequenter inducens, *Abſit ut eundem nunc ſe Patrem, nunc ſe Filium larvari ſimilitudine mentiatur*: inde eas perſonas etiam per ſe unas dicebat. Quòd autem alio patrem dixit, aliò Deum eſſe, nec tamen hoc & hoc, hunc ſenſum habuit: Deus in Subſtantia prædicatur, pater Ad aliquid: quæ diverſa prædicamenta eſſe etiam in Theologia, ex libro Boetij, quem de S. Trinitate [illegible]batur: nec propter hoc rectè concludi, Si eſt alio Pater, alio Deus: ergo eſt hoc & hoc: cùm hoc non rectè concludatur, niſi prius conceſſo, quòd utraque de Deo prædicentur in ſubſtantiam: ut cùm dicimus, Deus eſt bonus, ſapiens, omnipotens. Hæc enim cum prædicentur in ſubſtantiam, ſi diverſa eſſent, proculdubio Deus eſſet hoc & hoc: Cum verò idem ſit, Deum eſſe ſapientem, quod bonum, ut benè contra uſum naturalium liceat dicere, Eſt ſapientia bonus, bonitate ſapiens: ac ſi ita in naturalibus procederem, Hæc margarita eſt albedine candida, candore alba; non eſt hoc & hoc, ſed eſt hoc

Quid

Quid ſenſerit poſui, quid ſentiendum ſit, judicent alij. Sed hæc hactenus. Nunc ad hiſtoriæ ſeriem redeamus.

CAP. LIV.

Qualiter cauſa Epiſcopi usq; ad generale Concilium dilata eſt, & de hæretico Per eum.

DUM ita per aliquot dies, jam ſæpe dictus Epiſcopus coram ſummo Pontifice de fide ſua in civitate Parrhiſiia diſcuteretur: ſentiens Papa, utpote vir cautua & religioſus, cauſæ difficultatem, protelandam eam uſque ad univerſale Concilium adjudicavit. Erat enim in proxima medianæ quadrageſimæ dominica, apud illius Galliæ metropolim Remis generale indictum Concilium: tam ex eo quòd prætaxatus Papa perſecutionem populi ſui declinando, in Galliis morabatur: quàm ob hoc, quòd quidam penè laicus, hæretici honorem in vaccis populorum affectans, examini Eccleſiæ reſervandus in vinculis tenebatur. Iſte in angulis Galliæ, id eſt, circa Britanniam & Guaſconiam, eò quòd remotis ibi à corde Franciæ populis, ſimplicitas, vel potius (ut ita dixerim) ſtultitas, cui faciliè error obrepere ſolet, abundat, verbum prædicationis aſſumpſerat, eumque tanquam DEI filium ſe nominans, multam poſt ſe rudis populi traxit multitudinem, dicens: quod ipſe eſſet per quem omnis oratio concluditur, cum dicimus, *Per eum*, &c. *Blaſphemia obſcuri cujuſdam concionatoris.*

CAP. LV.

De condemnatione ejusdem Eum, & de geſtis concilii, ad quod nuncii Henrici junioris Romanorum Regis venerunt.

Concilium Rhemenſe.

IGITUR voluente tempore, cum eadem mediana quadrageſima adveniret, dumque à Turcis populi diſperſi Hieruſalem tendentes per altum navigaremua æquor, in baſilica Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ, Remis, præſidente ſummo Pontifice Eugenio, ſedit Concilium, productus fuit ibi, ut fingere liceat, cum ſcriptulis ſuis prædictus Eum, vir ruſticanus, & illiteratus, nec hæretici nomine dignus, ac pro contumaci fatuitate, vel fatua contumacia ſua puniendus, Sigerio Abbati S. Dionyſij, qui Regni negocia ob abſentiam regis in Occidentali Francia, juxta illius cœnobij prærogativam, adminiſtrabat, commiſſus, ab eoque arctæ cuſtodiæ mancipatus, vitam in brevi finivit. Venerunt ad prædictum Concilium cum Bulla Aurea nuncii junioris Romanorum regis Henrici, tam de ſublimatione ſua ad Imperium Romano Pontifici ſignificantes, quàm de tribus fratribus Poloniæ, qui ejecto quarto & ſeniore, Ducatum intra ſe diviſerant, ac de Epiſcopis illius provinciæ, qui ſuper hoc patri ipſorum juramentum præſtiterant, querimoniam facientes. Famæ quoque malum, omnibus motabilibus velocius, juxta illud:

> *Fama malum, quo non aliud velocius ullum:*
> *Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo.*

immenſitatem ſoli ex naturæ ſuæ celeritate tranavolans, de expeditionis noſtræ eventu certa promens indicia, in auribus oréve omnium ibi verſabatur.

CAP. LVI.

Quomodo Epiſcopus Gilibertus poſt Concilium diſcuſſus eſt, & reſponſio ejusdem: & qualiter Gallicani Epiſcopi convenientes, fidem ſuam in ſcripto digeſſerunt.

ITAQUE finita ſynodo, ſalutiferisque ad innovationem ſeu confirmationem antiquorum ibidem promulgatis decretorum capitulis, prudentiores & viciniores, ad cauſam Epiſcopi Giliberti terminandam reſervantur. Decurſa medianæ quadrageſimæ hebdomada, ſacroque Dominicæ paſſionis tempore inchoante, Epiſcopus Pictavinus, manente adhuc ſummo Pontifice Remis, ruiſus ad judicium trahitur: in cubiculo ubi *Porretanus ad dogmatis ſui diſcuſſio ne vocatur. Anno 1148.*

urbis Epiſcopus cum ſenioribus ſedit, vocatur: & ab eo quid de fide ſanctæ Trinitatis ſentiat, ſubtiliter interrogatur. Ille orthodoxorum Patrum, quas non in ſchedulis, ſed in corpore librorum integras attulerat, legi faciens auctoritates, eandem ſe quam illi fidem tenere aſſerebat. Cumque hujuſcemodi ſermone, ſeu legendi prolixitate dies detineretur, tanquam tædio affectus Romanus inquit antiſtes: Multa frater dicis, multa, & ea fortaſſis quæ à nobis non intelliguntur, legi facis. Sed ſimpliciter à te cognoſcere velim: anne illam ſummam eſſentiam, qua tres perſonas profiteris unum Deum, credas eſſe Deum? Qui diutina collatione fatigatus, minùs præmeditate reſpondit: Non. Quod dictum mox ab ejus ore raptum notarius excepit, ſcribens in hunc modum: Epiſcopus Pictavienſis ſcripſit & dixit, quòd divina eſſentia non eſt Deus. In Commentario enim ſuper Boetium de Trinitate, ubi auctor Theologica à naturalibus prædicamenta diſcernens, inter cætera poſuit, Subſtantia qua Deus eſt, iſte appoſuit, non quæ Deus eſt: id eſt, ut non ad ſubſiſtentem, ſed ad ſubſiſtentiam referatur. Sicque in hæc verba conventus ea die dimittitur. Epiſcopus totum quod ſuperfuit illius diei ſpatium, cum nocte ſequente, amicos ſuos ex Cardinalibus, quos habuit non paucos, circuit.

In craſtino ipſo denuò coram ſummo Pontifice in cauſa poſito, recitatur ſcriptum: cujus ut ab eo reddatur ratio, expoſcitur. Ipſe ſe hoc non ſimpliciter conceſſiſſe aſſerebat. Dicebat enim hoc nomen *Deus*, quandoque in deſignatione naturæ, quandoq; in deſignatione perſonæ unius etiam poni. In deſignatione naturæ, ut cùm dicitur, *Deus tuus unus eſt:* perſonæ, ut cùm dicitur, *Pater eſt Deus, Filius eſt Deus:* perſonæ & unius tantùm de tribus, ut ibi, *Aſcendit Deus in jubilatione:* quod de perſona filij dictum eſſe nemo ambigit. Quare & ajebat ſe, divinitatem eſſe Deum, in illo tantùm ſenſu concedere, quo Deus ponitur pro natura. In eo verò abſolutè concedere non audere, quo pro qualibet perſonarum hoc nomen Deus accommodatur: ne videlicet ſi indeterminatè profiteretur divinitatem eſſe Deum, id eſt, quamlibet perſonarum: cogeretur ſine determinatione concedere quicquid de qualibet perſonarum, & de eſſentia: ſicque in hanc incideret abſurditatem, ut ſicut perſonam filii, ita divinam eſſentiam indeterminatè incarnatam, paſſam confiteretur. Ex qua abſurditate facilè ſenſus hæreticus, juxta Sabellium emergeret, ut eadem res diceretur & generans, & genita, & eadem ſeipſam genuiſſe. Quòd autem inter naturam & perſonam non Mathematica abſtractione, ſed Theologica conſideratione, quoquo modo divideret ratio, & ratione, & auctoritate probare nitebatur. Ratione, ne videlicet juxta Arrium, ſicut perſonarum, ita & pluralitatem admitteret eſſentiarum: vel ſecundum Sabellium, ad eſſentiæ ſingularitatem, Chriſtianæ fidei religio pluralitatem reſtringeret perſonarum, hac Theodereti contra Sabellium utens auctoritate: *Oportet ergo deſiderantem ſpirituales divitias, & volentem Chriſtianorum dogmata vendicare, rerum non ignorare proprietatem, ne fortè aliud pro aliis intelligens, circa dogmata peccet. Qui enim naturam & perſonam idem eſſe intelligit, aut in diviſionem Arrij incidit, aut in confuſionem Sabellii.* Et illa Hilarii, *Diſcerne igitur ô hæretice, ſpiritum Chriſti ab ſpiritu Dei, & excitati à mortuis Spiritum Chriſti à Spiritu Dei, Chriſtum a mortuis excitantis. Et quæro nunc, in Spiritu DEI utrum naturam, aut rem naturæ ſignificatam exiſtimes? Non idem eſt enim natura, quod naturæ res eſt. Sicuti non idem eſt homo, & quod hominis eſt, nec idem ignis, & quod ipſius ignis eſt: & ſecundùm hoc non idem eſt Deus, & quod DEI eſt.* Item quòd non natura, ſed Filij perſona carnem ſuſcepiſſe credenda ſit, hac auctoritate Toletani Concilii oſtendit: *Solum verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. Et cùm tota cooperata ſit Trinitas formationem ſuſcepti hominis, quoniam inſeparabilia ſunt opera Trinitatis: ſolus tamen accepit hominem in ſingularitate perſonæ, non unitate divinæ naturæ: id eſt, id quod eſt proprium filii, non quod commune Trinitati.* Quam auctoritatem cum determinare vellet Claravallenſis Abbas, aliqua verba quæ Cardinalibus diſpliceret, protulit: Epiſcopo Pictavino dicente, *Et hoc ſcribatur.* Ad quod ille reſpondit: Scribatur ſtylo ferreo, ungue adamantino. Moxque ad publicum progreſſus, omnes quos poterat convocavit. Ibi cum Archiepiſcopis, viriſque religioſis & eruditis, contra quatuor prædicta, quæ Pictavino Epiſcopo imponebantur capitula, fidem ſuam in hunc modum, ipſe cum aliis, & alij cum ipſo expoſuerunt.

Confeſſio Epiſcoporū Gallicanorum, de myſterio adorandæ Trinitatis.

Credimus ſimpliciter naturam divinitatis eſſe DEUM, nec aliquo ſenſu Catholico poſſe negari, quin divinitas ſit DEUS, & DEUS divinitas. Si verò dicitur, ſapientia ſapientem, magnitudine magnum, æternitate æternum, unitate unum, divinitate DEUM eſſe, & alia hujusmodi: credamus non niſi ea ſapientia

quæ

quæ eſt ipſe Deus, ſapientem eſſe: non niſi magnitudine quæ eſt ipſe Deus, magnum eſſe: non niſi ea æternitate, quæ eſt ipſe Deus, æternum eſſe: non niſi ea unitate, qua ipſe eſt, unum eſſe, non niſi ea divinitate Deum, quæ eſt ipſe, id eſt, ſeipſo ſapientem, magnum, æternum, unum Deum.

Cùm de tribus perſonis, Patre, Filio, Spiritu Sancto loquimur, ipſas unum Deum, unam divinam ſubſtantiam fatemur eſſe: & econverſo, cùm de uno Deo, una divina ſubſtantia loquimur, ipſum unum Deum, unam divinam ſubſtantiam, eſſe tres perſonas profitemur.

Credimus ſolùm Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum æternum eſſe, nec aliquas omnino res, ſive relationes, ſive proprietates, ſive ſingularitates, vel unitates dicantur, & hujuſmodi alia à Deo eſſe, quæ ſint ab æterno, & non ſint Deus.

Credimus ipſam divinitatem (ſive ſubſtantiam divinam, ſive naturam divinam dicas) incarnatam, ſed in Filio eſſe.

CAP. LVII.

Quòd Cardinales Romanæ Eccleſiæ de hoc indignati ſint, & oratio eorum contra Papam Eugenium, & quomodo tandem hæc contentio finem habuerit, & quomodo Gilbertus Epiſcopus evaſerit.

QUOD Gallicanæ Eccleſiæ factum tam graviter ſacer Cardinalium Senatus accepit, ut eum magna mentis indignatione curiam intraret, ac tanquam unum corpus effecti, una omnes voce Pontifici ſuo dicerent: Scire debes, quòd à nobis, per quos tanquam per Cardines univerſalis Eccleſiæ volvitur axis, ad regimen totius Eccleſiæ promotus, à privato univerſalis Pater effectus, jam deinceps te non tuum, ſed noſtrum potiùs eſſe oportere: nec privatas & modernas amicitias antiquis & communibus præponere, ſed omnium utilitati conſulere, Romanæque curiæ culmen ex officij tui neceſſitudine curare & obſervare debere. Sed quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Eccleſia; qua fronte, quo auſa cervicem contra Romanæ ſedis primatum & apicem erexit? Hæc eſt enim ſola quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Ipſa ſola de fide Catholica diſcutere habens, à nullo, etiam abſens, in hoc ſingulari honore præjudicium pati poteſt. Sed ecce Galli iſti, etiam faciem noſtram contemnentes, ſuper Capitulis quæ his diebus nobis aſſidentibus agitata ſunt, tanquam finituræ ſententiæ ultimam manum apponendo, nobis inconſultis fidem ſuam ſcribere præſumpſerunt. Certè ſi in Oriente, utpote Alexandria vel Antiochia, coram omnibus Patriarchis hujuſmodi tractaretur negocium, nihil firma ſtabilitate ſolidum ſine noſtra diffiniri valeret auctoritate: quinimò, juxta antiquorum Patrum inſtituta vel exempla, Romano ſervaretur examini terminandum. Quomodo ergo iſti in noſtra præſentia uſurpare audent, quod etiam remotioribus & majoribus nobis non licet? Volumus igitur huic tam temerariæ novitati celeriter aſſurgas, ipſorumque contumaciam punire non differas. Quos Romanus Pontifex blando mitigans eloquio, Abbate ad ſe vocato, de hoc facto, qualitatève facti ſolerter inquiſiit. Cui ille humiliter, & cum reverentia reſpondit: Se, vel Dominos Epiſcopos nihil de præfatis Capitulis diffiniſſe; ſed quia ab Epiſcopo Pictavino audierat, ut fides ſua ſcriberetur: idcirco quia ſolus nollet, illorum auctoritate ac teſtimonio ſimpliciter ſe quod ſentiret, expoſuiſſe. Hocque tam humili, quàm modeſto ipſius reſponſo, prædicta Cardinalium indignatio conquievit, ita tamen, ut præfatum ſcriptum tanquam inconſulta curia prolatum, velut auctoritatis pondere carens, pro ſymbolo in Eccleſia, quòd in conciliis contra hæreſes congregatis fieri ſolet, non haberetur. Benedictus per omnia Deus, qui ſic Eccleſiæ ſuæ, ſponſæ ſuæ providit, ne vel ſumma membra à capite ſuo diſſiderent, vel tantus religioſarum & diſcretarum perſonarum numerus Gallicanæ Eccleſiæ, aliquod judicij pondus à ſede Romana reportans, ſchiſmatis non parvi occaſio eſſet.

Romanenſes indignantur ipſis inconſultis factâ in fide negocio determinatione.

Hæc pauca ex multis de illius concilij agenda dixiſſe ſufficiat: hoc tamen appoſito, quòd de tribus Capitulis propter præmiſſam tumultuationem nihil diffiniri potuit. Nec mirum. In quarto enim non multum ab aliis diſcordabat Epiſcopus Gilbertus, cum illi profiterentur naturam incarnatam, ſed in filio: iſte perſonam Filii incarnatam, [illegible] non

non ſine ſua natura. De prædicatione perſonarum quid diffinirent, cùm ejus uſum quidem, quid ſcilicet propriè prædicari dicere, ab aliis magiſtris etiam in naturalibus alienum non haberent. De proprietatibus, an perſonæ eſſent, tam ob prædictam cauſam, quàm ob Theologicas rationes, quæ hinc inde habentur, ſuppreſſum eſt. De primo tantùm Romanus Pontifex diffinivit, ne aliqua ratio in Theologia inter naturam & perſonam divideret: néve Deus divina eſſentia diceretur ex ſenſu ablativi tantùm, ſed etiam nominativi. Unde adhuc à probatioribus ejusdem Epiſcopi auditoribus tenetur, ne ratio ibi diſcernat in intelligendo, ſed in dicendo. Epiſcopus verò præmiſſam ſummi Pontificis ſententiam reverenter excipiens, Archidiaconis ſuis in gratiam receptis, cum ordinis integritate, & honoris plenitudine, ad propriam diœceſim remeavit.

Utrùm autem prædictus Abbas Claravallenſis in hoc negocio ex humanæ infirmitatis fragilitate, tanquam homo deceptus fuerit, vel Epiſcopus tanquam vir literatiſſimus propoſitum aſtutè celando, Eccleſiæ judicium evaſerit, diſcutere, vel judicare noſtrum non eſt. Quòd enim ſancti & ſapientes viri, corruptibili carne circundati frequenter in talibus fallantur, & novis & antiquis probatur teſtimoniis. Nam ut de illo taceam, quod Beatus Gregorius ſancto David, in quem Spiritus Domini directus aſſeritur, ad patriam, à qua à filio propulſus fuerat, revertenti, à ſervo Miphiboſet cum xeniis occurrenti ſurreptum inducit, exemplo, Chriſtianis temporibus Beatus Epiphanius Salaminæ Cypri Epiſcopus, tam eximiæ, ut mortuum quoque ſuſcitaret, ſanctitatis, adverſus Joannem Chryſoſtomum, cujus hodie in Eccleſia viget memoria, tam acriter ab æmulis induci potuit, ut eum in propria civitate declinans, communicareque nolens, etiam populum ſibi commiſſum, quantum in ipſo fuit, contra illum concitaret. Quod in priori noſtra ex Tripartita ſumptum hiſtoria pleniùs dictum eſt. Hactenus iſta.

CAP. LVIII.

De exercitu noſtro, & Rege Francorum, ubi in tranſmarinis applicuerit, & quando Hieroſolymam venerit, & de rege Conrado, & de præfato rege Ludovico, qualiter & ubi ſe invicem viderint.

DUM hæc & hujuſmodi aguntur in Gallia, exercitus noſter (ut ſuprà dictum eſt) navigandi labore diſperſus, pelagus operiebat, quolibet prout poterat & quando, diverſa per loca litus attingere conante. Nam Ludovicus Francorum Rex juxta Antiochiam, patrui comparis ſuæ Principis terram, circa mediam Quadrageſimam applicuit, in eo loco qui portus S. Simeonis vocatur: aliis ex noſtris apud Ptolemaidam, quæ & Achon, aliis apud Tyrum & Sidonem, in Sarepta oppido Sidoniorum, non ſine naufragii metu, optatum portum capientibus: nonnullis ipſum naufragium paſſis, quibusdam aquis abſorptis, cæteris ſeminudis evadentibus. Illi ergo qui tam maturé applicuerant, circa Palmas civitatem ſanctam intravere, Dominicam paſſionem, ſanctamque reſurrectionem, ſingula loca ubi hæc facta ſunt, circumeundo, ac (ut dicitur) oculo ad oculum videndo, cum multa cordis devotione celebrantes.

Conradus Cæſ. Hieroſolymam venit Anno 1148.

At Conradus romanorum Princeps, habens adhuc in Comitatu ſuo ex principibus Ortlibum Baſilienſem Epiſcopum, Arnaldum Cancellarium ſuum, Fridericum Ducem Suevorum, Henricum Ducem Bajoariorum, Guelfonem Ducem, aliosque Comites, viròsque illuſtres & nobiles, in ipſa Paſchali hebdomada Ptolemaidæ applicans, ac poſt paucos dies Hieroſolymam veniens, in magna cleri & populi jucunditate, cum ingenti honore ſuſcipitur. Mortuus tunc fuit in Comitatu regis vir clariſſimus Fridericus Ratiſponenſis Eccleſiæ advocatus, ac ad urbem ſanctam deportatus, & in cœmeterio militum templi non longè ab antiquo templo Domini ſepultus. Rex per aliquot ibi dies in palatio Templariorum, ubi olim regia domus, qua & templum Salomonis, conſtructa fuit, manens, & ſancta ubique loca peragrans, per Samariam & Galilæam Ptolemaidam rediit, omnes adventantes quos poterat milites, pecunia ad remanendum inducens. Convenerat enim cum rege illius terræ, & patriarcha, militibusque templi circa proximum Julium, in Syriam ad expugnationem Damaſci exercitum ducere. Qua de re multa largè diſperſa pecunia, militem quem tunc poterat collegit. Rex etiam Franciæ Ludovicus idem pro poſſe ſuo ſectans, de Antiochia reverſus, apud Ty-

rum manebat. Ambo itaque inter Tyrum & Ptolemaidam, in loco qui Palma nomen à re ſortitus appellatur, menſe Iunio, circa nativitatem S. Joannis Baptiſtæ conveniunt, de die, loco, ubi, & quando exercitus inſtauraretur, ordinantes. Nondum tamen ex tot & tantis attritionibus faſtus inter eos regalis decoctus conquieverat. Unde quem & proventum & eventum hæc quoque Damaſcena ſortita fuerit expeditio, aliàs, & fortaſſis ab aliis, dicenda erunt. *Conventus Regum in Syria.*

CAP. LIX.

De reditu regis Conradi, & quòd Fridericum Ducem ante ſe remiſerit.

EXPLETA verò hac expeditione, Principes ad propria redire diſponunt: Romanus quidem per Græciam, alter verò per Calabriam & Apuliam. Itaque Conradus Romanorum Princeps, naves apud Ptolemaidam ingreſſus, ac per æquor navigans, fratrem & amicum ſuum Manuel, Regiæ Urbis Principem, in Achaiæ ſeu Theſſaliæ finibus inveniens, adiit: cumeoque tanquam ex longa via fatigatus, laboribusque fractus, & non modica infirmitate correptus, per aliquot temporis ſpatium quievit. Ibi de reditu ordinans, Fridericum Ducem Fratris ſui Filium, ad cognoſcendum, vel potius ad corroborandum Imperij ſtatum præmiſit. Qui per Bulgariam, Pannoniamque iter faciens, menſe Aprili ad propria rediit, & illic quoſdam ex propriis miniſterialibus ſuis pro bono pacis, boni judicis exercens officium ſuſpendio peremit. Porrò patruus ſuus Rex, tranſactis aliquot quibus in Græcia quieverat diebus, habens ſecum prædictum Baſilienſem Epiſcopum, & Cancellarium Arnaldum, fratremque ſuum Noricorum Ducem Henricum (nam Guelfo Dux per Calabriam & Apuliam reverſus fuerat) per Illyricum, Dalmaticumque remigans æquor, in propriis Imperij ſui finibus apud Polam Hiſtriæ civitatem applicuit: ibique ſonipede inſidens, ac per Aquileiam tranſiens, in Juvania (quæ nunc Saltzeburga dicta Bajoariæ metropolitana ſedes eſſe noſcitur) Pentecoſten celebravit, expletis à eo, quo idem feſtum in Pannoniæ finibus egerat, duobus annis. Inde Ratiſponæ cum magna Principum frequentia curiam celebravit. *Conradi in Germaniam reditus. Anno 1149.*

CAP. LX.

Excurſus ad excuſandum eventum illius expeditionis.

PORRO quia nonnulli ex puſillis Eccleſiæ fratribus ſcandalizari mirantur, mirando ſcandalizantur, de prætaxatæ noſtræ expeditionis labore, quòd tam arduo & bono inchoata principio, tam humilem, & non bonum exitum acceperit, ipſis hoc modo reſpondendum videtur. Nihil verè dici bonum poteſt, illo ſolo excepto, qui non aliunde, ſed ex ſe habens quod eſt, & veriſſimè eſſe, & veriſſimè bonus eſſe dicitur, juxta illud, *Nemo bonus niſi ſolus Deus.* Cætera verò ab eo, non ex ipſius eſſentiæ ſectione, ſed ex ejuſdem bonitatis denominatione bona dicuntur. *Luc. 18.* Quicquid autem in naturalibus bonum vocatur, aut id fit ſimpliciter, aut ſecundùm quid. Sed ſi ſimpliciter ſit, tunc datum naturæ dicitur, ſicut conceſſum gratiæ donum, juxta illud: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt.* *Iacob. 1.* Ipſum verò datum naturæ, quod ſimpliciter bonum diximus, velut in civili facultate generaliſſimum, per donum gratiæ, tanquam per differentiam, ad conſtituendam quodammodo ſpeciem, informatur: ſecundùm quod aliqua dicimus juſta, ſobria. Cùm ergo aliqua ſimpliciter in nativis bona dicuntur, proculdubio bonum naturæ intelligitur. Unde dictum eſt: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona*: quomodo lapis & lignum erit bonum. *Gen. 1.* Cùm autem ad ejus proximam ſpeciem deſcendimus, univerſalitate generis per ſpecificam differentiam, quam donum gratiæ diximus, ad rationalem reſtricta naturam, illam tantùm ſolemus dicere juſtam vel ſobriam: nunquam verò lapidem, ſicut bonum ſic vocamus ſobrium vel juſtum. Denique ut verbis Boetij in libro Regularum utar, qui bonum generale, juſtum ſpeciale ponens, adnectit; Nec ſpecies deſcendit in omnia, i. ut de omnibus quæ ſupponuntur generi, prædicetur. Ita ex oppoſito dicere

hæc, quòd genus ad ea tantùm ad quæ ſpecies prædicatione ſua non contrahatur. Iuxta Logicorum enim regulam: *Methodus a genere ad deſtruendum, a ſpecie valet ad conſtruendum.* Sicut ergo cùm ſimpliciter aliquid bonum dico, naturæ datum quod velut univocè de ſuis ſpeciebus prædicatur, intelligo: ſic cùm ſecundum quid aliquid bonum aſſero, utilitatem potius quàm naturæ fontem intueor. Quo uſu ejus acceptio ad infinita æquivocatur. Hinc dicimus equum bonum ex uſu vectigandi, veſtem bonam ex utilitate induendi, alimentum bonum ex emolumento nutriendi. Item eadem ratione quod alteri ſpeciei bonum, alteri aſſeritur malum. Verbi gratia, Iuſquiamum alit paſſerem, necat hominem. Eadem quoque res alia conſideratione ejuſdem ſpeciei contentis, vel etiam eidem ſingulari erit bona, & erit non bona. Unde & ſolemus dicere, bonum eſt iſti calorem febrilem ſentienti bibere aquam: bonum eſt illi propter infirmitatem ſtomachi, juxta Apoſtolum, modico vino uti. Nec ex hoc ſequitur, ſi ſecundum quid bonum, iſti vel illi ſimpliciter eſſe bonum: ſicut non ſequitur; ſi Æthiops eſt albus dente, ergo eſt albus: vel econverſo, non eſt niger dente, ergo non eſt niger. Quod etiam ex divinæ paginæ uſu patet. Velut cum dicimus: Non erat bonum Judæis, vel Judæ Chriſtum tradere, vel crucifigere, etſi nobis eſſet bonum. Sicut verò in humana Philoſophia album habere dentem, non aufert Æthiopi eſſe nigrum: ſic in divina pagina malum Judæorum non demit univerſitati paſſionem Chriſti non eſſe bonam.

Ex quo fit à ſimili propter eandem cauſam, de prædicta noſtra expeditione, quòd ſi non fuit bona pro dilatatione terminorum, vel commoditate corporum, bona tamen fuit ad multarum ſalutem animarum: ſic tamen ut bonum, non pro dato naturæ, ſed pro utili ſemper accipias. Et ex eo uſu hæc emergat ſubdiviſio, ut (ſicut ſuprà diximus) bonum quandoque ſimpliciter dici, quandoque ſecundum quid: & quando ſecundum quid dicitur, ad diverſum uſum utilis æquivocari: ita hoc bonum idem utile, quandoque ſimpliciter, quandoque ſecundum quid vocari. Quamvis ſi dicamus, Sanctum illum Abbatem Spiritu Dei ad excitandos nos afflatum fuiſſe, ſed nos ob ſuperbiam, laſciviamque noſtram ſalubria mandata non obſervantes, meritò rerum, perſonarumve diſpendium deportaſſe, non ſit à rationibus vel antiquis exemplis diſſonum: quanquam & Spiritus Prophetarum non ſemper ſubſit Prophetis. Qualiter verò prædictus bonus vir ei libro, quem Eugenio Papæ de Conſideratione ſcribens ſuper hac re, ad excuſationem ſui Apologeticum interſeruerit, curioſus rerum indagator invenire poteſt.

CAP. LXI.

Quomodo, & quibus Epiſtolis idem Rex à Papa Eugenio exceptus ſit.

QUOMODO autem Eugenius Papa Romanorum Principem de tam gravi tribulatione redeuntem, paternis conſolationum verbis exceperit, ſuper annotatum eſt.

Eugenius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei chariſſimo in Chriſto Filio, Corrado Dei gratia Romanorum Regi Illuſtri, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Conſolatoria, ob infauſtū belli ſacri eventum.

Cùm in hoc mundo cuncta mutabilitatis ordo corrumpat, ſicut nec proſperis elevari, ita nec frangi adverſis, confidentes de divina miſeratione, debemus: quia Dei & hominum mediator admiranda diſpenſatione conſuevit omnem filium quem recipit, adverſitatibus flagellare: ut dum ipſum per amorem ad æterna præmia vocat, præſens mundus ejus animum perturbationes quas ingerit, à ſeipſo repellat: tantoque faciliùs ab hujus ſeculi amore recedat, quantò magis impellitur, dum vocatur. Quod in Iſraelitico populo, Moyſe vocante & Pharaone ſignatur. Moyſes namque tunc ad vocandum miſſus eſt, cum Pharao duris eum operibus perurgebat, quatenus alter vocando pertraheret, alter impelleret ſæviendo, ut plebs in ſervitio turpiter fixa, vel provocata bonis, vel impulſa moleſtiis moveretur. Hoc itaque rationis debito incitati, diſcretionem tuam commonemus, & exhortamur in Domino, quatenus tribulationes, quas tibi & exercitui tuo omnipotens Deus irrogavit, patienter ſupportes, & in eo ſpem tuam conſtituas, qui quem vult permittit affligi, & confidentes in ſe, miſericorditer liberare.

liberare conſuevit. Si enim patientiam & humilitatem in adverſis perfectè tenueris, per deſertum hujus vitæ, ſub protectione columnæ nubis & ignis, id eſt patientiæ ſolatio, & charitatis ardore intrepidus perduceris. Quia igitur perſonam tuam vera charitate diligimus, & de te valde confidimus, ſi poſt tuum reditum ſine dilatione, de his quæ ad honorem Sanctæ Eccleſiæ & Regni ſpectare noſcuntur, tecum mutuis potuiſſemus tractare colloquiis, nobis utique gratum fuiſſet. Verùm quia id nobis temporis qualitas denegavit, & de tua ſalute ſumus ſolliciti, quoſdam de fratribus noſtris, poſtquam te ad Longobardiæ partes, auctore Domino, incolumem perveniſſe accepimus, ſicut per venerabiles fratres noſtros, Artuvicum Bremenſem Archiepiſcopum, & Anſhelmum Havelburgenſem Epiſcopum tibi ſignificavimus, ad tuam ſerenitatem duximus deſtinandos, ut affectum & benvolentiam, quam erga te gerimus, tibi exponerent, & quod de te audire cupimus, ipſorum relatione noſceremus. Quibus dedimus in mandatis, ut tibi tanquam chariſſimo filio noſtro, & Catholico Principi, atque ſpeciali Romanæ Sanctæ Eccleſiæ defenſori, ipſius Eccleſiæ ſtatum & noſtrum exponerent. Qui ſiquidem in Tuſciam uſque progreſſi, ex quo te ad Teutonicas partes pertranſiſſe noverunt, longitudinem viæ, & difficultatem itineris propter æſtatis intemperiem metuentes, ad noſtram præſentiam redierunt. Cæterùm quia ſtatum tuum, & dilecti filij noſtri Henrici junioris Regis, quem poſt diſceſſum tuum paterno affectu dileximus, & in poſterum actiones ejus proſperari in Domino præoptamus, cognoſcere cupimus, cum fratres noſtri propter æſtati fervorem, laborem tanti itineris perficere non valerent, per fidelem noſtrum Franconẽ latorẽ præſentiũ, & Apoſtolica ſcripta tuam Excellentiam viſitantes, Nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, quatenus ea quæ circa te & ipſum geruntur, & ſtatum Regni, per eundem Franconem nobis ſtudeas intimare, & hoc tempore devotionem quam erga matrem tuam Sanctam Romanam Eccleſiam geris, oſtendas, ut noſtro reſpondere affectui congruè videaris, & B. Petri Apoſtolorum Principis interceſſionibus, cui te totum debes exponere, creatoris noſtri largiorem debeas gratiam promereri. Datum in Tuſculano 8. Kal. Julij. *De ſtatu Regis certior fieri cupit.*

CAP. LXII.

De obitu Henrici junioris Regis, & Hartliebi Trajectenſis Epiſcopi, & Arnaldi Colonienſis Epiſcopi.

CIRCA idem tempus Filius Regis Henricus, quem ipſe, ut ſuprà dictum eſt, per electionem Principum Regem ordinaverat, diem obiit, habens adhuc alium fratrem parvulum nomine Fridericum. *Rex Henricus obiit anno 1150.*

Ea quoque tempeſtate in inferiori Trajecto Friſiæ Urbe, Hartliebo ejuſdem Eccleſiæ Pontifice obeunte, grave ſchiſma ibidem oritur: quibuſdam Fridericum Adulfi Comitis filium, aliis Hermannum Eccleſiæ S. Gereonis in ſuburbio Colonienſi ſitæ præpoſitum, in illius Eccleſiæ Præſulem eligentibus. Illi verò qui Hermannum elegerant, alios præoccupantes, Principem apud Noricum caſtrum adeunt, ab eoque inveſtituram regalium ſuſcipiunt. Quus altera pars in civitatem Galliæ Spiram ſubſecuta, inducias ab eo uſque ad proximos dies Rogationum in palatium Noviomagenſe accepit. Inter hæc Arnaldus quoque Colonienſis Archiepiſcopus, vir ad omnia Eccleſiaſtica & ſecularia negocia inutilis, vitam finivit. *Controverſia de Epiſcopatu in Trajectenſi.*

Igitur Conradus Rex tam de ſubrogatione Colonienſis, quàm ſuper determinatione illius controverſiæ, quæ in Trajectenſi Eccleſia agitabatur, examen laturus, inferiores Rheni partes adiit, habens ſecum ex Bajoaria Ottonem Friſingenſem, ex Saxonia Albertum Miſnenſem Epiſcopos. Cumque ad Bobardiam villam regalem, in territorium Treverorum ſuper Rhenum poſitam veniſſet, legatos obvios habuit, nunciantes; Arnaldum Cancellarium ſuum in præfata Colonienſi Eccleſia electum eſſe, ſed eum hujus rei aſſenſum uſque ad adventum ipſius diſtuliſſe. Quod verbum gratanter Rex accepit, ac inde extra viam pauliſper digrediens, duas arces fortiſſimas, quarum altera ſuper Moſellam Cohina, altera ſuper Rheni littus poſita, Rinecca dicebatur, expugnavit: in Cohina præſidia ponens, alteram igni tradens. Ibi prænominatum Colonienſem electum excipiens, cum eoque ad inferiora deſcendens, capellam operoſam, quam ille

non

non longè à Colonia in proprio fundo conſtruxerat, à prædictis quos ſecum duxerat Epiſcopis, conſecrari fecit. Inde naves ingreſſus, ac per Rhenum remigans, Coloniam Agrippinam venit, cum maximo cleri ac populi tripudio ſuſceptus. Igitur finita, ut aſſolet, proceſſionis ſolennitate, Rex in Principali B. Petri Eccleſia ſedens, Arnaldum renitentem valde & reclamantem, Pontificatus ſimul & Ducatus Regalibus inveſtit, ſicque ad Noviomagenſe palatium Trajectenſium cauſam judicaturus venit.

Trajectenſes Fridericum in civitate non ſine faſtu habebant, Hermanno ejecto. Itaque conductum primò de perſonarum incolumitate petentes, cum magna multitudine navium à Rheno per Walfluvium, qui ab eo ſciſſus ipſius brachium eſſe noſcitur, veniunt. Quos Rex in cauſa ponens, ad pacemque cum adverſariis ſuis, ſine litis conteſtatione revocare volens, cùm hoc modo procedere non poſſet, tandem eis juris diſtrictionem obtulit. Illi viaticum redeundi poſtulaverunt, dicentes: Se eò quod cauſa ipſa tanquã Eccleſiaſtica ad Eccleſiaſticum judicem, i. ad aures ſummi Pontificis tranſlata eſſet, reſpondere coram cincto judice non poſſe. Contra quos, utpote adverſus Romanum Principem agentes majeſtatis reos, quia in continenti propter præſtitum commeatum ulciſci non valuit, acerba Rex uſus conqueſtione: mox etiam pro hujus temeritatis debita vindicta ſumenda, ad civitatem ipſorum proceſſiſſet, niſi quod propter quorundam Noricorum Comitum inſolentiam, in eandem revocabatur Provinciam.

Trajectẽſes à Caſare ad Papam provocantes, majeſtatis rei.

CAP. LXIII.

Conradus Rex ad inferiores Rheni partes proficiſcitur, & quomodo poſt auditam cauſam Trajectenſium, Bajoariam ingreſſus eſt, & ibi omnibus bene compoſitis Babenbergæ diem obiit.

IGITUR proximam Pentecoſten in Confluentia, ubi & nuncios Regis Hiſpanorum jam diu ſecum moratos dimiſit, ſub Corona inceden do celebrans, Bajoariam ingreditur: Ratiſponæque curiam habens, duos ex cardinalibus Romanæ ſedis legatos, Iordanum ſcilicet, & Octavianum obvios excepit. Poſt hæc Palatino Comite Ottone ob filiorum ſuorum exceſſus proſcripto, vicinum ejus caſtrum Chelcheim dictum, rapido Danubij fluminis ambitu clauſum, obſidione cingit, eumque ad hoc ut unum filiorum ſuorum obſidem daret, coegit. Inde in Gallias rediens, Trajectenſium negotium revocatia omnibus ad ſubjectionem Hermanni, cum Imperij honore terminavit: ac ne aliquis in poſterum ejus facti ſcrupulus haberetur, à Romana ſede ratihabitionem obtinuit. Ipſe verò non multò pòſt omnibus bene in Gallia & Germania compoſitis, cum etiã jurata expeditione in proximo Imperij Coronam accepturus eſſet, non ſine ſuſpicione quorundam, quos ex Italia habuit, medicorum, quaſi ex Rogerij Siculi metu ſubmiſſorum, morbo corripitur: ſicque tamen tanto non fractus infirmitatis dolore, curiam celebraturus Babenberg venit: ubi cum multorum planctu raptus, prioris fortitudinis in ultimo diſcrimine retinens animum, proxima à capite jejunij ſexta feria, id eſt. XV. Kal. Martij vitam finivit: Regalia Duci Friderico, cum unico ſuo item Friderico, commendans. Erat enim tanquam vir prudens de filio ſuo adhuc parvulo, ne in Regem ſublimaretur, quaſi deſperatus: idcirco & privatæ & Reipublicæ meliùs profuturum judicabat, ſi is potiùs qui fratris ſui filius erat, ob multa virtutum ſuarum clara facinora, ſibi ſuccederet. Volentibus verò familiaribus ſuis, juxta ejus (ut aſſerebant) petitionem, eum ad Laureacenſe monaſterium deferre, ibique in proprio fundo juxta patrem humare, Babenbergenſis Eccleſia hoc contumelioſum ſibi fore judicans, non permiſit: quinimo convenientiſſimum & honeſtiſſimũ & Eccleſiæ illi, & Imperio decernens, juxta tumbam Imp. Henrici, ejus loci fundatoris, qui nuper auctoritate Romanæ Eccleſiæ in loca ſancta levatus, pro ſancto habetur, Regio cultu eum ſepelivit.

Kelhaim.

Conradi Cæſ. deceſſus 1152.

Hæc & alia, Auguſtorum invictiſſime, Excellentiæ tuæ ſcribuntur: quædam tibi ut tibi, quædam tibi, ſed non ut tibi: quæ acutus clericorum tuorum diſcernere debebit oculus. Verùm quia juxta quod propoſui, decurſis ſummatim avi, patria, patruique tui, non ſine aliqua tui mentione factis, ad tua principaliter geſta venimus, huic primo Volumini, quieſcendi paulisper cauſa, finem imponere liceat: ut ad ea quæ de tua dicenda erunt magnificentia, faciliùs reſumatur ſpiritus.

LIBRI PRIMI FINIS.

OTTO

OTTONIS FRISINGENSIS PROLOGUS, IN SECUNDUM LIBRUM, DE GESTIS FRIDERICI IMP. AUG.

NON ſum neſcius, Imperatorum, ſeu Regum decus, dum geſtorum tuorum magnificentiam proſequi conor, creb[r]eſcentibus victoriis ſtylum materiæ ſuccubiturum. Inter duo tamen, ut ita dixerim, mala, melius fore judicavi, minus dicendo à materia Opus ſuperari, quam cuncta tacendo glorioſa facta ſilentio tecta deperire. Verum quia priorem libellum uſque ad regni, ſeu imperii tui ortum, in obitu glorioſiſſimi patrui tui Conradi regis, terminavi: huic ſecundo Operi de tui principatus gloria contexturo, tale Deo favente, imponatur initium.

CAP. I.

De electione Friderici Ducis Suevorum (qui fuit fratruelis Conradi Regis) ad Imperium.

ANNO ab urbe condita M. D. CCC. ab incarnatione verò Domini M.CLII. decedente ab hac luce vernali tempore, id eſt, ſexta feria proxima (ut dictum eſt) poſt caput jejunii, in civitate Babenbergenſi, piiſſimo rege Conrado, III. Nonas Martii, id eſt, tertia feria poſt *Oculi mei*, in oppido Francenefurt, de tam immenſa tranſalpini Regni latitudine, univerſum (mirum dictu) Principum robur, non ſine quibuſdam ex Italia Baronibus, tanquam in unum corpus coadunari potuit. Ubi cum de eligendo Principe Primates conſultarent (nam id Juris Romani Imperii apex, videlicet non per ſanguinis propaginem deſcendere, ſed per Principum electionem Reges creare, ſibi tanquam ex ſingulari vendicat prærogativa) tandem ab omnibus Fridericus Suevorum Dux, Friderici Ducis filius petitur, cunctorumque favore in regem ſublimatur. *Electio Friderici in Regem.*

CAP. II.

Ratio quare in eum tam facilè conſenſerit univerſitas Principum.

HUJUS conſultationis ſumma, in illamque perſonam tam unanimis aſſenſus ratio, ut recordor, hæc fuit. Duæ in Romano orbe apud Galliæ, Germaniæve fines famoſæ familiæ hactenus fuere: una Henricorum de Gueibelinga, alia Guelforum de Altdorfio: altera Imperatores, altera magnos Duces producere ſolita. Iſtæ, ut inter viros magnos, gloriæque avidos aſſolet fieri, frequenter ſeſe invicem æmulantes, Reip. quietem multotiens perturbârant. Nutu verò Dei, ut creditur, paci populi ſui in poſterum providentis, ſub Henrico quinto factum eſt, ut Fridericus Dux pater hujus, qui de altera, id eſt, de regum familia deſcenderat, de altera Henrici ſcilicet Noricorum Ducis filiam in uxorem acciperet, ex eaque Fridericum, qui in præſentiarum eſt & regnat, generaret. Principes ergo [illegible] non ſolum induſtriam ac virtutem jam ſæpe dicti juvenis, ſed etiam hoc quòd utriuſque ſanguinis conſors, tanquam angularis lapis, utrorumque horum parietum diſſidentiam unire poſſet, conſiderantes, caput regni eum conſtituere adjudicaverunt: plurimùm Reip. profuturum præcogitantes, ſi tam gravis & diutina inter maximos Imperii viros, ob privatum emolumentum ſimultas, hac demum occaſione, DEO cooperante, ſopiretur. Ita non Regis Conradi zelo, ſed univerſitatis (ut dictum eſt) boni intuitu, hunc Fridericum, ejus filio item Friderico adhuc parvulo præponere maluerunt. Hac conſideratione & ordine electio Friderici celebrata eſt. *Fridericus & Gibellinorum & Guelforum ſanguinis conſors.*

CAP. III.

Quòd poſt acceptam fidelitatem à Principibus, Aquiſgrani conſecratur, ſecumque Fridericus Monaſterienſis Epiſcopus.

ASTRI

1152. *Aquisgrani inauguratio novi Cæſaris.*

ASTRICTIS igitur omnibus qui illò confluxerant, fidelitate & hominio principibus, cum paucis, quos ad hoc idoneos judicavit, cæteris in pace dimiſſis, Rex cum multa jucunditate quinta feria naves ingreditur: ac per Mogum & Rhenum navigans, in villa regali Sinciche applicuit, ibi equos aſcendens, in proximo ſabbato Aquisgranum venit. Sequenti die, id eſt ea Dominica qua *Lætare Hieruſalem* canitur, ab Epiſcopis à Palatio in Eccleſiam Beatæ Mariæ ſemper virginis deductus, cum omnium qui aderant applauſu, ab Arnoldo Colonienſi Archiepiſcopo, aliis cooperantibus coronatus, in ſede regni Francorum, qui in eadem Eccleſia à Carolo Magno poſita eſt, collocatur: non ſine multorum ſtupore, quòd in tam parvo temporis ſpatio, non ſolùm tanta Principum, ſeu de Regno nobilium confluxerat multitudo, ſed & quòd de Occidentali Gallia, ad quam nondum hujus facti rumor perveniſſe putabatur, nonnulli advenerant. Nec prætereundum æſtimo, quòd dum finito unctionis ſacramento, diadema ſibi imponeretur, quidam de miniſtris ejus, qui pro quibusdam exceſſibus gravibus, à gratia ſua adhuc privati, ſequeſtratus fuerat, circa mediam Eccleſiam ad pedes ipſius ſe projecit, ſperans ob præſentis diei alacritatem, ejus ſe animum à rigore juſtitiæ emollire poſſe. Ipſe verò mentem in priori ſeveritate retinens, & tanquam fixus manens, conſtantiæ ſuæ omnibus nobis non parvum dedit indicium, dicens: non ex odio, ſed juſtitiæ intuitu illum à gratia ſua excluſum fuiſſe. Nec hoc etiam ſine admiratione plurium, quòd virum juvenem, tanquam ſenis indutum animo, tanta flectere à rigoris virtute ad remiſſionis vitium non potuit gloria. Quid multa? Non illi miſero intercesſio principum, non arridentis fortunæ blandimentum, non tantæ feſtivitatis inſtans gaudium ſuppeditare poterant, ab inexorabili inexauditus abiit.

Sed & hoc ſilentio tegendum non erit, quòd eadem die, in eadem Eccleſia, ... ſterienſis electus, item Fridericus, ab eisdem a quibus & Rex, Epiſcopus in Ep... conſecratur, ut revera ſummus Rex & ſacerdos præſenti jucunditati, hoc quaſi ... ſtico intereſſe crederetur: quia in una Eccleſia, una dies duarum perſonarum, qu... novi ac veteris Inſtrumenti inſtitutione ſacramentaliter unguntur, & Chriſti Do... dicuntur, vidit unctionem.

CAP. IV.

Qui legati ad Urbem, & in Italiam deſtinati ſint, & quò Rex divertit.

PERACTIS omnibus quæ ad coronæ decorem ſpectabant, Princeps in palatii ſecreta ſe recipit, vocatisque prudentioribus, ſeu majoribus ex numero Principum, de ſtatu Reip. conſultans, legatos ad Romanum Pontificem Eugenium, Urbem ac totam Italiam deſtinandos diſponit, de promotione ſua in Regnum ſignificaturos. Mittuntur itaque Hilinus Treverenſis electus, & Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus, viri prudentes, & literati. Dehinc Trajectenſium contumaciam, qua (ut ſuperius dictum eſt) in patruum ſuum Conradum Regem uſi fuerant, ulturus, inferiores Rheni partes adiit: ipſisque pecuniaria pœna mulctatis, ac Herimano Epiſcopo confirmato, ad ſuperiora remeando, ſanctum paſcha Coloniæ Agrippinæ celebravit. Inde per Gueſfaliam tranſiens, Saxoniam intravit.

Trajectenſes mulctati.

CAP. V.

Quomodo litem duorum conſanguineorum de Regno Daciæ deciderit.

ERAT illo tempore in Regno Danorum inter duos conſanguineos, Petrum ſcilicet qui & Suevus, & Guvutonem de Regno gravis controverſia. Quos Rex ad ſe venire præcipiens, curiam magnam in civitate Saxoniæ Martinopoli, quæ & Merſeburg cum multa Principum frequentia habuit. Eò præfati juvenes venientes, ejus ſe mandato humiliter ſuppoſuerunt, eorumque ad ultimum cauſa, judicio ſeu conſilio primatum, ſic deciſa fuiſſe dicitur. Guvoto relictis ſibi quibusdam provinciis, regium nomen per porrectum gladium abdicaret. Eſt enim conſuetudo Curiæ, ut regna per gladium, provinciæ per vexillum à Principe tradantur, vel recipiantur. Petrus verò accepto ab ipſius manu regno, fidelitate & hominio ei obligaretur. Ita corona regni per manum Prin-

Conventus Merſeburgenſis.

Regalium tradendorum ritus.

Principis ſibi impoſita, in die ſancto Pentecoſtes ipſe coronatus, gladium Regis ſub corona incedentis portavit. Gualdemarus etiam qui ejusdem ſanguinis particeps fuit, Ducatum quendam Daniæ accepit. 1152

CAP. VI.

Quomodo Rex controverſiam, quæ in Magdeburgenſi Eccleſia orta fuit, terminaverit, & quòd Ungaris bellum indicere voluerit.

CIRCA idem tempus Magdeburgenſis Eccleſia, quæ Saxoniæ metropolis eſſe dignoſcitur, paſtore ſuo viduata, ad electionem faciendam reſedit. Dumque alii ejuſdem Eccleſiæ præpoſitum Gerardum, alii Decanum eligerent: diviſis hinc inde perſonis, Regem adhuc in Saxonia morantem, adire diſponunt. Quos dum multis modis ad unitatem, & vinculum pacis Princeps reducere ſatageret, ac proficere non valeret, alteri parti, id eſt, Decano cum ſuis perſuaſit, ut Guicmannum Cicenſem Epiſcopum, virum adhuc juvenem, ſed nobilem eligerent; eique accerſito, regalia ejusdem Eccleſiæ conceſſit. Tradit enim Curia, & ab Eccleſia, eo tempore quo ſub Henrico quinto de inveſtitura Epiſcoporum deciſa fuit inter regnum & ſacerdotium controverſia, ſibi conceſſum autumat, quòd obeuntibus Epiſcopis, ſi fortè in eligendo partes fiant, Principis arbitrij eſſe, Epiſcopum quem voluerit, ex primatum ſuorum conſilio ponere; nec electum aliquem ante conſecrandum, quàm ab ipſius manu regalia per ſceptrum ſuſcipiat. Rex omnibus in Saxonia benè ordinatis, cunctisque Principibus illius provinciæ ad nutum ſuum inclinatis, Bajoariam ingreditur, ac Ratiſponæ Norici Ducatus metropoli, in feſtivitate Apoſtolorum in monaſterio ſancti Emmerammi, (nam major Eccleſia, cum quibusdam civitatis vicis conflagraverat) coronatur. Ad eandem curiam legati ad Eugenium Papam, Urbem, ac cæteras civitates Italiæ directi, læta reportantes redeunt. Ibi etiam Princeps, eò quòd omnibus in proprij Imperii finibus ad ejus voluntatem compoſitis, virtutem animi quam intus gerebat, extra ferri diſponeret, Ungaris bellum indicere, ipſosque ad Monarchiæ apicem reducere volebat. Sed cum aſſenſum ſuper hoc Principum, quibusdam de cauſis latentibus, habere non poſſet, ad effectum tunc perducere ea quæ volvebat mente, non valens, ad opportuniora tempora diſtulit.

Ius Imperatoris, oborta de Epiſcopatu concertatione. *NB.*

CAP. VII.

Quomodo propter litem duorum Ducum terminandam, apud Herbipolim curiam celebraverit, & ibi expeditionem in Italiam juraverit.

ERAT verò multa ſereniſſimi Principis anxietas, cum omnia proſperè in Regno agerentur, qualiter controverſia quæ inter ejus carnem & ſanguinem, id eſt, Henricum patruum ſuum, & itidem Henricum avunculi ſui filium, Duces, de Norico Ducatu agitabatur, ſine ſanguinis effuſione terminari poſſet. Fuit namque Henricus iſte Henrici quondam Norici Ducis filius, quem (ut alibi dictum eſt,) Conradus Rex à Bajoaria ejectum, in Saxonia manere compulerat, Ducatumque ipſius primùm Leopaldo Marchionis Leopaldi filio, ac deinde fratri ipſius huic Henrico conceſſerat. Rex ergo prædictam litem judicio vel conſilio deciſurus, utrique autumnali tempore menſe Octobri in civitate Herbipoli curiam præfigit: quò dum alteri, id eſt, Henrici Ducis filius veniret, alter ſe abſentaret, iterum & iterum vocatur. In eadem curia exulibus Apuliæ, quos Rogerius de ſolo natali propulerat, lachrymabiliter conquerentibus, ac ad pedes Principis miſerabiliter ſe projicientibus, expeditio Italica tam pro afflictione horum, quàm pro corona Imperii accipienda, paulò minus quam ad duos annos jurata eſt.

CAP. VIII.

Quòd Gerardus Magdeburgenſis Præpoſitus Guicmannum Cicenſem Epiſcopum Romæ accuſavit: & Epiſtola Papæ ſuper hoc.

PORRO Gerardus præpoſitus Romam pergens, Eugenium Papam adiit [illegible] ſam Magdeburgenſis Eccleſiæ aperiens, Guicmannum [illegible] a Principe [illegible] ut [illegible] m
1152 eſt) per electionem alterius partis ibi locatum, multis modis de intruſion[illegible]. Hanc rem quàm graviſſime Romanus Pontifex exceperit, tam ex literis, in quibus [illegible] nullis Epiſcopis, qui pro eo ob amorem Regis Romanæ Eccleſiæ ſcripſerant, reſpondit, quàm ex Cardinalium, qui poſtmodum ad tranſalpina directi ſunt, viva voce percepimus. Literarum autem talis tenor fuit:

Eugenius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabilibus fratribus Eberhardo Saltzburgenſi, Artvvico Bremenſi, & Hillino Treverenſi Archiepiſcopis, Eberhardo Babenbergenſi, Hermanno Conſtantienſi, Henrico Ratiſponenſi, Ottoni Friſingenſi, Conrado Pataviſi, Danieli Pragenſi, Anshelmo Havelburgenſi, & Burckardo Eiſtadenſi Epiſcopis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Ad quoſdam Germaniæ Epiſcopos monitoria, de negotio [illegible] Magdeburgenſis.

Literas quas pro cauſa Magdeburgenſis Eccleſiæ veſtra nobis prudentia delegavit, debita benignitate ſuſcepimus. In lectione autem & cognitione earum ſtupore nimio, & admiratione repleti ſumus, eò quòd longè aliud in eis quàm vobis ex officio Pontificatus imimineat, perſpeximus contineri. Cùm enim in Eccleſiæ vertice ſitis ex divina providentia conſtituti, ut de medio ejus quæ fuerint nociva propellere, quæ utilia de[illegible]tis attento ſtudio conſervare, in cauſa iſta, ſicut ex ſuggeſtione literarum veſtrarum nobis innotuit, non quod expediat Eccleſiæ Dei, quod ſacrorum canonum ſanctioni conſ[illegible]det, quod exinde à cœleſti arbitrio approbetur, ſed quod terrenis Principibus [illegible] attendiſtis: & qui eorum animos a ſua minus recta debuiſtis deflectere inte[illegible]one, que ubi eſſet via Domini, demonſtrare. Non perſuaſiſtis quod rectum eſt, nec [illegible]ſtis murus pro domo Iſrael: quinimò ipſis, ut ait Propheta, parietem ædificantibus, [illegible]os (quod ſine grandi animi rancore vix dicimus) linivistis illum luto abſque paleis. Non ita ſentiebat Princeps Apoſtolorũ, qui ex fide ſuæ confeſſione, ut totius Eccleſiæ fundamentum eſſet, accepit: ſed comminantibus ſeculi filiis, & Apoſtolis, ſi prædicarent in nomine Jeſu mortis exterminium intentantibus, confiſus de Domini virtute reſp[illegible]n: *Oportet obedire Deo magis quàm hominibus.* Vos autem ne à terrenis videamini Principibus diſſentire, illi cauſæ favorẽ veſtrũ impenditis, cui & Eccleſiaſticæ auctoritas c[illegible]tionis, & ſupernæ voluntatis examen pro certo creditur obviare. Cùm enim tranſlationes Epiſcoporum ſine manifeſtæ utilitatis & neceſſitatis indicio, divinæ leg[illegible] oraculum non permittat: cùm etiam multò amplior, quàm in aliis electionibus cleri & pop[illegible] debeat prævenire concordia: in facienda tranſlatione de venerabili fratre noſtr[illegible] Gicmanno Cicenſi Epiſcopo, nihil horum eſt, ſed ſolus favor Principis expectatur: & [illegible] inſpecta neceſſitate illius Eccleſiæ, nec conſiderata utilitate perſonæ, clero nolente, [illegible] (ut dicitur) ex parte maxima reclamante, in Magdeburgenſi eum dicitis Eccleſia ſupplantandum. Super quo tantò amplius admiramur, quantò perſona illa, cujus grav[illegible] atque ſcientiæ, ab anteactis agnovimus, ac perinde quantum Eccleſiæ illi ſit utilis, on [illegible] nitus ignoramus. Quoniam igitur quicunque temporalis auræ flatibus [illegible]entur, in illius petræ ſoliditate fundati, quæ in fundamento meruit Eccleſiæ coll[illegible], ſicut debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut à ſacrorum [illegible] rectitudine impulſu aliquo deviare: per præſentia vobis ſcripta mandamus, [illegible] cauſæ iſti favorem ulterius non præſtetis, & apud chariſſimum filium noſtrũ [illegible], quem Deus hoc tempore pro ſervanda libertate Eccleſiæ in eminentiam R[illegible] afficere veſtris exhortationibus ſtudeatis, ut & ipſe à ſua ſuper hoc intention[illegible] & contra Deum, contra ſacros Canones, contra Regiæ dignitatis officiũ, eidem [illegible]rem ſuum ulterius nõ impendat: ſed Eccleſiæ Magdeburgenſi, ſicut & aliis Eccl[illegible] R[illegible] à Deo ſibi commiſſi, liberam facultatem, quem voluerit ſecundum Deum eligend[illegible] quat, & electionem ipſam poſtmodum favore ſuo, ſicut decet majeſtatem Regiam, [illegible] quatur. Nos enim, ſi quod de ſupradicto fratre noſtro facere nititur, videremus [illegible] ne fulciri, nec voluntati ejus, nec poſtulationi veſtræ duceremus aliquatenus obv[illegible]. Contra Deum autem, & ſacrorum Canonum ſanctiones, nullomo[illegible] po[illegible]tioni poſſumus præbere conſenſum. Datum Signiæ XVI. Kalend. Septemb.

CA-

CAP. IX.

1153.

Quomodo per duos Cardinales aſſenſu Principis, quidam Epiſcopi depoſiti ſunt, & de duobus Ducibus Henricis.

AT Rex in proximo Paſcha Babenberg coronam geſtans, duos Cardinales, videlicet Bernardum presbyterum, & Gregorium Diaconum ad depoſitionem quorundam Epiſcoporum, ab Apoſtolica ſede deſtinatos, ſecum habuit. Proaimam dehinc Pentecoſten Vormatiæ ferians, Henricum Moguntinæ ſedis Archiepiſcopum, virum pro diſtractione Eccleſiæ ſuæ frequenter correptum, nec correctum, per eosdem Cardinales depoſuit, ac Arnaldum Cancellarium ſuum per quorundam ex clero & populo, qui illuc venerant, electionem, ei ſubrogavit. Ad prædictam curiam prænominati Duces, ambo Henrici pro Ducatu Norico, ut dictum eſt, contendentes veoerunt: ſed altero quòd legitimè vocatus non fuerit, prætendente, debitum finem negotium ibi habere non potuit. Iidem etiam Cardinales permiſſu Principis Burckardum Eiſtetenſem ſenio gravem, de inutilitate cauſantes, itidem ſubmovere. Dumque poſt hæc in Magdeburgenſem & quoſdam alios ſententiam ferre cogitarent, à Principe inhibiti, & ad propria redire juſſi ſunt. Moguntinus exauctoratur. Anno 1152.

CAP. X.

Quòd mortuo Eugenio, Anaſtaſius ſubrogatur, & quòd Cardinalis Gerardus inſolenter agere volens, prohibitus & in via mortuus eſt, & Guicmannus in Epiſcopatu confirmatus.

EA tempeſtate Eugenius Papa, vir juſtus, & religione inſignis, ab hac luce tranſiens, Anaſtaſio homini veterano, & in conſuetudine illius Curiæ exercitato, ſedem reliquit. Anaſtaſius 4. Papa. A quo dum Cardinalis quidam Gerhardus nomine, ad terminandam Magdeburgenſis electi cauſam miſſus fuiſſet, ac Principem in eadem civitate natale Domini celebrantem adiiſſet, cum quædam ibi ſecus illius nutum tractare vellet, indignationem ejus incurrens, infectis negotiis pro quibus venerat, mundatis ſævioribus, ingloriè redire coactus, in via etiam vita deceſſit. Verùm Princeps miſſis ad Anaſtaſium cum Guicmanno nunciis, non ſolùm facti ſui ratihabitionem, ſed etiam pallium obtinere eum fecit: non ſine quorundam ſcandalo, qui ne unquam id fieret, immobiliter fixum Romanos tenere à proprio ipſorum ore audierant. Exhinc non ſolùm in ſecularibus, ſed & in Eccleſiaſticis negotiis diſponendis, auctoritas Principis plurimùm crevit.

CAP. XI.

Quòd legatos in Græciam deſtinaverit, & quòd Henrico Saxonum Duci Ducatus Baioariæ adjudicatur, & quòd Rex in Italiam procinctum movit.

CIRCA idem tempus, menſe Septembri, Principes, majoresque Bajoariæ à Rege Ratiſponæ convocantur, ſed nihil ibi de bono pacis in illa provmcia, propter duorum Ducum litem, terminari poterat. Rex tamen quia non multò antè hæc per Apoſtolicæ ſedis legatos, ab uxore ſua ob vinculum conſanguinitatis ſeparatus fuerat, pro ducenda alia pettractans, ad Manuel Græcorum Imperatorem tam pro hoc negotio, quàm pro Guilhelmo Siculo, qui patri ſuo Rogerio noviter defuncto, ſucceſſerat, utriusque Imperii invaſore debellando, in Græciam legatos deſtinandos ordinat; ſicque primatum ſuorum conſilio, Anshelmus Hamelburgenſis & Alexander Apuliæ quondam Comes, ſed à Rogerio cum cæteris ejuſdem provinciæ nobilibus, ob ſuſpicionem dominandi propulſus, eandem legationem ſuſcipiunt.

Proximo dehinc menſe Decembri utrique Duces, Henricus, itidem & Henricus, in civitate Spira, Principis adſiſtunt judicio: [illegible] cum altero de legitima vocatione ſe excuſante, res protelatur. Itaque Fridericus [illegible] per biennium ad decidendam litem duorum principum, ſibi (ut dictum eſt) ex propinquitate ſanguinis tam

1154. affinium laboraſſet: tandem alterius inſtantia, qui in paternam hæreditatem, à qua diu propulſus fuerat, redire cupiebat, flexus, imminente etiam ſibi expeditionis labore, in qua eundem juvenem militem, ſociumque viæ habere debuit, finem negotio imponere cogebatur. Proinde in oppido Saxoniæ Goſlaria curiam celebrans, utroſque Duces, datis edictis, evocavit. Ubi dum altero veniente, alter ſe abſentaret, judicio Principum alteri, id eſt, Henrico Saxoniæ Duci, Baioariæ Ducatus adjudicatur.

Bavaria Henrico Saxoniæ Duci adjudicatur.

Poſt hæc Princeps de Saxonia in Baioariam ſe recipiens, ac inde per Alemanniam tranſiens, anno Regni ſui tertio, in Campania Lici fluminis termino Baioariæ, contra civitatem Auguſtenſem, circa principium menſis Octob. militem in Italiam iturus collegit, finitis ex quo jurata fuerat primò expeditio, duobus annis. Nec illuſtrem animum etiam illuſtri facto, ex recenter prolata in tam magnum Imperii Principem ſententia, & ex hinc obortum non parvum aliorum Principum murmur revocare poterat: quin omnia quæ retrò erant, tanquam floccipendens, Deo ſe committendo in anteriora extenderetur. Per Brixinoram itaque & vallem Tridentinam tranſiens, emenſis Alpium anguſtiis, in campeſtribus Veronenſium, juxta ſtagnum Gardæ, caſtrametatur. Ubi dum de proceſſu ad ulteriora cum Principibus conſilium iniret, primò cœli Principem concilaudum decrevit. Denique miles per clauſtra montium tranſiens, ob difficultatem locorum victui neceſſaria invenire nequiens, dum penuriam magnam, quod in exercitibus moleſtum eſſe ſolet, pateretur, nonnulla ſacra loca violarat. Ad hæc, quamvis prædictam neceſſitudinis excuſationem habere viderentur, expianda, Rex à toto exercitu collectam fieri jubet; & ſic non modicam coadunatam pecuniam per quoſdam religioſos viros, duobus Epiſcopis, Tridentino ſcilicet & Brixinorenſi remittendam, ac per ſingula ſanctorum loca, quæ damnum paſſa fuerant, dividendam ſtatuit: pulchrè communi utilitati conſulens, pulchrè rectoris officium implens, ut maxima adorſurus negotia, ante omnia rectorem & plaſmatorem omnium, ſine quo nihil benè inchoatur, nihil proſperè conſummatur, placandum, ejusque offenſam à populo ſuo avertendam intenderet.

[illegible] Anno 1154.

CAP. XII.

Quomodo apud Roncalias quibuſdam Epiſcopis regalia abjudicata ſint.

[illegible]

INDE caſtra movens in campo Roncaliæ ſuper Padum, non longè à Placentia, menſe Novembri reſedit. Eſt autem conſuetudinis Regum Francorum, quæ & Teutonicorum, ut quotieſcunque ad ſumendam Romani Imperii coronam, militem ad tranſalpizandum coegerint, in prædicto campo manſionem faciant. Ibi ligno in altum porrecto ſcutum ſuſpenditur, univerſorumque equitum agmen feuda habentium, ad excubias proxima nocte Principi faciendas, per curiæ præconem expoſcitur: quod ſectantes qui in ejus Comitatu fuerunt, ſinguli ſingulos beneficiatos ſuos per præcones expoſcunt. At ſequenti die quicunque nocturnis vigiliis defuiſſe deprenſus fuerat, denuò ad præſentiam regia, aliorumque Principum, vel virorum illuſtrium evocatur: ſicque omnes omnium beneficiati, qui ſine bona voluntate Dominorum ſuorum domi remanſerunt, in feudis condemnantur. Hunc morem Principe ſecuto, non ſolùm laicorum feuda, ſed & quorundam Epiſcoporum, id eſt, Hartuici Bremenſis, & Ulrici Halberſtatenſis regalia perſonis tantùm, quia nec perſonis, ſed Eccleſiis perpetualiter à Principibus tradita ſunt, abjudicata fuere. Sed quoniam hujus terræ mentio habita eſt, de ipſius ſitu ac ritu, & à quibus prius inhabitata, quóve nomine dicta, à quibus poſtmodum poſſeſſa, quo cenſeatur vocabulo, paucis abſolvam.

Mos priſcus Caſaro apud Roncalias caſtrametandi.

NB.

CAP. XIII.

De ſitu Italiæ, & more gentis ejuſdem. Item de ſitu & ſuperbia Mediolani, & de conſuetudine & juſtitia Regni, atque de diverſis querimoniis ad Principem delatis.

Italia terminus.

HÆC Pyrenæo, ſeu Apennino altiſſimis & ſcopuloſiſſimis alpibus in oblongum ductis, hincinde ſepta, tanquam eorundem, vel potius ejuſdem montis umbilicus: utve deliciarum hortus, à Tyrrheno mari uſque ad Adriatici æquoris oram protenditur, habens ad Septentrionem Pyrenæas (ut dictum eſt) Alpes: ab Auſtro Apenninum, qui modò

modò mutato nomine mons Bardonis vulgò dicitur: ab Occidente Tyrrhenum, ab Oriente Adriaticum æquor. Padi vel Eridani fluminis, quem unum inter tria Europæ flumina famoſiſſima Topographi ponunt, cæterorumque amnium decurſu irrigua, ſoli dulcedine, cœlique temperie: frumenti, vini & olei ferax: intantum ut arbores fructiferas, præcipuè caſtaneas, ficeta, & oliveta inſtar nemorum educet. Romanorum Colonia ulterior Italia olim dicebatur, tribus diſtincta Provinciis, Venetia, Æmilia, Liguria: quarum primæ Aquileia, ſecundæ Ravenna, tertiæ Mediolanum metropoles fuere. At in ipſo Apennino, ubi & Urbs Roma ſita eſſe noſcitur (quæ modò Tuſcia vocatur, eò quòd Apennino incluſa, Urbem quoque ipſam in ſinu ſuo contineat) interior Italia jure dicta eſt. Illa verò quæ poſt emenſionem montium Campania excipitur, unde & à re nomen trahens, Campania adhuc dici ſolet, ac uſque ad Farum, brachium maris, navibus ob ſyrtes importunum, Siciliam à ſolido ſejungens, producitur. Nam Sicilia Europam terminans, Sardiniæ, cæteriſque Italiæ Inſulis adnumeratur. Olim citerior Italia, vel major Græcia vocabatur, nunc Apulia vel Calabria dicta. Quamvis aliqui hanc & mediam pro una reputantes Italia, citeriorem ſeu majorem Græciam dicere maluerint Italiam, non tres, ſicut præmiſſum eſt, ſed duas tantum, ulteriorem & citeriorem ponentes Italias. Nonnulli tamen prædictas Alpes Apenninum & Pyrenæum eadem montana eſſe volunt, eò quòd circa eas partes, qua Ianua civitas in navalibus prælis ſatis exercitata, ſuper Tyrrhenum æquor ſita eſt, conveniendo, prædictam claudant Provinciam: in argumentum ſuæ aſſertionis inducentes, quòd Pannonia, juxta Iſidorum, tanquam Apennino clauſa nomẽ accepit, quam non Apenninus, qui mons Bardonis, ſed Pirenææ attingunt Alpes. Patet, ut arbitror, cur hanc terram duorum montium, vel ejuſdem, ſupra umbilicum dixerim. Barbarorum verò incurſionibus, ac dominationi, qui à Scanzia Inſula cum Alboni Duce venientes, Pannonias primò inhabitarunt, ſubjacere incipiens, ab ejſdem, eò quòd ad augendum exercitum, fœminis reflexis ad mentum crinibus, ſicque virilem & barbatam faciem imitantibus, & idcirco Longobardis à longis barbis vocitatis, & ipſa Longobardia adpellari conſuevit. Ex quo contingit, ut circa Hexarchatum Ravennatenſem artatis antiquis ejuſdem Provinciæ incolis, ea pars Italiæ quæ antea Æmilia dicebatur, nunc Romaniola, quod diminutivum à Roma tractum noſcitur, vulgo uſque hodie dici ſoleat. Veruntamen Barbaricæ depoſito feritatis rancore, ex eo forſan quòd indigenis per connubia junctis, filios ex materno ſanguine, ac terræ aeris ve proprietate aliquid Romanæ manſuetudinis & ſagacitatis trahentes, genuerint, Latini ſermonis elegantiam, morumque retinent urbanitatem. In civitatum quoque diſpoſitione, ac Reip. conſervatione, antiquorum adhuc Romanorum imitantur ſolertiam. Denique libertatem tantopere affectant, ut poteſtatis inſolentiam fugiendo, Conſulum potius quàm imperantium regantur arbitrio. Cumque tres inter eos ordines, id eſt capitaneorum, valvaſſorum, & plebis eſſe noſcantur, ad reprimendam ſuperbiam, non de uno, ſed de ſingulis prædicti Conſules eliguntur, neve ad dominandi libidinem prorumpant, ſingulis penè annis variantur. Ex quo fit, ut tota illa terra intra civitates fermè diviſa, ſingulæ ad commanendum ſecum diœceſanos compulerint, vixque aliquis Nobilis, vel vir magnus, tam magno ambitu inveniri queat qui civitatis ſuæ non ſequatur Imperium. Conſueruntque autem ſinguli ſingula territoria, ex hac comminandi poteſtate, Comitatus ſuos appellare. Ut etiam ad comprimendos vicinos materia non careant, inferioris conditionis juvenes, vel quoſlibet contemptibilium etiam mechanicarum artium Opifices, quos cæteræ gentes ab honeſtioribus & liberioribus ſtudiis, tanquam peſtem propellunt, ad militiæ cingulum, vel dignitatum gradus aſſumere non dedignantur. Ex quo factum eſt, ut cæteris orbis civitatibus, divitiis, & potentia præemineant. Iuvantur ad hoc non ſolùm (ut dictum eſt) morum ſuorum induſtria, ſed & Principum in tranſalpinis manere aſſuetorum abſentia. In hoc tamen antiquæ Nobilitatis immemores, Barbaricæ fecis retinent veſtigia: quòd cum legibus ſe vivere glorientur, legibus non obſequuntur. Nam Principem, cui voluntariam exhibere deberent ſubjectionis reverentiam, vix aut nunquam reverenter ſuſcipiunt: vel ea quæ ſecundum legum integritatem ſanciverit, obedienter excipiunt, niſi ejus multi militis aſtipulatione coacti, ſentiant auctoritatem. Ob ea frequenter contingit, ut quamvis civis lege flectendus, adverſarius armis cogendus ſecundum leges ſit: ipſum tamen, quem ut proprium Principem mitem ſuſcipere oportebat, ſæpius jura propria expoſcentem, hoſtiliter excipiant. Ex quo duplex Reipub. naſcitur detrimentum, ut Princeps ad ſubjugationem, civis in colligendo exercitu diſtrahatur: & civis, non ſine magno rerum ſuarum diſpendio, ad obedientiam Principis compellatur.

Diviſio.

Longobardia.

Romandiola.

Comitatus tractus ſunt univerſis diœceſani ſubjecti.

Italorum erga Cæſares contumacia.

1154 pellatur. Quare eadem ratione qua populum ſuper hoc incuſat temeritas; ſic Principem apud Deum & homines excuſare debebit neceſſitas.

Mediolanum

Inter cæteras ejusdem gentis civitates Mediolanum primatum nunc obtinet, inter Padum & Pyrenæum ſita. Ticino & Adua ab eodem Pyrenæo naſcentibus, ac in Pado ſe recipientibus, & ob hoc ſinum quendam fertiliſſimum in modum inſulæ facientibus media poſita, ritè Mediolanum vocatur: quamvis nonnulli ex quodam portentuoſo ſue, unam medietatem ſetas, & alteram lanam habente, è fundatoribus Mediolanum dictam putent. Hæc ergo non ſolùm ex ſui magnitudine, virorumve fortium copia, verum etiam ex hoc, quòd duas civitates vicinas, in eodem ſinu poſitas, id eſt, Cumam & Laudam ditioni ſuæ adjecit, aliis (ut dictum eſt) civitatibus celebrior habetur. Porrò ut in rebus caducis ex arridentis fortunæ blandimento fieri ſolet, rebus ſecundis elata, in tantum elatioris extumuit audaciam, ut non ſolùm vicinos quosque infeſtare non refugiat: ſed & ipſius Principis Majeſtatem non reformidando, ejus aula fuerit incurrere recenter offenſam. Quod quibus de cauſis exordium ſumpſerit, breviter aperiam. Interea quædam de juſtitia regni dicenda videntur.

NB. Iura Cæſarum Italiam ingredientiũ. Fodrum regale.

Mos enim antiquis, ex quo Imperium Romanum ad Francos derivatum eſt, ad noſtra usque deductus eſt tempora, ut quotieſcunque Reges Italiam ingredi deſtinaverint, gnaros quoslibet de familiaribus ſuis præmittant, qui ſingulas civitates ſeu oppida peragrando, ea quæ ad fiſcum regalem ſpectant, quæ ab Accolis Fodrum dicuntur, exquirant. Ex quo fit, ut Principe adveniente plurimæ civitates, oppida, caſtella, quæ huic juſtitiæ vel omnino contradicendo, vel integraliter non perſolvendo, reniti conantur, ad ſolum usque proſtrata, proterviæ ſuæ documentum poſteris oſtendant. Alia itidem ex antiqua conſuetudine manaſſe traditur juſtitia, ut Principe Italiam intrante, cunctæ vacare debeant dignitates & magiſtratus, ac ad ipſius nutum ſecundum ſcita legum, jurisque peritorum judicium, univerſa tractari. Tantam ei quoque judices terræ recognoſcere dicuntur jurisdictionem, ut ex omnibus quæ terra producere ſolet, uſui neceſſarijs, exceptis vix bubus & ſeminibus, ad excolendam terram idoneis, de cæteris quantum neceſſe fuerit militi profuturis, ad regios uſus ſuppeditare æquum arbitrentur.

Vacatio dignitatum.

Igitur Rege apud Roncalias per quinque, ut ajunt, dies ſedente, & ex Principum, ac de univerſis penè civitatibus Conſulum ſeu Majorum conventu curiam celebrante, diverſa hinc inde diverſis ex querimoniis emerſere negotia. Inter quæ Guillielmus Marchio de monte Ferrato, vir nobilis & magnus, & qui penè ſolus ex Italiæ Baronibus civitatum effugere potuit Imperium, ſimul & Aſtenſis Epiſcopus, gravem uterque ſuper Aſtenſium; alter, id eſt, Marchio ſuper oppidanorum Kairæ conqueſtionem facientes inſolentia. Neque enim multum ad Principis triumphi titulum, reſpectu ipſius geſtorum fortium, facere arbitramur, ſi de caſtellis, rupibus, oppidis, villisque magnis, quæ ab ingreſſu ſuo non ſolùm militari ordine, ſed etiam armigerorum tumultuationia aſſultu ſubverſa ſunt, diceremus, ad majora feſtinantes. Aderant etiam Cumanorum ſeu Laudenſium conſules, de attritionis ſuæ diutina miſeria, lachrymabilem ſuper Mediolanenſium ſuperbia facientes querimoniam, præſentibus duobus conſulibus ejusdem civitatis, Oberto de Orto, & Gerardo Nigro. Princeps igitur his de cauſis ſuperiores Italiæ partes aditurus, per Mediolanenſium fines tranſire volens, prædictos conſules tanquam viæ Duces futuros, & de idoneis tabernaculorum locis diſpoſituros, ſecum retinuit. Venêrunt etiam ad eandem cûriam legati Januenſium, qui non longè ante hæc ipſa, captis In Hiſpania inclytis civitatibus, & in ſericorum pannorum opificio prænobiliſſimis, Almaria & Ulyxibona, Sarracenorum ſpoliis onuſti redierant, leones, ſtruthiones, pſitacos, cum cæteris pretioſis muneribus Principi præſentantes.

CAP.

CAP. XIII.

1154.

Quibus occaſionibus Rex in Mediolanenſes arma converterit.

FRIDERICUS ergo ad ſuperiora (ut dictum eſt) ulterioris Italiæ, profecturus, à Roncalijs copias ducens, in territorio Mediolanenſium caſtra, poſuit. Dumque à prænominatis conſulibus per arida, ubi nec ſtipendia inveniri, nec ex mercatu haberi poſſent, circunduceretur loca: indignatione motus, juſſis primò ut ad propria redirent conſulibus, in Mediolanenſes arma convertit. Acceſſit ad hujus indignationis cumulum, quòd ex maxima imbrium effuſione totus exacerbatus fuiſſe dicitur exercitus, ut ex hac duplici inediæ videlicet & cœli inclementiæ moleſtia, cuncti prout poterant Principem adverſus eos concitarent. Alia itidem huius commotionis cauſa non parva fuit, quòd Princeps temeritatis illorum in hoc tumorem præſenſerat, quòd non ſolùm civitates quas deſtruxerant, reædificari pati nollent, quinetiam ad iniquitatis illorum aſſenſum, ipſius nobilem & incorruptum hactenus animum pecunia inclinare ac corrumpere ſatagebant. Rex caſtra de aridis locis movens, ad fertilia ipſius territorii habitacula non longè à civitate ſe transferens, militem laſſatum refecit.

CAP. XIV.

Quædam oppida ac caſtra Mediolanenſium evertuntur, & de Novaria ſuoque Comite.

ERAT in vicino oppidum quoddam ſatis populoſum Roſatum, ubi Mediolanenſes circiter quingentorum equitum armatorum præſidia locaverant. Iubentur ergo equites ad civitatem redire, direptiſque omnibus uſui neceſſarijs, ipſum oppidum flammæ datur. Ibi quidam ex equitibus Principis uſque ad portas Mediolanenſium progreſſi, quibuſdam vulneratis, quoſdam cepere. Mediolanenſes non ſolùm damno præſentium, ſed & metu futurorum ſtupefacti, Gerardi Conſulis, tanquam huius mali auctoris, domum, Principis iram mitigaturi, diruunt. At Princeps hujus rei nihil penſi habens, ad Ticinum uſque amnem, majores his clades irrogaturus, procedit. Is amnis à Pyrenæo, ut ſuprà oſtenſum eſt, ſurgens, & Padum ſeu Eridanum juxta Papiam, quæ exhinc Ticinum vocatur, influens, Inſulam Mediolanenſium ab Occidentali latere cingit. Ibi duos pontes ligneos, quos ipſi ob incurſum in Papienſes & Novarienſes conſtruxerant, ac ob illorum impetum reprimendum propugnaculis munierant, occupat, tranſmiſſoque per eos milite ignibus tradit. Deinque tria ipſorum caſtra munita & decora, id eſt Mummam, Gailardam, Tricam, quæ ad expugnationem Novarienſium in ipſorum territorio firmaverant, expugnata cremantur. Eſt autem Novaria civitas non magna, ſed ex quo ab Imperatore Henrico olim everſa reædificari cœpit muro novo, & vallo non modico munita, Comitem habens in ſua diœceſi Guidonem Blanderatenſem, qui præter morem Italicum, totum ipſius civitatis territorium, vix ipſa civitate excepta, Mediolanenſium poſſidet auctoritate: inhiantibus adhuc Mediolanenſibus, ut & hanc ſimul & Papiam, ſicut alias abſorbeant civitates. Facta eſt hæc victoria Menſe Decembri, nataleque Domini circa prædictorum excidium caſtrorum à Principe cum magna celebratur alacritate.

Roſatum op.

Ticinus fl.

Novaria.

CAP. XV.

De ſubverſione Kairæ & Aſtæ, & de treuga militum.

POST hæc Princeps per Vercellum & Taurinum tranſiens, tranſvadato ibi Pado ad interiora verſus Papiam iter reflectit. Verùm oppidani Cairæ, ſimul & Aſtenſes cives, eò quòd præcepta Principis de exhibenda Marchioni ſuo Gulhelmo de Monte ferrato juſtitia minime paruiſſent, tanquam rebellionis rei hoſtes judicari proſcribuntur. Ad quorum puniendam contumaciam dum Rex exercitum ducit, illi relictis munitionibus velut viribus ſuis diffidentes, ad vicina montana diffugiunt. Rex primò Cairam veniens, inventis ſufficienter victualibus, per aliquot ibi dies manſit. Turres quæ non paucæ ibidem fuere, deſtruxit, oppidumque ſuccendit. Inde Aſtam procedens, vacuamque non opibus ſed habitatore reperiens civitatem, non paucis ibi diebus manens, igni eam & direptioni dedit. Antè verò quàm abinde caſtra moverentur, conſilio ſapientum Rex habito, propter crebras

Caira nunc Cherea & Aſta urbes in Subalpinis.

1155

quæ in exercitu ortæ fuerant ſeditiones, aliqua militi in poſterum profutura ordinare diſponit. Non ſolùm ergo edicto dato, ſed & à ſingulis majoribus & minoribus ſacramēto præſtito, legem dedit, ne quis infra caſtrorum ambitum gladium ad quodlibet commilitonis nocumentum portare auderet, adjiciens pœnam, ut quicunque hanc treugam violando, quempiam de ſociis vulneraret, manu mutilaretur, vel etiam capite obtruncaretur. Hac que tam ſapienti, quàm neceſſaria lege data, de cætero juvenilium irrationabilis impetus animorum conquievit.

Edictum de pace caſtrenſi.

CAP. XVI.

De Terdona, & quare obſeſſa ſit, & de ejus ſitu, atque præſidiis, & quomodo obſeſſa ac impugnata, qualiterve à ſuis defenſa fuerit.

FUIT non longè ab eo loco civitas Terdona, natura & arte munita, Mediolanenſibus amica, ipſisque contra Papienſes fœdere juncta. Igitur Papienſibus conquerentibus plus à Terdona ſe quā à Mediolano moleſtari, eò quòd quamvis civitas Papia in ſinu quidem Mediolanenſium poſita, robur, tamen comitatus ſui ultra Ticinum fluvium habeat, iſti nullo montis ſeu fluminis objectu expoſitum, juſſa eſt à Principe à Mediolani contubernio recedere, Papiæque ſociari. Quod dum facere recuſaret, dumque magis ſeditiosè & inimicè, quàm pacificè & amicè Regibus, civitati adhærere delegiſſet, tanquam majeſtatis rea, & ipſa inter hoſtes Imperij adnumerata proſcribitur. Princeps Terdonenſium ſicut & Aſtenſium vindicaturus inſolentiam, ab Aſta caſtra movens, in marchia quadam, quæ Buſca dicitur, tentoria fixit. Ibi per aliquot dies moram faciens, quoſdam ex militibus cum fratre ſuo Conrado, Bertolfo Burgundionum Duce, Otto vexillifero ſuo, ex Bajoaria Palatino Comite præmittendos, ſitumque civitatis exploraturos decrevit. Qui tranſmiſſo amne, qui Tanera vulgò dicitur, uſque ad ipſam civitatem decurrentes, ac omnia circumſpicientes, non longè ab ea ſuper prædictum amnem metantur caſtra. Tertia dehinc luce Rex ſuos inſecutus, altera fluminis ripa tabernacula fixit, ſuis ex prædicti amnis inundatione, qui ex ſubita imbrium multitudine plus ſolito excreverat, jungi non valens. Attamen non multo pòſt fluvio aliquantiſper mitigato, tranſvadandi labore ſuis adjunctus, ad civitatem properavit. Primoque aſſultu ſuburbia muro, turribus ſuffulta, cepit & expugnavit, civibus vix ad ſuperiorem civitatis arcem ſe recipiendi, ex noctis, quæ jam incumbebat, & ſupervenientis tempeſtatis beneficio, facultatē habentibus. Eſt autē Terdona penè in pede Apennini montis, ex ea qua Apēninus & Pyrenæus, ut ſuprà dictum eſt, junguntur, parte ſita, Campaniam Papiæ ſeu Mediolani tanquam è ſpecula proſpiciens. In monte terete, ſcopuloſam faciem in prærupto laterum prætendente, poſita et turribus, & præcipuè una lateritia, à Tarquinio Superbo olim facta, quæ & Rubea nunc ab indigenis dicebatur ſuperba: in declivo montis ſuburbio, ex murorum ambitu, ac turrium celſarum, populique multitudine, cujuſdam amniculi per medium tranſeuntis inſignis.

Terdonenſes à Friderico proſcripti.

Terdonæ ſitus.

Princeps Nobilis, capto (ut dictum eſt) ſuburbio, arcem ipſam ſeu civitatem obſidione clauſit. Erat autem prædicta arx non ſolùm ſuis viribus, ſed etiam Mediolanenſium fortitudine, & vicinorum Baronum, quorum unus Marchio Opitius, cognomento Malaſpina fuit, præſidiis munita, obque tantæ opis confidentiam, ad propellendam Principis iram inſtrui auſa. Initiata eſt hæc celebris Terdonæ obſidio menſe Februario incipiente, poſt caput jejunii proxima quadrageſimæ hebdomada. Receptis igitur ad anguſtias arcis Terdonenſibus, tantaque multitudine velut uno carcere incluſis, mons ipſe circumquaque à Principe, ne ullus effugiendi pateret miſeris aditus, obſidione vallatur: Principe ipſo ex Occidentali parte, Henrico Duce Saxoniæ in ſuburbio, quod Meridiem verſus Apenninum reſpicit, Papienſibus in Campania, quæ contra Papiam ſeu Mediolanum ad Orientem vel Aquilonem extenditur, reſidentibus. Nec mora, machinæ, diverſorumque tormentorum genera fabricantur, ſagittarii, baliſtarii, fundibularii arcem circunſeptam obſervant. Tentabat omnia virtus Principis, & ubi infirmiora arcis videbat loca, valentiori urgebat manu. At Terdonenſes artiſſimis ſepti clauſtris effugii locum non habentes ex deſpe-

Terdona obſeſſa anno 1155.

1155.

deſperatione audaciam ſumunt. Nulla enim (ut ait ille Hiſtoriographus) promptiorem bello militem reddit, quàm neceſſitas præliandi ex prærupto periculorum. Urgentur jaculis, urgentur baliſtis, quodque his gravius eſt, propria remordentur conſcientia: eò quòd proprio Principi rebellando, quicunque ex eis deprehenſi fuiſſent, patibuli, quod in præſentiarum erectum cernebant, expectabant ſupplicium. Sicut enim eſt magna miſeris tyrannicæ obviantibus immanitati conſolatio, conſcientiæ ſpes: ſic è converſo tali Principi, qui non ſolùm legitimus judex, ſed & primus Præſul dici poteſt, reluctari conantibus, miſeriæ miſeriam cumulat, contra conſcientiam debitæ ſententiæ metus. Crebris tamen excurſionibus, quaſi nullo timoris periculo urgerentur, militem in caſtris manentem laceſſebant, juveniles que animi, laudis (ut aſſolet) avidi, virium ſuarum experientiam utrobique capeſſebant: illis pro ſalute, iſtis pro triumpho dimicantibus. Nec hoc ſine utriuſque partis damno. Nam & ex noſtris duo Nobiles juvenes, Kadolus ex Bajoaria, & Joannes de Saxonia, pluribus ſauciatis, necantur. Ex illis verò, exceptis his quos occiſos, vel vulneratos intus celabant, nonnulli vivi deprehenſi, ligni ſupplicio in oculis omnium pœnas meritas luebant. Ferunt quadam die lapidem vi tormenti ea baliſtæ, quam modò *margam* vulgò dicere ſolent, propulſum, ad ſuperiora mœniorum loca conſcendiſſe, ex colliſione parietum tribus fractis fruſtis, tres ſimul milites armatos inter majores civitatis, juxta principalem Eccleſiam de ſuæ Reipublicæ ſtatu conſultantibus ſtantes, uno ictu percuſſiſſe, necique dediſſe.

Marga ... bellici genus.

Quia verò caſtra Papienſium majorem incurſum cæteris ſuſtinebant, junguntur eis ex Imperio Principis Guilhelmus Marchio de monte Ferrato, & quidam alij ex Italicis Baronibus. Erat enim ex ea parte puteus ſeu fons, quo ſolo poterant oppidani uti: & idcirco Papienſibus prohibentibus, illisque ſuprema neceſſitudine, cujus proprium eſt periculorum diſcriminis immemorem eſſe, audacter decertantibus, major, imò quaſi quotidiana inſtabat conflictatio. Nam amniculus, qui medius (ut ſuprà oſtenſum eſt) percurrebat ſuburbium, ex ruina turrium, cæterorúmve mœnium, à proprio alveo excuſſus, ne in ipſorum uſum etiam feculentus provenire poſſet, à Duce Saxoniæ, ſuiſque acriter ſervabatur. Videns Princeps plus cupito obſidionem produci, (anhelabat enim ad accipiendam orbis & urbis Monarchiæ coronam) non ſolum turres machinis quati, ſed etiam inuſitato ſatis utens artificio, cuniculos verſus turrim Tarquinij, quæ Rubea dicebatur, fieri jubet: ut ſic ad turrem ipſam per ipſos ſubterraneos meatus procedentes, fundamento læſo, eam ruinæ darent. Nam cùm prædicta civitas non in modum aliarum civitatum vallo ſeu foſſa, ſed præruptis undique propè interclusa rupibus, naturali præſidio muniatur: ex illa tantùm parte aliquantulùm per remiſſior, hiſpidæque rupis firmamento carens, prædictæ turris munimentum, magnique foſſati robur, tanquam hujus ſuæ imbecillitatis adjumentum, artificialiter admiſit. Oppidani, non ſine quorundam ex noſtris proditionis ſuſpicione, ingenium præſentiunt, commentisque uſi, juxta fundamentum turris & ipſi cuniculos faciunt: ſicque quibuſdam ad everſionem turris procedentibus, ſuffocatis, cæteri à cœpto deſiſtunt. Poſt hæc Rex naturam naturæ ope vincere volens, id eſt, ut naturæ præſidiis ſeptos per inopiam cogeret potus, prædictum fontem humanis uſibus inutilem facere diſponit. Injiciuntur ibi hominum, pecorum fœtida & putreſcentia cadavera. Sed nec ſic repelli poterat miſera oppidanorum aviditas. Aliud itidem invenitur ingenium. Inciuntur prædicto fonti ardentes faculæ, ſulphureas & piceas flammas ferentes: ſicque aquæ ipſæ, humanis uſibus deinceps inutiles, amaricantur.

Terdonenſes aquatione prohibiti.

CAP. XVII.

De invaſione cujuſdam caſtri.

ERAT in vicinio caſtrum quoddam Mediolanenſium N. vocitatum, natura & ingenio munitum. Finiunt in caſtris, cementibus Terdonenſibus, ſcalæ, cæteraque pro aſcendendis muris inſtrumenta utilia, oppidanis arbitrantibus ad ipſorum hæc fieri nocumentum. Deliguntur gnari quique & fortes de equitum ordine viri, præfectisque ſibi duobus Ducibus, Bertolfo Duce, & Ottone Palatino Comite, ad præ-

prædictumque caſtrum eo tempore quo noctis beneficio propoſitum celari p[illegible] properatur. Nec mora, jactis ad murum ſcalis, ad ſuperioris convexa tendunt, caſtrum ingrediuntur, ac ſine dubio cunctis ſopore depreſſis, voto potiti fuiſſent: niſi ex præ[illegible]turata clamoris concitatione oppidani excitati, ad fugamque parati, vix tandem fi[illegible] ſumpta, ad arma convolaſſent.

CAP. XVIII.

De audacia cujuſdam ſcutiferi, & de miſerabili conqueſtione Terdonenſium.

Moliris cujuſdam ſtratoris virtus.

NEC prætereundum erit, de cujuſdam præruptæ audaciæ ſtratoris virtute, [illegible] tædio longæ obſidionis affectus, cæteris aſſiliendi arcem exemplum dare ve[illegible] dio tantùm & clypeo, parvaque (ut id genus hominum ſolet) ſecuri, quæ [illegible] ab [illegible] ligatæ portantur, uſus, aggerem qui turri Rubeæ præjacet, aggreditur, viam que[illegible] qua pedem figeret, faciens, montem aſcendit. Non illum crebri lapidum ictus, q[illegible] machinis Principis contra turrim, vi tormentorum propellebantur, deterrere [illegible] no[illegible]m jaculorum, ſeu ſaxorum ab arce ad modum imbrium, non interpolati jactus revocare [illegible] terant: ad turrim uſque jam ſemidirutam proceſſit, ibique viriliter dimicando, m[illegible] etiam armatum ad terram ictibus dejecit, atque inter tot periculorum diſcrimi[illegible] ad caſtra redire potuit. Quem Rex ad ſe vocatum, militari cingulo ob tam præcl[illegible] facinus, honorandum decrevit. At ille cum ſe plebeium diceret, in code[illegible] velle remanere, ſufficere ſibi conditionem ſuam, honeſtè donatum, ad propria redi[illegible] miſit contubernia.

Sed ut ad id unde digreſſi ſumus, redeamus. Urgentur aquis amaricatis oppi[illegible] intolerabili potu inedia, gravi ſitis moleſtia. Appropinquabat Paſchale Feſtu[illegible] Princeps religionis intuitu quatuor diebus, id eſt à quinta cœnæ Domini feria, uſque ad proximæ Paſchalis hebdomadæ ſecundam feriam, ab arcis impugnatione ceſſandum ſtatuit. Itaque proxima dehinc feria, id eſt, ea die qua paſſio Domini in Pa[illegible] à cunctis Chriſticolis celebratur, clerici & monachi cum oppidanis incluſi, [illegible] cris induti, cum crucibus, thuribulis, cæteriſque Chriſtiani ritus orname[illegible] apertis egreſſi, ad tentoria Principis venire cupiebant. Quos Rex de l[illegible] ens, miſſis in occurſum Epiſcopis viriſque literatis, cur, & ad quid ven[illegible] vit. At illi, Terdonæ nos ajunt, infelix portio, ad pedes regalis Excel[illegible] derabamus, calamitates deploraturi, quas ſuſtinemus non merito [illegible] ſtro [illegible] civitatis, perditiſſimorumque civium contagio. Nunc autem quia ad p[illegible] admittimur Principis, liceat interim pedibus veſtræ provolvi benignitati [illegible] ſtulantes: ut humanitatis gratia nos homines animadvertendo, humanæ [illegible] quam veſtram ſortem in nobis recognoſcatis. Neque pro condemnata c[illegible] pro civibus majeſtate reis preces afferimus. Quos ô utinam nunquam no[illegible] oculi, nunquam eis ſors junxiſſet, quorum nobis ſors tam futura [illegible] obnoxia. Nunquid inſons cum ſonte, cum nocente innocens, innoxius cum reo, p[illegible] ab æquo judice plectendus erit? Vallamur clauſtrorum diuturnitate, quatimur [illegible]-torum acerbitate, ſitis infeſta ariditate, piceas ac ſulphureas, uſibuſque humanis ineptas, aquas haurire cogimur: unde (quod magis dolendum eſt) non nobis hoc ſacro ſancto Dominicæ paſſionis tempore Deo ſervire licet, quia nec libet. Aſtantes [illegible]-cris altaribus, ſagittarum terremur ſpiculis, ſaxorum percellimur ictibus: ſicque per ad omnem etiam naturalem motum pavidi, à mentis tranquillitate tanquam [illegible] circumferimur. Non ſecuri in lectulis, non in oratorio imperculſi, an[illegible]-riculorum inſtantia diſtractum, ad offerendum Deo ſacrificium pacis colligere pac[illegible] cum non valemus. Quid fecimus? quid luimus? Nunquid Mediolano aſſociati, ita contra Papiam arma tulimus? Nunquid ex fœdere ſeditioſæ civitatis iram P[illegible] incurrimus? At nos hactenus armorum ignari, ne dicam cum factioſis, ſe[illegible] mortalibus confœderati, ſoli Deo armis ſpiritualibus, non carnalibus inſtr[illegible]-tare conſuevimus. Sine noſtro conſilio miles armatur: nobis inconſul[illegible] [illegible]-rantibus in prælio certatur: Conſulum, majorumque civitatis hæc eſt diſpoſitio, [illegible] nutu hæc geruntur, Procerû motus (ut dicitur) hæc cuncta ſequuntur. Ad nos n[illegible] ſpectat,

Cleri Terdon. lamentabilis ſupplicatio.

ſpectat, niſi Eccl ſiaſticarum excubiarum ſollicitudo, pro Regum cæterorumvè in ſublimitate poſitorum tranquillitate ad Regem Regum Deum quotidiana efflagitatio. 1155. At dicet aliquis, Ex hoſtis contubernio & tu judicaris hoſtis. Sis ejus in pœna ſocius, cujus fuiſti in malefactis ſocius. Nam tangens picem coinquinatur. Cum perverſo manens pervertitur. Dicit enim Pſalmiſta: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum perverſo perverteris.* Pſalm. 18. Nunq d noſtro magis arbitrio, quam divina providentia civibus his commanendi neceſſitud ne, non ex malefaciendi aſſenſione adjuncti ſumus? Nunquid non cum Babylonicis, qui affectu, non loco fugiendi ſunt, nos non Babylonici in uno ſepto eſſe poſſumus? Poſſum cũ malefactore eſſe, nec tamẽ malefactoris ſocius, vel amicus jure dici. Poſſum neceſſ tatis lege ſic perſonæ jungi, ut perſonæ non jungar vitio jure naturæ in homine: naturam ſic hominis diligere, ut naturæ abhorream caſum. Nam qui ex inducto Sapientis, vel Pſalmographi teſtimonio, ſcilicet quòd ex contubernio bonorum bonus, ex conſortio malorum malus fiat, probare nititur: non ſic auctoritatem notabit, quaſi non de quodam ſic, & de quodam non ſic, ſed de omni ſic & ſemper accipiatur: verùm etſi de quodam ſic & de quoda nõ ſic, nõ tamẽ de omni ſic vel ſemper, ſed ut frequentius dictum putet. Quem uſum in naturalibus non Mathematicorum, ſed Phyſicorum ſequuntur artes. Nec rite pice tangi ex commanendi, ſed conſentiendi dicetur ratione. Quamvis & alium prædictæ auctoritati, Prophetiæ præcedentia & conſequentia generent ſenſum, ut non de nobis, ſed de Creatore hæc aſſerantur, qui ſcilicet, ſicut ſancto ſanctus apparet, miſericorditer eum juſtificando: ſic perverſo perverſus putatur, juſtè illum puniendo, ea locutione, vel proportionis ratione, qua linea recta curvo parieti appoſita, irrationali ſenſus opinione, non recta videtur. Unde & alibi ab eodem Propheta dicitur: *Quam bonus Iſrael Deus his qui recto ſunt corde.* Et hic ſubſequenter adnectitur: *Quoniam tu populum humilem ſalvum facies, & oculos ſuperborum humiliabis.* Pſalm. 17. Imit tur Princeps terræ Principem Cœli, & ſi in eadem civitate cum ſuperbo humilis inveniatur, non tamen cum ſuperbo humilis puniatur. Miſeremini ergo Domini & Patres conditionis noſtræ, reſpicite in nobis quæ geſtamus ſtigmata Chriſti: & quos ad pietatem non flectit noſtræ calamitatis acerbitas, inclinet ſaltem character Domini. Sed heu mortalium ſortem. Commenta Papiæ luis Terdona, non tua delicta. Accuſas de malefactis Papia Terdonam, cum tu ſi comparationem diſſimulando qualitatum admittis, pejus feceris. At inquies, improbæ civitati, ſuaque contumaci ſuperbia vicinos, quoſque prementi fœdere nex, ab æquo Principe jure pœnas ſubire debes. Eſto. Mediolano aſſociata eſt Terdona. Quare non illius gratia, ſed tuo metu: non ut per illius potentiam imperaret, ſed ut per ejus vires à tua excuteretur violentia. Senſi rem meam (inquit Terdona) agi, dum paries proximus, Lunellum dico, arderet, ſuli Mediolani confug ablis. Mediolanum judicas, quòd Cumas legitima occaſione deſtruxerit. Te pſam non reſpicis, quæ Lunellum Imperiale oppidum, magna & robuſta equitum manu ſtipatum, Palatini omitis tui habitatione inclytum, oppidanis ipſis ad colloquium pacis dolo vocatis, fraudulenterque captis, ad ſolum uſque ſine cauſa proſternere non timueris. Factus eſt ille inter Italiæ Proceres Nobiliſſimus inquilinus tuus, qui debuit eſſe Dominus. Reddit tibi nunc vectigal, cui tu Principis vicem gerenti vectigal perſolvere ſolebas. Videat Princeps, & animadvertat qua honeſtate ſui, Imperijve honore ipſius lateri judicium de Italis laturus aſſideat. Vectigalis tuus conſideret, quo decore ſecuris, quo rei in Italia jure plectendi ſunt, ante ipſum deferatur, qui ſub tuis modò militat ſignis. Iudicetur igitur a juſto rerum arbitrio æqua lance, primò Ticinum, ejuſque exemplo cæterarum Italiæ Urbium corrigantur exceſſus. Sed quid ad nos de talibus?

Tractent fabrilia fabri.

Nos miſerum vulgus, nos Dei tantùm ſervitio mancipati, noſtram i tueamur ſortem. Nihil ad nos de tyrannis terræ, atq; ô utinam felix nimium prior ætas, atque aurea Saturnĩ redirent ſecula, ut colonus terræ ſarculo, ligoneque & raſtro, non cum naturæ conſorte, ſed cum terra pugnaret: ſicque ordo Deo ſacratus, orationibus obſecrationibus liberè invigilare poſſet. Pereat qui ad cruentandum hominum genus arma extulit, qui beluina feritate hominem ſe non recognoſcens, humanum ſanguinem primò fudit. Ad nos redeamus. Nihil fecimus, alienas ob culpas plectimur. Nobis quæſumus pietas parcat Principis, & ſi miſerrimæ non vult ignoſcere civitati, nos ſaltem inermes jam ex fœtore peſtilentiæ morbidos, & jam morti propinquos, libertatĩ datos,

datos, de tam gravibus clauſtris exire permittat. Hæc dicunt: & manus ad cœlos tendentes, lacbrymisque obortis rigantes genas, cum magno ejulatu ad pedes eorum qui miſſi fuerant, ſe proſternunt.

CAPUT XIX.

Quod multis malis attriti Terdonenſes de pace cogitant.

COGNITIS his Princeps animum quidem intus ad miſericordiam flexum præſenſit, ſed diſſolutionis ſuſpicionem vitans extra eum in prioris ſever[illegible]tatis c[illegible]ſt[illegible]tia ſervavit, illis ut ad arcem redeant juſſis. Condeſcendebat miſeræ Cleri ſorti, [illegible] ridebat ſuperbi populi fortunæ, quem hoc indicio quaſi deſperatum, & deſolatio[illegible] oximum animadvertebat. At oppidani nondum tot malis victos ſe fing[illegible]ntes, [illegible] a quatuor dies, quibus pro Chriſtiani cultus devotione Principem hoſtibu[illegible] pacem d[illegible] ſe diximus, baleare tormentum inſtruunt, ignorante Principe, ac eos treuga[illegible] d[illegible]t[illegible]. ſervare æſtimante. Finito ut dictum eſt, quatriduo, oppidani rurſus mach[illegible] pu[illegible]tur. Illi ſuo quod fecerant vim tormenti propellentes, unum etiam quo m[illegible]s [illegible]bantur, quatiendo frangunt. Quo ſine mora reparato, acrius ſolito urg[illegible] impulſionum, ac maxime ſitis defatigatione fracti, ultimaque [illegible]eſperatione [illegible] T[illegible]donenſes, tandem de reddenda per deditionis præſidium pertractant arce.

CAP. XX.

De everſione civitatis, & quomodo Rex apud Papiam triumphum agens coronatur, & inde in Tuſciam iter, & quomodo Rex ad Urbem tendens, Romanum Pontificem obvium habuit, & de Arnaldo ſchiſmatico.

Terdona igne deletur. IGITUR tertia poſt Paſchalem ſolennitatem hebdomada, menſe Aprili, animabus ſolùm ex miſeratione & manſuetudine Principis ſaluti & libertati datis, civitas p[illegible]reptioni expoſita, excidio & flammæ mox traditur. Eripitur ibi de gravi qua teneb[illegible] captivitate, quidam ex Græcorum Proceribus, quem Opizo cognomento M[illegible] malè propter pecuniæ exactionem ceperat, aſperiſque locis incluſum in ipſa arc[illegible] Videres miſeros oppidanos, cum jam ſecuritate conceſſa, de miſeris clauſtrorum [illegible]lis ad liberam prodirent aeris temperiem, funebri facie tanquam de buſtis egr[illegible] imitari, in ſemet prætendentes, quod dicitur omnium miſerabilius eſſe, c[illegible]u [illegible]ob[illegible]dione.

Peracta victoria, Rex à Papienſibus ad ipſorum civitatem triumphum ſibi [illegible]x[illegible]turis invitatur, ibique ea dominica qua *Iubilate* canitur, in Eccleſia S. Mi[illegible]h[illegible]eli[illegible], ubi [illegible]quum Regum Longobardorum palatium fuit, cum multo civium tripudi[illegible] *Fridericus Papiæ coronatur.* Deductis ibi cum magna civitatis lætitia & impenſa tribus diebus, inde per [illegible]lacentia[illegible] tranſiens, juxta Bononiam Pentecoſten celebrat, ac ibidem tranſcenſo Apennino [illegible] orem Italiam, quæ modò Tuſcia vocari ſolet, perluſtrat. Illic Piſanos viros in Inſul[illegible], & tranſmarinis civitatibus potentes obvios habuit: eiſque ut naves contra Guilh[illegible] Siculum armarent, in mandatis dedit. Circa idem tempus Anſelmus H[illegible]velbur[illegible] *Anſhelmus Ravennatenſis Archiepiſcopus.* Epiſcopus à Græcia reverſus, Ravennatenſem Archiepiſcopatum per el[illegible] & p[illegible]lectionem, ſimul & ejuſdem Provinciæ exarchatum, laboris ſui magnificam r[illegible]ſationem à Principe accepit.

Igitur Rex ad Urbem tendens, circa Viterbium caſtrametatur. Quo [illegible] Antiſtes Adrianus cum Cardinalibus ſuis veniens, ex debito officij ſui ho[illegible]pitur, gravique adverſus populum ſuum conqueſtione utens, reverenter au[illegible] dictus enim populus, ex quo Se[illegible]torum ordinem renovare ſtuduit, multis mali[illegible] ces ſuos affligere temeritatis auſu non formidavit.

Arnolfus Brixienſis [illegible]. Acceſſit ad hujus ſeditioſi facinoris argumentum, quòd Arnolfus qui[illegible] B[illegible]ſis, de quo ſuprà dictum eſt, ſub typo religionis, & ut Evangelicis verbis utar[illegible]

1155.

ovina pelle lupum gerens, Urbem ingreſſus, ad ſactionem iſtam rudis populi animis præmolli dogmate ad animoſitatem accenſis, innumeram poſt ſe duxit, imò ſeduxit multitudinem. Arnaldus iſte ex Italia civitate Brixia oriundus, ejusdemque Eccleſiæ clericus, ac tantùm lector ordinatus, Petrum Abailardum olim præceptorem habuerat. Vir quidem naturæ non hebetis, plus tamen verborum profluvio quàm ſententiarum pondere copioſus. Singularitatis amator, novitatis cupidus: cujuſmodi hominum ingenia ad fabricandas hæreſes, ſchiſmatumque perturbationes ſunt prona. Is à ſtudio à Galliis in Italiam revertens, religioſum habitum, quo amplius decipere poſſet induit, omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens. Clericorum ac Epiſcoporum derogator, monachorum perſecutor, laicis tantùm adulans. Dicebat enim nec clericos proprietatem, nec Epiſcopos regalia, nec monachos poſſeſſiones habentes, aliqua ratione ſalvari poſſe. Cuncta hæc Principis eſſe, ab ejusque beneficentia in uſum tantùm laicorum cedere oportere. Præter hæc de ſacramento altaris, baptiſmo parvulorum non ſanè dicitur ſenſiſſe. His aliisque modis, quos longum eſt enumerare, dum Brixienſem Eccleſiam perturbaret, laicisque terræ illius prurientes erga clerum aures habentibus, Eccleſiaſticas malitiosè exponeret paginas, in magno concilio Romæ ſub Innocentio habito, ab Epiſcopo civitatis illius, virisque religioſis accuſatur. Romanus ergo Pontifex, ne perniciosum dogma ad plures ſerperet, imponendum viro ſilentium decernit: ſicque factum eſt. Ita homo ille de Italia fugiens, ad tranſalpina ſe contulit: ibique in oppido Alemanniæ Turego officium doctoris aſſumens, perniciosum dogma aliquot diebus ſeminavit. Comperta verò morte Innocentii, circa principia pontificatus Eugenii, Urbem ingreſſus, cùm eam contra Pontificem ſuum in ſeditionem excitatam inveniſſet, viri ſapientis haud ſectatus conſilium, de hujuſmodi dicentis, *Ne in ejus ignem ligna ſtruas*, amplius eam in ſeditionem excitavit: proponens antiquorum Romanorum exempla, qui ex ſenatus maturitatis conſulto, & ex juvenum animorum fortitudinis ordine & integritate, totum orbem terræ ſuum fecerint. Quare reædificandum Capitolium, renovandam dignitatem ſenatoriam, reformandum equeſtrem ordinem docuit. Nihil in diſpoſitione Urbis ad Romanum ſpectare pontificem, ſufficere ſibi Eccleſiaſticum judicium debere. In tantum verò hujus venenoſæ doctrinæ cœpit invaleſcere malum, ut non ſolùm nobilium Romanorum, ſeu Cardinalium diruerentur domus, & ſplendida palatia: verum etiam de Cardinalibus reverendæ perſonæ, inhoneſtè ſauciatis quibusdam, à furenti plebe tractarentur. Hæc & his ſimilia cum multis diebus, id eſt, à morte Celeſtini, usque ad hæc ab eo inceſſanter & irreverenter agerentur tempora, cumque ſententia paſtorum juſtè in eum, & canonicè prolata, ejus judicio tanquam omnino auctoritatis vacua, contemnerentur: tandem in manus quorundam incidens, in Tuſciæ finibus captus, Principis examini reſervatus eſt, & ad ultimum à Præfecto Urbis ligno adactus, ac rogo in pulverem redacto funere, ne à ſtolida plebe corpus ejus venerationi haberetur, in Tyberim ſparſus.

Arnaldus Romæ igne crematur.

Sed ut ad id, unde digreſſus eſt ſtylus, redeat, junctis ſibi in Comitatu rerum apicibus, ac per aliquot dies unà procedentibus, quaſi inter ſpiritalem Patrem & Filium dulcia miſcentur colloquia, & tanquam ex duabus principalibus curiis una Repub. effecta, Eccleſiaſtica ſimul & ſecularia tractantur negotia.

CAP. XXI.

De legatis Romanorum, & eorum legatione, & quale reſponſum à Principe acceperint. Item qualiter hortatu ſummi Pontificis Leoninam urbem, & Eccleſiam ſancti Petri Princeps occupari fecerit.

AT Romanorum cives de Principis adventu cognoſcentes prætentandum ipſius animum legatione adjudicarunt. Ordinatis ergo legatis induſtriis & literatis, qui eum inter Sutrium & Romam adirent, accepto prius de ſecuritate viatico, ſicque præſentatis regalis excellentiæ conſiſtorio viris, taliter adorſi ſunt.

1155. *Romanorum abſurda & inſolentia à Cæſare poſtulata.*

Urbis legati nos, urbis non parvum momentum, Rex optime, ad tuam à ſenatu populoque Rom. deſtinati ſumus excellentiam. Audi ſerena mente, benignis auribus, quæ tibi ab alma orbis Domina deferuntur urbe, cujus in proximo, adjuvante DEO, futurus es Princeps, Imperator, & Dominus. Pacificus ſi veniſti, imò quia ut arbitror, veniſti, gaudeo. Orbis Imperium affectas, coronam præbitura gratanter aſſurgo, jocanter occurro. Cur enim ſuum viſitaturus populum non pacificè adveniret, non glorioſa munificentia reſpiceret, qui indebitum clericorum excuſſurus jugum, ipſius magna ac diutina expectatione præſtolatus eſt adventum? Revertantur opto priſtina tempora, redeant rogo inclytæ urbis privilegia, orbis urbs ſub hoc Principe recipiat gubernacula, refrenetur hoc Imperatore, ac ad urbis reducatur Monarchiam orbis inſolentia. Tali rector Auguſti ſicut nomine, ſic induatur & gloria. Scis quòd urbs Roma ex ſenatoriæ dignitatis ſapientia, ac equeſtris ordinis virtute & diſciplina, à mari uſque ad mare palmites extendens, non ſolùm ad terminos orbis dilatavit, quinetiam inſulas extra orbem poſitas orbi adjiciens, principatus illic propagines propagavit. Non illos procelloſi fluctus æquorum, non hos ſcopuloſæ & inacceſſibiles rupes Alpium tueri poterant, Romana virtus indomita cuncta perdomuit. Sed exigentibus peccatis, longè poſitis à nobis Principibus noſtris, nobili illo antiquitatis inſigni, Senatum loquor, ex inerti quorundam deſidia neglectui dato, dormitante prudentia, vires quoque minui neceſſe fuit. Aſſurrexi tuæ, ac divæ Reipub. profuturum gloriæ, ad ſacrumſanctum urbis ſenatum, equeſtremque ordinem inſtaurandum, quatenus hujus conſiliis, illius armis, Romano Imperio, tuæque perſonæ, antiqua redeat magnificentia. Nunquid hoc placere non debebit tuæ nobilitati? Nonne etiam remunerabile judicabitur tam inſigne facinus, tamque tuæ competens auctoritati? Audi ergo Princeps, patienter & clementer pauca de tua, ac de mea juſtitia, prius tamen de tua quàm de mea. Etenim:

Ab Jove Principium.

Hoſpes eras, civem feci. Advena fuiſti ex tranſalpinis partibus, Principem conſtitui. Quod meum jure fuit, tibi dedi. Debes itaque primò ad obſervandas meas bonas conſuetudines, legesque antiquas, mihi ab anteceſſoribus tuis Imperatoribus idoneis inſtrumentis firmatas, ne barbarorum violentur rabie, ſecuritatem præbere: officialibus meis, à quibus tibi in Capitolio adclamandum erit, uſque ad quinque millia librarum expenſam dare, injuriam à Repub. etiam uſque ad effuſionem ſanguinis propellere, & hæc omnia privilegiis munire, ſacramentique interpoſitione propria manu confirmare.

Ad hæc Rex tam ſuperbo quàm inuſitato orationis tenore, juſta indignatione inflammatus, curſum verborum illorum de ſuæ reipub. ac Imperij juſtitia, more Italico longa continuatione, periodorumque circuitibus ſermonem producturum interrupit, & cum corporis modeſtia, oriſque venuſtate regalem ſervans animum, ex improviſo non improviſè reſpondit.

Friderici reſponſum ex temporaneũ.

Multa de Romanorum ſapientia, ſeu fortitudine hactenus audivimus, magis tamen de ſapientia. Quare ſatis mirari non poſſumus, quòd verba veſtra plus arrogantiæ tumore inſipida, quàm ſale ſapientiæ condita ſentimus. Antiquam tuæ proponis urbis nobilitatem, divæ tuæ reip. veterem ſtatum ad ſydera ſuſtollis. Agnoſco, agnoſco, ut & tui Scriptoris verbis utar: fuit, fuit quondam in hac rep. virtus. Quondam dico, atque ô utinam tam veraciter, quàm libenter Nunc dicere poſſemus. Senſit Roma tua, imò & noſtra viciſſitudines rerum. Sola evadere non potuit, æterna lege ab auctore omnium ſancitam cunctis ſub lunari globo degentibus ſortem. Quid dicam? Clarum eſt qualiter primò nobilitatis tuæ robur ab hac noſtra urbe tranſlatum ſit ad Orientis urbem regiam, & per annorum curricula, ubera delitiarum tuarum Græculus eſuriens ſuxerit. Supervenit Francus, verè nomine & re nobilis, eamque quæ adhuc in te reſidua fuit, ingenuitatem fortiter eripuit. Vis cognoſcere antiquam tuæ Romæ gloriam, ſenatoriæ dignitatis gravitatem, tabernaculorum diſpoſitionẽ, equeſtris ordinis virtutem & diſciplinam, ad conflictum procedentis intemeratam ac indomitam audaciam? Noſtram intuere remp. Penes nos cuncta hæc ſunt. Ad nos ſimul omnia hæc cum Imperio dimanârunt. Non ceſſit nobis nudum Imperium: virtute ſua amictum venit, ornamenta ſua ſecum traxit. Penes nos ſunt conſules tui: penes nos eſt ſenatus tuus: penes nos eſt miles tuus. Proceres Francorum ipſi te conſilio regere, Equites Francorũ ipſi tuam ferro injuriam propellere debebunt. Glo-

riaris

riſsime per te vocatum eſſe, me per te primò civem, pòſt Principem factum, quod tuum erat à te ſuſcepiſſe. Quæ dicti novitas quàm ratione abſona, quàm veritate vacua ſit, æ- 1155. ſtimationi tuæ, prudentumque relinquatur arbitrio. Revolvamus modernorum Imperatorum geſta, ſi non divi noſtri Principes Carolus & Otto, nullius beneficio traditam, ſed virtute expugnatam Græcis ſeu Longobardis, Urbem, cum Italia eripuerint, Francorumque appoſuerint terminis. Docet hæc Deſiderius & Berengarius tyranni tui, in quibus gloriabaris, quibus tanquam Principibus innitebaris. Eos à Francis noſtris non ſolùm ſubactos & captos fuiſſe, ſed & in ſervitute ipſorum conſenuiſſe, vitam finiſſe, vera relatione didicimus. Cineres ipſorum apud nos reconditi, evidentiſſimum hujus rei repræſentant indicium. Sed dicis, Vocatione mea veniſti. Fateor, vocatus fui. Redde cauſam quare vocatus fuerim. Ab hoſtibus pulſabaris, nec propria manu, Græcorumve mollitie liberari poteras. Francorum virtus invitatione adſcita eſt. Implorationem potius quàm vocationem hanc dixerim. Imploraſti miſera felicem, debilis fortem, invalida validum, anxia ſecurum. Eo tenore vocatus, ſi vocatio dicenda eſt, veni. Principem tuum militem meum feci, teque deinceps uſque in præſentiarum in meam ditionem transfudi. Legitimus poſſeſſor ſum. Eripiat quis ſi poteſt clavam de manu Herculis. Siculus in quo confidis, fortè hæc faciet? Ad priora reſpiciat exempla. Nondum facta eſt Francorum, ſive Teutonicorum manus invalida. Deo largiente, vitaque Comite, & ipſe temeritatis ſuæ quandoque capere poterit experimenta. Iuſticiam tuam, quam tibi debeam, exquiris. Taceo quòd Principem populo, non populum Principi leges præſcribere oporteat. Prætermitto quòd quilibet poſſeſſor poſſeſſionem ſuam ingreſſurus, nullum conditionis præjudicium pati debeat. Ratione contendamus. Proponis, ut mihi videtur, trium ſacramentorum exactionem. De ſingulis reſpondeo. Dicis me debere jurare, ut leges anteceſſorum meorum Imperatorum, eorum privilegiis tibi firmatas, & bonas conſuetudines tuas obſervem. Apponis etiam, quòd patriæ uſque ad periculum capitis, tuitionem jurem. Ad iſta duo ſimul reſpondeo. Ea quæ poſtulas, aut juſta ſunt, aut injuſta. Si injuſta ſunt, nec tuum erit poſtulare, nec meum concedere. Si juſta, recognoſco me hæc & debendo velle, & volendo debere. Quare ſuperfluum erit voluntario debito, & debitæ voluntati ſacramentum apponere. Quomodo enim tibi tuam juſticiam infringerem, qui quibuslibet infimis etiam quod ſuum eſt, ſervare cupio? Quomodo patriam, & præcipuè Imperii mei ſedem, uſque ad periculum capitis non defenderem, qui & ipſius terminos non ſine ejuſdem periculi æſtimatione, quantum eſt in me, reſtaurare cogitaverim? Experta eſt hoc Dania nuper ſubacta, Romanoque reddita orbi, & fortaſſe plures Provinciæ, pluraque ſenſiſſent regna, ſi præſens negocium non impediſſet. Ad tertium venio Capitulum. Affirmas pro pecunia quadam juramentum præberi à mea deberi perſona. Proh nefas. A tuo Roma exigis Principe, quod quilibet lixa potius petere deberet ab iuſtitore. A captivis hæc penes nos exiguntur. Num in captivitate detineor? Num vinculis hoſtium urgeor? Nonne multo & forti ſtipatus milite inclytus ſedeo? Cogetur Princeps Romanus contra ſuam voluntatem cujuslibet præbitor eſſe, non largitor? Regaliter & magnificè hactenus mea cui libuit, & quantum decuit, & præcipuè benè de me meritis dare conſuevi. Sicut enim à minoribus debitum ritè expetitur obſequium: ſic à majoribus meritum juſtè rependitur beneficium: hunc quem alibi à divis parentibus meis acceptum ſervavi morem, civibus cur negarem? Urbemque meo introitu lætam non facerem? Sed meritò non juſta injuſtè petenti, cuncta juſtè negantur.

Hæc dicens, & non ſine condigna mentis indignatione orationem terminans, conticuit. Porro quibuſdam ex circumſtantibus inquirentibus ab his qui miſſi fuerant, an plura dicere vellent, pauliſper deliberantes in dolo reſponderunt, ſe prius ea quæ audierant, concivibus ſuis referre, & tunc demum ex conſilio ad Principem redire velle. Sic accepto commeatu, à curia egredientes, ad Urbem cum feſtinatione revertuntur. Rex dolum præſentiens, conſulendum ſuper hoc negocio patrem ſuum Romanum Pontificem decernit. Cui ille: Romanæ plebis fili, adhuc melius experieris verſutiam. Cognoſces enim in dolo eos veniſſe, & in dolo rediſſe. Sed Dei nos adjuvante clementia, dicentis: Comprehendam ſapientes in aſtutia ſua, prævenire eorum poterimus verſutas inſidias. Maturatò igitur præmittantur fortes & gnari de exercitu juvenes, qui Eccleſiam beati Petri, Leoninumque occupent caſtrum. In præſidiis equites noſtri ibi ſunt, qui eos cognita voluntate noſtra, ſtatim admittent. Præter-

1155. ea Octavianum Cardinalem presbyterum, qui de Nobiliſſimo Romanorum deſcendit ſanguine, fideliſſimum tuum, eis adjungemus. Sicque factum eſt. Eliguntur proxima nocte penè uſque ad mille armatorum equitum lectiſſimi juvenes, ſummoque dilaculo Leoninam intrantes urbem, Eccleſiam beati Petri, veſtibulum & gradus occupaturi, obſervant. Redeunt ad caſtra nuncii hæc læta reportantes.

CAP. XXII.

Quomodo Rex in eadem Eccleſia ſancti Petri Coronam Imperij acceperit: & de excurſu Romanorum, & clade ac victoria Imperatoris.

SOLE orto, tranſacta jam prima hora, præcedente cum Cardinalibus & clericis ſummo Pontifice Adriano, ejuſque adventum in gradibus præſtolante, Rex caſtra movens, armatus cum ſuis per declivum montis Gaudii deſcendens, ea porta quam auream vocant, Leoninam urbem, in qua beati Petri Eccleſia ſita noſcitur, intravit. Videres militem tam armorum ſplendore fulgentem, tam ordinis integritate decenter incedentem, ut rectè de illo dici poſſet: *Terribilis ut caſtrorum acies ordinata*: & illud Machabæorum, *Refulſit Sol in clypeos aureos & æreos, & reſplenduerunt montes ab eis.* Mox Princeps ad gradus Eccleſiæ, beati Petri veniens, à ſummo Pontifice honorificè ſuſceptus, ac uſque ad confeſſionem beati Petri deductus eſt. Dehinc celebratis ab ipſo Papa miſſarum ſolennibus, armato ſtipatus Rex milite, cum benedictione debita Imperii Coronam accepit, Anno Regni ſui I V. Menſe Junio, X I V. Kalend. Julij. cunctis qui aderant, cum magna lætitia acclamantibus, Deumque ſuper tam glorioſo facto glorificantibus. Interea à ſuis pons, qui juxta caſtrum Creſcentij ab urbe Leonina uſque ad ingreſſum ipſius extenditur Urbis, ne à furente populo celebritatis hujus jucunditas interrumpi poſſet, ſervabatur. Peractis omnibus, Imperator cum Corona ſolus equum phaleratum inſidens, cæteris pedes euntibus, per eandem qua introierat portam, ad tabernacula quæ ipſis muris adhærebant, revertitur. Romano Pontifice in palatio, quod juxta Eccleſiam habebat, remanente.

Cant. 6.

1 Mach. 6.

Fridericus Romæ conſecratur, Anno 1155.

Dum hæc agerentur, Romanus populus cum Senatoribus ſuis in Capitolio convenerant. Audientes autem Imperatorem ſine ſua adſtipulatione Coronam Imperij accepiſſe, in furorem verſi, cum impetu magno Tyberim tranſeunt: ac juxta Eccleſiam beati Petri procurrentes, quoſdam ex ſtratoribus, qui remanſerant, in ipſa ſacroſancta Eccleſia necare non timuerunt. Clamor attollitur. Audiens hæc Imperator, militem ex æſtus magnitudine, ſitisque se laboris defatigatione recreari cupientem, armari jubet. Feſtinabat eò amplius, quò timebat furentem plebem in Romanum Pontificem Cardinaleſque irruiſſe. Pugna conſeritur ex una parte juxta caſtrum Creſcentij cum Romanis, ex altero latere juxta piſcinam cum transtyberinis. Videres nunc hos iſtos verſus caſtra propellere, nunc hos illos ad pontem uſque repellere. Adjuvabantur noſtri, quòd à caſtro Creſcentij ſaxorum ictibus, ſeu jaculorum non lædebantur ſpiculis. Mulieribus etiam quæ in ſpectaculis ſtabant, ſuos, (ut ſunt) adhortantibus, ne propter inertis plebis temeritatem tam ordinatum equitum decus, ab his qui in arce erant, prædictis modis ſauciaretur. Dubia itaque ſorte dum diu ab utriſque decertaretur, Romani tandem atrocitatem noſtrorum non ferentes, coguntur cedere. Cerneres noſtros tam immaniter quàm audacter Romanos cædendo ſternere, ſternendo cædere, ac ſi dicerent: Accipe nunc. Roma pro auro Arabico Teutonicum ferrum. *Hæc eſt* pecunia, quam tibi Princeps tuus pro tua offert Corona. Sic emitur à Francis Imperium. Talia tibi à Principe tuo tibi redduntur commercia, talia præſtantur juramenta. Prælium hoc à decima penè diei hora uſque ad noctem protractum eſt. Cæſi fuerunt ibi, vel in Tyberi merſi penè mille, capti fermè ducenti, ſauciati innumeri, cæteri in fugam verſi, uno tantùm ex noſtris (mirum dictu) occiſo, uno capto. Plus enim noſtros intemperies cœli, æſtuaque illo in tempore maximè circa urbem immoderatior, quàm Romanorum lædere poterant arma.

Romanorum contra Imp. inſurgentium clades.

CA-

1155.

CAP. XXIII.

Imperator regreſſus ab urbe, quò diverterit, & quid fecerit. De everſione Spoleti. De legatis & muneribus Græcorum, & quos Imperator remiſerit.

FINITO tam magnifico triumpho, Imperator ad caſtra rediit, ibique & ſe & ſuis, feſſa lectulis recipientibus membra, nocte illa conquievit. Altera die cùm mercatum à civibus amaricatis habere non poſſet, laborantem ciborum inedia militem ad ſuperiora duxit, ac pauliſper ad campi planitiem procedens, tentoria locavit. Dehinc juxta montem Soractem, in quo beatum Sylveſtrum olim perſecutionem fugientem tradunt latuiſſe, Tyberim tranſuadans, in quadam valle campi viriditate amœna, cujusdam amnis curſu conſpicua, non longè à civitate Tyburto, militem tam crebris laboribus defatigatum, aliquantum quieſcere permiſit. Adventabat toti Eccleſiæ, & præcipuè Romanæ urbis Pontifici & Imperatori venerabile feſtum, Petri & Pauli. Ea ergo die Miſſam Adriano Papa celebrante, Imperator coronatur. Tradunt Romanorum ibi Pontificem inter miſſarum ſolennia cunctos, qui fortaſſe in conflictu cum Romanis habito ſanguinem fuderant, abſolviſſe: allegationibus uſum, eò quòd miles proprio Principi militans, ejusque obedientiæ aſtrictus, contra hoſtem Imperii dimicans, ſanguinem fundens, jure tam poli quàm fori, non homicida, ſed vindex affirmetur. Inde caſtra movens, inter urbem & Tuſculanum reſedit.

Soracte mons.

Miles juſto bello ſanguinem fundens.

Jam tempus imminebat, quo Canis, ad morbidum pedem Orionis micans, exurgere deberet. Et vicinis ſtagnis, convenoſiſque, ac rumoſis circa urbem locis triſtibus erumpentibus & exhalantibus nebulis, totus vicinus craſſatur aer, ad hauriendum mortalibus lethifer, ac peſtilens. Urgebatur hoc incommodo in urbe civis, hoc tempore ad montana conſuetus fugere: in caſtris miles, tanta deſuetus aeris intemperie. Nec dubium quin civis ad obedientiam Pontifici, ad deditionem Principi ſuo veniſſet, ſi miles extrà tantum incommodum pati potuiſſet. Verùm innumeris hac cœli corruptione in morbos graviſſimos incidentibus, Princeps dolens ac nolens, ſuisque tantùm morem gerens, ad vicina montana transferre cogitur tabernacula. Itaque proximum aſcendens Apenninum ſuper Nar fluvium, de quo Lucanus:

Aer Romanus ſub Sirio peſtilens.

Sulphureas Nar albus aquas,

tentoria fixit, circa Tyburtum à Romano Pontifice relictis ſibi captivis, diviſus. Ibi per aliquot dies manens, acceptoque prudentum conſilio, corruptum quem biberant aerem pharmacis propellendum, exercitum quantum poterat recreavit.

Peractis ibi aliquot diebus, cùm Fodrum à vicinis civitatibus, & caſtellis, & oppidis exquireretur, Spoletani indignationem Principis incurrunt. Dupliciter enim peccaverant, cùm DCCC. librarum facti eſſent obnoxii, partim defraudando, partim falſam monetam dando. Adauxit hujus indignationis cumulum, quòd Guidonem Comitem, cognomento Guerram, inter omnes Tuſciæ proceres opulentiorem, de Apulia in legatione Imperatoris ad ipſum redire volentem, in ſua civitate hoſpitatum comprehendere, captumque tenere auſi ſint. Quodque his peius erat, præceptum Principis, eum relaxari jubentis, contempſerunt. Imperator ergo plus de captivitate proceris ſui, quàm de fraudatione pecuniæ motus, in Spoletanos tranſtulit arma. Illi murorum ambitu, altiſſimarumque turrium muniminis multitudine non contenti, extra muros cum fundibulariis & ſagittariis egreſſi, occurrendum Principi putantes, quos poterant percutiebant, & quos poterant figebant. Videns hoc Princeps, Ludus ait hic puerorum, non virorum videtur concertatio. Dixit: ſuosque fortiter in adverſarios ruere jubet. Quo ſine mora facto, vallorumque obſtaculis, tanquam plano ex ferventium animorum fortitudine tranſmiſſis, cæduntur Spoletani, ac aliquandiu viriliter reſiſtentes cedere coguntur. Urbis refugio ſe recipere volentibus, miles qui à tergo imminebat, ſimul recipitur, fortuna juvante virtutem. Civitas direptioni datur, & antequam aſportari uſui hominum profutura poſſent, à quodam appoſito igne concrematur. Cives qui ferrum flammamque effugere poterant in vicinum montem ſeminudi, vitam tantùm ſervantes, ſe

Cauſa excidii Spoletani.

1155. recipiunt. Portendebatur conflictus iſte à tertia uſque ad nonam. Nullus in illa concertatione privatus Principe ſtrenuior; nullus nec gregarius miles ad ſumenda arma promptior: nullus ad periculorum exceptionem nec conductitius comparatior. Denique ea ex parte qua majoris Eccleſiæ Pontificalem ſedem verſus ex convexo montis inacceſſibilior civitas videbatur, ipſe non ſolùm ſuos ad aſſultum adhortatione urgebat, minis cogebat, verùm etiam aliis exempla præbebat, non ſine maximo periculo montem in propria perſona aſcendens, eamque irrupit. Tranſacto Spoletanorum excidio, Princeps ea nocte ibi victor remanſit. Poſtera die, eò quòd ex adustione cadaverum totus in vicino corruptus aer intolerabilem generaret nidorem, ad proxima exercitum tranſtulit loca, duobus diebus ibi manens, donec igni reſidua in uſus exercitus, non miſerorum Spoletanorum cederent ſpolia.

Poſt hæc ad maritima Adriatici æquoris loca procedit exercitus. Ibi in confiniis Anconæ Imperator caſtraponens, Palæologum (quod nos veterem ſermonem dicere poſſumus) nobiliſſimum Græcorum, regaliſque ſanguinis procerem, & Marodocum egregium virum ex parte Principis ſui Conſtantinopolitani venientes, muneraque non parva deferentes obvios habuit. Quibus auditis, cauſaque viæ cognita, per aliquot dies ſecum detinuit. Dehinc accepto Principum, qui cum ipſo erant conſilio, Guibaldum Corbeienſem, ſimul & Stabulenſem Abbatem regalem, virum prudentem, ac in curia magnum, in Græciam, legatione ipſius ad Regiæ urbis Principem functurum, deſtinavit.

CAP. XXIV.

Quomodo exules Apuliæ terram ſuam receperant, & quomodo Imperator propter nimiam intemperiem aëris multis extinctis, invitus ad tranſalpina ire cogitur, & quibus viis ſinguli Principes redierunt.

Imp. Apuliam in fidem accipit.

INTER hæc Princeps Capuæ, Andreas Apuliæ Comes, cæterique ejuſdem provinciæ exules, Campaniam & Apuliam cum legatione Imperatoris ingredientes, civitates, caſtella, cæteraque quæ olim habebant municipia, ſine contradictione recipiunt: accolis terræ putantibus Imperatorem è veſtigio ipſos ſubſecuturum. Ac Princeps diu cum proceribus, majoribuſque de exercitu conſultans, plurimum ad inclinandos animos eorum, ut in Apuliam deſcenderent, laboravit. Verùm exeandeſcente amplius in exercitum canis rabie, viaque aliquibus reſiduis, qui æſtus fervore, & aëris intemperie corruptionem non ſentirent, ſauciatis quoque de civitatum caſtellorum, oppidorum expugnatione pluribus, nonnulliſque extinctis, non ſine cordis amaritudine ad tranſalpina redire cogitur. Igitur ſigno dato, cunctis ad patriam licentia repedandi conceditur. Intrabant alij naves per Adriaticum æquor, ac inſulam, quæ modò Venetia dicitur, ad propria reverſuri. Inter quos Primates fuere, Peregrinus Aquileienſis Patriarcha, Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus, Bertolfus Comes, Henricus Carentanorum Dux. Odoacer Stirenſis Marchio. Alii ad Occidentales partes Longobardiæ, nonnulli per montem Jovis, alij per vallem Morianæ tranſituri carpebant iter. Complures adhuc Imperatori adhærebant. Fridericus itaque victor inclitus, triumphator, ab Anconenſium territorio caſtra movens, per Senogalliam, ubi Senones Gallos olim Romani manſiſſe autumant, Fanum & Imolam tranſiens, Apennino tranſmenſo, in plano ulterioris Italiæ juxta Bononiam ſuper Rhenum reſedit. Inde per planam Italiam tranſmiſſo, juxta Beati Benedicti cœnobium navibus Eridano ad campeſtria Veronenſium revertitur, circa principia menſis Septembris.

Idem exercitum dimittit, in Germaniam reverſurus.

CAPUT XXV.

De dolo Veronenſium ad pontem ſuper Athesim. Item de inſidiis eorum in arcto montis: quomodo item victi & capti.

EST

EST autem antiqua Veronenſium conſuetudo, & quaſi longinquo Imperatorum utuntur privilegio, ut Principes Romanorum ſeu ad urbem ex tranſalpinis partibus venientes, ſeu inde redeuntes, ne per ipſorum civitatem veniendo depopulationi ſubjaceant, pauliſper ſurſum à civitate per pontem navibus ab eis factum, Atheſim tranſeant. Hunc morem Veronenſes fraudulenter ſecuti, pontem quidem ex navibus fecerant, ſed ex ligamentorum tenaculis tam debilem, ut potius muſcipulam quàm pontem diceres. Alio itidem commento pernicioſo uſi fuerant. Ex ſuperioribus amnis partibus validas lignorum ſtrues in plures congeſſerant faſces, quatenus per hoc hujus rei ignarum deciperent militem: id eſt, ut poſtquam altera pars tranſiſſet, altera ponte per hæc diabolica machinamenta dirupto remaneret, ipſi in alteros irruerent, inciderunt iniqui in foveam, juxta ſcripturam quam fecerunt. Denique nutu Dei, ſaluti Principis exercitusque ſui prævidentis, factum eſt, ut & miles pericloſè, ſine damno tamen, tranſiret, & prædictæ ſtrues ſupervenientes ponte diruto quoſdam ex hoſtibus, qui exercitum ſubſecuti fuerant, eodem quo venerant meatu reverti ſe putantes, interciperent. Qui mox omnes ſicut traditores trucidati ſunt. Ea nocte feſſus laboribus in vicino reſedit miles. [1155.] [NB.]

Erant in imminenti ſauces montium, ſaxumque fortiſſimum propè in declivo rupis inacceſſibilem ſervans viam. Oportebat per deſubtus exercitum tranſire. Talis eſt enim ibi natura locorum. Ex una parte labitur Atheſis fluvius invadabilis, ex altera præruptæ montis præcipitia viam ſtringunt, & vix ſemitam artiſſimam faciunt. In hac arce quodam, Alberico Nobili Veronenſium equite auctore, latrunculorum prædandi causa convolaverat multitudo. Igitur adventante exercitu, quidam ex eis, qui ea die qua Atheſis tranſmiſſa eſt, tranſire cupiebant, pacificè ex induſtri dolo anguſtias à latronibus tranſpedare permittuntur. Venientibus ſequenti luce aliis, latrones ad ſaxorum moles currunt, tranſmeandi facultatem præpediunt. Principem celare non poterant. Erant adhuc in comitatu ſuo duo Veronenſium civium illuſtres equites, qui eum ad Urbem profecuti, ac inde uſque ad præſentem locum ſecuti fuerant, Garzabanus & Iſaac. Hos Princeps ad prædictos latrones deſtinandos putavit, ut ita communicato concivium ſuorum conſilio, à cœpta facilius deſiſterent malitia. Illi eos nec audire, ſed ictibus propellere. Imperator rurſum aliis eò deſtinatis, illos ab incœpto deſiſtere jubet. At illi in pertinaci obſtinatione ſua remanentes, lapides in eum jactare cœperunt, dicentes: Imperatorem ibi nunquam tranſiturum, niſi à ſingulis equitibus loricam vel equum haberent, & inſuper non modicam pecuniam à Principe. Audiens hæc Imperator, Dura eſt inquit, hæc conditio, durum eſt latroni Principem tributa perſolvere? Quid faceret? quo ſe verteret? flumen tranſvadaret? ad tranſvadandum aptus natura renitente non erat. Ingenio tranſiret? pons dirutus fuit. Civitatem verſus deſcenderet? ſed & ibi mons ad flumen ſe ſtringens, clauſuram fecerat, quam Veronenſium præſidia obſervabant. Ad conſueta priorum virtutum ſe vertit inſignia. Oportebat enim, qualicunque prædictam arcem expugnari ingenio. Jubet ſarcinas deponi, tentoria quaſi erigi, ac ſi eadem ibidem nocte figenda forent tabernacula. Hic inquit, tanquam patriæ nobis arridente veſtibulo, tot decurſis periculis laborum noſtrorum conſummationem hic habebimus. Sic ſuos alloquens, ac ſi illo Vergiliano uteretur: [Inſidiæ in Veronenſium clauſuris Imperatori ſtructæ.]

O ſocij, neque enim ignari ſumus antè malorum,
O paſſi graviora, dabit Deus his quoque finem.
Forſan & hæc olim meminiſſe juvabit.

omnes armari jubet. Deinde vocato Garzabano & Iſaac, de ſitu locorum, quove aperiri poſſit via ingenio, inquirendo ſolerter edoceri petit. At illi: Cernis eam quæ ſuper arcem dependet rupem, eminentia ſua terribilem, & fragoſis locis, ſaxorumque aſperitate quaſi inacceſſibilem? Illam niſi fortè ab eis obſervetur, ſi incautis præcidere poteris, propoſitum tenebis. Nec mora, mittuntur cum Ottone vexillifero quaſi ducenti lectiſſimi juvenes armati. Illi per devia ſylvarum & montium, per concava & confragoſa Alpium oberrando loca, tandem cum multo ſudore ad prædictam perveniunt rupem. Quæ dum quaſi ferro abſciſſa, nullum aſcendendi adi- [Otto de Witelsbach.]

1155. *Inſidiatorum latibulum expugnatum.* tum militi offerret, curatur alius, ut ſocium dorſo levet, alius ad erigendum commilitonem ſuum humeros præbet, poſt hæc de haſtis facientes ſcalam (nam gravabatur admodum hac naturali ut ita dicam ſcala armatus eques) cuncti ad ſummitatem perveniunt rupis. Exeritur ab Ottone Imperatoris vexillum, quod ab eo prius latenter geſtabatur. Hoc ſigno tanquam victoriam præſagiente, clamor & cantus attollitur: exercitus qui in valle manebat, ad aſſultum properat. Latrunculi hujus rei incauti, putabant enim prædictam rupem cunctis mortalibus inpermeabilem, ſolis avibus perviam fore, viſo quòd ex infernis & ſupernis urgerentur locis, deſperatione corripiuntur, fugamque moliuntur: ſed fugæ locus non erat. Quicunque enim ex eis præcipitij præſidio ſe committeret, ex colliſione hincinde ſaxorum confractus, membratimque diſcerptus, antequam ad ſolum perveniret, animam in inani ponebat. Tanta erat ſaxi eminentia, tanta fuit hiſpidæ rupis ſcabroſa malitia. Quid plura? Uno autem ſolo, qui cavernoſis locis abſconſus, deliteſcens mortem evaſit, cæteri omnes obtruncantur, duodecim cum Alberico captis, ac ad ſupplicium reſervatis. Erant penè omnes qui depreſſi in vinculis tenebantur, equeſtris ordinis.

Præſentatis igitur prædictis viris Principi, ad patibulique ſupplicia adjudicatis, unus ex eis inquit: Audi Imperator Nobiliſſime, miſerrimi hominis ſortem. Gallus ego natione ſum, non Lombardus, ordine quamvis pauper eques, conditione liber, caſu non induſtria his latronib. adjunctus, pro reſarcienda, familiaris rei penuria. Promiſerunt ſe ducturos me ad loca talia, ubi mea poſſet relevari inopia. Credidi miſer, conſenſi credulus, ductus ſum ab iniquis, & ſeductus ad hæc infortunia. Quis enim in quolibet mortalium tam præcipitatæ mentis ſperaret inſaniam, tam furentis animi expectaret au- *Supplicium* daciam? Quis à proprio cliente has ſuo Principi urbis & orbis dominatori necti crederet inſidias? Parce Princeps, parce miſero, parce miſerabiliter ſeducto. Hunc ſolum Imperator glorioſus de cæteris ſententia mortis eripiendum decrevit: hoc ei tantum pro pœna impoſito, ut funibus cervicibus ſingulorum appoſitis, ligni ſupplicio commilitones plecteret. Sicque factum eſt. Non illis miſerrimis profuit multa quam pro vita redimenda promittebant pecunia. A diſtricto judice patibulo appenſi ſunt. Cæteri omnes, qui per declivia montium diſperſi jacebant, ut cunctis tranſeuntibus temeritatis ſuæ præberent documenta, in ipſa via in cumulos acti. Fuerunt autem, ut dicitur, quaſi quingenti.

CAP. XXVI.

De felici exitu Principis in Bajoariam.

PRINCEPS tranſitis locorum anguſtijs, jam cunctis emenſis periculis, nocte illa in Tridentinorum territorio caſtra lætus locavit. Dehinc per Tridentum, vallemque *Botzan.* Tridentinam tranſiens, ad Bauzanum uſque pervenit. Hæc villa in termino Italiæ, Bajoariæque poſita, dulce vinum, atque ad vehendum in exteras regiones, naturale Noricis mittit. Inde multis ſe ad propria diſpergentibus domicilis, per Brixinoram iter agens, ad Bajoariæ planitiem eodem fermè quo inde egreſſus fuerat tempore, vertente anno rediit. Hæc de expeditionis proceſſu & proventu pauca de multis enarraſſe ſufficiat. Neque enim cuncta ibi fortiter geſta à nobis ea ordinis integritate, ſtylique urbanitate dici poterant, ac ſi oculis noſtris illa vidiſſemus. Nam antiquorum mos *Hiſtoria etymon.* fuiſſe traditur, ut illi qui res ipſas prout geſtæ fuerunt, ſenſibus perceperant, earundem ſcriptores exiſterent. Unde & hiſtoria ab ἱστορῶ, quod in Græco videre ſonat, appellari conſuevit. Tantò enim quiſque ea quæ vidit & audivit, pleniùs edicere poterit, quantò nullius gratia egens, hac illaque ad inquiſitionem veritatis non circumfertur dubiè anxius, & anxiè dubius. Durum ſiquidem eſt ſcriptoris animum, tanquam proprij extorrem examinis, ad alienum pendere arbitrium.

CA-

1155.

CAP. XXVII.

Imperator Patruum ſuum hortatur ad tranſigendum cum Duce Saxoniæ.

IGITUR conſummato feliciter viæ labore, Princeps ad familiaria remeans domicilia, alloquitur in confinio Ratiſponenſium Patruum ſuum Henricum Ducem, ut ei de tranſactione facienda cum altero Henrico, qui jam (ut dictum eſt) Ducatum Bajoariæ judicio Principum obtinuerat, perſuaderet. Cui dum ille tunc non acquieſceret, iterum diem alium; quo cum ſuper eodem negotio per internuncios conveniret, in Bajoaria verſus confinium Boemorum conſtituit. Quò Princeps veniens, Labezlaum Ducem Boemiæ, Albertum Marchionem Saxoniæ, Hermannum Palatinum Comitem Rheni, cum aliis viris magnis obvios habuit. Tantus etenim eos qui remanſerant, ob ipſius geſtorum magnificentiam, invaſerat metus, ut omnes ultrò venirent, & quilibet familiaritatis ejus gratiam obſequio contenderet invenire. Quantum etiam Italia timorem incuſſerit factorum ejus memoria, ex legatis Veronenſium perpendi poteſt, quod in proximo, DEO largiente, plenius dicendum erit. At cum multis modis ad tranſigendum, nos, qui mediatorum ibi vice fungebamur, operam daremus, infecto adhuc negotio, inſalutati ab invicem ſeparati ſunt.

CAP. XXVIII.

Quomodo apud Ratiſponam Henricus in poſſeſſionem Bajoariæ Ducatus mittitur, & de controverſia inter Moguntinum Archiepiſcopum, & Hermannum Palatinum Comitem de Rheno, & qualiter Ratiſponenſis Epiſcopus Hardevicus in gratiam Principis redierit. Item de legatis & excuſatione Veronenſium, ac eorundem reconciliatione, & qua ſatisfactione Moguntinus Archiepiſcopus, & Palatinus Comes in pacem redierunt.

POST hæc mediante Octobre, Imperator Ratiſponam Norici Ducatus metropolim, curiam celebraturus ingreditur, habens ſecum Henricum, Henrici Ducis filium, in poſſeſſionem ejuſdem Ducatus mittendum. Hæc civitas ſuper Danubium, qui unus trium famoſiſſimorum fluminum in Europa à Topographis dicitur, ex ea parte qua prædicto amni duo navigabilia, Regnus ſcilicet & Naba, illabuntur flumina, poſita, eò quòd ratibus opportuna bonaque ſit, vel à ponendo ibi rates, Ratisbona, vel Ratiſpona vocatur: Bajoariorum quondam regum, modò Ducum ſedes. Venerunt ad eam curiam Arnaldus Moguntinus Archiepiſcopus, & prædictus Hermannus Rheni Palatinus Comes, uterque alter de altero querimoniam facientes. Denique manente in Italia Principe, totum penè tranſalpinum Imperium ſeditionibus motum, ferro, flamma, publicisque congreſſionibus turbatum, abſentiam ſui ſenſit præſulis. Inter quos duo hi Principes tantò ad nocendum efficaciores, quantò fortiores, totam penè Rheni provinciam, & præcipuè Moguntinæ civitatis nobile territorium præda, cæde, & incendiis commaculârant. Igitur ſedente ibi in publico conſiſtorio Imperatore, jam ſæpe nominatus Henricus Dux poſſeſſionem ſuam, patrumque ſuorum recipit ſedem. Nam & proceres Bajoariæ hominio & ſacramento ſibi obligantur, & cives non ſolùm juramento, ſed etiam ne ullam vacillandi poteſtatem haberent, vadibus obfirmantur.

Conventus imperii Ratiſbonæ.

Henricus II. privignus Hen X. Dux Bavariæ.

Impetitur ibi Hardevicus, qui noviter per electionem cleri & populi, & metropolitani ſui conſecrationem, Pontificatum ejuſdem civitatis acceperat. Regalia ſiquidem, quæ juxta rationes curiæ, nulli Epiſcoporum, militi, antequam de manu Principis ſuſcipiantur, tradere licet, ipſe hujus rei neſcius, impræmeditatè morante adhuc in Italia Principe tradiderat, ob ea in cauſam poſitus, dum & factum inficiari, qualitatemve facti defendere nequit, compoſitionis incurrit noxam. Cæteri quoque qui

NB. Hardvicus Ratiſponenſis Epiſcopus mulctatus.

1155. qui ab eo ſuſceperant, quique juxta ſuam conditionem & ſortem, in plusvé minusvé, conſimili pœna damnantur. Eſt enim lex curiæ, quòd quisquis de ordine Principum Principis ſui iram incurrens, compoſitionem perſolvere cogatur, centum librarum debitor exiſtat: cæteri minoris ordinis viri, ſive ingenui, ſive liberi, vel miniſtri, decem.

Ad eandem curiam Epiſcopus Veronenſis à populo ſuo ad Imperatorem deſtinatus venit, habens ſecum prædictos duos equites, Garzabanum & Iſaac. Qui cum præſentiæ Principis admiſſus fuiſſet, inquit: *Princeps glorioſiſſime*, fideliſſimi tui Veronenſes ad tuam deſtinaverunt nos magnificentiam. Neque enim ego, qui ejuſdem civitatis quamvis indignus Epiſcopus vocor, prius hanc legationem ſuſcipere volui, donec omnibus in majore Eccleſia congregatis, tanquam DEO teſte, ea quæ ore proferebantur, corde ſe tenere unanimiter aſſererent. Denique credendum non eſt, populum animi virtute præſtantem, rerum abundantia pollentem, paſtorem animarum ſuarum deceptionis bajulum facere. Alium invenire poterant fraudis idoneiorem miniſtrum. Præterea hi mihi collegæ juncti ſunt, quorum tu fidem in negotiis, fortitudinem in præliis, proxima tua expertus es expeditione. Crede ergo Domine, crede quod dicimus. Populus tuus Veronenſis, tuus eſt peculiaris populus, tibi tanquam Domino & Imperatori fideliter devotiſſimus, & devotè fideliſſimus. Audierunt dum per eorum fines tranſires, quoſdam latrunculos anguſtias viarum obſervare auſos fuiſſe: cognoverunt etiam te eoſdem debita animadverſione puniſſe. Audivit hæc Verona & lætata eſt. Non reputat ſuos cives Majeſtatis tuæ inſidiatores. Abſit ut ſuos cives putet, qui latrocinio inſerviunt. Audivit rurſum, unde non mediocriter indoluit, hujus te rei ſuſpicionem de tua habere civitate. Ad hoc miſſi ſumus. Quicunque hoc Tuæ inſinuavit Serenitati, criminator fuit, aliena felicitate lividus. Delatorem eum ſcias, non cognitorem. Nunquid non ſacramento fidelitatis tibi obligata eſt Verona? Nunquid cum ab ea recederes, in tua non remanſit gratia? Offenderetné ſub bonæ fidei pallio per fidem Verona Principem, quæ hoc modo lædere non ſolet æqualem? Vis ne amplius? Sed ſi his credere non placet allegationum rationibus, excuſat ſe ſuper hoc facto Verona. Famam purgare, innocentiam probare; judicio curiæ parata eſt coram Tuæ Majeſtatis excellentia. Recipiat ergo bonus Princeps devoti populi ſui purgationem innocentiæ, & convertat indignationis ſuæ aculeos contra Mediolanenſium & Romanorum ſuperbiam. Hac legatione accepta, Imperator cum Principibus conſilium capit. Poſtea ſicut cognovimus, in gratiam recepta eſt Verona. Nam & magnam pecuniam dedit, ac militiam quam habere poſſet, contra Mediolanenſes ducere ſacramento firmavit.

Veronenſium purgatio.

Verona Cæſari reconciliata.

Inde ad partes Rheni ſe conferens, proximum natale Domini Vormatiæ celebravit. Ea namque regio, quam Rhenus Nobiliſſimus fluvius, ex trium Europæ nominatiſſimorum fluviorum unus, interſecat, ex una ripa Galliæ, ex altera Germaniæ fimes, in frumento & vino opima, venationibus & piſcationibus copioſa. Habet enim ex parte Galliæ vicinum Voſagum & Ardennam, ex parte Germaniæ ſylvas non mediocres, barbara adhuc nomina retinentes: in tranſalpinis manentes Principes diutiſſimè ſervare poteſt. Ad hanc curiam Arnaldus Moguntinus Archiepiſcopus, & Hermannus Palatinus Comes venientes, de hoc quòd abſente Principe terram illam (ut ſuprà dictum eſt) præda & incendio perturbarant, in cauſam ponuntur: ambobusque cum complicibus ſuis reis inventis, alteri ob ſenij morumque gravitatem, & Pontificalis ordinis reverentiam parcitur, alter pœna debita plectitur. Denique vetus conſuetudo pro lege apud Francos & Suevos inolevit, ut ſi quis nobilis, miniſterialis, vel colonus, coram ſuo judice pro hujuſmodi exceſſibus reus inventus fuerit, antequam mortis ſententia puniatur, ad confuſionis ſuæ ignominiam, nobilis canem, miniſterialis ſellam, ruſticus aratri rotam de Comitatu in proximum Comitatum geſtare cogatur. Hunc morem Imperator ſervans, Palatinum iſtum Comitem, magnum Imperij Principem, cum decem Comitibus complicib. ſuis, canes per Teutonicum milliare portare coegit. Hoc tam diſtricto judicio per totam tranſalpini Imperij latitudinem promulgato, tantus omnes terror invaſit, ut univerſi magis quieſcere, quàm bellorum turbini inſervire vellent. Acceſſit ad hujus tam magni boni augmentum, quòd Princeps circumquaque non impigrè diſcurrens, nonnullorum raptorum caſtra, munitiones, receptacula diruit, quoſdam comprehenſos capitali ſententia plectendo, alios patibuli tormen-

Tractus Rheni anno 1156.

Portati Canis pœna, pacis turbatoribus inflicta.

tormento torquendo: ſola Bajoaria, propter prænominatum litem, hujus gratiæ particeps nondum fieri meruit. 1156.

CAP. XXIX.

De obitu Arnaldi Colonienſis Archiepiſcopi, & quòd Princeps prænominatos Duces ad concordiam revocare ſatagebat, & de nuptiis Imperatoris cum Beatrice, Reinaldi filia, Herbipoli celebratis: & quare. Item de legatis à Græcia reverſis, & quare Græcorum legati ad præſentiam Imperatoris non admitterentur.

EODEM anno inter Paſcha & Pentecoſten Arnaldus Colonienſis Archiepiſcopus, vir honeſtus, ſuæque Eccleſiæ reparator, diem obiit. Imperator ad Bajoariam rediens, dies Pentecoſtes in quodam caſtro Ottonis Palatini privatus erat. Proxima dehinc feria tertia, non longè à civitate Ratiſpona patruum ſuum Henricum Ducem alloquens, ad tranſactionem cùm altero itidem Henrico faciendam tunc demum inclinavit. Præponebat hoc Princeps omnibus eventuum ſuorum ſucceſſibus, ſi tam magnos, ſibique tam affines Imperii ſui Principes, ſine ſanguinis effuſione in concordiam revocare poſſet. Sequenti dehinc hebdomada, in civitate Orientalis Franciæ Herbipoli, regio apparatu, multa Principum aſtipulatione, juncta ſibi Beatrice Reinaldi Comitis filia, nuptias celebrat. [*Nuptiæ Imperatoris Frid.*] Reinaldus iſte de antiqua & illuſtri Burgundionum proſapia originem trahens, illius Burgundiæ Comes dicebatur, quæ olim à Rudolfo Rege Imperatori Henrico Conradi filio, cum teſtamento relicta, regnum erat. [*Reinaldus Burgundiæ Comes.*] Hæc eadem Provincia eſt, à qua Conradus Dux, ejuſque filius Bertolfus Duces vocari conſueverunt. Quæ verò hujus diſceptationis cauſa fuerit, paucis abſolvam. Mos in illa qui penè in omnibus Galliæ Provinciis ſervatur, remanſit, quòd ſemper ſeniori fratri, ejuſq; liberis, ſeu maribus, ſeu fœminis, paternæ hæreditatis cedat auctoritas, cæteris ad illum tanquam ad Dominum reſpicientibus. Ex qua conſuetudine factum eſt, ut Guilhelmus qui dicebatur puer, hujus ex parte patris conſanguineus, Conradi verò Ducis ſororis filius, rerum ſummam dum adhuc viveret, illa in Provincia haberet. Quod fraude ſuorum rebus humanis exempto, Reinhaldo Comiti jure hæreditario Dominium ceſſit. Actum eſt hoc ſub Henrico V. ſeu Lothario II. Verùm prædictus Comes nimis juſtitiæ ſuæ confiſus, erat enim homo lenis, & ex nimia lenitate remiſſus, curias Principis adire neglexit. Ex quo factum eſt, ut indignatione motus Princeps, prædictam terram Conrado Duci concederet, ſicque uterque vicina ſibi vendicaret loca. [*Burgundiæ qua occaſione Zaringenſibus conceſſa.*] Longa itaque concertatione intantum ut etiam in campo congreſſu publico ab eis pugnaretur, penè uſq; in præſentiarum deducta eſt hæc controverſia: donec recenter ab Imperatore, ſicut cognovimus, eo tenore deciſa eſt: Quòd Bertolfus prædicti Conradi filius, in negocii tranſactionem, tres civitates inter Iuram & montem Iovis, Loſannam, Gebennam & N. accepit, cæteris omnibus Imperatrici relictis. Protenditur etenim hæc Provincia penè à Baſilea, id eſt, à caſtro quod Mons Biliardi vocatur, uſque ad Iſaram fluvium, de quo Lucanus: [*Burgundiæ amplitudo.*]

—— hi vada liquerunt

Iſaræ, ——

junctam habens dominatui ſuo eam terram, quæ propriè Provincia vocatur, & ab eo flumine porrigitur uſque ad ea loca, quà Rodanus mari recipitur. & Arelatum civitas ſita eſt. At Reinaldus iſte Simonis Lotharingiorum Ducis filiam ducens, ab ea tantùm hanc puellam ſuſcepit, ipſamque, non multò poſt moriens, ſecundum prædictum morem, totius terræ ſuæ hæredem reliquit. Quam Imperator (ut oſtenſum eſt) in matrimonio ſortitus, non ſolùm Burgundiam, ſed & Provinciam Imperio jam diu alienatas, ſub uxoris titulo (ut poſtmodum plenius dicetur) familiariter poſſidere cœpit.

Ad eam curiam Guibaldus Corbeienſis Abbas, à Græcia rediens, venit. Nam legati Græcorum, qui cum eo ad Imperatorem deſtinati fuerant, apud Iuvaviam relicti, præſentiæ Principis non admittebantur. Cujus rei ratio hæc fuit. Cùm ab eo circa Anconam receſſiſſent, literas quaſdam ſigillo ſuo clauſas per ſurreptionem acceperant. Igitur recedente ad tranſalpina Principe, Græci Campaniam ſimul & Apuliam

1156. liam ingrediuntur, oſtenſisque imperialibus literis, maritima ſibi à Principe conceſſa fuiſſe mentiuntur; ſicque indigenas quosque non ſolùm auctoritate Imperatoris terrendo, ſed & auro corrumpendo, totam Provinciam ad ſuam ditionem inclinant. Inde Barrum uſque procedentes, arcem ubi Guilhelmi præſidia poſita erant, expugnant. Mortuus fuit ibi Palæologus, & ad terram ſuam deportatus. Adjuvabantur non ſolùm Exulum, videlicet Principis Capuani, Andreæ Comitis, aliorumque qui noviter terras ſuas receperant auxilio: ſed & Roberti Cavillenſis cujusdā Comitis, magni de terra illa viri, quem per pecuniam ſibi allexerant. Præterea totus penè populus in civitatibus oppidisque manens, eò quòd jamdiu Guilhelmi hujus, patrisque ſui Rogerii tyrannide premeretur, tanquam de jugo tam gravi liberari optans, illis adhærebat. Diffamabatur non ſolùm per vicinas regiones, ſed & ad nos uſque pervenit, Guilhelmum vel vitam finiſſe, vel ex vi morborum ſenſum amiſiſſe: Græcos jam omnes illas poſſidere Provincias. Audivit hoc Princeps, indignationeque motus conſultabat diutiſſimè, an prædicti legati, qui ex parte Principis ſui Manuel advenerant, præſentiæ ſuæ admittendi, vel tanquam traditores puniendi, vel contemptibiliter facultatem redeundi accepturi forent. Tandem inclinatus quorundam precibus, audientiam eis præſtare diſponit, & ob hoc dies eis in Norico caſtro, Menſe Julio, præſcribitur.

Græci Italiam armis doloque invadunt.

CAPUT XXX.

Quare expeditionem contra Mediolanenſes indixerit, & exemplar literarum de hoc. Item de guerra Papienſiū & Mediolanenſium.

IPSE verò quamvis Guilhelmum odiſſet, nolens tamen Imperii ſui limites a tyrannica Rogerii rabie uſurpatos, ab exteris eripi, expeditionem illic jurari fecit. Non multo tamen pòſt, ex quo cognovit Guilhelmum, fuſis Græcis, Apuliam & Calabriam recepiſſe, conſilium mutavit, & ad compeſcendam Mediolanenſium contumaciam iram convertit. Unde ejus tale ſcriptum ad Principes deſtinatum invenitur:

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, dilecto patruo ſuo Ottoni Friſingenſi Epiſcopo, gratiam ſuam & omne bonum.

Quia divinæ providentiæ clementia, Urbis & orbis gubernacula tenemus, juxta diverſos eventus rerum, & ſucceſſiones temporum, ſacro Imperio & divæ Reip. conſulere, debemus. Cùm enim ea quæ neceſſitatis cauſa inſtituta fuerint, ceſſante neceſſitate, ceſſare debeant: expeditionem, quam proximè Wirtzeburg propter invaſionem Græcorum in Apuliam jurari præcepimus, poſt fugam eorum tibi, cæterisque Principibus relaxamus, ut ad alia Imperij negocia promptiores eos invenire poſſimus. Verùm quia Mediolanenſium ſuperbia jamdiu caput contra Romanum Imperium erexit, & modò ſua fortitudine totam Italiam ſubvertere, vel ſuo nititur Dominio ſubjugare: ne & tanta præſumptio noſtro tempore prævaleat, vel gloriam noſtram plebs improba uſorpare, vel conculcare valeat, futuris caſibus viriliter occurrere, & ad deſtructionem eorum omne robur Imperij excitare intendimus. Ex judicio igitur Principum expeditionem contra Mediolanum à proxima Pentecoſte ad annum juratam tibi indicimus, quàm intimè rogantes & præcipientes, quatenus ad eam nobiſcum peragendum, à vigilia Pentecoſtes ad annum, Ulmæ nobis indubitanter occurras: certus, quòd nec te, nec aliquem Principum noſtrorum montem Apenninum tranſire cogemus.

Denique Princeps ad tranſalpina rediens, ſicut Franciam præſentia ſua pacem reddidit, ſic Italis abſentia ſubtraxit. Nam non ſolùm Apulia & Campania hujus mali, ut oſtenſum eſt, particeps fuit, ſed ulterior Italia, abſentiam ſui ſentiens Principis, immunis ab hoc turbine eſſe non potuit. Mediolanenſes ſiquidem mox reædificata Terdona, Papienſium renovant bellum, duobus ſuper Ticinum fabricatis pontibus,

Mediolanenſium ferocia.

fines

1156.

fines eorum irrumpunt, oppidum quoddam Vigevenum (ubi multi ex ipſis ſimul cum Marchione Guilhelmo fuerunt) obſidione vallant, ac tandem artificioſè ad deditionem coactos, pacem petere & obſides dare compellunt. Sed cùm duras nimium pacis conditiones audiſſent, rurſus rebellare tentabant Papienſes. Igitur Mediolanenſes per pontes quos fecerant tranſmeantes, Lunellum reædificant, totumque penè territorium Papienſium crudeliter depopulantur.

CAP. XXXI.

De ſchiſmate Colonienſis Eccleſiæ propter electionem Friderici & Gerardi. De morte Boritij, & legatis Græcorum. De contentione Colonienſis cleri coram Principe.

EA tempeſtate, defuncto (ut dictum eſt) Arnaldo Colonienſi Archiepiſcopo, Eccleſia illa ad electionem faciendam conveniens, graviſſimè ſciſſa eſt: Præpoſitus & Abbatibus Gerardum Bunnenſem præpoſitum, majoris verò Eccleſiæ canonicis, qui tunc temporis præpoſito & decano carebant, Fridericum Adolfi Comitis filium, eligentibus. Itaque Imperatore menſe Julio, in Norico caſtro, ubi Græci ejus Maj. ſtati præſentandi erant, morante, utræque iſtæ partes cauſam ſuam Principi oſtenſuræ veniunt. Non longè ante hæc tempora Græcorum Princeps cum Boritio contra Ungaros copias mittens, magnum ſui detrimentum accepit exercitus, intantum, ut & Boritius à quodam qui ſecum venerat Cumano, qui & Scytha, ſagitta transfixus necaretur. Ea propter prædicti nuncij, non ſolùm ob firmandum connubium ad Imperatorem venerant, ſed etiam ad indicandam ſuam de Ungaris, auctoritate Principis, injuriam, in utroque fruſtrati ſunt. Nam & Imperator aliam ſibi (ut prædictum eſt) in matrimonio junxerat, & expeditio contra Ungaros (poſtulabant enim eam proximo Septembri fieri) tam celeriter fieri vel ordinari non poterat. Admittuntur tamen in ejus conſpectu, ſcripta recipiuntur. Remittitur cum eis Stephanus capellanus Imperatoris, per quem Princeps de illius Principis voluntate amplius cognoſcat. Sed de Græcis dicta hunc teneant locum. Procedunt Colonienſes, advocatos expoſcunt, de ſuaque utrique electione per triduum coram Principe decertant & contrixantur. Tandem Princeps utrorumque auditis allegationibus, conſilio & judicio quos ſecum habebat Epiſcoporum, aliorumque Principum, prædictam cauſam ad curiam Ratiſponenſem, ubi conſilium pro terminanda duorum Ducum lite publicari debuit, producendam decrevit.

De Colonienſi Pontificatu concertatio.

CAP. XXXII.

De tranſactione duorum Ducum. De pace facta in Bajoaria, & de deciſione litis inter Colonienſes.

IGITUR mediante jam Septembre, Principes Ratiſponæ conveniunt, ac per aliquot dies præſentiam Imperatoris præſtolabantur. Dehinc Principe patruo ſuo in campum occurrente, manebat enim ille ad duo Teutonica milliaria ſub papilionibus, cunctis Proceribus, viriſque magnis accurrentibus, conſilium quod jamdiu ſecretò retentum celabatur, publicatum eſt. Erat autem hæc ſumma (ut recolo) concordiæ. Henricus major natu, Ducatum Bajoariæ per VII. vexilla reſignavit. Quibus minori traditis, ille duobus vexillis Marchiam Orientalem cum Comitatibus ad eam ex antiquo pertinentibus, reddidit. Exinde de eadem Marchia cum prædictis Comitatibus, quos tres dicunt, judicio Principum, Ducatum fecit: eumque non ſolùm ſibi, ſed & uxori cum duobus vexillis tradidit: néve in poſterum ab aliquo ſucceſſorum ſuorum mutari poſſet, aut infringi, privilegio confirmavit. Acta ſunt hæc anno regni ejus V. Imperij II. Itaque ad civitatem, juxta quod præoptaverat, inter patruum & avunculi ſui filium terminata ſine ſanguinis effuſione controverſia, lætus redit, ac ſtatim ſequenti die in publico reſidens conſiſtorio, ne Bajoaria ulterius totius regni quietis immunis eſſet, treugam proxima Pentecoſte ad annum jurari fecit. Porrò tanta ab ea die usque in

Tranſactio de Ducatu Bavariæ. Marchia Auſtriæ Ducatus titulo inſignitur.

1155. præſentiarum toti tranſalpino pacis jucunditas arriſit Imperio, ut non ſolùm Imperator & Auguſtus, ſed & Pater patriæ jure dicatur Fridericus. Enimvero antequam hæc Curia terminaretur, præſentatis ſibi iterum de Colonienſi Eccleſia utriſque partibus alteram electionem, eam videlicet quæ à Canonicis majoris Eccleſiæ facta fuit, validiorem judicans, Fridericum Adolfi Comitis filium, de regalibus inveſtit, ſicque eum à Romano Pontifice conſecrandum ad Urbem miſit.

Fridericus à Daſſile Archiepiſcopus Colon.

Tanta ſunt quæ de Tuæ Majeſtatis virtutibus dici poſſent, Auguſtorum optime, quòd ſi ſimul ſine interpolatione inſipienter effundantur, ſcribentis præfocare poſſent animum. Quare huic ſecundo Operi terminus detur, ut ad ea quæ dicenda reſtant, tertio locus ſervetur Volumini.

Hucusq; Otto Epiſcopus Friſingenſis Chronica illa deduxit.

LIBRI SECUNDI FINIS.

VII.

RADEVICI ECCLESIÆ FRISINGENSIS CANONICI, DE

Rebus Geſtis Friderici I. Romanorum Imperatoris, continuatæ ad Ottonem hiſtoriæ, libri duo:

Nunc primùm diligenter recogniti, ac multis in locis emendati.

Acceſsit Vetuſti Scriptoris Appendix ad Radevicum, XI. annorum annales complectens; unà cum quibusdam Epiſtolis.

RADEVICI CANONICI FRISINGENSIS IN SUAM APPENDICEM PROOEMIUM.

Viris Prudentiſsímis, pace & militia exercitatis, ULRICO & HENRICO, Sacri palatij uni Cancellario, alteri Notatio, RADEVICUS ſanctæ Friſingenſis Eccleſiæ Profeſſione Canonicus, ordine Diaconus, licet indignus, ſimul cum intellectu ſpiritu pietatis abundare.

INTERROGANS *generationem priſtinam & diligenter inveſtigans patrum memoriam. multis experimentis invenio humanarum rerum nihil firmum, nihil perpetuum: ſed dies hominis velocius tranſire, quàm à texente tela ſuccidıtur, & vitam ejus velut umbra aut vento declinare. Quod cum multis & magnis cladium ſit experimentis, etiam præſentis Operis pagina ſuum nobis exinde præbet documentum, quæ ab auctore ſuo felicis memoriæ, venuſtis ſermonis inchoata, ipſo (proh dolor) infauſta morte prævento, noſtræ parvitati, velut abortiva, & quaſi de Domini ſui funere rapta, ejus juſſu, paritérq; ſereniſſimi & divi Imperatoris Friderici nutu, fovenda & promovenda committitur. Parendum ergo tam magnis præceptoribus deliberavi, malens potius de rudis informitate ſermonis ſubire judicium, quàm de perfida deſidia, ſeu de fide perfida notari, ſi tam clari ac magni viri, mihique chariſſimi Domini, tam præclara materia captum Opus & memoriale, pariter cum illo in interitum atque oblivionem paſſus fuiſſem venire. Et veſtra quidem prudentia potiſſimùm labor iſte debebatur, apud quos exacta fides hiſtoriæ reperitur: ſed præjudicantibus vobis in hac parte diverſarum occupationum curis, non tam vacat ad ſcribendum diſtractos animos applicare, quàm ſcriptis aliorum accuſationem, vel debitam laudationem accommodare. Quidam enim, ut ait Joſephus, non quòd rebus interfuerint, ſed incertos & incongruos narrantium ſermones auribus colligentes, oratorum more perſcribere ſolent. Qui verò præſtò fuerunt, aut vincentis Principis obſequio, aut odio eorum qui victi ſunt, contra fidem rerum falſa confirmant. A quorum parte utrinq; me beatum æſtimo, qui in his quæ audivi, non paſſim quorumlibet relatorum rumuſculis ſum me perpeſſus abrumpi: nec in his quæ per me cognovi, gratia Principis, ſeu favore meæ gentis falſum quippiam addidi. Si quis autem ſuperioris Operis facundiam, habita collatione cum arido noſtri ingenii eloquio conſideris, veniam placatus tribuat. Fateor equidem, quòd tenuis mihi ſpiritus eſt, ad excitandam minutam tibiam, nec dum ad implendam ſuperioris auctoris venerabilis præſulis tam magnificam & copioſam ſcribendi & dicendi tubam. Sed ubi eloquentia & ſtyli me ſuperat pondus, ſenſus & integra veritas rerum geſtarum, Deo propitiante, exæquabit. Vos itaq; ambos in hoc Opere præceptores, teſtes & judices eligo: rogans, ut exactum à me laborem ſine contumelia ſuſcipiatis, & qui rebus ipſis tanquam familiares & conſcii ſecretorum interfuiſtis, ſi quid corrigendum eſt, ad regulam veritatis emendare, ſi quid parum, aut ſuperfluè dictum eſt, vel radere, vel ſuperaddere, quantum ſatis eſt, non pigritemini. Ego etenim revera, niſi veſtra fretus ope ac ſtudio, ſub hoc faſce ſuccumberem. Fruſtra per me conatus tanti Imperatoris geſta attingere, cujus ſi quis magnitudinem animi & imperii cum annis conferat, ætatem ultra putet. Ita enim latè & magnificè per orbem terrarum arma circumtulit, tantum operum pace, belloque geſſit, ut qui res ejus legerit, non unius, ſed multorum facta Regum ſeu Imperatorum arbitretur.*

RADE-

RADEVICI FRISINgenſis Canonici Appendicis ad Ottonem, de Reb. geſtis Friderici Imp. Aug. Lib. I.

CAP. I.

De provincia contra Polonos. De ſitu terræ, & more illius gentis.

ORDINATO in Alemanniæ partibus ſumma prudentia Imperio, tota terra illa jam inuſitatam & diu incognitam tranquillitatem agebat. Ea denique pax in Germania erat, ut mutati homines, terra alia, cœlum ipſum mitius, molliusque videretur. Imperator autem tanta quiete non ad otium, non ad voluptatum illecebras abutebatur. Indignum ſiquidem ratus eſt, ſi exercitatum bellicis negotiis animum ſine utilitatibus Imperij per deſidiam diſſolvi pateretur. Anno itaque ab incarnatione Domini M. CLVII. menſe Auguſto contra Polonos procinctum movet. Eſt autem Polonia, quam modo Sclavi inhabitant, ſicut placet his qui ſitus terrarum deſcriptionibus notant, in finibus ſuperioris Germaniæ, habens ab Occidente Oderam fluvium, ab Oriente Viſtulam, à Septentrione Ruthenos & mare Scythicum, à Meridie ſylvas Boemorum. Terra utique naturalibus firmamentis munitiſſima, natio tam propria feritate, quam vicinarum contiguitate gentium penè barbara, & ad pugnandum promptiſſima. Ajunt enim ejus maris, quod illius terræ litus alluit, tales eſſe provinciarum habitatores, qui famis tempore ſemet devorent: & cum perpetuis rigeant algoribus, ideoque nullam poſſint agriculturam in quibuſdam locis exercere, venationibus & mortibus dediti ſunt. Omnes autem piraticam exercent, & inſulas Oceani, Hyberniam & Britanniam, Daciam quoque inquietant, licet in alio litore reperiantur. Talium (ut aſſolet) nationum vicinia, nonnihil atrocitatis tanquam de rubiginoſo ferro cariem ſibi Poloni attrivere. Unde nec Principibus ſuis fidem, nec natura propinquis debitam inveniuntur gratiam conſervare.

Germania pacata.

Polonia deſcriptio. Anno 1157.

CAP. II.

Quæ cauſa fuerit illius expeditionis.

AT hujus expeditionis hæc ratio fuit. Boizlaus, Cazimerus, & tertius item Lobizlaus, qui Gertrudem neptem Imperatoris, filiam Leopaldi Marchionis Auſtriæ ſortitus fuerat uxorem, totam terram funiculo hæreditatis tenere debebant: majore natu, quem ultimo poſuimus loco, nomen & honorem Ducis habente. Quo à fratribus per vim cum regalis ſanguinis uxore projecto, & ad Conradum Romani Imperij tunc Principem perfuga profecto, & clementer recepto: miſſa ad prænominatos tyrannos crebra legatione, ut in priſtinum ſtatum fratrem reciperent, Rex ſpretus eſt, Ducisque exilium uſque ad obitum Regis duravit. Divo autem Principe Friderico rerum ſummam gubernante, pari modo mandatum ejus flocci pendere ſibi impunè arbitrabantur. Ceſſit verò his ſecus ac rati ſunt. Nam & altioris ſpiritus, & acrioris ingenij Principem, multiplicata injuriæ ulterius diſſimulare facinus non ſinebant. Acceſſit

Belli Polonici cauſa.

ſiquidem ad hæc, quòd vel debitum fidelitatis ſacramentum offerre, vel ſolitum ſingulis
1557. annis tributum quingentarum marcarum, publico ærario inferre jam deſueverant, talibusque indicijs apertè ſe ab Imperio deſciviſſe, & non clanculum, ſed evidentem rebellionem moliri proteſtabantur.

CAP. III.

Quomodo Imperator Poloniam intraverit, & quid ibi fecerit.

IMPERATOR ergo cum magnis copiis Poloniam, quamvis arte & natura adeo dum munita ſit, ita ut priores reges ſeu Imperatores vix magna difficultate ad fluvium Oderam perveniſſent, fretus ope divina, quia viſibiliter exercitum præceſſit, clauſuras illorum, quas in anguſtis locis præciſa denſitate ſylvarum fecerant, & magna mole ingeniosè obſtruxerant, penetravit, & XI Kalend. Septembris prænominatum amnem, qui ex illa parte totam Poloniam quaſi murus ambit, & profunditate ſui gurgitis omnes excludit aditus, præter opinionem incolarum, cum magno exercitu tranſuadavit. Tantum enim omnes tenebat tranſeundi deſiderium, ut alii natandi, alii quodlibet inſtrumentum fors obtuliſſet, eo pro navicula utendo tranſirent. Quo viſo, Poloni de tam improviſo malo perculſi, & vehementer exterriti, cùm jam nihil præter exitium ſui, & deſtructionem terræ ſupereſſe viderent, quamvis auxilio vicinarum gentium, Ruthenorum videlicet, Parthorum, Pruſchorum & Pomeranorum, maximum collegiſſent exercitum, in ſola fuga ſpem vitæ conſtituunt: adeò deſperatione correpti, ut proprium ſolum, propriam patriam ſuis manibus incendendo vaſtarent, inſuper & arces ac munitiones deſtruerent. Inter quas munitiſſima caſtra, Glogovia videlicet, & Bitum, quæ priùs ab hoſte capta non fuerant, ne à noſtris ibidem præſidia ponerentur, cremaverunt. Imperator fugientes inſecutus, & territorium Epiſcopii, quod vocatur Vratiſlavia, tranſcurrens, Epiſcopatum Poſnanienſem totamque terram etiam ipſe igne & gladio depopulatus eſt, indignum æſtimans eis parcere, qui in ſeipſos tam crudeles hoſtes inventi fuiſſent.

Polonia à Friderico vaſtata.

CAP. IV.

Quomodo Dux eorum ad deditionem venerit.

BOLEZLAUS Dux rebus ſuis ultimum fatum cernens imminere, cum totam terram, populumque ſuum periclitari, & propè eſſe ad interitum cerneret, Barones & Principes noſtros tum per nuncios, tum in propria perſona conveniens, multis precibus, multis lachrymis, multis quoque promiſſionibus, ut ſub jugum Romanæ ditionis, & in gratiam Principis recipi mereretur, poſtulavit. Salutare ſecutus conſilium, ante intolerabilem calamitatem rebellionis mutare ſententiam: debere autem dedignari Dominos humiliores, non eum cujus in poteſtate ſit Romanum Imperium. Imperator jamdudum edoctus hanc Nobilitatem:

parcere proſtratis, & debellare ſuperbos,

præmaturam, ſubitam, & à Deo datam nolens cruentare victoriam, Ducem ad deditionem recipiendum decrevit.

CAP. V.

De conditionibus pacis, & reditu Imperatoris.

ITAQUE in prædicto territorio Epiſcopatus Poſnanienſis, circa portas Criſgowe, præfatus Dux pedibus Imperatoris provolutus, intervenientibus Principibus, hoc tenore in gratiam receptus eſt. Primò juravit pro ſe & pro omnib. Polonis, quòd frater ejus Exul ad ignominiam Romani Imperii non fuerit expulſus. Deinde pollicitus eſt dare duo millia marcarum Imperatori, & Principibus mille, Imperatrici XX. Marcas auri, Curiæ CC. Marcas argenti, ob eam negligentiam, quòd ad Curiam non venerat, & quod de terra debitum fecerat hominium. Juravit quoque Italicam expeditionem. Fidem dejuravit, ut in proxima nativitate Domini ad Curiam Magdeburg celebrandam venire

Polonus Cæſari reconciliatus.

nire deberet, juxta judicium & ſententiam Polonorum & Boemorum, ſuper querimonia fratris ſui expulſi plenariè reſponſurus. Sicque jurata Principi fidelitate, ſicut mos eſt, & de ſupradictis omnibus fideliter adimplendis acceptis obſidibus, Gazimero videlicet fratre Ducis, & aliis Nobilibus, glorioſam adeptus victoriam, Deo Duce feliciter Auguſtus revertitur. Ipſe tamen Dux dolis plenus, & acerbam dominationis cupidinem in mente gerens, jam jam ſuis promiſſionibus (ut poſtmodum patuit) moliebatur inſidias. Nam nec ad Curiam venit, nec ſufficientes pro ſe Procuratores miſit: Italicam quoque expeditionem, violato ſacramento, mentitus eſt. 1157.

CAP. VI.

De indignatione Principis adverſus Græcorum legatos.

NON multo poſt apud Herbipolim civitatem, Conſtantinopolitani Imperatoris legati coram Principe cum muneribus ſuam peragunt legationem: quia tamen verba eorum in quibuſdam faſtum regalem, & Græcum in ſubornato ſermone videbantur ſapere tumorem, Imperator eos deſpexit: & niſi in melius commutata ſententia commodius ſibi proſpexiſſent, ſi fieri poterat ſalvo nunciorum privilegio, diſſimulationem agente Principe, propè fuit, ut à quibuſdam ignominioſum & ærumnoſum accepiſſent reſponſum. Placatus tamen multis eorum precibus & lachrymis Imperator, veniam inſuper his donavit: accepta ſponſione, quòd deinceps ſuperbiæ temperamento uſi, non niſi eam quam deceret Romanum Principem, & Urbis ac orbis Dominatorem, reverentiam ſuis ſalutationibus apportarent. Indulgentiam & gratiam conſecuti Fridericum Ducem Sueviæ filium Conradi Regis, adhuc adoleſcentulum, in præſentia ſua gladio accingi, & militem profiteri poſtulant, & impetrant. Amita ſiquidem ſua Hirena Imperatrix Conſtantinopolitana, & antea & nunc, multis & magnificis eundem puerum viſitaverat largitionum muneribus, idque legatis in mandatis dediſſe traditur, ne quando niſi completo negocio in Græciam reverterentur: aſtipulante ſibi cum magno favore proprio marito, ob gratiam & antiquam amicitiam cum patre pueri Rege Conrado habitam.

Protervia legatorum Græci imp.

Fridericus Conradi F. gladio accingitur.

CAP. VII.

De legatis Regis Angliæ & ejus muneribus, & exemplar literarum ejuſdem.

IBIDEM tunc affuere etiam Henrici Regis Angliæ miſſi, varia & precioſa donaria, multo lepore verborum adornata, præſentantes. Inter quæ Papilionem unum quantitate maximum, qualitate boniſſimum perſpeximus. Cujus ſi quantitatem requiris, non niſi machinis, & inſtrumentorum genere, & adminiculo levari poterat: ſi qualitatem, nec materia, nec opere ipſum putem aliquando ab aliquo hujuſce apparatu ſuperatum iri. Literas quoque mellito ſermone plenas pariter direxerat. Quarum hic tenor fuit:

Præcordiali amico ſuo Friderico, Dei gratia Romanorum Imperatori invictiſſimo, Henricus Rex Angliæ, Dux Normanniæ & Aquitaniæ, & Comes Andegavenſis, Salutem, & veræ dilectionis concordiam.

Excellentiæ Veſtræ quantas poſſumus referimus grates, Dominantium Optime, quòd nos nunciis veſtris viſitare, ſalutare literis, muneribus prævenire, & quod his charius amplectimur, pacis & amoris invicem dignati eſtis fœdera inchoare. Exultavimus & quodammodo animum nobis creſcere, & in majus ſenſimus evehi, dum veſtra promiſſio, in qua nobis ſpem dediſtis in diſponendis Regni noſtri negociis, alacriores nos reddidit, & promptiores. Exultavimus, inquam, & tota mente Magnificentiæ Veſtræ aſſurreximus, id vobis in ſincero cordis affectu reſpondentes, quòd quicquid ad honorem veſtrum ſpectare noverimus, pro poſſe noſtro effectui mancipare parati ſumus. Regnum noſtrum, & quicquid ubique noſtræ ſubjicitur ditioni, vobis exponimus, & veſtræ committimus poteſtati, ut ad veſtrum nutum omnia diſponantur, & in omnib. veſtri fiat voluntas Imperii. Sit igitur inter nos & populos noſtros dilectionis & pacis unitas indiviſa, commercia tuta: ita tamen ut vobis qui dignitate præ-

1157. præeminentis, imperandi cedat auctoritas, nobis non deerit voluntas obſequendi. Et ſicut Veſtræ Serenitatis memoriam veſtrorum excitat in nobis munerum largitio, ſic vos noſtri quoque reminiſci præoptamus; mittentes quæ pulchriora penes nos erant, & vobis magis placitura. Attendite itaque dantis affectum, non data, & eo animo quo dantur excipite. De manu beati Jacobi, ſuper qua nobis ſcripſiſtis, in ore Magiſtri Heriberti, & Guilhelmi clerici noſtri verbum poſuimus, teſte Thoma Cancellario apud Northant.

CAP. VIII.

De nunciis diverſarum nationum, & de curia apud Biſuntium celebrata, & nunciis Adriani Papæ.

ADERANT præterea diverſarum nationum, utpote de Dacia, Pannonia, Italia, & de Burgundia, diverſæ legationes, quarum portitores ſe mutuò videntes, atque certatim munera & ſupplicationes afferentes, ſinguli ſingulis ſtuporem pariter & admirationem addidere. Menſe Octobri mediante, Imperator apud Biſuntium curiam celebraturus, in Burgundiam iter aggreditur. Eſt autem Biſuntium una metropoleos ejus tertiæ partis, in quas Imperator glorioſus Carolus Magnus ſuum inter tres filios ſuos, omnes regio nomine gaudentes, diviſit Imperium; ſita ſuper amnem Doubs. In qua civitate penè omnibus Proceribus terræ illius adunatis, multis quoque exterarum gentium, utpote Romanis, Apulis, Tuſcis, Venetis, Italis, Francis, Anglis & Hiſpanis, per legatos ſuos Imperatoris adventum præſtolantibus, feſtiviſſimo apparatu & ſolenni favore excipitur. Tota ſiquidem terra eundem fortiſſimum cognoſcens, & clementiſſimum, amore pariter & timore permixto, novis illum faſcibus honorare, novis laudibus attollere ſatagebat.

Veſontium Burgundiæ.

At priusquam ad ejus Provinciæ negocia, ſeu ordinationem ſtylus ſe porrigat, de legatia Romani Pontificis Adriani, ad quid venerint, & quomodo receſſerint, quia & auctoritas ejus partis major, & cauſa gravior, dicendum nobis erit. Prolixitatem hujus narrationis non cauſabitur, qui materiæ pondus, ac temporis, quo hæc tempeſtas protracta eſt, & protrahitur, diuturnitatem diligenter conſiderabit. Perſonæ nunciorum erant Rolandus Tit. S. Marci presbyter Cardinalis, & Cancellarius S. Romanæ Eccleſiæ, & Bernardus Tit. S. Clementis presbyter Cardinalis, ambo divitijs, maturitate & gravitate inſignes, & penè omnibus alijs in Romana Eccleſia auctoritate majores. Cauſa verò adventus eorum ſpeciem ſinceritatis videbatur habere: ſed fermentum & occaſionem malorum latuiſſe, poſtmodum evidenter deprehenſum eſt. Principe ergo die quodam à ſtrepitu, & populi tumultu declinante, in cujusdam oratorij privatiore receſſu prædicti nuncij in conſpectum ejus deducti, ab eoque ut oportebat, ſicut qui boni ſe nuncij bajulos aſſererent, benignè & honeſtè recepti ſunt. Exordium autem ſermonis illorum in fronte ipſa notabile comparuit, quod tale fuiſſe dicitur: Salutat vos beatiſſimus Pater noſter Papa Adrianus, & univerſitas Cardinalium S. Romanæ Eccleſiæ. Ille ut Pater, illi ut Fratres. Pauciſque interpoſitis, literas quas ferebant protulere. Quas & aliarum quæ in hac turbulentia hinc inde diſcurrebant, reſcripta literarum, idcirco huic Operi interſerere curavi, ut quivis lector, qui in partem declinare voluerit, non meis verbis vel aſſertionibus, ſed ipſarum partium propriis ſcriptis tractus & vocatus, liberè eligat, utri parti ſuum velit accommodare favorem. Tenor denique literarum talis erat.

CAP. IX.

Exemplar literarum ejusdem.

Adrianus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Friderico illuſtri Romanorum Imperatori, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Expoſtulatoria ob non vindicatam contumeliam.

IMperatoriæ Majeſtati paucis retroactis diebus recolimus ſcripſiſſe, illud horrendum & execrabile facinus, & piaculare flagitium tempore noſtro commiſſum, in Teutonicis partibus, ſicut credimus, aliquando intentatum, Excellentiæ Tuæ ad memoriam

moriam revocantes, non ſine grandi admiratione ferentes, quòd abſque digna ſeveritate vindictæ uſque nunc tranſire paſſus ſis, tam pernicioſi ſceleris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noſter E. Londonenſis Archiepiſcopus, dum à ſede Apoſtolica remearet, à quibuſdam impijs & ſceleſtis (quod ſine grandi animi mœrore non dicimus) in partibus illis captus fuerit, & adhuc in cuſtodia teneatur: qualiter etiam in ipſa captione prædicta, viri impietatis, ſemen nequam, filii ſcelerati, in eum & in ſuos evaginatis gladijs violenter exarſerunt, & eos ablatis omnibus, quàm turpiter atque inhoneſtè tractaverint: & Tua Sereniſſima Celſitudo cognoſcit, atque ad longinquas & remotiſſimas regiones fama tanti ſceleris jam pervenit. Ad cujus utique vehementiſſimi facinoris ultionem, ſicut is cui bona placere, mala verò diſplicere credimus, conſtantius exurgere debuiſti, & gladium, qui tibi ad vindictam maledictorum, laudem verò bonorum eſt ex divina proviſione conceſſus, in cervicem deſævire oportuit impiorum, & graviſſimè conterere præſumptores. Tu verò ad ipſum ita diſſimulaſſe diceris, ſævitiam neglexiſſe, quòd eoſdem non eſt quare pœniteat commiſiſſe reatum: quia impunitatem ſacrilegii quod geſſerunt, jam jam ſentiunt inveniſſe. Cujus quidem diſſimulationis & negligentiæ cauſam penitus ignoramus: quoniam nos in aliquo Serenitatis Tuæ gloriam offendiſſe, conſcientiæ ſcrupulus noſtrum animum non accuſat: ſed perſonam tuam ſicut chariſſimi & ſpecialis filii noſtri & Principis Chriſtianiſſimi, quem in Apoſtolicæ confeſſionis petra non ambiginius per Dei gratiam ſolidatum, ſyncera ſemper dilexerimus charitate, & debitæ tractavimus benignitatis affectu. Debes enim glorioſiſſime fili, ante oculos mentis reducere, quàm gratanter & quam jucundè alio anno mater tua Sacroſancta Romana Eccleſia te ſuſceperit, quanta cordis affectione tractaverit, quantam tibi dignitatis plenitudinem contulerit, & honoris: & qualiter imperialis inſigne Coronæ libentiſſimè conferens, benigniſſimo gremio ſuo, tuæ ſublimitatis apicem ſtuduerit confovere: nihil prorſus efficiens quod Regiæ voluntati vel in minimo cognoſceret obviare. Neque tamen pœnitet nos deſideria tuæ voluntatis in omnibus impleviſſe, ſed ſi majora beneficia Excellentia Tua de manu noſtra ſuſcepiſſet, ſi fieri potuiſſet, conſiderantes quanta Eccleſiæ Dei & nobis per te incrementa poſſint, & commoda provenire, non immeritò gauderemus. Nunc autem quia tam immenſum facinus quod in contumeliam univerſalis Eccleſiæ & Imperij tui noſcitur etiam commiſſum, negligere ac diſſimulare videris, ſuſpicamur utique ac veremur, ne fortè in hanc diſſimulationem & negligentiam propter hoc tuus animus ſit inductus, quòd ſuggeſtione perverſi hominis zizania ſeminantis, adverſus clementiſſimam matrem tuam Sacroſanctam Romanam Eccleſiam, & nosipſos indignationem (quod abſit) aliquam conceperis, vel rancorem.

Ob hoc igitur, & ob alia omnia negocia quæ cognoſcimus imminere, duos de melioribus & charioribus quos circa nos habemus, dilectos ſcilicet filios noſtros, Bernhardum S. Clementis presbyterum, Rolandum S. Marci presbyterum Cardinalem, & Cancellarium noſtrum, viros utique religione, prudentia & honeſtate conſpicuos, Serenitati Tuæ de latere noſtro, ad præſens duximus deſtinandos: Excellentiam Tuam rogantes attentiùs, quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honeſtè tractes, & ea quæ ipſi ſuper hoc, & ſuper aliis, ad honorem Dei & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ad decus etiam & exaltationem Imperii pertinentia, ex parte noſtra, Imperatoriæ propoſuerint dignitati, ſicut ſi ab ore noſtro procedant, abſque ulla hæſitatione ſuſcipias, & ipſorum verbis tanquam ſi ea contingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.

1157. Item Pontificis legatis allatam.

CAP. X:

Qualiter Imperator talem legationem Papæ graviter tulerit, & literæ per ambitum Imperij ſuper hoc directæ.

TALIBUS literis lectis, & per Reinaldum Cancellarium fida ſatis interpretatione diligenter expoſitis, magna Principes qui aderant, indignatione commoti ſunt: quia tota literarum continentia non parum acedinis habere, & occaſionem futuri mali jam jam fronte ſua præferre videbatur. Præcipuè tamen univerſos accenderat,

Imperatoria contra Pontificem ſtomachationis cauſa.

1157. derat, quòd in præmiſſis literis inter cætera dictum fuiſſe acceperant, dignitatis & honoris plenitudinem ſibi à Romano Pontifice collatam, & inſigne Imperialis Coronæ de manu ejus Imperatorem ſuſcepiſſe: nec ipſum pœnitere, ſi majora beneficia de manu ejus ſuſcepiſſet, habita conſideratione, quanta Eccleſiæ Romanæ per ipſum poſſent incrementa & commoda provenire. Atque ad horum verborum ſtrictam expoſitionem, ac præfatæ interpretationis fidem auditores induxerat, quòd à nonnullis Romanorum temere affirmari noverant, Imperium Urbis, & Regnum Italicum donatione Pontificum Reges noſtros hactenus poſſediſſe, idque non ſolùm dictis, ſed & ſcriptis atque picturis repræſentare, & ad poſteros tranſmittere. Unde de Imperatore Lothario in palatio Lateranenſi ſuper hujuſmodi picturam ſcriptum eſt:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores,
Pòſt homo fit Papæ, ſumit quo dante Coronam.

Talis pictura taliſque ſuperſcriptio Principi, quando alio anno circa Urbem fuerat, per fideles Imperii delata, cum vehementer diſplicuiſſet, amica prius invectione præcedente, laudamentum à Papa Adriano accepiſſe memoratur, ut & ſcriptura pariter atque pictura talis de medio tolleretur, ne tam vana res ſummis in orbe viris litigandi & diſcordandi præbere poſſet materiam.

Pontificis legati cum indignatione dimiſſi.

His omnibus in unum collatis, cùm ſtrepitus & turba inter Optimates Regni de tam inſolita legatione magis ac magis invaleſceret, quaſi gladium igni adderet, dixiſſe feruntunum de legatis: A quo ergo habet, ſi à Domino Papa non habet Imperium? Ob hóc dictum eò proceſſit iracundia, ut unus eorum, videlicet Otto Palatinus Comes de Baioaria, ut dicebatur, propè exerto gladio cervici illius mortem intentaret. At Fridericus auctoritate præſentiæ ſuæ interpoſita, tumultum quidem compeſcuit; ipſos autem legatos ſecuritate donatos, ad habitacula deduci, ac primo manè via ſua proficiſci præcepit: addens in mandatis, ne hac, vel illac, in territoriis Epiſcoporum, ſeu Abbatum vagarentur, ſed recta via, nec ad dextram, nec ad ſiniſtram declinantes, reverterentur ad Urbem. Ipſis itaque ſine efficacia revertentibus, id quod factum fuerat ab Imperatore per univerſum Regni ambitum providè literis declaratur, quarum hic tenor fuit.

Frid. ad Imperii ordines de Pontificis arrogantia conqueſtio.

Cum divina potentia, à qua omnis poteſtas in Cœlo & in terra, nobis Chriſto ejus Regnum & Imperium regendum commiſerit, & pacem Eccleſiarum Imperialibus armis conſervandam ordinaverit: non ſine maximo dolore cordis conqueri cogimur dilectioni veſtræ, quòd à capite S. Eccleſiæ, cui Chriſtus pacis ac dilectionis ſuæ characterem impreſſit, cauſæ diſſenſionum, ſeminarium malorum, peſtiferi morbi venenum, manare videntur. De quibus, niſi Deus avertat, totum corpus Eccleſiæ commaculari, unitatem ſcindi, inter Regnum & Sacerdotium ſchiſma fieri pertimeſcimus. Cùm enim nuper in Curia Biſuntij eſſemus, & de honore Imperij & ſalute Eccleſiarum debita ſollicitudine tractaremus, venerunt legati Apoſtolici, aſſerentes, ſe talem legationem noſtræ afferre Majeſtati, unde honor Imperij non parvum accipere deberet incrementum. Quos cum prima die adventus ſui honorificè ſuſcepiſſemus, & ſecunda (ut mos eſt) ad audiendam legationem eorum cum Principibus noſtris conſediſſemus, ipſi quaſi de mammona iniquitatis inflati, de altitudine ſuperbiæ, de faſtu arrogantiæ, de execrabili tumidi cordis elatione, legationem Apoſtolicis literis conſcriptam nobis præſentaverunt, quarum tenor talis erat: Quòd præ oculis mentis ſemper deberemus habere qualiter Dominus Papa inſigne Imperialis Coronæ nobis contulerit, neque tamen pœnitentia moveretur, ſi majora Excellentia noſtra ab eo beneficia ſuſcepiſſet. Hæc erat illa paternæ dulcedinis legatio, quæ unitatem Eccleſiæ & Imperii confovere debuit, quæ vinculo pacis utrunque colligare ſtuduit, quæ ad utriuſque concordiam & obedientiam animos audientium allexit. Certè ad vocem illam nefandam, & omni veritate vacuam, non ſolùm Imperialis Majeſtas debitam indignationem concepit, verùm omnes Principes qui aderant, tanto furore & ira ſunt repleti, quòd ſine dubio illos duos iniquos presbyteros mortis ſententia damnaſſent, niſi hoc noſtra intercepiſſet præſentia. Porrò quia multa paria literarum apud eos reperta ſunt, & ſchedulæ ſigillatæ, ad arbitrium eorum adhuc ſcribendæ, quibus (ſicut hactenus conſuetudinis eorum fuit) per ſingulas Eccleſias Teutonici Regni conceptum iniquita-

quitatis ſuæ viros reſpergere, altaria denudare, vaſa domus Dei aſportare, cruces excoriare, nitebantur: ne ultrà procedendi facultas eis daretur, eadem qua venerant via ad Urbem eos redire fecimus. Cumque per electionem Principum, à ſolo Deo Regnum & Imperium noſtrum ſit, qui in paſſione Christi Filij ſui duobus gladijs neceſſariis regendum orbem ſubjecit, cumque Petrus Apoſtolus hac doctrina mundum informaverit, *Deum timete, Regem honorificate*: quicunque nos Imperialem Coronam pro beneficio à Domino Papa ſuſcepiſſe dixerit, divinæ inſtitutioni, & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacii reus erit. Quia verò hactenus honorem ac libertatem Eccleſiarum, quæ jamdiu indebitæ ſervitutis jugo depreſſa eſt, à manu Ægyptiorum ſtuduimus eripere, & omnia eis dignitatum ſuarum jura conſervare intendimus: univerſitatem veſtram ſuper tanta ignominia nobis & Imperio condolere rogamus: ſperantes ne honorem Imperij, qui à conſtitutione Urbis, & Chriſtianæ religionis inſtitutione, ad veſtra uſque tempora glorioſus & imminutus extitit, fidei veſtræ indiviſa ſinceritas, tam inaudita novitate, tam præſu mptuoſa elatione imminui patiatur: ſcientes omni ambiguitate remota, quòd mortis periculum antè vellemus incurrere, quàm noſtris temporibus tantæ confuſionis opprobrium ſuſtinere.

1157.

Imperialis dignitas per electores à Deo, non à Pontifice.

1.Pet.2.

CAP. XI.

De negocijs in Burgundia bene geſtis.

HIS ita geſtis, Fridericus ad ordinanda Imperij negocia in Regno Burgundiæ animum intendit. Cumque Burgundia aliquando per ſe fortes Reges habuiſſet, & per eos ſuis gentibus præcepta dare ſolita fuiſſet, ex appetitu libertatis, quæ (ut dicitur) res inæſtimabilis eſt, jamdudum inſolentiam & deſuetudinem induerat obſequendi. Ea itaque terra, quæ non niſi multo labore, ac bellico ſudore ſubigenda putabatur, ita Deo ordinante, paruit, quòd niſi alia in Regno, diſponenda inevitabiliter Imperatorem retraxiſſent, familiariter & cum paucis uſque Arelatum ſedem Regni Burgundiæ procedere potuiſſet. Denique (quod modò viventium excedit memoriam hominum, aliquando contigiſſe) Stephanus Viennenſis Archiepiſcopus, & Archicancellarius de Burgundia, & Eraclius Archiepiſcopus, & primas Lugdunenſis, & Odo Valent, Epiſcopus, & Ganfredus Avinionenſis, & Silvio magnus Princeps & præpotens de Claria, nunc ad Curiam venientes, Friderico fidelitatem fecerunt atque hominium, & beneficia ſua de manu illius reverenter ſuſceperunt. Arelatenſis autem Archiepiſcopus, & alii omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, Primates, & Nobiles veniſſent, idemque feciſſent, niſi mora Principem admodi compendio ſuæ brevitatis præſtitiſſet impedimentum. Miſſis tamen per honeſtos valde, & induſtrios nuncios literis, omnimodam ſubjectionem, & debitam fidelitatem Imperio Romano compromiſerunt. Ludovicus quoque Rex Francorum uſque * Divinum occurrerat ad colloquium Imperatoris, ſed eo verſus Alemanniam iter agente, coeptum non proceſſit. Directis autem uterque Principum nunciis, Imperator quidem Cancellario ſuo prænominato Reinaldo, & Comite Udalrico de Lenzeburg, Rex verò etiam ſuo Cancellario magiſtro Alderico, ſeſe per illos mutuò ſalutarunt. Reliquum * legationis, ut videbatur quidem utilitati, re autem vera, regali potius faſtui ſtudere utrimque videbatur. Nam ſicut egomet (referente venerabili Viro Henrico Trecenſe Epiſcopo) cognovi, Ludovicus audito quòd ſtrenuè partibus illis Fridericus prævaluiſſet, pertimuit, nec jam ad colloquium, quod ſuſpectum habebat, ſed ad bellum ſe ratus proficiſci, clanculum non parvas copias collegerat, adeò quòd IX. Epiſcopos cum ſua militia una nocte in Trecenſi civitate tunc hoſpitaſſe memoratus Præſul memoraret. Cumque tota terra illa non minimo metu nutaret, ipſa trepidatio nobis pro victoria putabatur.

Burgundiæ Principes homagium Cæſari præſtant.

** al. Divionum.*

** al. relationis.*

CAP. XII.

Quòd Poloni fidem & Sacramenta mentiti ſunt: & de nunciis Gaiſæ Regis Ungariæ, & fratre ejus Stephano.

REVER-

1158. REVERSUS de Burgundia Imperator, rebus feliciter geſtis, prædiisque conjugis ſuæ Imperatricis, de qua ſuprà dictum eſt, ad arbitrium ſuum diſpoſitis, in Saxoniam iter flectit, diesque nativitatis Domini in civitate Magdeburg celebravit, experimentum accipiens de Polonis, qui (ut præfati ſumus) ſuis negociis tunc finem facere debuerant, quòd ipſi avaritia pariter & ambitione cæcati, de promiſſis fidem & ſacramenta vile quid judicarent. Deinde in Bajoariam tendens, Ratiſponæ Curiam magna cum frequentia Principum, in octava Epiphaniæ agit. Ibi inter cæteros qui tunc crebri aderant, etjam Regis Ungariæ Geiſæ legati affuere. Siquidem frater ejus nomine Stephanus, quorundam criminationibus Regi delatus fuerat, quaſi ad Regnum aſpiraret, atque in ea re avunculum amborum, Belum virum valde prudentem, ac ad innovandas res idoneum, ſuaſorem habere putabatur, pro eo quòd honorificentius habito adoleſcenti, per ſtudia colendi, ferociæ viſus eſt nutrimenta ſuggerere. Rex autem ſuſpectum habens tantum fratris honorem, & pejora re ipſa de illo veritus, non tam ipſum quàm amicos & familiares ejus jam apertè inſimulans, omnia facta ſeu dicta eorum in crimina vertebat: multisque adverſus fratrem vulgatis, pluribus ad conteſtandum ſubordinatis, per inſidias necem fratris dicebatur adoptare. Is antehac compertum habens, quòd Romanum Imperium totius orbis eſſet aſylum, fugiens ad Imperatorem evaſit, ærumnasque ſuas, ac erga ſe Germani crudelem acerbitatem, lachrymabili conqueſtione deploravit: criminationumque ſuarum invidiam diluendo, ficta quæ adverſum ſe dicebantur aſſerere, & purgationis ſuæ fidem omnibus conſtare: nunquam calumniatores defore, dum extet cui perſuadeatur: iniquiſſimum eſſe quòd fratri non ſufficeret paterno eum Regno expuliſſe, niſi de capite quoque ſuo, & vita innocentiſſima ſupplicium ſumeretur.

Conventus Imperij Ratiſponæ 1158.

Regis Ungari frater ad Imperatorem profugus.

Tali deprecatione permotus Fridericus, miſſis in Ungariam legatis, de reſtitutione juvenis cogitabat, Imperialem precibus adjungens dignitatem & auctoritatem. Rex itaque adverſus fratrem, duos de Optimatibus Regni ſui dirigit ad Curiam, Epiſcopum Gervaſium de Caſtro ferreo, & Comitem Heidenricum, viros opulentos, & copia dicendi ſatis inſtructos, per quos & objecta diluere, & de fratris ejectione invidiam in eum qui paſſus erat, retorquere ſatageret: proſequens injurias & peccata plurima in ſe admiſſa: regni conſortio ſecum illum participaſſe, ſolo nomine ſe illo priorem tantum fuiſſe, quamdiu germanitatis jura inter ſe inviolata manſiſſent. Deinde pravorum conſilia ſecutum, quæ ad peſſima ſtudia lubricam in adoleſcente ætatem impellebant, ita factum, quemadmodum in corpore, ubi ſemper dum aliqua pars tumeſcit, ſuaque corruptione totum corpus debilitat & inficit, ex quo curari deſperatur, reſcindi oportere. Bellum ultrò inferentem, poſtquam ſuperatus ſit, queri quòd injuriam facere nequiviſſet: fugam ipſum ſimulaſſe, in Regno manere licuiſſe, donec odia omnium & inimicitias adeò contra ſe firmaverit, ut velut crudelem hoſtem, & Regni inſidiatorem pellendum arbitrarentur, antequam facinoribus ſuis illud cruentari, & Principatus ejus Monarchiam ſcindi ac dilacerari contigiſſet.

Imperator partibus auditis, cùm videret rem eò venturam, quòd aut in communi dividendo, aut in uniuscujuſvis condemnatione litem opus eſſet terminari, conferens quoque in corde ſuo plurium negociorum occupationes, ad opportuniora tempora deciſionem hujus litis placuit protelandam. Itaque rogatus ab adoleſcente, per Veneticias illum tranſmittit in Græciam. Legatos quoque Regis, acceptis ab eis muneribus fermè ad mille talenta, ſimulque eos ſua liberalitate honoratos, ad Principem ſuum cum pacis legatione remeare conceſſit.

CAP. XIII.

Quomodo apud Ratiſponam Labezlaus Dux Boemorum ex Duce Rex creatur, & quomodo etiam Ottonem Friſingenſem Epiſcopum, & Henricum Auſtriæ Ducem concordarit.

IN eadem Curia Dux Boemorum Labezlaus, vir ingenio validus, viribus præpollens, conſilio, manu, audaciaque magnus, cujus antehac induſtriæ, obſequij multa præceſſerant experimenta, maximeque nuper in expeditione Polonica magna virtus claruerat, adeò ut ob merita ſua omnibus charus eſſet, ab Imperatore, ac Imperij

Bohemia Regni titulo decorata.

primis,

primis, ex Duce Rex creatur, anno ab incarnatione Domini M C L V I I I. Suſcepto itaque privilegio de uſu diadematis, aliiſque regni inſignibus, lætus revertitur, & ad Italicam expeditionem Rex pariter cum Imperatore faſtu regali profecturus accingitur. Ibidem etiam patruos ſuos, Ottonem Friſingenſem Epiſcopum, & Henricum Ducem Auſtriæ diſſidentes, eò quòd præfatus Antiſtes Germano fratri, prædia Eccleſiæ illicitè ſibi uſurpare volenti, omnino contradiceret, in priſtinam pacem, & fraternam concordiam revocavit. 1158.

CAP. XIV.

Qualiter Fridericus Imperator partes Rheni peragraverit, & quomodo conſiliis religioſorum ad expeditionem contra Mediolanenſes ſe præparaverit.

HIS in Bajoaria peractis, Fridericus Ribuariórum fines ingreditur, inferioreſque Rheni partes peragrans, nullos ſibi dies otioſos tranſire paſſus eſt: eos ſe ratus perdidiſſe, in quibus non aliquid de utilitatibus Imperii, de jure & juſtitia inter omnes gentes conſervanda diſpoſuiſſet. Inde fuit quòd tam valido cis Alpes Imperio ita providè conſuluiſſet, feroc tatem tantarum gentium, tanto conſilio, ac ſine armis deliniſſet, ut quod dictu mirum eſt, jam non regni Rector, ſed unius domus, unius Reipub. paterfamiliàs haberetur. Poſt celebratum apud Eccleſiam Sancti Gauberti Paſcha, rurſus ad ſuperiores Vangionum partes iter reflexit: ac in domum regalem, quam apud Lutra ædificaverat, divertens, domui ſuæ, & familiaribus negotiis ordinandis aliquot dies indulget. Inſtabat jam tempus quo Reges ad bella proficiſci ſolent, ipſeque in proximo ad tranſalpina exercitum ducturus, primò omnium in Deo ſpem ſuam reponens, aſcitos religioſis, & probatis in Sanctitate viris, tanquam divinum eos oraculum conſultabat, atque illorum perſuaſionibus Eccleſiis Dei multa donaria Imperiali largitate diſpergebat: Quibus in negotiis ſpecialem habebat Præceptorem, & ſalutis animæ ſuæ fidum Secretarium Hartemannum Brixinorenſem Epiſcopum, virum qui tunc inter Germaniæ Epiſcopos ſingularis Sanctitatis opinione, & auſterioris vitæ converſatione præeminebat. Hoc ad ſe adſcito, de ſecretis ſuis piiſſe Pontificis ſubmiſit devotè conſiliis, religioſi ac Chriſtianiſſimi Principis officium exercens, quatenus iturus ad bellum, ſpiritalibus armis antè muniret animam quàm corpus: antè cœleſtibus ſe diſciplinis præſtrueret, quàm ad pugnam iturum militem militaribus inſtruere præceptis curaret. Cauſas autem belli exponens, dum eas juſtas tam memoratus Antiſtes quàm reliqui Sacerdotes cognoviſſent, ne dignitas Imperialis ab indignis imminueretur, & ſic pax & tranquillitas Eccleſiarum turbaretur, ſalutaribus mandatis præmonitum & præmunitum ad proficiſcendum contra rebelles animàrunt. *Hartemannus Brixin. Epiſcopus Cæſaris confeſſor.*

CAPUT XV.

Recapitulatio de legatis Romani Pontificis, & exemplar literarum Adriani Papæ.

CUM hæc agerentur, legati ſedis Apoſtolicæ Rolandus & Bernhardus reverſi, quantas injurias ſuſtinuerint, in quo periculo fuerint, exponunt, gravibus graviora adjicientes, ut in ultionem eorum quæ ſe pertuliſſe dixerunt, Romanæ Urbis Epiſcopum provocarent. In hoc negotio clerus Romanus ita inter ſe diviſus eſt, ut pars eorum partibus faveret Imperatoris, & eorum qui miſſi fuerant, incuriam ſeu imperitiam cauſarentur, quædam verò pars votis ſui Pontificis adhæreret. Unde de hac tempeſtate dicturi, ſicut ſuprà diximus, lectorem non noſtris verbis niti volumus, ſed ponentes Epiſtolas hinc inde directas, ex eis colligat quam partem tueatur, cuive fidus velit permanere. Nobis autem indulgentiam petimus, qui potius utramque perſonam, ſacerdotalem ſcilicet, & regalem reverentia debita veneramur, quàm temerè de altera judicare præſumamus. Exemplar itaque literarum à ſummo Pontifice ad Archiepiſcopos & Epiſcopos ſuper his directarum tale fuit.

Quoties aliquid in Eccleſia contra honorem Dei & ſalutem fidelium attentatur, fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum, & eorum præcipuè qui Spiritu Dei aguntur cura debet exiſtere, ut ea quæ malè geſta ſunt, gratam Deo correctionem debeant invenire. *Pontificis ad Germaniæ Epiſcopos Epiſtola.*

1158.

Hoc autem tempore, quod abſque nimio mœrore non dicimus, chariſſimus filius noſter Fridericus Romanorum Imperator, tale quid egit, quale temporibus anteceſſorum ſuorum non legimus perpetratum. Cùm enim nos duos de melioribus fratribus noſtris, Bernhardum Tit. S. Clementis, & Rolandum Cancellarium noſtrum Tit. S. Marci presbyteros Cardinales, ad ipſius præſentiam miſiſſemus, ipſe cùm primùm ad ejus præſentiam pervenerunt, alacriter viſus eſt eos recepiſſe. Sequenti verò die cùm redirent ad eum, & literæ noſtræ in ejus auribus legerentur, accepta occaſione cujusdam verbi, quod ipſarum literarum ſeries continebat, *inſigne videlicet coronæ beneficium tibi contulimus*, in tantam animi commotionem exarſit, ut convitia quæ in nos & legatos noſtros dicitur conjeciſſe, & quàm inhoneſtè ipſos à præſentia ſua recedere, ac de terra ſua velociter exire compulerit, & audire opprobrium, & lamentabile ſit referre. Eis autem ab ipſius præſentia excedentibus, facto edicto, ne aliquis de regno veſtro ad Apoſtolicam ſedem accedat, per omnes fines ejuſdem regni cuſtodes dicitur poſuiſſe, qui eos qui ad ſedem Apoſtolicam venire voluerint, violenter debeant revocare. Super quo facto licet aliquantulum perturbemur, ex hoc tamen in nobis ipſis majorem conſolationem accipimus, quòd ad id de veſtro & Principum conſilio non proceſſit. Unde confidimus eum à ſui animi motu, conſilio & perſuaſione veſtra facilè revocandum. Quocirca fratres, quoniam in hoc facto non ſolùm noſtra, ſed veſtra & omnium Eccleſiarum res agi dinoſcitur, charitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, quatenus opponatis vos murum pro domo Domini, & præfatum filium noſtrum ad viam rectam quàm citius reducere ſtudeatis: attentiſſimam ſollicitudinem adhibentes, ut à Reinaldo Cancellario ſuo, & Palatino Comite, qui magnas blaſphemias in præfatos legatos noſtros, & matrem veſtram ſacroſanctam Romanam Eccleſiam evomere præſumpſerunt, talem & tam evidentem ſatisfactionem faciat exhiberi: ut ſicut multorum aures amaritudo ſermonis eorum offendit, ita etiam ſatisfactio multos ad viam rectam debeat revocare. Non acquieſcat idem filius noſter conſiliis iniquorum, conſideret noviſſima & antiqua, & per illam viam incedat, per quam Juſtinianus, & alii Catholici Imperatores inceſſiſſe noſcuntur. Exemplo ſiquidem & imitatione illorum, & honorem in terris, & felicitatem in cœlis ſibi poterit cumulare. Vos etiam, ſi eum ad rectam ſemitam reduxeritis, & beato Petro Apoſtolorum Principi gratum dependetis obſequium, & vobis, & Eccleſiis veſtris conſervabitis libertatem. Alioquin noverit antedictus filius noſter, ex admonitione veſtra, noverit ex promiſſionis Evangelicæ veritate, quòd Sacroſancta Romana Eccleſia ſuper firmiſſimam petram, Deo collocante, fundata, quantocunque ventorum turbine quatiatur, in ſua firmitate, protegente Domino, in ſeculum ſeculi permanebit. Nec autem, ſicut noſtis, deceret eum tam arduam viam abſque veſtro conſilio attentaſſe. Unde credimus, quòd auditis admonitionibus veſtris facillimè poterit ad frugem ſanioris ſtudii, ſicut vir diſcretus, & Imperator Catholicus revocari.

Conqueritur de injuria legatis ſuis illata.

Petit ut Imp. à propoſito ſuo abducant.

CAP. XVI.

Quid Epiſcopi Alemanniæ reſcripſerint.

HIS literis, talique legatione præcepta, Præſules Alemanniæ communicato in unum aſſenſu & conſilio, ſedi Apoſtolicæ in hæc verba reſcribunt: Quamvis ſciamus, & i ſimus, quòd Eccleſiam Dei fundatam ſupra firmam petram, neque venti, neque ſina tempeſtatum puſſint dejicere: nos tamen infirmiores & puſillanimes ſiquando uſmodi contigerint impetus, concutimur, & contremiſcimus. Inde nimium viter conturbati ſumus, & conterriti ſuper his, quæ inter veſtram ſanctitatem, & in veſtrum devotiſſimum Dominum noſtrum Imperatorem, magni mali, niſi Deus rtat, ſeminarium præbitura videntur. Equidem à verbis illis quæ in literis veſtris itinebantur, quas per nuncios veſtros prudentiſſimos & honeſtiſſimos, Dominum nardum, & Dominum Rolandum Cancellarium, venerabiles presbyteros Cardices, miſiſtis, commota eſt univerſa Reſp. Imperii noſtri, aures Imperialis potentiæ cienter audire non potuerunt, neque aures Principum ſuſtinere: omnes ita conuerunt aures ſuas, quòd nos, ſalva gratia veſtræ ſanctiſſimæ paternitatis, ea tueri propter

ſiniſtram

ſiniſtram ambiguitatis interpretationem, vel conſenſu aliquo approbare, nec audemus, nec poſſumus, eò quòd ioſolita & ioaudita fuerunt uſque ad hæc tempora. Literas autem quas oobis miſiſtis, debita cum reverentia ſuſcipientes & amplectentes, commonuimus filium veſtrum Dominum noſtrum Imperatorem, ſicut juſſiſtis, & ab eo reſponſum, DEO gratias, accepimus tale, quale decebat Catholicum Principem in hunc modum: Duo ſunt quibus noſtrum Regi oportet Imperium, leges ſanctæ imperatorum, & uſus bonus prædeceſſorum, & Patrum noſtrorum. Iſtos limites Eccleſiæ nec volumus præterire, nec poſſumus: quicquid ab his diſcordat, non recipimus. Debitam patri noſtro reverentiam libenter exhibemus, liberam Imperii noſtri coronam divino tantùm beneficio aſcribimus, electionis primam vocem Moguntino Archiepiſcopo, deinde quod ſupereſt, cæteris ſecundùm ordinem Principibus, recognoſcimus, regalem unctionem Colonienſi, ſupremam verò, quæ imperialis eſt, ſummo Pontifici, quicquid præter hæc eſt, ex abundanti eſt, à malo eſt. Cardinales in contemptum Dilectiſſimi & Reverendiſſimi Patris noſtri, & conſecratoris, à finibus terræ noſtræ coëgimus non exire. Sed cum his, & pro his quæ & ſcripta, & ſcribenda ferebant in dedecus & ſcandalum Imperii noſtri, ultra eos prodire pati nolumus. Introitum & exitum Italiæ nec clauſimus edicto, nec claudere aliquo modo volumus peregrinantibus, vel pro ſuis neceſſitatibus rationabiliter cum teſtimonio Epiſcoporum & Prælatorum ſuorum Romanam ſedem adeuntibus. Sed illis abuſionibus, quibus omnes Eccleſiæ regni noſtri gravatæ & attenuatæ ſunt, & omnes penè clauſtrales diſciplinæ emortuæ & ſepultæ, obviare intendimus. In capite orbis Deus per Imperium exaltavit Eccleſiam, in capite orbis Eccleſia (non per DEUM ut credimus) nunc demolitur Imperium. A pictura cœpit, ad ſcripturam pictura proceſſit, ſcriptura in auctoritatem prodire conatur. Non patiemur, non ſuſtinebimus: coronam antè ponemus, quàm Imperij coronam unà nobiſcum ſic deponi conſentiamus. Picturæ deleantur, ſcripturæ retractentur, ut inter regnum & ſacerdotium æterna inimicitiarum monumenta non remaneant. Hæc & alia, utpote de concordia Rogerij & Guilhelmi Siculi, & aliis quæ in Italia facta ſunt conventionibus, quæ ad plenum proſequi non audemus, ab ore Domini noſtri Imperatoris audivimus. Abſente autem Palatino Comite, & in præparatione expeditionis in Italiam præmiſſo, à Cancellario ibidem adhuc præſente aliud non audivimus, niſi quod humilitatis erat & pacis, præter quòd eis pro periculo vitæ, quod à populo imminebat, pro viribus ſuis aſtiterit, cunctis qui ibi aderant, hujus rei teſtimonium ei perhibentibus. De cætero ſanctitatem veſtram ſuppliciter rogamus & obſecramus, ut noſtræ parcatis infirmitati, ut magnanimitatem filii veſtri, ſicut bonus paſtor, leniatis ſcriptis veſtris ſcripta priora ſuavitate mellita dulcorantibus, quatenus & Eccleſia DEI tranquilla devotione lætetur, & Imperium in ſuæ ſublimitatis ſtatu glorietur: ipſo mediante & adjuvante, qui mediator Dei & hominum factus eſt, homo Chriſtus Jeſus.

1158.

Imperatoris ad querelas Pontificias reſponſum.

Admonetur Pont. ut Cancellarium mitiget.

CAP. XVII.

Quòd procinctum movens apud Auguſtam, & nuncios Romani Pontificis audivit.

FELICITER ergo procinctum movens, ac apud Auguſtam Rhetiæ civitatem ſuper ripam Lici fluminis caſtra ponens, confluentem ex diverſis partibus militem per ſeptem dies operitur. Interea Romanus antiſtes de adventu Principis certior effectus (nam legati ejus, videlicet Reinaldus Cancellarius, & Otto Palatinus Comes, quorum ſuprà meminimus, jamdudum Italiam intraverant) in melius mutato conſilio, ad leniendum ejus animum nuncios mittit, Henricum videlicet Cardinalem presbyterum Tit. S. Nerei & Achillei, & Jacinctum Cardinalem Diaconum ſanctæ Mariæ in ſchola Græca, viros prudentes in ſecularibus, & ad curialia negotia pertractanda prioribus miſſis multò aptiores.

CAP. XVIII.

De legatis Principis, quos miſit in Italiam.

VERUM antequam horum iter & negotia proſequamur, non ab re eſt de præfatis regalium nunciorum perſonis & geſtis pauca de multis prælibare. Inerat utique

1158. his præclaris viris perſonarum ſpectabilitas gratioſa, generis nobilitas, ingenium ſapientia validum, animi imperterriti: quippe (ut aliàs de quibuſdam dicitur) quibus nullus labor inſolitus, non locus ullus aſper, non armatus hoſtis formidoloſus. Nullius ſibi delicti, nullius libidinis gratiam faciebant. Laudis avidi, pecuniæ liberales erant, gloriam ingentem, divitias honeſtas volebant. Ætas juvenilis, eloquentia mirabilis, propè moribus æquales; præter quòd uni ex officio & ordine clericali neceſſaria inerat manſuetudo & miſericordia: alteri, quem non ſine cauſa portabat, gladij ſeveritas dignitatem addiderat. His moribus, talibuſque ſtudiis ſibi laudem, imperio gloriam, & utilitatem non modicas, domi, militiæque pepetêre, adeò quòd tunc temporis penè nihil ingens, nullum exquiſitum virtutis facinus in ea expeditione geſtum eſt, in quo hos heroas, aut primos, aut de primis non compererim extitiſſe.

Encomium Ottonis Witelſpachij & Reinoldi Comitis à Daſſel, imperialis Cancellarij.

CAP. XIX.

Quomodo præcurſores Imperatoris in Italia caſtrum Rivola in deditionem accipiant, & juramentum quale Imperatori facere promiſerint Epiſcopi, atq; aliæ civitates.

Rivola arx.

ITAQUE in primo ſuo ingreſſu in Italiam, caſtrum quod Rivola vocatur, ſuper Clauſuram Veronenſium ſitum, natura loci inexpugnabile, in deditionem accipiunt: exiſtimantes præſidio ejuſdem in tam ſtrictis locorum faucibus noſtros clementiorem aditum veniendi & redeundi invenire. Excepti cum magna frequentia & honorificentia Epiſcopi civiumque Veronenſium, tam illic quàm in aliis civitatibus fidelitatem Imperatori, & adminiculum expeditionis, tactis ſacroſanctis Evangeliis, promitti fecerunt, viamque venturo Imperatori præparantes, ejus adventus fidi & utiles præcurſores extitere. Sane hæc eſt forma ſacramenti, in qua omnes juraverunt.

Formula ſacramenti fidelium Imperij.

Ego juro quòd amodò in antea ero fidelis Domino meo Friderico Romanorum Imperatori contra omnes homines, ſicut jure debeo Domino & Imperatori, & adjuvabo eum retinere coronam Imperij, & omnem honorem ejus in Italia, nominatim & ſpecialiter civitatem illam, & quicquid in ea juris habere debet, vel in omni virtute Comitatus vel Epiſcopatus N. Regalia ſua ei non auferam ibidem, nec alibi, & ſi fuerint ablata, bona fide recuperare & retinere adjuvabo. Neque in conſilio ero neque in facto, quod vitam, membrum, vel honorem ſuum perdat, vel mala captione teneatur. Omne mandatum ejus, quod ipſe mihi fecerit, per ſe, vel Epiſtolam ſuam, aut per legatum ſuum, de facienda juſtitia, fideliter obſervabo & illud audire, vel recipere, vel emplere nullo malo ingenio evitabo. Hæc omnia obſervabo fide bona, ſine fraude. Sic me DEUS adjuvet, & hæc ſancta quatuor Evangelia.

CAPUT XX.

Quomodo legati Principis ab Italis recepti, & quid patraverint, & cur Otto Comes palatij in Guilhelmum quendam Ravennatenſem nobilem manum miſerit.

A Verona per Mantuam iter agunt, & venientes Cremonam, celebre colloquium, & ſi mavis, curiam tenuere, occurrentibus eis ad eam civitatem Archiepiſcopis Ravennate & Mediolanenſe, & de ſuffraganeis eorum XV. Epiſcopis, necnon Comitibus, Marchionibus, Conſulibus, & primis omnium circa jacentium civitatum: idque veraciter aſſerere potero, multis ante hæc Regibus denegatam eam quam tunc probitate ſua evicerunt iſti legati Principis magnificentiam & gloriam. Inde per Romaniolam & Æmiliam iter agentes, exarchatum Ravennatem viſitant, nuſquam ſegnes, nuſquam incauti peragere, quæ negotiis Principis, ac regni utilitatibus profutura noviſſent. Inde per Ariminum verſus Anconam tendunt. Compererant enim Logothetam ſeu Palæologum, cum aliis nunciis Conſtantinopolitani Imperatoris ibidem morari: ſpecie quidem, quò adverſus Guilhelmum Siculum largitione pecuniæ milites, qui ſolidarij vocantur, colligerent: re autem vera, ut civitates maritimas (quod ſæpius antehac attentatum novimus) ſeu vi, ſeu dolo, ſub Græcorum redigerent ditionem. Cumque Ravenna exeuntes, non longè adhuc à civitate proceſſiſſent, obvios habuêre non paucos de melioribus terræ, qui ad præfatos Græcorum legatos ibant, & cum plu- colle-

Græcorum inſidiæ in marchia Anconitana.

Solidarij, mercenarij milites.

colloquium familiare tenuerant. Qua de re commoti & in iram verſi, pro eo quòd ſe deſpexiſſe, & Græcos ſpe lucri ſibi præpoſuiſſe viderentur, Otto palatii Comes, nec ſuorum paucitate, nec illorum remoratus numeroſitate, gladio exerto in meliorem & Nobiliorem omnium Ravennatenſium, nomine Guilhelmum, cognomento Maltraverſai, manum miſit, ſeque eum captivum abducturum comminatus eſt: omnibus aliis præ timore & pavore ſilentibus, & non contradicentibus. Magna & miranda præfati Comitis animoſitas, quem nec copioſus ejuſdem Nobilis viri comitatus terruit, nec viciniæ civitatis metus permovit, quin ut legatus Imperii, ubi ratio poſtulabat, auctoritate Imperiali uteretur. Tandem lenioribus verbis, & multa ſupplicatione mitigatus & placatus, ceptum iter peregit; ac contra Græcos, qui (ut diximus) apud Anconam tunc morabantur, profecturus, non parvam militiam collegit, & prope civitatem caſtra poſuit. Evocatos itaque ad ſe, verbis minacibus, & valde gravibus adorſi ſunt: quia temeritate ſine Principis conſcientia talia præſumpſiſſent, non ſe ignorare Danaûm inſidias, & Græcam aſtutiam, ſimulata humilitate maleficia voluiſſe, callidiſſima fraude compoſita, in amicos deputaſſe, quod contra inimicos ſtruxiſſe putabantur. Cùmque manifeſtis indiciis hoſtes Romani Imperii convincantur, non aliud ſupereſſe, quàm ut pro crimine læſæ majeſtatis de ipſis omnibus ſupplicium ſumatur. 1158. *Ottonis Wittelſpachii magnanimitas.*

Talibus invectionibus perterriti Græci, atque animo conſternati, multa ſupplicatione verba excuſationis depromunt, partemque ſuam quibus poſſunt argumentis purgare conantur. Nequaquam ſe ignorare legem Juliam Majeſtatis quæ in eos qui contra Imperatorem, vel Rempub. aliquid moliti, ſuum vigorem extendit. Verùm ab hoc ſuam ipſorum conſcientiam ſe ſe beatos facere, ficta pro veris non recipienda. Magis eos ercacre debere benignitatibus & obſequiis ſæpiſſimè à Græcis in noſtros experimento probatis. Teſtis horum ſit Alemannia tota, teſtis pietatis ſit ipſe Imperator, nunc Princeps Orbis terrarum, qui hæc aliquando viderit, & re ipſa expertus fuerit. Æquitas in vivos, miſericordia in mortuo, honor in Principem, munificentia in Optimates: hæc eſſe affectus ſui erga noſtros probationes certiſſimas, fictisque criminationibus veriores. His & ſimilibus ſe cum magna mentium contritione, Græcis de objectis excuſantibus, dum nulla fraudis deprehendi potuiſſent indicia, acceptis ab eis magnificis muneribus, in Græciam eos pacificè remigrare concedunt, ipſique Mutinum revertuntur. *Græcorum legati graviter increpati demum mittuntur.*

CAP. XXI.

Qualiter ſe legati erga nuncios Romani Pontificis habuerint, & quid iiſdem Romanis in via acciderit.

HISDEM diebus Henricus & Iacinctus, ſuprà dicti nuncii Adriani Papæ, Ferrariam venerant. auditoque quòd legati Imperatoris Mutinum rediſſent, non ſperantes ipſos ſibi occurrere, humilitatis formam præbentes, quod inſolitum antea fuerat, ad eos pergunt: expoſitaque cauſa legationis, quòd ſcilicet ea quæ pacis eſſent, & honori Imperio, in mandatis haberent, dimittuntur. Iam verò adventum illorum per omnes partes illas, ubi arta montium tranſituri erant, fama nuntiaverat, multosque mortalium rerum alienarum cupidos id contra eos animaverat, quòd penè neminem latebat, Majeſtatem Imperialem Romanis infenſam exiſtere, quodque vitio aviditatis quiſque ardebat, ac ſi regiæ voluntati obſequeretur, temerarius intendebat: ſperans, in hoc caſu latrocinium honeſtiori nomine poſſe palliari. A Ferraria itaque Veronam, à Verona per vallem Tridentinam iter agunt, habentes ſecum gratia majoris ſecuritatis, venerabilem Epiſcopum Tridentinum Albertum. Sed prævaluit auri ſacra fames, quæ quos arripuit, nil unquam honeſtum, nil moderatum ſentire, vel appetere permittit. Nam Fridericus & Henricus Comites, quorum in illis partibus non parum poterat violentia, tam Cardinales quàm Epiſcopum captos, ſpoliatos in vinculis ponunt, donec Romanus quidam datus in obſidem, Nobilis vir, Germanus Iacincti, Epiſcopum autem evidenter divina potentia liberavit. Hanc tamen immanitatem Henricus Nobiliſſimus Dux Bajoariæ & Saxoniæ, ob amorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & honorem Imperii, non multò poſt probè vindicavit. Namque & vadem eripuit, & Comites multis malis attritos, ad deditionem & ſatisfactionem coegit.

1158.

CAP. XXII.

Quæ verba nuntii Romani apportaverint, item excuſatoriæ literæ Adriani Papæ.

FRIDERICO igitur, ut jam dictum eſt, caſtra in campeſtribus Auguſtæ civitatis metato, ad ſuam eoſdem legatos admittit præſentiam, eisque clementer receptis, cauſam adventûs exquirit. Illi reverenter, ac demiſſo vultu, voce modeſta, tale ſuæ legationis aſſumunt Principium.

Legati Papæ Cæſarem exacerbatū mitigaturi.

Præſul Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Veſtræ Excellentiæ devotiſſimus in Chriſto Pater ſalutat vos, ſicut chariſſimum & ſpecialem Sancti Petri Filium. Salutant etiam vos venerabiles fratres noſtri, clerici autem veſtri, univerſi Cardinales, tanquam Dominum & Imperatorem Urbis & orbis. Quanta delectione Sancta Romana Eccleſia amplitudinem & honorem Imperii veſtri amplectatur, quam ſine conſcientia peccati veſtram ſātis invita ſuſtinuerit indignationem, & ſcripta præſentia, & in ore noſtro poſitæ vivæ vocis officium declarabit. Poſt hæc verba literas efferunt, quæ venerabili Ottoni Friſingenſi Epiſcopo ad legendum, ſimul & interpretandum datæ ſunt, viro utique qui ſingularem habebat dolorem de controverſia inter regnum & Sacerdotium. Exemplar literarum hoc eſt.

Ex quo univerſalis Eccleſiæ Curam, Deo (prout ipſi placuit) diſponente, ſuſcepimus, ita in cunctis negotiis Magnificentiam Tuam honorare curavimus, ut de die in diem animus tuus magis ac magis in amore noſtro, & veneratione ſedis Apoſtolicæ debuiſſet accendi. Unde ſine grandi admiratione non ferimus, quòd cum audito ex ſuggeſtione quorundam animum tuum aliquantulum contra nos fuiſſe commotum, duos de melioribus, & majoribus fratribus noſtris, Rolandum ſcilicet Cancellarium tit. S. Marci, & Bernhardum tit. S. Clementis presbyteros Cardinales, qui pro Tuæ Majeſtatis honore in Romana Eccleſia ſolliciti ſemper extiterant, pro voluntatis tuæ cognitione ad tuam præſentiam deſtinavimus, aliter quàm Imperialem decuerit honorificentiam, ſunt tractati. Occaſione ſiquidem cujuſdam verbi, quod eſt, Beneficium, tuus animus (ſicut dicitur) eſt commotus, quòd utique nedum tanti viri, ſed nec cujuſlibet minoris animum meritò commoviſſet. Licet enim, hoc nomen, quod eſt Beneficium, apud quoſdam in alia ſignificatione, quàm ex impoſitione habeat, aſſumatur: tunc tamen in ea ſignificatione accipiendum fuerat, quam nos ipſi poſuimus, & quam ex inſtitutione ſua noſcitur retinere. Hoc enim nomen ex bono & facto eſt editum, & dicitur beneficium apud nos, non feudum, ſed bonum factum. In qua ſignificatione in univerſo Sacræ Scripturæ corpore invenitur, ubi ex beneficio Dei non tanquam ex feudo, ſed velut ex benedictione, & bono facto ipſius gubernari dicimur, & nutriri. Et Tua quidem Magnificentia liquidò recognoſcit, quòd nos ita benè & honorificè Imperialis dignitatis inſigne tuo capiti impoſuimus, ut bonum factum valeat ab omnibus judicari. Unde quòd quidam verbum hoc, & illud ſcilicet, Contulimus tibi inſigne Imperialis Coronæ, à ſenſu ſuo viſi ſunt ad alium retorquere, non ex merito cauſæ, ſed de voluntate propria, & illorum ſuggeſtione, qui pacem regni & Eccleſiæ nullatenus diligunt, hoc egerunt. Per hoc enim vocabulum, Contulimus, nil aliud intelleximus, niſi quod ſuperius dictum eſt, impoſuimus. Sane quod poſtmodum perſonas Eccleſiaſticas à debita Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ viſitatione, ut dicitur, revocare juſſiſti, ſi ita eſt, quàm inconvenienter actum ſit, tua, Fili in Chriſto chariſſime, diſcretio, ut credimus recognoſcit. Nam ſi aliquid apud nos amaritudinis habebas, per nuntios & literas tuas nobis fuerat intimandum, & nos honori tuo curaviſſemus, ſicut filii chariſſimi, providere. Nunc igitur quoniam ad commonitionem dilecti filii noſtri Henrici Bajoariæ & Saxoniæ Ducis, duos de fratribus noſtris Henricum tit. S. Nerei & Achillei, & Iacinctum S. Mariæ in Coſmidin, Diaconos Cardinales, prudentes ſiquidem & honeſtos viros, ad tuam præſentiam deſtinavimus, Celſitudinem Tuam monentes & hortantes in Domino, quatenus eos honeſtè & benignè recipias, & quod ab eis ex parte noſtra Tuæ Magnificentiæ fuerit intimatum, à ſinceritate cordis noſtri noverit Tua Excellentia proceſſiſſe, ac per hoc cum eiſdem filiis noſtris, mediante jam dicto filio noſtro Duce, ita Celſitudo Tua ſtudeat convenire,

Pontifex verba ſua blandè interpretatur.

venire, ut inter te ac matrem tuam ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, nullius diſcordiæ ſeminarium debeat remanere. 1158.

CAP. XXIII.

Quomodo Imperator legatis Pontificis reconciliatus fuerit.

Pontificis & Cæſaris reconciliatio

LECTIS, & benigna interpretatione expoſitis literis, Imperator mitigatus eſt, clementiorque factus, quaſdam cauſas alio loco memorandas, quæ ſeminarium diſcordiæ præſtarent, ſi non congrua emendatio interveniret, legatis per capitula diſtinxit. Quibus ad nutum Principis, & per omnia bene reſpondentibus, præſulemque Romanum in nullo regiæ dignitati derogare, ſed honorem ac juſtitiam Imperii ſemper illibatam conſervare pollicentibus, pacem & amicitiam tam ſummo Pontifici, quàm omni clero Romano reddidit, eamque ſignu pacis & oſculo, abſentibus per præſentes delibavit. Sicque hilariores facti legati, donatique regalibus muneribus, diverterunt in civitatem.

CAP. XXIV.

De nunciis Regis Daciæ, petentes inveſtituram ſuo Regi mittere.

Regnum Daniæ imperii feudum.

EODEM loco, iisdemque diebus nuntij Regis Daciæ nuper electi, Principis adeunt præſentiam, poſtulantes quatenus inveſtituram de regno, ſuo regi mittere, ac electionem de ipſo factam ratihabitione confirmare dignaretur. Exaudivit eos Imperator, præbito & accepto ab eis ſacramento jurisjurandi. Poſt reditum ſuum de Italia, infra XL. dies regem ad curiam venturum, & regni adminiſtrationem de manu Principis, debitæ fidelitatis interpoſita ſecuritate, ſuſcepturum.

CAP. XXV.

Quot & quibus viis exercitus montana tranſivit, & quomodo Brixienſes primo impetu attriti ſunt.

INTEREA confluente ad ipſum undique verſus copioſo exercitu, nuntij diverſorum Principum aulam replevere, quibus locis ſinguli eorum cum ſingulis exercitibus, per arctiora montium loca tranſirent, Imperatorem conſultantes. Tantæ ſiquidem erant auxiliariorum copiæ, quòd plurium viarum meatus vix eos præ multitudine ſuſtinere potuiſſet, videlicet Francorum, Saxonum, Ribuariorum, Burgundiorum, Suevorum, Bajoariorum, Lotharingorum, Boemorum, Ungarorum, Carentanorum, & cum his aliæ nonnullæ Celticæ ſeu Germanicæ nationes; viri fortes, bellatores, infinitæ multitudinis, vario armorum apparatu: juventus valida, & ad bellorum motus imperterrita. Fridericus habito conſilio, & provida circumſpectione uſus, hoc modo eis vias, & Alpium tranſitus cenſuit diſtribuendos. Dux Auſtriæ Henricus, & item Henricus Dux Carentanus & ſimul cum eis copiæ Ungarorum, ferme D C. ſagittarij electi, pariterque Comites & Barones illarum terrarum, per Canalem, & forum Julij, atque Marchiam Veronenſem. Dux Bertolfus de Zaringen, vel potius Burgundiæ, cum Lotharingis, per viam Julij Cæſaris, quæ modò mons Jovis vocatur. Multa pars Francorum, Ripariolorum, ac Suevorum per Clavennam, & lacum Cumanum. Princeps ipſe habens in Comitatu ſuo regem Boemiæ, Ducem Sueviæ, videlicet Fridericum filium regis Conradi, fratrem ſuum Conradum Palatinum Comitem de Rheno, Fridericum Colonienſem, Arnaldum Moguntinum, Hellinum Trevcrenſem Archiepiſcopos, cum Epiſcopis Conrado Eiſtetenſi, Daniele Pragenſi, Hermanno Verdenſi, Gebehardo Herbipolenſi & Abbatibus regalium cœnobiorum, videlicet Fuldenſi, Augienſi. Taceo Marchiones; Comites clariſſimos, & valde potentes, quorum nomina ſi coner perſtringere, delicato ſeu pigro lectori oneroſus exiſtam. His omnibus ſtipatus agminibus, imò divino Comitatus præſidio, divus Auguſtus Alpium fauces felici procinctu cœpit urgere. Jam anguſtias montium latus exierat exercitus, jam in planis Italiæ campeſtribus caſtrametati fuerant, primaque venientium impetum Brixia temerè in locis

Frid. in Italiam ſecunda expeditio.

1158. munitis, & militum ſuorum fortitudine confiſa, armis auſa fuit excipere. Sed momento temporis laceratis ejus viribus, ſubacta eſt. Primò à Rege Boemorum graviter attrita: deinde in adventu Principis, datis LX. vadibus, ſimulque non modica pecunia, in deditionem pactionis recepta.

CAP. XXVI.

Quomodo pacem in exercitu Princeps jurari fecerit, & de legibus pacis.

RESIDENTE Auguſto, & ex diverſis civitatibus Italiæ venientem militem præſtolante, conſilio inito, commodè & religiosè ſatis, prius de pacis quàm de belli tractat negotiis. Conventum ergo Principum cogens, leges pacis in exercitu conſervandas tales conſtituit:

Leges Caſtrenſes. Statuimus, & firmiter obſervari volumus, ut nec miles, nec ſerviens litem audeat movere. Quòd ſi alter cum altero rixatus fuerit, neuter debet vociferari ſigna caſtrorum, ne inde ſui concitentur ad pugnam. Quòd ſi lis mota fuerit, nemo debet accurrere cum armis, gladio ſcilicet, lancea, vel ſagittis: ſed indutus lorica, ſcuto, galeâ, ad litem non portet niſi ſuſtem, quo dirimat litem. Nemo vociferabitur ſigna caſtrorum, niſi quærendo hoſpitium ſuum. Sed ſi miles vociferatione ſigni litem commoverit, auferetur ei omne ſuum harnaſcha, & eiicietur de exercitu. Si ſervus fecerit, tondebitur, verberabitur, & in maxilla comburetur, vel Dominus ſuus redimat eum cum omni ſuo harnaſcha.

Qui aliquem vulneraverit, & hoc ſe feciſſe negaverit, tunc ſi vulneratus per duos veraces teſtes, non conſanguineos ſuos, illum convincere poteſt, manus ei abſcindatur. Quòd ſi teſtes defuerint, & ille juramento ſe expurgare voluerit, accuſator ſi vult, poteſt juramentum refutare, & illum duello impetere.

Si quis homicidium fecerit, & à propinquo occiſi vel amico, vel ſocio, per duos veraces teſtes non conſanguineos occiſi, convictus fuerit, capitalem ſententiam ſubibit. Verùm ſi teſtes defuerint, & homicida ſe juramento expurgare voluerit, amicus propinquus occiſi duello eum poteſt impetere.

Si extraneus miles pacificè ad caſtra acceſſerit, ſedens in palefrido ſine ſcuto & armis, ſi quis eum læſerit, pacis violator judicabitur. Si autem ſedens in dextrario, & habens ſcutum in collo, lanceam in manu, ad caſtra acceſſerit, ſi quis eum læſerit, pacem non violavit.

Miles qui mercatorem ſpoliaverit, dupliciter reddet ablata, & jurabit quòd neſcivit illum mercatorem. Si ſervus, tondebitur, & in maxilla comburetur, vel Dominus ſuus reddet pro eo rapinam.

Quicunque aliquem ſpoliare Eccleſiam vel locum viderit, prohibere debet; tamen ſine lite: ſi prohibere non poteſt, reum accuſare debet in curia.

Nemo aliquam mulierem habeat in hoſpitio: qui verò habere præſumpſerit, auferetur ei omne ſuum harnaſch, & excommunicatus habebitur, & mulieri naſus abſcindetur.

Nemo impugnabit caſtrum, quod à curia defenſionem habet.

Si ſervus furtum fecerit, & in furto fuerit deprehenſus, ſi prius fur non erat, non ideò ſuſpendetur, ſed tondebitur, verberabitur, & in maxilla comburetur, & eiicietur de exercitu, niſi Dominus redimat eum cum omni ſuo harnaſch. Si prius fur erat, ſuſpendetur.

Si ſervus aliquis culpatus non in furto fuerit deprehenſus, ſequenti die expurgabit ſe judicio igniti ferri, vel Dominus juramentum pro eo præſtabit. Actor vero jurabit, quòd aliam ob cauſam non interpellat eum de furto, niſi quòd putat culpabilem.

Si quis invenerit equum alterius, non tondebit eum, nec ignotum faciet, ſed dicet Marſcalco, & tenebit non furtivè, & imponet ei onus ſuum. Quòd ſi ille qui amiſit equum, in via deprehenderit oneratum, non deiiciet onus illius, ſed ſequens ad hoſpitium, recipiet equum ſuum.

Si quis verò villam, vel domum incenderit, tondebitur, & in maxillis comburetur, & verberabitur.

Faber

Faber non comburet carbones in villa, ſed portabit ligna ad hoſpitium ſuum, & ibi comburet: quod ſi in villa fecerit, tondebitur, verberabitur, & in maxillis comburetur. 1158.

Si quis aliquem læſerit, imponens ei quòd pacem non juraverit, non erit reus violatæ pacis: niſi ille probare poſſit duobus idoneis teſtibus, quòd pacem juraverit.

Nemo recipiet ſervum qui ſine Domino eſt: quod ſi fecerit, reddet ei in duplo quicquid ille abſtulerit.

Quicunque foveam invenerit, liberè fruatur ea. Quòd ſi ablata fuerit ei, non reddet malum pro malo, non ulciſcetur injuriam ſuam, ſed conqueretur Marſealco juſtitiam accepturus.

Sed ſi mercator Teutonicus civitatem intraverit, & emerit mercatum, & portaverit ad exercitum, & cariùs vendiderit in exercitu: Camerarius auferet ei omne forum ſuum, & verberabit eum, & tondebit, & comburet in maxillam.

Nullus Teutonicus habeat ſocium Latinum, niſi ſciat Teutonicum: ſed ſi habuerit, auferetur ei quicquid habet.

Si miles militi convitia dixerit, negare poteſt juramento: ſi non negaverit, componet ei X. libras monetæ, quæ tunc erit in exercitu.

Si quis invenerit vaſa plena vini, vinum inde extrahat ita cautè, ne vaſa confringat, vel ligamina incidat vaſorum, ne ad damnum exercitus totum vinum effundatur.

Si caſtrum aliquod captum fuerit, bona quæ intus ſunt auferantur: ſed non incendatur, niſi fortè hoc Marſcalcus faciat.

Si quis venatus fuerit cum canibus venaticis, feram quam invenerit, & canibus agitaverit, ſine alicujus impedimento habebit.

Si quis per canes leporarios feram fugaverit, non erit neceſſariò ſua, ſed erit occupantis.

Si quis lancea vel gladio feram percuſſerit, & antequàm manu levaverit, alter occupaverit, non occupantis erit: ſed qui occiderit eam, ſine contradictione obtinebit.

Si quis birlando feram baliſta vel arcu occiderit, ejus erit.

Hanc treugam Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, datis pro ſe dextris firmaverunt, & Violatores pacis Pontificalis officii ſeveritate coercendos promiſerunt.

CAP. XXVII.

Adhortatio Principis poſt adunatum exercitum.

IAM totus exercitus tam ciſalpinus, quàm tranſalpinus convenerat: jam multitudo prudentium, & in leges doctiſſimorum in unum coierant, omniumque aures intentæ erant, quam ad partes, vel in quas nationes inprimis eos bellicus labor, & voluntas Principis invitaret. Tunc Imperator, conjuncta cum hilaritate juvenili regia ſeveritate, ut & timeri pariter & amari mereretur, unde exaudiri poſſet, conſtitiſſe, & pro concione hujuſcemodi uſus oratione, memoratur.

Regi regum magnas nos, & ingentes debere gratias cognoſcimus: cujus dum complacuit ordinationi, ut quaſi miniſter ejus, & veſtri regni gubernacula tegeremus, tam tam nobis in veſtra probitate atque prudentia fiduciam donavit, quòd in multis experimentum veſtri habentes, ſalvo nobis benignitatis veſtræ præſidio, ſimul & conſilio, quæcunque occurrerint, quæcunque Rempub. Romani Imperii turbare auſa fuerint, facilè reprimenda putemus. Imperii inquam Romani, cujus apud nos miniſterium, auctoritatem penes vos, qui Optimates regni eſtis, recognoſcimus. Nemo nos pro libitu noſtro bella gerere putaverit, quorum & eventus varius eſt, & quæ Comitum ſuorum videlicet fame, ſiti, vigiliis, denique diverſis mortibus horrenda & formidoloſa non ignoramus. Non ad prælium nos accendit libido dominandi, ſed temeritas rebellandi. Mediolanum eſt, quod patriis vos laribus excivit: quod charis liberorum & conjugum vos amplexibus abſtraxit: quod hos omnes labores, ſua irreverentia & temeritate, cervicibus veſtris induxit. Juſtam vobis belli cauſam fecerunt, qui legitimo Imperio rebelles inveniuntur. Suſcipimus itaque bella ipſa non cupiditate, vel crudelitate, ſed pacis ſtudio, ut malorum audacia coerceatur, & boni diſciplinæ ſuæ debitum fructum ferant. Imperatoris ad milites oratio.

mus.

1558. inveniant. Quod ſi per deſidiam, aut ignaviam dedecus à Mediolano vindice gladio non proſequeremur, jam indubitanter eum ſine cauſa portaremus: nec tam eſſet in hoc noſtra laudanda patientia, quàm negligentia vituperanda. Miniſtri ergo juſtitiæ, ſuffragium veſtrum juſtè poſtulamus, ut temeritas adverſariorum careat effectu, & Imperii ſtatus ad noſtra deductus tempora, noſtro miniſterio debitum ſortiatur honorem. Non inferimus, ſed depellimus injuriam. Cumque juſtum bellum ſit, quod ex edicto ſuperioris poteſtatis geritur, agite nunc univerſi, ſummam militiæ laudem conſecuturi, de meritis & laboribus fructum congruo tempore recepturi, obedientiam Reipublicæ utilitatibus exhibete: quicquid vobis utiliter imperatum fuerit, pro viribus obtemperate: divina ſiquidem opitulante miſericordia, non ſegnes, non degeneres invenire nos debet inimica civitas in conſervando, quod anteceſſores noſtri Carolus & Otto titulis Imperii addidere, primique de ultramontanis; ille inter Occidentales, hic inter Orientales Francos, & ad regni terminos dilatandos adjicere curaverunt.

Dixerat, verbumque Auguſti ſtrepitus, clamor, favorque totius exercitus proſequitur, & divina quædam alacritas militibus incidit, ſalutis datori vota, ac Friderico Imperatori fauſta quiſque patriâ voce adclamantes. At ſapientes, & legum periti perſuadent, Mediolanenſes licet improbos & infames, judicis tamẽ officio per legitimas inducias citandos eſſe, ne violentia eis illata, vel contra jus in abſentes prolata ſententia videretur. Legitimas verò inducias dicunt judicis edictum unum, mox alterum, & tertium: ſeu unum pro omnibus, quod *peremptorium* nominatur: quod & factum eſt.

Mediolan. ad oſtendam cauſſam citat.

CAP. XXVIII.

De nunciis Mediolanenſium, & immutatione atque commotione quæ in civitate facta eſt.

ITAQUE Mediolanenſes cùm viderent univerſam vim belli ſuis imminere capitibus, eligunt quos ad Curiam mittant legatos, viros eruditos, & in dicendo acerrimos. Qui cum ſe pœnalibus, & ſtricti juris actionibus conveniri viderent, neque Principem pactione multæ pecuniæ poſſe deliniri, ſuffragio Optimatum fruſtra quæſito, pacisque infecto negotio, ad ſuos revertuntur. Imperator aſtipulantibus judicibus, & primis de Italia, contra Mediolanenſes condemnationis proferens ſententiam, hoſtes eos judicat, omnique apparatu ad obſidionem civitatis accingitur.

Mediolanenſes hoſtes iudicat.

Quibus rebus apud Mediolanum compertis, permota civitas, atque immutata urbis facies erat, ex ſumma lætitia, atque laſcivia, quæ diuturna eis requies pepererat, repentè omnis triſtitia invaſit. Feſtinare, trepidare ſuo quiſque modo & metu, pericula metiri. Ad hæc mulieres quibus ſuæ Reip. magnitudine belli timor inſolitus inceſſerat, afflictare ſeſe, manus ſupplices ad Cœlum tendere, miſereri parvos, omnia pavere. Fuere tamen plerique (ſicut alibi de quibuſdam dicitur) qui ſe & Remp. obſtinatis animis perditum irent. Nam ſemper in civitatibus, quibus opes nullæ ſunt, qui æs alienum ſolvere non poſſunt, bonis aliorum & quieti invident, nova exoptant, odio ſuarum rerum omnia mutari ſtudent, ſeditionibus ſine cura aluntur: quoniam (ut dicitur) egeſtas facilè habetur ſine damno. Præterea juventus, quæ magis manuum labore victum quærens inopiam tolerabat, publicis largitionibus excita, urbanum ocium ingrato labori prætulerat. Unde factum eſt, ut multitudine hujus vulgi prævalente, Reip. juxta ac ſibi conſulerent, ac libentius animis belli eventum expectarent, nobilioribus & melioribus metu talium ſilentio addictis. Et hæc quidem in civitate.

Vilis plebecula ingentem bellica tempeſtate ingruente.

CAP. XXIX.

Quomodo Fridericus ad obſidionem Mediolani properans Abduam tranſivit.

FRIDERICUS autem per aliquot dies operiens, expectabat ſi fortè Mediolanenſes pœnitudo ſalubris ab incepto rebellionis revocaret, ſi fortè cladis & periculorum conſideratio eos propoſitum mutare perſuaderet. Paratus etenim erat ſerenus Principis animus potiùs correctis veniam præſtare, quàm poſt deſtructionem Provinciæ, cum damno multorum, de perdito populo triumphare. Illis igitur in priori pertinacia

1158.

hacia permanentibus, cunctis comitatus agminibus, incipere obſidionem acriter ſtatuit, caſtraque movens uſque ad flumen Abduam proceſſit. Is fluvius Cremonenſium ac Mediolanenſium fines medius dirimens, ſæpiſſimè atroces eorum contra ſeſe incurſus inhibuit, & tunc quidem propter linquentes in Alpibus nives, non mediocri inundatione excreverat, ruptisque pontibus omnino tranſuadandi opportunitatem exercitui denegare videbatur. Aderant quoque in ulteriore fluminis ripa pugnaciſſimi de Mediolanenſibus circiter mille equites armati, qui ſe ope & adminiculo inundantis fluminis facilè vada pontesque defendere poſſe arbitrati ſunt. *Abdua fluvius.*

Verùm contra audaces non eſt audacia tuta.

Nempe fruſtrati ſunt, cùm ex improviſo Rex Boemiæ, & Conradus Dux Dalmatiæ, cum ſuis parvipendentes periculum, aquis ſe dederint, & quamvis difficillimè, & non ſine clade ſuorum, imperterriti tamen alveum furentis amnis tranſuadaverint, vel potius tranſnataverint. Numerus eorum quos aquarum vehementia involvit, involvendo ſubmerſit, circiter ducentos æſtimabatur. Mediolanenſes poſtquam Regem præter ſpem & opinionem ſuam tranſiſſe cognoverunt, ante pugnam fuga diſiecti, & ad civitatem reverſi ſunt: ſarcinæ relictæ, & præda univerſa à noſtris direpta. Has primitias belli, primosque conatus infauſtos Mediolanenſibus nonnulli aſperius auſpicati ſunt, rerum exitus ex principio metientes. Boemos reliquus exercitus ſecutus, pars refectis pontibus, pars inſano gurgiti ſe immittentes, tam ſe, quàm ſarcinas tranſpoſuere. *Primitiæ belli Mediolanenſibus infauſta.*

CAP. XXX.

Quomodo caſtrum Tretium ab Imperatore expugnatum ſit.

ERAT non longè ab eo loco caſtrum quoddam Mediolanenſium, Tretium appellatum, in planitie campeſtri, mediocri eminentia paululum in altum ſublatum: quod una parte jam dictus fluvius Abdua alluebat, altera muri fortiſſimi ambitu, turrisque fortitudine muniebatur, pontem firmum, & ad tranſmeandum copioſæ militiæ habilem, ſuis continuans ſuburbiis. Auguſtus commodum ratus ad tranſitum ſuorum, ſi præfatum caſtrum ſuæ ſubigeret poteſtati, obſidione cingit, oppugnat, & in brevi expugnat. Caſtellani enim diſciplina militum & ingenio conterriti, paulisper quidem primos ſuſtinere impetus: deinde cum nullum locum fugæ, nullum de civitate præſidium ſperarent, ſcientes quòd pro vita res illis erat, dextras poſtulant, accipiunt, munitionem dedunt; plurimi pendentes, quòd in tam adverſa fortuna perſonarum ſalutem lucrati fuiſſent. Fridericus locatis ibidem præſidiis, ad obſidionem civitatis acies inſtruit. *Tretium caſtrum.*

CAP. XXXI.

De morte Comitis Ekeberti, & aliorum nobilium, & quomodo Imperator ob hoc iratus placatus fuerit.

PROGREDIENTE autem eo in hoſtilem terram, quidam de exercitu malæ affectatæ laudis avidi, prævenire alios, & de virtute certando alter alteri ſuperior inveniri deſiderabant. Inter quos erat Comes Ekbertus de Burene, vir nobilitate, divitiis & virtute animi ac corporis inſignis, cum quibusdam aliis Nobilibus, & regalis familiæ militibus. Iſti coeuntes in unum, circiter mille equites armati, ſperantes ſe aliquid memorabile facturos, ad civitatem properant, & penè uſque ad portam aſſultum faciunt, viri digni pro fortitudine, qui meliore fortuna uſi fuiſſent. Nam etſi cœptum caſus invidit, tamen non qualiter ceſſerit, ſed quid decreverint attendendum. Excipiuntur ſiquidem valida hoſtium multitudine: certatur haſtis primò, deinde ſtrictis enſibus dimicatur, vixque in conflictu diſcerni poterat ex qua parte quiſque pugnaret, permixtis viris, & propter anguſtias permutatis: viſum pulvis obortus & excitatus ad inſtar noctis excæcabat, vocis autem intellectum magnitudo, & diverſitas confundebat. Neque enim fugæ, vel perſecutioni locus erat, ſed qui inter primos ſtetiſſent, aut cædendi, aut occidendi neceſſitatem habebant, quia refugere non dabatur. Nam & poſteriores utriuſque partis in fronte ſuos urgebant, nullumque inter dimicantes bello *Cæſar aliquot turmarum temeraria excurſio.*

vacuum

1158.

Ecbertus Comes de Butenheim prælio caſus.

vacuum intervallum reliquerant. Cùm autem hoſtium multitudo, noſtrorum animos & peritiam vinceret, jamque tota acies pelleretur, prædictus Comes Ekebertus, uni ſuorum qui dejectus fuerat, opem ferre cupiens, ſubitò equo proſilit, militem liberat, jamque vincentes hoſtes penè ſolus perturbat, & ad vallum uſque civitatis perſecutus eſt. Fugiebant eum univerſi, neq; vim hominis, neq; audaciam ſuſtinentes. Verùm profectò fata virũ perſequebantur, quæ ab homine vitari non poſſunt. Multitudine quippe adverſariorũ undique circumfuſus, ad terram lancea proſtratus eſt, & detracta galea atque thorace, capite cæſus, nemine ſuccurrente, quòd locus intercludebat auxilium ferre cupientem. Ægrè itaque Nobiliſſimus Comes, & vir regalis ſanguinis perimitur, magnam de ſe querelam non tantum apud ſuos, ſed etiam apud exteros relinquens. Dictum tamen memini à quibuſdam, vivum eum captum, & intra civitatem atrociter decollatum. Occiſi ſunt ibidem quidam alii Nobiles, quorum unus erat Joannes Dux, & major de Exarchatu Ravennatenſium, & Regii milites N. & N. capti quidam, cæteri ad caſtra revertuntur.

Militum inconſulta temeritas à Cæſare reprehenſa.

Revertentes autem milites interminatio Principum, & Imperator iratus, hujuſmodi oratione corripuit: Mediolanenſes omnia cum deliberatione faciunt, atque prudentia, fraudes & inſidias componendo, eorumque dolus fortuna perſequitur. Noſtri verò, quibus ob diſciplinam & conſuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrariò peccant. Non immeritò ita vincuntur, depelluntur, quia omnium peſſimum eſt, præſente Imperatore ſine rectore dimicare cùm etiam vincere ſine præcepto Ducis, infamiæ ſit. Scituros eſſe ait, omnes qui de cætero arroganter egerint, vel minimum quid præter ordinem moverint, legum ſeveritate ſe in eos vindicaturum. Circumfuſa verò agmina Principem pro commilitonibus obſecrabant, paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos eſſe peccatum præſens futuræ compenſatione virtutis. Placatus Imperator eſt precibus, ſimul & utilitate multitudinis, facto indulgendum putans, multa monens, ut poſt hæc prudentius agerent. Ipſe verò quemadmodum ſe in adverſarios ulciſceretur, jam provocatus arctiùs cogitabat.

CAP. XXXII.

Quo ordine, & quot legionibus contra Mediolanum tranſivit: & de adventu Principis Mediolanum.

Agminum militarium ordo.

ITAQUE poſtera die quæ luceſcit in VIII. Kalend. Auguſti, Fridericus ad obſidionem civitatis ducens exercitum, omnes copias ſuas in VII. legiones partitur, præficiens ſingulis de Principibus rectores ordinum, quos antiqui centuriones, hecatontarchos, ſeu chiliarchos appellare conſueverunt, cum ſigniferis, aliiſque diſciplinæ & ordinis cuſtodibus. Præmiſſi autem milites eum ſtratoribus viarum ibant, qui aggerum maligna corrigerent, ac devia complanarent, obſtacula præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Circum Aquilam & ſigna alia, tubicines & cornicines. Servi ſingulorum agminum cum peditibus erant, mulis aliiſque jumentis advehentes militum ſarcinas. Hos ſequebantur qui expugnandis civitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Omnium verò agminum poſtrema erat mercenaria multitudo. Ordinato taliter militum itinere, præmonitiſque diligenter ne quis ordinem deſerat, Martio quodam ſpiritu repleti, cum valido clamore divinum implorant auxiliũ. Deinde otiosè & cum omni decore progredientes ambulant, ſuum quiſque ordinem velut in bello cuſtodiens. Quemcunque huic negotio veluti liberum ſpectatorem contigit affuiſſe, hunc ego experientius intelligere puto, quod dicitur; *Pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata.*

Cant. 6.

Mediolanum obſidetur.

Peracto itinere Fridericus cum omni exercitu, circiter C. millia armatorum, vel amplius, Mediolanum pervenit: ibique poſitis caſtris, quamvis promptos ad bellum, milites continebat, ne quid ea die attentarent. Illi verò qui de civitate fuerant egreſſi, ſtabant armati ſuper vallum, nihil omnino ſtrepentes, dubium Principis advenientis aſpectus, utrum hanc reverentiam, & hujus ſilentii diſciplinam, an metum univerſis incuſſerit. In gyrum ergo è regione portarum diſtribuens exercitum, inſtruebat obſidionem.

1158.

CAP. XXXIII.

De ſitu civitatis, & moribus civium Mediolanenſium.

DE civitatis ipſius ſitu ac moribus cum ſuperiore Libro mentio fuerit, id adjiciendum videtur, quòd campi planitie undique conſpicua, natura loci latiſſima, ambitus ejus ſuper centena ſtadia circumvenitur. Muro circumdatur, foſſis extrinſecus latè patens aquis plena, vice amnis circumfluit. quam priori anno primitùs ob metum futuri belli, multis invitis & indignantibus, conſul eorum providè fecerat. Turrium proceritati non tam ut aliæ civitates, ſtudent. Nam in multitudine atque fortitudine tam ſua, quàm ſibi confœderatarum civitatum, confidentes, impoſſibile arbitrati ſunt, à quoquam regum ſeu Imperatorum ſuam civitatem poſſe claudi obſidione. Unde factum eſt, ut civitas hæc inimica regibus ab antiquo fuiſſe dicatur, hac uſa temeritate, ut ſemper rebellionem Principibus ſuis moliens, ſchiſmate regni gauderet, & geminorum potius dominorum, quàm unius ſuper ſe juſtè regnantis affectaret Principatum, ipſa levis & utriuſque ridens fortunam, nec in hac, nec in illa parte fidem haberet. Hujus rei ſi quis exempla deſiderat, ad Leoprandum, qui geſta Longobardorum ſubnotavit, recurrat.

Mediolanenſes turbulenti ingenii.

CAP. XXXIV.

De excurſu Mediolanenſium, & quomodo, & à quibus excepti ſeu repulſi.

DIVISIS (ut dictum eſt) inter Principes exercitus portis civitatis, ſinguli eorum feſtinare, parare vallo, ſudibus, palis, aliiſque propugnaculis caſtra munire, propter improviſos hoſtium excurſus, decertabant. Neque enim vineis, turribus, arietibus, aliorumque generum machinis tantam civitatem attentandam putabant, ſed longa potius obſidione fatigatos ad deditionem cogi, vel ſi foras propter fiduciam multitudinis erupiſſent, prælio ſuperatum iri. Oppidani non ſegnius ea quæ neceſſaria forent, procurare, munimenta caſtrorum diſturbare, crebris excurſibus exercitum attentare, ſagittariis & fundibulariis pleroſque fauciare. Erat in extrema parte exercitus Conradus Palatinus Comes de Rheno, germanus Imperatoris, & Dux Suevorum Fridericus cum Suevis, cæteriſque ipſorum commilitonibus obſidionis agentes negotia circa portam ſibi deſtinatam. Mediolanenſes opportunum rati, vel pro eo quòd pauciores aliis agminibus, & juniores ætate, vel quòd ſequeſtrati à fortitudine exercitus auxilium invenire non poſſent, eos invadere ſtatuunt, ſperantes facilè ſe aut plenum de illis triumphum reportare, aut forti aliquo patrato facinore vitam paciſci pro laude. Itaque poſt occaſum Solis, cum præter vigiles tantùm, totus miles feſſa labore corpora ſomni quiete recreanda ſperaret, apertis portis cum pugnaciſſimis egreſſi, disjectis cuſtodibus, uſque ad jam dictorum heroum caſtra excurrunt, oppugnant, fauciant. Alemanni ubi hoſtes adventare ſenſerant inopinata re ac improviſa primò perculſi, alter apud alterum formidinem ſimul & tumultum facere: deinde alius alium appellare, hortari, arma capeſſere, venientes excipere, inſtantes propulſare: clamor permixtus hortatione, ſtrepitus armorum ad cœlum ferri, tela utrinque volare, pro ingenio quiſque, pars cominus gladiis, pars pugnare lapidibus, ſeu alterius generis miſſilibus. Non procul abhinc Rex Boemorum caſtra fixerat. Is ex quo bellicum clamorem accepit, decernit laborantibus ſociis auxilio fore debere. Quanta ergo poterat velocitate, ſuos arma capere, equos aſcendere jubet: ipſe cum electis militibus & tibicinis, & tympaniſtris præire. Non eos morabantur vinearum aggeres, ſeu maceriæ, non aſperitas & inſolentis loci retinebat. Ea verò conſueti Sclavorum equi facilè evadere. Noſtri ubi ex ſono tubarum & tympanorum amici regis adventum cognovere, animoſiores & lætiores effecti, reſiſtere, hortari ſe invicem ne deficerent, neu paterentur hoſtes jam jam fugituros vincere. Aderant Boemi, tum demum maxima vi certatur, maximo clamore cum infeſtis ſignis concurritur. Rex ipſe cominus acriter inſtare, laborantibus ſuccurrere, hoſtem ferire, ſtrenui militis, & boni regis officia ſimul exequebatur. Oppidani ubi vident contrà ac rati erant, ſe in medios hoſtes deveniſſe, nec impetum

Mediolanenſium eruptio.

Prælium.

1158. regis ſuſtinere poſſe, terga vertunt. Noſtri fugientibus inſtant, & uſque ad anguſtias porrarum perſecuti, in reliquum tempus pacem ſibi de incurſionibus illorum peperere. Hoſtium quidam occiſi, plurimi capti, magna pars vulneribus confecti.

CAP. XXXV.

De aſſultu noſtrorum in portam.

QUIA verò tam ſuperbæ civitatis tam famoſam obſidionem ſe non meminit ætas noſtra vidiſſe, pro eo quòd non ſolùm Alemannici, ſed & Italici regni vires ibi adunatæ fuerant, quiſque glorioſus, ac laudis avidus alius alium in aliquo egregio facto, unde ſibi nomen faceret, prævenire ſatagebat. Igitur Otto Palatinus Comes de Bajoaria, cujus jam ſæpe mentio habita eſt, cum duobus fratribus ſuis, Friderico & Ottone juniore, aliaque ſibi conjuncta militia, ad portam quam ipſi vallaverant, diligentius hoſtium conamina obſervabant. Quadam ergo die dum otiosè ipſos agere, raroſque circa portam cuſtodes aſpexiſſent, viſum eſt eis tentandam fortunam. Ergo propinquante veſpera, clanculum milites armari jubent, ſervoſque ignem cum aridæ materiæ faſce præparatum habere, quatenus dato ſigno pariter ex improviſo procurrerent, & pontem ac portam ipſam, ſi fieri poſſet, exurerent. Parent dicto, atque ad nutum præcipientium ſubitò proſilientes, uſque ad propugnacula pontis ſuper aggerem diſpoſita venerunt, ignemque ſicut præcepti fuerant, haud ſegniter injecerunt. Populus civitatis tumultu excitatus, improviſo metu, incerti quid potiſſimùm facerent, trepidare, cum erumpentibus flammis propugnacula & aggeres concremari cernerent, timere ne ardum nactæ fomitem eis vi volitando non ſolùm pontes & portam, verùm ipſam civitatem pervaderent. Clamor ergo ac tumultus per civitatem varius agitatur, concurruntque permixti inermes & armati, prohibitum incendium. Concurritur infeſto Marte, certatur magnis viribus ab utriſque, obſcuram noctem, incendium, & faculæ, tedæque ardentes illuminabant, fragor percutientium, gemitus percuſſorum, voces adhortantium hinc inde variè reſonabant. Hi, ut cœptum eorum efficaciam obtineret; illi ut ignem reſtinguerent, noſtroſque à porta propellerent, ſumma vi conabantur. Comites ipſi Duces prælij in hoc certamine, ſicut & in aliis multis, omnibus ſe periculis proſtituentes, ſicut optimi bellatores fortitudinem corporis, ac animi magnitudinem adeò ſub oculis omnium clarere fecerunt, ut de eorum virtute etiam hoſtis judicaret, & quivis ſpectator teſtis fieret. Multo autem labore conſumpto liteque in horam noctis protracta, miles ad caſtra revertitur. Sauciati utrinque plurimi, verùm atrocitatem cladis beneficium noctis imminuebat. Alii aſſerunt, hoc negotium clara die conſummatum.

CAP. XXXVI.

De eruptione Mediolanenſium contra Henricum Ducem Auſtriæ, & clade eorum.

NEC minùs populares Mediolanenſes turpe habentes, ſi remiſſiùs in noſtros agerent, ubi tempus & locum invenerunt, non cum valida quidam manu, ſed perpaucos ſive ſagittarios, ſive fundibularios, incautos ſauciando, temeritatis atque audaciæ ſuæ magnitudinem oſtentare conabantur. Et illi quidem qui ad ſuperiores conflictus venerant, moderatiùs agere: alii verò tanquam non experti, per ſingula momenta excurſiones moliri. Ad portam itaque quam obſervabat Henricus Dux Auſtriæ, vir nobilitate generis & animi clariſſimus, patruuſque Imperatoris, dum ſæpius hanc exercerent iniquitatem, non dignum ratus facinus hoc ſine ultione præterire, ad correctionem & ejus vindictam, accepta opportunitate accingitur. Igitur univerſis, quos ſecum habebat, armatis, auxiliariis Ungarorum copiis in ſagittando optimis, cum cætera heroum, qui ſibi ſociati fuerant, cohorte aſſumptis, omni conamine oppugnationem portæ diſponebat. Non hoc latere poterat Mediolanenſes, quippe monitiones noſtrorum præſentientes, ignominiam judicabant, ſi pares, imò plures multitudine, minori animo, venientibus non occurrerent. Per turmas ergo & cohortes ſuas egreſſi, committunt ſe, ſeque mutuò maxima vi cædunt, ſauciant, capiunt, fugant.

Tum

1158.

Tum ſpectaculum horribile, ſequi, fugere, occidi, capi, equi atque viri afflicti, ut multi vulneribus acceptis neque fugere poſſe, neque quietem pati: niſi modò, ac ſtatim concidere. *Conflictus.* Poſtremò omnia conſtrata telis, armis, cadaveribus, & infecta ſanguine tellus. Ex parte oppidanorum iterum malè pugnatum eſt: ipſeque Dux, cujus ibi probitas mirificè probata eſt, haud dubiè victor, eos intra mœnia fugavit, & à ſolita in poſterum eruptione compeſcuit. Inter alios qui de Mediolanenſibus eo prælio ceciderunt, occiſus eſt quidam de Nobiliſſimis illorum, nomine Statius, quem (ut tunc fama fuerat) Regulum ſuper ſe creare cogitaverant: auditaque morte ejus, tota civitas luctum aſſumpſit, corpusque mortui cum vivis, quoſ de noſtris habebant, & copioſa pecunia commutantes, redemerunt, & regalibus exequiis honorando ſepelierunt.

CAP. XXXVII.

De temeritate cujuſdam Mediolanenſis, & probitate Comitis Alberti.

ILLUD etiam non ab re eſt memorare, quòd quidam ex oppidanis vir in oculis ſuis ſibi placitus, progreſſus verſus caſtra Imperatoris, velut imperitiam equitandi noſtris exprobrans, quædam ſuperba prolocutus eſt, & quemlibet fortiſſimum, ac equitandi peritiſſimum ad ſingulare certamen provocavit: cepitque vertibilem equum modò impetu vehementi dimittere, modò ſtrictis habenis in gyrum, ut huic negotio mos eſt, revocare; moxque varios, perplexosque per anfractus diſcutere. At qui contrà ſteterunt, multi quidem dedignabantur. Erat autem inter eos, ut aſſolet, etiam qui timeret. Quoſdam verò non inconſulta movebat ratio, cum mortis cupido non debere confligere, & cum his in diſcrimen venire, quos neque vincere magnum ſit, & vinci cum dehoneſtamento periculoſum, non fortitudinis, ſed inſipientiæ videri. Cùm autem diu nemo procederet, multaque ille noſtrorum timiditati illuderet, Nobilis Comes Albertus de Tyrol, ad omnem virtutis commendationem idoneus, inermis & palefrido ſedens, ſolo clypeo accepto & haſta, præfato Liguri obviam venit: eumque tripudantem, & vana jactantem dejecit, cadentemque dedignatur occidere, contentus ad laudem, quia viſus eſt potuiſſe. *Albertus Comes Tyrolis.* Ita noſtros ultus Comes Albertus, nihil glorians, ad ſuos revertitur, vir minimæ jactantiæ, & qui ſemper manu quàm lingua promptior inveniri volebat. Ita inter noſtros Principes contra Ligures varium pro virtute & gloria certamen indies habebatur.

CAP. XXXVIII.

Quomodo Imperator civitatem gyraverit, & de turri quæ vocabatur Arcus Romanus.

INTER hæc Princeps ipſe impiger omnia quæ ad cladem & everſionem civitatis erant, providere, muros modò cum paucis, modò cum multis & lectis militibus circuire, ubi muros aggrederetur explorare, omni modo tentare, ſi poſſet incluſos ad congreſſionem & pugnam provocare. His circuitionibus alteram partem civitatis, quæ needum obſidione adeò fuerat ſubacta & artata, quin pecora eorum extrà paſcerentur, civibusque intrandi & exeundi pateret aditus, ita compeſcuit & cohibuit, ut tum demum cervicem dimitterent, & quale eſſet obſidione claudi experimento addiſcerent. Euntem in gyro Imperatorem arbitrantes ad aſſultum faciendum venire, in civitate tumultus exoritur, ingens trepidatio, tympanorum crepitus, tubarum ſonitus, fortes ad arma, mulieres & invalidi ſenes ad lamenta. Nemo tamen extrà progredi auſus, ad defenſionem tantùm civitatis armata juventus, & imperterrita ad modum Coronæ conſiſtebat, ſed nec ad portam, ubi militia Principis obſidionem celebrabat, excurſiones facere, dubium an metu, an reverentia Imperatoris cohiberentur. Erat non longè à vallo, id eſt, quantum arcus jacere poteſt, quaſi turris quædam fortiſſima, ex quadris lapidibus ſolito opere compacta. Mirabilis autem fuit lapidum magnitudo. Nec enim ex vulgaribus ſaxis, aut quæ homines ferre poſſe crederentur: ſic autem manibus artificum formata, ut quatuor columnis ſuſtentata, ad ſimilitudinem Romani operis, vix aut nunquam in ea junctura compaginis appareret: unde & Arcus Romanus appellatus eſt: *Arcus Romanus.* ſive ab antiquo aliquo Romanorum Imperatore, ob decorem &

1158. memoriam in fornicem triumphalem erecta; ſive (ut in geſtis Longobardorum reperitur) ad expugnationem & cladem civitatis ab uno Rege noſtrorum fuerit fabricata. Erant in ea virorum receptacula & cœnacula XL. lectorum, vel amplius capacia: collectis ibi tam in armis, quàm in victualibus; quæ ratio neceſſitudinis ad obſidionis tempus deſiderabat. Ibi Ligures ſua præſidia locaverant duplici ratione, ut & hoſtibus uſui non eſſet, cum exinde quicquid in civitate ageretur, velut è ſpecula facilè videri, itemque quid in caſtris fieret, quidque exercitus strueret, ipſis continuo denunciari poſſet. Fridericus verſis in contrarium rationibus, hanc expugnare ſtatuit: verùm cùm nec inſtrumentis, ſive machinis, aut aliquo tormentorum genere pro firmitudine ſua pulſanda videretur, triplici ordine jaculatorum & ſagittariorum eam vallat: tantaque illorum erat & magnitudo, & in feriendo peritia, quòd non dubiè mortem appeteret, quiſquis in propugnaculis appareret. Summa ergo neceſſitate coacti, dextras petunt, & ut ſibi parceretur, rogabant: acceptaque fide publica, munitionem tradunt, & recedunt. Exinde noſtris arx illa uſui.

CAP. XXXIX.

De crudelitate Cremonenſium & Papienſium contra Mediolanenſes.

Victoria in Mediolanenſes ſuam odii acerbitatem effundunt.

NEMO in hac obſidione majori ſtudio, majorique atrocitate, quàm Cremonenſium & Papienſium deſævit exercitus, nulliſque obſidentium obſeſſi ſe magis acrius offenſos & infenſos præbuere. Longiſſimis ſiquidem ſimultatibus & diſcordiis inter Mediolanum & has civitates agitatis, multis millibus hominum hincinde vel occiſis, vel dura captivitate afflictis, territoriis præda & incendio vaſtatis, cum ſe in Mediolano, quod propriis viribus & auxiliariis civitatibus prævalebat, ad plenum vindicare non potuiſſent, opportunum tempus adepti, injurias ſuas ultum iri decernunt. Itaque non ut cognatus populus, non ut domeſticus inimicus, ſed velut in externos hoſtes, in alienigenas, tanta in ſeſe invicem ſui gentiles crudelitate ſæviunt, quanta nec in barbaros deceret. Vineta, ficeta, oliveta Mediolanenſium pars radicitùs evellunt, pars excidunt, alii corticibus abraſis ignibus idoneam præparare materiam. Quando gladiis inter ſe res agerctur, & mutuo caſu vel hac, vel illac quiſpiam infelix caperetur, hi qui extrà in conſpectu hoſtium, aut mucronem jugulo condere, aut ſpiculo configere: qui verò intus, ne crudelitate inferiores invenirentur, captum per membra dividere, foraſque ſuis miſerabile ſpectaculum projicere. Et tale quidem conlatiborum inter ſe commercium fuit.

CAP. XL.

Quomodo Mediolanenſes variis modis attriti, ſuadente Guidone Comite, tractaverint de pace. Item oratio exhortatoria ejuſdem de illa re.

IAMQUE plurimis malis attriti Mediolanenſes. Creſcebat autem in civitate cum fame deſperatio, & in dies ſingulos utrumque malum amplius accendebatur. Erat nempe collectum ex toto territorio infinitum vulgus, diverſuſque erat victus, cùm potentiores quidem amplius haberent, infirmiores autem penuriam deplorarent. Quippe fames ſuper omnes clades habetur. Nam ut ait quidam: *Quod reverentia dignum eſt, in fame negligitur.* Huc acceſſit ultio divinæ animadverſionis, totamque penè civitatem morbus, aut peſtilentia vexabat. Urgentibus itaque pariter fame, ferro, peſte, populus ad deditionem commotus eſt: jamque illorum multitudo profugere cogitabat. Qui verò acrioris ingenii erant, ſeditionibus operam dabant, dicentes, pro libertate patriæ, & honore civitatis vitam ſe morte velle commutare. His inter ſe diſſidentibus, quidam ex illis, quibus ſanior mens erat, qui pacem malebant quàm bellum, decrevere, ut concione habita, populum ad conſiderationem communis utilitatis provocarent, & magnitudine periculorum à rebellione deterrerent. Hujus auctor negotii dicitur fuiſſe Guido Comes Blanderatenſis, vir prudens, dicendi peritus, & ad perſuadendum idoneus. Is cùm eſſet naturalis in Mediolano civis, hac tempeſtate tali ſe prudentia & moderamine geſſerat, ut ſimul quod in tali rè difficillimum fuit, & Curiæ charus, &

1158.

civibus ſuis non eſſet ſuſpicioſus. Aptus ergo qui ad tranſigendum fidus mediator haberetur, & pro concione hujuſcemodi uſus ſermone commemoratur.

Suaſoria ad Mediolanenſes, ut ſeſe dedant Imperatori.

Si veſtræ Reipub. hactenus fidem ſervavi, ſi ſtatum & honorem Mediolani ſtare incolumem ac inconcuſſum optavi, feci quod debui. Tanta mihi gratia ab ineunte ætate, tanta mihi veſtra benevolentia exhibita ſunt beneficia, quòd ad gratiarum actiones imparem & inſufficientem me cognoſco, niſi fortè bonæ conſcientiæ, bonæ voluntatis obſequium aliquod mihi apud vos meritum pepererit. Harum rerum veſtra fretus probitate, fiducialiter vos teſtes exhibeo. Unde non vereor in tali rerum articulo à quoquam bono notari, etiam ſi præter libitum ſuum, ac ſecus quàm ſuo rapitur deſiderio quipiam à nobis audierit. Beatum enim me æſtimo ab his, quibus vacuos eſſe decet, qui de rebus dubiis conſultant. Hæc ſunt (ut ait quidam) odium, amicitia, ira atque miſericordia: ubi illa officiunt, haud facilè animus verum providet. Veſtra dignitas, fama atque fortuna, hucuſque non in obſcuro, ſed in excelſo fuit, veſtraque facta cuncti mortales nover. Sed decebat in maxima fortuna minimam eſſe licentiam. Novimus quos & quot Reges Mediolanum ſua conſtituerit auctoritate: novimus quos, & quot adepto regno propulerit. Sed profectò in omni re fortuna dominatur: ea (ut dicitur) cunctas res pro libitu magis quàm pro vero celebrat, obſcuratque. Paululum hæc fortuna immutata eſt. Mobilis enim eſt, cujuſque conſtantia volubilem eſſe, ac minimè permanentem. Tendamus cum rota, forſitam qui modò infimus axe teritur, elevatus rurſus ad caſtra feretur. Senſit merum qui dixit, Heus, omnium rerum viciſſitudo eſt. Scio qui dirant: Libertas res inæſtimabilis eſt: Pulrhrum pro libertate pugnare. Fateor, attamen id in principio decere fieri: ſemel autem ſubditum, & qui multo tempore paruiſſet Imperio, jugum excutere, malæ mortis rupidum, non libertatis amatorem videri. Validiſſima lex eſt tam feris beſtiis, quàm hominibus præfinita, potentioribus cedere, quique armis vigent, his obedire victoriam. Divinæ quoque ordinationi reſiſtit, qui poteſtati reſiſtit. Timendum ergo non ſolùm vos Imperatori, ſed etiam Deo reſiſtere. Grave quidem confiteor, poſt longum otium, poſt longam libertatis conſuetudinem, jugum, frenumque portare. Sed conſoletur ignominiam ſubjectionis, dignitas Imperii, ac nobilitas imperantis. Meliores nobis fuerunt patres noſtri & majores, fide, probitate, cæteriſque bonis æque vel amplius nobis gloriam, honorem, libertatemque affectarunt: Imperio tamen tranſalpino reſiſtere non potuerunt. Subeant oobis pro exemplo Carolus magnus, & Otto primus ex Teutonicis Imperator. Ea propter tametſi varia belli diſcrimina jam in parte ſitis experti, optimum tamen eſt ante intollerabilem calamitatem mutare ſententiam, dumque licet, ſalutare ſequi conſilium. In Clementia Principis magna ſpes nobis ſita eſt, qui non in finem iraſcetur, ſi non ad finem uſque inſolentes ipſi fueritis. Brevi autem quamvis armis perrumpi clauſtra murorum non poſſint, fames atque peſtilentia pro illis pugnabit. Verſentur obſecro in conſpectu cujuſque, filii, conjuges & parentes, quos paulo pòſt, niſi mutata ſententia, aut bellum, aut fames abſumet. Non ignavia, ſed conſideratione periculorum me quiſquam hæc ſuadere crediderit. Ipſe ego pro populo meo, pro civitate mea mori paratus ſum, impendamque libenter in cædem pro ſalute veſtra ſanguinem meum.

Fortuna vis.

CAP. XLI.

Quomodo Mediolanenſes in gratiam ſint recepti, & de conditionibus pacis.

POSTQUAM dicendi finem fecit, alius voce, alius nutu, aut aſſentire, aut contradicere. Vicit tamen imprudentiam conſilium ſaniorum. Unanimes itaque facti per Conſules & Primos civitatis, primò Regem Boemiæ, Ducemque Auſtriæ conveniunt: dehinc mediantibus illis alios Principes, eoſque ad Imperatorem de pace ſupplicaturos dirigunt. Princeps pro regali manſuetudine, pro humanitate naturali, cives civitati, civitatem civibus ſervare cupiens, gratum habebat cognito populum de pace ſentire, conſilioque habito, cùm videret omnium animos ſumma alacritate id appetere, de pacis pacto & conditione pertractat. Quod tale fuiſſe, ſcriptura exinde facta declarat. Cujus exemplar hoc eſt.

1158.

Pacis conditiones Mediolanenſibus dictæ.

In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Hæc eſt conventio, per quam Mediolanenſes in gratiam Imperatoris redituri ſunt, & permanſuri.

Cumas & Laudam civitates ad honorem Imperii relevari non prohibebunt, & amodò non impugnabunt, nec deſtruent, & à fodro & viatico, & ab omnimoda exactione ſe ibidem per omnem eorum ditionem continebunt, & ultrò ſe non intromittent, ut ſint liberæ illæ civitates, ſicut Mediolanenſes ab ipſis ſunt liberi: excepto reſpectu juris Eccleſiaſtici, quod habent ad Archiepiſcopum, & Eccleſiam Mediolanenſem.

Omnes Mediolanenſes communiter à minoribus uſque ad majores, ab annis XIIII. & ſuprà, uſque ad annos LXX. fidelitatem Domino Imperatori jurabunt, & ſine malo ingenio, & obſervabunt.

Palatium imperiale ad honorem Domini Imperatoris arbitratu bonorum elevabunt, & cum debito honore bona fide obſervabunt.

Pecuniam pro emendatione injuriarum Domino Imperatori, vel Dominæ Imperatrici, ſive Curiæ promiſſam, ſtatutis temporibus perſolvent, hoc eſt, tertiam partem infra XXX. dies, ex quo hæc pactio confirmata fuerit: aliam verò tertiam partem infra octavam beati Martini: tertiam autem reſiduam partem infra octavas Epiphaniæ. Hiſque ſic perſolutis, nullis privatis teneantur promiſſionibus. Pecuniæ promiſſæ ſumma hæc eſt. Novem millia marcarum argenti ſive auri, vel monetæ ejuſdem æſtimationis & pretii.

Pro his tantum prætaxatis capitulis, bona fide complendis & conſervandis CCC. obſides dabunt capitaneos, vavaſſores, populares, quales approbati fuerint à Domino Archiepiſcopo Mediolanenſi, & Comite Blandratenſi, & Marchione Guilhelmo Montisferrati, & tribus conſulibus, ſi hæc Domino Imperatori placuerint, juramento aſtrictis, ad hanc electionem fideliter faciendam. Obſides verò in partibus Italiæ omnes ſerventur, præter L. vel pauciores, per interventum Regis Boemorum Labeslai, & aliorum Principum, ultra montes, ſi Domino Imperatori placuerit, deferendos. Quibus autem commiſſi fuerint obſides in Italia, jurent in præſentia Mediolanenſium ad hæc prædeſtinatorum, quòd præfixo tempore tranſacto infra octo dies ex quo requiſiti fuerint à Mediolanenſibus, eos eis liberè reddant, ut illi ſecurè eos habeant, ſi prætaxata capitula ab eis obſervata fuerint. Tres verò Principes Alemanniæ dextras dabunt, quòd obſides illi qui ultra montes deferentur, ſi qui erunt, eodem pacto fideliter reddentur.

Conſules verò, qui nunc ſunt ex auctoritate & conceſſione Domini Imperatoris, uſque ad Kalend. Februarii proximè venturas perſeverent, & pro conſolatu ſuo Domino Imperatori jurent. Venturi verò Conſules à populo eligantur, & ab ipſo Imperatore confirmentur, quorum medietas ad ipſum veniat, dum in Longobardia fuerit: alibi autem eo exiſtente, duo ad eum ex Conſulibus veniant, & juramento facto, officium conſulatus ſui à Domino Imperatore recipiant, pro ſe & ſociis ſuis facturis idem juramentum Domino Imperatori coram communi ſuæ civitatis. Si autem legatus à Domino Imperatore deſtinatus fuerit in Italiam, eadem coram ipſo & per ipſum fiant.

Legati verò Domini Imperatoris in Italiam directi, ſi civitatem adierint, in palatio ſedeant, & placita ad eos delata ad honorem Imperii diffiniant.

Antequam caſtra ab obſidione moveantur, captivi omnes reddantur in poteſtatem Regis Boemi, qui & ſecuritatem per ſe & honeſtos Principes eis faciat, quòd captivos illos Domino Imperatori reddat, ſi eis Dominus Imperator pacem fecerit cum Cremonenſibus, Papienſibus, Novarienſibus, Cumanis, Laudenſibus, Vercellenſibus, non ſolùm autem Mediolanenſibus verumetiam confœderatis eorum, Terdonenſibus, Cremenſibus & Inſulanis: ſalvo honore Domini Imperatoris, & illibatis amicitiis Mediolanenſium, & in ſuo ſtatu permanentibus. Si verò pax ei cum prædictis civitatibus facta non fuerit, captivi veteres eis reddantur, nec ob id gratia Domini Imperatoris ipſi & amici eorum priventur.

Regalia, veluti monetam, telonium, pedaticum, portus, comitatus, & alia ſimilia ſi qua ſunt, commune Mediolanenſium dimittet, & ultra ſe non intromittet, & ſi quis

per

per violentiam hæc obtinere voluerit, & juſtitiam inde coram Domino Imperatore, vel nuncio ejus facere noluerit, Mediolanenſes vindictam de eo pro ſua poſſibilitate ſument in perſona & poſſeſſione, & regalia Domino Imperatori reſtituent ſine fraude & malo ingenio. 1158.

Hoc pacto & ordine Dominus Imperator Mediolanenſis Cremenſes cum CXX marcarum emendatione in gratiam ſuam recipiet, & eos, & amicos eorum in plena Curia publicè à Banno abſolvet, & captivos eorum omnes, veteres & novos, eis reddet, ſtatim poſtquam obſides Imperatori dederint, & captivos tam veteres quàm novos in manum regis Boemorum reddiderint.

Datis autem obſidibus & captivis, altera die vel tertia, exercitus ab obſidione recedet, & Dominus Imperator Mediolanenſes, & eorum res clementer tractabit.

Commune Mediolani præfatas conditiones ſervabit plenariè, bona fide, ſine fraude, & malo ingenio, quantum non permanſerit per juſtum impedimentum, & per parabolam Friderici Romani Imperatoris, vel nuncii ejus, aut ejus ſucceſſoris.

Collectam prædictæ pecuniæ liceat modò facere Mediolanenſibus ab his, quos in ſua ſocietate habere conſueverant, præter Cumanos, Laudenſes, & eos qui de Comitatu Sefrenſi fidelitatem Domino Imperatori nuper juraverant.

CAP. XLII.

Ubi Mediolanenſes ad conſpectum Principis admiſſi ſint, & qualiter.

TALIBUS pacis conditionibus utrinque receptis, Mediolanenſes in gratiam redituri, hoc ordine, talique ſpecie fide publica accepta, cum ſuis ad Curiam venit. Inprimis clerus omnis, & quique fuerant Eccleſiaſtici ordinis miniſtri, cum Archiepiſcopo ſuo, prælatis crucibus, nudis pedibus, humili habitu: deinde Conſules, & Majores civitatis item abjecta veſte, pedibus nudis, exertos ſuper cervices gladios ferentes. Erat autem ingens ſpectaculum, validiſſima conſtipatio, multorumque qui mitioris ingenii erant, commiſeratio: cùm viderent paulò antè ſuperbos, & de factis iniquis arrogantes: ita nunc humiles eſſe, ac tremere, ut miſeranda eſſet (quanquam in hoſte) tanta mutatio. Omnis denique militia, loca ubi tantum ſtare poſſent præveneraant, Imperatori & Principibus quantus ad ſpectaculum locus ſufficeret, & venientibus vix conceſſo neceſſario tranſitu.

Divus ergo Auguſtus placido eos vultu intuens, ait lætum ſe eſſe, cum tam claram civitatem, tantumque populum Deus commonuerit, uti aliquando pacem malint quàm bellum, quodque ſibi dempſerint acerbam eos perſequendi neceſſitatem: ſeque malle devotis & volentibus, quàm coactis imperitare. Atque hoc, ſi eis à principio placuiſſet, mali nihil perpeſſos, plurima verò accepiſſe bona. Quoniam autem divinæ placuerit ordinationi, vim & gratiam Imperij eos experiri, ſtudendum illis eſſe, quò facilius errata ſuperent, pœnitudinem eos facti habere, vinci ſe poſſe citiùs obſequio quàm bello, prælium incipere quemvis etiam ignavum poſſe, cæterùm finem penes victores eſſe.

Ad hæc illi ſummiſſo vultu, ſupplici voce, pauca pro delicto ſuo verba faciunt, ſe non hoſtili animo, nec ad oppugnandum Imperium arma cepiſſe, ſed terminos patrum ſuorum jure belli omnino ſuos factos, vaſtari à ſuis gentilibus pati nequiviſſe. De cætero ſi modò ſibi parcatur, velle eniti, ut malorum metu liberi, propenſiùs erga ſe benevolentia imperialis & gratia conſervetur. *Mediol. ſupplices veniā petunt.*

CAP. XLIII.

De reconciliatione Mediolanenſium, & quanta utriſque lætitia.

RECITATIS mox quæ in ſcriptum redactæ fuerant conditionibus pacis, cum aſſenſus ac favor omnium acceſſiſſet, pacem, dextraſque accipiunt, ſignumque Imperialis vexilli, in civitate receptum pro indicio victoriæ erigitur. Immenſa lætitia continuò in caſtris, gaudium in civitate, gratulatio circa captivos, quos ad pedes Imperatoris magno ac longo ordine venientes, noti & propinqui præ gaudio multis lachrymis obortis excipiunt, miſerantes in eis vultus pallidos, ſordidum habitum, *In gratiam recipiuntur, pace confirmata.*

1158. fœdam macilentiam, eos quos imberbes & juvenes noverant, modò ſenio, canitie, & carcerali ſqualore ignotos. Quanta lætitia, quantusque concurſus, dum pater filium, fratrem frater, generum ſocer, affinis cognatum diu perditum invenit, inventum gratulabunda voce ſalutat, ampleaatur: alius alium lætus appellans, familiari ſecum alloquio confabulatur. Quòd ſi de regum antiquorum faſtu quicquam in manſueto ac pio fuiſſet Principe, hujus diei lætitiam inter ſolennitates reliquas ſemper celebrem apud Italos conſtituiſſet. Actus eſt hic triumphus VI. Idus Septembris.

CAP. XLIV.

Quomodo poſt actum triumphum Imperator plures ex Principibus ad propria redire permiſit.

Modœtia oppidum reſtitutum.

PRINCEPS Romanus à Mediolano caſtra movens, apud Modoicum, ſedem regni Italici, coronatur. Quam Eccleſiam jamdudum à Mediolanenſibus ſubactam, ac ferè deſtructam, priſtinæ libertati reddidit, ſedemque propriis expenſis magnificè reparari præcepit. Cumque in ſubactione tantæ civitatis ex maxima parte motus Italorum repreſſos ſperaret, magnam partem exercitus cum ſuis Optimatibus ad propria redire permittit. Inter quos primus erat Rex Boemorum, Dux quoque Auſtriæ cum copiis Ungarorum, Arnoldus præſul Moguntinus, Dux Bertolfus Burgundiæ, Comites & Marchiones, magnaque pars nobilium. His cum ſumma alacritate dimiſſis, ipſe ad ordinanda cætera Italiæ negotia animum intendit.

CAP. XLV.

Qua de cauſa Fridericus quosdam Veronenſium hoſtes judicaverit, & de damno eis illato. Item de Ferraria, & ejus obſidibus.

IAM verò tantus pavor totam terram occupaverat, atque formido, ut palam quidem nemo rebellaret, occultè autem concepta corde malitia plerique illorum non carerent. Quidam enim de Veronenſibus dum caſtrum regale Garda vocatum, Turiſindus civis eorum cum ſuis fautoribus occupaſſet, id Imperatori reddere juſſi, cum omnimodis detrectarent, hoſtes judicati ſunt, ſuæque temeritatis nonnullos civium Veronenſium ſocios & conſentaneos habuere. Quocirca Imperator eò verſus deſcendens, infra Veronam fluvium Atheſim inopinatò tranſvadavit, eorumque territorium, quod longo tempore inviolatum, nullum hoſtem metuerat, pervagatus, aliquamdiu per milites agros vaſtare, caſtella diripere atque inflammare permiſit. Rectè quidem, quò & hoſtibus rebellandi metum incuteret, ac eorum qui in hac parte immunes eſſent, ſaluti conſuleret. Denuò revertens, ſicut & antea Atheſim vado tranſivit, nullo pontis vel navigii egens adminiculo. Tanta ſiquidem cœli clementia, tanta erat terræ fertilitas, tanta maximorum fluviorum ariditas, & contracta violentia, ut elementa ipſa fortitudini divi Imperatoris famulari, ejuſque favere votis dicerentur. Unde factum eſt, ut iiſdem diebus cum de civitatibus univerſis obſides exhiberentur, ac Otto Palatinus Comes de Bajoaria, Ferrariam ad id negotium promovendum deſtinatus fuiſſet, alveum quo ſe Padus ad munimentum civitatis partitur, abſque navibus tranſmeans, improviſus ac inopinatus ſupervenit, ordinatiſque ad votum omnibus rebus, XL. vadibus acceptis, rediit. Ea res finitimos plurimos exterrens, incredibilis viſa eſt, eò quòd Ferraria Pado ibidem inſtagnante, & paludes impermeabiles faciente, munimento locorum fidens, omnem viciniam ſuam intrepida ac ſuperba rideret atque deſpiceret.

Æſtatis ſiccitas Friderici rebus commoda.

Dehinc cum Eridani fluenta ad diſponenda regalia prædia domus Methildis tranſmearet, turbam calonum, meretricum & lixarum, quæ ſe exercitui plurima immiſcuerat, militumque animos effœminare poterat, antiquorum Imperatorum exemplo propellendam ac deterrendam decernit.

CAP. XLVI.

De ædificatione novæ Laudæ. De Curia apud Roncalias celebranda.

INTER hæc cum tota Italia ſub ſilentio ageret, & bellorum inquietudinem pacis tranquillitate commutaſſe videretur, Fridericus deperiiſſe ſibi ratus tempus, in quo aliquod magnificè monimentum præſtitiſſet, novam civitatem Laudenſibus fabricare adorſus eſt: ubi ſi fortè Medjolanenſes priſtinas inimicitias refricando clades ſuas inciderent, ab eorum incurſu ſecuriores exiſterent. Maxima ergo providentia, maximo pietatis obſequio, juxta fluvium Abduam locum elegit, ex omni parte fluminis ambitu munitum, uno tantùm aditu muro & vallo ſepiendo. In cujus civitatis fabrica ingentes ſumptus expendens, liberalitatis ſuæ ſingulare præbuit argumentum. Deinde generalem Curiam omnibus Italiæ civitatibus, & principibus apud Roncalias in feſto Beati Martini celebrandam indicit: ubi & leges pacis promulgaret, & de juſtitia regni, quæ multò jam tempore apud illos obumbrata in deſuetudinem abierat, pernéceſſaria ſapientum collatione diſſereret, diuque obſoletam elucubraret. 1158.

CAP. XLVII.

De Conſtantinopolitano Imperatore, & quomodo inſidias ſuorum evaſerit.

CIRCA idem tempus, Manuele Conſtantinopolitano Imperatore circa partes Antiochiæ contra Turcos cum exercitu morante, unus de ſervis palatii Caniclinus videlicet, quem nos Cancellarium dicere poſſumus, Principiſſo fraudem molitus eſt. Tres ſiquidem audaciſſimæ temeritatis juvenes, infinita corruptos pecunia, ad occidendum Imperatorem pellexerat. Ipſeque ſtatuta die quando id facinus patrari debuerat, ad occupandum apud Urbem ſimul cum imperiali palatio Imperium, magnis inſtructus copiis præſtolabatur. Tantum regia periculum cum imperatrici per occultum indicem revelatum fuiſſet, illa magnitudine ſceleris perterrita, quàm velociſſimè marito proditionem ſignificat. Sicque detecto dolo, comprehenſis ſicariis, prævento criminis auctore, & capto, de omnibus condigna ſumuntur ſupplicia. Caniclinus etenim primò effoſſis oculis, lingua perforato gutturi tranſmiſſa, ſine miſeratione miſerabili morte vitam finivit.

DE REBUS GESTIS Friderici Imperatoris Liber Quartus, qui ſecundus eſt Appendicis Radevici, à Curia Roncaliæ, terminans in concilio Papienſi.

CAP. I.

Quomodo Fridericus ad celebrandam Curiam in campeſtribus Roncaliæ caſtrametatus eſt.

Placitum Roncalienſe.

IAM dies placiti affuit, quæ Romanum Principem ad campeſtria Roncaliæ, ſicut fuerat condictum, invitabat. Veniens ergo cum multo Comitatu, ſuper litus Eridani tentoria ponit, Mediolanenſibus, Brixienſibus, & compluribus aliis in altera parte fluminis è regione caſtrametantibus. Confluunt ex omni regni partibus cum magna frequentia Archiepiſcopi, Epiſcopi, multique alii Eccleſiaſtici viri: Duces, Marchiones, Comites, & Proceres, Conſules, & civitatum judices. In quibus quanta fuerit diverſitas & linguarum, & nationum, varietas tabernaculorum demonſtravit. Quorum quidem diſpoſitionem, quia non caſus, ſed ordo rationis, & ratio ordinis omni licet tempore deſignare conſueverit, hoc tamen loco negligenter tranſeundam non putavimus.

CAP. II.

De diſpoſitione tabernaculorum exercitus.

Caſtra metandi ratio.

NEMPE antiquam Romanæ militiæ conſuetudinem Romani miles Imperii adhuc obſervare ſolet, ut videlicet quotieſcunque in hoſtilem terram intraverint, caſtrorum primò munitioni ſtudeant. Quæ quidem neque iniquo loco erigunt, neque inordinatè deſcribunt, ſed in plano & campeſtri, & ſiquidem inæquale ſolùm fuerit, quoad fieri poteſt, complanatur. Dimenſio autem ſæpiſſimè vel in orbem, vel in quatuor angulos deſignatur. Nam & fabrorum & opificum multitudo, & mercatorum copia, quæ quantum uſus poſcit, ſequitur exercitum, cum ſuis papilionibus, ac ergaſtariis, aut ſuburbiorum, ſi in quadro: aut ſi in gyro, ambitus eorum extrinſecus muri faciem præfert. Intus autem caſtra viciis aptè diſtinctis dirimunt, plateaſque & portas aſſimilant, tam jumentis aditu faciles, quam ipſis ſi quis urgeat, intrò currentibus ſufficienter latas, ut quaſi repentina quædam civitas exiſtat. Medio autem Ducis vel Principis tabernaculum, templo ſimillimum, circaque rectorum & primatum, ut quemque decet ſuo ordine: armiſque ſepti, milites per contubernia cum decore & lætitia in tentoriis agunt, & militiæ diſciplina, pacis otio, velut in procinctu poſiti, exercentur. His ita diſpoſitis, caſtra Ligurum, & eorum Italorum, qui aliud litus Padi inſederant, pons medius infra biduum juſſu Principis confectus, cum caſtris noſtrorum continuavit.

CAPUT III.

Qui Principes affuerint in illa Curia, & de triduana conſultatione. Item oratio Imperatoris per Interpretem ibidem habita.

Catalogus Principum in conventu Roncalia.

PORRO qui Principes & Optimates eidem Curiæ interfuiſſe à nobis viſi ſunt, ut meminimus, iſti fuerunt. De ciſmontanis, Fridericus Archiepiſcopus Colonienſis, Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus, Conradus Eiſtetenſis, Daniel Pragenſis, Gebehardus Herbipolenſis, Hermannus Verdenſis. De ultramontanis, Guido Cremenſis, Cardinalis Diaconus, ſedis Apoſtolicæ legatus, Pelegrinus Aquileienſis Patriarcha, N. Mediolanenſis Archiepiſcopus. Epiſcopi, Taurinenſis, Albanenſis, Eporegienſis, Alteuſis,

Aſtenſis, Novarienſis, Vercellenſis, Terdonenſis, Papienſis, Cumanus, Laudenſis, 1158.
Cremonenſis, Placentinus (Parmenſem infirmitas mortalis domi tenebat) Regienſis, Mutinenſis, Bononienſis, Mantuanus, Cariſidonius, Veronenſis, Omnebonenſis, Brixienſis, Pergamenſis, Concordienſis. Ravennas Exarchatus eo tempore, Anſelmo nuper defuncto, Metropolitano carebat.

His omnibus cum frequentia laicorum Principum, Ducum videlicet, Marchionum, Comitum, & univerſarum in Italia civitatum conſulibus atque judicibus, Fridericum circumſtantibus, ſolis Epiſcopis, cum paucis admodum Principibus conſilii ſui participibus, injungit, quatenus divini timoris conſideratione de ſalubri conſilio in Italiæ rebus ordinandis ita ſecum deliberent, ut Eccleſiæ Dei pacis tranquillitate gaudeant, & jus regale decusque Imperii debito provehatur honore. Totum triduum hæc conſultatio abſumpſit. Quarto demum die Sereniſſimus Imperator in concionem venit, ſedensque in eminentiori, unde ab omnibus videri poterat & audiri, circumſedente eum Corona venerandorum, quos prænominavimus, heroum, per Interpretem elocutus eſt.

Cùm placitum ſit ordinationi divinæ, ex qua omnis poteſtas in Cœlo & in terra, *Imperatoris*
Romani nos Imperii gubernacula tenere, non immeritò quæ ad ſtatum ejus dignitatis *concio.*
pertinere noſcuntur, quantum Deo propitio valemus, proſequimur. Cumque imperialis majeſtatis hoc eſſe non ignoremus officium, ut ſtudio noſtræ vigilantiæ, ac pœnarum metu improbi & inquieti coerceantur, boni ſubleventur, atque in pacis tranquillitate foveantur: ita novimus quid juris, quid honoris tam divinarum, quàm humanarum legum ſanctio culmini regalis Excellentiæ accommodaverit. Nos tamen Regium nomen habentes, deſideramus potius legitimum tenere Imperium, pro conſervanda cuique ſua libertate & jure, quàm, ut dicitur, omnia impunè facere, hoc eſt, Regem eſſe, per li- *Regis offi-*
centiam inſoleſcere, & imperandi officium in ſuperbiam, dominationemque converte- *cium.*
re: Deo favente, mores non mutabimus cum fortuna: quibus initio partum eſt, his artibus retinere curabimus Imperium. Sed nec per noſtram deſidiam quemquam ejus gloriam & Excellentiam imminuere patiemur. Quia ergo vel bello, vel pace clarum fieri licet, nec refert utrum melius ſit patriam armis tutari, ſeu legibus gubernare, altero alterius auxilio indigente: bellorum motibus propitia divinitate ſedatis, ad leges pacis negotia transferamus. Noſtis autem, quòd jura civilia noſtris beneficiis in ſummum provecta, firmata, & moribus utentium approbata, ſatis habent roboris: Regnorum verò leges, in quibus quod antè obtinebat, poſtea deſuetudine inumbratum eſt, ab imperiali remedio, veſtraque providentia neceſſe habent illuminari. Sive ergo jus noſtrum, ſive veſtrum in ſcriptum redigatur, in eius conſtitutione conſiderandum eſt, ut ſit honeſtum, juſtum, poſſibile, neceſſarium, utile, loco temporique conveniens. Ideoque tam nobis quàm vobis, dum jus condimus, cautius prævidendum eſt: quia cùm leges inſtitutæ fuerint, non erit liberum judicari de eis, ſed oportebit judicare ſecundùm ipſas.

CAP. IV.

Subſequens favor Epiſcoporum, & eorum reſponſio ab Archiepiſcopo Mediolanenſi prolata.

HIS dictis, magnus favor omnium proſequitur admirantium & ſtupentium, quòd qui literas non noſſet, quique parum adhuc ſuprà adoleſcentem ageret ætatem, in oratione ſua tantæ prudentiæ, tantæque facundiæ gratiam accepiſſet: ſurgentesque una poſt unum, ſicut ejus gentis mos eſt, ſeu ut Principi ſuum quiſque manifeſtaret affectum, & propenſiorem circa eum devotionem, ſeu ut ſuam in dicendo peritiam, qua gloriari ſolent, declararet, primò Epiſcopi, deinde Proceres terræ, pòſt Conſules, & miſſi ſingularum civitatum, totam diem illam facundiſſimis ſermonibus in noctem uſque produxerunt. Porrò una omnium ſententia hæc erat, à Mediolanenſi Archiepiſcopo prolata.

Hæc eſt dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Verè dies hæc dies

1158. *Fridericus juſtitia & æquitate collaudatus.* dies gratiæ, dies eſt lætitiæ, qua in medio populi ſui victor inclitus, triumphator pacificus, non belli minas intentans, non crudele aliquid vel tyrannicum intonans, ſed pacis leges diſquirens, in medio populi ſui mitiſſimus reſidere dignatur. Felix tandem Italia poſt multa ſecula inventa, quæ modo Principem invenire meruiſti, qui nos homines imò proximos, ac fratres recognoſcat. Tu nimirum es, ô Clariſſime Princeps, & ſingularis orbis & Urbis Imperator, qui licentiam primò homini indultam, jamque diu abrogatam, rurſus in uſum, ac in veræ ſententiæ conſuetudinem revocaſti, ubi dictum eſt: *Creſcite, & multiplicamini, & dominamini piſcibus maris & volatilibus cæli.* Quantos, ô Italia, paſſa es Reges, imò tyrannos, qui hoc tibi mandatum per contrapoſitionem interpretarentur, verſa vice dominantes hominibus, imò prementes quoſque bonos & ſapientes, rationeq; utpote rationales, uti cupientes, piſces maris, lubricos ſcilicet, rapaces & cœno voluptatis deditos, & altum inaneque ſapientes demulcerent, & iniqui iniquos in ſuis impietatibus contra jus faſque confoverent. Novimus qualia aliquando ſimus paſſi imperia: injuſta, ſuperba, crudelia. Novimus iniqua dominatione nihilominus inſontes ſicut ſontes circumventos. Meminimus ſine extanti crimine factas proſcriptiones locupletium: magiſtratus, ſacerdotia nefaria turpique conventione commutata, & alia multa, quæ libido dominantium imperaret, noſtris ſub oculis irreverenter perpetrata. Gaudeamus ergo & exultemus, & demus gloriam Deo, poſt tam turbidi temporis tempeſtatem, ſerenum nobis pacis diem illuxiſſe. Dum tibi Sereniſſimo Domino noſtro placet Imperium tuum per innocentiam ſervare potius, atque tueri, quàm per ſcelus creſcere, & per ſanguinem ſubjectorum incruſtari. Domineris ô Auguſtiſſime Imperator, piſcibus maris & volatilibus Cæli. Nam & divinum judicium ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. De nobis fidelibus tuis, de populo tuo conſultare placuit tuæ potentiæ ſuper legibus & juſtitia, atque honore Imperii. Scias

Friderico novi juris condendi poteſtas tributa. NB itaque omne jus populi in condendis legibus tibi conceſſum. Tua voluntas jus eſt, ſicuti dicitur: *Quod Principi placuit, legis habet vigorem, cum populus ei, & in eum omne ſuum Imperium & poteſtatem conceſſerit.* Quodcunque enim Imperator per Epiſtolam conſtituerit, vel cognoſcens decreverit, vel edicto præceperit, legem eſſe conſtat. Profectò ſecundum naturam eſt, commoda cujuſque rei eum ſequi quem ſequuntur incommoda: ut videlicet omnibus debeas imperare, qui omnium noſtrum ſuſtines onera tutelæ.

His finitis, ea die in veſperam protracta Curia ſolvitur. Fuere etiam qui ibidem in publico facta Imperatoris carminibus favorabilibus celebrarent.

CAP. V.

Quomodo ſingulis diœceſanis ſingulos judices præfecerit. Item quomodo regalia Itali in manus Principis reſignaverint, & quibus ea denuò habere conceſſerit.

SEQUENTIBUS diebus plena atque ſolenni Curia, judicio & juſtitiæ à manè uſque ad veſperam intentus, querimonias & proclamationes tam divitum, quàm pauperum diligenter audiebat. Habensque quatuor judices, videlicet Bulgarum, Martinum,

Juriſconſulti imperiales. Jacobum, Hugonem, viros diſertos, religioſos, & in lege doctiſſimos, legumque in civitate Bononienſi Doctores, & multorum auditorum Præceptores: cum his, aliisque legiſperitis, qui diverſi ex diverſis civitatibus aderant, audiebat, diſcutiebat & terminabat

Mos ferendi crucem. negotia. Videns autem multitudinem eorum qui cruces bajulabant: is enim Italorum mos eſt, ut habentes querelas crucem manibus præferant, miſertus illorum, admirari ſe prudentiam Latinorum, qui cum præcipuè de ſcientia legum glorientur, maximè legum invenirentur tranſgreſſores: quamque ſint tenaces juſtitiæ ſectatores, in tot eſurientibus & ſitientibus juſtitiam evidenter apparere. Divino itaque uſus conſilio, ſingulis diœceſanis ſingulos judices præpoſuit: non tamen de ſua civitate, ſed vel de Curia, vel de aliis civitatibus; hac eos commutans ratione, ne ſi civis civibus præficeretur, aut gratia, aut odio leviter à vero poſſet averti. Sicque factum eſt, ut de tantis querulorum multitudine vix ullus ſuperfuiſſet, qui non aut plenam de lite victoriam, ſive juſtitiam, aut competentem cum adverſario tranſactionem ſe gauderet reportare. Deinde ſuper juſticia regni, & de regalibus, quæ longo jam tempore ſeu temeritate

perv-

1158.

pervadentium, ſeu neglectu Regum Imperio deperierant, ſtudioſè diſſerens, cùm nullam poſſent invenire defenſionem excuſationis, tam Epiſcopi, quàm primates & civitates uno ore, uno aſſenſu, in manum Principis regalia reddidere, Primique reſignantium Mediolanenſes extitere. Requiſitique de hoc ipſo jure quid eſſet, adjudicaverunt Ducatus, Marchias, Comitatus, Conſulatus, Monetas, Telonia, Fodrum, Vectigalia, Portus, Pedatica, Molendina, Piſcarias, Portus, omnemque utilitatem ex decurſu fluminum provenientem: nec de terra tantùm, verumetiam de ſuis propriis capitibus cenſus annui redditionem. His que omnibus in fiſcum adnumeratis, tanta circa priſtinos poſſeſſores uſus eſt liberalitate, ut quicunque donatione Regum aliquid horum ſe poſſidere inſtrumentis legitimis edocere poterat, is etiam nunc imperiali beneficio, & regni nomine idipſum perpetuò poſſideret. Ex his tamen qui nullo jure, ſed ſola præſumptione de regalibus ſe intromiſerant, XXX. millia talentorum, plus, minusve redditibus publicis per ſingulos annos acceſſere.

Prædia et jura fiſci regi vindicant.

[illegible] vectigal fiſci regii auctū.

CAPUT VI.

Quòd Princeps magiſtratus civitatum ordinare debeat, & quòd obſides acceperit ab omnibus.

PRÆTEREA & hoc ſibi ab omnibus adjudicatum atque recognitum eſt, in ſingulis civitatibus, poteſtates, conſules, caeteróſve magiſtratus aſſenſu populi per ipſum creare debere, qui fideles ſimul & prudentes, & Principi honorem, & civibus patriæque debitam juſtitiam noſſent conſervare. De his autem omnibus fideliter, & ſine fraude recipiendis & obſervandis, ab omnibus civitatibus, & ſacramenta præſtita, & vades pro libitu Imperatoris exhibiti ſunt. Conſequenter pax in communi juratur eo tenore, ut nec civitas civitatem, nec homo hominem impugnaret, niſi hoc à Principe ſibi foret imperatum.

Jus creandi magiſtratus urbium.

CAP. VII.

De legibus quas Imperator promulgaverat, videlicet de feudis, & pace non violanda.

AD ultimum de jure feudorum, quod apud Latinos ſcripto nondum ſufficienter expreſſum fuerat. & penè omnes eam beneficiorum juſtitiam in injuſtitiam converterant, leges promulgavit, quarum capitula præſenti annotatione ſubjecimus.

Feudorum jura. Libro feud. 2. tit. 55.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Imperialem decet ſolertiam ita Reipub. curam gerere, & ſubjectorum commoda inveſtigare, ut regni utilitas incorrupta permaneat, & ſingulorum ſtatus jugiter ſervetur illæſus. Quapropter cùm ex prædeceſſorum more univerſali curiæ Roncaliæ pro tribunali ſederemus, à Principibus Italicis, tam rectoribus Eccleſiarum quàm aliis fidelibus regni, non modicas accepimus querelas, quòd beneficia eorum & feuda, quæ vaſalli ab eis tenebant, ſine Dominorum licentia pignori obligaverant. & quadam colluſione * nomine vel libelli vendiderant: unde debita ſervitia amittebant, & bonorum Imperii noſtræ felicis expeditionis complementum minuebant.

** for. nomine libelli.*

Habito igitur conſilio Epiſcoporum, Ducum, Marchionum & Comitum, ſimul etiam Palatinorum, judicum, & aliorum Procerum, hac edictali lege, DEO propitio perpetuò valitura, ſancimus, ut nulli liceat feudum totum vel partem aliquam vendere, vel pignorare, vel quomodolibet alienare, vel pro anima judicare, ſine permiſſione majoris Domini ad quem feudum ſpectare dinoſcitur. Unde Imperator Lotharius tantùm in futurum cavens, ne fieret promulgavit. Nos autem ad pleniorem regni utilitatem providentes, non ſolùm in poſterum, ſed etiam bujuſmodi prius illicitas alienationes perpetratas, hac præſenti ſanctione caſſamus, & in irritum deducimus, nullius temporis præſcriptione impediente, emptori bonæ fidei de precio actione contra venditorem competente. Callidis inſuper quorundam machinationibus obviantes, qui precio accepto, quaſi ſub colore inveſtituræ, quam ſibi licere dicunt, feuda vendunt

Feudi alienatio prohibita.

Libellarium contractum videtur innuere.

1158

& in alios transferunt, ne tale figmentum, vel aliud ulterius in fraudem hujus noſtræ [con]ſtitutionis excogitetur, omnibus modis prohibemus: plena auctoritate noſtr[a] ſtatuentes, ut venditor & emptor, qui tam illicita contraxiſſe repertus fuerit, feu[dum] amittat, & ad Dominum liberè revertatur: ſcriba verò qui ſuper hoc inſt[rumentum] ſciens conſcripſerit, poſt amiſſionem officii, cum infamiæ periculo manu[m] amittat.

Præterea ſi quis infeudatus major quatuordecim annis, ſua incuria vel [negligen]tia per annum & diem ſteterit, quòd feudi inveſtituram à primo Domino non [petierit], tranſacto hoc ſpatio, feudum amittat, & ad Dominum redeat.

Feudū amitt[i]t, qui requiſitus ſervitium non præſtat.

Firmiter etiam ſtatuimus, tam in Italia quàm Alemannia, ut quicunque ind[ictâ pu]blicè expeditione vocatus à Domino ſuo, ad eandem expeditionem ſpatio co[mpetenti] venire ſuperſederit, vel alium pro ſe Domino acceptabilem mittere co[ntempſerit], [aut] dimidium reditus feudi unius anni Domino non miniſtraverit, feudum quo[d] ab E[pisco]po, aut ab alio Domino habet, amittat: & Dominus feudi in uſus ſuos illud redigendi omnibus modis habeat poteſtatem.

Principalia feuda ſunt individua.

Præterea Ducatus, Marchia, Comitatus de cætero non dividatur: aliud autem feudum, ſi conſortes voluerint, dividatur: ita ut omnes qui partem feudi habent jam [diviſi] vel dividendi, fidelitatem Domino faciant: ita tamen ut vaſallus plures Dominos [habere non] compellatur habere, nec Dominus feudum ſine voluntate vaſallorum ad alium [trans]ferat.

De vaſallo filio Dominū offendente.

Inſuper ſi filius vaſalli Dominum offenderit, Pater à Domino requiſitus, ſiliū ducat filium ad ſatisfaciendum Domino, vel à ſe filium ſeparet: alioquin feudo privetur. Si verò pater vult eum deducere ut ſatisfaciat, filius autem contemnit, patre mortuo feudum non ſuccedat, niſi prius Domino ſatisfecerit: parique modo vaſallus pro omnibus ſuis domeſticis ſatisfaciat.

Illud quoque præcipimus, ut ſi vaſallus de feudo alium vaſallum habuerit, & vaſallus vaſalli Dominum Domini ſui offenderit, niſi pro ſervitio alterius Domini ſui hoc fecerit, quem ſine fraude antea habuit, feudo privetur & ad Dominum ſuum a quo ipſe tenebat, revertatur: niſi requiſitus ab eo, paratus fuerit ſatisfacere majori Domino quem offendit: & niſi vaſallus, idemque Dominus à ſuo Domino requiſitus, eum qui majorem Dominum offendit, requiſiverit ut ſatisfaciat, feudum amittat.

Lites quomodo diſcepta[n]da.
a Patres.

Præterea ſi de feudo inter duos vaſallos ſit controverſia, Domini ſit cognitio, & per eum controverſia terminetur: Si verò inter Dominum & vaſallum lis oriatur, per [a] pares curiæ à Domino ſub debito fidelitatis conjuratos terminetur.

Illud quoque ſancimus, ut in omni ſacramento fidelitatis, Imperator nominatim excipiatur.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, univerſis ſuo ſubjectis Imperio, hac edictali lege in perpetuum valitura jubemus, ut omnes noſtro ſubjecti Imperio, veram & perpetuam pacem inter ſe obſervent, & ut inviolatum inter omnes fœdus perpetuò ſervetur.

Alia conſtitutio de pace tenenda & firmanda.

Duces, Marchiones, Comites, Capitanei, Vavaſſores, omnium locorum rectores, cum omnium locorum Primatibus & plebeiis, à XVIII. Anno uſque ad LXX. pacem jurando obſtringantur, ut pacem teneant, & rectores locorum adjuvent in pace tuenda atque vindicanda, & in fine uniuſcujuſque quinquennij omnium ſacramenta de prædicta pace tenenda renoventur.

Si verò quis aliquod jus de quacunque cauſa, vel facto contra aliquem ſe habere putaverit, ad judicialem redeat poteſtatem, & per eam ſibi competens jus aſſequatur.

Vindictā violata pacis.

Si quis verò temerario auſu prædictam pacem violare præſumpſerit, ſi c[ivitas est], pœna C. librarum auri Cameræ noſtræ inferenda puniatur: oppidum verò [...] auri mulctetur. Duces autem & Marchiones & Comites L. libras pu[ri] [auri]. [Capitanei] verò & majores vavaſſores XX. libris auri puniantur. Minores autem vavaſſores & omnes alij prædictæ pacis violatores VI. libras auri inferre compellantur, & damna pacis ſecundum leges reſarciant.

Injuria ſeu furtum legitimè puniatur.

Homicidium, & membrorum diminutio, vel aliud quodlibet delictum [...] vindicetur.

Judices verò, & locorum defenſores, vel quicunque magiſtratus ab Imperatore

1158.

vel ejus poteſtate conſtituti, ſeu confirmati, qui juſtitiam facere neglexerint, & pacem violatam vindicare legitimè ſuperſederint, damnum omne, & injuriam pacis reſarcire compellantur: & inſuper ſi major judex eſt, ſacro ærario in pœnam X. libras auri præſtet, minor autem pœna trium librarum auri multetur. Qui vero ad prædictam pœnam perſolvendam inopia dignoſcitur laborare, corporis ſui coertionem cum verberibus patiatur, & procul ab eo loco quem inhabitat, quinquaginta miliaria per quinquennium vitam agat.

Conventicula quoque, & omnes conjurationes in civitatibus & extrà, etiam occaſione parentelæ, inter civitatem & civitatem, & inter perſonam & perſonam, ſive inter civitatem & perſonam, omnibus modis fieri prohibemus, & in præteritum factas caſſamus, ſingulis conjuratorum pœna unius libræ auri percellendis.

Epiſcopos quoque locorum Eccleſiaſtica cenſura violatores hujus ſanctionis, donec ad ſatisfactionem veniant, coercere volumus.

Receptoribus etiam malefactorum, qui prædictam pacem violaverint, & ementibus, noſtræ indignationi ſubiiciendis, & eadem pœna feriendis.

Præterea bona ejus publicentur, & domus deſtruantur, qui pacem jurare & tenere noluerit, & leges pacis non ſervat.

Illicitas etiam exactiones, maximè ab Eccleſia, quarum abuſio jam per longa tempora inolevit, per civitates & caſtella omnimodis condemnamus, & prohibemus: & ſi factæ fuerint, in duplum reddantur. *Exactiones Eccleſiaſticæ damnatæ.*

Item ſacramenta pupillorùm ſponte facta ſuper contractibus rerum ſuarum non retractandis, inviolabiliter cuſtodiantur. Per vim autem, vel injuſtum metum, etiam à majoribus, maximè ut querimoniam maleficiorum commiſſorum faciant, extorta ſacramenta, nullius eſſe momenti jubemus.

Ad hæc qui allodium ſuum vendiderit, diſtrictum & juriſdictionem Imperatoris vendere non præſumat: & ſi fecerit, non valeat.

CAP. VIII.

De controverſia Cremonenſium & Placentinorum. Item de controverſia pro Modoico.

CREMONENSES & Placentini inter eos qui ſibi coram Principe litem commovebant, acriùs cæteris ſeſe experiebantur. Nam cùm inter has duas civitates non longe a ſe poſitas, niſi quòd Pado interfluente ſeparantur, propter contubernium Mediolanenſium, antiquæ ac diutinæ manſerint diſcordiæ: acceſſerat tunc, quòd Cremonenſes cum Imperatore ad curiam venientes, Placentinorum militia egreſſa ad certamen provocaverat, quod modò vulgò *Turneimentum* vocant. Ibique hincinde aliqui ſauciati, alii capti, quidam occiſi ſunt. Ob hanc rem dum adverſus ſe invicem accuſationem proponerent, Cremonenſibus ſe dum eſſent in obſequio & in Comitatu Principis, hoſtiliter invaſos: nec tam ſe quàm regiam fuiſſe læſam majeſtatem: ſuam injuriam magnitudine Principum curæ eſſe debere: penes Imperium eſſe, ut Placentini velut hoſtes Reip. pro impietatibus in ipſos, pro perfidia & temeritate in Imperatorem, graves pœnas reddant: Placentinis autem non adverſus Principem, ſed contra infeſtiſſimos hoſtes ſe veniſſe, qui cùm in terminis ipſorum multa iniqua fecerint, rapinis & incendiis omnia permiſcuerint, querimoniæ modò calumnioſæ, quòd injuriam paſſi ſint, allegantibus, Fridericus partibus proſequendi copiam dedit: ſufficienterque auditis, quæ ab utriſque dicerentur, animadvertit Placentinos minus idoneè objecta purgare: præſertim cùm in plurimis rebus dolus eorum & perfidia in regnum jam antea foret deprehenſa. Itaque contra ipſos ſententia judicum procedit, tandemque hac mulcta in gratiam recipiuntur, ut præter non parvæ pecuniæ donationem, vallum civitatis egregium, quod iiſdem annis pro defectione ab Imperatore feciſſe inſimulabantur, replendo æquarent, turresque univerſas deſtruerent. Quod & factum eſt, dignaque in Placentiam ſeditioſam civitatem, pro modo delicti ultio exerta, rebellionis metum reliquis civitatibus incuſſit. Ibi quoque Fridericus Auguſtus de proprietate Modoici, ubi ſedes regni Italici (ut dictum eſt) eſſe dinoſcitur, contra Mediolanenſes cauſam aſſumens, ſelectis arbitris glorioſè, juſtitia media, de lite triumphavit.

Diſceptatio Cremon. & Placentinorum.

Placentini mulctati.

Modoetia Imperio vindicata.

1158.

CAPUT IX.

De nunciis Imperatoris in Sardiniam & Corſicam miſſis, & de Januenſibus ſubactis.

Genuenſes Imperatori ſubditi.

APUD Roncalias rebus bene geſtis, & utilitatibus Imperii ſapienter ordinatis, Fridericus conventum dimiſit: atque proximioribus ordinatis, ad ulteriores terras, & in inſulas maris regium regiæ procurationis animum protendit. Itaque electos nuncios, Epiſcopum videlicet Conradum Eiſtetenſem, & Comitem Emichonem, in Sardiniam & Corſicam dirigit, commendans eos Piſanis & Januenſibus conducendos, pro eo quòd hæ duæ civitates maximum in Tyrrheno mari viderentur habere Principatum. Verum quamobrem eadem legatio ſine efficacia remanſerit, conjiciunt hi, quibus notum eſt, in quantis emolumentis Piſanis atque Januenſibus inſula Sardinia p[illegible]tituta ſit. Unde non incongruè putatur, illorum aſtu, & falſis occaſionibus iter nunciorum fuiſſe impeditum. Nam & Januenſibus vicem redditurus, adventum ſuum Auguſtus cominans, finibusque eorum accedens, mira celeritate ac facilitate eos deterruit, & ad pacis pacta confugere compulit, quæ fuère hujuſmodi. M. marcas argenti publico ærario perſolvere, & à muri, quem orſi fuerant, fabrica ceſſare. Non autem ab re putatur hunc illis cœlitùs incuſſum fuiſſe terrorem, atque formidinem, ne multos [illegible]meritate ad defectionem invitarent. Nam ſalutis ſpem Januenſibus certa[illegible], & contra venientibus hæſitationem natura loci præſtare maximè poterat, quæ civitatem [illegible] ex omni parte vallaverat, ut vel propter eminentium Alpium prærupta & invia, vel Tyrrheni maris, quo litus ipſum alluitur, fluctibus ad eam nec pervenire facilè fuerit. Auguſtus autem nullo horum motus, etiam cum natura certare non diffidebat, ut quod illa ſitu loci inexpugnabile fecerat, ipſe magnitudine animi, ac virtute ſuperandum putaret.

CAP. X.

Quomodo Imperator natale Domini apud Albam celebrans, nuntios pro colligendo fodro undique direxit, & de terra Mathildis.

HIS geſtis, Fridericus pro recreando milite, in opimis, & nondum bello tactis Italiæ locis hyemare ſtatuit, proximumque natalem Domini apud Albam civitatem celebrans, nuntios pro colligendo fodro per totam Tuſciam, & maritima, atque Campaniam direxit. De Principibus quoque ad ordinandos in civitatibus Conſules ſeu poteſtates, alium aliò dimittit: adjunctis eis Cartulariis, qui de regalibus quæ fiſco acceſſ[illegible]ant, certam ſummam, & plenam notitiam reportarent. Reditus quoque Imperiales, quæ dicuntur domus Mathildis, a Duce Guelfone, ſeu ab aliis diſtractos & diſperſos, [illegible]: quos poſtmodum eidem nobiliſſimo Principi adunatos & melioratos, liberaliter reſt[illegible]ne noſcitur reddidiſſe. Quorum prædiorum magnitudinem, ejusque terræ copioſam opulentiam, qui ripas Eridani pervagati ſunt, non ignorant.

CAP. XI.

De morte Ottonis Epiſcopi Friſingenſis.

** Operis.*

ROMANUS Imperator, etſi in aliis omnibus ſecundi fortuna uſus fueri[illegible] tamen nonnullorum Principum, per idem tempus ejus ſævitiam & c[illegible] pertus eſt, quorum ut apud poſteros nulla celebretur memoria, nobili[illegible] mentis prudentia, & egregiæ tam animi quàm corporis virtutes non pecu[illegible] In numero quorum primus fuit Otto Friſingenſis Eccleſiæ venerabilis præſu[illegible] *Hiſtoriæ auctor, & feliciori fine futurus conſummator, niſi (ut quidam m[illegible] fata virtutibus invidiſſent. Et quis tam in hujus præclari viri nece, quam in con[illegible] ne Friſingenſis Eccleſiæ, patria mea duplici contritione attrita eſt: nemo me ac[illegible] vel patriæ miſerias, vel amantiſſimi Domini & nutritoris mei flebilem int[illegible] lixiore narratione proſequar, ſed dolori veniam tribuat, conſiderantibu[illegible] tatem noſtram ad tantum felicitatis gaudium proceſſiſſe, tandemque ferè ad[illegible] [illegible]alus

caſus inclinatam. Si quis autem, ut ait quidam, durior miſericordiæ ſit judex, res quidem tribuat hiſtoriæ, lamenta verò ſcriptori. 1158.

Anno ergo ab incarnatione Domini M. CLIX. indictione VII. regnante ſereniſſimo Imperatore Friderico, Anno Imperii ejus III. regni V. memoratus antiſtes ab hac luce, Deo vocante, migravit. Is primò velut cœlitùs, & a Deo miſſus cum eandem Eccleſiam reperiſſet omnibus ferè bonis deſtitutam, diſtractas facultates, collapſa palatia, familiam attritam, religionis monaſteriorum nullam vel parvam memoriam, ope divina tandem ipſam in eum locum reduxerat, ut clero religionem, familiæ libertatem, facultatibus copiam, ædificiis decorem ab hac luce ſubtractus reſtituiſſet, ejusque cura, labor, meritum circa ſedem & gentem ſuam perinde fuerat, ac ſi non tam inſtaurator, quàm fundator illius extitiſſet. Huic negotio præſtabat adminiculum & opem, tum genus viri, tum probitas, tum converſationis æſtimatio. Nempe Imperatorum Henrici IV. nepos, ſororius quinti Henrici, Conradi Regis frater uterinus, Friderici Imperatoris Auguſtiſſimi hujus, qui jam feliciter regnat, patruus: ex clariſſimo Regni Principe Leopaldo Marchione Patre, & Matre Agnete, Filia Henrici IV. Imperatoris: pariter cum fratribus ſuis germanis, Conrado Pataviensi Epiſcopo, Leopaldo Duce Bajoariæ, & Henrico Duce Auſtriæ, necnon & ſororibus Gertruda, Duciſſa Boemiæ, & Bertha Duciſſa Polonorum, ac Ita Marchioniſſa de Monteferrato * N. Imperatricis Hiſpaniæ genitrice. de tanta, inquam, tamque illuſtri parentela prolis ipſa nobiliſſima traxit originem. Literali ſcientia non mediocriter aut vulgariter inſtructus, inter Epiſcopos Alemanniæ vel primus, vel inter primos habebatur, in tantum, ut præter ſacræ paginæ cognitionem, cujus ſecretis & ſententiarum abditis præpollebat, Philoſophicorum & Ariſtotelicorum librorum ſubtilitatem, in topicis, analyticis, atque elenchis, ferè primus noſtris finibus apportaverit. Ob ea & aliarum multarum privilegia gratiarum, fiducia quoque tam ſecularis prudentiæ, quàm eloquio fretus facundiſſimæ linguæ cum ſæpius in cauſis Eccleſiæ coram Regibus & Principibus conſtantiſſimè ageret, & exinde ſibi gloria laudem, laus invidiam, ut aſſolet, non modicam peperiſſet, laqueos adverſantium imperterritus declinavit, & obloquentium ora ſine læſione probe probus evaſit. Sane vivendi modum juxta Ciſtercienſis ordinis religionem inſtituerat: ibique in monaſterio Morimundenſi primò Abbas, eoque probatus & electus inventus eſt, ut meritò ſibi diceretur; *Amice aſcende ſuperius.* Epiſcopus factus, tranſcurſo juventutis fervore, ac ſopito lubricæ ætatis incentivo, oleum peccatoris declinans, & juſtitiam ſuam in conſpectu hominum & favore facere parvipendens, DEO potius, quem conſcientiæ & corda non fallunt, placere ſatagebat, attendens illud Evangelicum; *Neſcias ſiniſtra tua quid faciat dextra tua.* Unde factum eſt, ut ſi quid ex converſatione mundana pulverulentiæ contraxiſſet, in præſenti, lingua detrahentium, quæ ut gladius acutus, raderetur atque purgaretur: ſiquidem ſupradicto Principe Friderico Patruo ſuo in Italicam expeditionem iter agente, cùm & ipſe, ſicut neceſſarius & perutilis Imperii negotiis, ire debuiſſet, nutu divino contigit ipſum iter detrectare, ut Vir religioſus inter manus fratrum orantium potiùs, quàm inter ſtrepitum præliantium expirans, dicere poſſet, *Domine, ſuſcipe me, ut cum fratribus meis ſim, cum quibus, &c.* Benignè verò ab Imperatore dimiſſus, multis gemitibus commiſſam ſibi ſuæ benignitati commendavit Eccleſiam, ac quodam ſpiritu Prophetico de fine ſuo præſcius, ne poſt mortem ſuam ipſam aliquo modo gravaret, & libertate electionis (ut jam ſæpius anteactis temporibus in aliis Eccleſiis factum dicebatur) eam nullo modo privaret, poſtulavit. Accepta de hac probabili petitione fideli laudamento, ad propria reverſus eſt. At cum aliquibus de morte ſua, ſeu per viſiones, ſeu per ſomnia revelatum fuiſſe, referentibus & commonentibus quibuſdam religioſis, cognoviſſet: ſalutatis fraterna charitate media quàm intimè fratribus, & vale dicto, occaſione viſitandi Ciſtercienſe capitulum, viam carpit, & jamdudum languore ac debilitate corporis invalidus, laborioſo itinere, nihil tamen adhuc ſuis, qui ſecum erant, metuentibus, ad prænominatum Morimundenſe monaſterium pervenit. Ibi per aliquot dies lecto cubans, & jam de obitu ſuo nequaquam dubius, dum ſacro liquore olei, ſicut moris eſt, perunctus fuiſſet, & de pecunia ſua laudabili teſtamento ordinaſſet, inter cætera quæ ſollicitus de ſalute ſua prævidebat, etiam hunc codicem manibus ſuis efferri præcepit, eumque literatis & religioſis viris tradidit, ut ſi quid pro ſententia magiſtri Gileberti (ut patet in prioribus) dixiſſe viſus eſſet, quod quempiam poſſet offendere, ad ipſorum arbitrium

Ottonis Friſingenſis Epiſcopi genus & cognati.

* al. Conſobrina imperatrice Hiſpaniæ Gertrude.

Doctrina.

Gloria Comes invidiæ.

Vita religioſa inſtitutio. Lucæ 14.

Matth. 6.

Matth. X.

X 3 corri-

1158. Ottonis obitus Anno eius.

corrigeretur, ſeque Catholicæ fidei aſſertorem, juxta ſanctæ Romanæ, imò & univerſalis Eccleſiæ regulam profeſſus eſt. Deinde multa prius cordis contritione, & humili confeſſione reatum ſuum recognoſcens, ſumptis Sacroſanctis myſteriis, in medio multitudinis Sanctorum tam Epiſcoporum quàm Abbatum, Domino Spiritum reddidit. Felix utique, & pro meritis ſuis divino munere donatus, ut antea raptus ſit, quàm unicam ſuam, dilectam ſuam, Eccleſiam videlicet, cui ipſe ſpeciali & intimo amore connexus erat, in favillam & cinerem converſam vidiſſet, & ſubverſam. Cùm autem adhuc vivens locum ſepulturæ ſuæ fratribus digito præmonſtraſſet, extra Eccleſiam in loco humili, ubi ſcilicet ab omnibus fratribus calcari debuiſſet, huic ejus ultimæ voluntati obviandum putabatur, & intra ſepta Eccleſiæ juxta majus altare honorifice tumulatus eſt, ejuſque ſepulchrum à cunctis fratribus honore ac veneratione dignum habetur. Ego autem qui hujus operis Principium, ejus ex ore adnotavi, finem quoque ejuſdem, juſſo Principis, perficiendum ſuſcepi, & manu mea ipſius extrema lumina clauſi, hoc Epitaphium compoſui, & tumulo ſeu cœnotaphio ejus inſcribi feci:

Epitaphium.

Libram Phœbus ſubiit cum falcitenente,
Luci nox prævaluit die decreſcente,
Vita minus habuit morte prævalente,
Otto quando corruit raptus, heu repentè.
Hic, ſi gradum conſulis, præſul dignitate,
Formam: decens, habilis, juvenis ætate.
Genus: alta nobilis Regum majeſtate.
Mores: commendabilis mira probitate.
Monachum ſe præbuit, ſi religionem,
Ideas aſſeruit, ſi poſitionem.
Virgo, cujus meruit interceſſionem,
Ejus ad quem genuit agat mentionem:
Cujus frequens otium in Philoſophia,
Majus exercitium in Theologia,
Fœdus ſibi mutuum cum philologia,
Nunc ſit ei ſpeculum ſumma Theoria.
Plangat hunc Germania planctu generali,
Magis tu Friſingia, orba viro tali,
Cui tot privilegia dono ſpeciali,
Jugi querimonia debes lamentari,
Hujus in te ſtudio ſtudium vigebat:
Grata diſceptario plures acuebat.
Quid mos, aut quid ratio nemo non videbat;
Fraus, & cavillatio latens non latebat.
Hic ſacrum Eccleſiæ ſublimavit cultum.
Ipſe dedit ſtrepere logicum tumultum:
Hoc in ejus cinere totum eſt ſepultum:
Talem nemo plangere poteſt ſatis multum.
Quis nunc tantam gratiam formis affirmabit?
Aut quis elegantiam dictis aſſignabit?
Quis ad conſequentiam tropos revocabit?
Heu qualem ſententiam ſchola vento dabit?
Quid rerum compactio ſagax, dum rimatur,
Matheſis abſtractio quid, dum contemplatur,
Quòd nihil privatio per hunc dum probatur,
Quid ambarum actio morte ſcire datur,
Hujus necem patria juſtè dedignata
Clara dolens aiiar rectore privata:
De ſe bene meritum cernens in favilla,

1159.

Ivit in interitum pariter & illa.
Tantas ad exequias turba populorum
Pias fundat lachrymas, mœſtum ducens chorum.
Ac preces continuas, & lamenta quorum
Illum ſalvet, animas qui beat juſtorum. Amen.

ALIUD METRUM.

Quicquid in orbe beat præclaros & meliores,
Præſulis Ottonis mirè cumulavit honores.
Si proavi, vel avi probitas, ſacer ordo, poteſtas
Deberent mortis furias cohibere moleſtas,
Non moriturus erat præclarè præditus illis.
Heu talem communibus acceſſiſſe favilis,
Quàm facunda viri vox, qualis Philoſophia,
Horrum Regum docet edita Chronographia.
Luat cum patria propria comitata ruina.
Propitietur ei Deus, & pia virgo Maria.

CAP. XII.

De conflagratione Friſingenſis Eccleſiæ.

OTTONE Epiſcopo X Kalen. Octobris, quod eſt circa ſolſtitium brumale, defuncto, paucis pòſt menſibus Non. Aprilis. quæ tunc fuit Dominica Palmarum, & eſt circa ſolſtitium æſtivale, hora matutina, civitas Friſingenſis penitùs & penitus incendio conflagravit, adcò quòd (ut taceam de majoribus Eccleſiis, quæ cum ornamentis ſuis perierunt, ſedeque ipſa, & palatio) nec una quidem de minoribus capellis & oratoriis ſuperfuit. Domus etiam & officinæ Canonicorum, & domus militum, exceptis valde paucis, Crematæ ſunt. Hæc Eccleſia eo tempore in tali ſtato fuerit, quòd rebus, ædificiis & divitiis omnibus penè conlateralibus, & vicinis Epiſcopatibus aut major erat, aut æqualis. Cleri probitate jam inſignis, ut in ejus honeſtate & diſciplina, in liberalitare, in literarum ſcientia rari pares, meliores & ſuperiores in Orbe Romano nulli haberentur. *Urbis Friſingenſis conflagratio Anno 1159.*

CAP. XIII.

Quæ prodigia hanc cladem præceſſerint, & quòd Albertus Ottoni ſucceſſerit.

HANC Friſingenſis civitatis multiplicem cladem, & ærumnoſi eventus caſum, nonnulla prodigiorum indicia præceſſerant. Quadam enim vice in die Circumſionis Domini, dum ad Miſſam ſolennem presbyter altari majori aſſiſteret, & jam ſacri ſecreti ultimum reſolviſſet ſilentium, calix cum ſanguine ita prorſus everſus, & ſuper altare in conſpectu omnium effuſus eſt, ut nec ſtilla ſuperfuiſſet. Sed prudentiſſimus Epiſcopus omne tali nil proſperum auguratum eſſe præſciens, jejuniis & litaniis divinam animadverſionem præveniri atque placari perſuaſit. Per idem quoque tempus monſtra quædam quadrupedia, aliaque fantaſmata de nocte viſa ſunt, tam à clericis veracibus, quam à laicis, hincinde volare. Feræ beſtiæ, utpote vulpes & lepores Paſtotaria Eccleſiæ ac officinas Canonicorum ingreſſæ, velut domeſticæ, laqueum ſibi captionis imponi non abnuebant. Pueri ac puellulæ per mediam civitatem ſæpius proceſſionem agentes veraſq; litanias imitantes, jocis ſuis gravia ſeria portenderant. Nam & ſequenti anno locus ipſe, ubi major Eccleſia, & Cathedralis ſedis fabricanda erat, fulmine ictus, Cœleſti igne conflagravit. Ululalæ, upupæ, bubones toto anno in tectis funebria perſonantes, lugubri voce aures omnium repleverunt. Piloſi, quos Satyros vocant, in domibus plerumque auditi. Hujus ruinæ ac deſolationis, talibus indiciis Prophetatæ, præfata Friſingenſis Eccleſia divina opitulatione, & per ſubrogationem piiſſimi Paſtoris Alberti, qui ipſam in præſentiarum gubernat & regit, reſtaurationem expectat, ejusque induſtria ſublevari ſperat, & reſpirare.

1159.

CAP. XIV.

De exuſtione Spirenſis Eccleſiæ, & morte aliorum Epiſcoporum ac Principum.

EODEM etiam anno inſignis illa Eccleſia, & regium opus apud Spiram civitatem ſimiliter igne conſumpta eſt, & deſuper continuitate muri rupta, ruina moleſta pleroſque, ſicut tunc fama fuit, involvit.

Iiſdem diebus Fridericus Colonienſis Archiepiſcopus, cujus ſuperiore Libro mentio habita eſt, tertio Pontificatus ſui anno, cum multorum luctu diem ſuum clauſit extremum, carneſque ejus, & viſcera apud Papiam poſita, oſſa verò ad civitatem Colonien[illegible] deportata ſunt. Vir Nobilis & literatus, quique manſuetudine ac benignitate ſua lo[illegible] lateque multorum in ſe provocarat affectum.

Illuſtrium aliquot virorum deceſſus.

Anſelmus Ravennæ metropolitanus, qui multis diebus in Imperii obſequiis & fidelitate probatus fuerat, vir prudens & literatus ante Mediolanum defunctus eſt.

Herbipolenſis quoque Antiſtes Gebehardus, reviſcendæ patriæ amore ill[illegible] dum benignè ab Auguſto dimitteretur, paulo poſt ſeptimum diem reditus ſui ad civitatem ſuam, morbo correptus obiit: exemplo ſuo docens, quòd longas manus mortis, terra ſecurior, nec convictus delicatior faciet declinare.

Tunc etiam Conradus Croatiæ atque Dalmatiæ Dux, natione Noricus, de caſt[illegible] Dachowa oriundus, apud Pergamum finem vivendi fecit: ejusque corpus in terram ſuam deportatum, in monaſterio Schiren ſepultum eſt. Cujus liberalitas, & in multis probata periculis animi magnitudo meruit, ut ſubtractus ex hac luce, memoria [illegible] longo tempore apud poſteros non deleatur. Nobiles quoque complures, & milites ſtren[illegible] ſimos, quorum nomina mihi ſcribenti non occurrunt, aut varius belli eventus, aut morborum vis per idem tempus idem tempeſtatis turbo involvit.

CAP. XV.

Quòd Romanus Pontifex iterum occaſiones quæſivit adverſus Imperatorem Fridericum.

FRIDERICO in hybernis agente, Adrianus Romanæ Urbis Antiſtes quo[illegible]dam inſtinctu, ea quæ jam inter ipſum & Imperatorem apud Auguſtam ſopita [illegible]rant, refricare cœpit, & denuò meminiſſe, modò nuntiorum ſuorum injuriam, modo c[illegible]rum, qui pro colligendo fodro directi fuerant inſolentiam, & caſtellanorum ſuorum gravamen incuſans, ſe pro bonis mala ſuſcepiſſe, Imperatorem beneficiis ſuis ingratum exiſtere. Proinde occaſionem quærens, cùm audiſſet quòd regalia Pri[illegible] tiam ab Epiſcopis & Abbatibus, quàm à civitatibus & Proceribus recognita fuere, literas [illegible] quidem leniores, diligentiùs verò conſideratæ, acriori commonitione plenas, ſupe[illegible] ho[illegible] negotio dirigit: easque quidam indignus, & vilis nuntius præſentans, antequam recitatæ fuiſſent, diſparuit. Qua de re commotus, caloreque juvenili ad vicem rependendam accenſus, meditationem concipit, non quidem per abjectam, ſed per honoratam [illegible] reſpondere perſonam. Jam antea miſſus fuerat ad ſedem Apoſtolicam Epiſcopus V[illegible]lenſis, amicam deferens petitionem, quatenus Guidonem Nobilem juvenem, fi[illegible] mitis Guidonis Blanderatenſis, cujus ſuprà mentionem fecimus, quem loco [illegible] Princeps in Ravennate Eccleſia ſubrogari fecerat, ibidem confirmaret & or[illegible] idem juvenis infrà ſacros ordines adhuc exiſtebat, & clericus Romanæ Ec[illegible] factus, ac in ſubdiaconum à Papa Adriano conſecratus, nonniſi ejus conniventia [illegible]ſu in aliam Eccleſiam transferendus putabatur. Cùm autem hoc a Romano [illegible] volente in irritum revocare quod factum fuerat, negaretur, mittitur denuò [illegible] Verdenſis Epiſcopus in idipſum, ejusque negotium item effectu caruit. Quo [illegible] pleniùs ſcire deſiderat, Epiſtolas utrinque directas conſulat, quorum talia ſcripta [illegible]untur.

Novi diſſidii ſemina ſparſa.

CAP. XVI.

Reſcriptum Imperatoris Friderici ad Papam pro confirmatione electi Ravennenſis.

Frideri-

1159.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus Adriano Romanæ Eccleſiæ venerabili Pontifici.

Commendatoria pro electo Præſule Ravennatenſi.

DILECTO & fideli noſtro Anſelmo, bonæ memoriæ Ravennenſis Eccleſiæ venerabili Epiſcopo defuncto, ne Curia noſtra diutius tanto careret Principe, operam dare curavimus, loco ejus talem ſubrogari perſonam, quæ pro tempore ad reſarcienda Eccleſiæ illius damna, & ad noſtrum peragendum ſervitium apta videretur. Ante omnia autem præ oculis mentis habentes & aure non ſurda audientes, quod ſcriptum eſt, *Honore invicem prævenientes*: filium Comitis Blanderatenſis, quem vos in clericum Romanæ Eccleſiæ, & filium noſtra petitione aſſumpſiſſe recordati ſumus, viciſſim ad honorem veſtrum & S. Romanæ Eccleſiæ altiùs ſublimari intendimus: in ea præſertim Eccleſia, quam poſt Sanctam Romanam Eccleſiam, aut maximam, aut unam de maximis habemus, niſi æque voluntatis propoſito, divina favente clementia, in electione illius perſonæ, concorditer & voluntariè univerſa Ravennas convenit Eccleſia, præſentibus viris honeſtiſſimis, legato noſtro & veſtro, hinc Jacincto Cardinali, inde Hermanno Vecdenſi Epiſcopo. Scientia autem & moribus in perſonam præfati electi unà cum genere convenientibus, propter reverendum veſtræ paternitatis teſtimonium, commendabilior & acceptior eadem perſona nobis jam facta eſt, quam utique etiam diligi a vobis & honorari gaudemus, & volumus: ea tamen ratione & ordine, qua patres filios ſuos ſolent diligere, quos ſuo tempore & manumittunt, & domui ſuæ providere permittunt. Et quidem decentiſſimum eſt, Sanctam Romanam Eccleſiam, tanquam matrem omnium Eccleſiarum, filios, qui ſunt fructus ventris, aggregare, & aggregatos ad decorem domus Dei, per domos & familias diſtribuere: quibus etiam noſtrum Imperium, tanquam ab utero & gremio matris noſtræ progredientibus, debeat & velit congruum honorem impendere. Proinde altiori conſideratione veſtra perpendat diſcretio, quid in hac cauſa tam veſtræ, quàm noſtræ majeſtati & honeſtati conveniat.

Rom. 12.

CAP. XVII.

Epiſtola reſponſiva Adriani Papæ ad Imperatorem.

Adrianus ſervus ſervorum Dei, chariſſimo in Chriſto Filio Friderico, Illuſtri Romanorum Imperatori ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

QUALITER ſuperni conditoris intuitu, & tam Excellentiæ Tuæ, quàm dilecti filii noſtri Guidonis Blanderadenſis Comitis interventu, dilectum filium Guidonem ſubdiaconum noſtrum, ejuſdem Comitis filium, olim in familiaritatem, & in noſtrum conſortium recepimus, qualiter etiam intuitu probitatis ejuſdem, atque pro honore & utilitate Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, tanquam ſi in diaconum jam fuerit ordinatus, Eccleſiam ei ſpecialiter aſſignaverimus, & nos profectò memores, & a ſerenitatis tuæ memoria non credimus excidiſſe. Nunc autem honeſtatem ipſius conſiderantes, & provectum ſcientiæ, ſi ei vita Comes fuerit, attendentes: intelligentes etiam quanta per eum, ac per Nobiles, & potentes parentes ipſius, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ adhuc potuerint commoda provenire, & ad quantum dignitatis apicem in eadem Romana Eccleſia ipſe valeat, vita generi concordante, conſcendere, cum à ſede Apoſtolica in ſubdiaconatus officium ſit promotus, & ei tanquam ſi jam Diaconus eſſet, ſicut ſuperius dictum eſt, à nobis ſit Eccleſia ſpecialiter aſſignata: communicato fratrum noſtrorum conſilio, à noſtro latere tam pretioſum pignus, juxta petitionem Excellentiæ Tuæ, non potuimus removere, ſed ipſum opportunitate accepta, Deo auctore, in Romana Eccleſia ad honorem ejuſdem Eccleſiæ & Imperii intendimus ordinare: ut vel in ea, prout divina gratia propoſuerit, quandoque ad ſublimiora conſcendat: vel exinde ad alterius Eccleſiaſticæ faſtigium dignitatis ipſum contingat, auxiliante Domino, pervenire. Convenientius ſiquidem eſt: ut qui filius & clericus eſt Romanæ Eccleſiæ, ab ejus gremio non recedat, & ipſa ei circa ſe locum dignitatis conſeſſens, eidem inde provideat altiora. Ipſa etenim viros & moribus & ſcientia adornatos, præditos honeſtate, & ſanguinis Nobilitate præclaros, ad ſe libenter evocat, & eos aliunde

Ravennatenſis confirmatio à Pontifice recuſatur.

159. aliunde conſuevit admittere, non ſe talibus, cum ipſos in gremio ſuo habeat, fa[illegible] ſpo re. Quia igitur hoc decentius eſſe conſpicimus, & honorabilius ex[illegible]re arbit[illegible] confidentes etiam Imperatoriæ majeſtati hoc potius debere placere, & gratum atque ceptum eſſe, poſtulationem tuam in hac parte non duximus admittendam. credeı[illegible] que ſperantes, quòd ex quo noſtram ſuper hoc cognoveris voluntatem, tu ipſe no[illegible] intentionem & propoſitum commendabis.

CAP. XVIII.

De ſimultate orta inter Principem, & Urbis Romæ Epiſcopum.

Simultas inter Pontificem & Imp.

PRINCEPS ergo & ipſe accepta occaſione, ſuam hoc modo ſolatur indignati[illegible] Iubet notario, ut in ſcribendis chartis nomen ſuum præferens, Roman[illegible] Epiſcop[illegible] ſecundet, & dictionibus ſingularis numeri ipſum alloquatur. Qui mos ſcribendi [illegible]tiquitùs in uſu eſſet communi, à modernis, ob quandam perſonarum reve[illegible]nt[illegible]am [illegible]norem, putatur immutatus.. Ajebat ſiquidem Imperator, aut Papam debere ſe[illegible]ar[illegible]rum anteceſſorum ad perſonam imperialem ſcribendi conſuetudinem: aut ſe ipſ[illegible]tiquorum Principum morem in ſuis Epiſtolis oportere obſervare. Hæc itaque [illegible] ſermonum & nunciorum, majorem inter eos ſimultatis fomitem miniſtravit in[illegible]tum, ut quædam literæ deprehenſæ dicerentur, à ſede Apoſtolica directæ, quæ [illegible]diolanenſes, & quaſdam alias civitates, rurſus ad defectionem hortarentur. H[illegible] negotii veritatem tenor ſubjectarum Epiſtolarum declarabit, quæ à diverſis per[illegible] hincinde miſſæ ſunt.

Videantur Epiſtolæ ad calcem Radevici.

CAP. XIX.

Epiſtolæ de hoc à diverſis tranſmiſſæ.

Venerabili Patri & Fratri, & amico chariſſimo Eberhardo, D[illegible] gratia Babenbergenſi Epiſcopo, Henricus eadem gratia San[illegible] Romanæ Eccleſiæ presbyter Cardinalis tit. S. Nerei & Achillei, Salutem in Domino.

SICUT virtus imperatoria ex eorum qui ſibi aſſiſtunt, diſcretione monſtratur [illegible] & ipſi quorum muniuntur conſilio, propriæ conſcientiæ & honeſtati debent attend[illegible] quia & ipſorum honor ſic ad Dominos ſpectare videtur, ſicut & Domini detrime[illegible] in eos proculdubio refunditur, & redundat. Eapropter, dilecte Pate[illegible] & veneran de frater, & amice chariſſime, veſtram non tam docemus, quàm monemus pru[illegible]tiam, ut imperialis dignitatis Excellentiam, quantum in vobis eſt, in ea q[illegible] pace ſunt, & ad honeſtatem ſpectant, jugiter ſuadeatis. Subtiliùs enim & [illegible]nce[illegible]us in [illegible]is quæ ad Deum pertinent, & juſtitiæ libertatem, ratio & diſcretio veſtra in[illegible] gu & [illegible]gu ſcit, quàm alii Principes, quantumcunque Nobiles ſint, qui tamen Sac[illegible]s Canon[illegible] & ea quæ olim à Patribus diſpoſita & ordinata ſunt, non noverunt. Interfuiſtis [illegible] ut unus ex nobis fideliſſimus mediator, eis, quæ cum Domino Imperator[illegible] Eccleſiæ & ipſius ordinata ſunt in Alemannia, & eis, quæ altera die nos ſe[illegible]um [illegible]ſimè, & ipſe nobiſcum benigniſſimè de eadem pace tractavimus. Nunc a[illegible] ris illis quas Celſitudini Suæ poſt reditum meum, Domino meo placuerit de[illegible] videlicet nec ſtylum, nec antequàm conſuetudinem imperialium literarum [illegible] timemus multum, ne ſit in diverſa mutatus, & alia modò ſibi ſit facies, [illegible] di verſus. Replevit cor meum amaritudine, & faciem meam confuſione[illegible] quicquid honoris, & jucunditatis, & gloriæ apportaveram mecum, c[illegible]teris [illegible] detur eſſe ſepultum, atque obnubilatum. Ideò, dilectiſſime frater, & amic[illegible] Epiſcopalis dignitas, & ſacerdotii ordo, in quo vos providentia divina c[illegible] moveant diſcretionem veſtram, & inſtruant, ut ad honorem Dei ſtetis & veſtr[illegible] honeſtate & libertate Eccleſiæ ut in antiquis limitibus Eccleſiæ integritas co[illegible] ne temporibus veſtris novis conſiliis honeſtas uſque modò turbata turbetur. S[illegible] batum eſt, quicquid ſecundum conſilium veſtrum putabamus efficere & dicim[illegible] quàm diu per homines rerũ divinarum ignaros negotia portabuntur, ſtabi[illegible] pax

non poterit. Sed ſi præſentia veſtra, & Domini præpoſiti Magdeburgenſis ſummam [1139.] de pacis labore ſuſceperit, zelus Dei & ſcientiæ, qua præeminetis uterque, finem pacificum ad honorem Dei & Eccleſiæ, & Imperatoris noſtri gloriam, per induſtriam veſtram, & ſtudium veſtrum facillimè poterit obtinere. Alioquin ſi tempore iracundiæ repertus non fuerit, qui reconciliationi intendat, & in cujus verbis poſſint iſta ſcandala complanari, res ipſa forſan aliud exiget, & quod hodie integrum eſt, major vehementia neceſſitatis diſrumpet.

ALIA.

Eidem Henrico, Eberhardus Babenbergenſis Eccleſiæ eadem gratia Epiſcopus, ſi quid eſt, orationis & ſervitii omnimodam devotionem.

Literis veſtræ paternitatis lectis & relectis, admirari ſatis non potui, quod eſſet illud verbum, imo quod eſſet illud væ, de quo ſcripſeratis mihi. cùm a hujus à me prorius eſſet abſconditum. Quæritans autē inveni quod volui, & inde multum dolui, triſtis [illegible] eo, & multum doleo. Audivi & conturbatus, & triſtatus ſum. Contremuerunt omnia oſſa mea, adhæſit cutis oſſibus meis. Et quidem intellexi, & cognovi, quòd bono ſemini, non meo, ſed veſtri, pacis & concordiæ conſilio, inimicos homo ſuper ſeminavit [illegible] zania. Omnia mala à bonis principiis orta ſunt. Sicut in ſacro eloquio: *Paravit Dominus vaſa mortis, & ſagittas ardentes effecit*: ita & in imperialibus geſtis ac dictis, ſimul ac ſcriptis pleraque reperiuntur, quæ alios ſeducunt, alios ædificant. At talis quandoque revolvuntur apices imperiales [illegible]tantur, fortè in ea forma, quæ [illegible] & tam bonitati, quàm ſimplicitati temporum illorum competebat, hominibus tunc ad directum loquentibus, neque numerum numero commutantibus, neque perſonas præpoſterantibus. [Pſal. 7.] Nunc verò mutata ſunt omnia. Sed non expalleſcat aurum, nec mutetur color optimus, nec diſpergantur lapides ſanctuarii in capite omnium platearum. Si qua exorbitatio conſuetudinis modernæ facta eſt, his exemplis facta eſt, & hac occaſione, quia flamma ſopita, denuò quodam vento reſuſcitata eſt per literas, quas Dominus Papa nuper direxit Domino Imperatori, ſuper ea quæſtione, quæ vertitur inter Brixienſes & [Monet de cauſis offenſæ Cæſaris.] Pergamenſes, de contentione duorum caſtrorum: quas quidam pannoſus, & velut hoſtis & inſidiator, Domino Imperatori deſpectivè quodammodo obtruſit, & ultra non comparuit: quæ videbantur duriores, & quaſi interdictum in ſe continentes, ne Dominus Imperator cauſæ illius judicium ſibi aſſumeret. Hæc autem ſcribo vobis, non ut quæram palliare quæullianda non ſunt: ſed ut vos, & alii prudentes & timentes Deum, facilius morbo ſubveniatis, cauſa morbi cognita. Hinc inde dicimus, & ſcribimus quotidie: Venite, venite: veniemus, veniemus. Sedemus, ſalva multa Veſtræ Sanctitatis reverentia dictum ſit, ſedemus, & oſcitamus. Sedemus inquam, ut ait quidam in Romana Repub. noctè diem, die noctē expectantes, & jam prudentes & ſcientes perimus De me dicò vobis, ut tutis loquar auribus: Nolo mali nuncius eſſe Bajulus, neque veniam ut audiam vel referam amaras hiſtorias. Verba verbis obviant,

——quaſi pila minantia pilis.

Ubi eſt ſapientia? ubi prudentia in Regno & Sacerdotio? Separet nos Deus ab his de [Pſal. 106.] quibus dicitur, *Omnis ſapientia eorum devorata eſt.* Non dicatis nobis ultrà, Venite, ſed potius vos claves habentes ſcientiæ, nos prævenite, non invitati venite, & docete filios veſtros non in amaritudine ſpiritus, ſed in lenitate, & multa manſuetudine. Pareat illis Deus, qui oleum quaſi camino addentes, inter Patrem & Filium, inter regnum & ſacerdotium ſeminant diſcordias. Inſipiens factus ſum, vos coegiſtis me. Veniant, pro Deo nuncii boni, portantes pacem, tanquam ſcientes & docentes nos inſtare opportunè, importunè. More ſolito ſcribantur literæ, adjuvante Domino. Flebile principium, medium, finis, ſcilicet vertetur in gaudium. Dominus Imperator ſuperveniente nuncio veſtro, propter quædam ſecreta negotia ſubitò à caſtris diſceſſit. Ideò ego meis inſinuationibus certum reſponſum ab eo elicere, neque vos literas ejus in continenti habere potuiſtis. Qualis ſit vos ſcitis. Diligentes ſe diligit, alius alienum ſe facit; qui nondum perfectè didicit etiam inimicos diligere.

1159.

CAP. XX.

Alia Epiſtola ejuſdem ad Romanum Pontificem.

Monitoria, ad ſopiendas gliſcentes incendii ſcintillas.

CUM & tacendi & loquendi tempus ſit, quando commune inſtat periculum, deſperationis potiùs quàm religionis eſt ſervare ſilentium: omnium eſt conclamare, in unum concurrere, ac ferre præſidium. Quando autem impetus hoſtilis, aut incendium ingruerit civitati, præſertim eorum intereſt, qui vigiles civitatis ſunt, eos qui in arce ſunt, ipſum quoque patremfamiliâs, expergefacere ad ſubveniendum in neceſſitatis articulo. Hac officii mei conſideratione, & ſpecialis debiti, quo teneor multis rationibus, S. Romanæ Eccleſiæ, ego licet minimus Epiſcoporum, qui nec ſum dignus vocari Epiſcopus, tam impudenter, quàm imprudenter exclamo ad vos, reverendiſſime Pater & Domine, hoc in tempore quo nobis infirmioribus videtur imminere, quod multùm pertimeſcimus, periculum. Et quidem ab illa olla, quam ſuccenſam ab Aquilone vidit olim Propheta, *Ierem. 1.* ignis quidam per ſcintillas occultas cœpit erumpere: ſed adhuc in fumo eſt, & (Deo gratias) nondum in flammam eluait. Inter vos Domine, & Filium veſtrum Dominum noſtrum Imperatorem verbotenus adhuc aliquid perturbationis eſt. Timendum valde & metuendum, ne verba verbis obviantia, ſua colliſione flammam tandem excutiant, quæ ſe latiùs diffundat in Sacerdotio & regno, quod Deus avertat. Ipſe filius veſter ſicut noſtis, Dominus noſter eſt: vos autem quomodo Chriſtus, Magiſter & Dominus. Nemo noſtrum audet dicere hinc vel inde, cur hoc tacitis, aut dicitis? Optamus tantùm & rogamus ea quæ ad pacem ſunt. Quod ſi liceret ſalva reverentia, verba ſingula trutinare, & rationem ſingulorum exigere, in inſipientia dico, non ut arbitror, expediret: quia potiùs ignis ſine mora diſcutiendus eſt, quàm de igne, qua de parte venerit diſceptandum. Supra me eſſe ſcio quæ loquor, ſed in ſimplicitate cordis mei coram eo qui ſuper omnes & ſecretorum eſt conſcius, hæc loquor, & ea quæ cœpi ſemel, loquar adhuc vobis confidenter, tanquam Patri & Domino. Omiſſis illis quæ aliter & aliter ſecundum varias auditorum & Interpretum mentes poſſunt accipi, dignetur ea integro ſcribere veſtra paternitas placidè ac benignè Filio veſtro Domino noſtro Imperatori & ad ſe paterno affectu eum revocare promptum ad exhibendam vobis omnem reverentiam. Samuel David ſuum amplectatur, nec dimittat à ſe præparari, ut nulla ſciſſura chlamydis fiat, quatenus Deus honoretur, & Eccleſia Catholica tranquilla devotione lætetur.

CAP. XXI.

Qua occaſione Mediolanenſes iterum tumultuari cœperunt, & ab Imperio deficere.

Mediolanum novo tumultu ab imperio deficit.

INTEREA cùm de Curia Optimatum ad ſingulas civitates bini vel plures pro conſtituendis poteſtatibus & Conſulibus, à Principe deſtinati fuiſſent, contigit Reinaldum Cancellarium, & Ottonem Palatinum Comitem de Bajoaria, ſæpe jam memoratos, Comitemque Gozwinum Mediolanum deveniſſe, id negotium in ea civitate, ſicut & in cæteris, juſſos promovere. Populus ergo in ſeditionem converſus, ad domos ubi legatos manere ſuſpicabantur, mox procurrere, contumelioſa & ſuperba perſtrepere, lapidibus, aliiſque miſſilibus crepitare. Nec ab eo tumultu vel Comes Blanderatenſis, qui & ipſe affuit, vel reliqui Nobiles eos avertere poterant. Nam & in ea civitate, & penè in aliis Italiæ Urbibus, non Procerum, ſed vulgi motus hæc cuncta ſequuntur. Id ingenio mobili, ſeditioſum atque diſcordioſum erat, cupidum novarum rerum, quieti & ocio adverſum. Aliquantæ etiam Nobilitatis parti, ſtudio talium rerum incitatæ, tumultus ipſe, & res novæ ſatis placebant. Legati ergo, quorum quidam intra muros urbis erant, improviſo metu incerti, ignarique quid potiſſimum facerent, trepidare, cum nec reſiſtere armatis & multis, ipſi pauci & inermes poſſent, & portæ autè clauſæ fugam prohiberent. Comites autem, quos & ipſi magis infenſos habebant, extra hoſpitatos ea res minus terruit, qui ſine mora comperto tumultu, illæſi intactique receſſere. Altero die tam Epiſcopus, quàm Cancellarius infecto negotio, eos e veſtigio ſubſequuntur. Ita Mediolanenſes violatâ pace, ruptis ſacramentis, contaminato fœdere

quod

quod etiam apud barbaros legatos jus gentium conſtituit, defectionis iteratæ vene- 1159.
num, quod corde conceperant, quod occultis machinationibus conflaverant, hac temeritate diſcooperire oon verentur.

CAP. XXII.

De nunciis Græcorum, & Regis Franciæ, ac Regis Angliæ, Regis quoque Ungariæ, ad Imperatorem miſſis.

EODEM tempore, vel potiùs iiſdem diebus, legati Conſtantinopolitani Imperatoris, ad curiam venturi, fidem publicam expetebant. Namque pro morte Wilbaldi Abbatis Stapulenſis, qui in Græciam miſſus ibi vita deceſſerat, ſeſe ſuſpectos haberi metuebant. Nuncij quoque Ludovici Regis Francorum, & Henrici Regis Angliæ, cùm poſt unos mox alij ſupervenissent, uterque Fridericum in partem ac favorem ſui Principis inclinare multis verborum delinimentis, atque muneribus concertabant. Inter hos ſiquidem Reges, ex eo tempore quo inter Ludovicum, & thori ſui ſociam factum eſt divortium, eaque præfato Anglorum Principi ſuperbis adhæſit nuptiis, ſive occaſione dirimendorum inter ſe finium, ſive quodam alio latentiore zelo, continuæ ſimultates & diſſenſiones ortæ ſunt, magnumque ſibi credidit auxilium acceſſiſſe, quiſquis eorum ſibi Romani Principis conciliare potuiſſet auctoritatem. Rex quoque Ungarorum fama ſola Mediolanenſium comperiens temeritatem, honorabiles nuncios, & literatos, magiſtrum Matthæum, & magiſtrum Primogenitum ad curiam deſtinavit, ſuos denuo auxiliarios plures quàm prius ſponte ſua Principi promittens. Hos ſingulos & reſponſo prudenti exhilaratos, & regalibus donatos muneribus, Auguſtus expedivit, & ad ſuos Principes remeare conceſſit.

CAP. XXIII.

Conqueſtio Friderici de Mediolanenſibus fœdifragis.

FRIDERICUS in villa quæ vocatur Antimiacum, feſtivitatem Luminum celebrante, cum multi ad eum Heſperiæ Proceres confluxiſſent, dolos atque crudam Mediolanenſium ſuperbiam omnibus notiſſimam in medium commemorat, exhibens vultum juſti doloris, ſimul & regalis indignationis indicem.

Exclamare, inquit, cogimur. ô Proceres, in auribus veſtris, contra crimen perduellionis, contra ſcelus læſæ majeſtatis, in quo civitas impia, gens nequam, populus ſceleratus, Mediolanenſes dico, jam non ſemel, ſed ſæpenumerò deprehenſi inveniuntur. *Mediolanenſium perfidia graviſſimè incuſata.* Factum ipſum vobis adhuc recens exponerem, ſi tamen non exinde non ſolùm veſtræ, verumetiam omnium qui in orbe Romano ſunt, aures tinnirent. Injuriam quam nobis, imò vobis, & Imperio ſuperbia & præſumptio perverſiſſimorum hominum iniquè ingeſſit, occulto DEI judicio eò tendere videtur, ut hi qui in ſuam, & multorum perniciem debacchantur, multorum quoque condemnatione, & imperiali auctoritate, legumque vigore competenter debeant compeſci. Ubi fides illa, quam ſe Mediolanenſes adhuc inviolatam, & inter cæteras civitates virginali quadam caſtimonia inlibatam habere gloriari ſunt? Ubi juſtitia, quam in conſervandis legibus ſpecialiter ſe hactenus habuiſſe jactaverunt? Convenient eos modò non nos, ſed fides fracta: experientur adverſus ipſos ſacramenta irrita facta, fœdus ruptum, leges legatorum, non ſolùm nobis & vobis, verumetiam barbaris debita integritate, & ſanctiſſima reverentia conſervandæ. Quocirca ſi verè ego de vobis audeo prædicare fidem, juſtitiam, fortitudinem, abominationem deſolationis, ſtantem in medio veſtræ terræ, quæ hactenus larvali quodam terrore omnes concutere ſolebat, reſpicite, atque communibus viribus communem hoſtem non tam noſtrum, quàm veſtrum proterendum aſſurgite. Conſulite Romano Imperio, cujus etſi nos caput, vos membra, nobis in hoc negotio, ut liber, vel milite, vel Imperatore utimini DEO propitiante, illorum præſumptionem reiteratam, iterata vindicta eouſque proſequetur, ut quod in noſtram injuriam, & Romani gloriam Imperij commiſerunt, ea coertione reprimatur, ne pravis & ſeditioſis creſcat ſpes, & ne crimen eorum inultum maneat, qui nec vobis veritatem, nec nobis reverentiam

Y   & fi-

1159. & fidem ſervavere: abuſi clementia noſtra, abuſi patientia: qui pro pœnitentia pertinaciam, pro ſimplicitate duplicitatis confuſionem inducere non erubuerunt. Talia perorantem omnes excepere, ac velut impetu quodam divino incitati, alius alium in reſpondendo antecapere cupiebat: hoc recti conſilii arbitrantes, ne quis extremus remanere videretur. Erant ibi abſque laicis optimatibus Epiſcopi, Eberhardus Babenbergenſis, Albertus Friſingenſis, Conradus Eiſtetenſis, Hermannus Verdenſis, Daniel Pragenſis. De ultramontanis, Papienſis, Vercellenſis, Haſtenſis, Dertonenſis, Placentinus, Cremonenſis, Novarienſis. Qui omnes dum ſinguli Imperatori ſingulari favoris ſtudio diverſo modo placere voluiſſent, hanc tamen ſententiæ unius identitatem, per os & facundiam Placentini Epiſcopi, proferebant.

CAP. XXIV.

Reſponſio Principum, & invectiva oratio contra Mediolanenſes.

EXCELLENTIÆ Veſtræ, Princeps poſt Deum nobis chariſſime, ſuper injuria Mediolanenſium, qua decet gravitate, & animi indignatione condolemus. Sed quia ſcimus ſinceritatem veſtram, & animam veſtram in hac parte à culpa cuſtoditam, omnipotenti Deo gratias agimus, qui de malis Mediolanenſium multa vobis ad gloriam operari poterit, & ex illorum ſuperba crudelitate, ac crudeli ſuperbia veſtram manſuetudinem, veſtram digniſſimam humilitatem amplius eniteſcere procurabit. O cruda ſuperbia, ô infelix arrogantia, quæ de Cœlo Angelum, de paradiſo hominem præcipitaſti. Timeo quòd Mediolanenſibus peſtis hæc fatale debeat exitium præparare. Parum ceſſavit ab hoc vitio tumoris, de quo dictum eſt: *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore in delitiis Paradiſi Dei fuiſti.* Parum & ille, cui conceſſum erat ex omni ligno paradiſi comedere. Tu quoque non magis ác ille, cui & hæc, & multa alia de illis dicta quadam proportione ſimilitudinis poſſunt aſſignari. Ille inter Angelos primus, & Lucifer appellatus: tu inter Urbes Italiæ prima, inter orbis una de primis. Ille in delitiis paradiſi, tu in delitiis hujus mundi nullius indiga fuiſti. Ille plenus ſapientia, & perfectus decore, tu cum multos habeas & ſapientes, & Philoſophos, timeo ne illis competenter dicatur, Et omnis ſapientia eorum devorata eſt. Novimus maximas civitates & antiquas, Babylonem, Niniven, bello ſubactas, tactas ad ultimum delubra draconum, habitacula ſtruthionum. Tibi certè cras quoque fiet idem, ut niſi reſipueris, in ædibus tuis lugubri voce reſpondeant ululæ, ſaltent piloſi. Abſit tamen hoc, avertat hoc à te Deus. Cupio equidem ego in hac parte potiùs loqui mendacium, quàm verus Propheta inveniri. Tibi Sereniſſimo Domino noſtro fideliter ſuggerendum putamus, ut pro injuria Mediolanenſium officium vindictæ bonus judex bono animo ſtudeas adimplere. Nec enim fruſtra ſunt inſtituta, poteſtas Regis, arma militis, & ungula carnificis, diſciplina dominantis, & ſeveritas boni patris. Habent, ut ait quidam, iſta omnia modos ſuos, cauſas, rationes, utilitates. Hæc cùm timentur, & mali coercentur, & boni quietè inter malos vivunt. Falluntur Mediolanenſes, ſi putant modò in te falli, quod dicitur:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Veniſti, & viciſti. Nec minus tibi facile eſt victos vincere, quàm prima fronte rebellantes ſine difficultate ſuperaſſe. Idem tibi Imperium, idem corporis & animi robur, eadem militiæ virtus, eadem devotio militantium. Solùm tibi reſtat diſquirere, qua vindicta, qua pœna percellendi ſint, qui totiens legibus, ac legitimo Imperio contradixerunt. Quamvis autem extraordinaria pœna jure coercendi eſſent, imperialis clementia hanc moderationem decenter tenebit, ut non ſicut illi meruerunt, ſed ſicut te decet, injuriam perſequaris. Non plus apud te valeat Mediolanenſium ſcelus, quàm tua dignitas: ne magis iræ tuæ quàm famæ, quàm juſtitiæ conſuluiſſe videaris. Nam ſi digna pœna pro factis eorum quæritur, ſi magnitudo ſceleris ventilatur, novo conſilio hoc eget, & ut verum fatear, noſtra ingenia exuperat. Quare his adverſus eos utendum cenſeo, quæ legibus comparata ſunt, bonumque Imperatorem, & juſtum judicem declarabit cum inimicis, antè legibus, quàm armis decertare. Dixerat, ejuſque ſententiam & Auguſtus ipſe, & Optimates univerſi commendant.

Principum ſuffragio in Mediolan. vindicta decernitur.

Ezech. 28.

CAP.

CAPUT XXV.

Mediolanenſes in cauſam ponuntur, inſipiens quoque eorum reſponſio.

ITAQUE proponuntur edicta, iterumque Medinlanenſes in jus per legitimas citantur inducias. Die ſtatuta, Friderico apud villam regiam, quæ vocatur Marnica, commorante, per legatus ſuos Medinlanenſes ſe præſentant, videlicet per Archiepiſcopum ſuæ civitatis, & per alios quoſdam multæ quidem eloquentiæ, parvæ ſapientiæ. Unde & Archiepiſcopus ſive vera, ſive ſimulata infirmitate, ſocietati illorum ſe ſubtraxit. Illi autem dum arctiùs de præſtitis ſacramentis, deque aliis pacis pactionibus, de fœdere violato convenirentur, cùm aliud non potuiſſent, reſponderunt: *Juravimus quidem, ſed juramentum attendere non promiſimus.* Digna reſponſio, ut moribus oratio conſonaret, & qui pravè ac perfidè vivere & facere conſueverant, aliter ac perfidè & pravè loqui non potuiſſent, ut vitam flagitioſam ſermo inlutus comitaretur. Cumque hæc & alia multa vitio procacitatis verba protuliſſent, infecto pacis negotio diſcedunt, aliusque illis dies præfigitur.

Mediolanenſes citati Friderico Arnitram magiſtratum.

CAP. XXVI.

Fridericus denuò tranſmontanos aſcivit.

INTER hæc videns Imperator Mediolanenſium ſuperbiam non niſi in manu gravi & forti poſſe compeſci, cùm (ut ſuprà memoravimus) dimiſſo exercitu, ipſe cum paucis remanſiſſet, auxilia ultramontanorum contra reprobam civitatem accienda reputavit. Itaque miſſis nunciis Imperatricem advocat, & Ducem Bajoariæ Henricum, aliosque tam Epiſcopos, quàm Proceres Imperii, commoneus eos fidelitatis ſuæ, ne deſertores Regni pro tanta temeritate de impunitate lætentur: velle ſe probare ipſorum benevolentiam circa ſtatum Imperii conſervandum, impetumque inimicorum cohibendum. Illi accepta legatione, alacri animo ſe ad novam in proximo vere accingunt expeditionem.

Germaniæ Proceres in Italiam revocati.

CAP. XXVII.

Qualiter ſe ad futurum bellum Fridericus præparaverit.

INTER hæc Fridericus nil apud ſe remiſſum, nihil apud hoſtes tutum pati. Impigrè, prudenterque ſuorum, & hoſtium res pariter attendere; explorare, quid boni utrinque, aut contrà eſſet. Itaque dimiſſo exercitu, cum paucis territoria provinciæ circuit, militem novum & auxiliarios percenſuit: caſtella & munitiones, utpote Verrucam, Serrà longa, Lou, & cætera quæ in terra illa magis inexpugnabilia, nec aggreſſione facilè capi videbantur, ſuſcepta, in diſcrimen hoſtium, & ad ſuorum præſidium ſapienter providit. Novam Laudam toto tempore Quadrageſimæ ſummo ſtudio communit, vallum immenſum extruit, portas & propugnacula diſponit. Opportunum ratus futuri belli negotiis, ſi in tam vicina civitate, utpote XX. miliaribus à Mediolano diſtante, magnam multitudinem bellatorum ſubitò & locare poſſet, & invenire. Deinde uſque Cumam progrediens, honorificentiſſimè recipitur: fœdus & auxilium poſcit & accipit.

CAP. XXVIII.

De inſulanis in fœdus receptis, & quomodo Placentiam ingreſſus ſit.

EST autem in lacu Cumano inſula divitiis abundans, hominibus bellicoſis referta, quæ niſi valde cruenta victoria à quoquam capi difficile putabatur. Erat autem amica Mediolanenſibus, & multo tempore per fœdus conjuncta. Princeps propter commeatum venientium ad ſe, ac redeuntium, optimum ratus eo membro corpus inſidioſæ civitatis mutilare, concepta ſpe atque fiducia, inſulam ſe, vel ſicut hoſtem infeſtum contra hoſtes, vel (ſi hoc elegerint) tanquam benignum Imperatoſrem ad

1159. ſocios & amicos intraturum, comminatur. Nec mora, cum paucis quos ſecum habebat, naves ingreſſus cœpit remigare. Inſulani dum Principis ſpiritum, ſimul & audaciam cognoviſſent, divino quodam timore concuſſi, obviam navigio pergunt, pacem petunt, cum magno plauſu & alacritate venientem excipiunt, fidelitatem jurant, muneribus honorant. Satiſque fidelis in poſterum nobis gens illa reperta eſt. Idque proſpectum ſingulari conſilio Principis, ut homines illi inſulani feri, ac piratica rabie aſſueti, in tam ſtrictis viarum faucibus uſui & opportunitati noſtrorum recuperarentur. Quid amplius mirandum in hac victoria? An Principis magnanimitas? quòd tantam rem hoc modo attentare non metuit: an felicitas? quòd adeò periculoſam ſine periculo devicit. Sed utrunque mirabile, quòd & aggredi auſus, & quòd tanta felicitate ac facilitate glorioſum complevit triumphum. Simili modo apud Placentiam factum eſt, quæ & ipſa Mediolanenſibus confœderata, propter diverſas cauſas inviſa videbatur, & defectionis opinionem dudum incurrerat. Unde etiam (ut ſuprà memoravimus) jure poſſeſſionis juſſi fuerant vallum replere, turreſque deponere; ut minitando magis quàm puniendo reprimerentur perturbandæ civitatis auctores. Eodem quoque tempore egreſſi fuerant de Placentia latrunculi, & nuncios Principis, qui de Genua promiſſam ferebant pecuniam circiter D. talenta, ex inſidiis circumvenerunt, & memoratam pecuniæ quantitatem diripuerunt. Ob hæc & alia fraudis experimenta, cum eos, ſicut in dubio inter rerum novarum cupidos, Auguſtus ſuſpectos haberet, cum paucis tamen ſine pavore civitatem ingreditur. Dominicam Palmarum debito feſto peragit, cæteraque quæ ibidem peragenda fuerant, congruè ordinavit, pecuniamque direptam vix à civibus exoratus recepit.

Larius Comenſis inſula ad officium reducta.

Pecunia Regia à Placentinis intercepta.

CAP. XXIX.

Quomodo exercitum reviſerit, & de Eberhardo Epiſcopo Babenbergenſi.

ANNO Dominicæ incarnationis M. CLIX Fridericus Paſcha apud Mutinam celebravit: feſtoque terminato, in territorium Bononienſe, ubi tunc manebat exercitus, demigrans, adventu ſuo univerſos lætificavit. Nempè à die quo cinis ſuper capita fidelium poni ſolet uſque tunc, ſemel tantùm ad exercitum venerat, ſupradictis negotiis occupatus. Dimiſerat tamen loco ſuo venerabilem virum Eberhardum Babenbergenſem Epiſcopum, qui venientes, & negotia habentes audiret, cauſaſque eorum diligenti examinatione terminaret. Erat enim idem Epiſcopus religione & ſcientia præditus, vitæque purioris inſtitutionibus inſtructus. Cumque ad fidem Imperii, & honorem, præ cæteris diligentiam habere cognitus eſſet, apud quamplurimas terras opinio de eo celeberrima pervulgata eſt. Ejuſque ſtudium circa ſcripturæ ſenſus, ac quæſtionum diſcuſſionem tam attentè verſabatur, ut inter prælia commaneus, diverſas & ingentes curas, earum ſedula meditatione ſolaretur. Cùm autem omnes Epiſcopos, ſeu cujuslibet ordinis Eccleſiaſtici viros Imperator diligeret, eoſque ampliori bonore dignos duceret, ſpecialiter tamen memorati viri, ſicut prudentiſſimi, nitebatur conſilio, eumque dignum æſtimavit, in cujus arbitratu & diſcretione operas ſuas locaret, & onus ſimul ac honorem communicaret.

Eberhardi Bambergenſis auctoritas.

CAP. XXX.

Quomodo ex ſententia judicis Mediolanenſes hoſtes pronunciantur. Item de Legatis Romani Pontificis, & reſponſione Principis.

IAM dies aderat, quæ Mediolanenſibus tertiò vel quartò præfixa fuerat. Tum Imperator convocatis judicibus & legiſperitis, qui in ea civitate frequentes aderant, citari jubet Mediolanenſes. Cùm autem nemo compareret qui abſentiæ illorum excuſam rationabilem ederet, tanquam contumaces, rebelles, & Imperii deſertores, ſeveritatis ſententiam excipiunt, hoſtes pronunciantur, res eorum direptioni, perſonæ ſervituti adjudicantur. Ejuſque rei occaſione in audientia Principis ſatis diſputatum eſt, luculenterque expreſſum, quæ pœna excipere debeat, qui defectionis aut læſæ majeſtatis rei fuerint deprehenſi. Præter alios Principes nobiles atque ſapientes, inter-

Mediolanenſes læſæ majeſtatis rei judicantur.

interfuere huic collationi & negotio, ſedis Apoſtolicæ legati, videlicet Octavianus tit. 1159.
Sanctæ Ceciliæ presbyter Cardinalis, Henricus tit. S. Nerei & Achillei, Wilhelmus Cardinalis Diaconus, antea Papienſis Archidiaconus, & Guido Cremenſis Diaconus Cardinalis, miſſi à Papa Adriano: quorum itineris cauſas, ſimulque nunciorum Senatus populique Romani, reſcriptum literarum venerabilis viri Eberhardi Babenbergenſis Epiſcopi, ſubter annotatum continet, quod tale eſt:

Reverendiſſimo Patri & Domino Eberhardo, Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, Eberhardus Babenbergenſis gratia Dei ſi quid eſt, cum oratione qualicunque ſervitium devotiſſimum.

Scio Pater Sanctiſſime, ſacræ pietatis affectu vos compati meis laboribus, & animæ mihi ſalutem, & corpori quietem concupiſcere. Ut autem noveritis quoad compati vos mihi oporteat, dico vobis, quòd jam tædet animam meam vitæ meæ, duo ferens onera in animo meo graviſſima, quòd & cinctus ducor quò nolo, & quamdiu durare debeat ignoro: veſtris & aliorum fidelium orationibus adjuvari deſiderans, ut ab illis ſeparer quibus juravit Dominus in ira ſua: *Si introibunt in requiem meam.* Super hæc *Pſal. 95.* tempora periculoſa inſtare videntur, & propè eſt, ut inter Regnum ſacerdotium moveatur diſcordia. Et quidem Cardinalibus à Domino Papa ad Dominum Imperatorem transmiſſis, Domino videlicet Octaviano & Domino Wilhelmo quondam Papienſi Archidiacono, poſt lene principium, & ingreſſum quaſi pacificum capitula duriſſima propoſita ſunt, verbi gratia: Nuncios ad Urbem ignorante Apoſtolico, ab Imperatore non eſſe mittendos, cum omnis magiſtratus inibi B. Petri ſit, cum univerſis regalibus. De dominicalibus Apoſtolici fodrum non eſſe colligendum, niſi tempore ſuſcipiendæ Coronæ. Epiſcopos Italiæ ſolùm ſacramentum fidelitatis ſine hominio facere debere Domino Imperatori. Neque nuncios Imperatoris in palatiis Epiſcoporum recipiendos. De poſſeſſionibus Eccleſiæ Romanæ reſtituendis, & tributis Ferrariæ, Maſſæ, Ficorolu, totius terræ comitiſſæ Mathildis, totius terræ quæ ab Aquapendente eſt uſque Romam, Ducatus Spoletani, Inſularum Sardiniæ, Corſicæ. Domino autem Imperatore ſuper his juſtitiam & conſilium conſtanter offerente, ſi & ipſi juſtitiam vellent facere & recipere, illis verò recipere tantùm volentibus, & non facere hac ratione, quòd Dominum Apoſtolicum cauſæ ſubjicere, ac judicio ſiſtere non poſſent: & econtrariò Domino Imperatore multa proponente de rupta concordia, quæ in verbo veritatis ſibi compromiſſa fuerat, de Græcis, de Siculo, de Romanis ſine communi conſenſu non recipiendis: de Cardinalibus quoque ſine permiſſione imperiali liberè per regnum tranſeuntibus, & regalia Epiſcoporum palatia ingredientibus, & Eccleſias Dei gravantibus: de injuſtis appellationibus, & cæteris quampluribus brevitatem ſuperantibus: cum Apoſtolicus per nuncium & literas Cardinalium prædictorum, ex conſenſu Imperatoris ſubmonitus, Cardinales alios ad hæc omnia complananda requiſitus, his qui aderant nunciis ſuis, & Curiæ Principibus nollet adjungere: unitatis & concordiæ verbum diu deſideratum, peccatis noſtris exigentibus, evacuatum eſt. Et dum hæc agerentur, nuncii Romanorum ſupervenientes, & ea quæ pacis ſunt rogantes, bene recepti ac dimiſſi ſunt. Rogatu tamen Cardinalium Dominus Imperator nuncios ad Dominum Papam, & ad Urbem miſſurus eſt, ut cum Apoſtolico, ſi ipſe voluerit, primo loco pax fiet: ſin autem, cum Senatu & populo Romano. Dominus Imperator in magna eſt gloria, Dominam Imperatricem, & Ducem Bajoariæ & Saxoniæ, cum aliis superventuris Principibus, & copiis exercitus expectans, & quoſdam de melioribus ex Mediolano Brixia in vinculis retinens. Valete.

Pontificis graviſſima poſtulata ab Imperatore.

Imperator ad hæc verba Cardinalium tale dedit reſponſum: Quamvis non ignorem ad tanta negotia, non ex animi mei ſententia, ſed ex conſilio Principum me reſpondere debere, ſine præjudicio tamen ſapientum, hoc uſque conſultatione reſpondeo. Epiſcoporum Italiæ ego quidem non affecto hominium, ſi tamen & eos de noſtris regalibus nihil delectat habere. Qui ſi gratanter audierint à Romano Præſule, quid tibi & Regi? Conſequenter quoque eos ab Imperatore non pigeat audire; quid tibi & poſſeſſioni? Nuncios noſtros non eſſe recipiendos in palatiis Epiſcoporum aſſerit. Concedo, ſi fortè aliquis Epiſcoporum habet in ſuo proprio ſolo, & non in noſtro palatium. Si

Friderici reſponſum ad Pontificis poſtulata.

1159. autem in noſtro ſolo & allodio ſunt palatia Epiſcoporũ, cùm profectò omne quod ædificatur, ſolo cedat, noſtra ſunt & palatia. Injuria ergo eſſet, ſi quis nuncios noſtros à regiis palatiis prohiberet. Legatos ab Imperatore ad Urbem non eſſe mittendos affirmat, cum omnis magiſtratus inibi Beati Petri ſit, cùm univerſis regalibus. Hæc res fateor, magna eſt & gravis, graviorique & maturiori egens conſilio. Nam cùm divina ordinatione ego Romanus Imperator & dicar, & ſim, ſpeciem tantùm dominantis effingo, & inane utique porto nomen ac ſine re, ſi urbis Romæ de manu noſtra poteſtas fuerit excuſſa.

CAP. XXXI.

Quorum conſilio contentio hæc decidenda fuerat, & reſponſum Principis de hoc.

Imp. arbitrorum judicio ſe offert. HÆC Auguſto, & his ſimilia præfatis capitulis arguitè reſpondente, conſilium initur, ut ex parte ſummi Pontificis Cardinales ſex, & ex parte Principis ſex Epiſcopi religioſi prudentes, & qui Deum timeant, eligantur, tantorum negotiorum hincinde cognitionem accepturi, tantamque litem congruo fine deciſuri. Verùm (ut ſuprà taxatum eſt) ex parte Romanorum etiam hoc conſilium dicitur fuiſſe evacuatum. Super hoc quoque capitulo audi Epiſtolam Imperatoris directam Eberhardo Salzburgenſi Archiepiſcopo in hunc modum.

Quandoquidem fidelitatis tuæ conſtantiam, quam pro conſuetudine exhibere ſoles Imperio, frequenter experti ſumus, quæ apud nos ſunt, diſcretioni tuæ ſignificamus, & prudentiæ tuæ conſilium advocamus. Venerunt ſiquidem ad nos duo Cardinales à Papa miſſi, ad hoc, ut inter nos & illum fieret concordia. Dixerunt igitur, quòd Papa illam requireret pacem atque concordiam, quæ inter Papam Eugenium, & nos facta fuerat & ſcripta. Nos reſpondimus, quòd pacem quidem inviolabiliter hucusque tenuiſſemus, de cætero autem neque eam tenere, neque ea teneri vellemus, quomodo ipſe prior eam violaſſet in Siculo, cui ipſe ſine nobis reconciliari non debuiſſet. Adjecimus tamen, quòd omnem juſtitiam dare & accipere parati eſſemus, ſive ſecundum humana, ſive ſecundum ſcripta divina. Si verò juſtitia gravis videretur, conſilio Principum & Religioſorum, pro amore Dei & Eccleſiæ, libenter nos ſupponeremus. Placuit verbum noſtrum Cardinalibus. Dixerunt tamen, niſi priùs cognita Papæ voluntate, ſuper hoc ſe nihil poſſe vel audere. Miſſis nunciis verbum noſtrum cognovit Papa, mandavitque ſicut prius, aliam ſe nolle concordiam, quàm illam quæ inter Papam Eugenium, & nos facta fuiſſet. *Recuſat Papa.* Nos ſupradicto modo hoc recuſavimus, & in præſentia, & teſtimonio omnium Teutonicorum & Longobardorum Epiſcoporum, & laicorum Principum, & Baronum, & vavaſſorum, omnem juſtitiam atque conſilium obtulimus, & ut nos acciperemus juſtitiam. Præſentes ibidem fuere Romanorum civium legati, qui cum indignatione mirabantur ſuper his quæ audierunt. Mandavit enim Papa nova & gravia, & nunquam prius audita, quæ ſine conſilio tuo, & aliorum fidelium Imperii pertractari non poſſunt. Hæc diſcretioni tuæ communicavimus, ut ſi qua tibi ſuper his occurrerint, noſſe veritatem non ſit inutile. Rogamus etiam, ut ſi neceſſe fuerit, & nos tibi mandaverimus, ad nos pro tanto negotio venire non differas.

CAP. XXXII.

Quomodo Mediolanenſes caſtrum Tretium expugnaverint, & funditùs deſtruxerint.

AT Mediolanenſes novarum turbarum non jam in occulto, ſed apertiſſimè tale ſumunt principium. Nondum finita ſolennitate Paſchali, omnibus copiis ſuis adunatis, egreſſi ſunt, oppidum Tretium, ubi Fridericum jam in priori adventu milites ſuos locaſſe memoravimus, vi capere properantes: quoniam pernicioſa videbatur obſidio, Principe intra provinciam exiſtente. Jam enim intra civitatem cupidine caſtri potiundi, machinas, aliaque quæ incepto uſui forent, præparaverant. Ita conatus eorum, & delicta occultiora fuere. Quæ poſtquam ex ſententia inſtituunt, de improviſo cum magna multitudine oppidum circumveniunt, ac quidam eorum murum modò ſuffodere, modò ſcalis aggredi cupere, pars eminus glande, aut lapidibus, ſeu

jaculis

1159.

jaculis pugnare. Milites Romani tumultu perculſi, arma alii capere, pars territos confirmare, quidam in proximo a ſaxa devolvere, tela eminus miſſa emittere, pauci in pluribus minus fruſtrati, ſi Ligures propius acceſſiſſent. Omnia aſpera, omnia fœda, atrocitate utrinque prælantium, periculum anceps, victoria primò in incerto erat: per totum enim triduum continuè pugnatum eſt. Verumenimverò caſtellani die noctuque vigiliis, jejuniis, laboreque fatigati, impetum hoſtium diutius ſuſtinere non poterant, cum hi per vices & ſucceſſiones alter alteri laboranti ſuccurrerent: iſtorum verò nullus loco quem uti defenderet, acceperat, cedere potuiſſet. Defeſſis itaque omnibus & exhauſtis atque languidis, ubi locum hoſtibus introeundi dederunt, Ligures cuncti erupere, oppidani univerſi vel occiſi, vel capti. Porrò in ſuos proprios gentiles, quos ibidem reperere, antequam in noſtros inſaniebant: nec ulla fuit eis in conlatinos miſeratio. Noſtri autem ob Imperatoris reverentiam, ſeu metum, captivati ſervati ſunt circiter octoginta milites de regia clientela. Sed nec hoſti triumphanti uſquequaque læta ceſſit victoria, quampluribus ex illis cæſis, & lethali vulnere ſauciatis. Ita Tretium, Mediolanenſium prius municipium, ab ipſis captum, crematum, & funditùs deſtructum eſt.

CAP. XXXIII.

Quomodo Fridericus ad vindicandum regni injuriam animum intendit, & quomodo variis modis Mediolanenſes afflixerit.

HÆC audiens Fridericus, pauliſper mœſtus, iram cohibuit, indignationem diſſimulavit, impetum militum continuit: Curiam autem antedictam apud Roncaliam glorioſè celebravit, & ibidem copioſam multitudinem bellatorum collegit. Deinde cum maxima cura ultum ire injurias feſtinat. & toto apparatu, toto exercitu in Liguriam irruit, agros inflammat, vaſtat, vineas demolitur, ficus extèrminat, omnesque fructiferas arbores aut ſuccidi, aut decorticari præcepit, totamque regionem depopulatur: ſtatuens non antè obſidere civitatem, quam penuria neceſſariorum affligerentur. *Mediolanenſes infeſto exercitu petiti.* Aut enim tunc inopia victualium coacto aultrà ſupplicaturos, aut ſi ad finem uſque in eadem pertinacia duraviſſent, obſidione incluſos fame conſumendos, vel ad deditionem cogendos arbitrabatur, multoque faciliores ad affligendum fore, ſi poſt intervallum temporis, iterum atque iterum anxius incubuiſſet. Itaque omnes eorum exitus aſſervari præcepit, frumenti, aliarumque rerum eis auferens commercium: edictumque propoſuit, qua pœna ferirentur tranſgreſſores, quóve præmio donari debuiſſent. qui venditores harum rerum proderent. Mediolanenſes autem omnium rerum tametſi copiam intus habebant, metu tamen futuræ obſidionis vehementiùs afficiebantur: & cùm jam cibaria ipſa ad modicam menſuram venderentur, ampliorem eis cupiditatem movebat, quòd jus edendi liberum non haberent, ac velut omnia defeciſſent, ægre ferebant. Interdum quoque aſſumptis ſecum bellatoribus, Imperator uſque ad civitatem profectus eſt, æſtimans eos aliquid auſuros, quo vel publico congreſſu eos protereret, ſi contrà veniſſent, vel ſi excurrere attentarent, item à calamitate alieni non remanerent. Quod & factum eſt: nam inconſultè ad oſtentationem ſuarum virium egreſſos, facto in eos impetu prævenit, compluresque ex eis cepit, & occidit.

CAP. XXXIV.

De clade Mediolanenſium.

CUMQUE ſuper tali negotio Imperator cum exercitu ultra Mediolanum proceſſiſſet, Mediolanenſes cum D. equitibus occultè ad novam Laudam in die ſancto Pentecoſtes venientes, prædam pecorum abegêre. Epiſcopo verò Mantuano Carſidonio, & Marchione Garnerio de Ancona, cum ſufficiente militis eos inſecutis, cùm audiſſent voces clamoſas pauciſſimorum Alemannorum, Mediolanenſes territi, & in fugam verſi, quoſdam occiſos, XVI captos de ſuis melioribus ibidem perdiderunt. Iuſtè autem eos divina ultio perſecuta eſt, ut qui ſanctiſſimo diei debitam reverentiam & honorem exhibere contempſerunt, ipſi cum diſpendio atque dedecore reverti cogerentur. Quadraginta continuis diebus terram hoſtium vaſtatio tenuit: interque

1159. *Mons S. Ioannis.*

cæteras arces, turres, & munitiones, quæ vel opere vel natura munitæ erant, quoddam caſtrum, quod mons S. Joannis vocabatur, uſque ad id tempus expugnabile habitum, obſeſſum, & brevi tempore captum eſt. Paulatim igitur reprobo capiti propria membra intantum mutilata ſunt, & præciſa, ut inter multa oppida, & plurima caſtella, vix duo tunc ipſis reſidua remanſerint.

CAP. XXXV.

De clade Brixienſium.

HISDEM diebus Brixienſes, & ipſi quoque novis rebus ſtudentes, comitatum Cremonenſium deprædationis & latrocinandi cauſa ingrediuntur. Erant quippe Mediolanenſibus amicitia & ſocietate conjuncti. Iam autem antea Cremonenſes præmoniti à ſuis exploratoribus, non imparati inveniuntur, ſed ex inſidiis erumpentes improviſos invadunt. Reſiſtentes pauliſper mox in fugam vertunt, prædam eripiunt, equites LXVII. pedites ferè CCC. partim occidunt, partim captivos abducunt. Imperator poſt vaſtationem hoſtium Laudam pergit, ibique Italicum exercitum dimittit, copias militum, qui de tranſmontanis expectabantur, ibidem præſtolaturus.

CAP. XXXVI.

Quomodo Mediolanenſes contra vitam Principis cum quodam conſilium inierint.

AT clades quidem Mediolanenſium in pejus quotidie procedebant, cum in facinus magis accenderentur adverſis, & populum in urbe fames jam acrior poſſideret. Non enim ſpe victoriæ major pars eorum, ſed deſperatione ſalutis ferociùs movebantur: nec eos videntes tot mala cœpti pœnitebat, ſed cæci & amentes facti, etiam in perſonam Chriſtianiſſimi Principis auſi ſunt conſpirare: obliti, quòd juxta legem ejus facti, pœnam animæ amiſſionem ſuſtinet, & memoria rei poſt mortem damnatur. Itaque quendam qui ſe ſtultum, & mente captum ſimularet, inveniunt, eumque ad caſtra Friderici dirigunt, qui tunc apud Laudam morabatur, ut quovis modo violentas manus Imperatori injiceret. Erat autem hic homo tam magnus corpore, tantusque viribus, ut non ſine cauſa tantam audaciam concepiſſe videretur. Animatus itaque multis blandimentis, multisque promiſſionibus, ad novum facinus, ad ſcelus maximum accingitur. Laudam pergit, caſtra ingreditur, & ſtultitiam ſeu furiam maniæ ſimulans, ut id genus hominum ſolet, potius jocis & ludicris celebratur, quàm à tentoriis excludatur. Porrò tentoria Friderici tunc vicina fuerant, & penè ſuper ſitus Aduæ locata, cujus loci ea facies, isque ſitus erat, ut labentem inevitabiliter, aut convexum obrueret præcipitium, aut ſubterlabentis fluminis vorago eſſet exceptura. Præfatus ergo diem aptum & horam ſervans, quando Imperatorem ſolum poſſet invenire, ut conceptum facinus ad effectum perduceret, quodam manè primo diluculo egredientem de cubiculo tentorii, ut more ſuo coram ſanctorum reliquiis orationum ſuarum Deo munia perſolveret, conſpicatur: ſeque optatum tempus ratus adeptum accurrit, ſceleſtas manus injicit, & modò trahendo, modò portando verſus præcipitium contendere cœpit, potiusque eſſet forſitan nefario propoſitio, niſi divina miſeratio ad defenſionem divi Principis manum extendiſſet. Namque dum hoc modo ille trahendo, iſte renitendo, uterque pro viribus conaretur, accidit ut funibus quibus tabernacula ſuſpenduntur, implicati, ambo caderent ad terram. Iamque vociferantis Principis clamor auditus, cubicularios exciverat, qui accurrentes ſceleratum monſtrum comprehendunt, & multis malis affectum, eodem loco præcipitatum dimergunt. Talis tunc de illo opinio fuerat. Nos tamen audivimus eundem verè furioſum fuiſſe, & innocenter vitam perdidiſſe.

Friderici Imp. periculum.

CAP. XXXVII.

Quomodo Mediolanenſes novam Laudam nocte per quoſdam incenderint, & de inſidiis cujuſdam per toxicum.

Medio-

MEDIOLANENSES tantum ſe facinus fruſtra ſuſcepiſſe dolentes, ſubſequenter aliud intendunt. Octo de ſuis precio ad cremandam Laudam conducunt. Quorum unus dum nocte intempeſta promiſſum implere vellet, ac ædibus ignem injeciſſet, invenerunt eum vigiles, & comprehenſum dum propoſitum confeſſus fuiſſet, mane facto eum patibulo contra Mediolanum erecto ſuſpenderunt. Quidam etiam ſe mentitus monachum, explorator, & eorundem criminum obnoxius, ſimili modo vitam finivit. Non multò pòſt à quodam divino monitore literas Imperatori allatas accepimus quendam veniſſe in Italiam, ſive Hiſpanum, ſive Arabem Saracenum, ætate ſenem, facie deformem, & luſcum, diſcipulos vel ſocios penè X X. habentem, malis conſiliis, & arte veneficæ prioribus multo potentiorem, eumque mortis contemptorem, pariter eum ſuis ſequacibus, magnum ſe munus conſecutos arbitrantes, ſi gloriam & nomen ſibi perpetuum, Principis ſanguine comparaſſent. Preciosa ipſum quaſi munuſcula laturum, medicinas, annulos, gemmas, frena, calcaria, venenatis furfuribus circumlita, adeò violenter & efficaciter toxicata, ut mortem non evaderet Imperator, ſi vel manu nuda ea attigiſſet. Sicam quoque latentem juxta femur geſtare, ut ſi quo impedimento veneni facinus non procederet, ea ad peragendum nefarium propoſitum uteretur. Talibus acceptis, cum perpaucis communicato conſilio, venturum magum jubet obſervari. Venientem ergo, ubi certis indiciis quæ delata fuerant, Princeps vere eſſe cognovit, hominem aſſervari præcepit: & perquirens cujus hortatu ad tantum facinus eſſet præcipitatus, promiſit quòd vera dicenti remitteret omne ſupplicium, ſin falſa promere maluiſſet, corpus ejus tormentis abſumeret. Iſte & verbera, & quæſtiones irridens, inſuper comminatus eſt, ſi quid ipſe mortale pateretur, Imperatorem continuò ſine dubitatione ſecum moriturum. Sed deceptus valde eſt. Nam Princeps minas ejus contemnens, cum de ſociis & auctoribus ſceleris nullum ab eo potuiſſet extorquere documentum, tantam peſtem, tantique ſceleris fabricatorem, ſicut meritus erat, crucis patibulo donavit. Deoque ſalutis conſervatori uberes gratias egit, quòd tam validi malefici virus & inſidias declinaſſet.

1159.
Incendiarii à Mediolanenſibus ſubornati.

Veneficus Imperatoris vitæ inſidias ſtruens.

CAP. XXXVIII.

De adventu Imperatricis, & Ducis Bajoariæ in Italiam, Ducis quoque Guelfonis.

INTEREA Beatrix Imperatrix, Dux Bajoariæ & Saxoniæ Henricus, Conradus Auguſtenſis Epiſcopus, uti decretum erat, milites ſcribere, properè commeatu, ſtipendio, armis, aliiſq. utilibus iter incipere. Profectique cum magno exercitu paucis diebus in Italiam veniunt, ſuoque adventu noſtris lætitiam, hoſtibus metum incutiunt. Erat enim idem Princeps Filius (ut ſuprà dictum eſt) Henrici Ducis & Gertrudis Filiæ Lotharii Imperatoris. Qui à primis cunabulis patre & matre orbatus, ubi primùm adolevit, pollens viribus, decora facie, ſed multò maximè ingenio validus, non ſe luxui, neque inertiæ corrumpendum, ſed (uti mos Saxonum eſt) equitare, jaculari, curſu cum æqualibus certare: & cùm omnes gloria anteiret, omnibus tamen charus eſſet. Ejus ſtudium (ut de quodam dicitur) modeſtiæ, decoris, ſed maximè ſeveritatis erat. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore, cum innocente abſtinentia certabat. Eſſe quàm videri bonus malebat. Ita quò minus appetebat gloriam, eò magis illam aſſequebatur. In omnibus glorioſis plurimum facere, & minimum ipſe de ſe loqui. Is recepto ab Imperatore (ut ſuprà dictum eſt) Ducatu Bajoariæ, ubi naturam & mores hominum cognovit, multa cura, multo conſilio, in tantam claritudinem brevi pervenerat, ut treuga per totam Bajoariam firmata, bonis vehementer charus, malis maximo terrori eſſet: adeò ut abſentem velut præſentem timendo, leges pacis quas ſanxerat, nemo ſine pœna capitis auderet infringere. Qui cum ſuos milites regiis conjunxiſſet, in brevi ſpatio novi veteresque coaluere, virtusque omnium facta eſt æqualis. Nam & non multo pòſt avunculus Imperatoris, Guelfo Princeps Sardiniæ, Dux Spoleti, Marchio Thuſciæ, & ipſe novum adducens exercitum, cum multo apparatu advenit: ſuoque adventu noſtris ſpem triumphi, adverſariis fiduciam paciſcendi donavit. Ita duo viri ſanguine conjunctiſſimi, utpote unus eorum alterius fratris filius, diverſis inter ſe virtutibus certabant. Guelfo dando, ſublevando, ignoſcendo: Dux Henricus ſeveritate, & malorum

Henricus Bavariæ & Saxoniæ Dux.

Guelfo Sardiniæ Princeps.

perni-

1159. perniciè gloriam adeptus eſt. Illius facilitas, hujus conſtantia laudabatur. Guelfo negotiis amicorum intentus, ſua negligere, nihil denegare quod dono dignum eſſet, magnas potentias affectabat, exercitum, novum bellum exoptabat, ubi virtus eniteſcere poſſet. At Dux Henricus, ſtudium modeſtiæ decoris prætendens, non divitiis cum divite, neque factione cum factioſo, ſed pro pacis negotiis abſens ſimul præſensque pugnabat. Ita memoria noſtra ingenti virtute, diverſis moribus fuere hi viri duo, Dux Henricus, & Dux Guelfo, quos quoniam res obtulerat, ſilentio præterire non fuit conſilium, quin utriuſque naturam & mores, quantum ingenio poſſem, aperirem, valdeque jucundum, ut in his duobus clariſſimis viris noſtra tempora ſuum Catonem in uno, in altero ſuum Cæſarem inveniſſent. Redeo autem unde digreſſus ſum.

CAP. XXXIX.

Hortatu Cremonenſium Cremenſes hoſtes judicantur.

CREMONENSIUM cum Mediolano diſcordia perpetua utroſque adeò urgebat, ut hoſtiliter ſibi invicem incubantes, non antè manus ab armis reducendas putarent, quàm vel una alteram prorſus abſumeret, vel inferior ſaltem inventa ſuperaret. Freti ergo tunc opportunitate temporis, Fridericum ad deſtructionem Cremæ civitatis hortantur, promiſſis XL millibus talentorum. Hujus rei tali occaſione ſumunt Exordium. Crema cùm eſſet de comitatu & diœceſi Cremonenſium, ejuſque Eccleſiæ tam in ſpiritualibus quàm in ſecularibus regenda foret arbitrio, ſpontanea ſe temeritate à ſuo capite abruperat, & (quod nefas erat) hoſtibus ſociata, cum Mediolanenſibus filia matri rebellare cœperat. Super hoc ſchiſmate conventa coram Principe, nec citatione legitima, nec vadibus quos dudum dederat, cogi poterat, ut adverſum ſe experientibus judicio ſiſti curarent. Qua de re pro abſentiæ contumacia, ac contumaci abſentia contra ſe ſententiam triſtem excipiunt, hoſtesque judicantur.

Cauſa belli inter Cremonam & Cremam.

Cremenſes Imperii hoſtes judicati.

CAP. XL.

Crema obſidione cingitur, & quomodo ibidem pugnatum ſit.

COLLECTA ergo valida manu Auguſtus, ita quod exercitus ejus eas copias, quas in obſidione Mediolani habuerat, ſuperare videretur, partem unam cum Cremonenſibus contra Cremam dirigit, ipſe cum reliquis iterum ad depopulandos Ligures agrum Mediolanenſium ingreditur, & cum militia Alemannorum terram totam pervagatur hoſtilem: completumque eſt & ibi illud quod dicitur: *Reſiduum locuſtæ comedit bruchus, & reſiduum bruchi comedit eruca.* At Cremonenſes cum auxiliariis, & magnis copiis ad oppugnandam Cremam venientes, acriter civitatem obſidione vallant, ſummis viribus impugnant. Oppidani fortiter reſiſtunt de muris, & antè muros equis, & ad terram validè certatur. Ibi Garnherus Marchio Anconæ magnam viri fortis in ea pugna gloriam conſecutus, de noſtris occiditur. Alii quoque quamplures tam de noſtris, quàm de illis ibidem aut occiduntur, aut graviter ſauciantur. Erat autem Cremæ ſitus in loco plano & campeſtri, opere & manu ſatis liberaliter accuratus, naturæ beneficio in quadam ſui parte paludoſo ſe defendens ambitu. Cæterum præter foſſata ingentia & profunda, aquis plena, duplici muro excelſo circundata, omnes aditus & aſſultus facilè arcere valuit. Cives civitatis bellatores audaciſſimi, & quia cum ſuis contubernalibus, videlicet Mediolanenſibus & Brixienſibus, ſecundis rebus propenſius uſi, in atrocitatem, inſolentiam ac arrogantiam irritati. Circumvallata itaque civitate, hoſtium excurſus diligenter cuſtodiebantur, & machinæ, aliaque ad oppugnationem profutura ſedula præparatione diſponuntur.

Joel. 1.

Crema obſidione vallata.

Cremæ deſcriptio.

CAP. XLI.

De legatis Senatus populique Romani, & de his qui ad eos miſſi.

CUMQUE hæc apud Cremam agerentur, nuntii de nobilioribus Romanæ Urbis ex parte Senatus, populique Romani ad Curiam veniunt, omni devotione omnique reveren-

reverentia ſuum promittentes obſequium. Rogare ne pro iniquitate paucorum malorum & de plebe multos bonos & Nobiles velit peſſundare. Se eſſe quorum occaſione acceperit, ut Imperator Urbis & orbis nominetur. Fridericus, eò quòd in priori expeditione ſeveriùs eum illis egerat, indulgentiùs eorum accepta legatione, benignum illis dedit reſponſum: & per aliquot dies ſecum commoratos, regaliter donavit & abſolvit: mittens cum eis legatos, Ottonem ſæpe jam dictum palatii Comitem, & magiſtrum Haribertum Aguenſem Præpoſitum, virum prudentem, & in negotiis regni longa eruditione exercitatum: dans hoc in mandatis, ut & ea quæ cum populo Romano, ſeu de ſtabiliendo ſenatu, ſeu de recipiendo Præfecto agenda forent, terminarent, & cum Romano Pontifice, ſi hoc eligeret, de prænotatis capitulis finem facerent, & concordiam ſtabilirent. Qui venientes ad Urbem, cum honorificè tam à populo, quàm à Senatu recepti eſſent, interque ipſos, & ſummum Pontificem crebri nuntii mediatores dirigerentur, molientibus illis more ſuo antiquum romanæ Urbis faſtum, regales ſe in nullo paſſi ſunt inferiores inveniri, imò & ad ſe ſæpius veniri, quàm ut illis occurrerent, obtinuerunt. 1159.

CAP. XLII.

De his quæ ibidem, & circa Urbem Mediolani patrata fuerint, & quomodo à Mediolanenſibus contra Principem malè pugnatum eſt.

FRIDERICUS interim in Liguria degens, ordinabat ut aliquam cladem Mediolanenſibus qui omnes ad civitatem confugerant, ſeque intus communicrant, inferret. Itaque cum Papienſium pugnaciſſimis conſilium init, ut ad civitatem impetum faciant, ſeque ab hoſtibus fugari patiantur, ipſum ex inſidiis circumventuri perſequentes. Nec multum tunc opinione deceptus eſt. Mediolanenſes enim cum eorum impetum ſenſiſſent (jam enim prædam abigere cœperant) ſtrenuè eos perſequuntur, eosque reſiſtentes acriùs cædunt. Iam parum aberat à vera fuga his qui ſimulato metu ceſſuri erant: decliuaverant n. paulisper à loco inſidiarum. Tum Fridericus cohortatus ſuos, à tergo & ex improviſo jam alacres, & penè victores hoſtes invadit, auxilioque ſuis, quos jam pelli acceperat, optatus advenit. Mediolanenſes qui propè jam ſe victoriam adeptos putabant, videntes ſe circumuentos undique à Regiis equitibus, nec ullum ſibi fugæ præſidium ſupereſſe, adverſus omnia imparati, occidi, capi, equi atque viri afflicti. Tum ſpectaculum horribile campis patentibus, cum medii hoſtium nec pugnare, nec fugam inire permiſſi, ſine miſericordia cæderentur. Poſtremò omnia quà viſus erat, conſtrata ſunt telis, armis, cadaveribus, aut mortuorum, aut ad mortem ſauciatorum. Verum qui numerus occiſorum, aut eo prælio captivorum fuerit, Auguſtus ipſe ſuis literis declarat, ſcribens ad Albertum Friſing. Epiſcopum. Ait autem inter cætera: Præterea ad conſolationem tuam de præſenti ſtatu noſtro aliqua tibi ſcribimus, quia honorem Imperii, & noſtram proſperitatem te diligere non dubitamus. Inter alia igitur magnificavit Dominus facere nobiſcum, & fecit. Unde facti ſumus lætantes, & maximas Deo gratias agentes. Maximam enim multitudinem Mediolanenſium tradidit Deus in manus noſtras, ita quòd Idus Julii, qua data diviſio Apoſtolorum celebrari ſolet, DC.dc fortioribus civitatis captivos in vinculis abduximus, centum & ferè quinquaginta per campos & itinera viarum interfecti ſunt. De ſubmerſis verò, & de vulneratis modus non fuit, neque numerus. Sic cum victoria ad novam civitatem Laudam reverſi fuimus.

Mediolan. ſtratagemate clade affecti.

Numerus cæſorum.

CAP. XLIII.

De obitu Adriani Papæ, & ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ.

EA tempeſtate Adrianus Papa in Kalend. Septembr. apud Anagniam diem clauſit extremum, & 2. Non. Septembr. in Eccleſia beati Petri, præſentibus clero, ſenatu, populoque Romano, honorificè tumulatus eſt, regalibus nunciis adhuc ibi exiſtentibus. Poſt cujus obitum Cardinales in ſeditionem converſi, gemina electione ſcindunt unitatem, quibuſdam eligentibus Octavianum tituli Sanctæ Ceciliæ presbyterum Cardi-

Schiſma Pontificum.

1159. Cardinalem, cui nomen dederunt Victor: aliis Rolandum tituli Sancti Marci presbyterum Cardinalem, & Romanæ Eccleſiæ Cancellarium, cui nomen impoſuerunt Alexander. Verùm ut hujus negotii tractatus perpetua ſeu continua decurrat oratione, paulisper alia interim proſequemur pro magnitudine cauſæ, ſuo loco his diutius immoraturi.

CAP. XLIV.

Quòd Imperator in propria perſona ad obſidionem Cremæ venerit, & quomodo diverſis modis ibi pugnatum ſit.

IMPERATOR aliam parans profectionem, ad devaſtandos fines Mediolanenſium, cùm in partem proceſſiſſet, & pabulatores, in toto territorio nec equis annonam invenire potuiſſent, reverſus cum toto exercitu, ad obſidionem Cremæ pergit. Tum demum perituram civitatem metus invaſit, magnaque triſtitia habitatores ejus occupavit. Erant autem & intus & foris univerſa plena tumultu, multaque bellica inſtrumenta & in oppido, & contra oppidum fabricabantur. Erantque deinceps quotidiana eorum officia, hi quidem excurſus, iſti verò aſſultus moliri, magnaque vi omnibus ibi diebus certatur. Nam ad portas ubi quiſque Principum curabat, eò acerrimè niti, neque alium in alio magis quàm in ſe ſpem habere, pariterque oppidani ſimiliter agere, omniaque ad defenſanda mœnia utilia vario ingenio præparare, diffidentiam rerum diſſimulare interdumque proſpera fortuna, interdum dolor eorum ad multa facinora incitavit audaciam.

Arctior Cremenſis obſidio.

CAP. XLV.

Quomodo abſente Imperatore graviter pugnatum ſit.

QUADAM denique die dum exploratum fuiſſet Fridericum pro viſenda conſorte regni Imperatrice, quæ in vicino caſtro nomine Sarbaſſan morabatur, è caſtris exiſſe: ad portam quam regalis familia ſervabat, penè cum ſexcentis erumpunt equitibus; magnoque prælio inito, cum diu Marte pari utrinque nihil aliud quam occiderent, tellus cruore manaret, noſtrique quamvis tam pudore, quàm virtute ſumma vi reſiſtere conarentur: illud tamen efficere non potuerunt, ut hoſtium manus ea die gradum retro dediſſet: graviter fortiterque illa die pugnatum eſt. Nam ſi credere fas eſt, rivuli campeſtres peremptorum & ſauciatorum vulneribus ſanguine infecti ac provecti, imbre cruoris augmentum acceperunt. Veſpere facto utrinque diſceditur, illis intra ſepta, iſtis intra munimina muralis aggeris ſe recipientibus.

Acris pugna.

Rediens Auguſtus, cùm de pertinaci hoſtium audacia comperiſſet, indignatione ſimul & ira permotus eſt, ut qui jam penè in ſupremis ſe potiùs humiles ac ſupplices exhibere deberent, incurſiones facerent, & victores ſuos ipſi turbare non metuerent, ærumnoſa obſidione incluſi. Jam enim ſæpenumero in eruptionibus ſuis, aut machinis flammas injicere, aut turres deſtruere, aut lethali vulnere aliquos de noſtris ſauciare moliti ſunt, nulliuſque ſpecimen audaciæ, aut oſtentationis fuit, quod illi futurorum ignari prætermitterent: & dum jam inclinata putaretur eorum ſuperbia, de patratis facinoribus tumidi gloriabantur. Erat autem videre miſeriam, quando hi qui foris, occiſorum amputatis capitibus, eis quaſi pila ludebant, & à dextra in lævam rejectis, crudeli oſtentui & ludibrio habebant: qui verò in oppido, inhoneſtum arbitrantes ſi quid minus auderent, captivos noſtrorum ſine miſericordia ſuper muros membratim diſcerpendo, miſerabile præbebant ſpectaculum.

Immanitatis exempla.

CAP. XLVI.

De pœna quam Princeps in captivos eorum exercuit. Item de inſania Cremenſium.

EA calamitas paulisper Friderico triſtitiam, & dignam indignationem comparavit. Qui ubi impetum inſanientium continere non poterat, ac ſævientium furorem reverentia Principis non cohibebat, placuit in contumaces vindictæ ſeveritatem exercere: ut quos non correxit lenitatis patientia, ſaltem indubitati ſupplicii pœna coerce-

coerceret. Jubet ergo de captivis eorum vindictam accipere, eosque pro muris juſſit appendi. Contumax autem populus nimis de pari volens contendere, etiam ipſe quoſdam de noſtris in vinculis poſitos, eodem modo traxit ad ſupplicium, eosque cruce ſuſpendit. 1159. *Friderici in Cremonenſes indignatio.*

Tum Fridericus: Etiámne perituri contra nos ipſa vos noſtra excitavit humanitas, & lenitate noſtra vobis aluiſtis audaciam? Jam quidem vobis pugnantibus aliquandiu pepercimus, captivos veſtros miſerati fuimus, vadibus noſtris fidem ſervavimus, inviti muris veſtris machinas admovimus, ſemper cædis veſtræ cupidos milites continuimus. Iſta omnia ſpernitis, & nefaria temeritate nos ad excidium veſtrum, ad interitum filiorum, ſeu nepotum veſtrorum provocatis. Utar ego jam deinceps belli legibus, contendam cum pertinacia veſtra minimè parcens, qui vobis ipſis parcere noluiſtis.

Hæc dicens vehementer iratus, quòd in ſorte captivorum conſtituti, æquales cum victoribus conditiones ſibi ponerent, voce præconis declarari juſſit, ne ulterius ad ſe profugerent, néve fidem ſperarent: nulli enim eſſe parcendum, cunctis autem viribus dimicarent, quantum poſſent ſaluti ſuæ conſulerent: jam enim ſe omnia jure belli geſturum. Itaque obſides eorum numero XL. adduci jubet ut ſuſpendantur. Tum interim adducuntur captivi quidam de nobilibus Mediolanenſium ſex milites, qui deprehenſi fuerant, ubi cum Placentinis perfida miſcebant colloquia: nam (ut ſuprà dictum eſt) Placentia Principi etiam tunc ficta devotione, & ſimulata adhærebat obedientia. Erat autem unus de captivis qui ducebantur, nepus præſulis Mediolanenſis, vir dives, & cujus conſilio Ligures univerſi plurimùm nitebantur. Hos quoque, contempta multa pollicitatione pecuniæ, Duci jubet ad ſupplicium, ſimilisque his qui & prioribus vitæ finis extitit.

CAP. XLVII.

De varia illorum miſeria, & miſerabili eorum conqueſtione.

JAMQUE ad civitatis perniciem machinæ plurimæ admovebantur, jam turres in altum extructæ applicari cœperant. Tum illi ſumma vi atque pertinacia reſiſtere, atque a muris turres arcere, ſuisque inſtrumentis validis ſaxorum ictibus noſtras machinas impellere. Effrenatis verò animis Princeps obſiſtendum putans, obſides eorum machinis alligatos, ad eorum tormenta (quæ vulgò *mangas* vocant, & intra civitatem novem habebantur) decrevit objiciendos. Seditioſi, quod etiam apud barbaros incognitum, & dictu quidem horrendum, auditu verò incredibile, non minus crebris ictibus turres impellebant: neque eos ſanguinis & naturalis vinculi communio, neque ætatis movebat miſeratio. Sicque aliquot ex pueris lapidibus icti, miſerabiliter interierunt. Alii miſerabilius adhuc vivi ſuperſtites, crudeliſſimam necem, & diræ calamitatis horrorem penduli expectabant. O facinus. Videres illinc liberos machinis annexos, parentes implorare, crudelitatem & immanitatem aut verbis, aut nutibus objectare, econtrà infelices patres pro infauſta prole lamentari, ſeſe miſerrimos clamare, nec tamen ab impulſionibus ceſſare. Conſolatus eſt autem eos etiam aliquis eorum, ita dicens: *Cremonenſium extrema contumacia.*

O beati quibus mori bene, quàm malè vivere continget: ne timeatis mori, qui magna mala morte effugituri eſtis. Si viri fortes pro libertate certantes eſſemus, non oporteret nos quoque ſuper hoc aut cunctari, aut expectare monitorem. Nam mors quidem libertatem animis præſtat, valdeque Beati qui pro patria mortui, immortalitatis ordinem jam receperunt. Quàm multi noſtrorum anteceſſorum hac lege, talique conditione, alii torti, tamque igne quàm verberibus excruciati, obierunt: alij verò ſemeſi à beſtiis, ad ſecundum eorum cibum vivi ſervati ſunt. Miſeriores nos vobis ſumus, qui adhuc vivimus, qui ſæpe mortem optantes non accipimus. Dum enim quiſque noſtrorum ſecum reputans crudelem ſeu barbarorum, ſeu gentilium ſuorum ſervitutem, videre conjuges ad turpitudinem duci, alius revinctis manibus, vocem filii patrem implorantia exandiet: alius verò infelices ſenes ad cineres patriæ videbit aſſidere. Hæc, inquam, quiſquam noſtrorum conſiderans, aſpicere Solem durabit, etiamſi vivere abſque periculo poſſit? O utinam omnes fuiſſemus mortui, priusquam civitatem noſtram Cremonenſium manibus videremus excindi: priusquam patriam ſanctam Papienſium impietate funditùs erui conſpiceremus.

1159. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellebant, & effrenato quodam impetu ad jaciendum incitabantur: hinc ſpeciem eſſe fortitudinis, rectique conſilii exiſtimantes, hoſtibus ſtuporem mentis, admirationemque audaciæ relinquere. Pauci quidem rationi cedentes, filiis conſulere voluiſſent: alios autem liberorum cædis amor invaſit, malorum quæ ſubditi hoſtibus paſſuri fuerant, cogitationem habentes pro ſolatio neceſſitatis accedere. Et Crema tunc temporis taliter affecta, ſeu potius afflicta fuerat.

CAP. XLVIII.

Quomodo Mediolanenſes de obſidione cujuſdam caſtri fugati ſunt.

Mauerbium oppidum.

AT Mediolanenſes arbitrantes Fridericum circa obſidionem Cremæ ſollicitum, aliis laborantibus non poſſe ſuccurrere, egreſſi cum turmis ſuis penè XXX. millia hominum, oppidum quoddam verſus lacum Cumanum, Mauerbe vocatum, obſidione cingunt, aggeres inſtruunt, machinas admovent, omnibusque modis everſionem caſtri accelerare nituntur. Verùm Comes Goſvvinus, qui tunc Comitatum Seprenenſem & Martuſanum juſſus à Principe, ſatis providè adminiſtrabat, miſſos ſuos ad Curiam dirigit, hoſtiumque conamen denunciavit, quid facto ſit opus conſulit: ſe quoque copias quantas poſſit collecturum, ſi ab exercitu aliquod ſibi militiæ ſupplementum deſtinetur. Imperator continuò quingentos equites armatos eò dirigere decernit. Comes etiam de ſuis colligens auxilia, non modicum coadunavit exercitum. Jamque compoſitis rebus, Mediolanenſibus ſe oſtendere, minitari, neque prælium facere, neque otium pati, tantummodo hoſtem ab incepto retinere, neque copiam pugnandi facere, donec qui è caſtris expectabatur miles ſuperveniret. Rati Ligures, id quod negotium poſcebat, Imperatorem laborantibus ſuis auxilio venturum, & indubitatum prælium futurum, obſidionem dimittunt, fugamque ineuntes ad civitatem evadere feſtinant. Comes ut videt eos jam fugam cepiſſe, magna illos vi à tergo urget, fugientibus inſtat, cædit, capit, copioſam prædam diripit: reliqui amiſſis omnibus profugi, multique ſaucii, vix intra civitatem revertuntur.

CAP. XLIX.

Quomodo Placentini perfidia ſua hoſtes pronunciati ſunt.

Placentini hoſtes declarati.

INTER hæc Placentini multis argumentis detecti ſunt, ſtudio rerum novandarum niti cum Mediolanenſibus inire conciliabula, frumentum, aliaque uſui neceſſaria clanculum illis providere, quinetiam aliquos de ſuis Cremenſibus in auxilium deſtinaſſe. Imperator ſatius exiſtimans habere detectos inimicos, quàm fictos amicos, pro eo quod ut dicitur: *Nulla peſtis efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus,* eoſdem pro perfidia ſua, ut leviſſimos, nec in hac, nec in illa parte fidem debitam habentes, hoſtes pronunciat.

Verùm res exigit, ut ad ſchiſma Romanæ Eccleſiæ, unde digreſſi ſumus, ſcribendo redeamus. Porrò in hoc negotio lectorem admonitum eſſe cupimus, ut non de noſtro dicto vel ſcripto veritatem hujus rei metiatur, ſed quid rectius ſit, quisve (ut ita dixerim) juſtiùs induit arma, ex collatione omnium Scriptorum, quæ undique media diſcurrere, proprio diſquirat judicio. Nos enim ſi alterutrius partis res vel attulleremus, vel extenuaremus, à propoſito decidere videremur. Nec utique ſanum eſſet corpus reliquum hiſtoriæ, ſi hanc partem velut principale membrum domeſtici favoris morbus haberet.

CAP. L.

Recapitulatio de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ, & quando unus conſecratus ſit, & de hoc Epiſtola ejus.

DIVISIS, ut ſuprà dictum eſt, in electione Romani Pontificis Cardinalibus clero ac populo Romano, cùm à ſuis conſentaneis & ſequacibus alter, id eſt, Octavianus in prima Dominica menſis Octobris: alter, id eſt Rolandus, in XVIII. die menſis Septemb. in Epiſcopum conſecratus fuiſſet, uterque literas, quarum tenor ſubjectus eſt, ad declarandam rem per mundi partes deſtinavit.

Victor

1159

Victor ſervus ſervorum Dei, venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & chariſſimis filiis Abbatibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & cæteris Principibus, & egregiæ familiæ Imperiali, in ſacratiſſima Curia Domini Friderici, Sereniſſimi ac Invictiſſimi Romanorum Imperatoris commorantibus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Quàm & inquantum & Eccleſiaſtici ſtatus decorem, & honorem Romani Imperii, & nobilitatem omnium bonorum hactenus ſinceré dilexerimus, & quæ mutuæ charitates ſint invicem frequenter exhibitæ, nequaquam credimus à veſtræ magnitudinis excidiſſe memoria. Nunc autem tantò propenſioris dilectionis efficaciam vobis & Imperio cupimus exhibere, quanto DEO auctore ad majorem conſcendimus dignitatem. Quapropter univerſitatem veſtram, de qua plené confidimus, plurimùm deprecamur ut pro Beati Petri Apoſtolorum Principis reverentia, & antiquæ dilectionis conſtantia, quæ inter nos inviolabiliter perſeverare dinoſcitur, Dominum Imperatorem invictiſſimum commoneodo rogetis, quatenus Imperio ſibi à divina clementia commiſſo, & Eccleſiæ DEI, Sponſæ Jeſu Chriſti, cujus advocatus & defenſor divinitus eſt conſtitutus, providere & ſubvenire non tardet, ne in tanta diſcordia adverſariorum malitia nequiter prævalere, navicula Beati Petri procellis & tempeſtatibus ſuo tempore quaſſari, & decus imperiale valeat aliquatenus obnubilari. Inſuper univerſitati veſtræ dignum duximus intimandum, qualiter ad Apoſtolatus officium Domino concedente vocati fuerimus. Felicis memoriæ Papa Adriano prædeceſſore noſtro viam univerſæ carnis ingreſſo, in Beati Petri baſilica tumulato, convenimus omnes de electione ſummi Pontificis tractaturi. Poſt longam verò collationem & diutinam deliberationem, divina tandem inſpirante clementia, electione venerabilium fratrum noſtrorum Epiſcoporum, presbyterorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, cleri quoque Romani petitione, ejuſdem populi aſſenſu, etiam ſenatoriæ dignitatis honoratorum, inſuper capitaneorum, ad ſummum Pontificatum, annuente Deo, canonice ſumus electi, & in ſede Apoſtolica collocati, ac deinde prima Dominica menſis Octobris benedictionis conſecrationem, & noſtri officii accepimus plenitudinem. Quocirca univerſitatem veſtram humiliter deprecamur, quatenus nos apud ipſum precib. adjuvetis, à quo omnis eſt poteſtas & honor dignitatum. Si autem ex parte illius Rolandi quondam Cancellarii, per conſpirationem & conjurationem contra Eccleſiam DEI & Imperium, Wilhelmo Siculo aſtricti, qui die XII. poſt electionem noſtram ſe fecit intrudi, quod à ſeculis non eſt auditum, ad vos ſcripta pervenerint, tanquam mendacio plena, & à ſchiſmatico & hæretico deſtinata reſpuatis, & aures veſtras nequaquam illis ullatenus præbeatis. Data Signiæ, V. Kalend. Novembris.

Victor ſuæ electionis ſeriem narrat.

Petit ſe Imperatori commendari

CAP. LI.

Quando Rolandus conſecratus ſit, & de hoc Epiſtola ejus pro ſua parte.

Alexander Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Gerardo Epiſcopo, & dilectis filiis Canonicis Bononienſis Eccleſiæ, & legis Doctoribus, cæteriſq́; magiſtris Bononiæ commorantibus, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Æterna & incommutabilis providentia conditoris, ſanctam & immaculatam Eccleſiam à ſuæ fundationis exordio, ea ratione voluit & ordine gubernari, ut unus ei paſtor & inſtitutor exiſteret, cui univerſi Eccleſiarum Prælati abſque repugnantia ſubjacerent, &

1159. membra tanquam ſuo capiti cohærentia, ei ſe mirabili quadam unitate conjungerent, & ab ipſa nullatenus diſſiderent. Qui verò Apoſtolis ſuis pro eorum fidei firmitate promiſit dicens; *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſq; ad conſummationem ſeculi*, ille proculdubio Eccleſiam ſuam, cujus ipſi Apoſtoli magiſterium aſſumpſerunt, ſua promiſſione fraudari nullo modo patietur, ſed eam in ſuo ſtatu & ordine, licet ad inſtar naviculæ Petri fluctuare aliquando videatur, perpetuò faciet permanere. Unde & quamvis hoc tempore tres falſi fratres, qui à nobis quidem exierunt, ſed non fuerunt de nobis, transfigurantes ſe in Angelos lucis, cùm ſint ſatanæ, inconſutilem Chriſti tunicam, quam utique ipſe quidem, ex perſona Pſalmographi, à leonibus petit & à framea erui, & de manu canis orat ac poſtulat liberari, ſcindere & laniare laborent: Chriſtus tamen auctor & caput Eccleſiæ, eam velut unicam ſponſam ſuam provida gubernatione tuetur, & navem egregii piſcatoris, licet ſæpius quatiatur, à fluctibus non permittit naufragium ſuſtinere. Porrò cum antecessor noſter bonæ memoriæ Adrianus Papa Kal. Septemb. Anagniæ debitum naturæ ſolviſſet, & de terris ad cœlum, de imis migraſſet, Domino vocante, ad ſuperna, eo Romam adducto, & II Non. Septemb. in Eccleſia Beati Petri, præſentibus ferè omnibus fratribus ſatis honeſtè (ſicut moris eſt) tumulato: cœperunt fratres & nos cum eis ſecundum Eccleſiæ conſuetudinem, de ſubſtituendo Pontifice in eadem Eccleſia ſtudioſius cogitare, & tribus diebus de ipſa electione tractantes, tandem in perſonam noſtram, in ſufficientem huic oneri, & tantæ dignitatis faſtigio minimè congruentem, omnes quotquot fuerunt, tribus tantùm exceptis, Octaviano ſcilicet, Joanne de S. Martino, & Guidone Cremenſe (Deo teſte, quia mendacium non fingimus, ſed meram ſicut eſt loquimur veritatem) concorditer atque unanimiter convenerunt, & nos aſſentiente clero ac populo in Romanum Pontificem elegerunt. Duo verò, Joannes & Guido, quos prænotavimus, tertium Octavianum nominantes, ad ejus electionem pertinaciter intendebant. Unde & ipſe Octavianus in tantam audaciam, infamiamque prorupit, quòd mantum, quo nos reluctantes & renitentes, quia noſtram inſufficientiam videbamus, juxta morem Eccleſiæ, Odo prior Diaconorum induerat, tanquam arreptitius à collo noſtro propriis manibus violenter excuſſit, & ſecum inter tumultuoſos fremitus aſportavit. Cæterùm cum quidam de ſenatoribus tantum facinus inſpexiſſent, unus ex eis ſpiritu divino ſuccenſus, mantum ipſum de manu eripuit ſævientis. Ipſe verò ad quendam Capellanum ſuum, qui ad hoc inſtructus venerat, & paratus, ilicò flammeos oculos fremebundus inflexit, clamans & innuens, ut mantum quem fraudulenter ſecum portaverat, feſtinanter afferret. Quo utique ſine mora delato, idem Octavianus abſtracto pileo, & capite inclinato, cunctis fratribus, aut loco inde aut voluntate remotis, mantum per manus ejuſdem capellani, & cujuſdam clerici ſui ambitioſus aſſumpſit, & ipſe idem, quia non erat alius in hoc opere capellano & clerico extitit coadjutor. Verùm ex divino credimus judicio contigiſſe, quòd ea pars manti quæ tegere anteriora debuerat, multis videntibus & ridentibus poſteriora tegebat. Et cùm ipſe idem hoc emendare ſtudioſiùs voluiſſet, quia capitium manti extra ſe raptus non poterat invenire, collo fimbrias circumduxit, ut ſaltem mantus ipſe appenſus et quodammodo videretur. Sicque factum eſt, ut ſicut tortæ mentis erat, & intentionis obliquæ, ita ex tranſverſo & obliquo mantum fuerit in teſtimonium ſuæ damnationis indutus. Quo facto, portæ Eccleſiæ, quæ firmatæ fuerant, reſerantur, & armatorum cunei, quos (ſicut ex re apparuit) pecuniæ largitione conduxerat, evaginatis gladiis cum immenſo ſtrepitu occurrerunt, & peſtis illa mortifera, quia Cardinales Epiſcopos non habebat, armatorum caterva militum vallabatur. Fratres verò facinus tam immenſum, & à ſeculis non auditum ex inſperato videntes, & formidantes, ne à conductitiis militibus trucidarentur, ſeſe in munitionem Eccleſiæ nobiſcum pariter receperunt: ibique novem diebus continuis, ne exinde liberè exiremus, fecit nos quorundam ſenatorum aſſenſu, quos pecunia oblata corruperat, die noctuque armata manu cum omni diligentia cuſtodiri. Sanè populo inceſſanter & jugiter acclamante, & in ſenatores pro tanta impietate multa immanitate fremente, de cuſtodia fuimus illius munitionis erepti, ſed in arctiori & tutiori loco apud Tranſtyberim nos idem ſenatores, recepta inde pecunia, poſuerunt. Cumque moram ibidem fermè per triduum feciſſemus, univerſo populo tantam proditionem, atque malitiam de cætero nullatenus ſuſtinente, ſenatores cum Nobilibus & populo venientes, nos & fratres noſtros per urbem magnificè & honorificè cum immenſis laudibus & præconiis, campanis etiam in tranſitu noſtro pulſantibus, conduxerunt, & ſic tandem à violentia perſequentis erepti, & noſtræ redditi libertati, ſequenti die Dominico venerabilibus fratribus noſtris Gregorio Sabinenſi, Hubaldo Hoſtienſi, Bernhardo, Walthero, Julio & B. Epiſcopis, Cardinalibus quoque, Abbatibus, Prioribus, judicibus, advocatis, ſcri-

Electio Alexandri.

Raptum chlamydis Pontificia Victori impingit.

Alexandri conſecratio.

ſcriniariis, primicerio, & ſchola cantorum, nobilibus etiam, & quadam parte de populo urbis, apud Nympham, non longè ab urbe inſimul congregatis, munus conſecrationis accepimus, & ſicut in Romana Eccleſia moris eſt, ibidem in Pontificali regno magnificè fuimus ac ſolenniter coronati. Cæterùm prædictus Octavianus cum pro conſecratione, imo execratione ſua, dum & in urbe eſſet, & poſtquam latenter urbem exivit, multos Epiſcopos convocaſſet, nullum prorſus præter unum Ferentinatem videlicet Epiſcopum, habere potuit, pro ſua temeritate & veſania confirmanda. Quoſdam tamen Epiſcopos imperialibus minis, quoſdam violentia laicali, quoſdam verò pecuniis & blanditiis allicere voluit: ſed nil, Domino impediente, profecit. Unde nec adhuc inveniri poteſt, licet omnibus modis enitatur, qui ei manus execrationis imponat, & ſe tantæ faciat præſumptionis & impietatis auctorem. Verùm memorati Joannes & Guido, cæcitatis tenebris obvoluti, quoniam ſcriptum eſt: *Peccator cùm venerit in profundum malorum, contemnet*, nec ſic à ſua præſumptione damnabili reſipiſcunt, ſed eundem Octavianum, quem ſibi in ſtatuam erexerunt, obſtinata perfidia venerantur, & cum relicta unitate Eccleſiæ præſumunt uſque adhuc tanquam idolum aut ſimulacrum adorare. Ipſe autem Antichriſti tempora præfigurans, uſque adeò erectus eſt ſupra ſe, ut etiam in templo Dei ſederit, oſtendens ſe tanquam ſit Deus, & multi abominationem deſolationis ſtantem in loco ſancto, non ſine multa lachrymarum effuſione, corporeis oculis inſpexerunt. 1159. Proverb. 18.

Sanè nos infirmitatem noſtram, & virtutum indigentiam cognoſcentes, noſtrum in Dominum jactamus cogitatum, ſperantes & de Chriſti miſericordia plenius confidentes, quòd Eccleſiam ſanctam ſuam, pro qua ipſe idem in ſubſtantia noſtræ mortalitatis apparuit, ut eam ſibi non habentem rugam aut maculam exhiberet, optata faciet in tranquillitate lætari, & procellarum omnium inundatione ſedata, nihil erit quod jam ei poſſit obſiſtere, ubi unicus ejus ſponſus voluerit nubiloſa quæque & noxia propulſare. Nunc igitur quia nos de noſtrorum meritorum qualitate diffidimus, & de honeſtate & religione veſtra plenam habemus fiduciam, veſtris & univerſalis Eccleſiæ precibus infirmitatem noſtram petimus adjuvari: charitatem veſtram per Apoſtolica ſcripta rogantes, & commonentes attentius, ut ſicut viri Catholici vos pro domo Domini muros inexpugnabiles opponatis, & in devotione ac fidelitate matris veſtræ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ immobiliter perſiſtentes, ab ejus unitate nullatenus recedatis. Quòd ſi præfatus vir impietatis, ad partes veſtras aliqua damnationis ſuæ ſcripta tranſmiſerit, ea, ſicut reſpuenda ſunt, reſpuatis, & tanquam vana ac ſacrilega contemnere & abjicere ſtudeatis. Noverit inſuper diſcretio veſtra, quòd nos ſupranominatum Octavianum, apoſtaticum & ſchiſmaticum in octavo die à conſecratione noſtra (hunc enim terminum ei reſipiſcendi, & ad unitatem matris Eccleſiæ redeundi, præfiximus) tanquam inobedientem & contumacem, & illos qui ei manus præſumerent, non dicimus conſecrationis, ſed execrationis imponere, & de communi fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium voluntate atque conſilio, accenſis candelis, & cœtu clericorum in Eccleſia congregato, vinculo anathematis & excommunicationis aſtrinximus, & eos cum ſuo auctore diabolo condemnavimus. [illegible]

CAPUT LII.

Epiſtola Cardinalium unius partis.

Venerabilibus in Chriſto fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Ducibus, Principibus, Præpoſitis, Prioribus & cæteris Eccleſiarum Prælatis, ad quos literæ iſtæ pervenerint, Ymarus Tuſculanus Epiſcopus Prior Epiſcoporum, Joannes tit. S. Sylveſtri & Martini, Guido Cremenſis tit. S. Caliſti, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyteri Cardinales, Rimundus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in via lata, & Sy. S. Mariæ in Dominica, & Sublacenſis Abbas, perpetuam in Domino ſalutem.

Ex quo contra honorem Eccleſiæ DEI & Imperii amicitia inter Dominum Papam Adrianum, & wilhelmum Siculum apud Beneventum facta eſt, diſſenſio & diſcordia non modica inter Cardinales Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ non ſine cauſa oborta

1159. Corrupti à Siculo Cardinales. Fidem Cæſari inſidias ſtruentes.

eſt, nobis ſcilicet, qui honorem & dignitatem ſanctæ Dei Eccleſiæ, & Imperii nullatenus diminui volebamus, amicitiæ quæ facta fuerat in detrimentum Eccleſiæ & Imperii, nequaquam conſentientibus: aliis verò qui pecunia & multis promiſſionibus obcœcati, jam dicto Siculo tenebantur aſtricti, conventionem ipſam taliter (ut diximus) fabricatam, nequiter defendentibus, & quàm plures in partem ſui erroris attrahentibus, noſtro conatui & voluntati totis viribus pertinaciter reſiſtentibus. Proinde procedente tempore cùm jam fama ferret Imperatorem in Italiam intraſſe, & plurimam ejus partem ſuæ poteſtati ſubjugaſſe, prædicti fratres Siculo aſtricti, Dominum Papam ſollicitare ac circumvenire omni ſagacitate cœperunt, qualiter aliqua occaſione aſſumpta Dominus Imperator, & omnes ſequaces ejus excommunicationi ſubderentur, & nos ad id faciendum unà cum eis juramento aſtringeremur. Nos autem econtra diximus, potiùs Siculum excommunicandum, qui omnia jura Eccleſiæ tam Spiritualia, quàm temporalia violenter abſtulerat, quam Imperatorem, qui Eccleſiæ Romanæ & Imperii jura fideliter laborabat recuperare, & Eccleſiam de ſervitute ad libertatem reducere. Hoc audientes fautores Siculi, à jam dicto conſilio cum rubore ſiluerunt. Eo igitur conſilio, noſtro ſtudio, & exacta diligentia taliter caſſato, & exinde venerabili fratre noſtro Octaviano, tunc ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbytero Cardinali, nunc Apoſtolicæ ſedis Pontifice, unà cum fratre Wilhelmo presbytero Cardinali S. Petri ad vincula, ad imperialem celſitudinem legationem fungente: Dominus Papa cum ſibi conſentientibus ſupradicti Wilhelmi fautoribus urbem egreſſus, Anagniam venit. Ubi tunc demum manifeſta conſpiratione omnes præfati Wilhelmi fautores in præſentia Domini Papæ ſacramento firmaverunt, perſonam Imperatoris excommunicationi ſubjiciendam, & ex tunc in antea ejus honori & voluntati uſque ad mortem immutabiliter contraire: & ſi contingeret Dominum Papam vita decedere, neminem ſe niſi de illis qui conjuraverant, in Pontificem eligere. Circumpoſitos inſuper Epiſcopos, ne alicui electo in quem Siculi ſecta conſentiret, in conſecratione manus imponerent, juramento nihilominus conſtrinxerunt. Poſtmodum jam ſæpedicto patre noſtro Adriano Anagniæ Kalend. Septemb. defuncto, omnes illuc convenimus: & cùm de corpore ſive ibidem tumulando, ſive Romam deferendo, non parva contentio oriretur, tandem Romam corpore deportato, prius in verbo veritatis tale pactum unanimiter fecimus, & ſcripto mandavimus, quale nunc ſequitur:

Conventio Cardinalium ſuper electione novi Pont.

In nomine Domini Amen. Convenerunt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Cardinales ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & promiſerunt ſibi invicem in verbo veritatis quod de electione futuri Pontificis tractabunt ſecundum conſuetudinem iſtius Eccleſiæ, ſcilicet quòd ſegregentur aliquæ perſonæ de eiſdem fratribus, qui audiant voluntatem ſingulorum, & diligenter inquirant, & fideliter deſcribant, & ſi Deus dederit quòd concorditer poſſimus convenire, bene: ſin autem, nullus procedat ſine communi conſenſu, & hoc obſervetur ſine fraude, & malo ingenio. Tali pacto in verbo veritatis firmato, poſt humatum Corpus in Eccleſia Beati Petri, ad eligendum Pontificem convenimus: & juxta prædictam conſuetudinem perſonas, quæ ſingulorum voluntates diligenter inquirerent, & audirent ac deſcriberent, ſegregavimus. Sed cùm propter conſpirationem adverſæ partis electio lentè procederet, tertia die ferè tranſacta, ad hoc tandem deventum eſt, quòd XIV. Cardinales ex adverſo, qui ſacramento conſtricti tenebantur, Rolandum Cancellarium nominaverunt. Nos autem IX. numero, qui nefandi juramenti exortes eramus, venerabilem fratrem noſtrum Octavianum presbyterum Cardinalem, virum utique honeſtum & religioſum, ad regimen Apoſtolicæ ſedis, & ad concordiæ & pacis unſtatum inter Eccleſiam & Imperium reformandam ac conſervandam dignum & utilem eſſe cognoſcentes, eligimus. Cùm res taliter agerentur, & partem contrariam pactum quod in verbo veritatis firmatum fuerat, penitùs tranſgredi volentem ſentiremus: pactum ſupradictum illis ad memoriam reducentes, auctoritate Dei omnipotentis, & omnium ſanctorum, atque noſtra, eis penitùs interdiximus, ne abſque communi conſenſu omnium, ſicut in pactione continetur, ullatenus aliquem immantarent: & Rolandum Cancellarium eadem auctoritate ne ſuſciperet, nihilominus prohibuimus. Qui dum verba & admonitiones noſtras vilipenderent, & Rolandum Cancellarium manto feſtinarent induere, nondum tamen illo induto: nos illorum malitiæ potiùs contraire quàm conſentire volentes, & quod malè conabantur, minimè permittentes, ad petitionem populi Romani, electione univerſi cleri, aſſen-

1159

aſſenſu etiam totius ferè ſenatus, & omnium capitaneorum, Baronum, Nobilium; tam infra urbem quàm extra urbem habitantium, noſtrum electum manto induimus, & inthronizatum in ſede beati Petri collocavimus, inde ad palatium ejusdem, acclamante univerſo populo, hymnum Deò decantante clero, & omnibus ſolenniter adimpletis, honorificè deduximus. Adverſæ verò partis Cardinales retrocedentes, in caſtrum beati Petri ſe contulerunt, ibique per dies octo, & amplius incluſi permanſerunt. Inde poſtmodum per ſenatores educti, extra urbem receſſerunt, & XII. poſteà die, quod à ſeculo non eſt auditum, in caſtro nomine Ciſterna, intra Aritiam & Terracinam, Rolandum Cancellarium immantaverunt, & in ſequenti Dominica execraverunt: ac continuò mittentes nuncios per univ… Italiam, Epiſcopis, ne ad conſecrationem noſtri electi venirent, penitùs diſſuaſerunt, … ſillis excommunicationem & depoſitionem in perpetuum. Qui tamen in prima Dominica menſis Octobris, auctoritate Dei honorificè conſecratus eſt. Rem quali… facta eſt, veſtræ fraternitati inſinuavimus, nihil præter veritatem adnectentes, teſte Deo, … non poteſt, & ſi Angelus de Cœlo aliud evangelizaret, à veritate penitus aberraret. Veruntamen multa quæ facta ſunt omittentes, iſta prout brevius poſſumus, vobis ſignificamus, ne prolixiore pagina aures veſtras oneraremus. Hæc itaque … adv…tat veſtra fraternitas, quam devotiſſime obſecramus, & admonemus, & modis omnibu… …bus poſſumus exhortamur in Domino, quatenus neque per ſ… monem, neque p… … à veſtro ſenſu moveamini, ſed in veritate nobiſcum firmi & immobiles permaneatis.

CAP. LIII.

Item Epiſtola Cardinalium alterius partis.

Friderico …, glorioſo, Illuſtri, Magnifico & ſublimi Romanorum Imperatori, Gregorius Sabinenſis, Hubaldus Hoſtienſis, Julius Præneſtinus, Bernardus Portuenſis, Waltherus Albanenſis Epiſcopi: Hubertus tit. S. Priſcæ, Joannes tit. Sanctorum Joannis & Pauli, Henricus tit. S. Nerei & Achillei, Ildebertus tit. Baſilicæ XII. Apoſtolorum, Joannes tit. S. Anaſtaſiæ, Bonadies tit. S. Chryſogoni, Albertus tit S. Laurentii in Lucina, & Wilhelmus tit S. Petri ad vincula presbyteri, Oddo S. Gregorii ad velum aureum, Rom. S. Luciæ in ſepta Solis, Jacinctus S. Mariæ in Coſmidin, Oddo S. Nicolai in carcere Tullii, Arde S. Theodorici, Bo. Sanctorum Coſmæ & Damiani, C. S. Adriani P. S. Euſtachii, & Jo. Diaconi Cardinales, voluntate & Spiritu in Domino congregati, Salutem, & glorioſam de inimicis victoriam.

Quanto Excellentiæ Veſtræ major à Deo collata eſt & attributa poteſtas, & quanto ſublimiorem inter mortales dignitatis locum conſtat vos obtinere, tantò amplius imperialem convenit majeſtatem, Sacroſanctam Rom. Eccleſiam ſpecialem & unicam matrem veſtram, in omnibus honorare, & ei ſemper, & præſertim neceſſitatis tempore ſalubriter atque utiliter providere. Quid autem diebus iſtis in eadem Eccleſia Romana contigerit, & quàm inauditũ facinus ab his quos filios reputabat, aliquantis diebus tranſactis fuerit perpetratum, dignum, imò digniſſimum eſt nos imperiali Celſitudini Noſtris literis aperire. Nuper ſiquidem cùm Dominus noſter, bonæ memoriæ Adrianus Papa, Kalend. Septemb. apud Anagniam debitum naturæ ſolviſſet, & de terris ad cœlum, de imis migraſſet vocante Domino ad ſuperna, tres falſi fratres, Octavianus ſcilicet, & Joannes de ſancto Martino, & Gui… o Cremenſis, qui à nobis quidem exierunt, ſed non fuerunt de nobis, transfigurantes ſe in Angelos lucis, cùm ſint ſatanæ: &c.

Et infrà. Ad hæc noverit ſublimis gratia veſtra, quòd Otto Palatinus Comes, occaſione de intruſione Octaviani ſuſcepta, præfatum Dominum noſtrum, & nos omnes plurimùm infeſtavit, & Eccleſiam Dei niſus eſt ſcindere, & multipliciter abſque rationabili cauſa turbare. Campaniam ſiquidem, & patrimonium beati Petri cum intruſo & apoſtat… o Octaviano violenter intravit, & terram ipſam ſtuduit ei quibuſcunque modis ſubj…gare. Nos itaque, & tota Eccleſia Dei nobiſcum Majeſtatem Veſtram ſuppliciter exoramus, ut tam violenta intruſione ita ſicut eſt intellecta, & diligenter inſpecta, qualiter vobis ad ſalutem animæ veſtræ, & honorem Imperii ſuper tanto ne- Patuit, ut Imperator Alexandri partes ſuſcepit.

1159 gotio ſit procedendum, diligenter attendatis. Conſiderate & advertite, qualiter circa Sacroſanctam Romanam Eccleſiam, & circa unicum ſponſum ejus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſine quo nec regnum poteſt aliquis obtinere terrenum, nec acquirere ſempiternum, oporteat vos habere, & qualiter eam ab impugnatoribus & præſertim ab ſchiſmaticis & hæreticis, ex imperialis officio dignitatis protegere debeatis modis omnibus actu[illegible]. Nos ſiquidem vos ſicut ſpecialem defenſorem & Patronum Eccleſiæ Romanæ modis omnibus honorare intendimus, atque ad augmentum gloriæ veſtræ, quibus modis poſſumus, cum Deo aſpiramus. Rogamus autem, & inſtantius ſupplicamus, ut matrem veſtram Sanctam Romanam Eccleſiam diligatis, & honoretis, & ad pacem, & tranquillitatem ipſius, quibus modis imperialem convenit Excellentiam, intendatis, & tantam præfati invaſoris atque ſchiſmatici iniquitatem nullatenus foveatis.

CAP. LIV.

Quòd pro terminando ſchiſmate Princeps ad ſe utraſque partes invitavit.

FRIDERICUS ancipiti malo novi ſchiſmatis permotus, conſilio Principum decrevit dare operam, ne quid exinde ſeu ſtatus Eccleſiæ, ſeu Reip. Imperii detrimenti caperet. Audiens itaque utrumque electum in Epiſcopatus ordinem conſecratum, alterum ab altero excommunicationis ſententia condemnatum, ſine judicio Eccleſiæ controverſiam terminari poſſe non putavit. Auctoritatem autem congregandi Concilii, exemplo antiquorum Imperatorum, verbi cauſa, Juſtiniani, Theodoſii, Caroli, ſibi congruere putans, litiſque deciſionem legitimam eſſe non poſſe, niſi partibus hinc inde congregatis conſiderans, ad citationem amborum, venerabiles viros, & prudentes, Danielem Pragenſem, & Hermannum Verdenſem Epiſcopos dirigit, cum literis, quarum exemplar hoc eſt.

[illegible margin note]

CAP. LV.

Epiſtola Imperatoris ad Rolandum, & cæteros Cardinales de hoc.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, Rolando Cancellario, cæteriſque Cardinalibus, qui eum elegerunt Romanum Pontificem, Salutem, & omne bonum.

Quoniam divina præordinante clementia, Romani Imperii gubernacula ſuſcepimus, oportet ut in omnibus viis noſtris ipſius legem cuſtodiamus, cujus munere, cujus voluntate dignitatis noſtræ apicem adepti ſumus. In hoc itaque ſacratiſſimo propoſito conſtituti, cum omnibus Eccleſiis in Imperio noſtro conſtitutis debeamus patrocinari, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ tantò propenſius debemus providere, quantò ipſius cura & defenſio à divina providentia creditur nobis eſſe commiſſa ſpecialius. Ea propter de diſcordia, quæ in ſubſtituendo Romano Pontifice inter vos ſuborta eſt, plurimùm dolemus, timentes ne occaſione hujus ſchiſmatis Eccleſia Chriſti ſanguine redempta debeat dilacerari, præſertim cùm robur [illegible] ſiæ foris titubare videatur, quoniam unitas ipſius ſciſſura domeſtica interius dilaniatur. Ut autem huic peſti competens & Deo gratum exhibeamus remedium, religioſorum virorum conſilio generalem Curiam & conventum in octava Epiphaniæ Papiæ indiximus celebrandam. Ad quam evocavimus totius Imperii noſtri & aliorum regnorum, ſcilicet Angliæ, Franciæ, Ungariæ, Daciæ, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & viros religioſos, ac Deum timentes, quatenus remoto omni ſeculari judicio, hoc tam magnum Eccleſiæ negotium Eccleſiaſticarum tantùm perſonarum ſententia ita ſopiatur, ut & Deo debitus exinde honor deferatur, & Eccleſia Romana ſua integritate & juſtitia non poſſit à quoquam privari, vel ſtatus urbis, quæ caput Imperii noſtri eſt, inquietari. Proinde eruditioni veſtræ mandamus, & ex parte Dei omnipotentis, & totius Eccleſiæ Catholicæ præcipimus, ut ad eandem Curiam ve conventum veniatis, Eccleſiaſticarum perſonarum ſententiam auditum & recepturi. Teſtis enim nobis eſt Deus, quia in hac Curia nec amore, nec odio alicujus perſonæ quicquam aliud quærimus, quam honorem Dei, & Eccleſiæ ſuæ unitatem. Quòd ſi ad tam celebrem Eccleſiæ conven-

tum examinationis cauſa venire volueritis, chariſſimi Principis noſtri & Eccleſiæ Catholicæ Herimannus Verdenſis, Daniel Pragenſis, Patres & Epiſcopi venerabiles, quos de palatio noſtro ad vos transmiſimus, unà cum Comite Palatino, conſanguineo noſtro, aliiſque legatis noſtris, ſecurum vobis conductum præſtabunt. Si verò juſtitiam Dei & Eccleſiæ in tam ſolenni conventu recipere nolueritis, videat Deus, & judicet. Nos autem ipſius favente gratia, qui dat ſalutem Regibus, juſticiam Dei, quæ nullum magis quàm Imperatorem Romanum decet, proſequemur. 1160.

CAP. LVI.

Item Epiſtola Principis de eadem re, ad Epiſcopos tranſmontanos.

PORRO literæ quibus ad tantam diſcuſſionem tranſmontanos Epiſcopos invitavit, iſtæ pro exemplo ſufficiant.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, Herimanno Brixienſi Epiſcopo ſalutem, & omne bonum.

Quòd in paſſione ſua Chriſtus duobus gladiis contentus fuit, hoc in Romana Eccleſia, & in Imperio credimus mirabili providentia declaraſſe, cum per hæc duo rerum capita & principia totus mundus tam in divinis, quàm in humanis ordinetur. Cumque unus Deus, unus Papa, unus Imperator ſufficiat, & una Eccleſia Dei eſſe debeat, quod ſine dolore dicere non poſſumus, duos Apoſtolicos in Romana Eccleſia habere videmur. Defuncto itaque Adriano Papa, in Kalend. Septembris, Cardinales, qui columnæ immobiles eſſe videbantur, quibus ſancta & univerſalis firmiſſimè innitereiur Eccleſia, non quæ Dei ſunt, ſed ſua quærentes, & unitatem Eccleſiæ ſcindentes, duos Pontifices elegerunt, & ambos conſecraverunt. Pro tanta namque & tam pernicioſa Eccleſiæ jactura, tota nimirum Italica Eccleſia conturbatur, & diſſenſiones ſchiſmate orto in capite, jam in inferiora membra defluxiſſet, & totum Eccleſiæ corpus detœdaſſet, niſi nos conſilio & auxilio religioſorum virorum, qui Spiritu Dei aguntur, tam impudicæ iniquitati juſticiæ rigorem oppoſuiſſemus. Ne itaque in tantæ diſcrimine diſcordiæ univerſalis Eccleſia periclitari poſſit. Romanum Imperium, quod ad remedium tam pernicioſi morbi divina clementia providit, univerſorum ſaluti debet ſollicitè providere, & ne tanta mala in Eccleſia Dei præemineant, futuris caſibus ſolerter obviare. Coadunatis itaque in unũ omnibus Epiſcopis, tam Italicis, quàm Teutonicis, cæteriſque Principibus, ac viris religioſis, qui zelum Dei & Eccleſiæ habere videbantur, quod facto opus eſſet diligenter inveſtigavimus, ex decretis Romanorum Pontificum, & ſtatutis Eccleſiæ veracitèr accipientes, quòd exorto ſchiſmate in Romana Eccleſia ex duorum Apoſtolicorum diſſenſione, ambos vocare, & ſecundum ſententiam & conſilium orthodoxorum litem decidere deberemus. Ex conſilio itaque omnium qui aderant Epiſcoporum, cæterorumque Principum, Curiam ſolennem, & generalem conventum omnium Eccleſiaſticorum virorum, in octava Epiphania Papiæ celebrandam indiximus, ad quam ambos qui ſe dicunt Romanos Pontifices vocabimus, omneſque Epiſcopos Imperii noſtri, & aliorum regnorum, Franciæ videlicet, Angliæ, Hiſpaniæ, atque Ungariæ, ut eorum in præſentia noſtra juſto declaretur examine, quis illorum regimen univerſalis Eccleſiæ de jure debeat obtinere. Quia verò ad unitatem Eccleſiæ reformandam ſapientia admodum nobis neceſſaria eſt, ut ea nequaquam carere valeamus, dilectionem tuam attentiſſimè rogamus, & rogando commonemus, quatenus pro fidelitate Eccleſiæ & Imperii, ad prædictam Curiam omni occaſione remota venias, ut in adventu tuo unitas & pax, & tranquillitas Eccleſiæ reformetur. Interim autem prædictæ ſciſſuræ in neutram partem aſſenſum tuum declines, nec tanquam juſtam & rationabilem aliquatenus recipias. Data Cremæ, X. Kalend. Novembris.

Imperatoris officium oborto de Pontificatu diſſidio.

NB.

CAP. LVII.

De calliditate Cremenſium contra noſtros.

IAM verò ad ea quæ apud Cremam geſta ſunt, res exigit ut revertamur. Cremenſes, ut ſuprà dictum eſt, tam in vadibus, quàm in captivis ſuis malè affecti, cùm ab excurſi-

1160.

Muſcipula & occulta fovea oppugnantibus ſtructa.

curſibus & audacia temerè paululum quieviſſent, alio ingenio, alioque commento noſtros fallere cogitant, & ſubvertere. Quædam enim inſtrumenta fabricant, muſcipulis quidem ſimillima, ſed pro qualitate humani corporis fortiora, eaque per vias circa vallum diſpergunt, quibus ignari multi hærentes, aut capi facilè poterant, aut occidi. Item foſſas quàmplurimas hincinde deſuper levi operimento contegunt, quas illapſi ſimiliter aut capiebantur, aut occidebantur. Ejuſmodi & alii multi latrocinales doli, tam ad rapinas, quàm ad incendia machinarum cum aſſiduè fierent ab his qui intra munitionem erant, Fridericus & calliditate ſimul & audacia eorum magis irritabatur. Et quia penuria civitatem capere deſperaſſet, abundabant enim frumento, iterum conſilium ad vim atque arma cõvertit, omnibus agminibus id maximè cupientibus, qui jam longæ obſidionis tædio affecti, variiſque laboribus attriti, mœrore tenebantur, bellumque quoquo modo finiri optabant. Sextus enim jam menſis erat ex quo civitas obſeſſa fuerat, hyemſque pluviola, & gelu aſperrima illo anno plus ſolito inhorruerat.

CAP. LVIII.

De expugnatione Cremæ per machinas.

Turres oppugnatoriæ.

ITAQUE admotis omnibus machinis, ad occupandam civitatem hortatur exercitum, turreſque in excelſum erectas, variaque materia undique tectas, ut & pondere ſtabiles eſſent, neque ignibus expugnarentur, ſuper aggeres collocat, jaculatoribus & ſagittariis, militumque fortiſſimis plenas. Qui cùm non conſpicerentur, ipſi eos qui vel ſuper murum aſtarent, vel in civitate deambularent, facillimè cernerent, teliſque appeterent: cùm illi neque à vertice venientes ſagittas facile declinare, neque ulciſci poſſent, quos non viderent. Quoties autem ignito ferri pondere, & adunco, quo levius hæreret, machinas attentabant, qui deſuper erant aquis ignem reſtinguendo, uncos autem & hamos ferri contis proceris & fudibus diſſolvendo, conatus eorum in irritum revocabant. In his enim falces alligarant, ut ſi quid de materia, quæ contra ictus machinarum turribus alligata fuerat, ignis corrupiſſet, ſtatim abſcinderent. Et Cremenſes quidem ita reſiſtebant, quamvis multi in dies ſingulos occumberent, contraque parum mali hoſtibus facerent.

CAP. LIX.

De ultimo & atrociſſimo certamine patrato.

Generalis aſperrimaque Cremæ oppugnatio anno 1160.

ET quoniam ad finem hujus obſidionis tendimus, ad alia properantes, ultimum prælium, & maximum, paulisper attingere libet, pro eo quòd & atrox, & vario eventu geſtum eſt. Imperator cernens oppidanos neque ſe ipſos miſereri, neque civitati parcere velle, generalem aggreſſionem fieri ſtatuit. Electis ergo de ſingulis agminibus viris fortiſſimis, intra machinas turrium eos collocat, variis quidem locis, alios ſuperiores, alios inferiores: ut dum inferiores civitatem per murum ingreſſuri pontes applicarent, ſuperiores eos jaculis & ſagittis, quo minus ab hoſtibus læderentur, defenderent. Erant turres ipſæ nimia proceritate mirabiles, ſupra C. pedes in altum erectæ, multorum hominum per ſingula diverſoria capaces. Reliquum exercitum circa muri ambitum diſtribuit, præcipiens, quando pontes admoveri cepiſſent, ipſi quoque ſinguli contra quem ſtarent locum aggredi, murumque vel tranſcendere vel irrumpere conarentur. Ipſe quidem utrinque ita diſpoſuit. Civitatis autem populus poſtquam oppidum undique videret circundatum, armiſque omnia conlucere, tubicines quoque univerſorum agminum & ſigniferos congregatos, ut ſigno dato undique eos invaderent, non ſegniter ſe & ipſi communiunt, magnaque audacia ſuper muros, & in ſuis machinis (quas *gattas* appellant) operiuntur: ut tum admoverentur pontes, ipſi eos vel occuparent, vel dejicerent, murumque ſcalis aſcendere nitentes, vario modo deterrerent, magna tunc animi facinora demonſtrantes, ne vel in extremis calamitatibus deteriores noſtris viderentur. Iam pontes, licet maxima difficultate admoti fuerant, jam tota acies in muro pedem ponebat. Tum Cremenſes callidè ſe intra ſuas machinas occultantes, primos quidem & deſubtus, & ſuprà graviter excipiunt, poſteriores autem tormentorum ictibus deterrent, acies pro muris pugnantium diſſipant, & qui ſcalis, aliiſque

instru-

1160.

inſtrumentis aſcendere nitebantur, impulſi devolvebantur à muro. Sed neque noſtris virtus in rebus adverſis, nec Cremenſibus ſævitia defuit. Nempe unus militum noſtrorum nomine Bertolfus de Arach, qui cum primis de ponte ſaltu in civitatem devenerat, circundatus undique ab hoſtibus, dum pugnando ſe fortiſſimum oſtendiſſet, multosque ſolus uſque ad magnam partem civitatis perſecutus fuiſſet, à quodam retrò longa ſecuri proſtratus eſt. Nam anteriori parte per medios ruentem, univerſi vitabant, audaciam hominis metuentes, pariter & admirantes. Quem tandem cùm occidiſſent, unus eorum crudeliter in mortuum ſæviens, cutem capitis (ut dicebatur) abſtraxit, & pilis decentiſſimè capillatam galeæ ſuæ affixit, ipſe turpis & indecentiſſimus: nec viri fortitudine permotus, nec humanæ conditionis ſortem miſeratus. Alium quoque præciſis manibus ac pedibus (grave ludibrium) per plateas ſerpere permiſerunt. Porrò qui murum tranſcendere conati ſunt, quamvis ſingillatim digni eſſent memoria, omnium tamen fortiſſimus demonſtratus eſt Otto palatii Comes de Bajoaria, qui ſæpius muro repulſus, ſæpiusque ante alios inceptum opus revertens, virtute fortitudinis ſuæ toti huic ornamento ſunt calamitati. Non tamen impunè, nec longum Cremenſes hac fortuna uſi ſunt. Nam de prominentia turrium noſtrarum diverſis miſſilibus tot ea die vel occiſi, vel vulnerati ſunt oppidanorum, quòd muro anteriore pulſi, intra munitionem, quæ ſecundo muro erat accincta, confugerent, & tunc primò rebus ſuis deſperarent.

Bertolfi de Arrah virtus.

Cremenſium crudelitas.

CAPUT LX.

Qualiter Imperator propter excidium Cremæ, Concilii diem prolongaverit, & quorum Conſilio Cremenſes de pace tractaverint.

IMPERATOR videns excidium civitatis vicinum eſſe, jam enim vires eorum, & audaciam, labor, metus & calamitas fregerant, Concilium quod in octava Epiphaniæ celebrandum fuerat, diſtulit, animumque totum ad ſubverſionem civitatis laxavit. Iam autem valida juvenum manus collapſa fuerat, multique in dies ſingulos jaculis & ſagittis occumbebant, cum, ut dictum eſt, ipſi contrà nihil mali noſtris facere poſſent. In tantis ergo rerum anguſtiis, conſilio neceſſitatis adhibito, Peregrini Aquileienſis Eccleſiæ Patriarchæ, ſimulque Henrici Ducis Bajoariæ, & Saxoniæ colloquium expetunt, petentibusque locus & hora datur, quando ſapientiores & majores civitatis ſe dictorum heroum conſpectui præſentarent. Mane facto, deſignata ſtatione, cùm pars utraque adeſſet, Patriarcha vir eruditus, plurimisque virtutibus adornatus, & cui præter officii auctoritatem magna facundiæ gratia inerat, prior ad eos ita orſus memoratur.

CAP. LXI.

Exhortatio Aquileienſis Patriarchæ, & reſponſio Cremenſium.

SIQUIDEM non viderem vos ad ſentiendum quæ pacis ſunt, eſſe incitatos, neque populi Cremenſis puriorem, ſinceriſſimamque vos partem, nunquam proceſſiſſem ad vos, neque conſulere confiſus eſſem. Supervacua enim, ut ait quidam, eſt de utilibus oratio, quando omnium habitatorum conſpirat ad deteriora conſenſus. Quis verò aliquos quidem ætas malorum belli neſcios facit, quoſdam verò inconſiderata ſpes libertatis, nonnullos quoque avaritia ſuccendit, paucorum bonorum conſilio providendum eſt, quemadmodum ipſi ab hoc errore corrigantur. Quod ſi ab initio ſuſcepti belli proviſum non eſt, ſera ſaltem pœnitentia corrigat exceſſum: ut qui in portu præcavere tempeſtatem noluiſtis, vel inter medias procellas, pro tempore rebus fractis conſulatis. Subeat vobis, ſi non civitatis jam perditæ, jamque ſubverſioni proximæ, ſaltem miſeratio filiorum veſtrorum adhuc ſuperſtitum, atque conjugum. Parcite reliquiis hominum, ſi parcere noluiſtis charis adytis paternorum mœnium. Experti feritatem Germanorum, virtutem & magnitudines corporum, ne dubitetis eos ſpiritus gerere majores corporibus, & animas contemptrices mortis habere. Breviter vobis quod ſentio edam. Placet ut victori Principi colla ſubdatis, expedit ut univerſam ſalutem veſtram in deditione, non in armis reponatis. Si enim ſpreta pace in defectione perſeverantes eritis, haud dubiè majoribus quàm paſſi eſtis periculis ſubdemini.

Cremenſes ad pacem invitati.

His

1160. His dictis dolorem quem corde habebant, pauliſper ſupprimentes, reſpondent: Se non adverſus Principem, ſed contra gentiles ſuos Cremonenſes arma ſumpſiſſe, olimque ſibi decretum neque his, neque illis, ſed ſoli Deo & Imperatori ſervire voluiſſe, & in multis clarere, mortem eos indebitæ ſervituti prætuliſſe, fœdus cum Mediolanenſibus pepigiſſe, idque donec Deo placuerit, inviolatum cuſtodiſſe. Iram ſe divinam pro peccatis ſuis perferre: fortunam Imperatoriam prævalere. Nam habentes armorum abundantiſſimum apparatum, & alimentorum nullam penuriam, manifeſtiſſime Deo ſpem ſalutis auferente, perdidiſſe. Rogare autem ne gentilibus ſuis, Cremonenſibus inimiciſſimis pœnas, ſed ſoli Principi cogantur præſtare. Optare ſe bello finem imponere, virtutem Imperatoris ſe effugere non poſſe.

CAP. LXII.

De conditionibus pacis cum Crentienſibus, & triumpho Principis.

Pacis capita. COGNITO jam nominati Principes quod pacem cuperent, bellique tædio affecti eſſent, verbum eorum Curiæ pertulerunt. Placuit: de conditionibus pacis agitur, diffinitur, & ſine contractione ab oppidanis recipitur. Erat autem pactum tale, quod Cremenſes civitatem dederent, ipſique vita ſibi indulta cum conjugibus ac liberis quovis eundi facultatem haberent: de rebus ſuis quantum quiſque ſemel humeris efferre poſſet, ſecum exportaret. Mediolanenſes vero & Brixienſes, qui ad præſidium ejuſdem civitatis intraverant, relictis ibidem armis, & omnibus ſuis, vitam ſibi pro lucro exiſtimarent. Quibus omnibus tandem VI. Kalend. Februarii completis, ipſum caſtrum, egreſſis inde quaſi XX millibus hominum diverſi generis, flammis traditum, & militibus ad diripiendum permiſſum eſt.

Crema flammis deleta.

Peracto excidio, divus Auguſtus toto exercitu jucundante, lætam victoriam acturus Papiam divertit. Ubi vero eum appropinquare nunciatum eſt, omnis multitudo civitatis obvia per vias & plateas, cum ſenibus & juvenibus, cum conjugibus & liberis præſtolabatur, & quo tranſiens divertiſſet, ejus majeſtatem, vultuſque lenitatem omnium generum vocibus proſequebatur: benemeritum triumphatorem, & ſalutis datorem, ſolumque dignum Romanum Principem appellari. Tota civitas veluti templum variis ornamentis decorata erat, & diverſis odoribus aromaticis plena redolebat. Cum autem via per circumſtantium multitudinem ad Eccleſiam venire potuiſſet, antequam in palatio ſe reciperet, omnipotenti Deo, qui dat ſalutem Regibus, pro adepto triumpho vota ſolvit, & gratulatoria ſacra celebravit. Conventum quoque, quem in octava Epiphaniæ habendum ſtatuerat, in eadem Ticinenſium civitate in Purificatione S. Mariæ decrevit peragere. Porro de ſubacta, vel potius ſubverſa Crema, ſtatim imperiales literæ per ambitum regni diriguntur in hunc modum.

CAP. LXIII.

Epiſtola Imperatoris de victa Crema.

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus. Scire credimus prudentiam veſtram, quod tantum divinæ gratiæ donum, ad laudem & gloriam nominis Chriſti, honori noſtro tam evidenter collatum, occultari vel abſcondi tanquam res privata, non poteſt. Quod ideo dilectioni veſtræ ac deſiderio ſignificamus, ut ſicut chariſſimos & fideles, vos participes honoris & gaudiorum habeamus. Proxima ſiquidem die poſt converſionem S. Pauli, plenam victoriam de Crema nobis Deus contulit, ſicque glorioſe ex ipſa triumphavimus, quod tam miſeræ genti quæ in ea fuit, vitam conceſſimus. Leges enim tam divinæ, quam humanæ ſummam ſemper clementiam in Principe eſſe debere teſtantur.

CAP. LXIV.

De Concilio apud Papiam, & exhortatione Principis ad Epiſcopos.

TEMPUS erat quo Concilium Papiæ indictum, celebrandum fuerat, idque de univerſis regni partibus, videlicet ciſalpinis & tranſalpinis in unum collecti Archiepi-

ſcopi,

ſcopi, & Epiſcopi, aliique Eccleſiarum Prælati pendula expectatione operiebantur. 1160.
Tum Auguſtus commonens omnes jejuniorum & orationum ſubſidiis Eccleſiæ Catholicæ cauſam DEO commendari, cum ſacerdotibus, & omni populo auxilium divinum fida ſanctorum interceſſione poſcebat. Deinde convocato in unum concilio, cùm reſediſſet, ait ad Epiſcopos. Quamvis noverim officio ac dignitate Imperii penes nos eſſe poteſtatem congregandorum conciliorum, præſertim in tantis Eccleſiæ periculis: (hoc enim & Conſtantinus, & Theodoſius, nec non Juſtinianus, ſeu recentioris memoriæ Carolus Magnus, & Otto Imperatores feciſſe memorantur) auctoritatem tamen diffiniendi hujus maximi & ſummi negotij, veſtræ prudentiæ, veſtræque poteſtati committo. Deus enim conſtituit vos ſacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque judicandi. Et quia in his quæ ad Deum ſunt, non eſt noſtrum de vobis judicare, tales vos, & taliter in hac cauſa hortamur habere, tanquam ſolius Dei de vobis expectantes judicium.

Imperatoris auctoritate Concilio cogendo.

Lis de Pontificatu ab Eccleſiaſticis dijudicanda.

Cùm hæc dixiſſet, ipſe ſe concilio ſubtraxit, examen totum Eccleſiæ & Eccleſiaſticis, quæ ibi innumerabiles erant, committens perſonis. Erant autem circiter quinquaginta Archiepiſcopi & Epiſcopi: Abbatum & præpoſitorum non erat præ multitudine æſtimatio. Legati quoque diverſorum terrarum aderant, ſpondentes quicquid à ſynodo decretum foret, indubitanter à ſuis recipiendum.

CAP. LXV.

Quòd concilium pro Victoris parte ſententiam dederit.

RĒſidentibus itaque Epiſcopis, & cleto univerſo VII. diebus cauſa ventilata eſt, tandemque Domino Octaviano, qui cum præſens adveniſſet, & haberet qui partem ſuam defenderent, ceſſit litis victoria, & pro ipſo concilium ſive curia dedit ſententiam, condemnato Rolando & reprobato, qui citatus legitimè concilio ſe præſentare contumaciter abnuiſſe dicebatur. Sæpius autem lectorem admonitum eſſe cupimus, ut in hoc facto ad diſquirendam rerum veritatem non noſtra dicta conſulat, ſed literis & ſcriptis, quæ ad manus noſtras venerunt, & huic Operi inſerendæ viſæ ſunt, innitatur, ſuo ſervans arbitrio, quando de hac controverſia, & litis deciſione, conciliique judicio ſufficienter ſibi fides facta videatur.

CAP. LXVI.

Epiſtola canonicorum S. Petri Romæ, pro parte Victoris.

Invictiſſimo & glorioſiſſimo Domino ſuo Friderico Romanorum Imperatori, & ſemper Auguſto, & venerabilibus patribus in Chriſti nomine congregatis, fratres qui Romæ ſunt, baſilicæ S. Petri Principis Apoſtolorum Canonici, Angeli magni conſilii præſentiam, & Spiritus ſancti conſolantem gratiam.

Patres ſanctiſſimi, quos Deus elegit ad conſolationem mœrentium, & delinquentium correctionem, ſicut ait Apoſtolus, corrigite inquietos, conſolamini puſillanimes, intendite precibus noſtris, & ad dolorem noſtrum leniendum conſolationis manum extendite. Tanta eſt enim tam diffuſa mœroris noſtri materia, ut unde debeamus exordium ſumere, difficulter poſſimus invenire. Verùm quia materia doloris eſt & mœroris, à luctu & mœrore ordiri decrevimus. Attendite ergo & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor noſter, cùm videamus matrem noſtram Romanam Eccleſiam, quondam fulgentem, à filiis ſuis, imò alienis, quia mentiti ſunt ei, quos enutrivit & exaltavit, ipſi autem ſpreverunt eam, contumelioſè eviſceratam, & membris ex parte mutilatam, in cœno jacentem, contumeliam, jacturamque ſuam nec ſentientem. Unde cùm Hieremia plorante ſuæ Hieruſalem deſtructionem, plorantes dicimus: *Non crediderunt Reges terræ, & univerſi habitatores orbis: quoniam ingrederetur hoſtis, & inimicus per portas Hieruſalem.* Verè Hieruſalem erat Mater noſtra Romana Eccleſia, quæ cunctis ad ſe venienti-

1160. tibus & quærentibus pacem dabat. Nunc autem & dolentes dicimus, ut olim illi, Peccatum peccavit noſtra Hieruſalem, propterea inſtabilis facta eſt. Nec immeritò propter peccata Prophetarum ejus, & iniquitates ſacerdotum ejus, erraverunt cæci in plateis, facies Domini diviſit eos. Et verè. Vultus enim Domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Unde plurimo rubore diffundimur. Verè peccatum peccavit hoc tempore noſtra Hieruſalem, invidia & odio, & iniquitatibus multis, quæ quis per omnia longum eſt enarrare, ad oſtendendam Romanam electionem, & cauſam diſcordiæ declarandam propoſitum convertemus.

Domino igitur Papa Adriano felicis memoriæ, prima vigilia Kalend. Septembris viam univerſæ carnis ingreſſo, convenit illicò maxima multitudo, cum quibus & ſenatores affuerunt, quorum conſilio Corpus Romam delatum eſt. Inter Cardinales verò contentione creſcente, convenit tandem inter eos ut Romam redirent, & concordem electionem facerent de aliquo Cardinalium. Quod ſi non poſſent, quærerent extraneam perſonam. Quod ſi nec ſic poſſent convenire, ab electione quieſcerent, donec invenirent idoneum virum, quem concorditer eligere deberent. Et hoc unanimiter ab omnibus confirmatum eſt. Poſt hoc autem ſtatim Romam redierunt, Dominus Octavianus, & quidam alii acceſſerunt ad obſequium defuncti. Quidam verò alii præmiſerunt auctorem ſcelerum Boſonem primogenitum Satanæ, ut munitionem Beati Petri occuparet, cujus cuſtodes fidelitatem ei juraverant, Domino Papa Adriano vivente, cumque poſtea ſubſequentes eandem munitionem conſcenderunt. Dominus autem Tuſculanus palatium aſcendit. Dominus Octavianus & Dominus Rolandus Cancellarius ad domos noſtras venerunt, & quidam alii. Vocati autem iſti ab illis qui munitionem obſervabant, responderunt, ſe nunquam aſcenſuros in munitionem: Boſonem verentes, ne ſicut eis relatum fuerat, a juratis Boſonis caperentur. Et Dominus Cancellarius, Vadam, inquit, & eos ad vos deſcendere faciam. Ivit cum eo Diaconus de Carcere, nec redierunt, & ſic per biduum de loco ubi electionem facerent, convenire nequiverunt.

Tandem die ſabbati deſcendentibus illis de munitione, aſcenderunt omnes poſt altare Beati Petri, & cœperunt de electione tractare. Cumque convenire non poſſent, dixerunt iſti qui concordiam & pacem Eccleſiæ deſiderabant: Date nobis electionem, & eligemus unum de vobis, aut habeatis vos electionem, & eligite quem vultis de nobis unum: & noluerunt. Surrexit tandem velut iratus Otto, Diaconus S. Georgij, & Adebaldus Craſſus, Cardinalis S. Apoſtolorum, & Joannes Neapolitanus, & accepto manto voluerunt immantare Dominum Rolandum Cancellarium, ſed ſaniore & meliori parte Cardinales ex parte DEI omnipotentis, & beatorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli, atque totius Eccleſiæ auctoritate prohibente, non potuerunt. Facta autem hac prohibitione, iterum eum immantare attentaverunt, nec potuerunt, & Cancellarium cum manto nullo modo tetigerunt: per eos tamen non ſtetit quin immantaretur. Cæterùm clerus Romanus, qui in Eccleſia beati Petri pro electione ſummi Pontificis convenerat, audito clamore, cucurrerunt, circumdantes Dominum Ottonem, qui erat cum Cardinalibus juxta altare beati Petri, & clamaverunt omnes dicentes, Dominum Octavianum eligite, per quem ſolum Eccleſia pacem poteſt habere. Tunc petitione populi Romani, & electione totius cleri, conſentiente & deſiderante univerſo capitulo baſilicæ beati Petri, Dominus Octavianus Cardinalis à ſaniori parte Cardinalium electus eſt, & manto indutus, ac in ſede beati Petri poſitus, abſque omni contradictione, cantantibus omnibus, *Te Deum Laudamus*, in jubilo. Deinde ſicut mos eſt, Domini Cardinales, & clerus Romanus totus qui præſens erat, & qui poſtea confluxerat, populique Romani pars maxima pedes ejus oſculati ſunt. Quod videns Dominus Rolandus Cancellarius, & qui ei ſicut dicebatur, juramento erant aſtricti, nec clamaverunt, nec aliquo modo contradixerunt, ſed inclinato capite redeuntes, munitionem quaſi ſpe ſua fruſtrati conſcenderunt. Tunc Domini Cardinales, clerus, judices, ſcriniarij, ſenatores, populus Romanus Dominum electum ſignia bandonis præcedentibus, ad palatium uſque cum jucunditate perduxerunt, Romano more clamantes: *Papa Victore S. Pietro l'elegge.* In craſtinum autem quidam de clero Romano aſcenderunt munitionem, & oſculata manu Domini Cancellarii, cœperunt eum & qui cum eo erant, rogare, ut paci Eccleſiæ provideret. Quidam autem de Diaconis curiæ reſpondit eis velut indignans: Heri pedes Domini Octaviani, qui fratrem ſuum Dominum Cancellarium exuit manto, & ſe induit, eſtis oſculati, & modò ve-

dò venitis ad nos? Et Dominus Cancellarius, Noli, ait, Domine Cardinalis, dicere quod 1160.
verum non eſt. Dominus Octavianus nunquam exuit me manto, quia nunquam indutus fui. Sicque per totam hebdomadam illam Domino Cancellario & ſuis in Eccleſia beati Petri morantibus, nono die deſcendentes trans Tyberim, eo die & altero commorantes XI. exierunt, & pervenerunt ad ciſternam Neronis, in qua latuit Nero fugiens Romanos inſequentes. Juſtè ciſternam adierunt, quia dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas. Et ibi die altero, qui duodecimus erat ab electione Domini Victoris, induerunt Cancellarium ſtolam & pallium erroris, in deſtructionem & confuſionem Eccleſiæ, ibique primùm cantabant, *Te Deum laudamus.* Quis veſtrûm ô ſanctiſſimi patres audivit talia? Quanium in eis eſt, biceps hodie facta eſt Romana Eccleſia. Nunc tacendum nobis eſt, ut Dominus Otto Palatinus Comes, & Dominus Guido Comes de Blanderata, & Dominus Heribertus præpoſitus, viri prudentiſſimi, Imperatoriæ Majeſtatis legati, vicem accipiant referendi, quid in Domino Cancellario & ſuis repererint. Qui cum nota retulerint Domini Epiſcopi, Domini Imperatoris legati, quid hinc inde humilitatis & veritatis cognoverint, plenius poterunt enodare. In Urbe quoque cùm Romanus clerus ad Eccleſiam beati Petri, ipſis præſentibus conveniret, quid de facto iſto perſenſerint, quoniam præſentes eſſe credimus, referant ipſi, & ad hoc comprobandum duos de fratribus noſtris Petrum Chriſtianum Eccleſiæ noſtræ decanum, & Petrum Guidonis camerarium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconum, ſanctitati veſtræ tranſmittimus, ut de his omnibus veritatis teſtimonium etiam viva voce perhibeant. In cœna Domini eſtis, in qua redemptionis humanæ ſacramenta peregit. Duos gladios Apoſtoli ſe habere profeſſi ſunt, quos & vos habetis, quid in eis, & per eos agere debeatis, nullus veſtrûm ignorat. Ibi dictum eſt à Chriſto, *Satis eſt.* Et nos qui Chriſti veſtigia ſequi debemus, vobis Dominis noſtris dicimus, huic operi finem facientes, *Satis eſt.* Omnipotentis ſapientia patris, qui novit & poteſt unire vota & voluntates omnium, doceat vos omnes, & uniat ad confuſionem Babylonicam deſtruendam, & ſimoniam de Eccleſia propellendam, & pacem toti mundo deſiderabilem in integrum reformandam.

CAP. LXVII.

Actio concilii verbis ſimplicibus poſita.

ACTIO Concilii, quæ verbis ſimplicibus in ſcriptum redacta, item ponenda videbatur.

Hæc ſunt capitula, quæ in Concilio Papiæ ſuper electionem Domini Papæ Victoris canonicè probata ſunt. Dominus Octavianus, & nemo alius, Romæ in Eccleſia beati Petri, petitione populi & conſenſu, ac deſiderio cleri, à Cardinalibus manto indutus eſt ſolenniter, & præſente Cancellario, & non contradicente, in cathedra beati Petri collocatus eſt, & à Cardinalibus, & clero Romano, *Te Deum laudamus*, ſolenniter ei cantatum eſt, & nomen ei Victor impoſitum eſt. Ibi multitudo cleri & populi Romani venit ad pedes ejus. Tunc Scriniarius ſecundum antiquam Romanorum conſuetudinem aſcendens in altum, voce magna clamavit ad populum dicens: Audite cives Romani, & cœtus reipublicæ. Secunda feria pater noſter Adrianus mortuus eſt, & proximo ſequenti ſabbato Dominus Octavianus Cardinalis S. Ceciliæ in Romanum Pontificem electus & immantatus eſt, & in cathedra beati Petri collocatus eſt, & Papa Victor eſt nominatus Placet vobis? Reſpondit magna voce clerus & populus, Placet. Secunda & tertia vice interrogatus populus ſi placeret, clara voce reſpondit, Placet. Deinde cum bandis, & aliis papalibus inſignibus Dominus Papa cum laudibus in palatium deductus eſt.

Teſtimonia ex parte Victoris. I.

His itaque ritè peractis, capitulum beati Petri ſtatim venit ad pedes ejuſdem Papæ Victoris, & obedivit, ac debitam ei reverentiam exhibuit, clerus & populus, multitudo magna ſimiliter obedivit. Sequenti verò die proxima rectores cleri Romani ac-

1160. cedentes ad Dominum Cancellarium, & ad Cardinales qui cum eo erant, voluerunt cognoſcere ſi immantatus eſſet, ſicut quidam dicebant: & non invenerunt eum immantatum, neque aliqua ſpecie dignitatis variatum: & habito cum eo & Cardinalibus ſuis colloquio, cognoverunt ab ore ejus & ſuorum, quòd nunquam fuerit immantatus, & quòd hoc ei falsò imponebatur. Quo audito & cognito, rectores ad pedes Domini Papæ Victores venerunt, & obedientiam, & reverentiam exhibuerunt. De omnibus ſuprà dictis capitulis teſtes fuerunt, Petrus Chriſtianus Decanus baſilicæ beati Petri, & omnes fratres ejus, & duo Rectores cleri Romani, Blaſius ſcilicet presbyter, & Manerius presbyter, & ſeptem Archipresbyteri Romanæ urbis, & quatuor alij tam Diaconi, quàm Subdiaconi.

Deinde Prior Lateranenſis & ſui Canonici obedierunt.

Clerici de Patriarcha S. Mariæ majoris obedierunt.

Abbas de Patriarcha S. Pauli per ſuos nuntios obedivit, & in ſignum obedientiæ de bonis Eccleſiæ ſuæ illi miſit.

Abbas de Patriarchia S. Laurentij cum ſuis monachis obedivit.

Abbas Cirengij obedivit.

Abbas S. Sylveſtri cum ſuis monachis obedivit.

Abbas S. Alexii in monte Aventino cum ſuis Monachis obedivit.

Abbas S. Blaſij cum ſuis monachis obedivit.

Conventus S. Sabeæ obedivit.

Conventus S. Mariæ in Capitolio obedivit.

Conventus monachorum S. Coſmæ & Damiani obedivit.

Abbas S. Valentini obedivit.

Magiſter fratrum templi Hieroſolymitani in monte Aventino cum ſuis fratribus obedivit.

Cardinalia S. Marcelli obedivit.

Clerici de Cardinalia ſanctorum Apoſtolorum obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Petri ad vincula obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Sylveſtri obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Sixti obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Sabinæ obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Sabilinæ obediverunt.

Cardinalia S. Ciriaci apud thermas Diocletiani obedivit.

Clerici de Cardinalia S. Mariæ trans Tyberim obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Mariæ in porticu obediverunt.

Clerici de Cardinalia S. Nicolai in carcere obediverunt.

Monaſterium S. Agathæ obedivit.

Archipresbyter S. Apollinaris obedivit.

Archipresbyter S. Triphi obedivit.

Archipresbyter S. Bartholomæi obedivit.

Eccleſia S. Celſi obedivit.

Eccleſia S. Mariæ in monaſterio obedivit.

Eccleſia S. Mariæ in palaria obedivit.

Eccleſia ſancti Salvatoris de Cutte obedivit.

Archipresbyter ſancti Vincentij cum ſuis obedivit.

Archipresbyter ſanctæ Katharinæ cum ſuis obedivit.

Archipresbyter ſancti Thomæ de Parione obedivit.

Archipresbyter ſanctæ Anaſtaſiæ cum ſuis obedivit.

Archipresbyter ſancti Salvatoris de campo cum ſuis obedivit.

Archipresbyter ſanctæ Mariæ in monte cello cum ſuis obedivit.

Et multæ aliæ Eccleſiæ & Monaſteria obedierunt, quas vix enumerare valemus.

Poſt promotionem Domini Victoris, Canonici beati Petri miſerunt ad Rolandum Cancellarium Canonicos ſuos, qui viderent an eſſet immantatus, ſicut quidam credebant, aut aliquo modo promotus. Unde bis miſſi inquiſitores, bis retulerunt eum non eſſe immantatum, nec aliqua promotionis ſpecie variatum. Sequenti verò die, ut omnis dubitatio tolleretur, miſerunt Canonici quoſdam de ſuis, ut menſæ Cardi-

1160. Cardinalium qui intererant, intereſſent, & viderent ſi ſaltem in menſa locum digniorem ſolito obtineret, aut etiam benedicendo menſam primus eſſet, vel aliquo modo inter Cardinales loco, vel dignitate, ſeu veſte dignior haberetur. In quibus omnibus nullo modo ſenſerunt eum promotum, vel mutatum. Atque in hunc modum perſcrutati ſunt Canonici ſtatom Cancellarij per ſingulos continuos octo dies.

2. Baſſo & Joannes de Romano dicunt: Poſtquam Cancellarius ſedente Domino Victore in cathedra, in munitionem ſe recepit, Joannes Phizutus clericus, & Joannes de bucca lata laicus, voluerunt immantare Cancellarium, qui cum injuria repulit eos dicens: De me non facietis ridiculum, ibi eſt Papa: ite ad eum, & obedite ei.

3. Presbyter Blaſius, & presbyter Manerius rectores Romani, dicunt ſe cum tribus aliis rectoribus cleri, ſequenti die poſt promotionem Domini Victoris acceſſiſſe ad Cancellarium, & ad omnes Cardinales qui cum eo erant, & non viderunt eum immantatum, nec aliquo modo promotum: & antequam diſceſſiſſent, audierunt duabus vicibus ab ore Cancellarij, quòd nec erat, nec fuit immantatus. In præſentia etiam ipſorum rectorum qui ibi erant, teſtificatus eſt Otto Cardinalis de Carcere, quòd Dominus Octavianus nullam violentiam, vel injuriam intulit Cancellario.

4. Item dixit Otto: Pro nihilo adſcribitur hoc Domino Cancellario, quia nullus ei mantum abſtulit quia nunquam habuit. His omnibus ita peractis & cognitis, rectores iſti iverunt ad Dominum Victorem, & obedientiam ei fecerunt, & præceperunt clero, ut ei obediret. Quod & factum eſt.

5. Presbyter Barro, & presbyter Joannes Capellani de Cardinalia Cancellarii, dicetunt, ſe ſequenti die poſt promotionem Domini Victoris ad Cancellarium acceſſiſſe, & dixiſſe ad eum ſic: Audientes vos eſſe immantatum gaudebamus, & nunc quia aliter videmus, dolemus. Qui dixit eis, Pro me nolite gaudere vel dolere, quia ego nec fui, nec ſum immantatus: ite & obedite ei quem videtis immantatum. Hæc verba taliter ab ore Cancellarii proceſſiſſe commiſit presbyter Barro, & presbyter Joannes, quibuſdam ex noſtris clericis præſentibus, ut jurent in animabus eorum ita verum eſſe.

6. Clerici de Cardinalia S. Chryſogoni dixerunt, ſe ſequenti die poſt promotionem Domini Victoris acceſſiſſe ad Cardinalem ſuum, qui erat cum Cancellario, & interrogaſſe eum dicentes, Omnes clerici vadunt ad pedes Domini Papæ, quid faciemus & nos? Qui reſpondit: Ite ad eum ſicut alii.

7. Multi ex noſtria dicunt vidiſſe Cancellarium undecimo die ab Urbe exiſſe, ſine manto, ſine ſtola, ſine albo equo, & ſine omni habitus munitione, cum pellibus nigro pallio coopertis, & cum nigro almutio uſque ad Ciſternam.

8. Joannes de Romano dicit: audiviſſe Joannem Neapolitanum, & Bonandiem, & quoſdam alios Cardinales dicentes apud Ciſternam: Quoniam modò ſumus ſine paſtore, & ſine capite, faciamus nobis Dominum: & poſtea immantaverunt eum, & cantaverunt ei, *Te Deum laudamus*, apud Ciſternam.

9. Joannes de S. Stephano, & Wolferaminus dicunt, ſe audiviſſe, quòd Papa Adrianus dixit ad eos cùm de Urbe eiret: Octavianus, inquit, quem ego miſi in Longobardiam, vult excommunicare Mediolanenſes: ſed ego mandavi Mediolanenſibus, ut non curent de eo, ſed fortiter ſe habeant, tam ipſi quàm Brixienſes, contra Imperatorem: & ego cum eis diſpoſui, quòd Imperator propter eorum impedimenta non poterit Romam venire. Item etiam cum Cardinalibus ita diſpoſui, quòd Octavianus non erit Papa poſt mortem meam.

10. Gimundus & Wolferaminus dicunt, ſe audiviſſe ab ore Epiſcopi Sabinenſis, quòd libenter rediret ad Dominum Victorem: ſed ita adjuratione eſt aſtrictus, quòd ſine perjurio non poteſt.

11. Epiſcopus Aletrinus in præſentia Domini Guidonis Cremenſis Cardinalis, & Gimundi, & Joannes Gajetani, & aliorum multorum, dixit: Non poſſum ad Dominum Victorem venire, quia talem ſecuritatem feci Cancellario, & ſuis apud Anagniam, quòd non poſſum ad eus venire uſque ad Kal. Poſt Kalend. autem veniam: interim tamen habeo eum pro Domino, & paſtore meo. Itaque Kalend. tranſactis, cum infirmitate teneretur, miſit Domino Victori obedientiam per clericum quendam, quem habemus præſentem.

De omnibus ſupradictis capitulis teſtimonium perhibuerunt prædicti rectores cleri Romani, & VII. Archipreſbyteri ſuprà memorati, & alii multi honeſti & religioſi

1160. clerici Romani, & Petrus Urbis Præfectus, & Stephanus de Tebaldo, & Stephanus Nortmannus, & Joannes de S. Stephano, & Joannes Gajetanus, & Wolferamnus de Gidocica, & Gimundus de domo Petrileonis, & multi alii illuſtres Romani & nobiliſſimi, qui omnibus his interfuerunt, & omnia viderunt, & tractaverunt.

CAP. LXX.

Qualiter Fridericus ratihabitione confirmavit electionem Victoris, cumq́ intronizavit.

CONfirmato & recepto taliter in papatu Victore, defertur ad Principem ſacerdotalis concilii ſententia. Qua venerabiliter ſuſcepta & approbata, Victor ad Eccleſiam vocatur. & magna ſolennitate, & frequentia cleri ac populi ſuſcipitur, ipſique ut ſummo Pontifici, & univerſali Papæ acclamatur. Divus quoque Imperator conſuetam ei reverentiam, ſicut Conſtantinus beato Sylveſtro humiliter pro foribus Eccleſiæ exhibuit: & manu ejus accepta usque ad ſedem deduxit, & intronizavit. De reliquis quæ ibidem acta ſunt exemplaria literarum ſubnotata conſule.

CAP. LXXI.

Epiſtola Imperatoris ſuper his directa.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, dilectiſſimo ſuo Eberhardo venerabili Saltzburgenſi Archiepiſcopo, & ſuffraganeis ejus, Alberto Friſingenſi Epiſcopo, Hartmanno Brixinenſi, & Romano Gurcenſi, totique Provinciæ Saltzburgenſi, gratiam ſuam, & omne bonum.

Si ſacro Concilio Papiæ interfuiſſetis, omnia quæ ibidem, vel in Romana Eccleſia facta ſunt, oculata fide cognoſcere poſſetis. Ne autem ab his qui pravis delationibus & mendaciis jam ferè totum orbem reſperſerunt, veritas poſſit obnubilari, vel veſtra ſinceritas trahi in contrarium, quantò breviùs poſſumus, ſeriem totius rei, ſine aliqua falſitatis commixtione, mera veritate vobis ſignificare dignum duximus. Luce clarius conſtat, quòd Papa Adriano adhuc vivente, Rolandus Cancellarius, & quidam Cardinales non
Matth. 5. attendentes illud Dominicum, *Sit ſermo veſter, eſt eſt, non non*, conſpiratione facta cum Wilhelmo Siculo, primo ab eis excommunicato, & cum cæteris hoſtibus Imperii, Mediolanenſibus, Brixienſibus, Placentinis, ne fortè per mortem Papæ Adriani tam iniqua factio evaneſceret, juramenti vinculo invicem ſeſe conſtrinxerunt, ut defuncto Papa nullus alius ei ſubſtitueretur, niſi qui in eadem conſpiratione cum eis conveniſſet. Hac de cauſa duodecimo die poſt electionem Domini Victoris Papæ, eo ſedente in ſede beati Petri, jam dicti conſpiratores egreſſi ab Urbe ad Ciſternam Neronis, derelinquentes venam aquarum viventium, ſe contulerunt, & idolum ſibi Rolandum Cancellarium erexerunt, dicentes: hunc eſſe Simonem Petrum, qui Apoſtolicæ dignitatis apicem tam nefaria invaſione attingere præſumebat. Quòd hæc conſpiratio facta fuerit, & ille jam dictus Rolandus per eam hoc modo intraverit, non eſt fictitium, ſed religioſis viris ab illo qui facit manifeſta conſilia cordium, mirabiliter eſt declaratum. Dum hæc Romæ agerentur, & nos quid ſuper tanto ſchiſmate agendum eſſet, viros religioſos, Archiepiſcopos videlicet & Epiſcopos conſultaremus, ſupervenerunt, quaſi miſſi à Deo, Tarentaſiinus Archiepiſcopus, Abbas Claravallenſis, Abbas Morimundenſis, & alii Abbates numero decem poſtulantes pacem Mediolanenſibus: qui recepto à nobis verbo, dum Mediolanum pro inveſtiganda eorum voluntate redirent, acceperunt ab eis tale reſponſum: Domini Patres, nos tenemur aſtricti juramento Domino Papæ & Cardinalibus, quòd non debeamus redire ad gratiam Imperatoris ſine eorum voluntate, & ipſi econtrà ſine noſtra voluntate nullam pacem facere poſſunt. Reſponderunt eis Abbates: Vos de cætero non tenemini Domino Papæ, quia mortuus eſt, & illi illatim ſubjunxerunt: Si mortuus eſt Papa, nos ideo non ſumus abſoluti: quia nihilominus tenemur Cardinalibus,

& ipſi

& ipſi tenentur nobis. Hæc prædicti Patres Abbates in reſponſis à Mediolanenſibus 1160. teſtificati ſunt coram multis religioſis viris. Præter hæc multa experimenta factæ conſpirationis per literas in via deprehenſas accepimus, ſicut noncius iſte plenius vidit & audivit. Sanè ex Concilio orthodoxorum, ſicut alia vice meminimus vobis mandaſſe, generalem conventum religioſorum Papiæ indiximus, ad quem ambos qui ſe dixerunt Romanos Pontifices, non ad judicium ſeculare, ſicut ora mendacium aſtruunt, ſed ad examen Eccleſiæ, per duos venerabiles Epiſcopos, Verdenſem videlicet & Pragenſem, convocavimus. Alter verò, eò quòd puriorem haberet conſcientiam, Dominus Victor videlicet, judicio Eccleſiæ ultrò ſe obtulit: altero videlicet Rolando contumaciter renitente & dicente, quia cùm ipſe omnes deberet judicare, ipſe à nullo vellet judicari. Habito itaque venerabili Concilio, in quo Patriarcha Aquileienſis, & multi Archiepiſcopi, & Epiſcopi religioſi convenerant, per octo continuos dies maxima gravitate, diligentiſſima examinatione, ſemota omni laica perſona, tractatum eſt, quis ex duobus ſummi Pontificatus apicem de jure deberet obtinere. Poſt longam itaque deliberationem, quia illa nefandiſſima conſpiratio Deo & Eccleſiæ admodum odibilis, manifeſtis indiciis non ſolùm probata, verùm in facie totius Eccleſiæ coram poſitæ revelata eſt: & in Domino Victore nihil reprehenſibile inventum eſt, niſi quòd pauciores numero Cardinales omnino à conſpiratione illa exortes, cum pro bono pacis inter regnum & ſacerdotium conciliando, elegerunt: & invocata S. Spiritus gratia, Eccleſia Dei Rolandum Cancellarium conſpiratorem & ſchiſmaticum, diſcordias & lites. & pejuria bona eſſe evangelizantem, condemnavit, & Dominum Victorem Papam in Patrem ſpiritualem & univerſalem Pontificem confirmavit. Quem nos Eccleſia Duce ſecuti approbamus, & univerſalis Eccleſiæ Patrem & Rectorem, cooperante divina clementia, fore denunciamus. Hoc itaque factum divinis ſuffultum præſidiis, & in Apoſtolica ſtabilitate ſupra petram, Chriſtum videlicet firmiter fundatum, à veſtra beatitudine, pro pace totius Eccleſiæ & ſalute Imperii approbari, & ab omni Eccleſia Veſtræ Sanctitati commiſſa teneri & conſervari rogamus, & præoptamus. Data Papiæ, XV. Kalend. Martii.

CAP. LXX.

Epiſtola præſidentium Concilio hincinde directa.

RESCRIPTUM generale à ſynodo præſidentibus per partes mundi directum hoc eſt:

Quia ſedis Apoſtolicæ turbatio, Chriſtianorum animos admodum ſauciavit, nos qui ad reſecanda ſchiſmata, & pacem Eccleſiæ reformandam Papiæ fuimus congregati, qualitatem cauſæ, modumque negotii & Sacri Concilii diſpenſationem univerſitati veſtræ plenariè duximus intimandum: quatenus per ſcripta præſentis mera veritate monſtrata, auditorum animi falſitatem, quam fortè conceperant, vehementer expellant, & nnodò per Scripta ſchiſmatica non ſeducantur. Cùm igitur orthodoxorum Papiæ congregatorum univerſitas in nomine Domini conſediſſet, cauſa per VII. dies continuos, omni remoto ſeculari judicio, legitimè & canonicè agitata, ac diligenter inſpecta, ſufficienter & canonicè in conſpectu Concilii per teſtes idoneos eſt comprobatum, Dominum Papam Victorem, & nullum alium in Baſilica beati Petri à ſaniori parte Cardinalium, petitione populi, & conſenſu ac deſiderio cleri fuiſſe electum, & ſolenniter immantatum: quòd præſente, & non contradicente Rolando quondam Cancellario, in Cathedra beati Petri fuerit collocatus, & quòd ibi ei à Cardinalibus & clero Romano, *Te Deum laudamus*, glorioſè decantatum, & inde ad palatium cum bandis, & aliis papalibus inſignibus eſt deductus: & clerus & populus ſecundum conſuetudinem interrogatus per Scriniarium, ſi placet? tribus vicibus clara voce reſpondit, *Placet*. Pobatum eſt etiam, quòd Rolandus XII. die poſt Domini Victoris promotionem ab Urbe egreſſus, apud Ciſternam, in qua Nero Imperator quondam ab Urbe profugus latitavit, primò eſt immantatus. Probatum eſt, quòd in ſecundo die poſt promotionem Domini Victoris, Rolandus interrogatus à Rectoribus & clero Romano, ac clericis de ſua Cardinalia, ſi Domino Victori eſſet obediendum, expreſſè confeſſus eſt: ſe nunquam fuiſſe immantatum, & expreſſè dixit: Ite, & obedite ei,

1160. quem immantatum eſſe videtis. Super his capitulis fuerunt teſtes, & ſub ſtola tactis Sacroſanctis Evangeliis juraverunt. Dominus Petrus Chriſtianus Decanus Baſilicæ beati Petri, & in perſona ſua, & omnium fratrum ſuorum. Iuraverunt etiam venerabiles Archipresbyteri, & Rectores cleri Romani, Blaſius & Manerius presbyteri, Joannes presbyter gentilis, Aimeradus Archipresbyter, Berardus Archipresbyter, Joannes Archipresbyter, Benedictus Diaconus, magiſter Ptolemæus Archipresbyter, magiſter Gerardus & Nicolaus, & alii honeſti clerici Romani. Præterea Petrus illuſtris Urbis Præfectus, Stephanus de Thebaldo, Stephanus Normannus, Gimundus de domo Petrileonis, Joannes de Stephano & alii Principes & Nobiles Romani, qui ad vocationem Sereniſſimi Imperatoris venerant, in conſpectu Concilii ſuper jam dictis capitulis, ex maxima parte teſtimonium ſimiliter perhibuerunt, & jurare voluerunt. Sed hos quia religioſorum presbyterorum multorum teſtimonium ſufficiens & abundantiſſimum habebamus, duximus laicis in hac parte parcendum. Deinde venerabiles Epiſcopi Hermannus Verdenſis, Daniel Pragenſis, & Otto Palatinus Comes, & magiſter Heribertus præpoſitus, quos Dominus Imperator ex conſilio XXII. Epiſcoporum & Ciſtercienſis & Claravallenſis abbatum, aliorumque religioſorum tunc præſentium, Romam delegaverat, ut partes ante Concilii præſentiam Papiam evocarent, in conſpectu Concilii teſtimonium perhibuerunt, quòd Rolandum Cancellarium, & partem ejus trinis edictis per intervalla peremptoriè & ſolenniter, ad præſentiam Eccleſiæ Papiæ congregandæ, remoto omni ſeculari judicio, vocaverunt, & quòd Rolandus Cancellarius, & ſui Cardinales viva voce, & ore proprio judicium vel examen aliquod Eccleſiæ ſe nolle recipere manifeſtè dixerunt. Vidimus etiam ſcripta Henrici Piſani Cardinalis ad Dominum Imperatorem directa, in quibus expreſsè continebatur quòd nullum vellent Eccleſiæ ſubire judicium, vel examen. Super hæc omnia idem Henricus, & Otto Cardinalis S. Nicolai de carcere Tulliano, qui tempore concilii, & antè apud Januam morabantur, & Joannes Anagninus Cardinalis, & Joannes Piozutus S. Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi, qui tunc apud Placentiam erant per octo dies, à concilio toto ſunt expectati, & per literas & nuncios Concilii ſunt vocati, & contempſerunt venire. Ex his igitur omnibus ſufficienter inſtructi, & veritate hinc inde plenariè declarata, placuit reverendo Concilio, ut electio Domini Victoris, qui tanquam agnus manſuetus & innocens venerat, Eccleſiæ judicium humiliter ſuscepturus, approbaretur & confirmaretur, & electio Rolandi penitùs caſſaretur. Et factum eſt ita. Electione itaque Domini Victoris, remoto omni ſeculari judicio, Sancti Spiritus gratia invocata, confirmata atque recepta, Chriſtianiſſimus Imperator poſt omnes Epiſcopos, & poſt omnem clerum ultimus, conſilio & petitione Concilii electionem Domini Victoris recepit, & approbavit: & poſt eum omnes Principes, & innumerabilis hominum multitudo, quæ præſens erat, tribus vicibus interrogata ſi eis placeret, reſpondit cum gaudio magna voce, *Placet*. Sequenti die proxima, id eſt prima ſexta feria Quadrageſimæ, Dominus Victor cum proceſſione ab Eccleſia S. Salvatoris extra civitatem, in qua fuerat ejus hoſpitium, ad Catholicam Eccleſiam glorioſè deductus eſt. Ibi religioſiſſimus Imperator ante januas Eccleſiæ eum ſuſcepit, & deſcendenti de equo ſtrepam humiliter tenuit, & apprehenſum per manum uſque ad altare conduxit, & pedes ejus eſt oſculatus: & nos omnes Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi & Abbates, & omnes Principes cum univerſa multitudine quæ præſens erat, pedes Apoſtolicos ſumus oſculati. Proxima autem die ſequenti, id eſt Sabbato, habito generali Concilio, Dominus Papa & nos cum illo, Rolandum Cancellarium ſchiſmaticum, & ejus principales fautores, accenſis candelis anathematizavimus, & tradidimus eum ſatanæ in interitum carnis, ut Spiritus ſalvus ſit in die Domini. Illud etiam diſcretionis veſtræ prudentiam volumus non latere, manifeſtè eſſe deprehenſum quòd Rolandus Cancellarius, & ejus ſequaces quidam Cardinales, vivente adhuc Papa Adriano conjuraverunt. Fuit autem tenor conjurationis, quòd ſi eis viventibus Papam Adrianum mori contingeret, Cardinalem unum de illis eligerent, qui in eadem conjuratione eſſet aſtrictus. De cætero ex parte Dei omnipotentis, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & omniũ Sanctorũ & virorũ orthodoxorum, qui divino intuitu ad reſcindenda ſchiſmata convenerũt, univerſitatẽ veſtrã humiliter imploramus & monemus in Chriſto, ut ea quæ Eccleſia Dei

Papiæ

Papiæ congregata, ad honorem creatoris & ſponſæ ſuæ matris veſtræ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ tranquillitatem, & ad ſalutem omnium Chriſtianorum fideliter ordinavit, vos omni dubio & ambiguitate remota, irrefragabiliter rata & firma teneatis: orantes, ut Redemptor noſter Chriſtus Jeſus univerſalem Pontificem & Papam noſtrum Victorem, de cujus Sanctitate & religione omnino confidimus, per tempora longa conſervet, & præſtet ei omnimodam tranquillitatem & pacem, ita quòd per eum Deus omnipotens honoretur, & Eccleſia Romana, omniſque Chriſtiana religio gratum Domino accipiat incrementum. Ut autem omnis actio pleniùs legentibus eluceſcat, dignum duximus, ut omnium noſtrûm conſenſus & nomina ſubſcribantur. 1160.

Ego Peregrinus Aquileienſis Patriarcha cum meis ſuffraganeis interfui & conſenſi.

Ego Arnaldus Archiepiſcopus Moguntinus cum XIV. ſuffraganeis interfui & conſenſi.

Ego Artuicus Bremenſis Archiepiſcopus cũ ſuffraganeis meis interfui & conſenſi.

Ego Hellinus Trevérenſis Archiepiſcopus cum meis ſuffraganeis conſenſi.

Ego Reinaldus Colonienſis Archiepiſcopus cum meis ſuffraganeis conſenſi.

Ego Wickmannus Magdeburgenſis Archiepiſcopus cum meis ſuffraganeis conſenſi.

Bizontinus Archiepiſcopus per legatum & Epiſcopum Baſilienſem conſenſit.

Arelatenſis Archiepiſcopus conſenſit.

Lugdunenſis Archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis conſenſit.

Viennenſis Archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis conſenſit.

Henricus Rex Anglorum per literas & legatos ſuos conſenſit.

Rex Ungarorum per literas & legatos ſuos conſenſit.

Rex Boemorum conſenſit.

Rex Danorum conſenſit.

Guido electus Ravennas conſenſit.

Epiſcopus Firminus conſenſit.

Epiſcopus Ferentinus conſenſit.

Mantuanus conſenſit.

Pergamenſis conſenſit.

Faventinus conſenſit.

Abbatum verò & Archipresbyterorum multitudo innumerabilis multorum regnorum interfuit & conſenſit.

Longobardorum inæſtimabilis multitudo interfuit & conſenſit.

Univerſi ferè Principes Romani Imperii, tam Teutonici, quàm Italici, tam in Urbe, quàm extra Urbem interfuerunt, & aſſenſum cum ingenti deſiderio præbuerunt.

CAP. LXXI.

Epiſtola Babenbergenſis Epiſcopi de eadem re.

Reverendiſſimo Patri & Domino Eberhardo Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, Eberhardus Babenbergenſis gratia Dei ſiquid eſt, tam devotum, quàm debitum cum oratione ſervitium.

Convenientibus in unum Papiæ Epiſcopis circiter L. diuque ventilata quæſtione Papatus, cùm dilatio primò penè omnibus complacuiſſet, uſque ad majorem rei notitiam, & aliud generalius Concilium: prævaluit tandem pars Domini Victoris juſtificata ab altera parte multis modis: quia conjuratio contra Imperium, factum illud præceſſerat: quia Domini Victoris immantatio prior, illa poſterior, quo ſolo Innocentius Anacleto prævaluit, cum Anacletus plures & maximæ ſcientiæ & auctoritatis haberet electores. Deinde quòd ad hoſtes Imperii pars illa ſe tranſtulerit, obligata Siculo, Mediolanenſibus, Brixienſibus, Placentinis, per ſacramentum, quod ſanæ doctrinæ adverſari videtur, & cum ſubditos à juramentis fidelitatis debitè abſolvat, & ſervire Imperatori prohibebat quoſcunque, & ſic diſceſſioni viam præparet, quod peſſimũ eſſe ſicut opere ipſo clareſcit, & ſcriptis undique per Italiam directis tam civitatibus quàm Epiſcopis. His malis principiis finem deteriorem promittentibus, perpetuam videlicet diſcordiam inter regnum & ſacerdotium, & diſceſſionem ab invicem, dum pars

illa

1160. illa cum omni ſecuritate conductus, nec venire voluiſſet, nec etiam procuratores pro ſe mittere ad ſubeundum judicium, & excipiendam ſententiam, Dominum Victorem recipimus, ſpe pacis & concordiæ inter regnum & ſacerdotium: longo tamen examine præmiſſo, de tempore & ordine electionis ſuæ. De his qui ejus electioni conſenſerunt primitùs, & poſtmodum retrò abierunt, Cardinalibus numero novem, teſtificante ſuper his omnibus capitulo beati Petri & clero Romano, ſcriptis & viva voce nuntiorum ſub jurejurando. Nuntius Regis Francorum promiſit pro eo neutrum ſe recepturum, uſque dum nuntios Imperatoris recipiat. Nuncius Regis Anglorum idem velle, & idem nolle promiſit, tam in his, quàm in aliis. Arelatenſis, Viennenſis, Lugdunenſis, Biſuntinus, per literas, & per nuntios conſenſerunt. Solus Treverenſis de regno noſtro ſupereſt in parte illa de numero Archiepiſcoporum, qui non conſenſerit: ejus tamen ſuffraganei omnes conſenſerunt. Uſque ad vos ſolùm perventum eſt. Angelus magni conſilii dirigat vos ſecundum beneplacitum ſuum, & cuſtodiat vos in omnibus viis veſtris. Præter hæc præpoſitus multa manifeſtabit vobis, quæ non licet ad præſens homini loqui. Congaudete mihi, qui dimiſſionem accepi, & ad propria redeo.

CAP. LXXII.

Epiſtola cujuſdam religioſi viri ad Epiſcopum Saltzburgenſem, de eadem re.

Domino ſuo in Chriſto reverendo Eberhardo Saltzburgenſi Archiepiſcopo, frater Henricus, dictus Præpoſitus de Berthersgaden, cum devotis orationibus debitæ ſubjectionis obſequia.

Si cuncta quæ audivimus & vidimus, ſcribere deberemus, non chartam, ſed volumen facere videremur. Verùm ſummam eorum quæ de duorum electione Romanorum Pontificum acta ſunt, breviter Paternitati Veſtræ notificamus. Curia quæ in octavis Epiphaniæ Papiæ fuerat indicta, uſque in ſextam feriam proximam ante caput Jejunii, quia in deſtructione Cremæ Dominus Imperator detinebatur, eſt dilata. In qua conſidentibus Domino Patriarcha, Archiepiſcopis, & diverſarum terrarum ferè quinquaginta Epiſcopis, legatis quoque Regis Franciæ, & Archiepiſcoporum, Arelatenſis ſcilicet, Lugdunenſis, Viennenſis, Biſuntini, atque Treverenſis, & Ravennatis electi, Cardinales & clerici, qui pro parte Victoris aderant, in medium proceſſerunt, & utrinſque ſeriem electionis expoſuerunt. Super qua continuis quinque diebus ab Epiſcopis, & aliis prudentibus viris copioſè diſputatum cùm fuiſſet, ſexta tandem die in publico conſiſtorio electionis capitula denuò propoſita ſunt, & ſingula à Canonicis Eccleſiæ beati Petri, & Rectoribus Romani cleri, ſacramento ſuper ſancta quatuor Evangelia præſtito, confirmata. Pars autem altera nec ipſa venit, nec reſponſales, qua de cauſa neſcimus, conventui direxit. Recitatæ ſunt inſuper literæ quamplures bullatæ ab Alexandro, & Cardinalibus qui cum ipſo ſunt, Epiſcopis & civitatibus Longobardiæ directæ, ſed à fidelibus Domini Imperatoris captæ, ex quarum tenore machinationes eorum, & molimina contra Imperium patenter ſunt deprehenſa. Unde quia dilatio non parvum tam Eccleſiæ, quàm Imperio videbatur minari periculum: præſertim quia non erat qui prædictis aſſertionibus contradiceret, cum utraque nimirum pars non ad Curiæ, ſed ad Eccleſiæ fuiſſet examinationem vocata: Epiſcopi parti Victoris, quæ ipſum XL diebus antequam Alexander immantaretur, immantatum fuiſſe, & in ſede beati Petri, adverſa parte præſente, absque reclamatione ſediſſe, præſtito (ut dictum eſt) ſacramento probaverat, aſſenſum præbuerunt: & eundem Victorem ut Apoſtolicum in Eccleſia ſolenniter ſuſcipientes, ſolitam ei reverentiam exhibuerunt. Facta ſunt hæc Domino Imperatore & fidelibus Imperii annitentibus propter cauſas memoratas. Quapropter ipſemet eidem confirmato Pontifici, ante fores Eccleſiæ deſcendenti, conſuetum detulit honorem. Secunda verò poſt hæc die, ſæpe jam dictus Dominus Victor, celebrato ſynodi officio, alterius partis Principem cum quibusdam ſuis fautoribus Epiſcopis ſcilicet, Hoſtienſe, & Portuenſe, eò quòd conſecrationis manum eidem præſumpſerant imponere, Cardinalibus etiam Henrico Piſano, Joanne Neapolitano, & Jacincto, anathematis vinculo, extinctus candelis innoda-

noda-

nodavit. Excommunicavit autem Henricum Piſanum idcirco quòd mandato ejus magiſter Raimundus Cardinalis deſpoliatus, & atrociter cæſus fuerit. Præpoſitum etiam Placentinum, quia Dominum Tuſculanum armata manu invaſerit, & deſpoliatum, multis contumeliis affecerit, ſimili ſententiæ involvit. Wilhelmum prætetea Siculùm, atque Mediolanenſes pro invaſionibus Eccleſiarum & Imperii, ad canonicam vocavit ſatisfactionem. Interfuerunt his omnibus Metropolitani, Dominus Patriarcha, Moguntinus, Colonienſis, Magdeburgenſis, Bremenſis, cum nonnullis ſuffraganeis ſuis, & maxima pars Epiſcoporum Longobardiæ, quorum plurimi affectuoſum & plenarium prædictæ confirmationi tribuerunt aſſenſum. Dominus verò Patriarcha, & quidam alii, ſalva in poſterum Catholicæ Eccleſiæ cenſura, propter memoratas Imperii neceſſitates obedierunt. Abſentes omnes quos prænotavimus Archiepiſcopi, pro ſe & ſuis ſuffraganeis plenariè conſenſerunt, excepto Treverenſe, qui cùm iter cepiſſet, infirmitate præpeditus, excuſatorias tantummodo literas direxerat. Præſentes autem ejus ſuffraganei Tullenſis & Verdunenſis pro ſe & conſuffraganeo ſuo Metenſe in integrum ſpoponderunt. Domini Babenbergenſis, Patavienſis & Ratiſponenſis Patriarcham ſunt imitati. Pro confirmandis omnibus quæ facta ſunt, mittuntur legati, Dominus Colonienſis in Franciam, Verdunenſis in Hiſpaniam, Pragenſis in Ungariam. Si interim alia ſcripta, quorum quædam vidimus, meram de his veritatem minus continentia, ad manus veſtras devenerint, ſciat Sanctitas Veſtra, quòd ut pro parte potuimus, ſinceram de his veritatem ſignificavimus, pleniùs autem præſentes inſinuabimus. 1160.

CAP. LXXIII.

De Archiepiſcopo Juvavienſe, quare tam crebras literas acceperit, & de vita ac moribus ejuſdem.

QUARE autem tam crebræ literæ Eberhardo Saltzburgenſi Archiepiſcopo ſuper geſtis Concilii directæ ſint, hæc fuit cauſa. Cùm ad concilium iter cepiſſet, & jam per torum Julii, & per Marchiam Veronenſium uſque ad civitatem Vicentinorum perveniſſet, gravi correptus infirmitate, gradum ſiſtere, domumque redire coactus eſt. Sanè quum tanti viri fecimus mentionem, de vita & moribus ejus quædam memorabimus, quæ quamvis ut lucerna ſuper candelabrum poſita, in domo noſtræ Provinciæ clariſſimè luceret, ab his tamen qui longè poſiti ſunt, invida bonis fama difficilius ſubtrahet, ſi ſcribendo celebretur. Erat autem idem vir venerabilis, ætate maturus, ſacræ paginæ literis decentiſſimè inſtructus, fide præcipuus, religione ſingularis. Humanitate & pietate adeò communis, ut verè dicere poſſet: *Omnibus omnia factus ſum, ut omnes lucrifacerem.* In largitionibus liberalis in Eleemoſynis & ſuſcipiendis peregrinis ſtudioſus, in tantum, ut ſumptus in obſequium pauperum monaſteriorum & peregrinorum quotidie expenſus, non ſolùm palatio ſuo, verùm etiam toti Epiſcopio videretur oneroſus. Ipſe tamen hujuſmodi pondere minimè gravabatur, cùm hæc incommoda bonæ famæ, quam ipſe tamen minimè affectabat, & æternæ retributionis mercede compenſaret. Pauperum ſqualores minimè abhorrebat, à leproſis ſe tangi & contrectari paſſus eſt, quin etiam ipſe eos interdum tangere, manusque eorum oſculari non verebatur. Nec ſufficere credidit, ſi in miniſterio pauperum, famulorum uteretur officiis, niſi ipſemet habitu ſuccinctus, manibus ſuis interdum cibum apponeret, poculum porrigeret, aquam non ſolùm lavandis manibus, ſed & pedibus infunderet. Cumque non ſolùm in verbo perfectam doctrinam, verùm etiam in opere conſummatæ diſciplinæ præberet exemplum, meritò de eo dicebatur, quod olim de quodam Sanctorum: *Quia hic eſt qui quale habet verbum, talem habet vitam: & qualem habet vitam, tale habet verbum, quomodoque docet, agit: & qua agit, hæc docet.* His & aliis plurimis virtutibus, & divinæ gratiæ donis, plures quidem ad ſui imitationem, univerſorum autem ad dilectionem ſui provocârat affectum. Sed hæc hactenus. 1.Cor.9.

CAP.

1160.

CAP. LXXIV.

De legatis ad Græciam deſtinatis.

COMPOSITIS ita rebus & geſtis Concilii, miſſis quoque legatis, ut ſuprà dictum eſt, ad Reges, Hiſpaniæ, Angliæ, Franciæ, Daciæ, Boemiæ & Ungariæ: ad Imperatorem quoque Græcorum Manuel nuncios dirigit, videlicet Henricum Ducem Carentanum, fortem & exercitatum in bellicis conſiliis virum, & Henricum ſacri palatii Notarium, omnique probitate & induſtria præditum, ac Neimerium filium Petri Polani Ducis Venetorum, jamdudum in captivitate ſua tentum, ſed abſolutum, reſponſa portantes (ut dicebatur) ſuper petitione Conſtantinopolitani Principis de Pentapoleos maritimis in Apulia, & quibuſdam ſecretioribus conſultationibus, contra Wilhelmum, Rogerii Siculi filium, & in regno ſucceſſorem. Cernens autem totam Longobardiam continuis duorum annorum expeditionibus graviter attritam, cum exercitus in crebris contra hoſtes excurſibus & rapinis, nec etiam amicis parcere potuiſſet, paulìſper terram ipſam quieſcere & reſpirare utile judicavit, donec recepta cultura novas futuro anno calamitates ſuſtinere, novumque faciliùs & recipere & enutrire poſſet exercitum.

CAP. LXXV.

Quòd Imperator iterum Principes abire permiſerit.

Copia Germanica laudib. & muneribus ornata dimittuntur.

ITAQUE dimiſſurus exercitum, advocans ad ſe Proceres, & de militia meliores, magnam illis ait ſe habere gratiam pro benevolentia & fidelitate, qua erga ſe utendo perſeveraſſent. Laudabat etiam in unoquoque bonos mores, & fortitudinem, quam prælisndo in multis magniſque periculis monſtraſſet. Quòd eos neque hoſtium multitudo, nec magnitudines civitatum, vel audacia inconſulta, & immanitates efferæ adverſantium, à conſueta animi virtute terruiſſent. Magnam quoque hujus rei ſibi fore diligentiam, quòd debitis præmiis & honoribus virtutes eorum vellet honorare, qui militiæ ſocii fuiſſent, nec ullum eorum qui plus aliis laboraſſet, juſta viciſſitudine cariturum. Eos etiam quos noverat fortiter aliquid & egregium in bello feciſſe, nominatim ſingulos appellans conlaudabat. Deinde aurum & argentum, vaſa ex argento & auro facta, itemque veſtes precioſas, beneficia feudorum, aliaque donaria largiter & regaliter diſtribuebat. Omnibus autem hoc modo exhilaratis & donatis, ut quiſque ſe meritum præbuerat votis, & laudibus cum magno favore ab univerſo exercitu factis, quo quemque conveniret, dimittit: ipſe verò cum paucis in Italia remanſit. Quia verò hujus Operis libellos numerum Evangelicum excedere non propoſuimus, prius quam huic quarto Volumini terminum demus, ex quo ſtatus & geſta bellorum Sereniſſimi Principis ſummatim perſtrinximus, mores quoque, cæteraſque vitæ illius partes & ſtudia circa regni adminiſtrationem paulìſper proſequamur.

CAP. LXXVI.

De forma & moribus Friderici, & ejus variis ædificiis.

Sidonius Apoll.

IGITUR divus Auguſtus Fridericus, ut de Theodorico quidam ſcribit, & moribus & forma talis eſt, ut & illis dignus ſit agnoſci, qui eum minus familiariter intuentur. Ita perſonam ſuam Deus arbiter & ratio naturæ, conſummatæ felicitatis dote ſociata cumularunt. Moribus hujuſcemodi: ut laudibus eorum nihil, ne Imperii quidem fraudet invidia. Forma corporis decenter exacta: ſtatura longiſſimis brevior, procerior eminentiorque mediocribus: flava cæſaries, paululum à vertice frontis criſpata. Aures vix ſuperjacentibus crinibus operiuntur, tonſore pro reverentia Imperii pilos capitis & genarum, aſſidua ſucciſione curtante. Orbes oculorum acuti & perſpicaces, naſus venuſtus, barba ſubrufa, labra ſubtilia, nec dilatati oris Angulis ampliata, totaque facies læta & hilaris. Dentium ſeries ordinata, niveum colorem repræſentant. Gutturis & colli non obeſi, ſed parumper ſucculenti, lactea cutis, & quæ juvenili rubore ſuffunditur. Eumq; illi crebrò colorē non ira, ſed verecundia facit. Humeri paulìſper prominentes.

Friderici corporis forma.

1160.

tes. In ſuccinctis ilibus vigor. Crura furis fulta turgentibus, honorabilia, & bene maſcula. Inceſſus firmus & conſtans, vox clara, totaque corporis habitudo virilis. Tali corporis forma plurima & dignitas, & auctoritas tam ſtanti quàm ſedenti acquiritur. *Virtus.* Valetudine ſatis proſpera, præter quòd interdum febre ephemera corripitur. Bellorum amator, ſed ut per ea pax acquiratur. Ipſe manu promptus, conſilio validiſſimus, ſupplicantibus exorabilis, propitius in fide receptis. Si actionem diuturnam forinſecus perquiras, antelucanos baſilicarum & ſacerdotum ſuorum cœtus, aut ſolus, aut minimo *Pietas.* Comitatu expetit, eosque tam grandi ſedulitate veneratur, ut omnibus Italis erga Epiſcopos & cleros ſervandi honorem & reverentiam, ipſo formam & exemplum tribuerit. Officiis divinis tantam præbet venerationem, ut omnem horam qua coram ipſo DEO pſallitur, competenti veneretur ſilentio, nec ullus interim eum audeat de quolibet ſollicitare negotio. *Dexteritas.* Peractis votis, & poſt miſſarum ſolemnia, divinis conſignatus reliquiis manè reliquum curæ Regni adminiſtrandi deputat. Si venationibus exercetur, in equis, in canibus, accipitribus, cæterisque ejus generis avibus, inſtituendis, ſpectandis, circumferendis, nulli ſecundus. In biſſando ipſemet arcum tendit, ſpicula capit, implet, expellit. Eligis quod feriat, quod elegeris ferit. In convivio talis diſciplina, abundantia regia, ut nec ſobrietas temulentiam, nec fames frugalitatem poſſit incuſare. *Temperantia & Ambitus.* Cùm ludendum eſt, regiam tantiſper ſequeſtrat ſeveritatem: ejusque temperamenti eſt, ut ſit remiſſio non minans, auſteritas non cruentans. Erga familiares ſuos in proferendo alloquio non minax, nec in admittendo conſilio ſpernax, nec in reatu inveſtigando perſequax. Scripturas & antiquorum geſta ſedulò perquirit. Eleemoſynas in miniſterio pauperum plerunque ipſe manu ſua diſtribuit. Pecuniarum ſuarum decimam Eccleſiis & Monaſteriis fideliter dividit. In patria lingua admodum facundus, Latinam verò melius intelligere poteſt quàm pronunciare. Veſtitu patrio utitur, nec profuſo, aut petulanti, ſed nec plebeio: cui magis hoc decorum, ut in caſtris ſuis potius Martia pompa radiet quàm Veneris. Qui cùm in ampliando regno, & ſubigendis gentibus tantus exiſtat, ut in prædictis occupationibus aſſiduè verſetur, opera tamen plurima ad regni decorem & commoditatem pertinentia, diverſis in locis inchoavit, quædam etiam conſummavit, & maximam providentiæ partem obſequio pietatis impendit. Palatia *Regales ſtructuræ.* ſiquidem à Carolo magno quondam pulcherrima fabricata, & regias clariſſimo opere decoratas, apud Noviomagum, juxta villam Inglinheim, opera quidem fortiſſima, ſed jam tam neglectu quàm vetuſtate feſſa, decentiſſimè reparavit, & in eis maximam innatam ſibi animi magnitudinem demonſtravit. *Lutranſe palatium.* Apud Lutra domum regalem ex rubria lapidibus fabricatam non minori munificentia accuravit. Etenim ex una parte muro fortiſſimo eam amplexus eſt, aliam partem piſcina ad inſtar lacus circumfluit, piſcium & altilium in ſe continens omne delectamentum, ad paſcendum tam viſum, quàm guſtum. Hortum quoque habet contiguum, cervorum & capreolorum copiam nutrientem. Quorum omnium regalis magnificentia, & major dictu copia operæ pretium ſpectantibus exhibet. In Italia quoque apud Medoicium, Laudam, & in alijs locis ac civitatibus, in renovandis palatijs, ædibusque ſacris, tantam liberalitatis magnificentiam declaravit, ut totum Imperium tanti Imperatoris & munere & memoria in perpetuum fungi non deſinat. Reges Hiſpaniæ, Angliæ, Franciæ, Daciæ, Boemiæ atque Ungariæ, quamvis ſuſpectam ſemper ejus haberent potentiam, ſibi adeò per amicitiam & ſocietatem devinxit, & ad ſuam voluntatem ſic inclinatos habet, ut quoties ad eum literas vel legatos miſerint, ſibi cedere auctoritatem imperandi, illis non deeſſe voluntatem obſequendi denuncient. Imperatorem Conſtantinopolitanum Manuel, ultrò amicitiam & ſocietatem ejus expetentem, cum ſeſe, ſicut anteceſſores ſui, Romanorum appellaret Imperatorem, flexit, ut ſe non Romæ, ſed Neoromæ vocet Imperatorem. Et ne multis morer, toto Regni ſui tempore nihil unquam duxit melius, nihil jucundius, quàm ut Imperium urbis Romæ ſua opera, ſuoque labore priſtina polleret & vigeret auctoritate. *Conſtantinopolitanus nova Roma imperator.*

Hæc à glorioſo Principe acta ſunt uſque ad præſentem annum, qui ab incarnatione Domini milleſimus centeſimus ſexageſimus, Regni autem ejus ſeptimus, Imperii quintus numeratur, multa adhuc in Regni gubernaculis feliciter acturo, tandemque apud Regem Regum cum piiſſimis Principibus æterna percepturo præmia meritorum.

EPILOGUS OPERIS.

HOS de latiſſimis geſtorum tuorum pratis, Auguſtorum optime, jam dilectus patruus tuus Otto Epiſcopus, quam noſtra humilitatis diligentia flores legit, unde hujus Opuſculi coronam texeremus: plura quæ de te ſciuntur & referuntur, peritioribus & magis domeſticis relinquentes. Quæ ſi cuiquam inviſa fuerint, aut ea deſpicabilia judicaverint, nos tamen obedientiæ noſtræ fructus conſolabitur, quia præcipienti paruimus. De qualitate autem Operis, vos dilectiſſimi Domini mei videritis, quos in hoc Opere arbitros elegimus, & correctores. Vobis enim adjudicandum erit quod editis: per vos judicandum quod delendum auxeritis.

Finis librorum Radevici de Geſtis Friderici Imp. Auguſti.

APPENDIX VETUSTI SCRIPTORIS

ad Radevvinum, quæ una cum Epiſtola ſequente in vetuſtiori exemplari eadem omnino manu adſcripta erat; ad ſupplendam reliquam Friderici Imperatoris hiſtoriam, Ottoni & Radevico annexa.

Carcanum

ANNO ab incarnatione Domini M. CLX. apud oppidum quod vocatur Carcer, ab Imperatore contra Mediolanenſes grave prælium habitum eſt: & cum jam Latinis qui ſecum erant fugientibus, victus videretur, ſtrenuè vicit. Cæſi penè quingenti ex parte adverſa, de noſtris tantùm quinque.

Eodem anno vel proximo, Arnoldus vir grandævus & prudens, Archicancellarius, & Moguntinus Archiepiſcopus, de Eccleſia ſancti Jacobi per incendium exire coactus, a ſuis miniſterialibus crudeliter necatus eſt.

Anno ab incarnatione Domini M. CLXII. Mediolanum denuò novo genere obſidionis clauſum, etiam caſtris in gyro ejus conſtructis.

Anno M. CLXIII. Mediolanum captum, & funditùs everſum eſt. Goizo rex Ungariæ moritur.

M. CLXIV. diſſentientibus inter ſe fratribus Goizi & Filio ejus parvulo, puer Imperatorem datis quinque millibus marcarum ſuæ parti adjungit.

Veronenſes, Vincentini, Paduani, Tarviſini rebellant.

Octavianus moritur, Guido ſubſtituitur.

Eberhardus Saltzburgenſis Archiepiſcopus venerabilis obiit, Conradus Patavienſis Epiſcopus ſubſtituitur: Conrado Robertus, Roberto Albanus Friſingenſis Canonicus.

Hartwicus Ratiſponenſis Epiſcopus mutilus, Hartmannus Brixinenſis Deo dignus Epiſcopus obierunt.

Anno ab incarnatione Domini M. CLXVI. apud Wirzeburg in Pentecoſte Curia celebratur, ubi conjuratio fit ab Imperatore & Principibus qui aderant tam ſecularis, quàm Eccleſiaſtici ordinis, quòd Paſchalis ſemper Papa habeatur; & eo mortuo, nullus niſi de ſua parte eligatur. Similiter poſt mortem Imperatoris, nemo ſibi ſubſtituatur, niſi juraverit ſe eandem partem defenſurum. Solus Albertus Friſingenſis tunc jurare noluit. Nam Conradus Moguntinus jam ut hoſtis præjudicatus fuerat. Eodem anno Albertus Friſingenſis diu renitens, coactus juravit obedire Paſchali pro conſcientia, quandiu Imperium partem ejus foveret, & quandiu regalia habere vellet.

Ipſo itidem anno Imperator circa feſtum ſancti Petri deſcendens, Ungaros qui antè promiſſam pecuniam ex majori parte mentiti fuerant, denuò jurare coegit. Ubi Rex Boemorum quendam de regulis Ruthenorum ſuæ præſentiæ obtulit, ejusque illum ditioni ſubdidit. Fames valida per totam terram.

M. CLXVII. Imperator circa autumnum Italiam intravit: ibique cooperante Cancellario ſuo Chriſtiano, Paſchalem per iterata ſacramenta confirmavit. Hoc ejuſdem

inſtinctu

inſtinctu Cancellarii appoſito, quòd nullus eorum unquam abſolutionem ejus juramenti expeteret, oblatam nunquam reciperet.

Eodem anno Dux Auſtriæ Henricus, & Otto palatin. Comes major in Græciam deſtinati, ſine effectu, præter quòd magnificè donati ſunt, revertuntur.

Henricus Dux filiam ſuam Regi Ungariæ conjugio copulavit.

Inter Saxones & Ducem Bavariæ Henricum grave bellum agitatur.

M.CLXVIII. Imperator Ravennates, Faventes & Bononienſes graviter attritos ad deditionem coegit.

Chriſtianus apud Moguntiam Domino Conrado ſuperponitur.

Juvavia jamdudum propter Alexandrum ab Imperatore proſcripta, crematur: dubium an hoſtium patratu, an proprio caſu.

Conradus frater Imperatoris pro recuperanda gratia, quam dudum ineptè amiſerat, Italiam intrat, ſed ſine effectu revertitur.

Welfo ſenior & Henricus Burgravius & Fridericus Palatinus Comes Hieroſolymam petunt.

M.CLXVIII. Ungarus, ſibi auxilium præſtante Henrico Duce Auſtriæ ſocero ſuo, bellum movet Græcorum Imperatori, pro eo quòd fratrem ſuum regnum affectantem ſuſcepit & fovit, conjugio filiæ ditavit.

Eodem anno Imperator Anconam obſidet, capit. Intereaque Romam præmittit Reinoldum Colonienſem, & Chriſtianum Moguntinum cum copiis. Quibus inter Tuſculanum & Urbem, Romani cum exercitu occurrunt, committunt, vincuntur, & ad internecionem cæduntur. Ceciderunt ibi de Romanis ferè novem millia: capti ferè tria. Subſequitur eos Imperator, Leoninam urbem & porticus Eccleſiæ Sancti Petri cremat. Eccleſiam à Romanis incaſtellatam capit, & evertiſſet, ſi non religionis intuitu pepercisset. Poſt hæc in Longobardiam iter flectit.

Cremonenſes, Brixienſes, Mediolanenſes ad locum ſuum reverſi: Laudenſes, Pergamenſes, Mantuam hoſtibus Imperii confœderati rebellant.

Eodem tempore peſtilentia gravis exercitum invaſit, & ex maxima parte extinxit. Mortui ſunt tunc de Principibus Reinoldus Colonienſis, Daniel Pragenſis, Eberhardus Ratiſponenſis, Conradus Auguſtenſis, Goteſridus Spirenſis, Hermannus Verdenſis, N. Cicenſis, Epiſcopi. Fridericus Filius Regis Conradi, Welfo junior, Berengareus de Sultzbach, de Baronibus innumerabiles.

Imperator cladem ſuorum, rebellionem Italorum, literis per omnem Imperii latitudinem declamat.

Ratiſponenſi Epiſcopo Chuno ſucceſſit, Auguſtenſi Hartwicus.

Non minus autem & in Urbe peſtis eadem deſævit: adeò, ut dicebatur, quòd mulieres maritis viduatæ, ab exteris civitatibus expetere connubia cogerentur.

*Rolandus, qui & Alexander, denuò Urbe cedit. Nam hoc eodem anno de Francia reverſus, fretus, quibusdam de nobilioribus Romanis & Guilhelmo Siculo, ſedem Lateranenſis Patriarchiis inſederat.

Imperator periculoſo itinere de Italia revertitur.

Non multo pòſt, Guido quoque à fidelibus Imperatoris Romæ locatur.

Conradus Juvavienſis conſtanter cum Rolando perſeverans defunctus eſt: cique Adilbertus, filius Regis Boemici ſororius ejus, ſubrogatur.

Inter hæc noviter electi Epiſcopi, ut conſecrationem ſuam à Chriſtiano Moguntino recipiant, ab Imperatore compelluntur.

Guido, qui & Paſchalis, moritur, & in baſilica B. Petri Romæ ſepelitur, à Romanis, præter Centios, Joannes Albanenſis Epiſcopus eligitur, & Calixtus tertius nuncupatur.

Ludovicus Rex Franciæ, & Henricus Rex Angliæ invicem guerrantes ab Imperatore de pace inter ſe facienda precibus conveniuntur, adjunctis minis ex parte Regis Francorum. Nam inter Imperatorem & Regem Angliæ fœdus & amicitia fuit, data filia ſua in uxorem Henrico Duci Bavariæ & Saxoniæ.

Hartwicus Auguſtenſis, à Chriſtiano conſecratus ordines celebrat. Albertus Friſingenſis jam quaſi liber & liberatus à ſchiſmate per mortem Guidonis, ſimiliter.

Eodem anno Rex Hieroſolymorum de Saracenis glorioſè triumphavit.

M CLXX. Imperator natale Domini in Alſatia egit. Circa purificationem S. Mariæ, *Norimberh* Curiam celebrat, ubi Regem Boemiæ qui offenderat, de facili in gratiam recepit. Albanum Patavienſem electum à ſuis ab Epiſcopo perturbatum, ſpe tantùm in Epiſcopatum reſtituit, effectu minimè. Nam offenſus erat ei propterea, quòd à Chriſtiano conſecrari abnuit. Ob hanc etiam cauſam Chunonem Ratiſponenſem electum graviter ibidem tractavit, & Curiam ei de hoc verbo uſque in proximam Pentecoſten præſignavit: quatenus aut ordines à Chriſtiano reciperet, aut Epiſcopatum dimitteret.

Intrante Quadrageſima Ciſtercienſis & Claravallenſis Abbates Imperatorem conveniunt ſuper ſchiſmate eiq; ſuggerût, ut Babenbergenſem Epiſcopum cum eis Romam deſtinet: quod & factum eſt. Sed propter Longobardorum inſolentiam negotium ipſum tunc provectu caruit. Nam Epiſcopus ipſe ab eis repulſus, ad propria redire coactus eſt.

Circa idem tempus Saltzburgenſis electus, ab Ulrico Patriarcha Aquilienſi conſecratus eſt, invito Imperatore.

Paſcha in Alſatia celebratum eſt.

EPISTOLA ἀνώνυμος.

Narratio de proceſſu atque laborib. expeditionis Aſiaticæ Friderici Imp. deque ejus morte Anno 1190.

CREDENTES Sanctitatem Veſtram eſſe cupidam circa notitiam rerum ab Imperatore geſtarum, ea quæ vidimus, & manibus tractavimus, ſine adulterinæ falſitatis admixtione ſuccincta brevitate vobis ſcribere curavimus.

Cognoſcat itaque Veſtræ Sanctitatis diſcretio, quòd ab amantiſſimo Rege Ungariæ Bela honorificè recepti, & benignè ab ipſo & humaniter tractati, ſtatim cum regnum Græciæ intravimus, in manus furum & latronum incidimus, nullam Græcis fidem reperta. Nam contra communem non violandorum legatorum legem, Epiſcopum Monaſterienſem & Comitem Rubertum ceperant: unde cum magno labore per partes Bulgariæ procedentes, poſt longam viæ noſtræ moram (capta prius civitate Philipoli & deſtructa, & famoſo caſtro Verm. deſtructo, & tota circumjacente regione gladio devaſtata: capta etiam nobili civitate Andrinopoli, & circumjacentibus civitatibus: captaque inexpugnabili civitate Timotico à Duce Sueviæ, & infinitis de habitoribus villæ occiſis: deſtructo etiam quodam caſtro, nomine Maniceta, à militibus noſtris & paucis de exercitu: ubi circiter ſex millia Græcorum perierunt igne & gladio: captis quoque complurimis caſtris, & facta magna ſtrage Græcorum, cum etiam fame perirent: acceptis etiam à Conſtantinopolitano Imperatore idoneis obſidibus, redditis etiam nobis nuntiis Soldani & filiis ejus, quos ad nos miſſos antè ceperant) in feſto Paſchæ cum omni proſperitate rerum & perſonarum, brachium S. Georgii tranſivimus. Sed poſtmodum quæ à prædicto Impe. nobis jurata & promiſſa fuit, nequaquam ſunt obſervata.

Deinde procedentes per partes Philadelphiæ, uſque Laodiciam pervenimus in manu forti, omni die armata militia exercitus Chriſti. Inde proficiſcentes feria ſexta ante diem Rogationum, propter graminis & aquæ defectum, & propter diætam ſolito longiorem, inæſtimabile damnum in equis paſſi, venimus ubi fluvius Mandra oritur: & cùm adbuc eſſent circa nos nuntii Soldani & filii ejus, qui magna Domino Imperatori munera attulerant, & ſub fidei certa pollicitatione pacem nobis firmiſſimam promiſiſſent: invenimus tamen ibi in magna copia Turcorum acies contra nos ordinatas, qui ad mortem noſtram miſſi fuerant. Sed Deo auctore & Duce, ſub ſanctæ crucis vexillo, diluculo feria ſecunda quæ prima erat Rogationum dies, in ore gladii eos vicimus, magna eorum facta ſtrage, tranſeuntes eadem die fauces & anguſtiſſima montium verſus Sulopolim. In quibus partibus in anguſto quodam tranſitu, in vigilia Aſcenſionis Domini noſtri magnam Turcorum multitudinem occidimus. Et quia jam equorum defectum ſenſimus, qui vulnerati fuerant & occiſi, & propter frigiditatem ſegetem & herbam non invenimus, cum jam fame artari inciperemus, nec à nuntiis Soldani aliquod inveniremus conſilium, à via regia quam Imperator Emanuel ire ſolebat, eò quòd eſſet deſerta & longiſſima verſus Iconium, & tota montibus clauſa, neceſſitate coacti ad ſiniſtram declinavimus.

In

In die Aſcenſionis Domini ſummitates montium, per quos erat nobis tranſitus, occupantes per montes aſperrimos & viam anguſtiſſimam contra ſpem omnium hominum, cum ſumma difficultate. & magna rerum & perſonarum jactura, eadem die in planicie Fiminini deſcendimus. Turci enim ex omni parte quaſi Corona totum cinxerant & impugnabant exercitum: & Dux Sueviæ cum Duce de Mair, & Marchione de Badin, & aliis nobilibus & ſagittariis à tergo remanſerant, ad tuendum præcedentes: qui cum præmiſſis eorum equis, pedites deſcendere deberent, tanta fuit Turcorum inſtantia cum ſagittis & fundis, & lapidibus, quòd noſtri ab invicem diviſi ſunt, poſiti in magno neceſſitatis articulo, & Dux Sueviæ vulneratus eſt, uno ſuperiori dente penitùs excuſſo & medietate inferioris. Quam plures etiam milites ex noſtris vulnerati ſunt, unus ſolus occiſus eſt. Saumarii multi cum pecunia, veſtibus, vaſibus perditi ſunt. Sed de Turcis plurimi occiſi ſunt. Turcorum verò vires ſuprà quàm dici poteſt quotidie augebantur. Nam ſtatim Ducem Sueviæ cum ſuo exercitu, & Ducem de Finiomini cum ſuo exercitu, Ducem de Ferma cum ſuo exercitu in occurſum habuimus, cum infinito aliorum numero. Quibus omnibus coadunatis à mane uſque ad veſperam, per omnes ſequentes dies conflictum habuimus, & Deus ſemper poſuit victoriam in manibus noſtris: multis tamen vulneratis ex noſtris, & multis equis occiſis. Poſt diem verò Aſcenſionis, proxima Dominica, Fridericus de Hauſtera eos inſequendo de equo cecidit, & fracta cervice obiit. Sequenti autem die apud Fininimum caſtrametati ſumus: ubi cum circa veſperam caſtra noſtra Turci aggrederentur, ità ut de quibuſdam hoſpitiis ſpolia jam raperent armatis, nos in fugam eos convertimus, & ex eis ceciderunt plus quàm ſex millia Turcorum: inter quos trecenti ſeptuaginta quatuor de melioribus totius Turciæ occiſi ſunt, & nullus de noſtris interiit: ſed & equi multi occiſi. Et reſonabant montes ex clamore plangentium, & nox diviſit nos ab invicem.

Incepit autem inter nos fames valida regnare. Vinum autem & farina ex toto defecerat, & ego cum aliis equinas carnes comedi. Defecerant autem equi fame, & nec annonam, nec ſegetem invenimus: & Turci die ac nocte cum tanto nos arctabant exercitu, quòd nulli extra caſtra licebat exire. Item feria quarta ante diem Pentecoſtes magnam eorum multitudinem occidimus.

Poſt ſanctum verò diem Pentecoſtes, invenimus Melich magni Soldani filium, & acies contra nos diſpoſitas, & Turcorum multitudinem, circa quadringenta millia equitum, qui totam ut locuſtæ repleverant terram, contra quos victrices aquilas in nomine Chriſti à fronte ereximus, nec famem nec vulneratorum defectum ſentientes. Et cùm vix ſexcenti equites eſſemus, ſub ſigno vivificæ crucis eos vicimus & convertimus in fugam, ubi Melich filius Soldani ab equo dejectus eſt, & quatuor nominatiſſimi Principes ejus occiſi ſunt, & alii quàm plurimi. Ibi etiam quiddam accidit dignum memoriæ Sanctus Gregorius eadem die ſicut & prius, quaſdam acies noſtras à Ludovico de Helfenſtein præcedere viſus eſt, impendens auxilium exercitui noſtro. Ipſe enim Ludovicus ſub jurejurando publicè confeſſus eſt, & ſub religione ſuæ peregrinationis, coram Domino Imperatore & exercitu. Sed & ipſi Turci poſtmodum nobis retulerunt, ſe quaſdam acies vidiſſe, candidis amictas veſtibus & equis albis.

Eadem die ſequentes Melicum, qui fugerat verſus Iconium, poſt tantam victoriæ gloriam vix circa noctem venimus ad hoſpitium, nullumque reperimus: fueruntque homines & pecora ſine cibo & potu, & quodammodo incidimus in vitæ deſperationem. Nam equi qui prius remanſerant, famæ & ob viæ longitudinem ferè omnes mortui ſunt. Inde proficiſcentes ſummo diluculo, cùm jam eſſemus prope Iconium ad miliare, acceſſimus viciniùs, & invenimus aquam, ubi manſimus tota feria quarta.

Sequenti verò die recepimus nos juxta quendam hortum amœniſſimum clauſum muris apud ipſam civitatem Iconii: ubi etiam duo nobiliſſima palatia Soldani deſtruximus. Et quoniam ultimæ vitæ neceſſitas imminebat, eò quòd fames nos maxima invaſiſſet, & vix haberemus jam circa quingentos milites in equis, nullumque ſupereſſet procedendi vel redeundi conſilium, ipſa cogente neceſſitate & docente, militiam noſtram in duas diviſimus partes, feria ſexta poſt Pentecoſten directa via procedentes, ad capiendam civitatem: ubi (quod mirabile & credibile dictu videtur)

divino auxilio Dux Sueviæ, cum ſibi adjunctis ſex, occupavit civitatem, in ore gladii habitatoribus ejus occiſis. Et Dominus Imperator interim manens à tergo, contra alios Turcos in campo pugnavit. Et cùm eſſent circa C C. millia equitum, virtute Altiſſimi eos expugnans, fugæ reddidit. Nec indignum memoria. Civitas enim Iconium in magnitudine æquatur Coloniæ: ubi captis ſpoliis manſimus à feria ſexta uſque ad feriam quartam: donec Soldanus qui ſe & ſuos in caſtra receperat, timore mortis artatus, viginti obſides ad electionem noſtram dedit, quos adhuc captivos tenemus: quia fidem promiſſam non tenuit.

Inde moventes caſtra proximo ſabbato, directa via verſus Jarandinum ivimus, ubi Kalendis Junii hoſpitati ſumus. Et intempeſtæ noctis ſilentio tantus factus eſt terræmotus, quod putabamus ſuper nos Turcorum acies irruiſſe: quod credidimus fuiſſe præſagium mutationis circa Dominum Imperatorem. Nam cùm inde procederemus, ivimus Caleph, ubi tantam aſperitatem & difficultatem viæ in tranſitu montium invenimus, quòd ſumma jactura rerum vix pervenimus Caleph, in Dominica die, quæ fuit vigilia Barnabæ Apoſtoli.

Eodem die cùm Dominus Imperator per quoddam compendium tranſiret in convallibus montium, quandam rapidiſſimam aquam *ſalvumque cum recepit in aliam partem. Facto autem ibi prandio, poſt infinitos & intolerabiles labores quos per menſem jam erat paſſus, & vellet balneari in eadem aqua, & ita ſe refrigerare vellet natando, Dei judicio, caſu lacrymali & inopinato ſubmerſus eſt. Cujus reliquias debita veneratione nobiſcum portamus: & uſque Turſoch famoſiſſimam civitatem pervenimus, verſus Antiochiam inde procedentes, maximamque rerum noſtrarum ſpoliationem paſſi ſumus, & continuè per ſex hebdomadas laboravimus victualium penuria, eò quòd venalia non invenirentur.

Hæc de multis periculis noſtris, licet pauca vobis ſcribere curavimus: de cætero expectantes ſolatium à miſericordia Dei.

Epiſtola Adriani Papæ ad Fridericum,

Cujus etiam videtur mentio fieri apud Radevicum lib. I. Appendicis ad Ottonem

E Chronicis Jo. Naucleri, qui ſe eas in Hirſaugienſi cœnobio, Spirenſis diœceſis, reperiſſe teſtatur.

Adrianus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei Friderico Romano Imperatori ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

LEX divina ſicut parentes honorantibus longævitatem promittit, ita maledicentibus patri & matri ſententiam mortis intendit. Veritatis autem voce docemur, quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. Quapropter, dilecte in Domino fili, ſuper prudentia tua non mediocriter admiramur, quòd B. Petro & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ non quantùm deberes exhibere reverentiam videris. In literis enim ad nos miſſis nomen tuum noſtro præponis; in quo inſolentiæ, ne dicam arrogantiæ, notam incurris. Quid dicam de fidelitate beato Petro & nobis à te promiſſa & jurata quomodo eam obſerves, cùm ab iis qui Dii ſunt & filii excelſi omnes (Epiſcopis videlicet) homagium requiris, fidelitatem exigis, & manus eorum ſacratas manibus tuis innectis, & manifeſtè factus nobis contrarius, Cardinalibus à latere noſtro directis non ſolùm Eccleſias, ſed & civitates regni tui claudis? Reſipiſce ergo, reſipiſce, tibi conſulimus: quia dum à nobis conſecrationem & Coronam merueris, dum inconceſſa captas, ne conceſſa perdas, nobilitati tuæ timemus.

AD HANC EPISTOLAM FRIDERICUS ſic reſcripſit.

Fride-

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, Adriano Eccleſiæ Catholicæ Pontifici, omnibus illis adhærere quæ cœpit Jeſus facere & docere.

LEX juſtitiæ unicuique quod ſuum eſt reſtituit. Non enim parentibus noſtris derogamus, quibus in hoc regno debitum exhibemus honorem, à quibus videlicet primogenitoribus noſtris & regni dignitatem ſuſcepimus & coronam. Numquid tempore Conſtantini Sylveſter, Regalis aliquid habuiſſe dignoſcitur? Sed ejus pietatis conceſſione, libertas reſtituta eſt Eccleſiæ, pax reſtituta eſt: & quicquid Papatus veſter Regalis habere dignoſcitur, largitione Principum obtinet. Unde cum Romano Pontifici ſcribimus, jure antiquo & nomen præponimus, & ad juſtitiæ normam eidem nobis ſcribenti concedimus. Revolvite Annales, & ſi lectum neglexiſtis, quod aſſerimus illic invenitur. Ab iis autem, qui DEI ſunt, per adoptionem & regalia noſtra tenent, cur homagium & regalis ſacramenta non exigamus? Cùm ille noſter & veſter inſtitutor, ab homine rege nihil accipiens, ſed omnia bona omnibus conferens, qui pro ſe & Petro cenſum Cæſari perſolvit, & exemplum vobis dedit ut ita faciatis, doceat vos dicens: *Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Aut igitur regalia noſtra nobis dimittant, aut, ſi hæc utilia judicaverint, quæ Dei, Deo, quæ Cæſaris, Cæſari perſolvant. Cardinalibus utique veſtris clauſæ ſunt Eccleſiæ, & non patent civitates, quia non videmus eos prædicatores, ſed prædatores: non pacis corroboratores, ſed pecuniæ raptores: non orbis reparatores, ſed auri inſatiabiles corroſores. Cùm autem viderimus eos, quales requirit Eccleſia, portantes pacem, illuminantes patriam, aſſiſtentes cauſæ humilium in æquitate, neceſſariis ſtipendiis & commeatu eos ſuſtentare non differemus. Humilitatis autem, quæ eſt cuſtos virtutum, & manſuetudinis veſtræ non minimam notam inuritis, cum hujuſmodi quæſtiones religioni non multum conferentes, ſecularibus perſonis proponitis. Provideat itaque paternitas veſtra, ne dum talia movet quæ indigna ducimus, offendiculum ponat illis, qui velut ad imbrem ſerotinum ori veſtro aures ſuas arrigere feſtinant. Non enim non poſſumus reſpondere auditis, cum ſuperbiæ deteſtabilem beſtiam, uſque ad ſedem Petri reptaſſe videmus. Paci Eccleſiæ bene ſemper providentes, bene ſemper valete.

FINIS.

VIII.

CHRONICON VETUS RERUM

Moguntiacarum, ab anno ſalutis M. C. XL. usque ad M. CC. L. perductum:

AUTORE

Conrado, incertæ ſedis Epiſcopo.

Acceſsit Privilegium civibus Moguntinenſibus ab Adalberto Archiepiſcopo conceſſum, Anno Domini M. C. XXXV.

In Moguntiacum Chronicon

PRÆSENS *hic rerum Moguntiacarum Commentarius, è vetuſto Codice Moguntia quondam tranſcriptus, ejuſdem Eccleſiæ brevem & conciſam 110. annorum hiſtoriam complectitur: quorum poſtremus cum Anno Chriſtianæ σωτηρίας 1250. congruit. Enarrat autem primùm, eu quantas illa pace florens opes ac divitias antiquitùs excreverit: theſaurum illius & Eccleſiaſticæ ſupellectilis, hoc eſt inſtrumentorum veſtiumque ſacerdotalium, cultum ac pretium recenſendo. Subjicit deinde, quomodo ſubſequentibus temporibus poſt Henrici Archiepiſcopi inſidioſam ſubmotionem, & Arnoldi aulæ Imperialis apud Fridericum Barbaroſſam, Cancellarii ſuffectionem, ejus denique cædem, Eccleſia ſimul & civitas Moguntina opibus attrita ac inſigni clade affecta fuerit, urbe perduelli ac ſeditioſa Friderico Auguſto graviſſimas pœnas dante: præterea quam varias eadem metropolitana ſedes iniquiores fortunæ jactationes perpeſſa ſit, in diuturnis & permiſtis ſchiſmatibus, partim inter illius Eccleſiæ Proceres, partim inter ſummos Pontifices & Fridericum ſecundum Imp. temporibus invicem ſuccedentibus obortis. Ac priorie illius calamitates, & graviſſimæ vindictæ Moguntinis à Cæſare irrogatæ, Ligurinus libro 3. meminit, ſic canens:*

> Turribus hæc eadem quondam muriſque ſuperba,
> Penè fuit toto ſedes notiſſima regno:
> Donec ob infandum deteſtandumque furorem,
> Strata luit meritas occiſo præſule pœnas.
> Inde ruinoſis deformis & horrida muris
> Teſtatur juſtas offenſi Principis iras.

Cogitandum verò relinquo, num auctor hujus libelli haberi queat, Conradus Archiepiſcopus Colonienſis, qui (teſte hoc eodem Chronico) circa annum ſalutis 1249. ad Moguntinum Pontificatum poſtulatus, ſed Romana ſede electionem ejus repudiante, non admiſſus fuit. Viſum eſt igitur Apographum privilegii civium Moguntinenſium, ſoribus Eccleſiæ S. Mariæ ad gradus Moguntiæ olim inſculptum, ad Conradi Chronicon εἰς τὸ ἀναπλήρωμα continuandum, eidem ſubnectere: ſic ut in hocce opuſculo epitome ſit hiſtorica ſequentium Archiepiſcoporum.

Privilegium.

Adalbertus Dux Lotaringiæ: eligitur Anno Domini	1109

Intercidunt.

Adalbertus Comes Sarbrugenſis,	1137
Marcolfus Aſchafenburgenſis præpoſitus,	1141

Conradi Chronicon.

Henricus cognomento Felix,	1142
Arnoldus à Salenhofen,	1153
Rudolfus Zeringius,	1160
Conradus Comes Palatinus à Witelſpach, ſede pulſus,	1161
Chriſtianus Comes de Buche Thuringus,	1164
Conradus Comes Palat. de Witelſpach reſtitutus,	1182
Sigfridus Baro ab Eppenſtein,	1200
Sigefridus Baro ab Eppenſtein, prioris patruelis,	1230
Chriſtianus præpoſitus Moguntinus,	1249
Gerardus Comes Sylveſtris,	1251

CHRO-

CHRONICON
Vetus rerum Maguntiacarum;

Auctore

CONRADO EPISCOPO.

VENERABILI PATRI, DOMINO THEODORICO Abbati, & Fratribus C. Ludovico priori, Joanni, Rudolpho Sacerdotibus, C. presbyter, Epiſcopali nomine indignus, gaudia electis Dei ante mundi exordia præparata.

SOLENT plerumque res olim geſtæ, ſi ſcriptis non fuerint commendatæ, ſic oblivionis conculcari pede, ut nulla de ipſis à poſteris memoria habeatur: cùm tamen earum notitia poſſet fortè fore aliis cauſa cautelæ, & inſtrumentum evadendi pericula vel vitandi. Quod ſi non ſit, ſaltem legentibus & audientibus tædium tollitur, dum ea quæ tranſierunt, eis quaſi quædam recentia renaſcuntur: imò, fit ut ex hoc in admirationem ducantur vel ſtuporem, vel certè ad paſſionis gemitum provocentur. Scripturus itaque vobis jacturam & oppreſſionem, qua annis jam C. cœpit ruere Eccleſia Moguntinenſis, ipſius invoco gratiam, cujus ea quæ ſuſtinuit, & adhuc ſuſtinere non deſiit, mala, judicio eſt oppreſſa. Igitur ut ejus miſerabilior calamitas quam patitur, & flebilior eluceſcat, prius quibus honorib. claruit, quibus divitiis & ornatibus referta fuerit, ſuccinctè & breviter diſſeremus

Erant ibi purpurarum pretioſarum tantæ copiæ, ut diebus feſtivis totum monaſterium, cùm ſit tamen longum & latum, intrinſecus tegeretur, & tamen adhuc ſuperfuerunt. Erant tapetia & dorſalia mira picturæ varietate diſtincta, quæ operis ſubtilitate & pulchritudine animos intuentium admiratione delectabant. Præter iſta erant & alia, quæ ſuper pavimentum templi, & ſcamna, & coram altaribus ſternebantur. Erant pallæ altarium auro intextæ pretioſæ. Inter quas tres erant præcipuæ, quarum una æſtimabatur poſſe valere marcas C. alia LX. atque aliæ non minoris vel parum minoris poterant æſtimari. Erat in caſulis Dalmaticis ſubtilibus & cappis ſericeis & purpureis auro & gemmis intextis pretioſus & copioſus theſaurus. Inter quæ ſex cappæ præcipuæ erant, quarum una æſtimata eſt ad LX. marcas (ſic enim & obligari poterat) aliæ quinque minoris erant æſtimationis: ex his duas ego vidi, quarum una vetuſtate fuit ſic conſumpta & attrita, quòd alicui uſui non valebat: data ergo eſt igni, & reddebat tres marcas auri cum dimidia. Alia quæ adhuc recentior videbatur, vendita eſt cum una palla altaris: quid pro his acceptum fuerit, vel quò devenerit venditum acceptum, penitus ignoratur. Inter caſulas autem ſic de quolibet colore duo paria: duæ nigræ aurifrigiatæ, & ejuſdem operis duæ Dalmaticæ. & duo ſubtilia, latis aurifrigiis ornata: & hæc omnia valde bona. Item duæ caſulæ de ſamito albo, & ejuſdem fili Dalmaticæ duæ ſubtilia duo cum auro ornata: omnia valde bona. Item duæ caſulæ de rubeo ſamito, & tot Dalmaticæ, & ſubtilia aurifrigiata valde bona. Item duæ caſulæ de viridi ſamito, & tot Dalmaticæ & ſubtilia aurifrigita valde bona. Item duæ caſulæ de crocco ſamito,

Eccleſia Moguntinenſis ornatus & opes.

Sacrorum veſtium pretium.

tot Dalmaticæ, & ſubtilia valde bona. Una inter cæteras erat caſulas ante paucos dies violacea, latis & magnis aurifrigiis, longa & larga, aureis lunulis & ſideribus inſertis: quæ tanti erat ponderis propter aurum, ut plicari non poſſet, & in ipſa vix aliquis poterat, niſi valde robuſtus, divina myſteria celebrare. Veſtiebantur tamen illa Pontifices & Prælati feſtis præcipuis cantaturi. Sed poſt Evangelium cantato offertorio, factis oblationibus, illam deponentes, flexibiliorem ſumentes, in illa divina perfecerunt. Item multæ tunicæ diverſorum colorum, videlicet rubei, viridis & violacei coloris, virgulatæ, crocei, albi, quibus utebantur miniſtri altarium & acolyti & chriſmatis portatores. In Albis, cingulis humeralibus, ſtolis, & cæteris ornamentis, paucis credenda copioſa diverſitas. Erant infulæ vel thiaræ XVIII. auriphrygiatæ, chirothecæ valde bonæ, XVI. annuli Pontificales boni & magni, de robino unus & impoſitis aliis gemmis minutis, de Smaragdo unus, de Sapphiro unus, de Topazio unus. Baculi paſtorales duo veſtiti argento. Caligæ octo, & tot ſandalia. Hæc de veſtimentis.

Theſaurus Eccleſiaſticus. Nunc de ornatu & theſauro Eccleſiæ, & primò de pertica audiatis. Erat pertica argentea concava deaurata, quæ tantum præcipuis feſtis, ut in Paſſione, Pentecoſte, in dedicatione Eccleſiæ, in feſto patroni glorioſi confeſſoris beati Martini, in nativitate Salvatoris, ante altare dependebat: in qua vaſcula ſuſpendebantur, quædam eburnea, quædam argentea, formarum diverſarum, omnia reliquiis plena. In horum omnium *Smaragdus ingens.* medio fulgebat Smaragdus ſuſpenſus catenis aureis duabus, habens quantitatem & ſpiſſitudinem dimidii peponis magni, & per omnia ſimilitudinem habens peponis, & ipſe concavus: huic ſolebat aqua infundi cum duobus vel tribus piſciculis parvis: & depoſito deſuper operculo, cùm movebantur piſciculi, ſimplices & vetulæ lapidem vivere affirmabant. Erant thuribula X argentea deaurata, & unum aureum habens auri mar- *Thuribula & acerræ.* cas tres, & acerræ XI. inter quas una erat de lapide integro onychino concavo, habens ſimilitudinem vermis horribilis, id eſt, ut bufonis: concavitas ejus patebat in dorſo, ubi & circulus argenteus cum literis Græcis ambiebat. In fronte hujus acerræ, quia caput habebat ſimile vermi monſtroſo, erat lapis topazius valde pretioſus, magnitudinem habens dimidij vitelli ovi: in oculis ejusdem acerræ duo robini: quos Carbunculos vocant. Adhuc eadem acerra habetur hic, ſed gemmæ non. Item erant duæ grues argenteæ concavæ, quæ ſolebant poni juxta altare hinc & hinc, & dorſo patebant, impoſitis carbonibus & thure vel thymiamate boni odoris fumum per guttura & roſtra emittebant. Erant autem grues tantæ magnitudinis cujus vivæ. Erant libri qui *Libri.* pro ornatu ſuper altare ponebantur, ut Evangeliorum, Epiſtolarum, plenariorum, &c. *Pelues.* aliqui veſtiti ebore ſculpto, alii argento, alii auro & gemmis. Erant pelues quatuor argenteæ, Urcei diverſarum formarum, quos mandia vocant, eò quòd aqua ſacerdotum manibus funderetur ex eis, argenteam quædam habentes formam leonum, quædam *Candelabra.* draconum, avium vel gryphonum, vel aliorum animalium quorumcunque. Erant candelabra magna duo quæ juxta altare ponebantur argentea, & alia minora quæ ſuper altare ponebantur, quibus rotæ ſupponebantur latæ propter ſtillicidia candelarum, *Corona.* neſcio quot. Erat corona magna pendens in choro ad ſimilitudinem ejus quæ adhuc pendet ad ſanctum Albanum, & una in medio templi, atque aliæ tres minores ante al- *Cruces.* tare ſancti Martini, omnes ex argento diligentiùs fabricatæ. Erant cruces argenteæ portatiles, miræ pulchritudinis, quarum duæ in Palmis, duæ in Paſchate, duæ in hebdomada paſchæ, duæ in Rogationibus, duæ in die Aſcenſionis Domini ferebantur: X. per totum. Erat & una crux tantæ longitudinis, ut totum brachium magni viri, in qua erant ſanctorum reliquiæ multæ & magnæ. In medio verò continebat de ligno Dominicæ crucis ad quantitatem digiti. Ad longitudinem verò palmæ virilis; veſtita erat hæc crux auro puriſſimo, & gemmis pretioſis & multis. Erat & alia crux lignea auro optimo veſtita, in qua imago erat aurea Domini crucifixi, quæ imago cujuslibet communis hominis magnitudinem excedebat, concava, ſed multum ſpiſſa, cujus venter plenus erat reliquiis & gemmis pretioſiſſimis. Dicebatur autem nec Romanum Imperium meliores habere. Hæc crux poterat diſſolvi membratim in juncturis, primò in talo, in genubus, in femore, in humeris, in cubito, in manibus, in collo, ubi corpori inhærebat: cætera pars corporis, dorſum ſcilicet & venter pariter cohærebant: & hoc ideò, ut commodiùs & ſecuriùs poſſit in arca ſibi ad hoc deputata ſpecialiter reſervari. Hæc verò ponebatur, niſi fortè præſente rege, vel alio magno Principe, & in feſtis Paſchæ, vel natalis Domini, & Pontifice hoc jubente. Cùm autem hoc fieri oportebat, tunc in loco valde eminenti in templo ſuper trabem, ubi nulli alieno patebat acceſſus, à miniſtris fidelibus locabatur. In hujus imaginis capite loco oculorum erant

duæ

duæ gemmæ, quas carbunculos vocant, tantæ magnitudinis ut duo vitelli ovorum: qui in tenebris coruſcabant. Huic cruci inſcriptus erat verſus iſte;

Auri ſexcentas habet hæc crux aurea libras.

Et nota quod una libra habet duas marcas auri. Sic ergo erant mille & ducentæ marcæ auri probatiſſimi. Nec ſilendum arbitror, pro ſpeciali hujus auri examinatiſſimo valore, crux ipſa proprio nomine cenſebatur: vocabatur autem Benna.

De indumentis quotidianis, crucibus, calicibus, ampullis, attinentibus, & thuribulis mentionem facere propter multitudinem non bene poſſum. Sed quia de calicibus dicimus, ſubiit memoria quod fueram jam oblitus. [*Calices & patenæ.*] Erant calices XII. argentei, omnes deaurati, ejuſdem ponderis cum patenis, ſcilicet de tribus marcis, dempto calice qui pertinebat ad majus altare, & is cæteros dimidia marca præcellebat: cuilibet calici erant ſpeciales ampullæ argenteæ, & pyxis argentea ad hoſtias deputata. Præter hoc calices erant tres aurei. In uno horum poterat celebrari, qui etiam ſuas habuit ampullas & pyxidem ad hoſtias ex auro puriſſimo & margaritis, & peram ad corporalia filis aureis inſertis, miri operis & decoris. Habebant etiam calices alij ſuas peras ad corporalia ex purpura & auriphrigiis adornatas. Erant fiſtulæ quinque ad communicandum, argenteæ, deauratæ. Erant colæ argenteæ novem, per quas vinum poterat colari ſi neceſſe fuiſſet: præter eam quæ attinebat calici aureo, & hæc aurea erat. Hoc aureo calice ſolus Pontifex vel Prælatus Eccleſiæ majoris in ſummis feſtivitatibus utebatur. Alii duo calices tantæ erant quantitatis, quòd cum ipſis divina myſteria nequaquam poterant celebrari: erat enim unus major altero. Minor habebat cum patena marcas auri electiſſimi XVIII. in cujus pede per circuitum pretioſi erant lapides valde, & in patenæ circuitu limbus ejusdem operis ambiebat, & ipſe quidem gemmis pretioſis non carebat. Calix major quot marcas auri habuerit, neſcio: certum autem eſt, quòd ſpiſſitudo ejus erat digiti, & per totum, tam in pede quam ſupra, gemmis erat pretioſiſſimis adornatus. Habebat etiam idem calix duas anſas, quæ poterant manus replere levantis, ſicut ſolent habere mortarii, in quibus piperata & ſalſa præparantur. Hujus patena talis erat latitudinis & ſpiſſitudinis, quod ipſi congruebat, & ipſa gemmis per circuitum decorata: hic calix habebat altitudinem unius ulnæ, & capere poterat dimidium ſextarium vini. Nec ab omni homine poterat levari à terra commodè. Nullus me in hoc ſcripto arguat obſecro falſitatis. Nam Eccleſia ipſa & ſedes ab omnibus Regibus & Imperatoribus, Principibus, Comitibus, Baronibus, liberis, &c. & omni [*Vnde tanta opes eccleſiæ.*] populo venerabilis habebatur, propter Pontificum ſanctitatem, cleri devotionem, civium pietatem, qui tamen in rigorem peſſimum, & ſuperbiam modò & duritiam ſunt converſi. O Moguntia felix, tot bonis inclyta; ſi tu mutares gentem rationis ac honoris egentem.

Igitur quum, ſicut jam ſuprà dictum eſt, ſic Pontifices ſe haberent, & clericalis diſciplina optimè ſervaretur, ita ut plebs clero, clerus Prælatis obedientiam & reverentiam exhiberent, invicem honorantes, invicem diligentes præſidente tunc quodam Henrico Archiepiſcopo viro utique pacifico & benigno, ac multis virtutibus dotato: [*Henricus, cognom. Felix Mogunt. Præſul. Anno 1142.*] diabolus, qui hoc ferre non valebat, ipſi venerabili viro, quia veritatis ac pacis amator erat, lites & incommoda excitavit. Nam quia ſemper ei erat cordi, ut clerus honore debito gauderet, populus juſtitia regeretur, terra pace publica exultaret: Ecce accuſatur apud Papam, quòd ſomnolentus & inutilis haberetur. Quod vir venerabilis ut cognovit, ſolennes nuntios pro ſua excuſatione ad ſummum Pontificem decrevit protinus deſtinare. Miſit ergo omnium ſuorum ſecretiſſimum cognitorem quendam Arnoldum clericum, quem ipſe Archiepiſcopus ad præpoſituram majorem promoverat jam recenter, tanquam eum qui non poſſet eſſe immemor beneficij tam noviter conſecuti, & propterea eidem jam præpoſituram ſancti Petri etiam contulerat: inſuper & Camerarium conſtituit civitatis Maguntinenſis. Erat autem idem Arnoldus miri ingenij & facundiæ, atque congeſtor pecuniæ infinitæ. [*Pont. Moguntinus apud Papam inſidioſè accuſatus.*] Is itaque veniens ad curiam Romanam, Pontificatumque ambiens Maguntinenſem, primùm ſibi Cardinales pecunia favorabiles acquiſivit: deinde duos ſpecialiter pecunia corrumpens, qualiter de ſua propria promotione ageret, & poſtmodum conſummaret, cum illis familiarius pertractabat.

Tandem ab illis inſtructus & de ſe certificatus, cœpit in ſuum Dominum accuſationis jacula dirigere, quem venerat excuſare. Breviter tantum in ſua proceſſit audacia, & efficit, ut duos legatos deſtinari peteret hujus rei cognitores & judices: obtinuitque eoſdem duos quos corruperat. Tandem tractu temporis multa intervenerunt facta, quæ ſicut ſcribentibus eſſet oneroſum, ita legentibus tædioſum. Veniunt ergo legati Wormatiam, Henricus Epiſcopus citatus comparet, nihil prætendere poterat pro ſe, quòd admittere vellent judices ſive legati ſuprà dicti. Præſidentes autem judicio, in loco qui Neuhuſen vocatur, Henricum laudabilem virum ab Epiſcopatu amovent Maguntinenſi, Arnoldum ſubſtituunt: dicebatur autem quòd Fridericus Imperator huic negorio aſſenſum præbuerit, ſed occultum. Venerabilis vir Henricus tam manifeſta perverſitate turbatus, ipſos perverſos alloquitur in hunc modum: Si ad ſedem Apoſtolicam appellarem contra veſtrum iniquum proceſſum, Papa forſan ipſe nihil amplius attentaret, & nihil mihi accreſceret, niſi labor corporis, amiſſio rerum, & afflictio Spiritus, & eviſceratio mentis, & evacuatio gratiæ. Appello ergo ad Dominum Jeſum Chriſtum tanquam judicem juſtiſſimum: vos cito ad ejus tribunal, ibi mihi coram ſummo judice me reſponſurum exhibeo. Non enim juſtè, nec ſecundum Deum, ſed mercede corrupti, ſicut placuit, judicaſtis. At illi: Quum tu præceſſeris, nos ſequemur. Hæc autem ridentes & deridentes dixerunt. Acta ſunt hæc anno gratiæ M.C.V. Dominus Henricus abiit ad quoddam clauſtrum Ciſtercienſis ordinis, non monachus effectus, ſed in conſueto habitu vitam ducens.

Arnoldus de Salenhofen, ſubmoto Henrico, ſedem Mogunt. occupat.

Numerus hic falſus. Dodechinus ad annum 1153. refert

Arnoldus non moram faciens, quum fuiſſet, ut moris eſt, ab Imperatore regalibus inveſtitus, Maguntiam venit, ibique ſolenniter eſt ſuſceptus. Poſt annum ferè & dimidium venerabilis Henricus Præſul defunctus, Deo ad quem appellaverat, totum proceſſum lachrymabiliter aſſignavit. Arnoldus autem primordia ſui conſecrans Præſulatus, purpuram optimam de almaria tollens, ſibi fecit veſtes, tunicam, ſorcotium & mantellum, ut in Imperatoris Curia glorioſior appareret. Sed omnipotens Deus non diu ſuſtinuit iſtud nefas. Orta eſt enim diſſenſio valde gravis inter ipſos cives Maguntinenſes. Nam una pars dolebat vehementer, venerabilem virum Dominum Henricum ab Epiſcopatu amotum: alia gloriabatur & ſuperbiebat Arnoldum ſubſtitutum. Erat enim oriundus de ipſa parte civitatis quæ *Selehofen* nominatur. Tam gravis autem creſcebat de die in diem invidia inter cives, ut tribus diebus in ſeptimana congrederentur, & per plateas cum gladiis, & fuſtibus, ac contis, cuſpidibus, & lanceis invicem ſe mactarent, caderentque hinc & hinc tanquam oves occiſionis. Nec ſe Arnoldus interponere curavit pro pace & concordia reformanda: ſed ſuos fautores potius contra partem adverſam animavit. Propter quod accidit ut pars illa de Selehofen, quam fovebat & animabat Arnoldus, majus monaſterium occuparet, illoque pro caſtro uteretur contra adverſarios. Durabat hæc diſſenſio dies multos, & clerus graviter oppreſſus contemptus habebatur: quia jam copia majoris Eccleſiæ eis concedebatur ad divinum officium exequendum, non niſi pro illorum libitu laicorum, qui illud temerè occupaverant: & jam quidem multi venerabilem Henricum conqueruntur mortis debitum exolviſſe. Rem refero fratres omnibus illius ſeculi notiſſimam. Mors venerabilis Henrici multis innotuit: pervenit etiam ad aures illorum Cardinalium, qui ab Epiſcopatu eum amoventes ſe promiſerant ſequuturos, & ludentes ad alterutrum dixerunt: Ecce præceſſit, ſuo tempore nos ſequemur. Et ecce tranſiit tempus breve, & ambo uno die moriuntur: Nam unus ſedens in ſede in naturæ, ut purgaret ventrem, omnia inteſtina ſua in cloacam ejecit, & animam miſerabiliter exhalavit: alius manuum ſuarum digitos articulatim abmordens, & de ore expuens, deformatis manibus, quaſi ſeipſum devorans, expiravit. O Deus ultionum, Domine Deus ultionum,. hoc eſt, juſtum exercens judicium, & in his omnibus non eſt averſus furor ejus, ſed adhuc manus ejus extenta. Audita ſunt hæc in terra noſtra & fama celebri divulgata, nec à quoquam aliud dicebatur, quàm: *Benedictus Dominus, qui venerabilis Henrici juſtè injuriam vindicavit.* Sic iſti dies ſuos clauſerunt.

Funeſtus Mogunt. civium tumultus.

Nemeſis divina in falſos judices.

Creſcebat autem in malum vehementius odium & pugna civium prædictorum. Iam conducuntur de furis auxiliatores milites ab utraque parte, pervenitur jam ad majores. Nam quidam Comites promiſſionibus attracti huic prælio ſe immiſcuerunt. Tractatur

ab

ab utraque parte de ſumptibus acquirendis: & pars quam fovebat Arnoldus, feſtinatum conſilium invenerunt, & ut mutuo acciperent de Eccleſiæ ornatu, ſecretum habere tractatum. Iam integritas ipſius ornatus in parte eſt non modicè vulnerata. O Cardinales Cardinales, pacem de terra accepiſtis, & ut homines ſe invicem interficiant, vos feciſtis. Quodcunque mali provenit, quæcunque fuerint homicidia perpetrata, veſtra eſt in cauſa perverſitas, veſtra eſt iniquitas operata, ut veniat ſuper vos omnis ſanguis qui effuſus eſt, & deinceps effundetur. Ecce in omni terra non eſt qui huic malo velit occurrere ad ſedandum, ſed creſcit & intumeſcit mare iſtud plenum frementium beſtiarum, ventis afflantibus utique ex inferno. Jam ſe immiſcet Arnoldus, qui cùm eſſet Archiepiſcopus loci, fautores plurimos acquiſivit in propriæ civitatis interitum & jacturam, nolens parcere, ut quidam ei imponebant, nec ſexui, nec ætati. Propter quod conſilium pars adverſa ut in mortem ſui Domini armarentur, iniit. Longo ergo & ſecretiſſimo habito tractatu, in propoſito ſcelere ſe invicem adhortantes, ſe roborant & conjurant, tacent & abſcondunt quicquid pro ſua ſit malitia perpetrandum. Sed nihil opertum quod non reveletur. Per plures n. admonitus Arnoldus eſt præmonitus, ut ſe cautius obſervaret. Qui fertur ſuis monitoribus reſpondiſſe: Canes Maguntinenſes mordere non norunt, nec aliquid valent quàm latratibus deterrere: à corde carentibus timeantur. Erat quidam Abbas in clauſtro Eberbach ordinis Ciſtercienſis, qui ipſum Arnoldum pro ſuis exceſſibus ſæpe literis arguit, & imminentia pericula intimavit. Erat quædam ſancta virgo nomine Hildegardis, quæ per ſpiritum vidit ipſum Arnoldum citius moriturum: ſcripſiſſe quoque dicitur ei in hæc verba: *Pater proſpice tibi, canibus enim ſunt funes abſtracti, qui inſequuntur te.* Non autem acquievit monitis aliquorum.

Cardinales in multis cauſa.

Factioſorum conſpiratio in Archiep. Moguntinũ

Hildegardis fatidica.

Accidit ut in vigilia Joannis Baptiſtæ, poſt prandium, de quodam oppido Bingen civitati Maguntinenſi appropinquaret, ac ſe in clauſtro monachorum juxta muros civitatis, ad S. Jacobum in monte ſpecioſo (ſic enim dicitur) ſe locaret: & ecce Maguntinenſes uſque in craſtinum ſeſe armant, & conſtituunt, ut quum in ipſo die Joannis audita fuerit campana, quilibet ſit paratus: & factum eſt ita. Venit dies, & maturius ſolito prandent omnes, pulſatur campana, & à maximo uſque in minimum univerſa civitas congregatur. Præſul Arnoldus ſe jam dederat quieti, & audito campanæ ſonitu, ultrà quàm credi poſſit, vehementer expavit, & timor irruit ſuper eum, amiſſoque rationis gubernaculo, quid poſſet facere ignorabat. Obſtruxit autem repagulum & lapidibus & lignis quibus poterat, januas omnes monaſterii memorati. Turba autem turbata ex adverſo omnes portas & feneſtras, vel quoſcunque alios exitus obſervabat, ne evaderet quem quærebant. Iam ignem ad officinas admovebant: vix & cum multa difficultate monachi receſſum obtinuerunt: & dum monaſterium fumo plenum, flammiſque per circuitum premeretur, ipſe Præſul turrim monaſterii aſcendens, miſericordiam deprecatur, & ſi quem offendiſſet verbo vel facto, ſatisfacturum ſe ſuppliciter pollicetur. Sed turba, viſo Pontifice, clamare cœpit furioſè, nec poterant ſupplicantis verba præ tumultu turbatæ turbæ intelligi vel audiri: ſed admoto igne ad turrim in qua ſtabat, ipſum de turri deſcendere compellebant: flamma jam monaſterio dominatur. Videns ergo monachos obtenta ſecuritate abſcedere, tentat ſi fortè & ipſe cum eis & inter eos poſſit evadere. Aſſumpto itaque habitu monaſtico occultari tentat, ut & ignem qui invaluerat, & gladium evaderet quem timebat. Apertis Eccleſiæ valuis cum monachis ferè abſceſſerat: ſed à quodam eſt cognitus & detentus infelix. Quidam primò gladium vibrans, collo Epiſcopi immerſit. Alter in fronte ejus percutiens, mucrone ab aure uſque ad aurem ſuperiorem partem capitis ad inferius diviſit. Sicque actum eſt, ut alii contis, alii fuſtibus, alii gladiis, alii lapidibus mactantes, ſolo tenus præcipitarent. Iacentem ſic & vulneribus & ſanguine deformatum, vulgus nequam & perverſum veſtibus ſpoliarunt, quidam anulos de digitis abſtulerunt. Reliquiæ quædam quas collo pendentes ſolitus erat ferre, ab aliis ſunt ablatæ. Hæc autem circa horam nonam parum ante veſperas ſunt peracta, nec poterant clerici ab ipſis malefactoribus aliquatenus obtinere, ut ſaltem occiſus in loco traderetur debito ſepulturæ. Sic ergo jacebat in campo ſuper foſſam civitatis, ubi canum & luporum tranſitus habebatur, deſiderantes eum & ab hujuſmodi beſtiis devorari. Tribus dieb. ſic nudus toto corpore manens, veniunt aliquæ maledictæ fœminæ, caſeorum, & ovorum atque olerum venditrices, mercatrices, meretrices, ſaxiſq;

Cœnobium S. Iacobi.

Arnoldus Moguntinus à ſeditioſis civibus mactatus.

Anno 1160.

dentes Pontificis contuderunt: aliæ verò ſtipides ardentes, & titiones fumantes ejus gutturi infixerunt, adjicientes linguis & labiis maledicta. Poſt diem tertium canonici S. Mariæ ad gradus, jam incognoſcibilem & fœtentem, furtim ſublatum deferunt in ipſam Eccleſiam, lachrymoſis ſuſpiriis ſepeliendo.

Epiphonema de facinoris indignitate.

O furiam Maguntinam, ô maledicta gens, dura corde, gens immitis, gens intractabilis, gens indomabilis, gens iniqua, inviſa cœlo & terræ: impia in Deum, ſeditioſa in invicem, temeraria in ſancta pace: quam nemo neminem honorantem honoret, nemo neminem amantem amet, nemo, &c. Væ tibi infelix Maguntia, quæ propriũ patrem mactas, ut te in ſuperbiam ponas, & parias genimina viperarum. Acta ſunt hæc milleſimo centeſimo ſexageſimo. O Cardinales, hujus rei vos eſtis initium. Venite ergo venite, haurite nunc, & ferte Architriclino veſtro diabolo, eique offerte cum ea quam deglutiſtis pecunia etiam voſmetipſos.

Rudolfus Zeringius à civibus occiſo ſucceſſor datus.

Perpetrato hoc ſcelere, aliud ſibi curare ſatagunt, nullam clericis quorum intererat eligendi poteſtas, licentiam concedentes. Aſſumptoque quodam Rudolpho, cognomine *Clobelauch*, fratre Friderici Ducis Zeringiæ, in ſedem collocant, adhuc occiſi Præſulis ſanguine fumigantem. Hoc autem factum eſt, ut poſſent ultionem imperatoriam quam meruerant, evitare. Erat enim idem Rudolphus vir potens, amicus ipſius Imperatoris, conſanguineus, propinquus. Hic pro inveſtitura regalium, & conſecratione ſua, ac pallio acquirendo, quod eſt Pontificalis honoris inſigne, conſultans ac pertractans, quando ſumptus non habentur in promptu, unde poſſint res hujuſmodi acquiri, quibus in honore ſuo acquiſitis dignitas obtineri, & obtenta valeret conſervari: ei ad nutriendum ignem ſumptuoſæ ambitionis, quaſi lignorum ſtruem, ſecretiores conſiliarii conſilia ſubminiſtrant. Theſaurus Eccleſiæ nimius & inutilis perhibetur: quid enim grues argenteæ ad fumigandum altare? poſſet & Eccleſia tota thurificari thuribulis cupreis abundanter. Item ad quid calices aurei & gemmati tantæ quantitatis, ut in eis non valeant divina myſteria celebrari? Hæc & ſimilia conſilia placuerunt. Quæ eò poterant faciliùs & citiùs adimpleri, quò percuſſo Paſtore grex diſperſus, jam abierat vagabundus. Rudolphus ergo jam dictus Epiſcopus nominatur, diſponensque itineri ſuo, brachium ab illa magna cruce, de quo ſuprà mentionem fecimus, quæ *Benna* vocabatur, ad uſus neceſſarios amputavit: fideliter promittens ſe reparaturum brachium æqualis ponderis & valoris, ſi peracto negotio proſperum iter ei faceret Deus. Proficiſcitur verſus Romam,

Rudolfus à Pontifice repudiatus.

ſed prævolaverat fama ad Curiam, quæ facta fuerant manifeſtans: & Papa tactus dolore cordis intrinſecus de morte crudeliſſima Archiepiſcopi, & de infamia intruſionis Rudolphi per manum laicam, & eorum maximè qui crimen homicidii perpetrarunt: ipſam intruſionem, intrudentes cum intruſo excommunicationis anathemate condemnavit. Rudolphus Clobelauch ad Curiam non pervenit, inque via diem clauſit extremum, proculdubio ejus crucifixi occiſus brachio, cujus ipſe brachium amputaret.

Theſauri Eccleſiaſtici diſſipatio.

De theſauro hoc ſciatur, quòd qui olim affluxit, nunc velociùs avolavit. Magna ejus pars Imperatori creditur affluxiſſe, pars ab aliis ablata, pars Judæis pignore obligata, pars furtim ſubtracta: diſperſi ſunt lapides ſanctuarii, non quidem in capita platearum, ſed in burſas furantium.

Pœna in Moguntinos perduelles.

Quæ vindicta ſecuta ſit mortem Domini Arnoldi, hic credimus non tacendum. Ab Imp. proſcripti perpetuo exilio, ſunt damnati, hi ſcilicet, qui manu nephanda ipſum facinus perpetrarunt: ipſa civitas omnibus juribus & libertatibus ac privilegiis perpetuò eſt privata. Murus & foſſatum, & aliæ turrium muniriones ſententialiter condemnata, & deſtructa funditùs & everſa: ita ut civitas ipſa deinceps lupis & canibus, furibus & latronibus pateat pervia, nec unquam reædificandi habeat facultatem: inſuper & plebs ipſa perpetua infamia ſubjaceat, totius deinceps exors gratiæ & honoris. Deſtructæ etiam ſunt munitiones ipſius Eccleſiæ in diverſis locis, & Eccleſia multipliciter afflicta.

Conradus Palatinus de Witelſpach Archiepiſc. Mog.

Succeſſit poſt hoc Dominus Conradus, Imperatoris conſanguineus, de Bavaria oriundus. Sed ſuſcitavit diabolus inter Imperatorem & Archiepiſcopum immortales inimicitias: quia erat adhuc miſera Eccleſia Maguntinenſis amplius caſtiganda. Cauſam hujus diſcordiæ longum eſſet enarrare, ideò prætermitto: nam & præſentem materiam non contingit. Dominus itaque Conradus Imperatoris non habens gratiam, Exul & pro-

& profugus fugit, Romam venit, ibique Imperatori quicquid mali poterat fabricavit Papa pro quadam cauſa Imperatorem excommunicavit, ortumque eſt grave ſchiſma, inter Eccleſiam ſeu clerum & Imperium. In his omnibus, Dominus Cunradus fuit Imperatori adverſarius capitalis. Sic ergo iterum Eccleſia Maguntinenſis Patris ſpiritualis eſt ſolatio deſtituta. Non erat qui clericos in ipſa diœceſi ordinaret, chriſma conſecraret, pœnitentes admitteret, moniales velaret, capellas & Eccleſias conſecraret. Hæc omnia mala ob venerabilis Henrici ab Epiſcopatu amotionem, cujus ſuprà memoriam fecimus, pullularunt. O miſera Eccleſia Maguntinenſis, quid pateris? ô lugubre & amarum poculum, quod tibi ira Dei miſcuit ad potandum.

Moguntia iterum Paſtore orbata.

Videns Dominus Fridericus Imperator durum ſibi fore, & contra Papam & Archiepiſcopum certamen gerere, Domino Conrado adverſarium ſuſcitavit. Inſtituit ergo Dominum Chriſtianum, ſuæ quidem Curiæ Cancellarium, loco Domini Conradi Bavari, virum utique miræ prudentiæ, in rebus ambiguis & arduis ſubtiliſſimi conſilii & velociſſimi inventorem. Erat etiam vir miræ patientiæ in adverſis. Nulla in proſperis ſuperbia extollebatur: vultus benignitate omnibus gratioſus, & aliàs honeſtis moribus adornatus. Hunc ergo quia tam Eccleſiaſticarum quàm ſecularium perſonarum favorem cognovit habere, conſtituit Epiſcopum Maguntinenſem. Duravit hoc ſchiſma annis XVIII. Tandem Dominus Chriſtianus ſe interponens inter Papam & Imp. ambos ad concordiam revocavit. Actumque eſt de Epiſcopatu Maguntinenſi ut Dominus Chriſtianus Archiepiſcopatum Maguntinenſem obtineret pacificè & quietè: & Dominus Conradus *Saltzburgenſem Archiepiſcopatum accipiens gubernaret. Erat enim in ipſa Eccleſia à puero enutritus. Quieverunt mala per tempus modicum, & Dominus Chriſtianus obiit. Obiit autem juxta Romam. Graviter ægrotanti, vicinus erat ſummus Pontifex. qui Epiſcopum ut proximaret, paternis literis hortabatur. Quumque Papa ad Archiepiſcopum perveniſſet, ſed languor in tantum prævaluerat, ut Patri Sancto aſſurgere non valeret. Facta ergo confeſſione ſummo Pontifici, de manu ejus communicationem ſanctam accepit, aliaque Eccleſiæ Sacramenta, & Dominus Papa facta & dicta indulgentia in pace abiit, & Dominus Chriſtianus Deo animam reddens, mortem obiit. Audita morte Domini Chriſtiani, Imperator intimè doluit, & univerſa ejus Curia, & omnes quotquot intellexerunt, gravibus ſuſpiriis ſunt turbati. Rurſum etiam miſera Eccleſia Maguntinenſis, plorans ploravit, quòd dolor ejus renovatus eſt.

Chriſtianus Comes de Buche. Archiep. Mogunt. Anno 1164.

**roſtinenſem, Sabinenſem.*

Anno ſal. 1182.

Poſt hæc Principes quidam Dominum Conradum *Salzburgenſem Archiepiſcopum, Imperatoris recuperata gratia reformant, ita ut ipſe Imperator eundem Archiepiſcopum Conradum ad Maguntinenſem Eccleſiam redire poſtularet, quod ipſe Dominus Conradus maximo deſiderio affectabat. Suſcipitur ergo Dominus Conradus in Eccleſia Maguntinenſi tanquam fuiſſet Angelus Dei. In continenti autem poſtea gravem ponebat exactionem in clerum, & mirati ſunt univerſi, & omnes qui audiebant dicebant: Qualis eſt hic, qui tributarium facit clerum? Sed convaluit hæc preſſura, & ex in hoc ſuis deinceps ſucceſſoribus relinquebat.

**Salzburgenſem. Conradus in Archiep. reſtitutus.*

Modico tempore pòſt Imperator Fridericus, dum tranſiturus eſſet rivulum parvulum, qui pedibus poterat tranſmeari, impetu aquæ quaſi ſubmerſus eſt. Ipſe dicebatur fuiſſe aliquantum gravis venerabili viro Domino Henrico Archiepiſcopo, & ad ipſius depoſitionem occultè conſilium miniſtraſſe. Huic filius ſuus Henricus ſextus ſucceſſit, quievitque terra à præliis.

Friderici Barbaroſſæ mors. Anno 1190.

Iam ſperabat Eccleſia Maguntinenſis poſt tot calamitates, miſerias, preſſuras, jacturas, ærumnas, fletus & vulnera, in ſtatum ſurgere potiorem, & Paſtoris proprii protectione & præſentia conſolari. Sed adhuc divina hoc ultio non admiſit: nam ignis egreſſus de foro fœni, quem veniens ventus ab Oriente detulit ſuper templum, combuſtaque Eccleſia, & libri multi & boni, privilegia quoque multa, & valde utilia ſunt conſumpta, etiam pars ornatus magna, partim ignibus devorata, partim per aſportationem ſubtracta.

Summi templi Mogunt. conflagratio.

Venerabilis autem Pontifex Dominus Conradus novam monaſterii fabricam inchoavit, ſed non conſummavit. In his omnibus nec clerus à ſuis ſe laſciviis temperavit, nec laici à ſua malitia reſpirarunt. Poſt paucos annos ventus veniens ab Occidente, pinnaculum templi dejecit. Erat autem ligneum, & ſuper ciborium antiquum collo-

Prodigioſus turbo.

collocatum. Cum tanto autem impetu in ipſam ſtructuram ventus irruit occidens, ut quaſdam trabes in Rhenum mitteret, quaſdam ultra Rhenum ad miliare juxta villam *Hocbeim* in aere deportaret. Certiſſimum à multis famabatur, quòd non ventus ſed diabolus hoc feciſſet. Erant enim trabes querceinæ & abiegnæ quantitatis illius, quæ in torcularibus ſolent eſſe. Ego memor ſum iſtud ultimum accidiſſe. In omnibus his non eſt averſa ira Domini, ſed adhuc manus ejus extenta.

Expeditio in terram ſanctam anno 1190. Imp. Henricus 6. moritur, Anno 1198.

Poſt hæc iter cœpit idem Archiepiſcopus transfretare, & de manibus Saracenorum eripere terram ſanctam, atque reſtituere cultui Chriſtiano: ſeipſum & alios multos cruce ſignavit, mare tranſivit, ferè tribus annis militans Domino in partibus transmarinis. Circa finem anni tertii Henricus moritur Imperator: heu, heu; væ terræ de partibus Hieroſolymitanis. Redit Archiepiſcopus, terram reperit deſolatam incendiis & rapinis. Nuſquam enim ubi Rex non eſt gubernatur vel potens, non poteſt à populo pax haberi. Deſideratur ab omnibus Conradi Archiepiſcopi adventus, & ecce venit deſideratus, & terram invenit prælus & incendiis conturbatam, ſtudebatque omni deſiderio pacem terris, & quietem Provinciæ reformare: & hoc feciſſet, ſi mortis debitum non ſolviſſet. Gravi enim ægritudine fatigatus, & cùm de die in diem ſe convaleſcere ſperaret, ſubitò & inſperata morte præventus Deo Spiritum reddidit, M CC.

Anno 1200.

Audita morte Archiepiſcopi, Dux Bavariæ filius fratris ejus omnem theſaurum & ornatum quem in caſulis, & infulis, & cappis habuit copioſum, & Eccleſiæ donare diſpoſuerat Maguntinenſi abſtulit violenter: quod tamen Deus non reliquit inultum. Nam & ipſe Dux poſt multum temporis interfectus, turpiter interiit: neque corpori Chriſti participans, neque regno, ut exiſtimatur. Equidem juſtè ſatis ſuperque ſatis, ut qui beatum Martinum debito ſibi decore ſpoliaverat & ornatu, ipſe quoque cœleſti ornatu & gloria privaretur. O Altitudo & profunditas judiciorum juſti judicis Dei, terribilis in conſiliis ſuper omnes filios hominum. Imperator abierat, & ſurgunt duo Reges pro Imperio litigantes: non eſt qui à malis imminentibus ſe abſcondat. Maguntinenſis Archiepiſcopus non eſt, & duo pro eò, quis eorum fiat major, decertant. Ex utraque parte amici & fautores promiſſionibus & muneribus acquiruntur. Et turpe eſt dicere, ipſi clerici electores ſimoniæ vitio maculantur, & multiplicantur mala ſuper terram, & ſcinditur Eccleſia Maguntinenſium. Qui uni adhærent, cum eo recedunt: alii remanent cum altero. Sufficere poterat ad deſolationem terræ unum ſchiſma: ſed funes peccatorum duplicitet circumplexi, difficilius diſſolvuntur.

Schiſma in Imperio & Pontificatu Mogunt.

Pervertunt cuncta ſimul hæc duo ſchiſmata juncta
Regum, Pontificum, nec novit amicus amicum.

Una pars quæ remanſerat canonicorum, cum ſuo electo excommunicatur. Sed ipſi hanc excommunicationem ſe ſimulantes ignorare, divina celebrare non omittunt. Duravit hæc contumacia annis VIII.

Sigifrid. ab Eppenſtein Pontificatu Moguntino potitur. Anno 1208. Otto 4. Imp. Anno 1209

Contigit poſt hæc ut Rex Philippus, qui fovebat hanc partem interdictam, occideretur in civitate Bambergenſi, & hæc pars debilitata eſt, atq; fautores alterius Epiſcopi, qui de civitate exierant, convaluere. Anno Domini milleſimo ducenteſimo octavo. Principes poſt mortem Philippi Regis in Othonem conveniunt, qui fuerat adverſarius Philippi pro Imperio, cujus parti etiam Papa favebat. Iſte Otho maturavit ad Papam venire pro imperiali conſecratione ſolenniter proficiſcitur, conſecratur; poſt annum excommunicatur. Eique filius Henrici Imperatoris, Rex Siciliæ Fridericus, ſuſcitatur à Papa: redeunt mala, ſurgunt incendia, ſpolia reviviſcunt. Fridericus venit de Apulia contra Ottonem: poſt annos aliquot Otho moritur, Fridericus diſpoſitis prout melius potuit rebus, Romam proficiſcitur, in Imperatorem conſecratur: Anno Domini 1220. ab Honorio Papa. Quo mortuo, Gregorius Papa ſuccedit. Hic etiam Fridericum excommunicavit. Lætantur prædones, & exultant lictores capta præda: convertuntur vomeres in gladios & falces in lanceas: non eſt qui in latere non deferat chalybem, & lapidem in præparationem incendii, & in exuſtionem. Omnia mala confluunt, ſpecialiter ſuper Eccleſiam Maguntinenſem, & maximè circa partes Rheni de civitate Spirenſi uſque Colonienſem.

Fridericus 2. Imperator Anno 1220.

Sigefridus 3. ab Eppeſtein, Archiepiſcopus Moguntinus. Anno 1230.

Poſt mortem Domini Siphridi Archiepiſcopi Maguntinenſis ſenioris, ſuccedit Dominus Siphridus, fratris ejuſdem filius: hic duobus annis laudabiliter vixit: ſed quia elati

cordis

cordis erat & ſuperbiæ magnæ, nimis ſe contra Fridericum Imperatorem erexit; non quidem ut divinam, ſed papalem gratiam obtineret. Gravi etenim infamia non ſolùm apud Papam, ſed apud omnes homines laborabat. Hic ergo vultum & animum leonis induens, Leo factus eſt, & cœpit orphanos & viduas facere, villas comburere, civitates deſtruere, homines devorare, terram in deſertum deducere, & Papæ mirificè complacere. Et quia jam inquiſitionis literas contra Epiſcopum dederat, ex iis factis fratrem venerabilem appellabat. Hic Siphridus Epiſcopus malum opus operatus eſt, qui per flammam ignis terram depauperavit, & theſauros Eccleſiæ ablatos, prædonibus diſperſit, dedit raptoribus: juſtitia ejus non manet in ſeculum ſeculi. Is itaque Lantgravium Thuringiæ in Regem eligi procuravit: ſed brevi vivens tempore, & regnum & animam reſignavit.

Caſ. Henricus Thuringæ Lantgravius.

Interea Gregorius Papa moritur, ſedes vacat annis duobus vel tribus. Huic autem Papa ſuccedit Innocentius quartus, qui in Concilio Lugdunenſi contra Fridericum Imperatorem depoſitionis ſententiam promulgavit. Mortuo Lantgravio Rege, Wilhelmus Comes Hollandiæ in Regem eligitur, tantùm ab Archiepiſcopis Moguntinenſi & Colonienſi. Poſt breve tempus Dominus Siphridus Archiepiſcopus etiam rebus valedicit humanis, abiens in regionem longinquam, nec tamen ideo ceſſant mala.

Wilhelmus Holandus contra Fridericum Rex deſignatus Anno 1247.

Convenerunt ergo fratres Eccleſiæ Maguntienſis tractantes de patre futuro, perſuaſi qui poſſet ipſam tot & tam gravibus oppreſſam miſeriis, & tanto tempore jam plorantem, paternis affectibus conſolari: & concorditer in venerabilem virum Dominum Conradum Colonienſem Archiepiſcopum vota ſua tranſtulerunt: poſtulantes à ſede Apoſtolica, ipſum ſibi præfici in Paſtorem: ſed heu heu, hoc non poterat obtineri: non eſt hæc poſtulatio admiſſa, ſed electio capitulo reſtituta. Et ne Archiepiſcopus Colonienſis ægrè ferret ſuum deſiderium non completum, ipſi legationis dignitas eſt commiſſa. Conſedere rurſum fratres Eccleſiæ Maguntinenſis, eligunt ſuum præpoſitum nomine Chriſtianum, qui à cunabulis fuerat in ipſa Eccleſia enutritus. Eadem die eſt à legato, qui tunc erat præſens, confirmatus, & à Rege regalibus inveſtitus, die Petri & Pauli. Omnia hæc acciderunt uno anno, ſcilicet quod Dominus Colonienſis eſt poſtulatus: quòd factus eſt legatus, quòd Dominus Chriſtianus factus eſt Epiſcopus, & conſecratus; quod pallium eſt aſſecutus. Omnes religioſi, & qui Deum præ oculis habere credebantur, ſuper hujus hominis promotione gaudebant, ſperantes pacem rebus dari maximè, quia idem bellicis rebus non fuerat aſſuetus: etiam qui negotio fuerant inimici, congratulantur ei. Sed non ſtetit diu in Epiſcopatu: accuſatur enim apud Papam, quòd omnino inutilis eſſet Eccleſiæ, & quod evocatus ad expeditiones regis invitus veniret: hoc autem verum erat, eò quòd fierent incendia, ſectiones vinearum, devaſtationes ſegetum. Dicebat etenim, nequaquam decere alia ſacerdotem. Sed quicquid deberet per gladium Spiritus, quod eſt verbum Dei, omnimodè ſe promptum aſſerebat, & voluntarium ſervitorem. Cumque ejus prædeceſſorum ſequi veſtigia moneretur, reſpondit: ſcriptum eſt, *Mitte gladium in vaginam.* Ob hoc in odium regis & multorum incidit laicorum. Qui omnes eum accuſantes, apud Papam obtinuerunt, eum ab Epiſcopatu omni ſubmoveri. Ceſſit ergo Anno Domini M. CC. L I. Subſtitutus eſt autem ab eodem legato adoleſcens Subdiaconus, Gerhardus nomine, filius Comitis Conradi, qui dicebatur Sylveſter Comes. Hunc autem ſubſtituit Cardinalis presbyter & legatus, inductus à quodam Henrico Archiepiſcopo *Herburgdunenſis, qui ſocius erat ipſius legati: nec tamen hoc ipſe Henricus Archiepiſcopus conſuluit, ſine cauſa: acceperat enim occultè C C. marchas pecuniæ numeratæ à Gerhardo, quem idem Archiepiſcopus inſtitui procuravit. Nihil opertum quod non reveletur.

Chriſtianus 2. Archiepiſc. Moguntinus Anno 1249.

Digna vox Epiſcopo.

Matth. 26.

Pius Pontifex exauthoratur 1251.

Gerardus comes Sylveſter emit Archiepiſcopatum.

** forte rectiùs, Ebredunenſis.*

Præter has autem C C. marchas factæ ſunt deſtructiones multæ Eccleſiæ Maguntinenſis.

Privilegium civibus Moguntinenſibus Conceſſum, anno Domini M. C. XXXV.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Amen. Adalbertus Moguntinenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, & Apoſtolicæ ſedis legatus. Quòd hujus mundi curſus & gloria mutabilitati aſſiduè ſubjecta ſint, multorum exemplo didicimus. Sive proſpera extollatur, vel adverſa dejiciatur, cujuſdam ſapientis conſolatione admonemur, dicentes: quòd viri ſit prudentis privilegium nil magni ducere tranſitorium. Novit ubique tam præteritorum quàm præſentium conſcientia, quæ vel quanta in me fecerit Dei miſericordia. Cognoſcat etiam quæſo futurorum per me ſucceſſio, quantos ex alto proſperitatem comitentur caſus & dejectio. In medio etenim proſperitatis meæ curſu, Henricus quintus, ut noſtis, Imperator, poſt multa beneficia, non niſi propter Romanæ Eccleſiæ obedientiam, carceris etiam mihi captivo tenebras intulit & latibula. Ibi profectò longo moratus tempore, primi Paſtoris omnium conſolationem, dicentis: Si quid patimini propter juſtitiam, beati, *reduxi memoriæ. Mimine etiam in mœrore Iſaiam incarceratum, in ſectionem ſeri aſervatum. Danielem innocentem de lacu leonum liberatum. Denique poſt multas tribulationes contritos corde reſpiciens ex alto Deus, corda fidelium Moguntinenſis metropolis ad hoc permovit, ut ſuum conarentur liberare captivum. Tam diu itaque clerus, Comites, liberi cum civibus & familia, præfato Imperatori Henrico inſiſtentes, elaboraverunt, donec me tandem, datis obſidibus charis filiis & propinquis, corpore ex toto attenuatum, vix ſemivivum, ſicut fideles filii patrem in ſua receperunt. Sed quàm cautè, quàm honeſtè, quàm juſtè obſides haberentur, ſine mœrore nemo loqui poſſit. Nam alii membris truncati redierunt, alii fame, alii exilio deputati, alii nuditate & corporis ægritudine præoccupati, perierunt. Hæc & his ſimilia fideles Moguntinenſis civitatis cives, pro juſtitia paſſi ſunt. Quæ verò in defenſionem civitatis ſuique honoris pertulerunt, ſatis omni regno patet.*

> Per Henricum quintum Imperatorem has acceptas dus Henricus quintus Rex.

Mihi igitur cogitante, quid eorum bonis & ſanctis recompenſarem meritis, occurrit, ut ſicut ipſi pariter meco communicaverunt labore: ſic omnium aliquid conferrem honore & utilitati. Communicato ergo primorum conſilio clericorum, dico Comitum, Liberorum, familiæ & civium, habitantes infra ambitum muri civitatis præfatæ, & manere volentes, hoc jure donavi, ut ad nullius Advocati placita vel exactiones extra murum expeterentur, ſed infra ſui nativi juris eſſent, ſine exactoris violentia: quia cui tributum tributum, cui vectigal vectigal gratis, nullo exigente, perſolverentur?

Ut autem hæc donatio rata & inconvulſa ad Paſtores tranſeat, ſigillo noſtro confirmantes, ſubſcriptis teſtibus, ſignari juſſimus. Hi qui in primæ traditioni interfuerunt, viri venerabiles, Bruno Spirenſis Epiſcopus, Boco Wormatienſis, Embrico Herbipolenſis. Anshelmus majoris Eccleſiæ Præpoſitus, Cezolfus Decanus, Richardus cantor, Arnoldus Præfectus civitatis: Fridericus Comes de Arnsburg, Hermannus de Winzenburg, Sigbret & Fridericus Comites de Sarenbrucke, Comes Goſwinus de Statloch, Comes Bertoldus de Nuringen, Comes Giſ. de Uſenberg, Udalricus de Hatſtein, Regenboldus & Gerlacus de Iſenberg, Soltgols de Nidda, Wiger de Haſelſtein, Walthernus de Huſen. Miniſteriales Embricho & filius ejus, Embricho vicedominus, Ruthardus de Waldere, luſ: idus, Otto, Reinhardus, Dudo, Hertwicus, Dudo, Ernoſtus villicus, Rutbardus, Walboto.

Secunda autem confirmationi interfuerunt, Henricus majoris Eccleſiæ & S. Victoris Præpoſitus, Albertus, Henricus cuſtos, Hartmannus Decanus, Guſbertus Præpoſitus, Welhelmus Comes de Lutzenburg, Dux Fridericus. Item Præfectus civitatis Arnoldus, Arnoldus Comes & frater ejus. Rupertus de Lutzelnburg, Comes Hermannus de Salmis. & frater ejus Gerlacus, Comes Gerhardus & frater ejus, Henricus de Bircbach, Henricus de Katzenelnbogen, Damnus & Sigebodo de Buche. Miniſteriales Embrico vicedominus de Gyſenheim, Mengo Camerarius civitatis, Dudo frater ipſius Camerarii, Dudo Scultetus, Obrot de Ricbelheim, Arnoldus. Item Arnoldus, Hilperech, Hermannus. Officiales Folpertus, Elo frater ejus, Ruthardus, Wernherus, Engelwurt, Dudo. Facta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis 1135. indict. 12. & confirmata regnante Domino Lothario Imperatore, ejuſdem nominis tertio, anno regni ejus 9. Imperii verò 2. feliciter, Amen.

FINIS.

IX.

DE REBVS IN INSUBRIBUS ET EUGANEIS, HOC EST, LOMBARdia & Vicina Marchia Tarviſina geſtis,

circa ea tempora, quibus Fridericus ſecundus Romani Imperii clavum tenuit, uſque ad Annum Chriſti, M. CC. LXX. libri tres;

Auctore

N. SANCTÆ JUSTINÆ PADUANÆ MONACHO.

Typis nunc primùm evulgati.

Dd DE

RERUM IN LONGOBARDIA ET VICINA Tarviſina Marchia geſtarum,

Liber Primus.

EOrum quæ ab initio mundi facta ſunt uſque nunc, notitiam minimè haberemus, niſi proborum virorum diligentia deſcripſiſſet: in quibus vitia & ſcelera malorum hominum arguuntur, virtutes verò bonorum & opera laudabilia commendantur. Hiſtoriographorum itaque veſtigia pro noſtro modulo imitantes, quædam quæ noſtris temporibus facta ſunt in partibus Marchiæ vel Lombardiæ, ſeu etiam extra fines Italiæ in præſenti Opuſculo decrevimus ſub compendio literis declarare: ut poſteriores hæc legentes præteritorum memoria inſtruantur, quid circa præſentia vel futura eligere debeant vel vitare. Sed cùm ſit omnibus manifeſtum, quòd concordia parvæ res creſcunt, diſcordia verò maximæ dilabuntur; Patet igitur quòd concordia eſt totis viribus eligenda & diſcordia modis omnibus evitanda.

1. *Qualiter Azzo Marchio Eſtenſis in Verona ſuos adverſarios ſuperavit.*

ANNO itaque Domini, M. CC. VII. cùm Vir Illuſtris Azo Marchio Eſtenſis de voluntate partium Comitis, videlicet ſancti Bonifacii & Monticullorum, civitatis Veronæ regimen ſuſcepiſſet, & prudenter in ſuo regimine ſe haberet: Monticulli, favore Ezelini de Romano, qui vitam terminavit in hæretica pravitate, facta conjuratione contra eum Azonem Marchionem, de Verona ipſum ſubitò ejecerunt. At ille, utpote Vir magnanimus & aſtutus, tantum dedecus vindicare intendens, amicis ſuis undique congregatis, in manu valida ivit Veronam, parte Comitis S. Bonifacii præbente ſibi auxilium & favorem. Ezelinus econtra, collecta multitudine bellatorum, in ſubſidium Monticullorum perrexit Veronam. Et factum eſt prælium equeſtre maximum in brayda Veronenſi: in quo pars Marchionis & Comitis adverſarios ſtrenuè ſuperavit. Mantuani verò conducti pecunia, communiter cum Carotio venerunt in auxilium Marchionis. Unde Monticulli eum omnibus adhærentibus ſibi nimio terrore perterriti, octavo die intrantis Septembris, noctu civitate dimiſſa fugerunt, ſalvare perſonas ſolummodò cupientes. Hoc fuit initium malorum, non ſolùm prædictæ civitatis, ſed & Marchiæ Tarviſinæ & Lumbardiæ. Ex tunc Marchio & Comes Bonifacius toto tempore vitæ ſuæ Veronæ Dominium habuerunt. Monticulli verò arcem Gardæ capientes, in ea ſe fortiter munierunt,

Azzo Eſtenſis Marchio ab Ecelino & Monticulis in Verona ejicitur.

Pugna inter Ecelinum Monachum & Marchionem Eſtenſem.

Qualiter Monticulli fuerunt capti.

ANNO Domini M. CC. VIII. Monticulli viriliter Burgum Piſcariæ intraverunt, & per diſtrictum Veronæ frequentiſſimè diſcurrentes, incendiis & rapinis omnia devaſtabant. Tunc Marchio & Comes cum exercitu magno Piſcariam undique obſederunt, & tandem captos Monticullos in compedibus poſuerunt.

De Ottone Imperatore coronato, confeſtim excommunicato à Papa Innocentio tertio.

Otto quartus Cæſar.

ANNO Domini M. CC. IX. circa hæc tempora Otto Dux Saxoniæ in Regem Alemanniæ electus, deſcendit de Alemannia, & venit in Lombardiam cum exercitu copioſo. In cujus adventu terribili, tremuit Italia nimio pavore concuſſa. De mandato itaque iſtius Monticulli ſunt à vinculis abſoluti. Ille in omnibus utebatur conſilio Eccelini & Salinguerræ. Marchionem verò & ejus amicos habebant. Perrexit igitur Romam, & apud S. Petrum eſt à Papa Innocentio coronatus. Quo facto, exaltatum eſt cor ejus, & ſprevit ſummi Pontificis admonitionem pariter & mandatum. Papa verò Innocentius ſtatim eum publicè anathematis vinculo innodavit: & ab illa hora ejus cœpit inclinari ſuperbia, donec paulatim ad nihilum eſt redactus: & quantò fuit gradus altior, tantò gravior caſus eſt ſequutus.

De promotione Domini Arnaldi Abbatis.

EODEM Anno Dominus Stephanus Abbas S. Juſtinæ, in menſe Majo, deſiderio arctioris vitæ reſignavit Abbatiæ & in Venda vitam heremiticam duxit, ibique in pace quievit. Cui ſucceſſit Abbas Arnaldus, religione laudabilis & diſcretione compunctus, & in univerſa morum honeſtate præclarus.

Qualiter Otto eſt à Rege Franciæ ſuperatus.

ANNO Domini M. CC. X. Reverſus eſt Otto Imperator in Alemanniam, excommunicationis vinculo innodatus: & congregato exercitu maximo perrexit adverſus Philippum Regem Francorum, cui aſſociati ſunt quidam Principes, Regis Franciæ proditores. Sed Francigenæ ſuæ antiquæ memores probitatis, unanimiter contra inimicos impetum facientes, incredibilem de Imperatoria exercitu victoriam habuerunt. Cauſſa verò hujus prælii dicitur hæc fuiſſe, quia Imperator dicebat Regem Franciæ liberaliter promiſiſſe civitatem ſibi Pariſios ſe daturum, ſi Otto unquam Romanum Imperium obtineret. Rex verò conſiderans, ſe incautè illam promiſſionem feciſſe, decrevit potiùs tam arduam quæſtionem belli eſſe judicio terminandam.

De aſcenſu Friderici in Alemanniam, & de ejus electione in Imperatorem futurum & Regem Alemanniæ.

Fridericus 2 Cæſar.

ANNO Domini M. CC. XI. iſtis temporibus Fridericus adoleſcens, Rex Siciliæ, filius quondam Henrici Imperatoris & Reginæ Conſtantiæ, quæ fuit filia Rogerij regis Siciliæ, de mandato magnifici Papæ Innocentij per Lombardiam cum auxilio Marchionis Eſtenſis aſcendit in Alemanniam confidenter. Quem ita gratiſſimè Prælati & Principes Alemanniæ ſuſceperunt, quòd pauci remanſerunt de Principibus cum Ottone. Tandem ipſum in Regem Alemanniæ & in futurum Imp. concorditer elegerunt.

De morte Marchionis Eſtenſis Azonis.

Azonis Eſtenſis mors & liberi.

ANNO Domini M. CC. XII. ſicut placuit ei qui aufert ſpiritum Principum, Azo Marchio Eſtenſis, & Comes S. Bonifacii, de hac vita, in menſe Novembri, & in civitate Verona, ſub paucorum dierum ſpatio ſunt ſubtracti. Unde potuit congruè dici de ipſis: Glorioſi Principes terræ, quomodo ſe in vita ſua dulciter dilexerunt, ita & in morte minime ſunt ſeparati. Reliquit autem Marchio Eſtenſis duos filios, Aldreoandinum jam adoleſcentem, & Azonem infantulum cum propria genitrice. Similiter Comes S. Bonifacii reliquit duos filios, Ricardum majorem, & minorem nomine Gulielmum.

Qualiter Mediolanenſes à Cremonenſibus ſunt devicti.

ANNO Domini M. CC. XIII. Mediolanenſes, qui partem Ottonis fovebant, cum exercitu infinito ſuper diſtrictum Cremonenſium irruerunt. Quibus Cremonenſes, qui

qui exaltationi Principis Friderici ſummo deſiderio affectabant, apud caſtrum Leonis viriliter occurrerunt, incœptoque bello in die Pentecoſtes Mediolanenſes terga vertentes, militum & peditum non modicam quantitatem ſimul cum Carrotio amiſerunt. Ex illo itaque tempore fama Cremonenſium eſt per populos divulgata: virtus etiam eorum & audacia tanti triumphi eſt præconio plurimùm augmentata.

De obſidione arcis Eſtenſis.

EODEM anno, cùm nobilis Marchio Aldrenandinus nollet communitati Paduæ ſubjacere, Paduani arcem Eſtenſem cum machinis obſederunt. Videns autem Marchio Aldrenandinus ſe non poſſe amicos ſuos, qui obſidebantur, commodè adjuvare, pariterque ſciens, quòd durum eſt contra ſtimulum calcitrare, coactus juravit, ſicut civis communi Paduæ in omnibus obedire: & ſic exercitus ad propria remeavit. *Aldrenandinus, Azonis F. Marchio Eſtenſis.*

De pace partium Veronæ.

PER idem tempus, cum Monticulli ſex annis & duobus menſibus extra Veronam fuiſſent, poteſtas Paduæ Marinus Zeno & Paduani communiter compoſitionem inter ipſos & partem Comitis tractaverunt, & circa feſtum beati Martini introduxerunt eos pacificè.

De repreſſione intempeſtivæ audaciæ Monticullorum.

ANNO Domini M. CC. XIV. Monticulli non conſiderantes, quòd in omni negotio temporis eſt opportunitas obſervanda, intempeſtivè cœperunt contra partem Comitis calcitrare. Pars verò Comitis expulſa poteſtate communi, Peccorarium ſuum civem in poteſtatem conſtanter elegit: virum utique ſapientem & politica ſcientia decoratum. Monticulli autem impares viribus ſe videntes, tunc temporis ſub adverſariis humiliter quieverunt.

De obſidione turris Baybæ.

ANNO Domini M. CC. XV. in menſe Octobri, Paduani turrem Baybæ obſederunt, ſed ſuperveniente inundatione nimia pluviarum, obſidionem dimittere ſunt compulſi, ibique jacturam in rebus & perſonis non modicam ſunt perpeſſi. *Inimicitiæ inter Venetos & Paduanos.*

De morte Aldrenandini Marchionis Eſtenſis.

EODEM tempore cùm Marchio Aldrenandinus, de Comitibus Celanæ, qui partem Ottonis fovebant in Marchia Anconitana, nobiliter triumphaſſet: in ipſo fervore juventutis naturæ legibus ſatisfecit. Iſte fuit ita magnanimus, quòd ſubiiſſet omne periculum pro gloria & potentia obtinenda. Tunc remanſit in honorabili domo Eſtenſi Azo frater ejus, puer parvulus, multis debitis & anguſtiis oneratus. *Aldrenandinus Marchio Anconæ moritur.* *Azo quintus Eſtenſis.*

Eodem etiam tempore in menſe Novembri factum eſt Romæ Concilium generale ſub Papa Innocentio tertio, viro magnifico & prudenti, cujus magnanimitas & conſtantia ſuper alios homines excellebat. *Synodus Romæ.*

De origine fratrum Prædicatorum & Minorum.

CIRCA hæc tempora divina providentia protruſit ad ortum de miſericordiæ ſuæ theſauris duo magna luminaria, ordinem videlicet Prædicatorum & fratrum Minorum, quos Deus in firmamento Eccleſiæ ſtabilivit, & per ipſorum doctrinam lucidam & apertam & honeſtæ converſationis ſplendorem, totum mundum errorum tenebris involutum mirabiliter illuſtravit. Horum Ordinum præceptores fuerunt, viri probatiſſimi, & multiplici decore virtutum plurimùm inſigniti, Dominicus ſcilicet & Franciſcus: qui quaſi duæ tubæ Moyſi dormientem mundum in vitiis & peccatis terribili prædicationis clangore, ad pugnam contra hoſtem triplicem excitârunt. In omnem quippe terram exivit ſonus eorum, & uſque ad fines orbis eorum veneranda religio eſt brevi tempore dilatata. Unde tum conſideratione vitæ ſanctiſſimæ, multis miraculis approbatæ, cum intuitu doctrinæ cœleſtis, qua corda hominum rigaverunt, meritò tam ab Eccleſia triumphante, quàm militante ſunt in ſanctorum numero computati. *SS. Dominicus & Franciſcus.*

De obitu Innocentii Papæ, & Honorij electione.

Honorius 3. Pontifex.

ANNO Domini M. CC. XVI. obiit Innocentius Papa tertius apud Peruſium: cui ſucceſſit Honorius Papa tertius.

De obſidione Damiatæ.

ANNO Domini M. CC. XVII. in iſtis temporibus tranſivit mare Chriſtianorum maxima multitudo, in ſubſidium terræ ſanctæ: & habito prudentum conſilio, Chriſtiani cum navibus infinitis in manu valida intraverunt Ægyptum, & Damiatam munitiſſimam civitatem multo tempore viriliter obſederunt.

De collectione exercitus Saracenorum contra Chriſtianos.

ANNO Domini M. CC. XVIII. cùm vidiſſet Soldanus Babylonis Chriſtianos Damiatam inſtantiſſimè obſidere: protinus Reges Saracenorum de Syria & Arabia & aliis provinciis, in ſuum auxilium convocavit, & exercitus Chriſtianorum cepit undique viriliter impugnare; excepto, quòd iter fluminis eis non poterat prohibere. Regebat autem tunc Chriſtianos Joannes Rex Hieroſolymitanus, vir ſtrenuus, & forma præ filiis hominum ſpecioſus, & magiſter Pelagius S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis.

De victoria Damiatæ.

ANNO Domini M. CC. XIX. iſtis temporibus poſt longam & laborioſam obſidionem exercitus Chriſtianorum obtinuit Damiatam, quæ eſt in Ægypto ſuper fluenta Nili, qui à Moſe Geon in Geneſi appellatur.

De Federico Imperatore coronato.

Friderici auguſtalis inauguratio.

ANNO Domini M. CC. XIX. Federicus ſecundus Rex Siciliæ & Apuliæ, & Dux Sueviæ deſcendens de Alemannia ivit Romam, & ibi accepit coronam Imperii à Papa Honorio, in die beatæ Ceciliæ: deinde in regnum Apuliæ intravit, interfectis & expulſis rebellibus, ipſum ſibi feliciter ſubjugavit. Ipſe de montibus Siciliæ per gravia bellorum pericula depoſuit Saracenos; & transferens eos in Apuliam, fecit ipſos in civitate Nucera communiter habitare.

Qualiter amiſſa eſt Damiata.

ANNO Domini M. CC. XXI. cùm exercitus Chriſtianorum ad ſuperiores partes Ægypti expugnandas tranſiſſet, inundatione Nili ſubitò eſt circumfuſus. Cumque Chriſtiani nec procedere poſſent nec redire valerent, aquis & exercitu Saracenorum undiq; circumſepti, coacti ſunt pro redemptione ſua reddere Damiatam. dimiſſique à Saracenis ad propria cum triſtitia ſunt reverſi. Porrò Ægyptii lætati ſunt de profectione eorum, quod timor eorum incubuerat ſuper eos.

De apparitione cometæ, & obitu Ludovici Regis Franciæ.

ANNO Domini M. CC. XXII. apparuit cometa in menſe Septembri. Tempore ſubſequenti obiit Ludovicus Rex Franciæ, qui multum pro Eccleſia laboravit contra Comitem Toloſanum fautorem hæreticorum & audaciſſimum defenſorem: cui ſucceſſit in regno ejus filius Ludovicus.

De terræmotu magno.

ANNO Domini M. CC. XXIII. in die natalis Domini, inter ſextam & horam nonam, per totam Italiam factus eſt maximus terræmotus: ſed ſuper omnes urbes Italiæ civitas Brixienſis incredibiliter conquaſſata maximum damnum ſuſtinuit, in rebus, domibus & perſonis.

De obſidione Ferrariæ.

Comes S. Bonifacii ſub ſpecie pacis comprehenditur.

ANNO Domini M.CC.XXIV. Azo Marchio adoleſcens & Ricardus Comes S. Bonifacii cum Veronenſibus & Mantuanis Salinguerram in Ferraria obſederunt. Sed quum ille eſſet callidus & aſtutus, Comiti ſub compoſitionis ſpecie intrare Ferrariam perſuaſit: capiensque ipſum & omnes qui ſecum erant ingreſſi, ab obſidione Ferrariam liberavit. Poſt modicum verò tempus facta compoſitione, Comes fuit à vinculis abſolutus.

Qualiter Federicus habuit regnum Ieroſolymitanum.

CIRCA hæc tempora mortua Conſtantia Imperatrice, filia Regis Arragonum, de qua Regem Alemanniæ Henricum habuit Imperator Federicus, ipſe Iſabellam, filiam Joannis regis Ieroſolymitani, accepit uxorem: de qua genuit Conradum, quem dilexit teneriſſimè ſuper omnes: & ſic regnum Ieroſolymitanum occaſione hujus matrimonii eſt adeptus.

De proditoribus Veronæ, qui dicti ſunt quatuor viginti.

ANNO Domini M. CC. XXV. multi viri Nobiles & potentes ex parte Comitis S. Bonifacii corrupti pecunia Saliniguerræ, Monticullis adhærentem Virum Clariſſimum, Comitem ſcilicet Ricardum cum ſua parte de Verona ſubitò expulerunt: & tunc primò peſſimus Ezelinus adjungens ſe prædictis, incepit habere Dominium in Verona. Mantuani verò Comitem cum amicis ſuis ſub protectione alarum ſuarum amicabiliter receperunt, ipſumque in prælus modis omnibus adjuvabant. Tandem poſt multorum malorum perpetrationem facta fuit compoſitio inter Comitem & adverſarios, mediantibus rectoribus Lombardiæ.

Ecelinus tertius Veronæ Dominium invadit.

De primo adventu Federici in Lombardiam, poſtquam fuit coronatus.

ANNO Domini M CC. XXVI. cùm Federicus Imperator eſſet magnificatus divitiis & gloria, & clariſſima copia filiorum ſuper omnes Auguſtos à Carolo citra, qui fuerant inter eum, aſpirare cœpit modis omnibus ad Dominium Lombardiæ: & pacificè de Apulia venit in Lombardiam, & tam Cremonæ quàm etiam Ravennæ colloquium habuit cum amicis, volens amicabiliter Lombardorum animos mitigare. Sed Mediolaneoſes cum multis aliis civitatibus in ſua duricie permanſerunt, ejus verba pro nihilo reputantes.

De Papa Gregorio & Federico Imperatore diſcordibus inter ſe.

ANNO Domini M CC XXVII. obiit Honorius Papa tertius: cui ſucceſſit Gregorius nonus Epiſcopus Oſtienſis. Ille ſub pœna excommunicationis Imperatori præcepit, ut pro recuperatione terræ ſanctæ mare tranſiret, ſecundum Magnificentiam Imperatoriæ Majeſtatis. Imperator autem de hoc negotio intromittere ſe nolebat: veruntamen ne præceptum Apoſtolicum omnino ſpernere videretur, cum exercitu galearum in Syriam navigavit, & taliter cum Soldano pepigit Babylonis, quòd ipſe Jeroſolymam & quaſdam alias civitates reddidit Chriſtianis.

Gregorius 9. Papa.

Audiens itaque Papa Gregorius, quod tam potentiſſimus Imperator admodum pyratæ mare tranſiſſet, in quo tremendum nomen Romani Imperii apud Barbaras nationes minui & deprimi videbatur, eum excommunicationis vinculo innodavit: & mox miſit exercitum in Apuliam, ut eam Eccleſiæ ſubjugaret. Quod audiens Imperator, velociter in Apuliam eſt reverſus. Tandem facta eſt concordia inter eos, & ceſſavit quaſſatio præliorum.

Cauſſa excommunicationis Federici Imp. *NB.*

Eodem anno Dominus Bonifacius Vidonis de Vizardo de Bononia poteſtas Paduæ: & eo tempore fuit nix maxima per totum mundum.

De venerabili Arnaldo Abbate S. Juſtinæ.

ANNO Domini M. CC. XXVIII. venerabilis Abbas Arnaldus fecit fieri foſſatum, & induxit aquas fluvii, qui eſt S. Juſtinæ, ibique fecit optima molendina. Hoc fuit opus egregium, & à fratribus monaſterii diligenter memoriæ commendandum.

Rivus in S. Juſtinæ cœnob. ductus.

Eodem anno circa feſtum S. Proſdocimi, obiit Jordanus Epiſcopus Paduanus: cui ſucceſſit Dominus Jacobus Archipresbyter Eccleſiæ majoris: vacuit autem Epiſcopatus aliquot menſibus.

Per idem tempus mortuus eſt Jacobus, filius Daleſmanini: de cujus malitioſa calliditate timebant plurimùm Paduani, ne ſtatum Paduæ perturbaret: ſed ejus defectum fratres ipſius & filii ſtudioſiſſimè ſuppleverunt, cum Ecelino lupo rapaciſſimo Paduam tradiderunt.

De victoriis Regum Hiſpaniæ contra Saracenos.

CIRCA hæc tempora, Clariſſimi Reges Hiſpaniæ per diverſa bellorum pericula & infinitos labores, Saracenos de Hiſpaniæ finibus expulerunt. Nam fortiſſimus

Hiſpalis. Corduba.

Rex Caſtellæ obtinuit Sybillam Nobiliſſimam civitatem, quam Julius Cæſar dicitur condidiſſe, & Hiſpalim nominaſſe: & Cordubam, de qua Seneca moralis Philoſophus, & inſigis Pöeta Lucanus originem habuerunt. Inclytus verò Rex Arragonum Valentiam & Majoricam jure prælii acquiſivit. Saraceni autem de antiquis ſedibus effugati, navigio in Africam tranſierunt. Tunc temporis potentia Regis Africæ, qui dicitur Manolinus, non ſolùm eſt per reges Hiſpaniæ diminuta, ſed etiam per vaſallum ipſius, regem ſc. Tunicii, qui contra eum viriliter rebellavit. Civitas autem Tunicium juxta unam paludem, de ruinis famoſiſſimæ Carthaginis circiter decem miliaria longè à Carthagine, quæ mari adjacet, eſt conſtructa.

Tuneſium Africa.

De deſtructione caſtri Gogii.

Godigo caſtrum Eceli ni.

ANNO Domini M. CC. XXIX. Paduani in menſe Majo caſtrum Gogii deſtruxerunt, & aliquantulum humiliaverunt ſuperbiam Ecelini.

De captione Comitis S. Bonifacii.

Tumultus Veronæ contra S. Bonifacii Comitem.

ANNO Domini M. CC. XXX. circa feſtum Sancti Petri, Ricardus Comes S. Bonifacii, cum omnibus majoribus ſuæ partis eſt captus à ſuis adverſariis in Verona. Quod audiens Ecelinus, filius Ecelini hæretici de Romano, concitus perrexit Veronam, ut adderet ignem camino, & inexorabilis diſcordiæ fomitem miniſtraret. Communiter verò Paduani, miſerunt legatos Veronam, rogando, ut Ecelinum & partem ſuam, ut Comitem & alios incarceratos à vinculis relaxarent. Sed ipſi hoc facere noluerunt. Unde Paduani & Azo Marchio Eſtenſis, qui ſuper hoc negotio ferventiſſimus exiſtebat, confœderati cum Mantuanis cum exercitu maximo ſuper Veronenſes equitaverunt: & in menſe Septembri portum & Elegniacum deſtruxerunt. Tunc Saliniguerra & Ecelinus & Comes de Tiraulo cum populo Veronenſi, qui ad defenſionem locorum venerant prædictorum, fugam arripientes Veronam quamcitius redierunt.

Comes Tiroli.

De morte B. Antonii confeſſoris, & liberatione Comitis S. Bonifacii, & commotione Regis Henrici de Lombardia.

ANNO Domini M. CC. XXXI. in menſe Junio, migravit B. Antonius, de ordine fratrum Minorum, cujus Sanctitas totam Italiam illuſtravit.

Liberatus S. Bonifacii Comes.

Eodem anno, in Septembri, mediantibus rectoribus Lombardiæ, Comes cum ſua parte eſt à vinculis & de inimicorum manibus liberatus.

Henricus, Frederici F. in patrem ſeditioſus.

Eodem anno, ad petitionem Regis Henrici, filii Federici Imperatoris, Mediolanenſes & alii audientes Imperium, legatos in Alemanniam direxerunt, & cum eo contra Imperatorem ſocietatem firmiſſimam ſtatuerunt. Concepit enim rex dolorem, & peperit iniquitatem contra proprium genitorem: ideò, quòd videbatur, quòd Imperator plus eo puerum Conradum diligeret & foveret.

Qualiter Imperator Federicus incarceravit filium ſuum.

ANNO Domini M. CC. XXXII. Federicus Imper. in menſe Martio, dum de Apulia vellet in Hiſtriam navigare, impulſus vi ventorum venit Venetias, & inde in forum Julii tranſmeavit: ibique facta compoſitio inter ipſum & Ecelinum, in detrimentum Marchionis Eſtenſis & Comitis S. Bonifacii & totius Marchiæ, & etiam Lombardiæ: ſicut poſtea patuit per effectum. Aſcendit autem in Alemanniam Imperator, & capto filio proprio, rege ſcilicet Henrico, miſit eum in Apuliam, ibique fecit ipſum uſque ad diem mortis ſicut proditorem in carcere cuſtodiri, ideò quòd confœderatus fuerat cum Lombardis: conſtituitque in locum ejus Conradum, quem tenerrimè diligebat.

De mirabili exaltatione fratris Joannis de ordine Prædicatorum.

Ioan. Dominicanus Longobardis pacem ſuadet.

ANNO Domini M. CC. XXXIII. frater Johannes de ordine Prædicatorum in tanta reverentia eſt habitus ab hominibus, Marchiæ, & etiam Lombardiæ, quòd ejus juſſion Paduani, Veronenſes, Brixienſes & Mantuani, cum carociis, & aliarum civitatum maxima multitudo in Campania Veronenſi in ſimul pacificè convenerunt. Et ibidem in die Sancti Auguſti ſententias ſuper quaſdam quæſtiones coram omnibus populis auctoriſabiliter promulgavit, ſed cito ejus potentia expiravit: nam quaſi poſt unum menſem quicquid ordinaverat ad nihilum eſt redactum.

De hyeme aſperrima,

ANNO Domini M. XXXIV. fuit hyems aſperrima, & vineæ, ac ficus & oliveta præ nimio frigore ſunt extincta.

De Regina Ungariæ.

ANNO M.CC.XXXV Beatrix quondam Aldrenandini Marchionis Eſtenſis filia, Andreæ Regi Ungariæ eſt matrimoniali fœdere copulata: quàm Azo Marchio patruus ejus condecenti apparatu & honorabili ſocietate ad tanti Regis præſentiam deſtinavit. Hoc autem matrimonium filiis Regis, Belæ ſcilicet & Colomanno, diſplicuit a vehementer timebat enim ne Pater ſenex filios de juvencula generaret. *Andreæ Regi nuptui traditur Beatrix Eſt.*

Eodem anno magnanimus Tixo de campo S. Petri obiit, amicus intimus Marchionis & inimicus conſtantiſſimus Ecclini.

De morte Epiſcopi Mantuani.

ANNO Domini M.CC.XXXVI. Vir Nobilis & venerabilis Guidotus Epiſcopus Mantuanus in monaſterio S. Andreæ, in diebus Rogationum, ab advocatis crudeliter eſt interfectus. Contra quos inſurrexerunt communiter Mantuani, & deſtructis eorum Domibus & turribus ipſos de Mantua cum ſuis fautoribus expulerunt. At illi eo fugere Veronam ad Ecclinum: qui erat refugium omnium peſſimorum. Comes autem S. Bonifacii toto tempore guerræ Mantuam viriliter gubernavit contra Imperatorem & contra perfidum Ecclinum, & ſtrenuè ſe geſſit in omnibus & conſtanter. Tunc Federicus Imperator in menſe Auguſto perſuaſione Cremonenſium & Ecclini deſcendit de Alemannia cum exercitu copioſo, venitque Veronam, & vaſtatis Mantuanis, in Lombardiam pertranſivit. *Fridericus cum exercitu in Lombardiam venit.*

Per idem tempus honorabilis Abbas Arnaldus fecit fieri dormitorium noſtrum cum Capitulo, & Cameris infrapoſitis & adjacentibus, ſimulque Cameras palatii cum aula fecit optimè reſtaurari. *NB.*

Qualiter Imperator Federicus cepit Vicentiam.

ANNO Domini M.CC.XXXVI prædicto, cum Marchio & Paduani communiter Rivaltam, quæ eſt ſuper Athesin obſiderent. Ecclinus & Veronenſes miſerunt pro Federico Imp. qui tunc erat in partibus Lombardiæ. Qui ſubitò veniens cū militia Teutonicorum & Ecclinus cum populo Veroneuſi, impetuosè Vicentiam invaſerunt, eamque capientes in feſto Omnium Sanctorum, crudeliter combuſſerunt. Paduani verò nimio terrore perterriti, ad propria ſunt reverſi. Adepta itaque hac victoria, Imperator ſtatim in Alemanniam eſt regreſſus, relictis in Marchia pro negotiis Imperii pertractandis Comite *Gevehardo de Saxonia & Comite Simeone Theatino.

De fuga Illuſtris Beatricis, Reginæ Ungariæ.

HIS temporibus mortuo Andrea Rege Ungariæ, & regnante Bela filio ejus pro eo, Imperator ſuos legatos ad Regem Ungariæ deſtinavit. Tunc Beatrix Regina, cùm eſſet gravida, timore ſui crudelis privigni, junxit ſe in reverſione ſocietati Imperialium legatorum, induta veſte virili: & ſic deluſo Rege, qui eam faciebat cum ſumma diligentia cuſtodiri, in Alemanniam latenter confugit, pepericque ibi filium, quem Stephanum appellavit: quo nato, ad paternam Domum protinus eſt reverſa cum dulciſſima ſua prole. **alii hunc Comitem Gebhardum Suevum ajunt fuiſſe.*

Qualiter Proditores tradiderunt Paduam Ecclino.

ANNO Domini M.CC.XXXVII. cum civitas Paduana pacifico ſtatu gauderet, & copia populi, & militia ſtrenui, divitiis etiam & gloria eſſet plurimum decorata: pater proditionum & ſcelerum, humani ſc. generis inimicus, miſit in corda quorundam Magiſtratuum, ut traderent eam nuntiis Imperatoris & Ecclino de Romano, quem Paduani ſolebant deteſtari & perſequi veluti lupum. Malum igitur quod corde conceperant, opere perpetrarunt, de lupo Paſtorem ovium ſubitò facientes, in ſuam & patriæ ſuæ perniciem & gravamen. Nam Ecclinum Paduæ inimicum, in menſe Febr. venire fecerant & civitatem & populum in ejus manibus crudeliſſimis tradiderunt. *Padua Eccelino tradita Tarviſinum.*

Tarviſi-

Tarviſini autem videntes, ſe quaſi ſolos in Marchia remanſiſſe, coacti ſe ac ſua Ecelini Domino ſubdiderunt. Marchio etiam Eſtenſis, Imperatoris nuntiis, amicorum deſtitutus auxilio, ſe ſubjecit. Poſtquam autem Ecelinus ſub occaſione Imperii obtinuit Paduæ Dominatum, ſtatim Optimates civitatis cum filiis ſuis in exilium deſtinavit: quos omnes poſtea tradidit Principi Federico: qui mittens eos in Apuliam, fecit eos in duris carceribus & caveis ſubterraneis cuſtodiri, ubi ex magna parte miſerabiliter perierunt. Domnum & Jordanum, quem Paduani quaſi Patrem Paduæ appellabant, perfidus Ecelinus in carcere alligavit.

Alia Friderici in Italiam expeditio.

Eodem etiam tempore tyrannus videns Abbatem Sanctæ Juſtinæ tam Nobilitate originis, quàm potentia dignitatis ſuffultum, ſcientia & moribus decoratum, Deo & hominibus gratioſum, conatus eſt de ipſius captione tractare. Quod præcognoſcens Abbas, Ferrariam primò fugit, poſtmodum in montis ſilice latuit, uſque ad adventum Auguſti. In menſe itaque Septembri Imperator Federicus cum exercitu de Alemannia in Lombardiam deſcendit: cui occurrit venerabilis Abbas apud Veronam, & ab ipſo vultu alacri eſt receptus, & duobus menſibus cum decenti ſocietate caſtra Cæſaris eſt ſequutus, & ob ipſius præſentiam Federici, omnes Barones Marchiæ convenerunt, & de ipſorum conſilio cepit Imperator tractare de pace cum Mantuanis, ut ipſis ſubactis, faciliùs alios adverſarios Imperii ſubjugaret.

Qualiter Imperator de Mediolanenſibus triumphavit.

Victoria Imperatoris ad Curtem novam.

FACTA igitur pace inter Imperatorem & Mantuanos & Comitem Sancti Bonifacii, qui Mantuam obtinebat: obſidio longo caſtri Sancti Bonifacii eſt ſoluta. Tunc Imperator cum exercitu maximo intravit diſtrictum Brixiæ, deſtruendo omnia incendiis & rapinis. Tunc etiam Montemclarum Nobiliſſimum ſubvertit. Mediolanenſes verò amicis undique congregatis cum exercitu infinito in auxilium Brixienſiū venientes, caſtra ſua non longè ab exercitu Romani Principis poſuerunt. Cùm autem Mediolanenſes reverterentur, nihil mali penitus ſuſpicantes: Imperator cum militia ſubitò pervenit ad eos, apud Curtem novam: & facto impetu contra ipſos, multos ex eis cepit, & plures occidit. Garrotium quoque ipſorum & poteſtatem, filium Ducis Venetiarum, ſimiliter apprehendit. Circa feſtum igitur beati Andreæ Imperator prædictum triumphum de Mediolanenſibus eſt adeptus. Tunc temporis in exercitu habuit Elephantem, ad quem videndum confluebant populi Lombardiæ.

De obſidione Brixiæ,

Brixia ab Imp. fruſtra tentata.

ANNO Domini M. CC. XXXVIII. Comes Gevehardus de Saxonia, nuntius Imperatoris, venit Paduam, & pietate commotus ſuper juſtis querelis Abbatis Sanctæ Juſtinæ, ſuum monaſterium Abbati reſtituit, removens inde cuſtodes & procuratores, quos ſibi poſuerat Ecelinus. Cùm & Mediolanenſes pacem habere cum Imperatore conditionaliter poſtularent: Imperator noluit eos recipere, niſi omni conditione remota: & hac de cauſſa in contumacia permanſerunt. Unde Imperator ad debellandum eos exercitum validum præparavit: ſed primò diſpoſuit amicos eorum aggredi Brixienſes. Et ita eodem anno Imperator obſedit Brixiam, à medio Julio uſque ad feſtum S. Michaelis: ſed civibus viriliter ſe defendentibus, confuſus inde receſſit.

Iſtis temporibus Ecelinus fugato de Marchiæ finibus Marchione, obſedit Montagnanam, quam nullo modo potuit obtinere. Paulò pòſt marchio reaſſumptis viribus, recuperavit Eſtem, & eam fortiter communivit.

De adventu Federici Imperatoris ad civitatem Paduæ.

Pontificis in Imperatorem ira.

ANNO Domini M.CC.XXXIX. circa converſionem Sancti Pauli, venit Paduam Imperator, fecitque reſidentiam in monaſterio Sanctæ Juſtinæ, duobus menſibus, à Dominica Quinquageſimæ, uſque ad quindecim dies poſt Paſcha. Tunc temporis ad monitione præmiſſa, Papa Gregorius, in Dominica olivarum, publicè ipſum Romæ excommunicationis vinculo innodavit. Summus namque Pontifex per experientiam cognoſcebat animum Imperatoris eſſe proclivem ad opprimendam Eccleſiam, ſi poſſet ſibi ſubjicere Lombardiam. Unde ſtatim poſt excommunicationem virum prudentiſſi-

doctiſſimum & conſtantem Gregorium ſcil. ſedis Apoſtolicæ tunc notarium, Legatum Italiæ ordinavit. Qui veniens Mediolanum populi trepidantia corda refovit, & amicos diſſolutos Mediolanenſium exhortatione vivifica roborans, ad pugnandum pro libertate viriliter inflammavit. Et ne videretur verbotenus tantum alios ad pericula invitare, ipſe perſonaliter quouſque vertebat ſe Imperator ad fideles Eccleſiæ impugnandos, ſeipſum ſtrenuè opponebat. Interea dum Imperator in prædicto monaſterio reſideret, & imperatrix filia Regis Angliæ nocente manſionem haberet: memoratus Abbas curialitatis & largitatis amator, Auguſtum donis gratiſſimis honoravit. Obtulit namque ei & duo plauſtra ſua pretioſiſſimi vini, ac ſi eſſet de vinea Engaddi, XXX. modios hordei, & viginti quatuor plauſtra fœni. Sturiones etiam maximos, duo tapetia pretioſa, & ſolium cum ſuo apparatu, & ſcabello ſubpedaneo artificioſiſſimè inſignita ei dedit, quæ ſibi fecit de partibus Ferrariæ apportari. His & aliis donis & encæniis tam Auguſtum, quàm curiales frequentiſſimè honoravit.

Xenia Imperatori oblata.

Qualiter Guecillus de Camino & Albricus de Romano rebellaverunt.

POST hæc cùm Imperator adhuc Paduæ moraretur, in menſe Maio, Guicillus de Camino & Albricus de Romano frater Ecelini confœderati, viriliter Tarviſium intraverunt: fugatoque Jacobo de Mora, qui tunc ibi pro Imperio præſidebat, rebelles contra tam metuendum Principem extiterunt. Sequebatur namque Imperator in omnibus conſilium Ecelini, Marchioni & aliis Principibus bona promittendo, & ſemper eis mala de conſilio nequiſſimi inferendo. Cujus etiam maligna ſuggeſtione obſidis nomine accepit filium unicum Marchionis, & filiam unicam Albrici, Marchionis filio matrimoniali vinculo copulatam. Procurabat enim modis omnibus perfidus Ecelinus, Marchionem & ejus amicos repellere ab Imperatoris ſervitio & mandato, ut Imperiali fretus auxilio & favore, poſſet eos deſtruere penitus & delere.

Albricus, Ecelini frater, Imperatori rebellat.

His diebus circa Paſcha obiit Dominus Jacobus Epiſcopus Paduanus: vacavitq; de facto Epiſcopatus XVII. annis.

Eodem anno in Principio Januarii fuit ecclipſis Solis.

Qualiter Marchio & omnes amici ejus rebellaverunt.

IN menſe prædicto, poſtquam Marchio & omnes amici ſui viderunt animum Auguſti inclinatum ad complendum omnia deſideria Ecelini, expoſuerunt ſe magno periculo, à mandatis imperialibus penitus recedendo. Imperator autem relicto Tibaldo Franciſco poteſtate Paduæ, & vicario totius Marchiæ, præcipiens ei, ut mandatis Ecelini in omnibus obediret, tranſivit in Lombardiam & congregans exercitum, quædam caſtra Bononienſium devaſtavit: & his peractis, in Apuliam protinus properavit. Ipſe verò Marchio, arcem Eſtenſem, Baonem, Cerrum.... & per obſidionem obtinuit Callaonem: & ſic incœpta eſt guerra periculoſa per Marchiam univerſam. Imperator de cætero in cunctis civitatibus Italiæ omnes amicos Marchionis Eſtenſis & Comitis S. Bonifacii cœpit habere exoſos pariter & ſuſpectos: partem verò Salinguerræ & Ecelini ubique incœpit diligere & amplecti.

Theobaldus Franciſcus Imp. Vicarius in Marchia Terviſiana.

Eſtenſis à ſido Imperatores deſciſcit.

NB.

De obſidione Ferrariæ & ejus captione.

ANNO Domini, M. CC XL. circa converſionem S. Pauli, cometa verſus Occidentem apparuit. In illis diebus etiam cùm jam vir magnanimus Philippus ſcil. Epiſcopus Ferrar. contra ſapientiſſimum Salinguerram, qui dominabatur Ferrariæ, pro Eccleſia rebellaſſet, & Bragantinum & Boodenum viriliter occupaſſet: Veneti cum exercitu magno, & Bononienſes, & Mantuani, & multa militia Mediolanenſium, cum Domino Gregorio de Montelongo, ſedis Apoſt. legato, venerunt in auxilium Marchionis & obſederunt Ferrariam: quam poſt menſes quatuor ſub quadam compoſitionis ſpecie habuerunt. Nihilominus tamen Salinguerram captum Dux Jacobus Thepolus Venetias ſecum duxit, ubi uſq; ad diem mortis ſuæ fuit in carcere cuſtoditus. Sequenti tempore in menſe Auguſto, audiens Imp. mortuum eſſe Paulum Traverſarium Dominum Ravennæ, amicum intimum Marchionis, exivit de Apulia cum exercitu, & venit, & obſedit Ravennam. Qua capta, acceſſit Faventiam, & eam obſedit octo menſibus cum inſtantia obſtina-

Cometes.

Salinguerra Ferrariæ tyrannus capitur.

obſtinata. Eodem anno Jacobus de Carraira captus eſt in caſtro Agnæ, à Tibaldo Franciſco: in medio Auguſto accepit ſententiam capitalem. Inſequenti menſe advocatus captus in caſtro Brenus, ſimiliter eſt à Tibaldo punitus.

De obſidione Faventiæ, & obitu Gregorii Papæ, & Tartaris.

ANNO Domini, M. CC. XLI. poſt longam obſidionem cepit Faventiam Imperator. In eadem æſtate, Piſani ceperunt duos Cardinales & multos Prælatos, qui per mare Tyrrhenum in navibus Januenſium pergebant Romam ad ſummum Pontificem.

Celeſtinus Papa. Non multo tempore poſt prædicta tranſacta, obiit Papa Gregorius nonus, & vacavit ſedes Apoſtolica multis diebus: ſed tandem Papa Celeſtinus, Mediolanenſis natione, fuit electus: qui poſt electionem vix decem & octo vixit diebus.

Circa hæc tempora efferа gens Tartarorum, gladio, incendiis & rapinis totam Ungariam ſubitò devaſtavit. Tunc Rex Bela vix eorum manibus evaſit, fugiens ad maritima Sclavoniæ feſtinanter.

De Papa Innocentio quarto, & de ſuperbia Federici Imperatoris, qui conabatur Eccleſiam ſubjugare.

ANNO Domini M. CC. XLII. Cardinales poſt multa conſilia elegerunt Dominum Sinibaldum Cardinalem de Comitibus Levaniæ, natione Januenſem: qui appellatus eſt Innocentius Papa quartus. *Innocentius 4. Pont.* Iſte quæſivit ferè duobus annis habere pacem cum Imperatore, volens finem imponere tantis malis. Sed cùm Imperator ferè totam Italiam poſſediſſet, in ſuperbiam elevatus, verba quidem blanda dicebat: ſed Romanam Eccleſiam deprimere modis omnibus ſatagebat. Superbiæ quippe ſpiritu inflammatus proponebat ædem ejus auferre, juriſdictiones, & poſſeſſiones villarum & caſtrorum, quibus erant ab Imperio prædotata: & taliter volebat humiliare ſuperbiam clericorum. Et licet ipſe verſipellis eſſet plurimum & aſtutus: tamen quòd ex abundantia cordis os loquitur, iſtam ſacrilegam voluntatem non poterat occultare. Unde contra ſe odium Prælatorum in toto Imperio non modicum excitavit.

Hoc anno, in menſe Martio, populoſa Montagnagna eſt divino judicio concremata. Quod audiens Ecelinus, ipſam feſtinanter in manu valida occupavit.

De deſtructione caſtri ſancti Boniſacii, & de prima audacia contra nobiles & potentes.

Comes de Panego & alii nobiles ab Ecelino carcere mulctati. ANNO Domini M. CC. XLIII. Galvano Danza vicario in Marchia exiſtente, caſtrum S. Boniſacii à Veronenſibus eſt deſtructum; ſub eodem etiam Comes de Panico civis Veronenſis eſt Paduæ decollatus, multique viri nobiles & præclari accuſati de proditione, Veronæ ſunt ab Ecelino diverſorum tormentorum generibus interfecti. Et tunc primò tyrannis aſſumpſit majorem audaciam, ita nobiles & potentes ſicut ignobiles & pauperes puniendi.

Hoſtiglia caſtrum Veronenſium. Eodem anno nobiliſſimum caſtrum Oſtillæ à Mantuanis funditus eſt deſtructum.

Qualiter Innocentius Papa dimiſſa Roma Januam navigavit.

ANNO Domini M. CC. XLIV. circa feſtum S. Joannis Baptiſtæ, magnanimus Innocentius Papa providens ſe illudi ab Imperatore verbis & promiſſionibus fraudulentis, ſciensque eſſe ſcriptum, quòd ars deluditur arte: finxit ſe habere Colloquium cum Auguſto, & tunc latenter & cautè veterem Galliam intravit, & ſic ad Januenſem urbem navigavit. Imperator hoc audiens, timens tanti viri ſagacitatem, eſt non modicum conturbatus. Papa circa feſtum ſancti Lucæ per terras Comitis Sabaudiæ in Galliam pertranſivit, figensque ſedem ſuam apud Lugdunum, ſtatim miſit per univerſum orbem, ad convocandum Prælatos & Principes ad Concilium generale.

De Concilio Lugdunenſi & de ſententia depoſitionis Federici Imperatoris data ab Innocentio Papa.

Pon. ſex Lu... concedit. ANNO Domini M. CC. XLV. circa feſtum ſancti Joannis Baptiſtæ, factum eſt Concilium maximum Lugduni, ad quod citatus Imperator perſonaliter, ire contempſit

pſit. Unde propter contumaciam ejus & innumerabilia mala quæ fecerat contra Eccleſiam, Innocentius Papa reſidens in Concilio de aſſenſu & conſilio Prælatorum & totius concilij protulit contra Federicum depoſitionis ſententiam, juſtè pariter & conſtanter. Forma itaque ſententiæ prolatæ à ſummo Pontifice ita fuit. *Volentes*, inquit Apoſtolicus, *divinam ſententiam præponere ſententiæ noſtræ, denunciamus, Federicum à Deo excommunicatum & depoſitum ab omni honore Imperij & Regni. Addentes verò ſententiam noſtram divinæ ſententiæ, excommunicamus Federicum, & deponimus ab omni honore Imperii atq; Regni.* *Fridericus à Pontifice exauctoratur.*

De Imperiali colloquio Veronæ celebrato, & de Lantgravio Rege Alemanniæ conſtituto contra Federicum.

DUM prædicta fierent apud Lugdunum, Imperator veniens Veronam cum filio ſuo Conrado, & cum quibusdam ſuis Principibus Alemanniæ & Baronibus Lombardiæ ſibi faventibus, ſolenne colloquium celebravit. Quo facto, ſimulans ſe ſimul cum Conrado filio ſuo velle ad Concilium properare, ivit usque Taurinum: ubi primò audivit contra ſe depoſitionis ſententiam promulgatam. Tunc reverſus eſt Cremonam, ibique negotia Imperii ordinavit. Pòſt in Apuliam quàm citiùs eſt reverſus, & Conradum velociter in Alemanniam deſtinavit.

Sagaciſſimus verò Innocentius Papa direxit in Alemanniam nuncios, ad monendum Principes, ut eligerent aliquem ſtrenuum virum ad Imperium gubernandum. Tunc illi convenientes ad tantum negotium peragendum, elegerunt virum Catholicum, ſtrenuum, nobilem, ſapientem, benignum & conſtantem Lantgravium de Thuringia, DEO & hominibus gratioſum. Ille autem electioni de ſe factæ aſſenſum præbuit, conſtanter paratus, intuitu divinæ Majeſtatis, omne periculum pro Eccleſia & Republica ſuſtinere. Et ſic contra Federicum potentiſſimum ſuſcepit alacriter & audacter Regni Alemanniæ diadema. *Henricus Thuringiæ Lantgr. Rom. Rex.*

De Lantgravij Regis Alemanniæ victoria contra Conradum, Federici filium.

ANNO Domini M.CC.XLVI. Lantgravius Rex Alemanniæ congregavit exercitum copioſum, adverſus Conradum filium Federici. Cui ille in manu valida occurrit audacter. Inito igitur certamine, Conradus amiſſa multitudine militum, vix cum paucis evaſit, quem niſi ſceleratus Dux Ungariæ ſuſcepiſſet, immemor patris ſui, à Federico per Aſſiſſinos interfecti, Lantgravius eum de Alemannia effugaſſet. In prædicto igitur prælio & aliis negotiis Eccleſiæ in Teutonia pertractandis, Legatus ſedis Apoſtolicæ erat, vir magnanimus Philippus Epiſcopus Ferrarienſis: cujus audacia & ſagacitas circumſpecta tam in captione Ferrariæ, quàm in factis Alemanniæ poteſt ore omnium commendari. Iſte namque pro Romana Eccleſia ſubire pericula & labores minime recuſavit. Ipſe dixit patri ſuo & matri, *Neſcio vos*, & fratribus ſuis ſimiliter. Quia patrem & matrem & etiam parentelam contempſit, & capi ab Imperatore ſuſtinuit patienter, eligens in tantis anguſtiis Eccleſiæ, Deo, & ſummo Pontifici potiùs obedire, quàm parentum carnalium amore à tramite recedere veritatis.

Qualiter Ecclinus cepit Abbatem S. Juſtinæ.

EODEM anno factum accidit lacrymoſum, plenum compaſſione pariter & dolore. Nam Ecelinus Satanæ miniſter, diaboli carnifex, potator humani ſanguinis, ſitibundus inimicus Eccleſiæ, hæreticorum refugium, malitiæ ſedulus adinventor, manum miſit ad deſiderabile membrum Eccleſiæ, id eſt Abbatem ſanctæ Juſtinæ de Padua, capiendum: virum utique juſtum, honeſtum, bonis moribus informatum, & clero & populo atteſtante plurimum reverendum. In die igitur ſancti Briccii, eum cum fratre carnali capi præcepit, ipſumque incluſit in carcere tenebroſo, faciens eum velut proditorem Imperii cum diligentia cuſtodiri.

Eodem tempore Albricus & Nicolaus de Lendenaria, viri nobiles & potentes, & ſicut roſæ inter milites Marchiæ refulgentes, accuſati de proditione, multis ab Ecelino afflicti tormentorum generibus, defecerunt.

De morte Henrici de Egna, in civitate Veronæ.

Henricus de Egna nepos Ecelini, præfectus Veronenſis.

ANNO Domini M. CC. XLVII. in menſe Februario, factum magnæ audaciæ accidit in Verona. Nam cùm Henricus de Egna, filios ſororis nequiſſimi Ecclini, gereret prædictæ regimen civitatis: quidam miles Veronenſis, nomine Joanoes de Scamarolla accuſatus de proditione, ante tribunal ejus vinctis pedibus aſſiſtebat. Cui cùm Henricus diceret: Joannes, ſcias eſſe impoſſibile quòd evadas: ille gladium de caliga latenter educens, irruit in eum, quem in capite graviter vulneravit, ita quòd vix diebus XV. ſupervixit. Tunc ſatellites Poteſtatis ipſum protinus occiderunt. O mira ſtupendaque audacia, & ore omnium divulganda? Quis enim non potuit meritò admirari, hominem vinctum, ſolum, armatis hominibus circumſeptum, invaſiſſe juvenem bellicoſum, fortem, ſtrenuum & terribilem inimicis? Patet itaque illud proverbium eſſe verum, quòd qui vult mori, Regem poteſt occidere.

De morte Lantgravij Regis.

HOC tempore Lantgravius Rex Alemanniæ diem clauſit extremum: de cujus morte Eccleſia eſt turbata. Federicus verò plurimùm eſt erectus.

Qualiter capta eſt Parma.

EODEM anno, in menſe Maio, venit Federicus de Apulia in Lombardiam cum magno apparatu, pro quibusdam negotiis peragendis & diſponendis, perrexit verſus Taurinum, ubi dum moram faceret, bellicoſus Encius filius naturalis, cum exercitu Cremonenſium ivit ad obſidendum quoddam caſtrum Brixiæ, nomine Quinorianum. Tunc habita opportunitate conſanguinei Papæ Innocentij & amici eorum, qui fuerunt de Parma expulſi, & Placentiæ reſidebant, ſubitò congregati, in manu forti Parmam de aſſenſu populi in medio Junio intraverunt, & Poteſtate occiſa, partem Federici inde protinus expulerunt. In quorum auxilium Dominus Gregorius de Monte longo Legatus ſedis Apoſtolicæ cum Mediolanenſibus & Placentinis, & Comea ſancti Bonifacij cum Mantuanis Parmam velociſſimè intraverunt, ipſamque velociter munientes, ad defenſionem fortiter ſe paraverunt. Quo audito, Federicus cum exercitu infinito, & cum Ecelino, qui perrexerat ejus auxilium, feſtinans cum militia maxima venit, & caſtrametatus eſt juxta Parmam, faciensque ibi civitatem, quam Victoriam appellavit, ſtatuit ſe firmiter nullo modo diſceſſurum, niſi per menſem caperet civitatem. Federico igitur impugnante, & Eccleſia cum ſuis fidelibus Parmam totis viribus defendente, tempus ſex menſium eſt elapſum, & aſperitate hyemis cogente, militia civitatum ex utraque parte eſt reverſa. Federicus verò remanſit in Victoria, cum modica quantitate exercitus, expectans futuram æſtatem, & animo cupienti, in quo credebat ſe Parmam ſine dubio expugnaturum: Sed

Victoria oppid. proximè Parmam à Friderico conditum.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpe ſuo.

Qualiter Victoria eſt capta à Parmenſibus.

Imperatoris periculum.

ANNO Domini M. CC. XLVIII. Federico in Victoria reſidente, in medio Februario, Legatus & Parmenſes inito conſilio, de civitate unanimiter exiverunt, irruentesque in Victoriam, ipſam ſine mora ceperunt, captamque protinus cremaverunt. Federicus verò verſus Cremonam fugam arripiens, vix evaſit: dimiſſis ibidem divitijs infinitis. Parmenſes autem multis captis & occiſis de ipſius exercitu, Carotium etiam à Cremonenſibus habuerunt.

De Regis Gulielmi electione.

CIRCA hæc tempora Innocentius Papa negotia Eccleſiæ peragens vigilanter, Legatum in Alemanniam deſtinavit, citavitque Principes, ut eligerent in Regem virum aliquem idoneum & potentem. Cujus præceptis protinus obſequentes, elegerunt Comitem Guilhelmum de Holandia in Regem, & futurum Imperatorem, virum utique probum & exercitatum, militibus decoratum.

Qualiter Ludovicus Rex Francorum mare tranſivit, & obtinuit Damiatam.

ANNO Domini M.CC.XLIX. Ludovicus Rex Francorũ cruce ſignatus mare tranſivit in ſubſidium terræ ſanctæ, & cum magno exercitu & infinita navium multitudine

intra-

intravit terram Ægypti. Cujus fortitudine perterriti Ægyptij, Damiatam (quæ in Prophetis Memphis vocatur) pronnus reliquerunt: & ex tali modo eam habuit ſine gladio & ſagitta.

De Regis Encij captione.

EODEM anno in Principio Junij, bellicoſus Rex Encius, filius Federici, captus eſt, à Bononienſibus cum militia copioſa: quapropter Bononienſes ſunt usque ſydera elevati. Unde Mutinenſes neceſſitate compulſi, ſe Bononienſium Dominio ſubdiderunt. *Entius alias Henric. Proderet F captivus.*

In iſtis diebus tres filii Jacobi de Dalesmanino ſunt capti ab Ecelino, & variis tormentis afflicti: tandem juſſu ipſius in platea Paduæ ſunt crudeliter trucidati.

Eodem anno Federicus caſtrum Montis ſalicis, circa feſtum ſancti Joannis Baptiſtæ tradidit Ecelino. Decimo verò die, exeunte Septembri, Burgus Eſtenſis traditus fuit ei, per quendam ſceleratum virum, nomine Vitalianum de Arelda. Arcem autem poſt menſem obtinuit, eam priùs cum multis machinis impugnando. Tandem propter famem omnia caſtra obtinuit Marchionis. *Eſtenſis Marchio ... ſua ab Ecelino ...*

Qualiter Rex Franciæ Ludovicus Damiatam reddidit Saracenis.

ANNO Domini M. CC. L. circa Paſcha Ludovicus Rex Francorum, cùm verſus Babyloniam properaret, à Saracenis cũ ſuo exercitu eſt concluſus: & cùm neq; procedere neq; redire valeret, Soldano ſe reddidit Babylonis, amiſſo priùs in bello Comite Roberto fratre ſuo, cum maxima militum quantitate. Rex itaque pro redemptione ſua Damiatam reddidit Saracenis, dimiſſusque ab eis rediit in Syriam, & reædificata Cæſarea Paleſtinæ, in Franciam eſt reverſus, cum ignominia ſuæ gentis totiusque populi Chriſtiani. Saraceni autem conſiderantes tam præterita quàm futura, Damiatam funditus diruerunt, vel everterunt, ne de cætero eſſet occaſio & receptaculum præliorum.

Qualiter Parmenſes à Cremonenſibus ſunt devicti.

IN iſtis temporibus Cremonenſes amicis undique congregatis equitaverunt in manu valida contra Parmam. Quibus Parmenſes impares viribus & numero non longè à civitate audaciter quidem, ſed minùs providè occurrerunt. Sed (ſicut vulgò ſolet dici, paucos quidem valet Omnipotens adjuvare, ſed frequentius multitudo vincere conſuevit) Parmenſes non potuere, à Domino non adjuti, inimicorum impetum ſuſtinere: ſed verſus Parmam velociter fugientes, amiſerunt militum & peditum ſimul cum Carotio non minimam quantitatem. *Parmenſium clades.*

Eodem anno, in feſto ſancti Bartholomæi, Guilelmus de Campo ſancti Petri juſſu Ecelini fuit in platea Paduæ crudeliter interfectus.

De morte Federici Imperatoris.

SUB prædicto annorum curriculo, potentiſſimus Federicus, in die ſancti Lucæ, vitam amiſit in Apulia: deſcenditque ad inferos, nihil ſecum deferens, niſi ſeculum peccatorum.

De reverſione Innocentii Papæ in Lombardiam.

ANNO Domini M. CC. LI. Innocentius Papa poſt mortem Federici, factis Alemanniæ cum Prælatis & Principibus ordinationibus, circa Paſcha exiens de Lugduno, venit ad Januenſem civitatem, ubi omnes Magnates Lombardiæ, qui viam Eccleſiæ ſectabantur, ei in reverentiam occurrerunt. Deinde venit Mediolanum, & recuperata Laudenſi, tranſiens per Lombardiam feſtinanter, Peruſium properavit.

Per idem tempus populus Placentinus furore contra ſuos milites concitatus, auxilium Cremonenſium imploravit: & expulſis militibus, Obertum Palavicinum in ſuam perniciem elegit in Dominum & Rectorem.

De Rege Conrado.

EODEM anno Conradus, filius Federici, deſcendens de Alemannia, venit Veronam, & cum auxilio Ecelini, in menſe Decembri intravit in mare, in portu Texanæ, & navigans in Apuliam, eam cum inſula facillimè obtinuit, ſecundum ſuæ beneplacitum voluntatis.

De obitu Principis Rainaldi, filii Marchionis.

PER idem tempus mortuus eſt Rainaldus in Apulia, filius Marchionis Eſtenſis, quem pro obſide acceperat inſeliciſſimus Federicus. Reliquit autem filium & filias, quas habuit de quibuſdam puellis nobilibus de Apulia, dum in carcere ſatis curialiter teneretur. Marchio autem naturali amore inductus, fecit cautè filii ſui dulciſſimos fructus ſibi de Apuliæ partibus apportari: & faciens ipſos legitimos tam per ſedem Apoſtolicam, quàm per Regem Alemanniæ Gulielmum: puerum, cui nomen erat Obizo, qui patris imaginem tam in colore quàm in membrorum diſpoſitione, maniſeſtiſſimè exhibebat, omnium ſuorum bonorum firmiter conſtituit & declaravit hæredem.

Obizo, Azonis Marchionis nepos.

De Patriarcha Gregorio, & morte Comitis S. Bonifacii.

ANNO Domini M. CC. LII. Dominus Gregorius de Monte longo, qui multis annis in Lombardia fungens officio legationis, tam feliciter quàm fideliter & prudenter pro Romana Eccleſia laboravit, ordinatus Patriarcha Aquileienſis à Papa Innocentio, in menſe Januario Forum Julii eſt ingreſſus.

Sequenti menſe, videlicet Februario, Ricardus Comes ſancti Bonifacii, qui cùm permultum pro Eccleſia contra Federicum & Ecelinum perfidum laboravit, cum eſſet Brixiæ, viam univerſæ carnis eſt ingreſſus. Reliquit autem unum filium parvulum, nomine Ludovicum. Brixienſes verò non immemores ejus commendabilis probitatis, eum cum honore maximo ſepeliri ſtudioſiſſimè curàrunt. Menſe verò Maio, filii & nepotes nobilis Gulielmi de Carturio, poſt multa genera tormentorum, juſſu Ecelini ſunt Paduæ interfecti.

De ſceleribus perfidi Ecelini de Romano.

HOC anno circa finem Auguſti, Ecelinus humani generis inimicus, ſuggeſtione dæmonum & hominum malignorum, credens firmiter, contra ſe omnes milites & electos populares Marchiæ conjuraſſe: extraxit mortiferum gladium irrevocabiliter de vagina, incipienſque à Carnorolo milite Veronenſi, quem conjurationis Principem aſſerebat, tam in Verona quàm in Padua, Vicentia & in tota Marchia inauditam ſtragem & occiſionem hominum perpetravit: ubique luctus erat, ubique dolor & triſtitia, ubique dira mortis imago. Catervatim milites & majores natu in foro gladijs necabantur: membra fruſtratim præcidebantur, & rurſum collecta & impoſita rogis, igne ſuppoſito cremabantur. Frater fratrem, conſobrinus conſobrinum, amicus amicum tradebat ad mortem, & proprijs manibus trucidabat. His ſceleribus credebat quilibet ſe obſequium præſtare tyranno. Et tamen iſti qui hoc faciebant, poſt paucos dies in ſimilem mortis gladium ſeu laqueum incidebant. Filij nobilium & aliorum civium oculis privabantur, & eorum genitalibus amputatis, includebantur in carceribus tenebroſis, ubi moriebantur tam horribili cruciatu. Matronæ nobiles & delicatæ, & virgines ſpecioſæ, fame, peſte, injuriis & afflictionibus inauditis in cuſtodijs tabeſcebant. Quotidie diverſis generibus tormentorum indifferenter tam majores quàm minores à carnificibus necabantur. Voces terribiles clamantium in tormentis, die noctuq; audiebantur de aliis palatijs: quæ dolorem & horrorem maximum hominibus inducebant: nulluſque publicè audebat plorare ſuper his malis: ſed quilibet vitam & victoriam, etſi non corde, ſaltem verbis affectuoſis, Ecelino nequiſſimo Domino affectabat. Illum juſtum, illum bonum, illum ſapiẽtem & amatorem ſtatus Marchiæ, omnes adulatoriè conclamabant. Nec tamen iſta dicentis ferocitatem animi ejus poterant mitigare: ſed erat ei ſicut populus, ſic ſacerdos: ſicut laicus, ita religioſus: ſicut ſenex & imbecillis, ita puer adhuc balbutiendo in verba prorumpens. Nulli ætati, nulli ſanctitati, nulli probitati parcebat. Semper eodem vultu, eodẽ modo, eadem inſtantia nimiæ crudelitatis opera perpetrabat, & quaſi ſemper à capite incipiens, quotidie ſine labore, ſine conſcientiæ remorſione magna tormenta & inexcogitata, corporibus hominum infligebat. Non remanſit in tota Marchia progenies aliqua, generoſa vel etiam popularis, quæ ab ipſo vel ex toto, vel ex parte maxima non ſit crudeliter lacerata. Milites ferè omnes ſunt gladio & aliis ſuppliciis interfecti: ſtudioſi mercatores, judices ſapientes, Prælati reverendi, clauſtrales devoti, canonici honorati, ſpe-

Ecelini in Imperio defenſores crudelitas.

cioſi

cioſi juvenes & ſtrenui radicitus ſunt deleti: ſubſtantijs eorum ablatis & diſpoſitis ſecundum tyrannicam juſſionem. Serpens inſuper callidus & aſtutus omnes pulchras domos & fortes, & loca juxta portas & pontes in civitatibus conſtituta emere ſtudioſiſſimè procurabat, & poſt paucos dies vitam ſimul & precium venditoribus auferebat. Ipſe bona Epiſcopatuum, Abbatiarum, Canonicatuum, & ferè omnium Eccleſiarum, in ſuis ſceleratis operibus conſumebat. In diebus ejus ceſſavit prædicatio, obmutuit confeſſio peccatorum, & devotio fidei eſt extincta. Viſitare etiam ſancta loca publicè homines non audebant: nam accuſatores ab ipſo erant in populo conſtituti, qui vigilanter & ſollicitè obſervabant, ne quid in dicto vel facto, vel aliquo contra tyrannum peſtiferum tractaretur. Accuſatus autem a talibus inſidiatoribus, etiam de leviſſima culpa in aculeo levabatur, totaque ejus familia captivitate perpetua damnabatur. Defenſor nullus in anguſtiis apparebat, accuſatorum verò erat numerus infinitus. Reſidere ſub Ecelini tyrannide intolerabile: effugere, impoſſibile videbatur: quòd nequiſſimus dæmon foſſatis magnis diſtrictum ſuum circumdederat, & ſuper ipſa fecerat ſpeculas, quas Marchiani *muras* appellabant, in quibus erant die noctuque ſpeculatores, qui nec intrare nec exire aliquos permittebant. Si quis in fuga deprehenſus fuiſſet, ſine audientia oculis vel pedibus & manibus privabatur, nec aliqua eum poterat excuſatio liberare. Talis erat ſtatus commorantium in Marchia: tale ſiquidem erat Dominium Ecelini. De crudelitate itaque perfidi Ecelini pauca perſtrinximus: nam exprimere ex toto ipſius malitiam vix poſſet facunda loquacitas Tullii vel Maronis.

De carceribus perfidi Ecelini.

ANNO Domini M. CC. LIII. Ecelinus nulla niſi ſanguine fuſo gaudens habere vias, tam in Verona quàm in Marchia univerſa vehementer iterum manum ad incarcerandum & occidendum extendit, implevitque civitates & caſtra multitudine captivorum, quos fame horribili affligebat. Præ famis autem & ſitus anguſtia, proh dolor, quælibet immunda miſeri comederunt, ac urinam cum aviditate inopinabili bibere cogebantur. Et non parvum impendere beneficium putabatur, qui urinæ ſuæ potum dignabatur ſociis impartiri. Fœtor etiam intolerabilis & aer corruptus, calorque nimius & tenebræ ita horribiles erant in carceribus Ecelini, quòd captivi vix poterant reſpirare. Multique his de cauſis Spiritum exhalabant. Præterea tanta erat in his hominum miſerabilium multitudo, quòd ita unus alium comprimebat, quòd nec jacere poterat aliquis nec ſedere. Corporis verò debilitas nullo modo ſuper pedes conſiſtere promittebat. Clamor autem lugentium, & dicentium, *Væ, Væ*, ac percuſſiones manuum ita horridæ perſonabant, quòd non carceres manufacti, ſed ergaſtula infernalia, & penè inflictus à dæmonibus meritò putabantur: quia ibi nulla requies, nulla conſolatio, nulla ſpecies redemptionis à malis illatis & imminentibus habebatur. Mors ibi ſummo deſiderio quærebatur, ut finem imponeret tantis malis. Moriens enim in tali ſtatu, vivente felicior credebatur. In mortis verò articulo conſtituti, confiteri cum ſacerdotibus, & rerum ſuarum diſponendarum licentiam nullo modo poterant obtinere. Efferebant itaque quotidie corpora extincta de carceribus tenebroſis, nec permittebant aliquem ſepeliri, niſi priùs evidentiſſimè probaretur, quis eſſet vel unde, qui beneficium debebat conſequi ſepulturæ. Et ex hoc cuſtodes carceris faciebant fieri publica inſtrumenta, ut indubitanter poſſent tyranno ſollicitè omnia inquirenti oſtendere mortuorum numerum & virorum. Sed quòd longum eſſet ſingula ſcelera tyranni nefandiſſimi enarrare, ſufficiant hæc pauca de plurimis eſſe dicta: ſatisque ſit, nos & enormibus crudelitatibus non ſubtrahere veritatem, & in multis faſtidium evitare.

FINIS LIBRI PRIMI.

RERUM PER LONgobardiam & Vicinam Tarviſinam Marchiam Geſtarum,

Liber ſecundus.

De morte Regis Conradi, & de introitu Papæ Innocentii in Apuliam.

ANNO Domini M. CC. LIV. cùm Rex Conradus duobus Annis Regnum Apuliæ tenuiſſet, die duodecimo, exeunte Maio, Regnum ſimul & vitam amiſit. Poſt cujus deceſſum Innocentius Papa in manu valida intravit in Apuliam, & ſedem ſuam fixit apud Neapolim. Ad cujus præſentiam omnes Principes Apuliæ convenerunt, Manfredus etiam Princeps Tarenti, filius Federici, eidem ſubjectionem & devotionem in omnibus deferentes. Cùm igitur caput magnifici Innocentii nubes excedere videretur, ſicut placuit ei, in cujus manibus ſunt omnes fines terræ, & qui etiam multitudinem montium contemplatur, decimo die intrantis Septembris, apud Neapolim naturæ legibus ſatisfecit: cui ſucceſſit Alexander quartus, qui prius erat Epiſcopus Hoſtienſis.

Alexander 4. Pontifex.

Dum autem magnificus Innocentius eſſet in mortis articulo conſtitutus, jamque illum verſiculum frequenter repeteret: *Domine propter iniquitatem corripuiſti hominem:* Manfredus naturalis filius Federici, impatiens contra Dominum ſedis Apoſtolicæ jam rebellis effectus, magnam ſtragem militum Eccleſiæ apud Fogiam perpetravit. Audita igitur morte Innocentij & ſubſtitutione Alexandri, cum majore audacia cepit Eccleſiam in Apulia expugnare, vires ejus quotidie ſubvertendo. Cujus audacia ac ſagacitate mirabili Apuli paveſacti, à devotione Romanæ Eccleſiæ diſcedentes, Principi humiliter adhærebant. Papæ itaque Alexander ordinatus capitaneus, cum militia infinita, qui deberent contumaciam & proceſſum Principis cohibere, exiens de Neapoli, ad partes Campaniæ properavit. Manfredus autem opus inceptum conſummare intendens, armis, muneribus & ambagibus exercitum Eccleſiæ ita debilitare curavit, donec ipſum de Regno turpiter & effœminatè coëgit exire taliter, quòd totius Regni paterni obtinuit Principatum, in præjudicium Eccleſiæ & gravamen.

De tranſitu venerabilis Arnaldi, Abbatis ſanctæ Juſtinæ.

ANNO Domini M. CC. LV. cùm vir devotiſſimus Abbas Arnaldus honeſtatis forma religionis monaſticæ ſpeculum & exemplar, octo annos & tres menſes in carcere tenebroſo & in vinculis conſummaſſet, circiter ſeptuageſimum vitæ ſuæ annum, die decimo intrantis Februarij, qui tunc fuit primus dies Quadrageſimæ, apud Aſtum feliciter migravit ad Dominum. Imminente verò hora migrationis ejus, quæ fuit circa diluculum (ſicut fratres Minores viri devotiſſimi nobis fideliter retulerunt) multi in caſtris imminentibus conſtituti, viderunt manifeſtè ignea ſigna ad inſtar duarum facularum, quæ ſuper carcerem ejus tamdiu ſteterunt, donec illa ſancta & Deo dilecta anima carnis vinculo eſt ſoluta: ſignificativa ſanè, ſicut firmiter arbitrantur, illa duo ſigna fuerunt duplicia laureolæ, qua vir beatus eſt à Domino in cœleſti curia inter martyres & virgines coronatus. Corpore ſiquidem & animo fuit virgo, ſicut Sacerdotes, quibus confitebatur, liquidò profitentur: nam neque verbo neque facto unquam dehoneſtavit in vitio laſciviæ ſui animi puritatem. Martyr verò poteſt dici, quòd patienter & innocenter ſuſtinuit longam carceris paſſionem. In ipſa autem carceris anguſtia conſtitutus, tam cuſtodum quàm ſe viſitantium ita quadam lenitate manſuetudinis attrahebat, ut ab omnibus meritò amaretur. Nam cùm in eodem anno, quo de hac vita erat exiturus, nullum proprium habuerit ſervientem, ab omnibus enim fuerat derelictus propter immanem rabiem ſævientis tyranni, qui præceperat, ne aliquis ei ad manducandum aliquid exhiberet, niſi panem atrum & aquam brevem

vem: nihilominus tamen cuſtodes carceris pietate commoti, omnia ei occultè humanitatis obſequia exhibebant. Ad tanti autem viri venerabiles exequias celebrandas, in die obitus convenit utriusque ſexus non minima multitudo hominum, & cum reverentia & honore corpus ejus ſanctiſſimum ad fratrum Minorum Eccleſiam deferentes, ſepulturæ devotiſſimè tradiderunt. Multi verò tam viri quàm mulieres pias lacrymas effundebant, reminiſcentes viri Dei compaſſionem & dulcedinem & animi lenitatem: multique dicebant, ipſi eſſe potiùs congaudendum, quòd eſſet à tantis anguſtiis liberatus, & paradiſi gaudiis frueretur. Poſt quinquaginta verò dies ab ejus obitu, viſum fuit fratribus Minoribus, quòd ejus corpuſculum in ſepulchrum paratum decentiùs deberet transferri. Procuraverunt autem noctis ſilentio homines conductitios adhibere ad hoc negotium peragendum, extimantes corpus putridum & penitùs tabefactum odorem intolerabilem exhalare. Aperientes itaque loculum, quo pia membra tenebantur incluſa, & nulla putredinis & corruptionis videntes veſtigia, præter quandam albedinem ad modum lanuginis circa palpebras oculorum, admirationem maximam habuerunt, & cunctos de domo ad hoc miraculum convocantes, unanimiter Deum laudaverunt, qui in ſanctis ſuis eſt mirabiliter glorioſus. Poſt hoc in ſepulchro condigno parato beati viri corpus reverendiſſimè condiderunt.

De Tridentinis, qui rebellaverunt contra Ecelinum.

EODEM anno circa principium Aprilis, Tridentini graviſſimum jugum tyrannidis Ecelini à ſuis cervicibus excuſſerunt. Ad quos opprimendos validum exercitum per vallem Suginam feſtinanter direxit, qui multa caſtra & villas eorum tam incendiis quàm rapinis crudeliter devaſtavit. Eodem tempore Ecelinum de Egna, filium ſororis ſuæ, conjecit in vinculis, & Ciramontem fratrem variis tormentis & fame peremit. Qui ergo fratri & nepotibus non pepercit, non erat mirum, ſi ſuper extraneis nulla miſericordia movebatur.

De commotione Brixiæ.

ANNO Domini M. CC. LVI. in menſe Martio, inſtigante venenatiſſimo colubro Ecelino, Brixia eſt civili diſcordia perturbata. Pars Eccleſiæ ſuccubuit: pars verò Ecelini obtinuit dominatum. Tamen in hoc victores fuerunt aſtuti, quòd tyrannum crudeliſſimum civitatem ingredi minimè permiſerunt: ad regimen Brixiæ Guſolinum ſuum civem, patriæ amatorem protinus eligentes. Ecelino verò jam cum exercitu Montem Clarum ingreſſo, perſuaſerunt redire Veronam, verbis & promiſſionibus ejus ferocitatem animi, ad internetionem ſuper parati, ſagaciter mitigantes.

Eodem anno Ecelinus, cui proprium erat nunquam parcere nec miſereri, Bonteraverſum ſuum ſocerum cum filiis ſuis cepit, & in carcere graviſſimo famis cruciatu peremit. Si cauſa quæritur captionis: breviter reſpondemus, quòd omnibus quos volebat tyrannus occidere, titulum proditionis generaliter opponebat. *Ecelinus ſocerū in carcere peremit.*

Qualiter legationis officium commiſſum eſt venerabili viro Philippo Archiepiſcopo Ravennati.

CIRCA hæc tempora, cum inæſtimabili crudelitate nequiſſimi Ecelini (ut hyperbolicè loquar) admiraretur cœlum, turbaretur terra, horreret infernus, commoverentur reges & Principes nationum: Alexander Papa precibus Marchionis Eſtenſis & aliorum Magnatum Marchiæ inclinatus, qui contra tam efficaciſſimum inimicum auxilium Eccleſiæ implorabant, de conſilio Cardinalium officium legationis Lombardiæ & Marchiæ, nec non & Romaniolæ commiſit, Viro Magnifico & prudenti, Domino ſc. Philippo Ravennati: injungens ei ſpecialiter in mandatis, ut ad reprimendam contumaciam perfidi Ecelini, qui à bonæ memoriæ Papa Innocentio tanquam hæreticus fuerat condemnatus, deberet modis omnibus laborare. At Archiepiſcopus contra hoſtem Eccleſiæ, invictum pariter & aſtutum, onus legationis ſuſcipiens, de clementia divina confiſus, inſtanter cœpit cum amicis Eccleſiæ pertractare, qualiter inſuperabilis tyrannidis Ecelini poſſet impetum cohibere. Sed multis hinc inde propoſitis in colloquiis civitatum, in fine omnibus ferè impoſſibile videbatur, quòd ali-

quis poſſet tyranno ita potenti, aſtuto & ditiſſimo reſiſtere, niſi divina gratia ſuffragante. Archiepiſcopus itaque ſciens nihil eſſe impoſſibile apud Deum, ad miſericordiam Dei dirigens oculos intellectus conſtanter, cœpit per ſe & per alios crucem Domini prædicare, admonens omnes, orationibus & gemitib. Domini Clementiam exorare: ut non diutius ſuſtineret, quòd Eccleſiæ ſuæ perfidus hæreticus inſultaret. Tunc multi, quorum corda gratia divina perfuderat, ſignum vivificæ crucis devotiſſimè ſuſceperunt, & ad deprehenſionem tyranni animos attollentes, divinum auxilium orationibus, obſecrationibus & gemitibus inenarrabilibus quotidie poſtulabant.

Crux contra Ecelinum publicata.

Qualiter Ecelinus contra Mantuanos exercitum præparavit.

INTEREA dum hæc agerentur ex parte Legati humiliter & devotè, ex oppoſito ſuperbiſſimus Ecelinus in arma furens, ad delendum Mantuanos cœpit cum ſumma inſtantia exercitum præparare. Præſentabantur equi, menſurabantur clypei, loricæ & galeæ producebantur. Magnus fuit numerus militum: pedites & baliſtarii ſollicitè in campo Martio requiſiti ſagittas: lanceæ & gladii acuebantur: ſunt etiam vexilla victricia renovata. Clamorque maximus ſiebat quotidie dicentium populorum: Mantuam, Mantuam properemus: quòd ſola Mantua impedit Dominum noſtrum totius habere Dominium.

Mantua Ecelini armis petita.

De Aſtrologis Ecelini, & de vaſtatione Mantuanorum.

CONVOCAVIT inſuper ad ſe cœleſtium corporum ſollicitus explurator, Aſtrologos & Divinos: præcipiens eis ſupputare menſes, ſydera contemplari, & ſigna cœli conſideratione acutiſſima perſcrutari: ut indubitanter ſcire poſſet, quando foret tempus ad movendum exercitum opportunum. Tunc illi tam metuendi Principis Imperiis obſequentes, diligenter inveſtigaverunt Solis Lunæque curſum, planetarum motum, & ſignorum effectus: & artis peritia illuſtrati, diem & horam & punctum evidentiſſimè invenerunt. In quibus invictiſſimus Princeps de felici proceſſu ſecurus, adverſus Mantuanos iter arriperet in inſtanti. At ille dictis eorum incumbens, in hora præfixa movit exercitum cum magnifico apparatu. In cujus auxilium venit Vbertus Palavicinus, vir callidus & aſtutus, cum Cremonenſibus & Placentinis, & aliis Eccleſiæ inimicis. Et inſimul congregati, quaſi leones rugientes ad prædictæ diſtrictum Mantuæ intraverunt, & omnia quæ erant in agris ſuccidendo, evellendo & comburendo uſque ad lacus marginem penitus deſtruxerunt. In iſtis anguſtiis Mantuanorum, ſolus Marchio Eſtenſis cum Ferrarienſibus & Bononienſibus in eorum auxilium eſt profectus.

Vbertus Palavicinus Ecelini ſocius.

Qualiter Legatus introivit in Marchiam per paludes; & de Padua glorioſiſſimè triumphavit.

DUM igitur Ecelinus circa Mantuanorum diſtrictionem inſiſteret vehementer, Legatus ſeptiformis Spiritus gratia illuſtratus, ſub pœna excommunicationis omnes Marchianos qui effugerant Dominium Ecelini, tam de Verona quàm de Padua, Vincentia & Tarviſio: omneſque cruce ſignatos inſimul congregavit. Cui Venetorum reverenda communitas baliſtariorum & peditum, navium & victualium contulit auxilium opportunum. Ferraria etiam in ſubſidium Legati quingentos pedites deſtinavit. Omnibus itaque apud turrim Baybæ congregatis, Legatus in nomine Domini noſtri JESU CHRISTI, prædicatione ſalubri & dulci alloquutione eos confortans, intravit navem, & omnes idem facientes proſpero curſu uſque ad Corrigiolam pervenerunt. Quorum adventum ut audivit Anſediſius poteſtas Paduæ, ſtatim præcepit omnes meatus claudi aquarum, ut deficiente aqua in alveo fluminis, naves eorum in ſicco penitus remanerent. Et confeſtim cum militia & populo undiquaque collecto Plebem Saci intravit, ibique diſpoſuit inimicorum impetum cohibere. At illi caſtro Conchadalbari expugnato, & combuſto Burgo Capitis ſylvæ & etiam Bubulentæ villas & Burgos circumſtantes cœperunt plurimum perturbare: omneſque illorum fortitudinem metuebant. Tunc Anſediſius admirans illorum audaciam ſuorumq; auda-

andaciam, dimiſſa Plebe ſaci Paduam eſt reverſus, intendens tantùm civitatem ſollicitè cuſtodire.

Legatus itaque utpote vir in multis expertus, videns Poteſtatem præ timore nimio territam Plebem ſaci viliſſimè reliquiſſe: non fuit contentus tantùm ſtrenuè occupaſſe, ſed habito Concilio ſapientum diſpoſuit uſque Padnam cum exercitu properare. Summo igitur diluculo, die Lunæ duodecimo exeuntis Januarii, clangore tubarum exercitu excitato, armisque viriliter ab omnibus apprehenſis: Legatus ante ſe deferre fecit almæ crucis vexillum, quod ſequuti ſunt omnea: omnes animo confidenti de cœlo auxilium poſtulantes. Et iter feliciſſimum accipientes, omni ſupellectile præter arma in navibus derelicta, per viam pontis S. Nicolai, circa horam ſextam Paduam velociſſimè pervenerunt. Cùm autem ad portam pontis curvi veniſſent cuſtodes, de turri & aggeribus Burgorum jacula jacientes, illos ingredi fortiter prohibebant. Tunc ſtrenui bellatores mortis periculum contemnentes, deſcenderunt in aquam fluminis & repentes manibus & pedibus per aggerem ſuperius aſcenderunt, & ſic de Burgis civitatis fugientibus adverſariis, glorioſam victoriam ſuut adepti.

Tunc Legatus divino ſpiritu inflammatus, aſpirare cœpit ad expugnationem tam clariſſimæ civitatis, fecitque die illa & nocte ſequenri Catum firmiſſimum præparari, ad ſupponendum ignem in porta pontis, quæ dicitur Altinatus. Et quum jam Legatus nova baberet, Ecelinum eum exercitu in præcedenti Dominica aliquantulum à Mantua ſeparatum, & ad redeundum Veronam paratum, feſtinanter die Martis, circa horam nonam fecit Catum verſus portam impelli, ignem ad comburendum ipſam citiſſimè miniſtrari. Quo facto, divino ſuffragante ſpiritu porta cum domo imminente à flamma velociter eſt accenſa. Tunc cœpit reſonare clangor populorum, cohortantium ſe ad pugnam, clangorque tubarum, baliſtarii quoque fortes & frequentes dirigebant ſagittas contra illos qui de muro jacula dimittebant. Interiores itaque combuſtione portæ non modicum ſunt perterriti, exteriores verò audaciores effecti, ſcalas muris undique apponentes, circa horam veſpertinam ſuper civitatis muros viriliter aſcenderunt. Tunc Anſediſus videns captam eſſe ab adverſariis civitatem, cum militia fugam arripiens, per portam Sancti Joannis egreſſus, concitè Vicentiam properavit. Victores autem paucos occidentes, & quaſi neminem capientes, ſpoliare civitatem toto conamine ſunt aggreſſi. Tunc aperti ſunt carceres tenebroſi: rupta ſunt vincula & catenæ: hinc egrediuntur turbæ hominum moribundæ. inde procedunt Matronæ Nobiles, trepidæque puellæ, ſqualore macieque confectæ. Exeunt poſtremò Nobiles pueri excæcati pariter & caſtrati, quorum miſerandus aſpectus ad piarum lacrymarum effuſionem oculos intuentium provocabat. Nullus itaque viribus hominum attribuat victoriam tam fortiſſimæ civitatis, ſed ſoli Deo, qui eſt in ſuis perfectis operibus glorioſus· cujus mediante virtute, famelici ſaturatos, & inermes armatos viriliter devicerunt.

Pontificis legatus Ecelino Paduam eripit.

Anſediſius Padua fugatur.

Præter hæc tantam gratiam contulit virtus divina Legato, ut infra quatuor dies non ſolùm caſtrum Ecelini, quod erat in angulo civitatis, ſed etiam omnia caſtra quæ erant in Paduano diſtrictu, in plano quàm in montibus conſtituta, ei cuſtodes Ecelini protinus reddidere, præter caſtrum Montis ſalicis, caſtrumque inexpugnabile Calaonis. Fama fuit præclaræ iſtis victoriæ per univerſam Italiam divulgata. Eccleſia ex hoc eſt virtute roborata: Sacerdotes de Legati conſtantia glorificabant, omnesque ipſumque prædicabant laude dignum, qui hoſtem inviciſſimum vicit, & inſuperabilem ſuperavit. Ipſe namque divina virtute ſuffultus, ſtultam eſſe ſapientiam Saliniguertæ in facto Ferrariæ comprobavit, Nunc verò in expugnatione Paduæ, Aſtrologiam & ſortilegia Ecelini eſſe vaniſſima, luce clarius demonſtravit.

De ſumma crudelitate Ecelini, cum audivit Paduam eſſe captam.

INTEREA dum hæc Paduæ feliciter agerentur, ſuperbiſſimus Ecelinus à Mantuæ vaſtatione revertens fluenta Mintii cum exercitu pertranſibat. Et ecce occurrit ei velox nuntius veniens à Verona, qui occultè cum timore maximo ei captam eſſe Paduam ab adverſariis nunciavit. Tunc ille inæſtimabili dolore ac furore commotus, juſſit exercitum feſtinanter fluvium pertranſire: curruſque deinde uſque Veronam ſine inter-

Ecelini in Paduanos Veronæ inventos, crudelitas.

intermiſſione aliqua agitari: ſicque de duabus diætis unam conficiens, omnibus admirantibus & feſtinationis cauſam ignorantibus, velociter Veronam pervenit, ubi fit omnibus manifeſtum, Paduam ad manus inimicorum penitus deveniſſe. Auditis his rumoribus Paduani cœperunt inconſolabiliter lamentari: tum pro uxoribus & filiis, & filiabus, & ſubſtantiis, de quorum ſtatu in diſcrimine tanto erant incerti: tum quod videbant ſe in manibus tyranni crudeliſſimi conſtitutos. Tunc inſatiabilis homicida & draco venenoſus addens afflictionẽ afflictis, præter aliquos ſceleratos præcepit capi omnes penitus Paduanos, quorum numerus ad duodecim millia hominum pertingebat, ipſosq; compedibus alligatos includi fecit in carceribus tenebroſis: quos omnes fame & aliis ſuppliciis miſerabiliter interfecit. Iterum præcepit, quòd ſi aliquis Paduanus in fuga fuiſſet deprehenſus, continuò manibus & pedibus privaretur. Multi itaque tali pœna puniti jacebant in agris & viis proſtrati: ad quorum horrendos rugitus validosque clamores nullus propter timorem tyranni commotus miſericordia flectebatur. Tunc etiam Anſediſium ſororis ſuæ filium, graviſſimis catenis compedibus alligavit, imponens quòd non bene Paduam cuſtodiviſſet. Sed crudelis & impie tyranne, cur Deo non attribuis Paduæ captionem, contra quem nulla poteſt ſapientia & ſcientia prævalere? Non enim in multitudine bellatorum & fatali conſtellatione, in quibus confidis, obtinetur victoria præliorum; ſed divinæ voluntatis arbitrio omnia diſponuntur. Saltem ad hoc credendum, ô peſſime hominum, te inducat, quòd per populum contemptibilem & egenum, quem pro nihilo reputabas, divino judicio ſubitò Paduam munitiſſimam amiſiſti: quod per anni ſpatium poſſe fieri minimè crediſiſſes. Si tota conſurrexiſſet contra te militia Gallicana, tu credebas inimicos ab ingreſſu Marchiæ prohibere, fluvios deſiccando. Sed Dominus militiam tuam in caput tuum convertit, eos ſiccis pedibus ad Paduana mœnia perducendo. Deſine itaque miniſter Satanæ, deſine adverſus mundi opificem inſanire: ſciens, quòd durum eſt, contra Omnipotentis ſtimulum calcitrare.

Anſediſius ab Ecelino avunculo durius habitus.

Poſt menſem autem à captione Paduæ, cùm civitas aquarum beneficio plurimùm indigeret, quòd in diſtrictu Vicentino tyrannus fecerat clauſtra, ne verſus Paduam emanarent: Legatus ad deſtruendum prædicta obſtacula cum exercitu properavit. Quod quum audiſſet Poteſtas Vicentiæ, occurrit eis audacter cum militia Vicentina. Et inito certamine, Poteſtas & multi cum eo Nobiles Viri in prælio ceciderunt, omnesque alii turpiter ſunt fugati, fractisque clauſtris aquarum, Legatus cum exercitu Paduam eſt reverſus.

De ſeditione exercitus Legati.

Tumul[illegible]

POST hæc circa introitum Auguſti Legatus cum magno exercitu verſus Vicentiam equitavit, pervenitque ad Burgum cuſtodiæ, ubi eſt antrum mirabile ad videndum: ibique ſunt exortæ inter Principes contentiones & quæſtiones diverſæ. Principia fuerunt iſta, quòd Bononienſes, de quibus erat in exercitu tam militum quàm peditum maxima multitudo, verſi in ſeditionem, dixerunt: Se nolle ultra procedere: imò volebant ad propria remeare. Videns autem Legatus in exercitu eſſe diſſenſiones multimodas animorum, quas non poterat mitigare, Paduam protinus eſt reverſus. Bononienſes autem qui cum magno fervore venerant in Marchiam ad Legatum, inventis frivolis occaſionibus ignominioſè ad patriam redierunt.

Qualiter Ecelinus venit cum exercitu circa Paduam.

HIS cognitis Ecelinus audacior effectus, rurſum in arma furens, ad recuperandum Paduam veſana mente aſpirans, prece & precio de totius Lombardiæ finibus, ubi fautores habebat, militibus & baliſtariis congregatis, cum ingenti multitudine bellatorum contra Paduam eſt profectus. Cujus terribilem adventum Legatus & Marchio cognoſcentes, & pugnandum campeſtri prælio cum tyranno impares viribus ſe videntes, foſſatum circa Burgos Paduæ, à parte occidentali cum ſumma feſtinatione fieri præceperunt, ad furientis Ecelini impetum cohibendum. Et concitè

Vene-

Venetias, Ferrariam & Mantuam nuntios dirigentes, collegerunt in unum militum & peditum non modicam quantitatem. Patriarcha etiam Aquileienſis cum decenti ſocietate in eorum venire auxilium feſtinavit. Caſtrametatus eſt autem Ecelinus cum valido exercitu juxta foſſatum, direxitque frequenter ſuas acies copioſas ante mœnia civitatis, ut intrinſecos ad prælia provocaret. Sed ipſi cautè dimiſerunt eum ad ſuum libitum inſanire. Nam circa quinque millia hominum in ſuo exercitu dicitur habuiſſe. Legatus verò & Marchio cum Prælatis & Sacerdotibus, & Levitis nonquam ad duo millia pervenerunt. Legatus autem Vir Conſtantiſſimus, ut ad civitatis defenſionem cives pavidos animaret, in monaſterio Sancti Benedicti, juxta foſſatum, die noctuque ſuam conſtituit manſionem, aliis Principibus intra muros Paduæ reſidentibus præ timore. Videns tandem tyrannus furibundus ſe contra civitatem non poſſe in aliquo prævalere, nec ad montem Silicem ſibi patere acceſſum, ubi caſtrum fortiſſimum à ſuis cuſtodibus tenebatur, Veronam fruſtratus ſuo deſiderio eſt reverſus: nec addidit ultra fines Paduæ cum exercitu intrare: imò Paduani frequenter loca ei ſubdita viriliter impugnabant.

Padua ab Ecelino obſeſſa.

Solvitur Paduana obſidio.

Tunc temporis, tertio die intrantis Auguſti, Dominus Joannes Epiſcopus Paduanus, veniens à Romana Curia, ubi poſtoralem promeruit dignitatem, à clero & populo Paduano honorabiliter eſt ſuſceptus, & à porta prati uſque ad majorem Eccleſiam proceſſionaliter eſt deductus.

De reconciliatione Brixiæ.

ANNO Domini M. CC. LVII. exhortatione pariter & præcepto legati ſedis Apoſtolicæ, frater H. imerardus de ordine Prædicatorum, vir venerabilis, & tam in Theologia quàm Phyſica ſcientia plurimùm eruditus, Griſollinum Brixiæ poteſtatem & alios Optimates ita dulci & facunda eloquentia mitigavit, quòd illi, qui de parte Eccleſiæ in prædicta civitate fuerant vinculati, à vinculis abſoluti, & ſuis ſunt poſſeſſionibus reſtituti. Quo facto, Legatus exponens ſe magno periculo, propter inſidias malignorum, latenter de Mantua cum paucis Brixiam eſt profectus, & ibidem aliquot diebus reſidens, ita ſuo dulci colloquio Brixienſium animos reconciliavit, quòd ipſi ſimiliter promiſerunt more ſolito in devotione Eccleſiæ permanſuros. Quod audiens Ecelinus & Palavicinus Eccleſiæ inimici, fruſtrati ſpe ſua, ſunt non modicum conturbati.

Eodem anno Papienſes primò, & Placentini ſecundò jugum Vberti Palavicini à ſuis cervicibus viriliter excuſſerunt. Nam ſicut Ecelinus in Marchia, ita ille ſuper partem Federici in civitatibus Lombardiæ tyrannidem exercebat.

Papienſes & Placentini Cæſareorum jugum excutiunt.

Per idem tempus caſtrum montis Silicis, & caſtrum altiſſimum Calaonia reddita ſunt Marchioni à cuſtodibus Ecelini. Et ſic ejus potentia de Paduano diſtrictu eſt penitus extirpata.

NB.

Sub præcedenti annorum curriculo Albricus de Romano, qui multos annos inexorabilem diſcordiam habuerat cum fratre ſuo Ecelino, Dei & hominum inimico, inventis quibuſdam occaſionibus ab Eccleſiæ devotione recedens, confœderatus eſt cum eodem. Civitatem autem Tarviſium in ſuam retinuit poteſtatem.

Albricus de Romano Ecelino fratri reconciliatur.

De diſcordia in electione.

DUM prædicta tam in Lombardia quàm in Marchia gererentur, interfecto à Friſonibus in bello Rege Alemanniæ Guilelmo: convenerunt Principes ad electionem more ſolito faciendam. Cùm igitur tractarent de Principe idoneo eligendo, humani generis inimicus ſeminavit zizania inter eos. Nam quidam Comitem Ricardum, fratrem Regis Angliæ, regem Alemanniæ elegerunt: alii verò vota in regem Caſtellæ penitus tranſtulerunt. Comes autem Ricardus aſcendit in Alemanniam feſtinanter, & de aſſenſu quorundam Principum capiti ſuo regni Aleman-

Richardus Anglus & Alphonſus Hiſpanus Rom. Reges electi.

Alemanniæ diadema imponi curavit. Vterque verò electos ſuos legatos ad Romanam Curiam deſtinavit, pro confirmatione à ſummo Pontifice impetranda. Sed Dominus Papa in partem aliquam declinare, ne fortè pax Eccleſiæ turbaretur, de conſilio Cardinalium, ſub ſpecie deliberandi, diſtulit ſuper quæſtione tantorum Principum definitivam ſententiam promulgare.

Qualiter pars Eccleſiæ ſuos adverſarios in Brixiâ ſuperavit.

ANNO Domini M. CC. LVIII. cum multi clariſſimi viri de Brixia exaltationem Sanctæ Matris Eccleſiæ affectantes, tyrannidem adverſæ partis patienter per Biennium toleraſſent: tandem ſicut viri ſtrenui & elati, ſeſe periculo exponere potiùs elegerunt quàm vehementiſſimè continuè cruciari. Timebant enim quotidie, ne à ſuis adverſariis in manus perfidi Ecelini Brixia traderetur. Tunc latenter ad Legatum & Marchionem, qui tunc erant Paduæ, pro exercitu ordinando contra peſtiferum Ecelinum nuntios direxerunt: ipſos attentiùs exorantes, ut parati eſſent eis præſtare ſuſidium in die præfixo, in quo ſuos diſpoſuerat invadere inimicos. At illi eorum precibus libentiſſimè annuentes, in tempore aſſignato magnificè in eorum auxilium perrexerunt. Prædicti verò fideles Eccleſiæ ut potentes viri, providi, & experti, timentes plurimum, ne pars adverſa eorum deprimeret audaciam per aliquam conjecturam, & habita occaſione peſſimum Ecelinum & Palavicinum in ſuum auxilium convocaret: duobus diebus ante terminum conſtitutum, ſecundo ſcilicet die exeuntis Aprilis, circa Solis occaſum, arma ſubitò rapientes, more leonum audaces, inimicos viriliter invaſerunt, eoſque per totam noctem fortiter expugnantes, ante horam tertiam diei ſequentis, pleniſſimam de ipſis victoriam ſunt adepti, & ferè omnes autores ſcelerum. Scriſolinum etiam poteſtatem Brixiæ capientes, eos in vincula conjecerunt. Comes itaque Sancti Bonifacii, egregiæ indolis adoleſcens, paternæ probitatis impiger imitator, audiens Brixienſes eſſe ſub armis, cum parte militiæ Mantuanæ in amicorum auxilium continuò eſt profectus. Poſt verò tres dies Legatus & Marchio in manu valida Brixiam intraverunt, & ibidem tamdiu ſteterunt, donec omnia fuere diſpoſita, ſecundum beneplacitum amicorum.

Cæſarianorum pars Brixiæ opprimitur.

Hæc itaque audientes Ecelinus & Palavicinus, pariter tremuerunt. Expalluit eorum facies & abiit intellectus, omneſque eorum fautores per totam Lombardiam capita in terram præ triſtitia dejecerunt. Tota enim ſpes illorum & deſiderium erat Brixiam obtinere, quòd per ipſam vires reſumere & inimicos deprimere, totiuſque aſſequi ſperabant Dominium Lombardiæ. Dominus autem, ſecundum Propheticum ſermonem, ſigna faciens irrita divinorum, & vertens hariolos in furorē, idololatriam Ecelini & Palavicini, qui planetas & ſigna cœli pro Numine venerabantur, ſuæ potentiæ brachio proſtravit, pariter & confudit. Non enim Omnipotens planetis contulit Deitatem, nec eorum motibus ſuam potentiam alligavit, ſed in ſe retinuit plenitudinem poteſtatis. Reputandi ergo ſunt fatui & inſani, qui totam ſpem ſuam in conſtellationibus poſuerunt, & Creatorem omnium contra ſe non timent quotidie ſuis ſceleribus provocare. Dominus igitur ſit nobis adjutor, & non timebimus quid nobis faciant Mars, Jupiter & Saturnus.

In Pſeudo-aſtrologos ſarcaſmus.

De commotione Cremæ.

FACTIS itaque Brixiæ proſperè ordinatis, Legatus perrexit Mediolanum, ut ſedaret Mediolanenſium diſcordias cavilloſas. Cùm igitur circa hoc plurimùm laboraret, magnum infortunium accidit Mediolanenſibus, eorum exigentibus diſſenſionibus & peccatis. Nam cum per multorum annorum circumvolutiones Cremæ Dominium habuiſſent, & propter hoc inter ipſos & Cremonenſes inexorabilis diſcordia extitiſſet, ex qua multa millia hominum ex utraque parte, in diverſis bellorum congreſſionibus, perierunt: his tamen temporibus Crema taliter eſt ad manus Cremonenſium devoluta. Quidam namque potens de Cremonenſibus, contra quoſdam ſuos adverſarios ex eodem oppido zelo malitiæ concitati, Cremonenſes & Palavicinum in ſuum auxilium vocaverūt, & expulſa parte adverſa, ſe ſimul cum patria Cremonenſium Dominio ſubdiderunt.

Quæ-

Qualiter Paduani Teutonicorum militiam ſuperaverunt.

EODEM tempore, tertio ſcilicet die Julij exeuntis, Marchio & militia Paduana in campeſtribus Baſſiani, militiam Teutonicorum, ſoldum recipientium à perfido Ecelino, viriliter proſtraverunt, magnamque prædam de ipſorum ſpoliis habuerunt. In iſtorum quippe impetuoſa virtute tyrannus maximè confidebat, quorum fretus auxilio & tutela, nefanda & inaudita ſcelera toto Dominij ſui tempore audaciſſimè perpetravit. Et quid mali non operatur auri fames penitus execranda? Iſti enim probatiſſimi Teutonici, animarum ſuarum & corporum ſtolidiſſimi venditores, ita erant Ecelini pecunia excæcati, quòd nec ſententia excommunicationis, nec terrore non parcentium gladiorum avelli ab Ecelini horribili obſequio potuerunt. Unde à victoribus velut oves occiſionis ſunt meritò reputati.

Paduanorū victoria contra Ecelinū.

Qualiter Januenſes à Venetis ſunt ſuperati.

HIS temporibus cùm Januenſes Venetorum animos graviter offendiſſent in civitate Acconitana, quæ Antiquitus Ptolemaida dicebatur, ubi communiter negociatores dictarum urbium habitabant: Veneti ulciſci ſuas injurias cupientes, & pro nihilo maris pericula & expenſarum magnitudinem reputantes, dummodo valerent ſe de adverſarijs vindicare, claſſem in manu valida in Syriam direxerunt: & tam navali prælio quàm campeſtri Januenſes viriliter expugnantes, captis multis navibus bellicis, & reliquis in fugam converſis, everſa ſimul turre munitiſſima, & in vaſtitate hoſtili, cunctis eorum domibus deſolatis, ipſos de civitate Acconitana penitus expulerunt.

Qualiter Ecelinus habuit Brixiam, & de captione Legati.

PROPTER innumerabilium inundationem malorum, abſorbentium intellectum, horreret animus temporum noſtrorum calamitates & ruinas perſequi ſeriatim. Viginti enim anni ſunt vel circa, quòd occaſione ſedis Apoſtolicæ ac Imperialis, ſanguis Italicus effunditur velut aqua, & contra Romanam Eccleſiam tyrannorum perfidia debacchatur. Et nunc cum putabamus pernicioſorum hominum potentiam aliquantulum diminutam, rurſum proſperitate inopinabili confortati, ad ſydera extolluntur. Denique cùm legatus cum exercitu Brixienſium & militia Mantuana Palavicino & Cremonenſibus occurriſſet, qui ſuggeſtione perfidi Ecelini duo caſtra Brixiæ invaſerant, juxta flumen Olei conſtituta: tunc Ecelinus, qui uſque in ſenectam & ſenium à malitia non ceſſavit, undique militia congregata, ſubitò de oppido Piſcariæ, in noctis crepuſculo iter arripuit, in ſummo diluculo, die Veneria, ſecundo exeuntis Auguſti, tranſiens Oleum, exercitui Cremonenſium ſe adjunxit.

Ecelinus cū Palavicino exercitum jungit.

Audiens autem Legatus vires hoſtium augmentatas, ſed incrementi neſciens quantitatem: habito conſilio ſapientum, voluit in caſtrum Gambaræ cum exercitu introire, & ſic in tuto loco amicorum auxilium expectare. Sed vicit hoc ſalubre conſilium temeritas multitudinis, obſtinatè dicentis: potius eſſe dimicandum cum hoſtibus, quàm ad latibula divertendum. Ignorabant enim tam Legatus quàm alij, utpote malè cuſtodientes vias, per quas tranſire poterant inimici, Ecelinum cum univerſa militia Marchiana, in nocte præcedente perſonaliter adveniſſe. Dum igitur diverſi diverſa ſentirent (nam fortiſſimos quoque milites ſubita bella conturbant) Ecelinus & Palavicinus flumen Olei velociter tranſeuntes, contra fideles Eccleſiæ acies continuò direxerunt. Et tunc incœperunt acies Ecelini prius abſconditæ, dilatari, & ejus vexilla mortifera recognoſci. Cernentes igitur perſequutores Eccleſiæ Legatum & Brixienſes comparatione ſui habere multum paucitatem, ſine dilatione ipſorum exercitum terribiliter invaſerunt. Tunc Brixienſes inopinabilem inimicorum multitudinem intuentes, perterriti vehementer, in fugam protinus ſunt converſi, captaque eſt ex eorum populo maxima multitudo, & (quod non ſine dolore dicimus vehementi) captus eſt Legatus, & cum eo Epiſcopus Veronenſis, nec non poteſtas Mantuæ, ac multi alij probi viri. Brixienſes qui remanſerant ad cuſtodiam civitatis, & qui de caſtris ad urbem con-

Legatus Papæ in Ecelini poteſtatem devenit.

Brixia Eccelino reſtituitur.

fugerant, timore ſubitaneo excæcati, ſine ictu gladij & ſagittæ, ſæviſſimo omnium tyranorum Ecelino ſcilicet & Palavicino, Brixiam protinus tradiderunt. Multi verò nobiles & etiam populares, & Epiſcopus cum Clero civitate relicta fugerunt à facie inimici, ſalvare perſonas in tanto diſcrimine ſolummodo cupientes.

Porro de tam ſubita Brixiæ amiſſione & de captione Legati, viri conſtantiſſimi & fidei fervore accenſi, qui aſſiduè pro Eccleſiæ libertate contra tyrannorum rabiem, ab adoleſcentia uſque ad ſenectutem exponendo ſe diverſis periculis, laboravit. Nonnulli plurimùm conturbati cœperunt & conqueri vehementer & mirari, quòd divina providentia tanto tempore permittit Eccleſiam ſic affligi, & impios validè proſperari. Sed abſque dubio iſtas querelas parvitas fidei introducit. Cùm enim ſciamus ſanctiſſimum Joſiam occiſum à ſagittarijs Pharaonis, Petrum Paulumque Neronis Imperio interemptos, & (ut de hominibus taceamus) cùm Dei Filium cognoſcamus crucis ignominiam pertuliſſe, parvæ fidei à nobis ſunt meritò exiſtimandi, qui felices putant tyrannos & urbium ſubverſores, quia proſperitate iſtius ſeculi & delicijs perfruuntur: cùm continuus ſucceſſus temporalium æternæ damnationis indicium eſſe comprobetur. Sed & in præſenti legimus maximos tyrannorum miſerabilem exitum habuiſſe. Nam Cyrus, poſt dominium Orientis à Regina Scytharum legitur decollatus: veneno Babylonico magnus perijt Alexander, & Cæſar Senatorum gladijs eſt confoſſus. Et nunc non eſt manus Domini abbreviata, ut ſalvare nequeat ſervos ſuos ſed peccatis hominum exigentibus permittit aliquanto tempore inſanire, & Eccleſiam ſuam in tribulationum turbine fluctuare. Dimiſſis itaque dubitationibus de regimine Creatoris, jactemus noſtrum in Dominum cogitatum, qui poſt tempeſtatem tranquillum facit, & poſt lacrymationem exultationem infundit.

Qualiter inter Cremonenſes & Ecelinum diſcordia eſt exorta.

Simultas inter Palavicinum & Ecelinum.

In Ecelinum conſpiratio.

ANNO Domini M. CC. LIX. Poſtquam Brixia miſerabiliter ab hoſtibus eſt ſubacta: Ecelinus impatiens conſortis, nullum volens habere parem, Marchionem Palavicinum & Cremonenſes, quos habuerat ſocios & in belli diſcrimine & in tam excellenti victoria, à Dominio captæ urbis paulatim excluſit, & ſic ipſe ſolus Brixiam & ejus diſtrictum obtinuit, præter caſtrum Urcebrum, quod fideles Eccleſiæ viriliter defendebant. Tandem Cremonenſes multis injurijs ab eo ſæpius ſtimulati, ſe cernentes deluſos, & nullam utilitatem, ut ſperabant, de tanta victoria conſequutos, contra tyrannidem nequiſſimi Principis vehementiſſimè ſunt commoti: & perſuadentes Boſoni de Doaria, civi Gremonenſi nobili & potenti, qui exoſam habebat malitiam Ecelini, Marchio Palavicinus & Cremonenſes vehemens odium, quod quotidie conceperant contra hominem ſceleratum, verbis & factis evidentiſſimè oſtendere incœperunt. Statimque deliberato conſilio ad Marchionem Eſtenſem & Mantuanos nuncios dirigentes, pacem & ſocietatem inter ſe firmiſſimam ſtatuerunt, quòd unanimiter contra tyrannum crudeliſſimum dimicarent, ſibi invicem ardenti animo promittentes. Mediante autem inſuper induſtria Boſonis de Dovaria, qui vigilanti ſtudio cogitabat, qualiter poſſet Leonem indomitum & ferociſſimum edomare antiquiſſima illa & inexorabilis diſcordia Mediolanenſium & Cremonenſium eſt ſedata: factaque fuit cum ſummo gaudio utrinſque civitatis pax firmiſſima inter eos. Namque prudentiſſimus Boſo modis omnibus procurabat, omnem viam contrahendi amicitiam & augmentandi vires, præcludere Ecelino. Sicque factum eſt Domino cooperante, qui novit inveſtigabili modo electos deprimere, & de luto fecis erigere, de ſalute propria deſperantes, quòd pars maxima Lombardiæ corde voluntario adverſus inimicum Dei & hominum conjuravit. Et meritò hoc à Domino eſt proviſum, ut eſſent manus omnium contra eum, cujus manus impiè genus hominum afflixerunt. Ipſe namque turbavit terram, concuſſit regna, interfecit populos, & civitates plurimas deſolavit. Nam quaſi hortus voluptatis erat Marchia Tarviſina, priuſquam ejus tyrannidi ſubderetur. Sed poſtquam fuit ab eo afflicta, comparationem

ne prioris ſtatus , videtur eſſe quaſi heremi ſolitudo. Teſtantur hoc ruinæ civitatum, villarum pariter & caſtrorum. Nec ei ſufficere videbatur regionem ſibi ſubditam diſſipare, ſed Legatos mittebat ad exteras nationes, ut contra Romanam Eccleſiam & ejus fideles Reges orbis & Principes concitaret. Nuntij namque ipſius ſolliciti & veloces per diverſas Provincias diſcurrebant: nunc ibant ad curiam maximi Federici: nunc ad Principes Alemanniæ, ad ſeditionem & diſcordiam excitandam: nunc ad Regem Ungariæ, pro amicitia obtinenda: nec non ad fortiſſimum Regem Caſtellæ pergebant, qui regnum Italicum ſeminator diſcordiæ promittebat: ut ſi fieri poſſet totum mundum adverſus Eccleſiam provocaret. Cor ſiquidem impiiſſimi Ecelini, erat continuè quaſi mare fervens, quod quieſcere nunquam poteſt. Nil enim mali putabat eſſe actum, cùm quid ſupereſſet agendum. Unde modis omnibus aſſiduè cogitabat, cum inſtantia vehementi addere malum malo, & iniquitatem ſuper iniquitatem apponere, quàm timens ne tempus ſibi deficeret, ad ſuas machinationes & doloſitates inopinabiles opere adimplendas. His ita breviter exaratis, ad deſcribendum tyrannidis ejus exitum accedamus.

Ecelini turbulentum ingenium.

Qualiter captus fuit perfidus Ecelinus.

ANNO itaque revoluto poſtquam Brixiam obtinuerat, Ecelinus circa principium Septembris, ipſe congregavit exercitum copioſum, proceſſitque de Brixia in manu valida, & caſtrametatus eſt in campeſtribus Urceorum, & omnia quæ circa prædictum caſtrum in agris fuerant, devaſtavit. Quo audito, Cremonenſes amicis undique convocatis, exiverunt unanimiter & contra eum, & juxta Sucinum caſtrum ſuum tentoria poſuerunt. In quorum auxilium Mantuani & Ferrarienſes cum Marchione Eſtenſi magnificè ſunt profecti. Mediolanenſes etiam contra lupum rapaciſſimum venire communiter promiſerunt. Cùm ergo eſſent in ſimul congregati, cœperunt præparare ſe ad pontes ſuper flumen Olei fabricandos, ut poſſent venientibus Mediolanenſibus tranſire ad tyrannum perfidum invadendum. Interea dum hoc facere molirentur: Ecelinus, cui mille artes inerant milleque modi nocendi, ſuis machinationibus & perſuaſionibus fraudulentis quoſdam Magnates Mediolani corruperat, ſuum populum odientes, qui firmiter promiſerunt ei ſuam tradere civitatem, & pro hujus rei ſecuritate proprios etiam filios ipſi obſides tradiderunt. Quorum promiſſionibus incumbens tyrannus cupidus dominandi, cor ſuum in ſuperbiam elevavit; quod erat ruinæ præſagium imminentis. Et de nocte conſurgens, de campeſtribus Urceorum juſſit populum redire Brixiam feſtinanter. Ipſe verò cum octo millibus hominum equeſtrium, in quibus erant tria millia electorum militum, velociter quaſi aquilæ volantes ad eſcam, per pontem Palla Zoli, flumen Olei pertranſivit: veniensque ad Aduam fluvium, ipſum ſimiliter inceſſu principali transvadavit. Ibique occurrunt patriæ proditores: quibus aſſumptis verſus Mediolanum ire cum ſummo gaudio miniſter diaboli feſtinabat, à quo, peccatis exigentibus, ſicut bos ad victimam ducebatur. Ipſo itaque Mediolanum pergente, econtra Martinus de Laturo, vir ſapiens & aſtutus, totius populi Mediolanenſis Capitaneus & defenſor, de Mediolano cum exercitu erat egreſſus, & in Cremonenſium auxilium veniebat. Præcurrens igitur nuncius, quem Bergomenſes quidam amici Eccleſiæ direxerunt, nuntiavit Martino tremendum adventum fortiſſimi Ecelini. Qui quum audiſſet, quòd crudeliſſimus prædo ad obtinendum Mediolanum cum exercitu adveniret, obſtupuit vehementer, revertensque velociſſimè, verſus Mediolanum (Domino faciente, ſine quo fruſtra vigilant qui cuſtodiunt civitatem) pervenit, ante peſſimum Ecelinum. De Martini verò ſtrenuiſſimi viri ſubitaneo adventu exterriti ſunt patriæ proditores. Alij verò cives tanti viri præſentia roborati, ad reſiſtendum tyranno ſe viriliter paraverunt. Et ſic diſſipatum eſt conſilium malignorum.

Caſtrum Orci in territorio Brixienſi.

Ecelinus Mediolanū petit, proditorum [illegible] accepturus.

Mediolanenſis proditio extinguitur.

Videns itaque perditionis filius ſuas inſidias denudatas, & aliter ſibi quàm exiſti-

exiſtimaverat accidiſſe: ad invadendum nobiliſſimum Burgum Modoitiæ ſe convertit. Sed Burgenſes armis aſſumptis ipſum intrare minimè permiſerunt. Caſtrum etiam Tritij voluit occupare: ſed & inde penitus eſt repulſus. Burgum tamen dicti loci obtinuit, ipſumque crudeliter concremavit. Tandem, neceſſitate compulſus Vicum-mercan intravit, ibique ſæviſſimus prædo terrarum ſuam infelicem conſtituit manſionem.

Cognoſcentes igitur Cremonenſes & Mantuani & eorum ſocij notiſſimum volatum temerarij Ecelini, unanimiter moventes caſtra, uſque ad flumen Aduam ejus veſtigia ſunt ſequuti: figentes tentoria juxta locum per quem tranſivit inſatiabilis homicida, fecerunt cum ſumma diligentia pontes & vada fluminis cuſtodiri, ne aliquo modo ſerpens tortuoſus poſſet abſque periculo ad propria remeare. Mediolanenſes etiam ex alia parte validum exercitum congregantes, in prælium procedere diſponebant. Sed hoc eorum animos ad bellandum promptiſſimos reſerebat, quòd capitaneos & vavaſſores de crimine proditionis ſuſpectos habebant. Quorum impetum Ecelinus plurimùm, expaveſcens, maximè cùm videret ſe à proditoribus quotidie derelinqui: à Burgo, in quo erat concluſus, non permittebat ſuos milites longiùs evagari: Sed nec ibidem diutius poterat reſidere: ne omnino deficientibus victualibus, famis anguſtia exercitus premeretur.

His ita ſe habentibus conturbati ſunt Nobiles Brixiæ: robuſtos Veronæ obtinuit tremor: obriguerunt omnes milites Ecelini, tam animoſi Teutonici quàm Latini. Tunc etiam terrefactus eſt corde draco venenoſus, cernens ſe ab inimicis undique coarctatum: nimioque timore territus non erat auſus cum Mediolanenſibus dimicare, ipſorum multitudinem pertimeſcens: ſed verſus ad Aduam unde venerat, deliberato conſilio direxit ſubitò iter ſuum. Sperabat namque unum de duobus, licet inimici ſtarent ex adverſo, aut viam ſibi gladijs aperire, aut fortè per medias acies bellatorum fugæ remedium invenire. Cum igitur ad pontem Aduæ perveniſſet, invenit ipſum ab adverſarijs occupatum: & dum ad expugnandum pontem ſuos fortiter hortaretur: quidam ſagittam dirigens in incertum, eum in pede graviter vulneravit. Qua percuſſione plurimùm eſt turbatus, tum quòd inveteratus erat dierum malorum, tum quòd in tanto periculo conſtitutus, præ dolore vulneris non poterat limpidè cogitare, quid eſſet expediens, quid nocivum. Impugnatione itaque pontis dimiſſa, tremebundus homicida, magis cogitans de fugæ præſidio, quàm de acie ordinanda, feſtinanter ad vadum fluminis properavit, ipſumq; velociter nullo impediente exercitu pertranſivit.

Tunc Marchio Palavicinus, & Nobilis Boſo de Dovaria cum Cremonenſibus, ſimiliter illuſtris Marchio Eſtenſis cum Mantuanis & Ferrarienſibus ipſum viriliter invaſerunt, ejuſque aciem fortiſſimam irrumpentes, terribilem Leonem cum magno impetu rapuerunt. Electi autem milites ejus multitudini adverſariorum reſiſtere non valentes, in fugam protinus ſunt converſi, & ſic manus hoſtium evaſerunt. Auctores verò fugæ Brixienſes dicuntur principaliter extitiſſe. Multi autem capti ſunt de ipſius exercitu, pauci verò gladio perierunt. Tunc revera exultaverunt victores capta præda, quando electorum armorum & equorum, & pretioſæ ſuppellectilis ſpolia dividebantur. Supremum verò & inæſtimabile gaudium erat cunctis, quod carnifex diaboli erat captus, qui nec viris grandævis; nec mulieribus & prægnantibus, nec infantibus & balbutientibus unquam voluit miſereri.

Pugna inter Ecelinum & Mediolanenſes.

Ecelinus ſaucius in prælio capitur.

Poſtquam autem rumor inſonuit per exercitum, quòd captus erat perfidus Ecelinus: à vocibus clamantium populorum, à ſtrepitu concurrentium equorum & clangore tubarum, terra tremere videbatur. Omnes quippe certatim currebant, ad diaboli monſtrum & Satanæ ſpectaculum intuendum. Iſta itaque victoria triumphalis, à cunctis populis recollenda, die ſabbato, quarto exeuntis Septembris, in quo feſtum Coſmæ & Damiani martyrum celebratur, prope fluvium Aduam eſt parata.

Ibi

ſibi perierunt arma bellica Ecelini: ibi bellorum ſæva tempeſtas, jubente Domino, conquievit. Tunc omnipotens aures ſuæ ineffabilis miſericordiæ inclinavit, ut audiret gemitus compeditorum, & filios interemptorum ab ergaſtulis liberaret. Piè ſiquidem iſtam memorialem, in qua verè cœlorum catarractæ apertæ, & viſcera miſericordiæ Dei noſtri largiter affluxerunt, debet omnis Italia, imò univerſi qui Chriſtiana profeſſione cenſentur, meritò celebrare, in qua Dominus operatus eſt ſalutem in medio Lombardiæ caput malorum cum ſuis ſatellitibus mirabiliter proſternendo. Tunc verè percuſſit Dominus deteſtabilem Philiſtæum, abſtulit opprobrium grandiſſimum de populo Chriſtiano. Et licet David Propheta prohibuerit, ne Saulis & Jonathæ occiſo annunciaretur in Geth, & in compitis Aſcalonis causam tamen rationabilem aſſignavit, ne ſcil. Philiſtinorum filiæ lætarentur, & augeretur cultus abominabilis idolorum. Stragem tamen Ecelini ſecurè audiat omnis terra & plenitudo ejus, Inſulæ & habitatores earum, ut divinæ Majeſtatis potentia ubique ore omnium prædicetur: cui victoria iſta eſt totaliter adſcribenda, non viribus hominum aut effectibus planetarum. Quia non ſalvaverunt de tanto periculo Ecelinum augures cœli, caſtra ejus ſequentes: qui contemplabantur ſydera & ſupputabant menſes, ut ei ventura certiſſimè nunciarent. Sed revera parcendum eſt eis, quòd tam graviſſimo prælio imminente, adæquare planetas, accipere Aſtrolabium, & ſtudere in tabulis Aſtronomiæ minimè potuerunt: vel fortè in tam gravi diſcrimine pugnæ plus in equorum velocitate, quàm in planetarum auxilio confidebant. Et ne aliquis ignarus iſtius negotij valeat dicere in futuro magiſtrum ſcelerum de talibus non curaſſe: tota Marchia in teſtimonium deducatur, quæ vidit in ejus curia plures Aſtronomos magnificè honoratos: magiſtrum ſcilicet Salionem Canonicum Paduanum, & Riprandinum Veronenſem. Guidonem de Bonato Aſtronomum Forolivienſem, Paulum etiam Saracenum cum barba prolixa: qui de Baldach venit, à remotis videlicet finibus Orientis: qui tam origine quam aſpectu & actu eſſe alter Balaam à nobis meritò videbatur.

Sarcaſmus.

Ecelini aſtrologi.

De morte perfidi Ecelini.

CUM Ecelinus (ut prædictum eſt) in manus hoſtium incidiſſet, & eſſet in prælio graviter vulneratus, Succinum à Cremonenſibus eſt deductus: ibique poſt paucos dies, cùm ferè ſeptuaginta eſſet annorum, nullamque prolem haberet, deficiens mortuus eſt in peſſima ſenectute. Et hac animadverſione adeò eſt dignè punitus, ut in morte obliviſceretur ſui, ſacramenta Eccleſiaſtica deteſtando, qui dum viveret immemor fuit Dei. In prædicto verò caſtro corpus ejus eſt traditum ſepulturæ. Ejus autem animam infelicem, onuſtam pondere peccatorum, dæmones abſque dubio rapuêre, & eam in profundum inferni, ubi eſt tumultus tormentorum & nulla redemptio, projecere. Iſtæ fuit finis vitæ tyrannidis Ecelini. Iſtæ verò fuerunt civitates ſuper quas exercuit tyrannidem inauditam: Verona, Vicentia, Padua, Tarviſium, Faltrum, Tridentum & Brixia. Omnia enim caſtra Epiſcopatus * Cenetenſis ſuæ ſubdidit poteſtati. Padua verò & Tridentum ante mortem ipſius ab ejus iniquis manibus evaſerunt. Per triginta quatuor ferè annorum curriculum, excluſo Comite S. Bonifacij cum ſuis amicis Veronam obtinuit violenter: & tandem civitatis potentia exaltatus, excellentis Principis Federici amicitiam acquiſivit: cujus fretus virtute, cunctam ſibi Marchiam ſubjugavit. Ipſius quippe maligna inſtigatione Imperator potentiſſimus Federicus, cui præbuit iſte tyrannus introitum in Italiam per Veronam violenter concuſſis viribus totius Imperij Lombardiam voluit obtinere: cujus rei cauſa inter Romanam Eccleſiam & Imperium inexorabilis diſcordia eſt exorta, propter quam multa millia hominum in diverſis mundi partibus perierunt: horum malorum caput, medium & finis extitit perfidus Ecelinus.

Ecelini potentia in Marchia Tarviſina.

** fortè Cenetenſis.*

Qualiter poſt ruinam perfidi Ecelini facta eſt pax in Marchia univerſa.

FAMA igitur prædictæ victoriæ per Urbes Italiæ decurrente, omnes populi de rui-

na tyranni mirabiliter exultabant, divinæ virtutis potentiam collaudantes. Non fuit ita generalis lætitia & commune tripudium à multis retro temporibus in civitatibus Lombardiæ. Tunc Vicentini his rumoribus excitati, confeſtim ſuos cives, qui fugerant à facie terribilis Ecelini, & Paduæ reſidebant, ut redire t Vincentiam rogaverunt: & ſic omnes ad propria ſunt verſi. Similiter Feltrenſis Epiſcopus & fideles Eccleſiæ cum eo ad ſuam civitatem pacificè redierunt. Gens autem potentiſſima Venetorum, quam divina clementia fecit ſæpiſſimè de ſuis hoſtibus triumphare, audiens tyrannum horribilem corruiſſe, gaviſa eſt vehementer: Itaque aſſumptis Tarviſinis, qui effugerant rabiem tyrannorum, Ecelini ſcilicet & nequiſſimi Albrici, ad invadendum Tarviſium exercitum deſtinavit. Ecelinus namque toto tempore ſuæ tyrannidis, rumore ſuperbiæ nimium excæcatus, frequenter Venetos multis injurijs laceſſivit. Sed ipſi viri aſtuti, & donis ſapientiæ ac prudentiæ præ cunctis populis Italiæ prædotati, tacitè diſſimulando tempus congruum expectabant, in quo poſſent tyranno pro meritis reſpondere: & ipſorum expectatio non eſt ſuo deſiderio defraudata. Ipſorum namque virtutis potentia & conſilio Padua eſt devicta, & poſtmodum ab impetu Ecelini viriliter eſt defenſa.

Veneti poſt Ecelini mortem vindictam injuriarum ejus moliuntur.

Albricus itaque de Romano, fraternæ impietatis impiger imitator, impar quidem fratri ratione dominij, ſed eidem in malitia coæqualis, audiens Eceſinum in ſuis malitijs comprehenſum, obſtupuit vehementer, & cum ſuis (multorum malorum quæ fecerat Tarviſinis memor, quos crudeliter ejiciendo de civitate bonis omnibus ſpoliavit, quoſdam ipſorum ignominioſè ſuſpendit, varijſque modis occidit, alios autem cæſos gladio jacere fecit inſepultos in medio platearum) non fuit auſus inimicorum expectare adventum: ſed cum uxore & filijs noctu Tarviſium dereliquit, & ad caſtrum ſancti Zenonis confugiens, ibi munitione loci confiſus, ſuam arctiſſimam conſtituit manſionem. Hoc audito, Tarviſini ſimul cum exercitu Venetorum ad civitatem protinus acceſſerunt, & à civibus ſuis gratanter & pacificè ſunt recepti. Omnia verò caſtra Marchiæ, tam in planicie quàm in montibus conſtituta, ſuis civitatibus in brevi tempore reddita ſunt à cuſtodibus Ecelini. At iſta namque omnia feliciter peragenda ſtrenuè ſe gerebat tam populus quàm militia Paduana: pariterque præſentia & perſuaſio ſanctiſſimi Patris Gregorij Patriarchæ Aquileienſis, qui tunc erat Paduæ maximum auxilium conferebat: cujus magnanimitatem & prudentiam circumſpectam in arduis negotijs, ſummis periculis, tota Italia eſt experta.

Tarviſium in Venetorū ditionem concedit.

Veronenſes autem cum longo tempore fuiſſent crebris bellorum tempeſtatibus conquaſſati, habere pacem cum parte Comitis plurimùm affectabant: Unde audientes caſum nefandiſſimi Ecelini, gaviſi ſunt vehementer, quòd erepti erant de tam graviſſima & longiſſima ſervitute. Accidit namque Veronenſibus quod dicit Job: quòd dum nimis timuerunt pruinam, irruit ſuper eos nix, immò grando & glacies infernalis: & dum quærerent equi fortitudinem declinare, in dentes leonis ſæviſſimi incurrerunt. Horribilis enim tyrannus, quem ipſi exaltaverant ſupra modum, ita crudeliter afflixit illam nobiliſſimam civitatem, quòd vix in ea ullum nobilem militem dereliquit: populum etiam ejus potentiſſimum, gladio, fame, igni, diverſiſque ſupplicijs vehementer attrivit. Nam in uno die ferè ducentos Veronenſes fecit ſimul cum ipſo carcere igne circumpoſito concremari. Poſt continua itaque ſupplicia atque dolores, tandem Veronenſes cœlitus recepta deſideratiſſima libertate, omni dilatione poſtpoſita, cuſtodes tyranni de munitionibus expulerunt, & apertis carceribus tenebroſis, cunctos captivos utriuſque ſexus protinus dimiſerunt. Statimque ad Comitem S. Bonifacij Mantuæ commorantem, & ad reliquos cives nuncios dirigentes, ut ad ſua redirent, eos amicabiliter hortabantur. At illi poſt longum exilium natalis dulcedine ſoli perfrui cupientes, ad dilectam civitatem lætanter & pacificè redierunt. Sublata namque de medio diſcordiæ materia, in tota Marchia pax tranquilla & dulcis concordia ſubitò eſt effecta. Sicque patuit per effectum, quòd ſolus filius perditionis pacem & ſalutem omnium excludebat. Nam ut ſuum Dominum augmentaret pariter & firmaret, ubicunque poterat ſtudioſè venenum odij & diſſenſionis inter populos effundebat. Suſpecta quippe ty-

Ecelini custodes Verona ejiciuntur.

pe ty-

pe tyranno erat dilatio charitatis: putabat enim non diu ſuum Dominium permanſurum, ſi cives invicem ſe amarent.

De qualitatibus terribilis Ecelini.

CONGRUUM duximus in hoc opuſculo nefarij Ecelini breviter exprimere qualitates, ut ex hiſtoriæ monumento etiam poſteris ad cavendum doloſam aſtutiam tyrannorum, munimen & ſubſidium præbeatur. Nam talium verſutia & calliditas deteſtanda ſub prætextu magnanimitatis & probitatis in exordio ſuæ tyrannidis frequenter apud miſeros populos occultantur: ſed cùm potentiæ culmen fuerint aſſequuti, elati poteſtate malitiam ſibi inſitam affligendo ſubditos, manifeſtant. Iſtum quippe modum ad decipiendum miſeros homines, tenuit magiſter ſcelerum Ecelinus. Dum enim ſicut civis in ſtatu degeret militari, acer quidem erat in hoſtes: erga tamen amicos lenis & tractabilis videbatur. In promiſſis quoque ſatis erat fidelis, in propoſito ſtabilis, in verbis maturus, in conſilio providus, & in omnibus factis ſuis miles egregius apparebat. Sed poſtquam Marchiæ dominium eſt adeptus, ſtatura corporis (quæ mediocris fuit) eadem permanente, repente in virum alterum eſt mutatus. Nam in facie auſterus eſt effectus. Talis namque apparebat in vultu, qualis erat in actu. In modo loquendi terribilis, in inceſſu ſuperbus: ſolo intuitu homines deterrebat. Ab amore ſuis abſtinuit mulierum: ſed viros ab uxoribus ſeparabat & eos cum alijs de facto contrahere compellebat. Latrones odio habuit & prædones, ſed illorum ſupplebat officium, omnes indifferenter ſpoliando pariter & mactando. Valdè ſuſpicioſus fuit: ſemper namque in deteriorem partem facta & verba indifferentia exponebat. Omnino fuit immiſericors: crudelitate namque ſuperavit ſævitiem omnium tyrannorum. Inimicus erat paucis & bellorum civilium ſedulus excitator. Callidiſſimus exactor erat in pecunia congreganda: largus autem nummorum effuſor, pro militibus congregandis & potentia dilatanda. Spoliator fuit Eccleſiarum: Clericorum verò & religioſorum crudeliſſimus interfector. Prælatis præbendas Eccleſiarum ad libitum ſuum, quibuſcunque volebat, ac ſi eſſet ſummus Pontifex, conferebat. A fide namque Catholica fuit penitus alienus. Ob hoc ſicut perfidus hæreticus ab Eccleſia eſt damnatus. Quinquaginta quinque millia hominum ferè ejus occaſione ac juſſu, gladio, fame, & tormentis crudeliſſimè perierunt. Quandam enim ſitim & famem ſe pati putabat, niſi carnes civium laniari, & ſanguinem humanum videret profundi. Inter cætera verò ſua nefanda facinora, quæ tot & tanta fuerunt, quòd ad hoc homines ea pro fabulis reputabant: quòd hominis modum excedere videbantur. Hoc etiam voluit non deeſſe. Nam ipſe ſicut hoſtis naturæ humani generis propagationem voluit prohibere, caſtrando viros uxoratos & infantes, proh pudor etiam mulieres. Multis etiam fœminis naſum cum ſuperioribus labijs & ubera fecit crudeliter amputari: nihilominus natos eorum lactantes privabit lumine oculorum. Et ne quis dicat, ipſum contra inimicos tantummodo talia perpetraſſe: ſciat quilibet, quòd nunquam benignus, nunquam fuit finaliter alicui manſuetus: ſed cogitatio ejus ſemper circa intentionem hominum verſabatur, & qualiter eos affligeret quotidie diſponebat. Ad amaritudinem namque animos hominum perducebat diverſimodè, die noctuque vanis & inutilibus eos laboribus & inauditis ſupplicijs affligendo. Nam palatia pulcherrima & ampliſſima ſibi fieri cum ſumma inſtantia faciebat, quaſi ſemper eſſet victurus, in quibus tamen nunquam voluit habitare: necnon caſtra & turres in ſummis montibus & civitatibus conſtruebat, ac ſi crederet ſe ab inimicis quotidie obſideri. Hæc autem omnia ad oſtentationem ſuæ potentiæ, & ad terrorem & admirationem hominum faciebat, & ut famam ſui nominis ita imprimeret in mentes ſingulorum, ut eam nunquam valeret unquam oblivio abolere.

Ingenium & mores Ecelini tyranni.

Qualiter Palavicinus obtinuit Brixiam, & de evaſione Legati.

CUM poſt ruinam perfidi Ecelini cunctæ civitates, quæ fuerant ejus ſubditæ dominationi ad concordiam & pacem rediiſſent: ſoli Brixienſes in ſua duritia remanſerunt, partem extrinſecam redire ad propria minime permittentes. Tunc Marchio Palavicinus cupidus dominandi, ſperans propter diſcordiam partium ſe poſſe Brixiam obtinere, quaſi amicabilis mediator utrique parti doloſis promiſſionibus, quòd eas ad concordiam reduceret, repromiſit. Igitur poſt multas etiam ambages dominium Brixiæ, peccatis Brixienſium exigentibus, aſſequutus: ſtatim cœpit Ecelini veſtigia imitari, partem ejus fovendo, & fideles Eccleſiæ intrare civitatem nullatenus permittendo. Legatum etiam Romanæ Eccleſiæ, venerabilem virum Archiepiſcopum Ravennatem ab Ecelino in Brixia in vinculis derelictum, quaſi hæres malitiæ Ecelini præcepit cum ſumma diligentia cuſtodiri. Pro cujus deliberatione Dominus Papa ſollicitus vehementer, tam Palavicino quàm Brixienſibus literas deſtinavit. Sed ipſi Apoſtolica mandata repudiantes, Legatum dimittere noluerunt. Legatus autem videns eorum animos obſtinatos, habito ſuorum conſilio ſervientium, quodam ſero cuſtodibus credentibus ipſum cum ſerviente in conclavi more ſolito fabulari: alligavit funem firmiter ad columnam, & emittens ipſum per feneſtram alti palatij, in quo tenebatur incluſus, fune manibus apprehenſo, illæſus ad terram deſcendit. Et cum extra civitatem latenter exiſſet, ſuper equum præparatum aſcendens, uno tantùm contentus Comite verſus Mantuam fugam arripuit feſtinanter. Taliter vir magnanimus, Domino auxiliante, manus evaſit hominum perfidorum.

FINIS LIBRI SECUNDI.

RERUM

RERUM IN LONGOBARDIA ET VICINA TARVISINA MARCHIA GESTARUM,

Liber Tertius.

De obſidione & interfectione infelicisſimi Albrici.

ANNO Domini M. CC. LX. Cùm Albricus de Romano, ut prædictum eſt, morte perterritus Ecelini Tarviſium dimiſiſſet, & in fortiſſimum caſtrum ſancti Zenonis cum militibus Teutonicis & alijs ſuis fidelibus conſediſſet: Tarviſini, Paduani & Vicentini ſimul inſtantiſſimè obſederunt, introitum & exitum ei penitus prohibentes. Et quatuor menſium obſidione peracta, obſeſſi milites & alij populares gratiam invenire inimicorum in tanto periculo cupientes, primò caſtrum, deinde partem caſtri munitiſſimam & ipſum facinoroſum cum uxore, & filijs, & filiabus in manus hoſtium tradiderunt. At illi non immemores ejus maliciæ deteſtandæ, abſque mora eum cum uxore, ac ſex filijs & duabus filiabus, ut ejus facinora exigebant, morte crudeliſſima perierunt. Iſte quippe tyrannus crudelitate ac malitia ita fuit Ecelino per omnia coæqualis, ut determinatè nequeat diffiniri, cui de duobus potiſſimum crudelitatis & impietatis palma valeat aſſignari. Et tamen Albricus præire fratrem in flagitijs videbatur, quòd ejus inſatiabilem libidinem matronarum & virginum multitudo non potuit ſatiare. Quandocunque enim videbat matronas nobiles & virgines ſpecioſas, in earum concupiſcentia exardeſcens, quàm citius poterat eas ad ſuam deduci libidinem faciebat. Tantus verò metus tyranni nequiſſimi milites plebemque oppreſſerat Tarviſinam, ut nec etiam quòd timerent auderent oſtendere manifeſtè: ſed gemitibus & ſuſpirijs ferebant graviſſimam ſervitutem, & timore mortis prohibebantur pro libertate aliquid cogitare. Cor quippe Albrici durum non minis cedebat, nec precibus movebatur: inverecundum erat ad turpia, inhumanum ad humana: in exigenda vindicta crudelitatem habens tigridis & leonis. Nulla ſuper afflictos miſericordia movebatur, nec mulierum lamentis, nec fletibus parvulorum poterat emolliri. Et ut ejus maxima crudelitas breviter declaretur, per quod valeat ejus ſumma nequitia recognoſci: dum quadam die ſuſpendi quoſdam milites præcepiſſet, antequam eorum guttura laqueis ſtringerentur, uxores eorum adeſſe præcepit, ad tam horribile ſpectaculum intuendum: quarum capillos, cernentibus viris, fecit præcidi, veſteſque juſſit à mammillis inferiùs amputari, & in continenti ante oculos miſerabilium mulierum mandavit maritos earum in patibulo elevari. Quo facto, ſtatim expulit miſeras de Tarviſio ſic turpiter denudatas, Venetiaſque nullo præcedente ductore, coëgit quantocyus properare.

Albrici miſerabilis interitus.

Ejus libido & crudelitas.

O infelix humana conditio, & neſcia futurorum? quid in craſtinum glorîaris, neſciens quid ſuperventura pariat dies tibi, & ad quem finem rota fatorum volubilis te devolvat? Ecce in ſpatio undecim menſium duorum fratrum ſydera tangentium, quibus cæteris circumſpectis in magna parte orbis de facili non poſſent ſimiles NB.

les inveniri, vita ſimul eſt & potentia terminata. Ubi nunc eſt Ecelini ſuperbia effrænata? ubi acies militum ordinatæ? ubi armatorum ei aſtantium multitudo? ubi obſcœna voluptas delicatiſſimi Albrici: quæ dum eſſet ab ipſo expleta: non ſatietatem ſed famem ei parere videbatur. Meritò inquam illud corpus lubricum, igne luxuriæ inflammatum, poſtquam gladijs eſt in fruſta conciſum, à populo Tarviſino in platea civitatis eſt vorari flamma conſumptum, & ſic caruit ſepultura. Quid prædictis tyrannis profuit ſuperbia? & divitiarum jactantia quid contulit eis boni? Tranſierunt verò iſta omnia tanquam umbra. Tota namque ipſorum progenies à victoribus radicitus eſt deleta: & lactanti parvulo, flaviſque puellis ardens ira hoſtium non pepercit: & poſſeſſiones eorum ampliſſimæ ſunt ad extraneos devolutæ. Pereat itaque cum ſonitu tyrannorum memoria: & dominus vindicans ſanguinem ſervorum ſuorum, quem crudeliter effuderunt, & aſpiciens lachrymas viduarum, compatienſque gemitibus oppreſſorum, permanet in æternum. Legitur ſanè quòd Magi Pharaonis in ſigno tertio defecerunt: ſic domus nobiliſſima & potentiſſima *de Romano*, arte diabolica nimiùm exaltata, in tertio gradu ſuæ altitudinis recidit & defecit, nec adjiciet ut reſurgat. Magna quippe fuit in avo illorum, major in patre, maxima extitit in duobus prædictis fratribus & famoſa. Sed quod negatum eſt ſummis, diutius permanere, in illis recidit, qui tumore inflati ſuperbiæ, nunquam ſe caſuros à culmine potentiæ cogitabant. Nullus igitur de ſui ſtatus ſecuritate præſumat.

Familia de Romano deleta.

De mirabili modo pœnitentiæ, qui habuit initium in Italia, & poſtea eſt diffuſus per diverſas Provincias Europæ.

SUb præcedenti annorum curriculo, cum tota Italia multis eſſet flagitijs & ſceleribus inquinata quædam ſubitanea compoſitio & à ſeculo inaudita, invaſit primitùs Peruſinos, Romanos poſtmodum, deinde ferè Italiæ populos univerſos. In tantum itaque timor Chriſti irruit ſuper eos, quòd nobiles pariter & ignobiles, ſenes & juvenes, infantes etiam quinque annorum, nudi per plateas civitatum, opertis tantummodo pudendis, depoſita verecundia, bini & bini proceſſionaliter incedebant: ſinguli flagellum in manibus de corrigiis continentes, & cum gemitu & plorato ſe acriter ſuper ſcapulis uſque ad effuſionem ſanguinis verberantes, & effuſis fontibus lacrymarum, ac ſi corporalibus oculis ipſam Salvatoris cernerent paſſionem, miſericordiam Dei & genetricis ejus auxilium implorabant: ſuppliciter deprecantes, ut qui in innumeris pœnitentibus eſt placatus, & ipſis, iniquitates proprias cognoſcentibus, parcere dignaretur. Non ſolùm itaque in die, verum etiam in nocte cum cereis accenſis in hyeme aſperrima, centeni milleni, decem millia quoque per civitates & Eccleſias currebant, & ſe ante altaria humiliter proſternebant, præcedentibus eos ſacerdotibus cum crucibus & vexillis. Similiter in villis & oppidis faciebant: ita quòd à vocibus clamantium ad Dominum, reſonare videbantur ſimul campeſtria & montana.

Flagellantium ortus & ſuperſtitio.

Siluerunt tunc temporis omnia Muſica inſtrumenta & amatoriæ cantilenæ. Sola cantio pœnitentium lugubris audiebatur ubique, tam in civitatibus quàm in villis: ad cujus flebilem modulationem corda ſaxea movebantur, & obſtinatorum oculi ſe à lachrymis non poterant continere. Mulieres quoque tantæ devotionis fuerunt minime expertes, ſed in cubiculis ſuis non tantùm populares, ſed etiam matronæ nobiles & virgines delicatæ cum omni honeſtate hæc eadem faciebant. Tunc ferè omnes diſcordes ad concordiam redierunt: Uſurarij & raptores malè ablata reſtituere feſtinabant, cæterique diverſis criminibus involuti, peccata ſua humiliter confitentes, ſe à ſuis vanitatibus corrigebant. Aperiebantur carceres, dimittebantur captivi, & exules redire ad propria ſunt permiſſi. Tanta enim opera ſanctitatis & miſericordiæ tam viri quàm fœminæ oſtendebant, ac ſi timerent quòd divina potentia ipſos vellet igne cœleſti conſu-

conſumere, vel jactura terræ ſubitò abſorbere aut concutere vehementiſſimo terræmotu ſenalijs plagis, quibus divina juſtitia ſe ulciſci de peccatoribus conſuevit. Super iſta verò pœnitentia repentina, quæ ultra etiam fines Italiæ per diverſas Provincias eſt diffuſa, non ſolùm viri mediocres, ſed & ſapientes non irrationabiliter mirabantur; cogitantes, unde tantus fervoris impetus perveniret: maximè cùm iſte modus pœnitentiæ inauditus non fuiſſet à ſummo Pontifice inſtitutus, qui tunc Anagniæ reſidebat: nec ab alicujus prædicatoris vel auctorizabilis perſonæ induſtria vel facundia perſuaſus: ſed à ſimplicibus ſumpſit initium: quorum veſtigia Docti pariter & Indocti ſubitò ſunt ſequuti. Sed revera Spiritus ſancti gratia, quæ neſcit tarda rerum molimina, imò repente ubi vult ſpirat, cor unius hominis ſui amoris igne ſuccenſo, exemplo illius cæteros inflammavit.

Quod Princeps Manfredus & Palavicinus prohibuêre ſuos ſubjectos ſolenniter pœnitere.

PRINCEPS Manfredus naturalis filius Federici, qui regnum Siciliæ & Apuliæ uſurpavit, & auctoritate propria capiti ſuo impoſuit diadema, tam in præjudicium Romanæ Eccleſiæ, quàm gravamen & oppreſſionem Conradini Ducis Sueviæ, filij Regis Cunradi, inhibuit potenter per omnes partes opulentiſſimi ſui regni, ne aliquis tali ſtemmate pœnitentiæ uteretur, crudelem mortem tranſgreſſoribus comminando. Timebant enim ne ſub forma hujus novitatis proceſſus poſſet ſuæ tyrannidis impediri. Promulgavit itaque hoc crudelitatis edictum non ſolùm in Apulia, ſed etiam in Marchia Anconitana, & in magna parte Thuſciæ, quam ſibi jure prælij acquiſivit. Extulerat ſiquidem cornu ſuperbiæ prædicti Principis tam adverſus Deum, quàm adverſus homines, victoria triumphalis, quàm de parte Eccleſiæ, quæ Florentiam obtinebat, incredibiliter eſt adeptus. Florentini namque qui frequenter de ſuis triumphaverant inimicis, coram militia Principis, quam in auxilium Senenſium deſtinaverat, cùm eſſent ultra LXX. millia bellatorum, eorum peccatis exigentibus miſerabiliter corruerant. Illi autem qui de bello evadere potuerunt nimium perterriti Florentiam deſerentes: ad quam occupandam inimicorum exercitus properabat, ad Lucanam urbem quantocyus contulerunt. Taliter Princeps cum ſua parte illam potentiſſimam obtinuit civitatem, & cum ipſa pariter ferè ſibi totam Tuſciam ſubjugavit. *Edictum contra flagellantes.*

Marchio etiam Palavicinus non ſegnis dicti Principis imitator, tam Cremonæ quàm Brixiæ vel Mediolani, & ubicunque potuit ſuæ tyrannidis officinam exercere, prohibuit terribiliter fieri ſolennis pœnitentiæ laudabilem novitatem. Suſpecta ſunt quippe tyrannidi opera pietatis, & malè agentibus omnino ſunt lucis opera odioſa. Formidabat enim tyrannus aſtutus ne ipſe ſuum amitteret Principatum, ſi cives divina gratia inſpirati redirent ad concordiæ unitatem, & partem extrinſecam ad propria revocarent. Gaudium ſiquidem & ſecuritas tyrannorum eſt diſcordia civitatum. Non ſolum autem duo prædicti Principes, iniquitatis filij & magiſtri renuerunt accipere diſciplinam: ſed etiam quidam alij, qui fideles Eccleſiæ videbantur, non cum tanta devotionis efficacia, ut debebant, donum cœleſtis gratiæ perceperunt. Multi quippe videntur habere vocem Jacob humilem & ſuavem: ſed manus eorum hiſpidæ & nocivæ manibus Eſau eſſe ſimiles comprobantur.

De bello quod Ungariæ Rex & Rex Bohemiæ pro Ducatu Auſtriæ & Styriæ habuerunt.

CUM prædicta in partibus Italiæ gererentur, Bela Rex Ungariæ viribus totius potentiæ ſuæ concuſſus, ad inimicandum contra Regem Bohemiæ conſanguineum ſuum ſe magnificè præparavit. Exorta namq; fuerat contentio inter eos, propter Ducatum Auſtriæ & Styriæ, quem Rex Bohemiæ dicebat ad ſe totaliter pertinere, quòd neptem Ducis Auſtriæ duxerat in uxorem, ad quam erat paterna hæreditas devoluta. Rex

verò

verò Ungariæ econtra rationem aliam proponebat. Denique cum ſola vexatio Tartarorum dare intellectum illi plenariè debuiſſet, quorum nimis expertus fuerat rabiem metuendam: ipſe tamen poſtpoſita ſollicitudine ſe ab imminenti eorum impetu defendendi, adverſus dictum Regem arma infeliciter arripuit triumphi gloriam habitura. Congregansque exercitum de diverſis nationibus copioſum, in quo fuerant centum millia equitum armatorum, caſtrametatus eſt juxta quendam fluvium in extremis finibus regni ſui. Tunc Rex Bohemiæ, tam propria fretus virtute, quàm Principum Alemanniæ, qui magnum ei auxilium præbuerant, proceſſit illi obviam, cum ingenti multitudine militum electorum, & ex oppoſito fixit caſtra ſuper fluvium memoratum: multum tamen minoris numeri erat militia Bohemorum & Teutonicorum comparatione partis adverſæ; ſed non inferioris audaciæ & virtutis. Cum igitur ambo Reges in caſtris aliquot dierum ſpatium permanſiſſent, & mediante fluvio congrediendi copiam non haberent: tandem quidam milites animoſi ex utroque exercitu quietis impatientes prælium commiſerunt. Et in primo quidem congreſſu multi nobiles ex parte Regis Bohemiæ ceciderunt, quorum ruina miſerabilis valde accendit Regis animum ad vindictam de adverſarijs faciendam. Cùm igitur utraque pars fortiter dimicaret, multitudo Cumanorum, qui venerant in auxilium Regis Ungariæ, quorum erat confidentia in arcubus & ſagittis more Occidentalium nationum, non valens Teutonicorum & Bohemorum præcipitem impetum ſuſtinere, in fugam protinus eſt converſa. Ex Barbaris itaque & Ungaris multi gladio ſunt occiſi, plurimi verò in fluvio ſunt ſubmerſi. Rex igitur Ungariæ videns ſuas acies diſſipatas, armis projectis cum ſuo exercitu fugam accipit feſtinanter. Victores autem non deſtiterunt perſequi fugientes, donec eorum caſtra, referta omnibus neceſſarijs intraverunt: ibique ultra modum ſpolijs hoſtium ſunt ditati. Poſt damna itaque rerum & immenſam ſtragem exercitus, Rex Ungariæ per experientiam recognoſcens ita Reges & populares vanitati & diverſis caſibus ſubjacere: legatos continuò ad hoſtes direxit, quæ pacis erant humiliter poſtulando. Cujus petitioni Rex Bohæmiæ necnon Principes Alemanniæ, interpoſitis quibuſdam conditionibus, aſſenſum viriliter præbuerunt. Et ſic inter illuſtres Reges poſt alterna vulnera præliorum, ſunt pacis fœdera copulata.

Prælium inter Vngaros & Bohemos.

De obitu Papæ Alexandri, & de electione Urbani.

ANNO Domini M.CC.LXI. cùm ſummus Pontifex Alexander ſex annis & dimidio Romanam Eccleſiam gubernaſſet, die ſeptimo exeunte Majo, vitæ ſuæ curſum in civitate Viterbio pacificè terminavit. Iſte toto tempore ſui regiminis nullum conſtituit Cardinalem. Nam cùm quidam de Cardinalibus ædificare Sion in ſanguinibus affectaret, quidam verò vellent viros idoneos promovere: ipſe licet haberet plenitudinem poteſtatis, timore ſcandali neutram partem voluit exaudire. Poſt cujus obitum Cardinales numero octo, de ſummo Pontifice eligendo magnam inter ſe diſcordiam tribus menſibus habuerunt. Tandem ſeptiformis Spiritus gratia illuſtrati, die tertio, exeuntis Auguſti, reverendiſſimum virum Patriarcham Jeroſolymitanum, natione Gallicum, qui tunc temporis erat in Curia pro negotijs terræ Sanctæ, concorditer eligerunt, qui Urbanus quartus nomine eſt vocatus. Iſte quarto menſe ſui Pontificatus numerum Cardinalium ampliavit, præclaros viros vita & ſcientia inſignitos ad tam ſanctum collegium promovendo. De quorum numero divina providentia faciente, extitit vir benigniſſimus, Simeon de Monte ſilice, Canonicus Paduanus, quem tam forma corporis quàm nobilitate generis, & gratioſis moribus & multiplici ſcientia, divina gratia decoravit.

Vrbanus IV. Papa.

Qualiter Veneti Conſtantinopolim amiſerunt.

CIRCA hæc tempora quidam Græcus nomine Palæologus (quod interpretatum Latina lingua, dicitur vetus ſermo) poſt mortem Vatacij & filij ejus, per tyrannidem ferè totius Græciæ obtinuit principatum. Iſte in primo potentiæ ſuæ progreſſu Gulielmum

mum Francigenam, Principem Bithyniæ & Achaiæ, ſibi cum exercitu infeliciter occurrentem, gravi prælio ſuperavit, ipſumque vivum capiens; in carcere tenebroſo recluſit: ſperans per ipſum totius terræ principatum leviter obtinere. Hac igitur elevatus victoria Palæologus, alpirare cœpit ad Imperium Romaniæ, & diligentiſſimè cogitabat, qualiter urbem Conſtantinopolim poſſit invadere, quam gens Catholica Venetorum ſola cum infinitis expenſis, periculo & labore maximo defendebat. Credebat namque firmiter Palæologus, Conſtsntinopoli acquiſita, omnes maris Inſulas & civitates in terra firma conſtitutas, à Latinis & Venetis maximè jure belli poſſeſſas, ſe breviter habiturum. Igitur cùm vehementer laboraret, ut propoſitum ſuum effectui manciparet, ſciens vir callidus & aſtutus, quòd labor improbus omnia vincit, pariter & cognoſcens, quòd pecuniæ obediunt omnia, maximè quòd homines neceſſarijs indigentes per idoneas perſonas, mediante pecunia & promiſſionibus fraudulentis, corrupit quoſdam impios homines in urbe Conſtantinopoli habitantes; qui firmiter promiſerunt ei tempore opportuno tradere civitatem. Cùm igitur hæc omnis inter Palæologum & proditores erant ſecretiſſimè ordinata, poteſtas Venetorum de Imperatoris conſenſu, cum multitudine bellatorum bellicas naves aſcendit, & ad damnificandum hoſtes, verſus mare Ponticum navigavit. Tunc patriæ crudeliſſimi proditores videntes urbem defenſoribus ſpoliatam, habita opportunitate, circa mediam noctem, die ſeptimo Julij exeuntis, unius portæ occiſis cuſtodibus, militibus Palæologi glorioſè urbis aditum præbuerunt: expletis quinquaginta octo annis, quod eam viriliter invaſerant Francorum Principes & gens inclyta Venetorum. Tum itaque Græci Conſtantinopolim ſunt ingreſſi, ſicut patres eorum famoſiſſimam Trojam, ita ipſi Urbem regiam pronos ſuccenderunt. Tunc Imperator Balduinus, cui capta urbe remanſerat tantùm magni nominis umbra, milites & populus civitatis tantæ multitudini reſiſtere non valentes, cum parvulis & mulieribus naves protinus aſcendere, & proſpero curſu ad Inſulam Nigripontis dsnte Domino, pervenerunt. Veruntamen propter nimiam hominum multitudinem & victualium paucitatem, multi utriuſque ſexus oppreſſi diræ famis anguſtia, in navibus, antequam portum attingerent, perierunt.

Conſtantinopolis à Latinis amiſſa.

Cum audiſſent autem Januenſes, æmuli Venetorum, quòd Palæologus Conſtantinopolim invaſiſſet, alacres ſunt effecti: ſtatimque pacis fœdere violato, quod de mandato ſummi Pontificis inter ipſos & Venetos erat factum, ſocietatem cum Palæologo contra Venetos ſtatuerunt. Exinde gens Venetorum, ut poſſent reſiſtere tam efficaciſſimis inimicis, magnis laboribus & expenſis cœpit vehementer affligi. Oportebat namque ipſos claſſem cum multitudine bellatorum, ad defenſionem Inſularum quas tenebant, ſingulis annis in Græciam deſtinare. Licet autem excelſum verticem exultationis, de acquiſitione regiæ urbis, Græci extuliſſent: tamen tanta erat in mari potentia Venetorum, quòd niſi Januenſes Græcis auxilium præbuiſſent, non ſine magno tremore in mari Jonio, vel Ægæo Venetorum exercitui tota Græcia occurriſſet. Longè quippe ſunt Græci ab illo florido ſtatu, in quo decennali bello Trojana mœnia in ultionem raptæ Helenæ, ſubverterunt: nec non à ſtrenuitate, quæ ſub Alexandro invictiſſimo Rege Macedonum, Regibus Aſiæ ſubjugatis, totius obtinuerunt Imperium Orientis. A Philoſophiæ inſuper diſciplinis ſunt nimiùm elongati, in quibus ita ſtudioſi antiquitùs extiterunt, quòd in artium liberalium ſcientia cunctos populos excellebant. Sanè poſtquam ab obedientia Romanæ Eccleſiæ receſſerunt, multis ſunt adverſitatibus conquaſſati, multiſque etiam exiſtunt erroribus & falſis opinionibus involuti. Unde cùm ſint tam morum probitate quàm ſcientia, nec non diſciplina ſanctæ matris Eccleſiæ, quæ eſt caput & magiſtra fidelium omnium, denudati, meritò viliſſimi & abjecti à cunctis fermè gentibus reputantur. Nam qui ſolebant Orientalium regionum Imperium obtinere, facti ſunt præda omnium circumſtantium nationum: quaſi enim quælibet gens eorum ſpolia obtinuit & Imperium laceravit. Nonne Saraceni & Turci, & aliæ Barbaræ nationes omnem regionem à flumine Eufrate, citra, Syriam videlicet & Ciliciam, Arabiam & Ægyptum eorum Imperio abſtulerunt? Noviſſimè autem temporibus noſtris, eorum peccatis exigentibus, Francorum Principes, Veneti & Lombardi capta Conſtantinopoli, & multis alijs eorum civitatibus & Inſulis expugnatis, de ipſorum ſpolijs plurimùm ſunt ditati. Unde Græci ærumnarum ſuarum congeriem intuentes, gemendo poſſunt dicere: quid niſi præda ſumus omnium populorum.

Recentis Græcia infelicitas.

De Principis liberatione.

TEMPORIBUS iſtis Palæologus Guilielmum Principem Bithyniæ & Achaiæ, quem in bello ceperat, abire permiſit: caſtro Malvaſiæ, & quibuſdam alijs locis munitiſſimis ab eo receptis. Princeps autem confœderatus cum Venetis, terra marique Palæologum totis viribus impugnabat.

Qualiter filius Regis Ungariæ factus eſt civis Ravennatis.

ANNO Domini, M. CC.LXII. in hoc tempore illuſtris juvenis Stephanus, magnifici Andreæ Regis Ungariæ, & nobis Reginæ Beatricis generoſa propago, cùm diutius expectaſſet in curia Marchionis Eſtenſis manendo, quò frater ſuus Bela Rex Ungariæ ad miſericordiam flecteretur, ut ei ſaltem aliquam particulam regni latiſſimi aſſignaret, videns quod nihil proficeret, memorato Rege in ſua duritie permanente, duxit uxorem Traverſariam, filiam Guilielmi, filij Pauli Traverſarij, civis Ravennatis nobiliſſimi, ad quam erat paterna hæreditas devoluta. Fratris itaque perfidia impellente, nolentis habere in regno conſortem, compulſus eſt tanti Regis filius fœminam longè ſe minorem, licet ditiſſimam, ducere in uxorem. Excuſare autem Regem Belam tunc quidam conabantur, dicentes: quòd Rex benignè fratrem tractaſſet, niſi uxor ejus * Aſtari Græcorum Principis filia impediſſet, quæ Regem à clementia modis quibus poterat aſſiduè retrahebat. Dicebat namque Regi præfata Regina, Latini generis inimica: Nequaquam filius Lombardæ ſimul cum filijs meis regnum Ungariæ poſſidebit. Et ſic Rex nimia credulus hujuſcemodi verbis uxoris, permanſit in odio fraterno finaliter obſtinatus. Sed tali excuſatione minimè regia majeſtas ab iniquitatis infamia liberatur: imò veriſſimè poteſt dici, quòd Rex tam ditiſſimus in hac parte pernicioſum crudelitatis exemplum in toto orbe terrarum, cum periculo ſuæ animæ, & regni diſcrimine. Regibus, & Principibus, & cunctis hominibus dereliquit; fratri ſuo unico, innocenti, victum & veſtitum crudeliter denegando, & comitatus & dignitates alias ſuis militibus & cubicularijs largiendo. Unde ſicut pro peccato Adæ, qui voci ſuæ obedivit uxoris, plus quàm divino præcepto terra fuit in ejus opere maledicta: ita forſitan ob hanc prædicti Regis perfidiam, divina juſtitia faciente, quæ nullum relinquit piaculum impunitum, adverſus præfatum Regem duplex tribulatio conſurrexit, Tartarorum videlicet & Bohemorum. qui regnum ejus gladijs, incendijs & rapinia plurimum vaſtaverunt. Nam qui injuſtè alium deprædatur, juſto Dei judicio tandem incidit in manus alterius deprædatoris.

* ſortè Ali- me, Laſcaris,

Qua de cauſa Obizo à Marchione ardentiſſimè amabatur.

ANNO Domini M. CC. LXIII. cùm Azo illuſtris Marchio Eſtenſis dolorem amariſſimum, qui ex morte ſui unigeniti filij acciderat, temperaſſet, tenens pro illo dulciſſimum nepotem, divino munere ſibi collatum, virginem nobiliſſimam, natione Januenſem, de progenie ſcilicet magnifici Papæ Innocentij, prædicto ſuo nepoti tradidit in uxorem, cujus nuptias cum magna claritate Ferrariæ celebravit. Mirabantur plurimi tunc temporis, quòd Marchio poſtpoſito illuſtri Stephano filio ſuæ neptis, ſc. Reginæ Beatricis, & filijs naturalibus quampluribus, ferventiſſimè amorem ſui pectoris abundantiùs effuderit in nepotem. Sed revera hoc animum Marchionis ad nimium amorem pueri ſpecialiter inclinavit, quòd puer Obizo Rainaldum quærentibus exhibebat. Tam. enim in moribus quàm in facie relucebat in ipſo ſui nobiliſſimi genitoris imago.

Obizonis Eſtenſis nuptiæ

Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora ferebat.

Unde benigniſſimo Principi, quaſi adhuc ſuus chariſſimus filius vivere videbatur, cum ejus expreſſam cerneret imaginem in nepote. Oculi quippe Marchionis grato ſpectaculo dilectæ imaginis paſcebantur: ita ut amore præſentis, abſentis filij deſiderium temperaret. Rivulus namque amoris præcipui, qui ex corde Marchionis in Rainaldum dum viveret, defluebat, ad irrigandum paternis beneficijs ejus clariſſimam prolem totaliter inundavit. Obizo autem egregiæ indolis puer non ingratus avo benigniſſimo exiſtebat, à quo ſciebat ſe cum ſummo ſtudio, quaſi de paterno pulvere ſuſcitatum. Sed ſpeculum

culum, ſuæ gratiſſimæ faciei Marchionis vultu ſæpiſſimè repræſentans, ejus curas & ſollicitudines minuebat. Illius namque pendebat in collo, oculis, amplexibus & colloquiis mellifluis dulcedinem amoris de ipſius pectore hauriebat. Et ſic inter piiſſimum avum & dulcem nepotem erat ſuaviſſimum & frequens certamen amoris.

De beneficiis quæ Deus misericorditer contulit Marchioni.

CUM divinæ pietatis opera minimè ſint celanda, quòd ejus operatio noſtra eſt inſtructio: decrevimus breviter perſequi beneficia quæ Dominus miſericordiæ contulit Marchioni, non ſolùm eum periculis liberando, quibus velut mole inundantium aquarum fuit undique circumfuſus, ſed etiam ipſum triumphare de hoſtibus evidentiſſimè faciendo, nec non inopinabile donum gratiſſimæ ſobolis de fructu ſui incarcerati filij ipſi benigniſſimè largiendo. Iſte ſiquidem amabilis Princeps qui poſt deceſſum unigeniti filij, privatus filiorum munere putabatur; pro uno extincto filio duplicis prolis præmio eſt dotatus. Et ut divina erga ipſum clementia mirifica videretur, de terra hoſtili, ſcilicet de Apulia, gaudium inſperatum gratiæ ſobolis emanavit, unde amara mors dilecti filij ſibi extitit nunciata. Noluit namque Dei clementia, quòd vir catholicus, & multiplicis virtutis gratia decoratus, maſculinæ prolis munere privaretur: ſed ejus immenſum deſiderium adimplevit reparando mirabiliter in nepote, quod in filio miſerabiliter corruiſſet. Ille ſiquidem qui de pulvere Phœnicis extincti alium Phœnicem mirabiliter reparat ſecundum ſpeciem formamque prioris, effecit ut de nobili Rainaldo in carcere cuſtodito, & ſecundum communem exiſtimationem pro mortuo reputato, procederet inclyta proles, quæ verè poſſet dicere Marchioni: Reſpice in faciem nepotis tui, & vide utrum ſit in nepote non filij expreſſa imago.

Non ſolùm itaque divina bonitas hoc acceptabile donum contulit Marchioni, ſed etiam illum multoties de maximis periculis liberavit, tam de manibus videlicet magnifici Federici, qui totam ferè Marchiam Teutonicis, Saracenis & Appulis adimplevit, ut ipſum velut capitalem inimicum imperij expugnaret: quàm de continuis inſidiis Ecelini & ſimultatibus Albrici, & aſtutijs callidi Salinguerræ. Iſti namque unanimiter quaſi leones rugientes ad prædam ipſum modis omnibus deglutire ac penitus conterere conabantur. Quorum graviſſimos impetus vir ſtrenuus, Domino adjuvante, compeſcuit, calliditatis eorum evitavit inſidias & conſilia nequiſſima diſſipavit: in his omnibus ſervando animi conſtantiam & a veritatis tramite nullatenus declinando. Licet enim unicum ejus filium iniquus Imperator in carcere detineret, & tam ipſius dimiſſionem quàm alia excellentia beneficia ipſi promitteret, ut ſic illuſtrem virum à devotione Romanæ Eccleſiæ removeret: conſtantiſſimus Princeps, velut columna immobilis, & murus impenetrabilis nec metu periculorum territus, nec imperialium promiſſionum dulcedine delectatus, ſed Deo ſe totum committens, obſequijs Eccleſiæ avelli non potuit: ſed ſtabilis & fidelis adjutor Eccleſiæ, in tribulationibus & anguſtiis uſque ad finem permanſit. Et idcò miſericors Dominus meritò eum ab adverſarijs cuſtodivit, & ipſum de intumeſcentis maris fluctibus ad portum ſalutis dirigens, de inimicis ſuis fortiſſimis fecit eum videre mirabilem ultionem. Vidit namque excellentiſſimum Federicum imperiali honore privatum, aſtutum Salinguerram incarceratum, tumidum Ecelinum facta clava mactatum, & lubricum Albricum in conſpectu ſuo horribiliter trucidatum. Iſti ſiquidem iniquitatis Principes, quaſi quatuor venti peſtiferi, furentes in Catholicam domum Eſtenſem totis viribus irruerunt, ut eam funditus diſſiparent: ſed eorum impulſione non cecidit, quod ſanctæ matri Eccleſiæ adhærebat, quæ ſuper petram ſolidiſſimam eſt fundata. His itaque ſpirare deſinentibus ſtatim eſt tranquillitas ſubſequuta, & ſic requiem habuit Marchio à ſuis efficaciſſimis inimicis. Nullus igitur fidelis homo elevetur proſperis, nec frangatur adverſis. Novit enim Dominus quando vult ſuperbos deprimere & humiles exaltare.

De venerabili virgine Beatrice, Sorore Marchionis Eſtenſis, quæ in monte Gemulæ requieſcit.

ACCIDIT ad laudem nobiliſſimæ domus Eſtenſis, quod non ſolùm eſt illuſtrium virorum præclaris operibus decorata, ſed etiam ex ipſa proceſſit generoſa propago

inſignium fœminarum, quæ carnis concupiſcentiam ſimul cum mundo vincentes, & de mundi Principe viriliter triumphantes, ad regna ſydera, ſicut piè creditur, feliciter pervenerunt. Prima quarum extitit nobiliſſima virgo re ac nomine Beatrix, ſoror prædicti Marchionis, quæ cùm eſſet mira pulchritudine corporis & virtute multipliciter decorata, mundum cum ſua pompa contempſit: mortalem ſponſum accipere recuſavit: ad caſtos amplexus æterni ſponſi, forma præ filijs hominum ſpecioſi, cupiens pervenire. Hoc itaque ſanctiſſimum propoſitum virginis devotiſſimæ illuſtris frater ejus & amicorum turba, & multitudo nobilium matronarum, amore præſentium, immemores futurorum, nitebantur modis omnibus impedire: nunc mundi gloriam, nunc nobilis ſponſi connubium, dulciſſimæ prolis felicitatem caſtæ virgini proponentes: pariterque ſuæ domus ruinam, amicorum triſtitiam, & inimicorum gaudium ex tali mutatione conſequi aſſerebant. His & hujuſmodi verbis ad decipiendum compoſitis glorioſæ virginis animum conabantur à bono propoſito revocare. Sed virgo prudentiſſima ſeptiformis ſpiritus gratia illuſtrata, quæ linguas infantium diſertas efficit, eorum verba, quandam habentia ſpeciem veritatis, ſed exiſtentia minime, pro nihilo reputabat, & quòd ſoli Deo ſerviendum eſſet, quòd quicquid aliud agatur in hac vita, amittatur, argumentis efficaciſſimis oſtendebat. Propoſitum itaque, quod virgo ſapiens corde conceperat, fructuoſis affectans operibus adimplere, ad montem qui Jemula nuncupatur, ubi eſt oratorium ad honorem B. Jo Baptiſtæ conſtructum, cum quibuſdam alijs honeſtis virginibus, eandem cum ea intentionem habentibus, protinus convolavit: ibique in ſancta converſatione indeſinenter permanens, totam Italiæ ſuæ ſanctitatis candore illuſtravit. Fama igitur longe lateque de converſatione precioſæ virginis diſcurrente, cœperunt multæ clariſſimæ virgines ea longinquis etiam partibus, quaſi columbæ accipitrem fugientes, ad prædictum locum accedere, cupientes tantæ virginis inſtrui diſciplinis, & ejus ſanctæ converſationis exemplis & colloquiis devotiſſimis informari. De quarum ſiquidem adventu illuſtris virgo divinæ majeſtati gratias referebat, lacrymoſis precibus deprecans creatorem, ut qui de diverſis regionibus hujuſmodi virgines congregaverat, ad gloriam ſui nominis, & honorem eas cuſtodire in ſanctæ religionis obſervantia dignaretur. De ſalubri itaque conſilio prudentiſſimæ virginis Beatricis, omnes prædictæ virgines quandam Delideratam ſororem in Abbatiſſam elegerunt concorditer, quæ tam ſanctiſſimo collegio deberet viriliter providere. Sub cujus regimine cum quanta humilitatis obedientia, patientia & charitate duxerit, angelicam vitam virgo devota in terris, nimium prolixum eſſet ſingula enarrare. Sed prout nobis ſanctæ virgines retulerunt, quæ hujus piiſſimæ virginis meruerunt habere conſortium, breviter dicimus, quod tam verba quàm facta virginis glorioſæ erant diſcretione condita, honeſtate plena, bonitate conſpicua, & Deo & hominibus gratioſa: ita quòd per mores honeſtos & geſtus corporis ordinatos, ac propter ejus utiliter & piè prolata, ab omnibus credebatur, quòd Deus veraciter in ejus cordis thalamo habitaret. Cumque multo tempore his prædictis & alijs virtutibus refulgens virgo clariſſima in divinis obſequiis & diſciplinis regularibus permanſiſſet: Rex cœleſtis, qui ejus ſpeciem concupivit, ejus ſanctiſſimam animam de vitæ præſentis ergaſtulo miſericorditer liberavit, ut ornaret cœleſtem curiam ejus beato conſortio. Cujus radianti exemplo præſens Eccleſia extitit mirificè illuſtrata. Sanctiſſimum autem corpus ejus in prædicto cœnobio reverendo in area lapidea eſt honorificè cum aromatibus collocatum, ubi in magna veneratione uſque ad præſens tempus habetur.

Beatrix, Azonis Marchionis ſoror, monialis devota.

Cœnobium novum ad montem Gemula.

De illuſtri Beatrice filia Marchionis.

POST deceſſum venerabilis virginis Beatricis plurimis elapſis annorum curriculis, altera Beatrix, præfati filia Marchionis, virgo pulcherrima, omnium oculis gratioſa, divini amoris igne ſuccenſa, amitæ ſuæ veſtigia cupiens pro viribus imitari, ornamentis depoſitis pretioſis, religionis habitum intrepida mente ſuſcepit. Quàm cùm nobiliſſimus pater ejus attentaſſet à bono propoſito revocare, virgo conſtantiſſima doni cœleſtis gratia illuſtrata, verba patris & aliorum, & omnem mundi gloriam parvipendens, religionem laudabiliter inceptam de virtute in virtutem quotidie procedendo, glorioſiſſimè decoravit, & in monaſterio beati Martini, quod ipſius cauſa juxta Ferrariam eſt conſtructum, cœlibem vitam ducendo, cum multis honeſtis virginibus.

Beatrix Azonis filia monialis pia.

Cœnobium S. Martini prope Ferrariam.

ginibus, illius exemplo ibidem ad gloriam Dei congregatis, de humani generis inimico viriliter triumphavit, vitæque curſum feliciter conſummando, beatiſſimam animam ſuo reddidit Creatori. Iſtæ namque virgines glorioſæ, quaſi duæ olivæ fructuoſa pietatis opera producentes, & quaſi duo candelabra virtutum exemplis radiantia circumquaque, non minus domum glorioſam & laudibilem ſuis meritis reddiderunt, quàm ejus ſtrenui Marchiones, pro fama & potentia dilatanda ſe varijs periculis bellorum exponentes. Illorum enim corruptibiles triumphi velut umbra velociter tranſierunt: iſtarum verò beatitudo, honor & gloria triumphalis nullo unquam termino finiuntur.

De obſcuratione Solis.

SUB præcedenti curſu annorum, die quinto intrantis Auguſti, cum eſſet Luna vigeſima ſeptima, fuit ecclipſis Solis ante horam aliquantulum veſpertinam.

De obitu nobilis Azonis Marchionis Eſtenſis.

ANNO Domini M. CC. LXIV. cùm illuſtris Azo Marchio Eſtenſis de ſuis & Eccleſiæ inimicis feliciter triumphaſſet, & Ferrariæ ſatis pacificè moraretur, ſicut placuit omnium Creatori, qui vitæ & morti ſingulariter dominatur, invaſit eum multiplex infirmitas corporalis. Cumque viribus corporis deſtitutus diem ultimum ſibi cerneret imminere, providens vir expertus, quòd ſtatus regionum ſolet in morte Principum permutari, amicos fideles fecit undique convocari, & chariſſimum nepotem ſuum, quem in teſtamento hæredem inſtituerat, eis affectuoſiſſimè commendavit. Deinde ſermonem dirigens ad nepotem, prudenter eum monuit per viam incedere æquitatis: ſapientum obedire conſilijs, amicos rectè diligere: in omnibus ſtrenuè ſe habere, & à ſanctæ matris Eccleſiæ devotione nullatenus declinare. Hæc, inquit, monita mea ſalutifera, dilectiſſime fili Obizo, obſervando, atteſtatione operum comprobabis, te verè proceſſiſſe de genere nobili Eſtenſium Marchionum. Hunc ſiquidem modum egregium, ad quem cuſtodiendum mea perſuaſio te inducit, tenuit magnificus pater meus, cujus probitatem & potentiam circumſpectam non ſolùm Italia, ſed etiam latitudo Rom. Imperij eſt experta: à cujus veſtigiis frater meus Aldrevandinus magnanimus deviavit: ſed in tantum ſe ac ſua expoſuit pro domus noſtræ gloria dilatanda, quòd etiam meipſum adhuc infantulum de brachijs rapuit genitricis, ejus pias lacrymas parvipendens, & & me ſimul cum toto patrimonio Florentinis fœneratoribus obligavit. A quibuſdam accepit ad exercitum conducendum pecuniam, ut rebelles Eccleſiæ Romanæ in Marchia Anconitana & in Apulia expugnaret, de quibus divina gratia favente ſtrenuè triumphavit. Ego autem patris mei ac fratris veſtigia imitatione digna, pro viribus ſubſequutus, pro defenſione domus meæ ac omnium amicorum, & pro S. Eccleſiæ Romanæ honore, quam conabatur iniquus Imp. in miſerabilem redigere ſervitutem, me audacter expoſui, magnis laboribus & periculis infinitis. Nec amor filij mei unigeniti me à propoſito revocavit: ſed communem utilitatem præferens ſpeciali, expedire potiùs judicavi ipſum ſolùm periclitari, quàm oppreſſionem totius Eccleſiæ & omnium amicorum mortem & exterminium tolerare. Dominus autem in quo fuit ſpes mea à juventute mea, & in quem jactavi ſemper meum cum fiducia cogitatum, me à periculis maximis liberavit, & mei cordis triſtitiam miſericorditer ſublevando, mihi pro dilecto filio contra ſpem omnium, nepos dilectiſſime, te donavit. Viriliter itaque age fili mi, & cor tuum in Deo principaliter confortetur, conſequenter etiam in auxilio fidelium amicorum: & ſic eris in cunctis proſperè agens, & pijſſimus Dominus in te ſupplebit per gratiam quod in tenera ætate nequiveris adimplere. Hæc itaque verba, quæ dum ſoſpes eram ſolebam tibi fili Obizo, prolixiùs enarrare, nunc breviter comprehendi, ut iſta mea ultima commonitio menti tuæ altiùs imprimatur: ut cognoſcas quid poſt meum diſceſſum vitare debeas, quid amplecti.

Exhortatio Azonis moribundi, ad nepotem hæredem.

Igitur cùm his & alijs hujuſcemodi dictis Catholicus Marchio, firmiſſima columna Eccleſiæ, se turris fortitudinis contra faciem tyrannorum, tutumque refugium & dulce umbraculum amicorum, domeſtica negotia præcavens in futurum providè ordinaſſet, ſuſceptis devotiſſimè Eccleſiaſticis ſacramentis, die XIII. exeuntis Februarij, ætatis ſuæ quinquageſimo octavo anno, in civitate Ferrariæ, nocte Dominicæ diei, viam

Azonis Eſtenſis obitus

eſt univerſæ carnis ingreſſus: cujus corpus cum fletu & planctu maximo in prædicta civitate eſt traditum ſepulturæ, nihilque pertinens ad honorem tam magnifici Principis fuit in pompa funeris prætermiſſum.

De apparitione Cometæ, & obitu Urbani Papæ & electione Clementis Papæ.

INSEQUENTI æſtate poſt prædicta, ſtella terribilis, quæ dicitur Cometa, cum magno fulgore apparuit, & in confinio Aquilonis & Orientis habens principium ſui ortus, verſus Occidentem ſuos minaces radios dirigebat. Cujus apparitio incœpit in Julio, duravitq; uſq; ad principium menſis Octobris. Cujus itaque prædicti ſyderis conſummato, Urbanus Papa quartus, cum tribus annis & uno menſe, & tribus diebus B. Petri naviculam in fluctibus hujus procelloſi ſeculi gubernaſſet, apud Pariſios de medio eſt ſublatus. Poſt cujus obitum quatuor menſibus & quinque diebus elapſis, Cardinales Papam Clementem quartum concorditer elegerunt.

Clemens IV. Papa.

De Rege Angliæ à Principibus ſuis capto.

TEMPORIBUS iſtis nefandum præſumptionis ſcelus eſt in regno Angliæ perpetratum. Principes namque Britanniæ facta conſpiratione in Regem ſuum manus impias injecerunt, & ipſum ſimul cum filijs & fratre ſuo Comite Ricardo, in cuſtodiam poſuerunt. Fama itaque tanti facinoris cùm ad aures ſummi Pontificis perveniſſet: Legatum protinus à latere ſuo in Angliam deſtinavit. Sed & Ludovicus Rex Francorum tam naturali pietate quàm precibus uxoris, quæ ſoror erat Reginæ Anglorum, ſuper calamitate Regis Angliæ ad miſericordiam inclinatus, pro compoſitione inter prædictum Regem & Principes faciendam, magnificè laboravit. Qualiter autem inter prædictos Reges affinitas eſt contracta, breviter duximus declarandum.

Raimundus nobilis Comes Provinciæ maſculum poſt ſe filium non reliquit, ſed quatuor filias habuit generoſas, quas elegantia formæ ac morum grata ſuavitas ita reddidit gratioſas, quòd ad legitimos illuſtrium Regum amplexus accedere meruerunt. Quarum duæ Regi Franciæ & ejus fratri Carolo ſunt matrimoniali fœdere copulatæ: dictuſque Carolus pro dote uxoris obtinuit Provinciæ comitatum. Aliæ verò duæ Regi Angliæ ac ejus fratri, Comiti ſcil. Ricardo conjugali vinculo ſunt aſtrictæ. Et ſic occaſione iſtius affinitatis inter duo prædicta regna quædam amicitia eſt exorta, quæ inter ſe antiquitus diſcordiam habuerunt.

Raimundi Provinciæ Comitis liberi.

De Saracenis, qui ex Africa in Hiſpaniam tranſiverunt.

EODEM anno, de conſilio peſſimi Saraceni, Regis videlicet Granatæ, tributarij Regis Caſtellæ, maximus exercitus Saracenorum ex Africa in Hiſpaniam ſubitò transfretavit, multiſque Chriſtianis peremptis, loca plurima in finibus Hiſpaniæ occupavit. Ad quorum impetum reprimendum, magnificus Rex Caſtellæ cum exercitu valido perrexit Sibiliam feſtinanter, commiſſoque frequenti prælio magnam de Saracenis multitudinem interfecit; & (quòd varius eſt eventus bellorum) de Hiſpanis etiam plurimi ceciderunt.

De adventu Regis Caroli in Italiam.

ANNO Domini M. CC. LXV. cùm per decennium Princeps Manfredus ſupra memoratus Romanam Eccleſiam & ejus fideles per ſe ac ſuos ſequaces fermè in tota Italia graviter afflixiſſet: ſummus Pontifex de conſilio Cardinalium, Catholicum Principem Carolum Comitem Provinciæ, fratrem videlicet Chriſtianiſſimi Ludovici Regis Franciæ, & Alphonſi illuſtriſſimi Comitis Tholoſani, ad ſuſcipiendam coronam regni, exoratorijs literis invitavit. At ille, utpote vir ſtrenuus & magnanimus cupiens Eccleſiæ in tantis anguſtiis ſubvenire, & opulentiſſimi regni dominium obtinere: aſſenſum præbuit Apoſtolicæ voluntati: & ad aggrediendum tam ardum negotium incœpit ſe magnificè præparare. Eo etiam tempore Romani multis diſſenſionibus & bellis civilibus conquaſſati, ſperantes per tam potentem virum in viam pacis & ſemitas diri-

Apuliæ regnum Carolo Provinciæ comiti à pontifice traditur.

gi æquitatis, ipſum elegerunt in ſuum perpetuum Senatorem. Quod officium gratanter excepit, & ad regimen Urbis Romanæ vicarium ſuum cum coborte militum protinus deſtinavit. Tunc temporis Mediolanenſes cum amicis Eccleſiæ ad recipiendum illuſtrem Comitem Carolum, ſe viriliter præparaverunt. Econtra Cremonenſes cum amicis ſuis, Manfredi rupti pecunia, iter Comitis ad Urbem Romanam impedire modis omnibus conabantur. Comes autem perficiendi velociter opus incœptum deſiderio inflammatus, ſciens, quòd mora trahit ad ſe periculum, & quod varietas temporum mutationem inducit aliquando animorum: cum electa manu militum de partibus Galliæ per mare Tyrrhenum ad Romanum portum pervenit: primo ſcilicet anno pontificatus beati Papæ Clementis. Ad cujus adventum Romani mirabiliter ſunt gaviſi, eique obviam unanimiter procedentes, ipſum in Urbem cum triumphali gloria, honore regio deduxerunt. *Carolus Apuliam occupaturus Romã venit.*

His auditis, Manfredus obſtupuit vehementer videns novum Regem gradatim ad profectum venire, & res ei proſpere ad vota ſuccedere: pariterque conſiderans magnum ſibi periculum imminere, ſi robur exercitus venientis in ejus auxilium expectaret: cœpit modis omnibus nobiliſſimo Principi inſidias præparare, ſollicitè procurando tam per Aſſaſſinos, quàm per alios ſceleratos, quibus dona præcipua promittebat, ut gladio vel veneno auferret de medio Eccleſiæ defenſorem. Sed quum videret fruſtra ſe inſidiarum retia relaxare, devotum Principem Domino protegente: immenſas acies militum in fines cœpit infundere Romanorum, ut importunitate oſtentationis ſuæ potentiæ, illuſtre prælium provocaret. At Princeps circumſpectus inſidias tyranni prudenter videbat, & ejus inſultus armis quandoque ſtrenuè cohibebat: ſiquidem ſecum in urbe Romana non magnam fidelium militum quantitatem habebat. Non enim perfectè confidebat de militia Romanorum: quòd plures illorum munera tyranni accipere conſueti: & ideò prudenter differebat in aperto campo cum paucis militibus occurrere infinitis, ne incautè ſe bellorum diſcrimini exponendo, ſibi perniciem acquireret, & cauſam præberet hoſtibus triumphandi. Expectabat autem animo ſcienti exercitum ſibi de Francia & alijs Galliarum partibus repromiſſum. Quatuor itaque menſibus elapſis ab ejus ingreſſu in Italiam, ſua nobiliſſima uxor cum multis ad Romanum portum applicuit, & inde in urbem, cum ingenti gloria eſt deducta. Poſthæc in eodem anno exercitus magnus Francorum, habens introitum per Sabaudiam, in media hyeme tranſivit per mediam Lombardiam, fidelibus Eccleſiæ victualia exercitui exhibentibus copiosè: inimicis verò non audentibus comparere: & circa feſtum nativitatis Domini ad urbem Romanam pervenit, ubi eos Rex Carolus cum ſummo deſiderio expectabat. *Francorum exercitus in Italiam.*

De pace Brixienſium inter ſe.

HIS temporibus Brixienſes pacem inter ſe fecerunt, & à dominio Marchionis Palavicini & Cremonenſium recedentes, Mediolanenſibus & Bergomenſibus & Mantuanis Eccleſiæ fidelibus adhæſerunt. Tunc Cremonenſes munitiſſima caſtra Brixienſium juxta flumen Olei conſtituta, ſcilicet Caneum, Pontem vicum, Quintianum & Urceos, quæ in ſuam redegerant poteſtatem: ſuos in eis ponendo cuſtodes, funditùs ſubverterunt.

Qualiter Rex Carolus regnum Siciliæ obtinuit, & Manfredum occidit.

ANNO Domini M.CC.LXVI. poſtquam Rex Carolus vidit ſe Francorum Principum præſentia & Gallicana militia roboratum, movit exercitum ſuum ab urbe Roma, & in manu forti arripuit iter ad regnum Siciliæ obtinendum. Tranſivit itaque flumen Ceperani, & in primo impetu civitatem S. Germani obtinuit, de victis militibus & fugatis.

Eodem tempore quidam Magnates Apuliæ à Principe recedentes, Regi Carolo adhæſerunt. Princeps autem Manfredus accepto guſtu audaciæ militiæ Gallicanæ, ſuorũ quoque Magnatũ inopinata inconſtantia, doluit vehementer: ſtatimq; per univerſas partes regni nuncios deſtinavit, præcipiendo, ut omnes milites & viri bellatores, qui erant in locis opportunis ad cuſtodiã conſtituti, protinus ad eum apud Capuã convenirent. Exiſtimabat n. ſe ibidẽ poſſe Regis impetũ cohibere, maximè propter profunditatẽ fluvij ſecus Capuã commeantis. Rex aũt movit procinctũ verſus Capuã feſtinanter: ſed cũ percepiſſet, quod juxta Capuã fluvius erat iñumerabilis: lõgè ſuperiùs à Capua dictũ fluviũ pertrãſivit.

Princeps autem cùm de Regis tranſitu cognoviſſet, videns ſe viribus imparem, nondum ſuo exercitu congregato, verſus Beneventum, dimiſſa Capua, properavit. Habebat autem ſecum præter milites Teutonicos, Catalanos, Lombardos, Tuſcos, & innumerabiles Saracenos. Nam quòd manu larga theſauros auri & argenti militibus ad ſe confluentibus effundebat, viri bellicoſi ad eum tanquam ad magnificum Principem undique concurrebant, interdictum & excommunicationem Eccleſiæ penitus contemnentes. Et quòd rectoris ad exemplum ſubditi componuntur, omnes qui ejus parebant imperio, ita erant ipſius impijs operibus conformati, quòd licet Chriſtiani nomine dicerentur, voluntate tamen & opere cenſeri poterant Saraceni. Unde juſto Dei judicio ipſe tyrannus & omnes impietati ejus faventes, in uno campo ſimul ſunt collecti, ut pariter punirentur, quos idem facinus & intentio peſtifera inquinabat.

Pugna inter Manfredum & Carolum Andevavũ.

Rex itaque Carolus, cùm audiſſet Principem de Capua receſſiſſe, exiſtimans eum fugere, inſequutus eſt ejus veſtigia, invenitque ipſum cum exercitu magno in planitie Beneventi ad prœliandum magnificè præparatum. Cùm igitur mutuis aſpectibus uterque exercitus cominus ſe vidiſſet, milites principis cognoſcentes Regis exercitum labore itineris fatigatum, cum clamore valido inceperunt Francigenas ad prælium provocare. Rex itaque confeſtim ſuos Principes ad conſilium provocavit, & cunctorum eſt judicio definitum, bellum eſſe minime differendum, quod cum tanta clamoris importunitate adverſarij poſtulabant. Ex belli namque dilatione duplex Regi videbatur accidere nocumentum, quòd inde ſc. hoſtes audaciam aſſumebant, & quòd exercitus eorum quotidie augebatur. Tunc Rex providus diligenter ſuas acies præparavit: in cujus exercitu præter Francigenas erant multi milites Italici, Campanici & Romani. Similiter & Princeps duxit ſuas acies ex adverſo, ponens ex latere multitudinem Saracenorum, quòd ſagittis adverſarios ſtimularent. Cùmque primæ acies ex utraque parte ad prælium proceſſiſſent & viriliter dimicarent, & hinc & inde multi caderent vulnerati, Rex de ſublimi equo proſpiciens, vidit milites ſuos ferè ab hoſtium multitudine ſuperari. Tunc omnipotentis auxilio invocato, cum ſua terribili acie irruit ſuper hoſtes, quaſi impetus tempeſtatis: Domino verò auxiliante, cui facilé eſt in manibus paucorum concludere infinitas acies Principis, terga verterunt, & tanta multitudo de ipſius exercitu eſt proſtrata, quòd campum celabant oculis corpora occiſorum, multi etiam Principes & milites ſunt capti: reliqui verò ſunt in fugam converſi, amiſſa omni fiducia reſiſtendi. Ibidem etiam ipſe Princeps Manfredus occubuit, hoſtium gladiis interfectus: cujus corpus in capite pontis Beneventi Rex Carolus fecit honorificè ſepeliri. Uxor autem ejus, quæ filia erat Cumani Principis Græcorum, capta fuit, dum anxiè diſponeret, audita morte mariti, cum ſuis filijs in Græciam transfretare. Et cùm fuiſſet hoc Regi Carolo nunciatum, fecit eam ſimul cum filijs in quodam caſtro recludi, & ibidem cum diligentia cuſtodiri.

Manfredus Apuliæ princeps occũbit.

Poſt divulgationem itaque iſtius victoriæ triumphalis, Cremonenſes ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ revertentes, legatos Apoſtolici humiliter ſuſceperunt, & duriſſimum Uberti Palavicini jugum à ſuis cervicibus excutientes, eum exire de finibus ſuis coëgerunt: & ſic pars extrinſeca Cremonenſium ad propria eſt reverſa. Tunc prædictus tyrannus, qui habuerat dominium Cremonæ, Mediolani, Brixiæ, Placentiæ, Papiæ & Dertonæ nec non Alexandriæ, ſeceſſit ad quædam caſtra in montibus conſtituta, ibiq; ſuam conſtituit manſionem.

Qualiter Rex Carolus rebelles in Tuſcia expugnavit.

ANNO Domini M. CC. LXVII. Rex Carolus regno ſubacto Siciliæ venit, Viterbium, ad revocandum Papam Clementem, & ibidem eſt ab eo vicarius Imperij conſtitutus. Cujus mandata cæteræ civitates Tuſciæ humiliter receperunt: Piſani verò & Senenſes, Burgenſes quoque Podij Bonici, præcepta ſummi Pontificis & Regis penitus contempſerunt. Tunc contra prædictos rebelles Rex Catholicus movit procinctum: Senenſium diſtrictum vaſtavit. Caſtrum autem Podij Bonici, in quo de tota Tuſcia incluſa erat militum rebellium multitudo, longa obſidione devicit. Poſthæc Piſanos in ſua duritia perſiſtentes, in manu valida eſt aggreſſus, eorum portum ſuccendit, turres evertit & in mare projecit, omneſque fines Piſanorum circumiens, villas, caſtra & omnia eorum bona penitus diſſipavit.

De adventu Conradini ex Alemannia.

CUM prædicta in partibus Tuſciæ agerentur, Conradinus filius Regis Conradi, Romanorum, Piſanorum, Senenſium, Papienſium & Veronenſium literis & nunciis excitatus, ad recuperandum paternum regnum cœpit cordis deſiderium ardentiſſimè applicare. Tunc Principes Alemanniæ, de quorum amicitia confidebat, ad colloquium invitavit: poſt multa hinc & inde propoſita, eſt tandem majorum conſilio definitum, quòd ipſe ſine mora deberet in Italiam proficiſci. Protinus egregius adoleſcens cum auxilio amicorum exercitum congregavit, deſcendensque de Alemannia venit Veronam, comitantibus eum Duce Bavariæ avunculo ſuo, Comite de Tiraulo, qui matrem ipſius duxerat in uxorem. Manſit itaque Veronæ tribus menſibus, nihil viriliter agens, quòd nec commodum amicis tulit, nec damnum intulit inimicis. In prædicto igitur ſpacio temporis, præ defectu pecuniæ venditis equis & armis, magna pars exercitus ad propria remeavit. Similiter Dux Bavariæ ac Comes de Tiraulo ipſo relicto ad ſedes proprias ſunt reverſi.

Conradini Suevi in Italiam expeditio.

Fama itaque de adventu Conradini in Apuliam diſcurrente, Saraceni habitantes in Nuceria rumore hujuſmodi confortati, quòd graviter Francorum dominium tolerabant: cœperunt contra Francigenas rebellare, regionem circa ſe poſitam crudeliter deprædantes. Accidit etiam Carolo tunc temporis alia peſtis bellica improviſa. Nam Fridericus juvenis animoſus, frater Regis Caſtellæ & illuſtris Henrici ſenatoris Romanorum, cum navali exercitu Siciliam introivit, & quædam loca munita per tyrannidem occupavit. Eo verò tempore Rex in Tuſcia rebelles fortiter impugnabat: & tempore illo uxor Regis apud Neapolim diem clauſit extremum.

Qualiter Conradinus de Verona perrexit Papiam.

ANNO Domini, M. CC. LXVIII. Illuſtris Conradinus exiens de Verona cum electa manu militum, fluvium Mintianum & Oleum tranſvadavit, & per diſtrictum Cremonæ Papiam perrexit, nullo audente ipſius tranſitum impedire, licet tota Lombardia, præter Veronam & Papiam, favere Regi Carolo videretur. Cumque in civitate Papiæ moram aliquot menſibus traxiſſet, tandem cum auxilio Papienſium ad terras Marchionis Caretti tranſivit, ibique in mari Tyrrheno Piſanorum navibus præparatis, navem conſcendit, & ad Piſanum portum proſpero curſu pervenit. De iſto itaque lubrico curſu Conradini homines mirabantur. Multi quoque ejus egreſſum & progreſſum in reprehenſionem Regis Caroli, miris laudibus extollebant. Sed Deus omnipotens, qui uſque in tertiam & quartam generationem viſitat iniquitatem patrum in filijs imitantibus malos patres, aliter quàm putabant homines, de adoleſcentulo diſponebat.

Qualiter Rex Carolus Conradinum & Romanos gravi periculo ſuperavit.

CUM igitur famæ teſtimonio Conradinum veniſſe Piſas, fuiſſet per Italiam declaratum, de Lombardia, Tuſcia & alijs regionibus confluxit ad eum militum maxima multitudo, qui potentiam Regis Caroli deprimere, & Conradinum ſublimare pro viribus affectabant. In illis diebus circa Paſcha Rex dimiſſo Marſchalco cum militia in Tuſcia, in Apuliam eſt reverſus, & Saracenorum diſcurſum, ædificatis circa Nuceriam munitionibus, coarctavit.

Poſt Regis itaque diſceſſum inſurrexit Conradinus contra Lucanos, eorumque diſtrictum vaſtavit, & Mareſchalcum ſibi cum Regis militia occurrentem, ſtrenuè ſuperavit.

Eodem tempore illuſtris Henricus, frater Regis Caſtellæ, fungebatur in urbe honore Senatoriæ dignitatis. Iſte tanto ſuperbiæ ſpiritu erat plenus, quòd etiam dominium fratris ſui Regis Caſtellæ, nullo modo poterat ſuſtinere. Unde relicta Hiſpania, vagabundus per diverſas Provincias diſcurrebat. Denique cum in præcedenti tempore Romanam curiam pro ſuis negotijs viſitaſſet, Romani tunc eum in Senatorem elegerunt. Licet igitur iſte conſanguineus Regis Caroli eſſet, quòd pater ſuus frater fuerat matris Regis: ex certis tamen ſimultatibus inter eos, modis omnibus exaltationem Conradini, & Regis interitum procurabat. Conſilio itaque iſtius acquiſierat partem maximam Romanorum odientium Regem: hac de cauſa, quòd theſauros argenti & auri manu largiflua eis minime tribuebat. Quid plura? Senator prædictus & Romani Conradinum cum

Henricus Caſtellæ Regis frater, Carolo infeſtus.

Prælium inter Conradinum & Carolum Andevensem.

cum ſuo exercitu convocantes, ipſum in Urbem contra mandatum ſummi Pontificis induxerunt. Firmata itaque conjuratione inter eos, unanimiter contra Regem Carolum præliaturi egreſſi ſunt ex urbe, Conradinus cum ſuo exercitu, & Senator cum eo cum multitudine militum & peditum Romanorum, & verſus Apuliam properantes, caſtra non longè à civitate Aquila poſuerunt. Rex autem in eorum occurſum cum exercitu valido properavit, & nona die exeuntis Auguſti in campo Palentino direxit triplicem aciem contra eos. Similiter adverſarij de ſua multitudine confidentes, contra Regem ſuas acies direxerunt: commiſſumque eſt bellum lachrymabile & horrendum, in quo proh dolor multus ex utraque parte ſanguis hominum eſt effuſus. In primo namque belli congreſſu duæ Regis acies terribili hoſtium impetu ſunt proſtratæ pariter & fugatæ, occiſo crudeliter Mareſcalco, quem propter ſtrenuitatem perſonæ ac ornatum armorum eſſe Regem Carolum exiſtimabant. Jamque milites Conradini, quaſi ſecuri de victoria ad invadendum ſaumarios & detrahenda occiſorum ſpolia inſiſtebat.

Rex autem Catholicus imminente tanto diſcrimine pugnæ, audire devotè Miſſæ officium non omiſit. Quo completo, videns militum ſuorum ruinam, ex intimo cordis affectu invocavit Dominum prodigia facientem, & B. Virginem, de cujus auxilio (ſicut ipſe poſtmodum eſt teſtatus) plurimùm confidebat, exclamans voce vivifica, hortatus eſt militiam ſuam, dicens: O nobilis militia Franciæ, cui ab antiquis temporibus divina potentia contulit gratiam ſpecialem triumphandi de inimicis Eccleſiæ ac nominis Chriſtiani: nunc incumbit vobis maxima cauſa, contra inimicos Eccleſiæ præliandi, ut noſtrorum nobilium prædeceſſorum veſtigia imitantes, qui pro defenſione Chriſtianitatis pericula gravia pertulerunt, genti noſtræ laudem & gloriam acquiramus. Et ſi fortè à divina proceſſerit voluntate, quòd in iſto prælio moriamur, non contriſtemur ſicut illi, qui ſpem non habent: quòd cœlorum regnum obtinebimus pro mercede. Si verò ſicut ſtrenui bellatores non deficiamus à noſtrorum majorum virtute, victoriã fuerimus conſequuti, ex hoc ſubſequentur nos bellorum maxima merces, gloria ſcilicet triumphalis, & fama probitatis longo tempore duratura.

Caroli Galli victoria.

Poſtquam his & hujuſcemodi verbis multum animos inflammavit, cum regali acie terribiliter ordinata more Leonis ad nullius paventis occurſum, cum impetu irruit ſuper hoſtes, & ex eorum multitudine multa millia virorum mira virtute proſtravit, victricem manum ſuam Domino apponente: univerſos verò in præcipitem fugam convertit. Capta eſt autem magna multitudo: inter quos ſimul cum Senatore capti ſunt plurimi Principes, & viri nobiles, & potentes. Proditores etiam quamplures capti ſunt, qui Regem deſeruerant, & adhæſerant Conradino. Hos omnes transfugas regis ſeveritas fecit ſubire ſententiam capitalem. Conradinus verò fugiens: de bello quidem evaſit: ſed dum de loco ad locum tremebundus tranſiret: deficiente ſibi conſilio evadendi, tandem incidit in manus quorundam civium Romanorum, qui pro immenſa pecuniæ quantitate ipſum Regi potentiſſimo tradiderunt. Rex autem excepit illum gaudens, ipſumque fecit cum ſumma diligentia cuſtodiri. Paucis itaque diebus poſt bellum tranſactum, ingreſſus eſt Romam magnificus triumphator, & acclamante populo Romano ſuſcepit lætanter Senatoriam dignitatem. Conſtituto itaque pro ſe in urbe vicario, & rebus proſperè ordinatis, in Apuliam eſt reverſus, & poſt aliquot dies nobilem & pulcherrimum Conradinum, & coætaneum ejus Ducem ſcilicet Auſtriæ, qui venerat cum eo de Alemannia, juſſit apud Neapolim publicè decollari.

Ducis Conradini fatũ.

Iſtis temporibus filia Ducis Burgundiæ præfato Regi eſt matrimoniali fœdere copulata.

Eodem etiam tempore venerabilis Papa Clemens, cum tribus annis & novem menſibus, & viginti quatuór diebus Romanam Eccleſiam feliciter gubernaſſet: apud Viterbium migravit ad Dominum, de tertio exeuntis Novembris.

Eodem temporis curriculo, quarto ſcil. die intrantis Novembris, circa mediam noctem fuit maximus terræmotus.

Qualiter Saraceni cum Tartaris pugnaverunt, & qualiter Bethogar ſuum dominum interfecit.

CUM prædicta fierent inter Chriſtianos in partibus Occidentis, ferociſſima gens Tartarorum poſt victoriam Orientis, irruit ſuper Saracenos, vaſtavitque Arabiam,

biam, Syriam, ac Palæſtinam, nulli ætati parcentes uſque ad fines Ægypti: occiſis Soldanis Damaſci, Alapij & Camellæ. Tantus autem terror iſtas nationes invaſit, quòd potentiſſimus Soldanus Iconij, & Rex Armeniæ minoris, & Princeps Antiochiæ multitudini eorum reſiſtere non audentes, ipſorum ſe dominio ſubdiderunt, magnum tributum reddere promittentes. Solus igitur Soldanus Babylonis ad reſiſtendum Tartaris ſe magnificè præparavit. Exivit itaque de Ægypto in manu valida, ſecum habens ferè CCC. millia equitum, & per deſertum venit Gazaram, quæ eſt in finibus Palæſtinæ: commiſitque prælium cum Tartaris qui remanſerant in Syria, & eos viriliter ſuperavit; nec deſtitit perſequi fugientes, donec eos de Syria coëgit exire, & trans flumen Euphratem, unde venerant, remeare. Tunc Saraceni, qui à facie Tartarorum fugerant ad deſerta, ad ſedes proprias ſunt reverſi.

Sultanus Ægyptius Scythas Syria pellit.

Poſt fugam itaque Tartarorum cùm Soldanus reverteretur in Ægyptum cum exercitu, relictis militibus in munitionibus opportunis, & diſtaret diebus quatuor à Babylone, perrexit quadam die venatum. Et dum milites ejus cauſa venationis diſcurrerent huc & illuc, & illuſtris quidam Princeps Soldani, nomine Bethogar, qui aſpirabat ad Regiam dignitatem, videns Soldanum cum paucis militibus remanſiſſe, eum protinus cum ſuis ſatellitibus aggrediens, interfecit: ſtatimque cum ſua militia properans Babylonem & ad Cairum, Babylonis regnum obtinuit violenter, ſibi reſiſtentibus interfectis: habuitque ſub ſua poteſtate præter regnum Ægypti, Arabiam & Syriam uſque ad flumen Euphratem, in quibus Provincijs ante adventum Tartarorum plures Soldani ſolebant regna ditiſſima poſſidere. His itaque patratis, non fuit perfidus Bethogar contentus prædictarum dominio regionum: ſed ad expugnandos Chriſtianos totius potentiæ ſuæ vires convertit: congregansque exercitum copioſum, expugnavit civitates Chriſtianorum, & caſtra fortiſſima Templariorum & Hoſpitaliorum. Inſuper glorioſam civitatem Antiochiam inſtanter bellando abſtulit Chriſtianis: tantamque ſtragem fecit de Chriſtianis, quanta non fuit perpetrata à tempore maximi Soldani. Ultra verò flumen Euphratem ſuper Orientalia regna Parthorum, Aſſyriorum, Chaldæorum, Perſarum & Medorum, & aliarum Provinciarum Tartari imperabant, interfectis Regibus & Principibus & ſubverſis urbibus, quæ ſibi reſiſtere conabantur. Nam & civitatem Baldach inclytam & maximam invaſerunt, quæ ſuper Tigrim conſtituta eſt, de ruinis antiquiſſimæ Babylonis. In hac Calippus regnabat, quem reverebantur Saraceni, ut Romanum Pontificem Chriſtiani. Hunc Tartari morte turpiſſima occiderunt, & cum eo Saracenorum multitudinem infinitam.

Sultanus dolosè interficitur.

Bethogar regni Ægypti invaſor.

Chriſtianos Syria ejicit.

Baldach civitas.

Qualiter Rex Carolus obtinuit Nuceriam.

ANNO Domini M. CC. LXIX. poſt longam obſidionem Rex Carolus obtinuit Nuceriam rebellantem. Nam deficientibus victualibus Saraceni attenuati fame, civitatem & ſeipſos Regis dominio tradiderunt. Rex autem evertit mœnia civitatis & Chriſtianos rebelles, qui transfugerant ad Saracenos, & perſuaſione ſua eos firmaverant in pertinacia rebellandi, gladio interfecit: Illam verò multitudinem infidelium regali providentia ita dividere procuravit, quòd audaciam reſiſtendi penitus amiſerunt. Quidam autem ex eis errore infidelitatis relicto, baptiſmi gratiam humiliter receperunt.

His etiam temporibus Piſani & Senenſes frequenti hoſtium inſultatione afflicti, ſe ac ſua jugo regalis potentiæ ſubdiderunt.

Quòd Principes Occidentis in Africam tranſierunt.

ANNO Domini M.CC.LXX. poſt lacrymoſam cladem Chriſtianorum, in partibus transmarinis à Soldano Babylonis crudeliter perpetratam, cum Romana eſſet Eccleſia, propter diſcordiam Cardinalium, tunc paſtoris regimine deſtituta: tandem comitati Reges & Principes Occidentis, ſcil. Franciæ Catholicus Ludovicus, Carolus Rex Navarræ & filius Regis Angliæ inclytus Odoardus præparaverunt ſe magnificè, ad transfretandum in ſubſidium terræ ſanctæ. Communi itaque conſilio primò aggrediendi Regem Tunitij ditiſſimum diſponentes, cum exercitu valido & multitudine navium copioſa in Africam tranſiverunt. Cumque Rex Fran. primitus applicuiſſet ad munitum portum fortiſſimæ Carthaginis, quæ eſt portus Africæ, & Saracenorum præſidium ſingulare, viriliter Carthaginem expugnavit, occiſis Saracenis pariter & fugatis. Poſt victoriam itaque Carthaginis, lues repentina ex corruptione aeris & aquarum exercitum

Chriſtianorum in Syriam expeditio.

Ludovici Galliæ Regis mors.

ercitum Francorum invaſit: multique Principes, & milites, & populares morbo dyſenteriæ perierunt. Unus etiam de filijs Regis tunc temporis letali valetudine oppreſſus, de medio eſt ſublatus. Poſt mortem itaque dilecti filij, protinus Rex devotiſſimus dyſenteriæ morbo correptus, videns diem ſibi ultimam imminere, negotijs regni & exercitus congruè ordinatis, & effuſis precibus lachrymoſis coram populo ibidem congregato, ſanctificatus viam eſt universæ carnis ingreſſus.

Tunetum à Christianis obſeſſum.

Poſt obitum benigniſſimi Regis, filius ejus Philippus, qui erat in caſtris cum patre, regni Franciæ obtinuit diadema: Rex autem Cardus, poſt Regis obitum, Capitaneus exercitus conſtitutus eſt. Rex novus illuſtris Philippus & Rex Navarræ moventes à Carthagine, audacter exercitum ante muros Tunicij perduxerunt: Saracenis, qui de totius Africæ partibus convenerant in auxilium civitatis, terga vertentibus, tentorijs & tugurijs in campo cum omni ſuppellectile derelictis. Adhuc nondum cum exercitu ſuo advenerat clariſſimus Odoardus. Rex autem Tunicenſis conſiderans multitudinem Africanorum nullo modo poſſe ſuſtinere impetum populi Chriſtiani, nimio timore territus, compoſitionem pacis à regibus poſtulabat. Reges autem tum propter difficultatem urbem munitiſſimam capiendi, tum propter peſtilentiam mortalitatis, quæ vehementer exercitum affligebat, tale pactum cum Rege Tunicij pepigerunt: quòd ipſe perſolveret Regibus omnes transfretationis expenſas, & tributum redderet Regi Carolo filijs ſuis, quod ipſe ſolebat perſolvere magno Principi Federico. Super hoc additum eſt in pacto, quòd quandiu erit bellum contra Saracenos in partibus tranſmarinis, dare ſtipendia tribus millibus militum teneatur. Rex itaque ditiſſimus hæc & alia, quæ Reges Chriſtiani petierunt, facere compromiſit, & apertis theſauris ſuis, protinus opere adimplevit.

Dum hæc agerentur applicuit ad portum Carthaginis in claſſe maxima probiſſimus Odoardus. Poſtquam verò fuerunt pacis fœdera celebrata, exercitus in Siciliam remeavit: ſed vento vehementi contrario exiſtente in portu Trapani naves plurimæ ſunt confractæ, in quibus magna militum multitudo eſt ſubmerſa.

FINIS.

RERUM

RERUM & VERBORUM,
quæ in hoc I. Germaniæ Hiſtoricorum Tomo memorabilia aut alioquin notatu digna occurrunt,
INDEX.

A

Aaron Rex Perſarum 301. 48.
Abdua fluvius Mediolanenſium & Cremonenſium fines medius dirimit 495, 2
Abortivi an reſurrecturi 174, 45
Abram multarum gentium futurus patriarcha 12, 50. Ejus de terra Chaldæorum exitus 12, 50
Abrahami nativitas 12, 50. cum Loth conſobrino ſuo in terra Chanaan habitatio 13, 46. ſignum circumciſionis accipit 14, 11. centum ſeptuaginta quinque annorum moritur 14, 32.
Accaron unicum & ſpeciale Chriſtianorum refugium 212, 13. obſidetur 216, 10. capitur ibid. 28
Accaronica militia 215, 49
Acconitana civitas, antiquitus Ptolemaida dicta 603, 16
Acervus, ex ollibus mortuorum compactus 156, 23
Acharades ſecundum Euſebium Aſcades Rex Aſſyriorum 23, 46
Acbon civitas, quæ & Ptolemaida 442, 34
Acta & decreta ſynodalia 356, 13
Adalbertus Comes de Nellenburg 377, 1
Adalbertus Bremenſis Archiepiſcopus obiit 345, 5
Adalbero Wirceburgenſis Epiſcopus moritur 364, 4
Adalheida Taurinenſis comitiſſa moritur 366, 39
Adalbertus Comes in Kalvve moritur 372, 15
Adam qualiter de paradiſo ejectus 9, 23
Adam Eboracenſis Abbas, vir religioſus Saxones ſacram militiam profiteri perſuadet 429, 49. 430, 12
Adelgiſus Beneventorum Rex 120, 39
Adrianus Ælius 66, 39 pater patriæ appellatur ibidem, 40. ejus res geſtæ 44, 45
Adriani Papæ legati ad Fridericum Imp. 408, 30. iterum occaſiones quærit adverſus Imp. Fridericum 516, 36. Adriani Papæ legati Cæſarem exacerbatum blandis verbis mitigant 490, 10. reconciliatur cum Cæſare 491, 10. expoſtulatoria ob non vindicatam contumeliam pontificis legatis illatam 481, 53, ad Imperatorem reſponſiva 517, 33. apud Anagniam moritur 531, 51
Aer Romanus ſub ſyrio peſtilens 465, 25
Ægialeus primus Sicyoniorum Rex 234, 13
Ægyptus Sylvius Latinorum Rex ſeptimus ante Urbem conditam 160, 47
Ælius Pertinax 69, 23. à Juliano juriſperito occiſus 253, 49
Æneas Latini Regis filiam in uxorem ducit 19, 45 grave ob hoc prælium inter eum & Turnum ib. 49 quo tempore regnaverit 21, 5. unde Sylvius dictus 23
Æmilianus Moguntiæ necatur 73, 18.
Æmulatio Chriſtianorum pernicioſa 221, 12
Æſtatis ſiccitas Friderici rebus commoda 504, 57
Ætas prima naſcentis mundi 231, 41
Ætas ſecūda mundi pubeſcentis 233, 6
Ætas mundi tertia 234, 20
Ætas mundi quarta 236, 45
Ætas mundi quinta 239, 31
Ætas mundi ſexta 245, 13
Africa tertia mundi pars 9, 10
Africanum bellum, quo nunquam Romani majus perpeſſi ſunt 40, 5
Agaunum oppidum ſuper Rhodanum ſitum 72, 18
Ageſilaus pede claudus, ſed manu fortis Lacedæmonis dux creatur 13, 58
Aggæi prophetæ locus explicatus, 31, 8
Agnes Auguſta 381, 9 obitus 348, 53
Agrigentum urbs Siciliæ 40, 24
Agrippa Rex Albanorum 22, 10
Agrippa Sylvius Latinorum Rex ante Urbem conditum 160, 51
Aimo Cænonienſis Epiſcopus moritur 346, 16
Aiſtulfus Longobardorum Rex 112, 4
Alanus Pariſienſis magiſter 219, 48
Alaricus Gothorum Rex, Romam cū ſuo exercitu invadit 92, 46. mors ibid. 48
Alba Sylvius Latinorum Rex ſextus ante Urbem conditam 160, 46
Alba civitas à Sylvio Ænea condita 22, 27 158 32
Albertus Bambergenſis Comes fraude Hattonis capite plectitur 125, 20. 18
Albertus Moguntinus Archiepiſcopus 413, 31
Albertus Comes Tirolis 499, 23. ejus probitas ibid. 31
Albertus Friſingenſis Epiſcopus Ottonem ſuccedit 555, 13
Alboinus Rex Longobardorum, per inſidias conjugis ſuæ apud Veronam ab armigero ſuo occiditur 280, 40
Albricus de Romano frater Ecelini Tarviſium relinquit, & ad caſtrum Zenonis cum uxore filiiſque noctu confugit 608, 25. Imperatori rebelat 589, 17. morte Ecelini perterritus ad fortiſſimum caſtrum S. Zenonis confugit 612, 2. à Paduanis, Tarviſinis & Vicentinis obſidetur, ib. 3, 4. ejus miſerabilis interitus ibid. 9. libido & crudelitas. ib. 11, 20, 26. Ecelino fratri reconciliatur 601, 48
Albricus de Lendenaria de proditione accuſatur 595, 58
Aldrenandinus Marchionis Eſtenſis filius 582, 50. mors 583, 34
Alemanniæ nomen 412, 46
in Alemannia multi ignes per aerem ſimul ferri viſi 368, 28
Alemanniæ Epiſcoporum ad Adriani Papæ Epiſtolam reſponſio 486, 43
Aleſtra Amazonum Regina 36, 19
Alexander M. totum Orientem armis aggreditur 35, 31. traditoribus Darii Regis quid promiſerit 36, 35. toxico perit ibid. 42. 604, 19.
Alexandri M. ſocii quo modo orbem diviſerint 37, 5
Alexandri Papæ electio 536, 6. conſecratio ibid. 52. in Viterbio civitate moritur 614, 35
Alexander quartus Pontifex Innocentio ſuccedit 596, 15
Alexandria conditur Alexandri Papæ nomine 208, 17. obſidione cingitur ibid. 23. liberatur obſidione 40
Alexandriæ pecuniæ quantæ 35, 47
Alexius Imperator perfidiſſimus cum Turcis fœdus init, ipſiſq; Nicæam, Chriſtianorū ſanguine acquiſitam, tradit 145, 12
Alfonſus Hiſpaniæ Rex Cluniacenſium Mæcenas 370, 3
Alienatio feudi prohibita 509, 45
Allia fl. 33, 32
Almaria civitas Hiſpaniæ ſericeorum pannorum opificio nobiliſſima 454, 53
Aliadas Aſſyriorum Rex 23, 40
Altmannus Patavienſis Epiſcopus moritur 305, 30
Altinatus pons 599, 18
Amazones Epheſum condiderunt 18, 30. Dianæ deæ templum fabricant ibidem.
Amazones cur dictæ 18, 35 Aſiæ & Europæ imperarunt ibid. 23
ἀμνηστία, malorum oblivio 451, 20
Amulius Sylvius Latinorum Rex ante Urbem conditam 160, 55
Amynthas Rex Athenienſis 18, 43
Anachoritarum receſſus 180, 20
Anacletus Romanus Pontifex 161, 12
Anaſtaſius Imp. 105, 52
Anaſtaſius ſecundus Imper. 109, 47
Anaſtaſius IV. Papa Eugenio ſuccedit 451, 25

Anaſtaſius Papa moritur, cui Adrianus ſuccedit. 198,41
Anatolius Conſtantinopolitanus Epiſcopus 94,40
Ancona urbs Italiæ obſidione cingitur 203,25
Ancus Martius Aventinum montem & Janiculum Urbi addidit 27, 12. Romanorum Rex 160,46
Andreæ Ungariæ Regis nuptiæ cum Beatrice Marchionis Eſtenſis filia 582,8
Andronicus Epheſæ civitatis conditor 216,21
Anglica perfidia 216,42
Angliæ Rex λύτρῳ perſoluto evadit 217, 11
Angliç Princeps à ſuis capitur, & cuſtoditur 620,16
Anhaldini Ducatu Saxonico potiuntur 206,14
Anicius Manlius Boetius 101,32 ejusque ſcripta 35
Annius Tacitus Imp. in Ponto necatur 74,9
Annulorum tres modii à Romanorum interfectorum nobilium manibus detracti 42,26
Annuum vectigal fiſci Regii auctum 509,12
Anſediſius ab Eccelino avunculo durìter, Padua capta, tractatur 600, 14. Padua fugatus, Vicentiam properat 599,18
Anſelmus Lucenſis Eccleſiæ Epiſcopus moritur 358,14
Anſelmus Ravennæ metropolitanus ante Mediolanum defunctus eſt 516,14
Anſelmus Mediolanenſis Epiſcopus moritur 370,10
Anſelmus Ravennatenſis Archiepiſcopus 460,46
Anſelmus Hamelburgenſis Comes legatus ad Græciæ Imp. 411, 49
Antenor Patavii conditor 19,21
Antheros Rom. Pontifex 361,29
Anthemius hæreticus 103,47
Antichriſtus divino inſtinctu invaleſcet 169,31
Antichriſti etymon 168,31. doctrina & vita 170,8
Antiochia Syriç metropolis à Chriſtianis expugnata 141, 14. Chriſtianis eripitur 625, 21. olim Reblata vocata 55,8
Antiqlaudianus 219,51
Antimiacum 521,29
Antipapæ ad litis cognitionem à Friderico evocati 540,23
Antoninus Caracalla Imp. 261, 24. dictus Caracalla propter genus veſtis quod Romæ erogabat 354,
Antoninus cognomento Pius 67,33
Antonius Monachus clarus habetur 260,41. mors 261,48
Antonius Octavia Cæſaris forore repudiata in Ægyptum ſe transfert, ibique Cleopatram Ægypti Reginam ducit 54,56 Ejus exercitus cæſus ibid 52. Cæſarem dum cerneret appropinquare, Alexandriæ gladio ſe interficit ibid. 57
Apenninus mons, nunc mons Bardonis dictus 452,55
Apis Ægyptiorum idolum 15,39. vide Serapis.
Apullo citharæ medicinæque inventor 18,31
Apoſtolorum in omnes gentes diviſio 61,40,41,42
Appius Claudus cæcus Romæ clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit & viam Appiam ſtravit 242, 38
Apulia in fidem ab Imp. Friderico accipitur 466,27
Apuliæ exules terram ſuam recipiunt 466,28
Apuliæ regnum Carolo Provinciæ Comiti à Pontifice traditur 620, 48. Apuli apud Græcos arma circumferunt 416,10. Manfredo, à devotione Romanæ Eccleſiæ diſcedenes humiliter adhærent 596, 18
Aquila civitas 624,5
Aquileia Venetiarum metropolis, in Adriatico ſinu poſita obſidione ab Atila Gothorum rege cingitur 95, 36
Aquileienſis Patriarchæ ad Clemētes exhortatio de pace componenda 541,39
Aralius Aſſyriorum Rex 23,35
Arbogaſtes Eugenium tyrannum conſtituit Imp 264,26
Arcadius, Theodoſii filius Imperator efficitur 263,48
Arcus Romanus turris in civitate Mediolanenſi 499, 54
Argentum caſtellum 276,49
Argus filius Apis Regis, unde Argivi dicti 15,31. eo regnante Jacob Patriarcha, annorum CXLVII. moritur ib.53.
Argivorum regnum 14, 37, ad Micenas tranſlatum 18, 47
Arelatum civitas 471,44. ſedes regni Burgundiæ 483,27
Arelatenſe regnum 207,45
Aretha rex Arabiæ 19, 19
Aremulus Sylvius Latinorum rex ante Urbem conditam 160,53
Arnoldus de Salenhofen, ſubmoto Henrico ſedem Mogunt. occupat 570, 10. à ſeditioſis civibus mactatus 571,43
Arnoldus Moguntinenſis Archiepiſcopus 469,36 470,40
Arnaldus Abbas ſanctæ Juſtinæ, 585, 45
ejus mors 596, 31. ſigna mortem præcedentia ibid. 31. quinquaginta dies ab ejus obitu fratribus Minoribus fuit viſus 597,9
Arnaldus Colonienſis Archiepiſcopus, ad omnia Eccleſiaſtica & ſecularia negotia inutilis, moritur 445, 44
Aricia civitas ab Henrico V. ſolo æquatur 146, 28
Aries nummo venditus 148,11
Arniſperc, villa 212,51
Arius Aſſyriorum rex 23,34
Armamitres Aſſyriorum Rex 23,37
Armeniorum ad Pontificem legatio 457,7.
Arnoldus Brixianus 422,21
Arnolfus Imp. Otingæ ſepelitur 124, 53
Arnolphus Noricorum Dux moritur 313,13
Arrius hæreticus 82,37. ejus interitus horrendus 83,26
Arrianorum improbitas 83,49
Arnulfus Brixienſis ἀνεγκλήτως 460,53. Petro Abailardo præceptore uſus 461,4 Romæ igne crematur ibid. 38.
Ars ſericaria in Italia 426,38
Artaxerxes idem qui Aſſuerus 33 27
Aſcanius Æneæ filius Albam condit 836,10
Aſdrubal Hannibalis frater à Pœnis in auxilium ei miſſus, Romanorum inſidiis prævenitur 45,12. Ejus caput fratri ante caſtra projicitur, ibid. 14
Aſſur Noe nepos 12,30
Aſta civitas in Subalpinis, crematur, 481,53
Aſtari Græcorum Principis filia 616, 20
Aſtrologia Eccelini vaniſſima comprobatur 599,47
Athaulphus Gothorum Rex, ſororem Honorii Placidiam, capta Roma, in matrimonium ducit 93, 43
Attalus in Gallia tyrannidem exercet 206,18 Rex Hunnorum 94,47. ejus clades 95,12. per Italiam furor 18. mors 96,30
Atlas Promethei frater 16,9
Atlantis civitas in inſulam redacta 33,23
Athenæ à Cecrope rege conditæ 16, 25
Athenarum deſtructio 82, 14
Aventinus Sylvius Latinorum rex ante Urbem conditam 160,59
Aventinus mons 22, 32. unde dictus 33,40
Averona 483,48
Auguſta Vindelicorum 331, 31. à Claudio Druſo ædificata 56,18
Auguſtæ Vindelicorum generalis conventus habetur 227,33
Auguſtus nunquam ſe Dominum paſſus eſt vocari 56, 45. Tiberium & Agrippam in filios adoptavit 247, 2
Auguſti nomen ſolis regibus Romanis debetur 56,2
Auguſtodunum 84,38
Auguſtini mors 94,10
Auguſtenſes Epiſcopum quem Henricus illis dedit expellunt 368, 51
Aurea ſæcula in Italia 19,18
Aurelia Galliæ urbs ab Aureliano condita 73,55
Aurelianus Romani Imperii terminos inſtaurat 73, 49. Ejus res geſtæ ibid 50,51,53,53
Aurelius Alexander Cæſar XXI. 71,4
Auri ſacra fames quid non mortalia cogis Pectora,220, 42.383,25.489, 47.603,8

auſtria

Auſtria Ducatus titulo decoratur 193, 53
Auſtrii prope Poſonium cæſi 426, 21
Azo Marchio pater Ducis Welphonis Bavariæ moritur 376, 19. ab Eccelino & Monticulis Verona ejicitur 581, 34. mors 582, 48. liberi 50. Azonis Marchionis Eſtenſis moribundi ad nepotem heredem exhortatio 619, 28. ejusdem mors ibid. 55
Azoquiotus Eſtenſis 581, 37

B

Babenbergenſis Eccleſia ex bonis Alberti Comitis locupletata 125, 41.
Babenbergenſis Epiſcopi de electione Victoris Papæ Epiſtola 553, 43
Babel turris 13, 10
Babylonici Regni ad Medos translatio 22, 50, 55
Babylonis ex Oroſio deſcriptio 28, 48. 49. 50. ſeqq.
Babylonia à Cyro deſtructa 25, 5
Babylon nova 241, 37
Baldach urbs ad Tigrim 241, 35
Baldach, civitas ſupra Tigrim ſita invaditur a Sultano 625, 30
Baldewinus Rex Hieroſolymorum moritur 211, 34
Balduinus Imperator capta urbe Conſtantinopoli cum parvulis & mulieribus naves aſcendit 615, 18
Baleo Rex Aſſyriorum 15, 12
Baltha, Gothorum lingua quid ſignificet 92, 21
Bambergæ conventus Imperii habetur 152, 18
Barra Urbs à Chriſtianis capta 142, 9
Barum caſtrum 413, 43
Baſilea ab Ungaris deſtruitur 318, 52
Baſilides Alexandrinus hæreticus 67, 4. ſectatores ſuos ad morem Pythagoticum, quinquennio ſilere, fidemque Chriſti perſecutionis tempore negandam aſſeruit ibid. 6
Bavarus Friderico Suevorum Duci bellum movet 416, 30
Bavari prope Poſonium fuſi 427, 11
Bavaria Henrico Saxoniæ Duci adjudicatur 452, 6
Bautanum 468, 19
Bauſia uxor Conſtantii ab ipſo interficitur 260, 28
Baybæ turris 598, 36. obſidio 583, 29
Beatitudo ſanctorum 101, 51
Beatitudo ſanctorum, viſio conditoris ſui 192, 4
Beatrix imperatrix moritur, Spiræque regalibus obſequiis ſepelitur 210, 50, 329, 32
Beatrix Aldrenandini Marchionis Eſtenſis filia, Andreæ Regi Ungariæ copulatur 587, 96 ejus fuga 587, 42
Beatrix, ſoror Friderici Marchionis, & uxor quondam Bertoldi moritur 367, 55
Beatrix, Azonis Marchionis ſoror, monialis devota 618, 5
Beatrix Azonis filia monialis pia 618, 4. moritur 619, 2
B. Martini cœnobium prope Ferrariam 618, 54
Bedæ obitus 110, 50
Beggelenheim caſtellum capitur 325, 42
Belus Nini filius 10, 7, 12, 10. Orientem totum pene Imperio ſuo ſubjecit, ibid. primus bella extulit, ibid.
Belus primus Rex Aſſyriorum 23, 28
Bela Rex Ungariæ 560, 24. Bellum contra Regem Boemiæ conſanguineum ſuum de Auſtriæ & Styriæ ducatu gerit 613, 53. ejus exercitus 614, 5
Belgica provincia juris Imperii 127, 50
Bellepares Aſſyriorum Rex 23, 29
Bellochus Aſſyriorum Rex 23, 28
Belli ſacri initium 140, 32. ejus Duces 40
Bellum Burgundicum 133, 44. 50
Bellum Romanorum contra Tarentinos & Pyrrhum 38, 10
Bellum inter Cretenſes & Athenienſes 18, 2
Bella Romanorum cum Samnitibus 38, 20
Belli ſacri ſub Urbano Papa ſucceſſus 427, 15
Belli Punici exordium 40, 20
Belli Punici primi finis 41, 44
Belli Punici ſecundi finis 43, 47
Bella civilia per Italiam 155, 30
Bella ſubita fortiſſimos quoque milites perturbant 603, 45
Benedictus ſextus Papa 126, 14. poſt primum annum à Creſcentio relegatus & ſtrangulatus eſt 317, 5
Benna, crux quædam Eccleſiæ Moguntinenſis 569, 6
Beneventum 622, 2
Beneventi concilium colligitur 364, 28
Beoignus Polycarpi diſcipulus martyrio coronatur 68, 40
Beorgor Rex Alanorum à Recimere patricio victus interiit 271, 3
Bernardus Italiæ Rex 116, 28
Bernhardus Abbas Clarevallenſis moritur 195, 19
Bernardus Augiæ Abbas moritur 329, 54
Berengarius Turoni in concilio generali damnatur 342, 14. palinodiam canit 349, 34. obitus 352, 47
Berengarius de Sultabach moritur 559, 32
Berengarius Dux Longobardorum 163, 49
Bertoldus de Cunigsberch in Apulia moritur 218, 9
Bertoldus Zeringenſis Dux oblatam imperialem electionem reſpuit 223, 3. Sueviæ Ducatum abdicare coactus 432, 35. ejus fortitudo ibid. 50
Bertoldi primi Zeringenſis Ducis obitus 349, 25
Bertoldi ſecundi Zeringenſis mors 363, 40
Bertholdi de Veſinberg Epiſtola 323, 44
Bertoldus Comes de Nuringen 376, 37
Bertoldus Comes S. Petri fideliſſ. miles moritur 319, 30
Bertolfi de Arrah virtus 543, 8
Bertha Ducilla Polonorum 583, 18
Bertolphus Bajoariorum Dux moritur 313, 48
Berza Rex Ungariæ, Beli Regis filius 424, 17
Bethogar Regni Ægypti invaſor Chriſtianos Syria ejicit 625, 25
Bias Prienens unus ex ſeptem Græciæ ſapientibus 27, 28
Bingen oppidum Rheni 145, 5. 397, 12
Biblingen cœnobium Comitũ Kirchbergenſium opus 360, 29
Biſuntium 300, 2. 480, 16
Bobardia villa regalis 445, 48
Boemi cum Conrado Moravienſi Comite conſpirant 154, 70
Boemia regni titulo decorata 484, 52
Boemiæ Rex & Ungariæ de Ducatu Styriæ & Auſtriæ bellum gerunt 613, 53. pacem ineunt 614, 28
Bolezlaus Dux Poloniæ quomodo ad deditionem venerit 478, 34 Cæſari reconciliatus ib. 50
Bonifacius quartus Romanus Pontifex 162, 16
Bonifacius tertius Papa à Phoca Imp. impetrat, ut Romana Eccleſia caput omnium reliquarum dicatur 106, 20
Bonifacius nonus Romanus Pontifex 363, 3
Bonifacius Comes rex Conſtantinopoleos creatur 225, 14
Bontraverſus ſocer Eccelini ab eo cum filius capitur, & in carcere graviſſimo ſamis cruciatu perimitur 597, 58
Boritius Colomannus regis Ungariæ quondam filius 424, 21. à Scytha ſagitta transfixus necatur 424, 21
Boſan caſtrum regis Ungariæ quod & Bresburg 424, 14
Boſon de Doaria, civis Cremonenſis Eccelinum è medio tollere cogitat 604, 36. primogenitus Satanæ 546, 16
Bos ſiclo apud Rutenos tempore Belli ſacri venditus 141, 18
Botfeld locus in Saxonia 110, 29
Botzen 468, 39
Bragantium obſeſſum 589, 47
Brenno Senonenſis exercitum contra Romam movet 33, 28
Brezisburg vel Bresburg caſtrum ab Andrea rege Ungarorum obſidetur 333, 37. 424 14
Bridius Rex Pictis regnare cœpit 279, 3
Briſacum conditur 166, 26
Britonum in Francia latrocinia 119, 12
Brixia in deditionem pactionis recepta 492, 4. civili diſcordia perturbata 597. 39. incredibiliter terræmotu quaſſata 584, 47 ab Imperat. fruſtra tentata 558, 41. E-

celino reſtituitur 604,2
Brixienſes Comitatum Cremonenſium deprædationis & latrocinandi cauſa ingrediuntur 528, 11. Mediolanenſibus amicitia & ſocietate juncti, ibid. 52. eorum clades 14. inter ſe pacem faciunt 621, 33. à Dominio Palavicini & Cremonenſium recedunt ib 34
Brixinora civitas Bajoariæ, in ipſo Pyrenæo, haud procul à valle Tridentina ſita 407,19
Brunehildis Burgundionum regina 105, 30. ſcelerum ſuorum pœnas luit 105,45
Brutus primus Conſul Romanorum 28 20. populum Romanum pro filiis adoptaſſe dicitur ib 24
Bruno de Egisheim, Pontifex Romanus 135,54
Brunſwich civitas obſidetur 410,2
Buchaugienſe cœnobium incendio flagrat 321,50
Buſones cum piſcibus è cœlo cadunt 360,30
Burchardus Herbipolenſis Epiſcopus 181, 43
Burchardus Halberſtatenſis Epiſcopus Leuticorum gentem vitiliter devaſtavit 344, 11. in Saxonia occiditur 361,8
Burdinus Hiſpanus Epiſc. Romanę ſedi ab Henrico V. violenter imponitur 147,53
Burgundia qua occaſione Zeringenſibus conceſſa 471, 31
Burgundiæ regnum ad Imperium 333, 6. amplitudo 471,40
Burgundiæ Principes homagium Cæſari præſtant 481,30
Burgus Eſtenſis Ecclino traditur 395, 12
Buſca, Marchia 456,22
Bulyris immanitas 17,23
Byſantium Urbs Græciæ à Philippo Macedone obſidione cingitur 14, 46

C

Cadmus Græcarum literarum inventor 18,45
Cæſar à civibus Dictator & conſul vocatur 50, 31. Monarcha Romæ fit ibid. 47. Auguſtus ſalutatur 55, 54. mors 52,5
Cæſaris quinta in Italiam expeditio 208,20
Cæſar, Cantabris & Aſturibus fortiſſimis Hiſpaniæ gentibus devictis ſecundo Janum clauſit 56,13
Cæſar Senatorum gladiis confoſſus 604,20
Cęſarum Italiam ingredientium jura 454,22
Cæſananorum aſſultus in portam Mediolanenſium 408,13
Cæſarea Palæſtina reædificatur 593, 22
Caira à Friderico Rege crematur 455, 51
C. Caligula vir ſceleratiſſimus 60, 28. Rom. Imp. 361,8
Calauni in Manfredi exercitu 622,3
Calaonis caſtrum inexpugnabile 599, 42
Caleph civitas 562,16
Calones, meretrices, lixæ ab exercitu Friderici Regis amoti 504, 58
Calices & patenæ Eccleſiæ Moguntinenſis 569, 9
Calippus à Sarracenis cultus ut Pontifex Romanus à Chriſtianis 625, 31. à Tartaris interficitur ibid. 32
Caliph ſummus ſacerdos 141,28
Calixtus I. Pontifex Romanus 163,25
Calixtus II. Papa 164,40
Caloiannes Conſtantinopolitanus Imperator ſagittis toxicatis diem obit 155, 15
Calumniatores nunquam deſunt, ſi eſt cui perſuadeatur 484, 28
Cambium inter Papam & Imperatorem 141,12
Cambyſes Cyri regis filius novam Babyloniam inſtauravit 10,49 ſecundus Nabuchodonoſor dictus 10,29, 240,49
Camerinus Ducatus 330,37
Candelabra Eccleſiæ Moguntinæ 568, 33
Caniculæ exortus 465,21
Canichnus, unus de ſervis palatii Principi ſuo Manueli Conſtantinopolitano Imperatori inſidias molitur 505, 19. effoſſis oculis, lingua perforato gutture tranſmiſſa moritur ibid. 27
Canis portati pœna pacis turbatoribus inflicta 470,45
Ceperani flumen 621, 39
Capetus Sylvius, Latinorum Rex ante Urbem conditam 169,4
Capis Albanorum Rex 22,18
Capita familiarum ab Adam uſque ad Noe 10, 40
Capitis ſilvæ burgum 598,58
Capitulum à Duce Herbornio viro Sabino incenditur 32,15.253,40
Captivitas decem tribuum Iſrael 34, 34
Capuani Nortmannos Capua expellunt 164,24
Caput Aſdrubalis fratris Hannibalis ante caſtra projicitur 43,18
Capys Sylvius Latinorum Rex ante Urbem conditam 160,48
Carauſius ab Alecto ſocio ſuo fraudulenter occiditur 74,52
Careanum, oppidum 538,43
Carcerum perfidi Ecclini deſcriptio 595,28, 30
Cardinales Romanæ Eccleſiæ indignantur ipſis inconſultis factam in fidei negotio determinationé 441, 20. eorum contra Papam Eugenium oratio ibid. 23. conciliantur ibid. 45. inter ſe de Pontificatu certant 614,38. tumultus cauſa apud Moguntinenſes 571, 2. à Wilhelmo Siculo corrupti 538,2
Cardinalium ſuper electione novi pontificis conventio 538, 30
Cardus Rex, capitaneus exercitus conſtituitur 726, 9
Carmentis nympha Latinas literas reperit 18,53
Carnorolus miles Veronenſis 594, 25
Caro cum ſanguine pluit 166,30
Carolingorum auſpicia 112,15
Carolus Calvus Imperator 121,37
Carolus Pipini filius 111, 12. ejus filii tres, Carlomannus, Pipinus & Griſo, ibid.
Carolomannus fit Monachus 111, 28
Carolus M. orbis occidui Imperator 115, 20. obitus & proſapia 46. res geſtæ, ibid. amplitudo Imperii 116, 1
Caroli majoris Franciæ domus res geſtæ 110, 2
Carolus Craſſus Imp. 122, 30
Carolus Provinciæ Comes, perpetuus Senator à Romanis eligitur 621, 54. Apuliam occupaturus Romam venit, ib. 8. Piſanos manu valida aggreditur 622,53 qualiter regnum Siciliæ obtinuit 621,42. ejus victoria 624, 28
Carolus Rex Navarræ in Syriam proficiſcitur 633, 50
Carpocrates hæreticus 67,7
Carlidonius Mantuanus Epiſcopus 527, 49
Carthago totius Africæ caput 39, 48. ſeptuaginta duos annos ante Romam ab Eliſſa condita ibid. qualiter in regnis glorioſa, opulentiſſimaque labi cœperit ibid. 50. 40,1,2. 5. portus Africæ, & Sarracenorum præſidium ſingulare 625,55. 2 Chriſtianis expugnatur ib.
Carthaginis ſitus 45, 34
Carauſius quidam ignobilis genere, manu vero ac conſilio non ignobilis dum Maximino ſuſpectus haberetur Britanniam invadens, purpuram aſſumit 47, 42. ab Alecto ſocio ſuo fraudulenter occiditur ib. 52
Carus Narbonenſis Cæſar 74, 27. victor de Parthis ſuper Tigridem fulmine interit 235,46
Caſſius Judæa capta templum ſpoliat 244, 46
Caſſii forum 352, 9
Caſtellæ rex Sarracenorum impetum reprimere properat 620,37
Caſtellæ Rex cum Sarracenis prælium committit 620,19
Caſtor chronographus 21, 9
Caſtra metandi ratio 506,30
Caſtrum Calaonis à cuſtodibus Ecclini Marchioni redditur 601,58
Caſtrum S. Bonifacii deſtruitur 593, 25
Caſtrum Tuſculanum demolitum 214,16
Caſtrum Montis ſilicis Ecclino traditur 593, 18
Caſtrum Orci in territorio Brixienſi 605,22
Caſtrum montis Salicis à cuſtodib. Ecclini Marchioni redditur 601,36
Caſtrum Malvaſiæ Palæologo à Gulielmo Principe Bithyniæ & Achaiæ redditur 616,5

Caſtrum

Caſtrum Podii Bonici 622,50
Catalogus Principũ in conventu Roncaliæ 506,31,56.507,1
Caro Uticæ ſe occidit ſ50,44
Cauſa belli inter Cremonam & Cremam 530,19
Celeſtinus Papa Mediolanenſis natione 590,10
Centauri 18, 7. eorum bellum cum Lapithis 233,58
Cerdonis hæretici dogma 67,33
Cerinthus hæreticus 66, 16, terrenum Chriſti regnum aſſeverabat ibid. primogenitus Satanæ à Polycarpo nominatus 66,17
Cethim Inſula quæ nunc Cyprus 11, 10
Cethius ibid.
Chadelo Parmenſis Epiſcopus 342,52
Chalcedonenſis ſynodus 94,40
Chaldæi à quo originem duxerint 833, 14
Chaldaici & Romani regni comparatio 57,16
Charataſii adverſus Phoroneum Argivorum regem bellum gerunt 14, 50
Chaſma ante peſtem 32, 11
Chelmunta caſtrum 804,46
Cherevach oppidum 432, 17
Chiliarchi 496,36
Chriſtus cur ſexta mundi ætate naſci voluerit 52,8
Chriſti cum Antichriſto comparatio 570,4
Chriſtiani Syria ejiciuntur 685, 25
Chriſtianorum æmulatio regnum Hieroſolymitanum peſſundat 411, 43
Chriſtiani confugientes ad Sarracenos à Carolo Rege interficiuntur 625,40
Chriſtianorum prima perſecutio ſub Nerone 62 50. ſecunda ſub Domitiano Titi fratre 65,27. tertia ſub Trajano 66.6. quarta ſub M. Antonino Vero 68, 12. Quinta ſub Severo, natione Afro 69,36. ſexta ſub Maximino Cæſare 71, 22. ſeptima ſub Decio 73, 9. octava ſub Valeriano & Galieno Cæſare 73,4. nona ſub Aureliano 74, 1. decima ſub Deocletiano 74, 53. Chriſtianorum in terram ſanctam generalis expeditio 375,15. in Syriam expeditio 431,44. 625, 52.
Chriſtianus Comes de Buché, Archiepiſcopus Moguntinus 572,12
Chriſtianus II. Archiepiſcopus Moguntinus 575,27
Chriſtianus Moguntinenſis Epiſcopus Colonienſi liberando ſe accingit 503,33
Chriſtophorus I. Romanus Pontifex 163,44
Chronicorum Victoris finis 104,9
Cicero Arpini naſcitur, matre Helvia 244,1
Cidnus amnis Tarſo contiguus 215, 29
Cincius quidam Romanus civis Gregorium Papam miſſam celebrantem comprehendit 346, 55
Circe ſocios Ulyſſis mutavit in beſtias 29,18
Ciſterna, caſtrum 539,8
Ciſterna Neronis 542,5
Civitates ſuper quas Ecelinus tyrannidem exercuit 607,40
Clades Romanorum ad Cannas 48, 24 Parmenſium 593,30
Clades & fuga è ſeditione Rufachana 380,41
Claravallenſis Abbas Judæos ob ſcelerum ſuorum exceſſus non eſſe occidendos oſtendit 429,10
Claromontana generalis ſynodus 374 40,375,7
Claudianus Poeta claret 264,26
Claudius Nero conſul 43,12
Claudius Cæſar apud Syrmium obit 72,36
Clauſtrum Eberbach Ordinis Ciſtercienſis ſ7.,18
Clemens Papa à Carolo Rege revocatur 622,48
Clemens III. crucem contra Sarracenos prædicari curat 212,33
Clemens IV. Papa poſt Urbanũ quartum eligitur 620,18. Viterbii moritur 624,47
Cleobulus Lydius ex ſeptem Græciæ ſapientibus unus 27,28
Cleopatra Alexandriæ, appoſitis ad mamillas ſerpentibus, moritur 54, 37,38
Clœlis virgo Tyberim tranſnatat 28, 30
Cleri Terdonenſis miſerabilis ſupplicatio 458,50,459,2
Cletus Romanus Pontifex 161,10
Codrus Rex Athenienſium 28,33
Cœlibatus ſacerdotum approbatur 346,8
Cœnobium S. Petri in Nigra ſilva à Bertholdo Duce à fundamentis extruitur 369,16
Cœnobium novum ad montem Gemulæ 618,29
Cœnobiorum novorum plantationes 364,56
Cœnobium S. Martini prope Ferrariam 618,54
Cœnobitica vita 158,14
Colomannus Ungarorum Rex fratrem Almum perſequitur 146,20
Coloniæ urbis deſcriptio 145,38
Colonia opere munitur 391, 4. obſidetur ab Henrico filio ib 11
Colonienſes maximis ſtudiis & ſumptibus civitatem ſuam muniunt. 213,9
Colonienſis Eccleſiæ ſchiſma propter electionem Friderici & Gerardi 473,16
Coloſſus erectus habens altitudinis pedes CVII. 249,28
Colloquium Pontificiorum prope Wirtaburg 358,23
Comes de Panico civis Veronenſis Paduæ decollatur 590,25
Commendatoria Friderici Imperatoris pro electo præſule Ravennenſi 517,8
Comitatus de Horningen 207,48
Commodus Coloſſi capite ſublato, ſuę imaginis caput juſſit imponi 253, 41. cunctis incommodus in domo Veſtuliani ſtrangulatur 253,48.
Commodianæ thermæ Romæ factæ 553,35
Conditiones pacis cum Cremenſibus 544,4
Concertatio de Colonienſi Pontificatu 473,14
Concilium Papiæ pro ſedando ſchiſmate inter Papatum habetur 202, 56
Concordia inter Papam & Siculum 421, 25
Confeſſio Epiſcoporum Galliæ de myſterio adorandæ Triadis 440, 52, 441,1
Confirmatio Ravennatenſis Epiſcopi à pontifice Adriano recuſatur 517, 40
Confluentia 396, 47. Galliæ oppidum 418,24
Cohuna arx ſuper Moſellam ſita 445, 53
Conjugium inter Ottonem Cæſarem & Philippi filiam 216,58
Cona Francorum Dux moritur 134, 24,25
Conon Perſarum inſtructus copiis Lacedæmoniorum agros populatur 24,8
Conqueſtio Friderici Imp. ad Imperii ordines de Pontificis arrogantia 482,33
Conqueſtio Adriani Papæ de injuria legatis illata 486,6
Conradus II. Imp. cognomento Saliquus 121,2
Conradus Imp. tertius 132, 52. mors 134,30
Conradus tertius Romanorum Rex 151, 24
Conradus Rex belli ſacri teſſeram accipit 429,27. Hieroſolymam venit 442, 44. ad propria reverſus 443,20
Conradi Regis & Pontificis colloquiũ 374, 23
Conradi Regis in Syriam expeditio 397,32. mors 198,14
Conradus Croatiæ atque Dalmatiæ Dux, natione Noricus de caſtro Dachow a oriundus, apud Pergamum moritur 516,19
Conradi Regis mors 596,8
Conradus Eiſtetenſis Epiſcopus 506 52. Imperatoris in Corſicam & Sardiniam legatus 512,8
Conradinus, Conradi Regis filius, in Italiam ſuſcipit expeditionem 623, 9. Neapoli publice decollatur 624, 44
Conradus Saltzburgenſis Archiepiſcopus 573,28
Conradus Cæſar Babenbergæ moritur 446 38
Conradus Suevus Rex renunciatur 418, 26 Ejus ad Græcorum Imper. Epiſtola 419, 7. Græcorum Imperatori, favorem, auxilium & συμμαχίαν pollicetur 419, 16.
Conradus Henrici Imper. filius contra patrem Rex Roman creatur 369,7, filiam Ducis Rogerii de Si-

ciſſa io matrimoniom dncit 174,28
Conradus Palatinus de Witelspach, Archiepiſcopus Moguntinus 572 53
Conradi electi Trevitenſis famm 343, 44
Conradus filius Friderici ab Henrico Thuringiæ Lanigravio fugatur 501,33. ab Ungariæ Rege ſuſcipitur ibid.
Conradus Palatinus comes de Rheno 497,50
Conrados à Dachou Comes capitur 471,50
Conſolatoria Eugenii Papæ Epiſcopi ad Conradum Romanorum regem ob infauſtum belli ſacri eventum 444,44
Conſpiratio in Ecelinum 604,40
Conſpiratio factioſorũ in Mogunt. Epiſcopum 571,10
Conſtantinus Imp. 104,58
Conſtantinus Leonis filius Imp. 111,5. impietas 6,7,8
Conſtantinus Leonis IV. filius Cæſar, 114,26. oculis à matre bene privatur ib 46
Conſtantinus Imperator religioſus 79 5. ejus converſio ibid. 7 Gallias occupans, Conſtantem filium ex Monacho Cæſarem facit 92, 44. bellum fratri Conſtantio inferens, juxta Aquileiam occiditur 161, 6. non longe ab Aquileia juxta Alſam fluvium occiditur 81,43
Conſtantia, Conſtantini ſoror, uxor Licinii moriens, arianum quendam presbyterum fratri commendans moritur 260,40
Conſtantiæ conventus celebratur 210, 53. Conſtantienſis conventus ordinum Alemanniæ 371,8
Conſtans, Conſtantini filius Cæſar efficitur 260, 40. haud longe ab Hiſpania interficitur 261,20
Conſtantius Alemannis bellum indicit 75, 36. Bauſiam oxorem ſuam interficit 260, 21. Ariana hæreſi per Arianum presbyterum & Euſebium Nicomedienſem pollutus, & Chriſtianos perſequitur. 260, 50. in Parthos bellum parat. 261,58. contra Julianum arma ſumens moritus 62,3
Conſtantius Epiſcopus Ravennæ moritur 276,18
Conſtantinopolis totius Orientis caput 14, 48. Neoroma vocata 82, 28. à Latinis occupatur 225, 10. ſpoliatur. ibid. à Latinis amittitur 615,20
Conſtantinopolitanus novæ Romæ Imperator 557 48
Conſtitutio Friderici de pace tenenda & firmanda 510, 19
Conſules Romani qoi 28,20
Contentio de Epiſcopatu Conſtantienſi 368,4
Controverſia de ſolennitate paſchatis 69,48
Controverſia in Magdeburgenſi Eccleſia orta, quomodo compoſita 449,16
Cõventus Mogũtiæ celeberrimus 219, 22
Corduba Lucani poetæ patria 516, 2.
Cornelia virgo Veſtalis ob ſtuprum viva defoditur 219,5
Corrigiola 598,48
Corinthus omnium opificum officina deletur 46,8
Corinthia vaſa unde nomen ſumſerint ib 21
Corona Moguntinæ Eccleſiæ aurea 568,36
Coſdroas Perſarum Rex 106,27
Cote W'icli cœnobium 371,49
Craſſi graſſationes & mors 50,3,4
Crema obſidione clauſa 530, 35. ejus deſcriptio ibid. 41. arctius obſeſſa 532,14. per machinas expugnata, 544,3
Cremæ generalis aſperrimaque oppugnatio 542,35
Cremenſes Imperii hoſtes judicati 520,25 quorum conſilio de pace tractaverint 541. 10. ad pacem invitati ib 42
Cremenſium extrema contumacia 533,38
Cremenſium ad exhortationem Aquileienſis Patriarchæ reſponſio 544,8
Cremonenſes Italiæ hoſtes iudicantur 549,53. cum Palavicino in Eccliõum conſpirant 604, 17. Conrad Carolo iter ad Urbem impediunt 621, 2. ad obedientiam Romanæ Eccleſiæ revertuntur 622,39. muniſſima caſtra Brixienſium juxta flumen Olei conſtituta ſc. Caneum, Pontem Vicum, Quintianum & Urceos funditus ſubvertunt 621, 39
Cremonenſium contra exercitum Friderici calliditas 542,2. crudelitas. 542,7. contra Mediolanenſes crudelitas 500,20
Cremenſium & Placentinorum in ſe controverſia 581,31. viribus pluſimum aucta 583,4
Creſcens Cynicus Philoſophus Juſtino philoſopho perſecutionem commovet, in qua ille pro Chriſto occubuit 252,8
Creſcenti turris 364,16
Cretenſes cum Atheoienſibus belligerantur 18,2
Crux Eccleſiæ Moguntineoſis quæ habet ſexcentas auri libras 569, 3
Crudelitas Ecelini cum audivit Paduam eſſe captam 599, 55. 600, 6, 7, 10. omnium tyrannorum ſævitiem ſuperat 609,30
Crux contra Ecelinum publicata 598, 3
Cuma 521, 45
Cumani ſagittis & arcubus confidunt 614,17
Cuno Comes de Wulfelingen moritur 367,41
Cunradus Dux Sueviæ 217,23
Cunradi Epiſcopi Herbipolenſis clades 220,53
Curia apud Roncalias celebrata 505, 12
Cyri Regis clades ad flumen Araxim 30,8, a Regina Scytharum decollatus 404,18
Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus 72, 20. martyrio coronatur 73, 4
Cyprius terræmotus 61,7
Cyrſilus lapidibus ab Athenienſibus obtutus 32,18
Cythis Inſula Cypri 41,42

D

Dagobertus Rex magnus, filius Lotharii moritur 288,20
Dæmones an naturam mutare poſſunt 30,37
Damiata civitas munitiſſima à Chriſtianis obſidetur 584, 6 capitur ibid amittitur. 36. civitas Ægypti, quæ apud Prophetas Memphis dicitur, à Ludovico Rege Francorum capitur 592, 54. 593, 2. quibus conditionibus à Ludovico Rege Franciæ Sarracenis reddita ſit 593, 17
Dalmatius Cæſar efficitur 260, 46. occiditur ib. 53
Danaus Rex ad Argos fugit, & à Steoelao Rege ipſorum humane ſuſcipitur 17,15
Danaûm inſidiæ 489,13
Dania Imperii faſces agnoſcit 149, 43
Daniæ Ducatus in Regnum commutatur 211,28
Daniæ regnum Imperii feudum 495 20. de Danorum regno inter duos conſanguineos controverſia 446, 47
Danielis Prophetæ locus quomodo intelligendus 517
Daniel Pragenſis Epiſcopus 506, 53. 540, 25. moritur 559,29
Dares Phrygius 29,53
Darius cognomento Nothus 32, 4
Darius Rex Medorum Cyri avunculus 25,6. Babylonios jugum dominationis Perſarum excutere volentes reprimit 31,19. regi Scytharum Antyro bellum indicit ibidem 50. contra Athenienſes procinctum movet ibid. 23. mors 33, 2. ejus filii Cyrus & Artaxerxes ibid. 14
Darius Macedo armis victus 35, 24
David primus Iſraelitarum Rex 21, 49
Decius Imperii ſui anno tertio cum filio ſuo inter Barbaros interficitur 72,13
Dedo Marchio Saxonicus regi Henrico rebellat 344,33
Defectiones ex anathemate 382,38
Delbora prophetiſſa in Iſrael 18,50
Demenitus cum de ſacrificio Arcadum guſtaſſet, in lupum mutatur, decimo tandem anno in propriam figuram reverſus eſt 20,21,22
Dercilles Aſſyriorum Rex 23, 40
Dertona civitas 96, 49
Deſcriptio diverſorum ordinum religioſorum 539,1,20,30
Deucalionis diluvium 16,18

Deus cur Eccleſiam ſuam in hoc mundo tam miſerabiliter affligi ſinat 196,38. ultionum Dominus 225,48 quamobrem gentibus viam ſalutis non patefecerit 51,30
Deus dedit Epiſcopus Rom. 162,38
Deus dedit Archiepiſcopus moritur 289,13
Dianæ templum ab Amazonibus conditum 18,32
Diapolita Ægyptiorum Rex 15,18
poſt Diluvium quomodo genus humanum a filiis Noe multiplicati, quibusque in terris primo diſpergi cœperit 10,40
Dimo Saltzburgenſis Epiſc. 367,27
Diocletianus Cæſar 74,36. eius geſta 38. ſe ut Deum adorari iuſſit 258,7
Diomedis ſocii in aves mutati 20,10
Diomedea inſula 20,14
Dionyſius Siculus 31,2
Dionyſius Areopagita 60,5
Diſceptatio Cremonenſium & Placentinorum 521,31
Diſcordia inter Chriſtianos 216,16,33
Domitianus ſe Deum & Dominum coli voluit 65,26

E

Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus 466,40. eius auctoritas. 542,31
Eberbach clauſtrum ordinis Ciſtertienſis 570,18
Eberhardi Saltzburgenſis Epiſc. mors 556,38
Ebion hæreticus, Chriſtum ſolum hominem eſſe aſſeverabat 96,18
Eberti Marchionis obitus 385,9
Eccleſia a regibus ditata 139,39
Eccleſiæ duo gladii 391,58
Eccleſiæ militantis conditio 167,16
violantur 349,23
Eccleſiaſtici theſauri per Angliam exhauriuntur ad Regem captivum liberandum 218,4
Eccleſiaſticæ exactiones damnatæ 511 18
Eccleſiæ Moguntinenſis ornatus & opes 567,32,40,50
Ecelinus cum Palavicino exercitum iungit. 603,34. lupus rapaciſſimus 585,51. a Paduanis fugatur 580,24 in Marchia Tarviſina potentia 607,41 cum exercitu contra Paduam proficiſcitur 600,10. cõtra Mantuanos exercitum præparat. 598,12. tyranni ingenium & mores 609 20
Ecelinus de Egna, F. ſororis Eccelini carcere conicitur 597,25. turbulentum ingenium 605,5. in Paduanos Veronæ inventos, crudelitas 600,6 in Imperii deſertores crudelitas 594 28,30,40,50. refugium omnium peſſimorum 587,20. fratrem ſuum Ciramontem variis tormentis & fame perimit 597,25
Ecelini carcerum deſcriptio 591,28,30,36
Ecelinus Brixiam civili diſcordia perturbat. 597,30. ſororium in carcere peremit. ibid. 38
Ecelini carceres capta Padua aperiuntur 599,31
Ecelinus ad opprimẽdos Tarẽtinos exercitum validum ducit 597,21
Ecelini cuſtodes omnia caſtra Irgatoradum 589,42. Verona eiiciuntur 608,47
Ecelinus tertius Veronæ Dominium invadit 585,18
Ecelini Aſtrologi 59* 21
Ecelinus Mediolanum petit proditione eam occupaturus. 605,40. ſaucius in prælio capitur. 608,46. cum eſſet ſeptuaginta annorum moritur 607,31
Eclipſis Solis 369,40
Edeſſa Urbs Syriæ, quæ nunc Rohas dicitur capitur 355,53,427,37
Edictum de pace caſtrenſi 456,2
Edictum Manfredi & Palavicini contra flagellantes 613,25
Edilfridus Rex cum Edilberto Rege Angliæ imperat 282,12
Eduinus Rex Anglo à Ceadualda & Penda victus pugna occiditur 286,21
Eckhardus Comes à Nellenburg 345,34
Egbertus Comes de Buringen 208,18
Egehardus Abbas Augiens 301,44
Egeſippus hiſtoricus 67,12
Egfridus Rex cum Pictos incaute peteret ab ipſis peremtus interiit 291,5
Ekbertus Comes de Buten, vir nobilitate, divitiis & virtute animi inſignis 495,44. in prælio cæſus 496,4
Eleutherius Rom. Pontifex 161,21
Eliſſa Carthaginis conditor 28,46
Embrico Herbipolenſis Epiſc 415,49. à Græcorum Imperatore multis xeniis honoratur, ibid 55. Aquileiæ moritur, ibid. Romam ablegatur 419,4.
Emicho Comes lethaliſauciatus vulnere occumbit 414,54
Encius, Rex bellicoſus, filius Friderici, capitur à Bononienſibus 539,5
Encratitarum hæreſes 69,3
Enoch filius Seth 9,20
Epheſus ab Amazonibus condita 18,30 32
Epiphanius Cypri Epiſcopus 91,9,44,2 19. Eius ſanctitas 101,22
Epiphonema de facinoris indignitate apud Moguntinos perpetrata 572,5
Epiſcoporum inveſtituræ Papæ conceſſæ 143,16
Epiſtola Canonicorum Petri, pro parte Victoris 545,40
Epiſtola Imperatoris de victa Crema 544,41
Erato Sicyoniorum Rex 15,31
Eremitarum vita 158,8
Erichthonius Sicyoniorum Rex 16,43
Eridanus fluvius celebris 4:3,2
Erafridus Augiæ Abbas, & Conſtantiæ Epiſcopus ordinatur 296,13
Eslinge conventus Imperii habetur 347,53
Eſtenſis Marchio ditione ſua ab Ecelino exuitur 593,12. arx a Paduis obſeſſa 583,9
Evariſtus Rom. Pontifex 161,13
Eugenius Pontifex de ſacra expeditione conſulitur 427,6
Eupales Aſſyriorum Rex 23,48
Exactiones Eccleſiaſticæ damnatæ 518,18
Exclamatio in liberorum impietatem 386,10
Exercitus Friderici Imp. tabernaculorum diſpoſitio 506,30
Exhortatio Abbatis Claravallenſis ad capeſſandam ſacram militiam 430,20
Exhortatio Azonis moribundi ad nepotem hæredem. 619,28
Expeditio contra Mediolanenſes ſuſcepta 472,24
Expeditio in terram ſanctam anno M.C.XCVI. 574,6
Expoſtulatoria ob non vindicatam contumeliam Pontificis legatis illatam 481,1
Exterminatio ſeculi per ignem 173,10

F

Fabius Maximus Samniticum bellum finivit 38,28
Factioſi in regno Siciliæ graviſſimis ſuppliciis afficiuntur 218,40
Falones gens belluina, carnibus equinis & caninis veſcens 123,44
Fames in Ægypto ſub quorum Principum tempore fuerit 15,18
Fames ingens in Urbe Roma 18,28
Fames, peſtis & aquarum inundationes in Italia 817,23
Fames in Chriſtianorum exercitu tempore belli ſacri 142,3.214,17
Familia de Romano deleta 619,16
Faventia obſidetur 589,53. capitur 590,7
Favianis oppidum, nunc Vienna dicta 246,29
Federicus Imperator in Apulia moritur 139,40. vide Fredericus
Feltrenſis Epiſcopus 608,6
Feneſtella Hiſtoriographus & Poeta moritur 247,36
Ferrara 489,36 obſidetur 584,10
Ferrarienſes obſides Friderico dare coguntur 504,42
Feudorum iura 509,38
Feudi alienatio prohibita 509,45
Flagellantium ritus & ſuperſtitio 619,31
Flaminibus gentilium Epiſcopi ſucceſſere 55,17,18
Florentini cum Lucenſibus & Senenſibus belligerantur 155,28. cæſi 613,27
Florianus apud Tharſum vita privatur 74,9.
Fluctuationes variæ per totum terrarum orbem 358,10
Fodrum regale 454,24
Folco Hieroſolimorum Rex 155,14
Fons humanis uſibus inutilis redditur 457,42
Formula ſacramenti fidelium Imperii 483,25

Fortunæ inconſtantis exempla 353, 2

Forum Julii 491,42,555,29

Francus Romanis ingenuitatem eripuit 462,47

Francorum ortus 19,11,15,17

Franci Morovingi dicti à filio Clodii Meroveo 98,44. Chriſto nomen dant 98,50

Francorum regnum in duo ſciſſum 319,15

Francorum regni & Germanorum comparatio 130,26. gens inſtabilis & leviſſima 131,28

Francorum exercitus in Italiam 621 27

Franci à Reinoldo Burgundiæ comite fugantur 419,55

Francorum Rex ab obſidione Accaronia diſcedit 216,11

Francia civili diſcordia laborat 344 33

Franckinfurt curia habetur 316,26

Francoſurtum, quaſi vadum Francorum, eo quod Carolus ad debellandos Saxones, cum Francis proficiſcens, vadum ibi reperiſſe dicitur 431,27

Friderici junioris Sueviæ Ducis conjunx & liberi 415,25

Fridericus Suevorum Dux moritur 215,40

Fridericus Dux Suevorum ad Imperium eligitur 447,26. electionis cauſa ibid 34. quomodo inſidias Henrici Ducis Bavariæ evaſerit 416, 50, 417,1

Friderici Sueviæ Ducis liberi 413, 9. res geſtæ 414,19. Alberto Moguntinensi Archiepiſcopo bellum indicit 413,33. Limburg caſtrum ab obſidione liberat 415,11

Fridericus III. Sueviæ Dux, moritur, & in monaſterio S. Walpurgis in terminis Alſatiæ ſito, ſepelitur 429. 41

Fridericus Dux de Rotioburg Welfonem inſequitur 204,55. moritur 206,31

Friderici I. Imp. in Italiam ſecunda expeditio 491,40. quarta in Italiam profectio 205,20. periculum 207,9. filiis terras ſuas diſtribuit 207,33 patruum ſuum hortatur ad tranſigendum cum Duce Saxoniæ 469, 83, ſexta Friderici in Italiam expeditio 211,81. de Mediolanenſibus fœdifragis conqueſtio 528,30

Fridericus nuptias cum Beatrice Reinald. Comitis filia celebrat 471, 19

Fridericus Imp. uxorem repudiat 500 40. aliam ſuperinducit. ibid. 43 liberi 45

Friderici Imp. reſponſum ad Pontificis poſtulata 525,48 grave periculum 528,40. corporis forma 556, 45 victus 557,3. pietas, ibid 7. dexteritas. 557,12. temperantia & Comitas. ibid, 16

Fridericus I. Barbaroſſa Rex Romanorum 166,3. expeditionem contra Longobardos movet 166,15. Suevorum Dux 197,25. Rex creatur 198,37. ejus inauguratio 199,28 mors 573,40

Fridericus Barbaroſſa Bertholdum Zaringenſem, bello perſequitur 422,5. ejus tyrocinia 421,40. & in Cremenſes indignatio 533,3

Fridericus ab Innocentio Papa exauctoratus 591,5

Fridericus Imp. legationem Adriani Papæ graviter fert 481,51 ejus adverſus Græcos legatos indignatio 479,16

Fridericus cæſar in Italiam movens nonnulla ſacra loca ob penuriam violat 452,19

Friderici Imp. concio per Interpretem in curia Roncaliæ habita 507, 16

Fridericus & Gibellinorum & Guelforum ſanguinis conſors 447, 45. Aquiſgrani inauguratur 448 4

Friderici ad Imperii ordines de Pontificis arrogantia conqueſtio 482,33

Fridericus Imp, jura Imperii in Italia renovat 502,50

Fridericus Rex quibus occaſionibus in Mediolanenſes arma converterit 455,7. filium ſuum in Apulia incarcerat 586,47. cum exercitu in Italiam venit 587,25. expeditionem contra Mediolanenſes ſuſcipit 472,24. Papię coronatur 460,38

Friderici apud curtem novam victoria 558,28

Fridericus Imperator qualiter ratihabitione confirmavit electionem Victoris, eumque intronizavit 550,12

Fridericus jura fiſci Regii vindicans 509,3. novi juris condendi poteſtas ei tributa 508,56. ſingulis diœceſanis ſingulos judices præponit 508,49. in Lombardiam adventus 585, 20. pacis inter ipſum & Ecelinum compoſitio 586,42. ad Romanorum poſtulata extemporaneum reſponſum 462 38, 463,1,2 &c. Romæ conſecratur 464,20

Fridericus II. Rex Romæ coronatus. 584,27. aſcendit in Alemanniam. 582,48

Fridericus ab Hohenſtauffen Sueviæ Dux 412,14

Fridericus in militiam ſacram proficiſcitur 213,24 ſubmergitur 215, 21

Fridericus Imperator quo ordine & quot legionibus contra Mediolanum tranſiverit 496,37

Fridericus comes de Sarburg 418,35

Fridericus de Hunlitra moritur 561, 18

Friſingenſis montis Popographia 112, 40, civitatis conflagratio 535,26

Fronto orator inſignis 212,26

Fructuarienſe monaſterium 567,26

Fuldenſe cœnobium in ſaltu Buchonia à ſancto Bonifacio Archiepiſcopo fundatum eſt 296,48

Fundibularii 456,58

G

Gaizæ Regis Ungariæ legati ad conventum Imperii miſſi 484,8

Gailarda caſtrum Mediolanenſium crematur 455,55

Galatæ olim Gomoritæ dicti 11,10

Galerius & Conſtantius cæſares Imperium dividunt 76,11

Galienus cæſar 71,2

Gallica ſynodus 572,21

Galliæ diviſio 135,10

Galliæ Epiſcoporum de myſterio Triadis confeſſio 440,52

Gallicanæ militiæ audacia 621,49

Galli quæ mala Romanis intulerint 33,28

Gambare caſtrum 603,39

Gaoges fl. unus de quatuor Paradiſi fluminibus 28,40

Ganymedes Trojæ Regis filius à Tantalo Phrygiorum Rege ſub nomine Dei ſui Jovis rapitur 17,26

Gamberus Marchio, Anconæ occiditur 530,32

Garda Hunnorum Rex 303,12

Garda caſtrum regale 504,50

Garaabaons eques, legatus ad Imperat mittitur 270,5

Gatæ, Machinæ 542,49

Gazara, civitas in finib. Paleſtinę 63,57

Gebhardus Schafhuſiẽſis quõdã Abbas, fit cuſtos Domini ſepulcri 178, 34

Gebhardus de Zeringen Epiſcopus conſtantienſis 155,29

Geberhardus Iuvavienſis Archiepiſcopus 356,6

Gebhardus conſtantiẽſis Epiſc. Põtificis in Germania legatus 362,13

Gebeh. de Saxonia, nuntius Imp. 588,35

Geiſericus Wandalorum Rex Arrianus 94,15

Gelaſius ſecundus Roman. Pontifex 564,39

Generatio large accepta quid ſignificet 409,5

Genuenſes Imperatori male fidi 512,8

Gereon coloniæ Agrippinæ interficitur 75,20

Gervaſius Epiſ. de caſtro ferreo 484,27

In Germania quatuor tantũ Epiſc. catholici 362,35 civile bellũ 223,7

Germania pacata 477,2

Germaniæ principum colloquium de extinguendo publico regni incendio 359,58

Germanicæ copiæ laudibus & muneribus ornatæ dimittũtur 556,23

Germaniæ Proceres in Italiam revocati 523,16

Germanorum in Syriam tertia expeditio 220,10

Germanici regni ad Rhenum vis maxima 419,18

Germanorum in terram ſanctam expeditio 543,31. caſtra gravi tempeſtate jactata 432,33

Germani à Paduanis oves occiſionis reputati 603,12

Germanis conſtantinopoli exercendæ religionis locus conceditur 419,54

Giſela Imperatrix 132,7

Giſilberti Pictavenſis ſcripta reprobantur 198,18

Giſulphus

I N D E X.

Giſulphus Dux Longobardorum Beneventi, Campaniam vaſtat 203,2
Glogovia caſtrum Poloniæ fortiſſimis 478,23 crematur ibid.
Gloriæ Comes invidia 313,27
Godigo caſtrum Ecclini à Paduanis deſtruitur 586,12
…zo Rex Ungariæ moritur 258,32
Gordianus Cæſar Parthis bellum indicit 71,39.161,30
Goslarienſes ſodinæ 131,2
Gotfridi ad Regem Babylonicum legatio 141,50.142,10 mors 143,3
Gothi Arrianiſmum amplexantur 78,22. Alarico Rege mortuo Athaulſum creant 92,51. Rege Athaulpho Gallias intrant 92,23.266,15. Romam invadunt 92,40. ſororem Honorii inter aliam prædam capiunt, quam poſtea Athaulfus eorum Rex in matrimonium ducit, ibid.41, 42
Gothorum regni finis 103,27
Gozailo Dux Lothar. moritur 324 48
Granatæ Rex Caſtellæ Regis tributarius 620,36
Græcarum literarũ inventor Cadmus 18,45
Gr… cam aſtutiam Rom. potentia Germanicaque fortitudo vincit 813, 2
Græcia ſub quibus Regibus & judicibus primum legib. informata fuerit 14,19
Græciæ recentis infelicitas 615,42, 45
Græcorum Monarchia ab Alexandro Magno cœpit, deſiitque 23,26
legati munera Friderico Imperatori deferunt 446,16
Græci Italiam armis doloque invadunt 472,4. Græcorum inſidiæ in Marchia Antoniana 488,50. legati graviter increpati domum mittuntur 489,20
Græcus Imperator à Latino auxilium contra fratrem petit 281,36
Gregorius ſeptimus ab Urbe pellitur, Gibertusque Ravennatenſis Epiſc. in locum ejus ſubſtituitur 138,16. 407,39
Gregorii Pontificis mors 357,39
Gregorianæ diræ in Henricum repetitæ 407,43
Gregorius Teutonicus V. Rom. pontifex 143,18
Gregorius nonus Papa Fridericũ Imp. excommunicat. 585,27.588,13
Gregorius de Montelongo ſedis Apoſtolicæ legatus 589,49.592,24. Patriarcha Aquileienſis 594,12
Gregorii Patriarchæ Aquileienſis magnanimitas 608,32
Griſolinus Brixiæ poteſtas 601,25 capitur, & in vincula conjicitur 602, 21
Guecilius de Camino Ecelini confœderatus 589,17
Guelforum de Aldorfio familia in Germania nobiliſſima 447,37
Guelpho Sardiniæ Princeps 129,51
Guibaldus Corbeienſis legatus in Græciam 466,19.471,51
Guibertus Ravennas Epiſcopus Antipapa 350,19. Antipapa in ſedem locatur 351,40 Roma diſcedere cogitur 357,48 Roma recipitur 364,25
Guibertina factio Romæ extincta 377,31
Guicmannus Citenſis Epiſc. 450,34 in Epiſcopatu confirmatur 451,32
Guido Comes Blandeiatenſis, vir prudẽs, dicendi peritus, & ad perſuadendum idoneus 500,53 ejus ad Mediolanenſes ut ſeſe dedant Imperatori ſuaſoria 501,3
Guidotus Mantuanus Epiſc. ab advocatis crudeliter interficitur 587,19
Gutolinus civis Brixienſis ad patriæ regimen eligitur 597,12
Gulielmus Comes de Hollandia Rom. Rex eligitur 592,50. a Friſonibus interfectus 601,49
Gulielmus de Campo S. Petri juſſu Eccl.ni in platea Paduæ crudeliter interficitur 593,16
Gulielmus Francigena Princeps Bithyniæ & Achaiæ gravi prælio ſuperatur & capitur 615,1 liberatur 616,4
Gulielmi Hiſaugienſis Abbatis mors & præclare facta 364,31
Gulielmi de Cartuſio, nepotes & filii juſſu Ecclini Paduæ interfecti 594, 21
Guilhelmus Normanniæ Comes Angliam expugnat 137,12
Guilhelmus Marchio de Monte Ferrato 431,15
Guilhelmus Campellenſis Catalauni Epiſcopus 433,44
Guilhelmus Ravennatenſis, cognomento Maltraverſar 439,4
Guiſcardus, quaſi oberrator vel gyrator 408,10
Guntrannus filius Lotharii, Burgudiæ Rex pius, obiit annos regnãs XXXIII. 283,51
Gunzinlech. concio legũ locus 282,8
Gurſol fortiſſimum Græciæ caſtrum 426,31

H

Habitus & veſtimenta Monachorum 159,19
Hæreſis Nicolaitica 66,19
Hagenoiæ conventus Imperii habitus 218,40
Hamilcar Dux Carthaginenſium, Hannibalis pater 42,12 ab Hiſpanis occiditur 42,10
Hannibalis res geſtæ 42,13, 14,15,16, 17,18,19 43,30. oculum ex nimio frigore perdidit 42,27. Ejus in Italiam reditus 43,11. veneno ſumto moritur 44,24
Hartliebus Trajectenſis Epiſcopus moritur 445,26
Hartmannus de Sibeneich 207,18
Hartmannus Brixinorenſis Epiſcopus Cæſaris confeſſor 481,27
Hartuicus Epiſc. Ratiſponenſis mulctatus 469,47
Hartvvici Bremenſis bona abjudicata 452,42
Hartungus Magdeburgenſis Archiepiſcopus 356,7
Hartzburg caſtrum 408,28
Hazilinus Babembergenſis Epiſcopus moritur 341,30
Hebiones hæretici Chriſtum ſolum hominem eſſe aſſerunt 66,10. vide Ebion
Hecatontarchi 496,36
Heimerardus frater de ordine prædicatorum 601,24
Helenæ raptus 19,6
Helena Conſtantini mater S. Crucem Hieroſolymis invenit 8,47
Helleſpontiacum mare 432,26
Helvia mater Ciceronis 244,8
Henricus auceps Imperat. 126,53
Henricus II. Imp. qui & ſanctus 131,38. mors 46
Henricus III. Imp. Giſelæ filius 134 41 ejus res geſtæ 44 Guilhelmi Galliarum Nobiliſsimi Principis filiam ducit in uxorem 135,2
Henricus IV. Imp. 139 40. Bertam Ottonis Italici Marchionis filiam ducit 137 33
Henricus IV. Imp primus inter Cæſares à Rom. Pontifice excommunicatus 137,38 in Regia villa Northuſen conventum Epiſcoporum habet 143 51 a filio Imperiali dignitate privatur 145,26 Exul, à Colonienſibus regio apparatu ſuſcipitur 145,47 mors 146,8. cum Romanis conflictio 147,8 ejus à pontifice coronatio ibid. 28 Reginaldum Comitem bello petit, ibid. 41 Henrici Regis Angiorum F. Mathildam in matrimonium Moguntiæ ducit 40. captivitas 307,23 denuo excommunicatur 348,47. Sueviam depopulatur 344, 21. puer à matre abſtractus, omnia ad aliorum præſcriptum agit 381,16 corrumpitur nimia captatorum indulgentia, ibid 20. adoleſcentiæ peccata corrigit, ibid 23. vocatur in odium 382,5 Saxones arma contra eum capiunt, ibid. exercitum in Ungariam movet 147,16. Pontifici reconciliatur 347,12 Italiam cum exercitu ingreditur 350,45. Imperiali diademate Romæ inſignitur 354,3. à Duce Calabriæ profligatur ib 3. ab æmulorum ocratu iterum Papæ accuſatur 385,38 clades & fugae Thuringia 361,48. in Saxonia bella 383, 34 milites moriuntur 358,2 a Conrado filio deſeritur 378,45 iterum in Italia proficiſcitur 351,10. in Germaniam reverſus Suevos adoritur 354,10. Ratiſponam revertitur 355,3 ejus fideles excommunicantur 357, 4 pacis formula offertur 363,24 Henricus Imp. in Italia arma circumfert 361,55 Italia pellitur 376,20 accuſatur Gregorio VII Papæ 382,30 ejus ad Papam profectio & expiatio 372.43 Imp. & patritius renunciatur 385,34. fruſtra inſidiis petitur, ibid 42 rebus compoſitis in Germaniam regreditur, ibid. 28
Henrici patris ob ſuorum defectiones fugæ, 388,19. benignitas in hoſte, ibid. 24 ex Imp. captivus 389, 8 ſpoliatur inſignibus & fortunis, ibid. 33. abdicat ſe Imperio ibid. 28
Henrici patris ad filium legatio 390
Imperium jubetur repetere 391,49
ejus prudentia & moleſtia ibid. 3
ejus prudens conſilium 392,10,
mors, ibid. 40

Henricus

Henricus IV. cogitur ſe abdicare Imperio 397,45. exagitatur a legato Papæ, ibid 49. exuitur patrimonio & fortunis 398,8. præmonitus inſidiarum profugit. ib 12 contra Saxones exercitum ducit 358, 10, obitus 413,28

Simulatum obſequium 388,39. fuga & defectio, 387,40

Henricus Friderici F Rex creatur 214, 13, Siculam ducit uxorem 214,6 impietas 390,41 perfidia & in patrem impietas 398,28

Henricus 5. Henrici 4. filius cedere compellitur 146,6 Coloniam obſidione cingit patre mortuo, ibid. 3 pontificem Romanum capit, Ulricoque Aquileienſium Patriarchæ cuſtodiendum commiſit 146, 48. in Italiam expeditio 146,30 anathemate pontificio ictus 147,30. ad ordines Imperii querimonia 391,23

Henricus V. alter Abſalon 396,39

Cæſar 413 33. obitus 415,15

Henricus VI. Friderici F. 126, 11

Henrici VI. ſecunda in Italiam expeditio 218,16. Siciliæ regnum occupat 218,26. factioſos Siciliæ ſupplicus afficit, ibid. 43. tertia in Italiam expeditio 221,30 mors 222,18.

Cæſar Panormi ſuſcipitur 219, 2. moritur 574,10

Henricus alter Henrici filius 386. 26

Henricus Saxoniæ & Bavariæ Dux à Cæſare exauctoratur 209,50 152 26. mors 135,6.

Henricus Thuringiæ Landtgravius Rom. Rex eligitur 591,22. Cooradum Friderici Imp. filium prælio vincit, ibid 34. moritur 592,16

Henricus cognomento Felix Moguntinus Præſul 569,42

Henricorum de Gueibelinga familia nobiliſſima 447,17

Henricus de Landsberg moritur 102,1

Henricus ab Epiſcopatu amovetur 570,7

Henricus dſpifer de Walpurg vulneratur 216,15

Henricus Abbas Cluniacenſis 198, 48

Henricus Traiecti Friſiæ moritur corpusque Spiram deportatur 148,15

Henricus Comes de Wolfrateshuſen 422,48

Henricus Conradi F. Rex Romanorũ creatur 431,38

Henricus de Egna nepos Eccelini Præfectus Veronenſis capite graviter à milite vincto vulneratus 592,7

Henricus Moguntinæ ſedis Archiepiſcopus exauctoratur 451,9

Henricus Caſtellæ Regis frater Carolo infeſtus 623, 48

Henrici Comitis Palatini mors 375,4

Henrici Regis Angliæ legati, & eorum munera ad Fridericum Imp. 479, 34. ejusdem ad Imp. Epiſtola ibid. 43

Herbipolis civitas 479,38

Herbipoli conventus regalis connubii cauſſa habetur 217,5

Hereberius Colonienſis Archiepiſcopus obiit 320,6

Heremannus Comes Palatinus moritur 318,11

Hermanni Contracti matris Epitaphium 333,15 vita 330,10 calculator egregius 369,43. moritur in Alſchauſa 342,2

Hermannus Rex contra Henricum electus 311,9

Hermannus Rheni Palatinus Comes 469,36 470,40. canes per Teutonicum miliare portare cogitur, ib. 50

Hermannus Lucelburgenſis contra Henricum Rex creatus 350,50

Hermannus Verdenſis Epiſcopus 327, 15

Hermannus Rudolfo ſurrogatus 381, 44. ejusdem miſerabilis interitus ibid 54

Hermes ter maximus Philoſophus 16,10

Hermannus Zeringenſis Bertoldi I. filius, moritur 345,48

Hermannus Metenſis Epiſcopus moritur 363,40

Herodis dira immanitas 57,54. ejus mors horrenda 58,4,10,20

Hierarchiarum cæleſtium nomina & ordo 188,46

Hieruſalem à Tito Veſpaſiano deſtructa 55,16,64,43. a Chriſtianis capta 142,13, à Sarracenis occupatur 232,16

Hieroſolymorum Rex de Sarracenis triumphat 259,55

Hila mater S. Viti 73,30

Hilarius Pictavienſis Epiſcopus 84,16

Hildegardis faudica 571,20

Hildebrandus ſe Gregorium ſeptimum vocari vult 185,20. vide Gregorius VII.

Hildebrandi pontificis ad Cæſarem legatio 345,40. tyrannis in ordinem Eccleſiaſticum 395, 48

Hildebrandica inſania 394,5

Hiltebrandus qua occaſione ab Imperatore abjectus, & Guibertus in locum ejus ſubrogatus ſit 407,10

Hildebertus Rex Francorum moritur, & Pariſiis in Baſilica S. Vicentii ſepelitur 279,25

Hildericus Rex Vandalorum Epiſcopos ab exilio jubet reverti 75,17

Hilinus Treverenſis Epiſcopus 445,38

Hindiatshuſen caſtrum 204 47

Hitena Imperatrix Conſtantinopolitana 479,24

Hiſpaniæ Regum de Sarracenis victoria 583,54

Hiſpanorum Regis nuntii à Conrado Rege Confluentiæ dimiſſi 446,24

Hiſpalis, civitas 586,2

Hiſtoria ſcholaſtica Petri Lombardi 201,51

Hiſtoriæ Tripartitæ 93,46

Hiſtrus civitas in Ponto condita 238, 50

Hochrim, villa 574,8

Homines ſub Nini tempore agreſtes 12,0

Honorius ſolus imperat 92,18

Honorius III. pontifex Innocentio mortuo ſuccedit 584,2

Hoſtiglia, caſtrum Veronenſium deſtruitur 590,40

Hoſpitalariorum caſtra fortiſſima à Sultano expugnantur 625,5

Hugo Palatinus de Tuingen 204,36

Hugo de campo florido teſtis adverſus Porretanum productus 416,43

Hugo Comes de Egensheim Alſatiam invadit 360,41

Hugo Comes in Egensheim jugulatur 362,38

Hugo Tubingenſis à Cæſare in vincula conjicitur 20,0

Hugo Oſtienſis, & Velletrenſis Epiſcopus 216,38

Hugo Waldemontenſis Comes 431,8

Huni fiunt Chriſtiani 306,17

Hypoſtaſis à ſubſtando dicta 433,15

I

Iacob quando mortuus 11,53

Iacobus Thepolus Dux Salinguerrà capit 559,58

Iacobus frater Domini martyrizatur 63,13

Iacobus de Carraira capitur in caſtro Agnæ a Tibaldo Franciſco 590,1

Iacobus de Mora Tarviſio ab Eccelini confœderatis fugatur 589, 8

Iacobi Epiſcopi Paduani mors 589,17

Iacobi de Daleſmanino tres filii capiuntur ab Ecelino, variisque tormentis affliguntur 593,10. in platea Paduæ trucidantur ibid.

Ianua civitas in navalibus prælus exercitata 413,19

Ianuenſes ſubacti 512,19. à Venetis ſuperantur 603, 20. Venetorum æmuli, fœdus quod cum Venetis pepigerant, rumpunt, ſocietatemque cum Palæologo contra Venetos ineunt 615,31,42. vide Genua.

Iani portæ ſecundo à Numa clauſæ 45,48. duodecim annis ab Auguſto clauſæ aperiuntur 247,23

Ianus Rex Latinorum ante urbẽ conditam 260,44

Iconium caput Ciliciæ 213,26. Soldani Archiſoliũ 214, 48. capitur, ib Coloniæ magnitudine æquatur 162,6

Ilaris fluvius 162,28

Imola 406,45

Imbrico Auguſtenſis Epiſc. Henrico Regi adhæret 348,23 mors, ibid 27

Immanitatis exempla 132,48

Imperatores Græci 161,49 162,1,10, 20 Franci 163,20

Imperator Orientis Latinorum auxilium cõtra Sarracenos implorat 371, 33

Imperatoris officium oborto de pontificatu diſſidio 541,33

Imperatoriæ contra Pontificem ſtomachationis cauſſæ 482, 8

Imperatoris ad querelas Pontificias reſponſum 4 7,6

Imperiales legati ad Græcos deſtinati 431,21

Imperatoris auctoritas in Concilio cogendo 545,5

Imperium Occid. ſeſſum & confuſum usque ad Ottonem 123,28.

Incendiarii à Mediolanenſibus ſubornati 529,4
Incubus 9,10
Iodi & Iberi efficiuntur Chriſtiani 260,38
Indulgentiæ & immunitates militibus belli ſacri ab Eugenio Papa conceduntur 428,5
Ingelheim 397,42
Ingenia hominum ad fabricandas hæreſes ſchiſmatumque perturbationes prona 461,7. novarum rerum cupida 387,49
Ingenium & mores perfidi Ecelini 609,20,21,22,23,30
Iniuria in legatos Henrici Regis 394,12
Innocentius Papa tertius apud Perusium moritur 584,1
Innocentius Papa quartus 590,20
Innocentii Papæ in Apuliam introitus 596,3. mors, ibid. 10
Inſula Diomedia non procul a monte Gargano ſita 20,15
Interrogatio ſpirituum 389,42
Invectiva contra Mediolanenſes 522,24
Ioannes Baptiſta 59,10. ab Herode tetracha decollatur 247,47
Ioannes Chryſoſtomi ſeveritas 90,36. 40.44
Ioannes Chryſoſtomus in exilium ejectus 91,30
Ioannes Caſſianus Monachus & Eremita 93,33
Ioannes Mercurius II. Romanus Pontifex 162,26
Ioannes de Romano 549,35
Ioannes Dominicanus Longobardis pacem ſuadet 585,50
Ioannes Rex Hieroſolymitanus 584,16
Ioannis de Scamasolla mira ſtupendaque audacia 591,7. a ſatellitibus Poteſtatis occiditur ibid.
Ioannes Epiſcopus Paduanus à ſuis honorabiliter ſuſcipitur 601,9
Io Inachi filia poſt Iſis dicta ab Ægyptiis pro Dea culta 14,40
Ioelis locus de valle Ioſaphat quomodo intelligendus 175,12
Ionia à filio Iaphet Iano orta 10,18
Iordani Epiſcopi Paduani mors 585,48
Chronicorum finis 603,30
Iordanus ab Ecelino incarceratur 586,7
Iordanes Patricius Romanus 156,24 mors ibid.
Ioſeph centum & decem habens annos in Ægypto moritur 16,8
Ioſephi de Chriſto teſtimonium 59,33
Ioſias à ſagittariis Pharaonis occiſus 604,12
Ioſua poſt mortem Moyſis Rector populi Iſraelitici conſtituitur 17,39
Iovianus natione Pannonius, vir Chriſtianiſſ. 85,55
Iovis mons 146,30
Irene Imperatrix Conſtantinopolitana 114,45. in monaſterium truditur 115,39
Irenæus Epiſcopus, diſcipulus Polycarpi 68,35
Iſaac facta eſt repromiſſio 14,36. quo tempore mortuus 15,10
Iſara fluvius 471,40
Iſauri, occiſo Lilinge Duce eorum ab Anaſtaſio victi trucidantur 271,52
Iſidori hiſtoriæ finis 106,41
Iſis filia Inachi 14,40. literas Ægyptias invenit 41
Iſraelitici judices in populo Dei poſt Patriarchas 21,40
Ita Marchioniſſa de Monte ferrato 511,18
Italia à Germanis ſubacta 128,11
Italicæ Urbes quo jure Imperio ſubſint 202,45
Italiæ termini 452,58. feracitas 453,4 Italiæ diviſio, ibid. 5
Italorum erga Cæſares contumacia 453,18
Italus Rex Latinorum ante Urbem conditam 160,43
Iudaicum & Samariticum bellum motum 264,3
Iudæi vim patiuntur 375,45. injuſto zelo necati 429,3
Iudæorum poſt tempora Machabæorum ſtatus 48,42
Iudices Iſraelitici poſt Patriarchas qui 21,40
Iudices falſi puniti 570,42
Iudicium ultimum 176,29
Iudita uxor Ducis Welphonis Bajoariæ moritur 370,27
Iulianus ad bellum Parthicum profectus & Chriſtianorum ſanguinem Diis ſuis vovens, Dei judicio a quodam hoſte occiditur 262,10
Iulianus Græcus Imp. 16,49
Iulianus Apoſtata 395,8
Iulii Cæſaris cruenta mors 61,1. vide Cæſar
Iura mons 413,15
Iura feudorum 509,32
Iuramentum quale Friderico Imperatori facere promiſerunt Epiſcopi atque aliæ civitates Italiæ 435,26
Iuriſconſulti Imperiales quatuor 508,41
Ius Imperatoris oborta de Epiſcoparum conceſſione 449,16
Ius creandi magiſtratus urbium 509,20
Iuſtinianus Barbari filius Cæſar 105,45
Iuſtinianus Imp. Chriſtianiſſ. 103,8. trigeſimo nono imperii anno mortem obit 104,9
Iuſtinus Philoſophus pro Chriſtianis Apologeticum Antonino ſcripſit 251,53
Iuvania civitas, nunc Saltzeburga dicta, Baioariæ metropolitana ſedes 441,28 471,33. propter Alexandrum ab Imperatore proſcripta, crematur 559,10

K

Kadolus juvenis ex Bajoaria necatur 417,33
Kelham, Ottonis Comitis Palatini caſtrum à Conrado Rege obſidetur 446,28

L

Labezlaus Dux Boemiæ 469,10
Labezlaus Dux Boemorum, ex Duce Rex ab Imper. creatur 484,55. 485,1
Lacedæmonii homines & Græci ac cupidiſſimi 33,48. à Q. Flaminio vincuntur 44,8
Lacus Comenſis Inſula ad officium redacta 524,2
Lacus Cumanus 491,45
Lampares, vel Lampsides Aſſyriorum Rex 23,32
Laoſthenes Aſſyriorum Rex 23,42
Lapithæ cum Theſſalis bellum gerunt 18,6 235,53
Laſcaris Græcorum Principis filia 616,20
Latinæ literæ à Carmente nympha inventæ 18,33
Latinus filius Fauni 10,34
Latinus Sylvius, Latinorum Rex ante Urbem conditam 160,44
Latinorum Reges ante Urbem conditam qui & quot 160,41
Latini Conſtantinop. occupant 22,10
Lauda nova inter Mediolanum & Placentiam ab Imp Friderico à fundamentis ædificatur 803,34 505,8
Laudenſes hoſtibus Imperii conſœderati rebellant 519,26
Laurentius martyr 72,35
Laurentium regnum 18,48
Leges Salicæ 98,30
Leges Juſtinianeæ 103,8
Leges caſtrenſes à Friderico Imperatore conſtitutæ 492,31 493,1,2,9, &c.
Legati Papæ male in aula Imperiali tractantur 200,12
Legati qualiter ſe erga nuntios Romani pontificis habuerint 489,44
Legatus Papæ ab Ecelino capitur 603,53
Legatus Papæ, à Palavicino in carcere conjectus, per feneſtram, fune manibus apprehenſo, ad terram deſcendit 610,20
Lemannus fl. 412,36
Lemniadum flagitia 17,26
Leo natione Syrus Imperator 110,39 mors 55
Leo Papa à Rō male tractatur 114,54
Leonidæ ad milites ſuos dictum memorabile 31,42. mors 46
Leodium Belgiæ urbs 139,18 390,6
Leodienſis & Henrici Limburg ſide 390,42
Leonia urbs crematur 519,24
Leoninum caſtrum 464,2
Leopaldo Auſtriaco Ducatus Bavariæ conſertus 152,47. moritur 159,54
Leopoldus Dux Bajoariæ 513,17
Levigildus Gothorum Rex Arrianus, Hirmingildum filium ob fidem Catholicam ſecuri juſſit occidi 281,8
Lex Julia majeſtatis 429,20
Liber pater 16,23. libidinibus polluit Indiam 16,23
Liber vitæ quid 177,8
Liber Sententiarum P. Lombardi 201,45
Libertas religionis ſancita 71,9
Liberius Romanus Epiſc exulat 84,10
Libri Eccleſiæ Moguntinæ 568,27

Licen-

Licentia excuſandi accuſato in Ungaria nulla datur 425,20
Licus fl. 354,53
Limpurg caſtrum in territorio Spirenſi ſitum 415,55
Lindaugia concremata eſt 313,54
Linguæ tres principales 21,23
Linguarum confuſio 11,20
Locuſta ſenas habens alas 121,10
Longobardi à Francis ſub jugum acti 114,8. Imperatores 163,45
Longobardia cur ita dicta 453,37
Longobardi Græcorum ſpoliis ditati 615,55
Loſanna 471,37
Lotharingia à Lothario Rege dicta 117,12
Lotharius repudiata legitima conjuge concubinam uxorem ducit 119,40 à pontifice communione privatur 120,7. Placentiæ diem obit 36
Lotharius Dux Saxonum nudis pedibus ſago indutus Henrico 5. Regi ſe tradit 147,41. Cæſar creatur 148,44. in Italiam movet 149,26. Italiam domat ibid. 50. Rex Roman. 415 47. fratrem Henricum & Conradum perſequitur, ibid. 55
Lotharii Imp. in Boemiam expeditio 417,40. ibique fuſus ibid. 47
Lotharii Cæſaris geſta quanta, 150,9 obitus ibid. 43
Linus Romanus pontifex 161,8
Lis de Bavariæ Ducatu ſublata 198,50
Lis de inveſtituris Epiſcoporum 246,55
Lis de Pontificatu ab Eccleſiaſticis diiudicanda 545,18
Lites quomodo diſceptandæ 510,18
Litahe fl. Ungariæ 425,59
Luitolfus Comes de Achalm, ſive de Wulflingen mortuus 377,55
Lucana Urbs 613,38
Lucas caſtellum capitur 111,24
Lucani à Conradino ſuperantur 623,45
L. Aurelius Commodus Roman. Imp 161,20
Lucius Fulvius Inſubres, Boios & Cenomannos graviſſimo bello ſuperat 44,17
Lucius Papa à civibus ſuis opprimitur 156,15 moritur, eique Urbanus III. ſuccedit 210,48
Lucretia à filio Tarquinii Superbi compreſſa manus ſibi injicit 28,7
Ludovicus Francorum Rex Tyrum venit 442,55. Damiatam Sarracenis reddit 593,17. Angliæ Regem & Principes inter ſe ut pacem ineant adhortatur 620,20. moritur 384,44
Ludovicus Franciæ Rex Catholicus expeditionem in Syriam ſuſcipit 625,50 Ejus mors 626,3
Ludovicus de Helffenſtein 561,29
Lugdunenſe Concilium 592,55
Luitolfus Comes de Wulfelingen 367,43
Lundonenſis Epiſcopus in Burgundia capitur, 399,58
Lunæ duæ ſimul ortæ, 43,55
Lunellum oppidum Imperiale 459,38 à Mediolanenſibus reædificatur 473,5
Luperci Romanorum unde nomen duxerint 20,24
Luter monaſterium in Saxonia 150,48. 153,36
Lutra 485,20
Lutre, monaſterium 418,23
Lutrenſe palatium 557,33
Lutherus Rex Canthuariorum moritur 291,9
Lycaonia Inſula 111,18
Lycæus Arcadum Deus 20,23

M

Machabæi & Scipiones contemporanei 46,2
Macharius eremita 24,34
Macrinus 70,48
Macrinus Rom Imp. 161,35
Magi Cambyſis regnum invadunt 31,8
Magi tres Coloniam ex Mediolano civitate Italiæ, deportantur 204,10
M. Iohelinus Sueſſionenſiũ Epiſcopus 436,55
Magnentius 84,30. res geſtæ 32 mors 36
Mamolinus Rex Africæ 586,6
Mammilus, ſecundum Euſebium Mamytas Aſſyriorum Rex 23,45
Mamitus Aſſyriorum Rex 23,48
Manchaleus Aſſyriorum Rex 23,42
Mandra fluvius 560,42
Manes hæreticus, unde Manichæi 73,30
Manegoldus Abbas S. Gregorii interficitur 378,23
Manfredus Princeps Tarenti, filius Federici Innocentio Papæ ſubjectionē in omnibus defert 596,6. magnam ſtragem militum Eccleſiæ apud Fogiam perpetrat 596,13
Manfredi uxor cum liberis in caſtro recluditur 622,36
Manfredus Carolo Comiti inſidias ſtruit 621,12. Romanam Eccleſiam ejusque fideles in tota Italia graviter afflixit 620,40. Apuliæ Princeps occumbit 622,32
Manga, tormentum bellicum 533,38
Manicera, caſtrum 560,32
Manichæus hæreticus in ſynodo Conſtantinopolitana damnatus 435,21
Mantua Eccelini armis petita 598,33 vaſtata, ibid. 33
Mantuanorum res afflictæ 203,29
Mantuani Henrico ſe dedunt 364,19
Manuel Comnenus Imperator Orientis 155,11
Manuel Conſtantinopolitanus Imperator quomodo inſidias ſuorum evaſerit 418,58 505,17
Marbach cœnobium in Alſatia ſuperiore 371,40
Marca & Leita fl. Ungariæ & Auſtriæ limitanei 421,48. 429,18
Marcellus Papa Caii ſucceſſor 75,9
Marchia Wernheri 201,28
Marchia Auſtriæ Ducatus titulo inſignitur 473,47
Marchia Anconitana 605,23
Marchia Eccelino mortuo, pace fruitur 608,52
Marchia Tarviſina hortus voluptatis 604,53
Marchio de Andechſe 216,11. proſcribitur, ibid. 30
Marchio Eſtenſis Eccelino ſe tradit amicorum auxilio deſtitutus 588,9 cum Ferrarienſibus & Bononienſibus Mantuanis auxilium fert 598,35 à fide Imperat. deſciſcit 589,59
Marchioni Eſtenſi quæ beneficia Deus contulerit 617,10,20,30,40
Marchio Opitius, cognomento Malaſpina 456,44. ex captivitate eripitur 460,29
Mare Ponticum 615,17
M Antonius Verus Rom. Imp. 161,12
M Aurelius Cæſar 70,49
M. Antonius Commodus 68,54. ejus obſcenitas, ibid mors 69,21
M Curtius miles 34,15
M Livius Salinator 43,18.
M. Regulus vigilando necatur 41,19
M. Varro à Beli Regis tempore Romanam hiſtoriam ordiri cœpit 12,20
Maratho Sicyoniorum Rex 16,43
Marathonii campi 33,25
Marga tormenti bellici genus 457,16
Margarita archipirata in Sicilia oculis privatur 218,38
Mariæ Magdalenæ oſſa Verzelaci reconduntur 428,37
Marnica villa Regina 523,6
Marquardus dapifer de Annewil 218,7
Marra urbs à Chriſtianis capta 142,9
Martinopolis Saxoniæ civitas 443,49
Martinus Abbas, ordinis Ciſtercienſis in Petris Alſatiæ 225,40
Martinus de Lauro populi Mediolanenſis capitaneus 601,48
Martinus III. Papa Rom. 164,8
Mathildis Italiæ Comitiſſa Welphoni 4. Bavariæ duci nubit 362,55
Mauricius martyr 75,9
Mauritius Cappadocus Cæſar 105,26
Maximinus Cæſar 71,19. mors 25
Maximini edictũ pro Chriſtianis 80,8
Maximianus Cæſar 74,46
Mecenatiana turris 92,39
Medi à filio Iaphet Madeo orti 11,10 Medorum Reges qui 25,16,17
Mediolanum obſidetur 201,9. Friderico Imp. ſeſe dat, ibid. 30. à fide Frid. Imp deſciſcit 203,5
Mediolanenſium clades, ibid, 16. ſecundo obſidetur 203,47. ſolo æquatur 204,4. inter Padum & Pyrenæum ſita 454,8, unde dicta, ib. 9,10
Mediolanenſium ſuperbia 454,18 obſidetur 496,51. novo tumultu ab Imperio deficit 120,46
Mediolanenſes iterum Cæſari reſiſtũt 209,3. Lunellum reædificant 473,5. ad dicendam cauſſam citati 494,57. hoſtes judicati 496,31, ingenti turbulenti 497,14. dextras petunt, & ut ſibi parcatur orant 500 11. variis modis attriti ſuadente Guidone Comite, tractant de pace 500,50. quomodo in gratiam ſint recepti 501,47
Mediolanenſibus pacis conditiones dictæ 502,3,20,30,40,50,503,1,2.3.4.
Mediolanenſes ſupplices veniam petunt 503,41 ubi ad conſpectum Principis admiſſi ſint, & qualiter, ib. 28. pace confirmata in gratiam recipiuntur, ibid. 52. quomodo de

[illegible] oppido Manerbe [illegible] 534 [illegible] trans [illegible] acuunt 525, 6. contra [illegible] reſpoſio ibid. 12. [illegible] majeſtatis rei 524. 10. Tretium [illegible] urgiant 526, 48. funditus deſtruunt 527, 15 [illegible] exercitu a Friderico Imp. petit [illegible] eorum clades 525, 3. [illegible] ſtratagemate [illegible] à Friderico affe[illegible] 31, 30. contra [illegible] Princip[illegible] cum quodam [illegible] ineunt 528, 23. novam [illegible] per quoſdam incendere conantur 529, 3. a Cremonenſibus [illegible] 3. 4. cum amici Eccleſiæ ad recipiendum illuſtrē Comitē Carolum ſe præparant 621, 2 M[illegible] diolanenſium cum Eccelino pu[illegible] 628, 37

[illegible]lanenſes archiepiſcopi ad Friderici Imp. orationem reſponſio [illegible] mili[illegible] emeritas 499, 6 proditio [illegible] 605, 49

Me[illegible]lanenſium obſides ſuſpendi[illegible] ferocia 472, 12. eruptio 497, 4. eruptio contra Henricum Ducem Auſtriæ 498, 41. per[illegible] eneculata 521, 13

Me[illegible] principium belli con[illegible] Imp. infauſtæ 491, 16

M[illegible] 161, 45

M[illegible] Soldani filius 161, 31

Mem[illegible] ab Argivorum [illegible] condita 231, 45

Menander hæreticus 60, 13

Merciorum gens Chriſtiana efficitur 2[illegible] 5, 19

Merſeburgicus conventus 448, 49

Miles iuſto bello ſanguinem fundens 465, 18

Militum inconſulta temeritas à Cæſare reprehenſa 490, 19

Mil[illegible] cuiuſdam ſpectata virtus 458, 12

Minerbium oppidum 534, 12

Minerva cur Tritonia dicta 15, 8

Minervæ cur dicatæ Athenæ 16, 31

Minorum fratrum origo 583, 42

M[illegible]no[illegible] 583

M[illegible] fluvius 621, 26

M[illegible] Rom. [illegible] eccleſia facta 157, 21

Miracula Volconi Sacerdotis 223, [illegible] 224, 10. 20. 30. 40. 50.

M[illegible]ieus, vel Mirteus Aſſyriorum Rex ibid. 35

Mithridates Pōti Armeniæq; Rex 73 [illegible] res geſtæ 40, 41, 42, 50

Modœtia oppidum reſtitutum 504, 15

Modœtia regni Italici ſedes Imperio vindicata 512, 52

Moguntia a Druſo fundata perhibetur 36, 19

Moguntiæ conventus Imperii 388, 30 deſcriptio 414, 43. Moguntiæ ſeditio oritur 347, 27

Moguntinæ ſynodus Henricianorū 357, 10

Moguntinenſium clades 413, 24. ornatus & opes 567, 32. ſacrarum [illegible] ſtium pretium ibid. 40

Moguntinæ Eccleſiæ unde tantæ opes 599, 32

Moguntinenſium civium funeſtus tumultus 570, 38

Moguntini omnibus ritibus, & libertatibus ac privilegiis ob Arnoldi cædem perpetuo ſunt privati 572 46. Moguntinus Archiepiſcopus à ſeditioſis civibus mactatus 571, 25

Moguntia [illegible] paſtore orbata 57[illegible]

Moguntini ſummi templi conflagratio 573, 49

Monachorum cœlibatus 159, 24 [illegible] lia [illegible] diſſipata 371, 37

Monaſterium S. Blaſii 353, 8

Monaſterium canonicorum regularium prope Tullum conſtruitur 374, 44

Monaſteria S. Galli, & S. Bonifacii cremantur 317, 11

Monitoria ad quoſdam Germaniæ Epiſcopos de negotio litis Magde[illegible] genſis 4[illegible], 18

Monitoria ad ſopiendas gliſcentis [illegible] ſimultas 520, 4

Mo[illegible] 464 16

Mo[illegible] Jovis 483, 15. 471, 37

Mons Bardonis 433, 5

Mons Janul 613, 18

Mon[illegible] ſubvertitur 588, 24

Mons S. Joannis caſtrum 528, 2

Mons R[illegible] 105, 38. c[illegible] in ſomnis viſo 42, cædes [illegible] 106, 8

Mons Bibardi 471, 19

Mons quidam ſe in Danubium præ[illegible] 367, 34

Monſtra quadrupedia de hocte [illegible] 5[illegible] 45

Montagnana ab Eccelino obſidetur 533, 34. divino judicio concremata 590, 25

Monticuli capiuntur 582, 4. intempeſtiva audacia 583, 24

Moriannæ vallis 466, 42

Morimundenſe cœnobium 513, 30

Morimundenſis Abbas 277, 16

Moſa fluvius 146, 6. 390, 51

Moſeburk caſtrum 528, 23

Mos priſcus Cæſare apud Roncalias caſt[illegible] 452, 32

Mos ferendi crucem apud Italos 508 46

Moyſes quando natus 16, 5. quorum Principum tempore filios Iſrael de Ægypto eduxerit 16, 43 quot annos populi Dei ductor fuerit 17, 9

Mutina caſtrum Mediolanenſium crematur 455, 35

Mulierum Moguntinenſium in Archiepiſcopum mutuū ſævitia 571, 55

Mundi tres partes 9, 10

Mulnhauſen oppidum 222, 55

Munzun arx Burgundiæ 413, 45

Muſcipulæ & occultæ foveæ oppugnantibus Cremam ſtructæ 542, 3

Mutinum 489, 10

Mutinenſes, neceſſitate compulſi Bononienſium Dominio ſe tradunt 493, 7

Myſterium iniquitatis 168, 55

N

Naba fl. in Danubium illabitur 469, 18

Nar[illegible] 465, 31

Narratio de periculis atque laboribus expeditionis Aſiaticæ Frid. Imp. 560, 53

Narſes Patrinus Totilam Gothorum Regem victum occidit 280, 5

Narſeus Perſarum Rex Orientem devaſtat 74, 46

Neapolis obſidione cogitur 217, 10

Neimerius filius Petri, Poloni Ducis Veneti legatus 556, 8

Nemeſis divina in falſos judices 570, 42

Nero Cæſar vir omnium nequiſſimus 65, 53 ejus luxuria 6[illegible] magiſtrum ſuum Senecam occidit, ibid. 42

Nero ut ſimilitudinem Carthaginis ardentis videret magnā partem Romæ incendit 249, 7

Neronis domus aurea fulmine concrematur 66, 8

Neronis ciſterna 550, 42

Nerva moritur 66, 8

Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſc. hæreſin condit, ſanctamq; Mariam Θεοτόκον negat 276, 46

Neuhauſen 570

Nicaſius Epiſcopus Remis martyrio coronatur 96, 38

Nicephorus Orientis Imp. a Bulgaris necatur 1[illegible], 19

Nicolaus hæreticus, ſine ulla reverentia & pudore promiſcuos & illicitos concubitus licere affirmat 60, 20

Nicolau[illegible] de Ledenaria de proditione apud [illegible] accuſatur 591, 33

Nigripo[illegible] inſula 61, 27

Nilus a Moyſe in Geneſi Geon vocatus 529, 21

Nina, ſeu Ninive civitas à Nino rege condita 12, 12

Ninus Rex Aſſyriorum Zoroaſtrē magicæ artis repertorem, interficit 12. 40, quinquageſimo regni anno in oppugnatione urbis cujuſdam interit 12, 10

Niviſſa civitas, idē quod Ninive 12, 10

Nizo Friſingenſis Epiſcopus 35 [illegible] Ravennæ moritur ibid. 35

Noe bibens vinum inebriatur 11, 0 ejus filii tres ibid.

Noemi[illegible] ex Britonum 110, 23, ejus in ſomnis viſio ibid. 25

Nomina [illegible] Aſſyriorum a Belo uſq; ad Sardanapalum 23, 28, 30. 40

Noribe[illegible]ga à Lothario Duce Saxonum obſidetur 415, 55. obſidione liberatur 416, 12

Nonoberch caſtellum obſidetur 387, 50

Nortmannorum graſſationes 118, 36 per Galliā rabies 122, 34. Apuliam Roberto Guiſcardo Duce invadunt 316, 19 in Calabria graſſantur 341, 19

Nortmannici Imperium Apulia ortus 4[illegible]5, 5

Novaria Liguriæ civitas ab Henrico 5 Rege capta & cremata 146, 48

Novaria civitas Italiæ, ejuſque Comes Guido Blanderatenſis 455, 37

Noviomagum 357, 38

Nuce[illegible]

Nuceria à Rege Carolo capta 625,17
Numburg caſtrum 261,17
Numa Capitolium à fundamentis ædificavit 27,7
Numantinorum interitus 46,20

O

Obertus Palavicinus in rectorem Placentini populi eligitur 191,49
Obitus illuſtrium virorum 111,2
Obizo, Azonis Marchionis nepos 594,8
Obizonis Eſtenſis nuptiæ 616,46
Octavianus Auguſtus Rom. Imp. 161,2
Octo animæ in arca Noe ſervatæ 10, 10
Odera fluvius 477,33. 478,11
Odu inter Saxones & Boemos initium 478,9
Odo Comes Imperatori in Gallia rebellat 134, 8
Odoacer Phœbam Regem Rugorum vincit & capit 278,33
Odoacer Stirenſis Marchio 466, 41
Odoardus Angliæ regis filius 625,11 ad portum Carthaginis appropinquat 626, 21
Offraticus, vel Orphateus Aſſyriorum Rex 22,44
Ogygu diluvium 11,8
Oleum flumen 603,34. 623
Olybrius Imperator 271, 49
Olympia mater Alexandri Magni cum filio Hercule a Caſſandro & Antigono interimitur 37,15,16
Onartana familia, Baſſani Comitum 180,38
Onitrus flumen 346,14
Ophruſa Inſula, quæ & Rhodus 14,32
Ophratanes Aſſyriorum Rex 23 41
Oppenheimii colloquium habetur 354,23. conventus Imperii 340,12
Oratio Imp. Frid. I. ad milites 493, 41
Orcades Inſulæ 62,17
Orci caſtrum in territorio Brixienſi 601,22
Ordo agminum militarium 496,37
Orthopolis Sicyoniorum Rex, ſub quo Moyſes natus 16,6
Orthibus Baſilienſis Epiſcopus Hieroſolymam venit 442,42
Oſtillæ caſtrum a Mantuanis funditus deſtructum 590,40
Oſtrogothi Thraciam inhabitant 94,8
Oſwaldus Rex Anglorum pro patria pugnans, a Penda Rege Merciorum occiditur 287,3
Otto Friſingenſis Epiſcopus, & Henricus Dux Auſtriæ inter ſe diſſidentes, in priſtinam pacem & concordiam ab Imperatore revocantur 485,4 mors 512,49 513,5. 514,18. ejus genus & cognati, ibid. 13. vitæ religioſæ inſtitutum, ibid. 30
Otto Imp. juxta civitatem Goslariam ſo Saxonia argenti & æris venas primus invenit 131,2. ejus in Italiam expeditio 129,20
Otto Cæſar in Italiam movet 217,35 ejuſdem conſecratio & coronatio, ibid. 38
Otto I. qui & Magnus 127, 40 314,4
Otto II. M. Ottonis filius 131,18 Pallida mors Saracenorum dictus 18
Otto III. Imp. ob ferociam & animoſitatem Mirabilia mundi dictus 31 32
Otto IV. Cæſar ab Innocentio Papa coronatur 582,12. ab eodem vinculo anathematis innodatus, ibid. 15. a Franciæ Rege ſuperatus, ibid. 50
Otto Saxo à quibuſdam Rex eligitur 225,10. in Regem Rom. ungitur, ibid. 27
Otto Novarienſis Epiſcopus 230,42
Otto Dux Bajoariæ ab Henrico Rege Ducatu privatur 344,35. Regi Henrico fit ſupplex, ibid. 37
Otto Straſburgenſis ſchiſmaticus, moritur 128, 37
Otto Moraviæ Comes Boemiam affectat 417,33
Ottonis Witelspachii encomium 458, 3. magnanimitas 459,4
Ottonis palatii Comitis de Baoaria virtus 543,14
Ovidius Poeta in exilio moritur 247, 32

P

Padi fluminis exundatio 157, 23
Padua ab Ecelino de Romano obſeſſa 600,33. tradita 157, 34. à legato pontificis capta Ecelini carcere aperiuntur 599,31 Paduani Raybæ ſuttem obſident 583, 23. arcem comitis Eſtenſis obſidione cingit 583, 9. Paduanorum victoria contra Ecelinum 603,5
Palatium Templariorum 442,49
Palla Zoli pons 600,37
Palavicinus dominium Brixiæ aſſecutus, Ecelini veſtigia imitatur 610, 10
Palæologus nobiliſſimus Græcorum 476,13
Palæologus ad Imperium Romaniæ aſpirat 612,4. totius Græciæ principatum obtinet 614,15. corruptis cuſtodibus auro Conſtantinopolin capit 615,20 eius mors 472,5
Palatinus campus 624,6
Palermum civitas Siciliæ 218,50. Siciliæ metropolis, in qua opifices qui ſericos pannos texere ſolent a Rogerio collocantur, ſuosque artē illam edocere præcepit 426, 39
Parnaſus mons 16, 19
Pannias, vel Pannyas Aſſyriorum Rex 21,31
Papienſes Cæſarianorum jugum excutiunt 621,34. Papienſium contra Mediolanenſes crudelitas 500, 20
Paradiſus in terra Eden creata 9,20
Paris, mons in Armenia 10, 20
Parma Parthenopei picta 177,22
Parma civitas qualiter capta 592,23 cremata eſt 134,15. Parmenſes à Cremonenſibus vincuntur 593, 28 Victoriam oppidum à Friderico Imp. conditum, capiūt, comburuntque 592,42
Parthenopeus pictus 177,22
Paſcalis poſt Urbanum pontifex eligitur 372,8
Patavium in Eugeniis conditum 19 30
Patriarcha Jeroſolymitanus in papam electus, Urbanusque IV nominatus 614,41
Paulinus Trevirorū Epiſcopus in exilio obiit 261, 46
paulus eremita 82,41
paulus Traverſarius, Dominus Ravennæ, moritur 589,33
pax inter perſas & Romanos rumpitur 104, 20. Pax Chriſtianorum cum Sarracenis 219, 41. Pax à Conradi morte edicto ſancitur 396,43
peccoratus, vir ſapiens & politica ſcientia decoratus 583,23
pecenati gens immanis, equinis & caninis carnibus veſcitur 121 44
pecunia regia a Placentinis intercepta 524,18
pelues Moguntinæ Eccleſiæ 303,30
Πεντάπολις 83,55
Per enim hæreticus damnatur 430, 25
peregrinus Aquileienſis patriarcha 466,39
Perlesch, id eſt collis ex mortuorum oſſibus compactus 56,18
periandes Corinthius unus è ſeptem Græciæ ſapientibus 27,28
perillus faber ærarius taurum æneum fecit, quo nocentes introniiſſi, ignibus appoſitis torquerentur 26, 44
perſarum Monarchiæ finis 35,33. à perſeo Rege dicti 17,21
perſecutio Chriſtianorum prima 62, 54. vide Chriſtianorum perſecutio
perſecutio Eccleſiæ quadrifaria 168, 26
perſeus à quo perſæ vocati 17,20
perſona Boetio quid 437, 40
peſtis ſæviſſima 37. 7
petri Apoſtoli locus de exterminatione ſæculi explicatus 171, 44
petri & pauli Apoſtolorum martyrium 61, 29
Petrus Abelardus Britannus 433,45. ejus error de Trinitate damnatur 434,1
petrus Bajulardus hæreſin Arrianam reſuſcitare molitur 197,40
petrus Damiani præſul Oſtienſis 344,1 moritur 346,1
petrus polanus Dux Venetiarum inter Græcos & Latinos pacis [illegible] constitutus 420, 23
petri Lombardi mors 201, 45
petrus cantor pariſienſis 5 9,48
phaethontis fabula 17, 7
phalaris Siculus tyrannus 26,43
phaleria caſtrum 553,39. 50
pharſalicum bellum 50,20
phegius ſcatet Phoronei à Græcis ut Deus adoratus eſt 14, 40
philippus Macedo Amyntæ filius 34,39
philippus I Cæſar Chriſtianus 71,46
philippopolis civitas opima, expugnatur 213,43

Philippi

Philippi Regis cædes 216,13
Philippi Cæſaris percuſſores proſcribuntur 216,30
Philippus Galliarum Rex excommunicatur 372,26
Philippus Dux Alemanniæ 222,4 cum periculo Italiam evadit 222, 26. In Imperii tutorem eligitur, ibid. 50
Philippus Rex Galliæ in piorum communionem recipitur 375, 53. cum Carolo Rege Navarræ Tunetū obſidet 626,31
Philippus Epiſcopus Fertarienſis ſedis apoſtolicæ legatus 591,36. ejus audacia & ſagacitas, ibid. 38
Philippo Ravennati Archiepiſc. qualiter officium legationis commiſſum 597,45
Philo Judæus 60,31
Phocas Imp. 106,16. mors 28
Phoroneus Inachi filius, Argivorum Rex 14,38
Phullendorf Comitatus 207,36
Picus Saturni filius 18,48
Pilatus ſuo ſe gladio interficit 60,44
Piligrinus Agrippinenſis Archiepiſcopus moritur 322,30
Pipinus Longobardos domat 113,19
Piſani cum Lucenſibus bellum gerunt 355,27. Piſana ſedes Archiepiſcopali dignitate aucta 372,44. Piſani præcepta Pontificis & Regis Caroli contemnunt 622,49. Piſanus portus 623,38
Piſcaria 603, 35. obſidetur 582, 1.
Pittacus Mytilineus unus è ſeptem Græciæ ſapientibus 27,27
Placentia ſolò æquata 203, 30. Placentina ſynodus 373 9. ejus acta & ſtatura, ibid. 18. Placentini hoſtes declarati 534,31. Placentinorum & Cremonenſium diſceptatio 512,31. Placentini Cremonenſium auxiliū implorant 593,49. mulctati 512,46. Cæſarianorum jugum excutiunt 601,34
Placidia ſoror Honorij capitur 92,42 moritur 209,38
Plato mundum abditis naturæ rationibus, aqua prius, poſt igne purgandum aſſerit 171,36
Pœna in Moguntinos perduelles conſtituta 572,44
Pœnus Hannibal 485,6
Pola, Hiſtriæ civitas 443,26
Poloniæ deſcriptio 477,11. Imperij faſces agnoſcit 149,41. Imperio tributaria 132, 20. 199, 5. Polonici belli cauſſa 477,30. Polonia a Friderico Imp. vaſtata 478,20. Poloni adeo deſperatione correpti propriam patriam ſuis omnibus incendio vaſtant 478,22. famis tempore ſe devorant 477,18. piraticam exercent, ibid. 19
Polycarpus Smyrneorum Epiſc. 48,15
Pompeius M. in Aſiam cum exercitu ablegatur, totumque Orientem pene Romanorum Imperio brevi ſubjecit 48,13. mors 50,26
Pons Tremulus, oppidum natura loci munitum ab Henrico V. Rege expugnatur 346,17
Pontifex Moguntinus apud Papam inſidioſe accuſatus 369,32. Pontificum trium inter ſe diſſenſio 135, 15. Pontificis in Henricum anathema in Germania divulgatum 313,23. ad Germaniæ Epiſcopos epiſtola 485, 53. legati cum indignatione dimiſſi 482,24. graviſſima poſtulata ab Imperatore 325,28. legatus Ecelino Paduam eripit 599,18
Popilia virgo Veſtalis ob ſtuprum viva defoſſa 33,34
Popio Aquileienſium Patriarcha 135, 51 324,7
Poppo Trevirorum Archiepiſcopus moritur 324,30
Porretanus Pictavienſis Epiſcopus ad dogmatis ſui diſcuſſionem vocatur 430, 51. 431,1. ejus dogmata 426,26.
Portus S Simeonis 442,34
Porus Rex Indiæ miræ magnitudinis & fortitudinis vir 30,24. domum auream, vineam quoque argenteam & auream, racemiſque ex gemmis pretioſis habuit 29
Poſonium caſtrum Ungariæ 146,23
Braga Boemiæ metropolis 154,10
Prædicatorum fratrum origo 583, 44
Prælium inter Theſſeiſecs, Charathaſios, Phoroneum, & Pharphaſios 14, 49. Prælium ad Thermopylas 31. 39. Prælia diverſa per expeditionem Hieroſolymitanam ſopita 423, 46. prælii inter Ungaros & Boemos deſcriptio 614, 11. prælium inter Conradinum & Carolum Andiovinum 624,5
Praxedis Imperatricis ad Welphonem Ducem Italiæ fuga 370,23
Presbyter Joannes Rex 557,50. Chriſtianus ſed Neſtorianus, ibidem Perſas in fugam vertit, ibidem. 54
Primitiæ belli Mediolanenſ. infauſtæ 495,16
Principes in Mediolanenſes vindictam decernunt 522,23
Principes quidam gentiū tanquam dij culti 234,4
Principum quorundam fœdus contra Henricum Imp. 370,48
Procas Rex Albanorum 22,42
Procas Sylvius, Latinorum Rex ante Urbem conditam 160,14
Prodigia in Ungaria 367,32. Prodigia quæ Friſingenſis urbis conflagrationem præcellerunt 315,40
Progne & Philomelæ parricidium 17,24
Prometheus quo tempore vixerit 16, 8
Proponticum mare 432,28. cur ita dictum, ibid. 27
Ptolomæus Lagi filius 48,17
Pugnæ acris deſcriptio 532,29. Pugna inter Manfredum & Carolum Andiovinum 622, 16; 20, 30, 31, 32, 35. inter Ecelinum Monachum & Marchionem Eſtenſem 581,49 inter Ecelinum & Mediolanenſes 908,17
Punici belli exordium 40, 20. 45, 28
Puto Diaconus palatij in Judaiſmum lapſus 304,12
Pyrrhus hæreticus exulat 107,48
Pyrrhus Epirotarum Rex 38, 21. ejus geſta 39, 10, 29. vincitur à Romanis 39, 20. XX. millia de exercitu cadunt, ibid. ab Italia fugere compellitur, ibid 23. Pyrrhi de captivis præclara ſententia 39, 25. mors 40
Pyritiades, vel Triciades Aſſyriorum Rex 23,43
Pythagoras ex malleorum ictibus diverſe concrepantibus Muſicæ ſeptem diſcrimina vocum invenit 27,37

Q

Quadi Pannonias armata manu ingrediuntur 78,12
Quenlelburgenſis ſynodus contra Henricum à Pontificus indicta 356,4
Querela de hujus temporis moribus 144,48,30
Quingentiani Africam impugnant 74, 49
Quintianum caſtrum obſidetur 598, 21
Quintianum caſtrum Mediolanenſes funditus evertunt 621,46
Quintius Cincinnatus ab aratro ad faſces adſumtus 32,20
Quintilii Vari clades 56, 28
Q. Flaminius Conſul Philippo Macedoni pacem dat 44, 6. Lacedæmonios vincit 43,6

R

Raba fluvius 325,10
Radulphus Monachus multa hominū millia ad accipiendam crucem accendit 428,50
Raimundi Provinciæ Comitis liberi 620,13
Rainaldus filius Marchionis Eſtenſis in Apulia moritur 594,8
Rapoto Palatinus Comes de Bajoaria moritur 377,30
Ratio interpretandi hypoſtaſin perſonam 438,17
Ratiſpona Bajoariæ metropolis muris amplitata 124,3. Ratiſponæ peſtis graſſata 371,29. Bajoariorū quondam regum, modo Ducum ſedes 469,35. Ratiſponæ etymon 469, 36. conventus Imperii habetur 469, 30, 484,7
Recapitulatio de ſchiſmate Romanæ Eccleſiæ, & quando unus conſecratus ſit; & de hoc Epiſtola ejus 534,51
Regalium tradendorum ritus 438, 53
Reges Perſarum qui 36,1,2,3
Reginaldus Munizuenſis Comes 431,53
Reginaldus Cumanus Epiſcopus moritur 353,29
Regino fluvius 358,13
Regis officium 507,25
Regna Gothorum duo, Wisigothorum & Oſtrogothorum 58, 33. Regnum Aſiæ ad Rom 47,25

Regnum Græcorum omni ſapientia & diſcretione haſtenus floruit 420,13
Regni Germanorum & Francorum comparatio 150,18
Regnus fl. in Danubium influit 469, 33
Reguli Romani Cõſulis virtus 40, 41
Reinaldus Antiochenſis princeps à Saraceno Damaſci decollatus 212,12
Reinaldus Burgundiæ Comes 471,19
Reinaldi Comitis à Daſſele Imperialis Cancellarii encomium 458,5
Reinoldus Burgundiæ Comes capitur 413, 44
Reginoldi Epiſc. Colon. mors 206, 41
Remaclus Trajectenſium Epiſcopus moritur 108,50
Remus & Romulus Urbis Romæ conditores 25, 36
Reſponſiva Adriani papæ ad Imperatorem 517,31
Reſponſio principum ad conqueſtionem Frid. Imp. de Mediolanenſibus fœdifragis 521,14
Reſurrectio mortuorum quibus auctoritatibus probetur 173,39
Res Græciæ deſcriptæ 36,7 37,10
Rex Caſtellæ in Roman. regem eligitur 601,13. legatos ad pontificem ablegat 622,2
Rhenenſe Concilium 430,16
Rhenus nobiliſſ. fl. ex trium Europæ nominatiſſimorum fluviorum unus 470,35
Rhodus Inſula olim Ophiuſa dicta 14,51
Ricardus Comes S. Bonifacii ſub ſpecie pacis comprehenditur 584,51. 10 Veronæ capitur 586,16, liberatur cum ſuis ibid.33. mors 594,16
Richardus regis Angliæ frater Rom regem eligitur 601,52 capitur 622,16
Richardus de Seerre Comes patibulo ſuſpenditur 218,18
Richardus rex Anglorum à Leopoldo Auſtriæ Duce capitur 217,40
Richaredus rex Hermingildis frater, cum tota gente Gothorum ad Catholicam fidem convertitur 281,15
Richiza imperatrix 132,20
Rinecca ara in Rheni litus poſita à Conrado rege expugnatur 445, 53
Rivalta civitas ſuper Athiſim 587,21
Rivola ara 435,17
Rivus in S. Iuſtinæ cœnobio ductus 581, 44
Robertus Guiſcardus quomodo cũ Romanis Campaniam & Apuliam occupaverit 408,6
Robertus Comes, frater Ludovici regis Fráciæ ab Ecelino capitur 593,21
Rogerus Apuliam recuperat 152,31. ejus in Reginaldũ Ducẽ & Brunonẽ Epiſcopum mortuos, ſævitia, ibid. 33 triremes in Græciam deſtinat, captis atque expugnatis quibuſdam civitatibus ac arcibus, captivos abducit 426,28&10
Rohais, ſive Edeſſa civitas Syriæ 427, 37
Rolandus quãdo cõſecratus ſit 535, 44
Roma à Remo & Romulo fratribus condita 22,33. quo tempore condita 25,49. poſt Alexandrũ tanquam amiſſo pædagogo creſcere cœpit 37, 27 Dei conſilio orbis domina 19, 37 à Gothis capta 92,29. Babyloni ſimilis 40. ab Odoacro invaſa 27, 29 Babyloni ſimilis imperio 10. Vi capitur 206,20 repudiatis ancilla 385, 3 ab Henrico Imp. obſidetur 385,7 expugnatur, ibid. 23 cui modo Tuſcia vocetur 43,9 pro Arabico auro Teutonicum accepit ferrum 464,48
Romæ peſtis adeo deſævit, ut dicerent, quod mulieres maritis viduatæ, ab exteris civitatibus expetere connubia cogerentur 559,35. generalis ſynodus habita 377,43. ſub papa Innocentio 573,38. Romanæ Eccleſiæ jus in regna Occidentis 82, 49
Romana virtus indomita cuncta perdomuit 462,13. Romani fœdera mutare coacti 33, 18 à Samnitibus victi 37,40 Samnitibus fidem datã non ſervant 39,48 bellumque Pyrrho inſtaurant, ib. Carthaginem funditus delent 45, 19. Cl. iſtum recuperare nolunt 60, 13. pontificis habenas excutiunt 156,45. pontifici reconciliantur 158,16. adverſus ſuum pontificem concitantur, & ſenatoriam dignitatem inſtaurare moliuntur 422,21. Imperatores qui & quot 161,1.162,1,10.20,30,40, 50 164,165. pontifices 161,1 162 reges 27,10. Romanorum bellum contra Tarentinos & Pyrrhum Epirotarum regem 38,54. ingens clades 40,42. regnum Babylonico ſimile 329,40 exercitus à Moguntino Epiſcopo funditur 206,3 Romanorum XV. millia occiſa, ibid. 22 abſurda & inſolentia à Cæſare poſtulata 461,51 contra Imp. Frid inſurgentium clades 464,37. Romanũ Imperium totius orbis aſylum 484, 37
Romãdiola olim Æmilia dicta 415, 29
Romanenſes rod. goantur ipſis inconſultis factam in fidei negotio determinationem 441, 20. eorum contra papam Eugenium oratio, ibid. 23 conciliantur ibid. 45
Roncaliæ quibuſdam Epiſcopis bona abjudicantur 451, 40
Roncalienſe placitum 506,15
Rotarum oppidum 415,20. crematur ibid. 23
Rotardus Mogunt Epiſc. multa Rom. Eccleſiæ contraria condemnat 143, 54 ſedi ſuæ reſtituitur 144,34
Rubea turris à Tarquinio Superbo ædem facta 456,36. vide Tarquinii turris.
Rudolfus Cões de Phullẽdorf 207, 54
Rudolfus Rinfeldẽſis Rom Rex 347,23
Rudolfus Suevorũ Dux adverſus Henricum Cæſar renunciatus 411,54 necatur, & in Eccleſia Merſeburg ſepelitur 412, 4
Rudolfi & Henrici bellũ civile 349, 11 350, & mors 350,25
Rudolfus perjurus dexteram & vitam amittit 383,37
Rudolfus Zeringus à civibus Moguntinenſibus electo Arnoldo archiepiſcopo, ſucceſſor datus 172,16.23 Pontifice repudiatur, ibid. 30. brachium à cruce illa quæ Benna vocabatur ad uſus neceſſarios amputavit, ibid. mors, ibid. 38
Rufach villa 589, 41
Ruodbertus Wiſcardus Dux Calabriæ & Apuliæ 353, 48. Romam armata manu invadit eamq; ſpoliat 354. 37. mors 355,18

S

Sapinæ captæ in Sallibus ludis 23,10 235,16
Sacrarum veſtium Moguntinenſis Eccleſiæ pretium 567,40
Sacerdotib. conjugiũ interdictũ 343,5
Saladinus, vide Soldanus
Saladini regis Saracenorum victoria & ſucceſſus in Paleſtina 212,1
Salicæ leges 98,30
Salinguerra in Ferraria obſidet 583,52 à Paduanis fugatur 586, 34, Ferrariæ tyrannus capitur, Venetiisque in carcere cuſtoditur 589,52
Salomon Davidis filius 21, 53
Salomonis templum 447,40
Salzburgenſis Epiſcopi vita 553,30,43
Samia Sibylla 27,9
Sanbaſſan caſtrum 438 27
S Benedictus 104,8
S Blaſius inſigne monaſterium ordinis Benedictini 196, 16, 378 43
S. Bonifacius martyrio coronatur 113,38
S Bonifacii caſtrum deſtruitur 590,16
S. Corbiniani miracula 112,14.15 1,2
S. Dominicus & Franciſcus fratrum Prædicatorum & Minorum auctores 583,48
S. Germani civitas à Carolo devictis & fugatis militibus, obtinetur 621, 40
S Georgii cœnobium 569. 23
Sanctus Gregorius papa Columbanus 105,29
S. Jacobi cœnobium 371,25
S. Juliniæ cœnobium 585.44
S. Martinus 62,6
S. Pirminius 150,49
S. Zenonis caſtrum 608,26
Sanguinus Halapenſis Syriæ ac Meſopotamiæ princeps 515, 51
Sanguis de panibus prope Danubium ad aquam duplicem effluere viſus 366,31
Sapor rex Perſarum Meſopotamiam vaſtat & Chriſtianos perſequitur 250,54
Saracenii in pſeudoaſtrologos 622, 27
Sardanapalus regni Babylonici rex ultimus & corruptiſſimus 22,10,21 inter ſcortorum greges colum habitu muliebri tractat 23,25
Sarraceni in Imperio graſſatur 107, 49 Sarracenorum ad Godefridũ Ducẽ legatio 141,22. ingens clades 144 54 religio 142,26 Sarraceni Avinionẽ urbẽ capiunt, & circũquaq; regiones devaſtant 296,1. Damiatam funditus deſtruunt 597,15. contra Francigenas rebellant 621, 15 Sarracenorum contra Chriſtianos exercitus collectio 584,25 ex Africa in Italiam tranſeunt 620,35. cum Tartaris bellum gerunt 624, 54
Sarepta oppidum Sidoniorũ 442,31
Saturni aurea ſecula 419,11
Saturninus hæreticus 67,4
Satyri ante conflagrationem Eccleſiæ Friſingenſis auditi 58, 51

Saxonia

I N D E X.

Saxoniæ civ. l. laborat diſcordia 344,9 Regi Henrico rebellant 3..30, 404, 27. cum Henr. co Duce Bavariæ bellum gerunt 559,6 Saxonum acies ab Henrico IV. Imp. victa, non obſtinatio 334,18 eorum infelix dedecio ibid. 18 in Saxonia magna fames 367,9
Saxonia inſula 453,24
Scharthuſianum monaſterium 313,9
Schiſma pontificum 149,14 203,10. 521,51 Schiſmaticorum ſacramenta num ſint efficacia 105, 10. Schiſma in Imperio & pontificatu Moguntinenſi 574,26
Schiren monaſterium 516,21
Scipio Africanus 42, 54. ei pax conceditur 41, 44. cur Africanus dictus 44, 45. proconſul factus qualiter Pœnos devicerit 43,55. apud Linternum oppidum, Urbe à civibus ingratis pulſus, vitam finit 44, 31
Scirenſis Comes perfidiæ ſuæ pœnas luit 518,13
Scuta duo ſanguinem ſudârunt 43,55
Scytharum regnum quando exortum 234,7. ad Veſorem regem Ægypti ridiculoſum reſponſum 18,2
Sedes patriarchales quæ 55,5, 11,12
Semina quando prius in Græciam delata 33,14
Semiramis uxor Nini, mulier virorum maior Æthiopiam & Indiam ferro domitas ſubjecit 13,29. Babyloniam inſtauravit ibid 21. à filio Nino interficitur ib. 41
Senatorius ordo Romæ inſtauratur 1..,16
Senenſes præcepta pontificis & Caroli regis contemnunt 625,49
Sennaar campus, in quo turris Babylonica condita 11,12
Senogallia 466,44
Septimus mons Rhetiæ, ex quo Rhenus & Ænus flumi oriuntur 148, 55
Sepulcrum filii Henrici violatur 382, 2
Septuaginta Bibliorum interpretes à Ptolomæo Philadelpho inſtituti 48,12
Serapis Ægyptiorum idolum 15,35. cur non Apis ſed Serapis dictum ibid 38
Serapidis templum Alexandriæ incenſum 233,26
Sergius III. Epiſcopus Romanus 167, 47
Serpens miræ magnitudinis, cujus corium centum viginti pedum fuit 40,43
Serra longa caſtellum 583,38
Seth filius Adæ 9, 20 ejus etymon ibidem.
Severus Pertinax 69,34. Ejus res geſtæ ibid. 36
Sex mundi ætates 231,10. vide Ætas.
Sibilia uxor Tancredi, filiaque in cœnobio Hohenburg cuſtodiæ mancipantur 220,18
Sibylla Erythræa 26,9. Sibyllæ auctoritas de turre Babylonica 11,10
Sicambri 19,12. Franci dicti 98,19
Sicilia gigantum & tyrannorum nutrix 35,3. 217,8 terræ motu concuſſa ibi, 20 Siculi in gentem Teutonicam cur invidia efferati 225,36
Sicyoniorum regnum in Europa quadrageſimo quinto anno Beli cœpit 12,20 Sicyonii regni finis 21, 2
Sigefridus Moguntinenſis Epiſcopus moritur 353,33
Sigefridus III. ab Eppenſtein, Archiepiſcopus Moguntinus 574,54. pontificatu Moguntino potitur 574,38
Sigehardus Aquileienſis Patriarcha in amentiam rapitur 348,10
Signum in Cœlo factum mirabile 377, 29. Signa adventum Domini præcedentia 178,3
Silla C. Marium effoſſis oculis, membriſque truncatis vita privavit 47, 28
Simeon de Monteſilice, canonicus Paduanus in Cardinalem eligitur 614,46
Simonis Magi improbitas 61,47
Simultas inter Pontificem Adrianum & Imp. 508,15
Sindoaldus Brendonû rex ſuſpendio perimitur 104,10
Smaragdus ingens 108,15
Socrates veneno ſe necaſſe cur perhibetur 32,53. ejus dictum memorabile ibid. 54
Sodoma peccatorum civitas 13,10. ejus ſubverſio ibid.
Sol minor primæ viſus 43,14
Soldanus rex Iconii Friderici Imperatoris filiam in uxorem petit 212,18. Chriſtianos Accaron obſidentes obſidet 216,19
Soldarii, mercenarii milites 483,51
Solis eclipſis 610,10
Sophares, Euſebio Soſares Aſſyriorum rex 23,31
Soracte mons 465,10
Sorapis idolum 15,40. vide Serapis.
Soſar vel Sophar, Euſebio Saſarmus 23,34
Sortilegia Eccline vaniſſima 599,47
Sowcali Ungariæ 424,48
Sparetus Aſſyriorum rex 23,43
Sparta a Sparto filio Phoronei Regis Argivorum condita 234,44
Sphærus, ſecundum Euſeb. Iphereus 23,43
Spirenſis Eccleſiæ exuſtio 556,3
Spoletani excidii cauſſa 485,43
Staingaden cœnobium ordinis Præmonſt. diœceſis Auguſt. 206,50
Statius Poeta clarus habetur 249, 50
Statius nobilis quidam è Mediolanenſibus in prælio cadit 499,7
Status Imperii poſt mortem Henrici III Cæſar 381,4
Stephanus V. Rom pontifex 163,33
Stephanus nonus Papa 342,17
Stephanus Viennenſis Archiepiſcopus 453,29
Stephanus Abbas S. Juſtinæ moritur, atque ſuccedit Arnaldus Abbas 582,2
Stephanus filius regis Ungariæ ducit in uxorem Traverſariam, filiam Gulielmi filii Pauli Traverſarii, civis Ravennatis 6 6,55
Sterces, qui & Picus Saturni filius 18, 48
Stilico patricius ſocer Honorii 93,26
Succioum caſtrum 601,24
Sugina vallis 597,22
Sultanus Iconii Cæſari ſeſe dat 215,18 vide Soldanus
Sultanus Ægyptius Scythas Syria pellit 621,9. doloſe interficitur ibid 19
Supputatio diverſa à Noe uſq; ad confuſionem linguarum 11,20 à confuſione linguarum uſque ad Ninum & Abraham, & annalium inchoatio 11,40,50
Suſa civitas ſita in ingreſſu Alpium 207,9 funditus everſa ibid. 18
Suſopolis 160,49
Sybilia, civitas nobiliſſima à Julio Cæſare condita, Hiſpalis nominata 186,2
Synodus in Apulia à Papa Urbano congregatur 169,4 Epheſina 91,37 Romana 146,1. ſuper negotio regni 452,13
in Syria Regum conventus habetur 443,2

T

Tanaus primus Scytharum rex 234,7
Tancredus Siculus Henricum Cæſ. regnum inire prohibet 217,8. Tancredi Ein caſtro Amulo carceri mancipatur 220,10. uxor & filius à Cæſare capiuntur 219,18
Tanera, amnis 456,25
Tarenti urbis deſtructio 43,12 Tarentini ex Lacedæmoniis geniti 38, 54. Carthaginenſium auxilium flagitant 39,41 claſſem Romanorum capiunt 38,50. ex Lacedæmoniis geniti ibid 54
Tarquinius Priſcus Romanorum Rex 180,47
Tarquinius Superbus Circum ædificavit, numerumque ſenatorum auxit 27,59. Hetruſcorum Regis Porſenæ auxilio Romam per triennium obſidet 38,45
Tartari Ungariam vaſtant 390,12
Tarviſium, civitas 601,43 in Venetorum ditionem concedit 608,28. Tarviſini ſe ac ſua Ecelini Dominio tradunt 588,2
Taurinum urbs Italiæ à Lothario Imperat. in provinciam redigitur 150,4
Taotanes Aſſyriorum Rex 23,37
Telonium in Ungaria excepto rege nemo habet 485,17
Templa ſub Reu, filio Phalech primâ conſtructa, hominesq; pro diis adorati dicuntur 11,40 234,3
Templariorum caſtra fortiſſima à Sultano expugnantur 635,24
Tempus Antichriſti tyrannidis 170,45
Terdonæ civitatis ſitus 456,34 Terdona obſeſſa 456,45 igne deletur 460,30 Terdonenſes à Friderico proſcripti 456,20. Terdonenſis cleri miſerabilis ſupplicatio 458,30. 459,2 Terdonenſes aquatione prohibiti 457,24 ex deſperatione audaciam ſumunt 457,1. multis malis attriti de pace cogitant 460,10
Terræmotus Aſiaticus 03,27. ingens 148,1. multas urbes obruit 261,3 ingens in Ungaria 367,33 circa Schafhuſiam 368,10. in Italia 584,44.

terræmotus maximus 624,10
Teutonici Imperat. 164,1. Teutonici militis fortitudo 212,10. animarum ſuarum & corporum ſtolidiſſimi venditores 601,9
Teanæ portus 595,3
Thales Mileſius unus è ſeptem Græciæ ſapientibus 16,36
Thelxion, Sicyoniorum numen 14,13
Theobaldus Bleſenſis Comes 558,19
Theobaldus de Reggetart 218,19
Theobaldus Franciſcus Imp. Vicarius in Marchia Tarviſina 589,34
Theodemirus Walamiri Regis filius 97,1.
Theodoricus Gothorum Rex, Clodovei Francorum regis filiam in uxorem accipit 102,42
Themut caſtrum 213,44
Theodoricus II. Imp. 110,25
Theodoſius Junior 93,28
Theodoſia virgo patitur 110,30
Theophana Græca, Imperatrix mater Ottonis regis, anno nono viduitatis obiit 317,17
Thermæ Commodianæ Romæ factæ 251,38.
Thermæ Severianæ Antiochiæ factæ 224,8. Thermæ Neronianæ Alexandrinæ vocatæ 254,53
Theſaurus Eccleſiæ Moguntinæ 568,10. ejus diſſipatio 522,38
Theuteus, vel Taureus Aſſyriorum rex 23,38
Thietmo præſul exquiſitis ſuppliciis afficitur 143,20
Thineus, vel Oneus Aſſyriorum Rex 23,32
Thizalia fl. per triduum ſanguineus fluxit 367,37
Thomas Cantuarienſis Archiepiſcop. occiſus 209,31
Thonoſconcolerus Aſſyriorum rex ultimus qui & Sardanapalus 23,47. 238,12
Thraſamundus Rex Vandalorum, catholicas Eccleſias clauſit, & centum viginti Epiſcopos exilio in Sardiniã miſit, quos Symmachus papa inibi aluit 273,17.
Thuribula & Acerræ Eccleſiæ Moguntinæ 568,20.
Thuringia Henrico Regi rebellat 345,30
Tiberis fl. alveum ſuum egreſſus, multa Romæ ſubvertit ædificia 294,45
Ticinus fluvius 455,18
Tigurum 412,37
Titus Quintius Barbaros ut patriam redire compulit 34,16
T. Veſpaſianus Imp. Deliciæ hominum vocatus 65,11. amphitheatrum Romæ ædificavit 14. mors 15
Tixo de campo S. Petri moritur 597,12
Toloſæ ubi ſedes regni Gothorum erat, in medio civitatis ſanguis è terra prorumpens tota die profluxit 271,17. Toloſanum Concilium 363,10
Tomyris regina Cyrum cum toto ſuo exercitu delevit 39,8
Tonitru maximum in Ungaria à ſeculis inauditum 367,39
Torolis caſtrum 220,41
Touba amnis 480,19
Trajectenſes à Cæſare ad papam provocantes, majeſtatis rei 446,13 mulctantur 448,38 de Trajectenſi Epiſcopatu controverſiæ 445,40, componuntur 446,30
Transmarina expeditio quomodo auctoritate ſedis Apoſtolicæ perſuaſa ſit 426,56. 427,1
Trapani portus 626,27
Traſimundus Genſerici filius, Wandalorum Rex, ob Catholicam fidem CCXX. Epiſcopos ad Sardiniam Inſulam in exilium miſit 120,18
Trebeta privignus Semiramidis à quo Treviris urbs condita 13,23
Tretium caſtrum Mediolanenſium oppugnatur 495,29 expugnatur ibid. 30. a Mediolanenſibus expugnatur 526,48. funditus deſtruitur 527,25
Treviris urbs florentiſſima opibusque conferttiſſima 13,24. ejus exordium ibid.
Trica caſtrum Mediolanenſium expugnatur, crematurq; 455,35
Tridentini contra Ecelinum rebellant 597,20
Tritonis lacus, in quo Minerva virginali ætate apparuit 13,9
Trivels ærarium publicum augetur 219,59
Trojæ decennalis obſidio 19,17
Tullus Hoſtilius primus ex Romanis purpura & faſcibus uſus eſt 27,20
Tunetum Africæ 586,7. à Chriſtianis obſeſſum 626,11. Tunicenſis Rex cum Chriſtianis pacem init 626,14. Ejus pacis conditiones ibid. 19
Turbo prodigioſus 573,55. 574,1
Turegum nobiliſſimum Sueviæ oppidum 412,36
Turiſindus civis Veronenſis 504,49
Turncuoentum 416,19 518,36
Turres oppugnatoriæ 542,19
Turris Tarquinii, quæ & Rubea 457,31
Turonenſis ſynodus 875,28
Turloch, civitas famoſiſſima 562,23
Tuſculanenſe caſtrum 205,27. demolitur 214,16
Tyberis à Tyberino rege dicta 32,28
Tyberii Cæſaris de augendis tributis ad præſides dictum 58,46
Tyberinus Sylvius Latinorum Rex ante Urbem conditam 160,10
Tyburtum oppidum 465,12,32. Tyburtini ab Innocentio Papa ad deditionem coguntur 154,31
Tyrrhenum mare 432,29

V

Vacrazenes, ſecundum Euſebium Acracapes, Aſſyriorum Rex 23,46
Valens Auguſtus hæreſi Arrianæ polluitur 87,46. Monachos ad militiam cogit 88,4. quis poſt ſe regnaturus necromantica arte perſcrutatur ibid. 6. crematur ibid. 43. legem dedit ut Monachi militarent: nolentes, fuſtibus juſſit interfici 263,3
Valerianus Cæſar 73,8
Vallis Moriannæ 466,48
Vangiones miſere ob Henrico V. Rege tractantur 145,28
Vbertus Palavicinus vir aſtutus & callidus, Ecelini ſocius 598,30. vide Palavicinus.
Vdalrici Auguſtenſis Epiſcopi mors 131,5 315,48
Vdalricus Comes de Lenzeburg 481,41
Vdalricus Goſcezchim 333,3
Vdalricus de Hatſtein 576,35
Vdo Kiburgenſis, Abbas Sanctoblaſianus 1,9,9
Vdo, Conrado mortuo, præſul Trevirenſis conſtituitur 341,53
Veneti cum Ravennatenſibus belligerantur 155,25. Venetorum in mare potentia 615,36. inter Venetos & Paravinos inimicitia 583,39. Græcorum ſpoliis ditati 615,55. Januenſes navali prælio ſuperant 603, poſt Ecelini mortem vindictam injuriarum ejus moliuntur 608,18
Vera lana pluviæ mixta de nubibus fluxit 362,30
Veronæ tumultus contra S. Bonifacii Comitem 586,16. Imperiale colloquium celebratur 591,12. Veronenſes rebellant 558,31. Verona Cæſari reconciliata 470,31. Veronenſium purgatio 470,7. dolus ad pontem ſuper Athelim 467,8. inſidiæ in clauſtris Imperatori ſtructæ ibid. 20. Veronenſes & Vincentini cum Paduanis & Tarviſienſibus bellum gerunt 155,26. de Paduanis victoria 154,49. quidam hoſtes à Friderico judicantur 504,32 inſidiatorum latibulum expugnatum 468,6
Verruca, caſtellum 523,17
Verzelacum Galliæ oppidum, ubi B. Mariæ Magdalenæ oſſa recondita ſunt 428,37
Veſontium Burgundiæ 432,6
Veſores Rex Ægypti Scythis bellum indicit 18,15
Via Julii Cæſaris 491,44
Vicentia civitas à Friderico & Ecelino comburitur 587,33
Victorinus rhetor Romæ clarus habetur 84,13
Victor I. Rom. pontifex 161,22
Victor ſecundus Papa 341,39
Victor tertius papa 359,44. mors 360,30
Victoria oppidum prope Parmam à Friderico conditum 592,31. à Cremonenſibus capitur crematurque. ibid. 40

Victoria

I N D E X.

Vienna, olim à Romanis inhabitata, Favianis dicta 426,27
Vincevenum oppidum 473,1
Virgilius Cremonæ ſtudiis eruditur 344,32
Vervelt & *Lervelt* fl. Ungariæ 226,43
Viſcha fl. Ungariæ 42,14
Vitellianus de Arelda Burgum Eſtenſem Ecclino tradit 393,12
Viterbium 400,49
Vlmæ Pontificiorum conventus habetur 369,46
Vlricus Comes Brigantiæ moritur 376,39
Vlricus de Lentzburg Comes Bernardum Abbatem Romam proficiſcentem capit 347,10
Vlricus de Horningen 415,15, ejus cũ caſtrum Limpurg obſidione teneretur dictum ibid 16
Vlrici Halberſtatenſis bona abjudicata 412,42
Vlyſſis pericula 19,14
Vlyſſibona urbs Hiſpaniæ ab Vlyſſe condita 20,10 415,12
Vngaria de jure regni decertat 151,30. in Ungaria multa prodigia facta 367,32 Ungariæ ſitus 424,41. Ungari Barbari 425,2. eorum corporis habitus ibid. 4. nullam rem magnam ſine crebra & longa conſultatione aggrediuntur ibid 8. terræ cultus ibid. politia ibid 13. militandi mos ibid. 25. in Pannoniam ex Scythia veniunt 121,44. regem ſuum Petrum oculis privant 327,6. Ungariæ Regni æmulos Henrici Cæſ. ſubmovet 333,40. Rex bellum movet Græcorum Imperatori 339,26. Ungariæ regis frater ad Imperat. profugus 484,16 ejus & Henrici Ducis pugna 421,40,426,1 Ungari ab Henrico duce fugantur 426,11
Ungarorum prope Augustam clades 128,32 Ungari fiunt Chriſtiani 131,43
Vnilinot fl 411,43
Volco ſacerdos in Francia, ejusq; miracula 221,30,31,32,38,224,10,20,30,42
Voſagus 470,38
Vrbanus ejecto Giberto ſedem propriam recipit 142,10. Pariſiis moritur 620,2
Vrbis Friſingenſis conflagratio 514,25
Veccorum caſtrum 604,32
Vtinus mons juxta Aquileiam 95,49
Vulgi inconſtantia 520,45
Vulpes & lepores officinas Canonicorum ingreſſi 313,45
W
Waifarius Dux Aquitaniæ 111,36
Wahal fl 122,34 Rheni brachiũ 446,9
Wandali Romam capiunt 96,9 capta Roma Neapolim & Nolam expugnant 96,30
Wello Dux ſenior moritur 220,22
Weliga Magni Godefridi Ducis filia 369,38
Welph Carinthiorum Dux moritur 338,51, 343,10
Werentza fl. 416,38
Wernherus Merſeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopus moritur 368,24
Wetti Augienſis Monachus in ſpiritu raptus, admirabilem vidit viſionem 303,18
Wichmannus Magdeburgenſis Archiepiſcopus 553,16
Wiborada ab Ungaris martyrizata 3.2,19
Wido Comes Blanderatenſis 201,2
Wido Comes Aſcalonis 211,40
Wigoldus Auguſtenſis Epiſcopus 301,13
Wilbaldus Abbas Stupulenſis 121,18
Wilhelmus Hollandus contra Fridericum deſignatus 575,15. *Vide* Gulielmus.
Willigiſus Moguntinenſis Archiepiſcopus moritur 319,14
Winsberg caſtrum obſidetur 153,44
Wirzeburgẽ Pontificis capitur 3,8,54 ab hoſte recuperatur 383,18.
Wirtzburgenſe prælium 383,20
Wiſigothi Gallias inhabitant 93,54. Hiſpanias occupant 94,4
Wolthere filius Pendani Rex Merciorum creator 288,21, mors 290,16
Wormatia ab Henrico V. Imp. obſidione cingitur 145,27
X
Xanthus fl. Troiæ 19,20
Xanthus civitas à Sarracenis deſtructa 19,20. à Chriſtianis reædificata ibid.
Xenia Friderico Imperatori à Regina Angliæ miſſa 589.8,9,0.11
Xerxes bellum parat Athenienſibus 31,34. ejus exercitus ib.37. bis victus navali prælio ib. 47. ab Artabano præfecto ſuo occiditur 32,3
[illegible] 437,39
Z
Zacharias Rom. Pontifex 111,39
Zameis, qui & Ninias filius Nini & Semiramidis Rex Aſſyriorum 23,35
Zeno genere Iſaurus Imper. 97,19
Zephyrinus Papa XIV. ſedit annis XVIII. 254,7
Zeringenſibus unde Ducum nomen 413,13. *Vide* Rudolphus Zeringius.
Zoroaſtres magicæ artis inventor vicies centum verſuum millia condidit 18,40
Zuendebaldus Dux Boemorum 411,38
Zuifalten monaſterium 417,8
Zwifalten cœnobium Sueviæ 167,42

F I N I S.